

فوائد

تفسیر

اولگی اولونشی

ایلاب عوام الناسدن بولغان اکثر اخوان دینیار ننگ
 یور طمر ننگ ثلینه مذکور اولغان تفسیر لار دن نقل ایلاب
 بر دوم دین قر داشدی قراب فاید الانب خیر بلان یاد ایلاب سبب
 حیا اولماقی اومید دور وهم التماس قیلامر علماء عصر ومن کور دوکنده وهم مین بعد بولغان
 قلم کور دوکنده عظامر ینده مطلع بولسه لار قلت علمین کاحول ایلاب اکمل علماری بلان
 صحیح قلم قلمار ون تاکه صدقه جار یه لر یدان اولمغیده لار ینده بولمغی معلوم اهل فضلادور
 وبالله التوفیق وهم تفسیر جمال الدین ننگ باشقه تفسیر لار کاه تعلق بولغان بر خجه فایده لر ون
 بعضی سن اچینه واور و نراف بولغانن حاشیه سینده یازوب (ف) حرفی ایلان اشارت ایلا دور
 حاشیه سینده بولغان فایده لر اخیر ینده (جم ف) حرفلاری تفسیر جمالی و تفسیر فتح الرحمن غه
 اشارت دور (وهم ایکنی خط آراسیده یعنی دیب مطالعه سی آسان اولمق غه زیاده قنغان دور
 و بو تفسیر ننگ اسمن مسمی سینده موافق بولماغیدن تفسیر قوائد دیب تسمیه قلدوم وهم
 حاشیه ده مد لفظی تفسیر مد ارککه (ز) حرفی زبده الاثار غه اشارت دور ❁

❁ تم ❁

سور فاتحه ایتلاری بالاتفاق جدیدور نازل اولمقی مکه ده دور بعضیلار مد ینده ده دیدیلار
 اصح قول مکه ده وهم مد ینده نازل اولمقیدور نماز فرض اولدوقده مکه ده نازل اولدی قبله
 لای ایلان و کده مد ینده ده نازل اولدی حدیثده وارد اولمقیدن ام القرآن دیب تسمیه
 اولدی وهم واقیه و کافیه سور هسی دیب تسمیه ایدولدی وهم سورة الكنز دیب تسمیه
 اولدی رسول علیه السلام فاتحه الکتاب کنز من کنوز العرش دیمکی اوچون یعنی فاتحه
 عرش جز ینده لر یدن اولان جز ینده دور وهم شفا و شافیه سور هسی دیب تسمیه
 ایدولدی رسول علیه السلام فاتحه الکتاب شفا من کل داء دیمکی اوچون و بو بسم الله حنیفه
 و ذابح حنیفه قاشیده فاتحه سور هسیدن وهم هج بر سور ه دن جز اولان آیت اییس دور شول
 و هج بر نماز ده جهرا ایتولمیدور حنیفه قاشیده امام شافعیه قاشیده فاتحه دن وهم هر سور ه دن
 بر ایتدور شول وجهدین شافعیه قاشیده جهرا ایتوله دور بسم الله داغی باحنه و فقهه متعلق
 اوات بسم الله اقر عوا یعنی الله اسمی ایله او قوغز دیمک دور رحمن خاصدور تسمیه ده آننگ

اوچون رحمن صفتی ایله الله دن غیر ی صفت لاییس عامدور معنی ده هر شیکه
 رحمت واسع اولان ذاتی صفت لانه دور رحیم رحمن ننگ عکس ایله دور

(اعوذ بالله من الشيطان
الرجيم) بلكل علمانك
كوفي فاشنده وقر آنغه كرو
شودن اول استعاذه يعني
اعوذ بالله في ايتمك مستخبد
ور وبعض علما فاشنده
واجيدور تفسير قر طميده
كيتورديكم بر كلمه او قودن
اول اعوذ ايتمك بالغز رسول
عليه السلامغه فرض ايدى
وباشقه لر سنت طرىقى
بلان آكا او يوب ايتهلر
ايدى كيرك چوك بولاسن
نماز ده ارقوعانده بشرون
ايتسن ونماز ننگ طشيدنه
ارچ وجه يارددر قرآن
ايتيدان ايروم بولماغيته
قاراب بشرون ارقولر
ديديلار وبعضسى قرآن
ننگ علامتى بولماغيته
قاراب چقر وب اوقومق
ارتق ديديلار وبعضيلار
ايرديلار بالغز بولسه
بشرون ايتمك ارتقدور
اكر ايشتوچيلر آلدونك
بولسه چقر وب ايتمكى
ارتقدور ديديلار لغظيده
اختلاف بواوب دوست
سوز اعوذ بالله الح عبارتيد
ور حضرت ابى هريره
رضى الله عنهن روایت
ايدولدى رسول عليه
السلام كعبرضى
السلام ۱ ۲ ۳ ۴ ۵
ننگ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله تعظيم و جهيله كوركام اولان وصف ايله صفتلامق
(الله) الله عه واجيدور ياكه ثابتدور (رب العالمين) ۲
بارچه عالم ننگ مالكيدور (الرحمن الرحيم) معنالى
ذكر ايدولدى (مالك يوم الدين) ۴ جزا كوفى ننگ
مالكى يعنى حاكمى وفاضيسى در (اياك نعبد و اياك نستعين) ۵
سنگاغنه عبادت قيلامن وسند آنكته بارچه شده يارددم استايمن
(اهدنا الصراط المستقيم) ثابت قيل بن لار فروشان اولان
بول اوز اريته يعنى حق بول اولان اسلام دينى اوز اريته
(صراط الدين انعمت عليهم) شونداين آدمار ننگ
بوليمته انعام قلدنك اول من لاركا آلام مؤمنلر و انبيالردور
عليهم السلام (غير المغضوب عليهم) اول انعام قيلنمش منلار
قهر و غضب قيلنمش منلار كباشقه (ولا الضالين) اول انعام
قيلنمش منلار آرغان منلار كاده باشقه غضب قيلنمشلر يهوديار در
ضال اولانلار نصارالاردر (آمين) قبول قيل بلمك كرك
آمين قرآندن ايمسدور

فاتحة الكتاب دور وحق
 ايتدی کم تحقیق بکا ویر
 لن سمع الثانی وقرآن
 عظیم الشان اولدی
 اسباب نزولنده کتوردیک
 رسول علیه السلام رسوا
 بولودن اول چان صحراغه
 چقاردی مبارک قولاغینه
 بر طاوش کیلر اید بکم
 یا محمد دیب حضرت
 آئی ایشتب قلچار ایتدی
 بوخالدن ورقة بن نوفل
 کابلدوردی ورقة حضرتک
 سویلدی چان شول طاوش
 ایشتولسه چاقمی طور تاکه
 ایشت سن نه سویلر بس
 حضرت بروقت صحراغه
 چقندی ینه اول طاوش
 قولاغینه کای بکم یا محمد
 حضرت ایتدی لیبک
 دیب اول طاوشدین
 صونک طاوش ایلسی
 سویلدی اشهدان لاله الا
 الله واشهدان محمد رسول
 الله ویدی قل الحمد لله
 رب العالمین الحمد لله
 اوزره اول ایتکن سوره
 بودور و بو حضرت
 ننگ سوزیدور رضی الله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الم) مفسرینلار ننگ کور بر اکی قاشنک متشابها تندن اولد
 الله اعلم بمراده دیکانلار (ذَلِكَ الْكِتَابُ) اوشمو کتاب یعنی
 قرآن منزل کتاب کاملدور (لَا رَيْبَ فِيهِ) هیچ شبهه یوقدور
 اول کتابک (هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ) حق بولسی کور ساتکو چیدور
 متقیلر کا (یعنی یوز وقلقدین ساقلا نغوچیلرغه) (الذین)
 متقین لار شوند این آداملر دور (يُؤْمِنُونَ) ایمان کیلترور لار
 (بِالْغَيْبِ) آلا ردن غایب بولغان نرسه لار که کور مایچه رسول
 علیه السلام ننگ خبر بر مکلکی ایلان بعث ونشور و حساب
 امر لوبینه و بولاردن باشقه اولان هم رسول علیه السلام خبر بر کان
 امر لار کا (وَيَقِيمُونَ الصَّلَاةَ) وهم ادا قیلر لار نماز لارون (ومما
 رزقناهم ینفقون) وشوند ای نرسه لار نی بر دوک بن آلا رغه
 تصدق قیلر لار یعنی نفقه لاندورور لار (وَالذین یؤْمِنُونَ)
 وهم شول آداملر دور اول متقیلر ایمان کیلترور لار (بِمَا أَنْزَلَ
 إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ) سنکا ایندرولکان کتابقه یعنی
 جمیع قرآنغه وهم شوند این کتابلارغه سندن الک اولغان

پیغمبر لار که ایندر ولدی (و بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ) آخرت کونیکه آلا شیک قیلغو چیلر
ایمسدور (أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ) آلا هدايتک دور یعنی حق یولنی طابقو چیلر دور
اورلاری ننگر بیلر یدان (وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) و آنلار دور طلب قلغان نرسه لر یته ظفر
تابغو چیلر قاچقان نرسه لر یدان قوتلغو چیلر

(أَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) تحقیق شوندا این آدملر کافر بولدیلار یعنی حقنی ستر ایلاب انکار
قلدیلار (سِوَاءَ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) برابر دور آلا اورار یته سننگ
الله تعالی عذابیدن قورقتیالغونک کناهلر دن طیمق بر لان یا که قورقتیاسلغونک ایبان
کیلتروس آلا (ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم) مهر قلدی الله تعالی آلا ننگ قلبلر یته
و ایشتیمک لری یته خیر اولغاننی فهلامسلر ده و ایشتیمسلر ده (و علی ابصارهم غشاوة) آلا ننگ

کورلری اورارنده پرده بولغو چیدور حقنی کورسلر (و لهم عذاب عظیم) آلا رغه دور
الوغ عذاب (و من الناس من یقول امانا بالله و بالیوم الآخر و ما هم بمؤمنین) آدمیلر دن
بولغو چیدور شوندا ی آدملار که ایترلار ایبان کیلتر دوک بر الله غه و آخرغی کونکه دیب

و ایمسدور آلا مؤمنلر حضرت مجاهد ایدی دورت آیت سوره ننگ اویلدن مؤمنلر
و ایکی آیت کافر لار ذکر یان اون اوچ آیت منافقلار ذکر یان دور دیب بو آیت نفی قیلادور
کرامیه ننگ ایبان اقرار باللساندور باشقه ایمسدور دیکان سوزون اننگ اوچون الله تعالی
نفی قیلدی لسانلری ایله ایتمه قیللری ایله تصدیق قلیغان منافقلر دن ایبان اسمن واهل سنت

و الجماعت سوزون قوتلیدور ایبان لسان ایله اقرار ایلاب قلب برله تصدیق قیلیمقدور
دیکانلارون (یجادعون الله) الله فی آلدیلار اول منافقلر اورلر ینگ زعملری (و الذین امنوا)
و ایبان کیلترکان آدملر فی آلدیلار ایباننی اظهار ایلاب کفرنی کیزلاب (و ما یجدعون الا

انفسهم و ما یشعرون) و تحقیق آلداملار اول منافقلر مکر اورلارون آلدیلار یعنی قلیملر
آلا فحاشعین لار ننگ معامله سینه او حشاشان معامله فی مکر اورلار یته قیله لار اننگ اوچون اول
اشلری ننگ ضرری اورلر یته توتاشادور آلدولاری ننگ ضرری

اورلر یته قایته دور و آلدولاری ننگ ضرری اورلر یته قایتون بیللار آلا (فی قلوبهم
مرض) آلا ننگ قلبلر یکن مرض دور یعنی شک یانفاق دور (فزا هم الله مرضا) بس آرتدور حی
الله تعالی آلا رغه مرضی (و لهم عذاب الیم) و آلا رغه دور نجهت کوچی عذاب (بما کانوا ینکذبون)

یالغان ایتمکلری ایلان امانا بالله و بالیوم الآخر دیب (و اذ قیل لهم) هر وقت ایتمولسه آلا رغه
(لا تقسدا فی الارض) بوز و قلق قلیغان برده فتنه لر قوبطار مق برله دیب منافقلر ننگ
فسادی کفارغه میل ایلاب مسلمانلارغه عناداتی قلیق بلاندور (قالوا انا نحن مصحونون)
آلا بودور کم برلار مؤمنلر برله کفرلار آراسیده تور و کلک قیلغو چیلر دیب

صفا
نناس
رک

(الانهم هم المفسدون ولكن لا يشعرون) ۱۷) اگاه بولوغن تحقیق آنلار بوز وقلق قلعو چیلر دور
 ولكن آنلار اگاه و بلیملر بوز وقلقلارون (واذ قيل لهم اموا كما امن الناس قالوا انؤمن
 كما امن السفهاء) وهر وقت ایتولسه آلاغه نصیحت قیلب ایمان کیلتر وکن نیتک ایمان کیلتر دیلار
 انسانیتنه کامل اولغانلار دیب انکل قیلب ایتدیلاز ای ایمان کیلتر یکموا بر لار احمقلار ایمان کیلتر کان
 او حشاشلی (الانهم هم السفهاء ولكن لا يعلمون) ۱۸) اگاه بول تحقیق آلاردور احمقلر ولكن
 بلماسلر آلاز احمقلق لارون (واذ لقوا الذين امنوا قالوا امنا) هر وقتیکه یولغسالار آلاز
 ایمان کیلتر کان لرا ایتدیلاز ایمان کیلتر دوک بر لار دیب (واذ اخلوا الى شياطينهم) واکر
 تنها بولسه لار اوز لر ی ننگ شیطانلری بر له یعنی رئیس لر ی ایله شیطانلری قارشولق
 قلوده شیطانلارغه او حشاعان رئیس لر ی دور آلاز یهودیلار دور (قالوا انا معكم) ایتدیلاز
 هر وقت بر لار سر ننگ بلانمز یعنی بر لار سر کا یولد اش و مو اقلر من دینکر ده (انما نحن
 مستهزون) ۱۹) بودور کم بر لار مسخره قیلغو چیلر من (الله يستهزؤ بهم) الله مسخره قیلور آلازی
 یعنی جزالت دورور آلازی استهز لر ی اوزارینه استهز اعه جزانی استهز ا دیب تسمیه قیلیق
 مشا کله اوچوندور (ویمدهم فی طغيانهم یعمهون) ۲۰) مهلت برور آلاغه آزماقلق لارونده
 آلاز باش طارطب متردد یعنی خیران بولغانلاری خالده (اولئك الذين اشتروا الضلالة
 بالهدى) اول جماعت آن داین کشلر دور صائب آلدیلار یعنی آلشطر دیلار آرنغلتنی
 هدایت بر له یعنی هدایت اورنینه آرنمقلنی اختیار قیلدیلاز (فبارحمت) بس فایده قلبدی
 (مجازتهم) آلاز ننگ صاتولاری (وما كانوا مهتدين) و بولمدی آلاز هدایت تابوچوی لار دن
 یعنی ضلالت سیرر (مثلمهم) آلاز ننگ او حشاش (کمئل الذی استوقد نار) شوندا این
 آدملار او حشاشیدور باندور دیلار (یعنی بولنی کورمک اوچون) اوطق (فلما اضاءت
 بس چانکم رهش قلبدی اول اوت (ماحوله) تیره سنده بولغان نرسه لر فی (ذهب الله بنورهم)
 آلدی الله تعالی اول جماعت ننگ نورون (وترکهم) طاشلدی آلازی (فی ظلمات لا یبصرون) ۲۱)
 قرانغولقد هتسه کورمسیر آلاز (صم) آلاز صانکر اولار دور (بکم) تلسن لار دور (عمی)
 و صوق لار دور چه بو حواسلری بولسه ده حقی طایپا دو قلر یدان بوق حکمتک دور
 (ف) (او کصیب) یا که آلاز ننگ او حشاشی قاتیغلق بلان قور قچلی قو بولغان یغمور کو کدر
 (من السماء) کو کدن (فیه) بولغو چیلر اول یغمورده (ظلمات) قات قات قرانغولق
 (ورع و برق) و کوک گول دور اوی ویا لطر امق (یجعلون اصابعهم فی اذانهم) طوغه لر
 اول یغمورنی کور کان آدملار بارماقلارون اوز لر ننگ قولقلرینه (من الصواعق) کوک
 کو کور امکی ننگ قاتیغ لغندن (حذر الموت) اولدن قور قو اوچون (والله) الله تعالی (محیطاً)

الامر کبته من همون استغفام
 و حرف النفی والاستغفام
 اذا دخل على الرقی افاد
 تحقیقا (مدارک) (م ف)
 بو ایت ننگ ایتدور امکی
 ننگ سببی عبد الله ابن ابی
 منافق خلقی بلان بر کون
 اصحاب کرام لار ننگ بر
 جماعتینه یولوقب کبری
 قایتب جماعتینه ایتدیکم
 قرانکلار بو احمقلر فی
 سر دن چوک فایطارور من
 دیب حضرت ابی بکر رضی
 الله عنه ننگ مبارک قولن
 توتب مرحبا ای حضرت
 صدیق ای بنی تیبمک
 سروری و اسلام ننگ پیبری
 و غارده رسول علیه السلام
 یولد اش موندین صونک
 حضرت عمر کا یولوقب مبارک
 قولن توتب مرحبا ای بنی
 عدی ننگ سیدی تنکاری
 ننگ دیننده قوت ایسی
 دیب موندین صونک
 حضرت عثمان رضی الله
 عنه کا یولوقب مبارک قولن
 توتب ایتدی مرحبا ای
 حضرت رسول ننگ کیدوی
 و پیغمبر دن باشقه بنی هاشم
 ننگ ارتغی دیب بوسور
 لر فی ایتکدن صونک
 ابی یولد اش لرینه ایتدی
 کور دینک چوک اشلا دم سر
 هم آن لر فی کور کاندو او شبو
 روشیه قیلنک دیب اصحاب
 کرام حضرت رسول علیه
 السلامه باروب عبد الله ننگ
 قلبدی معاهله سن سوبلر

چولغاغوچيدور (بالکافر ين) کافرلارنى (حالارون بلوچيدور (يکادالبرق) تير دورکم
 يشن بالطرماغى (يخطى ابصارهم) قابلاز کوزلرى نىنک نورون (کلما اضاة) هر وقت
 روشناسلاسه (لهم) اول يالطرا او آرازغه (مشوافيه) يورور آلاز اولر وشانلنده (واذا اظلم
 عليهم) وهر چانکم قرانگوقا برسه آرازغه (قاموا) طوقطارلاز واورنلارنده طورورلاز
 (ولو شاء الله) اگر تالاسه الله (لذهب بسمعهم) کيتارور ايشتمکلازنى (وابصارهم) وکوزلارونى
 (ان الله) البته الله (على كل شيء) هر نرسه اوزرينه (قدير) کوچى يتکوچيدور (هى)
 (يا ايها الناس) اى آدملر (اعبدوا) عبادت قلوغز (ربکم الذى) شونداين ربوغزغه
 (خلقکم) يراندى سزنى (والذين من قبلکم) وسز دن اول بولغانلارنى يراندى (لعلکم
 تتقون) شايدکم سز لار اول عبادت سببلى صاقلانغوچيلردن بولرسز (الذى) شونداين
 ريدور اول (جعل) قلدى (لکم الارض) سز نىنک اوچون يرنى (فراشا) توشنمش توشک
 (يعنى يتاچق اورن قلدى) (والسماة) وکوکنى (بناء) يوغارى بولغن توبه قلدى (وازل
 من السماء) وايندوردى کوکدن (ماء) صونى (فخرج به) بس چغاردى اول صوبلان
 (من الثرات) تورلى جيمشلدن (رزقاکم) سز کلرئق بولمق اوچون (فلا تجعلوا لله
 بس قلماغز سز الله اوچون (انادا) شريك (يعنى شريك بولماقنى اعتقاد قلماغز (وانتم
 تعلمون) (وحالانکه سز بلاسز) (يعنى الله تعالى فى يراتقوچى وريز فلاندر وکوچى ديب
 (وان کنتم) اگر بولساغز سز (فى رب) شىک وشبهه ده (ما انزلنا) يز ايندور کن نرسه ده
 (على عبدنا) قولمز حمد عليه السلامه يعنى قرآنده (فانزوسورة) بس کيتور وکن بر
 سورهنى (من مثله) اول قرآن اوخشاشيدن (وادعوا) واوندا نر (شهداءکم) يار دچيلار وکنزنى
 (من دون الله) الله دن باشقه بولغان شاهدلار وکنزنى (يعنى الله دن باشقه آله طوطب تيامت
 کونبلسلار حقدسه سز ديب کواهلئق برورلار ديب کمان قلغانلاروغزنى (ان کنتم صادقين)
 اگر دعواغز ده طوغز بيلقنده بولساغز (فان لم تفعلوا) بس اگر قلماسغز (يعنى کيتوره
 آلماساغز (ولن تفعلوا) واليه کيتوره آلماسز سز عاجز بولرسز کيلتزدن (فاتقوا النار)
 بس صاقلانوغز اوتدنکم (التي) شونداين اوت اول (وقودها الناس) اول اوطنک
 ياندور اچق نرسه سى آدملر نىنک کافرلار يدور (والحجارة) وکمر يت طاشيدور ياکه معبودلرى
 بولغان يتلر يدور (اعدت للكافرين) حاضرلانمش بولدى اولات کافرلار اوچون (وبشر
 الذين امنوا وعملوا الصالحات) سونچ خبر بيمر اول کشيلر کاکم ايمان کيلتزديلار وايندورا
 عمل قيلد ييلار (ان لهم جنات تجري من تحتها الانهار) بلای ديب تحتيق آرازغه دور چىنلر

(۷) مثال نىنک حاصلى
 اولدورکم منفقتر نفس
 قرانگولوقينه ياتمشلر چانکم
 وعظلمنى ايشدورلار
 فى الجملة اويغانلار ليکن
 قابله بيمرس شول
 مسفرلار کوک قرانغو
 کچيد بولوتده خبران
 قلورلار ويشن يشنه کان
 وقتلر ايکى آدم بورور
 لر وينه طوقطارلاز
 (۲) يعنى الله تعالى
 پيغمبرومز عليه السلام
 سببى بلان اسلام دينى
 روشن قلدى وخلق اسلام
 دينينه هدايت طابديلار
 ومنفقتر شول وقتده
 صوقر وکورمس بولديلار
 بر آدمک کورمه سه کوزى
 شم دن نفايده بولاچقدر
 صاف صوقر بولب بر
 يتاچق يادى بلان
 قرآنيت طابسه ايدى يابر
 آدمدن نصيحت تنکلاب
 قبول قلسه ايدى وچانکم
 صانکر او بولسه وتلسز
 بولسه چوک بول طابه منا
 فقتر نىنک عقل کوزلرى
 يوقدورکم بر نرسه بله لار
 وبر بول کورساتوچى کا
 قابته لارکم آلازنى قوللا
 رون طوته - والله تعالى
 کلامينه اشنالر مونک اوخشا
 شى آدملر دن اميد ايتولمز
 حقدسه قابتملرى (جمال)

آغار اول جنتلر ننگ آستيدان يلغه لار (كلمار ز قوامنهان ثمره) هر وقت ير قلاندور و لمش بولسه اول جنتدن چيمش قسيمدان (رز قاقالوا هذا الذي رزقنا من قبل) ريز قني ايتر لار لشموشولدور ير قلاندور و لمش بولدوق ير لار مند ين الك يعني اشبو شونداي ير قننگ او حشاشيدور ير قلاندور و لمش بولدوق ير لار مند ين الك دنيا ده ديب (واتوابه متشابهها) و كيلتر و لمش بولدى آلا رغه اول ير قلر ني او حشاشلمش بولب (ولهم فيها ازواج مطهرة وهم فيها خالدون) و انلا رغه دور اول جنتك يالانمش بولغان خاطنلار و آنلا ردور اول جنتك علك بولغو چيلر (ان الله لا يستحي ان يضرب مثلاً ما بغوضة فإفواها) در وستلك الله اوباليدور مثاللاردن بر مثال قلمغه بغوضه ني و بغوضه دن زياده بولغان نرسه ني بو آيت ننگ نازل بولمق نه سبب كافر لار قر آن عظيمه بغوضه و عنكبوت ننگ ذكر ون اشتب ايديلار محمد ننگ زيبسي بو حسيس نرسه لر ني ذكر قلمغه اوبالما ديمو ني نرسه اراده قلدى بولار بلان ديب (فاما الذين امنوا فاعلمون انه الحق من ربهم) بس شونداي آدم لار ايهان كيلتر ديلار بس بيلار آنلا ر بو مثل حقدور اور لر ني ننگ ريلار يدن دور ديب (واما الذين كفروا فيقولون ماذا اراد الله بهذا مثلا) اما آلا ركه كافر بولديلار ايتر لار ني نرسه اراده قيلدى الله اشبوننگ ايلان مثل بولغان حالده (يضل به كثيراً ويهدى به كثيراً) آردورور الله اول مثل سبيلى كويلار ني و هدايتكا سالور اول مثل سبيلى كويلار ني (وما يضل به الا الفاسقين) آردور مس آننگ سبيلى مكر فاسقلر ني آردورور (الذين ينتصون عهد الله من بعد ميثاقه) آنداين فاسقلار ني كم صندورور لار الله تعال ننگ عهدون اول عهد ني كم باغلاغانلار ني صونكنده (ويقطعون ما امر الله به ان يوصل) كسر لار آلا ر شونداين نرسنى الله امر قلدى انى وصل قيلمق ايله يعني توتاشدور مق ايله ما امر الله ني قطع قلمق صلح عريمى قطع قلمقدور و موغمنين لر كه موالاتنى قطع قلمقدور ياكه انبيلار آراسيده و صلتنى و ايمانلر يده حقه جبولمقنى قطع قلمقدور (ويفسدون في الارض) بوز و قلق قيلر لار يره (واولئك هم الخاسرون) اول جماعه آلا ردور كو بونكو چيلار اور لر ينه ران قلمق ايله (كيف تكفرون بالله) نيتك كافر بولاسن اللهغه (وكنتم امواتا فاحياكم) و حالانكه بولدوغر سن اولك نطفه بولب بس تر كر دى سر لر ني رحلر ده (ثم يميتكم ثم يحييكم ثم اليه ترجعون) موندن صونك اولتر و سر لر ني موندن صونك ينه تر كر ور بعث اوچون موندن صونك اللهغه فايطار و لمش بولرسن جزاير و ملك اوچون (هو الذي خلق لكم ما في الارض جميعاً) اول الله آنداين الله كه ير اتدى سر ننگ اوچون يعني سر ننگ دنيا و آخر تده فايد اغر اوچون هر نرسنى بر ده بولدى همه سى بر اورنده بولغان حالده (ثم نسوي الى السماء فسويهن سبع سموات) موندن صونكنده متوجه بولدى كو كه بس

(5) يعني اسلام دينك آزارق محنت باردور و آخر ده همه سى نعمتدور شول بغمور او حشاشى اول آنلا يشن و كوك كو كر او دن قور قچ بولر و آخر ده كيننگ لك و ابادلق اول بغمور دن بولر و منافق لركا قتيلىق آراسنده اول قور قو اولر آلا ر ننگ آلا ر ينه آفت و بلا كر كم يشن ده بعض وقت قرانكغواق بولر شوننگ كوك منافق لرننگ كونكونده بعض وقت اشانق و بعض وقت انكار باردور (چم) والوقود ما تر فع به النار يعني الخطب (مدارك) ان بان (مدارك) (*) ماق قوله مثلاً ما بغامة وهي التي اذا اقتزنت باسم نكرة ابهته ابهاماً و زادتة عموماً كقولك اعطيت كتاباً ما تريد اي كتاب كان (مدارك) مثلاً نصب على الحال (مدارك)

Handwritten marginal notes in the left margin, including the word 'بغامة' and other illegible script.

نظارتون محکم قلدقن
صوتك واول عهد بنی
اسرائیل کاتورانده آلتغان
آخر زمان پیغمبر بنده ایمان
نیئوره لر بس فاسقین دن
هر اچه بد دور کم مذکور
نظارتونه وفا قلما دیلار
(زبده)

جمعیا نصاب علی الحال من ما
(مدارك)

(خلیفة) یعنی بر قائم مقام
قلام کم حکم لر فی یوروتب
که چیکلده بولغانلار فی کامل
قلدور مق اوچون و بوقایم
معام قلیق آنک عاجز
بولماغیدن ایس باده امت
واسطه سز فیض آلهینی
قلما قلم لر اوچون خلیفه
تعیین قلمدی تا کم آنک
واسطه سی بلان فیض آلهی
اوز لر بنده یتوشه (زبده)
(وبلک کم فرشته لر الله
تعالی غه اعتراض قلدون
ایتدیلار بلکه حقیقت
حالی بلک اوچون ایتدی
یلار و بلدی یلار کم بو
ادم لر دن بوحالار حاصل
بولر یا لوح محفوظ دن یا الهام
الهی ایله حاصل بولدی
یا که انسان لر فی جنلر کا
او حشابت ایتدی یلار کم برده
بر آدم لار قیلامسکم آنک
ایچنده بوز و قلیق قلب
قانلار فی توکر لار (زبده)
(۲) ایلیس دور سراك
سوزده جن طائفه سندن
ایدی الله نك امر ون
قبول قلدادوغندن حق

راست قلدی جدی کو کنی (وهو بكل شیء عليم) اول الله هر نرسنی یا کو چیدور بس الله تعالی
یرنی یراتب آند ه جنلر فی طور غزدی و کو کنده فرشته لر فی طور غزدی جنلر یرده بوز و قلیق
قلد قار یر الله تعالی یردی آلا رغه فرشته لر دن یر طائفه فی وطاشلاتدی جنلر فی در بالرنک
جز یره لار یرنه و طوابشار یرنه فرشته لر فی جنلر اور نینه طور غزدی بس امر قلدی الله تعالی
پیغمبر علیه السلامه آلا رنک قصه سن ذکر قلمق غه و ایددی (واذ قال ربك للملائكة اني جاعل
فی الارض خلیفة) و ذکر ایت شول و قیکه بیوردی سننک رنک فرشته لر کا مین البته یرده
بر خلیفه یر اتقوی من (قالوا اجعل فیها من یفسد فیها ویسفک الدماء) ایدیلار فرشته لار
ایبار اطاسنی اول یرده بر کمسه نیکه بوز و قلیق ایتر آنک و قانلر توکر (و نحن نسبح بحمده
ونقدس لك) و حالانکه بولار تسبیح ایتنه من سننک حمد نك برله و پا کک برله اقرار ایدنه من
سننک اوچون (قال انی اعلم ما لاتعلمون) ایددی الله تعالی البته من بلر من شول نرسنی
سن بلما سز (وعلم آدم الاسماء کلها) و اوکر ائدی آدغه مخلوق اتننک اسم لر ی نك کلیسنی
(ثم عرضهم علی الملائكة) موننک صونکنک اول نرسه لر فی فرشته لر کا عرض قلدی و کو رستدی
(فقال انبؤنی باسماء هؤلاء) بس ایددی خبر یر و کن اشبور نسه لارننک اسم لر ی برله (ان
کنتم صادقین) اگر طوغری ایتکوچی بولسه غز (قالوا سبحانک لاعلم لنا الامع لمتنا)
ایتدیلار که سنی یا کلیمز برننک هیچ بر شیکه علم لر یوقدور مکر آکا کیم فی بز کا اویر اتمشسن
(انک انت العلیم الحکیم) تحقیق سن بلکوچی سن و کاهل حکمت برله متصف سن (قال
یا آدم انبؤهم باسمائهم) ایددی یا آدم خبر یر فرشته لر کا موجود بولغانلارننک اسم لر ی بلان
(فلما انبؤهم باسمائهم) بس چنانکه خبر یردی فرشته لر کا کم آلا رننک اسم لر ی بلان (قال لم
اقلکم) ایتدی من سز کا ایتما دو م که (انی اعلم غیب السموات والارض) البته من
بلکوچیمن کو کلر ده غایب اولغان و یر لار ده غایب اولان نرسه لر فی (واعلم ماتبتون وما کنتم
تکتون) و بلر من اول نرسنی که اشکارا ایتر سز و اول نرسنیکه کزلو طوغر سننکو (واذ قلنا
للملائكة اسجدوا لادم فسجدوا) و چنانکم ایتدی و کبر فرشته لر کاسجده قیلنک آدم کاد ب بس سجد
قلدیلار فرشته لر (۲) ایلیس ابی واستکبر) مکر شیطان قبول قلمادی و تکبر لک کو رستدی
(وکان من الکافرین) و کافر لر دن اولدی (وقلنا یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة) و ایتدی
بر ای آدم طرغل سین و جاتونک طرسن جنتده (و کلامنا رغدا حیث شئنا) و اولی جنتدن
تلا کانوکز یرده هر وقتده تلا کانوکز قدر لی وسعت و طحلق برله آشاغزه (ولا تفر
هذه الشجرة) و یقین اولماغز اوشبو آغاچقه که اول آغاچ بغدا ای آغاچی یا ایتکور آغاچی
قبول قلدادوغندن حق

شیطان اولاد سی

یا نجیر آجی (فتکونا من الظالمین) (۳۵) البتہ ظالمین اولرسن (فازلہما الشیطان
عنها) بس طایدوردی آرننک آیافلارون و آیردی آرنی شیطان جنتدن (فأخرجهما
مما كانوا فيه) بس چغاردی آرنی شوندا ی نعمتار دن بولدیلار آمار اول نعمتده (وقلنا
أهبطوا بعضکم لبعض عدو) ایتدو ک آلاغه برگا اینکرلار بعضنکر بعضکرغه دوشبان
اولرسنکر (واکم فی الارض مستقر و متاع الی حین) سرننک اوچوندور یرده قرار قیله چق
اورون وفایده لانتقلق بار دور بر وقتچه چه یعنی اچلوکر وقتیغه چه (فتلقى آدم من ربه
کلمات کتاب علیہ) بس آدم ریسندن برچه کلمه آلدی و آننک برله عمل قیلدی بس الله
محبت ایله آدمکه قایتدی وتوبه سن قبول قلدی (انه هو التواب الرحیم) (۳۶) البتہ اول الله
مور بانلق برله قایتقوچیدور یعنی بنده ننگ توبه سن قبول قلوچیدور اول کلمه لر ربنا
ظلمنا انفسنا وان لم نغفر لنا و نرحمنا لکنونن من الخاسرین دور (قلنا اهبطوا منها جمیعا)
ایتدو کبر اینکر جنتدن بار چهنر (فاما یا عتینکم منی هدی) بس اکر مندن سرنکه طوغر
لق و هدایت ده بولق اوچون کتاب کیلسه (فمن تبع هدای) بس هر کم ایمان کیلتروب
تابع بولسه منم هدایتومه (فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون) (۳۸) بس اصلا قورقویوقدور آلاغه
ودخی کیونویوقدور (والذین کفروا و کذبوا بایاتنا) و اول آدمکر کافر اولدی یلار و یالغانغه
نسبت بر دیلار بس ننگ آیتلار و مرنی (اولئک اصحاب النار هم فیها خالدون) (۳۹) اول جماعه جهنم
اهل لر بدور و آلار جهنمده منکوبولغوچیلر دور (یابنی اسر ائیل) ای یعقوب ننگ بالالری
(اذکروا نعمتی الی انعمت علیکم) ذکر قیلنک لار آندا ین نعمتلا و منی سبیر دوم
واحسان ایلا دوم سرننک اوزار و کزگا (واوفوا بعهدی اوف بعهدکم) وفا قیلنک لار منم
عهدومه تاکه وفا قیلار من سرننک عهد و کزکا (وایای فار هیون) (۴۰) مندکنده قورقنک لار بنی
اسرائیل یعقوب علیه السلام ننگ اولادی ننگ لقبیدور موسی علیه السلام بنی اسرائیلدن
اولب تورات آلاغه ایندور و لشدر اول کر وهنی الله تعالی فرعون قولندن نجات بیر وب
شام ملکیده ساکن قیلدور وب وعده قلدی سرن تورات حکمیده حکم بولساغز هر بیار کر
پیغمبرمه یار دم قیلساغز شام ملکنی سرن گامقر قیلام دیوبلار آرنغنلق قیلب باطل اولغان مستمه
لرنی اوکر اتب حقنی کزلاب اوزاری اچون رئیسک طلب قلب پیغمبر لارگا اطاعت قلمای
حکم علیه السلام ننگ تورانده اولغان وصفلارون تبدیل قلدیلار (وامنوا بما انزلت مصدقا
لما معکم) و ایمان کیلترنک لار من ایندور کن نرسه گایعنی قر آنغه اوز و کز بلان اولغان
نی تصدیق قلدو غوغز حالد یعنی توراتنی (ولانکونوا اول کافر به) و آکا اول کافر

بولغانلار دن اولماغر یعنی قرآنغه کفر لک قلعانلار ننگ اولماغر (ولا تشتر و ابا یای ثمنافیل) ^{۴۱}
 و آماغر منم ایاتلر مننگ عوضنه آن اولان بهای (و ابا یای فاتقون) و مندنکنه قورفتک ^{۴۲}
 و صافلاننگ (و لاتلبسوا الحق بالباطل) و قاطشطر ماغر حقی باطلغه (و تکتبهوا الحق) ^{۴۳}
 و کبر لامکر حقی (و انتم تعلمون) و حالانکه سر بسر (و اقیموا الصلوة و اتوا زکوة و ارکعوا ^{۴۴}
 مع الراکعین) نمازی اوتا کروز کاتگری بر و کروز نماز و غزنی اوتانگوز نماز ون اوتا کوچیلر ^{۴۵}
 ایلان (اتأمرون الناس بالبر) ایا بیوراسن لاری آدلرغه یحشی اش قلبای واحسان ^{۴۶}
 قلیق ایله (و تسون انفسکم) و اونوتور میسن اوز لار و کزنی (و انتم تتلون الکتاب) و حالانکه ^{۴۷}
 سر لار اوقر سر کتابی یعنی توراتی (افلا تعقلون) ایا بلن میسن (و استعینوا بالصبر ^{۴۸}
 و الصلاة) یاردم استکر صبر ایله و نماز ایله (و انها لکبیره الاعلی الخاشعین) و حالانکه نماز ^{۴۹}
 مشکل و چتندور مکر آخلق کورستوچیلر چتن انیس دور یعنی قورقوی و طاعت ^{۵۰}
 اهلینه (الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم) شوندا این آدلرغه آلا ر کمان قیلر لار الله تعالی ^{۵۱}
 فی کور منکی (و انهم الیها رجعون) و بلر لار که آلا ر بیلرینه قایتقوچیلر دور (یا بنی اسرائیل ^{۵۲}
 اذکروا نعمتی الئی) ای یعقوب اولادی ذکر قیلنک منم نعمتلیر منی که (انعمت علیکم) ^{۵۳}
 انعام قیلدوم مین سر ننگ اوز ره کز نا (و انی فضلکم علی العالمین) و من سر لاری آرتق ^{۵۴}
 و افضل قلدوم عالملر اوزرینه یعنی اوزر مانوغر ننگ عالمی اوزره (و اتقوا یوما لا تجزی ^{۵۵}
 نفس عن نفس شیئا) و قورفتک و صافلاننگ شول کوندنکه اوتدهر هیچ بر کسنه هیچ ^{۵۶}
 بر کسنه دن هیچ بر نرسه (و لایقبل منها شفاعة ولا یؤخذ منها عدل و لاهم یبصرون) و قبول ^{۵۷}
 ایتولمز هیچ بر کسنه دن یاردم و شفاعت و آلمن و قبول ایتولمز هیچ بر کسنه دن بدل و عوض ^{۵۸}
 و آلا یاردم اولنمش اولملر لار اسرائیل اولادی ایتدی لار بر نا عذاب ایدولمز بر ننگ ^{۵۹}
 آتالر و من و بابالار و من پیغبر لار ایر دیلار یاردم و شفاعت قیلر لار دیب الله تعالی آلا رنی ^{۶۰}
 رد قلیق اوچون بو آیتی ایندورسی (و اذینینا کم من آل فرعون یسومونکم سوء العذاب) ^{۶۱}
 اول وقتکه سرنی خلاص قیلدوم فرعون املی ننگ قولندن آلا سر نا عذاب ننگ قاتغ سین ^{۶۲}
 ی توشدورور (یندجون ابناء کم و یستحیون نساء کم) بوغز لار لاری ایدی اوغلار نکر نی ^{۶۳}
 و تروک قویر لاری ایدی خاطونلار و غزنی (و فی ذلکم بلاغ من ربکم عظیم) اوشبو اشدده ^{۶۴}
 سر نا بوغز دن الوغ صنه قلیق یعنی بلاء عظیم باردور آلا ر ننگ ایر لار ون اولدور و ب ^{۶۵}
 خاطونلار ون قالدور متده سبب فرعون ننگ کاهنلری خبر بیر مشلر ایدی بنی اسرائیل دن ^{۶۶}
 بر بالابولر سننگ و سلطنه ننگ ننگ ملاکنه باعث اولر دیو (و اذفر قنابکم البحر فانیناکم) ^{۶۷}

(۷) الله تعالی توراتی
 نبی لار ننگ توغری و راست
 اولماقنی بلدر کوچی
 علامتنی بلدر ب ایندی کم
 هر بر نبی کم یبار لب
 توراتی توغری بیلر حق
 پیغبر دور و ایا بالغچیلر
 و من ایاتلر منی دنیا سوما
 اوچون آن آچه آلوب
 صابته ننگ (جم) ۴۱

شفاعة
 بیانی ۴۸

ودفی یاد ایلانك كه یاردوق بز سز نك اوچون دنكرنی بس قوتولدوردق سز لاری
 (واغر قنال فرعون وانتم تنظر ون) ۶) وغر وق قلدوق برفرعون تابعلرون وسز لر كوردوكز
 (واذواعدنا موسی اربیعین لیلة) وشول وقتكه وعده قلدوق بز موسی غه خرق كیچه
 (ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون) ۱) صكره توطدوغز سز بوز اونی معبود ایلاب
 وسز ظالم سز الله تعالی حضرت موسی غه وعده قلدی قرق كیچه طوره اعتكالی قیل توراتنی
 برام دیب شول مدنك بنی اسرائیل سامری نك اغواسی ایله بوزاوغه طابندیلار الله حك
 قلدی آلاغه بعضی بعضس اولدورمك بلان اوشبو اولدورمك آلارنك توبه سیدور
 (ثم عفو عنكم من بعد ذلك لعلمكم تشكر ون) ۵۲) صكره عفو قلدوق سز دن موندن صونكره
 تاكه بوله سز سز شكر قلوچیلردن (واذ اتینا موسی الكتاب والفرقان لعلمكم تهتدون) ۵۳)
 و ذكر قنك شول وقتش كه بیردوك بز موسی غه كتابنی وحیتنی تاكه بوله سز هدایت
 طابقوچیلار فرقان بریچه حكیمردور آندن معاملهلر آیر ولر (واذ قال موسی لقومه یا قوم انكم
 ظلمتم انفسكم) و ذكر قنك شول وقتنیكه ایتدی موسی قومنه ای منم قوم المته سز لار ظلم
 قلدوغز اوز وكز گنا (باتخاذكم العجل) بز اونی معبود طوطماق ایله (فتوبوا الی بارئكم فافتلوا
 انفسكم) بس توبه و رجوع ایلانك خالفكر غه و اولتورنك نفسكزی (ذلكم خیر لكم عند
 بارئكم) اوشبو خیر ایدور سز نك اوچون خالقوغز قاشنده (فتاب علیكم انه هو التواب
 الرحیم) بس الله تعالی توبه كرنی قبول قلدی تحقیق الله تعالی توبه نی قبول قلوچیدور
 (واذ قلتم یا موسی لن نوعمن لك حتی نرى الله جهرة) و اولوقتكه ایتدوكز ای موسی المته
 اینانیمز سنا اولوقتكه چه كه كوره لم الله تعالی فی اشكاره (فاخذنكم الصاعقة وانتم تنظر ون) ۵۵)
 بس توطدی سز لاری كوكدن كیلكن قاتیغ آواز و حالانكه سز آنی كوردوكز (ثم بعثناكم
 من بعد موتكم لعلمكم تشكر ون) ۵۶) موندن صونك تركردوك سز لاری اولدكدن صونك تاكه
 سز لار شكر قیلر سز موسی علیه السلام یتمش آدمی بنی اسرائیلدن اوزی برله طوره
 كیتردی تاكه موسی علیه السلام برله الله تعالی نك كلامنی ایشته لار آلا كلامنی اشتكندین
 صونك الله تعالی نی كورمكنی طلب قلدیلار كورمكنی طلبك بیک ادب سرك قلدیلار الله تعالی
 آلارنی صاعقه ایله یاندوردی وینه موسی علیه السلام نك دعاسی برله تركردی اوشبو آیت
 ایله اشارت ایلدی (وظلننا علیكم الغمام وانزلنا علیكم المن والسلوی) وكولكه قلدوق سز نك
 اوزهر ونكر گنا بولتنی وایندوردوك سز گامنی وسلوانی یعنی قدرت حلواستنی وسلوی دیکن
 قوشنی (كلوا من طیبات ما رزقناكم) و آلاغه ایتدوك آشاغز بز بركن رزق نك پاك
 طور طاعینه كیتناچ سامری از هر رومقی بلان براوغه عبادت قلدیلار (جم)

قوتولب آلا صوده بانند
 یلار حق تعالی حضرت
 موسی غه بیوردكیم اسرائیل
 اولادنی مصر بورطیدن
 كچور دیب موسی علیه
 السلام آلارنی كچور دوكی
 دنصونك فرعون بلب شول
 زمان بیک كوب عسکر
 بلان آردلارینه توشب
 دریا چیتنده یعنی قازم
 در یاسی نك چیتنك یتوشب
 دریا چیتنده الله تعالی
 حضرت موسی غه امر قلدی
 دریانی طایغانك بلان اور
 دیب حضرت موسی علیه
 السلام دریانی طایغی بلان
 اورغاچ دریاده اون ایکی
 قوری بول آچدی شول
 حالده اسرائیل اولادی اول
 یوللرده یوردیلار موندین
 صونك حضرت موسی غه
 ایتدی لار بز قور قلمز بر
 آرمز بو یوللارده هلاك
 بولب آلا رذن خیر ومن بولما
 سلفدان الله تعالی كمال
 كرمندن یوللار آراستنده
 پرده بولغان صورده ترزه
 لار آچدی بر بروسی
 بلان كور وشب سوبلاشما
 كاری اوچون فرعون
 ملعون یوللارنی كوروب
 عسكری بلان اول یوللارغه
 كركاچ یوللار قوشولب
 فرعون عسكری بلان هلاك
 بولدی لار اسرائیل اولادی
 اوتب قونلدی لار موندین
 صونك موسی علیه السلام
 توراتنی كیتورمك اوچون
 طور طاعینه كیتناچ سامری از هر رومقی بلان براوغه عبادت قلدیلار (جم)

وحلاییدن (وما ظلمونا ولكن كانوا انفسهم يظلمون) ^{۵۷} بر کماظم قلمادیلار بکه اوزلرینه ظلم
 وضرر ایتدیلیلار سبب نزلولی بنی اسرائیل عمالقه برله صوعشه امر قیلندی آلامدا هده
 قلدیلار الله تعالی آلا رنی قر قیل صحرا لرده حیرانلق برله عتاب قلدی صومس و آچ قالدیلار
 وچا طرلاری چردی الله تعالی موسی علیه السلام دعاسی برله من وسلواتی نازل قلدی
 وبرطاشدن اون ایکی چشمه اقدی وهم بولوتنی آلا رغه کوله کالک قلدی آلا ر بو نعمتی
 بلمای کفران نعمت قلدیلار (واذقلنا ادخلوا هذه القرية) واولوقتکه ایتدوک کر وکر اوشبو
 قر به کما اول قر به حضرت موسی وقتید فتح ایدولکن ایدی اول رجا قر بهس ایدی
 (فکلوا منها حیث شئتم رغدا) بس آشاغر شول قر به نذک هر بیرنده فی مقدار نلارسن
 طابارسن آرتقی ایله (واذقلنا الباب سجدا) وکر وکر ایشکیدن سجده قیللب (وقولوا حطة)
 وایتوکر تلا گومر سندن کناه مر فی بارلقه قلدور (تغفر لکم خطایا کم) ناکه سر نذک کناهلر کر نی
 بارلقایم (وسمن ید الحسینین) واحسان قلعانلرغه بر نوابنی آرتدور ورمز (فبدل الذین
 ظلموا قولاً غیر الذی قیل لهم) بس اوزلرینه ظلم قلعانلار اوزلرینه ایتولکن سورنی باشقه
 سورنکا آلدور دیلار یعنی خطا اورنینه حنطه دیدیلار (فانزلنا علی الذین ظلموا) بس اول
 ظلم قلعانلرغه بیر ولدقنی آلدور ووب ایتکلار کما ایتدوردوک (رجز امن السماء بما كانوا
 یفسقون) ^{۵۹} عذابنی کوکدن یاوز اشلی بولولری سبیدن یعنی مسخره لک ایلاب حط برینه
 حط ایدیلار و سجد اورنینه مقعدلری ایله شودیلار بعد شهر کما یاردیلار آلا رغه طاعون ایتدور
 ساعتده یتمش منک کشیکه قر یب هلاک اولدییلار (واذاستسقی موسی لقومه) واولوقتکه
 موسی قوم اوچون صوطلب قلدی (فتلنا ضرب بعضاک الحجر) بس ایتدوک اورغل طایاغنک
 برله طاشنی (فانفجرت منه اثنتا عشرة عینا) بس اول طاشدین اون ایکی چشمه اقدی
 (قد علم کل اناس مشر بهم) هر بر قوم اوزنی نذک صواچه چک چشمه لر ون بلدی (کلوا
 واشربوا من رزق الله ولا تعثوا فی الارض مفسدین) وایتدوک آلا رغه آشاغر و اچوکر
 الله نذک رزقندن و بوز وقلق قلماغز بر یوزنده اشکی لک قلعانوشن خالده بنی اسرائیل
 اول طاشنی هر قایا بارسلر بر کما آب بار و رلار ایدی صوحاجت بولدوقده یرکا قویارلر
 ایدی همان صو آقار ایدی (واذقلتم یا موسی لن نصبر علی طعام واحد) هاول وقتیکه
 ایتدوکر سر ای موسی ایله بن بر طعام اوز ره صبر قلمیمز (فادع لنا ربک ینخرج لنا) بس
 ربونکر دن دعا وطلب قیلغل بر نذک اوچون چغار سن بر لارکا (ماتتبت الارض من یقلها)
 شول نسدن بر اوستر ور سبره لر بدن (وقتائها) وقیازندن (وقومها) بغداد ایتدن (وعدها)

وياضغيدن (ويصلها) وصوغانيدن (قال استمد لون الذي هو اذني بالذي هو خير) حضرت
 موسى ايتدى آلاغه ايا الشطر اسر من اول نرسه نى كه كيم واخس دور خير لى وافضل اولان
 نرسه اور نيته (اهبطوا صرا) الله تعالى آلاغه ايدى اينوگر شهر لردن بر شهر كاهه (فان
 لكم ما تستلمون) بس تحقيق سر كاصوراغان نرسه كر آنده بولر (وضربت عليهم الذلة
 والمسكنة) بس آلا اوزارينه اوزر ولى ويوكلا نولدى خورلق ومسكين لك وفقير لك (وباو
 بغضب من الله) ومستحق بولد يلاز الله نك غضبينه (يعنى آچو وينه) (ذلك بانهم كانوا
 يكفرون بآيات الله) اول يعنى خورلق كه ائى وائله نك غضبينه مستحق اوله قارى
 بوسيدند ور كه الله نك آيتلر ينه كافر اولب اشانم لار ايدى (ويقتلون النبيين بغير
 الحق) ويغيمر لر لى حقسن ويولسن اولدور وراز ايدى اف (ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) (۵)
 اشبو ايتولگن حاللار نك آلاغه اير وشكي عاصى اولب وشريعت نك چكلار يدن
 چقد وقلرى سيبندندور (ان الذين امنوا والذين هادوا والصابئين ۲) تحقيق
 ايمان كيلتر كلن آدلار و جهود اولغانلار ونصر ايتلر ودينس لار (من امن بالله واليوم الآخر
 وعمل صالحا فلهم اجرهم عند ربهم) آلا ر دن بر كسه ايمان كتورسه الله وه وآخرت
 كو نيته وايدك وعمل قيلسه بس آلا اوچون يمشى ثوابلار باردر ر بلرى نك قاشنده
 (ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون) و آلا اوزار يته قور قويوقدور وهم قايقولى اولمسلار
 سبب نزولى بنى اسرائيل اول دعوى اوزره مغرور ايرديلار كه بزلر پيغمبر لار نك
 اولاديدنم و بزلر چوكده الله تعالى نك ياننده مقبول لارم ز ديب الله تعالى دعوالر ون
 رد ايلاب ايدى نجات هيج بر فرقهعه خاص ايمسدور بلكه ايمان كيلترمك وايدكو
 عمل قلمق شرطدور ديب (واذاخذنا ميثاقكم) واول وقتكه آلدوق سر دن عهد وميثاقنكر لى
 (ورفعنا فوقكم الطور) وكوناردوك باشنكر اوزره طور طاعنى (خذوا ما آتيناكم بقوة)
 بچور دكده طوتنك اجتهاد وقوت بر له سرنگا بر دوكمز نرسه نى يعنى تورات حكملر ونى
 (واذكر واما فيه لعالمكم تنقون) ويا دوغرده طوتنك آنده اولغاننى تاكم بوله سر كه تميلردن
 يعنى الله نك اماننده اوله سر يعنى تورات ايندو كده جهودلر ايديلار بن بوقدر حكملر لى
 قبول ايلاميمز ديب صنكره طور طاعنى آلا ر نك اوستينه يقين طوتولب آلا رغه توشب هلاك
 قيه چق بولدى بس قورقولا ر وندن قبول قلد يلاز (تم توليتهم من بعد ذلك) موندن صونك
 يعنى ميثاق آغاندان صونك بوز دوندور دوكر (فلولا فضل الله عليكم ورحمته لكنتم من
 الخاسرين) بس اكر الله نك فضلى سر نك اوزار ونكرنگا اولمسه ايدى والله نك رحمتى

(ف) يعنى حضرت يحيى
 و حضرت زكريا
 و حضرت شعيبان و باشقه
 لر نى هم اولتورديلار كناهنس
 برده (زنده)
 (۴ صابئين) بر فرقه دور
 ابراهيم عليه السلام لى
 اعتقاد ايدلر (ج)

اوله سه ایدی الیته زیان اشلیلردن و هلاک اولغانلردن اولر ایدوکر (ولقد علمتم الذین
اعتدوا منکم فی السبت) بلدکن شول آدمکر فی که سبت کونیده شریعت چکیدن چقدیلار
شنبه کونیده بالق اولماق برلان و حالانکه اول کونده بنی اسرائیل دیننده حرام ایدی
(فقلنا لهم کونوا قردة خاسئین) بس ایتدوکه آلاغه مایمل بولوغوز حور اولغانوغز خالده
(فجعلنا هانکالا) بس اوشبو ا قصه فی عبرت قلدوق (لمایین یدیها) اول قوملار اوچون اول
قریه ننگ آلدیده بولدیلار یعنی اول زمانه حاضر ایردیلار (وما خلفها) اول قوم اوچونکه
آلاردن صونک کیلور (وموعظة للمنتقمین) (۷۶) ونصیعت قلدوق یشی اشلیلر کا (واذ قال
موسی لقومه) وشول وقتکه ایدی موسی اوزی ننگ قومینه (ان الله یامرکم ان تدبجوا بقره)
الله تعالی امر قیلور سن کا بر اوگز بوغاز لماغه (قالوا انتخذنا من واک) ایتدیلار آلا
ایسخره قیلور سن سب برنی (قال اعوذ بالله) ایتدی که الله تعالی غه صغور من (ان اکون
من الجاهلین) نادانلاردن اولمقدن یعنی بنی اسرائیلدن بر آدمی اولتور ایش طابدیلار
اولدوچی معلوم ایس ایدی الله تعالی آلاغه بر اوگز بوغاز لامق ایله اول اوگز ننگ
بر اعضاسی ایله اولدور ولمشکه اورالر تاکه تر ولب اولتور کاندن خبر بیره دیو امر قیلدی
آلا اوگزونی بوغاز لادیلار و بر اعضاسی ایله اولدور ولمشکه اوردوق میت تر ولب (اخبر
بیر و ب اولدور کان کیمسنه لر فی قصاص اوچون اولدور ب میراندن حروم قالدیلار (قالوا
ادع لنا ربک بیین لنا ما هی) ایتدیلار که سوراعل بر ننگ اوچون بر ننگن تاکه اول اوگز
چوکدور بر کایان قیله (قال انه یقول انها بقره لافارض ولا بکر) ایتدی الله تعالی ایتر
اول اوگز بر اوگز دور که بیک قارط ایس و بیک باش ایس (عوان بیین ذلک) اورطه دور
بو ایکیسی آراسنک (فافتلوا ما توهمون) بس قیلوغز سن امر قیلنغانش (قالوا ادع لنا ربک
بیین لنا ما لونها) ایتدیلار صراغل بر ننگن تاکه بیان قله اول اوگز ننگ توسی چوکدور
(قال انه یقول انها بقره صفراء) ایتدی الله تعالی اول اوگز ننگ تسی صاریدور (فافتل لونها
تسر الناظرین) (۷۹) بیک صاریدور توسی قار اوچیلارغه شادلق بیرور (قالوا ادع لنا ربک
بیین لنا ما هی) ایتدیلار صراغل بر ننگن تاکه بر کا بیان قیله اول اوگز چوکدور (ان
البقر تشابه علینا) درستلکده اوگز بر برینه او حشامق برله بر کاشمشته اولدی (وانا ان
شاء الله لمهتدون) (۷۷) بر لر اگر الله تالسه یول تاپوچیمز یعنی اول اوگز ننگ وصقینه
یتوشور من (قال انه یقول انها بقره) ایتدی الله ایتر که اولر اوگز دور (لاذلول تثیر الارض
ولا تفسق الحرت) حنت طارتقوی ایس و بر سورکوچی ایس وانکنه صوبیرکوچی ایس

(یعنی مایمل غه ایلان دور
مکن و عقوبتنی زنده)
(۱) عوجم اوغل لاری منی
اولدور دی دیو (ج)

(مسئله لاشیه فیها) عیبدن سلامت دور هیچ آنده قوتر و مینک یوقدور (قالوا ان جنت بالحق) ایتدی یلار ایتدی حق یعنی توغری سوزنی کتوردنک (فذبوها وما کادوا یفعلون) (۲) بس اول اوگوزنی بوغان لادیلار و حالبوکه آلاز بر حالکه کلدیلار که یقین اولمدیلار آنی قلمه تمه یعنی بوغرمغه (و اذ قتلتم نفسا فادار اتم فیها) و اولوقه که بر آدمنی اولدوردوگوز بس نزاع قلدوغز آننک حقدنه (والله یخرج ما کنتم تکفون) (۷۲) و حالانکه الله تعالی اخراج و اظهار فلعوجیدور سرننک گیر لادو کوز نرسنی (فقلنا ضربوه بعضها) بس ایتدوک آلازعه اول اوگوزننک بعض اعضاسی برله اورنکار (کذلک یحبی الله الموتی) اوشمو طریق اورزه تر ولدورور الله تعالی اولک لرنی (ویریکم ایاته لعلکم تعقلون) (۷۳) و کورساتر سرننک علامتارینی تا اوله سر بلکوجی (ثم قست قلوبکم من بعد ذلك) بینه قتی بولدی سرننک کونکار و نکر آندن صونک (فهی کالحجارة اواشد قسوة) بس اول کونکار و نکر طاش کورک دور بلکه آرتوغر اقدور قاتیغلقده (وان من الحارة) طاش لردن بر طاش باردور که (لما یفجر منه الأنهار) آندن یلغله آغار (وان منها ما یشتقی) طاش لردن شوندا ی طاش بارکه بار و لر (فیخرج منه الماء) آندن صوچغار (وان منها ما یهبط من خشية الله) و طاش لردن شوندا ی طاش باردور که تو بانه اینار الله دن قورقودن (وما الله بغافل عما تعملون) (۷۴) ای بس دور الله تعالی خبر سر اشلادو کوز عملدن (اقتطعون ان یؤمنوا انکم) امید ایتر میسر ای موعمنلر جهودلر انقید قیلرله سر کادیب (وقد کان فریق منهم یسمعون کلام الله) تحقیق آلاز دن بر کر وه باردور الله ننک کلامن اشدیلار یعنی تور اتنی (ثم یحرفونه) صکره آنی آکشدور دیلار (من بعد ما علقوه وهم یعلمون) فهم قلعانلاریدن صونک و آلاز لارلار (واذ لقوا الذین امنوا قالوا امنا) چانکه (۱) یولقسالر شول آدلار کاکم ایمان کتوردیلار آلاز ایتدی یلار ایمان کیتلر دوک (واذا خلا بعضهم الی بعض) و چانک بالعر قاوشسه لار بعضی بعضینه یعنی الوغلازینه (قالوا اتحدثونهم بما فتح الله علیکم لیحاجوکم به عند بارئکم) ایتلار ایتدی ۲ الوغلازی ایخبر بیرور میسر آلازعه اول نرسنه که آچدی الله سرننک اورزه یعنی محمد علیه السلام ننک صفتلارینی تا که منظره قیلرله سرننک برله اول دلیل بر لهر بوغز قاشنده (اولا تعقلون) (۳) (ف) ای بیلیمسز می سر (اولا یعلمون ان الله یعلم ما یسرورن وما یعلنون) (۷۷) اوشبو جهودلر بیلرلر می که البته الله بلور اول نرسه لار نیکه گیزلار لار اول ترسه لر نیکه اشکاره قیلرلار (ومنهم امیون لایعلمون عم الکتاب) بعضیسی آلاز دن نادانلار دور بیلرلار کتابینی (الامانی وان هم الا یظنون) (۷۸) لیکن بلرلار باطل اولغان

بولما عیدن بیر ولغانش
 قیلما سقه یقین بولدی لار
 روایت قیلندی بنی اسرا
 ئیلدن بر صالح قارت ننگ
 بر کچکه اوغلی و بر صغری
 بار ایدی صغروی بر
 اولانلی صغراغه کیتروب
 ایتدنکم باله من سنکا
 بو صغری امانت بر دوم
 او علوم الوغ بولغاچی
 دیب موندین صونک اول
 برده یوردی اوشبو ایتولگان
 روشن ایدی باشقه صغری
 اول روشده تاپماغانلار
 ندن بنی اسرائیل قاشنه
 اول صغر بوغان لاناغی
 بیکنولندی و اول قارت
 ننگ اوغلیدن اول صغری
 تر و س طولی الطون بلان
 صاتب الدیلار (زیده)
 نصف پاره
 (۱) یعنی منافق لار کم آلاز
 یهودیلار جماعتیدن
 ایدیلار ایمان کیتورگان
 آدلار کاکم ایتدی یلار ایمان
 کیتوردوک دیب
 (۲) یعنی یهودی لکنه
 قالغانلاری شلته قیلب
 فی اوچون ایمان اهلینه خبر
 برورسز اول نرسه دنکم
 یعنی محمد مصطفی ننگ
 صفتانندن کم الله تعالی
 سر کاتورانده بیان قلدی
 آنی (زیده)
 (۳) یعنی منافق لردن
 بریجه آدلار مسلمانلر ننگ
 خاطر ون خوشلاقم اوچون
 ربیلان محمد علیه السلام
 ننگ تور اتنه بولغان صفتلارن مسلمانلرغه بیان قیلورلار ایدی و آلاز ننگ

ابتدیلار کم فی اوچون اول
 تورانده بولغان دلیلی
 وحتتی آلازنگ قولینه
 برورسز کم آلاز آخرده
 سرکغالب بولورلار دیب
 (چم)
 (۴ یعنی تورانی ج)

۱) وای حسرة معنلسیده
 یعنی عذاب و محنت (ج)
 ۱) وفی الحدیث ویل واد
 فی جهنم (مدارک)
 ۲) جهودلار باطل اولان
 اعتقادلری جمله سندن
 بودور که دیدیلار جهود
 کر وهی جهنده قالمز مکر
 برچه کون قالورلار جدی
 یا قریق کون بوسوزلری
 خطا دور و باطل دور آتنگ
 اوچون چنتکه کر مک الله
 تعالی غه و زمانی ننگ رسو
 لینه و قیامت کونینه ایمان
 کسورمک که موقوف دور
 جهودلر که مخصوص
 ایسدور بو آیت نک
 اشارتی اشبور دور (ج)
 بلی اثبات امام بعد النبی
 وهولن تمسنا النار ای بلی
 تمسکم ابد (مدارک)
 ۳) قرابت یقین لغدور
 قر داشلفتن

آرزولر وئی وتوکل لار آلامر ظن وثمان ایتوچیلر دور (فویل للذین یکتبون الکتاب
 بایدبهم) بس وای اولسن اول کسسه لر گه یازارلر کتابنی اوز قوللری برله (ثم یقولون
 هذا من عندالله) صکره ایتلر لار اوشموالله ننگ یانندان دور دیب (لیشر وابه ثمنافیللا)
 تاکم آلالر آتنگ بدلنک آن اولان آچهنی (فویل لهم ماکتبت ایدبهم وویل لهم ما یکسبون)
 بس وای آلالر اوچوندور آلازنگ قوللری یازغان سببیدن وای آنلار اوچوندور بو طریقه
 اشلامک لار وندن یعنی بونلار ابل کشیلار دور که عواملری و جاهلری استکن وحوش کورنگان
 برچه سوزلری قوشب یازوب آلاغه بیر ورلار ایدی وهوی الله غه نسبت بیر ورلار ایدی
 (وقالون تمسنا النار الا ایام معدودة) وابتدیلار آلالر البتہ یتوشمن بزنگا ویاقرن بزنی اوت
 مکر برچه صالمیش کون (قل اتخذتم عندالله عهد) ایتکل ایال آلدوغرمی الله قاشندن
 عهدنی که (فلن یحلی الله عهدہ) الله تعالی اصلاخلان ایتمز اوزی قلدوغی عهدکا (ام یقولون
 علی الله المالا تعلمون) یاکه ایترمیسز الله اوزارینه اول نرسنن بلمرسز (بل من کسب
 سیئة و احاطت به خطیئته) قویوغز بوسوزنی بلکه اوت توتار هر آدمش اشلدی یاوزاشنی
 وچولغای آتی کنهای (فاولئک اصحاب النار هم فیها خالدون) بس آلالر جهنم اهلیدور آلالر
 جهنده دایم اولغوچیلر دور (والذین امنوا و عملوا الصالحات) اول آدلار ایمان کیلتز دیلار
 و اشلا دیلار یخش اشلرنی (اولئک اصحاب الجنة هم فیها خالدون) آلالر اهل جنت دور آلالر
 جنتن ایدی اولغوچیلر دور (وادخذ نامیثاق بنی اسرائیل) اول وقتیکه آلدوق بن اسرائیل
 اولادی ننگ عهدنی که (لاتعبدون الا الله) عبادت قلماغز مگر الله تعالی غه غنه عبادت
 قیلوغز (وبالوالدین احسانا) و آتا واناغز غه احسان ایلانک (وذی القربی والیتامی
 و المساکین) وقرابت ۳ اهلینه و آناسی اولماغان بالالر غه و مسکین لرنگا (و قولوا للناس حسنا)
 وایتونگنر آدلرنگا یخش سوزنی (واقیموا الصلوة واتوا الزکاة) ووقنده اوقنک لار نمازنی
 ویر ونگلار کاتنی (ثم تولیتهم الاقلیلا منکم) موندین صونک یوز قایتار دوغز و دوندونگنر
 مگر آز آدلار سرخن یوز قایتارمدی (وانتم معرضون) ورسن یوز قایتار غوچیلر سر
 (وادخذ نامیثاقکم لانسفکون هماکنکم) اول وقتیکه بز سرننگ عهد وکرنی آلدوق توکماکز
 بر بر وکرننگ قاننی (ولا تخز جون انفسکم من ديارکم) وچغار مغز اور قومکرنی اوز اولار کزدن
 (ثم اقررتهم وانتم تشهدون) صکره قبول ایدونگنر و سرلار بومیثاقعه شهادت قیلر سر
 (ثم انتم هولاء) موندین صونک سرلار شول آدلار سر که (تقتلون انفسکم) اولتور ورسن
 اورکر وهنگرنی (و تخز جون فریقامنکم من ديارهم) وچغار رسن اور قومکرن دان برکر وهنی

اوز ایولرندن (تظاهر ون علیهم بالاثم والعدوان) مدد قیلغوچی اولرسن آلاغه ظلم قلمق غه
 کناه ابرکله دوشمانلق برله تعدی قلمق ایله (۱) وان یا توکم اساری قئادوم) واکر کیلسه
 سر لار تا اسیر لار فدا ایدرسن آلارننگ عوضن (وهو محرم علیکم اخراجهم) وحالانه امر دور
 سن کا آلارنی چغارمق (افتوؤمنون ببعض الكتاب) ایایمان کبایتر ورمیسر کتابلرننگ بعضیسینه
 (وتکفرون ببعض) وکافر اولورمیسر بعضیسینه (فماجرأعمن بفعل ذلك منکم) بس ایمس
 وراسی اول ادمنک که مونداین اشلق قیلرسدن (الآخری فی الحیوة الدنیا) مگر خوراق
 دنیاتر وکلوکنده (ویوم القيمة یردون الی اشد العذاب) وقیامت کوندنه قایطارامش بولر
 پاتیر اولان عذابته (وماالله بغافل عما تعملون) وایسدر الله غافل یعنی خبر سر سن ننگ
 فلد وقرغز اشلردن (اولئک الذین اشترو الحیوة الدنیا بالآخرة) آلار شوندای آدملر دور
 دنیاتر وکلکنی آخرت عوضینه آلدیلار (فلایحیی عنهم العذاب ولاهم یبصرون) بس
 چینکل قیلنمش بوماس آلاردن عذاب وهم آلار یاردم قیلنمش لار (ولقد اتیناهموسى الكتاب)
 وایته بیردک موسی علیه السلامغه کتابینی (وقفینامن بعده بالرسول) آرقه سیدن کیتوردوک
 آندن سنکره رسولارنی (واتیناعیسی بن مریم البینات) وایردوک حضرت مریم ننگ
 اوغلی عیسی غه ظاهر اولغان علامتارنی (وایدناه بروح القدس) وقلادوک ازل عیسی
 علیه السلامنی روح القدس برله یعنی جبرائیل برله (افکلها جاءکم رسول) ایاهر وقتکه
 کوردی سر لار کابر پیغمبر (بمالتهوی انفسکم استکبرتم) ازل نرسنه کی سویان اول نرسنه
 نفسلر ننگز تکبر لک قیلد و غز (ففریقا کذبتم وفریقاته یلون) بس برکر وهنی یالغانغه
 نسبت بوردونگز و برگر وهنی اولدوردونگز (وقالواقلوبنا غفلت) (ای) وایتدی یار بزننگ
 کونکلارومز پرده ده دور (بل لعنهم الله بکفرهم قلیلا ما یؤمنون) بلکه یراق قیلدی
 و تاشلادی الله آلارنی رحمتیدن کفر لاری سببلی بس آز آدم ایمان کتورور (ولما جاءهم
 کتاب من عند الله) واول وقتکه کلدی آلاغه کتاب یعنی قرآن الله تعالی ننگ یانندن (مصداق
 امامهم) اول اوز لاری ننگ یانلار یده اولغان کتابینی راستلاغوچیدور موافق اولمق برله
 (وکانوا من قبل) بولدیلار آلار موندن الک (یستفتحون علی الذین کفروا) فتح فی استر
 بولدیلار مشر کلار اوزار یده (فما جاءهم ماعرفوا کفروا به) بس چانکه کیلدی آلاغه بیلگانلری
 منکر بولدیلار آنگا (فلعنة الله علی الکافرین) بس الله ننگ لعنتی کافر لار ازارینه دور
 (سما اشتروا به انفسهم) ایمان دیر اول نرسنه که صادتیلار آننگ برابرینه اوز لارون که
 (ان یکفروا بما انزل الله) کافر اولر اول نرسنه که ایندردی الله تعالی یعنی قرآنغه

(ای) الله تعالی منع
 قیلدی قتل نفسدن
 و یورتلاریدن چغردن
 و ظلم قیلد قغه یاردم بیرو
 دن و اسیر لر که فدا قیلودن
 آلار بو حکم لردن باش
 تارتب اسیر لری فدا قیلدق
 ایله عمل قیلدیلار آننگ
 اوچون بو آلارننگ نفسلر
 یئنه موافیق توشدی باشغه
 لرون رد قیلدیلار بو طاعت
 نفس بولدی طاعت خدا
 اولمادی بس الله تعالی
 ایدی افتوؤمنون الایه (فت
 حضرت داود وایلس
 ویونس و ذکر یا وهی
 وغیر یلاردن علیه السلام
 مقدم دور

(۳) روح القدس دیب
 جبرائیل علیه السلامغه
 ایتورلار آننگ اوچون
 عیسی علیه السلامنی کوککه
 کوردی جهودلار قتلن
 قصد قیلدوقده (جم)
 (اوبالانجیل کما قال
 فی القرآن روحا من امرنا
 اوباسم الله الاعظم (مدارک)
 (ای) جهودلر اوزلری
 تعریفلر یده ایتیمش
 ابردی یلار که قلوبنا غفلت
 یعنی بزننگ کونکلر
 پرده ده دور دینمزه
 شولقدر طوغری مزکه
 بنم دینمزه سر دن باشغه
 کمنسه ننگ سوزی اثر
 ایلامر سر ننگ سوزونکر
 اثر ایتیمز الله تعالی ایدی
 اکر حق سوز اثر ایتیمزه

(۲۵) چنانکه جهود لر
 اوز لر بنه مشرklar ننگ
 غلبه سن كور ديلار دعا
 قيلد يلار كه آخر زمان
 پيغمبري ظهور قيلسه
 ابدى ديو پيغمبر عليه
 السلام ظهور قيلد قده منكر
 اولد يلار موندنه قهر يرض
 بار دور كه خيبر ننگ جهود
 لرى عطفان قيله سى ايله
 صوغش قيلور لر ابدى
 وقاچار لار ابدى ودعا قيلد
 يلار كه محمد نبي ننگ حقى
 اوچونكه آخر زمانده
 كله سى وعده ايد و لكندور
 بر لر كه نصرت بير ديب
 سنكره فتح قيلد يلار (جم)
 (۳) يعنى تور اتقه ايمان
 كيتر موز قرانغه ايمان
 كيتر موز ديب
 (۴) اكر تور اتقه ايمان
 كيلر كان بولسه نكر آننگ
 اوچون تور اتقه ايمان
 كيلر تور كان كمنه لر
 پيغمبر لرى اوتور كا با تور
 چيلق ايتمز لر بواش
 بابا لر ندين صادر بولسه ده
 اوز لرى رضا اولغان لرى
 از چون اوز لر بنه ايتلدى
 (۵) جهود لر ننگ باطل
 سوز لر يدين شولكه ايتلر كه
 چنگه بر آدم كرس جهود
 لر دن باشقه ديب وبوسوز
 محض خدا دور آننگ اوچون
 جنت اهلى ننگ علامتى
 مولالر بنه بولوقه غه آرزو
 و محبت قيلماقدور جهود لر
 اولمك دن قورقور لار او شبو
 معناغه بو آيت اشارت دور
 (جم)

(بغيا ن بقره) من فضله على من يشاء من عباده حسد قيلور لى سبيلى شونكارغه ايندوردى
 الله تعالى اوزى ننگ رحمتى ايله بندلر يدين تلا كان بند سينه (فبا و بغضب على غضب)
 بس كيرى دوند يلار غضب اوزر غصبه (ولكافر ين) كافر لار اوچون دور (عذاب مهين)
 خور قيلغوچى عذاب (واذ قيل لهم امنوا بما انزل الله) و چنانكه ايتولسه آلا رغه ايمان كيتور و كر
 شول نرسه كه ايندوردى آنى الله (قالوا انؤمن بما نزل علينا ويكفرون بما رآه) ايتد يلار
 آلا ر ايمان كيتورور موز بر ننگ ازار موز كا ايندور ماش بولغانغه ۹۱ وكافر بولر لار آندن
 باشقه سينه (وهو الحق مصداق امامهم) و حالانكه اول راست دور و آلا ر برله بولغان كتابنى
 اشاندور و غويچيدور (قل فلم تهلون انبياء الله) ايت آلا رغه بس نى اوچون اولتور دونكر الله
 ننگ پيغمبر لار ون (من قبل ان كنتم مؤمنين) موندان اول اكر مؤمن بولسه غز (۴) ف
 (ولقد جاءكم موسى بالبينات) و تحقيق كيلدى سر كا موسى توغرى روشن اولان علامت لار
 برله (ثم اخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون) ۹۲ سنكره بر اوزى توتدوغز و طابندوغز
 موندن صونك سر لار ظلم قيلغوچيلر سز (واذ اخذنا ميثاقكم) شولو قنكه آلدوق سز ننگ
 عهد و نگر نى (رفعنا فوكم الطور) و كوتاردوك باشوغز اوستينه طور طاعتى (خذوا ما
 اتيناكم) ايتدوك توتنگ سر كه بير دوك سز نرسه يعنى تور اتنى ديب (بقوة واسمعوا) اجتهاد
 و طوغر يلق برله و ايشتوزكر امر لار نى (قالوا سمعنا و عصينا و اشرىوا فى قلوبهم العجل بكفرهم)
 ايتد يلار يعنى حال تلى ايله ايشتدوك و عاصى اولدوق و اوچر ماش بولدى آلا ر ننگ يور كر ينه
 بر اوزى يعنى بر اوز ننگ حمتى كونكل لر بنه قاطشش دور آلا ر كافر اولدوق لرى سببندن
 (قل بش ما يكفرتم به) ايت نى يمان بولدى اول نرسه كه سر كا يور دى آننگ بلان ساميرى
 (ايهانكم ان كنتم مؤمنين) سز ننگ ايمانوغز اكر اولساغز ايمان اهلندن (قل ان كانت
 لكم الدار الاخرة) ايت اكر بولسه سز ننگ اوچون آخرت يورطى (اف عند الله خالصة
 من دون الناس) الله قاشنده سز كا مخصوص بولب باشقه آدم لر دن باشقه (فتنموا الموت ان
 كنتم صادقين) بس استه كز و آرزو قيلوغز اولمى اكر اولسه غز راست ايتوچيلر (ولن
 يتموه ابدا بما قدمتم ايديهم) و البته ايستموز لار اولمكى هيچ بر وقتده قوللرى برله الك
 بيار كان كنه لرى سبيلى (والله عليم بالظالمين) ۹۴ والله بلكوچيدور ظالم لرى (ولتجدنهم
 البتة طابا رسنك آلا رنى (احرص الناس على حيوه) آدم لر ننگ حر يصر اكمى و حبتلوسى
 دنيا تر و كلوكينه (ومن الذين اشر كوا) بولار حر يصر اقدور آلا ر دن كه مشر كلر دور (يو
 احد هم ليعمر السنة) بعضى سويار منك سنه يشاملكنى (۳) و ماهو موز حزه) و حالانكه

یراق قلعوچی توکلدر آلائی (من العذاب ان یعمر) عذابدن آلارنک عمر کور مگر یی
 (وایله بصیر بما یعملون) وایله کورگو چید رشول نرسه نی آلا قیلر لار یعنی اشلار لار (قل
 من کان عدوا لجمیل ۲) ایت هر کم اولسه دشمنان جمیل کتا (فانه نزله علی قلبک) بس
 البته جمیل ایندوردی قرآنی سننک قلبنک اوزارینه (باذن الله مصدقالمبین یدیه)
 ایله ننگ اذنی وحکی برله ایزیدن اول اینکان کتابلر فی راسلاغوچی بولغان حالده (رهتی
 وبشری للمؤمنین) ویول کور ساتوچی وموعمنلر ازچون سوئچ بیروچی اولغان خالدہ
 (من کان عدوا لله) یر آدم اولسه دشمنان الله تعالی غه (وملائکته رسله وجبریل ومیکال) وآننگ
 فرشته لرینه پیغمبر لرینه وجبرائیل کا ومیکائیلکه (بی فان الله عدوا لکافرین) بس الله
 تعالی دوشماندور کافر لارغه (ولقد انزلنا الیک آیات بینات) و تحقیق ایندوردوک سنک وشن
 اولغان علامت لر فی (وما یکفر بها الا الفاسقون) وکافر اولمان علامت لر کا مکر فاسق اولغانلار
 منکر اولور (الکلماعهد واعهدا) هر وقتکه عهد ایتسه لر جهودلر عهد قلمق ایله (نمذہ فریق
 منهم) بوزار اول عهدنی آلا رن برکوه (بل اکثرهم لایؤمنون) بیلکی آلا رنک کوبی
 اشناسلار یعنی ایمان کیلتر مس لار قرآنغه (ولما جاءهم رسول من عند الله) وچانکه کیلدی
 آلا رغه بر پیغمبر الله طرفندین (مصدق لهما عهد) آلا ر برله بولغان فی راسلاغوچی (نمذہ فریق)
 آدی برکوه یعنی توراتنی (من الذین اوتوا الکتاب) شوندا این آدم لرن آلا رغه
 بیور ولکن کتابنی (کتاب الله وراء ظهورهم) الله ننگ کتابنی آرقه لاری ننگ آرتینه (کانهم
 لایعلمون) کویا که آلا ر بیلمر لار (واتبعوا ما تلو الشیاطین) وایاردیلار اول نرسکه که
 اوقر ایدی شیطانلری (علی ملک سلیمان) سلیمان ننگ سلطنتیده (وما کفر سلیمان)
 وکافر بولمدی سلیمان (ولکن الشیاطین کفروا) ولیکن شیطانلار کافر بولدیلار (یعلمون
 الناس السحر) ایزیرتدی لار آلا ر سحر فی (وما انزل علی الملکین ببابل هاروت وماروت)
 وایاردیلار آلا ر بابل مملکتیده بولغان هاروت وماروت اسملی ایکی فرشته کا نازل یعنی
 ایندر ولکن سحر علمینه (وما یعلمان من احد) اویر اتمسلار اول ایکی فرشته هیچ بر آدمغه
 (حتی یقولانما نحن فتنة) شول وقتکه چه ایتر لار آلا رین الله جانمندان خلقغه بلامز (فلا تکفر)
 بس کافر اوامه دیب (فی تعلمون منهما) بس اویر انور لار اول ایکی فرشته دان (مایفرقون به
 بین المرء وزوجه) شول افسوس فی که اول سحر علمیدر آیر ور لار آننگ سببلی ایزیلان
 ختون آراسن (وما هم بضامن به) وایمسلر آلا ر زبان یتوشدر وچیلر اول سحر سببلی
 (من احد الابان الله) هیچ بر آدمغه مکر الله ننگ تلامکی ایله (ویعلمون) وایر انزلار آلا ر

(*) ویحوز ان یکون
 هومبهما وان یعمر موضه
 (مدارک)
 (۳) جهودلر ننگ بوزو
 قلعیدان شولکه جبرائیل
 علیه السلامنی دوشمان
 طوتر لر ایدی اوتکان
 اهت لر کاعذاب کیتوردی
 دیب بوالته باطلدور
 آننگ اوچون جبرائیل علیه
 السلام الله تعالی طرفندان
 بیور ولغاندور جبرائیلده
 فی اختیار باردور (جم)
 (۴) جهودلر ایدیلار که
 اشبو کلامنی جبرائیل
 کتورور اول بر ننگ
 دوشمانین دور آننگ اوچون
 کوب مرتبه بر ننگ دوشما
 نین فی برکه غالب قیلدی
 اگر باشقه فرشته کیلتورسه
 آنی قبول ایتومز دیب
 الله تعالی ایدی اول
 اشلر فی فرشته لار اشلار لار
 هن ننگ امر ومن برله
 اشلر لاریس هر کمکه فرشته
 لرکا دوشمان اولسه الله
 تعالی اول آدمغه دوشما
 ندور (جم)
 (بابل الحال بغداد دورم
 (۱) جهودلر ننگ آلا ر
 غنلقندن دور سحر لک
 قیلور لار ایدی وحضرت
 سلیمان علیه السلامنی
 سحرچی بولور لار ایدی
 وبوسوزلری محض یالغا
 ندور جهودلار اویر لری ننگ
 دینلری اولان کتابلری ننگ
 علمنی طاشلاب سحر
 اشلرینی اور کاندیلار بو
 ایت بومعناغه اشارت دور (جم)

(۱۱) جهودلر نك قبا
 هتله ريدن بودور بيغمبر
 مجلسينه كيلب راعناديلار
 ايدي بولغونك ايكي
 معناسي بار دور بري
 رعایت ايلانك وشفت
 ايلانك ايكنجي سي احق
 معناسنه جهودلر نك
 مراد لري سوكمك دور الله
 تعالی مسلمانلري اول
 كلمه ن ايتمك دن منع قيلدی
 فساد ايشكي باغلا نك
 اوچون بيوردی اكر ايتك
 تلاسه كن انظر ناديكلا جهود
 لر نك راعنا ديمك ري
 بر نك كتوچيمز ديمك
 اولوب آلار نك لغتلار نك
 احق ديمك دور بو آيت
 اوشبو معناغه اشارت دور
 (ج م)
 (۱۲) بو آيتده اشارت
 بار دور جهودلر گه جوابه
 آلار نك انكار قيلور لار
 بو جهودلر نك بور لغندن
 دور كه ايتلر سر نك
 كتابده بعض آيت نسخ
 ايتور اكر الله نك
 طرفندين اولسه ايدي
 ن عيب كوردی اني نسخ
 قيله الله تعالی ايت دور
 اولده ده عيب يوق
 ايكنجي ده ده عيب يوق
 ليكن حاكم هر وقت نه
 تلاسه اول طريقه حكم ايلار
 (ج م)
 (۱۳) جهودلر نك الدا
 ماغي برله اوز بيغمبر لرو
 كرده شه قيلماكنز نيتك
 كم جهودلر اوز بيغمبر لر ينه
 شبه قيلد ييلار شه يقين ن

(مايضر هم ولاينغهم) اول نرسه نيكه ضرر وزيان قيلور آلا رغه وفايده قلمس آلا رغه (ولقد
 علموا) والبتنه بلديلار جهودلار (من اشتراه ماله في الآخرة من خلاق) شول آدامني كه
 آلدی اول جادولقني بوقدور آنك اوچون آخرتده هيچ نصيب (وليس ماسر واده انفسهم
 لو كانوا يعلمون) وني ياوز دور صاتد ييلار آنك برابر ينه اور لار وني بخش بولور ايدي
 بلسه لار (ولو انهم امنوا واتوا) وكر آلار يعني جهودلر ايمان كيلتسه لار ايدي الله نك
 رسولي نه قرآنغه وصافلانسه لار ايدي شيطان لار كتابينه ايارودن (لمثوبة من عند الله
 خير) البته ثواب الله تعالی قاشندن خير لي دور (لو كانوا يعلمون) كاشكه بولسه لار آلار
 بلكوچيلر (يا ايها الذين امنوا لا تقولوا راعنا) اي آندين آدم لار ايمان كيلتدوكر ايتمه كز
 راعنا كلمه سن (وقولوا انظر لنا سمعوا) وايتو كز نظر قيلنك وقار انك برلر كا بخش ايشتوكر
 سر نك رسول الله ايتكان نرسه ني قبول قيلمق برلن ديب (ولا تكفروا بدينكم) كافر لار
 اوچون بار دور رنجتكوچي عذاب (ما يود الذين كفروا من اهل الكتاب) سويبر لار وايسته مسلر
 شوندا اين آدم لار كافر اولد ييلار كتاب اهلندن (ولا المشركين ان ينزل عليكم) دخي سويبر لار
 مشركلار سر نك اوزار و نكز كا ايندر و امش اوامقني (من خير من ربكم) هيچ بر ايند كودن
 ربوغز طرفندين (والله يخصص برحمته من يشاء) والله تعالی مخصوص قيلور اوزي نك
 باعشلا ماقينه شول آدامني تلار (والله ذو الفضل العظيم) واول الله تعالی الوع فضل ايا سي دور
 (مانسخ من آية اونسها) شول نرسه ني كه نسخ قيله من نسخ لغنده آلودور و مقدر يعني
 آلتدور و رمز آيتدن يا اونوتدور و رمز اول آيتدن (نات بخير منها او مثلها) كتور و رمز
 آندان آرتقني يا آنك اوخاشن (الم تعلم) ايا بلميسر ني (ان الله على كل شي ع قدير)
 (۱۴) تحقيق الله تعالی هر نرسه كا قادر در (الم تعلم ان الله) ايا بلميسر ني تحقيق
 الله تعالی (له ملك السموات والأرض) اول الله تعالی اوچون دور كوكنك و بر نك پادشاهلقني
 (وما لكم من دون الله) ويوقدور سر نك اوچون الله دن باشقه (من ولي ولا نصير) هيچ
 بر دوست و دخي ياردم قيلغوچي (أم تر يدون ان تستأوا رسولكم) ايا تليسر ني رسولونو كز دن
 صورامقني (كم استل موسى من قبل) نيتك كم صر الدي موسان سر دن اول (ومن يتبدل
 الكفر بالايان) و بر آدم آلتدور سه كافر لكني ايمان بلان يعني ايمان از ريننه كافر لكني
 اختيار قيلسه (فقد ضل سوا السبيل) البته بوغالتدي توغري بولني (۱۵) (ود كثير
 من اهل الكتاب) سويدي كوب آدم لار كتاب اهلندن (لو يردنكم من بعد
 ايمانكم كفارا) كافر لغغه قايطار مغه سر ني سر نك ايمانوغز دين صونك (حسد امن

عند انفسهم من بعد ماتين لهم الحق) حسدك سيبدين اوزلرى نيك يانيدن روشن و ظاهر اولغاندين صونك آلارغه توغر ولق وحق لق (فاعفوا واصفحوا) بس عفو اقولنك ويوز دوندورنك (حتى ياتى الله بامرہ) اول وقتقه چه كه كيتوره الله تعالى حكمنى معنى امر ايده آلارغه صوعش قيلق ايله (ان الله على كل شى عقدير ۱۰۹) تحقيق الله تعالى هر نرسه اوزارينه قادر دور (واقموا الصلوة واتوا الزكوة) اوتنك نماز وغزنى واوتنك زكاتكزى (وما تقدموا لانفسكم) شول نرسنى كه اول يباردوكر اوزلر نكر اچون (من خير تجدوه عند الله) خيرلى عمل لردن تابارسز اول عمل لرنى الله نيك قاشنده (ان الله بما تعملون بصير) البته الله تعالى شول نرسنى كه قيلارسز آنى كور كو چيدور (وقالوا لن يدخل الجنة) يهود ونصر ادن اولغان كتاب خلقى ايتديلار البته كرمز جنه كه (الامن كان هوذا اونصارى) مكر كور شول آدملىر جهود اولديلار يانصارى اولديلار ديب (قلك اما نيهم) آلارنك بو سوزلرى باطل اولغان آرزولر يدور (قل هاتوا برهانكم) ايتكل آلارغه كيتور نكلار دليلو كزى (ان كنتم صادقين) اكر راست ايتكوي اولساغز (بلى من اسلم وجهه لله) قوبوغز اول باطل سوزنى ياكه كور شول آدملىر خالص قيلسه وانتياد قيلدور سه اوزى نيك يوزونى الله اوچون باشه نى شريك قيلمايچه (وهو محسن) وشول آدم كه قر آننى تصديق ايلاب ايند كى اشلى اولدى (فله اجره عند ربه) بس انكادور اول اشارى نيك جزاسى اوزى نيك اللهى قاشنده (ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون) وهيج قور قوبوقدور آلارغه دضى ايمسدور آلاركيونكوي (وقالت اليهود ليست النصارى على شىء) ايديلار جهودلر ايمسدور نصراقومى هيج نرسه اوزارينه (وقالت النصارى ليست اليهود على شىء) ايتديلار نصارى ايمسدور جهودلر هيج نرسه اوزارينه (وهم يتلون الكتاب) وحالانكه آلاربار چهسى اوقيلار كتابنى معنى تورات وانجيلنى (كذلك قال الذين لا يعلمون) اوشانداق معنى آلاركوك ايدى شول آدملىر بلنلار كتابنى معنى مشركلار (مثل قولهم) يهود ديرله نصارى نيك سوزلرى اوحشاشلى معنى آلارايتكلن كوك (فان الله يحكم بينهم) بس الله تعالى حكم قيلور آلارنك آراسنده (يوم القيمة) قيامت كوننده (فيما كانوا فيه يختلفون) شول اشده كه بولديلار آلار اول اشك اختلاف قيلغوي (اف) (ومن اطلم من منع مساجد الله) وكم دور ظالم راق شول آدمدن كم منع قيلدى معنى طيدى الله تعالى نيك مسجدلر ونده (ان يذكر فيها اسمہ) اول مسجده الله تعالى نيك اسمى ذكر ايدولمكدن منع ايلاب معنى طيوب (وسعى في خرابها) وسعى قيلدى اول مسجدلارنى خراب قيلماغه (اولئك) اول آدملىر

(اف) اهل كتاب نيك بوز وقلعيدان يهودون نصارا دن بربرينه انكار قيلورلار و بربرونى دينسز لك كه نسبت بيرورلار وهم مشركلار عرب قوميدن ياكه باشه دن هر دين اياسينه سز هيج نرسه اوزارينه ايمس سز معنى دينكز باطلدور ديديلار بس الله تعالى ايدى فالله ديب الاية

(ماکان لهم) بولدی اول آدملا اوچون (ان يدخلوها الاخافين) مکر بولدی قورق ب
 کر مملکت (لهم في الدنيا خزي) آلا اوچون بار دور دنيا ده خوراق حرب اولغانلارون
 اولدورمک و پولون قيلمق بران و ذمیلارینه جنیه قویمق ایلان (ولهم في الآخرة عذاب عظیم) **۱۱۴**
 و آلا اوچون بار دور آخر ته الوغ عذاب (بو آیت نذک نر ولینه سبب نصاری نذک آدم لاری
 بیت المقدسه نماز او قودن منع قیلماقلاری یا مشرکلار نذک حدیه صوغش یلنده رسول علیه
 السلامی مسجد حرامغه کر و دن منع قیلماقلاری دور اما جمع صیغه سی ایلان مساجد الله دیمک
 اکر چه منع بر مسجد دان اولسه ده اول مسجد بیت المقدس یا مسجد حرام دور حکم عامدور نازل
 اولمقینه سبب خاص اولسه ده (ولله المشرق والمغرب) (۲) الله نذک دور قیاش چقغان بر لار
 و قیاش باتقان بر لار (فاینما تولوا فثم وجه الله) قایس طرفته یوز کیتر سانکیز یعنی یون تلسانکیز
 اول جهنده دور الله نذک ذاتی (ان الله واسع عظیم) **۱۱۵** البته الله تعالی نذک نعمت کینک دور
 و باکوچیدور (ف) (وقالوا اتخذنا الله ولدا) ابتدیلار نصاری برله جهودار توتدی الله تعالی
 بالادیب نصاری المسيح یعنی عیسی ابن الله دیدیلار جهودار عز بر ابن الله دیدیلار یعنی
 الله نذک اوغلی دور دیدیلار (سبحانه) بوسوز دن یا کلاک الله تعالی اوچوندور (بل له ما
 فی السموات والأرض) بلکه اول الله اوچوندور کولار ده اولغان و بر لار ده اولغان نر سه لار
 (کلله قانتون) هر آدم اول الله نذک بیورغانن قبول قیلغوچیدور یعنی هر سموات ایله
 برده اولغانلار قبول قیلغوچیدور تنکر بلوکن (بدیع السموات والأرض) کولار فی و بر لاری
 یار اتقوچیدور (و اذ افض امرنا فاقول له کن فیکون) و هر چان تلاسه بر اشنی بودور
 موندین باشقه ایمسدور ایشور الله اول اشکه بول دیب شول زمان بولور (وقال الذين
 لا یعلمون) ابتدیلار انداین آدم لار بر نر سه بلر لار یعنی مشرکلار (لولا ینکلمنا الله
 اوتاتینا ایه) فی اوچون سولاشمز الله بر نذک بلان یا که کیلمز بر کابر علامت (کذالك قال
 الذين من قبلهم) اوشانداق ابتدیلار شوندا این آدم لار یولاردن آلا بولدیلار (مثل قواهم)
 بلار نذک سوز لری کولک (تشابهت قلوبهم) اوشادی آلا نذک کونکل لاری بر برینه (قد بینا
 الآيات لقوم یوقنون) البته بیان قیلدی بر لار علامت لری بر جماعت اوچون اشانلار آلا
 (انا ارسلناک بالحق بشیرا و نذیرا) البته بیاردوک بر سننی توغر بلیق بلان سیونچ بیر کوچی
 وقورقتوچی بولغان حالده (ولا تسئل عن اصحاب الجحیم) صور امش بولما سنک سین جهنم
 اهلن مسلمان قیلما نذک دیب (ولن نرضی عنک الیهود ولا النصارى) راضی بولماس سیندن
 جهودلار و دخی راضی اولماس نصارالر (حتى تتبع ملتهم) تاکه ایار مکچه آلا نذک دیننه

(۲) بو آیتده شلته
 بار دور مکه نذک مشر بکلر
 ینه و سو فچ بار دور موعمنلر که
 اهل مکه نذک مغلوب
 اولمقلق برله نصار انیلر
 جهودلر نذک حضرت
 عیسی غه دوشمان اولغا
 نلری اوچون جهودلری
 ظالم دیب اولزون انصافی
 اهلی طوطالر اسلام اهلی
 عیسی علیه السلام فی حق
 پیغمبر دیمز الله تعالی
 ابتدی نصار انیلار غالب
 اولب بیت المقدسنی
 و بران ایلاب وهم جهودار
 نذک مسجد لرون قارشو
 لاری اوچون خراب قیلد
 قاریده تیموشلی ایمس
 شام مملکتی ده آلا حاکم
 اولمق غه دیب مهلمانلر
 قولینه بیردی (جم)
 (۲) شول وقتنکه بیت
 المقدسه یونانب نماز
 قیلدی منسوخ یعنی
 آشدور و لدی جهودلر
 مسخره ایتر لار ایدی الله
 تعالی ایدی ولله المشرق

(ولاستسل حال كند بر
 اوبشير اومستأذن كقراءة
 نفع ولاستسل على النوى-
 وقيل نوى الله تعالى نبيه
 عن السؤال عن احوال
 الكفرة حين قال ليت
 شعري ما فعل ابواى
 مدارك)

(اف) اوشمو اورندن
 سيقول السفهاء ديكان
 آيتكجه الله تعالى اثبات
 قيلور محمد صلى الله عليه
 وسام نذك پيغمبر لكون
 و ابراهيم عليه السلام نذك
 توراتده ذكر قيلنغان
 دعاسى نذك قصه سنى
 وقغرى اولان ديننى آرتق
 اولمغون بيان قيلور بيغمبر
 عليه السلام اوشمو طوغرى
 ديننى يتشد ورمك اوچون
 يبارلدى ويهود نذك
 سوزون باطل قيلور آلاز
 ايتلر حضرت يعقوب
 بن يثا ويهوديك برله وصيت
 ايتش ديب ويغمبر
 لارنذك بعض سن اعتقاد
 ايلاب بعضسینه انكار
 ايلاب آبرماق دن طيار
 جم)

(۲) بالار نكدان متقى
 اولمغان غر امامه سولك
 يتوشور بنى اسرائيل گمان
 قيلور لار ايدى بر لار
 ابراهيم بالار يدان الله
 تعال وعده پير مشدور
 يا ابراهيم پيغمبر لك
 والوغلقت سنك نسل سكه
 دائميود ديب و بر لار
 دغى ابراهيم نذك دينك من

(قل ان هدى الله هو الهدى) ايت سين تحقيق الله نذك هدايتيدور يعنى كوندور ميكيدور
 هدايت (ولئن اتبعتم احوالكم بعد الذى جاءك من العلم) اكر ايار سنك سين آلار نذك
 باطل اولغان آرزولر ينده سنكا كيلنگن عملدن صوننك (مالك من الله من ولي ولا نصير) ۱۲۰
 بولمز سننك اوچون الله نذك عذابندن قوتلر غوچى هيچ بر دوست ودغى هيچ بر ياردم
 پير وچى (الذين اتيناهم الكتاب) آنداين آدملر كا بيردوك آلاغه كتبنى يعنى توراتنى
 (يتلونه حق تلاوته) او قور لار آلار اول كتابنى توغرى او قومك بر لان (اولئك يؤمنون به)
 اول آدملر اشانور لار الله نذك هدايتينه (ومن يكفر به فاولئك هم الخاسرون) ۱۲۱ وهر آدم
 انكار قيلسه قبول ايتمه سه اول هدايتنى بس آلار دور ضرر اشليلر (ف) يهوديلر دن بر چه
 آدملر انصافلى اير ديلار اورلر نذك كتابلر ونى بحش بلب او قور ايد يلار آلار محمد عليه
 السلام نذك شريعتن قبول ايلاب قرآغه ايمان كيلتور ديلار بروسى عبد الله بن سلام
 جهودلر نذك عالمى ايدى آنك برله چه كشيلىر دغى مسلمون بولد يلار (يا بنى اسرائيل
 اذكروا) اى بنى اسرائيل بالار لى ذطور و غرغه كتورونك (نعمتى التى انعمت عليكم)
 منم آنداين نعمت لار ومنى نعمت لاندور دوم يعنى بيردوم سر لركا (وانى فضلتكم على العالمين) ۱۲۲
 ومين آرتق قيلدوم سر لارنى فضل بر ملك برله آدملر اورار ينده يعنى اورور نذك مانكرده
 بولغان عالملر اورار ينده (واتقوا يوما لا تجزى نفس عن نفس شيئا) وقورقونكر شول كوندن
 اوتدهر هيچ بر آدم هيچ بر آدمدن هيچ بر نرسنى (ولا يقبل منه احد) وقبول ايتولمس
 هيچ بر آدمدن بدلى (ولا تنفعا شاة) وفايده قيلمس اول آدمغه شفاعت قيلمان (ولا هم
 ينصرون) ۱۲۳ ودغى آلاغه ياردم پير وچى آدم بولمز (واذ بتلى ابراهيم ربه بكلمات
 فاتمهن) وايستكاتوشر شول وقتنى صنادى ابراهيم نى اول ابراهيم نذك آلله نى بر چه سوز لار
 برله بس تمام قيلدى ابراهيم عليه السلام اول سوز لرنى (قال انى جاعلك للناس اماما)
 ايتدى الله تعال من قيلغوچى من سنى آدملر كامام (قال ومن ذريتى) ايتدى ابراهيم منم
 بالار ومدن دغى امام قيل غل ديب (قال لاينال عهدى الظالمين) ۱۲۴ ايتدى الله تعال
 طابباس يعنى يتوشمس منم وحيم ظالم اولغان بنده لركا ديب (ف) واذ جعلنا البيت مثابة
 للناس وامنا) وايستكاتوشر شول وقتنى ياصادوق بر كعبه نى آدملر نذك قابته چق يرى
 وايمين اولمق اورنى (واخذوا) اى وعظمنلر آلونكر (من مقام ابراهيم مصلى) ابراهيم نذك
 اورنيدان نماز او قوله چق يرنى (وعهدنا لى ابراهيم واسماعيل) دغى يباردوم مين امر ومنى
 ابراهيم واسماعيل غه (ان طورا بيتى للطائفين) پاك قيلنك لار منم اورمىن طواى

وابراهيم نك دينى هر آدم
 قاشيده مقبولدور ديب
 الله تعالى آنلازغه
 بولدور دى الله تعانك
 پيغمبرك بلان وعدهسى
 ابراهيمنك حقه اياركن
 بالارى نك حقيده دور
 همه سينه ايمسور ديب
 ابراهيم عليه السلام نك
 ايكي اوعلى باردور اسحاق
 واسماعيل عليهم السلام
 هر قايسى لرى پيغمبر دور
 بر وقت الوغلق اسحاق
 عليه السلام بالالاريد
 بولدى) آندين صونك
 اسماعيل عليه السلام بالالا
 رينه كوچدى و ابراهيم نك
 دعاسى اوغللى حقتده
 ايندى ودخى الله تعالى
 ايندى اسلام دينى بر دور
 پيغمبر لار ومومنلر انك
 دينك دور وقياه تكه چه آنك
 دينى قالغوچيدور واشبو
 اسلام دينى الله تعانك
 بارچه حكملارون قبول
 قيلدور و مسلمانلار بارچه
 سى بويولنده دور اى
 يهودلر سنلار آرتغونلارسز
 (جم نى)
 (وعهدناى امرنا (مدارك)

قيلغوچيلار اوچون (وَالْعَاقِبِينَ) اعتكافقه اولتورغوچيلر اوچون (وَالرَّكْعَ السَّجُودِ)
 وركوع وسجده قيلوچيلر اوچون ديب (وَاذَقَالَ اِبْرَاهِيمَ) واولوقنده ايندى ابراهيم
 (رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا) اى منم ريم قيل غل سين بو اورنى ايمين وقور قوسر اولغان شهر
 (وَارِزْ قَوْمَهُ مِنَ الثَّغَاتِ) رير قلاندور اول شهر نك اهلن يعنى آنده تورغانلر نى
 چيمشلردان (مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) شول آدملر نى ايمان كيتردى آلاردان الله غه
 وقيامت كونينه (قَالَ وَمَنْ كَفَرَ) ايندى الله تعالى اول آدملر كا كافر اولورلار (فَامْتَحِنَّا)
 آلازغه ده فايده لاندور ورمز آن زوران (ثُمَّ اضْطَرَّه لِي عَذَابَ النَّارِ وَبُئْسَ الْمَصِيرُ)
 موندن صونك كوچلار من مين اول كافر اولغانلار نى جهنم نك عذابينه نى ايمان اورندور
 اول جهنم (وَآخِرُ فِعْلِ اِبْرَاهِيمَ الْوَعْدِ مِنَ الْبَيْتِ وَاسْمَاعِيلَ) واول وقتده كوتارديلار ابراهيم
 واسماعيل كعبه نك بنالرون (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ايندى يلار اى
 بر نك ريمز قبول قيلغلر برلاردان البته سين ايشكوچى سن بلكوچى سن ديب (رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا
 اى بر نك ريمز قيلغلر بر نى (مُسْلِمِينَ لَكَ) بيورلغاننى قبول قيلوچى اوز نك اوچون
 (وَمَنْ ذَرَيْتَنَا آتَةً مُسَلَّمَةً لَكَ) و بر نك بالالار ورمز ن قيل غل اوز نك دان بيور و لغاننى قبول
 قلوچى جماعت (وَارِنَامُنَا سَكَنًا) كورست بر كا عبادت قلاچق بر لار ورمز نى (وَتَبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ
 أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ) قبول ايت توبه من نى البته سين سن توبه نى قبول قلوچى ومهر بانلى
 (رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ) اى بر نك ريمز بياركيل آلار نك آراسينه (رَسُولًا مِنْهُمْ) آلار نك
 اوزلر يدان بر پيغمبر نى (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ) او قر آلازغه سنك آياتلار نكى (وَيُعَلِّمُهُمُ
 الْكِتَابَ) واوراقر آلازغه كتبنى يعنى قر آننى و علمنى و حكملى نى (وَالْحِكْمَةَ) سنت لار نى
 (وَيُزَكِّيهِمْ) پاكلر آلار نى شركدن و باشقه نيسلردن (إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)
 البته سين سنك قولى وهمه كا كوچنك يتكوچى و بيك بلكوچى (وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ اِبْرَاهِيمَ)
 وكم و ريزون قايتارور ابراهيم نك دينيدان (يَعْنِي قَائِلًا مِاسَ) (الْأَمْنِ سَفِهَ نَفْسَهُ) مكر
 قايتاردى شول آدم بلدى اوزونى يعنى آحققلدان (وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا) البته
 بر صايلا دوق واختيار قيلدوق آنى واشبو دنياه (وَأَنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ) و البته
 اول ابراهيم آخرتده ايند كوا لغانلر دندور (اذْأَقَالَ لَهُ رَبُّهُ اسْمًا) شول وقتده ابراهيم
 عليه السلامغه ايندى آنك ر بوسى مويين صنعوچى اول ديب (قَالَ اسْمُكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ)
 ايندى ابراهيم مويين صوندوم عالم نك ر بوسينه ديب (وَوَصَّى بِهَا اِبْرَاهِيمَ بَنِيَهُ وَيَعْقُوبَ)
 وصيت قيلدى واشبو اسلم ديكان سوز ايله (ياكه ابراهيم عليه السلام دينى ايله) ابراهيم

اوغلانلارینه وحق یعقوب وصیت قیلدی اوغلانلارینه (یا بنی ان الله اصطفى لكم الدين)
ای منم اوغلاروم تحقیق الله تعالی صایلا دی سن ننگ اوچون اوشبودینی (فلاتنوتن الا
وانتم مسلمون) بس اولمه ننگ مکر مسلمان بولوب اولونکن (امکنتم شهداء) ایلسن حاضر
ایدونکنزه (اخضر یعقوب الموت) شول وقتده گلدی حضرت یعقوبه اولوم (اذقال لبنیه
ماتعبدون من بعدی) شول وقتده ایتدی یعقوب اوغلانلارینه نرسه کعبادت قلور سرزمین
اولکاندین صونک دیب (قالوا نعبد الهک والله ابناک) ایتدی لار اوغلانلاری عبادت
قیلور مر سننگ اللهنگه و آتالار ننگ ننگ آللهینه (ابراهیم واسماعیل واسحاق الهاواحد)
اول آتالار ننگ ابراهیم واسماعیل واسحاقلار دور عبادت قیلور مر شول بر اولغان معبودکا
دیپ (وحن له مسلمون) و بر لار شول بر اولغان اللهغه انقیاد یعنی مویون صنعو چیمن
(تلك) بو آللهنی بر لارچی جماعت (یعنی ابراهیم و یعقوب و بولار ننگ بالاری) امة
قد خلقت بر جماعتدور اولدی لار (لها ما کسبت و لکم ما کسبت) آتالار اوچوندور
قیلغانلاری و سر ننگ اوچوندور قیلغانونکر (ولا تستلون عما کانوا یعملون) صورالمش
بولماسن لار اول جماعت ننگ قیلغان عملر وندن (وقالوا کونوا هوذا اوانصاری) ایتدی لار
یهود بر له نصاری یهودی بولونکن یانصارا بولونکن (تهدوا) تاکه بول تابلسن یعنی
کونوارسن (قل) ایت سین (بل ملة ابراهیم حنیفاً) بلکه ایارمزین ابراهیم ننگ
دینینه حق دینده ایدی اول ابراهیم (وما کان من المشرکین) و بولدی اول ابراهیم
اللهغه شریک توچیلردن (قولوا) ایتونگلار (امنا ایمان کیتوردک بر لار (بالله) الله
تعالی (وما) شوندا این نرسه کا یعنی کتابه (انزل الینا) ایندورلمش بولدی بر لارکا
(وما) دخیده شوندا این نرسه کا ایمان کیتورکن (انزل) ایندورلمش بولدی (الی
ابراهیم واسماعیل واسحاق و یعقوب و الاسباط) ابراهیم علیه السلام و اسماعیل علیه السلام
واسحاق و یعقوب علیهم السلام ننگ بالالارینه (وما) شول نرسه کا ایمان کیتوردک (اوتی)
بیرامش بولدی (موسی وعیسی) موسی علیه السلام و عیسی علیه السلامغه (وما) دخیده
شوندا این نرسه کا ایمان کیتوردک (اوتی النبیون) نبی لارینه بیرامش بولدی (من
ریهم) ریلریدان (لانفرق) آیر میمن بز (بین احد) هیچ برینک آراسن (منهم)
اول نبی لاردن (وحن) دخی ده بر لار (له) اول بیرامش بولغان نرسه لارکا (مسلمون)

(۱) آلا رغه محمد علیه
السلامنی بیاردی (جم)
(بمثل ما امنتم به) ظاهر
الایة مشکل لانه یوجب ان
یکون لله مثل و تعالی عن
ذلك فقیل البأز ائذیه و مثل
صفة لمصدر محذوف تقدیره
فان امنوا ایمانا مثل ایمانکم
والهاء یعود الی الله تعالی
وزیادة البأ غیر عن یر
وقیل المثل زیادة ای فان
امنو بما امنتم به یوعیده
قرأة ابن مسعود رضی
الله عنه بما امنتم وما یعنی
الذی بدلیل قرأة ابی
باندی امنتم (مدارک)
(۱) بمثلیده گئی بازاید
(مدارک)

انتقاد قیلغوجی لارمز (فان آمنوا) بس اکر ایمان کیلترسه لار جهودلر ونصارالر
 (بمثل ما امنتهم به فقد اهتدوا) سن ننگ ایماننکر اوحشاشی بولغان ایماننی اول اللهغه بس
 البته بول تابدی لار (وان تولوا) اکر یوز دوندورسه لار آلا ر اول ایماندن (فانما هم
 فی شقاق) بس بودورکم آلا ر خلافتنی قیلماقده دور لار (فسیکفیکهم الله) بس تیر لکده
 یتکوچیدور الله سننگ اوچنکنی آلا ر غه کافر لار دن (وهو السميع العليم) اول الله تعالی
 ایشتکوچیدور و بیلکوچیدور (صبغة الله) قبول قیلدوق الله توسنی یعنی الله ننگ دینن
 و پالامه گون (ومن احسن من الله صبغة) کمدور کور کمارک و آرتوغرائ الله دن توس
 اعتباری بلان الله تعالی ننگ دینندن و پالامیکدن آرتق دین و پالاکو بودور (وخن له
 عابدون ۵) و بزلار اول اللهغه عبادت قیلغوچیلر مز (بو آیت ننگ اینماکینه سبب
 نصار الر ننگ عاقق شول ایردی اکر برکسته فی اوز دینلرینه کورتهسه لار بر صاری توس
 حاضر قیلور لار ایدی و صاری صوایله بریچه کون بو بار لار ایدی آنی معمودیه دیب
 آتار لار ایدی وایتور لار ایدی بوصو پالامک دور دیب اوشوبوبو یالغان کیومدن برسین
 دینلرینه کرکان آدم اوستینه اور و تور لار ایدی الله تعالی آلا ر ننگ بو فعللارون باطل
 قیلیق اوچون بو آیتنی ایندودوی (قل اتحاجوننا فی الله وهو ربنا وربکم) ایت ایاصوغش
 قیلور سزمی و سوکار سزمی سن بر ننگ ایله الله شانیده یعنی اشیده و حالانکه اول الله بر ننگ
 ریمز و سن ننگ برنکر دور (ولنا اعمالنا و لکم اعمالکم) بر ننگ اوچون دور بر ننگ عملن
 سن ننگ اوچون دور سن ننگ عملنکر (وخن له مخلصون) و بزلار آ کاتوغر واق و اخلاص
 بر له عمل ایلار مز (ام تقولون ان ابراهیم و اسمعیل و اسحاق و یعقوب ننگ بالالاری ایایته سزمی
 البته ابراهیم و اسمعیل و اسحاق و یعقوب و یعقوب ننگ بالالاری (کانو هودا اونصاری)
 جهودیان صاری ایردی لار (قل انتم اعلم ام الله) ایت ایاسر لار می آرتق بلکوچی بالله می
 دیب البته الله دور (ومن اظلم) کمدور ظالمرائ (من کتم شهادة عنده من الله) شول
 آدم دنکم گیز لادی الله دن کیلکان کتاب بر له بالکنن و اوز قاشیده ثابت اولغان نرسه ننگ
 شهادتنی (وما الله بغافل عما تعملون) ایسدور الله تعالی خیر سن شول اشلردن
 قیلور سن لار (تلك امة قد خلت) بولار بر جماعت دور اول وقتده کیچدی لار (لها ما کسبت)
 آلا ر اوچون دور قیلغانلاری (ولکم ما کسبتنم) و سن ننگ اوچون دور اشلار ذکونکنز (ولا
 تسألون عما کانوا یعملون) سور المز سن آلا ر اشلکان نرسه لار دن

سیقول السغفاء من الناس تیر دور ایتور لار آدمیلر دن آحمق لار و اوزن بلمکانلار

ایکتبی پاره

(ما ولأهم) ن نرسه دوندورجی آلا رنی (عن قبلتهم التي كانوا عليها) شونداين
 قبله ريدن بولدیلار آلا ر اول قبله کابوزلارون یونلدر کوجی یعنی بیت المقدس دن
 (قل لله المشرق والمغرب) ایت مشرق و مغرب الله تعالی ننگ دور (یهدی من یشاء)
 کوندورور الله تعالی تلاکن بندہ سن (الی صراط مستقیم) توغری یول اوزارینه
 (كذلك) اوشانداف (جعلناکم) قیلدوق سولارنی (امة وسطا) عدل اولغان جماعت
 (لتکونوا شهداء علی الناس) تاکه بوله سن آدمیلار اوزارینه شاهدلار (ویکون الرسول
 علیکم شهيدا) بولور قیامت کونیده رسول سن ننگ اوزارونکر کاشاهد (روایت قیلندی
 اوتکن امتلار قیامت کونیده انکار ایدرلار پیغمبرلار ننگ شریعت و حق حکم لر نی
 یتوشدور کتلوکن بس الله تعالی پیغمبرلار دن کواهار ایستر الله تعالی طرفندن بیورلغان
 حکم لر نی یتوشدور کتلک لرینه و حالانکه الله تعالی اوزی بلکوجیدور بس کیلتورولر
 محمد علیه السلام ننگ امتلارون آلا ر گواه بولور لاری پیغمبرلار ننگ یتوشدور کتلوکینه بس
 ایتورولار اول امتلار قایدان بلدونکر سن یتوشدور کتلارون دیب محمد علیه السلام ننگ
 امتی ایتور الله تعالی ننگ خبر بیرمکی برلان قرآنده اول قرآن سوبلا شادور و بلدوره دور
 بز کابیک راست پیغمبری ننگ تلی بلان یعنی محمد علیه السلام ننگ بیان قیلماقی بلان دیب
 بس محمد علیه السلام نی کیلتورولر محمد علیه السلام دن امتی ننگ حالیدن صور الر محمد
 علیه السلام امتن پاکلاب عدل اولماق لر نی بلان شهادت بیرور شهادت بعضی وقتده
 کورمینه بولادور معرف بولغان نرسه لار ده ایشتمک لک بلان شهادت بیر و کوک (مد
 وما جعلنا قیلدوق بز (القبله التي کنت علیها) شونداين قبله نی بولدنگ سین یعنی
 یونالدنگ سین آننگ اوزارینه (یعنی بیت المقدس اوزارینه (الا) مکر قیلدوق
 (لتعلم من یتبع الرسول من ینقلب علی عقبیه) تاکه بلکلوکم اوچون و آیرماق لغم
 اوچون شونداين آدمی رسول کا ایاور اول شونداين آدمدن آیرولب آرتینه
 دونور یعنی مورتد بولوب اسلام دینیدان قایتورلار (و ان کانت لکبیره)
 البته بوقبله ننگ ایلانمکی مشقت بواسه ده یعنی مشقت دور (الاعلی الذین هدی الله)
 مکر شونداين آدملر اوزارینه مشقت ایسدور هدایت قیلدی یعنی توغری یول
 کورستدی الله آلا رغه (وما کان الله لیضیع ایمانکم) ایسدور الله تعالی ایمانکر نی
 یعنی نمازونکر نی ضایع قیلغوجی (ان الله) البته الله (بالناس) آدملرغه (لر و نی)
 باغلا غوجیدور (رحیم) مهر بانلیدور (ی) بو آیت ننگ ایماکینه سبب قبله کعبه

(ان) رسول صلی الله علیه
 وسلم مکه دن مدینه
 منوره کا هجرت قیلغاچ
 اون الطی ای یاونیدی
 آی بیت المقدس طرفینه
 نماز قیلدیلار امید قبله
 ایدی الله تعالی کعبه نی
 بنکاقبله قیلسه ایدی دیب
 الله تعالی امیدون قبول
 ایدوب قدری تغلب
 وجهک آیتن ایندور دی
 بس جهودلار و بعضی کم
 عقل مسلمانلار جهودلار
 آردور معیدان شبه قیلورلار
 ایدی و ایتورلار ایدی
 بیت المقدس بارچه
 پیغمبر ننگ قبله سی ایدی
 ائی طاشلامق و قویبق
 پیغمبر ننگ علامتی ایس
 دیب بس الله تعالی اول
 احق لار ننگ قبله حصو
 صیده اولغان شبه لر و ننگ
 جوابنی ایندور دی سيقول
 السفهاء الایة ایله و کوب
 حکم شرعی نی جاهلیت
 زمانی ننگ خلقی تحریف
 قیلغانلار ایدی آلا رنی
 بیان قیلدی بو طریقه
 الم تر الی الذین خر جوا
 آیتینه قدری (جم)
 (۴) لتکونوا لرح واستدل
 الشیخ ابومنصوره بالایة
 علی ان الاجماع حجة لان
 الله تعالی وصف هذه الامة
 بالعدالة والعدالة هو
 المستحق للشهادة وقبولها
 فاذا اجتمعوا علی شیء
 وشهدوا به لزم قبوله
 (مدارک)

(۱) الله نذك علم
 ازلیسنده مقرر ایدی
 محمد علیه السلام امتی نذك
 قیامسی کعبه شریف
 اولقی بر چہ وقت بیت
 المقدسکه یونانک ده حکمت
 صنایق اوچون ایدی کم
 پیغمبرغه ایار کانداز ایار
 مکنلرن آیروله ای امت
 محمد علیه السلام سن نذك
 قبله نکرز ابراهیم علیه
 السلام نذك زمانیدن کعبه
 اولقی مقرر ایدی بر چہ
 کون بیت المقدسنی قبله
 ایتنی ایمازونکرزنی صنایق
 اوچون اول آدملر ایمانلرین
 قایم اولدیلار آلا اوچون
 الوغ دره جه باردور (جم)
 (۱) اول وقتده کم بیت
 المقدس طرفینه نماز
 قیلور ایدیلار رسول علیه
 السلام نذك کولکی کعبه فی
 نلار ایدی نمازده کعبه
 قبله اولسه ایدی دیب
 نمازده کوك طرفینه
 کوزون کوتاروب قرار
 ایدی شاید فرشته کعبه
 جانبینه یونانک که حکم
 کیلتور دیب اوشومسب
 بولدی بو آیت نذك
 ایماکینه بس اول وقتدن
 کعبه قبله اولقی مقرر
 اولوب نماز اچنک کعبه کا
 یونالدیلار (جم)
 (۲) انک اوچون پیغمبر
 لری نذك رسول علیه السلام
 نذك ظاهر ومبعوث اولقی
 یولان سونج بیر ولاریده
 محمد علیه السلام ایکی قبله کا
 نماز اوچور دیب بار ایدی ایماز

اللهه ایلانونک اولکان آدملرنک نمازلاری چوک اولور دیب شمه قیلماقلریدن الله
 تعالی ایدی بیت المقدسکه یونانل قیلغان نمازونکر نذك ثوابی ضایع بولماس دیب
 (قد نری) تحقیق کورام مین (تقلب وجهک) سننک یوزنک ایلاننکن (فی السماء)
 کوك طرفینه (یعنی کعبه کا یونانمه کا دلالت قیلوی آیت نذك ایتمکینه (فلنولینک
 قبله) بس البته یونانکوچی قیلدوق سنی اول قبله کا (فول وجهک) بس یونالدور
 یوزونکنی (شطر المسجد الحرام) مسجد حرام نذك طرفینه (فی) (و حیث ماکنتم) یر
 یوزنده هر یرده اولسانکر (فولوا وجوهکم) یونالدور ونکرز اوزونکرز نذك یوزلر ونکرزنی
 (شطره) اول مسجد حرام نذك طرفینه (وان الذین اوتوا الکتاب) تحقیق شوندا این
 آدملار بیر ولدی آلا رغه کتاب (لیعلمون) البته بلورلار (انه الحق) دورستانکه قبله نذك
 کعبه اولقی حقدور یعنی توغر یدور (من ربههم) اوزلری نذك تنکر یلاری طرفیداندور
 دیب (وما الله بغافل عما یعملون) ایمسور الله تعالی خبر سن آلا نذك قیلغان عمللر یدان
 (ولئن آتیت الذین) اکر کی تور سنک سین شوندا این آدملار رغه (اوتوا الکتاب)
 بیر ولدی آلا رغه کتاب (بکل آیه) هر بر دلیل لری و علامت لری (ما تبعوا قبلتک)
 تابع اولیلر لاری یعنی ایمازلار سننک قبله نذك (وما انت بتابع) وسین هم ایار کوچی ایماسنک
 (قبلتهم) آلا نذك قبله سینده (وما بعضهم بتابع قبله بعض) ودخی ایمسور آلا نذك بعضیسی
 ایار کوچی بعضیسی نذك قبله سینده (یعنی یهودونصاری سنکا خلا فلق قیلوده اتفاق اولسه لاره قبله
 حقتن خلا فلق در لار اتفاق اولماقلاری امید ایتولس یهودیت المقدسکه یونالدور نصاری قیاش
 طواتورغان طرفه یونه لادور (ولئن اتبعتم اهواءهم) اکر ایار سنک سین آلا نذك نفسلری نذك
 آرزوسینه (من بعد ما جاءک من العلم) کیلکان نذك صونکنلر سنکا علمدن و بلمکن (انک اذالم
 الظالمین) البته اولور سنک سین اول وقتده ظلم قیلغوچیلردن (یعنی قبله کعبه اولماقن
 الله قاشیده مقبول دین اسلام دینی اولماعون بلکاننکر صونکنده ایار سانکر نفسلار ونکرز
 آرزوسینه ظالم لردن اولور سن بوسوز ظاهرده رسول علیه السلام رغه اولسه ده امتلار کادور
 اصلده مدارک (الذین آتیناهم الکتاب) آندا این آدملار بیردوک آلا رغه کتابنی
 (یعرفونه) بلورلار محمد علیه السلامنی یاکه قرآننی یاکه قبله نذك ایلاننا کون (کما
 یعرفون انباءهم) نذك بلورلار اوز بالالارونی (فی) (وان فریقاً منهم) تحقیق آلا رن
 بر جماعت (لیکتمون الحق) البته حقی یاشور لار و کیزلار لار (وهم یعلمون) و آلا ر
 بلورلار (الحق من ربک) اوشموق یعنی توغر بلیق الله تعالی دندور یعنی سین بولغان

نماز اوچور دیب بار ایدی ایماز کانتلک لری بلما کانتلک لری بدن ایمس بلکه عناد ایلاب قارشولق قیلماقلریدن دور (مد) (حلق)

حلقق توغور يلق رينك طرفيدور (فلا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُتَرَبِّينَ) بس شيك كتوب كزلان
 اولمه (ولكل وجهه) وهر فتلى اولان دين اهلى اوچون بر طرف باردر يعنى
 قبله باردر (هوموليه) اول دين اهلى شول طرفه يونالكوچيدور (فاستغو اخيرات)
 بس آشفنك خيرلى طرفه (اين ما تَكُونُوا) كيرك قايديه اول (يات بكم الله
 جميعا) كيتورور الله تعالى سزنى جمع ايتيب (ان الله على كل شىء قدير) البته
 الله هر نرسه اوزارينه قادر دور (وهو جبار مجت) وهر طرفه چقسانك يعنى كيتسنگ
 (قول) بس يونالدور (وجهك) يوزنگنى (شطر المسجد الحرام) مسجد حرام طرفينه
 (وانه لخلق من ربك) وحتقيق يونالمك توغور يدور سننك رينك جانبندين (وما الله
 بغافل عما تعملون) ايمسورور الله تعالى خبر سز شول نرسه دنكم قيلور سز (ف) يعنى
 بز ننگ قبله سز من بحشيدور ياكه سز ننگ قبله نكز من بحش ديب چقر وشمائ وهور لاشق
 فايد سز اشدور بحش اش بحش عمل قيلماقده و ثواب حاصل قيلماقده الله ننگ امرينه
 مورن صماقده اخيرده بارچه خلقلار بر بر كا چولاچقدور يعنى مشر برينه حقه اولغانلار
 بره باطلده اولغانلار آير ولاچقدور (ومن حيث خرجت) وقايو طرفه چقسنك و كيتسنگ
 (قول وجهك) اكر نماز او قوسنك يونالدور يوزنگنى (شطر المسجد الحرام) مسجد حرام
 طرفينه (وحيث ما كنتم) وقايو طرفه بولسه نكز (فولو او جوهمك شطره) بس يونالتونكز
 يوزلار و نكزنى مسجد حرام طرفينه (لتلايكون للناس) تاكه اولمسن اوچون آدملر ننگ
 (عليكم حجة) سز ننگ اوزار و نكز كا اعتراض و شلته لرى (ف) (الالدين ظلموا منهم) مكر
 شوندا اين آدملر ننگ حجتى يعنى اعتراضى و شلته سى اولور ظلملق قيلد يلاز آلاز قارشولق
 قيلب آلاز دن يعنى جهودايه عرب مشر كلر يدان اول قارشولق قيلغانلار (فلا تخشوهم)
 بس قورقمانكز اول ظالملر ننگ شلته قيلماقيدن (واخشون) وميندن قورقونكز ومنم
 امر وه خلافلق قيلمانكز (ولا تم نعمتى عليكم) تاكه تمام قيلمغم اوچون اوزوم ننگ
 نعمتى سز لار كا (ولعلمك تهتدون) تاكه اوله سز سرلار توغور يلقغه يول طابقوچى
 (ف) تورانده ذكر ايتولكندور حضرت اسماعيل ننگ بالالار ندان بر چجه جماعت بولوب
 كعه عشر يقكه تعظيم ايتلار ديب بس حضرت محمد عليه السلام ننگ نماز او قوغان وقتيده
 كعه كا يونالمكى جهودلار علماسى قاشنده ظاهر اولغان دليلدور محمد عليه السلام ننگ
 بيغمبرلكى ننگ توغور لى اوزارينه نه قدر نادانلارى شلته قيلسه لاره انبيالرنك قبله سن
 طاشلاى ديب (كما ارسلنا فيكم) نيتك يعنى نعمتى تمام قيلغانم كوك بيار دوم سز ننگ

(۲) يعنى كتاب
 بيرولكان آدملار يهود
 ونصار آلاز بلورلار محمد
 صلى الله عليه وسلمنى ذات
 شريفنه مخصوص اولغان
 وصغر برله باشقه لردن
 آيرب بلورلار اوغل
 لارون بلكان كوك (روايت
 ايدولدى عمر رضى الله عنه
 عبد الله بن سلامدن
 صورادى محمد عليه السلام
 ننگ رسول اولغانلوعن
 بلورموسن ديب جواب
 بيردى عبد الله من آنى
 اوز اوغلمدن آرتوغرافى
 طانور من ديب حضرت
 عمر ايتدى چوك عبد الله
 بن سلام جواب ده ايتدى
 بكا محمد عليه السلام ننگ
 بيغمبر اولمقده شيك
 وشبهه توشميدور اما اولمك
 كاه شبهه اولام كه آنلس
 حيانت ايتمايدو ديب بلك
 حضرت عمر باشنى اوپدى
 تفسير جلالين وكشانى
 ونميشابورى تفسير يده
 اوشبوبر يقه دور اكر چه
 علمالردن بعضيسى يعر فونه
 داكى ضمير قرانغه ياقبله
 ايلانك كينه قايتنه ديو
 ايتسه لاره مدار كده هم
 محمد عليه السلامه قايتماى
 ظاهر ديكان (جمهد)
 (اف) يعنى يهوديلار شلته
 ايدوب ايتماسونلار
 بز ننگ دينونى انكار ايدنه
 قبله سز بونوله ديو و سز ب
 مشر كلرى دى ايتماسونلار

فادہ کرونی
۱۵۲

ابراہیم علیہ السلام نذک
دینی اوزرہ اولماغنی دعوه
ایدر و قبلہ سن قبول
ایتماس دیب بس سنکا
قبلہنی کعبہ بولماغون
قرارلندردوق ایکی جما
عتنک شلتہ لرندن سنی
توتغاردوق (جم)
(اف) صغابره مر و مکہ
مکرهده کعبه الله طرفین
اولغان ایکی طاونذک
اسمیدور بو ایکی سنک
آراسیده حاجیلرغه سعی
قیلا تورغان یر باردور
حضرت ابراهیم زمانیدن
بیرلی حج قیله لار ایدی
جاهلیت زمانیده حج عمل
لریند کوب خطالتق بولدی
حتی مکہ کافر لاری اوشبو
ایکی طاونذک اوستینه
ایکی پت قویب حج کونلا
رونده آلارنی هم طواف
وتعظیم ایلازلر ایدی
اسلام ظاهر اولغاچ اسلام
اهلی صفا ایله مرونی
جاهلیت علامتر وندن
دیب شول پت لار بار
اغیدن اول طاوولر اوزرینه
صافلانی بارمادیلار الله
تعالی بو آیتنی ایندوروب
اول ایکی طاونذک آراسیدن
سعی قیلماقدن طیو
بوقدور دیدی (جم)

آراغزه (رسولامنکم) اوز قومونکر دان اولغان پیغمبری (یتلوا علیک ایاتنا) اوقور
سرنذک اوارونکر کا بر نذک آیتلر مری یعنی قرآنی (ویر کیکم) پالار سرنی (و یعلیمکم
الکتاب) و اویراتور سر کا کتابنی یعنی قرآنی (والحکمة) سنت برله حکلمری یعنی اول
نرسه لاری آنک بار حکم لار دن (و یعلیمکم) وینه اویراتور سر لار کا (مالم نکتونوا تعدون)
شول نرسه لاری بولما دندر سز اول نرسه لاری بلکوجی (فادکرونی اذکر کم) بس اذکر
قیلنک منی تاکه ذکر قیلور من من سرنی (وانس والی ولا تکفرون) و شکر قیلنک
منکا ومنم بیر کن نعمتلا رومه کفر لک قیلب شکر سرنک قیلانکر: (یا ایها الذین امنوا)
ای انداین آدم لار ایمان کیلتوردونکر (استعینوا بالصبر والصلوة) یاردم ومدد دسته نکر
آخرت ثوابنی حاصل قیلنقه عبادت و بلا اوزره صبر قیلنق و نماز اوقومانی بلان (ان الله
مع الصابرین) تحقیق الله تعالی صبر قیلغو چیلار برله بر کا در یعنی صبر قیلغو چیدور
(ولا تقولوا) ایتنه نکر (لمن یقتل) شول آدم لار کا اولدور ماش بولدی (فی سبیل الله) الله تعالی
بولیده یعنی شهید اولدیلار (اموات) آلا اولک لار دور دیب (بل اھیاء) بکه آلا
تر و کلاردور (ولکن لاتشعرون) لیکن سز لار بلکوجی ایس سز لار (بو آیت نازل
بولدی بدرده شهید اولغان لار حقدنه آلا اون دورت ایر ایدی لار (ولنبلونکم بشیء)
البتہ صنارمن بر سز لاری بر نرسه بلان (من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس
والثروات) قور قیماقدن و آچلقدن و مالونکر دن کیسومکدن و جیمش لار و نکر دن کیسودن
(وبشر الصابرین) سیونچ بیر صبر قیلغانلارغه (الذین) آندالاین صبر قیلغو چیلار
(اذا اصابهم مصیبه) اگر یتوشسه آلا رغه بر قایغو و مشقت (قالوا انالله) ایتور لار آلا
البتہ بر لار الله نکل قولیمز (وانا الیه راجعون) و البتہ بر لار الله غه قایتقوچیمز (اولئک
علیهم صلوات) اوشبو جماعت آلا اوزرینه دور رحمت و نعمت و جننت (من ربهم) ربیلار بدن
(ورحمة) و هم رحمت یعنی مهر بانلق (اولئک هم المهندون) و بو جماعت کونلمکنی
تایقوچیلر دور طوغری بولده بولوب (ان الصفا المروءه من شعائر الله) البتہ صغابره مروءه
الله نذک عبادة قلنه تورغان اورنی نذک علامتلا ریندنور (فمن حج البيت او اعتمر)
بس بر آدم بیت شریغنی حج ایلاسه یاعمره قیلسه (فلا جناح علیه ان یطوف بهما) بس
کناه بوقدور آنک اوزرینه بو ایکی سی نذک آراسیده طوای قیلماقدن (ومن تطوع خیرا)
و بر آدم اشلاسه خیر و ایندکو اولغان اشنی (فان الله شاکر علیم) بس البتہ الله تعالی
قبول ایتب آزینه کوب ثواب بیر کوچیدور و بلکوچیدور (ف) (ان الذین) تحقیق

شوند این آدملا یعنی یهودلر ننگ عالمری (یکتمون ما انزلنا) کیرلر لار اول نرسه نیک
 ایندوردوک بز (من البینات والهدی) روشن اولان سوزلردن بول کورستمکن (من بعد
 ما بیناه) شوندان صونک کم بیان و روشن ایتدوک بز آتی (للناس) آدمیلر اوچون
 (فی الکتاب) کتابده (یعنی قرآنده) ^{۱۶۰} (اولئک یلعنهم الله) لعنت قیلور الله آلاغه (ویلعنهم
 الاعنون) ^{۱۵۹} وخی لعنت قیلور آلاغه هر بر لعنت قیلغوچیلر (یعنی فرشته لر و مؤمنلر
 الاالذین تابوا) مکر شول کیرلاودن توبه قیلدیلار (واصحابوا) توراندیلار بورغانلارون
 وخیش قیلدیلار اشلاروفی (وبینوا) و بیان قیلدیلار (فاولئک اتوب علیهم) بس اول
 جماعت ننگ توبه سن قبول قیلورمن (وانا التواب الرحیم) ^{۱۶۱} من توبه لری فی قبول قیلغوچیمین
 (ان الذین کفروا ماتوا هم کفار) البته شول آدملر کم کافر بولدیلار وکافر بولدقلاری
 حالده اولدیلار (اولئک علیهم لعنة الله) اول جماعت لاغره دور الله ننگ لعنتی یعنی رحمتدان
 یراق قیلماغی (والملائکة والناس اجمعین) و فرشته لار ننگ لعنتی وبارچه آدملار ننگ
 لعنتی (خالذین فیها) دایمی بولغانلاری حالده آلا اول لعنتده (لا یخفف عنهم العذاب)
 دیکلر لایتامش بولماز آلاردن عذاب (ولا هم ینظرون) ^{۱۶۲} ووهم مهلت بیر ولمز آلاغه یعنی
 آلاردن عذابنی کبچکتر و لمس (والهکم اله واحد) و سرننگ معبودنکر بر اولغوچی معبود دور
 یعنی سرننگ عبادت قیلاتورغان ذاتونکر بر دور شریکی یوقدور (لا اله الا هو) یوقدور
 هیچ بر عبادت قیلنش ذات مکر اول الله دور باشقه یوقدور (الرحمن) انعام قیلغوچیدور
 دنیاقلار بارچه مخلوقینه (الرحیم) قرغانغوچیدور مؤمن بننگ لری آخرتده (یعنی دنیاو آخرت
 نعمت لری ننگ پادشاهیدور) (فی) مشرکلار عجب لاندیلار الله ننگ بر الماعین دلایل استه دیلار الله
 تعالی ایتدوردی (ان فی خلق السموات والارض) البته کولکر فی یاراتمده و بیبر لاری یاراتمده
 (واذ لان اللیل والنهار) وکچ برله کوندوز ننگ کیلب کیتما کیده (والفلك التي تجری
 فی البحر) و شوند این کویبه لر کم یورور دینکر لارده (بما ینفع الناس) شوند این نرسه
 بلان فایده قیلور اول نرسه لار آدملا رغه یعنی سو دا قیلیق اوچون (وما انزل الله من السماء
 من ماء) وخی اول نرسه ده کم ایندوردی الله تعالی کوکدن صونوعندن (فاحیایه الارض
 بعد موتها) بس ترکزدی اول صوبلان یری اولکاندین صونک یعنی کپکاندین صونک
 (ویث فیها من کل دابة) و تارندی اول یرده هر بر حیواندن (وتصرف الراح) وچیلنی
 اوره کیده یعنی ایلاندر و مکیده (والسحاب المستسیر بین السماء والارض) یر برله کولک
 آرا ننگ مسخر بولغان یعنی الله ننگ امر ینه توبه اچیلک برله موین صونغان بولوتده (لایات

لقوم یعقلون ﴿۱۶۴﴾ علامتوں پر دور شوندا این قومغه عقل لاری برله فکر قیلب بلولار (البتہ
 بواشلمر الله ننگ بر لکینہ وقادر اولمغینہ دلیلور دیب (ف) (ومن الناس من یفتن من
 ذون الله اندادا) و آدملر دن بعض آدملر بار دور توتار لار آلاشر بیکلار (یحیونہم کعب
 الله) سویر لار اول شر بیکلار فی الله تعالیٰ فی سوید و کمری کونک (والذین امنوا اشہد
 حبائلہ) و اول آدملر کہ ایمان کیتور دیلار آرتوغراقدور اللہنی سومکن (ولویری الذین
 ظلموا) و کورکن آدم عجب لانور اکر کورسہ شوندا این آدملر نیکہ ظلم ایتدیلار (اذیرون
 العذاب ان القوة لله جمیعا) کورکنلری حالتک عذابنی البتہ قوت و قدرات ننگ بار چہسی
 الله تعالیٰ غہ مخصوص اولدغنی بلولار (وان الله شدید العذاب ﴿۱۶۵﴾ والله تعالیٰ ننگ عذابی
 قاتیغ بولدوغن اولر بیدہ تابارلر (اذتبرا الذین اتبعوا) شول وقتندہ کم یراف بولور
 وقاچار شوندا این آدملر کہ باش و ایارتکوچی بولدیلار کافر بولودہ (من الذین اتبعوا) شول
 آدملر دنکہ ایاردیلار آلاغہ (وراول العذاب وتقطعت بهم الاسباب ﴿۱۶۶﴾ و کورور لار عذابنی
 وکیسلر آلا آر اسندہ اولغان سببلر یعنی وسیلہ لار دوستلق وقرداشلق کولار (وقال
 الذین اتبعوا) ایتور لار اول آدملر کم ایاردیلار (لوان المناکرۃ) کاشکی بولسہ ایدی بر ننگ
 اوچون کیری قایتمق (فتنبر انہم) تاکہ یراف و بیزار اولور ایدوک اول باش اولغانلار دان
 (کما تبر وامننا) ننگ کم یراف بولدیلار و بیزار اولدیلار خاضر بر لاردان دیب (کذلک
 یر یہم الله) اوشانداف یعنی اوشبو عذاب کورساتلر وکی کونک کورساتور الله (اعمالہم
 حسرات علیہم) آلارننگ عملارون یعنی پتلاغہ عبادتلارون آلاغہ آلارننگ قاشیدہ
 اوکونج کورساتور یعنی قیلغان اشلری اوکونجکہ ایلانور (وماہم بخیر جین من النار) ﴿۱۶۷﴾
 ایسدور آلارقغو چیلر جہنم دن (ف) (یا ایہا الناس کلوا مما فی الارض حلالا طیبیا) ای
 آنچالاین آدمیلر آشاغر یردہ اولان نرسہ لردن حلال و پاک اولغانون (ولا تتبعوا خطوات
 الشیطان) و ایارمنکر شیطان ننگ از نہ و آلارننگ یولینہ (انہ لکم عندومبین ﴿۱۶۸﴾ البتہ
 اول شیطان سر ننگ اوچون ظاهر دوشماندور ﴿۱۶۹﴾ عرب نادانلاری ابراہیم علیہ السلام
 دیننی برچہ اش بر لان خراب ایلامشلمر ایدی الله دن باشقہ غہ عبادت قیلیمق برله والله دن
 باشقہ غہ نذر ایلاب حیوان بوغان لامق برله بو حرام و کفر دور و بعض حلال حیوانلر فی حرام
 قیامق برله و دونکغز فی حلال دیمکری برله الله آلارننگ بواشلمر یدن طیبوب یا ایہا الناس
 الحج آیون ایندوردی (انبایاءہم کم بالسوعوا المششاء) بودور کم همان بیورور سزلار کا شیطان
 بوزوق اشنی و حیلان لقمی یعنی چیکدان اوتکان بوزوق لقمی (وان لولا علی الله

جهنم دن
 چقما سلازلار
 ۱۶۷

(ف) فی الحدیث ویل
 لمن قرأ هذه الآية فمخ بها
 ای لم یفکر فیہا ولم یعتبر
 بها (مد)
 (ف) مشرکلار قیامت
 کورندہ کورور لار کہ الله
 تعالیٰ غہ قاطغان شر بیک لار
 آلاغہ هیچ فایدہ قلمدہ
 قادر اولمای آلا ریدہ
 اولغان دوستلق تمام کبسلر
 بری برندن چچار لار شول
 وقتندہ بیک حسرت نارتب
 وارکنب ایتور لار کاشکی بر
 ذنیاعہ کیری قایستاف
 دین ایمن بولر بواکونور
 لری فایق قیللمس کافر لار
 ننگ حاللارون یوایت ایله
 بیان قیلوب ایندوردی
 (جم)

کافور عطر و عطندر

آخری ۱۷۱

مَا تَعْلَمُونَ ﴿۳۶﴾ ذُفَىٰ أَيْتَمِكَ بِلَانِ بِيُورٍ وَيَعْنِي أَيْتَرَ وَيَالِغَانَ أَيْتَمُكَ لَكَ بِرَهِ اللَّهِ تَعَالَىٰ
 اوزارینہ شوندا این نرسنی بلمز سر لار آئی (ف) (وَإِذْ قِيلَ لَهُم تَبِعُوا) وَهَرِ قِيَانِ ایتولسه
 آلاغہ ایار ونگز (ما نزل الله) اول نرسہ کاکم ایندوردی الله (قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا الْفَيْئَالَةُ
 بِيَانًا) ایتور لار آلا بیکہ ایار من شول نرسہ کاکم تابدوق آتک اوزارینہ کم آتالار و مننی
 یعنی آتالار و من بولغان یولغہ ایار من دیب (أُولَئِكَ أَنَا وَمَنْ مِثْلِي) ایایار الرمی اکر چندیکہ
 بولسه ده آتالری (لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿۳۷﴾) هیچ بر نرسنی بلمز بولسه لارده وهم
 توغری بولنی تابلمس بولسه لارده (یعنی آتالاری نذک بوللاری بوزوق واللہ تعالیٰ
 نذک امرینہ خلای اولسه ده ایار الرمی بوزوقلغن بلد و کدن صوننک ایار مک
حرام دور (وَمِثْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا) وشوندا این آدمینک اوحشاشی وحالی وعظ ونصیحت قیلور لار
 کافر لرا (كَمِثْلِ النَّاسِ يَنْعَقُ) شوندا این کتوچیننک اوحشاشیدور و فقرور حیوانلارغہ
 (بِهِ لَا يَسْمَعُ الْأَعْيَاءَ وَنِدَاءً) ایشتمس لار اول حیوانلار مکر طاوشنی و چاقرمقنی ایشدور لار
 (صَمٌّ بِكُمْ عَمَّ) فهم لایعقلون ﴿۳۸﴾ صانکر دور اول کافر لار وهم تلسر دور وهم صور دور هیچ نرسہ
 فهملا مسر (ف) (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای آچیلاین آدم لار ایمان کیلردن ونگز (کلوا من
 طيبات ما رزقناکم) آشانکر شوندا این نرسہ نذک حلال و پاکندن ریز فلاندر دورک اول
 نرسہ دن (واشکر واللہ) وشکر قیلونکر الله غہ (ان کنتم ایاہ تعبدون ﴿۳۹﴾) اکر بولسانکر الله غہ
 عبادت قیلغوجی (انما حرم علیکم المیتة والدم) بودر کم حرام قیلدی الله سر نذک اوزر ونگر کا
 اولاکسانی یعنی بوغان لانا تورغان حیواندن بوغان لامای اولکان لارنی وقاننی یعنی آقغوجی
 قاننی (ولم یخزیر) ودونکرز ایتنی (وما اهل به لغير الله) وشوندا این حیواننی اوز قیلنمش
 بولدی اول حیوانغہ یعنی ذکر قیلنمش بولدی اول حیوانغہ بوغان لاغان وقتده الله دن
 باشقہنی یعنی الله دن باشقہ نذک اسمی ذکر قیلنمش بوغان لانلدی نیتک جاهلیت زمانیدہ
 پونلاری نذک اسمین ذکر قیلالرایدی (فمن اضطر غیر باغ ولاعاد) بس بر آدم بیک
 محتاج بولسه چکیدن چغودن باشقہ یعنی لذہ اوچون بولمه سه حاجت قدریدن اوتودن باشقہ
 یعنی نفسنی صافلا و قدریدن اوتہ کان حالده (فلا اثم علیہ) بس کنه بوقدور آتک اوزرینہ
 یعنی آلاردن آشامقن (ان الله غفور رحیم ﴿۴۰﴾) البتہ الله تعالی یار قاعوجیدور و مهر بانلی دور
 یورکان حیوانلارده بویاتکان نرسہ لار حرام دور ضرورت اولوب آچلقدن اولمکی بیلنسه اول
 وقتده آشامقن دور سندر تور وکوکون صافلامق قدرلی اما کوب اشامسن (ف) (ان
 الذین یکتون الله من الکتاب) تحقیق شوندا این آدم لار یعنی یهودلر نذک باشلاری

(۲) یعنی مسئلہ لر نی
 اوزونکر دن چقاروب
 ایتماکن الله تعالی غہ افترا
 ویالغان قیلماق ایله نذکم
 بوزمانده کوب مسئلہ لر
 ورسم لر یانکف و شولق بیولر
 برله و شرع شریف نذک
 خلاف ایله یوریدور (جم)
 (۱) یعنی کافر لارغہ سوز
 تنکلاتق و فهم لانتک نذک
 اوحشاشی شول آدم نذک
 اوحشاشیدور که قرده حیوا
 نلاری چاقور اول حیوا
 نلار چاقور دن طاوشدان
 باشقہ هیچ نرسہ فهملا مس
 اول آدم نذک حالی بو طریقه
 دور که اوزرین علم بوقدور
 و علم نذک سوزن قبول
 قیلماز (جم)
 (۲) اکر ایتلسه انما
 کلیه سی حرام بولمق حکمی
 بویاتولکان نرسہ لرا
 قصار طلعتی بلد وره دور
 و حالانکه حدیث شریفان
 باشقہ کوب نرسہ لرده
 حرام اولمق بلنہ دور دیب
 جواب حرام اولمقنی مطلق
 بیان ایس بلکه الارحلال
 دیکان نرسہ کا حرام اولمقنی
 اثبات قیلماق دور بس
 حدیث شریفکه مخالفی
 بولمیدور ایمنی انما
 کلیه سی تناضا قیلغن
 حصر اضاکی بولمقی (فرید)

حرم ایتمکر ۱۷۳

گزارار الله ایندورکن نرسه فی کتابدن یعنی رسول علیه السلام ننگ صفتن (ویشتر ون به ثنای قلیلا) آرزو آنتک عوضینه یعنی برابرینه آزاوان بهانی یعنی آنچه (اولئک مایة کلون فی بطونهم الأتار) اول جماعت آشامانلار مکر آشاغانلاری قورصاقلاریده اوت بولور (ولایکلمهم الله یوم القيمة ولا یرکیهم ولهم عذاب الیم) (۱) وسوز سوبلاس الله تعالی آراغه قیامت کونیده وپاک قیلاس آلائی و آلاز اوچوندور ارنجتکویچی عذاب بوایت ایندورلدی جهودلر ننگ باشلاری ننگ رسول علیه السلام ننگ مبارک صفتلارون اوتکارتب رشوت آلولاری حقنده یعنی آنچه آلولاری حقنده (اولئک الذین اشتروا الضلالة) بوجامعت دور اول آدملر کم آلدیلار آرنغلنی (بالهدی والعذاب بالمغفرة) هدایت یعنی توغری بول برابرینه وهم عذابنی آلدیلار یارلقانق برابرینه (فما اصرهم علی النار) (۱۷۴) بس نی نرسه صبر قیلدوردی آلائی وچوک صبر قیلولار آلا اوت اوزرینه (ذلک بان الله نزل الکتاب بالحق) بواشار بارچهسی اول سبیدنور کم الله تعالی ایندوردی کتابنی توغری بلق بران یعنی الله تعالی ننگ توغری بلق برله ایندوردوکی کتابده بعض نرسه لری باشر کاتلورلاری اوچون عذابقه تیوش بولدیلار (وان الذین اختلفوا فی الکتاب) اول آدملر کم اختلاف قیلدیلار شول کتابده (لفی شقاق بعید) (۱۷۶) البته خلافتده دورلار وحقندن یراقل دورلار یعنی جهودلار رسول علیه السلام ننگ صفتنی تورائنه ذکر ایتولکانون بشر دیلار وکوب آیتلار ننگ معناسی آشدوردیلار دنیا مال اوچون (لیس البر ان تولوا وجوهکم) ایندکولک ایسردور کم سرننگ یوز یونالدور ما کونکن (قبل المشرق والمغرب) قیاش چقغن طرفقه وقیاش باتقان طرفقه (ولکن البر من آمن بالله) ولکن ایندکولک شول آدم ننگ ایندکولکیدور ایمان کیتوردی اللهغه (والیوم الآخر والملائكة والکتاب والنبيين) (ف) وقیامت کونیکا وفرشته لرکا وکتابلارغه وپیغمبرلارکا (واتی المال علی حبه ذوی القربی) وپیروه مالی اول مالن سویمک اوزرینه قرابت ایالرینه یعنی یقین قرداشلرینه (والیتامی) آناسی اولماغان یتیم لرکا (والمساکین) مسکین یعنی فقیرلارکا (وابن السبیل) ومسافرلارکا (والمساکین) وصورانب یور وچیلرکا (وقی الرقاب) قل لارده واسیر لارده یا که مکاتب یعنی آنچه آلوب ازاد قیله تورغان قل لارنی آزاد ایتیکده صرف قیله لار (واقام الصلوة واتی الزکوة) وهم ادا قیلدی نمازنی وپیروی زکاتنی (والموفون بعهدهم اذا عاهدوا) وعهدلار ونه تورغانلار دور عهد قیلسه لار (والصابرین فی البساء والضراء وحین الباس) ومدح قیللام یعنی ما قتیم صبر قیلغانلارغه فقیرلک وقاتیلک وقتنده واورولق وقتنده

(اف) شول وقتنده کم جهودلر ونصرانیلار گمان قیلدیلار ایندکولک نمازده مشرق ومغرب طرفینه یونالمکدوردی آلا ننگ بوسوزلارون قایطار مق اوچون لیس البر الایة ایندورولدی (جم)

(ب) روایت قیلندی

جاهلیت وقتیده عرب
 جماعه سیدین ایکنجی
 آراسیده قان بار ایدی
 بر روس ننگ ایکنجی سینه
 قصدی و دوشمانغی بار
 ایدی انط ایتوشدیلار
 البته اولتورور من آلاردن
 قل برابرینه آزادنی
 و خاطن برابرینه ابرنی
 برکش برابرینه خاتوندن
 ایکنجی دیب بس حکم کا
 بار دیلار رسول علیه
 السلامغه الله تعالی اسلامی
 کیتلر وب اسلام حکمی
 یورکان وقتیده بس اوشبو
 آیت ایندی (ج)
 (ف) الحرجلر جاهلیت
 اهلی شرافتلی واولی
 اولغان آدمی توبان آدم
 اورنینه اولتوروسلار ایدی
 الله تعالی ایندوردی
 قصاص حکمی جنسی برابر
 اولمقلق بلان دیب یعنی
 آزادازاد اورنینه اولتورور
 لر وقل اورنینه اولتورولر
 خاتون خاتون اورنیک دور
 قصاص حکمیده اما دینده
 خاتنلار ننگ آیرومی
 بار دور قصاصده هر آدم
 اور اوخشاشی برله برابر
 دور حرمتلی آدم حرمتسز
 آدم وبای وفتیر برابر دور
 حدیث شریفده مسلمان
 مسلمان اورنینه کفر کافر
 اورنینه اولدور لر دیب
 آرتدور وغاندور
 (فن عقی له) یعنی
 اولدور و لمش مسلمان ننگ
 قانندن اولدور و لمش ننگ

و صوغش ننگ قاتیلغ وقتنده (اولئک الذین صدقوا) اول جماعت آندا لاین جماعت دور
 توغری سویلادیلار (واولئک هم المتقون) و آلاردور بوز وقلدین صافلانغو چیلر (ف)
 (یا ایها الذین امنوا کتب علیکم القصاص فی القتل) ای اندالاین آدملار ایمان کیتلور دونکر
 فرض قیلندی سرننگ اورننگ کاقصاص یعنی اوتاشماک اولتورکان آدملار حقیق یعنی برکش
 برکش ناق اولدورسه اولدورکان کشنی اولدورمهک فرض دور (الحرجلر والعبد بالعبد
 والانشی بالانشی) حر برله حر یعنی آزاد اولان اولتورولر آزاد ننگ اورنینه یعنی قل و آزاد
 اولغان آدم آزاد آدم کوک دور حکمه وقل ایلر یعنی قل کوک دور حکمه و خاتن خاتن
 اورنینه اولتورولر (فن عقی له من آخیه شیء) بس بر آدم عفو ایتولسه آننگ اوچون
 قرنداشی ننگ قانندن بر نرسه (فاتباع بالمعروف واداء البه باحسان) بس حکمی ایار مکلک دور
 یحشیلقغه یعنی بری برینه موافق ننگ قیلماقدور یحشیلق برله و قولماقدور قان یهاسن
 قان ویلارینه یعنی قصاص آلمغه تیوش بولغان کیشیکا ایندکولک بلان اولقان ولیسی دیب
 یعنی قان اورنینه آنچه و مال استهسه (ذلک تخفیف من ربکم ورحمة) اوشبو حکم جینکلک
 و آسانلق دور اورونکر ننگ بر بونکر دن و مهر باناقدور و سومک دور (فن اعتدی بعد ذلک
 فاعذاب الیم) بس بر آدم چیکدن اوتسه اوشبو حکم صورکننده آننگ اوچون بار دور
 رنجتکوچی عذاب (ف) (ولکم فی القصاص حیاة) و سرننگ اوچون قصاصده یعنی
 اوتاشماکده تر وکلک بار دور (یا اولی الالباب) ای عقل ایالری (لهکم تقون) تاکه
 بولاسن سزلار بوز وقلدین صافلانغو چیلر یعنی اوتاشوسیبلی بنلر آراسیده تر وکلک
 و جان صاقلا و بولغوچیدور البته قصاصده تیوشل بولغان حکمی یور و تمک لازم دور حسن
 قان توکولو ایشکی بلانلب تر وکلک فالماقینه سبب بوله (کتب علیکم) فرض اولندی
 سرننگ اورننگ کا (اداضر احدکم الموت) هر وقتده کم حاضر بولدی علامتی بلننگ
 بلان سرننگ بر اونکر کا اولم (ان ترک خیرا) اکر کوب مالنی قالدورسه (الوصیة
 للوالدین والاقر بین بالمعروف) وصیت ایتمک برله اتاسینه و آناسینه و یقین قرداشلرینه
 عدلک بلان (حقاعلی المتقین) نابت بولدی بو وصیت عذابدن صافلانغو چیلرغه (ف)
 اسلام ننگ اول وقتیده وارث اولانلرغه وصیت قیلدی امر بولدی موندین صونگ میراث
 حقیقه ایندور و لکان آیت برله نسخ قیلندی یعنی طبولدی شرح منارده شوشلای بعض
 علمالر نسخ قیلنمادیلار آننگ اوچون بو آیت ایندور و لدی کفر سببلی وارث اولغان
 آدملر حقتده دیب آننگ اوچون اسلام ننگ یتکه وقتیده اوغلی مسلمان بولوب آتا و آناسی

روزا آیتلری
۱۸۳ - ۱۸۷

ویقین لر ی مسلمان بولمس ایدی مسلمان لقی وارث اولمندن کیسه مکدور بس حکم این ولدی
 وصیت بلان یقین لقی حقون اوتاهک اوچون بلائی بولدوقده کتب فرض معناستک اولدی
 مستحب معناستک اولدی (فہن بدله بعد ماسمعه) بس بر کمنہ وصیتنی آلتورسہ
 اشکاندین صونک (فانما اسمہ علی الذین بدلونہ) بس اول آلتورمان ننگ کنہی
 وصیتنی آلتورغان آدم لر غہ غہ دور (ان اللہ سمیع علیم) تحقیق اللہ تعالیٰ وصیت قیلغان
 آدم ننگ سوزونی اشکوچیدر آلتدورغان آدم ننگ اشن بلوچیدور (فہن غاب
 من موص) بس بر آدم بلسہ وصیت قیلغان آدم دن (جنفا اوائنا فاصح بینہم) بر ظلم لقی
 یا کہ کنہہ بس بحشیلقی قیلب تور اتسہ آلار ننگ آراسنی (فلائم علیہ ان اللہ غفور رحیم)
 بس اصلاک تہہ برفدور آننگ اوزرینہ تحقیق اللہ تعالیٰ یارلقاقوچی دور وقرغانغوچیدور
 (یعنی انصاف سراق بر لہ اولادی اوچون آز مال قالدور وب وصیت قیلسہ بو ظلم دور بر آدم
 مونی آلتوروب تور اتسہ بوتور اتمک بر لہ آلتوروب اوچون کنہہ بوقدور بلکہ ثواب دور
 اولک اللہ تعالیٰ بر طریقه بیر وب سنکر ہنسا سورہ سیدن وار بیتلار ننگ اولوشلار ون ہر قایوسن
 میان قیلدی (یا ایہا الذین امنوا) ای آچلاین آدم لار کہ ایمان کیلتر دونگر (کتب
 علیکم الصیام) فرض قیلندی سر لار کا روزہ توتوق (کما کتب علی الذین من قبلکم)
 نیتک کم فرض بولدی سردن اول اوتکان لار کا (یعنی اولکی پیغمبر لار گہ وامت لرینہ آدم
 علیہ السلام زمانیدن سر ننگ وقتنکر غہ چہ بس روزہ اولکن اولان عبادت اولدی لعاکم
 تفتون) تاکہ بولہ سر لار کنہہ بولغان اش لردن صاقلانغوچیلار (ایامامعد و دات) بر نیچہ
 صانلغان کون روزہ توتنک لار (فہن کان منکم مریضا) بس بر آدم بولسہ سر لاردن آورو
 (اوعلی سفر فعدۃ من ایام اخر) یا کہ سفر اوزرندہ بس لازمدور اول آدمغہ اول
 کونلار ننگ حسابچہ باشقہ کونلار دہ روزہ توتوق (وعلی الذین یطیقونہ) ولانمدور
 اول آدم لار غہ کوچلاری یتادور روزہ طوتناغہ (فدیۃ طعام مسکین) کوچلاری یتہ
 توروب روزہ توتہ سہ لار عذر سن فدیہ یعنی بدلن بیرمک بدل بر فقیر ننگ بر کون
 آشاچق طعامیدور فطرہ صدقہ سی قدر لی یعنی بغدایدن یارقی صاغ بغدایدن باشقہ دن
 بر صاغ بو حکم اسلام باشلان دوقدہ بولدی آننگ اوچون صوم یعنی روزہ فرض بولدی
 آدم لر گنا بوروز غہ آدم لار عادت لانا گنلار ایدی بس بیگ قاتی بولدی شول وقتدہ
 رخصت بولدی روزہنی آچوق فدیہ یعنی بدلن بیرمک بر لہ موندین صونک بور رخصت
 واختیار فہن شہد منکم الشهر فلیصمہ آیتی بر لہ منسوخ بولدی یعنی آلتور لدی

ولیس قصابدن عفوایتسہ
 یا کہ دیتکہ راضی اولسہ
 اولدورکان کشی دیتنی
 بر مکدہ ولیلر کا اراجتماسن
 وظلم قیلماسن (فہن
 اعتدی) یعنی اولدور
 لمش ننگ ولیس عفو قیلد
 قدن صونک ویادیت
 الوب صاچ قیلد قدن
 صونک ظلم قیلب وچکن
 اوتوب اولدور وچنی
 اولدورسہ یا اولدورمک
 استہ سہ یا اولدور وچی
 دیتنی بیرمہ سہ آننگ
 اوچون قاتیع عذاب دور
 (ذلک تحقیق) یعنی چہود
 لار کہ یا لغور قصاب ایدی
 نصار اغہ یا لغوز دیت
 آیدی بواہنکہ آسان اولقی
 اوچون قصاب و عفوایتمک
 ودیت آراسیدہ اختیار لی
 قیلدی (جم)
 (ای) اولکان کشی
 تر وکلکی حالندہ وصیت
 ایلاب اولسہ صونکرہ
 تقسیم قیلغان آدم لار
 بیرمہ لار میتکہ کنہہ
 بوقدور (جم)
 (یارقی صاغ بش یوز
 یکرمی درہم بغدای صاغ
 منکدہ قرق درہم بغدای
 (جم)
 (من الہدی ہدایتدن
 (مد)

وصیت الشتر و تورتو

اما حفصه قرآن تیده لایطیقونه بولوب لاکلیبه سی گز لائولدی بولای بولدوقده منسوخ
بولیدور (فمن تطوع خیرا فهو خیر له) بس بر آدم بی شلیق ایلاب فدیبه دن آرتق بر سه
اشبو آرتق بر مک ایندکودور آننگ اوچون (وان تصوموا خیر لکم ان کنتم تعلمون)
سز ننگ روز دتوقاغوز ایندکودور سز گه اکر بگوجی بولساغز (شهر رمضان الذی انزل
فیه القرآن) اول صنالمش کونلار رمضان ای دور شوندا این رمضان آی ایندور ولدی
اول آیده قرآن (هدی للناس و بینات من الهدی و الفرقان) توغری بول کورستکوجی
بولغانی خالد آد میلر گواحق بر له باطل آراسن توغری یلق بولیدن و آیر غوجی نرسه لاردن
ظاهر دلیل لار بولغانی حال یعنی قرآن هدایت باندق بر لان باطل آراسن آیر غوجی ظاهر
دلیلدور (فمن شهد منکم الشهر فلیصمه) بس بر آدم توشسه سز دن یوا یغه البته روزه
توتسون اول آیده (ف) (ومن کان منکم) و بر آدم بولسه سز لاردن (مر یضاً او علی سفر
فعدة) آور ویاسفر اوز ارینه بس آننگ اوز ارینه لازمدور اول کونلار صانچه (من ایام
آخر) باشقه کونلاردن روزه توتیق (یر یدالله بکم الیسر) تلار الله تعالی سز ننگ اوچون
جیتکل لکنی (ولای یر ید بکم العسر) وتلامس سز لار گنا چیتن لکنی و مشقتنی (ول تکملوا
العدة) وتلار کم تمام قیله سز اشبو آی ننگ حسابنی (ول تکبروا لله علی ما هدکم) والو غلق
بر له تکبیر و ذکر قیلر سز الله تعالی فی توغری بول کورستکا نکیبه شکر اناسی بولوق اوچون
(اعلمکم تشکرون) تاکم سز شکر انه قیلغوجی اولور سز (و اذ استلک عبادی عنی فانی
قریب) هر وقتک صراجه لارسندن بنم قل لار دم منم حالمدن تحقیق مین یقین من آلاغه
(اجیب دعوة الداع اذا دعان) دعا قیلغوجی ننگ دعاسنی قبول قیلور من هر وقت دعا قیلسه
(فلیستجب لولی و لیو عنوا بی) بس لازمدور منم بیورغاننی قبول قیله لار و منکا ایمان
کیتوره لری (اعلمهم یرشدون) تاکه بوله لار آلا توغری بولنی تابوقچیلر (ف) (اهل
لکم ایلة الصیام الوقت) حلال قیلندی سز ننگ اوچون روزه کیچه لاریده جماع قیلماقلقنی
(الی نساکم) خاطنلار و غزغه (هن لباس لکم و انتم لباس لهن) آلا رکیوم اور ننگ دور
سز گاور لار هر کیوم اور ننگ سز آلا ر اوچون یعنی کیوم کولر کرامدن اور تکوچیدر (علم الله)
بلدی الله انکم کنتم) درستلکده سز بولدغز (تحتانون انفسکم) خیانت قیلغوجی اور لار ننگر کا
فتاب علیکم و عفا عنکم) بس الله قایتدی سز گافر غانمباق بلان و عفو قلدی گناهنگری فالان
باشر و هن) بس ایندی جماع قیلنگ خاتوننگر فی (و ابتغوا ما كتب الله لکم) و ایستنگ
الله تعالی سز گنا تقدیر قیلغاننی یعنی اولادنی (ف) چانکه روزه توتیق فرض اولدی مسلمانلر

(۳) بو آیتدن معلوم
بولدی رمضان آی قرآن
ایندور امکیدن قرآن لانغان
کم آنده قرآن
ایندور امش بس بو آیده
قرآننگ خدمتی لازمدور
کوب او قوقق ایلان شول
سبیدن رسول علیه السلام
تراویح نمازون قوبیسه
امر ایلاب اوزی نیچه
کونلارده جماعت بر له
تراویحنی او قوب صونکره
جماعت بر له او قوم دیلار
قرآنده اشاره بر له باردور
صراحة فرض اولماسن
دیب یعنی قرآن عظیم
بارچه سی رمضان آینه
قدر کیچه سیده لوح محفو
ظندن دنیا کو کینه بیت
العر تکه ایندور ولدی
آنندن صونک بکر می اوچ
یلا پیغمبر من حضر تلارینه
وقت وقت ایندور ولدی
(جم)
(۴) بر اعرابی رسول
علیه السلام دن صراحتی
بزننگ ریمز بر اقصی دور
چقروب صرار ایردوک
بایقین میدورا کا اقرون
مناجات ابتار ایدوک
دیب اوشبو آیت
ایندور ولدی (جم)

بتون رمضان آیتن خاتونلاری برله جماع قلمزلار ایندی و اونکن امتلر کبی یوقلاغانلر یدان
صونک آشامز و اچمز لار ایندی اشبور و شده بولب بعض آدملار خاتونلاری برله جماع
قلب اوکونوب بیغمبر علیه السلام کا عذر کیکین لارین اشبو آیت ایندی (وکلواواشر بوا)
آشغز و اچوکن (حتی یتبین لکم) شول وقتقه چاقلی معلوم یعنی بلنمش بولر سر ننگ
اوچون (الخیط الابيض من الخیط الأسود من الفجر ط) آق یب قاره ییدن یعنی کچج
قارانکو قلدان طانک یاق تولغی طانکدان بولغوچی اول آق یب یعنی طانک اولیدن (ثم
اتوا الصیام الی الیل) موندین صونک تمام ایلانگن روز عنزی کیچه گناچه (ولا تباشروهن
وانتم عاکفون فی المساجد) و جماع قیلماغز خاتونلار و عنزی و حالانکه سر اعتکافی اولتورور سر
مسجد لاره یعنی اعتکاف بولدوقده کچج و کوندوز ده جماع ایلامکن (تلك حدود الله)
اوشبو ایبتولگان لار الله تعالی نهی قلغان حکملردور (فلاتقربوها) یقین اولماغز آلا رغه
الله ننگ حکملر ون آشتیر ویلان (کذلک یبین الله) اوشانداق یعنی شوشلای بیان قلغان
کوک بیان قلور الله تعالی (ایاته للناس) علامت لری آدم لار اوچون (لعلهم یتقون) تاکه بوله لار
آلا رص قلانغو چیلر (ولا تاكلوا اموالکم) آشاماغز بر بر وکنز ننگ مالارون (بینکم
بالباطل) اوز آراغز ده دقتسز لقی و بوز و قلق برله (و قدلوا بها الی الحکم) یتوشدور مانکنز
وصالماغز مانکنزی حاکملر گه رشوت بلان یعنی و لاتدلور ادور لاکلیمس حنی قیلغان
(لتأکلوا فرباقم اموال الناس) تاکم حکملری سببی برله آدم ننگ مالار وندن
بر آزدنر آشارسز (بالأثم) ظلم قلمق بلان (وانتم تعلمون) و حالانکه سر لار ظلم
اولغان اقرن بلاسز یعنی خلق ننگ مالنی تیوشسز یرکا ظالم رغه بلدور مکنز و حاکملر
بلان بر مصاحتده بولب خلق ننگ مالن آشامق اوچون ظالم رغه و حاکملرغه رشوت
بر مکنز (یسئلونک عن الاهله) و صورلار سنندین ینکا آیلار دن (قلهی مواقیب
لنناس و الحج) ایستکل اول آیلار عبادت و قتلر یدر آدم لار اوچون و حج اوچون (ف)
(ولیس البر بان تأذوا البیوت) و یخشیلق و ایندکولک ایسدور بوکم سر ننگ احرام
حالیده ایونگنر کا کیلما کونگنر (من ظهورها) ایونگنر ننگ ارقه سیدن (ولکن البر
من اتقى) ولیکن یخشیلق ایلس شوندا این آدم دور که الله تعالی دن قورقه (واتوا البیوت
من ابوابها) و حراملر دن صافلانب کیلونکر لار او یلار گنا ایشک لاریدن (واتقوا الله لعلمکم
تفحون) زقور قنکر الله دن تاکه بوله سر استه کان اشلر و نکر فی طاببع عذابدن قوتولغو چیلر دن
(وقاتلوا فی سبیل الله) و اولتور و شتکنز الله تعالی یولیک (الذین یقاتلونکم) شوندا این

(ای) روایت اولندی
معاذ بن جبل و ثعلبه بن
غنیم ایبتیلار ای محمد علیه
السلام حکمت نیدور که آی
نجه بولور آندن صونک
آق و نلق برلان قالناشر
حتی نور برله طویطلوا
اولور صکره یتارک اولکی
کوک بولور الله تعالی
جو ابلا ر و نده ایندی آی
ننگ چکلی تعیین لانب
آیلار دن یل بلنه ویلن
خغلار ننگ اشلر بلنه وهم
الله تعالی غه عبادت قیلماق
وقتلی تعیین قیلنه روزه
و حج کوک (جم)

آدملر برله ازلتور وشرلار سن ننگ برله (ولا تعبدوا ان الله) چكیدن اوتمه نكر دور سلكنه
الله تعالى (لا يحب المعتدين) (ف) سويمن توغر يلدن چكنلارنى (واقتلوهم حيث
تقتلوهوم) اولدر ننگز مشر كلرنى قايده طاپساننكر آلارنى (واخر جوهم) وچقارونكر
يورتلار يندن (من حيث اخر جوهم) سرلارنى آلار چقارغانلارى كوك مكه دن (واقفته اشد
من القتل) وشر كننگ غالب اولغى آدم اولتورمكدن قايغدر يعنى شرك ننگ مقابلنه
اولتورمك دورستدور (ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام) اولتورشاننكر آلار برله مسجد
حرامنك ياننده (حتى يقاتلوكم فيه) شول وقتقه چه صوغش قيلولار اولتور وشرلار
آلار سر ننگ بلان اول مسجدينك ياننده (فان قاتلوكم فاقتلوهم) بس اكر آلار صوغش
قيلسهلار سن ننگ برله بس سز هم اولتر ونكر آلارنى (كذلك جزاء الكافر بين) اوشبو
روده دور كافرلارنك جزاسى (ف) (فان انتهوا فان الله عفور رحيم) بس اكر طيولسهلار
الله تعالى يارلقا وچييدور قز غانغوچييدور يعنى كفر دن و صوغش دن و مسلمانلارنى رنجتودين
طيولسهلار توبه لرى قبول بولور (وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة) اولتور وشتك كافرلار
بلان شول قدر كاچاقلى شر وكلك قالماسن يعنى الله غه شريك قاتو قالماسن (ويكون
الدين لله) ودين الله تعالى غه خاص بولوب قالماسون (فان انتهوا فلاعدوان) بس اكر
دونسهلار وطيولسهلار شرك دن بس بوقدور آراغه دوشمانلى وظلم (الاعلى الظالمين)
مكر اول جزا ظلم قى قيلغوچييلر غه دور يعنى كافرلار برله صوغش قيليق ظلم لق توقتاب
وهيچ آمنى دين بولمدين آزدور مستلر و بوز وقلق قيلماسلار الله تعالى ننگ بيورغانى
وشر يعت حكملرى يورمكك اوچون اكر كافرلار تابع اولسهلار اوروش قيلمه سهلار آلار
برله چتور وش و صوغش قيلمه غه حاجت يوق ايمان كتورمك كونكلندور كوچلاب مسلمان
قلماقده فايده بوقدور (الشهر الحرام بالشهر الحرام) حرام اولان آى حرام اولان آى ننگ
يبريده دور (والحرمات قصاص) وحرمتلامكى واجب اولغان آى بربرينك اورنينه دور
(فمن اعتدى عليكم) بس بر آدم چكدن اوتسه سز ننگ اورار وننگز كا قول اورا تيق برله
(فاعتدوا عليه بمثل ما اعتدى عليكم) سز دخى قول اورا ننگ آندك اورا زينه قول اورا ننگ قلارى
اوخشاشلى سز لار كا (واتقوا الله) ووقورنك الله دن (واعلموا) وبلننگز ان الله مع المتقين)
الله تعالى كناه دن صافلانغان آدملر بلان دور (ف) (وانفقوا في سبيل الله) نغقه لاندور ننگ
يعنى صرف قيلنك الله تعالى بولنده (ولا تلقوا ابائكم الى التهلكة) وصالماننكر اور ننگرنى
هلاكلكا (واحسنوا ان الله يحب المحسنين) (و يحشيق قيلنك تحقيق الله تعالى يحشيق

(۲) حج ايله بركا اوشبو
حكم ذكر ايتور مكه مكرمه
حضرت ابراهيم زانيندن
قيامته چه امين اوليق
يوريدور اكر حر ميرنده
دوشمان دشمنه بولقسه
برى بزينه تيمه بهلر وهم
دورت ايلارده يته اوروش
وارانجتو بولماسون اول
ايلار ذى القعدة و ذى الحجه
وحر مور جبيلور بولار يته
امانلىق ايلار ييدور وزيا
رت وقتلرى دور عرب
يورتلار ينده بو ايلارده
بوللر اچق اولور و صوغش
توقتار اكر كافرلار
بو ايلارده صوغشه باشلا
سهلار مسلمانلار هم آلار
برله صوغش قيله لبر الله
تعالى اوشبو ايتلرده
حكملرى بيورب ولا تعبدو
چيكدن چقه انكر ديدى
وتوغر ولقده اولوب بالا
لرون وختلارون وقار
تلارون اولدورماننكر
صوغشه اهل بولغانلارى
ننگ جزاسى در ديدى)
(۳) يعنى مكه امان
اولماق يوريدور ليكن
مشركلار مكه ننگ حرمتنى
يغب سز كا اول يرده
ظلم ابته كا باشلاسه
وايمان كيتورمكوننكر دين
سزنى رنجتسهلار و حورلامق
غه باشلاسهلار بلارننگ
بو اشلىرى اولتورمكدن
بياندور ايندى مشركلار كا

ایمین لك قالمدی بس
 مشرکلارنی قای برده طابسا
 نکر اولدورنکر چنانکه مکه
 فتح اولندی رسول علیه
 السلام شول طری بقی پیوردی
 هر کم قرال آلوب یولقسه
 آئی اولدورنکر وباشقه
 آدم لک ایمین لک میورنکر
 دیب (جم)

(ف) پیغمبر ومن علیه
 السلام بر چیه صحابه لار
 برله ذی القعدة آینه
 عمره کا قصد ایلاب مکه کا
 کیلد وکلار یله مکه کافر لاری
 مسلمانلار برله نزاع قیلب
 الارنی عمره دن منع قیلد
 یلار ایکنجی یلنده عمره
 لرون قضا قیلمق اوچون
 ینه ذی القعدة آینه
 کیلد وکلار وند مسله نلار
 شبه قیلد یلار اگر حرم تلی
 آیلارده کافر لار برننک
 برله صوغش قیلسه لار
 بر لارنی قیلور من بو حرم تلی
 آیلارده کافر لار برله
 صوغش دروسمی یا بو
 قیلمدور دیب کمانده اولغا
 نلاری اوچون بو آیت
 ایندور ولدی فین اعتمدی
 الایه (جم)

(ف) واتبو الحج آیتیدن
 من یعیبک کچاقلی حینک
 طریقی واحکامی بیاندر
 حینک یولی اول نیت ایتر
 واحرام بیلار ولیمک ایتر
 موندین صنوک معرفه کوفی
 عرفه ده بو اور زوالدن
 صنوک قویاش باند وقدن

قیلغو چینی سو یادور یعنی صوغشنی قوی مانکز صوغشنی قورماقده هلاکونکر یاردور
 اگر حقسن برده مسجد حرام و حرم تلی آیلارده قان توکسه لار یعنی مکه کافر لاری مسلمانلارنی
 اولتورسه لار آلارنی هم قصاص یعنی اوتاشو اولمق اوچون اولتور و دورستدور (واتبو
 الحج والعمره لله) وتام قیلونکر حیونکرنی وعمره نکرنی الله رضالغی اوچون (فان احصرتهم)
 بس اگر منع ایدولسه یعنی طبولسه نکر (فما استیسر من الهدی) سکا آسان اولغان نرسه
 واجب دور قریباندن یعنی سر حجک یا عمره ده احرام باغلاب بیت اللهغه اوتمکدین طبولسه نکر
 قریباندن آسان اولغان حیوان واجب کیرک توه و کیرک صغر و کیرک قوی بولسون (ولا تخافوا
 روسکم) باشوغز ننگ چاچن کیتر مکر (حتی یبلغ الهدی عماله) شول وقتقه چه یتوشر
 قریبانوغز بوغز لنه چق یزینه بوغز لانه چق بری امام اعظم قاشنده حرم توفراغیدور
 امام شافع قاشنده احصار یعنی منع قیلندوغی یردور (فمن کان منکم مریضا) بس بر آدم
 سر دن آور و بولسه (او به اخی من راسه) یا آننگ باشنده رنجتکوی بر نرسه بولسه
 بت کوب بولمق کویک یا که آور و بولمق کویک باشنی تراش قلسه یعنی چاچن آلدورسه
 (فقدیه من صیام) آننگ فدیه سی یعنی اوتای اوچ کون روز دور (اوصدقه) یا آلتی
 مسکین کا صدقه بر مکدور (اونسک) یا قریبان بوغز لامقدور یعنی شوش نرسه لار ننگ
 برسی لازمدور (فاذا اتمتم من تمتع بالعمرة) هر وقت عذر دن قوتولساغز ایمین بولمق بلان
 بس بر آدم فایده لانسه عمره فی اوتهمک سببی بلان (الی الحج) حیکه نیت قلغانغه قدرلی
 یعنی احرام سببی ایله حرام بولغان نرسه لار دن فایده لانسه عمره فی تمام قلدقن صنوک حیکه
 نیت قلغانجی (فما استیسر من الهدی) بس لازمدور آنکا آسان اولغان نرسه دین قریبان قیلمق
 (فمن لم یجد فصیام ثلاثة ایام فی الحج وسبعة اذ رجعت) اگر قریبان قلاچق نرسه تاپمسه
 لازمدور آنکا اوچ کون روزه تومتق هج کونلار وند ویدی کون دحیک سفر دن قایتقان وقتک
 یعنی هر وقت سفر دن قایتساغز جدی کون روزه تومتق لازمدور (تلك عشرة كاملة)
 اوشبور وزه اون کون تمامدور (ذلك لمن لم یکن) اشبو حکم شول آدم اوچوندور بولمدی
 (اهله حاضری المسجد الحرام) آننگ اهلی مسجد حرامده حاضر و مقیم یعنی مکده
 تورغوچیلردن اولمه سه (واتقوالله واعلموا) قور قوغز الله دن بیلونکر کم (ان الله
 شدید العقاب) (ف) الله تعالی ننگ عذابی قاتیغ دور (الحج اشهر معلومات) حینک
 وقتی بیلکولیدور بیان ایبولکن آیلا بلان یعنی شوال ذی القعدة و ذی الحجه ننگ اونونجی
 کوفی حینک وقتیدور (فمن فرض فیهن الحج) بر آدم لازم قیلسه اورینه شول آیلارده

حجینی (فلارقت ولا فسوق ولا جدال فی الحج) بس خاتونلارغہ جماع قیلحق دورست توکل
 و بورقلق قیلحق درست توکل و بربری برلہ سوگوشمک دورست توکل حجه (وما تعلقوا
 من خیر) و هر قیلغان اشکنزی ایندکواران اشلردن (یعلمه الله) آئی الله تعالی بلور
 (وتر ودو افان خیر الراد القوی) و اورونکرگه آنق حاضر لانکر بس آنقر ننگ خیر لوسی
 کناهاردن صافلانمدر یعنی تلانمکنن و اوغرلق اخشاشلی لردن صافلانمقدر (و اتون
 یا اولی الالباب) و مندن قورقونکر ای عقل ایالری حجه نیت ایتمک وقتی شوال باشندن
 بیرام کچی سینده پاقلیدور شوو الدن اول نیت ایتمک یعنی امام اعظم لر قاشنک دورست دور
 لیکن مکر وهدور شافعیلرننگ قاشنده حرامدور حج و عمره نیت ایتمک ایله و لیبیک دیک
 ایله لازم اولور و احرام ننگ معناسی حجه و عمره که نیت ایتب لیبیک اللهم لیبیک دیب قشروب
 تلبیه ایتمک دور و دف الله تعالی ایدی آروق برله یولده یورمک یول خراجتینه کوی بیسه
 حج قیلننگ لکن صورانب و تلاب بارمانکر دیب (لیس علیکم جناح) یوقدور سرازکا
 کناه (ان تبغوا فضلا من ربکم) استه مکده حج وقتنده بر قنی اورنکر ننگ ربنکر دن
 یعنی سودا قیلحق ایله حج سفر ننگ الله تعالی دن ریزق طلب قیلننگ یعنی استه مکده هیچ کناه
 یوقدور بو آیت ایندی شول قوم حقیق سودا قیلغو چیلرغہ بلار ساتو چیلر دور حاجیلر ایس دور
 دیدیلار الله تعالی لیس علیکم الایة دیدی (فاذا افضتم من عرفات) بس هر وقتده
 قایتسانکر عرفات دن (فاذا ذکر والله عند المشعر الحرام) ذکر قیلننگ الله تعالی فی مشعر
 الحرام ننگ یانیده (ف) جاهلیت ننگ غلط لردن برسی بو ایدی مکه ده تورغو چیلر حج اوچون
 عرفاتده قدر کیتمر لار ایدی عرفات حرم دن طشقرای دیب حرم ننگ چیک اولغان مردلفه ده
 تورور لار ایدی الله تعالی بیوردی آدم لر فی یردن طواف اوچون کیتر لار سزم کیتونکر
 اولکی کمیلکر نکر دن اوکونونکر دیب (واذکروه كما هدمکم) وینه ذکر قیلننگ الله
 تعالی فی نیتکم کم سرکا توغری یول کورستدی (وان کنتم من قبله امن الضالین)
 و تحقیق بولدونکر سز موندن الک آرغتلاردن یعنی حق بولدن چغانلاردن بولدونکر
 (ثم افیضوا من حیث افاض الناس) موندین صوتک بوسون سرننگ قایتماقونکر شول
 یردن کم آدمیلر قایتورلار یعنی عرفات دن قایتونکر لار مردلفه دن قایتانکر لار نیتک
 کم قریش تحریف ایتکان لار ایدی (واستغفروا الله ان الله غفور رحیم) و یارلقانمق
 استنک الله دن البته الله یارقاغو چیدور قرغانغو چیدور یعنی قریش خلقی تکبر لک لار یردن
 آدم لار بلان عرفاتده بارملی مردلفه دن قایتور لار ایدی الله تعالی ایدی آدم لر قایتقان یردن

سوره

صونک کچی ده مشعر
 الحرامغه من دانه که کیلر
 کچی آنده قالور بیرام
 کونی طانکده مانغه کیلر
 چهره عمقه بی آتار موندین
 صونک چاچن الدروب
 احرام دن چغاز موندین
 صونک مکه که کیلر طواف
 زیارت دیکان طوافنی
 قیلور موندین صونک
 مینانغه کیری قایتور اوچ
 کون آنات طورور هر کون
 شیطننی واقطاشلر برله
 آتار موندین صونک مکه که
 کیلور و داع یعنی رخصت
 طواف ایلار موندین صونک
 اور شهرینه کیش و عمره
 ننگ یولی بودور نیت
 ایلار و احرام بیغلار قایس
 اینک و قایس کونک بولسه ده
 یارار و کعبه فی طواف ایلار
 و صفاور وه آراسید سع
 ایلاب ساچن آلدروب
 احرام دن چغاز و حجه
 و عمرده (قریان بوغاز لامق
 حاجت ایس مکر بر باشقه
 سبیلاردن ایدکولک قیله
 الله تعالی اوچ سبب بیان
 قیلدی بروس بر آدم
 احرام بیلا دوکن صونک
 طیولسه یعنی مکه مکه که
 کیتمکیدان طیولسه
 آوردن یا که دوشمان
 سبب دن بس بر باشقه
 آدم برله قریشنی مکه که
 بیارور

نصف پارہ
 (اروایت قیلندی تحقیق حساب قیلنور خلقنی قوی صاموق قدر دیب ودخی روایت قیلندی کوزن آچب یومر قدر لی دیب (مد) (۲) جاہلیت وقتیدہ عیجن بوشغایچ بیرام کونیندن صونک اویچ کونکچہ شاداق ایلاب آتلری و بابلری ننگ الوغلق برله قطنب یحشی لقلاری برله تکبر لک قیلب قطنور لار ایدی الله تعالی شونک اورننه ماده اویچ کونکہ چاقلی طور مقنی امر قیلب شول کونلارده ذکر ایتمک کارار لاندور لدی وتوش وقتیدہ بو کونلارده طاشلر آطار لار و هر نوزدن صونک تکبیر ایبور لار و نه ز دین صونک هر برده تکبیر ایبور لار (جم)
 (۲) اوشبوا بیت شریق اوغلی اخنس ثقفی منفق ننگ حقتده ایندور لدی بو اخنس بنی زهره ننگ سیدی الوغلی ایدی بیک طئلو سوزلی خوش صورت بر منفق ایدی پیغمبر و مر علیه السلامه گلوب مسلما نین دیب ایبور ایدی و رسول علیه السلامه صحبت کورستور ایدی و بالغان انطا اییب اوزون راست کورستور ایدی پیغمبر و مر آتی پاننه آلوب صحبت قیلور ایدی

یعنی عرفاتندن قایتونک لاریب (فاداقضیتیم مناسککم) چانکم و اتسانکر چونکر ننگ رکتلاری (فادکر والله) بس ذکر قیلنک لار الله تعالی مناده (کذکر کم اباکم او اشد ذکر) سر لار ننگ یاد قیلما قاتنکر کونک آتالار و نکر نی بلکه آلار دن آرتوغراف یاد قیلنک (فمن الناس من یقول) بس آدم لردن بعض آدم لار باردور ایبور (ربنا اتنا فی الدنیا) ای بن نکر بریز بیر کل بر کاندیاده (وماله فی الآخرة من خلاف) یوقدور اول آدم اوچون آخر تده هج بر نصیب یعنی اولوش (ومنهم من یقول ربنا اتنا فی الدنیا حسنة) و بعض آدم لار دخی باردور ایبور ای بن ننگ بریز بیر کل بر کاندیاده اید کون نعمت (وفی الآخرة حسنة) وقتنا عذاب النار (و آخر تده دخی اید کوا نعمت و صافله برنی جهنم عذابیدن (اولئک لهم نصیب ما کسبوا) اوشبو جماعت اوچون باردور آلا رغه اشلا کان اشاری ننگ ثوابیدن یعنی آخر تده ثواب بار نور (والله سریع الحساب)
 والله تیر لک ده حساب قیلغو چیدور (واذکر والله فی ایام معدودات) ذکر قیلنک لار الله تعالی بر نیچه صنالی کونلارده یعنی منا کونلار و نده (فمن تعجل فی یومین فلاثم علیه) بس بر آدم آشوقسه ایکی کونلار مندان کوچمکله بس کناه یوقدور آننگ اوزرینه (ومن تأخر فلاثم علیه) و اول آدم کم کیچکسه یینه کناه یوقدور آننگ اوزرینه (لمن اتقی) بو ذکر قیلنغان حکم لر و اختیار لی اولمق شول آدم اوچون دور کناهدن صافلاننه (واتقوا الله) وقور قونکر الله دن (واعلموا انکم الیه تحشرون) و بلنکر تحقیق سر لار آننگ طرفینه یعنی اول اللهغه قوبار ولر سر یعنی قوبار ولوب جیولر سر قیامت کونیده (فی) حج حکم لری تمام اولدی ایدی الله تعالی مؤمنلر ننگ و کافر لار ننگ احوال بیان قیلب ایدی (ومن الناس من یعجبک) و آدم لردن بعض آدم باردور عجبکله قالدور و سنی (قوله) آننگ سوزی (فی الحیوة الدنیا) دنیا اشار لارنده (و یشهد الله علی ما قلنه) و شاهد قیلور الله تعالی فی کونلورنده بولغان نر سه اوزرینه (هو الد الخصاص) رحالانکه اول اخنس مؤمن لر ننگ بیک آرتق در شمانیدور (فی) (واذا تولى سعی فی الارض) هر چان الوغلق باش بواق بولسه آشوغب یورور برده (لنفسد فیها یهلك الحرث) تا کم بورور قلق قیله بر یوز ننگ و هلاک قیله و یوزوق قیله ایکنکلاری (والنسل) حیوانلاری و کتولر نی (والله لا یحب الفساد) الله تعالی دوست تو تپاس یوزوق ار لغان اشنی یعنی یوزوق لقی سومن قیلغو چنی قز غانماس (واذ قیل له اتق الله) هر رقت ای تواسه آنکا قورق الله دن دیب (اخذته العزة بالاثم) یولکلار و قالدورور آتی تکبر لک رحر متلکی کناه ار زرینه (فیسبه جهنم و لیس)

و حالانكه ببيعمر ننگ و بار چه
 ه و غم نگر ننگ بيك دوشماني
 ايدى هر وقت فرصت
 كوزلار ايدى اوشبوننگ
 اوچون الله تعالى ايتنه دور
 آننگ سورنى دنياى
 سومكده واسبابى جيمافان
 سنى عجبكه قالدور و رديب
 آننگ منافق اغن بلدور
 مكد ه بو آيتنى ايندوردى
 منافق ننگ حالى هر وقت
 ظاهرده دوشمه دلقنى كور
 سئور اچنده دوشمانلق
 قوتلى بولور (جم)
 هل ينظر ون ه اينتظر ون
 (مد)

وَلْيَسِّرْ الْمَهَادِ ﴿٢٠٦﴾ بَسْ جِيْتَارِ اَوْلِ اِحْسِيْكَ جِهْنَمِ الْبَيْتِهْ يَازِرْ يِرْدِرْ بَعْنِي الْبَيْتِهْ بِيَانِ تَوْشَالْمَشِ
 اور وندر جهنم (ومن الناس من يشري) آدميلردن بعض آدم ياردور صئار (نفسه
 ابتغاء مرضات الله) اوزنى الله ننگ رضالغن استمك اوچون (والله روف بالعباد) (والله
 سويكويچيدور قوللاروفى يعنى ايمانلى بنده ننگ حالى الله تعالى ننگ رضالغى اوچون
 اوز جانتى بيورور بو آيت ايندور و لدى صهيب بن سفيان حقيق مشر كلار كوجلاديلار آنى
 اسلامنى قوياغنه و بر جماعتنى اولتورديلار بوشول جماعت آراسنده ايدى اوزى ننگ
 مالى ايلان اوزون صائب آلب مدينه كاكيلى (يا ايها الذين امنوا) اى آنچلاين
 آدملار كه ايمان كيلتوردونكر يعنى كتاب اهل لارى (ادخلوا في السلم كافة) كر و نكر
 اسلام دينيه بار چه نكر بر يولى يعنى دينتك اصلنده اختلاق قيلمونكر (ولا تتبعوا خطوات
 الشيطان) و ايارمكر شيطان ازينه يعنى آننگ يوليته (انه لكم عدو مبين) (البته شيطان
 سز ننگ اوچون آشكارا اولغان دوشم دور (فان زلتم) بس اكر تايسانكر يعنى آوشسانكر
 (من بعد ما جاء تكلم البنات) كلكان ننگ صونكنده سز كار و شن اولغان سوزلار و علامت لار
 (فاعلموا ان الله عزيز حكيم) بس بونكر البته الله تعالى غالب دور و بلكويچيدور (هل
 ينظرون) كنه قيلغان آدملر منتظر بولميلار يعنى ايتنوگب كوتميلار (الا ان يأتيتهم الله)
 مكر منتظر بوله لار اول نرسه كا كم كيلور آلاغه الله يعنى الله تعالى ننگ عذابى (في ظلل
 من الغمام) بولوتدن بولغان كوله كالرده (واللائكة) فرشته لار كيلور يعنى عذابنه و ع كل
 بولغان فرشته لار حاضر بولورلار (وقضى الامر) و اوتالدى و حكم ايتولدى اش يعنى هلاك
 او معلق لارى بر له بيوروق تمام بولوب هر آدم جزاسون تابدى (والى الله ترجع الامور) (٢٠٧)
 والله ننگ جاننه قياتر لور اشلار و كوجلار يعنى ببيعمر لار كا و قر آنغه ايمان كيلتور مسلار بس
 ايدى كوز دكارلار الله تعالى اوزى ننگ ذات پاكيدن هر آدم ننگ عمليه كوره جزا
 بيمر مكنى البته جزاسون بيمره (سل بني اسرائيل) صور اغل اسرائيل ننگ بالالار يدين
 (كم اتيناهم من اية بينة) فى قدرلى بيمر دو ك آلاغه روشن اولغان علامتلردن (ومن
 يبدل نعمة الله) و بر آدم آشتورسه المهنك نعمتى (من بعد ما جاءته) شوندن صونك
 كم كيلدى آنكا اول نعمت يعنى كافر لكنى اختيار قيلسه اسلام دينى اولغان نعمت بتسن اوچون
 (فان الله شديد العقاب) بس البته الله تعالى قاتيدور عذابده يعنى مستحق بولغانلارغه
 عذابى قاتيع دور (زين للذين كفروا) زينتلانمش بولدى شونداين آدملار اوچون
 كافر بولديلار آلالر (الحيوة الدنيا) اوشبو دنياننگ تر و كلكى (ويستخرون من

(ای) الله تعالی پیغمبر لاری
 بیاردی و کوب کتاب لار
 ایندوردی لیکن الله تعالی
 هر بر قومکده باشقه یول
 کورستدی دیب ایتولس
 الله طرفیدین بارچه خلق
 اوچون بر شریعت حکمی
 نذک یولی باردور قنکه
 توغری یولدن باطل بولغه
 کوچدی لار شول وقتده
 الله تعالی بر پیغمبر بیاردی
 آلا رنی توغری بولغه
 کوندورمک اوچون و کتاب
 هم بیاردی اول کتاب برله
 کتاب لاریده آرزوچی
 اولدی لار شوننک اوچون
 برینکا کتاب بیارولسی
 یعنی ایندورولسی واجب
 بولدی بس بارچه نیلر
 و کتاب لار شول حق اولغان
 یولنی ثابت و محکم
 قیلیمک اوچون کلدیلار
 اخردهغی کتابده یعنی
 فرآنده شول طریقده یول
 کورستدی آنده هر
 آورولردن صاقلانق
 و قوتولمق باردور و بارچه
 کتاب لاردن مونکس قیلغو
 چیدور شاقی و کافیدور
 (جم)

الذین آمنوا) و مسخره قیلورلار و خورلار ایمان کیلنورکان آدم لاری یعنی مؤمنلرنک
 فقیرلارون (والذین اتقوا) و اول آدم لرم صاقلان دیلار شرک لکنین (فوقهم یوم
 القیمة) آلا رنک یعنی شرک فاتوچیلرنک اوستیده بولور قیامت کونیده (والله یرزق
 من یشائغیر حساب) و الله یرزق بر ورتلا گان آدمغه حسابسن (کان الناس امة واحدة)
 بولدی آدم لار بر گزوه یعنی آدم علیه السلام دن نوح چه اسلام دینیده اتفاقده بولدی لار
 (فبعث الله النبیین مشرین و منکرین) صکره اختلاف قیلشد یلار بس بیاردی الله تعالی
 پیغمبر لاری ثواب بلان سیونج بر کوچیلر و عذاب بلان قورقه توچیلر بولغانلاری حانده
 (وانزل معهم الکتاب بالحق) و ایندوردی پیغمبر لار بلان کتاب لاری توغری بلان
 (لیحکم بین الناس فیما اختلفوا فیه) تاکم حکم قیلور اول کتاب آدم لرنک آراسنده
 شوندا این نرسه ده یعنی اسلام دینیده اختلاف قیلشد یلار اول نرسه ده (وما اختلف فیه)
 اختلاف قیلدی لار اول حقده یعنی حق اولغان اسلام دینیده (الا الذین اوتوه) مگر شول
 آدم لار اختلافی قلدیلار بیر ولدی آلا رغه کتاب یعنی اختلاف لارون کیتارمک اوچون (من
 بعد ما جاءتهم البینات) شوندا این نرسه دین صونک کیلدی آلا رغه علامت لار اسلام دینی نذک
 راستلیغینه (بغیابینهم) حسد و ظلم لقلاری اوچون اور آلا ریده کوچیلک بلان اختلافی
قلدی لار یعنی اوندالمش امت لار اورلرینه تورات و انجیل کیلکد نصوصونک کوچولکلاری بدن
 شول کتاب لارونی بوزوب و آشدوروب انکار قلمه غه و اختلافی قلمه غه باشلا دیلار (فهدی الله
 الذین آمنوا) بس یول کورستدی الله ایمان کیلنورکان بندهلرکا (لما اختلفوا فیه من الحق
 بآذنه) شوندا این حقه کم اختلاف قلو شقانلاری ایدی آلا رنک حقدن بولغوچی اول اختلافی
 قلو شقانلاری اوزنی نذک اذنی بلان (والله یهدی من یشائغ) و الله یول کورستبر تلا گان
 بنده سینه (الی صراط مستقیم) توغری و حق اولغان بولغه (فی) (ام حسبتم ان تدخلوا
 الجنة) ایا گمان قیلر میسر ای آدمیلر چنتکه کرمنکی (ولما یاتکم مثل الذین) و خالانکه
 کلمدی سرگا شوندا این آدم لرنک احوال لاری یعنی شوندا این آدم لرنک حالینه اوخشاغان
 حال لار (خلوا من قبلکم) اوتدی لار آلا ر سزندن اول یعنی پیغمبر لاردن و مؤمنلر آلا ر
 اوتدی لار (مستهم البساء والضراء) (توتدی آلا رنی یعنی ابر و شدی آلا رغه قیلیمک
 و بلا و مشقت و قایغو یعنی آورو و آچلمق) (وزلزلوا) بلالرنک قاتو لغیدن قتر اشدیلار
 (حتى یقول الرسول والذین آمنوا معه) شول وقتده چاقلی ایتدی آلا رغه پیغمبر و اول
 آدم لرم ایمان کیلنور دیلار اول پیغمبر بلان (متی نصر والله) چاندر والله نذک یاردی

وَنصْرَتِي وَيَارْذِي (۲۱۴) آگاہ اول وبلنک اللہ نذک نصرتی وباردی
یقیندر (یستلونک ماذا ینفقون) صورار لارسیندن وایتار قایسی مالی نفقه لاندور یک
دیب (قل ما أنفقتم من خیر) آیت آلازغہ اول نرسہ فی کم نفقه لاندور درسن مالدن
(فللوالدین والأقربین والیتامی والمساکین وابن السبیل) بس آتا وآنالار وخرغہ
ویقیمن قرداشلار ونگزنا وآنالری اولمغن بالالازغہ وفتیر لرگنا و مسافر لارگنا (وماتفعلوا من
خیر) واول اشرفی قیلورسن یخشیلقدان (فان الله به علیم) بس البتہ الله تعالی
بالکوچیدر یعنی پیغمبر ومن علیہ السلامن صورادیلار کم قیسی مالی صرف قیلیق
یحشیدر دیب رسول علیہ السلام ایدی هر چوک مال بواسہ ده تیوشلی آدلرغہ صرف
ایدولسہ ثوابی کوب اولور دیب (کتب علیکم القتال) فرض قیلندی سرننک
اوزر ونگزنا صوغش (وهو کره لکم) وحالانکہ اول صوغش جتدورسن ننگ اوچون
(وعسی ان تکرهوا شیئاً) شاید سز لر مکره کورورسن یعنی سویمورسن بر نرسہ فی
(وهو خیر لکم) وحالانکہ اول نرسہ اینکو وارتق بولور سرننک اوچون (وعسی
ان تحبوا شیئاً وهو شر لکم) وشاید کہ سز لر سویمورسن ودرست توتار سن بر نرسہ فی
وحالانکہ اول نرسہ یمان بولورسن ننگ اوچون (والله یعلم وانتم لاتعلمون) والله بولورسن لار
بیلورسن یعنی بر نرسہ فی یمان کورورسن اول نرسہ یحشی بولوراشننک اخیر ون الله بلکوچیدر
(یستلونک عن الشہر الحرام قتال فیہ) صورار لارسیندن ای محمد حرام اولغان آیدن
صوغش ایتمکن اول آیدہ (قل قتال فیہ کبیر) ایتکل صوغش قیلیق اول آیدہ قاتی
اشدور یعنی کنہادر (وصد عن سبیل اللہ) وطیمہ قدور الله تعالی یولیدن (وکفر به)
وایمان کیتورسانک دور اللہغہ (والسجید الحرام) ومسجد حرامدن طیمہ قدور (واخراج اهل منہ)
ومسجد اهلن مسجدن طشغہ چغارمق (اکبر عند الله) الوغ کنہادر الله قاشندہ (والفتنة
اکبر من القتیل) وفتنہ قوتنارمق یعنی شر کلکہ قوت بیرمک الوغ راقدر آدم اولتورمکن دین
(ولایز الون یقاتلونکم) دایم بولور لار صوغش قیلغوچی لارسرننک بلان (حتی یردوکمن دینکم
ان استطعوا) تاکہ کیری قایطار لارسرنی حق اولغان دینکن دن یعنی اسلام دینندن
اکر کوچلاری یتسہ (ومن یرتد منکم عن دینہ) وبر آدم قایتسہ سرن دن اوز دینیدن
(قیمت وهو کافر) وکافر اولغانی حالده اولسہ (فاولتکم خیطت اعمالکم فی الدنیا والاخرة
واولتکم اصحاب النار هم فیها خالدون) بس بو طریقه بولغان آدم لرننک عمل لاری
یووالدی وبوز ولدی دنیا و آخرتده و آلاز جهنم اهل لاری دور و آلاز جهنم منکو قالغوچیلر دور

(وهو کره لکم ای هو کره
لکم) (مد)

۲۱۹

(ف) (ان الذین آمنوا) تحقیق آچلا این آدمه لار ایمان کیتوردیلار (والذین هاجرُوا
 وجاهدوا فی سبیل اللہ) واول آدمه لر کم هجرت قیلدیلار یعنی اوز بورتلاری اولغان مکفی
 وقوم قبله سن تاشلاب کوچدیلار و صوغش قیلدیلار اللہ تعالی بولنده اللہ رضالغی
 اوچون (اولئک یرجون رحمة اللہ) اوشبو جماعت کور توتارلار اللہ تعالی ننگ رحمتینه
 (واللہ غفور رحیم) واللہ یارلقا غوچی رحیم لیدور یعنی قرغانغوچیدور (یعنی عسکر
 اسلام صورادیلار بزگه اللہ یولنگ صوغش قیلغان ننگ ثوابی بولرمی دیب اللہ تعالی بو آیت
 برله جواب ایندوردی (یسئلونک عن الخمر والمیسر) صورارلار سیندان خمر دن و اوتش
 اویندن (قل فیهما اثم کبیر) ایت بولار ننگ هر قایوسنده الوغ کناه بار دور (ومنافع
 للناس) و فایده لار بار دور آدمه لار اوچون دنیاده (واثنهما اکبر من نفعهما) بو ایکی سنک
 کناه الوغ دور آلار ننگ فایداسندان بس آلار حرام دور فایدالارینه قرامق تیوش
 ایماس دور (ف) خمر اولگه حلال ایدی مسلمانلر اچه لار ایدی حضرت عمر برله اصحابدن
 بر جماعت رسول علیه السلامغه ایتدیلار فتوی بیر بز کا خمر دن دیب اول خمر عقلنی کیتار دور
 مالنی بتره دیب بس یسئلونک آیتی ایندی سنکره بعض قوم اچدی بعض قوم اچمدی
 امام عبد الرحمن بن عوف بر جماعتنی چاقردی اول جماعت اچدیلار و سکران اولدیلار
 ارالاریدن بر وس امام بولب نمازده (قل یا ایها الکافرون اعبدوا منعبدون دیب اوقدی
 بس اللہ تعالی ایندوردی (ولاتقر بوا الصلوة وانتم سکارا دیکر آیتی بس اچوچی بیک
 آز ایدی موندین صونک عثمان بن مالک بر جماعتنی چاقردی خمر ایچه کا بو جماعتلار اچب
 و سکران اولوب ققر وش و صوغش قلدیلار بس حضرت عمر ایدی باللہ بیان قیل بولار ننگ
 خمرده شفا بولغودای بیان برله دیب بس ایندوردی اللہ تعالی انما الخمر والمیسر آیتن فهل
 انتم منهون کأچه بس حضرت عمر ایدی یارب طبولدوق دیب (ویسئلونک ما ذینفقون) (۵)
 و صورارلار سیندن فی نرسه صرف قیلر نفقه لاندورالر دیب (قل العفو) ایتکل ضروره
 قدریدان آرتوغ بر ونک (کنلک یبین اللہ) اوشاندای بیان قیلور اللہ (لکم الایات
 لعلمک تتفکرون) (۵) سن ننگ اوچون علامه تار فی شاید که سن بولور سن فکر قلوچیلار دن
 (فی الدنیا والآخره) دنیا اشیده و آخرت اشیده (ف) (یسئلونک عن الیتامی) صورارلار
 سندین ای محمد یتیم لاردن (قل اصلاح لهم خیر) ایتکل سین آلار ننگ اشنی توز و کلوکا
 کیتورمک ایندوردور (مخالطوهم فاخوانکم) واکر قاطش ساغز سن آلا رغه یات کورمه نکر
 آلار دینده قر داشلار و کز دور یعنی یتیم لار ننگ صرف قیلایق ماللارون اوز و کز ننگ

(اف) حضرت ابراهیم
 علیه السلام شریعتنده
 رجب و ذی الحجّه و محرم
 آیلارنده صوغش قیلیمق
 حرام ایدی بس صورادیلار
 محمد علیه السلام شریعتند
 هم حرامیدور بوقی دیب
 اللہ تعالی اعلم اوشبو آیت
 ایندور ولدی یعنی اول
 آیلارده حقس صوغش
 قیلیمق کناه دور لیکن
 کافر لاردن مسلمانلارغه
 بما نلق قیلوکیسولمه سه آلار
 بلان صوغش قیلیمق ده
 هیچ طبولق و کناه یوقدور
 یعنی کافر لار ایله صوغش
 قیلیمق دورستدور مسلما
 ننی اولتورمک الوغ
 کناه دور (جم)
 (۸) پیغمبر علیه السلام
 مدن صورادیلار اللہ تعالی
 بولنده فی قدر مال صرف
 ایده لک حکم اولدی حاجتو
 کز دن آرتب قالغان
 مالدن صرف قیلنگ بر
 مالنگیزی صرف قیلنگ
 آنک اوچون آخرت ثوابی
 کیرک اولغان کورک دنیا
 تر و کلوکی هم کز کز
 بارچه سن صرف قیلما نکر
 دنیا تر و کلوکنده عاجز
 اولور سن دیو (جم)

(۲۳) يتيملر مال حقنده
 يتيملر ننگ مالن آشامق
 اوزى ننگ قازينه اود
 اشامق كوكدور ديب
 آيت ايندوكده يتيملرني
 آصرانغان آدملر يتيملر
 ننگ صرف قلنه چق ماللا
 رون اوز ماللار يدن
 آيروب قاتشتر ماينچه
 توتارلار ايدى اوشبو
 وجهدن بيك مشقت
 بولدى آتنگ اوچون
 بعض وقتده يتيم اوچون
 بر نرسه ياصادوقده يتيم
 ننگ اشينه ياراماز ايدى
 اول نرسه ضايغ بولور
 ايدى شوننگ اوچون
 بو آيت اينب بيان قيلدى
 صرف قياچق ماللارون
 قاتشتروده ضرر يوق
 آلارننگ ماللارون اوزو
 عنكر كا صرف قيلسانكر
 وهضن بيرور سرديو (جم)
 (اف) اولك مسلمانلر ايله
 كافرلار اراننده نكاح
 يقينلق دورست ايدى
 وهم بورى ايدى اوشبو
 آيت اينكاج نكاح حرام
 بولدى ايندى اكر اير
 ياخاتون اللهغه شريك
 قاتسه نكاح باطل بولور
 شريك قاطماق الله ننگ
 صفاتون باشقه ده بولماغن
 اعتقاد قيلمتدور اما جهود
 ونصارالارننگ خاتونلارون
 نكاح قيليق دورستدور
 (جم)

صرف قياچق مالوغرغه قوشساغن (والله يعلم المفسد من المصالح) الله تعالى بلور بوزوق
 اشلىنى توزوك اشليدن (ي) (ولو شاء الله لاعتكم) اكر نلاسه الله رحمت و مشقت
 يتوشدورور ايدى سر كا (ان الله عزيز حكيم) البته الله تعالى غالب دور اشيك محكم دور
 يعنى الله تعالى بارچه اشكه قوتلى وكوچليدور (ولا تتركوا المشركت حتى يؤمنوا) نكاح
 ايشه كن شريك قاتقان خاتونلارنى تاكه ايمان كيلتوروكا چيكنجه (ولا توهؤمنا خير من مشركه
 ولو اعجبتمكم) ومومنه اولغان كينريك آرتقدور شريك قاتقان آزاد آدمدن اكر چنديكه
 عجبكه قالدور سه ده اول شريك قاتقان آزاد آدم سزنى (اولئك يدعون الى النار) بومشركلار
 يعنى شريك قاتقان آدملار اوندارلار جهنم طرفينه (والله يدعوا الى الجنة واليعفره باذن) والله
 تعالى اوندار جنت طرفينه ويارلقه مق طرفينه اوزى ننگ حكى برلان يعنى اللهغه شريك
 قاتقان كافر آدملار جهنم اهلى ننگ اشينه دلالت قيلور الله تعالى جنت اهلى ننگ اشينه يونالتور
 (وبين آياته للناس لعلهم يتذكرون) بيمان قيلور آدميلر اوچون علامتلارونى
 تاكه بولالر آلا وعظى ونصيحتلرني قبول قيلغوجيلر (ي) (ويستلونك عن الميضي)
 صورالار سيندن حيضدن (قل هو اذى فاعتز لو النساء في الحيض) ايت حيض نجسددر
 بس آير ولىك خاتونلار دن حيض حالنده (ولا تقر بهن حتى يطهرن) وياقلىق قيلمانكر
 آلاعه تاكه پاك اولغانغاچه آلا (فاذا طهرن فاتوهن من حيث امركم الله) بس هر وقتكم
 بيك جىش بك بولسه لار غسل قيليق بلان كيلونكر آلا رغه بعض يقينلق قولونكر شول بولونكم
 بيموردى سر كا الله تعالى مباح قيليق بلان يعنى فرجيدان (ان الله يحب التوابين ويحب
 المتطهرين) البته الله تعالى سوير توبه قيلغانلارنى وسوير پاك اولغانلارنى (نساوكم
 حرثكم) خاتونلارونكر اينكندور سز ننگ اوچون (فأذوهن كما أذى شتمن) بس كيلونكر
 ايكونكر كا فى حال بلان استر سكرن (وقدموا لانفسكم) والوك بيارونكر جىش اشلىرى
 اوزلارونكر اوچون (واتقوا الله واعلموا انكم ملاقوه) وقورقونكر الله دن وبلونكر البته
 سز لر آكا يولوقر سز (وبشر المؤمنين) وسيونچ بير مسلمانلرغه يعنى خاتونكرغه
 يقينلق قيلغانده حر امدن اوزنكىن طيمنى وبالاولمقنى نيت قيلغل تاكم ثواب بولسون
 اوچون (ولا تجعلوا الله عرضة لآيمانكم) قيلمانكر ويصامانكر الله ننگ اسنى قول سورته
 تورغان ياولق وتوقتا چاق اورون آنطونكر اوچون يعنى الله اسنن آنط ايتولكان نرسه نى
 قيلودن طيغويى قيلمانكر (ان تبروا واتقوا وتصاحبوا بين الناس) صافلا نيمونكر اوچون
 جىشلق قيلودن وايند كواشردن طيولور اوچون واصلاح يعنى تونوكلوك قيلودن طيولوق

دور

ایندی بر کاتور ماسلار و آشا
مسلا و اچ مسلا ر ایندی
رسول علیه السلامدان
صو رادیلار چچوک قیلیق
خاتونلار حیض کورکانه
دیب او شبو آیت ایندور و
لدی (مد)

اوپون آدملار آراسنده (والله سمیع علیم) ۲۷۴
اش اشلامن دیب آنط قیلما نکر مثلا آتام بلان سو بلاشم دیب و بو فقیر کله نر سه بیر مام دیب
اکر ایسانکن آنطونکنزنی بوزوب کفارت بیر ونکن یشش اشلر دن طیلیق اوچون
دورست توکل (لایو اءخذکم الله باللعوف ایمانکم) تو تمین الله تعالی سرنی بوش سو یلامک
بر لان آنطونکر ده سرنک (ولکن یو اءخذکم بما کسبت قلوبکم) لیکن تو تر سرنی اول نر سه
سببی بلان کم قصد ونیت قیلغاندور سرنک کونکونکن (والله غفور حلیم) ۲۷۵
ویواشلق قیلغوچیدور (یعنی لغو اولغان آنط امام اعظم قاشیده بر نر سه نی گمان ایلار
بالله شولای دیب یا که بالله آلی ایمسدور دیب و حالانکه اول اش گمان قیلغانی ننگ خلائی بلان
بولور امام شافعی قاشنده آصلا گمان و قصد قیلما نیچه آنط ای تار یعنی آنط ایتمک فی
قصد قیلما س یا لله شوشلای یا بالله آلی ایمس دیب تلیده یورور و کونکلی غافل اولور
(للمین یولون من نسائهم) آنچالاین آدملار اوچونکم ایلا ای تار لار او ز خاتونلار ونده یعنی
آنط ای تور لار کم خاتونلارینه جماع قیلما سقه (تر بص اربعة اشهر) دورت آی کوتک باردور
یعنی دورت آی جماع قیلما ی کوتار (فان فوافان الله غفور رحیم) ۲۷۶
بو آنط لاریدان البته الله یارلقغوچیدور وقر غانغوچیدور (فان عزموا الطلاق)
اکر قصد قیلسه او شبو ایلان آیر ولمقنی (فان الله سمیع علیم) ۲۷۷
ویلکوچیدور (والمطلقات یتربصن) طلاق اولنمش خاطر اولار کوتدور هر بانفسهن
ثلاثة قروء اوزلارینه اوچ حیض ویا که اوچ طهر یعنی یا کلک (ولایحل لهن ان یتکنن)
دورست ایمسدور اول خاتونلارغه کیر لامک (ما خلق الله فی ارحامهن) شوندا این نر سه لار
یراندی آئی الله آلار ننگ رحمنده یعنی بالائی ویا حیضی (ان کن یومن بالله والیوم الآخر)
اکر بولسه لار آلا ایمان کیلتور گویچیلار اللهغه و قیامت کونیمه (و یغو لتهن احق برهن)
و آلار ننگ ایرلاری تیموشلبر کدور آلار فی کیری قایتار وغه (فی ذلک) اوز نکاح لرینه
(ان ارادوا اصلاحا) اکر تلاسه لار یشش اشنی (ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف) اول
خاتونلار اوچون باردور ایرلار اوزرینه شول نر سه ننگ او حشاشی کم ایرلار اوچون باردور
خاتونلار اوزرینه یشش و خوش اولغان وجه بلان (وللرجال علیهن درجه) و ایرلار اوچون
بولغوچیدور خاتونلاری اوزرینه اعلی اولان یعنی یوغاری اولغان مرتبه یعنی خاتونلارغه
حکم قیلیق (والله عزیز حکیم) ۲۷۸
الله غالب دور یعنی کوجیلدور اشلری بیک حکمدور
(ف) (الطلاق مرتان) طلاق ایکی مرتبه دور یعنی رجعی اولغان طلاق (فامسک ببعرف
باردر (جم)

(اف) یعنی بر آدم آنط
ایتسه خاتونینه جماع
ایتمسا بس لاندور اول
آدمغه دورت آی مدتین
یقین لک ایلاب جماع
قیلیق اکر یقین لق
قیلسه حیث اولوب کفارت
لازم اولور وایلاسی توشر
یعنی بتر اکر دورت
آیده یقین لق قیلمه سه
ایلامدی تمام اولسه خاتونی
بر طلاق ایله طلاق بولور
خاتونی ننگ ایندی برله
نکاح اولسه جماع قیلیق
حرام اولور (جم)

(اف) یعنی ایرلاری تلاسه
خاتونلارینه بنگدان قایتونی
قایتیه اکر خاتونی ننگ
رضالغی اولمه سه ده یعنی
طلاق رجعیلعدن طولو
دان لک خاتونیدان
اخذنسر ایری شول خاتونینه
قایتماق وجماع قلمق
درستدور او شبو سببند
ایتدی الله تعالی خاتونلار
ننگ حق ایرلاری اوزرینه
کوبدور اما ایرلار کمرته
بیردی یعنی ایرلار ننگ هم
خاتونلار اوزرینه حق لری
باردر (جم)

کیر لامک = یشروء آیتهو (اوتسریع)

ایکی طلاق

اوتسریح باحسان) بس آندن صونك چیش لق بلان آلمق و صاقلامقدور یا آبروب بیارمکدور
 یحشیلق بلان (ولایجل لکم ان تاخذوا ما ایتیموهن شیئا) و حلال ایمسدور سن ننگ اوچون
 تومتعلق و آلمتلق هاتونلار و نکرغه بیر کانونکر دین بر نرسه یعنی حلال ایمسدور طلاقنک
 قارشوسینه آلارنک مهر وندن آلمتلق مال سن طلاق قیلدو وونکرده (الان یحضا الاقیما
 حد و الله) مکر شول وقت حلال دور قور قسه خاتونلار و ایرلار تورغره آلمسقلار یدن الله ننگ
 حکم لارونی یعنی ایر و خاتون بولوب طور مقده الله تعالی ننگ حکم لرون توتا آلمن دیب
 قور قسه لار (فان خفتم الاقیما حد و الله) بس اکر قور قسانکر ای مسلمانلار شوندرنک
 ایکیسی تورغره آلمسقلار یعنی ایر بلان خاتون الله ننگ حکمن توتیه آلمسقلار دیب (فلا جناح
 علیهما فیما افتدت به) بس کنه بوقدور آلا رغه اول نرسه ده کسیره خاتون اوزی طلاق
 بر ایرینه مال یعنی عوضی (تلك حد و الله فلا تعتدوها) اوشبو حکم لار الله قرار لاندورغان
 حکملار دور بس طشفه کیتما نکر اول حکملر دن (ومن یتعد حد و الله) ویر آدم طشفه کیتسه
 الله ننگ حکملر وندن (فاولئک هم الظالمون) بس اول جماعت ظلم قیلغو چیلار دور (ف)
 (فان طلقها) اکر ایری طلاق قیلسه خاتونن یعنی اوچوچی مرتبه (فلا تحلله من بعد)
 بس حلال بولمس اول خاتون ایر کا بو اوچ طلاق دین صونک (حتی تکلیح زوجات غیره) تاکه
 نکاحلانغا پیچه چه اول خاتون ایکنجی ایر کا یعنی ایکنجی ایر کا باروب اول ایر اول خاتونغه
 قوشولغاچی (فان طلقها فلا جناح علیهما) بس اکر طلاق قیلسه اول ایکنجی ایر اول خاتونی
 بس کنه بوقدور بو ایر بلان خاتونغه (ان یتراجعا ان ظنا ان یقیمه احد و الله) شونده کم نکاح
 بلان بر برینه قایتسالر اکر کن قیلسه لار الله ننگ حکم لرون تورغرماقنی یعنی اولکی ایرینه
 قایتوده کنه بوقدور (وتلك حدود الله یبینها لکم لیعلمون) اوشبو حکم الله ننگ
 حد لاری دور بیان قیلور اول حد لاری شوندا این جماعت اوچون بلورلار آلا (واذا طلقتم
 النساء فبلغن اجلهن) وچانکه طلاق قیلسه نکر خاتونلار و نکر نی بس اول خاتونلار یتسالر
 عدتلاری ننگ تمام اولیق وقتینه (فامسکوهن بمعرف او سرکوهن بمعرف) بس تونونکر
 آلا رنی یعنی آلونکر آلا رنی یحش لق وجهی بلان یا یبارنگن یحشیلق بلان (ولا تمسکوهن
 ضرار لتعتدوا) توتیمانکر سن آلا رنی ضرر قیله اقا وچون ظلم قیلماق لق یورندن (ومن
 یفعل ذلك فقد ظلم نفسه) ویر آدم قیلسه و شبو ظلمنی و ضرری بس تحقیق ظلم قیلدی
 اوزینه یعنی خاتونن طلاق قیلب عدتی اوتماک لکی یقین بولغاچ امساک قیلسه یعنی قایتسه
 عدتن اوزایتب ضرر قیلماق اوچون البته بوقایتماق ظلم دور (ولا تتخذوا آيات الله هزا)

اوچ طلاق
 بولسه
 ۳۳۰

(۲) ف) طلاق رجعی بر
 طلاق صریحدر یا ایکی
 طلاق صریحدر ایمدی
 اوشبو طلاق رجعیدن
 صونک اوکونب کورکام
 تر وکلک یولینه رعایه
 قیلشوب رجوع قیلسه
 دورستدور اکر رعایه
 قیله آلماسه خاتونندن
 بر نرسه آلمای بیره تاکم
 نزاع قیلشونغه سبب
 اولماسن وهم عدتنی
 اوزایتوب خاتونغه رفجو
 یتکوروب مال آلمق
 اوچون رجوع قیلماسن
 یعنی قایتماسن حر امدور
 واکر ایر خاتون ننگ حقن
 بیروب ضرر قیلماسه
 بو صورتده خاتونی نزاع
 قیلسه شول وقتن خاتونندن
 مال آلب طلاق قیلماق
 درستدور بو طلاقه فقهاء
 خلع دیب تعبیر ایلار
 (جم)

وتوتمانکن الله تعالی نذک آیتلارون مستخرک کا یعنی بیک توروشونکر آیتلارنذک حکم
 بلان عمل قیلوغه (واذکر وانعمت الله علیکم) و ذکر قیلنک یعنی ایسونکر کا توروشونکر
 الله نذک اوزونکر کا اولغان نعمتی (وما انزل علیکم من الکتاب والحکمة) وهم یاد قیلنک
 اول نرسه نی کم ایندوروی الله سن نذک اوزونکر کا کتابدن یعنی قرآندن وستندن
 (یعظکم به) وعظ ونصیحت بیرور سر کا آنذک بلان (واتقوا الله) وقورقونکر الله دن
 (واعلموا ان الله بكل شیء علیم) و بلونکر الله تعالی هر نرسه نی بلکوجیدور (واذا
 طلقتن النساء) هر چقان طلاق قیلسانکر خاتونکر نی (فیلغن اجلهن) بس یتوشسه اول
 خاتونلارغه عدتلاری نذک مدتی یعنی عدتلاری تمام اولسه (فلا تعضوهن ان یتکنن
 ازواجهن) بس منع قیلمانکر اول خاتونلار نی نکاحلانودن اولرلی نذک ایرلارینه یعنی
 اول ایرلارینه کم ایرلاری اوشبو خاتونلارینه کونکل ایکنلار ایدی (اذ تراضوا بینهم
 بالمعروف) هر وقتکه راضی بولسه لار بر ایرلاریدن یخش وجه بلان (ذلک یوعظ به)
 اوشبو حکم ونصیحت بیرولر آنذک بلان (من کان منکم یوعظ بالله والیوم الآخر) شول
 آدمکر کم ایمان کیلتورولر لار سن لار دن الله تعالی غه و قیامت کونینیه (ذلکم ازکی) اوشبو
 اشلر یعنی حکملار ونصیحت لار یخشیدور (لکم واطهر والله یعلم) سن نذک اوچون و بیک
 پاکلک دور والله بلور (وانتم لاتعلمون) وسر بیلمن سن (ف) (والوالدات یرضعن
 اولادهن) و آنلارغه تیوشلیدور ایمنهلر وسوت بیرهلر اوزبالالارینه (حولین کالمین)
 کامل و تمام اولغوی یکی بل (لمن اراد ان یتم الرضاعة) بو حکم شوندا ن ادم اوچون
 تلار اول آدم تمام قیلمقنی ایچک بیرمک مدتی (وعلى المولود) آتالری اوستینه دور
 (رزقهن وکسوتهن بالمعروف) ایمنوچی آنلاری نذک نفقه سی و آلار نذک کیچک کمیلاری
 یخشلق بلان (لا تکلف نفس الاوسعها) کوچلانومس یعنی واجب قیلنر هیچ بر آدمغه مکر
 اوزی نذک کوچی یتار قدرلی (لا تضار والدة بولدها) جفاو مشقت قیلدور ولس یعنی تیوش توکل
 جفاو مشقتک صالحق آنانی بالاسی سبیلی (ولامولود بولده) وینه تیوش توکل جفاو مشقتک صالحق آتانی
 بالاسی سبیلی (وعلى الوارث مثل ذلک) وهم لار مدور و صیسی و ولیسی اوزرینه آتاسینه لازم
 بولغان نذک او حشاشی آناسی یوق بولسه اول بالان نذک (فان اراد افضالاً) بس اکر تلاسالار آتاسی
 بلان آناسی سوت بیرمکن و ایمن مکن آیرمقنی ایکی یلدن اول (عن قراض منها و تشاور)
 رضالق بولغاندین صونک بو ایکیسیدان و بروسی ایکنجسی ایلان کینکاش قیلدقن صونک یعنی
 آتاسی برله آناسی رضابولوب کینکاش قیلسه لار (فلا جناح علیهما) بس هیچ کنهه یوقدور آتاسی

(اف) فلا تعضوهن الحج
 بوسوز خاتونلار نذک
 ولیلرینه دور کم خاتونلار
 نذک نکاحلانویده رضالقا
 رونی آسنلار و نکاحلارونی
 رضالقلارینه قاراب
 قیلنلار بر آدمنی خاتو
 نلار تلاسه اول آدمغه نکاح
 قلدوره لار اکر چه ولیلری
 قشده باشقه کشی آرتق
 کورنسه ده (جم)
 (۲) بو آیت ایندورولدی
 معقل بن یسار دقیده
 بومعقل منع قیلغان وقتده
 اوزی نذک قز فرداشن
 اوزی نذک اولکی ایرینه
 بارودن (مد)

بلان آناسینه (وان اردتم ان تسترضعوا اولادکم) واکر تلاسه نکر سن بالالار ونکر زغه
ایون کوچی خاتون تو تمقنی (فلا جناح علیکم) بس آصلا کناه یوقدور سرکا (اذا سلمتم
ما ایتیم بالمعروف) هر وقتده طایب سر نکر ای تکان و تعین قیلغان اجر و فی بحشلیق بلان
(واتقوا الله) صافلاننک الله دن (واعلموا ان الله بما تعملون بصیر) وبلنک کم البتہ
الله تعالی شوندا این نرسه فی قیلور سن کور کورچیدور آئی (والذین یتوفون منکم)
واول کشیلار کم وفات اوله لار سرن دن (ویدرون از واجا) وقالدوره لر خاتونلارنی (یتربصن
بانفسهن اربعة اشهر وعشرا) کوتدورالار اول خاتونلار اولارون دورت آی اون کون
یعنی عدت لاری دورت آیده اون کوندور (فاذا بیلغن اجلون) بس هر وقت یتوشسه لار
عدت لاری تولغان وقتقه (فلا جناح) بس کناه یوقدور (علیکم) سرننک اوزرونکر کا
(فیمافعلن فی انفسهن بالمعروف) شول نرسه ده کم آلا قیلورلار اولر لری ننگ حقتده
یعنی بیر انمکده و ایرکایار مقنی تلامکده بحشلیق بلان یعنی شر یعتقه نکاح قیلیق بلان
(والله بما تعملون خبیر) الله شوندا این نرسه کا قیلور سن سن خبر دار دور یعنی بلکوچی دور
(فی) (ولا جناح علیکم) وکناه یوقدور سرن لار کا (فیماعرضتم به) شوندا این سوزده کنایه
قیلور سن اول سوز بلان (من خطیبه النساء) خاتونلارنی تلامکده یعنی عدت آراسنده
سین کور کا خاتون یا بحش خاتون دیب ایتمک کی تمام بلدور وپ ایتمایچه (او اکتتم
فی انفسکم) یا که گیر لادونکر یعنی یشرون قیلور ونکر اوزونکر ننگ کونکلو نکر ده علم الله
انکم ستدکر ونهن) بلدی الله البتة سن تین ذکر قیلار سن شول خاتونلارنی یعنی عدت دن
صونک آلا رنی صریح بلدور وپ تلا رسن (ولکن لا تواعدهن سرا) ولیکن وعده قیله نکر
اول خاتونلارغه نکاحنی یعنی جماعنی یا شرون (الا ان تقولوا قولامعروف) مگر شول
طریق ایله ایته سن بحش اولغان سوزنی یعنی بیک بلدور من کنایه بلان (ولا تعهن واعقده
النکاح) و قصد قیلما نکر نکاح عقدون یعنی نکاح قیلمقنی (حتی یبلغ الکتاب اجله) تا کم
یتوشکانکچاقلی تعیین قیلنغان عدت وقتی یعنی عدتی اوتکلیچی (واعلموا ان الله یعلم ما فی)
ویلونکر کم الله تعالی بلور شول نرسه فی (انفسکم فاحذروه) سرننک کونکلو نکر ده بولغان دور
بس صافلاننک آندن (واعلموا ان الله غفور حلیم) ویلونکر البتہ الله تعالی یارلقاغوچیدور
یواشلق قیلغوچیدور (فی) (لا جناح علیکم ان طلقتم النساء) یوقدور کناه و ضرر سرکا
اکر طلاق قیلسانکر خاتونلار و عرنی (ما لم تمسوهن او تقرضوهن) شول وقتده کم
تو تبادونکر اول خاتوننی یعنی جماع قیلما دونکر یا که بیله لکولی قیلما دونکر آلا رغه (فریضة) بر مقدار

(اف) طلاق عدتی اوچ
حیض یا اوچ آیدور اما
ایری اولوب قالغان
خاتون ننگ عدتی حملی
اوله سه ده دورت آیده
اون کوندور حملی یعنی
یوگی اولسه یوگون
قویغاجیدور (جم)
(سر اجماعا لانه ما یسر ای
لا یقولوا فی العده انی قادر
علی هذا العمل) (مد)
(اف) ایردن ایر ولغان
خاتوننی عدتی اوتمای
ایکتی ایرکا نکاح قیلیق
دورست توکل وهم آچق
سوز برله وعده قیلیق
دورست توکل بن سنی نکاح
قیلام دیب باشقه آدم
مندن الک وعده قیلما سن
دیپ قورقودن کنایه برله
ایته سه جمیله خاتون سن
هر کم آلور سننی و سوبیر
سننی یا که من هم بر خاتون
آلتق تلیم دیب دورستدور
(جم)

(۳) نکاح وقتیده مهر
 ایتولمه سه ده نکاح درستدور
 مهر نکاحدن صونک بیلکو
 لانور اکر خاتونینه قول
 تبرمای یعنی جماع قیلما
 طلاق قیلسه مهر دن هیچ
 بر نرسه لازم بولماز لیکن
 بر آن نرسه بیرمک لازم
 اولور یعنی کیاچک وبورکانه
 چگ کیم بیرمک اوزحلی
 قدر وچه (جم)
 (اف) مهر آتالغان بولسه
 لکن جماع دن الک طلاق
 ایلاسه مهر ننگ یارومی
 لازم بولور اکر خاتونلار
 مهردن بر نرسه آلمای
 ایرینه باغشلاسه لار اول
 وقت ایری خاتونغه هیچ
 نرسه بیرمک لازم اولمس
 یاکه ایری خاتونغه مهر
 ننگ بارچه سنی بیرسه
 خاتونغه ایرینه بر نرسه
 بیرمک لازم اولماس آنک
 اوچون الله تعالی ایرلارکا
 مرتبه بیرکان واختیارلی
 قیلغان طلاق قیلوبلان
 قیلماس اراسین اوز مرتبه
 سینه کوره اش قیلغان
 بو اورنده دوره صورته
 باردور اولکیمی مهر
 تسمیه ایتولماکن کردن
 الک طلاق بولغان
 ایکنجیمی مهر آتالغان
 کردن الک طلاق بولغان
 اوچوچیمسی مهر اطالب
 کردوکن صونک طلاق
 بولدی تمام مهر لازم
 دورتچیمی مهر اطالمان
 کردوکن صونک طلاق
 بولغان مهر مثل لازمدور

مهرفی (ومتعوهن) و بیرنک اول خاتونلارغه فایله لاناچ نرسه یعنی طلاق قیلغان خاتونلار ونکرغه
 کیارکا کیم بیرنک لار فقهاء بوکیمش و متعه دیلار (علی الموسع قدره و علی المقتدره)
 لازمدور حالی کینک کشیکا یعنی بایغه اوزحلی قدر وچه وبارلی کشیکا اوزحلی قدر وچه
 (متاع بالمعروف) بر نرسه بیرمک کور کاملک بلان یعنی شر بعته و مهرت قیلوده
 کورکام وجه بلان (حقا) لازم بولدی بومتاع (علی المحسنین) یحشیملی قیلغوچیلار
 اوزرینه (ف) (وان طلقتهوهن من قبل ان تمسوهن) اکر طلاق قیلسانکر خاتونلار ونکرنی
 شوندا ان الکاری کم تونارسن سن آئی یعنی طودن وجماع قیلودن الکاری (وقدر فترضم لهن
 فریضة) و بیلکلی قیلغان بولسه نکر آلاغه بر مقدار مهر (فمنعه فرضتم) بس لازمدور
 آلاغه سن بیلکلی قیلغان قدر ننگ یارومیس یعنی بیان قیلغان مهردنک یارومیسنی بیرمک
 لازمدور (الان یعفون) مکر لازم توکلدر یارومیس خاتونلار آئی سرکا باغشلاسه
 (اویعفوالذی بیده عقده النکاح) یاکه آیره و قویسه اولکش کم آنک قولنده دور
 نکاح عقدی یعنی ایر اولغان کش اوزحقنی خاتونینه قویب باروسن بیرسه (وان تعفوا
 اقرب للتعوی) سن ننگ کیچمک لکنو نکر یعنی بر بر ونکر ننگ بر بر ونکرکا باغشلاماقونکر
 بیک یقین دور بوروقلقدن صافلانمق لقع (ولانتسبوا الفضل بینکم) و اونوتماکن احسان
 قیلماقتی یعنی یحشیملی قیلماقتی اوز آرانکرده (ان الله بما تعملون بصیر) البته الله تعالی
 شوندا این نرسه قیلورسن کورگوچیدور (ف) (حافظوا علی الصلوات و الصلوة الوسطی)
 داییملیق قیلونکر بارچه نمازلارغه واورته نمازغه یعنی خصوصا اورته نمازغه اورته نماز
 ایکندی نازلیدور امام اعظم قاشنده وکوب علما ایکندی نمازی دیکنلار رسول علیه السلام
 ایتدی اخراب کونیده شغل لاندوردی بزنی اورته نماز دین یعنی ایکندی نمازیدان
 تولدورسون الله تعالی اولبارون اوقته دیب (ف) (وقوموا لله قانتین) تورنکر نمازده الله
 رضالغی اوچون بر یرده توبیاچمیک ایلان بیورلغاننی قبول قیلب (فان خفتم) اکر دوشمندین
 قورقسانکر یاکه باشقه نرسه دین (فرجالا اورکیانا) بس اوقونکر نماز ونکرنی چیویاکه
 آتلانب یالغزلقی بلان (فاذا امنتم فاذا ذکر والله) هرچان ایمین اولسه نکر ذکر قیلنک
 الله تعالی (کما علمکم ما لم تکنوا تعلمون) نیتک کم بیلدوردی سرکا الله تعالی شول
 نرسه فی کم بولمادونکر سزلار بلکوچی اول نرسه فی یعنی حالیک اولغان نمازنی یعنی صوغش
 و قوروقوتیده ایرکنلاب اوقوب بولماسه قورقواوچون چیواو آطاوستیده اشارت برله
 اوقونکر قبلها قارشواولسون یاکه اولسون (والذین یتوفون منکم) شوندا این آدملاز کم

کوبراک علما ایکندی
 نمازی دیکنلار آنک
 اوچون کیچہ بلان کوندوز
 ننگ اورطاسیده دوربنده
 دنیا شغلی ایلان مشغول
 بولمق وقتی اوچون دنیا
 اشی بلان مشغول بولوب
 قالدور ماسنلار دیب
 خصلاب بیوردی (جم)
 (سی) والذین یتوفون
 الایة بو حکم اول اسلامده
 امر ایدولکان ایدی تفسیر
 اهل لری ننگ کوبی قاشن
 اربعة اشهر وعشرا آیتی
 بلان منسوخ بولدی اول
 وقت اولکان کسبنه لار ننگ
 وارنلارینه ولیلری اختیار
 لری برله بیر ورلار ایدی
 الله تعالی وارنلارننگ الو
 شلارون بیان قلیب
 ایندوردی ولیلرده اختیار
 قالمدی (جم مد)
 (اف) بنی اسرائیل دن
 چه منک آدملار پادشاهلری
 اوروشقه اوندا میکدن
 اولمدان قورقوب پاکه
 وبان قورقوب اولیلاریده
 اولغان آدملار بلان یورطلا
 رون وشهرلارون طاشلاب
 صراغه قاچدی لار اول
 اراده الله ننگ عضی بلان
 بارچهسی اولدی لاریدی
 کوندن صوننگ پیغمبر
 لاری اولان حزقیل علیه
 السلام ننگ دعاسی بلان
 تر ولدیلار نوقصه ده مسلما
 نلارغه اعلام یعنی بلدور
 مک باردور توبه قلیمق
 لارمدرور صوغشندان
 الله محمد علیه السلام امتنه

جانلاری آلور سنلارن (ویدرون از واجا وصیة لاز واجم) وقویارلار یعنی قالدور ورلار
 خاتونلاری لازم آلاغه وصیت قیلماق خاتونلاری اوچون (متعالی الحول غیر اخراج)
 نفقه بیر مک بلان وهم تور اچق اوچون اورون بیر مک بلان بر یلغه چاقلی توره چتی برلاروندان
 چغارما نیچه (فان خرجن فلا جناح علیکم) بس اگر اولاری اختیار لری برله چقسه لار
 ضرر یوقدور سنلارکا ای میت ننگ ولیلری (فی ما فعلن فی انفسهن من معرفتی) شوندا این
 نرسه ده قیلدی لار آلا اول نرسه نی اولر لری ننگ حقیق یمشی اولغان اشدن یعنی شر بعثه
 نکاح لانه نقلریده (والله عزیز حکیم) الله تعالی حکمنده غالب دیر وحکم قیلغوچیدور
 (وللمطلاق متاع بالمعروف) وطلاق بیر ولمش خاتونلاری لازم دور فایده لاندور مطلق
 یعنی نفقه وتور اتورغان اورون بیر مک یمشلیق بلان (حق علی المتقین) لازم بولدی
 بولاری بیر مک یمشی آدملر اوزرینه (کذلک یمین الله) اوشبو ایبتولکان حکملر نی بیان
 ایبتولکان کونک بیان قیلور الله (لکم ایاته لعنکم تعقلون) سرلارکا اوزی ننگ حکملارون
 شاید که سرلار فهم قیلور سرز یعنی بلور سرز (الم تر الی الذین خرجوا من دیارهم)
 ایقار امدونکر می ای قار اوچیلار شوندا این آدملرغه چقدیلار آلا رطشاری غه اوز اولیلاریدن
 یعنی قورقون صحرا لارغه (وهم الوی حذر الموت) اول آدملار نیچه منک خلق ایدی
 اولمدن صافلانب (فقال لهم الله موتوا) بس ایندی الله تعالی آلا رغه اولکن دیب (ثم
 احياهم) اولکاندین صوننگ تر کزدی آلا رنی الله تعالی (ان الله لذو فضل) البته الله تعالی
 احسان ایدن کولک ایاسیدور (علی الناس) آدملار اوزارینه (ولکن اکثر الناس
 لا یشکرون) ولیکن آدملار کوبرا کی شکر قیلماسلار (وقاتلوا فی سبیل الله) اولدور وشکر
 یعنی صوغش قیلونکر الله یولیده (واعلموا ان الله سميع عليم) وبلونکر البته الله تعالی
 اشنکوچیدور وبکوچیدور (من ذا الذی یقرض الله) کمدور آندا این آدم قرض بیورور
 یعنی بورچ قه بیرور (قرض احسنا) الله تعالی غه کورکام اولغان بوروج بیر مک بلان (فیضاعفه له
 اضعافا کثیرة) بس ایکی اولوش قیلور اول مالنی آننگ اوچون کوب مرتبه لار بلان (والله
 یقبض ویبسط والیه ترجعون) (والله تعالی تارقیلور وکینک قیلور ریزقنی وآننگ
 طرافینه قایتار ولرسز یعنی بارچه نکر الله تعالی غه قایتورسز ایمدی الله تعالی صوغش
 قیلیمق بلان امر قیلدی صوغش قلیمق محتاج دور مالغه بس الله تعالی قزدوردی مسلمانلری
 صدقه بیر مک کا یعنی الله تعالی یولیده صرف قیلماقغه (الم تر الی الہلاء من بنی اسرائیل)
 ایقار امیسر می اسرائیل بالاریدان بعض جماعتکا (من بعد موسی) موسی علیه السلامدان

قاچماق بوشدور (جم) ایمدی وقاتلوا فی سبیل

خطاب دور تقدیردن قاجب
 قتلولو بولمس اولمدین
 قاجو فایده قیلماس بس الله
 یولیدن اوتر وشوا افضل دور
 (مد)

(اف) حضرت موسی دن
 صونک بنی اسرائیل ننگ
 اشاری پخشی حالک ایدی
 چانکم آلارننگ نیتلری
 یور ولدی آلارغه دشمنلر
 غالب اولدی کافرلار ننگ
 پادشاهی جالوت بنی
 اسرائیل ننگ اطرافیده
 اولغان شهرلری آلدی
 وبارچه سن طالادی ابرلا
 رون اسپر ایلاب کیتوردی
 آدملار اول یردن قاجب
 بیت المقدسده چیلدیلار
 اولده اورونلاری مصر
 ایلان فلسطین اراسنده
 ایدیلار وشویل علیه
 السلامدن صورادیلار برکا
 بر طالعہلی آدمی پادشاه
 بلکولابن صوغش ایلارمن
 دیب (جم)

(۲۱) طالوت قومی
 آراسنده اولدن پادشاه
 ایمس ایدی وکسب قیلدی
 برلان یورور ایدی
 شوننگ اوچون طالوت
 جهودلر قاشنده بیگ خور
 کوروندی آلارغه بیغمبر
 لاری ایتدی پادشاهلق
 هیچ آدم ننگ حق ایمس
 وپادشاهلقغه الوغ کیرا
 کلی نرسه عقلدور وتنده ضرر

صونک (اذ قالوا لنبي لهم) شول وقتده کم ایتدیلر اورلری ننگ بیغمبر لاری
 شمعون یایوشع یاشمویل ایدی (ابعت لنامکنا) بیگلی قیلغل بر ننگ اوچون بر پادشاه کم
 (نقاتل فی سبیل الله) اولدور وشرمن بیز الله ننگ یولیده یعنی صوغش قیلورمن (قال)
 ایتدی بیغمبر لاری آلارغه (هل عسیتم) ایایقین بولدوغرم سنلار (ان کتب) اکز
 واجب قیلنسه (علیکم) سرکا (القتال) صوغش (الانقاتلوا) شوندا ان کم اولدور شماس
 سنلار یعنی اکز سرکا صوغش واجب قیلنمش بولسه یقین دور کم سن صوغش قیلماس سن
 (قالوا مالنا) ایتدیلار ی بولغاندر بر کاکم (الانقاتل) صوغش قیلماسه (فی سبیل الله)
 الله یولنده (وقد اخرجنا من ديارنا) وحالانکه تحقیق بر طشقه چغار ولدوق وقوالاندوق
 اور ایولور ووزدن (وابنائنا) واورنبالالار ووزدن آیر ولدوق (فلما كتب عليهم القتال)
 بس شول وقتده کم فرض قیلندی آلارغه صوغش قیلدی (تولوا الاقليل منهم) یوز دوندور دیلار
 یعنی قایتدیلار مکر آرزکشی قایتمادی آلاردن (والله علم بالظالمين) الله بنگوچیدور
 ظالم لاری (ف) (وقال لهم نبیهم) ایتدی آلارغه آلارننگ نبی لاری (ان الله قد بعث لکم)
 درستکنده الله تحقیق یباردی وقیلدی سرننگ اوچون (طالوت ملک) طالوتنی پادشاه
 (قالوا انی یكون له الملك علينا) ایتدیلار چچوک بولور آننگ اوچون پادشاهلق بر ننگ
 اوزار ووزکا (و نحن احق بالملك منه) و برلاری بیک تیشولی من و احاقمن پادشاهلقغه اول
 طالوتدن (ولم یوقت سعة من المال) و بیروامدی آنککینک لکنس مالدن (قال ان الله
 اصطفاه) ایتدی بیغمبر الله تعالی اختیار ایلاب صایلادی اول طالوتنی (علیکم) سرننگ
 اوچون (وزاده بسطة) و بردی آنکا یعنی آرتدوردی طالوتقه کینک لکنس (فی العلم والجسم)
 بلمک لکده و آرتوقلغنی تند یعنی بنی اسرائیل ننگ صوغش اشدیه بلوک کوسمی ایدی وهم
 هر آدمدن اورون و کینک یاورولی ایدی ییک ضرر بهادرکش ایدی اورن زمانیده (والله
 یوقتی ما که من یشاء) والله بیرور اوزماکنس شوندا این آهغه تار آفی الله تعالی (والله
 واسع علیم) (ف) (وقال لهم نبیهم) ایتدی آلارغه
 نبی لری (ان ایة مکه) درستکنده پادشاهلق ننگ علامتی (ان یاتیکم التابوت) شولدر
 کم کیلور سنرگا بر تابوت (فیه سکینة من ربکم) اول تابوتده یعنی صدقه بولغوچیدور
 کونکل ننگ قرار قیلماغی سرننگ ربونکر دن (وبقیة ما ترک ال موسی) و تبرک اولغان
 نرسه لار دن باقی یعنی قاغانلاری باردور شوندا این نرسه دن اول قاغانلری قویدی آفی
 موسی آلی یعنی اولادی (وال هارون) و هارون اولادی (تم له الملائكة) و یولکل اول

وینہ اللہ تعالیٰ اشہو یل علیہ

السلامغہ بر طایان بیاروب
 بیوردی اوشبو طایان کیم
 بوینہ برابر بولسه آلا رننک
 پادشاهی شول آدم دور
 وبوطایان ینہ طالوتقہ
 برابر بولوب آلا رغه
 پادشاه بولدی (جم)
 تابوت تورات صدغی
 ایدی انا حضرت موسی
 ننگ لوجلاری ننگ
 کیسگری بار ایدی
 وحضرت موسی ننگ طیغی
 وکیبی وهم توراقتن
 بر نرسه بار ایدی وحضرت
 موسی ننگ باشماعی
 وهارون علیہ السلام
 چالمه سی بار ایدی (مد)
 (اف) اسرائیل بالاری
 ننگ قولنده بر تابوت
 بار ایدی صوغش وقتنده
 عسکر باشلاری ننگ
 الدینہ قویارلار ایدی
 اکر دوشمانغه قصد
 قیلسه لار اول تابوت ننگ
 آلدنده بورولار ایدی
 الله تعالی آلا رنی غالب
 ایلاروقوت بیورور ایدی
 کوب شهرلارنی آلا رلار
 ایدی قای وقتنده نیتلری
 بوزولدی اول تابوت
 الاردن آلدنی وغینینک
 قولینده توشدی وفای وقت
 طالوت پادشاه بولدی
 اول صدق اوز اوزیدن
 کیچه بلان طالوت ننگ
 اویونک اوکنه کیملدی
 آننگ اوچون غنیم ننگ
 بورطینہ اول صدقوقنی
 فی برکا قویسالرده اول برکا

صدقنی فرشته لری (ان فی ذلک لآیة لکم) البته بو تابوت ننگ قایتماغنده علامت بار دور
 سر ننگ اوچون (ان کنتم مؤمنین) اکر ایمان کیلتور کویچیلر دن بولسه نکر (ف)
 فلما فصل طالوت بالجنود (چنانکم آیر ولدی یورظندن طالوت عسکر لری بلان عسکر ی
 سکسان منک آدم ایدی وقت بیک اسی ایدی (قال ان الله مبتلیکم) ایتدی طالوت
 الله تعالی صنایقیدور سرنی یعنی صنایچیلار اشن قیلماقیدور (بنهر) بر یلغه بلان اول
 فلسطن یلغه سی ایدی (فمن شرب منه) بس بر کسه اچسه اول یلغه دن (فلیس منی)
 ایمسور بندن یعنی منکا موین صونغان آدم لردن ایمسور (ومن لم یطعمه فانه منی)
 ویر آدم طاقومه سه اول یلغه دن بس اول آدم میندندور (الامن اعترف غر فیه بیده) مکر
 یعنی شول آدمکم آلسه اول یلغه دن بر اوچ صواوز قولی بلان (فشر بوامنه الا قلیلا منهم)
 بس اچدی لار اول یلغه دن مکر آلا رنن آلا رنن اچمدی اچمکان آدم لار اوچ بیورده اون اوچ
 آدم ایدی (فلما جاوزه هو الذین امنوا معه) بس شول وقتکم اوتدی یلغه دن اول طالوت
 وشوندا این آدم لار ایمان کیتور دیلار آلا ر اول طالوت برله برکا اوتدی لار (قالوا الاطاعة
 لنا ایوم) ایتدی لار صواچکنلار بوقدور قدرت بر ننگ اوچون بوکونک (بجالوت وجنوده)
 جالوت بلان وآننگ عسکر ی بلان صوغش قیلمه غه (قال الذین یظنون) ایتدی لار اول
 آدم لار کم گمان قیلدی لار یعنی بلدیلار (انهم ملاقوا الله) آلا ر الله تعالی غه قاوشه چقلار دور
 (کم من فته قليلة) کوب وقتنک بولمشدور کم آرگز وهرلر (غلبت فته کثیرة) غالب بولدی لار
 یعنی کویچلاری ایتدی لار کوب کر وهرلر کا یعنی کوب عسکر کا (باذن الله) الله تعالی ننگ
 تلا مکی بر لان (والله مع الصابرين) الله صبر قیلغوچیلر بر لان برکا دور (ف شول وقتنده کم
 طالوت عسکر ی ایله بیت المقدس دن سکسان منک کش بلان چقدیلار بر اورنک صوبولدی
 آندین صونک بر نهر یعنی یلغه بولدی طالوت عسکر حلقینده ایتدی بویلغه دن هر کم
 بر اوچدن آرتق صواچسه اول آدم منم برله کلمه سن دیب عسکر دن اوچ بیور اون اوچ
 کش طالوت برله قالدی باشقه لری بار چه سی توقنادیلار (ولما برزوا لجالوت وجنوده)
 کیلکانلاری وقتنده صوغش بر ینہ جالوت وجالوت ننگ عسکر ی صوغش قیلماغه (قالوا ربنا
 افرغ علينا صبرا) ایتدی لار اینکو آدم لار یعنی طالوت بلان قالغانلاری ای بر ننگ
 ربور صبر قیلماقنی قیلغلر بر لارکا دیب (وثبت اقدامنا) وجمک قیل بر ننگ آیاقرنی (وانصرنا
 علی القوم الکافرین) یاردیم بر لارکا کافر اولغان جماعت اوزرینده یعنی صوغشته
 آیاغرنی حکم ایلار کافر لارنی جنک منکا قوت بیر دیب (فوز موهوم باذن الله) بس

بلواباکیلر بولدی الوغ
 شهر لاری خراب بولدی
 چاره سنن الار بوسندقتی
 برار بهغه قویب ایکی
 اوکز قوشب غنیم ننگ
 شهرندن چغاروب بیار
 دیلار فرشته لار اوکر لارنی
 قوالاب بنی اسرائیل ننگ
 یور طینه یوشدوردیلار
 (جم)

اوچونجی پاره
 (ف) حضرت داود علیه
 السلام آتی طوعانی
 وآتسی ایسا برله شول
 اوچ یوز اون اوچ عسکر
 ننگ جمله سندن ایر دیلار
 داود علیه السلام بولده
 کیتور ایگان اوچ طاشقه
 یولوقب طاشلار ایتدیلار
 برنی بر اوستندن کوتوروب
 آل بولار جالوتنی
 اولتورورمز دیب ایکی
 یاقندن عسکر صف طارتوب
 طورغانلاری وقتله جالوت
 میدانغه کروب ایتدی
 بن سن ننگ بارچه نکره
 یتاچک من منم قاشومه
 کیلننگ لار دیب آلارننگ
 پیغمبر لاری حضرت داود
 ننگ آتاسنی چاقروب
 ایتدی اوغلانلار وکنی
 یکا کورست دیب ایشا
 آتی اوغلن ضرور قمتل
 لرون کورستدی و حضرت
 داودنی کورستدی آننگ
 اوچون قصه بویلی ایدی
 وکتوبی ایدی حیوانلرنی
 ار تلاتر ایدی پیغمبر لاری
 حضرت داودنی چاقروب
 ایدی جالوتنی اولتوره آرسنی دیب حضرت داود

صندوردیلار کافر لاری الله ننگ امری بلان (وقتل داود جالوت) اولدوردی داود جالوتنی
 (واتاه الملك والحکمة) و بیردی الله تعالی داودقه پادشاهلقتی و علمنی (وعلمه مایاشاء)
 و ایر ایدی داودقه هونر لار دن اوزنی تلا دوکنی تیمردن کوبه یصامقتی و قوشلار بلان سولاشکنی
 و بیلارن باشقه فی (ولو ادفع الله الناس) واکر بولمسه ایدی الله ننگ براق قیلمی یعنی
 کیتورمکی آدمیلرنی (بعضهم ببعض لفسدت الارض) بعضسنی بعضسن ننگ قولی بلان
 البتة خراب ویران بولور ایدی بر (ولکن الله ذو فضل علی العالمین) و لیکن
 الله باغشلاق ایسیدور عالملار اوزرینه یعنی الله تعالی ننگ بندهلرینه فضلی کوبدور
 (فی) تَلْکَ آيَاتِ اللّٰهِ اوشوبیایان قیلغان قصه لار الله ننگ علامت لری دور (نتلوه اعلیک)
 بالحق) او قورمز آلارنی سننگ اوزرونکا ای محمد توغر یلق بلان (وانک لمن المرسلین)
 البته سین پیغمبر لار دن سن تَلْکَ الرّسُلِ فُلاننا اوشبو سوره ده ذکر قیلغان رسوللار
 یعنی حضرت آدم دن حضرت داودقه چه قصه لری ذکر ایدولکن رسوللار ک مرتبه بیردوک
 (بعضهم علی بعض منهم) آلارننگ بعضسینه ایکنجی بعضسی اوزرینه آلار دن (من کلم
 الله) شوندا این بعض آدم باردور سوز سوبولشدی آنک برله (ورفع بعضهم درجات)
 کوناردی آلارننگ بعضسنی مرتبه لرده امارسول اولمقلریده بر ابر لار دور (واتیناعیسی ابن
 مریم البینات) و بیردوکیز مریم اوغلی عیساغه معجزه لارنی (وایدناه بروح القدس)
 وقوت بیردوک اول عیساغه روح القدس برله یعنی جبرائیل یا که انجیل بلان (ولو شاء الله
 ما اقتتل الذین) اکر تلاسه ایدی الله بروسی بروسی بلان صوغش قیلمس لار ایدی
 شوندا این آدم لار کم (من بعدهم) بو پیغمبر لار دن صونک بولدیلار (من بعد ما جاءتهم
 البینات) شوندا ان صونک کیلدی آلا رغه روشن اولغان دلیلر یعنی معجزه لار (ولکن
 اختلفوا) ولیکن اختلاف قیلشدیلار (فمنهم من آمن) بس آلار دن بعض آدم باردور کم ایمان
 کیتوردی (ومنهم من کفر) وینه آلار دن بعض آدم باردور کم کافر اولدی (ولو شاء الله
 ما اقتتلوا) واکر تلاسه ایدی الله بری بری بلان صوغش قیلماسلار ایدی (ولکن الله
 یفعل ما یرید) ولیکن الله تعالی تلا کان نرسه سن قیلور (یا ایها الذین آمنوا) ای
 آپجالاین آدم لار ایمان کیتوردونکر (انفقوا مآر زقنا کم) صرف قیلونکر شول نرسه دن کم
 ریزق بیردوک سز کا (من قبل ان یاتی) شوندا اول کم کیلور (یوم لا یبع فیه) بر کون کم
 آلمق و صاتمق بولمز اول کونده (ولاخلة ولاشفاعة) و دوستلق بولمز وهم شفاعت بولمز
 (والکافرون هم الظالمون) و کافر لار و اول کافر لار ظلم قیلغو چیلر دور (الله لاله) الله

اللہ تەلەسە اولتورورمەن

دیب جالوت نىڭ قارشۇ سىنە باروب قويىدىن شول اوچ طاشنى چقاروب صاباغىنە قويوب بىسم اللہ دىب جالوت طرفىنە آتدى جالوت نىڭ پارچە تىنى تيمىر بلان قاپلانغان ايدى مگر چىكەسى يالانچاق ايدى انلە تعالى اول طاشنى جالوت نىڭ چىكەسىنە تيوروب آرقە سىنە چقىدى و جالوتنى اولدوردى صىنكە طالوت اورقزنى داودقە بىردى و طالوتدن صونك پادشاه اولدى نادانلار ايتەنر صوغش قىلىق نىپىلار نىڭ اشى ايمس دىب بوقصە دىن معلوم دىر صوغش قيامەتقا چە قالغاندور اللہ تعالى لولا آه (حم)

(السينة ثقل في الرأس والنعاس في العين والنوم في القلب (مد)

(من علمه معلوماته يقال في الدعاء اللهم اغفر علمك فينا اى معلومك (مد)

(وسع كرسيه الآية اى علمه ومنه الكراسة لتضمنها العلم والكراسى العلماء (مد)

(اف) مەنەنە اھلىدىن بىركمەسەنك ايكن اوغلى بار ايدى نصرانى اولدىلار بلارنىڭ اطارى توتىدى بلارنى وايتىدى واللہ يمارەس من تاكە مسلمان اولمەسە نكز دىب بلار مسلمان اولمەدىن باش

يوقدور هر كبر معبود يعنى عبادت قىلىنەش (الاهو) مكر شول اللہ دور يعنى باشقە معبود يوقدور (الحى القيوم) تر وكدور عالمى تربيە قىلغۇچىدور (لاتاخذه سنه ولا نوم) توتەن اول اللہنى او بومەتلق ودخى يعق (لهما السماوات وما فى الارض) اول اللہ اوچوندور اول نرسە كوكردە و برلر دە بولدى (من ذا الذى يشفع) كمدور شول كم شفاعت قىلور (عنده الاياذنة) آننىڭ قاشتندە مكر اول اللہ نىڭ حكى بلان شفاعت قىلور (يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم) بلور اول اللہ اول نرسەنى آلارنىڭ آلدوندە دور ودخى شول نرسەنى آلارنىڭ آرتندە دور يعنى كوكە و بىردە بولغانلارنىڭ آلدوندە و آرتنىڭ بولغانلارنى (ولا يحيطون بشئ من علمه) چولغاپ توتە آلماسلار آدملار ھىچ نرسەنى اللہ تعالى نىڭ علمىدىن يعنى معلومە تىندىن (الابمشاء) مكر اول نرسەنى توتارلار اللہ تعالى تىلادى يعنى بلدوردى (وسع كرسيه السماوات والارض) چولغادى آننىڭ علمى (ياكە پادشاهلىغى) كوكلارنى بىرنى (ولا يؤذنه حفظها) آغر ومشقت بولماس اول اللہغە كوكلارنى بىرنى صاقلامق (وهو العلى العظيم) اول اللہ بوعارى مرتبە ليدىر والوغ قدر ليدور يعنى بوعارى مرتبە ليدور ملكيدە و سلطانلۇغىدە و عظيم دور عزتيدە و لوغلىغىدە بو آية الكرسى نىڭ فضلىتىدە حضرت على كرم اللہ وجہ حضرت رسول عليه السلامدن روايت قىلدى رسول عليه السلام ايتدى بىرەن آية الكرسىنى ھى فرض نماز آرطىدىن او قوسە اول آدمنى جنت كاكر ودىن ھىچ نرسە طىماس مكر اولم طيار دىب ودا يىچىلىق قىلماس بو آية الكرسىكە مكر اللہ دوستى ياكوب عبادت قىلغۇچىلار دىب وھىر كم باطەچق اورنىنە كىلكانە او قوسە ايمىن قىلور اول آدمنى وزن و كورشىلارون و كورشى نىڭ كورشىلارون ويقى نىڭ اولغانلارنى دىب وھىم قرآن نىڭ سىدى بقرە سورەسىدور بقرە سورەسى نىڭ سىدى آية الكرسى دىب (مد) (لا اكره فى الدين) يوقدور كوجلامك حق دىنكا يعنى اسلام دىنىنە دىلىلى ظاھر بولدى بس ايتور سنىڭ كوجلامك يوقدور دىب (ن) (قد تبين الرشد) تھقىق ظاھر بولدى طوغرى بول حق دىن اوچون؛ و آير ايدى ايمان كىردن ظاھر و روشن بولغان دىلىل بلان (من الغنى) آرزونلقدان يعنى حقنى يوغالتمەدىن (فمن يكفر بالطاغوت) بس بىر آدم منكر بولسە يعنى انكار قىلسە شىطانغە ياكە بو تاراغە شىطاننى طاغوت دىبولدى اللہغە عبادت قىلورن طىغانلقى اوچون (ويؤمن بالله) و ايمان كىتورسە اللہ تعالى غە (فقد استمسك) بس البتە يابشىدى اول آدم (بالعروة الوثقى) حكوم و ايمىن اولغان اشانچلى بىكا (لأنفصام لها) يوقدور كىسەلك و قىر ولىق اول بىب اوچون يعنى شېھەسز

تارتد ييلار دعوى قيلمب
رسول عليه السلامغه كيمد
ييلار آتارى ايتدى
يارسول الله اياكوردى
بزنك بعضن اوتقه مين
بلورمى ديب شول وقتك
بو ايت ايتدى بس رسول
عليه السلام قويه بيردى
ابن مسعوداهل نفسيردن
كوبلار ايتد ييلار بو حكم
اسلام باشلاندى وقت ايتدى
صنكوه اولدرك ايتى
ايتب مشوخ بولدى
اولتوره ايله بيور ولى
(مد)

(الم تر الى الذي حاج الح
تدل على اباده التكلم
في علم الكلام والمناظره لانه
قال الم تر الى الذي حاج
ابراهيم في ربه والحاجه
يكون بين اثنين فدل ان
ابراهيم حاجه ايضا ولولم
يكن مباحا لما بشرها ابراهيم
عليه السلام لكون الانبيا
عليه السلام معصومين عن
ارتكاب الحرام وانا امرنا
بدعاء الكفره الى الايمان
بالله تعالى وتوحيدده واذ
ادعوناهم الى ذلك لا بد ان
يطلبوا امنا الدليل على
ذلك وذا لا يكون الا بعد
المناظره كذا في شرح
التاويلات (مد)

(ان اتاه لان اتاه الملك (مد)
(ف) ابراهيم عليه السلام
بر له مجادله قيلمغان كنعان
اوغلى نكرود ايتدى
سلطنتنه تكبر لانب خلقنى
كوچ بر له اوزيته سجدده
قيلمغه امر قيلور ايتدى

ببكار والله سميع عليم ﴿الله اشكوچم دور آلارنك حق ديننى اقرار قيلولارون وبلكوچم دور
اعتقادلرون (الله ولي الذين امنوا) الله ايمان كيملتوركان آدملارنك وليسيدور يعنى
اشلرون قيلمغوچم دور (يخز جهنم من الظلمات الى النور) چغارور ايمان كيملتوركان آدملارنى
قارانغولقددين باقتولغغه (والذين كفروا) وشوندان اين آدملركم كفلرلار دور (اوليا وهم
الطاغوت) آلارنك اشلارون قيلمغوچم ييلارى صنلار دور يعنى پتيلار دور (يخز جونهم
من النور الى الظلمات) چغارو آلارنى باقتولقددين قرانغولغغه (اولئك اصحاب النار)
اوشبوخقلار جهنمده بولغوجم ييلار دور (هم فيها خالدون) اولخقلار جهنمده منكووا
قالغوجم ييلار دور بوخير ايتد وكدين صونك رسول عليه السلام عجملاندى بس الله تعالى
رسول عليه السلام نك كونگون طندمورق اوچون ابراهيم عليه السلام نك نمر ودكا نزاع
قيلماقن ايتدوردى (الم تر الى الذي حاج ابراهيم في ربه) اياكور مس ميسن شوندا اين
آدمغه كم يعنى نمر ودقه دليل ونزاع قيلدى ابراهيم نك ريس نك حقدك ان اتاه الله الملك
الله تعالى نك بيرماكى اوچون آكبعنى نمر ودكا پادشاهلتمنى (اذ قال ابراهيم ربي شول وقتده كم
ايتدى ابراهيم نمر ودقه منبريم (الذي يحى ويميت) شول دور كم تركنور واولتورور
ديب (قال انا احى واميت) ايتدى نمر ود مين هم تر ولدورور من واولتورور من ديب
يعنى اولمك ك تيوش بولغلنى اولتورورمى بيارور من واولمسكه تيوش بولغاننى اولتورور من
ديمكيدور والله اعلم ابراهيم عليه السلام نك بودليل نمر ودنى چنكسه ده عناد قيلماق اوچون
يعنى قاروشماق اوچون ابراهيم عليه السلام اوزى نك دليلن قوتلامك اوچون ايتكى وجه
بلان سيلاشدى وايتدى قاروشماغه ده طاقتى قالماسن اوچون (قل ابراهيم) ايتدى ابراهيم
(فان الله ياتقى بالشمس من المشرق) الله كيملتورور قياشنى كون توعان طرفدان
(فأت بها من المغرب) بس سمين كيمتور قياشنى كون باتقان طرفدان (فبهت الذي
كفر) بس چيكولدى يعنى توقطاي اولكافر (والله لا يهدي القوم الظالمين) (ف)
والله يولكور ستمس ظالم اوغان آدملرغه (او كآلدى مر على قرية) اياكورمدمكى
شول آدمنى كم اوتدى بر شهر نى ازل آدم كوبر الكار قاشنك حضرت عزير ايتدى بعضيلار
ايتد ييلار قوبار ولوغه منكر اوغان كافر ايتدى ديب شهر بيت المقدس ايتدى (وهي خاوية
على عرشها) اول شهر توشهش ايتدى يعنى يغمش ايتدى توبالارى بلان (قال انى يحى
هذه الله) ايتدى اول آدم چچوك تركنور بوشورنك اهلن الله (بعدموتها) اولكاندين
صونك (فاه نه الله مائة عام) بس اولدوردى اول آدمنى ايله بيوزيل (ثم بعثه) موندين

صونك تركز دى آنى (قال كم لبثت قال لبثت يومًا أو بعض يوم) ايدى آنكافر شته يعنى
الله امرى بلاننى قدر يعنى كوسى تور دونك ديب ايدى اول آدم تور دوم بركون يار كون ننگ
بعضيسن يعنى بركون ننگ آرزاعن ديب (قال بل لبثت) ايدى فرشته بلکه تور دونك سين
(مائة عام) يوزيل (فانظر الى طعامك وشرابك لم يتسنه) بس قارنك طعامك طرفينه و اچه چك
شرابك طرفينه اونگر مگنذر (وانظر الى حمارك) وقاره اشا كونكا (ولتجعلك آية للناس)
تليمون قىلامن سنى بر علامت آدميلر اوچون (وانظر الى العظام) وقاره اول ايشك ننگ
سويلاكرينه (كيف ننشزها) نيچوك يور وتور من وكوتارور من بعضيسن بعضيسى اوزرينه
قوشولمق اوچون اول سويلاكرنى (ثم نكسوها كما) موندن صونك كيورتور من اول سويلاكرى
ايتنى (فلما تبين له) بس شول وقتكم ظاهر و روشن بولدى آنكا بحالار (قال اعلم ان الله
على كل شى عليم) ايتنى اول آدم يقين بلدكم الله تعالى هر نرسه كا قادر دور ديب
(فاذ قال ابراهيم) وشول وقتده كم ايتدى ابراهيم (رب ارنى كيف تحيى الموتى)
اى منم ريم كورست چوك ترولدور رسن اولك لارنى (قال اولم توؤمن) ايتدى الله
ايا شانداونكى سين ديب (قال بلى ولكن ليطمئن قلبى) ايتدى ابراهيم بلى شاندم
ليكن تليمون منم كونكم قرار لانتقى يعنى شبهه لانتقى محكم اولوب يقين حاصل اولمقنى ديب
(قال فخذ اربعة من الطير) ايتدى الله بس طوت و آل دورت تنلى قوشلاردان (فصرهن
اليك) بس چيغل آلارنك بار چه سن اوز يانونك (ثم اجعل على كل جبل منهن جزء) موندن
صونك قىلغل يعنى قويغل هر بر طاو اوزرينه اول قوشلاردن بر كيسه كون يعنى اوز قاشنكده
اولغان طاو لارغه اول طاو لاردورت يابدى ايدى (ثم ادعهم باء تينك سعيا) موندان صونك
چاقرغل اول قوشلارنى كيلر لر سينك يانوكا تيرلك بلان يوروب (واعلم ان الله عزيز
حكيم) ويل سين البته الله غالب وكوچليدور اشلى بيك حكمدور (ف) بو اوچ قصه نى
الله تعالى ايندوردى الله تعالى تلاك ان بنده سن توغرى بولغه صالور وهر كمده شبهه بولسه
چوا بن بيان ايترو بوقصده اشارت باردور هر كم ننگ دين اشيدنه شبهه س اولسه بحش
وجه بلان شبهه سن بيان قىلب آچىق تيموش وموندن صونك الله تعالى بوليدنه مال توتوق ننگ
احوالن بيان قىلور (مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله) شوندين آدم صفتى كم صرفى
يعنى توتار لار اوز لارى ننگ مال لارون الله بوليدن (كمثل حبة اذ تبنت سبع سنابل) يور لورنى ننگ
صفتى واوصشا شيدور چغاردى اول اور لى قىدى بوتاق (فى كل سنبله مائة حبة) هر بر بوتاقده
بولغوچيدور يوز اور لى (والله يضاعف لمن يشاء) والله آرتدور ورايكي الوش قىلب تلاك ن

حضرت ابراهيم آنكاسين
قىلمدى نمرود آنكا نى
اوچون سجدنه ايتمن سن
ديكانده من ريمغه سجدنه
قىلور من ديدى سن رب
ايمز سن منم ربم الذى
يحيى ويميت الرخ ديب
جواب ببردى (جم)
(يومًا أو بعض يوم)
على الظن وفيه دليل جواز
الاجتهاد (مد)
(ف) اوشبو آدم حضرت
عزير ايدى بخت نصر
اسرائيل اولادينه غالب
اولوب بيت المقدسنى
خراب ايلاب اهلن همس
ايتدى اوشبو وقتده
عزير عليه السلام شهر كا
كيلب كوروب عجيلان ب
ايتدى بوشهر چوك
توزالر ديب شول وقتده
الله تعالى عزير عليه السلام
ننگ جاننى الدوردى يوز
يلدن قزلى كوردى كم
شهر توزال ب اشاچق
واچه چك نرسه لرى اوز كل
مكان بوقصه حاصلى
اوشبودور (جم)
(م) موضح القر آنك
فايد الار بى يوزولمشدور
ابراهيم عليه السلام شول
دورت قوشلارنى الب
اوزينه ايا لاندوروب
بوغزلدى موندن صونك
بر طاو اوزرينه شول
دورت قوشلارنك باشلا
رين قويدى و بر طاو غه
توكلارون و بر طاو غه
آياقلارون آندن صونك
اوزى ارالرينه طروب

بر قوشنی اسمی برله
 چاقردی باشی قالب
 هواده طوردی موندین
 صونک اغضاس باشینه
 یتشدی توکلری هم آیا
 قلازی یرینه یتشدی
 وازل قوشلار تیز اوچوب
 یاننه کیلدی بارچهسی
 اوشبو طریقه کیلدیلار
 (جم)
 (منت بیرکان صدقه سن
 بوقدر بیردوم دیب
 صنفقدور (مد)
 (ای) یعنی خیر استاگو
 چینگه یخش سوز سویلمک
 وادبسن لکندان کچمک
 یخشیدور شول صدقه دن
 خیر چینگه بیروب صو
 نکندن سوکب ارانچیمک
 ین و صدقه بیرکان آدم
 ایشانه بومالنی اللهغه
 بیردوم و اول محتاج
 ایسندور من بو صدقتی
 بیرمکدین اوزوم اوچون
 فایله کورور من دیب (جم)
 (۲۱) کوب یغور دن
 مراد الله تعالی یولنک کوب
 مال خرج قلمقدور واق
 بور تکلی یغور دن وچقدن
 مراد از مال خرج قیلقدور
 اکر نیتی خالص بولسه
 کوب مال خرج قیلسه
 کوب ثواب بولور
 و آزمالنی خرج قیلدوق
 ثوابی آرزاق بولور اکر
 نیتی طوغری بولمسه
 فی قدره مال خرج قیلسه ده
 بوش وضایع بولور آنک
 اوچون ربیلان کوب مال
 خرج قیلماقن ریاهم کوب

بند سیننه (والله واسع علیم) ^{۲۶۱۱} والله بیک جوهر ددور بلکوچیدور (الذین ینفقون اموالهم
 فی سبیل الله) شوندا ین آدملار کم نفقه لاندور و لار یعنی توتار لار ماللار و فی الله تنک یولنن
 (ثم لا یتبعون ما انفقو) موندین صونک بر دوکلاری نرسه کا ایزتمس لار (منا ولا اذی)
 منت قلمقتی وارانچو تمکنی یعنی منت قلماسلار وارانچو تمسلار (لهم اجرهم عند ربهم)
 آلاز اوچون باردور اول نفقه لری ننگ ثوابی اوزلاری ننگ ریلاری قاشنده (ولا خوف علیهم
 و لا هم یحزنون) ^{۲۶۱۲} و بوقدور آلازغه قیامت کونیده قور قیق و بوماس آلاز کویونکوچی
 و قایغور غوچی (قول معروف و مفقره) یخش سوز سویلمک و عقوق لیق (خیر من صدقه)
 آرتقدور شول صدقه ده نکم (یتبعها اذی) ابارور اول صدقه ده ارانچیمک لک یعنی ارانچیب
 بر لگان صدقه دن (والله غنی حکیم) ^{۲۶۱۳} والله تعالی محتاج ایسندور هیچ نرسه کا یواشلق برله
 اوچ آلوچیدور (ف یا ایها الذین امنوا) ای آچلا ین ایمان کیلتور کان آدملار (لا تبطلوا
 صدقاتکم) باطل قلماغز و بور ماغز اوز و کر ننگ صدقه قه نکر فی (بالمن والاذی) منت قماق بلان
 وارانچیمک بلان (کالذی ینفق ماله رثاء الناس) شول آدملاز کورک توتار لار اوزلاری ننگ
 مالنی آدم لرغه کورستیمک اوچون (ولایؤمن بالله والیوم الآخر) ایمان کیتورمور لار الله تعالی غه
 و قیامت کونینیه (فمثله کمثل صفوان) بس آنک صفتی صافی و بیک شومه طاش صفتی کورکدور
 (علیه ثراب) آنک اوستنده آرنغه طوفراق باردور (فصابه و ابل فتر که صلدا) بس
 یتوشدی اول طاشقه قاطی یانکفر بس قالدوردی اول طاشنی شومالغینه یعنی یانکفر
 توفراغن بتروب شومه طاشقه قالغان کورکدور (لا یقدرون) کوچلاری یتسلار ربیلان
 عمل قیلغوچیلار (علی ش مما کسبوا) هیچ نرسه کا قیلغاغانلار بدان (والله لایهدی القوم
 الکافرین) ^{۲۶۱۴} والله یول کورستور کافر اولغان خلق غه (ف) (ومثل الذین ینفقون اموالهم)
 و شوندا ین آدملار ننگ او حشاشی توتار لار اوزلاری ننگ ماللارون (ابتغاء مرضات الله)
 الله رضالغن استیمک اوچون (وتتبتانمن انفسهم) و اوز کونکل لار بدان شادلق بلان بولغان
 اعتقاد لری سببی بلان (کمثل جنة بر بوة) بر باقچه ننگ صفتی او حشاشیلیدور بو غاری برده
 یعنی بو غاری برده اولغان باقچه او حشاشیلیدور (اصلها و ابل) یتوشدی اول باقچه غه ایری
 بر توکلی یغور (فاتت اکلهما عقیقین) کیتوردی اول باقچه اوزی ننگ جیمشن ایک مر تبه
 (فان لم یصبها و ابل فطل) بس اکر یتوشمسه اول باقچه غه ایری بور تکلی یغور یتار آنکا
 واق بور توکلی یغور وچق (والله بما تعملون بصیر) ^{۲۶۱۵} الله تعالی سر قیلغان اشلارنی
 کور کوچیدور (ف) (ایود احد کم ان نگون له) ایاسویر می سر ننگ بر اونگز بولماققتی

آنک اوچون (جنه من نخيل واعناب تجرى من تحتها الأنهار) بر باغچه خرمان ويوز ومدن کم
 آغار اول باغچه ننگ آستندان يلغه لار (له فيها من كل الثمرات) واول آدم اوچون بولغوچيدور
 اول باغچه ده هر تورلى جيبش دن (واصابه الكبر وله ذرية ضعفاء) ويتوشدى اول آدمغه
 قارتلق و آننگ اوچون بولغوچيدور كوچسز كچكنه بالالار (فاصابها عصا) بس اوشبو حالده
 بولدوقده ابر شدى اول باغچه غه يرده تو كاراك بولوب ايلانگوچي چيل (فيه نار فاحترقت)
 باردر اول چيلده اوت بس ياندوردى اول اوت شول باغچه نى (كذلك) اوشبو ايتولكان
 بيان كوك (بين الله لكم الايات) ظاهر و اشكار اقبيلور الله تعالى سز ننگ اوچون علامه تلى نى
 (لعلكم تتفكرون) شايد كم سز لار اولور سز فكر قيلغوچيلر دن (ف) يا ايها الذين
 امنوا (اي آچالارين آدملر ايمان كيلتوردونكر) (انفقوا من طيبات ما كسبتم) توتونكلار
 و خرچ قيلنك لار شوندا اين نرسه ننگ پاك و جحش سندن كسب قيلد و نكر يعنى تابد و نكر
 سز اول نرسه نى (وما اخر جنالك من الارض) وشول نرسه دن كم چغار دوق بز آنى سز ننگ
 اوچون ير دن (ولا تيمموا الخبيث منه تنفقون) وتوروشمانك سز بوزوق مال دن نفقه
 بيزمك كا يعنى تومباغه آدم فايدلنمساى بوزولغان و چر و كان و ايسكر كان نرسه لر دن
 بيزمانكز (واستم باخديه الا ان تعضوا فيه) و حالانكه اول مالى سز كا بيزسه لار آلمان سز
 مكر شول وقتده كم كوز يوموق تلسانكز آلمده يعنى اول مالى آلمده كوز يومسانكز
 (واعلموا ان الله غنى حميد) و بولونكر الله محتاج ايمسدور و بايدور ماقطالمشدرور (ف)
 (الشيطان يعدكم الفقر) شيطان وعده قيلور سز كافولونكز بوش بولماقنكز نى و فقير لى
 (ويامركم بالفحشاء) و بيورور سز كا اوبالماقلى و بوزوقلى بلان (والله يعدكم) والله
 تعالى وعده قيلور سز كا (مغفرة منه وفضلاً) يارلماه قافنى اوز طرفندن و آش بيزمكى
 (والله واسع عليم) والله كينكلك قيلغوچيدور و بلكوچيدور (ف) (يوقنى الحكمة من
 يشاء) بيورور الله علمنى اول آدمغه كم تار (ومن يوق) و هر آدمغه بيزولسه (الحكمة
 فقد اوتى خيرا كثيرا) آنكعلمنى بس البته بيزولدى آنكسوب ايندكوك (وما يذكر
 الا اولو الالباب) نصيحتنى قبول قيلماس مكر عقلى بار آدملار قبول قيلور يعنى عقل
 ايلارى قبول قيلور (وما انفقتم من نفقة) وشوندا اين نرسه كم توتدوعر ايندكوك لدن
 و صدقه لر دن (اوندرتم من نذر) ياكه لازم قيلد و نكر اوز و نكر كا بر ندرنى (فان الله
 يعلمه) بس البته الله بيلر آنى (وما للظالمين من انصار) و بوقدور ظالملر اوچون
 هچ بير ياردم قيلغوچي (ف) (ان تبدوا الصدقات) اكر اطهار قيلسه نكر و بلدورسه نكر

بولور حاصلى شولمدر
 اطلاص بلان قيلغان عمل
 قيلوچيغه فايد قيلور
 ريا بلان يا ماقطانق
 اوچون قيلسه بوش
 وضايعدور (جم)
 (۳) بومثال ننگ حاصلى
 اولدر منت قيلغوچي ننگ
 و ريا برله عمل قيلغوچي
 ننگ او حشاشي آخترده
 عمل باطل بولوب ثوابي
 اولمن نيتك مذكور كشي
 ننگ باقچسى دن ياده بيك
 محتاج وقتيده ياناب
 بتكنداي (جم)
 (۴) يعنى صدقه ننگ
 قبول بولمش ننگ شرطى
 حلالدن اولمقدور و حرا
 مدن اولمسون و مالتك
 پاك و جحش سن الله ننگ
 بوليد بيزمكدور چارون
 واسكى سن بيومسن (جم)
 (۵) يعنى اكر كونك
 خيال كيلسه مالى صدقه
 بيزسم من قولم بوش
 قالور و بارلى اولور من
 ديب البته بوشيطان
 وسوسه سيدندور (جم)
 (۶) اكر بر آدم نذر
 قيلسه اوتهمكى لازم اولور
 اكر اوتهمسه كنهاكر
 اولور وينه الله دن غيرى
 اوچون نذر قيلق درست
 ايمسدور اكر الله دن
 غيرى اوچون بو آچهنى
 فلان آدمغه بيزور من
 ديسه درستدور (جم)

(۲) ریا ایله اولسه صدقن بلدوروب بیرمک آرطقدور باشقه لارنی دخی احسان قیلمه غه قز درمق اوچون (جم) حضرت ضحاک ایته دور رسول علیه السلام فاشنده صدقه بار ایدی بر جهود کیلب صراحی رسول علیه السلام ایدی سنکا بوجد قه ده هیچ نرسه یوق تاکه مسلمان اولغاجی دیب وهم بیرمدی بس ایس علیک آیتی نازل بولدی دیب (۳) یعنی کوب ثوا بدور الله تعالی یولیده توتولغان آدمزغه ایندکو لک قیلوق و صدقه بیرمک دین اشیک مشغول بولوب کسب واش قلمه غه کوچلری اولماغانلاری اوچون و حاجتلرون بلدور مسلار ایدی نیتکم صفه ایالری آلا قریش جماعتندن دورت یوز مقدار اصحابلار ایدی آنک اوچون آلا جماعتلا رون طاشلاب دینلری اویرانک اوچون الله یولنده رسول علیه السلام یانیده ایردیلاز و بولار او حشاش بوزمانه برکش قرآن حفظ قیلوق اوچون و یادین اویرانک اوچون مشغول بولسه لار مسلمانلا رغه یاردم ایلامک لازمدور (جم)

(۴) ایدی احسان ایلامک بیانی تمام بولوب ربانک حرام اولماغون

صدقه لارونکرنی (فتعاهی) بس نی خوشدور و یحشیدور (وان تحفوها وتوئوها الفقراء) واکر یاشرسانکنز اول صدقنی و یبرسانکر فقیرلارکا (فهو خیر لکم) اولده یحشیدور و ایندکودور (و یبکر عنکم من سئئاتکم) و یراق قیلور سردن بو صدقه کتاهلونکرن بعضی سن (والله بما تعملون خبیر) والله شوندا این نرسه کا اشلسن سن آتی بلکوچیدور (لیس علیک هداهم) ایمسدور سنکا یعنی لازم ایمسدور ای همد سننک اوز اونکا اول آدملرنی توغری یولغه کوندورمک (ولکن الله یهدی من یشاء) ولیکن الله توغری یولغه کوندورور تلاکان آدملارون (وما تنفقوا من خیر فلا تنفکون) شول نرسه توتارسن مالدن بس آنک فایداسی اوزنکر اوچوندور (وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله) و تیوشلی ایمسدور صرف قیلماسنز مکر الله رضاسن استب یعنی لایق و تیوشلی ایمسدور ایندکولک قیلقلق مکر الله رضاسن استمک اوچون قیلوق تیوشلینر (وما تنفقوا من خیر) و شول نرسه صرف ایبارسن و توتارسن مالدن (یوق الیکم) اول مالدن بار چهسی بتوشدور ولر اوز طرفانکر غه یعنی آنک ثوابی و اجری اوزنکرکا بولور (وانتم لاتظلمون) و سرلار ظلم قیلنیش بولماسسن بس هیچ عذر یوق صدقه دن طیلوده (للفقراء الذین احصوا فی سبیل الله) احسان یعنی ایندکولک و صدقه شول فقیرلار اوچوندور توتولدیلاز آلا الله تنک یولنده (لا یستطیعون ضربا فی الارض) کوچلاری بتمس آلازنک یرده بوردورمک کا (بجسمهم الجاهل اغنیاء من التفق) گمان قیلور آلارنی حالن بلماکانلار بایلار دیب آدملاردن صوراماغانلاری سببندن (تعرفهم بسیماهم) بلورسن آلارنی علامتلری بلان یعنی یوزلری صارغایماقلر یدان فقیرلک لری اوچون (لا یسئلون الناس الخافا) صوراماسلار آلا کیشیلاردن قایتیه قایتیه کوچلاب و یالونب (نی) (وما تنفقوا من خیر) شول نرسه کم صرف ایدرسن یعنی توتارسن مالدن (فان الله به علیم) البته الله تعالی آتی بلکوچیدور (الذین ینفقون اموالهم) آچلا این آدملار کم توتارلار اوزلاری ننگ ماللارون (باللیل والنهار سرا و علانیه) کیچده و کوندوزده یشرون و آشکاره بلدوروب (فلهم اجرهم) بس آلازنک ثوابی (عند ربهم) اوزلاری ننگر بیلاری فاشنده دور (ولا خوف علیهم ولا هم یحزنون) و یوقدور قوروقو آلا رغه و ایمسدور آلاز کوبونکوچی (نی) (الذین یاء کون الربوا) آچلا این آدملار آشارلار ربانی (لا یقومون) تورماسلار آلاز فقیرلاروندن (الا کما یقوم الذی) مکر تورور لار نیتک تورور شوندا این آدملار (یتخبطه الشیطان من المس) دیوانه قیلدی آتی شیطان

توتی قلدن یعنی تیمکدن وصوقه قلدن (یا که تور مسلار مجنون اولمقدن مکر تور ورلار بوما
 آوروی بلان عقل لاری بنگان آده لار کوک (مد) (ذلک) اوشبو عذاب (بانهم قالوا
 انما البیع مثل الربوا) شوننگ سببندور ایتدی لار آلار یعنی ربا آشاغوچیلر و بوروچ
 بیر مک اوچون نرسه ویا که اش قیلدورغانلار بودر کم صاتمقلق واش قیلدور مق ربا کو کدور
 یعنی فایده آقق کو کدور دیب (واحل الله البیع وحرم الربوا) و حلال قیلدی الله صاتمقنی
 و حرام قیلدی اش قیلدور مقنی و ربانی (فمن جاءه موعظة من ربه) بس برکش کا کیلسه
 آنکاو عطف و نصیحت اوزنی ننگ ربیسی طرفاندان (فانتهی فله ماسلی) و کیری تورسه
 و طیولسه اول اشدان یعنی قبول قیلسه طیمقنی بس اول کشی اوچوندور اونکانی یعنی
 اوتکان اش اوچون توتولمش بولیس (واهره الی الله) و اول آدم ننگ اش تابشر و لشدور
 الله تعالی کا (ومن عاد فاولئک اصحاب النار) و برکش قایتسه ربانی حلال دیمک بلان
 یعنی ربا و فایده آلق حرام اولغاندین صونک ربا و فایده آلمغه بس اول جماعت جهنم دور
 (هم فیها خالدون) اول آده لار جهنم منکوا فالغوچیلار دور (ف) حرامنی حلال بلمک لری
 اوچون (یسحق الله الربوا) کیتارور الله تعالی رباننگ یعنی فایده آلوننگ برکاتن (ویری
 الصلوات) و آرتدور و صدقه و این کولک ننگ برکاتن (والله لا یحب) و الله تعالی سویز
 (کل کفار اثمیم) هر آدمنی کم نعمت کا شکر سزنگ قیلب کناه قیلغان آدمنی یعنی نعمتکا
 شکر سزنگ شولدور بایلار فقیر لار کا فایده اسز بوروچ بیر مسلار (یا که ربانی حلال صایب
 کفری الوغ یواغانلاری سویماس (مد) (ان الذین امنوا و عملوا الصالحات) البته شول
 آده لار کم ایمان کیتور دیلار و قیلدی لار ایدکو بولغان عمل لاری (و اقاموا الصلوة و اتوا
 الزکوٰة لهم اجرهم عند ربهم) و تور غریلار یعنی اوقودیلار نمازنی و بیر دیلار زکاتنی
 آلار اوچوندور ثواب اوزلاری ننگ بیلاری قاشنده (و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون)
 و یوقدور قورقو آلار اوچون و ذخی ایس دور آلار کو یونکوچی و قایغور غوچی (یا ایها
 الذین امنوا اتقوا الله) ای آنچلاین آده لار کم ایمان کیتور دوگن صافلاننگر الله دن (و خروا
 ما بقی من الربوا) و طاشلاغز و آلماغز اول نرسه فی کم قالدی ربان یعنی فایده دن
 (ان کنتم مومنین) اگر بولساغز سز ایمان کیلتر کوچیلر دن یعنی ربان طیولغندن
 صونک بوروچ آلمان کشیده قالغان فایدانی آلماغز (فان لم تفعلوا فاذنوا) بس اگر
 قیلده سه غز و اشلمه سه گز یعنی ربا آمدن طیولما ساغز بس بلنگ (یحرب من الله ورسوله)
 صوغشش الله تعالی طرفاندن و الله ننگ رسولی طرفاندان یعنی الله تعالی طرفاندن و الله ننگ

(من)
 يتعلق
 لا یغور
 بهم الا
 (ف)
 طیوه
 قایط
 تعالی
 طیود
 کر
 قارش
 کنار
 دور
 آیت
 انکار
 جهنم

رسولی طرفندان اولغان بر صوغش ننگ نوعیس دیب بلنکر نیتک اشبو آیت ایند وکل
 تعقیف جماعتی ایندیلا قوت یوقدور برده الله والله ننگ رسولی بلان صوغش قلهغه دیب
 (وان تبتم فکم روس اموالکم) واکر توبه قیلسه غز ریلدن بس سرننگ اوچوندور
 مالنکر ننگ اصلی (لا تظلمون ولا تظلمون) بس سرده ظلم قیلمس سرهیج آدمغه وهم
 سرده ظلم قیلنمش بولمس سرن یعنی سرده بر آدم کاده کوچک قیلمس سرن وهم سرن گرده
 کوچک قیلنمش بولمس (ف) (وان کان ذوعسرة) اکر بولسه بور وچ آغان کشی فتمیر
 یعنی یارلی لغغه توشسه (فتظرة الى ميسرة) بس لاندور آنکاهلعت یعنی کوتمک تاکه
 دولتی اولغانغاچه (وان تصدقوا خیر لکم ان کنتم تعلمون) سرننگ صدقه وخیر قلماقوغز
 یعنی باغشلاماقوغز آنکاید کودور سرننگ اوچون اکر بولساغز سرن بلكوچی (واتقوا
 یوما تر جعون فیه الى الله) وقورقوغز شول کوندنکم قابطار وارش بولور سرن اول کونده
 الله تعالی طرفینه (ثم توفی) موندن صونک بیر وارش بولور (کل نفس ما کسبت)
 هر بر آدم کا شول نرسه کم اشلا دوکوز آتی یعنی اول اشلا گان نرسه ننگ ننگ چراسی (وهم
 لا یظلمون) (۲۸۱) وآلار ظلم قیلنمش بولماسلار ایتولدی بو آغزغی صونکغی ایننگان آیت
 بولوب جبرائیل علیه السلام بو آیت بلان ایندی وایدی بو آیتنی قوی بقره سوره سیدن
 ایکی یوزده سکسانچی ننگ باشینه دیب موندن صونک رسول علیه السلام تر وکلک قیلدی
 بکرمی کون یاسکسان برکون یاجدی کون یاکه اوچ ساعت دیمش لار (یا ایها الذین
 آمنوا اذ اتدایتتم بدین) ای آنچلاین آدملا رکم ایمان کیتوردونگن هر وقت اش قیلشساغز
 بر بر وگن بلان بورچ قه بر وشمک بلان یعنی بر اوگن بر اوگن کابر سانکنز (الی اجل مسی
 فاکتبه) بیلکلی اولغان مدتکچه بس یاز ننگ لار اول بور وچینی (ولیکتب بینکم کتاب
 بالعدل) ویاز سن سرننگ آراغزده یاز وچی انصاف بلان (ولایاعب کتاب ان یکتب) باش
 قایتارمس یعنی یاز نیم دیماسون یاز وچی یاز مقدن (کماعله الله فلیکتب) ننگ کم او بر اتدی
 آنکا الله تعالی یعنی اصلا اوز کار تمانیچه یاز سن (ولیملل الذی علیه الحق) وتیوشدور کم
 یاز سن و اقر ارقیلسن شول کشیکم آننگ اوزار ونددر یعنی اوستننگ دور بور وچ (ولیتق
 الله ربه ولا یخس منه شیئا) وتیوشدور کم قورقه بریس اولغان الله تعالی دن وکیه تیه اول
 بور وچدن هیچ بر نرسهفی (فان کان الذی علیه الحق) اکر بولسه اول کشیکم آننگ
 اوستننگ دور بور وچ (سفیها اوضعیفا) عقل سرن یاکه ضعیف لکدن عاجز (اولا یستطیع ان
 یمل) یا کوچی تماسه یازارغه (هو قلیل ولیه بالعدل) اول بور وچ ایاسی بس یاز سن

واقرار یلاسن آننک امری بلان یعنی بویور و غی بلان آننک اشینه متولی بولغان کشی انصاف
 بلان (و استشهدوا شهیدین من رجالکم) و گواه قیلوغز (یکی کواهنی اوز و کزننک
 ایرلار و کزدن یعنی مسلمانلاردن) فان لم یکنار جلیمن فرجل و امر اتان (اکر بولمه سه
 ایکی ایر کشی بر ایر ایکی خاطن یتر (من ترضون من الشهداء) شول کشیلاردن کم
 راضی بولرسن اول شاهدلاردن یعنی ایمین و یحش کشیلردن (ان تضل احداهما فتذکر
 احداهما الاخری) تاکه اکر اونسه اول خاطنلرنک بر وسی بس ایسینه توشوره ایکنچی
 بر وسی یعنی ایکنچی سی (و لایاغب الشهداء اذاماعوا) باش قایتارماسن یعنی یاریم
 دیمنس کواهلار هر وقت چاقر و لسه لار اول کواهلار (و لاتسموا ان تکتبوه صغیرا
 اوکبیرا الی اجله) و یالغماغز آندانکم یازسه سن اول بورچنی آزا لوسون یاکه کوب
 اولسن یعنی کیرک نیچوک اولسن بلکولی اولغان و قتیغه چاقلی (ذلکم اقسط عند الله)
 اوشبویاز ماقوغز بیگ عدلک و انصافدور الله قاشنک (واقوم للشهادة) و بیگ توغری دور
 کواهلوق چون (و اذنی ان لاترتابوا) یقیندور شاهدلارده شیک بولماسقه یعنی کواهلار
 شیک قلماسلقغه (الا ان تكون تجارة حاضرة تدر و نهائیکم) مکر شول وقتده کم بولسه
 سوداغز حاضر اولغان سودایر و شرسن یعنی قیلهسن اول سودای اوز آراغزده یدایمید
 یعنی قولدن قولغه (فلیس علیکم جناح الا تکتبوهما) بس یوقدور سرننک اوزار و کز گاضر
 و کنه شونده کم یازماسن آنی اول وقتنک (و اشهدوا اذ تابعتم) و گواه قیلوغز هر وقتنک
 آلمق و صامتق قیلسه غز (و لایضار کاتب و لاشهید) و تیوشدور کم ضرر ایثولمسن
 یاز و چیغه و شاهدقه یاز و چیغه ضرر حدمتی اوچون حقن برمسالک شاهدقه ضرر کیرکان
 مشقتن اوزینه یوکلایمک یعنی تونغان خراجاتن (وان فعلوا فانه فسوق بکم) اکر قیلسه غز
 شول ضرر لاندورنی بس اول ضرر لاندور و زیان و کنه دور سزکا (واتقوا الله و یعلمکم الله)
 صافلانوغز الله ننگ بیورغانینه خلاف قیلدن او بیر اتر سز کائله (والله بکل شیء عليم)
 والله هر بر نرسنی بلکویچیدور (ف) (وان کنتم علی سفر) اکر بولسه غز سز سفر
 اوزارونک یعنی مسافر بولساغز (ولم تجدوا کاتباً طابطاساغز یازوچی (فراهان مقبوضه)
 لازمدور سزکارهن آلمق یعنی یاز و اورنینه بوروچ بر ایرینه طررلق بر نرسه آلمقلق
 اشاچلی اولمق اوچون (فان امن بعضکم بعضاً) بس اکر ایمین اولسه سز ننگ بعضنک
 بعضنک کا یعنی کورکام کمان قیلب اشاچلی بولسه بور و چلی کشی (فلیؤد الذی اوتین
 امانته ولیتق الله ربه) بس اوته سن اول کشی کم ایمین یعنی حیانتسز بیلنمش بولدی

(۱) وعن ابن عباس رضی الله عنه ان المراد به السلم وقال لما حرم الله الربوا اباح السام المضمون الی اجل معلوم فی کتابه وانزل قیه اطول آیه و فیه دلیل علی اشتراط الاجل فی السلم (مد)

(۲) ولیمیل الذی ولا یکن الملی الامن و جب علیه الحق (مد)

(۳) من تعرفون عدالتهم و فیه دلیل علی ان غیر المرضى شاهد (مد)

(۴) و فیه دلالة جواز السلم فی الثیاب لان ما یکال و یوزن لا یقال فیه الصغیر و الکبیر (مد)

(۵) بو آیتلارده اوج

نرسه بله و ردی بر وسی

اش قلوده و عده ننگ

بلکولی وقتن یازهار تاکه

صوتنک بوز و قلقغه سبب

بولماسن ایکنچی سی ایکی

ایر یابر ایر ایکی خاطون

یازوچی و کواهلار اصلاکم

قلمای هر ایکی سی ننگ

اقرار قلمغی بلان واجب

اولغاننی یازهار (جم)

(۱۴) بو آیتلار دن معلوم اولدیکم کونکله ننگ بعضی وسوسه سی وکونکلینه کیلکان اش حساب ایتولور اکر اول خیالیینه دایمق ایلاسه اوشمو آیتنی اصحابلار اشتب پیغمبر علیه السلام دن صورادیلارکم اوشمو حکم کوب مشکل دور رسول علیه السلام بیوردی اسرائیل بالاری کونک انکار قلمانکر قبول قیلونکر الله دن یاردم استه نکر بولار ایتدیلار بز ایمان کیتر دوک وتبول قلدوق دیب بولار ننگ ایمانی قبول بولوب کیلاچک ایکی آیتنی ایتدوروب حکم قلدی کوچونکر بیتکان نرسه سردن استلمس بس موندن معلوم بولدی برکشی کونکلدن کنهانی خیال قیلسه آنکا دایمق قلماسه وانی اشلاهسه آنکا کنه یوقدور دیب (جم)

(۱۵) کما حملته علی الذین من قبلنا روی انه علیه السلام لبادعا یهنه الدعوات قیل له فعلت وعنه علیه السلام انزل الله هذه الدعوات یعنی آیتین من کنوز الجنة کتبه الرحمن بیده قبل ان یخلق الخلق بالفی عام من قرأها بعد العشاء الاخرة اجرناه من قیام اللیل (قاضی

اورى ننگ امانتن وصافلانسن ریبسی اولان الله تعالی دن (ولا تکتبوا الشهاده) ویاشر ماکن شهادتوکرنی اکر چاقور ولسه غن (ومن یکتبه فانه انتم قلبه) ویرکشی یاشرسه اورى ننگ شهادتنی بس البته کنهالی بولور آننگ کونکلی (والله یتعلمون علیم) (والله تعالی شول اشنیکم قیلرسن بلکوچیلور (لله مافی السموات ومافی الارض) الله تعالی ننگ مکیدور شول نرسه کم کولارده باردور واول نرسه کم یرده باردور (وان تبدوا مافی انفسکم) اکر آشکاره قیلسه غن اول نرسه نیکم سن ننگ کونکلوکرده دور (اوخفوه) یاکه یشرون طوطاغز آتی (یحاسبکم به الله) البته آننگ حسابنی آور سردن الله یعنی حساب قیلور وجراسن برور (فیغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء) بس بارقار شول آدمنی کم تلار وعذاب قیلور الله شول آدمنی کم تلار (والله علی کل شیء قدير) (والله هر نرسه کاقادر دور (ف) امن الرسول بما انزل الیه من ربه) ایمان کیتوردی یعنی اشاندی پیغمبر شول نرسه کاکم ایندی وولدی آننگ جانبینه اورى ننگ ریبسندن (والموءمنون) وهومئلرده اشاندی (کل امن بالله وملائکته وکتابه ورسله) آلار ننگ بارچه سیده ایمان کیتور دیلار الله تعالی غه والله ننگ فر وشته لرینه وکتابلارینه وآننگ پیغمبر لارینه (لانفر قبین احد من رسله) ایتدیلار آلا یعنی پیغمبر لار وهومئلار آریمیز هیچ برکشی ننگ آراسن الله تعالی ننگ پیغمبر لاریدن یعنی قایوسینه اشانب وقایوسن طانکیمیز بلکه بارچه سینه اشانامز دیب (وقالوا سمعنا واطعنا) وایتدیلار آلا قبول قلدوق سوزونکنی وایردوک امر ونگا (غفرانک ربنا والیک المصیر) بالله تلیمز سننگ بارقما قونکنی ای برننگ ربمز سننگ طرفانکغه دور اور وملكك یعنی قایتما قلق (لا یكلف الله نفسا الا وسعها) کوجلامس الله تعالی یعنی واجب قلماس هیچ بر آدمغه مکر آننگ قدرتی طاقتی قدرلی (لها ما کسبت وعلیها ما کتسبت) اول آدم ننگ اورى اوچوندور اول نرسه نیکم اشلدی وآننگ اوزارینه دور اول نرسه نیکم یعنی یازوقنی کسب قلدی یعنی اشلا دی بحشی اشنی اشلاسه فایده سی اولور بمان اش اشلاسه ضررون کورور (ربنا لاتؤخذنا ان نسینا او اخطا عنا) ای برننگ ربمز تومه غل برنی اکر اونوشق یعنی قویسوق امر ونکنی اونوتوق بلان یاکه خطا قیلساق یعنی یانکلووشوق امر قلاغانونکن (ربنا ولا تحمل علینا اصرا) ای برننگ ربمز یوکلامه یعنی قویمه غل برننگ باشمزه آور اولغان مشقتلرنی (کما حملته علی الذین من قبلنا) نیتک بولادونک آنی شول آدم لرغه برندن الک بولدیلار آلا (ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) ای برننگ ربمز یوکلامه برکا یعنی برننگ باشمزه شول نرسه نی کم یوقدور اول نرسه نی قلمه غه برننگ قدرتمیز یعنی برندن

الک بولغان آدملاركا اينئىن جرائى (واعنى عتاً) وکچ کل بر ننگ کناهنرى (واغفرلنا
 ورحمنا) وبارقه بر ننگ کناهنرى وياغشلاين ننگ اوزارومر کاخطالارومرنى (انت مولانا)
 سين سننگ بر ننگ مولامن يعنى حوجه من و برلار قولونکنز (فانصرنا) وباردم بير برلارکا
 (على القوم الکافرين) کافر اولغان جماعلر اوزرينه اوشبو دعا الله تعالى قاشنده قبول
 بولوب مشقتلى اولغان حکلمرى برکا قويمدى وکونکل کا توشکان بوزوق خياللرىنى
 ووسوسه لرىنى عفو قىلدى يانکلوش وخطالرومىنى کچدى

سورة آل عمران مدينة وهى مائتا آية

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(الم) الله تعالى بلکو چيدور معناسن (الله الا هو) الله خلق بلان عبادت قىلنمشدور
 يوقدور هچ خلق بلان عبادت قىلماغه تيموشلى مکر اول الله دور (الحى القيوم) (۱)
 تر وکدور اول الله عالم ننگ اشن قىلغو چيدور (نزل عليك الكتاب بالحق) ايندور دى
 سننگ اوزر وکافر آنتى توغر يلقى بلان (مصدقاً لما بين يديه وانزل التوراة والانجيل)
 راسلاغو چيدور اول قرآن شوندا اين نرسه فى کم آندن الوک ايندور ولمشدور و ايندور دى
 اول الله تعالى توراننى وانجىلنى (من قبل هدى للناس) قرآندن الک طوغرى يولنى
 کورستىكى اوچون آدملرغه (وانزل الفرقان) ايندور دى فرقاننى يعنى معجزه نى
 ياكه كتاب جنسن ياكه زبورنى ياكه قرآننى اكر قرآن مراد اولسه تکرار ذکر قىلمق
 فرقان يعنى حق بلان باطل آراسن آيرمق قرآن ننگ صفتى اولمقى اوچون قرآن ننگ شأنن
 الوغ لامق اوچون بولادور اكر چند يکه بارچه كتابده آيرسه ده (ان الذين كفروا
 بايات الله) تحقيق شوندا اين آدملار کافر بولدیلار الله تعالى ننگ علامتلىنه يعنى
 ايندور لکان کتابلاريدان و باشقه لار دن (لهم عذاب شديد) آلا اوچون دور قنى اولان
 عذاب (وان الله عزير ذوانتقام) والله كوچلیدور عذاب بلان جزا بيرمک اياسيدور
 (ان الله لا يخفى عليه) دورستلکده الله تعالى ياشرون بولمس اول الله تعالى کا (شىء
 فى الارض ولا فى السماء) هچ نرسه کوکده ده و برده ده يعنى بارچه عالمده (هو الذى
 يصورکم) اول الله تعالى صورتلار سزنى يعنى بر بيرينه خلاف اولغان صورتلار دن صورت
 بيرور (کيف يشاء) تلاکچه يعنى آنلارى قورصاقلار يده (لا اله الا هو العزيز
 الحكيم) يوقدور هچ عبادت قىلنمش ذات مکر اول الله دور سلطانلوغیده بيگ قوتلیدور

(۳) وفى الحديث من قرأ
 آمن الرسول السج فى ليلة
 كفتاه وفيه من قرأهما بعد
 العشاء اجر اياه عن قيام
 الليل (مد)

عالمینک اشن قیلوده بیهک حکمدور (هو الذی انزل علیک الکتاب) اول الله تعالی ایندردی سننک اوزرونکا کتابنی یعنی قرآنی (منه آیات حکمت) اول کتابدن بعضی بلكولی و آشکار اولان آیتلر دور یعنی عبارتی حکم اولوب معنلاری احتمالی و بلمس اولودن صاقلانلمشودور (هن ام الکتاب) اوشبو آیتلار کتابنک یعنی قرآننک آصلیدور متشابه بولغان آیتلارنک معناسن اوشبو آیتلارغه قایتارولر (واخر متشابهات) و ایکنچی بعضی سی بر برینه اوشاب معنلاری کوب وجه لاری احتمال توتوقچیلار دور متشابهات ننگ مثالی الرحمن علی العرش استوی کی استوی اوتور و معناسیده و قدره معناسیده و غالب اولمق معناسیده کی لکن اما اولتور و معناسی الله تعالی حقیده دورست ایسدور حکم اولان آیت ننگ دلالت قلمتی اوچون اول حکم بولغان آیت الله تعالی ننگ لیس کمتله شیء دیکن آیتی کی (فاما الذین فی قلوبهم زغ) اما شوندا این آدملر ننگ کونکلار یدیه باردور قنغرقل و دونما کلك آلا ر بدعت اهل لاری دور (فیتبعون ماتشابه) بس ایارور لار یعنی بابوشلار متشابه اولغان آیتلرغه یعنی بدعت اهلی بارغان معنی لری فی احتمال توتقان معنلار کا وهم حق اهلی ننگ سورینه موافق بولمغان معنی لارغه (منه ابتغاء الفتنة) اول کتابدن فتنه استمک اوچون یعنی آدملر فی دینه فتنه لاندور مک اوچون (وابتغاء تأویل) واستمک اوچون اول آیتلار دن اوزلاری تلا کالارینه نفس لاری تلا کچه تاویل قلمتی (وما یعلم تأویلها الا الله) بلمس اول متشابه بولغان آیتلارنک حق اولغان تاویل مکر الله بلور یعنی اول آیتلار دن مرادنی الله بلور بوامام اعظم مذهبی دور (والراستخون فی العلم) و علمده ثابت و حکم اولانلار (یقولون انما به) ای تور لار ایمان کی تور دوک اول متشابه بولغان آیتلار کا دیب (کل من عند ربنا) بارچه سیده ربمن قاشندن دور یعنی حکم بولغانی وهم متشابه بولغانی بارچه سی الله تعالی قاشندن دور دیب (وما یندرک الا اولوالالباب) وعظ و نصیحتنی قبول ایلامس مکر عقل ایلاری قبول ایلار (ف) ربنا لاترغ قلوبنا ای تور لار اول علمده ثابت و حکم اولغانلار (یا که ای تونکر ای بن ننگ ربمن دوندور مه حقدن بن ننگ کونکلومرنی دیب) (بعد اذ هدیتنا) شوندن صونک طوغری یولنی کورستدور ننگ بن کا (وهب لنا من لدنک رحمة) و باغشله بن کا اور قاشنکن نعمتی توفیق بلان (انک انت الوهاب) البته سینسن ایند کولکنی باشلا غوچی (ربنا انک جامع الناس) ای بن ننگ ربمن البته سن سننک آدملر فی جیعوچی حساب قلمق اوچون (لیوم لاریب فیه) شول کوننک کم یوقدور آصلا شیک اول کون ننگ بولونده (ان الله لایخفی الیعیاد) البته الله خلاف قلمس

(فی) اوشبو سوره نصر ا نیلار کاردا اولمشدور آتنگ اوچون آلا ای تور لار حضرت مریم الله تعالی ننگ هاتونی دیب و حضرت عیسی الله ننگ اوغلی دیب یوخطادور بوخطاغه سبب الله تعالی انجیلک آلا ننگ حقدن بر چیه متشابه اولان سوزلار ایندور مشدور (کلمة القاها الی مریم و روح منه) کی بس بوسوز لاری ظاهرینه یورکلاب بالغان سویلادیلار شوننک اوچون الله تعالی ایتنی هر کتابده بعض سوزلار اینمشدور معنا لری بیلکولی ایس واسته کانلاری اچولمس اول آدملار کم آزدیلار معنا لری عقلرندن تاویل قیابور لار و علمده حکم اولغا نلار متشابه اولغان آیتلر ننگ معنلار ون حکم اولغان آیتکا موافق طابسه لار تاویل قیلور لار اکر موافق طابسه لار الله تعالی علمینه طابشروب مرادن الله بلور بن کافرض اولغان ایمان کی تور مکدور دیلار (جم)

وعدہ سینہ (ان الذین کفروا) تحقیق شول آدم لر کم کافر اولد بلار (لن نغفر عنهم)
 کتاره سی آلا ردن (اموالهم ولا اولادهم) آلا رنک مال لری وبال لاری (من الله شیئا) الله ننگ
 عد ابندن هیچ بر نرسه فی (واولئک هم وقود النار) شول کافر لار آلا ر دور جهنم اوتن یا قتلاندر
 غوچی اوطنلار (کتاب الفرعون) اول کافر لار ننگ حالی فرعون آدم لر ی ننگ حالی کبیدور
 (والذین من قبلهم) وشونداین آدم لر حالی کونک دور آلا اول کلدیلار آلا ر (کذبوا
 بآیاتنا) بالغانعانه توقت بیلار آلا ر بر ننگ آیتلر و مزی فی (فاخذهم الله بذنوبهم) بس
 توتدی آلا ری کنه لری سببی بلان الله (والله شدید العقاب) (والله ننگ عدای قاتیع دور
 (قل للذین کفروا) ایت شول آدم لر غه کم کافر بولدیلار آلا ر مکه مشر بکلار بیدور
 (ستغلبون) البته غالب اولنمش بولور سن بدر صوغش کونیک (وتحشرون) قوبار ولر سر سن
 (الی جهنم) جهنم جانینه (وبئس المهاد) فی یاوز اورندور اول جهنم (قد کان لکم آیه)
 البته بولد ی سر کا ای قریش مشر کلاری بر علامت (فی فتنین التقتا) شول ایکی جماعتده
 یوقل بیلار آلا ر بری برینه بدر صوغش کونیده (فتمت تغافل فی سبیل الله) بر جماعت
 صوغش قیلور الله یولنده آلا ره و منلر دور (واخری کافرة) ایکنچی جماعت کافر لار دور
 (یرونهم مثلهم رای العین) کور دیلار مسلمانلار اول کافر لاری اورلری ننگ قدری
 ایکی چاقلی کور لری کور مکلر بده (والله یوعید بنصره من یشاء) والله قوت بیرور
 اوزی ننگ یاردمی بلان تلا کان آدمغه (ان فی ذلک لعبرة لا ولی الا انصار) البته اوشبو
 واقعه ده عبرت ونصیحت باردور کور یال برینه (ف) (زین للناس) زینت لانیش بولد ی
 آدمیلر اوچون علماننگ کوی قاشنده زینتلاوچی الله تعالی بنده لری صفاق اوچون
 حضرت حسندن روایت ایدولدی شیطان دیب (حب الشهوات) نفسلری تلا کان
 ترسه لر ون سویکنی (من النساء والنین) خانونلاردن واغللاردن (والقناطر المقنطرة)
 چیمولش خزینه لردن یعنی کوب ماللاردن (من الذهب والفضة) آلتوندن وکوموشدن
 (والخیل المسومة) وعلا متلانیش آتلاردن (والانعام والحراث) ودورت آیاقل حیوانلاردن
 وایگنلردن (ذلک متاع الحیوة الدنیا) اوشبولاردور دنیا تر کلکی ننگ فایداسی (والله عنده
 حسن الماب) (۱۴) والله اول الله قاشنده دور کور کام و محشی اولان قایتاچق اورون (قل اونیتمکم
 بخیر من ذلکم) ایت ای حمد ایخبر بیر یممی سر کا ایذکی اولغان نرسه بلان اوشبو ای تولا کان
 نرسه لاردن (للذین اتقوا) شونداین آدم لر اوچون تقوالق قیلدیلار آلا ر (عند ربهم)
 اورلری ننگ ریلاری قاشنده (جنات) باچه لار یار دور کم (تجری من تحتها الأنهار) اول

(یرونهم مثلهم یری
 المشرکون المسلمین مثل
 عدد المشرکین الفین
 اومتلی عدد المسلمین سته
 مائة ونیفا وعشرین اراهم
 الله ایاهم مع قلتهم اضعافهم
 لیهابوا ویجتنبوا عن
 قالتهم (مد)
 (یعنی تفسیر مدارکده
 بویله تفسیر اینکان جمالیکه
 خلائی ان فی ذلک فی تکثیر
 القلیل (مد)
 (ای) بدر صوغشنده
 آنک قصه سی انفال سوره
 سنده ذکر ایدولمشدور
 کافر لار مسلمانلار قدرلی
 اوچ اولوش ایدی لیکن
 الله تعالی ایکی قدرلی
 کور سنندی تاکم قورو
 قسنلار دیب بس الله تعالی
 مسلمانلار غه یاردم قیلد
 کافر لاری جنک وردی بس
 بارچه کافر لار غه لازمدور
 اوشبوندن عبرت آله لار
 (جم)

دعا ۱۶

بآچه لارنك آستندان آغار بلفه لار يعنى چيشمه لار (خالدین فیها) منكوا اولغو چيلار دور
 آلا رآنده (وازواج مطهرة) وپاك اولنمش خاتونلار باردور (ورضوان من الله) ورضالقی
 و خوش بولولق باردور يعنى الله نك رضالقی باردور (والله بصیر بالعباد) (۱۵) والله كور كوجيدور
 قوللارون (الذين يقولون ربنا اننا) شونداين آدملا دور آلا ر يعنى متقی بولغان آدملا
 ايتورلار ای برنك ر بمن البته برلار (ايمانافغر لنا ذونبنا) ايمان كيتور دوک يارلقه برلار
 اوچون برنك كناهنر نى (وقلنا عذاب النار) صافله برلار نى فضلنك بلان جهنم عندا بندان
 (الصابرين) صبر قيلغو چيلار طاعتلر كاواقيغولارغه (والصادقين) ودرست سيلاو چيلار
 (والقانتين) الله تعالى نك بيورغانن قبول قيلغو چيلار (والمفتحين) و آدملا نى
 نفقه لاندور كوچيلار (والمستغفرين بالاسحار) (۱۷) ويارلقانمقى استكوچيلار سحر وقتلار دن
 بو ذكر ايتولگانلار تقواچيلىق قيلغان آدملا رغه مدحلا دور دور (ف) (شهد الله انه لا اله الا هو)
 كواهلقي بيردى الله تعالى يعنى حكم قيلدى شونيكيم بوقدور هچ حقلق اوزرينه عبادت
 قيلنمش ذات مكر اول الله دور (والملائكة واولو العلم) وكواهلقي بيردى فرشته لار و علم
 ايلارى (قائمابا القسط) تورعاقى حالده اول الله عالمنك اشن قيلوده عدلك بلان (لا اله
 الا هو العزيز الحكيم) (۱۸) بوقدور هچ عبادت قيلنمش ذات مكر اول الله دور كم كوچيليدور
 اشلرى محكم دور (ان الدين عند الله الاسلام) تحقىق حقى و اعتبارلى دين الله تعالى نك
 قاشنده اسلام دور يعنى اسلام دينيدور (ف) (واما اختلف الذين) واختلاف قلماديلار
 اسلامنى قبول قيلماقده شونداين آدملا ر (اوتو الكتاب) كتاب ايلار يدور جهو دايله
 نصارا دور آلا ر (الامن بعد ما جاءهم العلم) مكر خلاقلق قيلد يلار شوندى صونك كيدلى
 آلا رغه علم يعنى حقيقت حالنى بلد كدنصونك (بغياينهم) حسدلك قيلماقلا ريدن اوزلارى
 آراسنده الوغلقنى اوستب اسلامده شبه قلماقدين ايمس (ومن يكفر بايات الله) وبرا دم
 كافر اولسه اللهمك علامتلىر ينه (فان الله سريع الحساب) (۱۹) بس البته الله تيمر لكدن حساب
 قيلغوچيدور (فان حاجوك فقل) بس اكر نزاع قيلسه لار سننك بلان ای محمد ايتكل آلا رغه
 (اسلمت وجهي لله ومن اتبعن) موين صونغوچى بولدوم يعنى خالص قيلدوردوم من اوز
 نفسنى اللهغه و منكا ياركان آدملا ر هم موين صوندى يلار (وقل للذين اوتو الكتاب والامين)
 وايت كتاب ايلار ينه و نادانلارغه (۲۰) اسلمتم فان اسلموا فقد اهتدوا (ايا مسلمان بولدونكر من سن
 ياكفر و نكرده من بس اكر مسلمان بولسانكر البته حق بولنى تابدونكر) (وان تولوا فانا
 عليك البلاغ) اكر يوز قايتار سالار مسلمان بولودن بس بودور كم لازم اولغان اش سننك

(ا) موندین صونك
 الله تعالى ايكي كتاب اهلى
 نك مناظره سن و آلا رنك
 شبه لار دن قايتارمهغه كرو
 شدى و اونكار تولارون بيان
 قيلمقغه كوروشدى
 بوقصه و اخذ و ته كچه دور
 (جم)
 (ب) رسول عليه السلام
 ايتدى هر كم بو آيتنى
 يقلاغان وقتده اوقسه الله
 تعالى اول آيتدن يارادور
 يتمش منك خلقنى قيامت
 كونيكه چه آنك اوچون
 يارلقانمقى استلار و بر من
 ايتسه بو آيتنى اوقوب
 صونكند (وانا شاهد بما
 شهد الله به واستودع الله
 هذه الشهادة و هي لى و دبعة
 ديب الله تعالى قيامت
 كونيك ايترو من بنده مننك
 منم قاشمق عهدى يار مين
 تيوشلى من اول عهدكا
 وفا قيلمهغه يعنى قايتاروب
 بيرمك كا ديب (مد)
 اول آيت شهد الله دن
 ان الدين عند الله
 الاسلامغه چه (م)

اوزار نكالله ننگ امانتن یعنی پیغمبر لکونکنی يتوشدر مکر حق اولغان بولنی کورستمک بلان
 (والله بصیر بالعباد) (۲۰) والله کور کوچیدور قولارونی نادانلار دیب عربلارکا ایتیشدور
 آننگ اوچون آلا ریانیده پیغمبر لار ننگ علمی بوغیدی (ان الذین یکفرون بایات الله)
 البته اول آدملاز کم کافر اولدی لار الهننگ آیتلرینه (ویقتلون النبین بغير حق) واولتور دیلار
 پیغمبر لاری حقسن یعنی تپوشسن (ویقتلون الذین یأثمون بالقسط من الناس) واولتور دیلار
 شول آدملرنیکم بیورور لار عدلک بلان آدملردن آلاز یوزده اون ایکی آدم ایدی
 (فیشرهم بعذاب الیم) بس سوئچ بیر آلاز عار اناجتکوی عذاب بلان (ف) (اولئک الذین
 حبطت) اوشبو جماعت شوندا این آدملاز دور ضایع بولدی یعنی بوز ولدی (اعمالهم
 فی الدنیا والاخره) آلاز ننگ قیلغان اینکو اشاری دنیا و آخرتده (ومالهم من
 ناصرين) (ویوقدور آلاز اوچون هیچ بر یاردم قیلغوی) (الم تر الی الذین)
 ایاکور من میسنک شوندا این آدملرنیکم (اوتوانصیبا من الکتاب) بیر ولدی آلاز عه بر
 اولوشنی الله ننگ کتابندن (یدعون الی کتاب الله) چاقور و امش بولور الله ننگ کتابی
 جانبینه یعنی تورات یاقر آنغه (لیحکم بینهم) تا کم حکم قیله اول کتاب الاز آرا سنه (ثم یتولی
 فریق) موندین صونک یوز قایتار دیلار یعنی قیلما دیلار بر جماعت (منهم وهم معرضون) (۲۳)
 آلاز دن و آلاز یوز دوندور کوچی بولغانلاری حالده یعنی قبول قیلغوی بولما دوقلری
 حالده (ذلک بانهم قالوا) اوشبو قبول قیلماغانلاری شول سببندن کم ایتدی لار آلاز
 (لن تمسنا النار الا ایاما معدودات) توتیز بر لاری جهنم اوقی مکر بر چه صانالمش کونلار گنه
 توتار دیب یعنی قرق کون یادی کون دیب (وغرهم فی دینهم ما کانوا یفترون) (۲۴) و آلاز
 آلاز اوزلاری ننگ دینلر یک شوندا این نرسه بولدی لار آلاز الله تعالی غه افترا یعنی بالغانی
 ایتور بولدی لار (فی) (فکیفی اذاجمعناهم) بس نیچوک بولور آلاز ننگ حاللاری شول وقتده
 کم جبار من کم بر آلاز (لیوم لاریب فیه) بر کونده کم یوقدور آننگ بولویده هیچ شک
 (ووفیت کل نفس ما کسبت وهم لا یظلمون) (۲۵) و بپر ولور تمامسی بلان هر بر آدمغه اول
 نرسه ننگ جراس کم اشلدی لار آنی و آلاز ظلم قیلنسلار (قل اللهم مالک المملک ایتکل ای محمد
 یا الله ای سلطنت ننگ ایاسی (توعی المملک من تشاء) بیرور سن پادشاهلقتی شول آدمغه کم
 تلاز سنک سین آنی (وتنزع المملک) و کیری آلور سنک سین یعنی صورور سین پادشاهلقتی
 (من تشاء) شول آدمدن تلاز سنک سین (وتعز من تشاء وتذل من تشاء) وعن قلی قیلار سنک
 سین شول آدمنی تلاز سنک و حور قیلور سنک سین شول آدمنی تلاز سنک (بیدک الخیر انک

(۲) رسول علیه السلام
 ایتدی بنی اسرائیل
 کوندوز ننگ اولنده
 بر ساعتده قرق اوچ
 پیغمبری اولدور چی لاریس
 یوزده اون ایکی آدم بنی
 اسرائیل ننگ عابدلر
 یدان طوروب معروف
 برلان بیورور دیلار آلاز هم
 پیغمبر لاری اولتور کالار
 اولتورور کلیور دیلار بس
 یارچه سنده کچ ننگ
 آخر ونده اولتور دیلار
 شول کونده بو آیت شولر
 حقیق ایتدور ولدی (مد)
 (۳) وایت قیلندی رسول
 علیه السلام جهودلر ننگ
 مدرسه سینده کردی
 جهودلری اسلام دینینه اوند
 ادی بس ایتدی رسول علیه
 السلامغه نعیم بن عمر
 و حارث بن زبید بولار
 عالمازی ایدی سین
 قایسی دینده دیب رسول
 علیه السلام ایدی ابراهیم
 علیه السلام دینده دیب
 بولار ایدیلار ابراهیم
 یهودی ایدی دیب رسول
 علیه السلام ایدی بلاز عه
 سرتنک بلان بر ننگ اومر ده
 تورات بار دور تورات ننگ
 حکمینه باریق دیب بلار
 قچدی لار (مد)
 (۴) اوشبو آیتده
 جهودلری ایتده دور اوز
 آلاز ریده بر اش و قچور و
 ش بولسه اوز کتابلری

علیٰ کل شیء قدیر ﴿۲۷﴾ سنک قولنکده دور ایند کولک البتہ سین هر نرسه کا قادر سن (ف)
 روایت قیلندی رسول علیه السلام مکہ فی فتح یعنی آغان زمانده وعده قیلدی امتینہ
 فاریس و روم یورطلارون آلمق بلان بس جهودلار و منافقلار ایتدیلا رهپهات هیهات یعنی
 یراقدور قیادور محمد کلبو یورطلار آلابیک حکم و قدرلی اولان یورطلادور دیب شولار ننگ
 بو باطل اولغان سوز لر ون قایتارمق اوچون الله تعالی بو آیتنی ایتدوردی (تولج اللیل
 فی النهار) کر و تور سنک کیچه فی کوندور کا (وتولج النهار فی اللیل) و کور تور سنک کوندور فی
 کیچکه یعنی کیچ ننگ ساعتن کیمتب کوندور کا آرتدور ورسنک و کوندور ننگ ساعتن کیمتب
 کیچکه آرتدور ورسنک (وتخرج الحی من المیت) و چغار ورسنک ترونی اولکنن (وتخرج
 المیت من الحی) و چغار ورسنک اولکنن تر وکنن (وترزق من تشاء بغير حساب ﴿۲۷﴾)
 وریز وقلاندور ورسنک شول آدمنی تلارسنک حسابسن (لا یتخذ المؤمنون الکافرین
 اولیاء) کیر کدور کم دوست توتتہ اسنلار مسلمانلار کفرلارنی (من دون المؤمنین) ایمان
 کیتور کان خلقتن باشقه فی یعنی طیدی الله تعالی کفرلارنی آرابیک یقینلغی اوچون یا که
 مسلمان بولودن الک دوسلغلاری اوچون دوست توتودان (ومن یفعل ذلک) و بر آدم قیلسه
 کفرلار کا دوسلغنی (فلیس من الله شیء) بس ایمسدور اول آدم الله دن هیچ بر نرسه ده
 یعنی الله ننگ عهدنده اولمس (الا ان تتقوا منهم نفاق) مکر شوننگ اوچون آلا دن قورقوب
 صاقلانسانکن آلا ننگ یمانلغیدان صاقلانمق بلان اول وقتنده طشدن یمانلقلارون کیتور کم
 اوچون دوستلق کورستمک دورست کونکلدن یمان کورب (ویحذرکم الله نفسه
 والی الله المصیر ﴿۲۸﴾) و قورقوتورسن فی الله تعالی اوز ذاتندن والی ننگ جانیننه قایتملق
 بار دور بو آیتده قاتی قورقوتوبار دور بلکلر کا (قل ان تحفوا ما فی صدورکم) ایتکل اکر
 یاشر سانکن اوزونکن ننگ کونکونکرده بولغان نرسه فی الله تعالی راضی بولماغان نرسه دن
 (اوتیدوه یعلمه الله) یا که ظاهر قیلسانکن یعنی بلدر سانکن بلور اول نرسه لارنی الله
 تعالی (ویعلم ما فی السموات وما فی الارض) و بلور الله تعالی کولکرده اولغان ویرلارده
 اولغان نرسه لارنی (والله علی کل شیء قدیر ﴿۲۹﴾) الله تعالی هر نرسه اوزرینه قادر دور
 (یوم تجزئ کل نفس) قیامت کوندنده طابار یعنی حاضر بولور هر آدم (ما عملت من خیر
 محضراً) شول نرسه فی کم اشلدی آنی ایتد کولکنان حاضر لانمش تابار (وما عملت من سوء)
 و اول نرسه فی کم اشلدی آنی یاوز لقتن آنی طابار (تودلوان بینها و بینه امداء بعیدا)
 سویار و آرزو قیلور کاشکی اول یاوزاشی بلان اوزنی ننگ آراسنده یراف یر بولسه ایدی

بلان یعنی تورات بلان اش
 قیله اسلار ایدی و بوزوق
 اشلر کباتر چولق قیلورلار
 ایدی شول تکبر لک بلان
 اوتکان الوغلاری بوزوق
 سوز سویلدیلار کم بر الله
 ننگ اوغل لاری و دوسلری
 مزین دن بر آدم کوب کنه
 اشلاسه یدی کوندن
 آرتق جهنده قالماز
 دیب (جم)
 (سفی) جهودلار گمان
 قیلور ایدی بر لره کوب
 وقتن بر لی باشلق و اولو
 غلق بار ایدی وهم همیشه
 بولوب تورور دیب
 بو گمانلری الله ننگ قدر
 تندن غافیل اولتی سببندن
 ایدی الله تعالی ایتدی
 پادشاهلق بیورور و عزیز
 ایلار تلاجوکنندین آلور
 وهور ایلار (جم)

ار آن اص

دیب (وچترکم اللہ نفسہ واللہ روف بالعباد) وقورقوتورسرنی اللہ تعالیٰ ذاتندن
والله بیک قرغانغوجیدور قوللارون یعنی بیک رحیمیلیدور قوللارینه (قل ان کتم
تخبون الله) ایتمک ای محمد اکر سن اللہ تعالیٰ فی سوبسانکر (فاتبعونی یحببکم الله) بس
ایارونکر بنکا تاکم سوبیه سرنی اللہ تعالیٰ (ویغفر لکم ذنوبکم) ویارلار سرننک
کناهنکر فی (واللہ غفور رحیم) واللہ یارلقاغوجیدور رحیمیلیدور یعنی قرغانغوجیدور
(قل اطیعوا الله والرسول) ایتمک ای محمد طاعت قیلوغز اللہغه وآننک رسولینه
یعنی مویون صونکر امر قلغانلارینه (فان تولوا فان الله لا یحب الکافرین) اکر
یوز قایتارسانکر امر قلغانلارون قبول قلدون البته اللہ تعالیٰ سوبس کافولاری (ف) ان اللہ
اصطفیٰ آدم ونوحاً) تحقیق اللہ تعالیٰ اختیار قلدی آدمی ونوحی نوح علیه السلام
پیغمبر لارنک قارتی ایدی (وَال ابراهیم وَال عمران علی العالمین) ابراهیم ننگ
اهلن آلا اسماعیل علیه السلام واسحاق علیه السلام وبلارنک بالالاری وعمران ننگ اهلن
آلا موسیٰ علیه السلام نلاری ننگ عالمی اورزینه (ذریة بعضها من بعض) بوایکی
جماعت یعنی آل ابراهیم وآل عمران برسلسله ایردیلاری یعنی بر ایریدیلا آلا ننگ
بعضی بعضسیدان آیر ولدیلار و آرتدیلاری عمران ایکیدور برسوس موسیٰ علیه السلام
آتاسیدور بصره اوغلیدور و بروسی حضرت مریم رضی اللہ عنہا آتاسیدور مائنان اوغلیدور
ایکی عمران آراسیده منکده سکر یوزیلدور (واللہ سمیع العلیم) واللہ اختیار قیلوغه
تیوشلی بولغاننی اشتکوجیدور بلکوجیدور (اذ قالت امرات عمران ایسونکاتوشر
شول وقتده کم ایتدی عمران ننگ خاتونی حضرت مریم ننگ آناسی یعنی فاقوز قزی حنه
(رب انی نذرت مانی بطنی) ای منم بریم مین نذر قیلدوم سننک اوچون قارنده اولغان
نرسه فی (محررات قبل منی) آزاد بولمش بولغانی حالده اول قارنده بولغان نرسه یعنی
آناسی ننگ و آناسی ننگ حده تندن بوشانمش بولوب بیت المقدسکه خدمت قیله بس
قبول ایت میندن (انک انت السميع العليم) البتہ سین اشتکوجی سن بلکوجی سن
(فی) قلمبا وضعها قالت (بس شول وقتده کم قویدی قارنداعن یعنی قر توغدی
ایدی (رب انی وضعها انشی) ای بنم بریم البته مین توغدر دوم اوشبو قزنی دیب
(واللہ اعلم بما وضعت) واللہ بلکوجیدور توغدر وغاننی (ولیس الذکر کالانشی) ایتدی
اول خاتون توکلدور اوغل قز کوک یعنی قر بیت المقدسکه خدمت ایتکه یارامن دیب (وانی
سميتها مریم) ومن آتادوم آتی مریم دیب (وانی اعینها بک وخریتها من الشیطان

(اف) یعنی قول ننگ اللہ
تعالیٰ فی سوبیه کی ننگ
معناسی کمال آرزو برله
اللہ ننگ بوبرغانیغه ایار
مکدور کیله چک آیتده
ذکر اید و امشدور اللہ
تعالیٰ حضرت مریم
و حضرت عیسیٰ فی سوبیدی
وسوبیه مکن بلدور کوچی
سوزلر ایتدی اول سوزلر
دن شبه قلب قل لارنک
اللہ اولمغن اعتقاد قلماغز
نصارالر حضرت عیسیٰ
علیه السلام یابنده رسول
علیه السلام برله نزاع
قلدیلاری اللہ تعالیٰ اوشبو
آیتنی ایندور و بوا آیت
ایندو کدن صونک نصارا
لاری آنطقه اونداب
کیسی عاجز بولوب جزیه
بیرمکنی قبول قلدیلار
(جم)
(۲۴) اوتکان آدم تدره
دورست ایدی آتاسی
یا آناسی بالالاری ننگ
بعضیسن اللہ تعالیٰ یولنده
نذر قیلوب اوز خدمتله
ندن آزاد قلمق بس
حده یوکلی ایدی یوکون
قویمسندن اوشبو نذر فی
قلدی (جم)

(اف) یعنی الله تعالی
 ایتدی مریمنی الوغلامق
 اوچون و لیس الذکر
 کالانتی بوجمله الله
 چانیندان دور آننک
 اوچون حضرت مریمننک
 آناسی حنه امیدسز
 بولدی منم نذر و م قبول
 بولدی قز توغدور و دم
 دیب آلارنک دینلریده
 قزنی نذر قلمق یوق
 ایدی (جم)
 (۲۴) حضرت مریمننک
 اناسی حنه رضی الله عنهما
 یقوسنده کورمش ایدی
 اکر سننک قارنک داعی
 بالاقز اولسه ده الله تعالی
 آنی نذرکا قبول ایلا دی
 وغدقدین صونک آنی
 مسجدکا ایتد و کده برچه
 آدلار ایتدی لار قزلارنک
 مسجدده اوتورمغی عادت
 یمسدور رخصت بیبر و لیس
 دیب اما حضرت حنه ننگ
 دوشنی اشتکچ راضی بولب
 نبول ایتدی لار و حضرت
 زکریا علیه السلام ننگ
 فاتونی حضرت مریمننک
 آناسی بلان بر توغان
 یدی مریمنی اوز یانته
 آلب تونسی و مسجد آننک
 و چون باشقه حجاب
 باصادی کوندور لار آنده
 عبادت قیلب کیچه بولدی
 لده حضرت زکریا آنی
 وزی بلان آلب اوز
 ویونه کیتورور ایدی

الرجم ﴿۳۶﴾ من صغندوم آنی یعنی طابشردوم وهم آننک نسلنی یعنی بالالاری رحمتدن
 یراق قیلنمش شیطانندن (ن) (فتقبلها ربها بقبول حسن) بس قبول قیلدی مریمنی
 آننک ریسی یعنی الله تعالی کورکام اولغان قبول قیلدی بلان (وانبتهانبا تاحسنا) واوستدوردی
 اول مریمنی کورکام اولغان اوستورمک بلان (وکفها زکریا) وقوشدی آنی الله زکریاغه
 یعنی زکریا علیه السلام آنی تریبه قیلماغه قبول قیلدی (کلبادخل علیها زکریا بالحجاب)
 هر وقت کورور ایدی زکریا مریمننک حجابنه و مسجدنه (وجد عند هارزقا) تابار ایدی
 رزقنی یعنی جیمش لار تابار ایدی شولر و شیجه قش وقتنی ننگ جیمش یاز وقتین و یاز وقتنی ننگ
 جیمش قش وقتنده بولور ایدی (قال یامریم انی لک هذا) ایتدی زکریا ای مریم
 قایداندور بورزق سنکادیب (قالت هو من عند الله) ایتدی مریم اولرزق الله ننگ
 یاننداندور دیب (ان الله یرزق من یشاء بغير حساب ﴿۳۷﴾) تحقیق الله رزق بیبر و اول
 کشیکه کم تلار آنی حسابسز رزقنی (ن) (هنالك دعا زکریا ربه) شول اورنده یعنی
 حرابده مریم قاشنده اولتورغانده حضرت مریمننک الله تعالی قاشنده کرامتن و قدرون
 کوروب آرزو قیلدی خاتونی ایشاعدن مریمننک آناسی اولان حنه بالاس کین کرامتده
 بریالا اولمقنی بس استدی و صورادی زکریا اوزنی ننگ ریسنندن یعنی الله دن (قال
 رب هب لی) ایتدی ای منم ریم بغلامنکا (من لدنک ذریه طیبه) اوز قاشنکدن بر پاک
 بالانی (انک سمیع الدعاء) البته سین سنک دعالرنی قبول قیلغوجی (فنادته الملائکه)
 بس چاقر دیلار زکریانی فرشته لار یعنی خبر بیبر دیلار (وهو قائم یصلی فی الحجاب) اول
 زکریا تورغان ایدی نماز اوقی ایدی عبادت قیله تورغان اورنیده یعنی نماز قیلغان وقتین
 (ان الله یمشک بیتی) درستلکده الله سیونچ بیبر و رسنکا یحی بلان کم (مصدقاً بکلمه
 من الله) راستلاغوجی بولور اول یحی و ایمان کیمیلور کوچی بولور الله ننگ کلمیسینه یعنی
 عیسی علیه السلام غه (وسید اوجصوراً) الوغ بولور اول کوچی یتسه ده خاتونلازغه یقین لاق
 قیلودن طیبولغوجی بولور (ونبیان الصالحین ﴿۳۹﴾) و بیغیمبر بولور و ایندی لار جمله سیدندور
 عیسی علیه السلام فی کلمیه دیب ایدولدی آلسر الله تعالی کون دیب یعنی بول دیب ایتدی
 بلان بار اطلدی (قال رب انی بکون لی غلام) ایتدی زکریا ای منم ریم قایدان و چیک
 اولور منم اوچون اوغل کم (وقد بلغنی اکبر و امراتی عاقراً) تحقیق یتوشدی منکافرتلق
 و منم خاتونم توغدور مردور حضرت زکریا بوسوزنی الله تعالی ننگ قدره تینه شیک قیلودن
 ایتدی بلکه عادتک قارچق لار توغدور میلار ایدی عادتک یراق اولمقدن ایتدی (قال كذلك

(اف) شول وقتده عیسی
 علیه السلام آناسی ننگ
 قورصاغین بولدی زکریا
 علیه السلام اوج کون
 بر آدم بلان سویلاشه کا
 کوچه یتیمادی اوشبو وقت
 اوزی طوقسان طوغزده
 ایدی خاٹونی طوقسان
 سکر یاشنده ایدی شول
 وقتده عیسی علیه السلام
 الله تعالی تلامکی بلان
 عادتکه خلای آتاسن آناسی
 ننگ قارننگ موجود بولدی
 (جم)

(۲) شول وقتده کم
 مسجد ننگ الوغاری
 حضرت مریم ننگ آناسی
 ننگ توشن طننگ لادیلار
 هر قایوسی اوز خاطرند
 تلادی کم آتی تریبه
 قیلب آصورارغه آخرده سو
 زلاری اشبوروشپه بولدی
 هر قایسی توراتی یازغان
 قملارون بر آغه تورغان
 صوغه طاشلاسن کنتنگ
 قلمی صوننگ آقیمه چق
 بوغاری سیننه آقسه
 حضرت مریمی آصورامق
 آننگ حق دور دیب
 بارجهسی قملارون صوغه
 آتدیلار بارجهسی ننگ
 قلمی صوننگ آغه طرغن
 طرفینه آقدی زکر یاننگ
 قلمی صوننگ یوقار بیسنه
 آقدی بس مریمی
 اصرامقغه زکریا علیه
 السلام فی تیشولی کورد
 یلار (جم)

الله یفعل ما یشاء ﴿۴۱﴾ ایتدی اش وحال سین ایتکان کوکدور لیکن الله تعالی قیلور شوندا این
 عجب اشنی کم تار آفی (قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً) ایتدی زکر یای منبریم بیکولی قیل منم
 اوچون بر علامت یعنی اول اوغل ننگ حملده بولغان علامتی (قَالَ آيَتُكَ الْآنُكُمُ النَّاسُ)
 ایتدی الله تعالی سنتک علامتک اولدور کم قادر اولمزن سن یعنی کوچنک یتیم سویلاشه کا
 بر آدم بلان (ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ الْآرْمَازِ) اوج کون مکر اشارت بلان سویلاش سننگ (وَأَذْكَرُ
 رَبِّكَ كَثِيرًا) ذکر قیل غل اوز زبکنی یعنی الله فی کوب (وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْآبْكَارِ ﴿۴۱﴾)
 وپاکلار بکنشی احشامده وطنکده یعنی کیچده هم کوندرده (ف) (وَأَذَقَاتِ الْمَلَائِكَةَ) وپادونکا
 توشر شول وقتنی کم ایتدی یلار فرشته لار (یَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلِينَ الْاِصْفَاقُ
 وَطُهْرًا) اختیار قیلدی سنی اولده وپاکلدی سنی نچلار اولغان اشرندن (وَأَصْطَفَا عَلٰی
 نِسَاءِ الْعَالَمِیْنَ ﴿۴۲﴾) وینه اختیار قیلدی سنی صونکنده ده عالم لرننگ خاتونلری اوزرینه
 باغشلامق بلان سنکا آتاسن عیسی علیه السلامی وحالانکه بولدی بوهیچ خاتونلرغه (یَا مَرْيَمُ
 اقْنَبِي لِرَبِّكِ) ای مریم بیور ولغانشی قبول ایت عبادت قیلیم بلان ربنگ اوچون (وَأَسْجِدِي
 وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِیْنَ ﴿۴۳﴾) وسجده ورکوع قیل یعنی نماز قیل غل نماز قیلغو چیلار بلان
 یعنی نماز قیل جماعت بلان (ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ) اشوای محمدنه و زکر یاجچی و مریم
 قصه لری یعنی حاللاری غایب اولغان یعنی بلیکان خبر لاردن دور (نُوحِيهِ إِلَيْكَ) وحی
 قیلدوق سنکا یعنی وحی بلان بلدوردوک (وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ أَذِیْتًا مِّنْهُمْ) بولمادوک سین
 شول جماعت ننگ یاننده شول وقتده کم آتدیلار آلارقلم لرون اول قلم لری توراتی
 یازاتورغان قلم لری ایدی یعنی مریمی تریبه قیلوغه قایسی تیشوش دیب قچقر وشب
 قلم لرون آتدیلار شول وقتده سن یوق ایدننگ (ف) (وَأَذَقَاتِ الْمَلَائِكَةَ يَا مَرْيَمُ) ایسونکا
 توشر شول وقتنیکم ایدیلار فرشته لار ای مریم (ان الله یشرك بکلمه منه) تحقیق الله
 سوئچ بیورور سنکا بر فیض برله یعنی فضل برله اوز جانبدان کم (اسمه المسیح عیسی
 ابن مریم) آننگ اسمی مسیح مریمنگ اوغلی عیسی دور (وحبها فی الدنيا والآخرة)
 قدر ومرتبه ایاسی دنیاده پیغمبر لک بلان و آخرتن درجهسی ننگ الوغلی وشفاعت
 قیلماق ایلان (ومن المقربین ﴿۴۵﴾) والله تعالی غه یقین اولغان لرننگ جمله سیدندور
 (ویکلم الناس فی المهد وکفلا ومن الصالحین ﴿۴۶﴾) سویلار آدم لرغه یشلکده وفار تلقده
 وایدنکی اش قلفوچی لاردن اولور (ف) (قالت رب انی یتکون لی ولد) ایتدی مریم ای
 منبریم قایدان وچو ک اولور منم اوچون اوغل (ولم یمسنی بشر) توتیمادی منی هیچ بر

عیسی عم بیانی ۴۵-۴۴ سوئچ برکن ایدی حضرت عیسی پیغمبر بولب

آدم یعنی هج بر آدمتک قولی تیمدی (قَالَ كَذَلِكَ) ایتدی الله شولا بدور یعنی حقدور سوزنک
 (الله یخلق مایشاء) الله برادور شول نرسه فی کم اوزی تلار (اذ اقض امرنا فانما یقول له)
 هر وقت نلاسه براشنی بس بودور کم همان ایتور آنکا (کن فیکون) بول دیب بس
 اول نرسه بولور ایردی (ویعلیه الکتاب والحکمة) اویراتور الله اول عیسی غه یازمقنی
 ویبیلکنی (والتوراة والانجیل) وتوراتنی وانجیلنی (ورسولاً الی بنی اسرائیل)
 وقیلور اول عیسی فی اسرائیل بالالاری جماعسینه پیغمبر (انی قد جئتکم بایة من ربکم)
 کیلور اول اوشبودعوی برله کم مین تحقیق کتوردوم سز کاتوغری بولوغه دلالت قیلغان
 دیلینی یعنی علامتی سز ننگ رینکز طرفندین یعنی الله تعالی طرفندین دیب (انی
 اخلقکم من الطین کهیئة الطیر) اول علامت یعنی آیت شولدور کم من یصار من سز کا
 بالقدین قوش صورتی کبی یعنی قوش صورتی اوحشاشیل قیلور من (فانفخ فیہ فیکون
 طیرا باذن الله) بس اورور من اول قوش اوحشاشی اولغان نرسه کا بس بولور اول نرسه
 قوش الله ننگ تلامکی ایله یعنی قوشقه ایلانور (وایری الاکبه والابرص) وجبش قیلور
 من آنادن کوز سز توغانی وآله تنلی فی آآئن یمان آورودور (واهی المونی باذن الله)
 وترولدور ورمین اولک لاری الله ننگ امری وتلامکی برلان سام فی ترکردی دیمشلار
 نوح علیه السلام اوغیلدور آلا کوردیلار وایتدی یاز بوسر دیب (وانبتکم بماء کلون
 وماتخذون فی بیوتکم) وایتور من سز کا آشاغان نرسه نکزنی وصافلاغان نرسه نکزنی
 اویونکز ده یعنی ایتدی عیسی علیه السلام فلان نرسه فی آشادونکز وفلان نرسه لرنی
 صافلا دونکز دیب (ان فی ذلک لایة لکم) البته اوشبو ایتولکان لورده علامت باردور
 سز ننگ اوچون (ان کنتم مؤمنین) اگر بولسانکز سز ایمان کیتور کانلار دن یعنی
 عیسی علیه السلام غه توراتنی وباشقه کتابلرنی بلمک اویراتما یچه حاصل بولغان ایدی
 ذکر ایتولکان معجزه لری بو آیتده ایتولدی آندن یعنی عیسی علیه السلام دن بولغان
 ایدی (ومصدقالمایینیدی من التوریه) وکیلدوم من راسلاوچی بولوب شول
 نرسه فی کم سز ننگ آلدونکز ده بولدی یعنی میندن الک بولدی توراتدن (ولأحل لکم)
 وکیلدوم مین حلال قلماقلوغم اوچون (بعض الذی حرم علیکم) شوندا این نرسه ننگ
 قایسی سن حرام قیلنمش ایدی سز ننگ اوزرونکز کاموسی علیه السلام شر بیعتیم (وجئتکم
 بایة من ربکم) وکیلدوم مین سز ننگ یاننکز غه بر علامت بلان سز ننگ رینکز دن یعنی
 الله دن (فاتقوا الله واطیعون) بس صافلانکز الله دن ومویون صوننکز (ان الله ربی

کیله سیدور آنک کیلمکی
 ایله بنی اسرائیل لار
 راستقلار و مرتبه لری
 اطر اگامسیح آنکچون
 ایتولدی صرحا لارغه
 قولنی تیرسه شفا طابار لار
 ایدی ویاکه یر یوزنده
 کوب یورمکی اوچون
 اما دجالغه هم مسیح ایتلمکی
 کوزنی ننگ بری مسوح
 اوچون ایدی شول حضرت
 عیسی علیه السلام کلدی
 جهودلار آکا اعتبار قلمای
 دیلار اهدجال مردود چغب
 من مسیح من دیکانده
 جهودلار ائی مسیح گمان
 قیلب اعتبار قیلار (جم)

وربکم) تحقيق الله من ربم وسر ننگ ر بنگر دور بوسوز حضرت عيسى ننگ بنده اولمقى
 بلان اقرار بولوب اوز يدين رب اولماغن دان طيو دور يعنى الله تعالى ر بدور من بنده من
 ديمكى دور (فاعبدوه) بس عبادت قيلنك لار الله غه منكا قيلمانكر (هذا صراط مستقيم)
 اوشبو توغرى بولدور يعنى عيسى عليه السلام جهودلرني اوز دينينه اونداى حضرت
 عيسى عليه السلام ننگ زمانده قين اولغان حكملر ننگ جمله سي قويولدى وتورات ننگ
 قالغان حكملرى عيسى عليه السلام ننگ ديننده يوردى (فلما احس عيسى) بس شول
 وقتده كم بلدى عيسى شيكسر (منهم الكفر قال من انصاري الى الله) اوز قومندن كقرنى
 ايتدى كم دور منكا ياردم بير وچى الله تعالى جانيينه (قال الحواريون) ايتدى حواريون
 يعنى عيسى عليه السلام ننگ اصحابلى آلارون يكي آدم ايدى (نحن انصار الله امانبالله)
 بر لار من الله تعالى كاياردم قيلغوچى يعنى الله تعالى ننگ دينينه ياردم ايدوچى ايمان كيتوردوك
 بر الله غه (واشهد بانا مسلمون) وكواه بول اي عيسى عليه السلام بر لار مسلمان من
 يعنى الله تعالى ننگ بيورغانن قبول قيلغوچمن تفسير ايلرى ايتده دور بوسوزده ايمان برله
 اسلام بر اولمغينه دليل بار دور ديب (ف) ربنا امان بما انزلت) اي بر ننگ ر بمر ايمان
 كيتوردوك بر اول نرسه كاكم ايندوردونك (واتبعنا الرسول) ايردوك رسولكا يعنى
 عيسى عليه السلام غه (فاكتمنا مع الشاهدين) يازغل بر لارنى كواهلار بلان بركا
 يعنى امترى حقيده كواهلنى بير كوچى انبىالر بلان كواهلر بر لان بر كاكم آلامت ننگ
 كاملر يدور (ومكر ووا مكر الله) ايمان فكر ويمان قصدنى قلد ييلار كافر لار يعنى كفرلك لرى
 معلوم بولغان بنى اسرائيل لار عيسى عليه السلام فى اولدورونى و آصاقتنى تلاوكلر يده
 مكر قىلدى الله والله ننگ مكرى يعنى جرا بر ملكى عيسى عليه السلام فى كو كا كوترمك
 بلان تفسير ايلرى الله تعالى غه مكر قىلدى ديمك دورست بولماغلى اوچون جرا معنى سى
 ايله بر كانلار (والله خير الماكرين) (ف) والله تعالى قوتلیدور و كوچى يتكوچيدور
 عذاب بيرمكا (اذ قال الله يا عيسى) شول وقتده كم ايتدى الله اى عيسى (انى متوفيك
 ورافعك الى) البتة مين آلور من سنى يعنى اوشبودنيان وكوتارام سنى اوز جاننومه
 (ومطهرتك) پاكلار من سنى (من الذين كفروا) اول آدم لاركا يولداش بولودن
 كم كافر بولد ييلار آلا ر (وجعل الذين اتبعوك) وقيلور من اول آدم لرى كم ايرديلار
 سنكا (فوق الذين كفروا الى يوم القيمة) شونداين آدم لرنك اوستينه كم كافر
 بولد ييلار يعنى آلا رغه غالب و كوچلى ايتار من قيايمت كونييه چاقلى (ثم الى مرجعكم)

(ف) اشمو آيت ننگ
 معناس بودور عيسى عليه
 السلام اصل ده اسرائيل
 اولادينه ييار ولمش بيغمبر
 دور شول وقتده كم بلدى
 اسرائيل اولادى آننگ
 ديننى قبول ايتاچك توكل
 بس تلاوى باشقه آدم
 آننگ ديننى قوتلان دوره
 اشمونك اوچون حواريون
 بلان بشقه آدم لركا ديننى
 يتوشدوردى بوز نه نغچه
 اسرائيل اولاديدن عيسى
 عليه السلام ديننده از
 آدم لار باردور (جم)
 (ف) جهودلر علمالرى
 شول وقت ننگ پادشاسينه
 عيسى عليه السلام فى
 الداب ايتديلار عيسى
 بر بوزوق آدم دور تورات
 ننگ خلافيه حكم قلا دور
 ديب شول پادشاه بر نجه
 آدم لاركا بيوردى انى
 توتب كتورنكلار ديب
 چانكم آدم لرى كىلدى
 عيسى عليه السلام ننگ
 حواريلى چغب كيتدى
 شول وقت الله تعالى عيسى
 عليه السلام فى كو كا
 اشردى وبر آدم ننگ
 صورتى عيسى عليه السلام
 صورتى او حشاشى بولدى
 آدم لرى انى طوتب كيتور
 ديلا ر اول آدمنى دارغه
 آصديلا ر واولتر ديلا ر
 (جم)

موندین صونک منم جانومه دور سز ننگ قایتہ قونکن (فاحکم بینکم) بس حکم قیلور من
 سز ننگ آرانکرده (فیماکنتم فیہ مختلفون) شول نرسه ده کم بولدونکر اول نرسه ده
 اختلاقی قیلغوچیلردن یعنی عیسی علیه السلام ننگ ایارکان آدم لری نصاری ایردیلار ایمدی
 مسلمانلار دور جهودلر کا غالب اولدیلار (فاما الذین کفروا) بس اما اول آدم لر کم کافر
 اولدیلار (فاعذبهم عذاباً شديداً) بس عذاب قیلور من آلا رنی قاتی اولغان عذاب
 بلان (فی الدنيا والاخرة) دنپاده و آخرتده (وما لهم من ناصرین) یوقدور آلا ر
 اوچون هیچ یاردم بیر وچی (واما الذین امنوا وعملوا الصالحات) واما آنجالین آدم لر کم
 ایمان کیتور دیلار و ایند کواشلر قیلدیلار (فیوفیهم اجرهم) بس تمام بیرور الله تعالی
 آلا رغه ثوابلارونی (والله لایحب الظالمین) والله سویمز ظلم قیلغوچیلرینی (ذلك
 نتلوه علیک) اوشمو قصه یعنی عیسی علیه السلام خمری و باشقه لار خمری اوقور بیز سننگ
 اوزارونکای محمد (من الآيات والذکر الحکیم) علامتلردندور حکم اولغان کتابدور
 یعنی قرآندور (ان مثل عیسی عند الله کمثل آدم) تحقیق عیسی ننگ حالی الله تعالی ننگ قاشندن
 آدم ننگ حالی کونکدور (خلقه من تراب) براندی اول آدم نی طوفر اقدن یعنی بدنن توفراقدن
 براندی اولده آتاسز و آناسز اوشاندق عیسی ننگ حالیده آتاسز اولمقده یعنی یرا طولمقد
 و حالانکه آتاسز و آناسز اولمق عیبر الایدی آتاسز غنه اولمقدن تفسیر ایالری ایته دور
 عیسی علیه السلام فی حضرت آدمغه اوشاتوکافر لار ننگ شبهه سن کیسو آرتوق بولماغی
 اوچوندور دیب آننگ اوچون آتاسز و آناسز یراطلو آتاسز غنه یراطلودن عیبر اکدور
 (ثم قال له کن فیکون) موندین صونک ایتمدی الله تعالی اول آدمغه بول دیب بس
 بولدی یعنی انسان بولدی (فی) الحق من ربک) اوشبو سوز توغریدور سیننگ رب ننگ
 طرفاندنور (فلان کن من الممترین) بس بولمه ای اشتوچی شیک کیتور کانلاردن
 (فمن حاجک فیہ) بس بر آدم نصارالردن قارش ب چقر وش قیلسه سنک عیسی ننگ حقتده
 (من بعد ما جاءک من العلم) کیلکاندین صونک سنک علمدن یعنی بلمکدن (فقل تعالوا
 ایتمک ای محمد کیلو نکر فکر قیلونکر) ندع ابناؤنا و ابناؤکم) چاقریق اوز اوغلار و مرنی
 و سز ننگ اوغل لارونکرنی (ونساءؤنا و نساءؤکم) و سز ننگ خاتونلار و مرنی و سز ننگ
 خاتونلارونکرنی (وانفسنا و انفسکم) و اوز و مرنی و اوزونکرنی (ثم نیهل فنجعل)
 موندین صونک دعا قیللاق زاریلق برله یعنی بیگ یالنب قیله لقی (لعنت الله علی
 الکاذبین) الله تعالی ننگ لعنتی بالغان سوبلا وچیلر اوزارینه دیب (فی) ان هذا لوهو

(فی) نصارالرسول علیه السلام بلان نزارع قیلدیلار عیسی علیه السلام الله تعالی ننگ بئکسی ایس بلکه آننگ اوغلیدور دیب اخرده ایتمدیلار بس اوغلی اولمه سه کمننگ اوغلیدور آلا ر ننگ جواننک اشبو آیت ایتمدی آدم علیه السلام ننگ آتاسین آناسین یوق بس عیسی علیه السلام آتاسز دنپاغه کیلسه فی عجب دور دیب (جم) بعض علما ایتمدیلار تحقیق روم خلقی اسیر اولدقده اول علماً ایتمدی فی اوچون عیسی علیه السلام غه عبادت قیله سز دیب رومیلر ایتمدی آنلسی یوقلغی اوچون دیب اول عالم ایتمدی آدم ارتقدور آننگ آناسیده آناسیده یوق دیب سنکره ایتمدیلار اولکنی ترکیز دور دیب یوعالم ایتمدی حر قیل ارتقدور عیسی دورت آدم ترکردی حر قیل سکر منک آدمنی ترکردی دیب یینه یینه ایتمدیلار صوقورنی و آلا تنلی فی صحت لاندرا دیب بو عالم ایتمدی بس حر چیس علیه السلام ارتقدور آننگ اوچون اول بشر ولدی و یاندورو لدی بعد سلامت توردی دیب (مد)

القصص الحق (البته اشبو عیسی علیه السلام خبری ننگ قصه سی اولدور توغری اولغان
 خبر (وما من الاله الا الله) و یوقدور هیچ بر عبادت قیلنمش ذات مکر بر الله دور یعنی الله
 تعالی دن باشقه یوقدور (وان الله لهو العزیز الحکیم) والبته الله غالب دور و کوچیل دور
 اشلری حکم دور (فان تولوا) بس اکر یوز قایتار سالار و قبول قیلما سالار (فان الله علیم
 بالمفسدین) بس البته الله بلکو چیل دور بوزوق اش قیلغو چیلری (قل یا اهل
 الکتاب تعالوا) ایتکل محمد ای کتاب اهل کلو نکر (الی کلمه سواء) برابر و اشانولمش
 اولان سورکا (بیننا و بینکم) بز ننگ بلان سر ننگ آرانکر ده کم (ان لا نعبد الا الله)
 عبادت قلمایق الله دن غیر یکا (ولا نشرک به شیئا) و شرک قانمیق اول الله غه هیچ بر نرسه فی (ولا
 یغخذ بعضنا بعضا ربا من دون الله) و تو تمان سن بر ننگ بعضن بعضن فی ربار الله دن باشقه تا که
 ایتک لک بلان عن بر الله ننگ اوغلی و دخی مسیح الله ننگ اوغلی دیب یلار آدلار دور بر ننگ
 کوک (فان تولوا فقولوا اشهدنا مسلمون) اکر یوز دور ندرسه لار یعنی قبول قیلما سه لار
 بر لامکن بس ایتونکر کم کواه اولونکر بز مسلمانن دیب یعنی سر کا واجب دور بز مسلمانن
 دیب ایتک لک (یا اهل الکتاب لم تحاجون فی ابراهیم) ای کتاب اهل فی اوچون نزاع
 قیله سن ابراهیم ننگ حقیقه (وما انزلت التوراة والانجیل) و هالانکه ایندور لمدی تورات
 و انجیل (الامن بعده افلا تعقلون) مکر ابراهیم دن صونک ایندور لمدی ایابلیم سر نه
 جهود لک تورات ایندور کدی سن صونک بولدی نصر انیلق انجیل اینکاندین صونک بولدی
 ابراهیم علیه السلام اراسیده منک یل ابراهیم علیه السلام بلان عیسی علیه السلام اراسیده
 ایکی منک یل بس چچوک ابراهیم علیه السلام جهود یا نصارا دینین اوله یهود یلار ایدیلار ابراهیم
 بز ننگ دینمده دیب نصارا لار ایتدی یلار ابراهیم بز ننگ دینمده دیب (ها انتم هو الاء
 حاججتم) آگاه بولونکر سر لار ای آحق لقی بلان نزاع قیلغو بی جماعت نزاع قیلد و نکر یعنی
 قچر و شد و نکر سر (فیما لکم به علم) شول نرسه ده کم بولدی سر ننگ اوچون اول نرسه ده
 بلک لک (فلم تحاجون فیما لیس لکم به علم) بس فی اوچون نزاع قلاس اول نرسه ده کم
 یوقدور سر ننگ اوچون اول نرسه ده بلک لک (والله یعلم وانتم لاتعلمون) والله بلور و سر لار
 بلور سر یعنی توراتن معلوم اولغان مسئله ده اختلاف قیلد و نکر معلوم اولغانغه بلونما کازکا
 فی ایتور سر (ما کان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا) بولمدی ابراهیم جهود و دخی بولمادی
 نصرانی (و لکن کان حنیفا مسلما) ولیکن حنیف اولغان مسلمان ایدی یعنی بارچه باطل
 و بوزوق لاردن توغر لقه دونکان مسلمان ایدی (وما کان من المشرکین) و بولمادی

قله دیلار الار انط قیلوغز
 آنک اوچون بوهم ابر ولو
 ننگ بر صورته قیدور
 ایکی طرفدن اوزجانی
 بلان و بالاری بلان
 حیولب دعا و تضرع قیله لار
 تمهر قایوسی بالغان ایتسه
 الله تعالی ننگ لعنتی آنکا
 اولسن والله ننگ عذابینه
 یولوقسن دیب بس رسول
 اکرم حضرت فاطمه فی
 و امام حسینی و حضرت
 علی فی اوزی بلان برکا
 الب بر معین بر کچقدیلار
 نصارا لک عقلی اولغان
 باشلری ایتدی یلار ای
 نصارا جماعتلری مین کورام
 محمد فی اکر صراسه الله دن
 طوافی اوزنیدن کیمتار مکنی
 کیتار دیب بس بیمن
 ولعنت قیلوشماغز هلاک
 بولور سر بر اوستنده
 نصرانی قالماس دیب بس
 نصارا لار ایتدی یلار یا
 ابالقاسم یعنی با محمد بز لار
 بیمن ولعنت قیلشیمیز
 دیب بس رسول علیه
 السلام صاح قلدی جزیه
 بیر مککک لرینه هر یلده
 ایکی منک حله کا رسول علیه
 السلام ایتدی اکر لعنت
 قیلش سالر هلاک بولب
 مایل و دونکفر غه اولشانالار
 ایدی دیب تفسیر ایالری
 ایته لار بوقصه روشن
 دیلدور پیغمبر علیه
 السلام ننگ نبی لکی ننگ
 درسته کینه دیب (ف) (جم)

(اف) حنیفی اول آحمدورکم نماز ده کعبه کا یونه له وحج قیله وسنت قلدره وجنب لکن غسل قله حاصلی حنیفی اول آدم ننگ اسپدور ابراهیم علیه السلام شریعتی برله اش قیلب دینی طوتار (جم) (۲) الله تعالی اینه دور ابراهیم فی انصرافی دیو لری تورات وانجیل بلان عمل قیله ایدی دیکن معناه بولسه آحتملق لارو ندن بوله وحالانکه تورات وانجیل ابراهیم دن صونک ایندور ولدی الر ابراهیم زمانیده بولغان هدایت اهل ننگ اسی یهودی ونصرانی ایردی دیکن معناه اولسه بوهم بانکو شدور بلکه ابراهیم اوزینه حنیفی ومسلم دینی حنیفی بارچه باطلنی طاشلاب برحق دینی قبول ایدو چیدور یا که بارچه دینلار اراسیده ابراهیم دینینه یهودی ونصرانی دینی ننگ مناسبتی بار دیسه لر بوهم یالغاندور الله تعالی ایتدی ابراهیم دینینه کامل منا سبتلی دین اوز امتی ننگ دینیدور ودخی آخر زمان پیغمبری ننگ امتی ننگ دینیدور دیب (جم)

(اف) جهودلر بربرینه ایتدیلار کم سرلار ایرته بلان باروب ظاهرده مسلمان بولب کچ بولغاج مرتد اولنک لار مسلمانلر هم مرتد اولار وکمان

اول ابراهیم اللهغه شریک قوشغانلردن (ف) (ان اولی الناس بابراهیم) البته آدملرننگ بیگ یقینی ابراهیمغه (للذین اتبعوه وهذ النبی والذین امنوا) اول آدملر دور ایردیلار ابراهیمغه اوزی ننگ زمانیکه وهم اوز بدن صونک واشمو پیغمبر دور یعنی محمد علیه السلام دور وشوند این آدملر دورکم اول پیغمبر کا ایمان کیتوردیلار یعنی محمد علیه السلام ننگ امتیدور (والله ولی المؤمنین) والله تعالی موئمندرنگ اشن قیلغو چیدور یعنی یاردم بیر وچیدور (ف) (ودت طائفة من اهل الکتاب) وآرزو قیلدیلار یعنی حیسابلادیلار بر جماعت کتاب اهلندن (لویضلونکم) یولدن چغارمقغه سرنی یعنی آزدورمقغه سرنی ای محمد جهودلر چاقر دیلار وقتورتدیلار حدیفه فی وعمارنی ومعافق جهودلک کا (وما یضلون الا انفسهم وما یشعرون) ویولدن چغارملار آلامرک اوزلارونی آزدورلار وبلملسلار آلا رآنی (یا اهل الکتاب لم تکفرون بایات الله) ای کتاب اهلنی اوچون کافر اولورسن الله تعالی ننگ علامت لرینه یعنی تورات وانجیلکه بلازغه کافر اولمقلوری رسول علیه السلام پیغمبر لکن ننگ دروستلکینه ایتکان سورلار کا انکار قلوایلان (وانتم تشهدون) وسر بلاسر اول آیتلرننگ حق ایکنلوکن یعنی توراتقه ایمان کیتوردوک دیب ایته سن لکن حکیمه ایرامیسز (یا اهل الکتاب لم تلبسون الحق بالباطل) ای کتاب اهلنی اوچون قاتوشتوراسز حقی باطلغه یعنی موسی علیه السلامغه وعیسی علیه السلامغه ایمان کیتورمکنی محمد علیه السلامغه انکار قیلیق بلان آلازغه ایمان کیتورامز دیه سن محمد علیه السلامغه انکار قیلاسر (وتکتبون الحق وانتم تعلمون) وحقی یا شوراسز یعنی محمد علیه السلام ننگ صفاتلارون وحالانکه سن بلاسر محمد علیه السلامنی حق دیب (یعنی تورات ننگ حکملری ننگ قایوسن دنیا اوچون بورمشلار وقایوسن اونکار تمشلار وقایوسن یاشرمشلار هیچ بر آدمغه بلدورمکانلار آخر زمان پیغمبری ننگ خبرلاری کوک خبرنی (وقالت طائفة من اهل الکتاب) وایتدی بر جماعت کتاب اهلندن بروسی برسینه (امنوا بالنبی انزل علی الذین) ایمان کیتورونکر اول نرسه کا کم ایندور ولدی شول آدملر اوزرینه (امنوا وجه النهار) ایمان کیتوردیلار آلاز کوندورننگ اولندن (واکفر واخره لعلهم یرجعون) وکافر اولونکر شول کوندورننگ آخرنده شایدکه مسلمانلار قایتله ر دینلر بدن یعنی شیکه توشه لر دینلارننگ (ف) (ولا تؤمنوا الا لمن تبع دینکم) ایمانونکرنی بلدورمه نکر وموین صونبانکر مکر شول آدمغه ایر وگن ایردی اول آدم سرننگ دینکر کا (قل ان الهدی هدی الله) ایتکل ای محمد البته هدایت الله ننگ هدایتیدور (ان یوقتی احد مثل ما اوتیتم) ایتدیلار

آل اشانمانکر کم بیرلمش بولور دیب هیچ بر آدغه سر کا بیر ولکان ننگ او دشاشی دیب
یعنی علم وحکمت ومن وسلوی ودر یا پارلمغی (اوچاجو کم عندر بکم) یا که بر جماعت
مسلمانلر دن دلیل کیتور وب چینگا و توتقانده سر فی ربونکر یاننده قیامت کونیده دیب (قل
ان الفضل بید الله یوعثیه من یشاء والله واسع علیم) ایت البته نعمت و آرتوق لاق اول
کمنده کا تار آنی الله والله ننگ نعمتی کینکدور بلكو چیدور (یخص بر حمته من یشاء)
خاصلار الله اوزی ننگ نعمتینه شول آدمی کم تار آنی (والله ذوالفضل العظیم) والله
الوغب بولغان فضل ایسیدور یعنی الله تعالی تلا کان آدغه اوزی ننگ نعمتن بیرور آتنگ
فضلی الوغدور (ومن اهل الکتاب من ان تاء منه بقطار یوء ده الیک) و کتاب اهلیدن قایسی
آدملار باردور کم ایمین توتارسنگ آنی بر ضرور وکوب مالغه بیرور آنی (ومنهم من ان
تاء منه بیدینار لایوء ده الیک) و آلردان بعض آدملار باردور اگر ایمین توتارسنگ آنی
بر دینارغه یعنی آلتونغه بیرمس آنی سکا (الامامت علیه قیاما) مکر بیرور شول وقتده کم
دایم اولاسن آتنگ باشی اوز رینه تورعوچی بولوب (ذلک بانهم قالوا) اوشبو حیانت شول
سببندور کم ایتدیلاز آلار (لیس علینا فی الامیین سیبل) یوقدور بر ننگ اوزر و مزکا
اوقوماغانلارغه یعنی نادان لارغه یول یعنی بر لر کا نادان عرب ننگ مالنی تومتوق بلان عذاب
بولمس ویزلار مواخذه قیلنبا من آتنگ اوچون بر ننگ دینر ده ایسلدور و الله اعلم
(ویقولون علی الله الکذب وهم یعلمون) و ایتورلار الله تعالی غه یالغانی و حالانکه بونلار
بهلار یعنی امانتک حیا ننت ایتک حرام ایکنن بولورلار الله تعالی مسلمانلرغه اشتدور مک
اوچون ایدی هر بر آدم خلق ننگ مالنی حقسن اشاهق نبی اولوب بر مسئله چغارسه
و یالغانلاب ایتسه کم بر ننگ دینر ده اولماغان آدملر ننگ مالن هر چوک وجه بلان بولسه ده
خیانت ایتب اشاهق درستدور دیب آلر ننگ بوسور لری شریعتکا خلاف دور درست
ایسدور اهل اسلام قاشنده حربی ننگ مالن صوغشب آلمق درست اولسه ده خیانت قلمق
درست ایس (نلی) بلی یول باردور یعنی مواخذه و جزا اولنورلار آلار (من اوفی بعهدہ)
اماشول آدم وفا قیلسه الله ننگ عهدینه (و اتقی فان الله) و قورقسه بس البته الله (یحب
المتقین) سویر برهیز قیلغوچیلر فی و صاقلانغوچیلر فی بوز و قلدین (ان الذین
یشتر ون بعهد الله) تحقیق شوندا این آدملار کم آلر لار آلار الله بلان باغلا دو قلی
عهدلاری ننگ عوضینه (و ایمانهم ثمنا قلیلا) و انطلاری ننگ عوضینه آزا قه فی یعنی یبتیلارون
و عهدلارون صائب آلر لار آلار آزا قه (اولتک لاخلات لهم فی الآخرة) اول کر وهلار

قیه لار بولار انصافلی خلق
ایکان اوز دینلار ون قویب
مسلمان بولدیلار صکره
کور دیلار کم مسلمان دینی
خطا ایکن بینه قویب
اوز دینلر بینه قایتدیلاز
دیب و بر وسی بر وسینه
ایتدیلاز کم اسلام دینن
آصلا کونکونک بلان
قبول ایتتیک و اوز دینکر
ننگ آدملری ننگ سوزلار
بینه قولاق سالوغز تاکه
اسلام دینی ننگ حق اولغی
بر آدم ننگ کونکیته
کلمه سن بس الله تعالی
آلر ننگ بوزوق حسابلا
رون ظاهر قلب کیله چک
آیتده ایتدی ای محمد
سن ایتکل هدایت الله
تعالی ننگ هدایتیدور ای
جهودلار سر ننگ حیله کز
بلان بر آدم آز مس
وسر ننگ بوزوق حسابونکر
ننگ سببی سر ننگ حسد
لکوکز دندور کم اولده
پیغمبر لک و یاد شاهلق
اسرائیل بالالریده ایدی
ایمدی فی اوچون ایکچی
جماعتکا کوچدی دیب
یا که دینکا یاردم قلماقده
باشقه کشیلار فی اوچون
قارش اولدی دیب بس
جواب بودور بوالله تعالی
ننگ فضیلدور تلا کانکه
بیرور آنده بر آدم ننگ
حق یوقدور قارش کیله
(جم)

(اف) بوجودلر ننگ
 حاليدورم الله تعالى
 آلا رن عهد آلمش ايدى
 ويينلر بيرهش ايدىكم
 هر نى كيليسردور آكا
 يار دىچى اولر لار صنكره
 جهودلر دنيا عرضى ايله
 اورلرى ننگ عهدلر يدن
 وانظر لردن ان دونديلار
 ويوز قايطرديلار وهر
 كمنسه يالغان ايدر
 آنك حالى شوشلاى
 بولاچقدور (جم)
 ما كان لبشر تكذيب لمن
 اعتقد عبادة عيسى عليه
 السلام (مد)
 (اف) جهودلار مسلمانلرغه
 ايتديلار كه سر ننگ
 پيغمبر وكنز بزلار كا بيور
 وركه الله تعالى غه عبادت
 قيلنك و بزلار ايسه اوتكن
 زماندن نبير لى الله تعالى غه
 عبادت قيله من بس سر ننگ
 پيغمبر و نكر ننگ مرادى
 شولدور كه بزا كا عبادت
 قيلام الله تعالى آلا رنك
 رديده ايتنه دور كم الله تعالى
 بر كمنسى پيغمبر ايتسه
 اول دى خلقى كفر دن
 چغاروب اسلامغه داخل
 قيلر بس چوك خلفلرغه
 اورينه عبادت قلمقى
 اوگرا ته مكر سر كا شول
 طريقه ايتنه دور كه اوتكن
 زمانلرده دين طويق ده
 ايدوكنز و كتاب اوقومق
 و كتابنى اوير اترك بار
 ايدى ايدى اول طريقه
 قالمدى بى ايدى سر لار
 من محبت برله ينه اول

هر كيز نصيب بوقدور آلا اوچون آخرتده (ولايكلمهم الله ولاينظر اليهم يوم القيامة)
 وسيلاشس آلا رغه الله تعالى وقرامن آلا طرفينه قيامت كوننك (ولايركيهم ولهم عذاب
 اليم) (وياك قيلمن آلا رنى و الاراوچندور رنجتكوچى عذاب (ف) (وان منهم لفرىقا
 يلون السنتم بالكتاب) و تحقيق كتاب اهلتدن بر جماعت باردور كم بوكار لار اورلر ننگ
 تلارونى كتابده (يعنى تلارونى بو كى و ايلاندور وب كتاب ديب اوقر لار (لتسبوه
 من الكتاب وما هو من الكتاب) تا كم گمان قيلرسز آنى يعنى اوقوغانلارون كتاب ديب
 وحالانكه اول اوقوغانلارى كتابدن ايمس دور (ويقولون هو من عند الله) و ايتور لار آلا ر
 اوشبو اوقوغانمن الله قاشتندور ديب (وما هو من عند الله) ايمس دور اول اوقوغانلارى
 الله قاشتندن (ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون) و ايتور لار آلا ر الله تعالى غه يالغانى
 بو طريقه ديب وحالانكه آلا ر بلكوچيلر دور الله قاشيدان ايسلوگن و يالغانلوعن (ف)
 بلما كانلر فى يعنى عربلارنى الدماق اوچون اورلر يدان بر چه سوزلار قرانغه اوششار
 كوك سوزلار ترتيب قيب اوقوديلار كم الله تعالى بور وشيحه ايتشدر ديب الله غه يالغانى
 ايتورلر (ما كان لبشر ان يوئيه الله الكتاب والحكم والنبوة) لايق ايمس دور هيج بر آدم
 اوچون كم بيره اول آدمكا كتابنى وعيلمنى و پيغمبرلكنى (ثم يقول للناس كونوا عبادا لى
 من دون الله) موندن صونك اول آدم اولنك منكا الله دن غيرى يعنى باشته
 (ولكن كونوا ربانيين) وليكن موندنك كوك آدم يعنى كتاب وعلم لك و پيغمبر لك بر و لكن
 آدم ايتر بولنك ربانى (يعنى خلقى حق اولغان دينكا اوندان كوچى بول ديب) بما كنتم
 تعلمون الكتاب و بما كنتم تدرسون (كتابنى اوير اتمك لو كز سببى بر له وهم اوقودوقوغن
 سببى بر له يعنى كتابنى اوير اتمك و اوقودوق بر له (ولا يامركم ان تتخذوا الملائكة والنبيين اربابا)
 ولا يق ايمس دور كم ايتنه سز كار ب و معبودتوتنك ملائكه لرى فى و پيغمبر لارنى ديب (ايامركم
 بال كفر بعد اذ انتم مسلمون) ايا بيور و رى كافر اولمغه سز كلسن مسلمان بولغانلوقوغن
 صونكده (ف) (واذ اخذ الله ميثاق النبين لما اتيتكم من كتاب وحكمة) و چانكم
 آلكى الله پيغمبر لار ننگ عهدونى شوندى اين نرسه كا بولاي ديب بر دوم مين آنى سر كا كتابدن
 اول نرسه وهم علمدن (يعنى آدم بالالار يدان پيغمبر لار اوچون آلكى عهدنى (ثم جاءكم
 رسول مصدق امامكم) موندن صونك كيلر سر كا بر پيغمبر كم اول محمد عليه السلام دور
 راستلاغوچيدور اول پيغمبر اول نرسه فى كم سز ننگ بر له باردور اول نرسه (لتؤمنن به
 ولتنصرنه) البته ايمان كيتور و نكر اول رسولكا البته ياردم قيلنك اول رسولكا ديب (قال

﴿أَقْرَبْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَلِكُمْ أَصْرِي﴾ ایتدی اللہ تعالیٰ ایا اقرار قیلد ونکر مو وتوند ونکر مو
 یعنی قبول قیلد ونکر مو دیب اوشبومین ایتکان اشکا منہ عہد و منی دیب (قَالَ اَقْرَبْنَا)
 ایتدی لار آلا اقرار قیلد وق دیب (قَالَ فَاشْهَدُوا) وانا معکم من الشاہدین ﴿﴾ ایتدی اللہ بس
 شہادت بیر ونکر (یعنی بر ونکر کا کواہ بولونکر) ومن دخی سرنفک بر لان برک شہادت
 بیر کو چیلار دن من دیب (ف) اللہ تعالیٰ انبیالار دن اقرار قلد و ردی یعنی انبیالار فی راستلامق
 اوچون اسرائیل بالالار یدان عہد آلدی وعہد لار ینہ اقرار قلد و ردی (فمن تولى بعد
 ذلک) بس هر آدم دونسه (یعنی کفر لکینہ قایتسه) موندین صونک (یعنی عہد قلعاندین
 صونک) (فَاُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿۸۲﴾) بس اول جماعتلار دور بوزوق اشلیلار (افغیر دین الله
 بیغون وله اسلم من فی السموات والارض) ایا اوشبو کافر لار الله دینیدن غیر ی یعنی باشقہ فی
 استی لاری وحالانکہ اول الله غہ انقیاد قلدی لار وموین صوندیلار شول آدلار کم کولار ده
 بار دور ویر ده بار دور (طوعا و کرہا والیہ بیر جعون ﴿﴾) اختیار لاری بر لہ و کوچلک بر لہ اول
 الله طرفینہ قایطار و امش بولور لار یعنی بر دینی قبول ایتک کا عہد آلد و قدین صونک
 باشقہ دین قبول قیلنمس (قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنزِلَ عَلَيْنَا) ایتکل ایمان کتور دوک الله تعالیٰ غہ
 ودخی شول نرسہ کا ایندور لدی بر لار کا (وَمَا اُنزِلَ عَلٰی اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِیْلَ وَاِسْحٰقَ) ودخی
 شول نرسہ کا یعنی کتابقہ کم ایندور ولدی ابراهیم غہ واسماعیل کا واسحاقہ (ويعقوب
 والاسباط وما اوتى موسى وعيسى) ودخی یعقوبقہ واول یعقوب ننگ بالالار ینہ ودخی شول
 نرسہ کا کیتور ولدی (یعنی بیر ولدی موساعہ وعیسقہ) (وَالنَّبِیُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَأُفْرَقَ بَیْنِ
 اٰدَمِ مِنْهُمْ) وباشقہ پیغمبر لار کا اور لری ننگ ربیلر نندن (یعنی الله تعالیٰ دن) آیر مامز
 اول پیغمبر لار دن هیچ بر کشی ننگ آراسنی (وَحَنَ لِهٖ مُسْلِمُونَ ﴿﴾) ویر لار الله تعالیٰ غہ موین
 صونغوچیمز (ومن یتبع غیر الاسلام دینا) وهر آدم استہ سہ اسلام دن باشقہ دیننی (فَلَنْ
 یُقْبَلَ مِنْہٗ) بس البتہ قبول ایدولمز آندن (وهو فی الآخرة من الخاسرین ﴿﴾) (۸۵) واول آدم
 آخر تده آرنغانلر دن وکونیکو چیلار دندور (کیفی یهدی الله قوما کفروا بعد ایمانهم) چوک
 یول کور ساتور الله تعالیٰ (یعنی جنت طرفینہ) بر جماعتکا کم کافر اولدی لار آلا ایمان
 کیتور دکلار دن صونک (وشهدوا ان الرسول حق) بلب شہادت بیر کتلار یدن صونک
 البتہ پیغمبر (یعنی محمد علیہ السلام حق وتوغر یدور دیب (وجاء ہم البینات) و آندن
 صونک کیلدی آلا غہ ظاہر اولغان دلیل لار (یعنی قرآن وباشقہ معجزہ لار) واللہ لایهدی
 القوم الظالمین ﴿﴾) واللہ یول کورستمن ظالم اولغان آدملر کا (یعنی کفر لکده اولغانلاری

مدتده) اولئک جن اوهم ان علیهم لعنة الله والملائكة والناس اجمعین ﴿۸۷﴾ اوشبو جماعت ننگ
 جزالری دور البته بولور اول جماعتلار کا الله ننگ لعنتی وفرشته لار ننگ و آدم لار ننگ لعنتی
 بارچه سی بر بولیدان (خالدین فیها) منکی بولغانلاری خالد اول لعنتده آلا (لا یحفظ
 عنهم العذاب ولا هم یبظرون ﴿۸۸﴾ یگولا یتولمش بولمس آلا ردن عذاب ودخی بولماس آلا
 مهلت بر لمش یعنی مهلتده بیر ولمس (الالدین تابوا من بعد ذلك) مکر شوندا این
 آدم لار توبه قلدیلار موندن صونک (یعنی کفر لک لاریدان صونک) (واصأحوا فان الله
 غفور رحیم ﴿۸۹﴾) وتوزوک قیلدیلار اشلارونی بس الله یارلقاغوچیدور وقرغانغوچیدور
 (ان الدین کفروا بعد ایمانهم) البته شوندا این آدم لار کم کافر بولدیلار اوزلری
 مسلمان بولغاندین صونک (یعنی حضرت عیسی غه وانجیل کا انکار قیلدیلار موسی غه
 وتوراته ایمان کیلتور کاندین صونک) (ثم اذادوا کفرا لن نقبل توبتهم) موندین صونک
 آرتدور دیلار کفر لکنی محمد علیه السلامه کفر لک بلان (یعنی کفر لکده ثابت بولدیلار
 اولوم وقتنده غرغره غهجه) (البته قبول ایتولمس آلا رننگ توبه سی) (یاعس یعنی قورقو
 توبه سی اولماق اوچون) (واولئک هم الضالون ﴿۹۰﴾) اول جماعتلار دور یول آزغانلار (ف
 ان الدین کفروا واما توأ وهم کفار) تحقیق اول آدم لار کافر اولدیلار وهم کافر اولغانلری
 حالده اولدیلار (فلن یقبل من احدهم ملء الأرض ذهابا و لو ائتمی به) بس البته قبول اولنور
 آلا رننگ هیچ بر وسیدن یر تولوسی آلتون اگر چه اولار ورن عذابدن قوتقارنور اوچون
 اوزینه برسلاهده آلتوننی (اولئک لهم عذاب الیم) اوشبو جماعتلار آلا اوچوندور
 ارا نجتکوی عذاب (ومالهم من ناصرین ﴿۹۱﴾) ویوقدور آلا اوچون هیچ بر یاردم بیر وچی *

توبه قابول
 ایتملرگنی واقط
 ۹۰

(اف) یعنی یهودلار اول
 محمد علیه السلام ننگ آخر
 زمان بیغمبری اولچاغن
 اقرار قیلورلار ایدیلار
 اشبونی طوغری نییدور
 دیب بیغمبر قیلب یبار کلاچ
 انکار قلدیلار وطن دیلار
 وطنماقلار ورن آرتوردیلار
 یعنی صوغش قلده غه حاضر
 اولدیلار توبه لری قبول
 اولنور توبه قلمق لری
 آلا رغه نصیب بولمدی
 (جم)

دورتیجی پاره

﴿۹۲﴾ لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون ﴿۹۲﴾ البته ایر و شماسر سنز ایندکولکا قاکه
 نفقه لاندور ورسز و صرف قیلورسز شول نرسه دن کم سویرسز سن اول نرسه فی (یعنی
 اوز ونکر سویکان نرسه دن صرف قیلما یچه ایندکولکا یتوشماس سن) (وماتفقوا من شیء فان
 الله به علیم ﴿۹۳﴾) هر نرسه فی نفقه لاندور ورسز البته الله آتی بلکوچیدور (ف) وهر نرسه فی که
 صرف قیلسانکنز اوزنکر سویکان نرسه دن کوب ثواب حاصل بولور (کل الطعام کان حلالا
 لبنی اسرائیل) هر بر طعام حلال بولدی اسرائیل بالالارینه (الماحرم اسر ائیل علی نفسه
 من قبل ان تنزل التوراة) مکر اول نرسه کم حرام قیلدی آتی یعقوب اوزی اوزرینه
 موسی غه تورات ایندور ولودن الک (قل فاتوا بالتورات) ایتکل یا محمد کیتور ونکر
 توراتی (فاتلوا ان کنتم صادقین ﴿۹۴﴾) بس اوقونکر اول توراتی اگر راست ایتکوی

سافر دن
 قابول ایتلماس
 ۹۱

بولسانکر تور اتنی کیتور ورکا باطرق چیلق قیلماي خور بولدیلار (فین افرتری علی الله الکنب) بس بر آدم یالغان ایتسه الله اوزارینه (من بعد ذلك فاولتک هم الظالمون ﴿۹۴﴾) موندین صونک (یعنی تورات بلان دلیل قیلماق لازم بولغاندان صونک بس اول جماعت آلا دورو ظلم لوق قیلغو چیلر (ف) (قل صدق الله فاتبعوا ملة ابراهيم حنیفا) ایتکل درست ایتدی الله (حلال و حرام اولغان نرسه لاری خبر بیر مکده) بس ایارونکر ابراهیم ننگ شر یعتینه کم اول ابراهیم اسلام ده ثابت بولوب باشقه دن دونکوی ایدی (وما کان من المشرکین ﴿۹۵﴾) بولیدی اول ابراهیم شریک قوشقانلاردن (ان اول بیت وضع للناس) تحقیق اول یورت کم قویولدی آدم لارک (الذی بیکه مہ اراکوهدی للعالمین ﴿۹۶﴾) یعنی زیارت و عبادة اوچون قویولغان یورت) مکده کی یورتدور کم برکت و هدایت دور آدم لرغه (فیه آیات بینات مقام ابراهیم) اول یورتده روشن اولغان علامت لار بار دور شول علامت لار جمله سن دن بروسی ابراهیم تور دوغی یورت دور (یعنی طاش ده ظاهر بولغان نقش دور) (ومن دذله کان امانا) و هر کم کرسه اول اویکه ایمین بولور (ولله علی الناس حج البيت) واللہ تعالی ننگ حقیق دور آدم لار اوزرینه کعبه ننگ اوینی زیارت ایلامک (یعنی حج قلمق (من استطاع الیه سبیلا) اول آدم کم قادر بولور اول اویکا کیلما کایول حراچتلاری چیتیدان (ومن کفر فان الله غنی عن العالمین ﴿۹۷﴾) و هر آدم کفر بولسه بس البتہ الله تعالی ننگ اختیارچی بوقدور عالمرغه (ف) (قل یا اهل الکتاب لم تکفرون بآیات الله) ایتکل کم ای کتاب اهل فی اوچون کافر اولر سنکفر الله ننگ علامت لرینه یعنی آیت لرینه (والله شهید علی ماتعلون ﴿۹۸﴾) واللہ حاضر دور اول نرسه اوزارینه کم اشلر سنر آتی (قل یا اهل الکتاب لم تصدون عن سبیل الله) ایتکل کم ای کتاب اهل فی اوچون منع قیلب کیر و دوندور و رسنکر الله تعالی بولیدان (من امن تبغونها عوجا وانتم شهداء) شول آدم لر فی کم ایمان کتوردی استی سنر سنر آننگ اوچون قنکفر اولغان یولنی و حالانکه سر لار بلکوچی سنر یعنی دین ننگ حقلغن بلب شبهه صالهنر آدم لر ککم تاکه آلا رغه ظاهر اولسن کیتکن یوللاری قنغر یول دیب (وما الله بغافل عما تعملون ﴿۹۹﴾) و ایس دور الله تعالی غافل یعنی بلسنر اشلار و کور دین (یا ایها الذین امنوا ان تطیعوا فریقا من الذین اوتوا الکتاب) ای آچالاین آدم لار ایمان کیتور دوکر و مسلمان بولدونکر اکر اطاعت ایتسه کز (یعنی ایار ساکن) کتاب اهل دن بر جماعت کا (بر دوکم بعد ایمانکم کفرون ﴿۱۰۰﴾) قایتارور لار سنی یعنی کافر قیلور لار مسلمان بولغانکر دین صونک (ف) الله تعالی کتاب اهلنک شبهه سیننک جوانی ایمان قیلب ایتدی مسلمانلار رغه بلدور مک

(ا) جهودلر ایتیر
ایدیلار کم سر لار ایتور سنر
کم بر لار ابراهیم ننگ
دینده هر دیب و هالانکه
ابراهیم ننگ یورطی
آراسته اول نرسه لار کم
حرام دور توه ایتی و سوتی
کوک سر لار آتی آشی سنر
واچه سنر دیب بس الله
تعالی ایتدی هر نرسه لار کم
آدم لر بورمانده آشی لار
بارچه سی ابراهیم ننگ
وقتنده حلال ایدیلار مکر
توه ایتی تور اتدن اول
حضرت یعقوب آتی
اشاهسلق اوچون آنط
ایتکان ایدی بس آنکا
ایاروب بالاری یعنی
بنی اسرائیل آشاونی
قویدی لار (جم)
(بو آیت نازل بولغاچ
رسول علیه السلام بارچه
دین اهلن حیوب ایتدی
الله حج قلماقنی فرض قلدی
حج قلوغر دیب مسلمانلار
قبول قلدی بش ملت کافر
بولدی لار انه تعالی ایدی
ومن کفر آه (مد)

اوچون کتاب اهل ننگ سوزن تنکلامانکن آلارننگ شبهه سندن خلاص اولمقلق آلارننگ سوزینه قولاف صالحاسن لقد وراکر دایم آلارننگ سوزونی تنکلاسه نکر اوز دیننگزدان شاشارسن بس مسله نلارغه لازمدورکم شبهه اهل ننگ سوزونی ایشتمسن آتنگ اوچون دین ننگ سلامتکی شونده دور ایشتب قجر و شفق دن شبهه توشار دیب (وکیف تکفرون وانتم تتلی علیکم) ونیچوک کافر اولرسن سن و حالانکه او قلسر سن ننگ اوزار گوزنکا (آیت الله و فیکم رسوله) الله ننگ آیتلری وسن ننگ آرانکرده باردور الهنگ رسولی (ومن یعتصم بالله) وهرکم یابوشسه اللهغه یعنی الله ننگ دینه یاقرا نغه (فقد هدی الی صراط مستقیم) بس تحقیق طوغری یول کورساتولمش بولدی اول کمسه کا (یا ایها الذین امنوا اتقوا الله حق تقاته) ای آچالاین آدملار ایمان کیتور دوکر قورقنکر الله دن حق اولغان یعنی واجب و تیوشلی اولغان قوروقتی بلان (ولاتؤمنن الا وانتم مسلمون) واولمانکن مکر مسلمان اولغاننکر حالده اولوکنز (واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا) یابوشونکر الله ننگ بیینه یعنی الله ننگ دینینه یاکه قرآنعه جیولوب و آیر ولغوی اولمانکن (واذکر وانعمت الله علیکم) یادونکر نغه کتورننگ الهنگ سرننگ اوزار وکرده اولغان نعمتلارون (اذکتتم اعداء قالی بین قلوبکم) آننگ اوچون بربر وکره دشمن ایدوکنر بس الفت و محبت بیردی سرننگ کونلوکنز آراسینه (فاصبتم بنعمته اخوانا) بس بولدونکر سرننگ الهنگ نعمتی سببیلر بربر وکره برله قرداش یعنی اسلام نعمتی سببیل قرداشک کار اولدوکنر (وکتتم علی شافحرة من النار فانتم کم منها) بولدونکر سرن یعنی اسلام دن الک بولغان ایدوکنر اوت ننگ برچتیده یعنی جهنم چتیده بس قوتولدوردی سرنی اول اوتدن مسلمان بولماقنکر سببیل (کذلک یبین الله لکم آیاته لعلکم تهتدون) اوشبو بیان قلمغی کونک بیان قیلور الله سرننگ اوچون علامتلارن یعنی قرآننی بولماقنلوکنز اوچون حق بولنی طایقوی (ف) یعنی دین ننگ اعتقاد مسئله لریده آیر اولمانکن آیرولمقی حرامدورکم بر جماعت معتزله بولر وبر جماعت شیعه اولور و اوشبولار یعنی معتزله برله شیعه لرکی آیر اولمانکن (ف) یعنی اوس و خزرج و عرب و عجم لر بربری ایله دشمن ایردی لار الله تعالی مسلمانلری تنبیه ایلاب ایترکم شاشمانکر وبربر وکرن بلان اتفاق بولمقی الوغ نعمت بلنکر و جهودکی طارقالب خراب اولمانکن دیب (ولکن منکم امة یدعون الی الخیر) و تیوشلیدورکم بولسه سرنلار دن بر جماعت اوندار لار آلا بخش اولغان اشکا (ویامرون بالمعروف وینهون عن المنکر) بیورور اول جماعتلار بخشی اشلر بلان و طیار آلا ربوزوق

(اف) ینه جهودلر ننگ شبهه لر یدان بو ایردی ابراهیم علیه السلام ننگ یورط اچی اول وقتیدین شام مکنده اولب بیت المقدسنی قبله ایندی لار و سرنلار مکه ده بولب کعبه نی قبله قیله سرن بس چچوک ابراهیم ننگ واریش اولور سرن الله تعالی ایتدی که اول اولیدن بر یورننگ ابراهیم ننگ قولی بلان الله تعالی ننگ اسمی اوچون عبادت اوی کعبه قیلندی اوشبو کعبه ده حرمتلیک علامت لر ینی همیشه کوردیلار و ابراهیم اورنی حقیقتده اولدور (جم)

اشلردن (واولئک هم المفحون) اشبو جماعت آلاردور استا کانلرینه يتوشکو چیلر
 (ف) (واولئک نو کالذین تفرقوا و اختلفوا من بعد ما جاءهم البينات) بولمانکن سن شول
 آدملر کبی بری بر وندن آیر ولدیلار و بری برینه خلاف لقی قلدیلار کیلکندین صونک
 آلازغه ظاهر اولغان علامت لر حق اولغان بر کلیمه کا یعنی سوزکا اتفافی قیلونی واجب قلغان
 علامت لر (واولئک لهم عذاب عظیم) اشبو جماعت آلارا اوچوندور الوغ عذاب یعنی
 جهودلار و نصار لر کبی اولمغز کم آلازیشتمدن آرتق بولدیلار (یوم تبیض و جوه و تسود
 و جوه) شول کونیده یعنی قیامت کوننده آف بولور بر نیچه بوزلار و قره بولور بر نیچه بوزلر
 (فاما الذین اسودت وجوههم) بس اول آدملر کم قره بولدی آلازئک بوزلاری (اکفرتم
 بعد ایمانکم فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون) ایتولور آلازغه کافر بولدونکر می ایمان
 کینت کاندلو کونکر صونکده بس تاتونکر سن عذابنی کافر بولغانلو قونکر سببندن دیب (واما
 الذین ابیضت وجوههم ففي رحمة الله) اما شوندا این آدملار کم آف بولدی آلازئک بوزلاری
 بس الله ننگ رحمتنده اولورلار (هم فیها خالدون) اول آدملر اول رحمتنده دایملاردور
 (ف) معلوم بولدیکم اول آدملر ننگ یوزلری قرالر اسلام کفر لک قیلورلر یعنی تل لری
 ایله اسلام سوزونی ایتولورلار و اعتقاد لری بالغان ده دور و بارچه آرزون جماعتلار ننگ حکمی
 شوشلایدور (تلک آیات الله تتلوها علیک بالحق) اوشبو وعده وهم وعید یعنی قورقوتو
 آیتلاری الله ننگ آیتلر یلدور اوقور بز اول آیتلارنی سنکاتوغر یلق بلان (و ما الله یربد
 ظلم اللعالمین) و تلامن الله تعالی ظلم قلیقنی آدملر اوزرینه بلکه بو بحشی اشلار بلان
 امر قیلماغی آدملرنی تریبه قیلماغیدور (ولله مافی السوات و مافی الارض) والله اوچوندور
 اول نرسه کم کولکرده ویرلارده باردور (والی الله ترجع الامور) والله طرفینه کیری
 قایتار ولر آنک اوچون بارچه نرسه الله ننگ مکیندور (کنتم خیر امة اخر جت للناس)
 بولدونکر سن امتلار ننگ یعنی جماعت لار ننگ اید کوس یعنی الله ننگ علمیده بالوح
 محفوظده (چغارامش بولدونکر طشقاری) یعنی قرار قیلدور ولدونکر آدملر اوچون
 (تاغمر ون بالمعروف و تنهون عن المنکر و توؤمنون بالله) بیورور سن بحشی اشلار بلان
 و طیرس بوزوق اشلردن و ایمان کیشورور سن الله تعالی غه (ولوا من اهل الکتاب لکان خیرا
 لهم) اکثر ایمان کیشورسه ایدی کتاب اهل البته بحشی بولور ایدی آلارا اوچون (منهم
 المؤمنون و اکثرهم الفاسقون) آلازئک بعضی مسلمانلاردور و آلازئک کوبسی فاسقلاردور
 یعنی بوزوق اشلی لاردور (ف) یعنی اشبو امت هر بر امتدن یحشیدور ایکی صفت

(ا ف) معلوم اولدیکم
 مسلمانلار غه فرض دور
 آلازئک بر جماعت صوغش
 ایتماک و دین ننگ حکملار ننگ
 حکم بولب تور مق تاکم
 بر آدم دینکا خلاف لقی
 قلماغی وینه قویماسن لار
 بر آدم بر آدمغه بیور مقغه
 موسی خلقی اوز دینیده
 و عیسی خلقی اوز دینیده
 تورسن دیب بلکه تورسن
 دیبه سنلار تورسن دیبک
 لک اسلام بولی ایسدور
 (جم)

سببندن بروسى بحشى اشكا امر ايتماك ده وبرى ايمان يعنى الله تعالى فى برك ده بيك
 محكم سن باشقه امتده اولقدر يوق (لن يضر وكم الا اذى) البته زيان يتوشد ورسلى
 سرلر كا اول فاسقلر مكر از وراق رنجتمك فى تللارى بلان (وان يقاتلوكم يولوكم الاديبار)
 اكر اولدر وشسه لار يعنى صوغش قيلسه لار آلاسر تنك بلان ايلاندور لار سن تنك
 طرفونكر غه آرقه لار ونى يعنى قارلار (ثم لا ينصرون) موتدين صونك ياردم ايتولمس
 آلارغه (ضربت عليهم الذلة اين مائقوا) صوغلى آلار اوزرينه يعنى جهودلر كا خوراق
 كيرك قايدده بولسه لارده (الاجبل من الله وحبل من الناس) مكر الله نك خمسينه يعنى
 عهدينه و آدملر نك عهدينه ياشمق بلان ايمين بولورلار (وبأى بغضب من الله وضربت
 عليهم المسكنة) وكيرى قايتدىلار اول جهودلار الله نك آچوينه و صوغلى آلار اوزرينه
 مسكين لك يعنى فقيرلك (يعنى آلارى اولدورمك واسير قلمق بلان خور قىلنورلار مكر
 جز يه و خراج بيرمك بلان الله تعالى دن عهد و ايمين لك والله نك امرى بلان قلاز و ندىن
 ايمين بولورلار (ذلك) اوشبو خوراق و مسكين لك والله نك عضى يعنى آچوى (بانهم
 كانوا يكفرون بايات الله) شول سببندن وركم كافر بولديلار آلار الله نك علامتار ينه
 يعنى آيتلر ينه (ويقتلون الانبياء بغير حق) و اولتور ديلار آلار پيغمبر لارى حقسن
 يعنى تيوشسن يرده (ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) اوشبو كفرلك لارى و اولدر مكر لارى
 الله غه عاصى اولمقلرى سببندن و بولديلار آلار شريعت چكيدن اونكو چى يعنى چكيدن
 اوتكان سببندن يعنى اشموايكى سببندن دنيا ده خور اولب باش اولمقللارى كندى و مسلمانلر غه
 رعيت يعنى قولى آستنده بولديلار آخر تكاچه خورلنده و فقيرلك بولورلار (ليسوا سوا)
 ايمسدور بار چهلر لارى برابر (يعنى كتاب اهلى نك مسلمانلرى بلان كافر لارى نك دره جهه سى
 برداى ايمسدور) (من اهل الكتاب امة قائمة) كتاب اهليدن بر جماعت باردور (يتلون
 آيات الله نال الليل وهم يسجدون) عبادت بلان تورورلار او قورلار الله نك آيتلر ونى
 كچيلارده و حالانكه آلار سجده قىلورلار يعنى اوقوعانلارى حالده نمازلارون ياكه تچيد
 نمازون او قورلار (يومنون بالله واليوم الآخر) و يامرون بالمعروف وينهون عن المنكر)
 ايمان كتورورلار يعنى اشانورلار الله تعالى كا وقيامت كوينده و بويورورلر بحشى اشلكا
 و طيارلار بوزوق اشلردن (ويسارعون فى الخيرات واولئك من الصالحين) و اشوغورلار
 بحشى اولغان اشلكا اوشبو جماعت ايندكولردندور يعنى مسلمانلار دندور (وما يفعلوا من
 خير فلن يكفروه) و اول اشنى كم اشلر لار آلار بحشى اشلردن حرم بولماسلار اول اشلرى نك

ثوابندن (یعنی اشیری ننگ جزاسی بیر ولر ضایع اولماس (والله علیم بالمغتبین))
والله تعالی بلکو چیدور بوز وقلقدین صافلانغانلاری (ف) (ان الذین کفروا لن تغنی
عنهم اموالهم) تحقیق شوندا این آدملر کم کافر بولدیلار ایته کیتارمز آلارن آلارننگ
ماللاری (ولا اولادهم من الله شیئا) وهم بالالاری الله ننگ عذابیدن هیچ نرسه فی (واولئک
اصحاب النار) اول جماعتدور جهنم یالری (هم فیها خالدون)) اول جماعت جهنمه
منکوا قالغوچیلر دور (مثل ما ینفقون فی هذه الحیوة الدنیا) شوندا این نرسه ننگ صفتیکم
نفقه لاندور و رلار یعنی خرج قیلورلار اوشو دنیا تر وکلوکنگ ماقتانق بلان آدملار دن
ماقتاوی امید ایتم (کمنل ریح فیها صر) بر جیل صفتی یعنی اوخشاشی کوکدور
اول جیلک بولغوچیدور قاتیم صوقلق (اصابت حرث قوم) ایر وشدی اول جیل بر
جماعت ننگ اگنیه کم (ظلموا انفسهم فاهلکته) ظلم لوق قیلدیلار اول جماعت اورلرینه
کافر بولمق بلان بس هلاک قیلدی اول جیل اول ایگنی یعنی یوق قیلدی (وما ظلمهم الله
ولکن انفسهم یظلمون)) وظلم قلمدی آلاغه الله ولیکن اورلرینه اورلری ظلم قلدیلار
(حاصلی آلارننگ صدقه لری باطلدور (یا ایها الذین امنوا لاتخفوا بطانة من دونکم)
ای آچیلاین ایمان کیمترکان آدم لار بیشن دوست توتمانکز اور و نکر دن باشقه فی (یعنی
مسلمانلر دن باشقه فی (لایاغلونکم خیالاً) کچولک قیلمازلار اول باشقه لر یعنی کفر لار سر ننگ
حقونکرده فتنه قوبتارمق (ودواماعتهم) سویارلار آلار سر ننگ محنتلانا کونکر فی (قد بدت
البغضاء من افواههم) تحقیق ظاهر بولدی دشمنلق آلارننگ آغر لار وندن (وما تحقن
صدورهم اکبر) و اول نرسه کم آلارننگ کوکر کلارننگ یاشر وندور یعنی کونکلار و ننگ
الوغدور اول بیشن بولغانلاری (قد بینالکم الایات ان کنتم تعقلون)) تحقیق بیان
قلدوق بز سر کلامتار فی یعنی دینک اخلاص ننگ بارلغینه دلالت قلغان آیتلار فی اگر
بولسانکز سر بلکوچی (ف) یعنی مسلمانلرغه کافر لار بلان دوستلق ایتمک درست توکدور
کفر لار هر جهت ان مسلمانلارننگ دشمنیدور (ها انتم اولاء تحبونهم ولا یحبونکم) بلوگز سر
ای اهل کتاب ننگ منافقلرینه دوستلقن خطا قیلغوچی جماعتلار سویار سر آلار فی وسویمز
آلار سر فی (وتؤمنون بالکتاب کله) وایمان کیتور ورسن الله ننگ کتاب لری ننگ بارچه سینه
(واذ القوم قالوا امنا) هر وقت یولقسه لار اول منافقلار سر کا ایتر لار آلار ایمان کیتوردوک
دیب یعنی توحید کلیمه سن اظهار قیلر لار (واذ خلوا اعضوا علیکم الانامل من الغیظ) وچانکم
یالغر بولسه لار بر بر لاری بلان تشلارلار سر ننگ اوراروکر کا اورلاری ننگ بارماقلار و فی

(ا ف) جهودلر دن بش
آلتی کشی حقی طابقا
نلار ایدی الار مسلمان
بولدیلار آلارننگ اولوغ
لری عبد الله بن سلام
ایدی الله تعالی قرآن
عظیمده هر دکه کتاب
اهلی حور لار اول آدملر دن
باشقه لردور یو آیت یعنی
وماتقلو الحج آلار حقدنه
ایندور و لدی (جم)

(ف) احد عز اسنك منافقلىر
 ايندور يلازكم شهرده
 بيكلانن طورالتق ديب
 وصحابه لر تلاديلاركم
 ميدانغه چغبركا كافرلار
 بلان صوغش قيله لر شول
 وقتنكم صحابه لر كاصونلق
 بولدى منافقلىر اشبو
 صنوقلىقنى شلته اورنى
 قيلد يلاز وصوغش وقتنكم
 حضرت رسول عليه السلام
 برچه آدملىرى طاواچينه
 قويدى آنده طروب
 آندن چقاسقه امر قلدى
 شول وقتده كم فتح نيك
 اثرى ظاهر اوله باشلادى
 اول جماعت اول بىردن چغبر
 مال جيار غامشغول بولدى يلاز
 ويپغبر كا عاصى بولدى يلاز
 شول عاصى بولولرى
 شوملغيدان مسلمانلرغه
 صنوقلق توشدى بارچه لار
 قانچد يلاز مكر بعض
 آدملىر كم الله تلاهى قالد
 يلاز اشبو حالده حضرت
 رسولنك شهادتى نيك خبرى
 شايعى بولدى منافقلىر
 هر تدبوله غه قصد ايتيشلر
 بس منافقلىر نيك شلته
 لرونى رد قلىق اوچون
 وامر كا خلاف قلفغان آدملىر كا
 شلته ايتيك اوچون الله
 تعالى اشبو ايتنى ايندو
 ردى (جم)
 (ف) شول وقتده كم رسول
 اكرم عليه السلام مكه دن
 مدينه كا هجرت قلد يلاز
 چچه بلدين صونك بدر
 صوغش بولدى الله تعالى
 مسلمانلارغه مكه اهليه فتح

آچولار وندن (قُلْ مَوْتُوَا بَغِيظِكُمْ) ايتكل اولوكر اور وكر نيك آچونكر دن اسلام نيك قوتلى
 اولمغيدان (ان الله عليم بذات الصدور) (۱۱۹) البته الله بلكو چيدور كونكل لارده اولغان
 نرسهنى (يعنى منافقلارنك كونكليه اولغان كينه لر ون آچولار ون) ان تمسسهم حسنة
 تسوهم) اكر توتسه سرنى يعنى اير وشسه سركا الله نيك نعمتى يعنى نصرت و غنيمت
 ماللار قايقولان دور و آلارى (يعنى منافقلار قايعر و رلار) (وان تصيبكم شيئة يفرعوا بها)
 و اكر اير شسه سركا بيك قاتيعلق شاد بولورلار آننك بىر لان (وان تصبروا) اكر
 صبر قىلسانكرن آلارنك دوشمانلغيدان (وتتنقوا لايضركم كيدهم شيئا) وصافلانسانكرن
 آلازغه دوستلق قىلودن هيج زيان تيكمرس سركا منافقلارنك حيله لرى (ان الله بما يععملون
 حسيط) (۱۲۰) البته الله آلارقىلغان اشلرنى بلكو چيدور (ف) (واذعوت من اهلك تبوى
 المؤمنين مقاعد للقتال) ذكر قىل يعنى يادونكا قوشر اى محمد شول وقتننكم ايرته بلان
 (يعنى يالغايى طانك وقتيك طشفه چقد ونك جماعتنك آراسندن حضرت عائشه رضى الله عنها
 حجره سيدن موغملر كا اورن تزييب ايتمكا صوغش اوچون (والله سميع عليم) (۱۲۱) والله
 اشكو چيدور (سوز ونكرنى ونيتكرنى) بلكو چيدور (اذهبت طائفتان منكم ان تفشلا)
 شول وقتده كم استدى يلاز ايكي طائفه يعنى جماعت سرنن كم قورقونى خور اولمقدين يعنى
 خور اولورمز ديب قور و قدىلار (والله وليهم) والله آلارنك اشلار ون قىلغو چيدور يعنى
 نصرت بىر و چيدورنى اوچون قورقار اللهغه توكل قلميلار (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) (۱۲۲)
 اللهغه تاپشورور موغملار (ف) يعنى بنوسلمه جماعه سى و بنوحارثه جماعه سى صوغشندن
 قانچم حسابى كونكل لر ينه كيملى الله تعالى آلارى قورقولاردن صافلادى (ولقد نصركم
 الله بيدر) (والبته باردى قىلدى ونصرت بىردى سركا الله بدر صوغشى كوننده) (وانتم اذلة)
 وحالانكه سركا ذليل و خور ايدونكر (فاتقوا الله لعنكم تشكرون) بس صافلانونكر الله دن
 (منافقلار نيك كىرى دونيا كيدن خفالنانكرن) تاكه اوله سز سز شكر قىلغو چيلاردن
 (اذتول المؤمنون ان يكفيكم) شول وقتنكم ايتدى ونك مسلمانلارغه ايايتهم سركا كم
 (ان يمدكم بكم بثلاثة آلاف من الملائكة منزلين) (۱۲۴) مدد بىرهم سركا بونكر كوكن ايندور و لكان
 اوچمنك فرشته لر بلان (بلى ان تصبروا وقتنوبوا توكم من فورهم هذا) بلى اكر صبر
 ايتسه نكرن وصافلانسه نكرن خلاقلق قىلودن كىلسه لار سركا كافرلار او شبو آشوقمقلارى
 و قىلوماقلىرى بلان (يمدكم بكم بخمسة آلاف من الملائكة مسومين) (۱۲۵) مدد يعنى ياردم
 بىر و سركا بونكر بشمنك كمسنه لار بلان فرشته لر دن علامتلا نمش بولورچى فرشته لار بلان
 (يعنى اورلرون و آتلارون يحش بىره كن فرشته لر دن) (وما جعل الله الايشرى لكم)

قلیدی الله تعالی اوشویاردمنی مکر سوئج اوچون قیلدی سرنکا (وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُكُمْ بِهِ)
 وقر ار لاندروب حکم بولمق اوچون قیلدی سرننک کونکلونکر فی اوشویاردم بلان (وَمَا
 النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ) (وایمسدور نصرت مکر الله ننگ قاشندن دور
 غالب دور اول الله و حکم دور اشلری (لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) اوشویاردمنی قلدی
 الله تا کم هلاک قلمق اوچون بر جماعتنی شول آدم لردن کم کافر بولدیلار (اوبکتهم فینقلبوا
 خَائِبِينَ) (یا جمیع کالار اول جماعتلارنی یعنی مغلوب بولمق کیری کادونرلار مقصودلارینه
 یتوشما ییچه (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ) یوقدور سرننک اوچون اول اشدن هیچ نرسه
 (أَنْتَكَ) اوچون هر اش الله تعالی ننگ مکیدور تلا کچه ایلار (اوبتوب علیهم اوبعدبهم
 فانهم ظالمون) (یا که صحت ایلاب قایتور الله تعالی اول کافرلارکا یا که عذاب ایلار
 أَنْتَكَ) اوچون اول کافرلار ظلم قیلغوچیلر دور (ف) الله تعالی اور ییغیرینه تنبیه
 بیوردی که قل اوچون اختیار یوقدور الله تعالی تلادوکی نرسه فی قیلور اکرچه
 کافرلار سرنلارکا دوشمانلار دور وظلملقنده دورلار لیکن الله تعالی تلاسه آلا رغه
 هدایت بیورور وتلاسه آلا رغه عذاب ایلار اورظر اوفونکر دن آلا رغه یاورن دعا قیلمانکر
 (وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) والله تعالی اوچوندور کوللارده اولغان
 نرسه لار ویرده اولغان نرسه لار (يَغْفِرْ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبْ مَن يَشَاءُ) یارلقار الله شول
 آدم نیکه تلار و عذاب ایلار اول آدم لار نیکه تلار (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) (والله تعالی
 یارلقاغوچیدور وقر غانغوچیدور (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً)
 ای آچالاین ایمان کیلتور کان آدم لار آشمانکر زبانی قات قات (وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)
 وصاقلاننکر الله دن (یعنی ربا آشمانکر) شاید که سرنلار قوتولر سرنلار (الله ننگ
 عذابیدن) (وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) (وصاقلاننک شول اوتدن کم حاضر لانیش
 بولدی کافرلار اوچون (وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) (الله ننگ بیورغانن
 قبول ایلاننر شاید که بولاسر سرنلار رحمت قیلنمش لردن (وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ)
 و آشوغنکر یارلقنمق طرفینه اوزنکر ننگ ربنکر دن (وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ)
 و جنت طرفینه اول جنت ننگ اینکی کولار ویرلار کوردور (أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ)
 حاضر لانیش دور اول جنت الله ننگ عذابیدن صاقلاننغانلارغه (الَّذِينَ يَتَّقُونَ فِي السَّرَّاءِ
 وَالضَّرَّاءِ) شوندا بن آدم لار اوچون نفقه لاندور ولر یعنی خرج قیلورلار بایلق وقتنده
 و طارلق وقتنده (وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ) یوقتوچیلر دور آچولارون

بیردی کافر لاردن یتیش
 آدم اول دور ولدی و یتیش
 آدم ذخیه اسیر اولدی لار
 ایرته سی یلده کافرلار
 جیولب مدینه کاباسدی لار
 اول حضرت علیه السلام
 اصحابلار بلان کینکا ش
 قلدیلار کوبوسی ایتدی
 یلار کم بز شهر اچندن
 صوغش قیلامز دیب اول
 حضرت علیه السلام ننگ
 رضاسی هم شوش ایدی
 و بعضیلاری ایتدی لار کم
 آلا بلان شهرده صوغش
 قیلیق بز کاخور لقدور بلکه
 بز لار آلا بلان میدانده
 بر کابولب صوغش قیلهلق
 دیب بس اوشوموشورت
 قبول ایدولدی شول
 وقتکم رسول علیه السلام
 مدینه دن طشقه قچدی لار
 عبد الله بن ابی دیکان کافر
 مدینه ده توروب صوغش ده
 برکا ایدی بومصاحتکه
 راضی بولمای کیر و دوندی
 کم بر ننگ مصاحتن برله
 اش قلیدی لار دیب آننگ
 آلاماغی بلان انصار دن
 ایکی جماعت هم کیری
 دوندی لار موندین صونک
 اول جماعتلار ننگ الوغاری
 عواملرکا یوقتی سویلاب
 کیری دوندور و بکتورد
 یلار الله تعالی مسلمانلارغه
 قوت بیروب ایتدی
 اللهغه نایشرف لازم دور
 و حکما مویون دونمقده
 فکر قلمق لازم ایمسدور
 دیب (مد)

یعنی آچوتوته اسلر) وعقوقیلغوچیلردور آدلارننک ظلم لقی لارن (والله یحب المحسنین) ۱۳۴
 والله سوریحشی اش قیلغانلرنی (والذین اذافعلوا فاحشه اوظلموا انفسهم) شوندا این
 آدلر کم بر وقتنده قیلسه لار بوروق اشلرنی یا که ظلم قیلورلار اورنفسلرینه (فاحشه
 کناه کبیره دور ظلم کناه صغیره دور) ذکر والله فاستغفر والذینوبهم) اول قیلغانلارون
 ایسلرینه کتوروب کناهلرون مغفرت قلوبی استرلار (ومن یغفر الذنوب الاالله)
 کم دور کناه یارلقاغوچی مکر بر الله دور یعنی الله دن باشقه یارلقاغوچی یوقدور (ولم یصر وا
 علی ما فعلوا وهم یعلمون) ۱۳۵ دا بیچیلیق قیلمازلار قیلغان کناهلری اورارینه و آلا
 کناهننک عذابندن کنه اوزره دا بیچیلیق قلمق ننگ عذابی آرتق اولغان بلورلار (اولئک
 جزاؤهم مغفرة من ربهم) اوشبو جماعت آلارننک جزالری یارلقنمقدور توبه لری بلان
 (وجنات تجری من تحتها الأنهار خالدین فیها) وجنت دور رحمتی بلان آغار اول جنتلرننک
 آستندان یلغه لار آلا آنده منکو بولغوچیلردور (ونعم اجر العالمین) فی خوش
 بولدی بومذکور اشلرنی اشلا کانلرننک اجری (قدخلت من قبلکم سنن) البته اوتدی
 (یعنی اوتب ایدی) سرن دن ایلکاری واقعه لار (فسیروا فی الأرض) بس یورونکن یرده
 (فانظر واکینی کان عاقبه المکذبین) قارانکن کورونکن نیک اولدی بالغاچیلارننک آخر
 اشلری (ف) (هذابیان للناس وهدی وموعظة للمتقین) اوشبو بیان قیلبلدور کان
 واقعه لار بلدور مکتدور ویول کورستمکدور و اوتت بر مکدور شیر وکلکدین صاقلانغان
 آدلرغه (ولا تنهوا ولا تحزنوا وانتم الاعلون) وناچارلق قیلماکنز وقایغولوا اولماکنز
 و سزلار سز غالب وقوتلی اولغوچیلر (ان کتتم مؤمنین) اکر ایمان کیتور کوچی
 بولسانکنز سز اللهغه (ان یبسسکم قرح فقد مس القوم قرح مثله) اکر توتسه سزلارنی
 جراث (یعنی ایرشسه سز کا برکیسک جراث) البته ایر و شکن ایدی جراث کافرلار
 جماعتینه (بدر صوغشنده) آنتنک کبی جراث (وتلك الأيام نداولها بین الناس)
 اوشبو حادثه لرنی (یعنی موننکنک اشلرنی کوب فایده لار اوچون یوروتور بیزن آدلر
 آراسنده) یعنی نعبت لرنی وقاتفیق لقی فی یوروتور بیز بعض وقت بر جماعت کلبیر مک بلان
 وبعض وقت ایکنجی جماعت کلبیر مک بلان (ولیعلم الله الذین آمنوا) بلمک اوچون و آیرمق
 اوچون الله اول آدلرنی کم ایمان کیتوردیلار آلا (ویخذ منکم شهداء) و حورمتلامک
 اوچون آدلرنی سرن دن شهید قلمق بلان (یعنی شهید قیله سز ننگ بعضنکنزی) والله
 لأحب الظالمین) (یعنی منافق و کافر لارنی) (ولیمحص الله الذین

۲ قیل بکی ابلیس حین
 نزالت هذه الایة (مد)
 (روی لاکبیره مع
 الاستغفار ولاصغیره مع
 الاصرار) (مد)
 (ای) کافر لارننک انبیالر
 بلان قاروشماقدن دشما
 نلقلری قدیمی اولان عاد
 تلار بدور وهر زمان ننگ
 خبرونی تحقیق لاسنک
 ظاهر بولر وبلر سز کم
 اولک پیغمبر لار کامشقت لر
 بیتوشمشدور آخرده الله
 آلارننک دشمانلرونی هلاک
 ایلاب پیغمبر لار کا یاردم
 قیلدی احد صوغشندک یتمش
 آدم شهید بولب قالغان
 آدلر صندیلار الله تعالی
 آلارنی قوتلان دور مک
 اوچون ایته دور (هذا
 بیان) دیب الایة (جم)

(۲۲) اشبو احد صوغشنگه
 كامل مسلمانلرنك بعضيس
 خيده كرى دونديلار
 اشبونك اوچون كافر نك
 بروس اور جماعه سينك
 اراستنده اواز بردي بن
 محمدنى ايمدى اولدوردوم
 حيب حضرت ياره انوب
 ياره سندن قان كوب كيتك
 اوچون تنبئه ضعيف لك
 كاب برچوقرغه توشب
 قالمشلا ايردى شول
 صحابه لر هم حضرتنى
 كورمديلار اشانديلار
 چانكه اول حضرت هوشبئه
 كيلدى ياننده بولغان
 مسلمانلارى جيبوب يبه
 صوغشقه باشلاى اول
 وقتده كم كافرلار تونب
 كيتديلار الله تعالى ايتدى
 پيغمبر وفات ايتسون
 يا ايتمن دين الهنك
 دينيدور دينده ثابت
 بولوغز حيب (وهم بو ايتك
 اشارت باردور كم حضرت
 نك وفاتندن صونك بعض
 آدملر مرتد اولرلر واول
 آدملر كم دينده ثابت
 بولرلار ارا اوچون صور
 اجر باردور هم شول طريقه
 بولدى حضرت نك
 وفاتندن صونك كوب
 آدملر مرتد اولديلار
 حضرت ابوبكر الارنك
 بعضيسنى اولدوروب
 بعضسى يبه مسلمان بولد
 يلار (چم)

امنو) يا كملك لك اوچون و صافلامق اوچون الله ايمان كيتوركانلارنى آلارنك كانهن
 يوق قيلب (ويحقق الكافرين) وهلاك قيلر كافرلارنى (ف) يعنى غالب اولمق و صونق
 يتوشه چك نر سه دور مسلمانلارغه شهادت دره جه سنى يتوشدورمك مقصودى ايمدى وموعمنلرنى
 منافقلر دن آيرمق وموعمنلر كاصونق بلان تربيه و رحمت قلمق مقصود ايدى شونك اوچون
 موعمنلر كاشولقندر صنتق بولدى آلاى بولمسه كافر لاردن الله تعالى راضى ايمس دور (أم حسبتم
 أن تدخلوا الجنة) اياكمان قيلر ميسر كم چنتكا كرمكنى يعنى كمان قلمانكرن (ولما يعلم الله الذين
 جاهدوا منكم) وحالانكه بلما كان وآيرمغان اوله الله تعالى شول آدملارنى كم صوغش ايتديلار
 سز دن (ويعلم الصابرين) وشوندان اولكم آيرور صابر قيلغوچيلرنى يعنى سز صوغش
 قلمادونكر احد صوغشنگه چاققانلارغه خطاب قيلب ايتدى الله تعالى صوغشنگه چاققدونكر
 ودين بولنك پيغمبر بلان مشتق صابر قلمادونكر شولاى بوله طروب چنتكه كرمكنى استرسز
 وعمل قلمى ثواب استرسز بو آحمق لندور يعنى الله تعالى آيرمغان بوله دور صوغش
 قلماء نلرنى (ولقد كنتم تمنون الموت من قبل ان تلقوه) و تحقيق آرزو قيلدونكر سز
 اولمى (يعنى شهيد اولمقنى) صوغشقه يتشودن اول (فقد رايتنوه وانتم تنظرون) بس
 البئه كوردونكر سز اولمى (يعنى قرداشلر وكرن آلدونكر ده اولدور لكن وقتده وسرلار
 قرادونكرلار و كوردونكرلار (وما محمد الا رسول) و ايمس دور محمد مكر پيغمبر دور (قد خلت
 من قبله الرسل) البئه اوتدى محمدن لك پيغمبرلار (افان مات) اكر اولسه اور اولمى بلان
 (او قتل انقلبتم على اعقابكم) ياكه اولتور ولسه ايا دونر ميسوكر طبانونكر اوزار يبه (آرتونكرغه
 دونب مرتد اولر ميسنر (ومن ينقلب على عقبيه) و بر آدم دونسه آرطينه (فلن يض الله
 شيئاً) بس البئه هيچ زيان قلمس الله تعالى غه (وسيجزي الله الشاكرين) وثواب
 بيرور الله تعالى شكر قلمانلارغه (ف) (وما كان لنفس ان تموت) ويوقدور هيچ
 ير آدم اولمكلك (الا باذن الله كتاباً مؤجلاً) مكر الهنك تلامكى واذق ايلان
 يازولمشدور وقتلانىش بولب لكده بولمس صونك قالمس (ومن يرد ثواب الدنيا فانه
 منها) وهر آدم تلاسه دنيا جراسن بيرور من آنكا دنيا جراسيدن (ومن يرد ثواب
 الآخرة فانه منها) وهر آدم تلاسه آخرت جراسيدن بيرور من آنكا آخرت جراسيدن (وسيجزي
 الشاكرين) (وتيز دور كم آرتق جرابرور الله شكر قيلغوچى لازغه (ف) يعنى هر آدم كم
 دين ده ثابت و محكم بولسه لازغه دينى و دنيواى هم جرابولر (وكاين من نبى قائل)
 كويلر پيغمبرلار دن صوغش قيلدىلار كافرلار بلان (معهم ربيون كثير) اول پيغمبرلار

بلان برک اللہ غہ طاعت و عبادت قیلغوجی لاردن کوب آدملا صوغش قلدیلار (فما وهنوا لما
 أصابهم فی سبیل اللہ) سوست لک و نقصانلق قلمدیلا صوغشده آلازغہ یتوشکن فایغو
 اوچون اللہ بولیده (وماضعفوا) وضعیف لقی وناچارلق قلمدیلا (وما استکانوا) و بیچارلق
 کورستمدیلار (واللہ یحب الصابرین) (۱۴۶) واللہ سویر صبرلق قیلغوجیلر فی (وما کان
 قولهم الا ان قالوا) وایمسدور اللہ غہ طاعت قیلغوجیلرنک سوزلری مکر یعنی شوندان
 باشقہ کم ایتمدیلا آلا (ربنا اغفر لنا ذنوبنا و آسرافنا انما امرنا) ای برنک ربمیز یارلقاغل
 برنک کنماهن فی وچکدن کچماکن فی اوز اوشلار و مرده (و ثبت اقدامنا) و حکم قیلغل
 آیاقلا روم فی (کافرلار بلان صوغش قلغان وقتده) (وانصربنا علی القوم الکافرین) (۱۴۷)
 و یاردم بیر برکا کافر اولغان جماعتلار کادیب (فاتاهم اللہ ثواب الدنیا و حسن ثواب الآخرة)
 بس بردی آلازغہ اللہ دنیاده آرتق و کورکم ثوابی و آخرتده هم کورکم و آرتق ثوابی
 (واللہ یحب المحسنین) (۱۴۸) واللہ سویر یحش اش قلغانلر فی (یا ایها الذین امنوا) ای
 آچیلاین آدملا ر ایبان کیتوردوکن (ان تطیعوا الذین کفروا) اکر اطاعت قیلسه نکر
 کافرلار کا یعنی کافرلار ایتمکلار کا ایار ساکن (یردوکم علی اعقابکم فتقلبوا خاسرین) (۱۴۹)
 کیری و دندرورلار سرنی آرطونکر غہ (یعنی سرنی دینلر بنه دوندور و بر مرتد ایترلار)
 بس ایلانور سوکر سرن کوینکو چیکا یعنی اولور سرن زبان اش قیلغوجیلردن (بل اللہ مولاکم)
 بلکه اللہ سرکا یاردم قیلغوجیلرد (وهو خیر الناصرین) (۱۵۰) اول اللہ یاردم بیر وچیلرنک
 بیک آرتغور اغیدور (سنلق فی قلوب الذین کفروا الرعب) تیز صالر بریز کافرلارنک
 کونکلارینه قورقونی (بما اشروکوا باللہ ما لم یزل به سلطانا) شول سببندکم شریک
 قلدیلار اللہ غہ شوندا این نر سه فی کم ایندور مدی اللہ تعالی اول شریک قیلغان نر سه اوچون
 هج بر دلیلی (وما ءویهم النار وبتس مئوی الظالمین) (۱۵۱) آلارنک اور ونلازی جهنمدور
 فی ایمان طور هچ بر دور اول جهنم ظالملازغہ (فی) یعنی کافرلار اللہ تعالی ننگ حور اولان
 آدملا بدور و حورلار کونکلیک قورقوبولور اوشبونک اوچون اللہ تعالی کافرلارنک کونکلیته
 قورقوصالدی (ولقد صدقکم اللہ و عده اذ تحسونهم باذنه) و تحقیق راست و توغری قیلدی
 سرنکا اللہ سرنک حقونکرده قیلغان وعده سنی شول وقتده کم اولتموردونکن آلا ر فی یعنی
 کافرلار فی اللہ ننگ امری بلان (حتی اذ فاستلتم) شول وقتکه چاقلی قورقواق قلدونکن (وتذاعتنم
 فی الامر) و نزاع قلدونکن (یعنی چقر شدونکن سرن اوز اشلار و نکرده) (وعصیتیم)
 پیغمبر و نکر ننگ امرینه خلاقلق قلدونکن (بشرنوقی قویب غنیمت مال بلان مشغول

(ثواب الدنیا النصره
 والظفر والغنیمه ثواب
 الآخرة المغفرة والجنة
 (مد)

(ف) احد صوغشیده
 مومنلرنک کونکل لاری
 بوز ولدی کافرلار و منافقلار
 وقت طایب بعضی مسلما
 نلر فی حورلازغہ طور دیلار
 و بعضیلر دوستلق صور
 تندہ مومنلر کا نصیحت
 قلمه غہ باشلا دیلار ایکنچی
 بنه کافرلار بلان صوغشده
 کر و شامستلار دیب اللہ
 تعالی آکاہ ایلار کم
 دوشمانلارنک آلاماغنی
 اشته کن دیب (مد)

(۱) یعنی اول مسلمانان
 نزارغه غالب لک بار ایدی
 کافرلاری اولدوردیلار
 وقاچردیلار وقتیح علامتی
 کورونر ایدی واصحاب
 ننگ بعضی عنیمت مالی
 آلتی اوچون شادلانلیدیلار
 وبعضی اسلامنگ غالب
 اولمتی اوچون شادلانلید
 یلار شول وقتیم مسلمانلار
 دن پیغمبرننگ حکیمینه
 طرمدوقلری اوچون
 کافرلار غالب بولدیلار
 اشبو حکیمینه طرمدوقدن
 بر وس شول ایدیکم اول
 حضرة اوق آتمهغه اوسته
 اولغانلاردن ایلیل کشینی
 بر طاوننگ چوقر یولنده
 طرغریدی عسکرنی صافلامق
 اوچون اول اوق اطوچی
 آدملار اسلامنگ غالب
 اولغنی کوردیلار اول
 یردن چعب کیتمهگا وقتیح
 بر ابر بولب عنیمت مالنی
 آلمهقه استدیلار بعضی
 آدملر آنی طیبیلار اما
 آلاراشتمدیلار اول برده
 فقط اون کشینی قالدی
 وکافرلار آلازنگ کیتدو
 کنی کوروب آرقة لری
 آرتندن یوروش قلدیلار
 وایکنچی سبب شولدرکم
 وقتیکه کافرلار قاچهغه
 باشلادیلار مسلمانلار
 آلازنگ آرقلری صاری
 اشوقدیلار اول حضرت
 ققردی کم کافرلارننگ
 آرقة سینته توشباکن منم
 جانبومه کلوکزدیب آلاز

بولدونکر (من بعد ما اریکم ما تحبون) شول اشدن صونک کورستدی سراسکسوید وکونکر
 نرسه فی بس سزباشنکر بولغان عبد الله بن جمیر کا خلافتق قلدونکر (منکم من یرید
 الدنيا) سز لاردن بعضی آدملر باردور دنیاده (یعنی عنیمتنی نلارلار) (ومنکم من یرید
 الآخرة) وینه سز لاردن بعضی آدملر باردور (آخرتنی نلارلار) (ثم صرفکم عنهم لیبتلیکم)
 موندین صونک کیری دونوردی سزنی آلازیدن یعنی قاچدنکر الله تعالی یاردم قیلماغین
 تو وقتاندی سز دن کافرلار غالب بولدیلار (صناقم اوچون سزنی) یعنی سز ننگ قایغوغه
 صبر قیلماکنرنی وقایغوقیتیده ثابت و حکم اولماقنکرنی صنماقم اوچون) (ولقد عفی عنکم)
 والبتة کچدی وعفوقلدی سز دن الله (والله ذوفضل علی المؤمنین) (والله رحمت اریسیدور
 مؤمنلر اوزرینه) (ف) (اذ تصعدون ولا تلون علی احد) شول وقتیده کم بر اوق توشدیونکر
 قاچه قتلده یوزونکرنی ایلاندروب باقما دونکر هیچ بر آدمغه (والرسول یدعوکم فی
 آخرکم) (پیغمبر چاقردی سزنی) یعنی کیلونکر کیلونکر مین رسول الله دور من کیکه
 کافرلار کا حمله قیلسه آنکانت دیب) بر جماعت ننگ اچنده کم اول جماعت سز ننگ آرقة
 طرفنکرده ایردیلار آلاز (یعنی سز دن کچک کوچی ایکنچی جماعت ده ایدیلار) (فانابکم عما
 بغم لکیلا تحزنوا) بس جز ابریدی سز کا قایغواوزرینه قایغوبلان (قایغوغه توتاشقان
 قایغوبلان) مشرکلار قوت ط ایدیلار مسلمانلارغه کوب جراحتلار بولدی غنیمت لار ونصرت
 بتدی اوشبو نصحتنی بیرمک آنتنگ اوچوندور کم قایغواولمانکر (علی ما فاکم ولاما اصابکم)
 اول نرسه اوزرینه کم قولونکر دان کیتدی وهم اول نرسه اوزرینه کم بتوشدی یعنی بولدی
 (والله خبیر بما تعملون) (والله بلکو چیدور شول اشنی کم قیلور سز) (ف) یعنی سز لار رسول الله
 ننگ کونگونی صندوردونکر آنتنگ اوچون سز کا صتعلق بولدی بینه صندرب وکنهلی بولوب بر بلاغه
 یتوشمانکر (ثم انزل علیکم) موندین صونک ایندوردی سز ننگ اوزر وونکر کا (من بعد
 الغم) قایغودن صونک (امنه نعا ساقیشی طاقفه منکم) بر ایپینلک اولغان یوقنی کم اوشبو
 یوق اور وندی بر چیه آدملرنی سز دن (آلاز صدق یعنی راستلق ده اولغان آدملر ایدی)
 (وطائفة) (وباشقه بر جماعت ایدی) (یعنی آلاز منافقلار ایدی) (قد اهتمتم انفسهم) قایغلی
 یاصاحی آلازنی اوزلرنی ننگ فکر لاری (یظنون بالله غیر الحق ظن الجاهلیة) کمان قیلورلار
 ایدی الله تعالی غه حق بولماغان کماننی اول کمان جاهلیت ننگ حق بولماغان کمانیدور
 یعنی شرک اهلی ننگ ومنافقلر ننگ گمانن آلاز ایتلر وکمان قیللر ایدی محمد علیه السلام ننگ
 اش وجود کا کیلمس وتام بولور دیب (بقولون هل لنا من الامر من شیء) ایتورلار ایدی
 (تفسیر فوائد) (۱۳) اول طرفاده غنیمتی کوردیلار دونمدیلار شول حکمکه خلاقی قلمباقری اوچون صندیلار (جم)

(ای) اشبو شکست اولمده اول آدملر کم شهید اولمقلری تقدیر قلنگان ایدی شهید اولد یلار و اول آدملر کم صوغشن کیر و دونمکلری تقدیر قلنگان ایدی قاپچنکلار و اول آدملر کم صوغش میداننر قالدیلار آلاغه یوقوباصدی اشبو سبیدن قورقو وخیر اتلق کندی ویر آرهوشسراق اول حضرتگا توشکن ایدی اول هم کند و کن مسلمانلر اول حضرت ننگ قاشینه چیولب صوغشقه کروشد یلار و ایمانلری ضعیف اولغانلار ایتدیلار که بر ننگ قومارده هیچ بر اش یوق اشبوسوز ننگ ظاهر معناسی احتمال دور که یعنی بر ننگ جیکولما کمر دن صونک بر ننگ اشمن قالمدی جهلهسی حراب اولدی یا که معناسی بودور کم الله تعالی هر اشنی بیوردی برده فی اختیار بار امانیتلر ننگ مراد لری شول ایردی بر ننگ کینکاشم فی تنکلا مادی مدینه دن طشفه چقدی شوننگ اوچون بو قدر آدملار هلاک بولدی الله تعالی اشبو ایکی معنائی قاپطار وده ایتدی اشبو مسلمانلار ننگ چینکل مکی ننگ حکمتی اولدور کم کونکلی راست اولغانلاری منافقلر دن ایر و له نیتلر ننگ راست اولماقلر بدن (جم)

ایاوار میدور بر ننگ اوچون اشبو اوشده بر نرسه (یعنی نصرت دیب) یعنی اوشبو اوشده بر ننگ اختیار و من یوقدور بر ننگ صاحبه تهر بلان اش قلمسلار (قل ان الامر کله لله) ایتکل البته اشلر بار چهسی الله اوچوندور دیب (یحفون فی انفسهم مالا یبدون لک) یشرون تونر لار اولر لری ننگ قلیلرنده سنکا اشکاره قیلمد و قلری نرسه فی (یقولون لوکان لنا من الامر شیء) ایتورلار اکر بولسه ایدی بر ننگ اوچون اوشبو اوشدن یعنی نصرتدن وظفر دن) بر نرسه (ماقتلنا ههنا) اولتور و لهس ایدک بر بوضوغشده دیب یعنی محمد علیه السلام ایتکنجه اش الله اوچون بولسه اصلابن کا غالب بولماسلر ایدی و مسلمانلر اولدور و لهس ایدی دیب (قل لو کنتم فی بیوتکم) ایتکل اکر بولسه ایدونکنز اوز ایونکنز ده (لبرز الدین کتب علیهم القتل) البته طشفه کیلورلار ایدی اول آدملر کم تقدیر قیلنمش بولدی آلاغه اولدور و لمک لک (الی مضاعهم) اولر لری ننگ اوله چک بر لارینه (یعنی اشبو صوغشده صغشقی و اولو بولنق الله ننگ علمنده) (یعنی بلماکی بلان) تقدیر قلنگان ایدی (ولیبتلی الله ما فی صدورکم) و صنامق اوچون شول نرسه فی کم سز ننگ کور اکنونکر ده بولدی اول نرسه (یعنی اخلاصکنز فی صنامق اوچون) (ولیحصص ما فی قلوبکم) و کامیل پاکمک اوچون اول نرسه فی کم سز ننگ کونکر ده باردور (یعنی شیطان و سوسه سیدن پاکلامک اوچون) (والله علیم بذات الصدور) (۱۵۴) والله بلکوجیدور کونکلر ده اولغان نرسه فی (ی) ان الذین تولوا منکم یوم التقی اجمعان) تحقیق اول آدملر کم یوز دوندور دیلار سز لار اول کونده کم ایکی جماعت بر برینه یولغوشدیلار (یعنی مسلمان بر له کفر لار) (انما استر لهم الشیطان ببعض ما کسبو) بودور کم خور لقهغه توشدی آلازی شیطان کسب قلغان اشاری ننگ بعضیسی بلان (یعنی احد صوغشنده رسول علیه السلام بیورغان میدانده طوره قنی قویوبلان) (ولقد عفا الله عنهم ان الله غفور حلیم) (۱۵۵) و عفا قیلدی الله آلازدن اول اشلرینه توبه قلمقلری بلان تحقیق الله یارلقاغوجیدور و قرغانغوجیدور (یا ایها الذین امنوا لا تکرهوا کالذین کفروا) ای آچالاین آدملر کم ایمان کیتور دونکنز اولمه نکر شوندا این آدملر کولک کافر بولدیلار آلاز (وقالوا لاخوانهم اذ اضر بوائی الارض) ایتدیلار آلاز اوز قرداشلرینه اول وقتنده کم سفر قیلسه لار برده (اوکانوا عزی) یا که بولسه لار صوغشلار ده (لوکانواعندنا ما توموا فماتوا) اکر بولسه لار ایدی آلاز بر ننگ یانمرده اولمزلار ایدی و اولتور و لهملار ایدی دیب (لیجعل الله ذلک حسرة فی قلوبهم) قیلمقلق اوچون الله اوشبو سوز لارونی اوکونج

آلرننگ كونكل لارونده يعنى بولمانكز سن اى موغمنلار آلاركوك يعنى منافقلاركى سويلاشكوبى بولمانكز هم كونكلونكرده توتقوبى بولمانكز الله تعالى اول سوزلرون اولر ينه كنه كويونج قيلسن اوچون (والله يحيى ويميت)^{۱۸۶} والله تر ولدورور واولتورور (والله بما تعملون بصير)^{۱۸۷} والله اشلا كان اشارنكرنى كور كوييدور (ولئن قتلتهم في سبيل الله) واكل اولدورولمش بولسه نكرن سن الله ننگ بولنك (اومتهم لمغفرة من الله) ياكه اولمش بولسه البته يارلقانيق اولور الله دن (ورحمة خير مما يجمعون)^{۱۸۷} الله ننگ رحمتى كوي ايند كيدور و آرتق دور اول نر سده دن كم سن چيار سن (يعنى اول حياتد نكم آنده دنيا فاي سن چيار سن (ولئن متم اوفتلتهم لالى الله تحشرون)^{۱۸۸} اكر اولسانكز ياكه اولدورولمش بولسه نكرن البته الله نك طرافينه بار ولسر نى (يعنى بر آدم بر خير لى اش قليب آنده اولسه ويا اولدوراسه آنكا كويونماسن آننگ اوچون الله تعالى ننگ تقدير يته انكار قلمق بولب آخرة فايده سيدن كوز يوق وديناي سومك بولر بو البته كافر لارننگ اشيدور (فيما رحمة من الله لنت لهم) بس مهر بان اى وشفقتلك سببى بلان الله دن يوم شلق قيلنك آلار اوچون يعنى صوعش دن قاچقانلار اوچون (ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من حولك) واكل بولسنك سين بوزوق فعلى وقاى كونكل لى طارالر ايدى سنك تير انك دن (يعنى احد صوعش دن قاچقانلارغه شفقتلى بول قاتى كونكل لى بولمه (فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم في الامر)^{۱۸۹} كيج آلارننگ كيچولكيدان ويارلقانيق تلا آلار اوچون وكي نكاش ايت آلار بلان صوعش اشنده وباشقه شده ده (فاذا عزمت فتوكل على الله) چانكم قصدونكى باغلا سنك بر اشكا تابشر اشكنى الله غه (ان الله يحب المتوكلين)^{۱۸۹} تحقيق الله سوير اشنى طابشر غانلارنى (نى) احتمال دور كه اول حضرت عليه السلام نك كونكلى مسلمانلار دن قالغان بولب كينكاش قلمقنى قويمقنى تلامكى اولر اشبوننك اوچون الله تعالى ايتديكه اول كينكاش ايتك يچشيدور اكر كينكاش بلان بر اش بولسه ايكنچى اول اش دن قايتولمس ديب (ان ينصركم الله فلا غالب لكم) اكر ياردم قيلسه سن كا الله بس هيچ بر آدم غالب بولمس سر كا (وان يجنل لكم فمن ذا الذى ينصر من بعده) واكل ياردم بيمر ما يچه خور قلسه سن نى بس كم دور ياردم بروچى سر كا موندن صونك (وعلى الله فليتوكل المؤمنون)^{۱۹۰} بس الله غه طابشر سن اشن ايمان كيتور كن آملار (وما كان لنبى ان يغفل) والبتنه خيانت قلمق پيغمبر دن اولمس (ومن يغفل يائت بما عمل يوم القيامة)^{۱۹۰} وهر آدم كم خيانت قيلسه كيتورور خيانت قلغان نر سه سن قيامت كوننده (يعنى

(اف) اشبو آيتدن مراد يامسلمانلار ننگ كونكلنى آلب آلارنى خوش وقت قيلمقدور تاكم كمان قلمه ستلار اول حضرت عليه السلام ظاهر ده بر دن عفو قيلسه ده باطنك قيلمقا ندور باشقه وقتده بر دن اوچ آلر ديب اول طريقه اش پيغمبر لارننگ اش ايمس دور كم ظاهر ده باشقه بولب اچدن باشقه بولمق وينه مسلمانلار غه بلب دورور كم حضرت عليه السلام غه كمان قلماسنلر كم عنيمت مالن يشرور واحتمال باردور كم بو آيتنى شوننك اوچون ايندوردى اول اوق آتقانلار طاو چوقر يدان چقد ييار عنيمت مال اوچون اكر كيلسه لار اول حضرت الارغه اولش ويرمز ديب ياكه عنيمت مالايدن بر نرسنى يشرور ديب كيلمشلار دور وايتور لركم بدر صوعش دن عنيمت مالندن بر نرسه يوق بولدى بر آدم ايتديكه اول نرسنى حضرت اوزى اوچون آلب قويدى ميكن ديب اشبوننك اوچون بو آيتنى الله تعالى ايندوردى بولاي كمان قلمانكز ديب (جم)

آرقاسینه یو کلاب کیتورور (ثم توفي كل نفس ما كسبت) موندین صونک تمام بیر ولمش بولور هر آدمغه اشلاکن نرسه سی ننگ جزاسن (وهم لا يظلمون) اول آدملار ظلم قیلنس لار یعنی هر قایس ننگ جزاسی قلغان قدرلی اولر (افمن اتبع رضوان الله) ایاول آدمکم یاردی وکیتدی الله ننگ رضاسینه (کنن بآء بسخط من الله) اولر می اول آدم کونک کیری دوندی الله ننگ آچوینه (وما ءواه جهنم وبئس المصير) وآننگ اورنی جهنم دور اول جهنمی یامان اور وندرر (هم حرجات عند الله) آلا کوب آرتق درجه لده دور الله تعالی فاشنده (والله بصير بما تعملون)

والله کور کوجیدور اول نرسنیم آلا اشلازلار (ف) یعنی پیغمبر لار وبارچه آدملر برابر یعنی بر دای ایسدور دنیا مالینه کونکل قویوده انبیالر دنیا مالینه کونکل قویماس لار (لقد من الله علی المؤمنین) البته کوب کوب نعمت بر حی الله مؤمنلر کا (اذبعت فیهم رسولاً من انفسهم) آننگ اوچون یباردی آلا آراسنک بر پیغمبرنی اورلری جماعه سندن (یتلوا علیهم آیاته) اوقور الارغه الله ننگ آیتلارون یعنی قر آننی (ویر کیهیم وبعلمهم الکتاب و الحکمة) پاکلار آلا رنی ایمان بلان کفر لک آرغون لقیدان و اوبر اتر آلا رغه قر آننی وسنتن (وان کانوا من قبل لفی ضلال مبین) و تحقیق بولدی آلا پیغمبر یبار ولودن اول ظاهر بولغان آرغونلده و بولنی یوغالطوده (اولما اصابتکم مصیبة) شول وقتک کم (اشمو احد کوننده) یتوشد وکده سن کابر قایغو کم (قد اصبتم مثلیها) تحقیق سن یتوشدور مش اید وکز بدر کوننگ آننگ ایکی او حشاشن (قلتم انی هذا) ایتد وکر سن فی ر دن کیلیدی بزکا اشمو قایغو (دیب) (قل هومن عند انفسکم) ایتکل کم سر ننگ اون لار وکر فاشند ندر دیب رسول بیور وغانغه خلاقلق قلغانونکر ننگ جزاسیدور (دیب) (ان الله علی کل شیء عتد یز) البته الله هر بر اشکا قادر دور (ف) (وما اصابتکم یوم التقی الجمعان) و اول نرسه یتوشدی سر کا ایکی جماعت ننگ بر بر ینه باسب بولقغان کونیده (فباذن الله وبعلم المؤمنین) الله ننگ تلامکی بر له ایدی آیر مقلق اوچون مؤمنلر فی منافقلر دن (وایعلم الذین نافقوا) و بیلور اوچون شول آدملر فی منافق بولدیلار (وقیل لهم تعالوا فانتلوا) وایتولدی آلا رغه منافقلرغه کلونکر صوغش قیلونکر دیب (فی سبیل الله اودفعوا) الله ننگ بولنده یا که کافر لارنی شهر ونکر دن کیتار وکر (قالوا لنعلم قتالا لاتبعناکم) ایتد یلار اکر بلسک ایدی صوغش قلمقنی (یعنی صوغش فی مصاحت کورسک ایدی) البته یارور اید وک سر کا (هم للکفر یومئذ اقرب منهم للإیمان) بونلر کفر کا اول کونک بیک یقین اید یلار و اول نرسه قر اغانده

(اف) یعنی سز لار بدر صوغشنگ کافر لردن جتمش کشینی اولتر دوکز و جتمشی دخی اسیر قلدو نکز وشول احد غرا سنده سر لردن جتمش کشی شهید اولدوقنی فی اوچون آچغلاندونکر اشمو جینکل مک اور کز ننگ کپچولو کزدن بولدی آننگ اوچون پیغمبر ننگ بیورو عن تنکلا مایچه صوغش صافن تاشلاب صوغشته حاضر بولدونکر یا که اول سبید ندر و کم اسیر لرنی اولتر مایچه مال آلب قوتولدر دنکرز و حالانکه رسول علیه السلام خیر برکن ایدی کم اکر بو اسیر لرنی اولدور مایچه مال آلب قویسا نکز سن دن جتمش آدم شهید بولا چقدر دیب آدملر بوسوزنی قبول قلمای مال آلب اسیر لرنی قوتولدور دیلار (جم)

(ف) معلوم اولسنگم اوشبو

منافقلاز ننگ سوز بدر کم
 ظاهرده نفاق سببندن
 سوبلد يلار اكر صوغشنى
 بلسك ايدى سز ننگ بلان
 بر كا صوغشغه حاضر بولور
 ايدوك ديب ياكه ايتد
 يلار كه صوغشنگ طر
 بقندان خبر موز يوق
 ديب مسلمانلارغه شلمته
 قلد يلار بز ننگ كينكا
 شمرنى تو توبيلار وحالانكه
 اول منافقلازغه معلوم
 ايمسدور اوشبو سوزلرى
 بلان ايمانندن يراق بولب
 كفر كا يقين اولمقلىرى
 (ف) شهيدلار اوچون
 اولكاندين صونك بر نوعى
 تر وكلك بار دور كم باشقه
 اوليالر اوچون اول
 يوقدور شهيدلار كا اشبو
 حالده يحش بېك واچك
 وعيش وعشرة كامل وجه
 بلان حاصلدور وباشقه
 مو عمئلر كا جنتكه كركاچ
 اولطر يق بلان بولر (جم)
 (ف) احد صوغشند
 مسلمانلار وكافرلار وعده
 قيشد يلار كيمله چك يلده
 بدر بازار يده صوغش
 اوله چقدور ديب بدر
 بازارى ننگ وقتى كيملى
 كافرلار بر آدمى ييار ديلار
 تا كم اوزلرننگ كوبلوكن
 مسلمانلارغه بلدور وب
 آلارنى توقناتمق اوچون
 شول حالان ايكن مسلمانلار
 رسول عليه السلام بلان
 بر كابدر بازارى بر يته
 شغل لانب كوب فايده

ايمان طرفينه يقين اولمقدان يعنى كفر اهلينه يقين اولمقلىرى ايمان اهلينه يقين اولمقلىرى ايمان آرتق
 ايدى اول منافقلاز ننگ (يقولون بافوا هم ما ليس في قلوبهم) ايتهلر آلاز آغر لارى بلان اول
 نرسهنى يوق ايدى اول نرسه آلار ننگ كونكل لار ونده (والله اعلم بمايكتمون) (الله
 بلكوچيدور اول نرسهنى كى يشر ديلار آلاز (الذين قالوا لاخوانهم وقعدوا لو اطاعونا
 ماقتلوا) آندان آدملر اوزلرى صوغشدين ايارى اولتور وب قالد يلار ايتد يلار
 اوز قرداشلار ننگ حقتك اكر بز ننگ سوز موزنى قبول ايتسه ايد يلار اولتور ولمن لار
 ايدى ديب (قل فادروا عن انفسكم الموت) ايتد كيتار ونكر اوزلار ونكر ديان اولمى
 (ان كنتم صادقين) اكر بولسانكز راست ايتكوبچيلار دن (ولا تحسبن الذين قتلوا
 في سبيل الله امواتا) ايمان قيلمناكز سز اول آدملر نى اولدور ولد يلار الله يولتك (يعنى
 الله رضالغى اوچون) اولك ديب (بل احياء) بلكه تر وكلاز دور (عند ربهم) اوزلرى ننگ
 ربلرى ياننده (يرزقون) رزق بيلر ولمش بولورلار (فرحين بما آتاهم الله من فضله)
 شادلقده دور لار آلاز اول نرسهنى بيلدى آلازغه الله اوزنى ننگ احسانيدن (ويستبشرون
 بالذين لم ياتقواهم من خلفهم) وسبوونكوبچى لار دور شونداين آدملر بلان يتشماش لردور
 آلار ننگ آرتندن (يعنى صوغشك اولتور ولمى بولد اشلارى ننگ حاللار ونندن شادلانمش
 بولورلار كم (الاخوف عليهم ولا هم يحزنون) يوقدور اصلا قورقو آلازغه ودغى
 ايمسدور آلار كوينكوبچى (يستبشرون بعمه من الله وفضل) شادلانور لار آلار الله
 تعالى طرفانندن اولغان نعمت بلان قلمى ايلان الله آلازغه آرتق (وان الله لا يضيع
 اجر المؤمنين) الله ضايغ قلمس وبترمس مو مملر ننگ ثوابنى (ف) (الذين
 استجابوا لله والرسول) شونداين آدملر كه قبول قلد يلار الله ننگ بيور و غن ورسول ننگ
 بيور و غن (من بعد ما اصابهم القرح) يتوشكندين صونك آلازغه جراحتلار
 (الذين احسنوا منهم واتقوا اجر عظيم) شونداين آدملر اوچون ايندكو اش
 قلد يلار اولدور جماعتندن والله دن قورقناتلار اوچون الوغ اجر لار يعنى ثوابلار بار دور
 (الذين قال لهم الناس) شونداين آدملر كم ايتدى آلازغه آدملر (ان الناس قد جمعوا لكم
 البته كافرلار عسكر جديلار سز ننگ اوچون (فاخشوهم فرادهم ايماننا) بس قورقنك سز
 شول عسكر دن ديب آرتدوردى اوشبو سوز آلار ننگ ايمانلارونى (وقالوا حسبنا الله ونعم
 الوكيل) ايتد يلار مسلمانلار يته چكدور بز كالله اول اللهنى خوش اش قلاچقدور ديب
 (ف) (فاتقوا الله من الله) بس كبرى قايتد يلار مسلمانلار الله طرفيدن بولغان نعمت
 چغب صائوا الو بلان

قلدیلار کافر لار لاردن هیچ
 بر آدم آلا رغه بمانلق
 قلمادیلار اوشبو غز اغه
 کچک بدر دیدیلار الله
 تعالی آلا رنی ماقتاب
 اوشبو آیتنی ایندوردی
 (ف) چنانکم بدر صوغشی
 بتدی ابوسفیان کم کافر
 لارننگ جماعسینه باش
 ایدی ایتدیکم کیله چک
 بلد بیدر اور نیلک صوغش
 بوله چقدور رسول علیه
 السلام بینه قبول قلدی
 شول وقتکم کیله چک یل
 بولدی رسول علیه السلام
 آدمکر کلیوردیکم بارونکر
 صوغشغه کیتنه لک اول
 آدمکر کم بولد اش بولد
 یلار و صوغشغه حاضر اولد
 یلار آلا رغه شول سونچ
 باردور که صغانلقدین
 صونک اوشبو یاطر چیلغنی
 قلدیلار دیب (جم)
 (آف) ابوسفیان دیلدیکم
 رسول علیه السلام اکر
 وعلا ده کلمه مسله نلار قور
 قمش بوله صوغش دین قور
 قب قاله لار دیب بر آدم کا
 کم اول آدم دینه کابارور
 ایدی بر آلا رچه بر دیکم
 مدینه کا باروب کافر لار
 کوب عسکر چیدی سر لار
 اوچون تاکه مسلمانلار
 قور قب صوغشغه کلمه سنلار
 دیب اول آدم مدینه کا
 کیلب سویلی باشلادی
 مکه اهل کوب عسکر
 چیدیلار سر لار کا آلا ریلان
 صوغش قلمق چمش
 ایسدرور دیب الله تعالی مسلمانلار غه بشار دیوایتدی

بلان یعنی صاتوق یلب کوب فایده بلان (و فضل لم یقسم سو) والله ننگ احسانی بلان
 توتادی آلا رنی یعنی يتوشمدی آلا رغه هیچ بر ضرر (و اتبعوا رضوان الله) و ابا ریدیلار
 آلا ر الله ننگ رضاسینه (والله ذو فضل عظیم) (والله الوغ فضل ایسیدور (انذکم
 الشیطان بحنوف اولیاءه) بودور اوشبو خبرنی بیر کن شیطان دور قور قوتور اوز دوستلارون
 (یعنی اول آدم کم خبر کیتوردی اول آدمغه شیطان اویر اتمشدرور (فلا تخافوهم و خافون
 ان کتم مؤمنین) بس ای مسلمانلر قوروق بانکر سر کافر لاردن قورقننگ لار مندن
 اکر مو عن بولسه نکر (ولا یجزئک الذین یسارعون فی الکفر) قایغولاندور ماسنلر سنی
 ای محمد شوندا این آدمکر کم آشوغر لار آلا ر کفر ده یاردم قلمق (انهم لن یضر والله شیئا)
 البته آلا ر اصلا ضرر قیله آلا سلا ر الله تعالی غه (یعنی الله ننگ دیننه) هیچ بر نرسنی
 (یرید الله الی جعل لهم حظا فی الآخرة) نلار الله تعالی قیلدغه آلا رغه (یعنی بیر مسکه) هیچ
 بر نصیب آخرنگ (ولهم عذاب عظیم) (و آلا ر اوچوندور الوغ عذاب (ف) یعنی
 منافقلر شول وقتده کم مسلمانلر ننگ آرا سنده کیلب او تور دیلار کفر سور لارنی سویله کا
 باشلادیلار (ان الذین اشتروا الکفر بالایمان) تحقیق شوندا این آدمکر کم آلا ریلار
 یعنی اختیار قلدیلار کافر لکنی ایمان اور ننده (لن یضر والله شیئا) البته ضرر بیر من لار
 الله تعالی غه هیچ بر نرسنی (ولهم عذاب الیم) (و آلا ر اوچوندور نچتکوی عذاب (ولا
 یحسبن الذین کفروا) (و البته کمان ایتمسونلار شوندا این آدمکر کم کافر بولدیلار
 (انما نملی لهم خیر لانفسهم) بر ننگ مهلت بیر مکن آلا رغه ایدک دور آلا رننگ حقدنه
 (یعنی آشقماغانلوقم ایدک دور دیب) (انما نملی لهم لیزدادوا انما) بودور کم مهلت برور بر
 بر کافر لار غه یعنی عمر لارون اوزون قلمق بلان آرتق بولماقلقری اوچون کناهار لاقده
 (ولهم عذاب مهین) (و آلا ر اوچوندور خور قلوبی عذاب (ما کان الله لیدر المؤمنین)
 هر کین طاشلامس الله مسلمانلارنی (علی ما انتم علیه) شول نرسه اوزارینه کم سر بوحالک
 اول نرسه اوز رنده سر (یعنی ای منافقلر مو عمنلر نی یشر ونده شلته و ظاهر ده مسر قیلور
 بولدونکر اول حال ایله سرنی قویمز (حتی یمین الغیب من الطیب) تاکم آیر ما یچه
 شاقشینی پاکیر دن (منافقلر شاقشی اولمغیدان آیرور مسلمانلر دن) (وما کان الله لیطلعلکم
 علی الغیب) (و هر کین بلکوی قیلمز الله سرنی غایب اولان نرسه کا) (ولکن الله یجتبی
 من رسله من یشاء) (ولیکن الله صایلار اوزنی ننگ پیغمبر لاریدان اول کشنیکم نلار یعنی
 پیغمبر لردن تلا کان آدم لار غه بعض غایب اولغان نرسه نی بلدرور فامنوا بالله ورسله)

مسلمان لار هم بزکا الله
یتاچک دور دیدیلار
آندان صونک بدر اورنینه
باروب صاتو آلو ایتب
وفایده آلوب قایتدیلاز
فانقلبوالح آیتیند اشیمونی
بیان قلوباردور (جم)

ایمان کیتورونکر: الله تعالیٰ غه و آننگ پیغمبر لارینه (وان توؤمنوا وتتقوا فلکم اجر عظیم) ﴿۱۷۹﴾
واکر ایمان کیتورسه نکر: وصافلانسه نکر سن ننگ اوچون بولغوچیدور الوغ ثواب (ف)
یعنی حق تعالیٰ مؤمنلارنی منافقلردن صایلار و آیرور و غیب ننگ خبرون هیچ بر آدمغه
بلدور منکر پیغمبر لارکا بلدورور (ولایحسبن الذین یبتغون بما آتاهم الله من فضله)
وتیوشدور کم کمان قیلماسن شول آدملر کم صارانلق قیلورلار اول نرسنیکه بردی آلازغه
الله تعالیٰ اور احسانندن (هو خیر الهم) شول صارانلغی اوزی اوچون ایندکو (دیب)
(بل هوشر الهم) بلکه اول صارانلق یاوز دور آلاز اوچون (سیتوقون ما بتخلوا به یوم القیامه)
تیر دور کم طوق او حشاشنده یعنی قاموت کونک توکارک ایتولب کیر تلمش بولر آلاز ننگ
مویونلارینه اول نرسنیکم صارانلق قلدیلار آننگ بلان قیامت کونیده (ولله میراث
السموات والارض) والله اوچوندور کولر ننگ آرتده قالدورغان نرسه لری ویر ننگ
آرتن قالدورغان نرسه سی (والله بما تعملون خبیر) ﴿۱۸۰﴾ والله شوندا این نرسه کا اشرس سن
آی بنکوچیدور (ف) بو آیت رگانتی بیر ماگن لار حقیده ایندور ولمش دور هر آدمکم
زکات بر مرسه مالی قیامت کوننده یلان وارژدها صورتنده اولب بوغانزینه طوق کمی کر تولب
آصولر والله وارژدور بارچه سینیه یعنی آخرسن اولرسن وهه مالونکر قالور اکر سن اوز
قولغز برلان برسه کر ثواب حاصل بولر (لقد سمع الله قول الذین قالوا) تحقیق اشدنی
الله شوندا این آدملار ننگ سوزونی ایندیلاز آلاز یعنی جهودلار (ان الله فقیر وحن اغنیاء)
تحقیق الله فقیر دور و برلار بایور دیب (یعنی چنانکم جهودلار اقرضو الله قرضاً حسناً آیتن
اشندیلار کم برلار بایدور من الله فقیر دور بر دن بور وچ صریدور دیب شول وقت بو سنکتب
آیتی ایندور ولدی (سنکتب ما قالو اوقتلهم الانبیاء بغیر حق) یازار بز ایتکن نرسه لرون
وینه یازار بز آلاز ننگ اولتور کاتلرینی پیغمبر لارنی حقسن بیرده (وتقول ذوقو عذاب
الخریق) ﴿۱۸۱﴾ وایتور من تاتونکر یاندروچی اولان عذابنی (ذلک بما قدمت ایدیکم)
اشبو عذاب اول اش سیندندور کم الکی بیاردی اول نرسنی سر ننگ قوللارونکر (وان الله
لیس بظلام للعبید) ﴿۱۸۲﴾ ودخی اول سبب بلاندور کم الله قوللارینه ظلم قلوچی ایمس دور
(الذین قالوا ان الله عهد الینا) شوندا این آدملر کم ایندیلاز البته الله حکم بیاردی بر ننگ
طرافرغه (الأنؤمن لرسول حتی یأتینا بقرآن تأکله النار) ﴿۱۸۳﴾ ایمان کیتور مسکه هیچ
بر پیغمبر کا تا کم کیتور ما نیچه بر قر بانکم اول قر باننی کو کدن اوت اینب یعنی توشب
آشاماسه یعنی عیبندن بر اوت ظاهر بولب قر بان اولغان نرسنی آشاسن دیب (قل قد

جاءكم رسول من قبلي بالبينات (ایتکل تحقیق کیتور دیلار سر کا پیغمبر لار مندن اول روشن
 اولغان معجزہ لاری (وبالذی قلتہم) وسر ایتکن قر بانسی (فلم قتلتموہم ان کنتم صادقین)
 فی اوچون اولتور دو کزن اول پیغمبر لاری اگر راست ایتکوچی بولسانکنز (ف) فان کذبوک
 فقد کذب رسول من قبلك (بس اکر یالغایچی دیسه لار سنی ای محمد خاطر نك قالما سن
 وکویونمه تحقیق یالغایچی دیولمش بولدی پیغمبر لار کم سیندن الک کیلب (جاغو
 بالبینات والزبر والکتاب المنیر) کیتور مشلر ایدی اول پیغمبر لار روشن اولغان
 معجزہ لاری وقور قوتوچی حکملار یاز اولغان کتابلاری و روشن اولغان توغری یول
 کورستکوچی کتابلاری (کل نفس ذائقة الموت) هر بر آدم اولنی طاطغوچیدور یعنی
 کویوندور ماسن سنی آلار نك یالغایچی دیملری سنی بار چه اولب منکافایتا چقلر دور (وانما
 توفون اجورکم یوم القیامة) بودور کم تمام بیرلش بولر سن اوز و کزن نك اجر لرو و کزنی
 قیامت کوننك (فمن زحزح عن النار) بس هر کم یز اولاندور ولمش بولسه جهنم اوتوندن
 (وادخل الجنة فقد فار) وکر وتلمش بولسه جنتکا تحقیق اول آدم مقصودینه توشدی (وما الحیوة
 الدنیا الامتاع الغرور) وتوکل دور دنیا نك تر وکلوکی مکر آلد اوچی اسمایدور
 (لتبلون فی اموالکم وانفسکم) البته صنالمش اولر سن اور لار کزن نك مالونکر ده واوز لار و کز ده
 (ولتسمعن من الذین) والبته ایشدور سن شوندا این آدم لردن (اوتوا الکتاب من قبلکم)
 کتاب بر ولدی آلا رغه سر دن الک یعنی یهودا یله نزارالردن (ومن الذین اشركوا اذی
 کثیرا) وایشتر سن شوندا این آدم لاردن مشرک بولدی لار ، آلا کوب رنجته تورغن اشلر فی
 دینده شلته قلوکوک ایمان کیتر وکا تلا کازلاری طیوکوک وایه ان کیتر کازلاری خور لاوکوک
 (وان تصبروا وتقاوا) اکر صبر قیلسانکنز آلار نك رنجتمکیسه وصافلانسانکنز الله نك
 امرینه خلاقلق قلوون (فان ذلک من عزم الامور) (البته اشبوصبرلق وتقولق مقصود
 اولغان اشلر دندور) (واذخذ الله میثاق الذین اوتوا الکتاب) وایسناکا توشر شولوقتن کم
 آلدی الله تعالی وعده فی کتاب بیلر و لکانلاردن (لتبیننه للناس ولا تکتمونه) البته بیان
 قلوونکر وبلدور وکزن کتابنی ویشر مکنز اول کتابنی یعنی اول کتابک محمد علیه السلام نك
 خبرون بیشر مکنز دیب (فنبتوه وراا ظهورهم) بس آتدی لار آلا ر شول وعده لرون
 آرقه لاری آرطینه (واشتر وایه تمناقلیلا) و آلدیلار آنتک اورنینه آرغنه آچهنی (فبتس
 ما بشرتون) بس فی یاوز نرسه دور کم آلور لاری (لا تحسن الذین یفرحون بما اتوا)
 گمان ایته ای محمد شول آدم لرنیکم شادلانر لار اشلاکان اشلری بلان یعنی محمد علیه السلام نك

کیمستور کیم
 صابر ایستو ۱۸۶
 الیوم بیوکن
 واعده لرون
 آقیامه اشتر وچیلر
 ۱۸۷

علامتن يشر مكرى بلان (ويحيون ان يحمدوا بما لم يفعلوا) وسويلار آلا ماقالمش
بولماقرون اشلاماكن اشلى بلان يعنى اللهنك وعده سنى بربنه كيلتور مكرى بلان
(فلا تحسبنهم بفتنة من العذاب) بس گمان قلمه سبين آلا رنى عذابيدان قوتولغان بربده لار در
ديب (ولهم عذاب اليم) وآلا اوچون دور ارا نجتكوي عذاب (والله ملك السموات
والارض) والله اوچون دور كوكلارنك پادشاهلى ويرنك پادشاهلى (والله على كل
شى عقدير) (والله تعالى هر ير اشكه قادر دور (ان فى خلق السموات والارض) البته
كوكلارنى يراتمده ويرنى يراتماق (واختلاف الليل والنهار) وكچه لارنك وكوندورنك
بر بربنه باشقه بولاب كيتب كيلما كيد (آيات لاولى الالباب) علامتلا باردور عقل
ايالربنه يعنى بيغمبر لار دن معجزه استمه كا حاجت يوقدور آتنگ اوچون الله تعالى نك
بيورمغى اوزون بر ديب بلمكدور بر ديب بلمكادالت قيلغن علامتلا عالمنك بار چه سنده ظاهر
وروشندور (الذين يذكرون الله قياما وقعودا وعلى جنوبهم) انداين آدملر كم اول عقل
ايالرى ذكر ايترلار يعنى با دابترلر الله تعالى نى آيات اوزره تور دو قده واوتورغانده
وياقننده يعنى هر بر وقتلر يده (ويتفكرون فى خلق السموات والارض) فكر قيلرلار
يعنى حسابلارلر كوكلارنك ويولارنك ياراطلششنده (ربنا ما خلقت هذا باطلا) وايتورلار
اى بر نك ربمن ياراتمادونك بوكوك بلان برنى باطل وبوش بر كا يعنى كامل والوغ حكمت
اوچون ياراتدونك (سبحانك فقنا عذاب النار) (۱۹۱) باكلك باردور سنك اوچون بس
صاقلاغلزلارنى اوت عذابيدان يعنى بو عالمنى بوش قه ياراتمادونك بلكه بو عالم آخرت
عالمينه توتاشر (ربنا انك من تدخل النار فقد اخزيتته) اى بر نك ربمن البته سبين
در آدمنى كم كر تيسنك اوققه يعنى جهنمكا تحقيق البته خور ايتدونك (وما للظالمين
من انصار) (يوقدور ظالملر اوچون يعنى كافرلار اوچون هچ بر ياردم قلوچى يعنى موتمنلار كا
بولغان كوك شمعچى (ربنا اننا سمعنا مناديا ينادى) اى بر نك ربمن البته بر اشندوك
بر اوند اوچينى الوغ طاوش بلان اول چاقور وچى رسول عليه السلام ياكه قر آندور چاقور
اول (الايمان ان امنوا بربكم) ايمان طرفينه كم ايمان كتر ونك اوزوكر نك ربونكر غه
ديب (فامنا ربنا فاعفر لنا ذنوبنا) بس برلار ايمان كيتوروك اى بر نك ربمن يارلقاغل
بر نك گناهمننى (وكفر عنا سيئاتنا) ويراق قيل بربدن بر نك يارلقومرنى (وتوفنا مع
الابرار) (۱۹۳) واوتر برنى اينكو آدملر بلان (ربنا واتنا معا عدتنا على رسلك) اى بر نك
ربمن بيمر بر كا اول نرسنيكم وعده قلدنك بر كا اوزنك نك بيغمبر نك نك تللرى بلان

حفظاً
ويكون ۱۹-۱۹۵

(ف) جهودلار يانكوش
مسئله لرى او بر اتد بيلار
ورشوت آلد بيلار ويغمبر
ومن عليه السلام نك صفتلا
رون باشر ديلار واو رلرى
بربرى بلان شادلق
قيلرلار ايدى بر آدم
برنى شلته وخور لاه غه
كوچلارى يتى ديب هم
اميد قيلرلار ايدى آدملر
آلا رنى ماقطرلار كوب
عالمدور ودين اياسيدا
ندور وحقى طابقانلار
ندور ديب (جم)

(وَلَا تَحْزَنْ نَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ورسوا قلمه بنی قیامت کونید (أَنْتَ لَا تَخْتَفِي الْيَوْمَ) البته سین
 وعدہ کا خلاف قلمسینک (فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ) بس قبول قیلدی آلارنک دعاسنی آلارنک
 ربیلری (إِنِّي لَا أَضِيعُ عَمَلٌ مِنْكُمْ مِنْ ذِكْرِ أَوَانِي) بولای دیب بن بوش قلام
 هیچ بر اش قیلغوچی ننگ اشنی سرن ایرلار دن یا که خاطونلار دن (بعض من بعض)
 سز ننگ بعضونکر بعضونکر دندور یعنی ایر خاطوندن خاطن ایر دن بارده آدم علیه السلام
 بالاریدور (فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَآخَرُوا جُورًا مِنْ دِيَارِهِمْ) بس شوندا این آدم لر کم کوچد یلار
 وچوغار ولد یلار یور طلاریدن یعنی طوغان یور طلاریدن (وَأَوْذَانًا سَبِيلِي) ارا نجتلمش
 بولد یلار سو که بلان واور مق بلان و ماللار ون طراتیق بلان منم یولمده (وَقَاتِلُوا وَقَاتِلُوا)
 صوغش قلد یلار واولتور ولمش بولد یلار آلار (لَا كَفْرَ فِي عُنُقِهِمْ سَيِّئَاتِهِمْ) البته براق قیلر من
 مین آلار دن یاور تلار ون یعنی یار لغار من (وَلَا دَخَلْنَاهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) والبته
 کر وتر من آلاری جنتلر کا آغار اول جنتلر ننگ آستند ان بلغه لر (ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) ثواب
 بیر مک بلان الله تعالی قاشندن (وَاللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنُ الثَّوَابِ) الله ننگ قاشندن دور کور کام
 ثواب (لَا يَغْفِرُ نَكَاحُ الْكُفْرَانِ الْبِلَادِ) کیر کدور کم آلدامن سز لاری یعنی
 ای مؤمنلر بوهر کمسنه کا خطا بدور کافر لارنک کیلب کیمه مک لکی شهر لارده یعنی کافر لارنک
 صانوقیلب یور مکملگی (مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادِ) اول آرز فایده دور
 یعنی مؤمنلر کا بیر لکن ثوابقه قراغانده مؤن دین صونک آلارنک اور ونلاری جهنم اولور
 جهنم ایمان اور ون دور (لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا رِبَاهِمَ) لیکن اول آدم لر کم قور و قد یلار
 اولر لی ننگ ربیلر ندن (لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آلار اوچون دور جنت لار کم
 آغر اول جنتلر ننگ آستند ان بلغه لار (خَالِدِينَ فِيهَا نَذَارًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) منکو اقالر لار اول
 جنتده بولک بولب حاضر لانیشدور الله ننگ قاشندن (وَمِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْآبِرَارِ) واول
 نرسه کم الله ننگ قاشندن دور کوب یخشیدور ایند گو اشیلر کا (وَأَنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ)
 بالله (وَتَحْقِيقُ كِتَابِ أَهْلِ بَيْتِنَ بَعْضُ آدَمَلر بار دور کم ایمان کیتور وور لار الله تعالی غه
 (وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ) واول نرسه کا کم ایندور ولدی سز لار کا یعنی قر آغه
 ودخی شول نرسه کا کم ایندور ولدی آلاغه یعنی تورات ایله انجیل کا (خَاشِعِينَ لِلَّهِ) توبیاچمک
 قیلب اول ایمان کیتور کانلار الله تعالی غه (لَا يَشْتُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَانِيًّا) آلمسار آلار
 الله ننگ آیتلری ننگ برابرینه آراچمهی یعنی الله ننگ علامتلار ون آراچمهی آلب صانما سلاز
 نیتک ایمان کیتور مکنلری عالملریدن والوغلاریدان صانمانلار (أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ

نزل اول طعام وشراب دور
 کم مسافر ننگ کیلما کینه
 حاضر قیلر بس چانکم جنت
 ایمان اهلینک کیلما کینه
 حاضر لانیمش بولر آلارنک
 حرمتی الله تعالی ننگ
 دیداری بولسه شیک علی
 توکل دور (زید)

عند ربهم (اوشبو جماعتلر آلا اوچون دور نو اب ر بیلری ننگ قاشنده) ان الله سر بع
 الحساب ﴿ البته الله تعالی تیر حساب قیلر چقدور (یا ایها الذین امنوا) ای آنچالاین
 ایمان کیلتورکن آدملار (اصبروا وصابروا وابطأوا) صبر قیلونکنز الله ننگ طاعتیده
 وصبر قلعوچی بولوغز الله ننگ دوشمانلرینه مشقت تارتب و صوغشقه حاضر اولونکنز (واتقوا
 الله لعلکم تفلحون ﴿) وقورقونکنز الله دن شاید که سر لار قورقنچ لاردن قوتولورسز (ف)
 یعنی ثابت بولونکنز دینده و صوغش قلمقده و طورونکنز کافر لار ننگ قارشوسیده *

﴿ سورة النساء مدنیة وهی مائة وست وسبعون آية ﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

(یا ایها الناس اتقوا ربکم) ای آنچالاین آدملار صافلانکنز اوزونکنز ننگ ربکنز دان کم
 (الذی خلقکم من نفس واحدة) اول ربکنز دن یراندی سر نی بر آدمین (وخلق منهار وجها
 وبت منهار رجال اکثر اونساء) و یراندی اول آدمین اوزی ننگ خاتونن و تار قاندی بو
 ایکسیدان کوب ایرلونی و کوب خاتونلارنی (واتقوا الله الذی تساءلون به و الارحام)
 قورقونکنز و صافلانونکنز الله دن کم صورارسز سر بر بر ونکنز دان اول الله ننگ اسمی بلان یعنی
 بالله قیلور من دیب ایتورسز وقورقونکنز رحملری کسیدکن (ان الله کان علیکم رقیباً ﴿)
 البته الله سر کاصافلانوچیدور (ف) یعنی حضرت آدم دن حوانی یراندی مون دین صونک
 بو ایکسیدن بارچه آدملر نی یراندی و صافلانکنز دوشمانلر نکر دن بوز و قلق قیلر نکر
 یقین لارونکر غه ورحمی کسیدکن (واتوا الیتامی اموالهم) بر ونکنز یتیم لر کای یعنی آتالری
 اولکان کچکنه بالالر غه ماللر نی (ولاتبدلوا الحنث بالطيب) و آشتیر مانکنز بچشیشنی نلچاری
 بلان یعنی اوزه نکر بلان یتیملر مالن قانتشرو ب (ولاتاء کوا اموالکم الی اموالکم) و آشام نکر
 آلا ننگ مالنی یعنی یتیم لار له نی اوز مال نکر غه قانتشرو ب (انه کان حوباً کبیراً ﴿) البته
 اول آشامق ضرور اولان کنده دور (ف) یعنی یتیملر ننگ ولیلرینه وهم وصی اولغان لرینه
 الله تعالی بیور دور آلا ننگ ماللارینه خیانت قلمنک و آکوشتر مانک بیک صافلانکنز اکثر عقل
 کروب بلاغت کایتسه ماللارونی اوزلرینه طابشر ننگ (وان خفتم الاتقسطوا فی الیتامی) اکثر
 قورقسانکنز عدل لک قلمه غه کوجونکنز یتمسکنز دن آتلی اولکان قورقونکنز (فانکحوا ما طاب
 لکم من النساء مثنی وثلاث ورباع) بس نکاح قلونکنز اول نرینه فی کم خوش بولور سر کا
 باشقه خاتونلار ایک ایکی و اوچ اوچ و دورتر دورتر (فان خفتم الاتعدلوا فواحدة) اکثر

(ف) جاهلیت زمانیده
 یتیمه قزلار ننگ ولیلری
 مثلا آتلی بلان بر طوغا
 نرننگ اوعلی کواک ایشبو
 قزلارنی نکاحلاب مهر لارون
 برمسلیر ایدی الله تعالی
 ایشبو ایتنی ایندوردی
 اکثر قورقسه غز کم ای
 ولیلر یتیمه قزلارنی
 اوزونکنز نکاح قلمسه نکر
 طوغر یلق قلمه سه نکر
 مهر وی برمه کنز آننگ
 حقن صراچی یوقلغیدان
 و ماللارونی هم اوزلرینه
 برمه کنز سر دن اول مالنی
 صراچی یوقلغیدان بس
 اول وقتده باشقه خاتونلار
 کوبدور بر ایرکا دورت
 خاطن حلالدور آندن
 آرتق جیمق دروست
 دکلدور ایشبو خاتونلار ننگ
 حقتده توغر یلق قلمه غه
 کوچوکز یتسه نکاح قلمنک
 والابر خاطن بتر اکثر
 بر خاطن بولمه سه بر کنیزک
 آننگ کم اول هم بتر وینه
 معلوم اولسنکنز بر آدننگ
 خاطونی بر دن آرتق بولسه
 آلاغه آشامقده واپکنده
 وکیومده وکیچه باتوده
 توغر یلق قلمق واجب دور
 اکثر طور واتی قلمه سه
 قیامت کونکنز بر یان بر لان
 قیق قوبار لار (جم)

قورقسانکن اوشبو صورتده هم ذی عدللك قلمهغه کوچونکن یتمسکلدن بس بر خاتون
 نکاح قیلنک (اوما مکت اریمانکم) یاکه کنیرک دوتکنر خاتون ایلاب (ذلک ادنی الاتعولوا)
 اوشبو برنی تومتق یاکنیرک تومتق یتندور ظلملق قلماسلو قونکرغه (واتوا النساء صدقاتهن
 خلة) بیر ونکر خاتونلرغه آلازنک مهر لری خوشلق بلان (فان طین لکم عن شیء منه نفسا)
 بس اکر خوشلق برلان کچسه لار سرکا مهر لری بدان بر آرون (فکلوه هنیئامر یا)
 بس آشانکن آنی حلال بولوب کناه بولمس خوشلق بلان یعنی رحمت بولمس (ف) (ولاتؤنوا
 السفهاء اموالکم التی جعل الله لکم قیاما) بیر منکر آحق لرغه یعنی عقل سر لارغه اوز ونکر ننگ
 مالنکن فی بتر ور لار قیلدی الله تعالی اول مالنی سر ننگ تر و کلک قیلب تور ماغونکر غه سبب
 (وارن قوهم فیها واکسوم) ویدور ونکر آلا رغه وکیدر ونکر آلا رغه شول مالدن (وقولوا
 لهم قولامعرفا) (وایتونکن آلا رغه یحش سوزنی (ف) تیوشلیدور عقل سر لاردن صاقلانه
 و آلا رنک مال لارینه بارچه مسلمانلار فایدالانور لار قایوسی کشی آرقلی وقایوسی
 اوز اوز بدان بس عقل سر لار ننگ قولینه مال بیروب ضایع قلمسن (ف) یعنی اکر یتیم لار
 عقیلس اولسه مالنی آننک قولینه بیر مکن لیکن کیرک قدرلی اول مالدن صرف قیلونکنر
 چآنکم عقل ایاسی اولسه وبالغ اولسه شول وقت مالنی آنکا بیر ونکر ویحشی سوز برلان
 کونکل لرون شاد لاندور ونکر اوشبو مال سر ننگ یال نکر دور بر سر کافاید اوچون صاقلادوق دیو
 (وابتلوا الیه حتی اذابلغوا النکاح) وصنه نکر یتیم لری یعنی کچکنه لک زماننده تاکه
 شول وقتکه چاقلی اکر یتوشسه آلا ر نکاح قلمق چکیسه یعنی بالغ بولسه لار (فان انستم
 منهم رشدا) اکر آنکلاسه نکر وطایسه نکر اول یتیم لردن عقل بلان اش قلمقنی (فادفعوا
 الیهم اموالهم) بس بیر ونکلار آلا رغه مال لارونی (ولاتؤنوا کلواها اسرافا ویدارا ان یکبروا)
 وآشامکنر اول مال لاری یعنی وصی بولغانلر اول یتیم لرنک کچک و قتلر یده تیوشسن
 یرده وتیرلک بلان الوغ بولولار یدن قورقوب (ومن کان غنیفا لیستغفی) ویرکشی بای
 اولسه بس تیوشلیدور صاقلنمق لق یعنی یتیم ننگ ولیسی یا وصیسی بای اولسه یتیم ننگ
 مالندن هیچ نرسه آلماسنلار (ومن کان فقیرا فلیأکل بالمعروف) ویر آدم فقیر بولسه بس
 آشاسن یحشی یول ایله (فاذا دفعتم الیهم اموالهم) بس هر وقتکم بیر سه نکر آلا رغه مال لارونی
 (فاشهدوا علیهم) کواه لاندور ونکر آلا رغه مال لارون برکنک یعنی مال لارون آغانلرینه
 کواهلار قیلنک (وَكفَى بِاللّٰهِ حَسِیْبًا) ویتاچکنور الله تعالی حساب قلمق (ف) (للرجال
 نصیب مما ترک الوالدان والاقریون) ایرلار اوچون باردور الوش اول نرسه دن میراث

(ف) یعنی یتیم ننگ مالندن
 ارزکن ننگ حاجتوکر کا
 طوطمانکن اکر محتاج اولسه
 نکر اشوکر ننگ بای قدرلی
 یتیم ننگ مالندن اولونکر
 وقتیکم بر بلاننک آتاسی
 اولسه یتیم ننگ مالنی
 برنیچه آدم لرنک آلدونک
 کیتوروب حسابنی یازوب
 بر اییین کشی قولنه تاپشو
 رونکر وفاچانکم اول یتیم
 بالغ بولسه مالنی کندویه
 یعنی اوزینه بر وکن وکوا
 هرغه کورستوکن ونیمقدار
 یتیم اوچون طوطولغاندور
 حسابنی بلدور سنلار (جم)

بولب قالدی آناسیدن واناسیدن و یقین قرداشلر بدن (والنساء نصیب ماترك الوالدان والاقربون ماقالمنه اوکثر نصیبامفر وضا) خاتونلار اوچون هم اولوش یاردور اول نرسه دنکم قالدوردی آئی آناسی و آناسی و یقین قرداشلری اول مال دنکم آز اولسن یا کوب اولسن بلکولی اولش یاردور (واذا حضر القسمة اولوا القربى) هر وقت حاضر اولسه لار میراث مالن بولکن وقتک یقین قرداشلار یعنی وارث اولمالغاندن (والیتامی والساکین) یتیم لر و مسکین لار (فازرقوهم و قولوا لهم) بس بر و کز آلا رغه یعنی بر مک یخشی دور و ایتو کز آلا رغه (قولامعروفاه) یخشی سوز (ف) یعنی اولک ننگ مالنی وارثلار کابولکن وقتونکر ده وارث اولمالغان یقین لردن و یتیم لر دن و فقیر لر دن تقسیم اوستنده حاضر اولسه لر آلا رغه بر آن نرسه رحیم ایلا کز و خاتون لار ون رعایه قلو نکر فاتی سوز ایتنکر و اکر کوب صراسه لار عذر ایتو کز (ولبخش الذین لو ترکوا من خلفهم) کیر کدور البته قورقه لار الله دن شوندا این آدم لر کم یتیم لر کاوسی و ولی لار اکر قالد و رسه لار اولر لی ننگ آرتلر بیدان یعنی اولر لی اولب بالالری قالسه (ذریة ضاعفا) ضعیف اولغان بالالرون (خافوا علیهم) قور قور لار اول بالالرینه کم ضایع بولودن (فلیتقوا الله ولیقولوا قولا سدیداه) بس ایمدی الله دن قور قوب اوزبالالری ننگ مرتبه سیده اولغان یتیم لار کا یخشی قراسونلار موندین صونک اولر لی هم اولسه لار بالالرینه یخشی قرار لار بس کیر کدور کم صاقلانه لر الله دن و تیشولیدور یتیم لر حقنده توغری سوز ایتلر (ف) ان الذین یاءکلون اموال الیتامی ظلما) تحقیق اول آدم لر کم آشار لار یتیم لر ننگ ماللرینی ظلملر بلان کچولاب (انما یاءکلون فی بطونهم نارا) بودور کم آشار لار آلا ر اولر لی ننگ قارونلار ننگ اوتنی (وسیملون سعیراه) تیر کیلور لار آلا رجه ننگ کا یعنی جهنم کا کر و تلمش بولر لار (بوصیکم الله فی اولادکم) بیرو ر الله تعالی سرکا اوزونکر ننگ بالالرونکر حقنده (لذکر مثل حظ الانثیین) ایرلار اوچون یاردور ایکی خاتون ننگ الوشی (فان کن نساء فوق اثنتین فلهن ثلثا ماترك) اکر اولکان کشی ننگ بالالری بارجه سی خاتونلار اولسه لر و ایکی دن آرتق اولسه لار آلا ر اوچون یاردور اولکان کشی میراثیدن اوچ اولشیدن ایکی الوشی اکر قز ایکی اولسه یینه الوشی اوچدن ایکیدور والله اعلم (وان کانت واحدة فلها النصف) اکر اول اولکان کشی ننگ بالاسی بر قز اولسه آننگ اوچوندور اولکان کشی ننگ مالی ننگ یارمی (ولابویه لكل واحد منهما السدس مما ترک له ولد) اولکان کشی ننگ آناسی و آناسی ننگ هر بروسی اوچون بولغوچیدور آلتیدن بر الوش شوندا این مال دنکم

(ف) یعنی ایرلار اوچون و خاتونلار اوچون میراث بولوب قالغان مال دن اولش یاردور اول مال آز اولسن یا کوب اولسن اشبو آیتنه جاهیلت وقتینه اولغانلار ننگ سوزون بوزماق یاردور آننگ اوچون خاتو نلارغه میراثدن اولش برمسلاز ایمدی کیرک اول خاتن یش اولسن کیرک اولوغ اولسن و هم ایرلاردن بالالارغه ده میراث اولش برمسلاز ایمدی کافر لار ننگ عادی خاتونلار فی وارثدن صانامسلر ایمدی ایمدی خاتونلارغه هم میراث قرار لاندور ولی (جم) (ف) یعنی اول آدم لر کم آلا ر ننگ بالالری یاردور اکر وصیت قاجقی بولسه بر وجه بلان ایتسن وارثلار رغه ضرر اولسن شرع شریف بلان مالی ننگ اوچدن برینه یا که آندان آزر واقعه قرار قلغان ایمدی آندان آرتق درست ایسدور یعنی اولکان کشی آرطنک قالغان بلالری حقنده کیرچیلک قیلمیه لار اولار یینه قیاس قلسنلر آننگ اوچون اوز لری اولب بالالری قلدو قده نیقدر قایغو ایتلرلر کم بر ننگ بالامز ننگ حالی چوک اولر بر اولدوکن صونک دیب (جم)

(ف) اوشبو آیتده ایک
 میرائی بیان قلدی
 برسی بالارنک میرائی
 ایکچیسی آتا و آنانک
 میرائی اکر بالار ایر
 وهم قز اولسه لار ایرنک
 الوشی قرنک اولوشی
 قدرلی ایکیدور اکر
 وارث اولغان بر قز اولسه
 مال ننگ یارومسی آتندک
 ور اکر قز لار یکی ویا
 آندان آرتق بولسه لار
 اوچ اولشدن یکی الوشی
 بر ایر بولپ آلر لار وانا
 ننگ حق آلتیدن بردور
 اکر اولکان کشش ننگ
 بالاری بولسه وهم ایر
 قرداشدن یاکه قز فردا
 شدن بردن آرتق بولسه
 واکر بالاسی بولمهسه
 یاکه ایر قرداش ویاکه
 قز قرداش بولمهسه آنانک
 حق اوچدن بردور اولکن
 کشش ننگ آتاسی ننگ
 الوشی اکر اولکان کشش
 ننگ بالاری بولسه
 آلطیدن بردور اکر بالا
 بولمهسه آتاسی عصبه
 بولور اولکان کشش ننگ
 مالی دن اول اوزینه کومک
 اوچون توتولر موندن
 قالسه بورچی بولسه
 بورچین تولانور موندین
 قالسه وصیتی بولسه وصیتن
 توتولر وحق قالسه بور وچ
 بلان وصیتدن بولونور
 بولونده عقل ننگ کر وشی
 یوقدور الله تعالی بیان
 قلیشدور بارجه دن الله
 تعالی بلکوچیدور (جم)

قالدور دی اول مالی اولکان کشش اکر بولسه اول کشش ننگ بالاسی (فان لم یکن له ولد
 وورثه ابواه فلامه التث) اکر بولمهسه اول اولکان کشش ننگ بالاسی اول اولکان کشش ننگ
 وارث لاری آتاسی و آناسی بولور لاریس آناسی اوچون اوچدن بر الوش بولور و قالغانی
 آتاسی عصبه بولوب آتاسی ننگ دور (فان کان له اخوة فلامه السدس من بعد وصیه یوصی
 بها اودین) بس اکر بولسه اولکان کشش ننگ قرداش لاری بس اولکان کشش ننگ آناسی
 اوچون باردور آلتیدن بر اولوش یعنی ایر قرداش و قز قرداش آننک اولشن کیمتر
 اکر چه اوز لری هیچ بر نرسه آلمهسه لرده و ایر قرداش و یاقز قردش بر اولسه آنانک
 الوشن اوچدن بریدن کیم ایتنر والله اعلم اوشبو طریقه میراث بولوب قالغان مالی بولمک
 وصیتنی اوته کندین صونکده بورچنی اوته کندین صونکده یعنی اکر وصیت بولسه
 اول وصیتن برولر اکر بورچی بولسه بورچنی اوته کندین صونک بولور والله اعلم
 (اباؤکم و ابنائؤکم لاتدرن ابهم اقرب لکم نفعا) آتالر و نکز و سر ننگ بالار و نکز کم
 قایوسی آلا ننگ بیک یقیندور سز کا فایده بتوشدور مکده سز آنی بلمز سز بس اولی
 بودور کم حق تعالی بیورغان نرسه که قصه ارب وارث لار و نکز فی بریری اوزره آرتق قلمغایسز
 (فریضة من الله) اولوش بیلکولمکندور الله طرفندن (ان الله کان علیما حکیما) البته الله
 بلکوچیدور اش لری محکم دور (ولکم نصف ماترک ازواجکم ان لم یکن لهن ولد) و سر ننگ
 اوچون باردور یعنی ایر لار اوچون باردور خاتونلار و نکز دان قالغان مال ننگ یار و میسی
 اکر اولمهسه اول خاتون ننگ بالاسی (فان کان لهن ولد فاکم الربع) اکر بولسه اوشبو
 خاتونلر ننگ بالاسی سر ننگ اوچون باردور دورت اولشدن بر اولوش (مه ترکن من بعد
 وصیه یوصین بها اودین) اول مال دن کم قالدور دی آنی اول خاتون وصیتن اوته کندین صونک
 یاکه بورچن اوته کندین صونک (ولهن الربع مما ترکتم ان لم یکن لکم ولد) و خاتونلار
 اوچون باردور دورتدن بر اولش شول مال دن کم قالدور و نکز سز اول مالی یعنی ایر لار بدان
 قالغان مال دن اکر بولمهسه سز ننگ اوچون بالا یعنی ایر ننگ بالاسی بولمهسه (فان کان
 لکم ولد فلهن الثمن مما ترکتم) بس اکر بولسه سز ننگ اوچون بالا یعنی ایر ننگ بالاسی
 بولسه بس خاتونلار اوچون باردور سکز دن بر اولش شول مال دن کم قالدور و نکز سز
 اول مالی (من بعد وصیه توصون بها اودین) وصیتن اوته کندین صونک ایتکان سز سز
 اول وصیتنی یاکه بورچن اوته کندین صونک (فی) (وان کان رجل یورث کلاله
 اوامراه) و اکر اولمش ایر کم آندان میراث صورار لار یا اولمش خاتون کم

ننګ میرانډن حقن بیان
 قلدي خاتون ننګ ماننده
 ایر ننګ الوشی یار طیدور
 اکر خاطن ننګ بالالری
 بولمهسه اکر بالالری
 بولسه کیرک بوایریدن
 بولسن باباشته ایریدن
 بولسن اول صورتده
 ایر ننګ الوشی دورتدن
 بردور و خاطن ننګ ایری
 ننګ میراث مالیدن
 الوشی دورتدن بردور
 اکر ایر ننګ بالالری
 بولمهسه اکر بالالری
 بولسه کیرک اشبو خاطندن
 بولسن و کیرک باشته
 خاطندن بولسن خاطن ننګ
 حق سکر دن بردور مال
 کیرک فی جنسدان بولسن
 اکر خاطن ننګ مهری
 برولمکن بولسه اول
 بور وچه کرا دور میرانډن
 اندان حساب ایدولمس
 (جم)
 (ف) وصیت اکر مالنک
 اوچدن بریدن آرتق
 بولسه درست ایسدور
 (ف) بو اراده ایر قردا
 شنک وقر قرداشنک میرا
 ثلارونی بیان قلدي اکر
 اولکان کشی ننګ آتاسی
 یا اوغلی بولسه ایر قرداش
 یاقر قرداش اوچون هیچ
 میرانډن مال یوقدور
 اکر آتاسی ویا اوغلی
 بولمهسه اول وقت ایر قردا
 شکه وقر قرداشکه میرانډن
 مال بردور یوقر داشلار
 اوچ تورلیدور بر و سینه
 اعیان دیر لار آتاسی

آندان میراث ضرار لار کلاه اولسه کلاه شوندا این اولکدور آتاسی وبالالری
 اولمس (وله اخ واخت) اول اولمش ایر یاخاتون اوچون بر ایر قرداش باردور
 ویاخوقر قرداش باردور یعنی آتاسی بر اولان (فَلَمَّا وَاحِدًا مِّنْهُمَا السُّدُسُ) بس آرادن
 هر برسوی اوچون باردور آتیدن بر اولوش (فَانْكَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ) اکر بولسه اول
 قرداشلار بر دن آرتق (فهم شركاء في الثلث) بس آلاهر برسوی بری ایله شریکدور لار اوچدن
 برنده یعنی بواوچدن بر اولوش آلا آراسیده اورتق بولور (من بعد وصية يوصي بها
 اودین) وصیت بولسه وصیتن اوته کنتین صونک یا که بور چن اوته کنتین صونک (غیر
 مضار) ضرر قیلودن باشته (وصية من الله) حکم قیلنمشدور الله طرافندان یعنی الله دن ثابت
 بولغان وصیتکام اوچدن بردور یا که آندن کیمدور ضرر قلملس (والله عليم حكيم)
 والله لکوکچیدور و بواشلق قیلغوچیدور (تلك حدود الله) اشبو چیکلر اللهک بیان
 قلغانیدور (ومن يطع الله ورسوله) وهر آدمکم ایلسه الله تعالی غه یعنی امرینه و آننک
 رسولینه (يدخله جنات تجري من تحتها الأنهار) کروتر آلر فی جنتلارکا آغار اول
 جنتلر ننګ آستیدان یلغه لر (خالدین فیها) وذلک الفوز العظیم (منکو قالر لار آنده
 اشمودور الوغ بولغان مقصوده بتوشک (ومن يعص الله ورسوله) و بر آدم کنهلی
 بولسه الله تعالی غه والله ننګ رسولینه امام شحاک عصیاننی شرک بلان تفسیر قلغان (ويتعد
 حدوده) وکیچسه الله ننګ بیان قلغان چکلریدن (يدخله ناراً خالداً فیها) کروتولر
 اول آدمنی جهنم کا اول جهنمه منکو بولور اول آدم (وله عذاب مهين) و آننک اوچوندور
 خور قیلغوچی عذاب موندین صونک حاکملر کا بیان قیلب ایتدی (والاتی یأتین الفاحشة
 من نساءکم) شوندا این آدملر کم کیلور لار بوزوق اشکا یعنی زنا قیلور لار سر ننګ
 خاتونلار و نکردن (فاستشهدوا علیهن) بس کواه از لانکر آلاغه (اربعة منکم) دورت
 آدم اوز لار و نکردن یعنی مسلمانلر دن (فان شهدوا) بس اکر کواهلق برسسه لار آلا
 (فاهکون فی البیوت) حبس قیلنک آلر فی اولبرده یعنی زندانده (حتى یتوافهن
 الموت) شول وقتقه چاقلی تمام قیلور آلر ننګ عمر و فی اولم یعنی اولکچی (او یجعل الله
 لهن سبیلاً) یا که قیلور الله تعالی آلا اوچون بر یول (ف) بو آیتدن صونک الله تعالی
 بر یولنی قرار لاندوردی خاتونلار غه رجمدور یعنی طاش بلان آطمقدور قر لار غه قاچی
 اورمقدور بوالک حبس حکمی یوقدور (ف) زنا کمنی شول طریقه ایتدی الله تعالی دورت
 شاهد مسلمانلر دن کیرک دور دیب بواور و دن زناننک حدنی ایتدور مندی موندین صونک

بر بولغان قرداشدر
 ایکچسینه علاقی دیرلار
 یعنی آتاسی بر بولوب
 آناسی بشقه بشقه اولر
 اوچچسینه اعیانی دیرلار
 آناسی بر بولوب آتاسی
 باشقه باشقه اولر اعیانی
 قرضشی وقرز فرزندش اوچون
 اشبو ایتدی ایتدی بر بولسه
 آلتین بر اولوشی باردور
 اگر برین ارتق بولسه لر
 اوچ اولشدن بر اولشلی
 باردور اشبو اعیانی بولغان
 وارنده ایردقز یردور
 یعنی اولشنی تیکر آلرلار
 اولکی ایکی سیمده یعنی
 اعیانی و علاقی اولغانیده
 ایر قزنداش وقرز قزنداش
 اولکن کشی ننگ بالاری
 او حشاشلیدور یعنی اعیانی
 ایر قزنداش وقرز قزنداش
 لر اولمش کشی بالاری
 کورکدور قچان اولکن
 کشی ننگ آتاسی و باوغلی
 اولمه سه و اعیانی ایر
 قزنداش وقرز قزنداش هم
 بولمه سه بصورتان علاقیلره
 میراث باردور الله تعالی
 اشبو طریقه بیوردیکم
 اولکن آدمک وصیتن
 اوتک بوطریقه اکثر
 اولکن آدم بر آدمغه
 کیچیک یتشدرمش بولسه
 کمیلک ایکی تورلیدور
 بروس مالننگ اوچون
 برونن ارتق آدمغه
 برمک بلان وصیت قیلوب
 اولکن بولر بس وصیت
 مالننگ اوچون برونده

نور سوره سیده ایندوردی (وَالَّذَانَ يَأْتِيَانَهُمُ كَم) اول آدلار کم زناقیلور لارسدن
 (فادوها) حورننگ لار آلاری شلته قلب ایتونکر قورقما دونکر می اویا مادونکر می الله دن
 دیب (فان تاباوا صالحا) اگر توبه قیلسه لار وچشی اشلی فی اختیار قیلسه لار (فعرضوا
 عنهما) بس دونونکر و قایتونکر لاری خورلاودن (ان الله کان توابا رحیما) البته الله
 توبه فی قبول قیلغوچیدور قزغانغوچیدور (ف) انما التوبه علی الله) بودور کم توبشی
 قبول قلمق الله تعالی غه لازم دور یعنی واجب کورک دور اما حقیقه الله غه هیچ نرسه واجب
 ایسدور (للذین یعملون السوء جهالة) اول آدلر اوچونکم اشلدیلار یمان اولغان
 اشنی نادانلق بلان (ثم یتوبون من قریب) موندین صونک توبه قیلور لار آلا تیرلک دن
 یعنی اولودن الک (فاولمک یتوب الله علیهم) اشبو کیشیلار اوچون قبول قیلور الله تعالی
 توبه فی یعنی رحمتی بلان اش قیلور الله آلا غه (وکان الله علیا حکیما) بولدی الله تعالی
 بلکوی حکمت بلان صفتلاندیش دور (ولمست التوبه) یوقدور توبه فی قبول قیلور عدسه سی
 (للذین یعملون السیئات) شول آدلر غه اشلر لار بوزوق بولغان اشلی فی (حتی اذا حضر
 احدهم الموت) شول وقتقه چاقلی کیلور آلا ردن برسینه اولم (قال انی تبت الان) ایتدی
 اول من توبه ایتدوم حاضر دیب (والذین یموتون وهم کفار) وینه یوقدور آلا اوچونکم
 اولر لر آلار کافر بولدوقلاری حالده (اولمک اعتدنا لهم عذابا الیما) اشبو جماعه
 حاضر لادوق آلا اوچون ارنجتکوچی عذابنی (ف) قچانکم اولم بقین بولدی واولم قرشته سی
 کوز کاکور وندی و آخرت حاللری کورندی اول وقتن توبه قبول بولمز موندن کارلی
 آلا غنه وقت الک بولسه ده مسلمانلر ننگ توبه سی قبول ایتولر و کافر لار اگر کتاهلردن توبه
 قلسه لار قبول بولیس مکر مسلمان بولوب اولسه قبول بولنور (یا ایها الذین امنوا لا یجمل
 لکم ان ترثوا النساء کرها) ای شوندا این آدلار کم ایمان کیتوردونکر حلال ایسدور
 سرننگ اوچون میراث ایلاب آلامقونکر خاتونلار ننگ اوزونی کوچلاب رضالغیدان باشقه
 (ولا تعضلوهن) طیمانکن آلا فی یعنی بارماقلاریدن اولر لری تلا کان آدلر غه (لتذهبوا
 ببعض ما ایتیموهن) کیتورملکوگونکر اوچون یعنی آملوقونکر اوچون شوندا این
 نرسه ننگ بعضن کم بیرکان ایدونکر آلا غه یعنی اول خاتونغه مهر ایلاب سز وارث بوله
 تورغان کشی بیرکان مالنی (الا ان یتأتین بفاحشة مبینه) لیکن کیتورسه لر آلا یعنی
 اشلر اول خاتونلار بوزوق اشنی آشکاره یعنی اشبو وقتن رنجتمک تیوشدور طیولسون
 اوچون بعضیلار فاحشی زندیکنلار (وعاشروهن بالمعروف) تر وکک قیلننگ لار خاتونلار

اوزی ننگ اولوشیدن
 بر نرسه آرتق بر مک بلان
 بیورغن اولر اول وصیت
 هم اعتبار ایتولمسه باشقه
 وارثلار تلاسه لار قبول
 قلماسلر بواورنده بش
 تورلی میرانلارنی کم
 ایتلدی شول ایتولکن
 میرانلارنی آغان آدملر
 اچوندور وهم بلاردن
 باشقه وارثلار بلاردن کم
 آلاغه عصبه دیرلار
 بو عصبه لرغه اولوش
 یوقدور بس اکر عصبه
 بولسه وارثلاردن الوش
 آلوی آدم بولمه سه اول
 وقت عصبه اولغان آدم
 بارچه مالنی اوزی آلور
 اکر عصبه بلان میراث
 آغان آدم بولسه اولوقنده
 وارثلار اوزلری ننگ
 الوشن آغانلارین صونک
 مالدن نیقندر قالسه عصبه
 اولغان آدم آلر اکر
 مالدن هیچ نرسه قالمه سه
 عصبه اولغان آدم آلر
 ولکن کش ننگ عصبه سن
 شول ایر دورکم اولکن
 کشی کا یقین اولمغیده
 خاطن کشی قاطش مسه
 عصبه دورت مرتبه
 بلاندور اولکی مرتبه ده
 اوغلی واوغلی ننگ اوغلی
 دورلر ایکنی مرتبه ده
 آتاسی و آطاسی ننگ آطا
 سیدورلار اوچویجی مرتبه
 ده طوغانی و طوغانی ننگ
 اوغلی دورلر و دورتیجی
 مرتبه ده آطاسی بلان

بلان بحشی لقی بلان یعنی طوبیذ رفق بلان و بحشی سوزلامک بلان (فان کره تموهن)
 اکر بربر و نکر فی تلاشمای یمان کوروشسانکر آلاردن (فعیسی ان تکر هوا شیئا) بس
 شاید کم بولور سر کاکم ره یعنی بوزوق کورکان نرسه نکر دن (و یجعل الله فیهم خیرا کثیرا)
 قیلور الله تعالی اول بوزوق کورکان نرسه نکر ده کوپ ایندکولکن یعنی خاتونلاردن
 آچولانمق سببی بلان آیر ولمانکر آننگ اوچون قای وقتده کم نفس اوزینه ایندکوا
 بولغان اشنی مکروه کورور (ف) (وان اردتم) اکر تلاسه نکر سن (استبدال
 زوج مکئن زوج) خاتون فی آلتشتماقنی ایکنی خاتون اور نینه یعنی برسن آیروب
 ایکنی فی آلمقنی تلاسه نکر (و ایتیم احدیهن قنطارا) و بیرکان بولسه نکر سن اول خاتونلار ننگ
 بولسینه کوپ مال یعنی مهری اوچون (فلان تغذوا منه شیئا) بس آلمانکر اول مالدن هیچ
 نرسه فی (اتاغذونه بهتانا و ائمامینا) ایا آلور میسن سن اول مالنی ظلم لقی برلان و اشکاره
 کنه بلان بهتان ایر خاتون فی بوزوق اش بلان سوکیکدور و حالانکه اول خاتون آندن یا کدور
 (و کیف تغذونه و قد افاض بعضکم الی بعض) چوک آلور سن اول مالنی و حالانکه تحقیق
 یتوشدی سن ننگ بعضونکر بعضنکر غه یعنی جماع قیلدورنکر (و اخذن منکم میتا قاعلیط)
 و آلدیلار خاتونلر سندن حکم اولغان عهدنی یعنی ایجاب و قبولنی کواهلار آلدونده مجلس
 (ف) یعنی شول وقتده کم خاتون ایر ننگ حکمینه کردی تمام مهر فی بیرمک لازم بولدی
 ایمدی اکر خاتون مهر و نندن کچب باغشلامه سه ایر ننگ اوستنده بولور هیچ بر وجه بلان
 توشمس حکم عهددن مراد بودور کم خاتون نکاح او قولمق بلان ایر ننگ تصرفینه کردی
 بولمه سه خاتون آننگ میلکی ایمسدور (ولان تکحوا ماتکح ابائکم) و نکاح قیلماکنر شول
 خاتون فی کم نکاح قلدی اول خاتوننی آتالار و نکر (من النساء) خاتونلاردن (الاماقد
 سنای) لیکن اول نرسه کم اولن واقع بولدی آندن کچ بولدی (انه کان فاحشه و مقناوساء
 سبیلا) البته اول اش بوزوق اشدور الله تعالی ننگ آچوبدور و بوزوق بولدور (ف)
 مکر اول اشکه بولدی یعنی کفردن صافلانمسلا رایدی ایمدی اسلامدن صونک اول کنه
 قالدی موندن صونک صافلانمق لازم دور (حرمت علیکم) حرام قیلنمش بولدی سرننگ
 اوز و نکر کا (اما تکم) اوز آنلر و نکر (و بیناکم) اوز قزلار و نکر (و اخواتکم)
 قز قزندانلار و نکر (و عمتکم و خالاتکم) و آنانکر بلان بر توغان قز قزداش و آنانکر بلان
 بر توغان قز قزداش (و بنات الاخ و بنات الاخت) و ایر قزداش نکر ننگ قزلاری و قز
 لوغان و نکر ننگ قزلاری (و اما تکم اللاتی ارضعنکم) و اوز و نکر ننگ آنالار و نکر کم سوت

ایرہنی یعنی سوت ایمرکان آنغوز اوز ونکز طوغان بولمہ سہ نکرده آندن (واخواتکم من الرضاعة) وقز قرداشلار ونکز سوت ایبودن یعنی ایکوس بر خاطن ننگ سوتن ایمرکن قردور (وامهات نساءکم) و خاوطنکر ننگ آنلری (وربائکم اللاتی فی حیمورکم) و خاوطنلار ونکز ننگ قزلاری کم سرننگ یانکرده تر بیه لایمشدور (من نسائکم اللاتی دخلتم بهن) سرننگ شول خاطنلار ونکز ننگ قورصاعندن کم جماع قیلد ونکز اول خاوطنغه (فان لم تکنوا دخلتم بهن) بس اگر وطی ایتمکن بولسه نکر اول خاطنلارغه (فلا جناح علیکم) یوقدور کنهاسر کا یعنی اول قزنی آلوده (وحلائل انباکم الذین من اصلابکم) واوغلر وننگ خاطنلری کم شونداین اوغل سرننگ اور کر ننگ آرقاغوز داندور یعنی اوغل دیب تر بیه قلفغانغه بولمس (وان تجعوا بین الاختین الاماقدسلی) وحرام بولدی چیماقونکر ایکلی قز قردشتنک آراسنی لیکن اولده اوتکن عفواولندی (ان الله کان غفوراً رحیماً)
البته الله تعالی بولدی یارلقاغوی وقز غانغوی *

بولب اول کشی کا وارث بولمقن یعنوراق بولسه اول کشی الک بولب یعنی عصبه بواب قالغانلارون محرم قیلر مثلاً اوغلی بلان اوغلی ننگ اوغلی اولسه اوغلی عصبه دور طوغانی بلان طوغانی ننگ اوغلی بولسه طوغانی عصبه دور اعیانی بلان علاقی بولسه اعیانی عصبه دور وینه ایر بالابان قزی عصبه بولر وقزی ایله قز قرداشی عصبه بولر لار وباشقه وارثلارده بولای بولمس واکر ایکی مرتبه ننگ وارثلاری بولمہ سہ اولوقت اوچوچی مرتبه داک اولر آلاغه ذوی الارحام دیرلار یعنی شول مرتبه لرم اول کشی لرا خاتون لرا قاطشما غی ایلان قرداش اولر لار آلا ننگ بیلکولی اولشرلی یوقدور قز ننگ اوغلی کولکوانسی ننگ آطاسی کولک وقز قرداشی ننگ اوغلی کولک بوذوی الارحام حسابی عصبه لرا حسابی کولدر (جم)
 (ف) یقینلقدن جدی تورلمنی نکاح قلیق حرا مدور (اول) آنا وآناسی ننگ آناسی وآناسی ننگ آناسی حرام اولمقن آناغه کرادور یعنی حرامدور اول خاتنلار اصلدور (ایکنجی) قزی حرام اوغلی ننگ قزی وقزی ننگ قزی اوز قزینه کرادور حرام اولمقده

والحصنات من النساء و حرام قیلنمش بولدی ایرلی خاوطنلار (الاماهلکت ایمانکم کتاب الله علیکم) مکر حرام ایس شول خاطن کم منکلانندی اول خاطننی سرننگ قوللار ونکز لازم قلمش دور الله سرننگ اوزار وکر کا یعنی الله حرام قلفغان نرسه ننگ حرام بولمغن (ف) یعنی بر خاطننی دار الحریمن اسپر قیلب کتورسه کر شول خاوطنی نکاح قیلسه نکر یا که توشک کنینر ه کی قیلسه نکر دورست دور اگر چه دار الحریمه ایری بولسه ده (واحلکم ماوراء ذلکم) وحلال بولدی سرننگ اوچون اشبویاتلکن لردن باشقه سی (ان تبغوا باموالکم) یعنی حلال بولدی کم نکاعنی استهسه کر اوز مالونکر بلان (محصنین غیر مسافحین) حرامدن صافلانقنی استیب بور وقلق دن باشقه یعنی رناقلمق بلان ایمس (ف) درست بولغان نکاح شولدر کم مهر بلان بولر وهم اشکاره بولب دایمی بولر آننگ اوچون جماع قلمه غه حاجت دایمیدور صافلانق دایمی اولغان عقد دان باشقه حاصل یلمز (فما استمتعتم به منهن فاتوهن اجورهن) بس هر آدمکم لدنلان دوکر آننگ بلان خاتونلردن بیروکر آلاغه آلر ننگ مهرنی (فریضة) لازم اولمقندن یعنی جماع قلمق بلان مهر ننگ تمهی لازم اولر والله اعلم (ولا جناح علیکم) ویوقدور کنهاسر ننگ اوزار وکر کا (فیما تراضیتن به من بعد الفریضة) اول نرسه ده کم برسی برسی بلان راضی بولدنکر آننگ بلان مهر ثابت بولدوقدین صونک یعنی مهر قرار لاندوقدین صونک هر ایکلی طرف رضالغی بلان مهرده کیم و آرتق قلماقن گناه یوقدور (ان الله کان علیما حکیماً) تحقیق الله بلکوچمیدور حکمت بلان صفتلانمشدور

يعنى ھرامدور حاصل
 اول خاتنلار كرم شول خاتنغە
 فرعدور (اوچۇچى)
 طوغانى ھرام (دورتچى)
 اير قرداشىنىڭ قزى
 (بشچى) قز قرداشىنىڭ
 قزى بلار اتاسىنىڭ
 فرعيدور (آلتىچى)
 اتاسىنىڭ قز طوغانى
 بولكەمە دىرلار (يدىچى)
 آناسىنىڭ قز قرداشى
 بولخالە دىلار اماعەسى
 نىڭ قزى ياكە خالەسى
 نىڭ قزى ھرام ايسدور
 حاصل خاٹن بلان آناسى
 واناسى آراستىدە بركشى
 واسطە بولسە ھرام ايسدور
 (ف) ورضاعدن يعنى
 سوت ايمىكن ايكى قردا
 شنى ايتىدى بىرى انا
 ايكنچى سوت ايمودن قز
 قرانداش بولسە اشبو
 شونكا اشارتدور كرم نىسبە
 ھرام اولغان يعنى نىسبە
 ھدى تورلى ھرام اولغن
 كوك رضاعدن ھدى ھرامدور
 (ف) مصاهرەدە ھدى
 ھدى تورلى ھرامدور
 دىدى خاٹون غە ايزى
 نىڭ اصلىدە فرعيدە يعنى
 آتا وبباسى واوغلى
 واوغلى نىڭ واوغلى ھرا
 مدور وينە ايركا خاتونى
 نىڭ اصلىدە وفرعيدە
 ھرامدور ليكن خاتنىڭ
 فرعى ايرىنە شول وقتدە
 ھرام اولور كە شول خاتنى
 نكاح قلمق بلان ھرام بولور
 (ف) رضاعدە دورت
 تورلى ھرام اولور ليكن

(ف) (ومن لم يستطع منك طولا) بر آدم کوچى يتىمس سزدن بايلىق يوق ھېچتندن (آن
 ينىڭ المحصنات المؤمنات) نكاح قلدەغە موئمە اولغان آزاد اولغان خاتونلارنى (فمن ماملكت
 ايمانكم) بىس بىراركم نكاح قىلەسز شوندىن كىم ملك لاندى آنكاسى نىڭ اوز ايشونكر
 (من فتيانكم المؤمنات) مسلمان كىنيز لار ونكرىدىن يعنى بوسى نىڭ كىنيزە كنى نكاح
 قىلنكر مەصرى كىم بولور (والله اعلم بايمانكم) واللە بىلكوچىدور سىزنىڭ ايماننكرنى (بعضكم
 من بعض) بعضنكر بعضنكر چىسىندىدور يعنى كىنيز لار ھدى آدمنىڭ بالالار وندىدور
 واللە اعلم (فانكوهن باذن اهلين) بىس نكاح ايلانك كىنيز لارنى آلازنىڭ ايلارىنىڭ
 رخصتى بلان (واتوهن اجورهن) وبىر ونكر آلاغە آلازنىڭ مەرلارون (بالمعرۇف)
 بىك ىخشى خلق بلان (محصنات) اول حالدە كىم پا كلكدە وصافلانودە اولالار (غىر
 مسافحات) ورنان قىلغۇچى اولمىغىلار (ولامتخذات اخدان) ھەم باشرون دوست دوتۇچى
 اولمىغىلار (ف) نكاح بلان وبىشرون دوست توتۇق نىڭ اراستىدە فرى شول دور كىم نكاح
 كواھلار بولمى لازمدور واحصان بلان سفاچ آراستە آيروم نكاح اشكارە ودابىم بولمىدور
 وسفاحدە وقتلى اولمىدور ((فإذا احصن فان آتين بفاحشة) بىس چانكە اول كىنيز لار
 ايركا باردىلار يعنى ايركا بارغاچ زنا ايتسەلار (فعلېهن) بىس آلاغە دور (نصف ماعلى
 المحصنات من العذاب) اول نرسە نىڭ يعنى ھدى نىڭ يارمىسى كىم آزاد اولغان خاتونلار غە
 بولدى عذابدن (ف) يعنى ايللى قاچى اورولر واكلر ايرلرى اولمايتچە زنا قىلسەلار
 يىنە ايللى قاچىدور آنىڭ اوچون نكاحنى ايتىك آرتق وكىم لك اھتمالىنى يوق قلىق اوچوندور
 بومعنا ھدىت شرىفدە بيان قىلىنمىدور (ذلك لمن خشى العنت منكم) كىنيز لارنى نكاح
 قلمق سزدن كىنەدىن قورقغانلار اوچوندور (وان تصروا) وصبر قىلماق لوقونكر (خىرلكم
 واللە غفور رحيم) بىك آرتقدور سىزنىڭ اوچون واللە يارلقا غۇچىدور قرغانغۇچىدور
 (يريد اللە لىبين لىكم) تىلار اللە كىم بيان قىلەسز كا (ويهدىكم) وكورستەسز كا (سنى
 الذين من قبلكم) شوندا بىن آدملىرنىڭ يوللارون كىم اوتدىلار آلاز سزدن الكارى (ويتوب
 عليكم) ورھمتى بلان سىزنىڭ توبە نكرنى قىبول ايلار (واللە علیم حكيم) واللە بىلكوچىدور
 ھكىم بلان صفتلانمىدور (واللە يرید ان يتوب عليكم) واللە تىلار كىم رحمتى بلان
 توبە نكرنى قىبول قلمىنى (ويريد الذين) وتىلار شوندا بىن آدملار كىم (يتبعون الشهوات)
 نفسلىرى استىكان نرسە كا يارولرلار (ان تميلوا ميلا عظيما) سىز ھدىن آوشاقغە يعنى
 كىرى وقتىر كىتىك كا ھوز بولغان قىغىرغە كىتىك كا (ف) يعنى بوروق نىڭ بولداش بولمى

سوت ایمنک بلان حرام
 سوت ایمو وقتیده بولسه
 ایکی یل اچنک بولسه ایکی
 یلدن آرتقده بولسه حرام
 اولمس (ف) اشمولارنی
 بیاندان صونک ایکی قز
 قرداشنی چیوننک حرام
 اولماغن بیان قیلدی
 اوشبو اشاره ایله معلوم
 بولدیکم جدی تورلی
 قرابتنک هر بر نوعنده
 چیمق حرامدور وجیو
 مصاهرت یولنده حرام
 (غ) آقتوقله ایری بولغان
 خاننی نکاح ایلامک حرا
 مدور مکر اوزملسکینه
 کرسه حلالدور صورتی
 بودورکم مثلاً کافر یورطیکه
 برکافر ایر بلان برکافر
 خاتن ازاسنده نکاح اولغان
 ایدی بس شول خاتن
 اسپر بولسه هر آدم آنی
 نکاح قیاسه حلالدور
 (ف) رضاع ویامصاهرت
 اوزکتیره کیده بولغان
 بولسه آننک صحتی ماکمی
 اولمقله حرامدور (ف)
 واوغلرننک خاتونلری کم
 اوزوکننک آرقه نکر
 دندور یعنی اوغل قیلب
 آسوراغان آدمنی اوغل
 دیمنک هیچ بر کیمده اوعل
 ایسدور (جم)
 (اف) حرام اولغان خاطو
 نلاردن باشقه سی حلالدور
 لیکن دورت شرط بلان
 اول شولدورکم کونکل
 بلان ایجاب وقبول بولغندور
 ایکنچی مهر بر مکدور
 اوچوچی اول خاطن دایم

کشی کونکلنی یوزوق اشلرکادوندورور وشریعت کا مقید اولودن طیه دور (برید الله ان
 یحفظ عنکم) تبار الله تعالی جمیل قیله سردن (وخلق الانسان ضعیفاً) ویراطلدی انسان
 ضعیف وناچار اولوب یعنی شریعتده هیچ بر نرسه اوچون طارلق یوقدور حلالنی قویب
 حرامنی اشلارکا (یا ایها الذین امنوا) ای شوندا این آدهلار ایمان کیتوردونکر (لأنکم کلو
 اموالکم) آشامانکر اوز ماللارونکرنی (بینکم بالباطل) اوز آرانکرده بوزوقلق برلان
 یعنی حقسر برده بربرونکر ننگ مالنی بوشته آشامانکر (الا ان تکون) مکر آشانکر
 شول وقتله بولور یعنی حاصل بولور اول مال (تجارة عن تراض) ساوداقلوبلان بربرونکر دن
 رضالق بلان (منکم) سرلردن (ولا تفتنوا) اولتورمنکر بوزوق اش قلوبسبیلی (انفسکم)
 اوزلارونکرنی یعنی مسلمانلردن (ان الله کان بکم رحیماً) البته الله تعالی سرنی قرغانغوجیدور
 بنی اسرائیل اوزرینه بولغان کوچکلار بلان سرنی کوچلمدی (ومن یفعل ذلك) وهر آدم
 قلسه بواشنی یعنی اولدورسه بر مسلماننی (عدواناً وظلماً) چکدن اوتنک بلان وظلملق
 بلان (فسوف نصلیه) بس تیرکتورورهر آنی (نارا) جهنمکا (وکان ذلك علی الله یسیراً)
 بولدی اوشبو جهنمکا کر وتمنک اللهغه جمیل (غ) آلدانغوچی اولمانکر برلار مسلماننر
 جهنمکا پاره من دیب واول اش الله تعالی غه آساندور (ان تجتنبوا) اکر صافلانسانکر
 (کبائر ماتهنون عنه) طیولغان نرسه لارننک اولوغلار بیدان یعنی الوغ کناهلاردن (نکفر
 عنکم) یراق قیلورمن سردن (سیتانکم) سرننک کچک کناهلر ونکرنی (وندخلکم)
 وکر وتوربر سرنی (مدخلاکر یه) حرمتلی اولغان اورونغه (غ) کناه کبیره آ کادیلار
 آنی اشلا کازکا شرعه بلکولی چیک باردور ویاجهنمکا کر وتمنک بلان قورقوتوباردور یا که
 کفر دیب آطار قرآنده یاسنت صحیحه وکچک کناه اولدورکم آندن طیدی وآندن
 آرتق یعنی طیودن آرتق هیچ بر نرسه اولمس بس هرکم الوغ کناه من صافلانسه کچیک
 کناهلری نماز قلمق بلان واروزه توتیق بلان صدقه بیرمک بلان یوق بولور (ولا تمننوا
 مافضل الله به بعضکم علی بعض) ارزوقلمانکر شول مرتبه نی کم آرتقلق بردی الله تعالی اول
 مرتبه بلان بعضنکر غه بعضنکر اوزرینه یعنی بر ونکرنی بر ونکر دن مرتبه ده آرتق قیلدی
 (لار جال نصیب ما کتسبوا) ایرلار اوچون اولش باردور شول اشدن اشلا دیلار آنی (وللنساء
 نصیب ما کتسبن) و خاتونلار اوچون اولش باردور شول اشدن اشلا دیلار آنی (واستلوا
 الله من فضله) وصورانکر الله تعالی طرفندان آننک احسان وکرمندن (ان الله کان بکل
 شیء علیما) البته الله بولدی هر بر اشنی بکوپچی (غ) خاتونلار رسول علیه السلامدن

۳۹
۳۹
۳۹

ایرننگ اولہ طلاق قلمای
 ایردن جقمسن نکاح وقتنہ
 مدت ایتولسن مثلاً بر آری
 ویابر بلغه چه دیب
 شوننگ اوچون متعه حرام
 اولدی دور تچی شرط
 یشرن آشنالق طوتسسن
 نکاحده آدملر کواہ بولسن
 آزی ایکی ایر یابر ایر
 ایکی خاٹن وهم اول خاتونکم
 جماع یا حلوت صحیحہ
 اولسه لار مہرننگ تہمای
 واجہدور اکر جماع
 و حلوت صحیحہ بولمہسہ
 ایدی آئی طلاق قیلہسہ
 مہرننگ یاروم لازم اولر
 هیچ بر صورتہ مہر باطل
 بولمس اکر خاٹندن
 نکاح بوزہ طرغن برسوز
 یابر اش صادر بولسہ
 مہرننگ بار چہس ایردن
 توشر وینہ ایندی مہر
 قرارانغاچ ایر و خاٹن
 اوز رضالطری بلان مہردہ
 آرتق و نقتان قیلہسہ لار
 معتبر در (جم)

صرا دیلار کم سبب نیندور الله تعالی هر یرده قرآندہ ایرلارکا حکم ایلار و خاتونلارننگ
 اسینی ایتمس وهم میرانہ ایرلارننگ الوشن ایکی ایلدی و خاتونلارننگ الوشن بر ایلدی
 اوشبو طریقه صرا و جوائندہ ایندی (ولکل جعلنا موالی) هر بر او اوچون قلدوق وارنلار
 (مآثرک الوالدان و الأقر بون) شوندا این مالدن قالدوردی آئی آنالر و نکر و قرداشلار و نکر
 (والدین عقدت ایمانکم) شوندا این آدملر کم باغلادی بر نرسکا سر ننگ عهد و نکر یعنی
 آنتایتب قویشقان وعده نکر (فاتوهم نصیبهم) بس بیرو نکر آزارغه آلازنگ حقلرون
 مونکاحده و الات دیلار (ان الله علی کل شیء شهیداً) البته الله هر بر شیکا حاضر دور
 (ف) (الرجال قوامون علی النساء) ایرلار تورغوچیلاردور و اشلر قلوده اوستلاردور
 خاتونلارغه (بما فضل الله) شول سببیدن کم آرتق قلبی الله (بعضهم علی بعض) آدملرننگ
 بعضسن بعضسی اوزرینہ یعنی ایرلار اصل یراتلوده خاتونلردن یخشیدور (و بما انفقوا
 من أموالهم) وهم شول سببیدن کم توتدیلار اوز ماللاریدن خاتونلارغه (فالصالحات) بس
 یجشی اشلی بولغان خاتونلار (قانتات) بیورلغاننی قبول قلعغوچیلاردور (حافظات للغیب)
 صافلاغوچیلردور یعنی ایری ننگ مالارون و سرلارون ایرلاری یوق وقتنہ (بما حفظ الله)
 الله ننگ صافلاماغی بلان (ف) اشبو آیتندہ الله تعالی بیان قلدی ایر بیورمق
 رطیمق کیرکدور آرتقغی اوچون و مالن توتماغی اوچون و ایندکو خاتون شولدور
 بیورغاننی قبول قیلہ و مالنی صافلار والله اعلم (واللاتی تخافون نشورهن) و شوندا این
 خاتونلار کم قورقار سر و بلسر سر آلاز ننگ باش طار تباقلوغن ایری ننگ بیورغانیندن
 (فعضوہن) بس نصیحت قیلننگ آلازنی (و اھجر وھن فی المصاحح) وقوننگ آلازنی یالغز یاناقچ
 اوروندہ یعنی جماع قلمننگ (و اضر بوھن) و صوغ نکر آلازنی (فان اطعنکم) اکر سر ننگ
 بیورغانوغزنی توتسہ لار (فلانتبغوا علیہن سبیلاً) بس ازلامکن آلاز اوزارینہ باشقہ بول
 یعنی آلازغہ اراجتو حیلہسنی ازلامکن (ان الله کان علیا کبیراً) البته الله تعالی بولدی
 ضرور مرتبہلی والوغ قدرلی (ف) (وان خفتن) و اکر قورقسانکر و بلسانکر ای حاکملار
 (شقق بینھما) ایر بلان خاتون اراسندہ دوشمانلق و خلافتنی (فابعتوا حکمان اھلہ) بس
 بیار و کر و بیلکلی قلونکر بر تور وک اشلی بولغان آدمنی ایرننگ اھلیدن (و حکمان اھلہا)
 و بر تور وک اشلی بولغان آدمنی خاتونننگ اھلیدان (ان یریدا اصلاً) اکر اشبو
 صاحب قلدور وچیلر تلاسہ لار صاحب قلدورمقنی (یوقق الله بینھما) بس صالر الله تعالی
 الفتش و دوستلغنی بو ایکی سی ننگ اراسینہ یعنی ایر بلان خاتون اراسینہ (ان الله کان علیما

خېرأ Ⓢ) البتہ اللہ تعالیٰ بىكۆچىدور حکم قلوچىلارنىڭ تلامىن وغافل ايمسور ظلمق
 قلوچىلارندان (واعبدوالله) وعبادت قىلغىن اللہ تعالیٰ غە (اولا تشر كوابه شيئا) وهم شريك
 قوشمانىز اللہ غە ھېچ نرسە (وبالوالدين احسانا) وآتانىز غە اينكولك قىلغىن (وبنى
 القربى) ويقيم قرداشلار ونىز غە اينكولك قىلغىن (واليتامى) وآتارى اولكان بالالار غە
 اينكولك قىلغىن (والمساكين) ومسكين لركا (والجارذى القربى) قرداش اولغان كورشى كا
 (والجار الجنب) قرداش اولغان كورشى كا (والصاحب الجنب) ويانىونىكده اولتورغان
 اور ونداشونكا يعنى خاتونكا ياكە سفر دە اولغان يولداشونكا (وابن السبيل) ومسافر لار غە
 وغربيلار كا (وما ملكت ايمانكم) وشول نرسە لار كا ملك لىدى اول نرسىنى قوللار ونىز
 يعنى قولونىز غە وكتىز اكوغز كا (ان الله لا يحب) البتہ اللہ سويىز (من كان مختالا)
 اول آدمى كم تكبير لك قىلغوچى اوله (فخورا Ⓢ) واوز اوزى نە ماقتانە تكبير لك قىلب (ف)
 (الذين يتخولون) شونداين آدملىرى سويىز اللہ صرانلق قىلر لار (ويامرؤن الناس
 بالبخل) وييور ورلار آدملر غە صرانلق قىلق بلان (ويكثون) ويشور ولار (ما اتاهم
 الله) شول نرسلىرى بردى اللہ اول نرسىنى (من فضله) اوزى نىڭ فضلندىن (واعتدنا)
 حاضر لادوقىز (للكافرين) كافر لار غە (عذابا مهيبة Ⓢ) خور قىلغوچى عذابىنى (والدين)
 شونداين آدملىرى كم (ينفقون اموالهم) نىققە لاندور ولر اولرى نىڭ ماللىرى (رؤاء الناس)
 آدملر غە كورستىمك اوچون (ولا يؤمنون بالله) ايمان كىمتور مسلر اللہ تعالیٰ غە (والاباليوم
 الآخر) وهم قيامت كونىنە اشانمسلىر (ومن يكن الشيطان له) وەر آدمغە بولور آنكاشيطان
 (قرينا) يولداشى (فساء قرينا Ⓢ) بس نى ياوز دور اول يولداش (ف) يعنى چۆك
 مالنى توتىمق دە بىجىل لك قىلىق اللہ نىڭ قاشنىڭ بوز و قىلقدور شونىڭ كوك رىبالان آدملر غە
 كورستىمك اوچون مالنى توتىق اللہ تعالیٰ قاشنىڭ مە مومدور وقبول بولغان احسان شولندور كم
 اللہ تعالیٰ نىڭ رىضاسى اوچون واخرت ثوابىن حاصل قىلىق اوچون اوتكان تيوشلى اولغان
 آدملر غە انعام اولمقدور (وما اذاعليهم) نى ريان بولور آلا ر غە (لوما نوبال الله واليوم الآخر)
 اكر ايمان كىتورسە لر ايدى اللہ تعالیٰ غە وقيامت كونىنە (وانفقوا موارز قهم الله) وقوتسە لر
 ايدى اول نرسدىن كم رىزق بىردى آلا ر غە اللہ تعالیٰ (وكان الله بهم عليما Ⓢ) (والله بولدى
 آلا ر نى بىلگوچى (ان الله) البتہ اللہ (لا يظلم مثقال ذرة) ظلملق قىلماز بر توزان قدرلى
 (وان تك حسنة) اكر بولسە اول اش اينكو (يضاعفها) ايكى اولشون قىلور (ويؤت
 من لدنه) وبر اور قاشىدىن (اجرا عظيما Ⓢ) (ف) (فكيف اذا جئنا)
 بولر (جم)

(۲۲) يعنى اول اللہ نىڭ
 حقن اوتىڭ موندىن صونىڭ
 اشبو آيتىڭ ذكر قىلغانلار
 نىڭ حقن اوتىڭ وهم بولدا
 شلارنىڭ نىڭ حقن اوتىڭ
 مثلا بر استادنىڭ شاكر
 تارى وسفر دە بولغان
 يولداشلىرى كوك آلا رنىڭ
 حقن اوتە مستىڭ اوزى نىڭ
 طبيعتىدە تكبير لك واوزى
 ما قىلماق بولب ھېچ بركىشى
 اوزى نە بر ابر كورمىدو كىن
 بولر (جم)

حالارون شولو قنك بولغان
 پيغمبر دن وايدكوا اولان
 آدم لردن تحقيق و بيان
 قلدر و اچقدور انكار قلغا
 نلار ننگ انكار قلمغي و اينان
 نغانلار ننگ و ايمان كيتور
 كانلر ننگ مويون صونباغي
 ظاهر بولب شولو قنده
 انكار قلغانلار كويونب
 ايتلار كم ني اولر ايدى
 كم بزلار آدم بولمسه
 ايدوك توقراقغه قاتوشب
 توقراق اولسق ايدوك
 ديب (جم)

(۱) اشبو آيتده تيسينك
 حكمن بيان قلدى يوغار
 يداغى آيتده ايتدى
 كلرلار آخرنده آرزو
 قيلورلار كم في اولور ايدى
 دينكز اولوب توقراق
 توكلسه ايدى بر كايعنى
 توقراق اولساق ايدى
 ديب توقراق آدم ننگ
 آصليدور و كناهدن
 صاقلو چييدور شول
 وجهنن توقراقنى سورتمك
 دى پاكلك باردور ديب
 تيم بيور و لى وهم يوغار
 يداغى آيتده ايتدى
 ايسرك اولغان حالونكز ده
 نمازغه كر و شيانكز ديو
 بو حكم شول وقتده ايردى
 ايسر و اولمق حرام اولما
 غان ايدى امانازغه مانع
 ايدى اكر بر آدمغه يوقى
 باصه يا اور وقتايغ اولمقدان
 باشي ايلانسه و هوشى
 بولمسه و اوزى ننگ اوز
 بدن چقان سوزلرنى

بس چوك بولور شول وقتك كم كيتور و ريز بز (من كل امة بشهيد) هر جماعتدن بر كواهنى
 (وَجَّهًا بَايَكْ) و كيتور و ريز بز سنى يا محمد (على هو لاء شهيد) اوشبو جماعت كا كواه
 قيلب (يومئذ يوبالذدين كفر و ا) شول كونده آرزو قيلورلار شونداين آدملر كم كافر
 بولدىلار (وعصو الرسول) و عاصى بولدىلار رسول كا يعنى رسول ننگ بيورغانن توتمدىلار
 (لوتسوى بهم الارض) ني بولور ايدى اكر توكلسه ايدى آلا اوزرينه توقراق يعنى
 آنلار دن بر اسم و علامت قالمسه ايردى ياكه دنياغه كيلمسه لار ايدى (و لا يكتبون الله
 عديتنا) و يشر مزلار الله دن هيچ بر سورنى (ف) (يا ايها الذين امنوا) اى اچالارين
 آدملار ايمان كيتورونكز (لا تقربوا الصلوة) يقين بولمانكز نمازغه (و انتم سكارى)
 و حالانكسز ايسر و كسز (حتى تعلموا ماتقولون) شول وقتده چه كم بلورسز سز ايتكان
 سوزونكز ني (و لا جنبا الاغبارى سبيلى حتى تغتسلوا) و دى نمازغه يقين اولمانكز يعنى
 كر و شيانكز جنبك دالنده شول وقتده چه غسل قيلغاچي مكر مسافر بولسه نكز (۱)
 اوشبو حكم خور ننگ حرام اولسندن اول ايدى حرام اولغاندين صونك سر حوش بولمق تمام
 حرام دور (و ان كنتم مرضى) و اكر بولسه نكز سز آورو (و على سفر) ياكه سفرده
 اولسه نكز (او جاء احد منكم) ياكه ايلسه سز دن بر آدم (من الغائط) آدمده اوله تورغان
 حاجتى اوتاودان (و الا مستم النساء) ياكه جماع قيلسه نكز خانونلرغه (فلم تجدوا ماء)
 قابلسانكز صونى (فقيموا و صعيدا طيبا) بس تيمم قيلونكز يعنى قصد قلونكز پاك بولغان
 ير يورنى (فامسحوا بوجوهكم و ايديكم) بس قوللار و نكز ني سورتونكز يوزلار و نكز كا
 و اوز و نكز ننگ قوللار و نكز غه (ان الله كان عفوا غفورا) البته الله عفوقيلغو چييدور
 و يارلقاغو چييدور (ألم تر الى الذين) ايا كورمس ميسن كم شول آدملازغه (اوتوا نصيبا
 من الكتاب) بر لى آلازغه كتابدن اولوش (يشترون الضلالة) صاتب آلورلار آلا
 يول آرزونلورغن يعنى جهودلار ننگ علماسي آچه آلب توغر ولغنى آرنغلقغه برورلار
 و توراتنى اوز كار تدىلار (و يريدون ان تضلوا السبيل) و تلالر كم سرلار هم حق
 بولنى يوغالتاسن (و الله اعلم) و الله بلور (و بعد انكم) سز ننگ دوشمانلر و نكز ني (و كفى
 بالله وليا) يتاچكدر الله سز ني صافلامغه (و كفى بالله نصيرا) و يتاچكدر الله ياردم
 برمكده (۱) جهودلر ننگ حالنى بيان قلدى توراتدن اولشلىر يتوشمشدور كم تلالرى
 بلان لفظنى اوقورلار و بويورغان بلان عمل قلمغه توفيق بير و لى الله تعالى جهودلر ننگ
 اشر و ن باطل قلمق اوچون و آلار ننگ قبيح لكرون صنامق اوچون اشبو آيتلر ني ايندور دى

عصم
 تيمم

اوقوسە دورىست ايسىدور
 اول وقتىدە قالغان نەزىلا
 رون باشقە وقتىدە قضا ايلار
 وينە ايتىدى اللە تەلى
 جنيلك وقتىن نەزىلە يىقىن
 اولمانكى غىسل قىلغىچى
 مەركە سغىرە بولسە نەزى
 آنەك ھەك كىمە چەك دور
 وينە ايتىدى اكر تاپماسە
 نەزى صوفى وسىز كا طهارت
 آق واجب بولسە بس پاگ
 اولغان بىر نەك يوزىنە تىم
 قىلونىر و صوبلان طهارت
 آلتىق بولسلىق اوچ ۋەجە
 بولمىق بلان ايتە كىدور
 بىر وسى شولدىر بىر آدم
 اورو اولسە و صوبلان
 طهارت آق آنكاشر
 قىلسە ايتىچى شولدىر
 مسافر سغىرە صوفى اچەك
 اوچون حاضر بلغان يول
 آراسىن اوزاف بىر كاچاقلى
 صوبولمە سە اوچونچى
 شولدىر صوبولسە اشبو
 اوچ صورىتەن باشقە يە
 ايكى اوروندى طهارت
 واجب اولور اولكىسى
 شولدىر بىر آدم آدمەن
 اولغان حاجەن اوتب كىلسە
 اول وقتىدە شول كەش كا
 طهارت آق لازم اولور
 يعنى استىجا قلىق ايتىچى
 اولدىر جماع قىلسە بس
 آنكەسل قلمق لازم اولور
 وتىمە يولى شولدىر
 پاگ اولغان بىر نەك يوزىنە
 ايكى قوللارون صوغە
 موندىن يوزىنە سورتە
 وينە ايكى قولن توفراققە

(من الذين هادوا) جهودا لدن بىر جماعت بار دورىم (بىر فون الكلم عن مواضعه) اونكار تورلار
 سوزلرنى اوزىرلار بىدن (ويقولون) ودى ايتورلار يعنى حال تلى بلان (سبعنا)
 تىنكلا دوق سوز نكى (وعصينا) وعاصى اولدوق يعنى ايارمىدك امر قىلغانونكە (واسمع
 غير مسمع) ودى ايتورلار تىنكە بىر نەك سوز مەنى و حال نەكە سىن غير مسمع اشدور لىش
 بولماغانكە حالە اشد (وراعنا) ودى ايتورلار مەلت بىر دىب (ليا بالستهم وطعنا
 فى الدين) مونكا و حاشاشلى سوزلارنى باغلارلار يعنى ايتورلار بورغانلرى حالە تىلارون
 اوز تىلارنى بلان وطعنه قىلارلار دىنك يعنى ايتورلار اكر حق بىغىمىر اولسە ايدى بىر اعتقاد
 قىلغاندىن خبر بىرور ايدى دىب (ولو انهم قالوا) واكر آلا ايتسە لرا ايدى (سبعنا واطعنا)
 اشدور وك بىرور غەنى قبول قىلدوق دىب وايتمسە لرا ايدى وعصينا دىب (واسمع) دىسە لار
 ايدى يعنى غير مسمعنى قوشما يىچە واسمع غير مسمع دىما يىچە (وانظرونا) دىسە لرا ايدى
 وراعنا اورنىن (لكان خيرا لهم واقوم) البتە بولر ايدى يىخش آلا اوچون و بىك توغرى
 بولر ايدى (ولكن لعنهم الله بغيرهم) وليكن لعنت قىلدى آلا غە اللە اورلرى نەك كىفرى
 اوچون (فلا يؤمنون الا قليلا) بس ايمان كىتورمىسلر مكر آز آدم لار ايمان كىتورور
 (يا ايها الذين اتوا الكتاب امنوا) اى كتاب اهل ايمان كىتوروركن (بما نزلنا) شول
 نرسە كە كم ايندور دوك اول نرسى يعنى قرآنى (مصدقاً ما معكم) راسلا غوچى بولب شول
 نرسى كىم سىر نەك بلان بولغاندور يعنى توراتنى (من قبل ان نطمس وجوهنا) يوغالتورمەن
 الكارى يعنى يوق قىلورمەن بىر يوزلارنى (فمن دعا على اديبارها) بس قايتارورمەن اول يوزلارنى
 اورلرى نەك آرتلار يە (اولنعنهم كما لعنا اصحاب السبت) ياكە لعنت قىلورمەن نىتەك
 لعنت ايتدوك سبت اهلينە (وكان امر الله مفعولاً) (بولىدى اللە نەك تلامكى اشلانمش
 ف) ايمان كىتورنەك عذاب كىلب صورە تەكز آلوشب حيوان بولتودان اول سبت
 كوفى نەك ايلارنى كوك سبت نەك ايلارنى نەك يىناق كىلور اعراف سۈرە سىدە (ان الله
 لا يغفر ان يشرك به) البتە اللە ياراقمىز شريك قىلسە آنكا (ويغفر ما دون ذلك) و ياراقار
 شريكلور كىن باشقە سىنى اكر چىندىكە كىبەر بولسە دە (امن بشاء) شول آدم اوچون كم
 تىلار اللە تەلى (ومن يشرك بالله) و بىر آدم شريك قىلسە اللە تەلى غە (فقد افترى اثماً
 عظيماً) البتە افترى قىلدى يعنى يالغان لادى اللوغ اولغان كىتاه بلان (الم تر الى
 الذين اياكوردونكى و قرامدىنكى شوندا اين آدم لار غە كم (بىر كون انفسهم) ماقتارلار
 اوزلورون (ف) بوايت كا كرادور هر آدمكم ماقتارلار اوزون يىخش عمل قىلدى بلان

وطاعتى آرتق قلباق بلان و تقوالغى بلان (بَلَّ اللَّهُ يَزْكِي) بلكه الله ماقنار (مَنْ يَشَاءُ)
 تلا دو كى آدمنى (وَلَا يظلمون قتيلاً) ^{۴۹} ظلم قيلمئش بولسلار عذاب خصوصنده بربىب
 قدرلى (انظر كيف يقترنون) قر اغل نيتك باغلارلار (عَلَى اللَّهِ الْكُذْبُ) الله تعالى
 اوزارينه يالغاننى (وَكفى به اثمًا مبينًا) ^{۴۰} يتاچك دور آلاغه اشبو آشكارا بولغان كناهلىرى
 (ف) يهودلر ايتورلار كم اسرا ئيل بالالارى الله نيك قاشيده قبول بولغن آدملر دور آلاغه
 عذاب بوقدور مكر بر نيچه كونلار كنه ديب (الْم تَرَى إِلَى الَّذِينَ) اياقار امستك شونداين
 آدملرغه (اوتوا نصيبا من الكتاب) بر ولى آلاغه يعنى يهودلار كابر اولش كتابدن (يؤمنون
 بالحيث) اشانلار قاقچه (والطاعوت) و باطل بولغان عبادت قيله تورغن نرسه لر ينه (ويقولون
 للذين كفروا) و ايتورلار شونداين آدملرغه كم كافر بولدىلار (هو لاء اهدى) بولار كوپ
 آرتق بول طابقوچيلر دور (من الذين امنوا سبيلاً) ^{۵۱} شونداين آدملار دن كم ايمان
 كيتورديلار (ف) شول وقتنده كم جهودلر رسول عليه السلامغه خلافتك قلد بيلار مكه
 كافر لر ينه بولوقب آلارنك كونكلن طابق اوچون آلارنك بطلر ينه الوغلاب ايتديلار
 كم سز نيك كيتكن يولغز مسلمانلر نيك يوليدن آرتقدور ديب بوسوزلر نى
 ايتك ارى ييعمير لك والوغلر بر نيك دينر دن نى اوچون كوچدى ديب قارشولقدن
 وحسد لكدن ايتورلار ايدى الله تعالى اشبو ايتلر ده آلارنى حورلاب بيان قيلدى كيله چك
 ايتلر آلارنك حقتنده دور (أولئك الذين) اول جماعتلار شونداين آدملر دور (لعنهم
 الله) لعنت قلدى الله آلارغه يعنى رحمتيدن طاشلدى (ومن يلعن الله) اول آدمكم لعنت
 قيلر آكا الله (فلن نجد له نصيراً) ^{۵۲} بس البته تابماسنك سين آلاز اوچون ياردم
 بروچى (أم لهم نصيب من الملك) ايا بارميدور آلاز اوچون الوش پادشاهلقدن
 (فإذا لا يؤفون الناس نصيراً) ^{۵۳} بس شول وقتك يعنى پادشاهلقدن الوش بولب دنيا
 خلق نيك مالى بولسه ده آلارده بولسلر آدملرغه بر نقيقر قدرلى نرسه (ف) نقيقر ديب
 خره سويه نى نيك اوستنك بولغان چوقرغه ايتلر بويك آزلقدن عمارت دور (أم يحسدون
 الناس) ايا حسد قيلورلارى آدملرغه يعنى رسول عليه السلامغه ومومئلرغه بر ولكان نصر تدن
 وعز تلارى آرتمقدن (على ما آتاهم الله من فضله) شونداين نرسه دين بيردى آلارغه الله تعالى
 اوز فضلندن (فقد اتينا) بس تحقيق بيردوك بر: (ال ابراهيم الكتاب والحكمة) ابراهيم نيك
 بالارينه كتاب وعلمنى (واتينا هم ملك عظيمًا) ^{۴۴} و بيردوك آلارغه الوغ پادشاهلقتى (فبينهم
 من امن به) بس كافرلار دن بعض آدملر ايمان كيتورديلار اول كتابقه (ومنهم من صدعته)

(ف) سوزلر و نى آلاش دور
 مقنن مراد لرى ياكه
 سو كك كا بر طريقه
 قاطش دور مقدور كم بر آدم
 آنكلا مسلق بولى بلان
 آنك اوچون واسمع غير
 مسمع سوزى ايكي معنى
 بلان دور برى بودور كم
 ايشت الوغ و حرمتلى
 اولغاننك حالده و هر كم
 سنكا خلافتك قيلوغه قادر
 اولسلار وايكچى سى
 اولدور كم اشت سين
 بر حالكم اوز نك كنه سن
 هيچ بر آدم سنكا ايارمس
 و سنى طانوس ديكان
 سوز دور و رعا سوزى هم
 ايكي معناه دور برى
 بر نى رعايه قيل ديمك دور
 وايكچى سى احق و زبون
 و حور اولمق معناسنده دور
 آلارنك قصد لرى سو
 كهك دور ايكي معناه بو
 لغن كلمه نى ايتودن والله اعلم
 (ف) جهودلر رسول عليه
 السلامغه بوز و قلمنى نيت
 ايلاب دينك عيب قوبولر
 ايدى كونكلار ايدن
 اشبو كشى نبى بولسه
 ايدى بر نيك حيله نى
 بلر ايدى ديب بس الله
 تعالى آلارنك بالغا
 نلارون ظاهر قيلدى
 جيت اسم للصم قاضى
 طاغوت شيطان (مد)

(اف) يعنى امانتلكا
 حيانث قلمقى وآدملر ننگ
 اراننده حكم قلمقى ده آچه
 بلان ويا كه باشقه جهت
 بلان بر آدمغه يانيغه چقق
 عادتى جهودلر ده كوب
 ايدى اشبو سببدين ايمانى
 ناچار اولغانى بعض مسلمان
 نلار نزاعلارون ايرىق
 اوچون رسول اكرمكا
 بارمزلار ايدىكم بر آدمغه
 رعايه قلمز و قارشى قتمس
 ديب و جهودلر ملالرينه
 بار و رلر ايدى آلا رعایت
 ايتلر ديب كيهلچك
 آيتلرده الله تعالى مسلمان
 نلرغه بحكم بيوردى كم هر
 وقت هر حكمت و هر نزاع
 رسول اكرمكه بارماي
 آننگ حكيمينه كونكل بلان
 راضى اولمسه ننگز شكسن
 سزده ايمان بولمز ديب
 (جم)

و آلاز بر نورلى آدملر بار دور كيرى نور ديلار يعنى ايمان كيتور مد يلاز (وكنى بجهنم
 سعير ﴿﴾ و يتاچك دور آلا رغه جهنم ننگ كوتار و لمش او طى (ف) يعنى هر وقت ده الوغلىنى
 الله تعالى ابراهيم ننگ يورت اچنه بيرمشدور ايمدى دى ابراهيم ننگ يورت اچنه يعنى
 بالار يده الوغلىق باريس هر كم آلاز ننگ الوغتلارون قبول ايلامسه اول كنى انصافسن
 كشيدهور (ان الذين كفروا باياتنا) البته شونداين آدملر كم كافر بولد يلاز بر ننگ
 علامتلار و مركا يعنى قرآنغه (سوف نصليهم نارا) تير دور كر و ترمن آلازنى اودقه (كلمة اضحيت
 جلودهم) هر وقتكم بشور لمش بولسه آلاز ننگ تر و لرى (بدانهم جلودا) آكوشتر و رمن بر
 آلازغه تير و لارنى (غيرها) اولكى تير يلاز دان باشقه تير وى (ليذوقوا العذاب) تيسونلار
 اوچون عذابنى (ان الله كان عزيزا حكيمًا) البته الله تعالى قوتلنده و حكمت بلان صفتلانمشدور
 (والذين امنوا و عملوا الصالحات) و شونداين آدملر كم ايمان كيتور ديلار و اشلا ديلار بحشى اشلر نى
 سندلهم جنات) تير دور كر و ترمن آلازنى جنتلاركا (تجرى من تحتها الأنهار) آغار آلاز ننگ
 آستيدان يلغه لار (خالدين فيها ابدا) منكو بولور لار اول جنتنده دايم (لهم فيها ازواج مطهرة)
 آلاز اوچون بار دور اول جنتلرده خاتونلار پاك بولغوى نچسلر دن و حيص و نفاسدن (وندلهم
 ظلال ظيلا ﴿﴾ و كر و ترمن آلازنى بيك خوش بولغان كوله كا كه يعنى تمام بولغان بر احتكه (ان الله
 يامر كم ان تؤدوا) تحقيق الله تعالى بيورور سر كا و ته مكا (الأماني الى أهلها) امانتلر نى
 ايلارينه (و اذا حكمتم بين الناس) و هر چقانكم حكم قيلسه نكنز آدملر آر اسنده (ان تحكموا
 بالعدل) بيورور سر كا حكم قلمقى لغه توغر و لنى و انصاف بلان (ان الله نعبا يعظكم به) تحقيق
 بو امانتنى بر مك و توغر و لنى و انصاف بلان حكم قلمقى نى بحشى اشدر و كم نصيحت برور سنكا الله
 آننگ بلان (ان الله كان سميعا بصيرا ﴿﴾ البته الله اشكو چيدور و كور كو چيدور و اشلاز و نكنز نى
 (ف) (يا أيها الذين آمنوا) اى آچلاين آدملار كم ايمان كيتور دونكز (اطيعوا الله و اطيعوا
 الرسول) موين صونك يعنى بيور و لغاننى قبول قيلنك اللهغه و موين صونك پيغمبر كا
 و پيغمبر ننگ بيورغانن قبول قيلنك (و اولى الأمر منكم) و حكم قلمقى اوچون قويولغان حاكملر كا
 و علملر كا (فان تنازعتم فى شىء فردوه) بس اكر خلاقق قيلشسانكز سر اولو الامر كا دين
 اشيده اولغان بر اشده بس قايتار و نكنز اول اشنى (الى الله و الرسول) اللهغه و رسول كا يعنى
 قايتونكر قرآنغه و رسول الله ننگ سنتينه (ان كنتم) اكر بولسانكز نسن (تؤمنون بالله و اليوم
 الآخر) ايمان كيتور كوچى الله تعالى غه و آخرت كونينه (ذلك خير و احسن تديولا ﴿﴾
 اوشبو قرآن و سنت كا قايتمالقى ايدكو و كور مكدور عاقبت بو نيچه يعنى اشلر ننگ اخير و نك

ايار ننگ و حکمري بلان

يورنگ شول وقتنه چه الله
 تعالی ورسول ننگ حکمي
 ننگ خلاينه حکم قلمه سه لار
 اکر حکمري الله ورسول
 ننگ حکمينه صريح خلاي
 حکم ايلاسلر اول حکمني
 قبول قلماسونلار بس اکر
 ايکي مسلمان بری بری
 بلان بر اشد نزاغ لاشسه
 لار بر وسي ايتسه کيل
 شريعت حا کمينه باره لوق
 ديب ايکنچي سي جوانده
 ايتسه که بن شريعتي
 بلهيم ويا ايتسه منم شريعت
 بلان اشم يوقدور ديسه
 شکسن کافر اولور (چم)
 (اف) مدينه منوره ده
 بر جهود بلان بر منافق
 ننگ ارسنده نزاغ اولوب
 يهودي ايتد بکم کيل بارالق
 محمد ننگ يائينه ديب و منا
 فق ايتدی کيل کعب بن
 اشرفکه بارالق ديب کعب
 جهودلر ننگ باشيدور
 آخرده رسول عليه السلا
 مغه بارديلار رسول الله
 يهوديکه حکم ايلاب حقي
 اثبات قلدي طشقه چقد و
 قده منافق راضي اولمايچه
 عمر رضی الله عنه که بارالق
 ديدی عمر رضی الله عنه
 حضرت رسولدن مدينه ده
 قاضي ايتدی منافق کمان
 قلديکم حضرت عمر اسلا
 مني صافلاغوچيدور ديب
 قانکم منافق و يهودي برکا
 عمرکا باردوقده يهودي
 سويلد يکه بر حضرت

(الْم تَرَىٰ اِلَى الدِّينِ) اياقرا ميسنک مي شول آدم لرغه کم (يَزْعُمُونَ) کمان ايتر لار (انهم امنوا)
 البته آلا ر ايمان کي تور ديلار (بما انزل اليك) سنکا ايندور لکان نرسه کا يعنى قرآنغه (وما انزل
 من قبلك) وسيندن الکرى ايندور ولکان نرسه کا يعنى تور انته (يريدون ان يتعاضدوا الي
 الطاغوت) تلر لر آلا ر حکم قلدور مقغه طاغوتفه يعنى حقدن باش طار تقيوچيلرغه (وقد
 امروا) وحالانکه تحقيق آلا ر بيور ولمش بولدي کم (ان يكفروا به) کافر بولماقغه اول
 طاغوتفه (ويريد الشيطان) وتلر شيطان (ان يضلهم ضلالا بعيدا) آزدور مقنى
 آلا رنى توغرى يولدن يراق اولغان آرتغلنق بلان (واذ قيل لهم) هر وقتنه ايتولسه
 آلا رغه (تعالوا الي ما انزل الله) كيلونکر شول نرسه کا ايندور دى آنى الله يعنى قرآنغه
 (والى الرسول) وپيغمبر کا (رايت المنافقين) كورور سنك سين منافق لرنى كم
 (يصدون عنك) كير تورور لار سيندن (صدودا) كيرى تور مق بلان (فكيف)
 نچو كندور حال اول وقتنه (اذا اصابتهم) هر وقت يتوشسه آلا رغه (مصيبة) بر قايقو
 (بما قدمت ايديهم) شول نرسه سببلى الك بيار دى اول اشنى آلا ر ننگ قوللارى يعنى
 اشلكان اشلى سببلى (ثم جاءوك يجلفون) موندين صونك كيلر لار سنكا انط ايتر لار
 (بالله ان اردنا) الله تعالى غه كم بن تلامدوك (الا احسانا وتوفيقا) مكر چيش اشنى
 وير كا اول مقنى تلامدوك ديب يعنى دوشمانلر آراسته (ف) اولئك الذين يعلم الله
 اوشبو جماعت شوندا اين آدم لر دور كم بلر الله (ما فى قلوبهم) شول نرسه نى كم آلا ر ننگ
 كونكل لار نده بولدى (فاعرض عنهم وعظم) بس يوز دوندور آلا ر دن يعنى آلا رنى
 اولتور مكدان ونصحت بير آلا رغه (وقل لهم فى انفسهم قولابليغا) و ايت آلا رغه
 كونكل لار ونده اثر قيلغوچي سوزنى (وما ارسلنا من رسول) بيارمدوك بر هچ بر
 پيغمبرنى (الا ليطاع باذن الله) مكر آننگ يعنى رسول ننگ امرينه ايار ولمش بولسون
 اوچون الله ننگ حكى بلان وهر كم رسولكا اطاعت ايلاسه تحقيق الله غه اطاعت قلمقدور
 (ولو انهم) اكر اوشبو جماعت (اذ ظلموا انفسهم) شول وقتنه ظلمق قيلد ييلار
 اوزلرينه (جاءوك) سنك يانوكا كيلب (فاستغفر والله) يار لغنق تلاس لر الله دن
 (واستغفر لهم الرسول) ويار لغنق استهسه آلا ر اوچون رسول عليه السلام (لو جدوا لله)
 البته تابار لار ايندى الله تعالى نى (تو ابار حيا) اوزلرينه رحمتي بلان قايتوچي وقرغانغوچي
 (فلاوربك) بس انط سنتك ربونكا بولسون كم (لا يؤمنون) آلا ر مسلمان بولمز لار
 يعنى منافق لار (حتى يحكموك) تا كم حكم قيلغوچي قيلمه سه لار سنى (قيا شجر بينهم)

بس عبر رضی الله عنه
 متافقنی اولتردی آننک
 وارنلاری رسول اکرم کا
 باروب قان دعواسنی
 ایلاب وآنطایتب سویلا
 مشرکم بر حضرت عمر کا
 شول نیت بلان بارغان
 ایدوک ایکی دعواچیلرننک
 اراسنده صالح قلدورور
 دیب شول وقت اشبو
 آیتلر ایندورولب
 وحضرت عمرنک اسی
 فاروق اولدی یعنی حق
 بلان باطلنی آیرغوچی
 دیکدور (جم)
 نبی لرشول آدملر دور معلوم
 بولب فرشته اول آدمغه
 وحی کیتوره صدیق اول
 آدم دور الله تعالی وحینه
 هر اشکم کلر اولراری چن
 دیب آننک طوغرلی
 اوزارینه شهادت بیره
 شهید اولدورکم رسول
 علیه السلام حکمینه راضی
 اولب جاننی قربان قیله
 صالح اولدورکم آننک
 طبیعتی حیثیلقده اولر
 بس بر آدملرکم اشبو
 صفتلر آرده بوله سده
 لیکن الله تعالی ننگ کیمنی
 قبول قلمق سببی بلان
 آلائی الله تعالی اوتکن
 صفات ایالرینه بولد اش
 قیله (جم)

اوزلری آراسنده توشکان خلافتده (ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِيْ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا) موندین صوتک
 قایماسلر اوز کونکلر ونده طارلقنی (مَا قَضَيْتَ) شول نرسه دنکم حکم قلدنک سپین
 (وَيَسْأَلُوْنَ اَسْمٰیئٰلًا) وقبول قیلرلار سننک حکمو نکا تبشر ولق بلان (وَلَوْ اَنَّا كُنْتُمْ عَلٰیهِمْ)
 واکر بن یازساق ایدوک یعنی واجب قلسق ایدوک آلا رغه (اِنْ اَقْتُلُوْا اَنْفُسَكُمْ) اولتور وکن
 اوز نکرنی (اَوْ اَخْرَجُوْا مِنْ دِيَارِكُمْ) یاکه چقونکرن طشقه اوز اویلار وکن دن (مَا فَعَلُوْهُ
 الْاَقْلِيْلُ مِنْهُمْ) اشلارلار ایدی آنی مکر آزا دملار آلا رغن اشلارلر ایدی (وَلَوْ اَنَّهُمْ
 فَعَلُوْا) واکر آلا رشلارسه ایدیلار (مَا يُوعظُوْنَ بِهٖ) اولشینی کم نصیحت قیلندی آلا رغه
 اول نرسه بلان (لٰكِنْ خَيْرًا لَّهُمْ) البته یحشی بولور ایدی آلا رغه (وَاَشَدُّ تَنبِيْهًا)
 وپیک حکم بولر ایدی آلا رننک دینی طوغری بولمق (فِ) یعنی الله ننگ حکمینه جانیده
 قز غانمق تیوش ایمس اکر الله تعالی شول طریقه امر ایلاسه ایدی اشبو متافقلر نیشلرلر
 ایدی واشبو حکملر محض نصیحت دور اکر بولر فی قبول قیلسه لار ایدی نفاقلر ی بتیب
 مسلمان بولورلر ایدی (وَاِذَا لَاتِنَاهُمْ) شول وقتن البته برور ایدوک آلا رغه (مِنْ لَدُنَّا)
 اوز قاشومر دن (اِحْرَاطًا) الوغ ثوابنی (وَاهْتِيَاهُمْ) دلالت قیلر ایدوک آلا رنی
 (صِرَاطًا مُسْتَقِيْمًا) طوغری بولغان بولغه (وَمَنْ يَطْع الله وَالرَّسُوْلَ) وبر آدم موین
 صونسه الله تعالی غه یعنی بیور وغانن توتسه الله ننگ ویبغمیری ننگ (فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ)
 بس اشبو جماعت شوندا این آدملر بلان دور لار یعنی بولد اشدورلار (اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ)
 احسان قلدی الله آلا رغه (مِنَ النَّبِيِّيْنَ) پیغمبرلار دن (وَالصّٰدِقِيْنَ) وصدیقلر دن
 (وَالشّٰهِدٰٓءِ) وشهیدلر دن (وَالصّٰلِحِيْنَ) وایدکی اشیلر دن (وَحَسَنَ اَوْلٰٓئِكَ) فی کورکم دور
 اشبو جماعتلار (رَفِيْقًا) بولد اشلقده (فِ) (ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللهِ) اشبو احسان دور
 الله دن (وَكَفٰٓى بِاللّٰهِ عَلِيْمًا) ویناچکدور الله بلمککده (فِ) معلوم بولسن کم موندین
 صوتک صوعشننک ذکرینه کر وشودور (يَاۤٓٓيٰٓهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا) ای شوندا این آدملر ایمان
 کیتوردورکن (خُدُوْحَدْرِكُمْ) طوتونکرن اوز وکن ننگ قرالار وکنر نی (فَاَنْفَرُوْا نُبِيَّاتَ)
 چقونکرن صوغشقه آیر ولب کر وه کر وه بولب (اَوْ اَنْفَرُوْا جَمِيْعًا) یاکه چقونکرن صوغشقه
 بارچه غز جبولب (وَاَنْ مِنْكُمْ لِمَنْ لِيْمِطٰٓئِنٌ) البته سز دن بر توری آدم باردرور آوراین
 یعنی صوغشقه کتمکده (فَاَنْ اَصَابَتْكُمْ مَّصِيْبَةٌ) اکر يتوشسه سرکابر قایغو وبلا (قَالَ
 قَدْ اَنْعَمَ اللهُ عَلٰی) ایتور تحقیق احسان قلدی الله منن اوزار وه دیب (اَذَلَمْ اَكُنْ مَعَهُمْ
 شَهِدًا) آننک اوچون بولمادم آلا ربلان حاضر (وَلَمَّا اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللهِ) اکر

یتوشسه سزکا بر نعمت الله دن (لیقولن کان لم تکن) البته ایتور او کنب کویا کم هر کین
 بولمدی (بینکم و بینه موده) سر ننگ بلان آنک آرا سنک دوستلق (یالیتنی کنت معوم) کاشکی
 نه اولر ایدی بولسم مین آلا ر بلان (فاقوز فور اعظیما) بس یتوشور ایدوم الوغ استه کن
 نرسمه یعنی الوغ مقصودومه دیب (ف) (فلیقاتل فی سبیل الله) بس تیوشدور صوغش
 قیلهر اللفنک یولنده (الذین یشرون الحیوة الدنیا) شوندا این موعمنلر صتارلر دنیا
 تر و کسکی (بالآخرة) آخرت تر و کسکینه (ومن یقاتل فی سبیل الله) بر آدم کم صوغش
 قیلر اللفنک یولنده (فیقتل او یغلب) بس اولر یا که غالب بولر (فسوف نؤتیهم) بس
 تیز دور برورین آلا رغه (اجرا عظیمیا) الوغ بولغان ثوابنی (ف) یعنی مسلمانلرغه
 تیوشدور کم دنیا تر و کسکینه قراما نیجه آخرتنی استمک و بلسنلر کم الله تعالی ننگ امر ون
 طو تفاق فی حضور فایده بار دور (وما لکم الا قتالتون فی سبیل الله) فی بولدی سر لار کاصوغش
 قلمایسن اللفنک یولنده (والمستضعفین) اول بیچاره و حور بولغانلار اوچون (من الرجال)
 ایرلار دن (و النساء) و خا طونلر دن (و الولدان) و کچکینه بالالردن یعنی کافر لرننگ قولندن
 اسپر اولغانلار اوچون (الذین یقولون ربنا اخر جننا) شوندا این آدم لر کم ایتور لر ای
 بز ننگ ریمز طشفه چقار بز فی (من هذه القرية الظالم اهلها) اشبو اولدن کم ظالمدر اول
 اولنتک خلقی (واجعل لنا من لدنک ولیا) و قفلغ بز ننگ اوچون اوز یانونکن اشومز فی
 قیلغوجی (واجعل لنا من لدنک نصیرا) و قفلغ بز ننگ اوچون اوز یانکن بر یار دم قلوچی
 دیب (ف) (الذین امنوا) شوندا این آدم لر کم ایمان کیتور دیلار (یقاتلون فی سبیل الله)
 صوغش قیلور لار الله تعالی یولنده (والذین کفروا یقاتلون فی سبیل الطاغوت) و شوندا این
 آدم لر کم کافر بولدی یلار صوغش قیلور لار شیطان یولنده (فقاتلوا اولیاء الشیطان) بس صوغش
 قیلونکر شیطاننک دوسلری ایله یعنی کافر لار بلان (ان کید الشیطان) البته شیطاننک حیله سی
 (کان ضعیفا) بیگ ناچار دور (الم تر الی الذین) ایفار ماسیمسن شول آدم لرغه کم
 (قیل لهم کفوا ایدیکم) ایتولدی آلا رغه طبونکر قولونکر فی یعنی صوغشکن دیب (واقیموا
 الصلوة واتوا الزکوة) و او قونکر نماز و نکز فی و بیز و نکز مالونکر ننگ زکاتنی یعنی قبول
 قلدیلار (فما کتب علیهم القتال) بس چانکم فرض قیلندی آلا رغه صوغش یعنی مدینه ده
 (اذ افریق منهم) ناکه بر گزوه آنلاردن (یحشون الناس) قور قزلار آنلاردن یعنی
 کافر لردن (خشية الله) الله دن قور و قیق کوک (اواشد خشية) یا که آندن آرتق قور و قیق
 کوک (وقالوا ربنا) ایتدی لار ای بز ننگ ریمز (لم کتبت علینا القتال) فی اوچون فرض

(اف) یعنی بولر منافق لر
 دور کم الله تعالی ننگ
 حکیمته ایار مسلر بلکه
 مقصود لری دنیا فایده
 سیدور اکر الله تعالی ننگ
 یولنده مسلمانلرغه بر بلا
 یتوشسه اوز آلا ر ونده
 شادلانلر لار و ایتور لر کوب
 یحشی بولدی بز آلا ر
 بلان دخی بلاغه بولغا مودوق
 اکر موعمنلر کا بر فایده
 یتوشسه اول وقتنه حسرت
 تاز تار لارنی بولدی بر لرده
 آلا ر بلان بولب فایده غه
 یتوشر ایدک دیب یعنی
 دوشمانلار کوک حسر
 تلانور لار (جم)
 (بف) یعنی ای مسلمانلر
 ایکی اش اوچون کافر لار
 بلان صوغش مق لازم دور
 بری الله تعالی ننگ دبتنی
 کوتار مک اوچون ایکنچی
 ظلم قیلنمشلر اوچون آلا ر
 کافر لار قولندن موعمنلر فی
 قوتولدر مورق اوچون مکه
 شهر ونده شوندا ای مسلما
 نلار کوب ایدی رسول
 علیه السلام بلان هجره قیله
 المدیلار دوشمانلری
 آلا رغه ظم قیلر ایدی کم
 مسلمانلر دن دور و روب
 بینه کافر قیلرغه (جم)
 لولا اخر تانها اولهلتنا الی
 الموت فیموت علی الفراش
 (مد)

(ف) یعنی اول زمانده کم مسلمانلر مکه ده ایدیلار و کافرلار آلارنی ارا نجه ایدی الله تعالی آلارنی صوغشدن طیب و صبر قلمق بلان حکم قلمش ایدی ایندی صوغش بلان بیور و لدی فهم قلدیلار تلا کائرون طاب دیلار دیب لیکن مسلمانلغری ناچار بولغان بعضی کشیلار صوغشدان دوندیلار اولمدان قورقودن الله تعالی دن قورقغان کولک مشرکلاردن قورقودیلار موندین صونک الله تعالی خبر بیردی قوروقبق الله ننگ تقدیرندن قوتولد و رس دیب بو آیت بلان (اف) بوسور منافقلر سوزیدور اکر صوغش اش یخش اولسه فتح و غنیمت یتوشسه ایتورلر کم اشبو الله تعالی دندور یعنی اتفاقا شولای قلمشد و ر دیب و حضرت ننگ تدبیر یدن دیملر ایدی و اکر بر اش بوزولسه ایدی حضرت ننگ یخش قاراماغانین دیلار ایدی بس الله تعالی ایتدیکم همه سی الله ننگ قاشند ندور یعنی پیغمبر ننگ یخش قاراماغی هم الله تعالی ننگ الهامی بلاندور آنک خطایولمز اکر بر اش بوزولسه آنی خراب اولدی دیمه ننگ موندنک بلان سرنی تر بیه قیلر سرننگ کچیلو کوگردن و کیلاچک آیتده آشکارا قلب ایتدی (جم)

قلدنک بر ننگ اوزار و مرکا صوغشنی (لولا آخرتنا الی اجل قریب) فی اوچون کچترمدنک برنی یقین اولغان وقتقهجه (قل متاع الدنیا قلیل) ایتکل آلاغه دنیاننگ متاعی یعنی الوش آزدور (والآخرة خیر لمن اتقى) آخرت ایند کودور شول آدملر اوچونکم صاقلانه یعنی بوز و قلقدان (ولا تظلمون فتیلا) (ظلملق قیلنیش بولمس سزکا بر پیلک قدرلی (ابن مائکونوا) کیرک قاید بولسانکز: سز (یدرکم الموت) ابر و شر سزکا اولم یعنی اولمدن قوتلویوقدور (ولو کنتم) اکرچه بولسانکز ده (فی بر و ج شهیده) بیک حکم اورونلارده (وان تصبهم حسنة) اکر یتوشسه آلاغه بر ایندکولک یعنی نعبت (یقولوا هذه من عند الله) ایتورلر اوشبو الله ننگ قاشندندور (وان تصبهم سيئة) و اکر یتوشسه آلاغه بر قبتلیق (یقولوا هذه من عندك) ایتورلر ایا محمد اوشبو سیننگ قاشندندور (قل کل من عند الله) ایتکل یا محمد بارچه سی الله ننگ قاشندندور (فیال هو لاعل قوم) بس فی حال بولغاندور اوشبو جماعت اوچون (لایکادون) یقن بولمس (یفتقون حدیثا) فهم قلماقلغغه یعنی بلمکلمکا بر سورنی (فی) (ما اصابک من حسنة) شول نرسه کم یتوشدی سنکا نعمتدن (فمن الله) بس الله دندور (وما اصابک من سيئة) اول نرسه کم یتوشدی سنکا محنتدن وقایغودن (فمن نفسك) بس سننگ اوز ننگ قاشندندور (وارسلناک) و یباردوک سنی (لنناس رسولا) آدملرکا پیغمبر ایلاب (وکفی بالله شهيدا) و یتاچکدور الله کواهل قغه (ف) قولغه یتوشدور کم یخشیلقنی الله تعالی ننگ فضلندن بلمک لک و بلا وقایغونی اوزنی ننگ کمچلوکیدن بلب رسول علیه السلامغه یولامسن و قویوسن و قل اوز اتامسن والله تعالی قولننگ کمچولکن بلکو چییدور و جزاسنی بیر و چییدور (من يطع الرسول) هر کم رسول ننگ بیورغانن قبول قیلسه (فقد اطاع الله) بس تحقیق قبول قلدی الله بیوردوغنی (ومن تولى) و هر کم یوزون دوندورسه یعنی قلمهسه (فما ارسلناک) بس کوندورمدوک سپینی (علیهم حقیقا) آلاغه صاقلایوی (ویقولون طاعة) ایتدیلار بر ننگ کونکومرده باردور بیورغاننی قبول قلمق (فاذا برزوا من عندک) بس هر وقت طشقه چقسه لارسننگ یانوزنکن (بیئت طائفة منهم) کچ وقتیده فکر قیلور بر جماعت آلاردن (غیر الذی تقول) شوندا این نرسه دن باشقهنی کم سین بیوردنک آلاغه (والله یکتب ما) والله یازار یعنی عمل لرنی ننگ دفترینه شول سوزلرون (بیبتون) کچده ایتدیلار آنی (فأعرض عنهم) بس یوزنکنی دوندور آلاردن (وتوکل علی الله) و طابشر اوشونکنی الله تعالی غه

(وَكُفِيَ بِاللَّهِ وَكِيلًا) ﴿ ۸۱ ﴾ يتاچك دور الله اش قلوغه (أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ) اياتامل قيلور لارمى
يعنى بخشى ايسلاب قرامس لرمى (القرآن) قرآنده (ولو كان من عند غير الله) اكر
بولسه ايدى اول قرآن الله ن باشقه نك فاشدن نيتك كافر لاريمان قيله لر (لوجدوا فيه)
تابار لار ايدى اول قرآنده (اختلفا فكثيرا) ﴿ ۸۲ ﴾ كوپ اختلافنى (ف) حاصل معنى اولدور كم
قرآن شريف الله نك سوزيدور اكر آدم سوزى بولسه ايدى آنده كوپ اختلافى تابولور
ايدى معنى سنده بر بيرينه خلاى بولوكوك ولفظلارون يور وتوده باشقه باشقه بولوكوك
وقايولغنى بيك فصيح وقايوسى بيك چتن وقايسى سوزلرى نك اوحشاشن كيتورمك
مكن بولوب وقايسى سوزلرى نك اوحشاشن كيتورمك بيك مشكل بولوب وكيلاچكده
بوله چق خبرى نك قايوسى واقعه غه توغرى بولوب وقايوسى خلا نچه اولب وكملى نك
قايوسى عقل غه موافق بولوب وقايوسى خلاى بولور ايدى قرآن شريف ده بواشلا ر اصلا
يوق الله دن بولغيديان (وَاذِآءَا هُمْ) هر چانكم كپلسه آلا رغه يعنى اسلام حاللرون
بلمكان ضعيف بولغان مسلمانلرغه (امر من الامن او الخوف) بر خبر اويينلكندان ياكه
قورقودن (اذاعوا به) مشهور قيلور لار اول خبرنى (ولور دوه الى الرسول) اكر
قايتارسه لار ايدى اول خبرنى بيغمبركا (والى اولى الامر منهم) وبيورولغان حاكملر كا
اسلام اهلندان (اعلمه الذين يستنبطونه منهم) البته بلور ايدى اول خبرنى شول آدم لار كم اول
خبر نك حقيقتن چغارمه غه كوپلورى يتار يعنى اول خبر نك مصاحبتن بلب اول اشنى قولغه آلوغه
كوچلورى يتار ايدى يعنى تحقيق لامكه كافر لرى نك كوپلورى يتار ايدى (ولولا فضل الله
عليكم) اكر بولمه سه ايدى الله نك فضل سركا (ورحمته) وقرغانمغى (لا تبعتم الشيطان)
الته ايارور ايدنكن شيطان نك حيله سينه (الا قليلا) ﴿ ۸۳ ﴾ مكر آز آدم ايارمس ايدى (ف)
(فقاتل في سبيل الله) بس صوغش قيل يا محمد الله نك يولنده (لا تكفى الا نفسك)
كوچلانمس سنك سين يعنى شلته يوقدور سنكا مكر اور جاننكن (و عرض المؤمنين)
قر دور غل مسلمانلر نى صوغشه يعنى واجب سنك اوزر ونكا قور دور مقلدور اكر ايارمه لار
سنا سنك بلان چقيماسه لار سناكلشته يوقدور (عسى الله) يقندور كم الله (ان يكفى)
طيق غه سردن (باس الذين كفروا) كافر لار نك صوغشن (والله اشد باعسا) والله
بيك قايتدور صوغش اعتبارى بلان يعنى قريش دن (ف) (واشد تنكيلا) ﴿ ۸۴ ﴾ وينه بيك
قنيدور عذاب قلوبلان (من يشفع شفاعه حسنة) هر آدم شفاعت قيلسه ايندو بولغان
شفاعت بلان (يكن له نصيب منها) بولور آنك اوچون اولش شول شفاعتلك ثوابندن

(۳۱) روايت ايتولدى
رسول عليه السلام ايتدى
بنى هر كم سوير تنكرونى
سوير وهر كم منكا موين
صوندى الله غه موين
صوندى منافق لار بوسوزنى
اشتكى ايتدى لار محمد سركا
قاتوشدى وحالناكه خلقنى
آندن طييدى استر كم خلق
اوزونى آله طوته لر نيتكم
نصارى حضرت عيسى
آله توتديلر حق تعالى
بو آيتنى ايندوروب
ايتدى (من يطع الله)
ديب (جم)
(۳۲) يعنى الله تعالى نك
قوتى قريش نك قوتندن
ارتق در واقعا شولامى
بولدى آنك اوچون ابو
سفيان رسول عليه السلام غه
صوغشه قصد قلب بدر
اسملى اور ونغه يتوشودن
اول كونكليمه قورقو
تشوب كبرى قايتدى
رسول عليه السلام اول
اورونده بازار باصالغانن
كوروب بركا بولغان
صحابه لر صائو الو قيلب
كوپ فايد قلب قايتدى لار
بو واقعه كچيكه بدور دور
(زنده)

(اف) اشبو آیتده اول
 آدملرغه منافق دور
 دیدی باطنل مسلمان کونک
 ظاهر ده هم مسلمان ایسد
 ور لیکن پیغمبر ومز علیه
 السلامنک یانیمه کیلب
 اول حضرت بلان مجیب
 بلدروب موافقت کور
 سترلار ایدی اشبو شول
 مقصود اوچون **مسلم** مسلما
 نلرنک عسکری اولری
 ننگ قومی اوستینه صوغشقه
 ماللر ونی وجانلر ونی مسلما
 نلردن صافلاسن لر شول
 وقتده کم مسلمانلر بلد
 یلار **آ** لارنک کیلب
 کیتمکری شول مقصود
 اوچون وکونگلدن صحت
 توکلدور قایسی ابتد یلار
 آار بلان اولطر وشنی
 طاشلامیق شاید کم صحت
 سببی بلان مسلمان بولارلار
 وقایسی ایدیکم آار بلان
 اولتر ووشون تاشلاقی آار
 بزدن قاجسنلر الله تعالی
 ایتدیکم توغری بولنی
 تاپماق وار عن بولب
 بولنی یوغالتیق الله تعالی
 حکمدور **آ** آو یلامق
 سر کاتوش توکلدور آار
 بلان تیوش بولغان اشنی
 کیلاچک آیتده بیان
 قلبی (جم)

مسلم

(ومن يشق شفاعة سيئة) وبر آدم شفاعت قیلسه یاز اولغان شفاعت بلان (یکن له کفل
 منها) بولور آننگ اوچون بر الوش آننگ عذابندن (وكان الله على كل شيء عقيما) **۸۵** الله
 بولدی هر نرسه کافدر یعنی هر نرسه کا کوچی يتکوچیدور (ف) یعنی مثلابر آدم بر فقیر ننگ
 یوموش بولمق اوچون بر بابغه عندر قیلب یوموش بولدورسه اول کشی هم ثوابل اورتق
 بولور واکر بر کافر نی ویابر بوزوق اشلینی یالونب قوتولدورسه ویابر اوغرینی شریعت
 حکمی بلان قولن کسمسنلر دیب نلاسه اوشبو تلاوچی اول آدملرغه بوزوقلنده شریکدور
 (واذاحييتم بغيته) هر وقتده سلام بر وارش بولسانکن سز بر سلام بلان (فحيوا باحسن
 منها) تعظیم قولونکن یعنی الوغانکنز شول سلامدن آرتق وکور کام سوز بلان (اوردوها)
 یاکه اول سوز بلان جواب بر ننگ (ان الله كان على كل شيء حسيبا) **۸۶** البته الله بولدی
 هر نرسه کا حساب قیلغوچی (ف) (الله لا اله الا هو) الله یوقدور هیچ بر عبادت قیلنمش
 الله دن باشقه مکر اول الله دور (ليجمعنكم الى يوم القيامة) البته جیار سولارنی قیامت کونیمه
 (لار یب فيه) شیک یوقدور قیامت کونیمک (ومن اصدق) وکیمدور بیک راست دیوچی
 (من الله حدیثا) **۸۷** الله دن سوزده (ف) الله تعالی ایته دور کافر لارنک یالغانلایینه اشانانکنز
 دیب (فما لکم فی المناقین) نی بولدی ای مسلمانلر سز کا اول منفقار یالنه تلق قلغانلری ننگ
 زمانیده (فتبین) ایکن گروه بولونکنز (والله اركسهم) والله باش توبان قلبی آارنی
 یعنی باشلورن ایدی آارننگ (بماکسبوا) شول نرسه ننگ شولغی سببی بلانکم اشلد یلار
 آنی (آتر یدون آن تهوا) ایاتلار میسر کم حق یولنی کورسته سز یعنی تابقانلار دیب
 حساب قیلهر سز (من اضل الله) اول آدمنی کم آردور چی الله اول آدمنی (ومن يضل الله)
 وبر آدمنی کم آرزغن قیلسه الله (فلن حمله سيلا) **۸۸** البته تابه از سنک سین هیچ بر یول
 (ف) یعنی مسلمانلرنک قایسی سی منافقلرنک یالنه قلیر یته آلداند یلار وقایوسی
 آلدانماد یلار وتیوشلی ایردیکم بارچه سین آلدانماسقه (ف) (ودوا لو تكفروا كما كفروا)
 اوشبو یالنه قویچیلر تلایلار کم سز هم کافر اوله سز اولری کافر اولغان کونک (فتكونون سوا)
 بس بوله سز سز بردای یعنی آار بلان (فلاتخذوا منهم اولياء) بس دوست توتمانکنز
 هیچ بر آدمنی آاردن (حتى يهاجروا في سبيل الله) تاکه هجرت قیلهر لار آار الله تعالی ننگ
 بولنک یعنی مسلمان بولب هجرت قیلهر (فان تولوا فخذوهم واقتلوهم) بس یوز قایتارسه لر
 یعنی مسلمان بولون وهجرت قیلون بس توتونکنز آارنی یعنی اسپر قیلنکنز اولتورونکنز آارنی
 (حيث وجدتموهم) قیس یرده تابه نکنز آارنی (ولاتخذوا منهم) وتوتمانکنز آاردن

۸۵

۸۶

۸۷

۸۸

(وَيَاوَلَانَصِيرًا) ۱۹ بر آدمي بولداس وهم ياردم بر وچي (ف) يعني اول وقتته چاقلئ كم
 آلاركيلب سز لار بلان قاطشماستلر آلارن بر آدمي اوزونكر كا يحشيلقده ويمانلقده
 اورطاق قلمانكر وصوغشك ذئي آلارن صافلامانكر (الَّذِينَ يَصُلُونَ إِلَى قَوْمٍ مَّكْرًا شَوْل
 آدملي كم توتاشلار) يعني صغورلار بر جماعت كا كم (بينكم وبينهم ميثاق) سز ننگ
 بلان اول جماعت آراسنك عهد ياردور يعني آنط ووعك (أَوْجَاءَ رُكْمٍ) ياكه كيلر سز ننگ
 يانونكر غه (حصرت صدورهم) وحالانكه تارلاندي آلارنك كوكرا كلري (أَنْ يِقَاتِلُوكُمْ
 أَوْ يِقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ) آندان كم صوغش قيلورلر سز ننگ بلان ياكه صوغش قيلور اوز قوملري
 بلان (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ) اكر تلاسه ايدي الله تعالي (سَلَطَهُمْ) مسلط قيلور ايدي آلارن
 (عليكم) سز كا (فَلْيَاتِلُوكُمْ) بس صوغش قيلورلر ايدي سز ننگ بلان (فَأَنْ عَتَرْتُمُوكُمْ
 فَمُ يِقَاتِلُوكُمْ) بس اكر اوشبو جماعت بر طرفده بولسه لار سز ننگ جانبونكر دن يعني
 سز دن قاجسالر وصوغش قلمه سه لار سز ننگ بلان (وَالْقُوا إِلَيْكُمْ السَّلَمَ) وصاله سه لار سز كا
 صالح وعده سني (فَجَاعِلُ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَيِّئًا) بس قلمدي الله سز ننگ اوچون آلاغه
 هيج بر يولئي (ف) (سَتَجِدُونَ آخِرِينَ) البته تبار سنك سين بر جماعتنيكم (بِرِيدُونَ أَنْ
 يَأْمَنُوكُمْ) تارلار آلاريمين بولالر سز دن يانونكر ده يعني سز دن ضرر ووجفا كورم سلكن
 (وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ) ويته اييمين بولقئي اوز جماعتلار يدان (كَلِمَةً أَلِيًّا كَسُوفِيهَا)
 هر وقتته كييري قايتار ولس بولسه لار فته قوبتار مق طرفينه باشلري توبان سالونش
 بولورلر آنده يعني صالح قيلورلار ويته عهدلر ون بورلرلر يعني قوملرون مسلمانلار بلان
 صوغشقه اونداسه لار (فَأَنْ لَمْ يَعْزِلُوكُمْ) بس اكر كييري بر طرفده تورمسه لار
 سز ننگ بلان صوغش قلمقه ده (وَيَلْقُوا إِلَيْكُمْ السَّلَمَ) وصاله سه لار سز ننگ جانبونكر غه
 صالح قيلشغاللري ننگ وعده سن (وَيَكْفُوا إِلَيْكُمْ) وطيماسه لار اوزلري ننگ قوللارون
 (فَيَخْذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ) بس توتونكر آلارن يعني اسير قلونكر واولتورونكر آلارن (حَيْثُ
 تَقَعْتُمُوهُمْ) في برده تابسه نكر آلارن (وَأَلَيْكُمْ) ووشبو جماعت (جَعَلْنَا لَكُمْ) قيلدق
 سز ننگ اوچون (عليهم سلطانا ميينا) آلا اوز زرينه روشن اولغان حجتني (ف) بعض
 آدملر ياردور صالح اوچون عهد قيلورلار سز ننگ بلان صوغش قلمامن اوز من ننگ قومز
 بلان هم صوغش قلمامن ديب ليكن اوزلري ننگ عهدلر يده تورمسلر هر وقت قوملري
 غالب اولغانن كورسه لار اوز قوملر ينه ياردم قيلورلار بس اول آدملر بلان سز لار هم كمپيلك
 قلمانكر سز ننگ قولونكر ده حجت بولدي اوزلري عهدلر يده وعدهلر يده تورمديلار

(ف) يعني اكر مسلمان
 بولسه لار و هجرت قيلسه لار
 آلارن دوست توتونكر
 اكر مسلمان اولمسه لار
 اولتر ننگ آلارن مكر اول
 آدملر نيكم آنط و وعده
 ايلاسه لار وهم عهدلري
 نه ترسالر وسز ننگ بلان
 عهد قلمغان آدملر غه آنط
 ايتب يال نصالر اشبو ايتو
 لكانلار كا هيج بر طريق
 بلان ارا نجتودرست ايمس

(وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ) و بولمى مؤمنل اوچون يعنى دوست ايمس (ان يقتل مؤمناً
 الأخطاء) اولتورمك لك بر مسلماننى ليكن اولتورمك خطالق بلان بولسه يعنى قصد
 قلمايچيه (ومن قتل مؤمناً خطاً) و بر آدم اولتورسه مؤمننى خطالق بلان (فتحرير رقبة
 مؤمنة) لازمدور اكبر مؤمن بولغان قول آزاد قلمق (ودية مسلمة الى اهله) وقان ننگ
 بهاسنى اولتور ولمش ننگ وارنلارينه تا پشمرق لازمدور يعنى برمك (الا ان يصد قوا)
 مكر صدقه قيلسه لازمدور وارنلار يعنى اولتور وچى كا و صدقه قيلسه لازمدور قان بهاسن (فان كان من
 قوم) بس اكر بولسه اولكان كشى (عدو لكم وهو مؤمن) سرننگ دوشماننكز جماعه سنندن
 وحالانكه مؤمندور اول يعنى دوشمان اولغان كافر لار دن اولب اچارنده ايمانغه كيلب دار
 اسلامغه هجرت قلمان بولسه (فتحرير رقبة مؤمنة) بس لازمدور آزاد قلمق بر مؤمن
 قولنى اما قان بهاسن برمك لازم ايمس دور (وان كان من قوم) و اكر بولسه اولكان
 كشى بر جماعتدان (بينكم وبينهم ميثاق) باردور سرننگ بلان آلار ننگ آراسنده عهد و وعده
 (فدية مسلمة الى اهله) بس لازمدور قان بهاسن تا پشمرق شول اولكان كشى ننگ اهليينه
 يعنى آدملارينه عهد اولغانده كيرك مسلمان كيرك كافر اولسون والله اعلم (وتحرير
 رقبة مؤمنة) وهم آزاد قلمق لازمدور بر مؤمن اولغان قلمنى يعنى اولتور مش كشى ذمى
 بولسه آننگ حكى مسلمان حكيدور (فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين) بس بر آدم
 طاباسه قلمنى لازمدور روزه توتقى ايكي آي توتش كفارتده اوشو حكم بيور لغندور
 (توبه من الله) توبه قبول اولغى اوچوندور الله دن (وكان الله عليماً حكيماً) والله
 بلكوچى دور حكمت بلان صفتلانمشدور (ف) (ومن يقتل مؤمناً) و بر آدم اولتورسه
 بر مؤمننى (متعمداً) قصد قيلم حقسز يعنى يورى (فجزاؤه جهنم) بس آننگ جزاسى
 جهنم دور (خالداً فيها) منكو بولر جهنده (و غضب الله عليه) آچواتمشدور الله آننگ
 اوزارينه (ولعنته) ولعنت ايتدى آكا (واعذله عذاباً عظيماً) حاضر لادى آننگ
 اوچون الوغ غدائسى (ف) يعنى اولتور كوچى حقسز اولتورمكى حلال صايسه الله اعلم
 عبد الله بن عباس ايتديكه اكر بر مسلمان بر مسلماننى حقسز قصد قيلم اولتورسه اول
 آدم منكو جهنمك قالغوچيدور وهم توبه سى قبول ايتولاس اما علماننگ كوي ديد يلازم
 تيموشلى جزا ايشودور اما الله تعالى اختيار ليدور اكر اوتر وچى قصاص اوچون اولتور ولسه
 بالاتفاق عفو قيلنمشدور مداركده ايتده دور طول مكث مراد ديب يعنى اوزون طر مقلق
 ديب (يا أيها الذين آمنوا) اي ايمان كيلتوركان آدملار (اذا ضربتم فى سبيل الله)

(ان) الله تعالى خطابلان
 اولتورمك ننگ حكمنى بيان
 قيلر و آنى هم بيان قيلر كم
 اكر بر آدم توحيد كلميه
 سن ايترا كا ضرر قلودن
 صافلانق و اجبدور اولتور
 لمش آدم مسلمان بولب
 كافر يورطيده تورسه لازم
 ايمسدور خطاننگ نيچه
 صورتى بيان قلمان دور
 صورت بودور كم بر مسلمان
 ننى كافر دن ابرما نيچه
 اولتورور خطاننگ هر قابو
 سنك ايكي نرسه لازمدور
 بر و سى بر مؤمن قل آزاد
 قلمق اكر كوچى يتسه
 ايكي آي توتش روزه
 طوتيق ايشو كفارتدور
 الله تعالى حكيمنه كچولك
 قلماعى اوچون و ايكچى
 قان بهاسن وارنلارينه
 برمك دور مكر وارنلارى
 همه قلسه لار برمس قان
 بهاسن برمك واجب وارنلار
 مسلمان بولسه لار ياكه
 مسلمان بلان عهد ايتكن
 كافر دن اولسه لار ايشو ايكي
 صورتده برمك و اجبدور
 اكر وارنلار كافر و دوشمنلر
 دن بولسه لار و صوغش
 اهليدن اولسه لار قان
 بهاسى لازم بولس قان
 بهاسى امام اعظم قاشنده
 ايكي منگ جدى يوز قرق
 روفيه دور تخميننا (جم)

اولن شهادت کلمه سندن باشقه مسلمان بولمقارینه هیچ بر دلیل یوق ایدی باره باره یحشی بولغان عملار اقلاردن بارلقغه کیلیدی مسلمان بولغانلاری ظاهر بولدی یغمبر ومن علیه السلام وقتیمده مسلما نلرننگ عسکری بر یرکا يتوشد وکده شول یرده بولغان بر مسلمان طوار لرون بر چتکه یچیکب مسلما نلرغه سلام علیکم دیکانده آنلار گمان ایتکالنلر اوشبو کمسنه ننگ اسلام ظاهر ایتماکی جاننی ومالنی صافلامق اچوندر دیو آنی اولدرب هر نرسه لرنی وحیوانلرنی غنیمت ایتمشلر الله سبحانه وتعالی اوشبو آیتنی ایندردی وسرلر اسلامنگ اولنده بونلار کی ایدنگر یعنی دنیا عرضی اچون اورنسن قان توکلر ایدنگر امامه سلمان بولغانلر دن صونگره بیهله اورنسن اولدرمک تیشلی دکلدردیدی (جم)

(ان) تنلارنده ضعیف لک بولغان آدملر صوغش حکمندن عقوقلغانلار دور صوقر کوک اقصاق کولار صوغش قلغانلار اچور کوب الوغ درجه لر باردر صوغش قلغانلار غه درجه لر یوقدو اگرچه جنت اهلی اولس لارده س معلوم بولدی

هر وقت سفر قیلسه ننگر اللهمک یولنده یعنی صوغش اوچون (فتینوا) بیک تکشر وکن (ولاتقولوا لمن اتقى اليکم السلام) وایتماکن اول آدمعه کم صالدی سر کاسلامنی یعنی سلام بردی (لست مؤمنا) ایماس سنک مسلمان دیب (تبتغون عرض الحیوة الدنيا) استرسن دنیا تر وکلوکنی یعنی متاعنی (فعد الله مغانم کثیره) بس اللهمک قاشنده کوب غنیمت لر بار دور (کذلک کنتم من قبل) اشبور وشده اید وکر موندن اول یعنی اسلام ننگ اول حالنگ (فمن الله علیکم) بس احسان قلدی الله سر ننگ اوزار وکرکا (فتینوا) بس تیکشر وکن (ان الله کان بما تعملون خبیرا) البته الله اشکان اشلر وکر کا خبری بار دور یعنی بلکو چیلر (ف) (لا یستوی القاعدون) بردای اولمس صوغشدن اولتور غوچیلر یعنی کیری تور غوچیلر (من المؤمنین) موغمنلردن (غیر اولی الضرر) ضرردن باشقه یعنی عدر سن ضرر آورو بولمق یاصوقر لقی یا اقصاقلق کوک (والمجاهدون فی سبیل الله) و صوغش قلغانلار الله یولنده (بما والهم وانفسهم) اوزلری ننگ مالاری بلان وچانلری بلان (فضل الله المجاهدين) آرتق قلدی الله صوغش قلغانلرنی (بما والهم وانفسهم) اوز مالاری بلان واوز چانلری بلان (علی القاعدین درجه) صوغشدن اولتور غانلار اوزارینه یعنی کیر و دونکانلار اوزارینه مرتبه ده (و لا وعد الله الحسنی) هر قایوسی اوچون وعه قوبدی الله جنت بلان (وفضل الله المجاهدين) و آرتق قلدی الله صوغش قلغانلارنی (علی القاعدین اجرا عظیما) صوغشدن کیری اولتور غانلار اوزرینه الوغ ثواب بلان (ف) غیر اولی الضرر سوزنی ننگ فایده سی اولدور کم اولی الضرر ده یعنی عذر ایالریده اوشبو حکم یعنی الوغ ثواب بولمسلقی کلی توکلدور اولی الضرردن قایسی جماعت بولور کم صحیح بولغان نیت لری بلان کامل بولغان ثوابنی تابار لار والله اعلم (درجات منه) آرتق بیردی درجه لرنی یعنی مرتبه لرنی اوز طرفندان (ومغفرة ورحمة) وبارقلادی وقرغانندی (وکان الله غفورا رحیما) و بولدی الله یارلقاغوچی وقرغانغوچی (ف) (ان الذین توفاهم الملائكة) شول آدملر کم یعنی مکه اهلیدن هجرت واجب اولغانلار صوننگ باشقه موغمنلر کوک حبشه ویامدینه کا هجرت قلمای مشر کلار یورطیده قالغان آدملر آلدی آلار ننگ چانلارون فرشته لار (ظالمی انفسهم) شول حالده کم ظلم قلغانلار ایدی اوزلارینه کفر بلان (قالوا فیم کنتم) ایتدی لار فرشته لر آلار غنی حالده بولدی و نکر سن لار یعنی موغمن اید و نکر می یا مشرک اید و نکر می دیب (قالوا کنا مستضعفین فی الارض) ایتدی لار آلار عاجز ایدک هجرت قلمقندن مکه

قايسی آدملر صوغشغه
بارسلر باشقه لار كناهى
اولمسلر اكر آدملر ننگ
بار نك صوغشنى قويسه لار
بار چه سى گناهلې اولر لار
(جم)

(۲۲) اشبو آيت اول
آدملر حالنى بيان قيلر
كافر يورننگ بولب توغرى
وراست مسلمان بولغانلار
ليكن اسلامرون اشكارا
قبيله بلسلر كافر لار ننگ
قورقوسندن اكر حد
متچيلرى بولسه ويا هونر
اياسي بولسه ويا سقر
كرالارون بلب كوچى
يترداى بولسه لار اشبو
صورتلرده عذرى قبول
بولمز باشقه بر يورطقه
كوچب آنده تور سنلار
الله تعالى ننگ يرى كنگ
دور اكر چاره سن بولب
كافر لار حكمنده بولسه لار
اول صورتده اميد باردور
عفو قيلنر (جم)

(اف) سفر شرعى اوچ
كونك بولغه بارمغه ايتورلر
شول كونلارده دورت
ركعت فرض نمازون ايكي
ركت كا قصار تر لار و شول
وقتده كافر لار ننگ غالب
اولمق وارانچتمكى قورقو
سندن اشبو حكم ايتدور
ولكنندور موغمنلر كارحمت
اوچون بس بر آدم سفرده
دورت ركعت تمام قلسه
الله تعالى ننگ احسانن قبول
قلمغان بولر بوييگ خطا
دور و سفرده سننلر نى قلمق

يرنده يعنى مسلمانلر بلان صوغش قلمغه كوچلاب چغرديلار ديب (قلوا الم تكن)
ايتد يلا فرشته لار اير بولمى مو (ارض الله واسعه) الله ننگ يرى كينك (فهاجر وافيهما)
بس هجرت قوننكر ايدى شول يرده (فاولئك ماواهم جهنم) بس اوشبو جماعت آلار ننگ
اورونلارى جهنمدور (وساءت مصيرا) نى يمان ير دور جهنم (ف) يعنى اورلر يينه ظلم
قيلغوچيلرغه شول عذاب دور كافر يورطين اسلام يورطينه كوچماكانلرى اوچون
وكافر لار ننگ جماعتن وكورونمكلكلرون كوب قلمق اوچون (الاستضعفين) مكر راست
چاره سن بولغانلار (من الرجال والنساء والولدان) ايرلارن و خاتونلارن و بالارن
(لا يستطعون حيلة) اصلا كوچلرى بولس كوچوننك چاره سينه يعنى كوچر كا چاره
وحيله طپماسلر (ولا يفتنون سبيلا) و اصلا يول تپماسلر كوچمه كا (فاولئك عسى الله)
بس اوشبو جماعت يقنل دور كم (ان يعفونهم) عفو قيله الله يعنى باعشلى الله آلارن
(وكان الله عفوا غفورا) بولدى الله تعالى عفو قيلغوچى بار قلاغوچى (ف) ومن بهاجر
فى سبيل الله) و بر آدم او بوندن چقسه هجرت ايلاب يعنى كوچب الله يولنده (يجد فى
الارض مراغبا كثيرا) تا بار يرده تور اچق كوب ير (وسعة) و نر و كلك ننگ كينكلكنى
(ومن يخرج من بيته مهاجرا) و بر آدم چقسه ازيندن هجرت ايلاب (الى الله ورسوله)
الله طرفينه و الله ننگ رسولى ننگ طرفينه يعنى الله ننگ رسولى ننگ رضالغى اوچون (ثم
يذكره الموت) موندن صونك يتوشسه آكا اولم يعنى يولده مقصودينه يتوشما چايچه اولسه
(فتدفع اجره على الله) بس تحقيق ثابت بولدى آنتك ثوابى الله اور يينه (وكان الله
غفورا رحيمًا) و بولدى الله بار قلاغوچى و مهر بانلى (ف) اوشبونن معلوم بولدى كم
بر يور طده كم هر آدم اسلامن آشكاره قبيله آلماس آندن كوچمك فرض دور (واذا ضربتم
فى الارض) و هر وقت سفر قيلسه نكر يرده (فليس عليكم) بس يوقدور سرلر كا (جناح)
بر كناه (ان تقصروا من الصلوة) شونده قصه قيلورسن نمازدن يعنى نماز ننگ
ركعتلارى ننگ صانندن دورتنى ايكي قلمق بلان (ان خفتم) اكر قورقسه نكر (ان يفتنكم
الذين كفروا) فتنه نى قصد قلماقلر يدن سز كا يعنى بر بلاغه صالحاقلر يدان سز نى
شوند اين آدملر كافر بولد يلاز آلار (ان الكافرين كانوا لكم) تحقيق بولد يلاز كافر لار
سز ننگ اوچون (عدوا مبينًا) اشكاره بولغوچى دوشمان (ف) (واذا كنت فيهم) هر
وقت بولسنك سين موغمنلر ننگ آراسته يعنى قورقو وقتنده اى حمد (فاقامت لهم الصلوة)
بس تلاسنگ سين آلار بلان نمازده تور مقنى (فالتقم طائفة منهم معك) بس تور سنلر بر

جماعت آلاردن سننك بلان يعنى ايكي كيسك جماعت بولوب بر كىسكى دو شمان قارشوسنده
 تور سنلر (ولياخذوا اساحتهم) وبار چهسى توتسونلار اوز لرى نىك قرالارنى (فاذا سجدوا)
 بس هر وقتكم سيج قىلسه لار آلا ر يعنى سننك بلان نمازده بولب بر ركعت او قوغانلار
 (فليكونوا من ورائكم) بس بولسلر آلا ر يعنى سننك بلان بر ركعت نماز او قوغانلار
 سرننك آرقه نكرده يعنى دو شمان طرفنه نمازده تورغان كوك بر اش اشلاما ينجه كىته لر
 (ولغات طائفة اخرى) وكيله اول ايكنچى جماعت كم (لم يصلوا فليصلو معك) بو حالده
 نماز او قوماديلار بس نماز قيله لر سننك بلان يعنى ايكنچى ركعتنى (ولياخذوا خذوهم
 واساحتهم) وتوتسلار اوز خذر لرونى وقرالارونى خذر ديب قرالغه وتيهر كىموكا
 وقالقانغه ايتولر (والذين كفروا) آرزو قلدى كافر بولغان آدملر (لوتغفلون عن
 اساحتكم وامتعتمكم) كاشكى فى بولر ايدى غافل بولسا نكز اوز قرالونكز اوز نرسه لر ونكز دن
 (فيميلون عليكم) بس باسرلار سرننك اوزار وكر كا (ميلة واحدة) بريولون (ولا جناح
 عليكم) واصلا كناه بوقدور سر كا (ان كان بكم اذى من مطر) اكر بولسه سر كا ارانچو
 يغموردن (او كنتم مرضى) ياكه اولسه نكز آورو (ان تضعوا اساحتكم) آنلكم قوبر سر
 قرالونكزنى (وخذوا خذركم) والبته آلونكز خذر وكر نى (ان الله اعد للكافرين) البتته
 الله حاضر لى كافر لار اوچون (عداباهمينا) رسوا قلوچى عذابى (ف) (فاذا قضيت
 الصلوة) بس چانكم اوتاد وكر نمازنى (فاذكروا الله قياما) ذكر قىلونكز اللهنى ايانى
 بلان تور دو قده دشمانغه قچ اورغانده هم (وقعودا) اوتور دو قده (وعلى جنوبكم) قابر غانكز
 اوز ره ياتدوقده يعنى دائم الله نك ذكرى بلان مشغول بولنك (فاذا اطمانتم فاقبوا
 الصلوة) بس چانكم قورقودن اييمين بولسا نكز يعنى قورقوبتسه نمازنى اركنلارون تعديل
 قىلب يعنى آفورنلق بلان وشرطلارى بلان اوقونكز نمازنى (ان الصلوة) البتته نماز (كانت
 على المؤمنین) بولدى هم و عملر اوزار يته (كتاباموقوتائى) وقتلانمش فرض (ف) يعنى
 قورقو وقتنده نمازنى اوقودوقدن صونك الله تعالى فى ذكر قىلنك آتلك اوچون نمازده
 بلكولى وقت باردور ذكر هر حالك درستدور (ولاتهنوا فى ابتغاء القوم) وبالقاولى قلما نكز
 كافر لار نك حالن تيكشر مكدە (ان تكونوا تاملون) اكر بولسه نكز سر جراحت زحمتن
 تارتوچى (فانهم ياملون) بس البتته آلا رده يعنى كافر لوده جراحتلار لار (كماتاملون)
 نيتك سر جراحت زحمتن تارتار ايدونكز يعنى اول زحمت سر كا كنه ايمسدور بلكه اورتاقدور
 سر كا بولغان كوك آلا رغه ده بولادور آلا ر صبر ايتهلر سر كا يگوراك صبر قلىق تيوش دور

(اف) شاه ولي رحمة الله
 ايته دور قورقو نمازى چيه
 صورته بار دور بر وسى
 امام ايكي مرتبه نماز قيله
 بر مرتبه بر جماعت بلان
 و بر مرتبه ايكنچى جماعت
 بلان وايكنچى سى دخى
 اولدور امام بر جماعت
 بلان بر ركعت اوته سن
 وقيله بر اظره اولقدر
 كه ايكنچى ركعتنى دخى
 اوتب دشمنك قارشوسينه
 كىته لر وايكنچى جماعت
 كىلب او بوسنلر امام اشبو
 ايكنچى ركعتنى اشبو جماعت
 بلان اوتاب اختيا تده
 شولقدر طوقتار اشبو
 جماعت ايكنچى ركعتن
 بوشار اشبو وقتن امام بولار
 بلان بر كاسلام بيهر ايمدى
 بوايكي صورت باشقه
 صورتلار بلان بار چهسى
 درستدور واذا كنت فيه
 آيتى محتلدور (جم)
 باسقان او طرعان
 ياتقان حالده
 ۱۰۳۳

(ا) اشبو آیتلرده
 بر قصه ننگ ذکر ی بار دور
 کم پیغمبر علیه السلام
 وقتنده انصار بدن نعبان
 اوعلی قتاده ننگ بر تیسر
 کولمکی بر اون تکرمنی
 ننگ اپنجا بولب اور لاندی
 ایر تاکوسن از لادیلر
 کوردیلار کم ان بولغه
 توکلمش وان بولی ابر بق
 اوعلی طعمه ننگ اوینه ننگ
 بارغان طعمه ننگ اویندن
 از دیلار طاهادیلار یینه
 کوردیلار که شول ان از ی
 طعمه اویندن زید اسلی
 یهودینک اوینه کیتیر اشبو
 ننگ اوچون طعمه فی قویب
 شول از بلان زید ننگ
 اوینه باروب از لاب
 کولمکنی تاب دیلار یهودی
 ایتدی موتی منکا طعمه
 بیردی دیب طعمه ایتدی
 منم خبر وم یوق یهودی
 اوغر ی دور دیب طعمه ننگ
 جماعتی بنی ظفر قبیله
 سندن بریچه آدملر کیچه ده
 بر بر یله کینکاش قلدیلار
 کم بر پیغمبر علیه السلام
 یانده باروب کواهلنق
 بیر الکی پیغمبر برنی صاقلر
 دیب ویهودی کا اوغوری
 دیور دیب ایرته کوسن
 شول کینکاش بلان قلدیلار
 الله تعالی اشبو آیتلرنی
 ایندوردی ویب پیغمبر علیه
 السلامغه خبر بردی
 درستلکده طعمه اوغوری
 ایتدی دیب (چم)

آننگ اوچون (وتر جون من الله) امید قیلور سر سن الله دن (مالا بر جون) شول نرسه فی کم
 آلا ر اوچون یوق دور یعنی دینونکر نی آشکارا قیلودن باشقه دینلر اوز رینه وهم الوغ ثوابندن
 (وکان الله علیهم حکیمًا) بولدی الله بلکوجر واشیده توغری (ف) مسله نلقلری ناچار
 بولغان آدملر دن اکر بر وسی کناه قیلسه شریعتده لازم اولغان جزائی آندن قالدور مق
 اوچون حیله لر قلب رسول اکر مننک حضور یینه بر وجه تاب ایتور لر ایدی اول آدم اول
 اشدن صافی و پاک بولماعن اول حضرت ننگ کونکلی شریفته صالر لار ایدی وبری بری
 بلان اولاق بولب سر لار ون اول حضرت ننگ رضاسی ننگ خلا فی بلان بیان قیلور لار ایدی
 الله تعالی اشبو آیتنی ایندوردی (انا انزلنا الیک الکتاب بالحق) تحقیق بر ایندوردوک
 سنکا کتابنی یعنی قرآنی توغری یلق بلان (لتحکم بین الناس) تا کم حکم قیله سنک سین
 آدملر ارا سنده (بما اراک الله) شول نرسه بلان یلدوردی سنکا الله (ولا تکن) بولمه سین
 (لالتخائین خصیما) خیانت قیلغوچیلار غه خصومت قیلغوچی یعنی نزاع و محقر وش قیلغوچی
 (واستغفر الله) وبارلقانمق استه الله دن (ان الله کان غفوراً رحیمًا) البته الله یارلقاغوچیدور
 ومهر بانلیدور (ولا تجادل عن الذین) جدال ایتمه یعنی نزاع قیلمه شول آدملر طرفندن کم
 (یجتانون انفسهم) خیانت قیلور لار اولر لی اوحشاشینه یعنی طعمه طرفندن طعمه
 اوغر لانغان آدم اسمیدور (ان الله لایحب) البته الله سویز (من کان خوانا تئیمًا) اول
 آدمنی کم خیانت قیلغوچیدور وکناهلیدور (یستغفون من الناس) اور وقر لار آدملر دن
 (ولا یستغفون من الله) واور وته آلسلر الله دن (وهو معهم) وحالانکه الله آلا ر بلان بر کادور
 (اذ یبیتون مالا یرضی من القول) شول وقتنده کم کیچلرده کینکاش قیلور لار اول اشنی
 کم راضی بولمس الله اول اشنی کینکاش قیلودن (وکان الله بما یعملون حیطًا)
 وبولدی الله شول نرسه فی قیلور آلا ر اچکا الوچیدور یعنی بلوچیدور الله (ف) (ما انتم
 هو لاء) آگاه بولونکر سنر ای جماعت یعنی بلونکر سنر ای جماعت (جادتم عنهم
 فی الحیوة الدنیا) نزاع قیلدونکر اول حیانت قیلغوچیلر طرفندان دنیا تر وکلوکنده
 (فن یجادل الله عنهم یوم القیامة) بس کم تلار خصومت قیلماقنی الله تعالی غه یعنی
 نزاع قیلماقنی آلا ر طرفندن قیامت کوننده (ام من یرکون علیهم وکیلا) یاکه
 کم دور کم بولور آلا رغه اش قیلغوچی (ومن یعمل سوءًا او یظلم نفسه) بر آدم اشلاسه یمان
 اشنی یاظلم قیلسه اوز یینه (ثم یرستغفر الله) موندین صونک یارلقاهق تلاسه الله دن (یجد الله
 غفوراً رحیمًا) تابار الله فی یارلقاغوچ ومهر بانلی (ف) الله تعالی الوغ کناهغه یمان اش

دیدي وچيگ كناهغه ظلم ايلاسه دیدي اوشبو حکم شول آدملر حقیق دور اکر توره قیلسه لار
توبه لری قبول بولور (ومن یکسب اثماً) وهر کم اشلاسه کنانهی (فانما یکسبه علی نفسه)
بس بودور کم اشلر آئی اوزینه (وکان الله علیما حکیماً) بولدی الله بلک کوچی وتوغری
اشلاوچی (ومن یکسب خطیئة او اثماً) وهر آدم اشلاسه بر خطا اشنی یا کنانهی (ثم
یرمی بهر بیثاً) موندین صونک یاغنان یابسه اول کنانه بلان کنانه سرغه (فقد احتمل بهتاناً)
بس تحقیق بولکادی اوزینه افترانی یعنی یاغنانی (واثممیننا) واشکار بولغان کنانهی
(ولولفضل الله علیک ورحمته) اکر بولهسه ایدی سننک اوزار نکا الله ننگ فضلی ویاغشلامقلعی
(لهبت طائفة منهم) قصد ایتمشلر ایدی بر جماعت آلا رن (ان یضلواک) سنی آزدور مقنی
(وما یضلون) آزدور مسلر آلا ر (الانفسهم) مکر اوز لاری آذر لر (وما یضرونک
من شیء) وهیج بر ضرر قیلا آلسلر سنکا بر نرسه دن (وانزل الله علیک الکتاب) وایندور دی
الله سنک اوزر نکا کتابنی (والحکمة) و حکمنی (وعلمک ما لم تکن تعلم) وبلدور خی سنکا شول
نرسه نی کم سین بلمس ایدوننک اول نرسه نی (وکان فضل الله علیک عظیماً) وبولدی
الله ننگ فضلی سننک اوزر و نکا الوغ (لاخیر فی کثیر من نجاهم) یوقدور اید کولک آلا ر ننگ
یشر ون سر لری ننگ کوبنده (الامن امر بصدقة) ولیکن اید کولک شول آدم ننگ
کینکاشنده بولور بیور و صدقه بیر مک بلان (اومعروفی) یا که بچش اش بلان (اواصلاح
بین الناس) یا که تور کولک ایت مک بلان آدملر آراسنده (ومن یفعل ذلک) وهر آدم
اشله سه اوشبو اشلر فی (ابتغاء مرضات الله) الله ننگ رضالغن استب (فسوف نؤتیته
اجر عظیمیاً) تیر دور بیرور من آنکا الوغ ثوابنی (ف) (ومن یشاقق الرسول) بر آدم
خلافقنی قیلسه رسولکا (من بعد ماتین له الهدی) شوندن صونک کم معلوم بولدی آنکا
توغری بول (ویتبع غیر سبیل اله و مؤمنین) وایار سه موئمندر ننگ یولیدن باشقه یولغه (نوله
ما تولى) دوندور ورمز آئی یعنی اوزی کیتکان یولغه کونکلی ننگ قوتن کوب قیلور من
(ونصله جهنم) وکر وقر من آئی جهنمکا (وساءت مصیراً) فی باوز اور ولاچک یر دور اول
جهنم (ف) موندین صونک الله تعالی شرکلوکننک بیک حرام اولماغون بیان قیلدی (ف)
رسول علیه السلام ایتدی مسلمانلر اوزرینه الله تعالی ننگ حتی یاردور بس هر آدم اسلامدن
باشقه بول توتسه جهنم کاتوشردیب بس بر اشکم مسلمانلر آننگ اوزرینه چیولدی لار اول
اش الله تعالی ننگ رضالغیده دور وهر آدم مسلمانلر چیولغان اشکا انکار قیلسه جهنمک
اولور بودیلدور مسلمانلر ننگ چیولمغی حجت بولب خلافق قلمق دورست اولمسلغینه

(اف) منافقار پیغمبر ومن
ننگ قولاغنیه یاشرون
سوز سویلاشلار ایدی
آدملر آراسنه اعتبارلری
کوب بولسن اوچون
مجلسده قالب بری بری
بلان قولاقلرینه آقرنلق
ایله سویلاشلار ایدی
قایو آمدن غیب قیلر لار
ایدی وقایو آمدن
شکایت قیلر لار ایدی الله
تعالی ایتدیکم آلا ر ننگ
کینکاشلری ننگ کوبی
خیر سر دور بچشی سوزلرده
یشر ون سویلامک کلاحت
یوقدور مکر آنک آلدماق
قائوشغاندور اکر یشر ون
قیلسه لار ایدکو اشنی
یشر ون قیله یعنی صدقنی
صاقه ایغان آدم شرمنده
بولماسن اوچون یابر آدم
بر مسله ده یانگوشن
بلدور مک اوچون یشر ون
سویلاسن بلماکانلار
اوبالماسن اوچون وصوغش
قلغان آدملر ننگ آلا ر بیک
صاح قلمق اوچون اول
اوز آلا ر ونده کینکاش
قیلب آندان صونک
الارغه اشتدور سن آچولا
نغن آدملر صاح قلمغه
راضی بولسن اوچون (جم)

(ان الله لا يغفر ان يشرك به) البته يارلغانم الله شريك قيلمس بولغاننى اول الله غه يعنى شريك قيلغان آدمنى يارلغانم الله (ويغفر مادون ذلك لمن يشاء) وبارلار شريك قيلودن باشقه نى شول آدم اوچونكم تبار الله (ومن يشرك بالله) وهر آدم شريك قيلسه الله غه (فقد ضلّ لا ابعيداً) بس البته آزدي يراق بولغان آرمقلى بلان (ف) يوغار بيه منافقنر ننگ بيانيدور بو آيتده الله تعالى غه شريك توتقانلر ننگ بيانيدور بو اورنده اسلام دينيندن باشقه دين ننگ حكمنى توتقى وشول حكم بلان بورمك شريك قوشه قدور ديدى بس اسلامدن غيرى هر دين باردور بارچه سى شريك دور نيقدنر عبادتده الله تعالى غه شريك قلمه سده (ان يدعون من دونه الا انا) مشر يكلار تابنور لار الله دن باشقه غه مكر بير چيه پتلازغه تابنور لار آلاز قراسى بلان آتالمشردور (وان يدعون الا شيطاناً مبداً) وتابنور لار آلاز مكر بيك ريكدن يراق اولغان شيطانغه تابنور لار يعنى آزغن اولغان شيطانغه (لعنه الله) رحمتيند يراق قيلدى آنى الله يعنى اول شيطاننى (وقال لا تخذن) وايتدى شيطان البته توتارمن مين ديب (من عبادك نصيماً مفروضاً) سننگ قولار ننگن بر بيكولمك اولوش يعنى الله تعالى ننگ ازلى بولغان علمنگ بلگولى بولش (ف) هر نرسه كم منكنن توغز يورده توفسان توغزى منم ويرسى الله اوچون دور (ف) ولا ضلنهم البته آزدور ورمن آلازى آزغنلق غه اونداب وديمالان زينتلى كور ساتب وسوسه بلان (ولا مينهم) وبوزوق بولغان آرزولر غه سالورمن آلرنى (ولا مرهم) واليه بوزوق بولغان نرسلر بلان بيور ورمن آلرنى (فليبتكن اذان الانعام) يارور لار آلاز حيوانلار ننگ قولاقلازنى (ولا مرهم) واليه بيور ورمن آلازغى (فليغيرن) اوركلر تورلار آلاز (خلق الله) الله ننگ ياراتقانن (ومن يتخذ الشيطان) وير آدم توتسه شيطاننى (وليامن دون الله) اورينه دوست الله دن باشقه (فقد خسر خسراناً مبيناً) بس البته زيان اشلى اشلى بولمق بلان (يعدهم وينهم) وعده قيلور آلازغى شيطان و آرزو قيلدور وور آلازنى (وما يعدهم الشيطان) وعده قيلمس آلازغى شيطان (الاعر ورا) مكر آلدانمقى وعده قلور (اولئك ما وهم جهنم) اوشبو جماعت آلار ننگ اورنى جهندور (ولا يحدون) تاپاسلر آلاز (عنها حصصاً) اول جهندن قوتولاچق اورون (والذين امنوا وعملوا الصالحات) وشونداين آدملر كم ايمان كيتورديلار واشلد يار ايند كوعمل لرنى (سند ظهلم جنات تجرى من تحتها الأنهار) كر وورمن آلازنى جنت لركا آغار اول چنتلر ننگ آستندان بلغلر (خالدين فيها ابداً) منكو بولغانلرى حالده اول جنتده ابدى بولور لار آنده

(اف) يعنى شيطان ايتد يكم يارب سننگ بنكلر و نكده اور ماللر و نندن منم اوچون بر اولوش مقرر قيلور لار نيتك كم عادت جاهيلت دور كم پتلاز اوچون نذر قيلور لار اوشبو منم اولوشم دور (جم)

(ب) حيوانلر ننگ يومر قاسن چقارمق كوك و تنلر ينه ايتنه قدامق قزل ياكوك ايلامك اوچون قولاغن يارمق وكيسمك كافر لار عادتى ايدى وصورتى آلشطر موق شولدور كم بالار ننگ باشنه بر مقدار چچلورن پتلازى ننگ اسسبنه قوبار لار ايدى مسلمانلر غه موننگ كوك اشلر دور ست دكلرور (جم)

(ف) كتاب خلق كسان
 قيلو لاركم بز لار خاص
 بولغان قوللار بيز خلق
 عذاب تارته تورغان كناه
 بلان بز عذابلار نمان بز ني
 پيغمبر ومن صاقلار ديب
 ومسلمانلر ننگ نادانلرى
 دغى اوشبوننگ كو ك
 خياللر ني اورلرى حقتده
 قيلو لار الله تعالى ايد بكم
 هر كم ني الله سبحانه عذابن
 توتسه انى كم صاقلار اكر
 الله اوزى صاقلاسه
 عذابدن قوتولر وكش
 دنياننگ قايقوسينه وبلا
 سينه او حشاشته كم الله تلاسه
 شفا برور وتلاسه هلاك
 ايلار اختيار ليدور بر آدم
 ننگ تل اوز اتق لغى
 دورست ايمسدور
 (ف) اشبو سوره ننگ اولنگ
 يتيملر ننگ حقتده رعايه
 قلمقى ايتدى وينه يتيمه
 بولغان قرلار ننگ حقتده
 ايتديكم آلا رغه نكاشى
 هرست بولا طر عن ويلرو
 نندن باشقه ولى بولر ايسه
 بس اشبو وارث بيلسه كم
 بن اشبو يتيمه ننگ حقتى
 اوته مكاك و هم يتيمس اول
 يتيمه ني اوزينه نكاح
 ايتماى باشقه نكاح قيله
 وينه اول يتيمه كافايده قيبلا
 بس مسلمانلار اشبوننگ
 او حشاشلى خاطرلر ني نكاح
 قولون قاجد بلار موندين
 صونك كوردلر كم قايسى
 وارثلار يتيمه لر ننگ حقتده
 ايندودور اشبو صورتده

(وعد الله حقاً) وعده قلبدور الله توغرى بلىق بلان (ومن اصدق من الله قيلاً) وكمدور
 بيك راستلىق بلان سيلا وچى سوزده (ليس بامانيكم) ايمسدور اش سر ننگ آرزو
 قيلونكر غه توغرى (ولا امانى اهل الكتاب) وينه توغرى ايمسدور كتاب اهلى ننگ آرزو
 قيلماغينه (من يعمل سوءاً يجز به) بر آدم اشلاسه ياوز اشنى جزا بير و لمش بولور
 اول اشى بلان (ولا يجده من دون الله وليا ولا نصيراً) تابولر آنگ اوجون الله دن
 باشقه بر دوست دغى تابيلر ياردم بر وچى (ومن يعمل من الصالحات) وير آدم اشلسه
 ايندو اشر دن (من ذكر او انش) ايرلار دن يا خاتونلر دن (وهو مؤمن) وحالانكه
 اول آدم مؤمنلر دندور (فاولئك يدخلون الجنة) بس اول جماعت كر و رلار باقه لار غه
 (ولا يظلمون ظميراً) وظلم قيلنسلر آلا بر نيغير قدرلى نيغير خرما سوياسى ننگ
 اوستنده بولغان چقور قدرلى (ومن احسن ديناً ممن اسلم وجهه لله) وكميدور بيك كور كم
 دين بوز و نندن شول آمدن كم خالص قيلدى اوزى ننگ يوز و ني الله اوچون (وهو محسن)
 اول كشى ايندو كوشا ليدر (واتبع ملة ابراهيم حنيفاً) وايردى ابراهيمك ملتينه حنيف
 بولغانى حالده حنيف باطلدن حقه ميل قيلغويى (واتخذ الله ابراهيم خيلاً) توتدى
 الله ابراهيمى دوست (والله مافى السموات وما فى الارض) والله اوچون دور كوكلر ده
 بولغان نرسه لار و يرده بولغان نرسلر (وكان الله بكل شىء محيطاً) وبولدى الله
 هر نرسه ني احاطه قيلغويى يعنى چولغا وچى و بولچى (ويستفتونك فى النساء) وفتوى صر ازلار
 سيندن خاتونلار حقتى يعنى آلا بلان ني طرىق بلان اش قلا تى ديب والله اعلم (قل الله
 يفتيكم فيهن) ايت سين يا محمد آلا رغه الله فتوى برور سر كا خاتونلار ننگ حقتده (وما
 يتلى عليكم فى الكتاب) ودغى شول نرسه ده كم او قولور سر كا كتابده (فى يتامى النساء
 اللاتى) ايندور ولدى اول كتاب يتيمه بولغان خاتونلر ننگ حقتى آند اين يتيمه لر دور كم
 (لاتؤتونهن) بير مز سن آلا رغه (ما كتب لهن) فرض بولغان نرسه لر دن يعنى
 ميراثلارون (وترغبون ان تلجوهن) آرزو قيلور سز سز يعنى جيله بولسه لار آلا رنى
 نكاح قيله غه اوزونكر كا (والمستضعفين) وينه ايندر ولدى بيجار لر حقتى (من الولدان)
 كچكده بالار دن (وان تقوموا لليتامى بالقسط) وحكم قيلندى سر كا آنگ بلان كم توره سز
 يتيم لر ننگ حالنى تور ا توده توغرى و لى بلان (وما تفعلوا من خير) شول اشنى كم اشرلر سز
 ايندو كولدكن (فان الله كان به عليماً) تحقيق بولدى الله اول اشنى بلكوچى (ف)
 (وان امرأة) اكر بر خاتون (خافت) قورقه (من بعلها) اوزى ننگ اير يدان

یعنی بلسه ایریدان (نشوزاً) باش تارتماقنئی (أوعراضاً) یا که یوز دوندورمکنی
 (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا) بس یوقدور کناه آلاغه (أَنْ يَصْحَابَا بَيْنَهُمَا) صاح قیلماقاریده
 اوز آرالریده (صاحباً) بر تورلی صاحدن یعنی کیلوشما کلک لریده بر تورلی کیلشوا
 بلان (وَالصَّاحِبُ خَيْرٌ) کیلشما کلک اید گودور (وَاحضرت الأنفس) حضرلانیشدور
 نفسلر (الشَّيْطَانُ) صرائقغه یقین اولمغه یعنی صرائقندن قوتولمزلار و آئی قویمسلر
 (وَأَنْ تَحْسَبُوا) اکر یخشیلیق قیلسانکز (وَتَتَّقُوا) وصاقلانسانکز (فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ)
 بس البته الله بولدی (بِمَاتِعْمَلُونَ) شول نرسه اشلر سن آئی (خَبِيرًا) بلکوجیدور
 (ف) اکر ایرنک کولکی قایتسه و خاتون آننک کونکلن تالب حالن حوشلاسه اوز
 حقیدین بر نرسنی طاشلاب دورستدور و کونکل لر دخی مالغه بیک حرصلانغوچیدور
 مالنی هر آدم یراتادور البته ایری هم راضی بولور (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا) کوچونکز یتمهسه
 (أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) توغر بلیق قلیمقغه خاتونلر آراستنده و (ولو حرصتم) اکر
 بیک رغبت قیلسه نکرده یعنی کونکل ایتسه نکرده عدللك قلمهغه (فَلَا تَمِيلُوا) کوچلک
 وقنغرلق قیلما نکز (كُلَّ امِيلٍ) بتونلای کوچلک قیلماق بلان یعنی کونکل قویغان خاتونغه
 تمام یوزنالب ایکنچی سن بتونلای قویبت (فتنروها) تا کم قویارسن اول تاشلانمش
 خاتنی (كَالْمَعْلَقَةِ) معلقه خاتون کولک معلقه شول خاتندور کم طولده اولمس وهم ایریده
 آکقارامس (وَأَنْ تَصْحَبُوا) اکر صاح قیلسه نکز (وَتَتَّقُوا) وصاقلانسه نکز (فَإِنَّ اللَّهَ
 كَانَ) بس البته الله بولدی (غَفُورًا رَحِيمًا) یارلقاغوچی و مهر بانلی (وَأَنْ يَتَّقُوا)
 اکر ایر و خاتون یری بروندن آیر ولسه لار (يَعْنِ اللَّهُ) مونکسز قیلور الله یعنی
 الله یتر آلاغه برسین برسینه محتاج قلمس (كَلَامٍ مِنْ سَعْتِهِ) هر قابوسینه اوز
 قودراتی بلان اوزی ننگ بایلوغیدن (وَكَانَ اللَّهُ) بولدی الله (وَأَسْعًا) جومارد (حَكِيمًا)
 اشنده توغر (وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ) والله اوچوندور شول نرسه کوللارده بولدی (وَمَا
 فِي الْأَرْضِ) و شول نرسه یرده باردور (وَلَقَدْ) تحقیق (وَصِينَا) قیلدوق بز (الَّذِينَ)
 شول آدم لرکام (أَوْتُوا الْكِتَابَ) برولدی آلاغه کتاب (مَنْ قَبْلَكُمْ) سرزدن الک
 (وَأَيَّكُمْ) و سرکاده هم (أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ) قور و قبق بلان الله دن (وَأَنْ تَكْفُرُوا) و اکر
 کافر بولسانکز سن (فَإِنَّ اللَّهَ) تحقیق الله اوچوندور (مَا فِي السَّمَاوَاتِ) کوللارده بولغان
 نرسه لار (وَمَا فِي الْأَرْضِ) و یرده بولغان نرسه لر (وَكَانَ اللَّهُ) و بولدی الله (غَنِيًّا) پای (حَمِيدًا)
 ذاتیده ما قالمش بولمهغه تیموشلی یعنی سر ننگ کفر و کز و کناه و نکرا کاضر قلمس وهم

ایمان و طاعت قیامتونکن فایده قلمس الله ذاتنده بایدور هیچ نرسه کا محتاج ایمسدور و حمد
ایتولمه کاتپوشلیدور (ولله) الله اوچوندور (مافی السموات) شول نرسلر کم کولکرده باردور
(ومافی الارض) یرده باردور (وکفی بالله) بیتاچکدر الله (وکیلا) اش قیلغوچیدور یعنی الله فی
اش قیلغوچی ایلاب توتونکن و باشقهغه اشانانکر موندین صونک قور قتب و قدر اتن بیان
قیلوب ایتدی (ان یشاء) اگر تلاسه الله (یدهبکم) کیتارور سرنی (ایها الناس)
ای آدملر (ویأت) کیتورور (باخرین) باشقه آدملرنی (وکان الله) و بولدی
الله (علی ذلک) اشبواشکه (قدیرا) کوچی بیکوچی (من کان) بر آدم بولسه
(یرید) تلا کوچی (ثواب الدنيا) دنیا ثوابن یعنی جزاسین (فعند الله) بس
الله قاشنده دور (ثواب الدنيا) دنیاننگ جزاسی (والآخرة) آخرت ننگ جزاسی
(وکان الله) و بولدی الله (سمیعا) اشک کوچی آلاز ننگ سوزلر و نییتر لرنی (بصیرا)
کور گوجیدر بس فی اوچون ایکینسی استمه سلیر (فی) یعنی بارچه نکر بر شر یعتده
بولسه نکر الله تعالی دنیا و آخرتنی برور (یاء ایها الذین) ای آچالاین آدملر (امنوا)
ایمن کیتورونکن (کونوا) بولونکن (قوامین) اجتهاد قیلغوچی یعنی تور شغوچی بولب
(بالقسط) توغر و لقدمه یعنی اظهار قلوده (شهداء) کواهلقتی تور غوزوچی بولب
(لله) الله رضالغی اوچون یعنی حلقی بلان کواهلقتی بر و نکر (ولو علی انفسکم) اگرچه
اورونکن ننگ ضرر و نکرغه بولسه ده (اولوالدین) یاکه آتا و آنانکر ننگ ضرارینه
بولسه ده (والأقربین) و یقین لرونکر ننگ ضرارینه اولسه ده (ان یکن) اگر اول
آدم کم حق آننگ اوچوندور (غنیاً) بای اولسن (أوفقیراً) یاقفیر اولسن (فالله)
بس البته هر حاله الله (اولی بهما) بیک سویکو کوچیدور آلارنی (فلاتتبعوا) بس ایارمکن
(الهی) نفسک تلا کان نرسه کا (ان تعدلوا) عدلکدن یوز دوندوروب (وان
تلاوا) اگر سوزنی یشرسه نکر (أوتعرضوا) یاکه یوز دوندورسه نکر (فان الله) بس
البته الله (کان) بولدی (بماتعلون) شول نرسه فی کم قیلورسن (خبیراً) یا کوچی
بولدی (فی یاء ایها الذین) ای آچالاین آدملر (امنوا) ایمان کیتورونکن (امنوا)
ایمان کیتورونکن (بالله) اللهغه (ورسوله) و آننگ رسولینه یعنی محمد علیه السلامغه
(والکتاب) کتابه کم (الذی) آنداین کتاب (نزل علی رسوله) ایندوردی آتی
رسولینه یعنی قرآنغه (والکتاب الذی) و شونداین کتابه (انزل من قبل)
اینردی آتی الگوری یعنی کتابلرده (ومن یکفر) و بر آدم کافر بولسه (بالله) اللهغه

(۱ ف) یعنی کواهلقتی
بروده بایلار کونکن
کورمک اوچون کواهلقتی
برمسن و فقیرلرکا رحیم
ایلاب حقنی یاشرمسن
و یقین لغتی و دوستلقتی
حساب ایلامسن توغر یلق
بلان کواهلقتی برسن لیکن
توغری سویلاب تلونکن
یانگلوشب برسوزنی شبهه ده
ایتب اشکنلرنی شبهه کا
قالدورب یاکه اشش تمامی
بلان ایتمای قایسی سوزنی
یشرسه اول هم درست
ایمسدور کنهالی بولر
(جم)

(وملائكتَه) وفرشته لريته (وكتبه) وكتابلر يته (ورسله) وپيغمبر لار يته (واليوم الآخر) وقيامت كونيته (فقدضل) بس البته آرغن بولدى (ضلالاً) آزمقلىق بلان (بعيداً) يراق بولغوچى آزمقلىق بولان مراد بودركم مسلمان بولسه آكالار منور ايتولكان نرسه لاركا آيروب تصديق قيلسن (ف) (ان الدين امنو) تحقيق شونداين آدملر ايمان كيتورديلار (ثم كفر وا) موندن صونك كافر بولديلار (ثم امنوا) موندن صونك ايمان كيتورديلار (ثم كفر وا) موندن صونك كافر بولديلار (ثم ازدادوا) موندن صونك آرتدورديلار (كفراً) كافر لنده يعنى كافر لنده دا بهيلىق قىلىق بيلار (لم يكن الله) هر كيز بولدى الله (ليغفر لهم) يارلقاغوچى آلارنى (ولا يهدىهم سبيلاً) وهر كيز كورستمن آلازغه بر يول يعنى منافقار كافر لار بلان بر ابر دور آخرنده قوتولماق يوقدور (بشر المنافقين) خبر بير منافقارغه (بان لهم) آنك بلان كم آلازغه بولور (عذاباً آليماً) رنجكوجى عذاب (الدين) آنداين منافقارغه (يتخذون) توتلار (الكافرين) كافر لارنى (اولياء) دوست (من دون المؤمنين) موئمئردن باشقه (ايبتغون) ايا استرلارمى (عندهم العرة) كافر لار قاشندن عرتنى (فان العرة) بس البته عز تلك (لله جميعاً) (الله اوچوندور بارچهسى) (وقدنزل عليكم) تحقيق توبان ايندورلدى سرنك اوزره نكركا (في الكتاب) قرآنده كم (ان اذاسعتم) دورستلكن شان هر چان اشته نكر (آيات الله) الله نك آيتلرون (يكفر بها) كفرلكرى كور ونمش بولور اول آيتلركا يعنى تانمقارى كورونور (ويستزأبها) مسخره قىلنمش بولور (فلا تعدوا معهم) بس اولتور شمانكر آلار بلان (حتى يخوضوا) تاكه مسخره سوزن قويب (في حديث غيره) باشقه بر سوزكا كور وشكچى (انكم) البته سز (اذا) اول وقتده يعنى آنلار بلان اولتور وشسه نكر (مثلهم) آلاركوك كافر بولورسز (ان الله) البته الله (جامع المنافقين) جيغوچيدور منافقارنى (والكافرين) كافر لارنى (في جهنم جميعاً) جهنمه بارچه سنى بر قىلب (ف) (الدين) آنداين منافقار كم (يتريصون) كوتلار (بكم) سركا (فان كان) اكر بولسه (لكم) سرنك اوچون (فتح) آچولمق (من الله) الله طرافندان (قالوا) ايتورلر (الم نكن معكم) ايا اولموقى سرنك بلان يعنى سرنك جماعتونكر دين بزكاهم عثيمت مالتدن اولش برونكر ديرلار (وان كان للكافرين) اكر بولسه كافر لار اوچون (نصيب) بر اولش (قالوا) ايتورلار كافر لاركا (الم نستخذو عليكم) اياغالب بولموقى سركا ديب يعنى استب ياستمه يتيجه سركا

(۲ ف) ايمان اهل اول كمنسه لركا ايتولر كم ظاهرده مسلمان بولب بس كونكلر وندن اشبو ايتولكن نرسه لرنى آيروب آيروب راستلاسن اكر راستلامسه آلاز الله تعالى قاشندن مسلمان بولورلر (جم)

۱۳۳۰ كم مسلمان بولا

(ا ف) بر آدم كم مجلسنه دين اسلامغه غيب قلب سويلادكلارونى اشته واول شول مجلسن انكلاب طرسه اكر چه اوزى غيب قلمه سه ده منافقدور اكر چن موئم بولسه مجلسدن تورب كيمتن (جم)

کنگاش بر دوک مسلمانلر بلان صوغش قیلدوق وطاشلامادوق سزنی باشقه مصلحت بلان
 اش قلمه غه والله اعلم (و مننعکم من المؤمنین) طیمادوقم سزنی مسلمانلرنک ضرر
 ندن یعنی تر وشدوق سرکامسلمانلرنک ضرری یتوشماسن دیب و مسلمانلر فی سزنی
 باصمقنن طیار ایدوک ایمدی عنیمت مالغه برلارهم سرننک بلان شر یکم دیرلار (فالله
 یحکم) بس الله حکم قیلور (بینکم) سرننک آراغرده (یوم القیامه) قیامت کوننده
 (ولن یجعل الله) والته قلمس الله (لکافرین) کافرلار اوچون (علی المؤمنین
 سبیلاً) مسلمانلر اوزرینه یول (ف) بو آیتدن معلوم بولدیکم بر آدم توغری
 دینده بولب آرنغرلرغه دخی موافقت قیلسه منافق بولور (ان المنافقین) تحقیق
 منافق (یخادعون الله) آلدارلار الله ننگ و لیلرون یعنی مؤمنلر فی (وهو خادعهم)
 والله آراغه آلداماقلری ننگ جزاسن بروردنیاده قانلری و ماللری صافلانمش بولمس
 آخرته اورونلارون جهنده آسقی قانده قلمق بلان (و اذا قاموا) هر چان کم
 تورسه لار اول منافق (الی الصلوة) نمازغه (قاموا کسالی) تورورلار باغاولق
 بلان (یراون الناس) کورستورلار آدملرکا یعنی ربا بلان (ولا ینکرون الله)
 ذکر ایتمیلر الله تعالی فی یعنی نماز او قومسلر (الا قلیلاً) مکر آرنغه ذکر ایدرلر
 (مذبین) ترده و شیکده لردور (بین ذلك) کفر بلان ایمان آراسته (لالی
 هو لاء) مؤمنلر آراسته ده ایسلر مؤمن دیب آتالرلر ایدی (ولا الی هو لاء)
 آلا طرفنده ده ایسلر مشرک دیب آتالرلر ایدی (ومن یضلل الله) و بر آدمنی آزدورسه
 الله (فلن یجدله) بس تحقیق تابماسنک سین آتنگ اوچون (سبیلاً) هیچ بر یولنی
 (یا ایها الذین آمنوا) ای آچلاین آدملرکم ایمان کیتوردونکر (لاتتخذ الکافرین)
 توتیانکر کفرلار فی (اولیاء) دوست (من دون المؤمنین) مؤمنلردن باشقه (اتریدون
 ایاتلر میسرکم (ان تجعلوا الله) قیلماقلمنی الله اوچون (علیکم) اورونکر اوزرینه
 (سلطاناً) دلیلنی (میبناً) روشن اولان دلیلنی یعنی کفرلار فی دوست توتماقونکر
 عذابنکر کلسیب اولب الله تعالی غه بر ظاهر دلیل بوله وسزنی تیک تورغوچی قیله و حور
 قیله (ان المنافقین) البته منافق (فی الدارک الأسفل) بیک توبان بولغان قانده دور
 (من النار) اوتدن (ولن یجدلهم) و تابماسنک آلا اوچون (نصیراً) هیچ بر
 یاردم قیلغوچی (الا الذین) مکر شول آدملرکم (تابوا) توبه قیلدیلار (واصبحوا)
 وچشش اش قیلدیلار (واعتصموا بالله) الله تعالی غه یا بشدیلار و اسلام دینن توتدیلار

(وَإِخْلَاصُوا) وَخَالص قیلدیلار (دینهم) دینلرونی (لله) الله اوچون (فَاُولَئِكَ) اوشبو جماعت (مَعَ الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلر بلان برکادور (وَسَوْفَ يُوعِظُ اللَّهُ) وتیردور برورالله (الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلرکا (أَجْرًا عَظِيمًا) الوغ ثوابینی (مَا يَفْعَلُ اللَّهُ) فی اش قیلور الله (بِعَذَابِكُمْ) سزنی عذاب قیللق بلان (أَنْ شَكَرْتُمْ) اگر شکرانه قیلسه نکر (وَأَمَنْتُمْ) وایمان کیتورسانکر یعنی سزکافی اوچون عذاب قیلور عذاب قیلودن آکافی فایده بولور (وَكَانَ اللَّهُ) وبولدی الله (شَاكِرًا) شکر قیلغوچیغه جزا بیر کوچی (عَلِيمًا) قیلغاننکرنی بلک کوچی یعنی شکر قیلغاننک ثوابینی بروروشکرنک قیمتی وه مؤمنلرنک ایمانی بلور *

التَّاجِی پاره

(لَا يُحِبُّ اللَّهُ) سویمز الله (الْجَهْرَ بِالسُّوءِ) قُجُوروب سوبلیکنی بوزوقاق بلان (مِنَ الْقَوْلِ) سوزدن (الْأَمْنَ ظَلَمَ) مکر قُجُورسه دورستدور شول آدم کم ظلم قیلنمش اولدی (وَكَانَ اللَّهُ) بولدی الله (سَمِيعًا) اشتکویچی (عَلِيمًا) وبلک کوچی (ف) (أَنْ تَبْدُوا خَيْرًا) اگر آشکارا قیلسه نکر یحشی اشنی (أَوْ حَقُّوهُ) یا که یشرون قیلسه نکر اول اشنی (أَوْ تَعْفُوا عَنِ السُّوءِ) یا که عفو قیلسه نکر بر ایمانلقدین (فَإِنَّ اللَّهَ) بس الله (كَانَ عَفْوًا قَدِيرًا) بولدی عفو قیلغوچی قدراتلی (ف) یعنی تلاسه نکر منافقلر فی توغری قیلسه سز ظاهرده شلته قیلمای بارچهغه ایتمکان کویک یشرون اوکنت بیرمک بلان وکچچولکرینه عفو قیللق آرتقدور وچشیدور آنک اوچون الله تعالی ذخی بلک کوچیدور آنکلا وچیدور قوللریدن کیچار (أَنْ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ) تحقیق شول آدملر کم کافر بولورلار (بِاللَّهِ) اللهغه (وَرَسُولِهِ) پیغمبرلارینه (وَيُرِيدُونَ) تلالار کم (أَنْ يُفْرَقُوا) آیرمقنی (بَيْنَ اللَّهِ) الله بلان (وَرَسُولِهِ) پیغمبرلری نکر آراسنی یعنی الله تعالی غه ایمان کیتوره لر پیغمبر که ایمان کتورمیه لر (وَيَقُولُونَ) نومن بعض و نکفر بعض (وَأَيْتُور لِرِکُمْ) ایمان کیتورورمز پیغمبرلار نکر بعضسینه واعتقاد قلمیز بعضسینه (وَيُرِيدُونَ) ان یخندوا بین ذلک سبیلا (وَتَلَّار لِرِکُمْ) بول طوته لر ایمان بلان کفر آراسنده (أُولَئِكَ) اشبو جماعت (هَمُ الْكَافِرُونَ) آلدور کفرلار (حَقًّا) حقیقتنده (واعندنا) حاضر لادوق بز (لِلْكَافِرِينَ) کفرلار اوچون (عَذَابًا هَمِيمًا) رسوا قیلغوچی عذابینی (وَالَّذِينَ) شوندا این آدملر کم (أَمَنُوا بِاللَّهِ) ایمان کیتور دیلار اللهغه (وَرَسُولِهِ) و آنک پیغمبر لرینه (وَلَمْ يُفْرَقُوا) و آیرمدیلار (بَيْنَ أَحَدِهِمْ) آالدن هیچ بر آدم نکر آراسنی (أُولَئِكَ) اشبو جماعت (سَوْفَ يُوعِظُهُمْ) یقیمنده برور آارغه الله (أَجْرَهُمْ) آالرنک

(۱ ف) اگر بر آدم نکر دیننده و دنیا سیده عیبین آنکلاسه تیوشدور کم آنی مشهور قلمسن آنک اوچون الله تعالی اشتکویچیدر و کور گوچیدور الله تعالی تلالکان بند سینه جزاسن برور اگر بو آدم آنک عیبین بیان ایلاسه آکلیت دیرلر مکر ظلم قیلنمش بولغان آدمغه ظالم نکر ظلمنی بیان یلامک درستدور و بونکر کویک بر نیچه اورنلارده غیبت ایلامک درستدور (جم)

(ا ف) شاه ولي رحمه الله عليه ايتنه دور بو آيتنن الله تعالى يهودلر ننگ شېمه سنى قايتارور آلا ايتنه لركم قرآننى اوچون بر بولى اينمى لوجلاره موسى غه اينگان كوك ديب اشبو سوز اوروندور يا اهل الكتابدن لاتفلكه چه (جم)

ثوابنى (وكان الله) وبولدى الله (غفوراً رحيمًا) يارلقا غوچى مهربانلى (ف)
 (يسئلك) صرارلار سندن (اهل الكتاب) كتاب خلقى كم (ان تنزل عليهم) ايندوراسنك
 سېن آلاغه (كتاباً) بر كتابنى (من السماء) كوكدن يعنى بر بولى (فقد سألوا
 موسى اكبر من ذلك) بس تحقيق سراديلار موسادن موندان الوغراقنى (فقالوا) ايتدیلار
 (ارنا لله جهرة) كورست بركا اللهنى آشكارا (فاخذتهم الساعة) بس توتدى آلارنى
 يشن (بظلمهم) اورلرى ننگ كناهلرى سېنى بلان (ثم اتخذوا العجل) موندن صونك
 ينه معبود طوندیلار بر اونى يعنى صاعقه بلان هلاك بولب الله تعالى تركر كاندين صونك
 يعنى بز اوغه عبادت قلدیلار (من بعد ما جاءتهم البينات) آلاغه ظاهر و اشكارا بولغان
 معجزه لر كي ايلكاندين صونك (ففقونا) بس كچدوك بز (عن ذلك) اشبو بز اوغه طابنغان
 كناهلر بدن فضلور من قیلغان توبه لارى سېبلى (واتينا) وبردوك بز (موسى) موسى غه
 (سلطاناً مبيناً) روشن بولغان حجتنى يعنى غالب اولمقنى (ورفعنا) كوتاردوك بز
 (فوقهم الطور) آلا اوستينه طور طاونى (بميتاقهم) آلا رن عهد آلمق اوچون (وقلنا
 لهم) و ايتدوك آلاغه يعنى طور طاونى اوسلر يده طرغانده (ادخلوا الباب) كر و كر
 ايشكدن يعنى اليا شهر ينه ديب (سجداً) سجده قلوچى بولب (وقلنا لهم) و ايتدوك
 بز آلاغه (لا تعدوا فى السبت) اوتما كر چيكدن بالق آلمق بلان شنبه كوننه ديب
 (واخذنا منهم) آلدوق آلا رن (ميتاقاً غليظاً) بيك قاتى عهدنى يعنى وعدهنى
 (فميتاقضهم) بس آلا رن صدور مق سېنى بلان (ميتاقهم) اورلرى ننگ عهدلرون يعنى
 خرام قلدوق آلا رنه طيباتنى عهدلارون صدور مقلىرى سېبلى (وكفرهم) آلا رننگ كفر لكرى
 سېبلى (بايات الله) الله ننگ علامتلىرينه يعنى حضرت موسى ننگ معجزه لر ينه
 (وقتلهم الانبياء) و اولدر مكلرى سېبلى آلا ر بيغمبر لارنى يعنى حضرت ذكر يا
 و حضرت يحيى و ياشقه كوكلرنى (بغير حق) تيوشسز يرده (وقولهم) آلا رننگ
 سوزلرى سېبلى (قلوبنا غلغى) بز ننگ كونكولورم پرده لشمشور بس سننگ سوز نكنى
 ايشتمسلر بوسوزلرى عذاب قيلنمقلرينه سبب بولدى (بل طبع الله) آلا رديكچه توكل
 بلكه مور قيلدى الله (عليها) آلا رننگ كونكلرى اورارينه (بكرهم) كفلارى سېنى
 بلان (فلا يؤمنون الا قليلاً) بس ايمان كيتورمزلار مكر آز كمشه لر ايمان كيتورورلر
 (وبكرهم) آلا رننگ كفر لكرى سېنى بلان (وقولهم) وسوزلرى سېبلى (على مريم)
 مريم اورارينه (بهتاناً عظيماً) الوغ تهمتنى يعنى زلفلى ديب ايتكلر يدان نيچه

(ا) ف) جهودلر عيسى عليه السلامنك نبى اولماغيته اشانمىلر ايدى و ايتورلر ايدىكم بوزلارنى اولتور دوك ديب الله تعالى آلارنك خطالرونى بيمان قىلب ايتد يكم آلارنى اولتورمديلار الله تعالى عيسانك صورتىن جهودلر نك بر وسينه صالحدى آنى كوروب حضرت عيسى كمان قىلب دارغه آصد يلار باشدن شولر وشچه ايتلار مسيحنى اولتورمديلار وحضره تركردر اما آنى حقيقتى بلان اكلامد يلر اول سببدن اختلافلى سوز سويلرلر بعضىس ايتدلر عيسانك جسمنى اولترد يلار روحنى الله تعالى كو تردى ديب وقايسى ايتدلر اولترديلار ليكن اوچ كوندن صونك تر ولب جسمى بلان كوكا كوتر ولى ديب كيرك چوك بولسن اولتورو لمكى بلكونى بولغن مكر اول خبرنى الله تعالى بلر بس الله تعالى بلدوردىكم عيسانك صورتىغه كركن يهودينى اولدورديلر وعيسانى جهودلر چولغاب طوندوقلرى وقتن نصارالر بر چتكه كيند يلار نصارالر جهودلر ده عيسانى كورمديلار بس اول حالى جهودلر ده بلمدى نصارالرده بلمدى (جم)

تورلى عذابلرغه توشديلار (وقولهم) آلارنك ايتمكلرى سببى بلان (اناقولنا المسيح) بولر اولدوردوك مسيحنى (عيسى ابن مريم) مريم اوغلى عيسى دوز (رسول الله) حقيقتده الله نك پيغمبرى بولدى يعنى بو طوريقه ايتمكلرى عذابلر ينه سبب بولدى (وماقتلوه) اولدورمديلار آنى (وماصلوه) ودارعه آصاديلار آنى (ولكن) ليكن (شبه لهم) او حشائلمش بولدى يعنى بلمسز بولدى آلارغه (وان الذين) و تحقيق شونداين آدملر! (اختلوا فيه) اختلافلى قلد يلار عيسى نك خصوصتك (لش شك منه) شيكده دورلر عيسى حالندن (مالهم) بوقدور آلار اوچون (به من علم) اول عيسى حالده هيچ بر يقين (الاتباع الظن) مكر اولرلى نك كمانلر ينه ايامك بلان كنه اولرلر (وماقتلوه يقيناه) اولدورمديلار عيسى نى شيك سرك ايلان (بلر فعه الله) بلكه كوتردى آنى الله (اليه) اوز طرفينه (وكان الله) بولدى الله (عزيرًا) هر اشكه غالب (حكيمًا) اشك توغرى (ف) (وان) بولمس (من اهل الكتاب) هيچ بر آدم كتاب اهلندن يعنى يهود بلر نصارادن (الايؤمنن به) مكر البته ايمان كيتورور عيسى غه (قبل موته) اولردن اول (ويوم القيامه) قيامت كونك (يكون عليهم) بولر عيسى آلارغه (شهيداه) كواهلك بروچى يعنى يهودلر ضررينه منى بالغانغه طوند يلار ديب نصارى لر ضررينه منى الله نك اوغلى ديب ايتديلار ديب (ف) حضرت عيسى عليه السلام حاضرده كوك دور تركردر دجال چقغاج الله تعالى نك حكى بلان كوكدن توشب صوغش قىلر اول صوغشك دجالنى اولترور شول وقتن جهودلر نصارالر ايمان كيتورورلار عيسى عليه السلام اولماكن ديب (فيظلم) بس بر ظلم سببى بلانكم (من الذين هادوا) ظاهر بولدى اول ظلم جهودلر دن (حرمت عليهم) حرام قىلدوق آلارغه (طيبات) بيك پاك نوسلر نى (أحلت لهم) حلال قىلنش بولغان ايدى آلارغه (ويصدهم) طيمقلرى سببى آلار (عن سبيل الله كثيرًا) الله يولىدن كوب آدملر نى (واخذهم الربوا) آلارنك آلمقلرى سببى ربانى (وقد نفوعته) وحالانكه تحقيق طيلدى ربادن آلر نى (وأكلهم أموال الناس) وآلارنك آشامقلرى سببى آدملر نك ماللارون (بالباطل) حقس بورد (واعتمدنا لكافرين منهم) وحاضر لادوق كافرلار اوچون يعنى كافر اولمقن داييچيلىق قلغانلرغه آلاردن (عذابا اليما) ارانچت كويچى عذابنى (ف) (لكن الراسخون) ليكن ثابت وشيكسز بولغوچيلر (في العلم) علمده (منهم) كتاب اهلندن (والمؤمنون يؤمنون) مؤمن آدملر ايمان كيتورورلر (بما أنزل اليك) شونداين نرسه كاكم ايندورولمش بولدى آنى سينكا يعنى قرآنغه (وما

انزل من قبلك) وحق شول نرسه ڪم ايندورلمش بولدي آفي سيندن الڪ بولغان
 پيغمبر لارڪا (والمقيمين الصلوة) واقطار من مين نمازغه دايمچي قيلو چيلرني (والمؤمنون
 الزكوة) و زكات يرڪانلرني (والمؤمنون بالله) واييان ڪيتورڪانلرني الله تعالى غه
 (واليوم الآخر) و قيامت ڪونينه (اولئك) اشبو جماعت (سنو عقيم) تيز برون ريز
 آلازغه (اجرا عظيما) (الوغ ثوابي) (انا اوحينا اليك) تحقيق بزلاروحى قلدوق
 سنكا (كما اوحينا) نيتك وحى قلدوق بزل (الى نوح) نوحغه (والتينين من بعده)
 پيغمبر لارڪا نوح من صونك (واوحينا الى ابراهيم) نيتك وحى قلدوق ابراهيم غه (واسماعيل)
 اسماعيلغه (واسحق) اسحقغه (ويعقوب) يعقوبغه (والاسباط) ويعقوب ننگ بالالرينه
 وبالالري ننگ بالالرينه (وعيسى) وعيسى غه (وايوب) ايوبكه (ويونس) يونسكه
 (وهرون) هارونغه (وسليمان) سليمانغه (واتينا داود زبوراً) ونيتك بزدوك داودغه
 زبورني (ورسلاً) ونيتك ڪم بياردوك بزيجه پيغمبر لارني ڪم (قد قصناهم عليك) تحقيق
 آلازنگ قصه سن سويلدوك سنكا (من قبل) موندن الڪ يعنى بوسوره دن الڪ (ورسلاً)
 وبزيجه پيغمبر لار ڪم (لم نقصهم عليك) آلازنگ قصه سن سويله دوك (وكلم الله)
 وسويلشدى الله (موسى) موسى بلان (تكلماً) سون يعنى واسطه سن سويلاشدى
 (رسلاً) پيغمبر لارني بياردوك (مبشرين) مبشرين ڪوچي لر (ومندرين) وقورقته ڪوچيلر
 (لئلا يكون للناس) تا ڪم اولسن آدملر اوچون (على الله حجة) الله اوزرينه دليل (بعد
 الرسل) پيغمبر لارني بيار ڪندين صونك (وكان الله) بولدي الله (عزيزاً حكيماً)
 هر اشكه ڪوچي يتكوچي وهر اشني توغرى قيلغوي (ف) تا ڪم ديسنلر بزه ڪهچي ڪم
 بوقدور بزرڪا هچ پيغمبر ڪمدي ديب (ف) يعنى پيغمبر لارني بياردوك ديدن صونك عنبر
 قيلق بوللري قلمدي ايتورلر ايدي بزلر بلمدوك ني نرسه ڪاراض سن ونى نرسه ڪاراضى
 تو ڪلسن بلب ايارور ايدوك ديب بوالله تعالى ننگ ڪم تيدور وقر ييه سيدور پيغمبر لارني
 بيار ڪن اڪر ڪوچلاسه هم عنبر قيلماغه بول بوق مالك الملك ني قبليه قيلور (لكن الله)
 ليكن الله (يشهد) ظاهر قيلور (بما انزل اليك) شول نرسه بلان ڪم ايندوردي آفي سنكا
 يعنى قرآن بلان يعنى يا محمد آلازنگ پيغمبر لكوننكى بالغان ديديلار الله تعالى سنكا
 ايندوردي ڪي قرآن بلان پيغمبر لكوننكى بيان واثبات ايلاب ظاهر قيلدي ڪم بلغا آنتك
 اوحشاشن ڪتورور ڪا عاجز بولدييلار و آدملر دنيا ده اشاريده و آخره ده مرتبه ڪا توتاشوده
 اول قرآنه هچاچلر دور ڪم (انزل به لعله) ايندوردي اول قرآنى اوزني ننگ بلمكى بلان

(ا ف) اڪر صورالسه ڪم
 جهودلر حضرت عيسى عليه
 السلامنى انكار قلمقارى
 تورات ايندوين صونك
 ايدي وتويه ننگ ايتنى
 حرام قلمق وطر نقل حيوان
 ننگ ايتنى حرام قلمق تورا
 تد ذڪر قلمغان ايدي بس
 اشو حرام قلمق عيسا ننگ
 پيغمبر لڪن انكار قلمغان لارغه
 نچوڪ جزا بولر شاه ولى
 رحمة الله ايتنى جواب
 برورم ڪه اشبو بنده ننگ
 باننگ عيبات حرام قلمق دن
 مراد اولدور ڪه اولك آلازغه
 طبيبات برولز ايدي پادشا
 هلق ڪوڪ وپيغمبر لڪ
 ونصرت و الاردن باشقه
 ڪوڪ ايدي عيسى عليه
 السلام بيارلر وڪد نصونك
 منع بولندي واشبو آيت
 اوحشاشان دور وضريت
 عليهم الذلة والمسكنة و حرام
 على قرية اهنڪناها ايتلرينه
 وبولاي بولسه بارچه ڪلام
 بربرينه باعلانش بولر
 حاصل جهودلر ڪناهه قلمغه
 باطر چيلق قلمغانلر بول الله
 تعالى آلازغه بيڪ مشقتلوا
 بولغان ڪم لار بيوردي
 و آلاز اوچون ڪوب قتي
 شريعت قويدى آلازنگ
 باش تارتولرى قلمسن
 اوچون (جم)

(وَالْمَلَائِكَةُ) وفرشته لار (يشهدون) دخى كواھلق برورلار سننك اوچون (وكفى بالله)
 يتاچك دور الله (شھيداً) كواھلقا يعنى باشقەلر كواھ بولمە سەلر دە (ف) (ان الذين
 كفروا) تحقيق اول آدملر كم كافر بولدىلار (وصدوا) وطيديلر (عن سبيل الله)
 آدملر نى الله تعالى بولندن (قدضلوا) تحقيق آزدىلار حق بولدىن (ضالابعدا)
 براق بولغان آزغىلىق بلان (ان الذين كفروا) تحقيق اول آدملر كم كافر بولدىلار
 (وظلموا) وظلملق قىلدىلار يعنى حمىد عليه السلامه آننك وصغىرون اوز كر تىب وپيغمبر
 بولمايغىنه انكار قىلپ (لم يكن الله ليغفر لهم) هر كىم يارلقامن الله تعالى آرنى (ولا يهدىهم
 طريقاً) وكورستىم آلازغه بر بولنى (الاطريق جهنم) مكر جهنم بولنى كورستىم (خالدين
 فيها) منكوا قالرلار (ايداً) دابى بولپ (وكان ذلك) بولدى بومنكوا قالدور مق
 (على الله) الله تعالى اوز رينه (يسيراً) چىنكل (يا ايها الناس) اى آنداين آدملر
 (قد جاءكم) تحقيق كىلدى سزكا (الرسول) پيغمبر (بالحق) توغرىلوق بلان (من
 ربكم) رىنكرىن (فامنوا) بس ايمان كىتورونكرن (خيراً لكم) ايمان كىتورمك ايدىكو
 بولور سز نىك اوچون (وان تكفروا) اكر كافر بولسەنكر سز نىك كفر ونكرىن آكا
 ضرر بوقدور ايمانونكرىن فايده واملغانى كوك آننك اوچون (فان الله) البته الله اوچوندور
 (ما فى السموات والأرض) كوكلر دە بير دە بولغان نرسەلار (وكان الله) بولدى الله (علماً
 حكيماً) بلكوچى وتوغرىلوق بلان اش قىلغوچى (ف) موندىن سونك كر وشدى الله
 نصارالرنىك شېهە سن قايتاروغه (يا اهل الكتاب) اى كتاب اھلى يعنى نصارالر (لا تغلوا
 فى دينكم) چكدان اوتمانكرن اوز دىننكر دە (ولا تقولوا على الله) وايتمانكرن الله اوز رينه
 (الالٰحق) مكر توغرى وچىن بولغان سوزنى ايتونكرن كم (انما المسيح) بودور كم مسيح
 (عيسى ابن مريم) مريم اوعلى عيسى (رسول الله) الله نىك پيغمبر يدور (وكلمته
 القاها الى مريم) والله نىك فيضيدور كم صالدى اول عيسى نى مريم كا يعنى كلمه دىب
 ايتولدى عيسى بلان توغرى بولغە كونىك بولمىدىن نيتىك سوز بلان بولغە كونوله ايدى
 (وروح منه) وبرر وحدور الله دن يعنى روح دىب ايتولدى اولك لرنى تر كىز مكى اوچون
 (فامنوا) بس ايمان كىتورونكرن (بالله) الله تعالى غه (ورسله) والله پيغمبر ينه (ولا تقولوا
 ثلاثاً) وايتمانكرن الله اوچدور دىب (انتهوا) طيولغىن اوشبونىك اوحشاشلى سوزىن
 (خيراً لكم) اوشبو طيولمق ايدىكودور سز نىك اوچون (انه الله اله واحد) بودور كم الله
 بر بولغان معبوددور يعنى حق عبادت قىلنىش الله دور (سبحانه) پاكدور اول الله (ان

(ا ف) يعنى اولدىن
 الله تعالى هر پيغمبر كا وحى
 بيارمشدور ينكا توكلدور
 وحى قلىغى ليكن شولقدر
 بار كم قرآن عظيم نى اوز
 علمى بلان بيارمشدور شول
 سبىدىن قرآن باشقە ساوايه
 اولان كتابلر دن آرتقدور
 معنا سنده ونظمىك ومعجزه
 اولمقده قرآن عظيمىك بو
 لغان هدايت باشقە سماوى
 كتابلر دە بوقدور (جم)

يكون له ولد) بولمقلدن اول الله اوچون اوغل (له مافي السموات و مافي الارض) تحقيق
 آنك اوچون دور كوكلرده اولان نرسه و بيرده بولغان نرسه (وكفى بالله وكيلا) يتاچكدور
 الله اش قيلغوچيدور (ف) (لن يستنكى المسيح) البته حور لئمس عيسى (ان يكون عبد الله)
 بولمقلدن قل الله اوچون (ولا ملائكة المقر بون) وينه خور لئمس الله تعالى غه يقين بولغان
 فرشتهلر الله غه قل بولمقلدين (ومن يستنكى) وهر كم حور لئسه (عن عبادته) الله غه قل
 بولمقلدين (ويستنكر) و تكبر لك قيلسه (فسبحشهم) بس يقنك قوبارور آلارنى (اليه)
 اوز طرفينه (جميعا) (بارچه سن بردن) فاما الذين امنوا (بس اماشول آدملركم
 ايمان كيتورديلار (وعملوا الصالحات) و يحش اش قيلديلار (فيوفيم) بس تام برور
 بز آلاغه (اجورهم) آلارنك ثوابلرون (ويزيدهم) و آرتدورور آلاغه ثوابلرون
 (من فضله) اوزى نك فضلندن (واما الذين) واما اول آدملركم (استنكفوا) خور لانديلار
 قل اولمقلدين (واستكبروا) تكبر لك قلديلار (فيعذبهم) بس عذاب قيلور آلاغه
 (عذابا اليما) ارانجتكوچى عذاب بلان (ولا يجدون لهم) وطاپاسلر اوزلرى
 اوچون (من دون الله) الله دن باشقه (وليا ولا نصيرا) (هيج بر دوست و هيج بر
 يارچي) باء بها الناس اى آنچالارين آدملر (قد جاءكم برهان) تحقيق كيلدى سر لار كابر
 دليل (من ربكم) اوزر بنكردن (وانزلنا اليكم) و ايندوردك سر كا (نورا مبينا)
 آشكار بولغان بر نورنى يعنى قرآننى (فاما الذين) بس اما اول آدملركم (امنوا) ايمان
 كيتورديلر (بالله) الله تعالى غه (واعتصموا به) و يابشديلار الله غه يا كه قرآغه (فسيدخلهم)
 بس تيز كر و تر آلارنى (في رحمة منه) اوزى نك رحمتيدان جنتينه (وفضل) و فضلنه
 (ويهديهم اليه) و كورستر آلاغه اوز طرفاندين (صراطا مستقيما) توغرى اولان بولنى
 (يستفتونك) فتوى صرار لارسندان (قل الله يفتيكم) ايتكل كم الله فتوى برور سر كا
 (في الكلاله) كلاه نك ميراثى حقنده يعنى آتاسى و بالاسى اولمغن آدم نك ميراثى حقندن
 (ان مروء) اكر بر كشى (هلك) هلاك بولسه يعنى اولسه (ليس له ولد) بوقدور
 اول كشى اوچون بالاسى وهم آتاسى ده بولسه (وله اخت) بولغوچيدور اول كشى نك
 قرزنداشى يعنى آتا و آنا بوقر قرداشى يا آنا بوقر قرداشى (فلها نصف مترك) بس
 اوشبو قرزنداشى اوچون ميبت نك مالى نك يار و مسيدور (وهو يرثها) اول اير قرداشى
 يعنى سلامت بولب قرزنداشى اولسه اوشبو اير قرداشى وارث بولور يعنى مال نك
 بارچه سن آلور (ان لم يكن لها ولد) اكر بولمهسه اول قرزنداشى نك بالاسى اما بالاسى بولب

(ا ف) اوشبونصارالر
 غه دور كم ايتور لر الله تعالى
 اوچدور آتا و اوغل و روح
 القدس ديب الله بلدوردى
 دين اشك ارقق كيتماى
 چكندن كيجماى طوغرسنى
 وحقنى سويله سن وينه
 ايتدى اكر حقيقتك اوغلى
 بولسه آله اولمقبنه لايق
 ايس دورا كر اوغل طووسه
 آ كاخى حاجت يوقدور
 ايشلرنده ياردم قلوچى
 اولمه غه حاجتى يوقدور
 الله يالغز بولغان حالده
 بارچه اشلرنى قيلغوچيدور
 (جم)
 (ا ف) كلاه لغتنك ضعيف
 لك معناسنك بو اورونك
 كلاه اول آدم دورا ثلاردن
 آتاسى و اوغلى بولمغانعه
 ايتولر بولار اصل وار
 ثلردور آتا و اوغل بولمهسه
 آتا و آنا بوير قزنداش
 حكمن اوغل كى و قز
 كيندور (جم)

بالاسی ایر بولسه قرنداش وارث اولمس اکر بالاسی قز اولسه قرنداشی عصیه بولور
 آننک اوچون اوغل قرنداشی محروم میراث قیلور قز محروم میراث قیلماس (فان کانتا
 اثنتین) اکر قز قرداشلر ایکی اولسه (فلهما الثلثان) بس آلا اوچوندور اوچ الشدن
 ایکی الوشی (ماترک) میت ننگ قالدورغان مالیدن (وان کانوا اخوة رجالاً ونساءً)
 واکر وارثلار ایر قرنداش بلان قز قرنداش بولسهر (فلذکر مثل حظ الاثنتین)
 بس آلا رن ایرلار اوچون ایکی خاتون ننگ الوشی قدرلی بولور (بین الله لکم) بیان
 قیلور الله سرننگ اوچون (ان تملوا) تا کم یولدین آزماغایسن یعنی یوغالتماغایسن
 (والله بکل شیء علیم) والله تعالی هر نرسه فی بلگوچیدر *

سورة المائدة ندمية وهى مائة وعشرون آية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای آنداین آملر کم ایمان کیتور دونکر (أوفوا بالعقود) وفا
 قیلونکر عهد ونکرکا یعنی اول عهد کا کم قیلد ونکر الله بلان الله ننگ حکملرون قبول قلبقه
 (فی) شول وقتده کم برکشى مسلمان بولدی الله تعالی ننگ بارچه حکملرون قبول قلبقی
 وعده قیلد ونکر بس ایمدی کیه چکده بیورغان حکملرون قبول قیلونکر (أحللتکم)
 حلال قیلتمش بولدی سرننگ اوچون (بهیمة الأنعام) انعام قسیندن دورت آیاقلی لار
 (الاه ایتملی علیکم) مکر شول نرسه کم اوقولور سرکا (غیر علی الصید) کیوک توتماقنی
 حلال بلده نکر یعنی آو اولماقنی (وانتم حرم) وحالانکه سز احرام باغلاغوچیسز (ان الله)
 البته الله (یحکم ما یرید) حکم قیلغوچیدور تلا کان نرسه سین (فی) انعام تویه وصغر
 وقوی قسینه ایثولور بولار حلال دور مکر اولاکسه اولسه ویا نرسه بلان اوروب اولتور لسه
 وهم اول نرسه لرم هوندین صونک کیلور آلا حرام دور بهیمة دورت آیاقلی حیوان دور
 کیرک قوروده بولسن کیرک در باده بولسن آئی آشاق اوچون صاقلار لار تویه وصغر
 وقوی کولار اما وحشی بولغان حیوانلار یعنی آدمدن قله تورغان کیوک وقر اوکزی کوک
 احرام باغلاغان حالده وحرم یرنده آولماقنی واولتور مکنی حرام دیدی وهم حرم ننگ
 باشقه ادیلرینه اشارة قیلدی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای آنچالاین ایمان کیتور کان آملر
 (لا تحلوا شعائر الله) یقمانکر الله ننگ علامتلی ننگ حرم تن یعنی حج اوچون بولغان
 علامتلی احرام باغلامق طواف قیلیمق صفا بلان مر وه آراسیلر سعی قلمق کوک (واللشهر الحرام)

ودخی حرام بولغان آیلارننک حرمتن یقماننکر یعنی رجب و ذی الحجۃ و محرمدہ صوغش قلیمق دورست ایس و اللہ اعلم (و لآ الہدی) ودخی کعبہ کا کیتور لکان قریان ننگ حرمتن یقماننکر (و لآ الفلائت) ودخی اول حیوانلار ننگ حرمتن یقماننکر مویتلرینہ فلا دہ سالورلر یعنی مویتلار نر علامت بلان علامتلدن وروب حرم کایبارکان قریانلق حیواندور (و لآ امین البیت الحرام) ودخی بیت الحرام ننگ یعنی کعبۃ اللہ ننگ زیارتن اوستب کینکان لر ننگ حرمتن یقماننکر کم (یمتغون) استرلار آلا (فضلا من ربهم) آرتق ایذ کولکن اوزلری ننگ ریبیلر وندن (ورضوانا) راضی اولمقنی ربلریدان یعنی اللہ تعالیٰ ننگ رضالغن استرلر (ف) یعنی مسلمانلر ننگ حاجیلر ننه و نفل حج اوچون کیکانلرینہ کر وشدننکر و آلار ننگ یوغا لغان نرسہ ارون آماننکر (و اذ احللتم فاصطادوا) وهرقت احرامدن چقسہ ننگن بئس آو آولاننکر (و لایجر منکم شان قوم) یوکلامس سرنی بر جماعت ننگ دوشیانلغی (ان صدوکم) آلار ننگ طیماقلری سیچندن سرنی (عن المسجد الحرام) مسجد حرامدن یعنی مکہ آچلودن اول مسلمان بولودن اول و اللہ اعلم (ان تعتدوا) چکدن اوتنک کا (و تعاونوا) و بربر و نکر کایباردم قیلنک لار (علی البر و التقوی) یحش اشلر اوزرینہ و صافلانمق اوزرینہ (و لاتعاونوا) و یاردم قیلنک لار بربر و نکر کا (علی الاثم و العذوان) کنہہ اشلاتنکا و آرتغلق عہ یعنی ظلم قلبغہ (و اتقوا للہ) صافلاننکر اللہ دن (ان اللہ) البتہ اللہ ننگ (شدید العقاب) عذاب قاتیدور (ف) حرمت علیکم (حرام قیلندی سرننک اوزور نکر کا (البیتۃ) اولاکسہ یعنی اوزیدان اولکان حیوان (و الدم) وهر حیوان ننگ قانی یعنی توکلکان قانی (و لحم الخنزیر) و دونکغز ایتمی (و ما اهل لغير الله به) و شوند این حیوانکم بوغار لانغان وقتدہ اللہ دن باشقہ ننگ اسمی ذکر قیلندی (و الممتحنۃ) و اول حیوانکم بوولمق بلان اولتور و لمش بولور (و الموقودۃ) و اول حیوانکم طاش بلان یاتایاق بلان اوزوب اولتور و امش بولور (و المتردۃ) یوغاری یردن یغولب اولکان حیوان (و النبطیۃ) آغاچ بو طاعینہ باباشقہ نرسہ کلساچولب اولکان حیوان (و ما اکل السم) و شول حیوانکم اشادی آنی بر قچ حیوان (الاماذکیم) مکر اوشبو آقتلار دین صونک تری بولوب بوغادلا دونکر آنی بس بو صورتلر حال دور (و ما ذبح علی النصب) وهرامدور شول حیوانکم بوغار نئمش بولدی باطل بولغان معبودنک علامتلرینہ یعنی صورت اوزرینہ و قبر اوزرینہ و اللہ اعلم (و ان تستقسموا بالازلام) و حرام بولدی شول حیوانکم استرسن اوز اولوشکرنی بلمکنی فال صالہ تورغان اولقلر بلان (ذاکم فسق) اوشبو ای توکلکان

(ا ف) حرام بولغان آیلاردہ صوغش حرام بو لمق حکمن بیک بلد ورمک و طیبیق قانی اولمق مسلمانلارغہ خاصدور بقرہ سورہ سینہ ایندور لکن آیت دلائلی بلان و حاجیلرغہ تعرض قلمق ننگ حرام اولمغی هم موئم بولغان حاجیلرغہ خاصدور براءۃ سورہ سینہ اینکن آیت دلائلی بلان اشبو ایتلر باشقہ ایکننک آیتلار ننگ احریدور بو ایتلر کامنسوخ دیب حکم قلمق نیتنک کم مفسر لار ننگ کوی حکم قلدیلار درست ایسدور و اللہ تعالیٰ اعلم (ف) حلال دیب کمان قلمہ نکر یعنی قولونکرنی اوز اتماننکر اول نرسہ کا کم اللہ تعالیٰ ننگ اسمینہ آقالدی یعنی اگر کافر هم کعبہ کبر قریان کیتورسہ آنی طلامق حرامدور و هم حرام بولغان آیلاردہ کافرنی هم اولتور مک فلائت اول قریان حیوانلریدور کم آلارنی بر علا مت بلان بکولاب حرمکا یبارولر وینہ ایندی کم کافر لاسر لانی اولن مسجد حرامغہ کیلمکدن طیسہ لردہ سز آلارنی مکہ کا کیلمکدن طیبینک لارینکہ اول تنبیہ قیلنک لار کم کافر لار مکہ کا ایندی کلمسرن بس بو ایتلردن بلندیکم بر کافر بر اشان اللہ تعالیٰ فی الوغلا سہ اول اشنی ایمان قلمنک مکر بتقہ تعظیم اوچون قلسہ آنی حور لار ننگ (جم)

يعنى آچلقدن هلالك كا
يقن بولغان وقتن حرامنى
آشامق غه رحصت بولدى
ليكن نر كلوكا سبب اولر
قدرلى طوبىغاچه توكل
آنك اوچون غير متجانق
لائم امام اعظم فاشنه ضروره
قدر وندن ارتق آشاما
سلفدور و امام مالك و امام
شافع فاشنه مضطر بولغان
آدملر بولمقدور كم بول
كيسك اوچون و اوغر لامق
اوچون ولدن تانر اوچون
اولمه سن واشبو آيت
اينوده قرآن ايتلرى ننگ
اخريدور موندن صونك
آصلا آيت ايندى والله
تعالى اعلم (ف) حيوا
نلردن اشبو ذكر قيلنغا
نلر ف حرام قلدى يعنى
اولكسه و دونكغ ايتي و هر
حيوانك توكلمش قان و هر
حيوانك اور از و ندان
اولسه يا اول حيوانك بوغاز
لانماي باشقه بر تورلى بول
بلان اولسه و اول حيوانك
الله تعالى اسميدان باشقه
اورن اوچون بوغاز لانسه فقط
اشبو ذكر قلنغان نرسه لر
مضطر بولغانلر غه اشامعى
حلالدور ليكن اولماسك
قدرلى و از لاملر بلان بو
ملك حرامدور يعنى قرغه
صالب بولمك اوچون اشبو
از لام بلان قرغه صالحق
كافر لرنك او طش اويو
نندن دور مثلا بير حيواننى
اون آدم بر ابر صائب البير
بوغر لار منكره اون قرغه حاضر لر لار قرغه بر وسى

نرسه لار پارهسى بوز وقتق دور يعنى الله ننگ امر بدن چقمقدور (اليوم) اشبوكون
(يئس الذين كفروا) اميدسز بولدىلار آندين آدملازم كافر بولدىلار يعنى اليوم
اكملت لكم الحج آيتي اينكان كون بو آيت ايندور و لدى جمعه كون ايكندى نياز يدان
صونك عره فه كوني ايردى (من دينكم) سرننگ دينكردان (فلا تخشوه) بس قوروقمانكز
كافر لاردن (واخشون) وقورقتنكز ميندان (اليوم اكملت لكم) اشبوكون كامل قيلدوم
سرننگ اوچون (دينكم) ديننكز فى يعنى اسلام دينن حلالدن و حرامدن و هر نرسه نى كم شريعت
اسلامغه موافق بولغاندان (واتيت عليكم نعمتى) و تمام قيلدوم سركا اورن ننگ نعمتى مكنى
فتح قيلدور و ب جاهليت قاعلر ون بوز دورمق بلان (و رضيت لكم الاسلام دينا) اختيار قيلدوم
سرننگ اوچون اسلامنى دين جهنتندن (فمن اضطر) بس هر آدم مضطر بولسه يعنى چاره
سز بولسه (فى خصمه) آچلقدن حرام بولغان نرسنى آشامقده (غير متجانق لائم) بس
آشاسن آرزو قلودن باشقه كناهغه (فان الله) البته الله (غفور رحيم) يارلقاغوچيدور
مهر بانلبدور (يستلونها) صرار لارسيندان كم (ماذا حل) نى نرسه حلال قيلندى
(لهم) آلاز اوچون ديب (قل احل لكم الطيبات) ايتكل حلال قيلندى سرننگ اوچون
بيك يحيى نرسه لار يعنى اول نرسه كم شريعت آنى پاك ديب حكم قيلر (وما علمتم من
الجوارح) شول نرسنيكم او يراندور كز آكا و طوبتمقنى او طوبتقوچى حيوانلاردن (مكبين)
اوير تكانوكز حالده اول حيوانلار غه او طوبتمقنى (تعلمونهن) اوير اتورسز اول حيوانلار غه
(معاملكم الله) شول نرسندنكم او يرادتى سركا الله (فكلوا) بس آشانكز (مما امسكن
عليكم) اول نرسنيكم حيوانلار صاقلدى سرننگ اوچون يعنى طوبتقان اولرون اورلرى
يمك اوچون يارالاما يچه سركيلب آغاچنى طوبتوب صافلاسه لار (واذكروا اسم الله عليه)
وذكر قيلونكز اللهم اسمنى اول حيوان اوزارينه يعنى او يرانكز حيوان اوزارينه آنى
آو اولامقغه ياركانوكز وقتده (واتقوا الله) صافلانوكز الله ندى يعنى امرينه خلاف قلودن
(ان الله) البته الله (سريع الحساب) تير حساب قلاچقدور (ف) حيوان ننگ حكمن
بيان قلغاندين صونك آدملر باشقه نرسدين صراديلار الله تعالى بلدوردى پاك بولغان
نرسه لار سركا حلالدور بس رسول عليه السلام طيغن نرسه لار ننگ پاك اولماسلغى بلندى
اول پاك بولمغانلردن آياقلى حيوان اولسن ياقوش قسمندن اولسن مثلا آرسلان كوك
قوشدن اولغان قارچغه كوكلار يعنى ترناقلى قوشلار و هم بارچه شاقشى نرسه آشى طرغانلار
قارغه كوك و موندن باشقه لار و هم ايشك و قاچر و يورده بولغان حشرات طيقتان و باشقه لر

کوک همه مس حرامدور (ف) وهم بوغاریه بیان قلدی برایتی آشلاطرغان حیوانتی بر
 یر تقوچی حیوان اولترسه آنی آشاماق حرامدور اول حیوانلردن آو اولامق اوچون
 اویر اتولکن جانوار برایتی آشلاچق حیوانی اولدورسه آنی آشامق حلالدور آننگ اوچون
 اشبو آو اولی طرغان حیوانتی آدم ننگ فعلنی واشنی اویر اتولسه کویه اولتوردوکی حیوانی
 آدم بوغزلدی لیکن اویر اتولمش اولمقی شرطدور و اول حیوان ننگ اویر اتولمش اولمقی
 شولدرکم کیکنی توتب ایلسینه صافلاسه اوزی آشامسه وهم حیوانتی کیک آو لامغه بیارکن
 وقتیده بسم الله فی ایتسن اگر قصدا ایتسه سه حرامدور اگر یانگوشب ایتسه سه حلالدور
 و هر حیوانتی بوغز لاغاننگ هم اشبو حکمدور والله اعلم (الیوم) بوکون یعنی اشبور زمانه
 (أحل لكم الطيبات) حلال قیلندی سرننگ اوچون پاک بولغان نرسه لار (و طعام الذین)
 وشونداین آدم لرننگ طعامی کم (أوتو الکتاب) بیر ولدی آلرننگ اوز لرنینه کتاب
 (حل لكم) دخ حلالدور سرننگ اوچون یعنی کتاب اهلی ننگ بوغز لاغانی (و طعامکم
 حل لهم) و سرننگ طعامو کز حلالدور آلرا اوچون (و المحصنات) و حلال قیلندی
 سرننگ اوچون کناهدن صافلانغان آزاد خاطونلار (من المؤمنات) مسلمان
 خاطونلریدن (و المحصنات) کناهدن صافلانغان خاطونلر فی (من الذین) شونداین
 آدم لردن (أوتو الکتاب) برولمش بولدی اوز لرنینه کتاب (من قبلکم) سرن اول
 یعنی یهودیه و نصارالرننگ خاطونلرون نکاح قلمق درستدور (إذا أتیتهم من أجورهم)
 قچان برسه کز آلارعه مهر لرونی (محصین) صافلانغان کز حاله (غیر مسافحین) آشکاره
 زنا قلماد و قنکر حاله (و لا متخذی اعدان) ویشرون زنا قیلمقی دوست طوتهدا و قونکر
 حاله (ومن یکفر بالآیة ان) و هر آدم کافر بولسه ایمانغه یعنی ایماننی طانسه (فقد حبط
 عمله) بس تحقیق باطل بولدی آننگ قلغان عملی (وهو فی الآخرة) اول آدم آخرتده
 (من الخاسرین) کویونگو چیلارندور (فی) (یا ایها الذین امنوا) ای آنچالاین
 آدم لرکم ایمان کیتوردو کز (إذا قمتم الی الصلوة) هر قچان نمازغه طور مقنی تلاسه کز
 (فاغسلوا وجوهکم) یونکر یوز و کزنی (و ایدیکم) و قولارونکر فی (الی المرافق)
 تر سیکل و کز بلان (وا مسحوا برؤسکم) مسح قلونکر باشلارونکر زغه (و ارجلکم الی
 الکعبین) و یونکر آیقارونکر فی طوبوقلارونکر بلان (وان کنتم) اگر بولسه نکز
 (جنباً) جنب (فاطهروا) بس غسل قیلونکر و آرونو غز (وان کنتم) اگر بولسه نکز
 (مرضى اوعلى سفر) آور و یا که سفرده (اوجاء احدکم من الغائط) یا که کیلسه بر

نه بر و بر وسینه کیم بیلکو
 قیلر لارایدی و بعض قر
 غه فی بوش قیلب هیچ بر نر
 سه یز مسلر ایدی هر آدمغه
 بر چقسه بر اولش بر ورلار
 ایدی و کیم چقسه کیم
 بر ورلار ایدی آرتق غه
 آرتق کیم کیم بر ورلار
 بوش اولغانغه هیچ بر نر سه
 بر مسلر ایدی و شرط قیلب
 بر نر سه آلتق بار چسه
 حرامدور وینه شول تقسیم
 کم شرطه داخلدر بس
 حرامدر مثلا شریکنک
 برسی ایتسه تقسیم ایدر من
 اما قیوسی بخش اولسه بن
 آلور من دیب الله تعالی دان
 غیر ننگ اسمینه هر هیوانکم
 بو غز لانسه و یا الله دان
 غیر فی تعظیم اوچون بو
 غز لانش اوله اوشبو ایتنا
 معلوم بولد یکم اول بو
 غز لانش حیوان هر داردور
 (ف) و بیوردیکه الیوم
 اکلمت الی اخره معلوم اولد
 یکه اوشبو آیتنگ اینماکی
 جمله اسلام حکملاری ایند
 کدان صونکره دور و بو
 آیت ایند کدان صونکره
 پیغمبر من علیه السلام ننگ
 اوج ای مقداری عمری
 اولمش (جم)

ظاهرت
 عشره

(ا ف) حصانتدن مراد
 بودور امام اعظم رحمه الله
 عليه قشنگ كنهان صافلا
 نغوچی دور و امام شافعی
 قاشنگ آزاد آدمور غیر
 مسافمین کلمه سی دن فهم
 قیلنه دورمه نگاهی حرامد
 ورولامتغنی اخدانندن فهم
 لندی گواهرسن نکاح درستی
 ایسدرور
 (ف) الله تعالی ایتدی اشبو
 کونده پاک بولغان نرسه لار
 حلال قیلندی یعنی فی نرسه
 لورکم ابراهیم علیه السلام
 زمانیده هم حلال ایدی
 وقتیکم تورات ایتدی جهود
 لرننگ جزا لری اوچون
 حقلرن کوب نرسه لار
 حرام قیلندی و انجیل حلال
 و حرام بیان اولندی
 و ایتدی قرآن ده دخی اشبو
 مذکور لار ابراهیم علیه
 السلام دینین حلال بولغان
 بارچه سی حلال قیلندی
 وهم ایتدی کم اهل کتاب
 ننگ طعامی سرکا حلال
 قیلندی یعنی بوغان لاغا
 نلاری ویوقارین ایتدی کم
 بوغان لامق وقتن الهنگ
 اسمن ایتدی دور و شول
 بوغان لاغان وقتن الهنگ
 اسندن باشقه فی بوغان لامق
 نیت ایتسلا زوشر طاراید
 ن دخی بوغان لاچی مسلما
 ن بولسن یا کتاب اهلی او
 لسن یهودی و نصرانی کورک
 و باشقه هیچ بر دین و مذهب
 اهلیدن و یهود و نصرالردن
 غیر ی ننگ بوغان لاغانلاری
 درست ایسدرور اگرچه

(۱۵۲) نهم

مائدة سوره سی

(التنجی باره)

آدم طهارت خانه دن (اولامستم النساء) یا که طوتسه نکر سن خاتونلرنی یعنی جماع
 قیلسه نکر (قلم تجد و اماء) بس طایپاسه نکر سن صوفی (فتیموها) بس استه کن (صعیدا
 طیبا) پاک بولغان طوفراقنی (فامسحوا) بس صپانکر (بوجوهکم) یوزگونکا (و ایتدی کم
 منه) قولارنکرغه اول توفراقدن (ف) اولامستم النساء یعنی جماع قلسانکر و امام شافعی
 قاشنگ ذی محرم اولان خاتون لردن باشقه سنی توتیق طهارتنی صدورور (ما یرید الله)
 تلامس الله (لیجعل علیکم) حرام سن ننگ اوزرونکرکا (من خرج) دینده
 تارلقنی (ولکن یرید) ولیکن تلامس (لیطهرکم) پاک قیلماقنی سرنی (ولیتم نعمته
 علیکم) و تمام قیله اول نعمتنی سرننگ اوزرونکرکا (لعلکم تشکرون) شاید اوله سن
 سرن شکرانه قیلغو چیلردن آننگ نعمتینه (واذکروا نعمه الله) و ذکر قیلونکر الله ننگ
 نعمتنی (علیکم) سرننگ اوزرونکرکا (وميثقه الذی) الله ننگ عهدونی (واثقه به)
 عهد قیلدی سرننگ بلان اول عهد بلان (اذقتم) شول وقتن ایتدی و نکر (سمعنا)
 ایشدی وک (واطعنا) و بیورغانونکنی قبول ایتدی وک یعنی اول عهدنی بیعت وقتن باغلا دونکر
 (ان الله) البته الله (علیم) بلکوجیدور (بذات الصدور) کونکر لرده بار دور
 (ف) الله تعالی کتاب ایاسی ننگ خاطرینه توشور کم بر ننگ عهد و مرده تورونکلار
 آنلار کمن بر لورک هم بیورور عهدی ایسونکا توشر و شول عهد اولدور کم
 شول وقتن کم آدملر مسلمان بولدیلار رسول علیه السلام ننگ قولن توتب
 قبول قیلدی بلار کوب اشلر قیلدی اوچون بش وقت نمازلرنی اوتدی و رمضان آیتن دوره
 توتیق کورک و نکات بر مرک و حج قیلماق کورک و هر مسلمانلک یحشیلغن استمک کورک وینه عهد
 قیلدی بلار کوب نرسلرنی قیلماسلق بلان زنا و اوغرلق قیلماسلق و آدم اولتور مسلک و بالغان
 یاپماسلق کورک و اولو الامرکا خلاقلق قیلماسلق کورک و بلیوردی الله تعالی اوشبو عهد لارکا
 توغری تورونکر دیب (یا ایها الذین امنوا) ای آچالاین آدملر مسلمان بولدنکر (کونوا
 قوامین لله) بولونکر الله تعالی ننگ حقلرن تورغز غوچی و اوزونکر کالازم قیلغوچی (شهاداء
 بالقسط) و شهادت یعنی کواهلک بر کوچی بولونکر توغز ولق بلان (ولا یجر منکم)
 یوکلامس سرنلرنی (شنان قوم) بر قوم ننگ دوشمانلغی (علی ان لا تعدلوا) عدلکنی
 قویماق اوزرینه (اعدلوا) عدلک قیلونکر (هو اقرب للتعوی) اول عدلک یعنی
 توغور ولق بیگ یقندور ثقوالقغه (واذقوا الله) و صافلانکر الله دن (ان الله) البته الله
 (خبیر بما تعملون) بلکوجیدور قیلغان اشلار و نکرنی (ف) کافر لارننگ کوبی مسلمان

بولودن اول مسلمانلارغه دوشمانقلاری بیک قوتلی ایدی وکوب ارنجوتورلاری ایدی شول وقتکم مسلمان بولدیلار امر قیلدیکم اول آدلرغه یعنی مسلمان بولغانلارغه آلاردن بولغان ارنجوتورلی اوچون آلارغه جفا قیلماکنز وهر اورنده حکم بو طریقہ حق سوزلرده دوست و دشمن برابر دور (وعد الله الذین امنوا) وعدہ قیلدی الله آندالین کشیلرک کم ایمان کیتوردیلار (وعملوا الصالحات) واشلادیلار یحشی اشلرنی (لهم مغفرة) اوشبوروشپه آلار اوچون باردور یارلاماق (واجر عظیم) اولوغ ثواب (والذین کفروا) وشونداین آدلر کم کافر بولدیلار (وکذبوا باياتنا) وبالغافه توندیلار بزنگ آیتلارمزنی یعنی علامتلازمزنی (اولئک) بوجماعت دور (اصحاب الکیم) جهنم اهلی (یا ایها الذین امنوا) ای آنداین آدلر مسلمان بولدونکنز (اذکرو وانبعت الله) یاد قیلونکنز و خاطر ونکرغه توشور ونکر الله ننگ نعمتی (علیکم) سرننگ اوزار ونکرکا (اذهم قوم) شول وقتن کم قصد قیلدیلار بر جماعت (ان یسطوا الیکم) اوزاتماقلرغه سرننگ اوزونکرکا (ایدبهم) اوزلاری ننگ قوللارونی یعنی صوغش قیلماق اوچون (فکی ایدبهم) بس توقناتدی آلارننگ قوللارونی (عنکم) سزدن (واتقوا الله) وصالنکنز الله دن (وعلى) الله غه (فلیتوکل المؤمنون) تیوشلیدور تابشور سنلر اشلارون مسلمانلار (ف) (ولقد اخذ الله) و تحقیق آلدی الله (میثاق بنی اسرائیل) اسرائل بالاری ننگ عهدونی یعنی وعدہ سینی (وبعثنا منهم) وقوباردوق برلار یعنی یقین قیلدوق اول اسرائیل بالاریدان (اثنی عشر نقیبا) اون ایک باشلق (وقال الله) وایتدی الله (انی معکم) البته مین سرلار بلان برکامن (لکن اقم الصلوة واتیم الزکوة) عهدننگ حاصلی اوشبودور اکر دوامچیلق قیلسه نکر نمازغه ویرسانکنز کاتبی (وامتنم برسلی) وایمان کیتورسه نکر منم پیغمبر لارومه (وعززتموهم) ویاردم قیلسانکر آلارغه (واقرضتم الله) قرض بیرسه نکر الله تعالی غه (قرض احسنا) کورکام اولغان قرضنی یعنی صوغشقه صرف قیلسه نکر آخرت ثوابن کور توتب (لاکفرن عنکم سیاتکم) البته یوغالترمز سزدن سرننگ کتاهلار وکرننی (ولادخلنکم جنات) والبتہ کر وتر بز سرنی جنتلرکا (تجری من تحتها الانهار) آغار اول جنتلارننگ استندان بلغه لار (فمن کفر) بس بر آدم کافر بولسه (بعد ذلک منکم) اشبو عهدن صونکره سزدن (فقد ضل) بس البته آزدی (سوا السبیل) طوغری بولدن (ف) (فبیانقضهم) بس آلار صندور مقلری سبندن (میثاقهم) اوزلری ننگ عهدلارون (لعناهم) یراق قلدوق رحمتدن آلارنی (وجعلنا قلوبهم) قلدوق برن آلارننگ کونکل لارون (قاسیه) بیک قستی

بوغار لاغان وقتلر بک الله اسمن ذکر ایتسه لارده آتنگ اوچون آلارننگ تسمیه سی حساب دکلدور وینه ایتدی الله تعالی مسلمان و کتاب اهلی ننگ حاتونلرنی نکاح قلمق حلالدور واهل کتابدن باشقه ننگ خاتونلارون نکاح قلمق درست توکل وینه معلوم بولسن کم مسلمان خاتونلری ننگ نکاحنک لازم بولغان شرطلار کتاب اهلی ننگ نکاحنک لازم بولغان شرطلر کتاب اهلین اشبو عهد کور بولغان ایک حکم بلان باشقه کافر راستدن دنیاده آیردی آخرت حکمنک هر کافر برابر دورا کر یحشی عمل قیلسه لارده قبول بولمز (جم) (ای) اشبو معجزه بر نیچه هر تبه بولغان دور بری اولدور کم پیغمبر مز علیه السلام بر مناسبت بلان جهودلر ننگ محاسبینه باردیلار آلاردن بر آدم تلامدیکم حضرت ننگ باشینه بر تاش آتارغه الله تعالی اول شاقش ننگ قولش باغلا دی اول جمله دن بروسی بودور کم قریش ننگ کافر لاری حدیده صوغشکن کیری طردیلار آندن صونک صوغش قلمق اوچون بو سببلاری بولدی وینه بروسی اولدور کم مسیله کتاب ننگ ایارچنلر بدان بروسی تلامدیکم اول حضرتکه قول اوزایتب

رُحُو تَرَكَ اللهُ تَعَالَى آتَنَكَ
قولنی او بوشوردی (جم)
(۲۴) اشبو آیت کریمه
الله تعالی حضرت موسانک
عمری ننگ آخر دنک بنی
اسرائیل دن آغان عهد وی
بیان قیلرکم اشبو اقرار
آلاردن آلدی وبوسوره
پیغمبر مر علیه السلامک
عمری ننگ آخر ونده
ایندی مسلمانلر کابلدورمک
اوچونکم نیتک کم او تکر
امتلدن اشبو عقدنی آغا
نی کوک سزدن هم آلدی
وار تکرلدن الدوغی عهد
ننگ بری شولدور کم
اکر سر ننگ پیغمبر وکر دن
صونک کیلکن نبی ننگ
زمانیغه یوشماکز آکا
ایلوب باردن ایله سز
آلاردن آغانی کوک سزدن
هم آغاندور پیغمبر وکر کا
موبین صونغان کوک آتنگ
خلیفه لرینه دخی موبین
صونک واون ایکی نقبان
بنی اسرائیلدن ذکر قلدی
شونکایناه افتدومز علیه
السلام اشارت قلدیلار منم
امتک قریشدن اون ایکی
خلیفه بولاچقدور وینه بیو
رشدور او تکر امتلر پیغمبر
لرینه خلاقلق بلان خراب بو
لدیلار سر هم خلیفه لار و تکر کا
باش تارتب چغدور ویران
بولر سر دیب (جم)

(بِحِرْفُونَ الْكَلِمَ) اور کار تر لار کلمه لر نی (عن مواضعه) یرلر وندان (ونسوا خطا) واونوتدیلار
آلار اولشلرون (ماد ذکر وابه) شوندا این نر سه دنکم نصیحت بیور ولمش بولدی لار آلا اول
نر سه بلان (وَلَا تَزَالُ) دایم سن (تَطَّلَعُ) بلکوچی بولرسنگ (عَلَى خَائِفَةٍ مِنْهُمْ) حیانتنی
آلاردن (الْأَقْلِيَاءَ مِنْهُمْ) مکر آز آدلر آلاردن خیانت قلملر لار ایمانغه کیلکانلاردن (فَاعَى
عَنْهُمْ) بس کیچ آلاردن (وَاصْفَحْ) ویور نکنی دوندور (ان الله) البته الله (يحب المحسنين) (حب المحسنين)
سویور یخش اشلیلر نی (ومن الذين) وشوندا این آدلر دن (قَالُوا) ایتدی لار (اننا نصارى)
بر لار نصار امر دیب (أخذنا ميتاتهم) آلدوق آلار ننگ عهد لار ون (فنسوا خطا ما ذكر وابه)
بس اونوتدیلار اولشلرون شول نرسدنکم نصیحت بر ولمش بولغن ایدی آلاغه اول
نر سه بلان (فأغرينا) بس دایم چیق اوزره توشکوچی قیلدی (بينهم العداوة) نصاری
جماعه سی ننگ آراسنده دوشمانلقنی (والبغضاء) وکینه نی و آچونی (الي يوم القيامة)
قیامت کونیکه چه (وسوف) تیر دور (يبتئهم الله) خبر بیورور آلاغه الله (بما كانوا
يصنعون) شول نر سه بلان کم اشلدیلار آنی (ف) اشبو آیتدن معلوم بولدی کم الله
تعالی ننگ کلامندن وعظنی قبول قلمای وشریعت ننگ حکملرینه اعتبار قلمای نراغفه
قاطشوق دنیا ده دوشمانلق غه و آخر تک حسارت و خورلقغه سبب اولر بواش عین آماقلقدور
(يا اهل الكتاب) ای کتاب اهلی (قد جاءكم) البته کیلدی سر لار کا (رسولنا) بر ننگ
پیغمبر یمز (بين لكم) بیان قیلر سر کا (كثيرا) کوبنی (ما ما كنتم) شوندا این
نر سه دن (تخفون من الكتاب) یشر دور کز کتابدن یعنی الله تعالی ننگ کتابندن (ويعفوا
عن كثير) باغشیلر کناهونکر ننگ کوبندن (قد جاءكم) تحقیق کیلدی سر کا ای کتاب
اهلی (من الله نور) الله دن بر نور یعنی محمد علیه السلام (وكتاب مبين) (ظاهر
بولغان کتاب یعنی قرآن (یهدی به الله) کوندورور اول قرآن سببی بلان الله (من اتبع
رضوانه) اول آدمنی کم ایارور الله ننگ رضاسینه (سبيل السلام) سلامتک یولینه یعنی
نجات یوللارینه (ویحز جهنم) چغارور آلارنی (من الظلمات) قرانغولقدان (الی النور)
یا قیلق طرافینه یعنی کفر لک یولندن اسلامغه (بأذنه) اوزنی ننگ تلامکی بلان (ویهدیهم)
دلالت قیلور آلارنی (الی صراط مستقیم) توغری یولغه (لقد كفر الذين) تحقیق
کافر بولدی لار شوندا این آدلار (قَالُوا) ان الله هو المسيح ابن مریم ایتدی لار البته اول
الله مریم اوغلی مسیح دور دیب یعنی الله آنده کردی دیو (قل من يملك) ایتکل کم ننگ
کوچی یتار (من الله شيئا) الله دن بر نر سکا اوچ آلوغه (ان اراد) اکر تلاسه الله (ان

يَهْلِكُ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ هَلَاكُ قَلْبِهِ غه مريم اوغلى مسيحنى (وامه) وآنك آناسنى كم
 مريدور (ومن في الأرض جميعاً) واول آدملى كم يرده بار دور بارچه سن بر يولى (ولله
 ملك السموات والأرض) والله اوچون دور كوكلرنك پادشاهلى ويزنك پادشاهلى (وما بينهما)
 كوكبلان ير آراسنك بولغانلارنك سلطانلى (بخلق ما يشاء) ير اتور الله شول نرسه نى كم
 تار آنى (والله على كل شيء قدير) ۱۷) والله هر بر نرسه كا كوچى يتكوچيدور (ن) الله
 تعالى بعض اورنده پيغمبرلارنك حقنده بر نيچه سورلار ايتور آلارنك امتلى آلارنى
 الله تعالى نك قلى وينده سى ديب بلسنلار الله نك مرتبه سينه اوتكار مستلر ديب بولمسه
 پيغمبرلار الله لى دعواسن قلمقلى محالدور پيغمبرلك لى بدان چغارا (وقالت اليهود
 والنصارى) ايتدىلار يهوديلر بلان نصارالر (نحن ابناؤه) برلار الله نك اوغليدور من
 (واحباؤه) والله نك دوسلرى وسيوكلولر ييزن ديب يعنى الله تعالى برلر كامرحت وشفتت ده
 آتا كوك دور و محبتلى بولغان سيكلوسى كوك دور ديب (قل فلم يعذبكم) ايتكى لى اوچون
 عذاب قيلور سرلر كا (بذنوبكم) سن نك كناه نكر بلان (بل انتم) بلكه سرلار (بشر
 من خلق) آدم لارسن ير اتقان آدم بدن (يعفر لمن يشاء) يارلغار اول آدم نى كم تار
 (ويعذب من يشاء) وعذاب قيلور اول آدم نى كم تار (ولله ملك السموات والأرض) والله
 اوچون دور كوكلرنك پادشاهلى ويزنك پادشاهلى (وما بينهما) وكوكبلان ير نك
 آراسنده اولغانلارنك پادشاهلى (والتيه المصير) ۱۸) اول الله جانينيه دور قايته چق
 (يا اهل الكتاب) اى كتاب اهلى (قد جاءكم) تحقيق كلدى سز كا (رسولنا) بر نك
 پيغمبر ومن (يبين لكم) بيان قيلور سز كا (على فترة من الرسل) كيسلمكى وقتنده
 رسول نك كلمكيدين (ان تقولوا) تاكم ايتيمه سز (ما جاءنا من بشير) كيلمى بر كا هيچ
 بر سوچ بر وچى (ولانذير) وهيچ بر قورقوچى (قد جاءكم بشير ونذير) البته
 كيلدى سز كل سوچ بر وچى وقورقوچى (والله) الله (على كل شيء قدير) ۱۹) هر بر شيكه
 كوچى يتكوچيدور يعنى عيسادن صونك بر نك پيغمبر ومن عليه السلامن باشقه بر پيغمبر
 ييار ولى و آلارنك آراسنده آلتى يوز يابش يوز آلمش توغز يىل ايدى (ن) (وآذقال
 موسى) وبادقيلغل شول وقتده كم ايتدى موسى (لقومه) اوزى نك جماعتينه (يا قوم) اى منم
 قوم (اذكروا) خاطر نكر غه كيتورنك (نعمة الله عليكم) الله نك اوز و نكر كا بر كان نعمتى
 (اذجعل فيكم انبياء) آنك اوچون كم قيلدى سز نك آرانك زده پيغمبرلار (وجعلكم
 ملوكاً) وقيلدى سز نى پادشاه (واتاكم مالم بوئت اهدا) وبرى سز كا اول نرسه نى كم

(ا) يعنى عيسى عليه
 السلامن صونك بر پيغمبر
 ييارلدى بس بلدوردى
 سرلار حسرت طار تار ايد
 نكر پيغمبرلارنك زماننك
 بولسقى بولر ايدى
 برلار هم آلارنك صمتهنك
 تريمه لار ايدوك ديب
 بس ايمدى كوب زما
 ندىن صونك پيغمبر نك
 صمتهن ميسر بولدى
 غنيمت بلوكن والله نك
 كوچى يتكوچيدور اكر
 سز قبول قلمسه نكر سز دن
 باشقه بر جماعت سز دن
 چيشينى يراطركم نيتك
 موسانك خلق موسابان
 بر كا صوغوش قلمقتن قبول
 قلمدىلار الله تعالى آلر نى
 هر و قلمدى شام بورطنى
 باشقه لرنك قولى بلان
 فتح قلمدى (جم)

(ا ف) شول وقتل كم حضرت آدمغه بالالربومه غه باشلادی بر حملدن ایکی بالابولب برسی ایر بروسی قرطوار ایدی اول زمانه ایر قرداش بلان قرقراشتک نکاهی دورس ایدی حضرت آدم صافلان ب بر قورساقه طوغان ایگز قرداشی قر قرداشی بلان نکاح قلمای بر مرتبه طوغان ایر قرداشی بلان ایکنجی مرتبه طوغان قرقرنداشی نکاح قیلر ایدی حضرت آدم تلادیکم برقرنی هابکا بیره بوقرنی قابل استدی حضرت آدم بوایکسی خاطر وئی آلق اوچون ایندیکم الله تعالی غه ندر قیلنک ندر قیلب قرنا نلرون قلدیلار هایل حضرت آدم ننگ بیورغی اوزره ایدی شول سبیدن قبول بولدی بر اوت پیدا بولب ندر وئی پیدی وقایل ننگ ندرنی قویه بردی قابل حسد قیلب ایندیکم هایلنی اولتورور من دیب آخرانی اولتوردی تلبو وقتقه چاقلی حسز قان توکسه لار آننگ یازغی اوخشانن قایل کورتارور (جم)

بیرمدی آنی هیچ بر آدمغه (من العالمین) عالمر دن یعنی معجزه لر و دینکر نی آیرمق وطور طاری توتیق و کوتر مک کوك (یا قوم) ای منم قومم (ادخلوا الارض المقدسه) کرونکر پاک بولغان برکا (التي كتب الله لکم) آندان پاک بولغان بر صادی اول برنی سرننگ اوچون تور اچق اورون (ولا تردوا) قایتانکر سز یوز دوندروب (علی ادبارکم) اورونکر ننگ آرتنکر غه یعنی قاپمانکر (فتقبلوا خاسرین) ایلانور سز سز زیان اشلیلرکا یعنی قاپسانکر بولور سز دنیا و آخرتده یمان اشلیلردن (ف) (قالوا یا موسی) ایبتدی لار ای موسی (ان فیها قوما جبارین) تحقیق بار دور اول اورونده بر جماعه کم کوچ کتور و چیلردور (وانالن ندخلها) والبته بر لار کر میسز اول برکا (حتی یخروا منها) شول وقتقه چهچه لار آلا اول اورندن (فان یخروا منها) اکر چقهسه لار آلا آندن (فانا داخلون) بس بر لار کرور من (قال رجلان من الذین یخفون) ایبتدی الله دن قور وقتان ایکی آدملر (انعم الله علیهما) احسان قیلغان ایدی اول ایکی آدمغه یعنی حضرت یوشع بلان کالب ایدی آلا (ادخلوا علیهم الباب) کرونکر ای جماعت آلا اوزرینه قابقه یولندن (فاذا دخلتموه) وهر وقت کرسانکر سز (فانکم غالبون) بس البتہ سز غالب سز یعنی کوچلیسز دیب (وعلی الله فتولکوا) الله تعالی غه توکل قیلونکر یعنی طاپشرونکر (ان کنتم مؤمنین) اکر مسلمان بولسه نکر (قالوا یا موسی) ایبتدی لار آلا ای موسی (انالن ندخلها ابدا) البتہ بر لار کر میسز اول برکا هیچ بر وقتده (ماداموا فیها) آلا اول برده بولغان مدتده یعنی وقتده (فاذهب انت وربک) بس بارسین وسننگ رب ننگ یعنی بارسن (فقاتلا) صوغش قیلونکر (انا هنا) بر لار بو اورنده (قاعدون) اولتور غوچیلر من دیب یعنی تورامن دیدیلار بعض علمالر بوسورنی ظاهر نه حمل ایلاب کفردور دیدیلار تفسیر مدار کده ایته دور کفر ایس دیب بوسوز ننگ وجهی بو طریقه دور اذهب بارسین سینک رب ننگ یاردم برور دیمکدور دیب (قال رب) ایبتدی موسی ای منم ربم (انی لا املک) تحقیق مین ملک لانه آلمیم (الانفسی و اخی) مکر اوزمه و اوزم ننگ قرداشمه یعنی هارونغه (فذوق بیبنا) بس آیرسین بز ننگ بلان (و بین القوم الفاسقین) کناه اشلی جماعت ننگ آراسن دیب (قال فانها حرمة علیهم) ایبتدی الله بس البتہ اول پاک بولغان بر حرام بولنمشدور آلا رغه (اربعین سنة) قر قیل (یتیهون فی الارض) یولارون آد اشب یوعالتور لار برده یعنی یورور لار (فلاناس) بس قایغرمه (علی القوم الفاسقین) بوزوق اشلی بولغان خلقر اوزرینه یعنی حکم قیلدوق بز اول برده فایدا بولمس آلا رغه

فرقيل (ف) روايت اولنديكم اطلی بوزمنك آدم ايديلار آلتی فرسخ يردە جيس بولنديلار شول رو شپە كم هر ايرتەسى توروب توروشب كيترلر ايدى كچ بولغانا يەنە چقغان يرلر نە بولورلار ايدى قريل بو حالدا قالدیلار كتاب اهلينه اوشبو قصه فی اشتدردی بیغمبرلار کا ایرمه سه نکر البته اوشبونعمت باشقه لر نك نصیبي بولور ديب موندين صونك هابل قابل نك قصه سن بیان قیلور آدمغه حسدلك قلمه نکر حسد قیلغان آدملر سر و امشدور ديب (واتل علیهم) او قوالارغه یعنی کتاب اهلينه (نبا انی آدم بالحق) آدم نك ایکی اوغلی یعنی قصه سنی توغر و اق بلان (اذقر باقر بانا) شول وقتده كم حاضر قلدیلار قربانلر فی یعنی الله تعالی غه یقین لغه سبب بولغان نرسنی حاضر لدیلار (فتقبل من احدهما) بس قبول قیلندی آرنك برسندن یعنی هابلدن (ولم یقبل من الآخر) وقبول اولندی ایکنچسندان یعنی قابلدن (قال لاقتلک) ایتدی قابل البته اولتورور من سنی ديب (قال انما یقبل الله) ایتدی هابل بودوركم قبول قیلر الله (من المتقين) صاقلانغانلاردن یعنی کناهدن (ف) هابیل سمن بر قوی قربانلق قلدی عیبندن بر اوت ظاهر بولب آتی آشادی و قابل دخی بغدادین بر قاب ناچار بعدای حاضر قلدی اوت آنك حاضر قیلغانن قبول قلدی اوشبواش حسدلك کا سبب اولدی (ف) (لئن بسطت) اگر اوزادسنك سین (الی یدک) منم طرفه قولنکنی (لتقتلنی) منی اولتورمك اوچون (ما اناباسط) من البته اوزاتم (یدی الیک لاقتلک) قولمنی سنکاسنی اولتورمك اوچون (انی اذانی الله) البته مین قورقادور من الله دن (رب العالمین) عالم نك ر بیس بولغان الله دن (ف) یعنی بر آدم بر آدمی حقسیر یرده اولتوره چك بولسه آکارخصت دوركم ظاهرده ظالم نك ظلمنی اوزیدان کیترمك اوچون آتی اولتورمکه اگر صبر ایتسه شهید بولمق دره جهن سن تابار (انی ارید) البته مین تلیدور من (ان تبوء بائسی واثمک) کونارمکونکنی منم کنه منی و اوزونک نك کنه منکی (فتکون) بس بولسه سن سین (من اصحاب النار) جهنم اهلندن (وذلك جزاؤ الظالمین) اوشبودور ظالم لر نك جراسی (ف) یعنی من تلیدور من موندن اول عمر نكده قیلغان کنه منکده اولب ومنی اولدورکن کنه منی دخی آرتق قیله و عمر مک قیلدوغم کنه لر کیته (فظوعتله) بس آسان قیلدی اول قابلغه (نفسه) آبنك نفسی (قتل اخیه) قرداشن اولتورمك کا (قتله) بس اولتوردی آتی یعنی هابیلی (فاصبح) بس بولدی (من الخاسرین) کویونکوچیلردن یعنی زیان اش قیلغوچیلردن (ف) هابیلی اولتورکن دین صونك قابل بیلدی فی روشن کومر کا هابل نك کوده سنی آرقه سینته قتل نفسا بیغیر نفس ديب الح بارجه فی ترکرمك بر ظالم نك قولندن قونولدوروق بلان بولمقدور والله اعلم (جم)

(۱ ف) هابل اولتورلور اول بر انسان اولمکن ایددی تا کم بلنر ایددی آدم اول نندین صونك آنك تتر نیچو ك قیله لار شول وقتک قایل هابیلی اولتوردی قوی قدیکم من موی بر بر طاشلاسم آتی کورورلور منی طوترلار شول سببدر آنك کوده سن آرقه سینته آصب بر یل یوردی اخیر الله تعالی بر قارغه بیاردی شول قارغا قابل نك آلد نده بر یر قازودی قابل بلدیکم اولکنی بر کا کومک کیرک ایکن ديب وینه نقل قیلندی بر قارغه بری آچب بر اولکن قارغه فی آنک کومدی بس قابل اولکنی کومکنی هم کوردی و اوبراندی وینه قارغه نك قرداش بولغان قارغه نك حقتن بچش لغن کوروب اوزی نك بورنلوغیدان اوکندی (جم)

(۲ ف) قابلدن آدم اولتورمك عادتق ظاهر بو لدی بس موندین صونك یرده قصص اوچون بولما ییچه اولتور بولسه قابلنی آنك سببی بلان عذاب قیلنور من سن سنه سینته کان له کفل منها واجب اولمق ایلمن (ف) اول یر یوزنده اولوغ کنه اوشبو ایددی موندین صونك کیلکانلار اوچون یورکوچی عادت بولدی شونک اوچون الله تعالی تورانده ایدنی من بولمقدور والله اعلم (جم)

يولاب يوردى (فبعث الله) بس بىاردى الله (غرابا) بر قارغانى كم (بىحت) ترمى
 (فى الأرض) برده يعنى بورنى وآياعى بلان قازى يرنى (لير به كيف) كور ستمك
 اوچون قابلغه چوك (يوارى) اوروتر (سواة اخيه) قرداشى ننگ تىنك يعنى عورتون
 (قال ياولتى) ايندى قابل آى وای يعنى فى حسرت دور (اعجزت) عاجز اولدومى (ان
 اكون) شوندى نكه بولام من (مثل هذا الغراب) اوشبو قارغه اوشاشلى كم (فاوارى)
 اورتم مين (سواة اخى) قراشم ننگ تىنى (فاصبح من النادمين) بس بولدى اوكنكو چيلردن
 (ف) (من اجل ذلك) اوشبو واقعه سببندن يعنى قابل هابلنى اولتوركان سببندن (كتبتنا
 على بنى اسرائيل) حكم قيلدوق اسرائيل اوغللارينه كم (انه من قتل نفسا) تحقيق شأن
 بر آدمنى اولتور سه بر آدم (بغير نفس) بر آدمنى اولتور دن باشقهغه يعنى آدم بر ابرينه
 بولمسه (اوفساد فى الأرض) ياكه بوزوق اش اشلاودان باشقهده يعنى يول كيسمك كوك
 ومرتد اولمق كوك اش بولمسه (فكانما قتل الناس) بس كويه كم اولتوردى آدملى فى (جميعا)
 بارچه سنى (ومن احيها) و بر آدم ننگ تر كلو كويته سبب بولسه (فكانما) بس كويه (احيها
 الناس جميعا) ترك قيلدى آدملى ننگ بارچه سنى (ولقد جاءتهم رسلنا) و تحقيق كيلدى
 بنى اسرائيلغه بر ننگ بيغمبر لار من (بالبينات) روشن بولغان علامتلى بلان (ثم ان
 كثيرا) موندن صونك كوب آدملى (منهم) آلاردن (بعد ذلك) بيغمبر لار كيه لكاندين
 صونك (فى الأرض) ير بوزنده (لفسفون) چلدان چقد ييلار (انما نراؤ الذين
 بودوركم شونداين آدملى ننگ جراسى كم) يجاربون الله (صوغش قيلور لار الله بلان
 (ورسوله) رسولى بلان (ويسعون فى الأرض) ويورور لار برده (فسادا) بوزوقلى
 بلان (ان يقتلوا) شولدوركم اولتوررلى (اويصلبوا) ياكه دارغه آصولر (اوتقطع)
 ياكه كيسلر (ايديهم وارجلهم) آلارنى قوللى وآياقلىرى (من غلاني) خالى
 بولغان طرفدن يعنى اونى قولى وصول آياغى والله اعلم (اوينفوا من الأرض) ياكه
 قولر يور طلار بدن (ذلك لهم خزي فى الدنيا) اوشبو ايتولكانلار آلاز اوچون رسوالقدور
 دنباده (ولهم فى الآخرة) وآلاز اوچون دور آخرته (عذاب عظيم) الوغ عذاب
 (الا الذين تابوا) مكر شول آدملى كم توبه قيلدىلار (من قبل ان تقدر و اعليهم) كوچونكر
 يتودن الكرى آلاز اوزرينه (فاعلموا) بس بلونكر (ان الله) البته الله (غفور رحيم)
 بارغاغوچيدور ومهر بانليدور يعنى حد توشار آدملى حتى توشماس يعنى بر آدم بول
 كيسد كدين صونك توبه قيلسه حد لازم ايسدور (يا ايها الذين امنوا اتقوا الله) اى

اول بلدوردى كم آدم
 شورمك كناه دور مكر
 باص اوچون دور ستدور
 بوزوقلى اوچون يول
 بس لار ايندى اول آدم
 نك احوال ايتده دور كم الله
 هالى ياكه بيغمبرى بلان
 موغش و نزع قيلسه يعنى
 اكبرلر ك خلافتلى ايلاب
 آنىك اوستينده چقهسه
 ملكتنى طالاسه بس موند
 ين آدملى قولغه توشسه
 ارغه آصالار ياكه اولتور
 لار ياكه اونك قولنى
 صول آياغنى كيسسه لار
 يازندانده جس قيله لار
 يعنى كناهلر يته كوره جزا
 يوره لار (جم)

(۱ ف) الله بوسوزنی

آننگ اوچون ایتدیکم
 بر آدم عجمکه قالماسون کم
 بر آرنوسه اورلاغان اوچون
 اولوغ جزایوروب قول
 کیسکه بیورمشدور آننگ
 اوچون مالک مطلقدر
 تلاکنی بلان حکم قیاب
 (ف) تورا تان زانیلر غه رحیم
 ایتک حکمی اینمش ایدی
 جهودلر آتی اوزکارتب
 زانیلرننگ یوزون قر
 التوب قاجی اورمغه قرار
 قلدورغانلار ایدی رسول
 علیه السلام زمانیک جهودلر
 آراستده بر مرتبه زواقع
 بولوب جهودلر زانقلوچی فی
 اول حضرت تنک یانینه منا
 فقلر و ذمیر بلان بیاره شلر
 ایدی و اولری اوزلرینه
 قرار قلیشلر ایدیکم اول
 حضرت قاجی اورمقی
 بیورسه قبول قلوئی اکر
 رجم بیورسه قبول قلیاسقه
 و اول حضرت رجم ننگ
 حقن بیان قلدی بس رجم
 قلدیلار اشبو آیتک اول
 قصه اشارت باردور
 (جم) (م ف)
 (۲ ف) اچمن جهودلر
 بلان آشنا بولغان منافقلر
 ننگ قایسی پیغمبر من
 علیه السلام ننگ یانینه
 کیلور ایدی وهم جهودلر
 ننگ قایسی لر ی حضرت ننگ
 یانینه کیلوب کیدر ایدی
 الله تعالی بیوردیکه او شبو
 ادهلر سنک یاننگا جاسوسلق
 اوچون کیلوب کیدر لر
 شونک اوچون سر ننگ

شوند این آدملر مسلمان بولدورنکر صافلاننکر الله دن (وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ) واسته نکر
 یقین اولمقنی اللهغه (وَجَاهِدُوا) صوغش قیلنک لار (فِي سَبِيلِهِ) الله ننگ یولنک (لَعَلَّكُمْ
 تَتَّقُونَ) شاید کم سر لار قوتولرسن (ف) یعنی هر یحشی اش پیغمبر کا ایارمک اوچون
 اشلاسه نکر قبول بولور اکر اور عقلونکر بلان ایشلر یغه قور بولمس (ان الذین کفروا)
 تحقیق شوند این آدملر کم کفر بولدیلار (لوان لهم) اکر بولسه آلا اوچون یعنی
 قوللار ونده (مافی الارض جمیعاً) یرده بولغان نرسه لر ننگ بارچسی (ومتله معه)
 و آننگ بلان دخی آننگ او حشاشی بولسه (لیقتدوا به) اورلرینه عوض قیلیم اوچون
 اول نرسه لر فی فدا (من عذاب یوم القیامة) قیامت کونی ننگ عذابدن قوتولمغه (ماتقبل منهم)
 البته قبول قیلنمس آلا ردن (ولهم) آلا اوچوندور (عذاب الیم) رنجتکوچی عذاب
 (یریدون) تلالار کم (ان یخرخوا من النار) طشقه چقیماقنی جهنمدن (وما هم بخارجین)
 ایسدور چغوچیلار آلا (منها) جهنمدن (ولهم عذاب مقیم) و آلا اوچوندور منکوبولغان
 عذاب (والسارق) اوغرلاچی ایر کشی (والسارقة) و اورلاچی خاطن (فاقطعوا
 ایدیها) کیسوزن آلا ننگ قوللاروی (جزاءاً) اول اشنگ جزاسی اوچون کم (بما کسبوا)
 اشلدیلار آتی (نگالامن الله) عبرت بولوق اوچون الله طرفندن (والله عزیز حکیم)
 والله کوجیلیدور و اشنی طوغرلق بلان قلغوچیدور (فمن تاب) بس هر آدم توبه قلیسه
 (من بعد ظلمه) اوزی ننگ بوزوق اشندن صونک (واصلح) ویحشی اش قلیسه (فان الله)
 البته الله تعالی (یتوب علیه) آننگ توبه سنی قبول قیلر (ان الله غفور رحیم) تحقیق
 الله یارلقاوچیدور و مهر بانلیدور (الم تعلم) ای بله سنی سن کم (ان الله له) درستکن
 الله اول الله اوچوندور (ملك السموات والارض) کولر ننگ پادشاهلی و یرننگ پادشاهلی
 (یعذب من یشاء) عذاب قیلر اول آدم نیکم تلالر (ویعقر لمن یشاء) و یارلقار اول آدم نیکم
 تلالر (والله علی کل شیء قدير) (والله هر نرسه کا قادر دور (ف) (یا ایها الرسول) ای
 آچلا ی پیغمبر (لایحزنک) کویوندور له سن سنی یعنی قایغوغه صالماسن (الذین یسارعون
 فی الکفر) شوند این آدملر کم آشوغر لار کفر ده یعنی بیورولار (من الذین قالوا
 شوند این آدملر دنکم ایتدیلار (امنا فواهم) ایمان کیتوردک دیب آغز لاری بلان
 (ولم تؤمن قلوبهم) و حالانکه ایمان کیتورمدی آلا ننگ کونکل لاری (ومن الذین هادوا)
 و شوند این جماعتدن جهودلر دور آلا (سمعون للكذب) اشتکوچیلر دور آلا بالغان
 سوزنی یعنی بالغانغه اعتقاد قیلمشلر دور (سمعون) اشتکوچیلر دور بالغاننی (لقوم

دینه گزین غیب تاب اورلو
 ینک رفسل بینه خبر بیرور
 آننک اوچون انلارننک
 اولوغلاری سرننک مجلس
 نکرکا کیلیما س لار کرچه
 بس ننگ دینکرده حقیقتن
 غیب یوقدر لکن
 انلار هر اشنی یانعوش
 بیان ایدب هنوز عیب
 کورساتورلار (جم)
 (ف) جهودلر قایسی
 حکمرون رسول علیه السلام
 یاننده آیرمق اوچون کتو
 روزلار ایدی لیکن یاشلری
 کیلیمای قایسی آدم لار
 واسطه س بلان بیمارورلر
 ایدی وایتلر ایدی کم
 اگر بر ننگ عادت کما موافق
 حکم قاسه قبول قیلنک اگر
 خلاف حکم قیلسه قبول قلنک
 دیب بوسور بلان مقصو
 دلری تورات ننگ کمنی
 اورکار تب خلاقی بلان عمل
 و اش قزلار ایدی اگر
 بر نبی شول خلافتقه وافق
 حکم قیلسه اورلرینه اللهنک
 قاشنده دلیل بولر ایدی کم
 تورات ننگ کمندن خبری
 یوقدر توراتنی بلییدور
 دیب الله تعالی اول حضر
 تنی بلکوی قیلدی حضرت
 دخی توراتنه موافق حکم
 قلدی و توراتدن کمنی
 ثابت قیلب جهودلری
 اشاندوردی و ارض قلدی
 اول حکمرون بر وس رجم
 حکمی ایدی جهودلر رجم کا
 انکار قیللر ایدی بس
 اول حضرت تورات بلان
 اثبات قلدی و بروسی

آخرین لم یاتواک (ایکنجی جماعتلر اچونکم بو حالده سننک یانوکا کیلیما کنا لار دور آلا
 یعنی هر بیلر ننگ شمشیلری سینک یانوکا کیلیب کلامنکی دنکلار لار و یاناکا کیلیما کن جهودلر کا
 شول طریقه سویلدی به طریقه سویلدی دیو خلاقی و بالغان سوزلری فی سویلر لار (یخرفون
 الکلم) اورکار تر لار سوزلر انی (وان یعنی مواضع) اورنونده ثابت بولدوقدن صوننک (ن)
 (یقولون) ایتلر لار جهودلر (ان اویسم) اگر بیر ولمش بولسه سز کا (هذا فخذوه)
 اشمو بز حکم قلغانمز قبول قیلنک آئی (وان لم توتوه) اگر اول حکم بیر ولمه سه سز کا
 (فاحذروا) بس صافلاننک لار دیب (ومن یرید الله) و هر آدمینکم تلاسه الله (فنتته)
 آننک آر غلغنی (فلن یتلک له من الله شیئا) البته قادر اولمر سننک سپن آننک اوچون الله دن
 هدایتدن بر نرسه کا (اولئک الذین) آلا اول آدم لار دور کم (لم یرد الله) تلامدی الله کم
 (ان یطهر قلوبهم) پاک قلدهغه آلا رننک کونکلر نی (لهم فی الدنیا) آلا اوچوندور دنیا ده
 (خزئی) رسوایلی (ولهم فی الآخرة) و آلا اوچوندور آخرتک (عذاب عظیم) (الوغ
 عذاب) (سماعون للکذب) آلا اشتکویچیدور لار بالغان سوزنی (اکالون لاسحت)
 آشاغویچیلر دور حرامنی یعنی رشوتنی و باشقه حراملری (فان جاءک) اگر کیلیسه لار سننک
 یانوکا (فاحکم) بس حکم قیل (بینهم) آلا رننک آراسنده (او عرض عنهم) یاکه
 یوز ونکنی دوندور آلا رن (وان تعرض عنهم) اگر یوز نکنی دوندور سننک آلا رن (فلن
 یضروک شیئا) هیچ بوز یان یتشدوره بیلر لار سنکا (وان حکمت) اگر حکم قیلسنک (فاحکم)
 بس حکم قیل (بینهم) آلا آراسنده (بالقسط) توغر واتق بلان (ان الله) البته الله (یجب
 المقسطین) سویر توغر واتق قیلغوچیلر نی و انصافیلر نی (ن) (و کیف یحکمونک)
 ونچوک حکم قلدور و لار سنکا (وعندهم التوراة) و حالانکه آلا رننک یاننده بار دور تورات
 (فیها حکم الله) اول توراتده اللهنک حکمی بار دور (ثم یتولون) سپن آلا رننک کتابنه
 موافق حکم قلغاندین صونک یوز دوندور و لار آلا (من بعد ذلک) بو حکمکنک دین صونک
 (وما اولئک بالموءمین) (و ایس دور) جماعت کتابلرینه اشانغوچیلر (ن) (انا
 انزلنا التوراة) تحقیق ایندوردوک بر توراتنی (فیها هدی ونور) بولغوچیدور اول توراتنه
 حقه دالالت ونور (یحکم بها النبیون) حکم قیلور تورات بلان پیغمبر لار (الذین اسلموا)
 شوندا این پیغمبر لار کم الله ننگ امرینه موین صندیلار یعنی قبول قیلدی لار (الذین هادوا)
 شوندا این آدم لرغه جهودلار دور آلا (والربانیون والاحبار) حکم قیلور آننک بلان الله ننگ
 امرینه ایاروب طاعت قیلغانلاری و عالملری و اید کولری (بما استخفظوا من کتاب الله)

آدملرنی آیرالار ایدی
 وتورانده اصلا قصاص
 توغر وسنده یوغان وتوبا
 ننگ آیراماسی یوقدور
 (ا ف) اکر جهودلرننگ
 مقصودی الله تعالی ننگ
 رضاسی بولسه ایدی
 تورات بلان عمل قیلارلار
 ایدی لیکن مقصودلری
 بوزوق بولغانی اوچون
 تورات ننگ حکمنی اوزنگر
 ندیلار ورسول عیله السلام
 تورات بلان حکم قیلسه
 قبول قلمای یوزدوندورلر
 ایدی (جم) (م ف)

وحکم قیلورلار آلا الله ننگ کتابندن اول نرسه بلان کم یعنی تورات بلان کم آئی اوزکار تودن
 وضایع قلودن صافلامق بلان بیورولمش بولدیلار (وکانواعلیه شهداء) وبولدیلار آلا
 اول تورات اوزارینه کواهلوق برگوچیلر یعنی یقین بولدیلار اول الله ننگ حکمیدور دیب
 (فلا تخشوا الناس) بس ایتموکل آلا رغه یعنی باشلری یغه قوروقمانکنز آدملردن (واخشون)
 وقوروقونکر مندن (ولاتشروا) وصاتمانکنز (بایاتی ثمناقلیلا) منم علامتلمر منی آلا
 آچمهغه یعنی رشوت آلب منم حکمنی اوزکار تمانکنز و آکشر تمانکنز (ومن لم یحکم) وهر آدم
 حکم قیلماسه (بما انزل الله) الله تعالی ایندورکن نرسه بلان یعنی کتاب بلان (فاولئک
 هم الکافرون) بس اول جماعت لردور اینانمعا نلار (وکتبتنا علیهم) وفرض قیلدوق
 جهودلرکا (فیها) اول توراتده (ان النفس بالنفس) بر آدم بر آدم ننگ اوزنینه دور
 یعنی آننگ اوزنینه اولتورولر دیب (والعین بالعين) کورکوز اوزنینه دور (والاذن
 بالاذن) وبورون بورون اوزنینه دور (والاذن بالاذن) وقولاق قولاق اوزنینه دور
 (والسن بالسن) وتش تشننگ اوزنینه دور (والجروح قصاص) وجراحتلار اوخشاش ننگ
 اعتباری بلاندور یعنی هر قایسغه اوخشاشی بلان قصاصدر دیب (فمن تصدق به) بس
 بر آدم عفو قیلسه یعنی قصاصنی (فهو كفارة) بس اول عفو قلمقی کفارتدور کناهلرینه
 (ومن لم یحکم) وبر آدم حکم قلمهسه (بما انزل الله) الله ننگ ایندورکن نرسهسی بلان
 (فاولئک) بس اول جماعت (هم الظالمون) آلا دور ظالم یعنی بوزوقلق اشلا وچیلر
 (وقتیئنا علی انرارهم) و آلا ننگ آرتیدن بیاردوم اول بیغمبر لار ننگ انزی اوزرینه (بعیسی
 ابن مریم) مریم اوغلی عیسی فی (مصداقا) راسلاغوچی بولغانی حالده (لمایین یدیه
 من التوراة) شوندا این توراتنی کم عیسی دن الکاری ایندور دکنز (واتیناه الانجیل)
 وبردوکل اول عیسی غه انجیلنی (فیه هدی ونور) بولغوچیدور انجیلک هدایت ونور (ومصداقا)
 راسلاغوچیدور اول انجیل (لمایین یدیه من التورات) اوزیدن اول بولغان توراتنی
 (وهدی وموعظة) وحق بولغه دلالت قیلور و اوکت قیلور (للمتقین) الله ننگ بیورغا
 نیغه خلاف قیلودن صافلانغوچیلرغه (ولیحکم اهل الانجیل) و بیورغل حکم قیلسن انجیل اهل
 (بما انزل الله فیها) شول نرسه بلان کم ایندردی الله تعالی اول انجیلده (ومن لم یحکم)
 وهر آدم کم حکم قیلماسه (بما انزل الله) شول نرسه بلانکم ایندردی آئی الله انجیلده
 (فاولئک هم الفاسقون) بس آلا دور بوزوق اش قیلغوچیلر (وانزلنا الیک الکتاب
 بالحق) و ایندور دوک سنکافر آننی توغر لوق برلن (مصداقا) راسلر اول قرآن (لمایین

صامتاعز
 آیاتلر منی ۴۴

من الكتاب (شونداين نرسيهني کم قرآندن اول بولدی یعنی ايندور ولدی کتابدن اول
نرسيه یعنی جنس کتابدن) اول کتابلرني صافلا غويچي بولغان حالده اول قرآن
یعني اور کار تلکان اور کار تلما کاندن آیرور (فاحکم بينهم) بس حکم قيل آلارنک آراسنده
(بما انزل الله) شول نرسيه بلانکم ايندوردي اني الله (ولا تتبعهواهم) وایارمه آلارنک
آرزو قيلغانلارينه یعنی ايتکيلرينه (عما جاءك من الحق) يوز قاي تاروب شونداين
حکمدن گلدی سنکا الله دن یعنی الله دن کيدلکان حکمدن باشقه بلان (لكل جعلنا منكم) هر بر
کر وه اوچون سرلار دن قيلدوق ين (شرعة ومنهاجا) بر شر يعنني ويولني (ولو شاء الله)
اکر تلاسه ايدى الله (لجعلکم) البته قيلور ايدى سزني (امة واحدة) بر امت (ولکن
ليبلوکم) وليکن تلادی تا کم صنه مغه سزني (فيما اتاکم) شول نرسيه ده کم بردي سرکا
(فاستبقوا الخيرات) بس آشقونکنر يحشي اشلرکا (الى الله مرجعکم) الله اوزرينه دور
قاي تاقاقتکنر (جميعا) بار چه نکر بر دن (فينبئکم) بس خبر بيرور سرکا الله (بما کنتم)
شول نرسيه بلانکم (فيه تختلفون) اول نرسيه ده اختلاف قيلور ايدنکر (وان احکم)
ويبور دفعه حکم ايت (بينهم) آلارنک آراسنده (بما انزل الله) شول نرسيه لار بلانکم
ايندوردي اني الله (ولا تتبع) وایارمه (اهوآهم) آلارنک تلا کانلرينه (واحذرهم)
صافلانکم (ان يغتوبک) آزدورورلار سني (عن بعض ما) اول نرسيه لر ننگ قايوسندن کم
(انزل الله اليک) ايندوردي الله اني سنکا (فان قولوا) بش اکر يوز قاي تارسه لار آلا
یعني قبول قلمه سه لار (فاعلم) بس ييلکل (انما يريد الله) البته تار الله کم (ان يصيبهم)
اير وشدورمکنی آلازغه عذابنی (ببعض ذنوبهم) آلارنک کناهلرني ننگ بعضی سيمي
بلان (وان کثیرا) و تحقيق کوبلار (من الناس) آدملر دن (لفسقون) يوزوق
اش قيلغوچيلر دور (افحکم الجاهلية) ايا جاهليت حکمني می یعنی نادانلق ننگ حکمني می
(يبعثون) استرلار (ومن احسن) و کم دور کورکام (من الله) الله دن (حکما) حکم
يوزندن (لقوم يوقنون) شول جماعت اوچون کم اشانورلار آلا ر (يا ايها الذين
امنوا) ای آچالاین آدملار مسلمان بولدونکنر (لاتخذوا اليهود والنصارى) توتونکنر
جهودلرني ونصارالرني (اولياء) دوست (بعضهم اولياء بعض) آلارنک بعضی بعضينک
دوستيدور (ومن يتولهم منکم) وهر آدم دوست توتسه آلا رني سز دن (فانه منهم) بس
البته اول آدملر آلارنک جهله سندنور (ان الله) البته الله (لا يهتدى القوم الظالمين)
يول کورسته يوزوق اشلی بولغان قوملرکا (فترى الذين) بس کورور سنک سيمين شول

(ا ف) اشبو آيتلار ننگ
حاصلی کتاب اهلی صند
ورودور کم آلا ر کتابنی
يوکليلر ليکن حکمی بلان
عمل قلميلر واشبو آيتلرده
شونی بيان قيلر کم هر بر
زمانده بر شريعت احسان
قلمش ليکن قرآن ايندو
کدن صونک آندن باشقه
سینه ايارمک دورست
ايمسدور (جم)

آدملری کم (فی قلوبهم مرض) آآنرنك كونكل لازنده باردور آورو یعنی نفاقلق
 (یسارعون فیهم) آشوغرلار جهودلری ونصارلری دوست توتوقن (یعولون) ایتورلار (نخشی)
 قورقارن (ان تصیینا دائرة) ایر وشبا کلدن برلار کبر قایغوا یعنی احتمال دورکم اسلام
 اهل مغلوب اولور بس کافرلارکا موافقت قیلب دوست بولوق برننك اوچون مصاحبت دور
 دیب (فعسی الله) بس تیر دورکم الله (ان یأتی بالفج) کیتوره مسلمانلرغه بر فتح
 (اوامرمن عنده) یا که بر باشقه اشنی اوز یانندن (فیصحو) بس اوکونورلار (علی
 ما اسر وانی انفسهم) شول نرسه اوز رینه یشرن قیلدیلار اوزلار ونده (نادمین) ۵۳
 اوکونکو چیلردن بولب (ف) (ویقول الذین امنوا) وایتورلار موئمین بولغانلار (اهوءلاء
 الذین) یعنی قیامت کوننده منافقلرنك نفاق ظاهر بولدوغی وقتده بولاره ایدی
 اول آدملرکم (اقسموا بالله) آنطقیلدیلار الله تعالی غه (جهدایانهم) بیك قتی بولغان
 آنطلری بلان (انهم لعکم) البته آآلر سرننك بلان برکادورمن دیب (حبطت اعمالهم)
 اوشبو کونده باطل بولدی آآنرنك اشلری (فاصبحوا خاسرین) اورلدیلار ۵۳
 آآلر کونکو چیکه دنیاده و آخرتده (یا ایها الذین امنوا) ای آچالاین آدملر مسلمان
 بولدونکیز (من یرتد منکم) هر کیمسنه کیری دونسه سزین (عن دینه) دینندن
 (فسوی یأتی الله) بس تیر دورکم تارکم کیتوره الله (بقوم) بر جماعتی کم (یحبههم
 ویحبونه) سویر الله آآلری و آآلر دخی سویر الله تعالی فی (اذلة علی المؤمنین) تواضع
 قیلغوجی اولورلار موئمینلر اوز رینه (اعزة علی الکافرین) قاتی کونکلر اولورلار کافرلار
 اوزارینه (یحاهدون فی سبیل الله) صوغش قیلورلار الله نك یولنده (ولایحافون لومة
 لائم) قوروقمزلار شلته قیلغوچیلر نك شله سندن (ذلک فضل الله) اوشبو الله نك
 فضیلکور (یؤتیته) بیورور آئی (من یشاء) تلاکان بنده سیننه (والله واسع عليم) ۵۴
 والله کینکدور فضلی و اوشبو فضلنك و احسان نك ایاسنی بلکوچیدور (ف) (انما ولیکم الله)
 بودورکم سرننك دوستونکیز هر وقت الله دور (ورسوله) و آننك پیغمبر بدور (والذین
 امنوا) وشونداین آدملر دور ایمان کیتوردیلار (الذین یقیمون الصلوة) آندان
 موئمینلر تورغوزورلار نمازی (ویؤتون الزکاة) ویرورلار کانتی (وهم راکعون) ۵۴
 (ف) آآلر دائمانان قیلغوچیلر دور (ومن يتول الله) هر آدم دوستلق قیلسه الله بلان
 (ورسوله) و آننك پیغمبری بلان (والذین امنوا) و موئمینلر بلان (فان حزب الله) بس البته
 الله نك کور وهی (هم الغالبون) ۵۶ آآلر دور غالب بولغانلار یعنی قوتلی بولغانلار (یا ایها

(ف) منافقلر کافرلارکا
 دوستلق ایدرلر ایدی
 تا کم زمانلر نك بلالر
 ندن امین اوله لار یعنی
 وقتکه مسلمانلر مغلوب
 اولورلار کافرلار بلان دوستلق
 ایتوک یحشی بولر دیب
 بس الله تعالی ایته دور یقن
 وقتده کافرلار هلاک بولب
 مسلمانلار غالب اولورلار
 یا که باشقه بر اش بولر
 اوز ملکلر ندن چغارلار
 وهم جهودلر دخی بورطلا
 روندن چغار ولرلار دیب
 (جم) (م ف)

(ا ف) اوشبو وعک حضرت
 ابوبکر الصدیق رضی
 الله عنه نك زمانن بولدی
 مهاجرلار و انصارلر نك
 وتاعلم مرتدلار ایله صو
 غش قلدیلار (ف) وقتاکم
 پیغمبر علیه السلام آخرتکا
 نقل قلدیلار عرب جماعتی
 مکه اهلیدن مدینه اهلیدن
 و بحریندن باشقه سی مرتد
 اولدیلار بس ابوبکر
 الصدیق رضی الله عنه
 مسلمانلارنی یمندن کتو
 روب مرتدلار بلان صوغش
 قیلب عرب جماعتی
 نك بارچه سن مسلمان
 قلدیلار اوشبو آیت اول
 صوغش قیلوچیلر حقن
 ایندی (جم) (م ف)

الَّذِينَ آمَنُوا) ای آچلا این آدملر کم ایمان کیتوردنکن (لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ) دوست توتمانکنز
 اول آدملر فی کم (اتَّخَذُوا دِينَكُمْ) توندیلار آلا سر ننگ دینکری (هُنَّ وَأُولَئِكَ) مسخره لک کا
 و او بیوغه (من الذين) شوندا این آدملر دنکم (أوتوا الكتاب) بیور ولدی آلاغه کتاب (من
 قبلكم) سر دن اول (والکفار اولیاء) و دوست توتمانکن کفار لاری (واتقوا الله) و صافلانکنز
 الله دن یعنی عذابیدن (ان کنتم مؤمنین) اگر بولسه نکر مسلمان (واذنادیتم)
 و هر وقت چاقور سه سز (الی الصلوة) نمازغه (اتخذوها) توتلار آنی (هن و اولعبا)
 مسخره و او بیوغه یعنی اذانغه مسخره قیلورلار (ذلک بانهم) اوشبو اشری آننگ سببند
 ندور کم آلا (قوم لا یعقلون) بر جماعت دور هیچ نرسه آنکلامر لار (ف) یعنی چه دلر
 و مشر لار ننگ قایوسی اذانغه مسخره قیلب کوله لر ایدی اوشبو کولمک لری آلا ننگ
 عقل سر لغندن کیلکندور آننگ اوچون الله تعالی فی الوغلامق هر دینده یحشیدور (قل یا)
 اهل الكتاب) ایتکل ای کتاب اهلی (هل تنقمون منا) عیب قلماسسن بر لار دن (الا ان
 امانا لله) مکر شونی عیب قیلور سر ایمان کیتوردنک بن اللهغه یعنی اللهغه ایمان کیتوردن
 کولور سر (وما انزل الینا) و شوندن عیب قیلور سر ایمان کیتوردنک بر کایندور لکن نرسه کا (وما
 انزل من قبل) و شول نرسه کا کم ایندور ماش بولدی بر دن اول (وان اکثرکم) والبیته
 سر ننگ کوبنکنز (فاسقون) بوزوق اشلیلر دور (قل هل) ایت ایا (انبتکم)
 خیر بیور همیم سرکا (بشر من ذلک) آندن کوب یاوز بولغانی سر بیان قیلغاندن کوب
 یاوز بولغان عیبلی (مثوبه عند الله) جز ایوزندن الله ننگ یاننده (من لعنه الله) شول
 آدمکر رحمتدن یراق قیلدی آنی الله (و غضب علیه) آچغلانندی الله آننگ اوزارینه
 (وجعل منهم) قیلدی آلا دن (القرده) مایبل لار (والخنزیر) و دونکفر لار (وعبد
 الطاغوت) اول آدملر کم عبادت قیلور باطل بولغان معبود لار (اولتک) اوشبو
 جماعت (شر مکانا) بیگ یاوز دور اورون یوزندن (واضل) و بیگ آرتغندور لار (عن سوء
 السبیل) توغری یولدن (واذاجأوکم) و هر وقت کیلورلار سر ننگ آلدونکرغه
 (قالوا) ایتورلار (امنا) ایمان کیتوردنک (وقد دخلوا بالکفر) و حالانکه البیته کردیلار
 آلا کفر بلان (و هم قد خزوا) و آلا تحقیق چقدیلار (به) کفر بلان یعنی یانونکغه
 نچوک کفر لاری فی یاشور ب کردیلار شولر و شده کفر لاری بلان چقدیلار ایمانغه کیلمدیلار
 (والله اعلم) والله بیگ بلکو چیدور (بما کانوا یکتومون) شول نرسه فی کم بولدی لار آلا
 گیز لا کوچی (وتری کثیرا منهم) و کور ورسنگ سین آلا دن کوبنی (یسارعون فی الائم)

آشوغب یورولار کناهنده (وَالْعُدْوَان) و آزماققده (وَأَكْلَهُمُ السَّحْتِ) واوزلری
 آشاماقده حرامنی (لَيْسَ) فی بوزوقاش بولدی (مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) شول نرسه کم بولدی
 آراشلارلر آنی (لَوْلَا يَنْهَاهُمْ) فی اوچون طیمسلر آنی (الرَّبَّانِيُونَ) اللهنه عبادت قیلغوچیلار
 (وَالْأَحْبَابُ) وعالملر (عَنْ قَوْلِهِمُ الْآثِمِ) آلارنی یالغان سوزنی سویلامکدن (وَأَكْلَهُمُ السَّحْتِ)
 وهرامنی آشامقندن (لَيْسَ) فی بوزوقاش بولدی (مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) اول عالملرننک
 آلارنی طیمیدوقلری (وَقَالَتِ الْيَهُودُ) ایتدی جهودلر (يَدُلُّهُمُ مَغْلُوبَةٌ) الله ننک قولی موینیغه
 باغلانغاندور (غَلَّتْ أَيْدِيَهُمْ) موینلرینه باغلانسون آلر ننک قولی (وَلَعَنُوا بِمَا قَالُوا)
 ورحمتدن یراق قیلنمش بولدی اول نرسه سبیل کم ایتدر آلار یعنی الله فی صراندور دیب
 ایتولری بلان (بَلِيدَاهُ) بلکه الله ننک ایکی قولی (مَسْطُوتَانِ) آچقدور (يَنْفَقُ كَيْفَ
 يَشَاءُ) نفقه لاندورور نیچوککم تلار (وَلَمَّا بَدِنَ) و آرتق قیلر (كَثِيرًا مِنْهُمْ) کوب
 آدملرغه آلاردن (مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ) شول نرسه کم ایندورولدی سنکا (مَنْ رَبِّكَ) سننک
 رینکلدن (طَغْيَانًا وَكُفْرًا) آرنغلنقی یعنی بیورولغاننی قبول قیلماقنی وکفر لکنی (وَالْقِيَانَا)
 صالدوق بیز (بَيْنَهُمُ الْعِدَاوَةُ) جهودلر آراسنه دوشمانلقنی (وَالْمُغْضَاءُ) آچونی (إِلَى يَوْمِ
 الْقِيَامَةِ) قیامت کونینه چاقلی (كَلِمًا أَوْ قَوْلًا نَارًا) هر وقتکه یالغانلاندورور لار بر اودنی
 (لِلْحَرْبِ) صوغش اوچون (أَطْفَاها اللهُ) سوندورور اول اودنی الله یعنی تلارلار
 اوردینلرندن اولمغان دوشمنلر بلان صوغش قلمهغه قهرلانمش بولولار (وَيَسْعُونَ)
 آشوغب یورولر (فِي الْأَرْضِ فَسَادًا) یرده بوزوقاش قیلماقغه (وَاللَّهُ) الله (لَا يَجِبُ
 الْمُسْلِمِينَ) سویمز بوزوقاش قلوچیلر فی (ف) (وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ) واکر کتاب
 املی (امنوا واتقوا) ایبان کیتورسه لار ایدی وصافلانسه لار ایدی کنهندن (لَكَفَرْنَا عَنْهُمْ)
 البته باغشلار ایدوک آلاردن (سَيِّئَاتِهِمْ) آلارننک کنهملر فی (وَلَا دَخَلْتَهُمْ) و البته کر
 وتر ایدوک آلارنی (جَنَاتِ النَّعِيمِ) نعمت باقچه رینه (وَلَوْ أَنَّهُمْ) واکو آلار (أَقَامُوا
 التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ) طرغز سالر ایدی یعنی طوتسه لار ایدی تورات ننک حکملر ون وانجیل
 حکمنی (وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَّبِّهِمْ) وشول نرسنک حکمنی ایندورولدی آلارننک طرفینه اوزلری
 نکر بیلر یدان یعنی او تنک کتابلردن (لَا كَلِمَاتٍ فَوْقَهُمْ) آشارلار ایدی اوستلر یدن (وَمَنْ خَتَّ
 أَرْجُلَهُمْ) و آیاقلری آستندن (مَنْهُمْ) آلاردن (أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ) بر جماعت باردور کم
 عدللك بلان توغری یورکوچیلار دور (وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ) وکوبلار آلاردن (سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ)
 بوزوقاش لیلر بولدی (ف) (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ) ای آندا این پیغمبر (بَلِّغْ مَا أَنْزَلَ)

(ا ف) جهودلر آلارننک
 اشکاره سویلرلر ایدی
 الله تعالی ننک قولی
 باغلانغان دیب معنی سی
 اولدور کم بزکا رزق
 طار بولدی اشبو سوز
 کفر دور الله تعالی ایتورکم
 هیچ وقتن بزننک قولمن
 باغلانمز بلکه هر ایکی
 قولمن آچقدور بری قهر
 قولیدور وبری لطف قو
 لیدور ایدی ای جهودلر
 قهر قولی سرننک اوزادور
 ولطف قولی مسلمانلرغه
 آچقدور وینه ایتدی جهود
 لر آراسنک اتفاق کونارمش
 هر وقتکم اتفاق قیلب صو
 غش اوطنی یاندورسه لار
 آدملر فی جیوب مسلمانلر
 بلان صوغش قیلرغه
 آلارننک اوظلارون الله
 تعالی سوندورور و آلار
 ننک آراسنک دوشمانلق
 ونفاقنی صالر واوزلری
 طار قاللار (جم) (م ف)
 (ا ف) حاصلی بودور کم
 اکر قائم طوتسه لار ایدی
 توراتننک حکمنی وانجیل
 ننک حکمنی قرآن
 ایندورلر من اول رسول
 اکر مبعوت اولمزدن
 اول بس کوب برکت
 انلارننک نصیبی اولور
 ایدی لکن مخالفت ایتد
 یلار بس درلودرلو بلاایله
 بلاندیلار (جم)

بتوشدور اول نرسنکم ایندورلدی (اَلْيَاكُ) سنكا (من رَبِّكَ) اوزربنكنن (وَاَنْ
 لَمْ تَفْعَلْ) اكر قلمسنگ سين يعنى بار چه آيتنى يتوشتر مسنك (فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ) بتوشدور مش
 بولمندنك الله نك امانتنى (وَاللّٰهُ يَعْصِيكَ) واللّه صافلارسنى (مِنَ النَّاسِ) آدملردن (اِنَّ اللّٰهَ)
 البته الله (لَآيَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ) بول كورستر كافر بولغان جماعتلكرا (ن) يعنى اول
 نرسكم كيلهچك آيتك كيلر آنى جهودلكرا بتوشدورنك اول وقتلكم جهودلار الله تعالى نك
 كلامنى قبول قيلمبار لار آلاغه آرغن ديونك اكر چه اشبوسوزن سر كادوشمن بولسه لارده وسز
 دضى قور وقمانكن (قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ايتكل اى كتاب اهلى (لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ) ايمس
 سر سز هيچ بر نرسه اوزارينه (حَتّٰى تَقِيْمُوا التَّوْرَةَ وَالْاِنْجِيْلَ) تا كه طرغوزوب تو طماغاچه
 توربه نك توغرى حكمنى وانجيل نك حكمنى (وَمَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ) واول نرسنك حكمنى
 ايندورلدى سر كا (مِنْ رَبِّكُمْ) اوزورنك ربونكر دن يعنى اوتكن كتابلردن (وَلَيَزِيْدَنَّ)
 والبته آرتدورور (كَثِيْرًا مِّنْهُمْ) كوب آدملردنى آلاردن (مَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ) شول نرسكم
 ايندورلدى سنكا (مِنْ رَبِّكَ) اوزربنكنن يعنى قرآن (طُغْيَانًا وَّكُفْرًا) ازغفلتنى
 وكفرنى (فَلَا تَأْسَ) بس قايعورمه (عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) كافر بولغان جماعتلر
 اوزارينه (ن) يعنى حاصل اولدورنك اوزسوزلرينه كوره الزام ايدلمش بولرلار آننك
 اوچون بر شرى يعنى اوسلرينه آلرلار حكمنى بلان عمل ايتسلر قرآننى قبول قيلولن
 باشقور (اِنَّ الدّٰىنَ اَمْنًا) تحقيق شونداين آدملر ايمان كيتورديلار (وَالَّذِيْنَ هَادُوا)
 وشونداين آدملار جهودلردور (وَالصّٰبِغُونَ) وبولدورنغه طابنغوچيلردور (وَالنّٰصِرِيُّ)
 ونصارالاردور (مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ) بر آدم ايمان كيتورسه بولاردن الله تعالى غه (وَالْيَوْمَ الْآخِرَ)
 وقيامت كوننه (وَعَمَلًا صٰلِحًا) واشلسه لار يحش اشنى (فَلَاخُوْفٌ) بوقدور آصلا قورقوا
 (عَلَيْهِمْ) آلاغه (وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ) ودضى بوقدور آلاغه كو يمينك لك (ن) يعنى
 بر آدم قايفورقه دن اولسه اولسن اكر ايمان كيتورسه اوددن نجات بولر كيرك قايفوجامعتدن
 بولسن والله اعلم (لَقَدْ اَخَذْنَا) تحقيق آلدوق بن (مِيثَاقَ بَنِي اِسْرٰءِيْلَ) بنى اسراييل
 نك عهدونى (وَاَرْسَلْنَا اِلَيْهِمْ) وباردوك آلار طرفينه (رِسَالًا) بيريغمبر لارنى (كَلِمًا اَجْمَعًا)
 هر وقتكم كيلدى آلاغه (رَسُوْلًا) بيريغمبر (بِمَا لَآئِهْوٰى اَنْفُسِهِمْ) شول نرسه بلانكم
 سويبر اول نرسنى آلارنك نفسلردى (فَرِيْقًا كَذِبًا) بالغاچى ديديلار (وَفَرِيْقًا يَّقِيْلُوْنَ)
 بر كروهن اولدورديلار (وَصَمُوْا) گمان قلديلار (اِنَّ لَّا تَكُوْنُ فِتْنَةً) آلاغه هيچ بر عذاب
 وشله بولمس ديب (فَعَمُوْا) بس صوقر بولديلار (وَصَمُوْا) صانكغز بولديلار (ثُمَّ)

۳۶۲
 موقتی آرتدور و کفر

تاب الله عليهم) موندین صونك قايتدی الله تعالی آرازه رحمتی بلان یعنی توبه فی رقلاندوردی
 آرازه محمد علیه السلامی یباردی (ثم عموا وصموا) موندین صونك ینه صوقر بولد یلار
 (کثیر منهم) کوب آدملر آلا ردن (والله بصیر بما یعلمون) والله کورگورچیدر آلا رنک
 اشلا کان اشارون (لقد کفر الذین) تحقیق کافر بولد یلار شوندا این آدملر (قالوا)
 ایتدی یلار (ان الله) تحقیق الله (هو المسيح ابن مریم) اول الله مریم اوغلی عیسا دور دیب
 (وقال المسيح) ایتدی عیسی (یا بنی اسرائیل) ای اسرائیل بالاری (اعبدوا الله
 عبادت قیلنک الله غه کم (ربی وربکم) اول الله بنم ربم و سرننک ربنکر دور (انه من
 بشرک باله) درستکنکه هر آدم شریک قوشسه الله تعالی غه (فقد حرم الله علیه الجنة) بس
 تحقیق حرام قلدی الله آنکا جننتکه کر مکنی (وما ءواه النار) و آنک اورنی جهنمدور (وما
 للظالمین) و یوقدور ظلم قیلغوچیلارغه (من انصاره) هیج بر یاردم قیلغوچی (لقد کفر
 الذین قالوا) البته کافر بولد یلار شول آدملر کم ایتدی یلار (ان الله ثالث ثلاثة) الله
 اوچوننک بر و سیدور دیب (وما من اله الا اله واحد) یوقدور حقلق بلان عبادت قیلنمش
 مکر بر الله در یعنی کافر لار ایدیلار الله مرتبه سنده اوچ بار دور بر و سی الله و بر و سی عیسی
 و اوچوچیمیس روح القدس دور ایتمه کر بلای دیب الله البته بر دور (وان لم یتنوها) اگر
 طیلمه نکر (عمایقولون) شول نرسه دنکم ایترس سن یعنی اول سور دن (لیمنسن) البته طوقار
 (الذین کفروا) شوندا این آدملر فی کافر بولد یلر (منهم) آلا ردن یعنی کفر لکنک دایمی اولغانلار دن
 (عذاب الیم) ارانج تکوچی عذاب (ف) (افلا یتوبون) ایا توبه ایتدی لار می (الی الله) الله تعالی
 (و یستغفرونه) والله دن یارلقانمق استمه لار می (والله) الله (غفور رحیم) یارلقانمقوچیم دور و مهر
 بانلیدور (ما المسيح ابن مریم) ای مسدور مریم اوغلی عیسی (الارسول) مکر پیغمبر دور
 (قد خلقت) تحقیق او تدی یلار (من قبله الرسل) اول عیسی دن الک پیغمبر لار (وامه صدیقه)
 اول عیسی ننگ آناسی الله ننگ آیتلر فی راست بلکوچیم دور یعنی حضرت عیسی اوزیدن اول
 او تکان رسوللر کو کدر پیغمبر اولماقده آناسی صدیقه دور (کأنایاء کلان الطعام) بولد یلار
 آلا ر یعنی عیسی بلان آناسی طعام آشار بولد یلار یعنی باشقه آدم لار کوک طعام آشاغان
 آله بولمغه یار امیدور (انظر کیف نبین) قر اغل نیچوکیان قیلور من (لهم الآیات) آلا ر
 اوچون علامت لری (ثم انظر) موندین صوننک قر اغل الله ننگ بر لکن بلمکنن والله ایکن
 لکن بلمکنن صوننک (انی یوقون) نیچوکی طیلور لار یعنی حقی بلودن (ف) موندن
 آرتقی علامت اولور کم بر آدم آشاسه وهم آنکا آدملر ده بولغان بار چه عادت لار لازم بولسه

یقلا ووقضاء حاجت کولار و حالانکه الله تعالی نك ذات پاکی آدملرده بولغان اشلردن پاک دور
 (قُلْ) ایتکل یا محمد (اتعبدون من دون الله) ای عبادة قیلا سر لاری الله دن باشقه (مالا یملک
 لکم ضرر اولانغعا) شول نرسه کا کوچی یتماس اول عبادة قیلغان نرسه نکر ننگ سر لار اوزرینه
 ضرر و فایده قیلورغه (والله هو السميع العليم) والله تعالی اول الله اشکوچیدور و بلکوچیدور
 (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ایتکل یا محمد ای کتاب اهلی (لاتقلوا فی دینکم) چکدن او تمانکر
 اوز دینکرده (غیر الحق) حق بولمغان اشکا (ولاتتبعوا) وایار منکر (اهو اقوم) بر جماعت ننگ
 نفسلرینک تلا دوکینه (قد ضلوا من قبل) آرغون بولدیلار آلاموندن اول (واصلوا کثیرا)
 و آر دور دیلار آدملردن کوبنی (و ضلوا) آر دیلار (عن سواء السبیل) توغری بولدن
 جهودلر ننگ و نصارلر ننگ باشلاری کم هر بر و سی اوز قوملری اوچون برار منذهب بلکولی
 قیلغانلار ایدی (لعن الذین) رحمتدان یراق قیلندی شوندا این آدملارنی کم (کفر و
 من بنی اسرائیل) اسرائیل اولادیدن کافر بولدیلار (علی لسان داود) داود ننگ تلی ایله
 (وعیسی ابن مریم) اوغلی عیسی ننگ تلی بلان (ذلک) او شمولعنت (بمعصوا) الله
 ننگ بیورغانون قبول قیلمغانلار ایدان (وکانوا یعتدون) وچکدن اوتدوکلر ایدان
 (کانوا ایتناهون) و بولدی آلام بر بر و ن طیماس (عن منکر فعلوه) بوزوق اشدن کم
 آتی قیلدیلار (لبئس) فی بوزوق دور (ما کانوا یفعلون) شول اشلر یکم اشلار بولدیلار
 آتی (قری کثیرا منهم) کور ورسنک سین کوب آدملرنی آلامدن (یتولون الذین کفروا)
 آشنالق قیلورلار کافر بولغان آدملار بلان یعنی مشرکلار بلان (لبئس ما قدمت لهم) فی
 بوزوق اشدور آلام ننگ الک یمازکلاری آلام اوچون (انفسهم) آلام ننگ نفسلری (ان
 سخط الله علیهم) اول اشلری الله ننگ آچوقبلغانیدور آلام اوزرینه (و فی العذاب هم)
 آلام عذابده (خالدون) دایم بولغوچیلر دور (ولوکانوا یؤمنون) واکر ایمان
 کیتور کوچی بولسه لار ایدی (بالله) الله تعالی غه (والنبی) و پیغمبرکا (وما انزل الیه)
 و اول نرسه کا کم ایندور لیدی اول پیغمبرکا (ما اتخذوهم اولیاء) دوست تو تماسلر ایدی
 مشرکلارنی (ولکن) لیکن (کثیرا منهم) کوبی آلامدن (فاسقون) بولدن چغو
 چیلر دور (لتجیدن) تحقیق طابارسنک سین (اشد الناس) آدملر ننگ قاتیسن (عداوة)
 دو شمانلقده (للذین امنوا) شوندا این آدملر کا کم ایمان کیتور دیلار (اليهود) جهودلارنی
 (والذین اشركوا) و مشرکلارنی (ولتجیدن) و البته تابارسنک سین (اقر بهم مودة)
 بیك یقنی دوستلقده (للذین امنوا) ایمان کیتورکلار کا (الذین قالوا انانصاری)

(۱۹) اشبو آیات
 مذکورده اشارت یار
 دور حبش نصارالربنک
 بعضی ننگ فضیلتینه جعفر
 طیار بلان رسول علیه
 السلام ننگ خدمتینه کیل
 مسلمان بولدیلار (۱۹)
 شول وقتیکم مکه مکرده
 کافزار مسلمانلارغه ظلم
 قلدیلار پیغمبر من علیه
 السلام آلاغه رخصت بر
 دیکم باشقه برلارکا کوچو
 کر دیب مسلمانلار دن سکسا
 نکه یقین آدملر قابوس
 بالغن وقابوس جماعتلری
 بلان حبش یورطینه کو
 چدیلار آننگ اوچون حبش
 پادشاهی نجاشی ایدی
 بیگ انصافلی بر پادشاه
 ایدی مکه مشرک لری آتی
 قوتوردیلار کم آلارنی
 اوز یورطنکنن چغار دیب
 آلار عیسی فی قول دیب
 ایتلر دیب شول وقتن اول
 پادشاه آلارنی کیتوروب
 حضرت عیسان صرادیلر
 وفرانتی اوزونکنز دیب
 بیوردی آلار قرانتی اوقو
 غانده آتی تنکلاب جماعه
 سی ننگ علمالری ننگ
 کوی یعلاب ایتدیلار
 برکاذخی حضرت عیسی
 شول طریقہ خبرکان اید
 یکم مندن صونک قیامتدن
 اول بر پیغمبر کلیسردور
 اشبوشکسن اول پیغمبر دور
 بس پادشاه بیرون مسلمان
 بولدی اشبویتلر آلارننگ
 حقل ایتدیورولمشدور (جم)

شونداین آدملرنی کم ایتدیلار آلار تحقیق برلار نصارامن دیب (ذک) اشبو (بان منوم)
 شول سببندور کم آلار دن باردور (قسسین) عاللار (ورهبانا) عبادت قیلغوچیلار
 وانهم لایستکرون (۸۲) وهم سببندور کم آلار تکبرک قیلماسلار
 (وَادْأَسْمِعُوا) هر چان اشتسه لار (ما انزل الی الرسول) شونداین نرسه فی ایتدیورلدی
 پیغمبر طرفینه (تری اعینهم) کورورستک سین آلارننگ کوزلارون (تفیض من
 الدع) تولب تاشور یاشدن (مباعر فوا من الحق) شول نرسه سببندن بلدیلار آلار
 حق بولغان نرسه فی (یقولون ربنا) ایتورلار ایدی ای برننگ ربمن (امنا) ایمان
 کیتوردوک (فاکتبنا مع الشاهدین) بس یازغل برلارنی کواهلار بلان یعنی اول جماعت
 جمله سندن کم امتنک کامل بولغانلار ییدن دیب (ومالنا لَنُؤْمِنُ بِاللَّهِ) وفی بولدی برلارکا کم
 ایمان کیتورومیز اللهغه (وما جاءنا من الحق) وشول نرسه کاملدی برکا حق بولغان دیندن
 (ونطمع ان یدخلنا) وفی بولدی برکا طمع قلمیز یعنی امید قلمیز کر واما کلنی برنی
 (ربنا) برننگ ربمن جنتینه (مع القوم الصالحین) اید کوا بولغان قوم بلان (فانابهم
 الله) جز ابردی آلاغه الله (بما قالوا) شول سوزلرینه ایتدیلار (جنات) جنتلر کم
 (تجری من تحتها الأنهار) آغار اول جنتلرننگ آستندان بلغلار (خالدین فیها) منکوا
 بولغانلاری حالده اول جنتده (وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ) اشبو جنت حبش اشیلر ننگ
 جزا سیدور (والذین کفروا) شونداین آدملر کم کافر بولدیلار (وکنذوبا) وبالغانغه
 توتدیلار (بایاتنا) برننگ آیتلار و مرنی (أولئک) اول جماعت (أصحاب الجحیم) (۸۶)
 جهنم ایالر یدور (فی) (یا ایها الذین) ای آچالاین آدملر (امنوا) ایمان کیتوردونکر (لا تحرموا
 طیبات) حرام قیلماکنز پاکیزه بولغان نرسه فی (ما احل الله لکم) شونداین نرسه فی کم حلال قیلدی
 الله تعالی اول نرسه لری سرکا یعنی لذتلارنی (ولا تعتدوا) وچکنن اوتمانکنز (ان الله) البته الله
 (لا یحب المعتدین) سویمز چکنن اوتکنلر فی (وکلوا مما رزقکم الله) و آشانکنز شول
 نرسه دن کم رزقلاندوردی سرکا الله تعالی (حلالا طیبات) پاکیزه بولغان حلال نرسه فی (واتقوا
 الله) وصافلانکر الله دن یعنی عدا بیدن (الذی انتم به) آنداین الله کم (مؤمنون) (۸۸)
 ایمان کیتوردونکر سز آنکا (فی) یعنی نکاح قیلونی قویمانکر ویا که ایت آشامقنی قویمانکنز
 آننگ کوک نرسه لر دورستدور (فی) یعنی بر نرسه کم شر یعتده حلال دور آندن صافلانق
 حبشی ایمس و آندن صافلانق ننگ ایکی صورتی باردور برسی شول دور تقوالق نیت ایلاب
 اوزنکنی زحمتکا صالحه اشبو رهمانیتدور بز منده مهورده مقبول ایسدور بلکه تقوالق

(۱ ف) یمین لغوا ایله کفارت لازم کلن متلاوی کمنسه بر اقدان بر کشنی کوروب گمان ایدوب ایتمدی و الله شول کورونکن کشی زید در دیب وحالا نکه اول کشی زید دکل ایکن کفارت لازم کلمس و یمین منعقلده یعنی قصد ایله قیلغان یمینا اگر حانت اولسه کفارت لازم اولور متلا ایتهسہ بونعمتی آشام یا که اوشبو او یکا کرمام دیب شول نعمتدان آشاسه یا که شول بور طقه کرسه خانس اولور کفارت لازم کلور اگر برشی اوزرینه قصد ایلاب یمین ایتهسہ بس آنک خلاص قیلوب حانت بولسه کفارتی اوج نرسه ننگ برنی ایله که اون مسکینه طعام ویره یا که اون فقیرکا عورت اورتور قدرلی کیوم ویره یا که بر قل آزاد ایده اگرده بو اوج نرسه ننگ هج برینه قدرتی یتسه اوج کون روزه توتہ (جم)

(۲ م)

(۲ ف) بر نرسه ننگ صغولغان شربتی وصوی ایسی بتی ایسر توچکینه ایرشسه آکشاب دیب ایتورلار آزی و کوبی حر امدور و نجسدور اکر ایسر توچکینه بتوشب ایسی بولمهسه حر امدور نجس دکل دور و او طش اوینامه شرط قلیق دور کم

لازم دور شریعت طیغان نرسه لردن و اینکی سی شول دور کم یمین یعنی آنطایتر بر اش قیلمسلق اوچون و حالبوکه اول اش شریعت کامو افتدور بس اول اشنی قیلمسقه آنطایتمسن اکر آنط اینکان بولسه آنطنی بوزوب حانت بولب کفارت بیرسن نیتک کم کیلاچکده بیورغاندور (لایوء اخذکم الله) توتنر سرنی الله (بالغو فی ایمانکم) بوش بولغوچی آنطنکر بلان یعنی موء اخذه قیلمس سرنی الله تعالی قصد قیلمای تلنکر کا کیلکان آنط بلان (ولکن یوء اخذکم) ولیکن توتنر سرنی (بما عقدتم الایمان) حکم قیلما فنکر سببی بلان آنطنکر فی یعنی قصد قیلب (کفارتہ) بس قصدنکر بر لان بولغان آنط نکر ننگ کفارتی (اطعام عشره مساکین) اون مسکین که آشاتما فنکر دور (من اوسطما) شول نرسه ننگ اورتہ سندن (تطعمون اهلکم) آشاتورسن اول نرسه ننگ اوز نکر ننگ جماعتلر و نکرکا (او کسوتهم) یا که شول اون مسکین کا کیوم بیدور مکدور (او تحریر رقیه) یا که بر قل آزاد قیلمقدور (فمن لم یجد) بس هر آدم تابماسه بولارنی (فصیام ثلاثة ایام) اوج کون روزه توتمقدور (ذلک) اشبو ایتولگانلار (کفارة ایمانکم) سرننگ آنطنکر ننگ کفارتی دور (ادخلتم) هر وقتیکه آنط ایتهسہ نکر (واحتفظوا ایمانکم) و صافلانکر اوز نکر ننگ آنطلار و نکرنی یعنی حانت اولسه نکر شولار کفارت دور، لیکن تقدیر کم کوچونکر یتسه حانت اولمه نکر (کذلک) اوشانداق یعنی ایتولگانلر فی بیان قیلدوغی کوک (ببین الله) بیان قیلور الله (لکم) سرننگ اوچون (ایاته) اوزی ننگ علامتلر ون (لعلکم تشکرون) تاکم بولسه سز شکرانه قیلغوچیلردن (ف) (یا ایها الذین امنوا) ای آچالاین آدملر کم ایمان کیتوردونکر (انما الخمر) بودور خمر (والمیسر) و اوتوش اوین (والانصاب) و باطل بولغان عبادت قیلنمشلر ننگ علامتلری یعنی پتلاری (والالزام) و فال اوچون یاصالغان اوقلار (رجس) نجسدور (من عمل الشیطان) شیطان اشلر نندور (فاجتنبوه) بس صافلانکر آلارن (لعلکم تفحسون) تاکم اوله سز سن نجات بولغوچیلردن یعنی قوتولغوچیلردن (انما یرید الشیطان) بودور کم تلار شیطان (ان یوقع) صالما قلیقی (بینکم) سرننگ ارانکرده (العداوة) دوشمنلغنی (والبغضاء) آچونی (فی الخمر) شراب سببی بلان (والمیسر) اوتوش اوین سببی بلان (و یصدکم) طیار سرنی (عن ذکر الله) الله ننگ ذکر و نندن یعنی الله فی ذکر قلمدن (وعن الصلوة) و نماز قلمدن (فهل انتم) ایاسرلاری (متهنون) تیولماغانلار البته طیلونکر یعنی شراب بلان میسر حقیده شوشی قدر آیتلر اوقلوب قورقونلغاچ طیلوا اسمیسر قورقونلغان آدملر

اکر من اوطسام شول
 قدر آچہ بیر رستک دیب
 مثلا واکر سین اوطسانک
 من شول قدر آچہ بیر ور
 من دیب شرط قیلر لار بو
 محض حرام دور اکر شرط
 قلمسه لار ویاکه بر طرف
 شرط ایتمه سه لار حرام
 بولمس بار چه اونه مقاتی لار
 کم آنک شرط یورکوچی
 بولب استعمال قیلنمش
 بولسه حرام دور اکر
 شرط سن اویناسه اوطش
 بولمه سه ده لیکن شیطان
 شونی حیله بلان وسوسه
 قیلب الله تعالی نیک ذکر
 نندن ونبازنن طیسه حرا
 مدور (جم) (م ف)
 (ا ف) بو اورنک سو
 نکونی ذکر قلدی بس
 قورالار هه سی سونکوکا
 کرا دور اشبو ایتنه او او
 لامقنی ابیکی قسم بلان ذکر
 قلدی بر وس قول بلان
 و بر وسی قرال بلان دور
 احرام حالته آونی اولدور
 مک هر ایکسینک بر ابر دور
 یایراقندن قرال بلان اولا
 سن یا که واسطه سن قری
 طوتب بوغز لاسن لیکن
 حیوان فی بوغز لاماقنه ابیکی
 سنک یعنی یراقندن قرال
 بلان اورمق و قولی بلان
 طوتب بوغز بقنده ایروما
 لری باردور آننک
 اوچون یراقندن بسم الله
 ایتب آونی اورسه او او
 یارالانسه اولسه حال دور
 الاقولی بلان قری وقتده
 طوتسه باشقه حیوانلار کورک

کوک (ف) (وَاطِيعُوا اللَّهَ) موین صونک اللهغه (وَاطِيعُوا الرَّسُولَ) وموین صونک
 پیغمبر کا یعنی قبول قیلنک ایتک بلارون رسول علیه السلام شارب الخمر کعباد الوثن یعنی
 شراب اچوسی پوطقه طابونغان کورک دور دینی (وَاحْذَرُوا) صافلانکر کنه لار دن (فَانْ
 تَوَلَّيْتُمْ) اکر یوز قایتارسانکنز (فَاعْلَمُوا) بس بلونکنز (انما علی رسولنا) بودور بر ننگ
 پیغمبر ومراک یعنی تیوش بولغانی (البلاغ المبین) اشکار بولغان امانتن یعنی الله ننگ حکملر ون
 ویورغانلار ون بتوش دور مک دور (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ) یوقدور اول آدلر کاسم (اٰمَنُوا)
 ایمان کیتور دیلار (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وایذ کوا اشلر قیلدی لار (جَنَاحٍ) کنه (فِي مَا طَعَمُوا)
 شول نرسه ده کم آشادیلر آنی یعنی حرام بولسدن الک (اِذَا مَا اتَّقَوْا) هر وقتده کم
 صافلاندی لار آلا (وَآمَنُوا) وایمان کیتور دیلار (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) واشلا دیلر ایدن
 عمل لری (ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا) موندین صونک صافلاندی لار وایمان کیتور دیلار (ثُمَّ اتَّقَوْا)
 موندین صونک صافلاندی لار (وَاحْسِنُوا) یحش اشلر اشلا دیلار (وَاللَّهُ يَحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)
 الله سو بر یحش اش قلوچیلر فی (ف) اکر کفر حالنده حرامنی آشاسالر موندین صونک
 مسلمان بولب اول نرسه ننگ حرام اولغانن بلب آنی قویسه لار وخیر لی بولغان اشلر کنا تب
 اولسه لار کفر حالته قلدوغی کنه لار ون عفو قیلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای آچالاین آدلر کم
 ایمان کیتور دوکنز (لِيُبَلِّغُكُمْ اللَّهُ) صنارسن لاری الله تعالی (بَشِيرًا) بر نرسه بلانکم
 (مِنَ الصَّيْدِ) آودن یعنی آو اولماقدن (تَنَاهَى) ابر وشر اول آوغه (أَيْدِيَكُمْ) سن ننگ
 قولونکنز (وَمَرَّحَمَكُم) سونکوکنز (لِيَعْلَمَ اللَّهُ) تاکم آیر ولغوچی قیلر الله (مَنْ يَخَافْهُ
 بِالْغَيْبِ) شول آدلر انیکم اوز بدن قورقور کورما نیچه (فَمَنْ اعْتَدَى) بس بر آدم تعدی
 قیلسه یعنی اولسه (بَعْدَ ذَلِكَ) موندین صونک یعنی الله ننگ امتحان قلماقیدن صونک
 (فَلَهُ عَذَابُ الْيَمِّ) آننگ اوچون دور رنجتکوچی عذاب (ف) (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای
 آچالاین آدلر ایمان کیتور دوکنز (لِأَتَقْتُمُوا الصَّيْدَ) اولتورمکنز کیوکنی (وَأَنْتُمْ حَرَمٌ)
 وحالانکده سن احرام باغلاغان سنز (وَمَنْ قَتَلَهُ) وبر آدم اولتورسه کیوکنی (مِنْكُمْ) سن دن
 (مَتَّعِدًا) یوری قصد قیلب (فَجَزَاءٌ) بس واجبدور جزا (مِثْلَ مَا قَتَلْتُمْ مِنَ النَّعَمِ) اشبو جزا
 اولتور دوکن نرسه ننگ او حشاش دور تویه وصغر وقوی چسنندن (يُحْكَمُ) حکم قیلر (به) آننگ
 بلان (ذَوَاعِدَلٍ) ابیکی عدل کشی (مِنْكُمْ) سن دن (هُدًى) اول جزا قری بان بولب (بِالْفِ
 الْكُفْبَةِ) کعبه کا یوشسه فقیر لار کا صدقه قیلنور (أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينٍ) یا که اول جزا
 کفارت دور فقیر لار طعامیدور (أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا) یا که فقیر لار صانچه روزه طومتقدور

(۲ ف)

(۱ ف) احرام حالنده
 دينك ننگ اوى يعنى
 بالغى حلال قلندى
 ودخى دينك ننگ طعامى
 يعنى بر بالقمك صودن
 يراق توشب اوز اوزينه
 اولسه اول دخى خلالدور
 بلدور ديك سرتك فايدا
 اوچون اشمويا لغنى اولامغه
 سركا رخصت بردى بر
 آدم بلمه سه بو اونك حلال
 بولغى حاجيغه فصوصدور
 آلاى توكل بلكه بارچه مسا
 فرلار ننگ فايدة لرى
 اوچون كولر ننگ بالغى
 دنك ننگ آوى كو ك حلال
 بولدى اشبو حكم اولامق
 اوچون معلوم بولدى مكه نى
 قصد قىلب احرام باغلاسه
 بس احرام اچنك اولامق
 حرامدور ومكه شهر ونك
 بولدوقلار ونده هميشه
 اولامق حرامدور بلكه
 اولرى قورقوتيق قاچر
 مق درست توكلدور (جم)
 (۲ ف) عرب يورطى
 حاكسز ايدى هميشه
 ارالرنك صوغش بولب
 فتنه قالقور ايدى ليكن
 كعبه معظمه ننگ الوغلى
 وقدرى عرب اراسته
 ثابت ايدى وحرام بولغان
 آيلارده ايمن و امانلغين
 تورا ايدى واشمو آيلرده
 هر بر آدم سفر قىلب استكا
 تن طابار ايدى وقربا
 نلرى بلان كر وانلرى
 امانلق بلان كيتروكيلر

(ليدوق) تاكم طاتوته (وبال آهره) اوزاش ننگ جزاستى (عفا الله) عفو قلدى الله (عماسلى)
 شول نرسدنكم كچدى (ومن عاد) وبر آدم دخى قاتسه يعنى ايكنى مرتبه قبلسه (فبنتقم
 الله منه) اوچ آلور الله آندن (والله عز يز) الله كوچليدور غالب اولر (ذوانتقام)
 اوچ آلمق اياسيدور (ف) مثلا شول طريقه دوركم احرام حالنده بر آدم آوطوتسه بس اول
 آدم كالازمدور شول آونى يبارمك اكر يبارسه اولتورسه اوچ اش ننگ برى لازم بولر
 برى شول كيك ننگ او حشاشن حرمده بوغزلق مثلى يعنى او حشاشى امام شافعى قاشنده
 كوده ده صورنده بر بولمقدور مثلا قوى ياكجه ياصغر ياتوه كعبه كا يتوشدور وب آنده
 بوغزلب فقير لار كا تقسيم قيله واووزى آشاميه وامام اعظم قاشنده كيك ننگ قيمتى قدرلى
 بوداى يا آره صاب آلب فقير لار كا بيره وياكه مسكينلر سانچه روزنطوته وكيك ننگ
 قيمتى مسلمه انلر دن ايكي انصافلى آدم بهاسين قويه (ادللكم) وحلال قىلندى سز ننگ
 اوچون (صيد البحر) دنك ننگ آوى (وطعامه) وانى آشامق (متعالكم) تاكم فايدا بولر سز ننگ
 اوچون (وللسيارة) ومسافر لار اوچون (وحرم عليكم) وحرام قىلندى سز ننگ اوزار وكر كا
 (صيد البر) قر اولارى (مادهتم حرما) احرام اچنده دايم بولدوقده (واتقوا الله)
 وصافلانك الله دن (الذى اليه) آنداين الله كم اول اللهغه (تحشرون) قوبار ولب
 جيولرسز (ف) (جعل الله) قلدى الله (الكعبة البيت الحرام) كعبه نى حرم تلى بولغان اوى كم
 (قيامالناس) آدملر كا ايمن بولب طرمقعه (والشهر الحرام) وصوغش حرام اولغان آيلارنى
 (والهدى) وقر بانلق ننگ (والتلائد) واول حيوانلر نى هم مويندك بر علامت اصلر (ذلك)
 اشمو بيان قلونك سببى آنك اوچوندوركم (تعلموا) تاكم بيله سز (ان الله) درستلكن
 الله (يعلم) بلر (مافى السموات ومافى الارض) اول نرسه لر نيكم كوكلارده ويرده بولدى
 (وان الله) وتاكم بلا سز كم البته الله (بكل شء) هر نرسه نى (عليم) بلكوچيدور
 (يعنى اشمو ابلكانلار آدملر ننگ اشلرى ننگ تز ولمكينه سبب قلدى (ف اعلموا ان الله)
 بيلوكن البته الله (شديد العقاب) عذابى قاتيدور (وان الله) وينه بلوكن البته الله (غفور
 رحيم) يارلقاغوچيدور ومهر بانليدور (ماعلى الرسول) يوقدور رسول كا (الابلاغ)
 مكر الله ننگ حكملارون يتوشدور مكدور (والله) البته الله (يعلم) بلر (ماتبدون)
 شول نرسنى آشكارا قىلرسز سز (وماتكثون) ويشرون قىلرسز سز اول نرسنى (قل)
 ايتكل يا محمد (لايستوى الجبث) برداى بولمس شاقش نرسه (والطيب) وياكيزه
 نرسه (ولو اعجبك) اكر عجبكا قالدورسه ده سنى (كثرة الجبث) شاقش نرسه ننگ

ایدی دنیا تر وکلوکنی
 او تکزور لر ایدی (جم)
 (۱ ف) یعنی کندوا یا
 شنکر دن بر نرسدن صراما
 نکر کم بونرسه خلالمی
 ویا حرامی دیب و فلان
 اشنی اشلم هی یا شله میم
 می دیب بلکه هر نرسه کم
 شریعتک بار دور آنک
 بلان اش قیل و اول نرسکم
 بیورمدی آئی عفو دیب
 بلنک تاکم دینک آسانلق
 بولسن اوچون اکر هر
 بر مستله ده بر جواب
 کیلسه اول وقتده
 چتن لک بولور قیله آلماسز
 نیتک کم او تکز امتار
 قیله آلمادیلار نیتک کم
 نمود قوم حضرت صالحدن
 بالالی تویه استدیلا راندن
 صونک ینه کفر لکنه بولد
 یلار عذابه یولقدیلار
 و حضرت عیسی نیک قوم
 مائل صرا دیلار بیوردن
 للهنگ امر ون طوتمای
 صورتلری آلوشتندی
 و اول نرسکم الله تعالی
 بیان قلمدی اصلی یوقدر
 و مونک کوکدر فایلسی
 بولمن نرسه فی صرامق
 مثلامن اتم کمدر ومنم
 خاتونم اوبن فی اش قیله
 دیب اکر پیغمبر جواب
 برسه قایغوغه توشوبولر
 نیتک کم بر آدم یارسول
 الله منم اتم کمدور دیب
 صرا دوقن حد یفه دور دینی
 و حالانکه ایکنجی آدم ننگ
 اوغلی بولماقی بلان مشهور
 ایدی (جم) (م ف)

کوبلکی (فاتقوا الله) صافلاتونکر الله دن (یا اولی الالباب) ای عقل ایالری (لعلکم
 تفاحون) تاکه بوله سر سزلار قوتولغوچی یعنی الله ننگ عذابندن (ف) یعنی بر مال
 کم شریعت حکیمنه موافق اولب قوللر ینه توشسه اول پاکیزه دور آز اولسه ده بحشیدور
 و بر مال شریعت حکیمنه خلاف اولب قوللر ینه توشسه شاقشیدور آنک کوبلکینه قراماسنلار
 متلاقوی ایتی ننگ بر قداغی بر پوت دونکوز ایتدان یحشیدور (یا ایها الذین آمنوا)
 ای آچلا بن مسلمانلر (لا تستلوا عن اشیاء) سرمانکز نرسه لر دن کم (ان تبدلکم) اکر
 ظاهر بولسه سز کا نرسه لر ننگ حقیقتی (تسوءکم) قایغوغه صالر سز فی (وان تستلوا عنها)
 اکر صراسانکز اول نرسه لر دن (حین ینزل القرآن) قرآن ایندور ولکان وقتده یعنی
 زمانک (تبدلکم) سز کا ظاهر بولور ینه قایغور ورسز (عفا الله عنها) کچدی الله تعالی سوء الکر دن
 (والله غفور حلیم) الله یارلقاغوچیدور یومشاقلق ایاسیدور (ف) آدملر رسول
 علیه السلام دن صرا دیلار اتم کمدور دیب وبعصیسی صرا دیلار منم بر وم جهنم میدور یاچنت
 میدردیب اوشبو آیت نازل بولدی (قد سألها) تحقیق صراغانلار ایدی اوشبوننگ اوحشاشلی
 نرسه دن (قوم من قبلکم) بر جهعت سز دن اول (ثم اصبحوا بها کافرین) موندن صونک
 اور ولدیلار صرامقلری سبیلی اول نرسه لار کا منکیر بولماغه (ف) (ما جعل الله) دورست
 قیلما دی الله تعالی (من بحیره) هیچ بر بحیره فی (ولاسائیه) وسائیه فی (ولا وصیله) وصیله فی
 (ولاحام) و حامنی (ولکن الذین) ولیکن اول آدملر کم (کفر وا) کافر بولدیلار (بفتورن)
 یابرلار (علی الله الکتب) الله اوزر ینه یالغاننی (واکثرهم) و آلاز ننگ کوبی (لا یعقلون)
 بلر لار یعنی جاهلیت زمانیده اولان خلق ننگ چقرغان باطل حکملری بر وس بحیره ایدی
 اول شوندا ای تویه دور کم متلابر آنا تویه فی بش بالا تودور و ب صونکفی بالاسی ابر بولسه
 اول تویه ننگ قولاغن باروب بوش بیارور لار ایدی سودون صاوماسلار ایدی و بوک
 یوکلا مسلر ایدی وهم سائیه دور اول شول حیواندور اکر آورولاری بولسه یا که غایب لری
 اولب آوروم صحت لانسه ویا غایم کیلسه آز ادا بولسن دیب ندر قیلب تلاکانلاری بولدوقن
 آئی هم بوش قویار لار ایدی وهم وصیله دور اول شول حیواندور قایسی آدم لار ندر قیلر لار
 ایدی اشیو آنا قوی بالاسی ابرکک بولسه آئی پت لار ننگ ندری اوچون بوغر لار من اکر
 بیگ بولسه اوزوم اوچون بوش قویار من دیلار ایدی بس ایگزر بولب بری ابرکک بر وس
 بیگ بولسه هر ایکسن بوش قویار لار ایدی پتلی اوچون بوغان لاسلر ایدی وهم حامدور
 اول شول دیواندور اکر بر ابرکک تویه ننگ صلبندن اون بالا کیلسه اول تویینی منودن

ویوک یوکلادن عفو قلیب بوش قویارلار ایدی اما آشادن و اچودن طیمسر ایدی اشبو
اشلر فی شریعت امری دیب گمان قیلرلار ایدی الله تعالی بولارنک بارچه سن بوزوق
اش دیب آیت ایندوردی (وَ اذْ قیلَ لَهُمْ) و هر چنان ایتولسه آلاغه (تعالو) کیلوکز
دیپ (الی ما انزل الله) الله ننگ ایندوردوکی نرسهکا (والی الرسول) و پیغمبر جانبینه
(قالوا) ایترلاریم (حسبنا) یتار برکا (ما وجدنا) اول نرسکم طابوق بولار (علیه
اباءنا) آنک اوزارینه آطالار و من فی دیب (اولوکان اباؤهم) اگر چند یکه بولسه لارده می
آلاننگ آطالری (لا یعلمون شیئا) هیچ بر نرسنی بیلمز (ولا یهتدون) هیچ بر بول
طامس یعنی هیچ نرسه بلما کان و بول طابماغان بولسه لارده می (فی) یعنی آتاننگ حاللاری
بلنسه کم بلیکو چیدور و حلقده دور آکا ایارمک و آنک بولی بلان بورمک واجب دور اگر
آلای بولمه سه بلکه نادان و آرغلقده اولسه اول آطاعه ایارمک محض آرغلقدور (یا ایها
الذین امنوا) ای آچالاین ایمان کیتورکان آدملر (علیکم) لازم بولسن سرکا (انفسکم)
اوزوکزنی صافلاملق (لا یضرکم) ضرر یتوشدور مس سرکا (من ضل) اول آدملر کم
آزدی (اذا اهتدیتم) هر وقتکم حق بولنی طابسانکز سن (الی الله) اللهغه دور (مرجعکم
جیعا) بارچه نکر ننگ قایتاچاغی (فینبئکم) بش خبر بیرور سرکا (بما کنتم) شول
نرسه بلانکم بولدونکر سن (تعلمون) اشلا کوچی یعنی سرلار توز و کلک ایاسی بولب
جشی اشلر بلان بیوروب بوزوق اشلردن طیب اولسه نکر خلاقلده بولغانلارننگ خلاقلی
ضرر قلمس سرکا (یا ایها الذین امنوا) ای ایمان کیتورکان آدملار (شهادت بینکم)
شهادت ننگ یعنی کواهلقت ننگ قدیمی سر ننگ آرانکرده (اذا حضر) هر وقت یتوشسه
(احدکم الموت) سر ننگ بر اوکرکا اولوم (حین الوصیه) وصیت وقتنده (اثنان)
ایکیدور یعنی آدملردن (ذو اعدل منکم) انصافی ایالری دور سرلاردن یعنی مسلمانلردن
(او اخرا من غیرکم) یا یکی باشقه آدملردن سر دن باشقه دن (ان انتم) اگر بولسه
نکر سن (ضریتم فی الارض) سفر قیلغوچی برده (فاصابکم مصیبه الموت) بس یتوشسه
سرکا اولوم قایغوسی (تحبسونهما) اگر کواهلردن گمان قیلسه نکر حیانت قیلورلار دیب
یعنی شیک لانسه نکر (من بعد الصلوة) تورغوزونکر آلا ری ایکندی نماز ندن صونکغه چه
(فیقسمان بالله) بس آنطایته لر آلر الله تعالی غه (ان ارتبتم) بر آلیمیز آنطمز قارشوسینه
(لانشری به ثننا) صاتیبمز اول آنطنی آچهغه یعنی آلیمز آنک قارشوسینه
دنیا ننگ بهاستی (ولوکان ذاقرب) اگر بولسه ده فاید هسینه کواهلقت بر دو کمز آدم

یقین لارومردن (ولانکتُم) یشرمیمز (شهادة الله) الله ننگ شهادتنی یعنی شول حق بولغان کواهلحق بلان الله آنی بیوردی (انا اذا) تحقیق بر لار شول وقتنک یعنی حقنی یشرسک (لمن الاثمین) کناه اشلیلردن بولورمز (فان عثر علی انهما) اکر بلنمش بولسه کم شول ایکی کواه (استحقا انما) تیوشلی بولدیلار کناغنه یعنی اشلا دیلار کناهنی یعنی یالغان کواه بر کانلار و یالغان آنطایکتکلار (فاخران) بس ایکنچی ایکی آملر (بقومان) تورهلار (مقامهما) اول خیانت قیلغان ایکی کواه ننگ اورنینه (من الذین) شوندا این آملردن (استحق علیهم الاولیان) تیوش بولدی اول ایکی آدمغه اولکان آدمغه یقین وولی و وارث بولمق یعنی وارث بولغانلاردن تورغوزولر مال ننگ ایاسی بولوب بر برینه خیانت قلمی تورغانلاردن (فیتقسمان بالله) آنطایته لر آلاکرم اللهغه (لشهادتنا) بز ننگ کواهلوقیز (احق) توغریدور (من شهادتهما) آلارننگ ایکیسی ننگ کواهلغندن دیب (وما اعتدینا) وآنطده حق بولغاندن اوتادوک دیب (انا اذا) البته بر لار اول وقتده یعنی حق بولغاندن اوتسک (لمن الظالمین) بوزوق اش قیلوچیلردن بولورمز یعنی اول ایکی آدم ننگ کناهن اثبات و واجب قیلغان اشاری بلنسه خیانت و اوغرولق و یالغان آنط قیلمق کواک اوشبو خیانت قیلغوچیلر ننگ برینه اولز برینه خیانت بولنغان وارثلاردن ایکی آدمنی تورعزب آلاز آنط ایته لر کم بر ننگ کواهلوقیز اول خیانت قیلغوچیلر ننگ که اهلغیدان بیک آرتقدور و تیوشلیدور دیب آننگ اوچون بر لار میتنگ یقین قرداشلردن بولغانلوقیزدن آننگ حالنی بیک بلامز و یالغان برده دخی کواهلحق بیروب اوزومزنی خیانتچیلر جماعه سندن قیلماز دیب (ذلك) اوشبو بول (ادنی) بیک یقندور کم (ان یأتوا) شونکار کم کیتوره لار کواهلار (بالشهادة) کواهلقلر و فی (علی وجهها) وجهی اوز برینه یعنی کواهلحق بر وده حق لق اوز برینه بر و لار حیانت سز (او یحافوا) یاکه قور قورلار (ان ترد ایمان) قایتار ولمقدن آنطلاری (بعد ایمانهم) ایکنچیلر ننگ آنطلاری صونکنان یعنی آنط قیلغان شاهدلار قور قورلار کم اوزلری آنط قیلغاندین صونک وارثلار دخی آنط ایته لار وارثلار ننگ آنطی قبول بولب اوز آنطلاری قبول قیلنمایچه آنطلاری یالغان بولغانی بلنب رسوا و او یاطلی اولمقدن بس شوننگ اوچون یالغان آنط قیلماسلر (واتقوا الله) و صافلاننگ الله دن (واسمعوا) و ایشته و نکرز الله ننگ حکمنی یعنی قبول قیلونکرز (والله) الله (لایهدی القوم الفاسقین) یول کورستمز حق یولدن قاچقانلارغه (ف) یوم یجمع الله) کونکونکا کیتور شول کوننی کم یعنی قیامت کوننی جبار الله (الرسل)

(ا ف) یعنی دینونکرز اهلندن ایکی کواه ننگ سوزنده شیک و شبهه قیلسه نکرز آنلار الله تعالی کا یمین ایدر لار بو طور یقچه ایتور لار بر لار اوشبو یمی نمرده دنیا اوچون یالغانغه و یوق بر کایمین ایدوب بر نرسنه فی طمع ایدر ایما سمرنا کرده یاقن قرداشلر مرتنگ مالی اولسه ده ییمینرنی دنیا مالینه آلتشورماز (ف) یعنی مسلمان کیمسه که تیوشلی دور اولدگی وقتنک مالینک اشنی ایکی اعتبار و دیا نتملی مسلمانلارغه طابشر سون و اکر بر مسلمان کیمسه سفرده اولماکنی ظن ایته اول سفرده مسلما نلاردن کیمسه بولمسه بس اول وقتن ایکی کافرکا مالی طابشر مق دورست ایدی اسلامک اولکنده آننگ اوچون اول زمانن اهل اسلام از ایدی خصو صاسفرده هیچ بولماس ایدی صونکندن بو حکم و اشهدوا ذوی عدل منکم آیتیه نسخ اولندی (جم) (ف)

پیغمبر لاری (فیقول) بس ایتور آلا رغه (ماذا اجبتم) فی جواب پیر ولدی سز لار کادیب
 (قالوا) ایتور لاری پیغمبر لار (لأعلم لنا) هیچ بلما کمز یوقدور بر ننگ (انک) تحقیق
 سین (انت) سین سنک (علام الغیوب) ۱۰۹ یشر ون بولغانلاری بلكوچی (ف) الله
 تعالی کافر لارکا ایشئدور مک اوچون پیغمبر لار دن صورار من سرنی اول آدم لرغه بیار کان
 ایدوم آلا سرنی قبول قیلدی لار می دیب پیغمبر لار الله تعالی ننگ بلما کینه طاپشور لار
 کم بر لرده کونکلاری ننگ خبری یوقدور حقیقت حال لر فی بلیمز دیب بو آیت ننگ معناسی
 شولایدور کم واشبو آیت اول آدم لر کبلدوردیکم آلا مفر وردولار پیغمبر لار ننگ شفاعتینه
 بلدوره لار کم الله تعالی قارشوسنده هیچ بر آدم بر آدم ننگ کونکلینه کواهلک بر مس وهم هیچ
 بر آدم بر آدمغه یاردیجی بولمز (اذقال الله) شول وقتده ایتدی الله (یا عیسی ابن مریم)
 ای مریم اوغلی عیسی (اذکر) یادونکا توشر (نعمتی علیک) منن نعمتنی سننک
 اوزرونکا (وعلی والدتک) وسننک آنانک اوزرینه (اذایدتک) شول وقتده کم قوت
 بیردوک سنکا (بروح القدس) روح القدس بلان یعنی جبرائیل واسطه سی بلان (تکلم
 الناس) سویلاشدوردوک آده لار بلان (فی المهد) بیسکده بولغانونکده (وکتبا)
 کچیکده (واذعلمتک الکتاب) شول وقتنی کم ایراندوک سنکا کتابنی (والحکمة) وعلمنی
 (والتوراة) وتوراتنی (والانجیل) انجیلنی (واذخلق) شول وقتنی کم بر اتورا
 (من الطین) بالقدن (کهیمة الطیر) قوش صورتی کونک (باذنی) منن
 (فتفخ فیها) بس صولش اوردوک اول صورتی کا (فتکون طیرا) بس بولور ایرده
 صورت بر قوش (باذنی) منن حکم بلان (وتبری الاکمه) ویحشی قیلدونک آ
 صوقر توغانلاری یعنی کوزلی قیلدونک (والابریص باذنی) ویحشی قیلدونک آتلیلر فی
 منن حکم بلان (واذخرج الموتی باذنی) وشول وقتنی کم چغارور ایدونک اولکانلاری
 حکم بلان یعنی جبر لار وندن تروک (واذکففت) شول وقتنی کم طیدوم میمن یعنی قایتاردور
 (بنی اسرائیل) اسرائیل بالالاری ننگ یاوزلغن (عنک) سیندن (اذجهتهم) شول
 وقتده کم کیتور ننگ آلا رغه یعنی اسرائیل بالالارینه (بالبینات) معجزه لر فی (فقال
 الذین کفروا) بس ایتدی لار کافر بولغانلار (منهم) آلا ردن (ان هذا) ایسدرور
 بو (الاسحرمبین) مکر اشکارا بولغان سحر دور دیب یعنی اسرائیل بالالار فی سندن
 طیدوق بیارمدوک آلا رنی سنی اولتورمک کا (واذأوحیت) وچونکم الهام قیلدوق (الی
 الحوارین) حواریونغه یعنی حواریون ننگ کونکلارینه صالدوق حواریون عیسی علیه

(ا ف) آیت ننگ تاو
 یلی امام شافعی ننگ قاشنک
 شهادتدن مراد وصیتدور
 ومنکم دن مراد یقین لر
 ونکر دن دیکدور ایکی
 کمسنه فی ذکر ایتمک احتیاط
 اوچوندور ویمین بیرمک
 مدع علیه اولمق اعتبار یله
 دور واشبو دعواده که
 خیانت ایتشلر وایکنی
 نمازی تعین ایتمک
 یمیننی تغلیظ اوچوندور
 بو وقتن آدلار ننگ کوبیرک
 جیلماق وقتی اولغانیدن
 ایمان اهلی یالغان یمین
 ایتمک دن صاقلانور لار
 ایدی یالغان اولدغی معلوم
 اولوب رسوای اولور مر دیو
 میت ننگ ولیلر نرننگ
 اوزنک قیلدی انلار ننگ
 مدع علیه اولغانلاری اوچو
 ندر شول دعواده امام اعظم
 قاشنک مسئله امام شافعی ننگ
 قاشندغی کبک در لیکن
 یوقدور بارکه ایکندی نمازی
 تعین ایتمک اول جهندن
 دور کم قاضیلر اول وقتن
 حکمه ده بولور لار بس یمین
 ایتمک تیشولی دور حکم
 حکمه سنک اولمق دیب
 (ف) بعد ایمانهم یعنی
 بر کمسنه بلسه کم اوزی
 یمین ایتد کدان صونک
 مدعی گه یمین ویرما
 سکلرون اول وقت یالغان
 یرکه یمین ایدر واکر
 بلسه کم یالغان یمینی ظاهر
 اولماچغن مدعی لراکیمین
 بیرمک ایلده وحق

السلام قومی ننگ خواصلر یدور (ان آموا بی) ایمان کیتورننگ منکا (ویر سولی) ویشم پیغمبر مه دیب (قالوا) ایتدیلار (امانا) ایمان کیتور دوک دیب (و اشهد باننا) وکوا هلق بیر ای عیسی کم بیلار (مسلمون) مسلمانن (اذ قال الحواریون) وچانکم ایتدی حواریون (یا عیسی ابن مریم) ای مریم اوغلی عیسی (هل یستطیع ربک) ایاقیه بیلر می سنک ربنک کم (ان ینزل) ایندرمک کا (علینا) برننگ اوزرومرکا (مائدة) دسترخانی یعنی طعامی بولغان دسترخانی (من السماء) کوکدن (قال اتقوا الله) ایتدی عیسی صافلاننگ الله دن (ان کتتم) اکر بولسانکنر سن (مؤمنین) ایمان کیتورکو چیلر دن (ف) آیتنک حاصلی بودور کم الهام قیلدوق حواریونلارغه اول وقتده کم معجزه استدیلر تلاد کلر چیه معجزه نی کورمک اوچون (ف) هل یستطیع ننگ معاسی شولای پولادور ای عیسی سینک دعانک برکاتی بلان الله تعالی برننگ اوچون اوشبو قدر معجزه نی احسان قیلر می ویا که قلمر می دیکدور عیسی علیه السلام ایتدیکم الله تعالی دن صافلاننگ آننگ اوچون قولغه تیوش ایسدور کم الله تعالی فی صنه معلق منم تلاد وکنی بیر ور می ویایبیر مری دیب اکر چندیکه الله تعالی قولینه رعایت قیلب بیک محبت قلسده ده (قالوا) ایتدیلار (نریداننا کل منیا) تلبیر برکم آشامغه اول دسترخاندن (و تطمئن قلوبنا) وقرار طابه برننگ کونگلور من (ونعلم ان قد) بلیک برکم تحقیق (صدقتنا) راست سوبیلدنگ برکا (و نکون علیها) و بوله لم شول دسترخاننگ اینمکی اوزار بنه (من الشاهدین) کوا بولوچیلر دن (ف) یعنی دسترخانی برکت بولمق امید یبلان واشبو معجزه مشهور اولمغی اوچون صرار مر بولمه سه صنامق اوچون صرامیهر دیب (قال عیسی ابن مریم) ایتدی مریم اوغلی عیسی (اللهم ربنا) یا الله برننگ رب من (انزل علینا) ایندور برننگ اوزارومرکا (مائدة من السماء) طعامدن طولغان دسترخانی کوکدن (تکون لنا) تاکم بولر برننگ اوچون یعنی مائده اینکن کون (عیدا لا اولنا و اخرنا) بیرام برننگ امت برننگ اوللر بنه و آخرلار بنه (و اویامک) و معجزه بوله سیندن (وارزقتنا) ویریرقلاندور بزنی (و انت) و سن (خیر الرازقین) رزق بیرکانلارننگ ایدکوسی سن (ف) ایتولدیکم اول سفره یکشبه کوننده ایتدی و شول کون نصارالرننگ بیرام کونیدور نیتک کم جمعه کونی مسلمانلارننگ بیر امیدور (قال الله) ایتدی الله (انی منزلها) تحقیق من ایندورور من (علیکم) سرکا (فمن یکفر یعد) بس بر آدم کافر بولسه آندن صونک (منکم) سردن (فانی) بس البته من (اعذب) عذاب قیلور من انی (عذابا) بر عذاب

آنلارننگ بیمن ایله ثابت اولاجغن اول وقتک بلغان بیمندن صافلاننوزلار (ف) رسول اکرم ماننک صحابه دن بیدیل حضرت لری سودا ایله شامغه بارغنده یولک آور اولدقن بارجه ماللا رون بر کلعد کا یازوب کش کا بلد رما چیه اول یازونی نرسه لر ننگ آراسنه یاشرحی بعده آرووی قوتلاند وکنده جمیع نرسه لر نی اهل اسلامدان کشی اولمد یغندان کفاردن تیمم الدار وعدی اسملی ایکی کش کا جمیع نرسه لر ون طابشر وب مدینه ده اهلر بنه ویر مکار ایلدی بیدیل وفات اولدقن بر کموش صاوت اچنده اوچ یوزمقال کموشنی آلب وباشقه لر نی مدینه ده بد یل ننگ اهلینه ویردیلار نرسه لاری آلدیلار آراسنه بد یلننگ یازدی کعزنی تابدیلار مذکور صاوت و کموشنی تابهای تیمم کا وعدی کا کیلوب ایتدی یلار بوسرکا طابشرغان ماللاردان مرض موتنگ هیچ نرسه سولار کا صائدیهی دیدیلار انار ایتدیلر صا تهادی دیب ورته لری ایدی ماللار اچنک بر کلعد تابدیق ماللاری یازلمشدر امید ی اول نرسه لاردان برصاوت ایله اوچ یوز مثقال کموش یوق دید یکن تیمم وعدی برکا بیر

ایتدیلار رسول اکرم
 حضورنده دعوا قیلشد فلا
 رنده یتہ انکار ایدوب
 بیمن ایتد کلرنک بر نرسه
 لازم اولیادی صونکره اول
 قدح یعنی اول صاوت بر
 قوی کتوچی سی فاشنده
 طابلدوقدین صرادوقلار
 یدہ تبیم وعدیدن آلدوم
 دیدی بدیلننک اهلی
 آلارنی طوتب نزع
 قیلشدوقلار یدہ بز موفی
 بدیلدن صاتب آلدوق
 لیکن کواهارومز اولدو
 قدین اقرار قلمق استما
 دوک دیدیلار ورثه انلری
 یتہ پیغمبر علیه السلامه
 کیتور دکلرنده فان عشر
 الایه انوب اول وقت
 ورثه ننگ قومندن
 عمر بن العاص ومطلب
 بن ابی وداعه اول صاوت
 بدیلنک اولدغینه بیمن
 ایتد کلرنده ورثه کا حکم
 اولندی بعد تبیم الداری
 اسلامه کیلکده ایتور
 ایدیکم الله وسوله صوتنی
 من ألمش ایدوم الله تعالی
 دان یارلقانقنی صور یدر
 من دیوکچیلمیگنه اقرار
 قیلدی (یا عیسی بن
 مریم هل یستطیع ربک
 هل یفعل او هل یطیعک
 ربک ان سألت فاستطاع
 واطاع یعنی کا استجاب
 واجاب هل یستطیع ربک
 علی ای هل تستطیع سوال
 ربک فحذی المضاف
 والمعنی هل نسئله ذلك
 (مدارک)

بلان (لا اعدیه) عذاب قلمیمین اول عذاب بلان (أحدًا) هج بر آدمکا (من العالمین) (۱۱۵)
 عالمردن (ف) (وَأَذَقَ اللَّهُ) وایسونکا کیتور شول وقتنیکم ایتدی الله (یا عیسی بن
 مریم) ای مریم و اعلی عیسی (أَنْتَ قُلْتَ) ایاسنی ایتدونک (للتاس) آدملرکا
 (اتخذونی) توتونکرز منی (وَأَمَّا الْهَيِّينَ) ومنم انامنی یعنی ایکی آله (من ذون الله)
 الله دین باشقه (قَالَ) ایتدی عیسی (سَعَانَكَ) پا کلمک بلان ذکر قیللام سنی (مَایکون لی)
 تیوش ایمسدور منکاکم (أَنْ أَقُولَ) ایتکم (مَایس لی بحق) منکا تیوش وحق
 بولماغان سوزنی (أَنْ كُنْتُ قَاتِلَهُ) اکر بولسم مین ایتور اول سوزنی (فقد علمته) بس
 تحقیق بلور ایدو ک آنی (تَعَلَّمَ مَافِي نَفْسِي) بلور سنک سین منم کونکولمه بولغانی (وَلَا أَعْلَمُ
 مَافِي نَفْسِكَ) ومن بلمیم سنک ذاتنکده بولغان نرسنی (أَنْكَ) تحقیق سین (أَنْتَ)
 سین سنک (عَلَامُ الْغُیُوبِ) (۱۱۶) یشر ون بولغان اشلر نی بنگوچی (ن) الله تعالی قیامت
 کوننده اوزنی ننگ نعمتلر نی عیسی علیه السلامه بلدر وب موندین صونک ایتور کم اوزونکا
 آله دیدو کم یادیمدونکی نصارالرننگ شبهه سن کامل وجه بلان کیسک اوچون وهم بیک
 محکم قیلیق اوچون (مَافَلْتُ لَهُمْ) من ایتدوم آلارغه (الاما امرتنی به) مکر ایتدوم شول
 نرسه فی کم بیورغان ایدونک سین منکا اول نرسه بلان کم (أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ) تاکه عبادت
 قیلونکرز اللهغه دیب ایتدوم (رَبِّ وَرَبِّكُمْ) منبریم وسر ننگ ریتکرز دور اول الله (وَكُنْتُ
 بولدوم مین (عَلَيْهِمْ) آلارغه (شَهِيدًا) صافلاغوچی (مَافَدْتُ فِيهِمْ) بولغانم مدتده
 مین آلارنک آراسنده (فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي) بس اول وقتک منی آلدونک یعنی کوتاردنک منی
 (كُنْتُ أَنْتَ) بولدونک سین (الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ) صافلاغوچی آلارغه (وَأَنْتَ) سین (علی
 کل شیء) هر بر نرسه اوزر یته (شَهِيدًا) صافلاغوچی سن (أَنْ تَعْبُدَهُمْ) اکر عذاب قیلسنک
 سین آلارغه (فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ) بس البتہ آلار سننگ قوللر ونکدور (وَأَنْ تَغْفِرَ لَهُمْ) واکر
 یارلقه سنک سین آلارنی (فَأَنْكَ) بس البتہ (أَنْتَ) سین سنک (أَلْفَرِيزِ الْحَكِيمِ) (۱۱۷)
 کوچلی توغر بلیق بلان اش قیلغوچی (قَالَ اللَّهُ) ایتور الله (هَذَا يَوْمٌ) اشبوکون یعنی
 قیامت کونی برکوندور (يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ) فایده بیرور راست سوبلا کانلازکا (صَدَقَهُمْ)
 آلارنک توغر ولقلاری (لَهُمْ جَنَّاتُ) آلار اوچون بولور جنت لاکرم (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ) آغر اول جنت لرننگ آستندان بلغه لار (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) منکوا بولور لار
 اول جنتده آلاردیم (رَضِيَ اللَّهُ) راضی بولور الله (عَنْهُمْ) آلاردن (وَرِضْوَانُهُ) وآلار
 هم راضی بولدیلار الله دن (ذَلِكَ) اوشبو جنت (الفوز العظيم) (۱۱۹) الوغ بولغان مطلوبقه

(اف) بعضیملر ایتدیلازکم
 ایشوسفرده قرق کونکچه
 ایندور ولدی عیسی علیه
 السلام ننگ دعامسندن اول
 سفرده ایت وایکک بار
 ایدی دیب موندان
 صونک بعض آدملر کفران
 نعمت قلدیلار آننگ
 اوچون الله تعالی حکم قلفان
 ایدی بوسفر دن آور ولار
 ومحتاجلر آشاسنلار صحت
 وبایلار آشاماسونلر دیب
 اوشبو حکمنی دننگلامایوب
 اشادقلارندسکسان کایقین
 کیمسه لار دونکوزن ومیمل
 صورتنه اورلدیلار معلوم
 اولهکم اوشبو طریقه
 عذاب اول جهودلرده وقوع
 بولمش اندان صونکره هیچ
 کیمسه ده وقوع بولمش
 اماذر الئارده ایتده دورحق
 تعالی بلوط آراسته اورو
 تلمش بر قزل سفره
 ایندرب عیسی علیه
 السلام اورتکانتی اچوب
 کوردی برکباب اولغان
 بالقی یاننده تورقوبورعی
 یاننده سرکا قویولمش
 تیکر استنده قوزغالقدان
 باشقه بارجه سیربات یار
 دخی بش ایکمک سفرده
 قویولمش بر ننگ اوستنده
 زیتون ایکچی ننگ اوستنن
 بال اوچوچی ننگ اوستنن
 صاری مای دورتچی ننگ
 اوستنده الهه بشچی ننگ
 اوستنده قدید بوسفره
 توش وقتنده اینار ایدی
 (جم) (م)

یتوشمکدور آننگ اوچون دایمی دور (لله) الله اوچوندور (مَلِكِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)
 کولارننگ ویرننگ پادشاهلغی (وما فیهن) وکوک بلان یرده بولغان نرسه لارننگ پادشاهلی
 (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) اول الله هر بر نرسا کوچی یتکوچیدور ﴿

﴿ سورة الانعام مائة وخمس وستون آية ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(الحمد لله الذی) ماقتامای اول الله اوچوندورکم (خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) یرتدی
 کولارنی ویرنی (وجعل الظلمات) وقیلدی قرانگفولغلارنی (والنور) نورنی (ثم
 الذین کفروا) موندین صونک شوندا این آدملر کافر بولدیلار آلا (بر بهم یعدلون ﴿
 اور یریلرینه برابر قیلورلار یعنی باطل بولغان معبودلارونی (ف) قرانغودن مراد باطل دور
 نور دن مراد توغری بولدور (هو الذی خلقکم) اول الله تعالی یرتدی سزنی (من طین)
 طوفراقدن (ثم قض اجلا) صکره تعیین قیلدی اولک وقتنی (واجل مسی عنده)
 وبلکولی وقت آنک یاننده دور یعنی قیامت قویمق اوچون (ثم انتم تموتون ﴿ موندین
 صونک سز شیک قیلر سز (ف) (وهو الله) واول الله خلق بلان عبادت قیلنمش دور (فی
 السموات فی الارض) کولکرده یرده (یعلم سرکم) بیلر یاشر ونوکرنی (وجهرکم) واشکاره
 کزنی (ویعلم مانکسیون ﴿) ودخی بلر کسب قیلدقونکرنی (وماناتئیم) وکیلر
 کفرلارکا (من آیه من آیات ربهم) هیچ بر علامت آلازننگ ریلیری علامت لریدان
 (الاکانوا) مکر بولدیلار آلا (عنها) اول علامت لردن (معرضین ﴿) یوز
 قایطارغوچی یعنی اشانمادیلر (فقد کذبوا بالحق) بس تحقیق معلوم بولدیکم
 آلاریالغان دیدیلار طوغری سوزنی (لهما جهنم) کیلکان وقتده آلارغه (فسوف) بس
 البته (یاقتیم) کیلر (انباء ما كانوا به) شول نرسه ننگ خبرلاری کم
 بولدیلار آلا اول نرسنی (یتسزونون ﴿) مسخره قیلر بولدی لار یعنی اول
 خبرننگ کیلماکلارونی وچن ایکنلوکینی (الم یروا) ایاکورمدیلارمی (کم اهلکننا)
 فی قدر هلاک قیلدوق (من قبلهم من قرن) آلا ردن الک زمانه اهل بولغان امتلردن کم
 (مکناهم) تورغزغان ایدک آلارنی (فی الارض) یرده (مالم نمکن لکم) شول قدر کم
 اول قدر تورغزغرمق بلان تورغزمدوق سزلارنی یعنی اول قدر تورمق بیرمدوک سرکا
 (وارسلنا السماء علیهم) وباردوک یغورنی آلارغه (مدرارا) برون بری آرتیدن

(وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ) وقیلدوق بز بلغه لر فی کم (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ) آغر ایدی اول یلغلار
 آلاز نك آستیدان یعنی طرغان اورونلری نك آستیدن (فَاَهْلَكْنَاهُمْ) بس هلاک قلدوق
 آلا ر فی (بَدْنُوهُمْ) کنه لری سببی بلان (وَاَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ) ویدید اقلدوق آلا ر دن
 صونك (قَرْنًا خَرِبِينَ) باشقه بولغان امتلر فی یعنی ایکی زما نه آدم لرون (فِ) یعنی
 بر آدم طوغری بولغان یولنی طاپاسه آنك شبهه سی هچ بروقت کیتنس (وَلَوْ نَزَّلْنَا
 عَلَيْكَ كِتَابًا) واکر ایندورسك سنك اوزارونکا یازولمش بر نرسی (فِ قُرْطَاسٍ)
 بر کورده یعنی کورده یازولمش بولغان نرسی (فَلَمَسُوهُ) بس طوقلار ایدی آئی (بَايِدُهُمْ)
 اوز قوللری بلان (لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) ایتورلار ایدی کافر لار (اِنْ هَذَا) ایسدوربو
 (الْاَسْحَرُ مِثْلِنَا) مکر آشکارا بولغن سحر دور دیب (فِ) یعنی کافر لار نك قارشولقلاری
 بر مرتبه کایتوشکن ایدی کم اگر کتاب نك اینا کونی کوزلری بلان کورسه لر ایدی انکار
 قیلر لار ایدی (وَقَالُوا) ایدیلار آلا ر (لَوْ لَا اَنْزَلَ) فی اوچون ایندورولمدی (عَلَيْهِ
 مَلَكٌ) اول پیغمبر کا فرشته یعنی برکا کورونب (وَلَوْ اَنْزَلْنَاهُمْ) اگر فرشته فی ایندور
 سک ایدی (لَقَضِيَ الْاَمْرُ) اش یتمش بولر ایدی یعنی هلاک بولر لار ایدی (ثُمَّ لَا يَنْظُرُونَ)
 موندین صونك هملت بیر ولمش بولر ایدی یعنی فرشته لر نك ظاهر بولمغی کافر لار فی
 هلاک قیلر ایدی (فِ) ایتورلار ایدی کم فرشته بر نك کوزومز آلدونده توبانکه ایندو
 ریلسن دیب بس اگر آدم لر فرشته لر فی کورسه لار غیب عالم ظاهر بولب عمل نك
 بوزوقلغی غیب دن ظاهر بولمغه باشلر (وَلَوْ جَعَلْنَاهُمْ مَكًّا) اگر بز شول بیاره چه کمز فی
 فرشته قلسق ایدی (لَجَعَلْنَاهُمْ جَلًّا) البته قییار ایدو ک آئی برکشی یعنی آدم شکلنده قیلر
 ایدو ک (وَلَقَسْنَا عَلَيْهِمْ) بلمسز قیلور ایدوم مین آلا رغه یعنی شبهه ده بولور ایدی آلا ر
 (مَا يَلْبَسُونَ) اول نرسه کاوشمو وقتده شبهه قیلور لار یعنی آلا ر ایتور ایدی فرشتنی
 آدم صورتیده کورسه لار بو فرشته توکل آدم دیب (وَلَقَدْ اسْتَهْزَيْتُمْ) و تحقیق مسخره
 قیلنمش بولدی ای محمد (بِرِسْلٍ) پیغمبر لار فی (مِنْ قَبْلِكَ) سندن الك بولغان لار دن
 (فَجَاءَنِي) بس ایندی (بِالَّذِينَ سَخِرُوا) شوندا این آدم لر کا کم مسخره قیلدی لار (مِنْهُمْ)
 آلا ر دن (مَا) شوندا این سوزلری نك جزاسی (كَانُوا) بولدی لار آلا ر (بِهِ) اول
 سوزلار بلان (يَسْتَهْزِئُونَ) مسخره قیلور بولدی لار یعنی سوزلری نك جزاسی کم
 اول سوزلار بلان مسخره قیلور لار ایدی (قُلْ) ایت یا محمد (سِيرُوا) یورونکر یعنی
 سفر قیلب (فِ الْاَرْضِ) یرده (ثُمَّ اَنْظُرُوا) موندین صونك قرانکر (كَيْفَ كَانِ)

اولمکی اوچون بر مدت
 باردور اوزی بلمز فرشته
 لر بلر لار ویر اهل دخی بار
 چه مخلوقات اوچون باردور
 ر کم آئی بر آدم بلمز بر
 آدم نك اهل ایله بار چه
 مخلوقات نك اهلنی قیاس
 قیلب شیک و شبهه کیتور
 مسکه کیر کدور یعنی قیا
 مت کونی نك بولویل شیک
 و شبهه قلمس لار (جم)
 (۲ ف)

قرن ثمانون سنه اوسبعون
 سنه (مد)

نچوڪ بولدى (عاقبة المكذبين) پیغمبر فی یالغان دیو چیلر نك اخیری (قل لمن)
 ایتکل کم اوچوندور (ما فی السموات والأرض) اول نرسه کم کوکلرده باردور (قل لله)
 ایتکل الله اوچوندور دیب (كتب على نفسه الرحمة) لازم قیلدی الله اوزی نك نسینه
 مهر بانلقنی (لیجمعنکم) البته جیار سزلاری (الی یوم القیامة) قیامت کوننك (لاریب
 فیہ) هیچ شك یوقدر آنده (الذین) اول آدملر کم (خسروا) زیان قیلدی لار
 (انفسهم) اولر لرینه (فهم) بس آلا (لایؤمنون) ایبان کیتور مسلر (وله
 ماسکن) اول الله نك دور اول نرسه کم تورغوچی بولدی (فی اللیل والنهار) کچه ده
 وکونورده (وهو السميع) اول الله ایشتكوچیدور (العليم) وبلکوچیدور (قل
 اغیر الله ایتکل ایا الله دن باشقه (اتخذولیا) بر دوست تو ترمنی کم (فاطر السموات والأرض)
 اول الله کوکلر فی یر اتقوچی ویر فی یر اتقوچی (وهو یطعم) اول خلق غه رزق برور (ولا یطعم)
 وخلق آنکارزق برمس (قل انی امرت) ایتکل البته مین بیور ولدوم کم (ان اکون)
 اولمقغه (اول من اسلم) شول آدم نك اولی مسلمان بولدی یعنی بوا متدن (ولا تکونن)
 و بیور و لیش بولدی بولمه دیب (من المشرکین) شریک قوشقانلار دن دیب
 (قل انی اخاف) ایت البته مین قورقامن (ان عصیت ربی) اکر ریم نك بویرغانن قبول
 قیلما ساسام (عذاب یوم عظیم) الوغ کون نك عذابندن (من یصرف عنه) هر بر آدم
 کم عذاب اول آدمدن دونور لسه (یومئذ) اول کونده یعنی قیامت کونیده (فقد
 رحمه) بس البته مهر بانلق قیلدی الله آنکا (وذلك) اوشبو عذاب نك دونور ولکی
 (الفوز المبین) ظاهر بولغان استالمش دور (وان یمسک الله) اکر یتوش دور سه
 سنکالله (بضر) بر قتیلق (فلا کاشف له) بس بو قدر هیچ بر کیتاروچی آنی (الا هو)
 مکر اول الله دور (وان یمسک بخیر) واکر یتوش دور سه سنکا بر اید کولکنی ونعمتنی
 (فهو علی کل شیء عتید) بس الله تعالی هر یراش کا قادر دور معلوم بولدی کم الله تعالی
 جحشی لقنی یتوش دور مکنی تلار (وهو الغاهر) اول الله تعالی کوچلیدور (فوق عباده)
 اوز قوللاری نك اوستینه (وهو الحکیم الخیر) اول الله تعالی بلکوچیدور و خبری باردور
 (قل) ایتکل یا محمد (ای شیء اکبر) فی نرسه بییک اعتبار لیدور (شهادة) شهادت
 یورنندن یعنی حقنی اظهار قلمقده (قل الله) ایتکل الله دور (شهید) حقنی بلدور وچی
 (بینی و بینکم) منم بلان و سر نك ارا نکرده (و اوحی) وحی قیلنیش بولدی (الی هذا
 القرآن) منکا اوشبو قرآن (لانذرکم به) تا کم قورقوتام مین سزنی اوشبو قرآن بلان

(ومن بلع) وقور قوتم مین اول آدمنی کم یتوشدی قرآن (ائتکم لتشهدون) ایاسر لارمی اثبات قیلور سر کم (ان مع الله الهة اخرى) البتة اللہ بلان باردور ایکتچی بر باشقه عبادت قیلنمش لار (قل لا شهد قل انما هو اله واحد) دخی ایتکل من اثبات قیلماہ یعنی کواہلق بریم ایتکل بودور موندین باشقه توکلدور کم اول عبادت قیلنمش ذات بر بولغان آله دور (واننی بری) البتہ مین بیزار من (ماتشر کون) شوندا ن کم سر شریک قیلغانلاردن (فی) یعنی بویرده بیمن کاشهادت دیدی یعنی من اللہ تعالیٰ غه قسم یعنی آنط ایتم اوشبوندن یحشی آنط قایدہ نابلر (الذین) آندالاین آدم لار کم (اتیناھم الکتاب) بر دیک آلا رغه کتابنی (یعرفونہ) بلور لار شول سورننک حقیقتنی (کما یعرفون ابتاءہم) نیتک بلور لار اوز اوغلانلارونی (الذین) آنداین آدم لار کم (خسروا) زیان ایلدی لار (انفسہم) اوز لری ننگ حقتدہ (فہم) آلا ر (لایؤمنون) ایمان کی تور مسلر (ومن اظلم) وکمدور بیک ظالم (من افتری علی اللہ کذباً) اول آدم ن کم یالغان یابدی اللہ تعالیٰ غه یالغاننی (او کذب بایاتہ) یا کہ یالغان دیدی اللہ ننگ علامت لرون (انہ لایفاح الظالمون) البتہ قوتولمس ظلم اش قیلغانلار (فی) (ویوم نحشرهم جمیعاً) وبادونکا کیتور اول کونیکم قوبارورمز آلا ر ننگ بارچہ سن بر یردہ (ثم نقول) موندین صونک ایتورمز (للذین اشرکوا) شوندا این آدم لار کم مشریک بولدیلار (این شرکاکم الذین) قایہ دور سر ننگ شریکلار ونکر کم (کتتم ترعون) بولدونکر سرز آلا رنی کمان ایلاب اثبات قیلور ایدونکر یعنی قایدہ دور آلا رنی اور کماننکر بلان اللہ غه شریک قیایہ ایدونکر (ثم لم تکن فتنتهم) موندین صونک بولمز آلا ر اوچون عذر (الا ان قالوا) مکر شول بولور ایتور لار آلا ر (والله) اللہ تعالیٰ غه آنط ایتہمن (ربنا ما کنما مشرکین) اللہ بر ننگ ربہم دور بولم دوق بر لار شریک قاطغانلاردن (انظر) قاراغل (کیفی) نیتک (کذبوا) یالغان دیدیلار (علی انفسہم) اوز لری نہ یعنی مشریک توکلمز دیب ایتور لری بلان (و ضلعنہم) وغایب بولدی آلا ر دن یعنی یوق بولدی (ما کنوا) اول نرسه لری کم یعنی آله کمان قیلغانلاری (یفترون) یالغاننی بابقوچی بولدیلار (ومنہم) آلا ر دن (من یستمع الیک) شوندا این آدم باردور قولاق سالور یعنی ایشتمکی استرسین قرآن اوقوغانده سیننک طرفونکا (وجعلنا) قیلدوق بر لار (علی قلوبہم) آلا ر ننگ کونکل لاریتہ (اکتة) پردہ لری (ان یفقهوه) تاکم آنکلامسلر آنی (وفی اذانہم وقرا) وآلا ر ننگ قولاق لرنک صانکغر اولق قیلدوق (وان یروا) واکر کورسه لار آلا ر (کلایة)

(۱ ف) یعنی اللہ تعالیٰ غه یالغان ایتسم مندین بوزوق آدم بولمس واکر من احکامنی یتوشدر مکل طوغری و تیشولوسن ایتسم و سز آنی طانسه نکر سزدان کناهلی و بوزوق اشلی بولمس اول وقتدہ اوز فکر و نی کورنک لار (حم) (۲ ف)

هر بر معجزی (لَا يُؤْمِنُوا بِهَا) ایمان کیتور ملار (حتی اذ اجأواک) شول وقتنه چه کم کیلور
سینک یانوکا (یحادلونک) نزع قیلوشب سننک بلان (يقول الذین کفر وا) ایتورلار
شوند این آدم لر کم کفر بولدیلار (ان هذا) ای مسدر بوقرآن (الأساطیر الأولین) ^{۲۵}
مکر اوتکان آدم لر ننگ قصه لر بدور دیب (وهم ینهون عنه) وآلاری طیارلر آکا بارودن
(وینتون عنه) ویراق کیتورلار آنک ابارولمش بولماغیدن (وان یهلکون) و هلاک
قیلور (الانفسهم) مکر اوزلارونی هلاک قیلورلار (وما یبشعرون) و بلمزلار آلار
(ولوتری) اکر کورسنک آلاری عجب کافالورسنک (اذوقوا علی النار) شول وقتنه کم
توقتا تلمش لردور آلار اودنک آلدونک یعنی جهنم چتنک (فقالوا) بس ایتورلار (یالیتنا)
کاشکی بز لار (نرد) قایتارولمش بولساق ایدی دنیاغه (ولانکذب) بس بالغان دیمس
ایدوکیز (بایات ربنا) ربمرنک علامت لرون (ونکون من المؤمنین) و بولور ایدوک
مسلمانلار جهل سندن (بل بئالهم) آلی ای مس بلکه ظاهر بولدی آراغه (ما کانوا یخفون)
اول نرسلری ننگ جراسی کم یشر دیلار آلار (من قبل) موندن اول یعنی باطل بولغان
اعتقادلری ننگ جراسی (ولور دوا) و اکر قایتارولمش بولسه لار آلار (لعداوا) البته
قایتورلار (لما نهوا عنه) اول نرسه ننگ طرفینه کم طیلوش بولدیلار آلار آندن (وانهم
لکاذبون) ^{۲۸} والبته آنلار یالغاچیدلار (ف) (وقالوا ان هی) ایتدی لار بوقور هیچ
بر تر ولمک (الاحیاء الدنیا) مکر بر ننگ بو دنیا مرننگ تر و کلکیدور (وما نحن بمبعوثین)
ای مس من بز لار قوبار لغوچی لردن یعنی حشرکا انکار قیلغوچیلردر (ولوتری) عجب کا
قالورسنک اکر کورسنک آلاری (اذوقوا علی ربهم) شول وقتنه کم تورغزلار آلاری
ریلیری ننگ حضورنک (قال ایس هذا الحق) ایتور الله ایابودورست توکلی دیب (قالوا
بلی وربنا) ایتورلار بلر دورستدور آنت ایترمز ربومرغه (قال فذوقوا العذاب)
ایتور الله تعالی بس تاتونکر عذابینی (بما کنتم تکفرون) شول سبب بلان کم بولدونکر
سن کفر بولغوچیلردن (قد خسر الذین کذبوا) البته کویوچیک بولدیلار شول آدم لر کم
یالغانغه توتدی لار (بلقاء الله) الله تعالی غه یولوق معنی (حتی اذا جاءتهم الساعة) تاکه
اول وقتنه چه کم کلور آراغه قیامت (بغته) خبر سن (قالوا) ایتورلار (یا حسرتنا)
ای بر ننگ اوزونیا کلور کموزن (علی ما فرطنا) بر ننگ کی میچولکومرکا (فیها) اول قیامت
کونی حقنده (وهم یحیلون) آلار بولکلارلار (اوزار هم) اوزلری ننگ بولکلاری یعنی کنالرونی
(علی ظهورهم) اوزلری ننگ آرقه لرینه (الأساء ما یزرون) آگاه بولونکر نی

(ا ف) یعنی کافر لاری
جهنم ننگ چیتنه بتوشد
وروب حکم ایتور کم شول
اوروندک طورونکر تر وک
دیب شول وقتنه کافر لار
کوز طوطار لار کم شایدینه
بز لاری کیری دنیاغه
قایتارلر دیب اکر
قایتارسه لارینه کافر اولمز
ایدوک وایمان کیتورور
من دیب بس الله تعالی
ایتز کم من آلاری دنیاغه
قایتارمق اوچون طوقطا
طحادوم بلکه اشبو وجه بلان
آلار ننگ تلندن اقرار
قلدوردوق بز لار دنیاغه
کافر بولدوق وحالانکه مو
ندن اول اقرار قلدیلار کم
دنیاغه شریک قوشادوق
دیب بس آلاری دنیاغه
قایتارمق بوش بولغان
براشدور (جم) (م ف)

بوزوق اشدور اول اشکم آرقه لورینه یولارلار (فی) یعنی آلارنک بوزوق عملری بیگ
 بوزوق ویراماس بولغان نرسه صورتنه ایلانب آلارنک آرقه لورینه آصولر (وَمَا الْحَيَوةُ
 الدُّنْيَا) ایمسدور دنیاننک تر وکلکی (الْأَلْعَبُ وَهَوًى) مکر اویوچقتدور وکونکل ننگ بر
 نرسه ننگ یخشیلغندان بیگ خوشلانقیمدور (وَلِلدَّارِ الْآخِرَةِ) البته آخرة یورطی (خیر
 للذین یتقون) بیگ ایذ کودور شوندا این آدملار اوچون صاقلانورلار الله ننگ عندا بندن
 (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) ایافهم قلماسیمسن (قد نعلم) تحقیق بلر مرکم (انه لیس ننگ) درسته تکن
 البته قایغر غوچی قیلور سنی (الذی) شول نرسه کم (یقولون) ایتورلار آلار (فانهم
 لایکنذبونک) بس آلار سنیکنه یالغایچی دیمزلار (ولکن الظالمین) لیکن اشبوظم قلو
 چیلار (بآیات الله) الله تعالی ننگ علامتورونی (یحسدون) طانارلار و آنکار ایتورلار
 (ولقد کذبت) و تحقیق یالغایچی دیب ایتولمش بولدی (رسل من قبلك) سیندن اول
 کیلکن پیغمبرلار (یعنی سیندن اول کیلکان پیغمبرلارنی هم یالغایچی دیبیلار (فصبروا
 علی ما کذبوا) بس صبر قیلدیلار یالغایچی دیمکلری اوزرینه (وأوذوا) اوزلری
 ارانجتولمش بولمقلرینه (حتی آتاهم نصرنا) شول وقتقه چه کم کیلدی آلازغه بر ننگ یاردموز
 (ولأمبدل الکلمات الله) ویوقدور اونکار توچی الله تعالی ننگ وعده لورونی (ولقد جاءک
 والبعثه کیلدی سنکا (من نباء المرسلین) پیغمبرلارننگ خبرلری ننگ بعضیسی (وان
 کان) اکر بولسه (کبر علیک) آورکیلر بولسه سنکا (اعراضهم) آلارنک بوزوندور
 مکی (فان استضعفت) اکر کوچنک یتسه (ان تبغی نفاقا الأرض اوسلمانی السماء) استمه کا
 بر یاروقنی برده یا که باچقپنی کوکل (فتأتیهم بآیه) بس کیتورور سنین آلازغه بر معجزه نی
 (ولو شاء الله) اکر تلاسه ایدی الله (لجمهم علی الهدی) قیلور ایدی آلارنی توغری
 یول اوزرینه (فلا تكونن من الجاهلین) بس بولمه سنین نادانلاردن (فی) یعنی اکر
 معجزه کیتور مکه قادر سن کیتور حاصل بودور کم الله تعالی غه تابشر (فی) یعنی کافرلار استد
 یلار کم اوشبوخق پیغمبر اولسه تیوشدور کم بر معجزه بوله تاکم آتی هر بر آدم کوروب
 یقین قیله کم اوشبو پیغمبر دور رسول علیه السلام ننگ کونکلن تلاما کلوکی بس الله تعالی
 پیغمبر علیه السلام ننگ کونکلی تاپیق اوچون ایدی الله غه ایار اکر تلاسه ایدی معجزه سن
 هر آدم ننگ کونکلنی ایبانغه دوندورور ایدی دیب (انما یتستجب الذین) بودور کم
 قبول قیلور آندا این آدملار (یسمعون) ایشترلار حقنی یعنی اسلامغه اوندامکنی
 (والموئی) اولکلارنی یعنی کافرلارنی (پیغمتهم الله) قوبارور الله (ثم الیه یرجعون)

موندن صونك آنك طرفينه قايتلار (ف) يعنى هر آدمىن حقنى قبول قلمقنى كوتبه آنك
 اوچون كم اول آدملاكم الله تعالى آكجان قولاغنى برمدى آلا نصىحتنى تنكلامسار بس
 چوك حقنى قبول قيلولار اول كافرلار اولك كوكدور قيامتى آشكاره كوركندره ايمان
 كيتورورلار ليكن فايده قيلمس (وَقَالُوا لَوْلَا نَزَّلَ) وابتدىلارنى اوچون ايندورلدى
 (عليه) اول پيغمبر اوزرينه (آية) برعلامت (من ربه) اوز ربيسى جانيندن يعنى
 كافرلار استدىلار علامتلردن (قُلْ اِنَّ اللّٰهَ) ايتكل البتة الله (قَادِرٌ) كوچى يتكوچميدور
 (على ان ينزل آية) ايندورمك اوزرينه بر آيت (وَلَكِنْ) ليكن (اكثُرهم لا يعلمون)
 آلارنك كوى بيلرلار (ومان دابة فى الارض) ايسدور هر يور كوچى حيواندن يرده
 (وَالطَّائِفُ بَطْنٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ) ودى يوقدور اوچقوچى قوش هواده اوچار ابكى قاناتى بلان
 (الا اهل امم امثالكم) مكر بر امتدور سرنك كوك (ما فرطنا) قوبىداق يازمايتچه (فى
 الكتاب) لوح محفوظه (من شيء) هيچ نرسه دن يعنى يازماغنى تيوش بولغاندن ياكه
 قرآنده سن محتاج بولغان نرسه دن (ثم الى ربه) موندن صونك اوز ربيلىرينه (يحشرون)
 قوبار ولمش بولورلار يعنى جيورلار (والذين كذبوا) وشوندن اين آدملر كم يالغانغه
 توندلار (باياننا) بر ننگ علامتلر ومزنى (صم وبكم) سانكفر اولار دور وتلسلار دور
 (فى الظلمات) قرانكغولقده دورلار (من يشاء الله) بر آدمنى الله تعالى تلاسه (يضله)
 آزغن قيلولر (ومن يشاء) وبر آدمنى تلاسه (يجعله) قيلول اول آدمنى (على صراط
 مستقيم) توغرى يول اوزرينه (ف) (قل ارايتكم) ايتكل خبر بيرمكا (ان انا كم
 عذاب الله) اكر كيلسه سن كا الله ننگ عذابى (اوتنكم الساعة) ياكه قيامت كيلسه سن كا
 يعنى قوبسه (غير الله تدعون) ايا الله دن باشقعه مى تضرع قيلولرسن يعنى يالونوررسن
 (ان كنتم صادقين) اكر اعتقادونكر توغرى وراست بولغوچميدن بولسه نكر (بل اياه
 تدعون) آلاى توكل بلكه اول الله ننگ جنابيينه عنه يالبارورسن (فيكشف ما تدعون اليه)
 بس آچار يعنى كيتارور اول نرسه فى كم آنى كيتارهك اوچون يالبارورسن اللهغه (ان شاء)
 اكر تلاسه (وتسنون) اونتوررسن سن (ما تشركون) اول نرسه فى كم شريك قيلدونكر
 (ولقد ارسلنا) تحقيق يباردوك پيغمبرلارنى (الى اهل من قبلك) سيندن اول اوتكان
 امتلر جانيينه (فاخذناهم) بس توتدوق آلارى (بالاساء) بيك فقيرلك كا (والضرء)
 وبلا اورولقغه (لعلهم يتضرعون) تاكم بوله لار آلا يالبارغوچميدن (فلولا ادجاءهم)
 بس فى اوچون بولمديلار آلا شول وقتده كم كىلدى آلاغه (باغستا) بر ننگ عذابومن

(ا ف) الله تعالى قدر اتمينه
 دلالت قيله طرغن علامتلر
 بارچه سى دنيا ده ظاهر دور
 هر بر تورلى حيواننى بر
 يول وبر قاعده بلان ير
 اطبادوق هر قايوسن باشقه
 روشل ير اطوق و انساننى
 ينه بر باشقه روشل
 ير اندوق اكر بر آدم
 فهم قيلسه اشبو علامتلار
 پيغمبر لار ننگ سوزلر ين
 راستلارغه يتاچكلر و صوقر
 بولغانغه و سانكفر اولوغا
 نغه و تلسن بولغانغه و قرانغو
 لغته توشكن آدملر كور
 مسلر و ايشتمسلر و بيلماسلر
 وهم الله تعالى ايتده دور بر
 بر نرسنى قالب دورمى و ق
 يعنى لوح محفوظه بارچه
 سى يازوشدور (جم)
 (م ف)

(تضرعوا) یا بارغوچی بولمديلار (ولکن) لیکن (قسست قلوبهم) بیگ قتی بولدی
 کونگلاری یا بارمدیلار (وزین لهم الشیطان) زینتلی قیلدی اورلرینه شیطان (ما کانوا
 یعملون) اول نرسه فی کم آئی اشکلار ایدی آلاز یعنی یا بارمقدن هیچ نرسه اورلرون
 طیمیدی مکر کونگلاری ننگ قرالغی وشیطان قوتزماغی طیدی (فلما نسوا) بس چنانکم
 اوندیلار (ما ذکر وابه) اول نرسه فی کم آننگ بلان نصیحت و اوگت بر ولمش ایدی یار
 (فتعنا علیهم) آچدوق آلاز اورزیننه (ابواب کل شیء) نعمتلردن هر نرسه ننگ اشکلارون
 یعنی استدر اراج بلان کوب نعمتلر بیردوک (حتی اذا) تاکه شول وقتده کم (فرحوا)
 شادلاندى یار (بما اوتوا) شول نرسه بلان کم بولدی آلازغه (اخذناهم بغتة) آلدوق
 آلازی خبر سز آنکسردن (فاذا هم مبلسون) بس توقتاوسز عذابنی کورگانلر یل اوکنگوچی
 اولدی یار (ف) (فقطع) بس کیسلمش بولدی (دابیر القوم الذین ظلموا) بوزوق اش
 قیلغانلار ننگ یعنی جماعتلر ننگ کونگلاری یعنی دوستلر و مزغه نصرت بر دوک بارچه
 کافرلاری قردیلار (والحمد لله رب العالمین) وبارچه ماقتا مطلق خلق ننگ بوسی بولغان
 الله تعالی غه دور (قل اریتم) ایتکل خبر بر وننگ منکا (ان اخذ الله) اکر الله تعالی آلسه
 (سمعکم و ابصارکم) ایشتمکنکزی و کوزلار ونکزی (و ختم علی قلوبکم) ومهر اورسه
 سز ننگ کونگلر ننگر کا هیچ بر نرسه فی بلما سانکر (من الله) قایوالله یعنی عبادت قیلنیش
 (غیر الله) الله دن باشقه (یاغتیکم به) بوایتکلن نرسه لر فی کیتورور (انظر) قرافل
 (کینی) نیتک (نصف الآیات) دوندورامن آیتلری بر یولدن ایکنچی یولغه (ثم
 هم یصدفون) موندین صونک اول کافرلار یوز دوندورلار الله دن (ف) یعنی توبه فی
 کچکتر مستلر شول وقتده کم کوزلری و قولقلری و بلمکلری باردور بلکه باشقه وقتده آلاز
 بولمسلر (قل اریتمکم) ایتکل خبر بیر وننگ منکا (ان اتیکم) اکر کیلسه سز کا (عذاب
 الله) الله ننگ عذابی (بغتة) خبر سز توشماکینه بر علامت بولما نیچه (او جهرة)
 یا که آشکارا یعنی توشماکینه بر علامت بلان (هل یهک) ایها لک بولولار می
 یعنی هلاک بولنلار (الاقوم الظالمون) مکر هلاک بولنورلار بوزوق اشلی آدلر
 یعنی توبه قلمقنی کچکتر نرسه لار عذاب اینر بس تیز لکده توبه قیلسه لار شاید کم
 اول عذابدن قوتولورلار (ومانرسل المرسلین) یبارمزین پیغمبرلاری (الامشیرین
 ومنذرین) مکر یبار ورمز مومنلر کا جنت بلان سیوندور کوچی بولدوقلری حاله کافرلاری
 جهنم بلان قورقتوچی بولدقلاری حاله (فمن امن) بس هر کم ایمان کیتورسه (واصاح)

(ا ف) الله تعالی کنه
 قاغانلاری بر آز وقت
 بلا و محنت کا دشورسه اکر
 اول کسسه لار توبه و زاریلق
 ایتسه لار اول بلالردین
 خلاص اولورلار اکر
 اوکنوب تیز لک ایله توبه
 ایلامسه لر حق تعالی اول
 بند کا اوندماقنی صالوب
 آننگ اورزیننه نعمت قاپو
 لرن آچار شول وقتک
 تمام کنا هغه باتوب بالکیه
 غفلت ده قالور بس الله
 تعالی آئی خبر سز توتار
 ومونک اشارت باردور
 اکر بر آدمکه بر کنه
 اوزره تنبیه ایرشسه بس
 تیز لکده توبه ایته و کونیه
 بوندان ارتق بر تنبیه ایر
 شدکی وقتک ایدرمن دیو
 (چم)

و یحشی اش قلسه (فلا خوف علیهم) بس یوقدور هج بر قورقو آلا رغه (ولا هم یحزنون) ۴۸
 دخیده یوقدور آلا رغه قایغر مافلق (والذین کذبوا) وشونداین آدم لر یا لغانه توتدیلار
 (بایاتنا) بز ننگ علامت لر مزی (یسهم العذاب) تونار آلا رنی عذاب (بما) شول
 نرسه سببی بلان (کانوا) بولدیلار آلا ر (یفسقون) طاعت و عبادت قلدن چقغوی
 یعنی بوزوق اشل بولدیلار (قل لا أقول) ایتکل آلا رغه ایتمام مین دیب (لکم) سرکا
 (عندی خزائن الله) منم قاشمده دور اللهنگ خزینه لر ی یعنی هر نرسه استه سکر کیتر ورمن
 دیب (ولا أعلم الغیب) ودخی ایتمام من بلرمن یاشرون اولغان نرسه لر فی یعنی هر نرسه فی
 صراساغز آندن ایتورمن دیب (ولا أقول لکم) دخی ایتمام سرکا (انی ملک) من تحقیق
 فرشته دورمن یعنی هر نرسه فی صراساغز یور و ننا کا کوچم یتار دیب (ان اتبع) ایلرمام
 مین هج بر نرسه کا (الامیوحی الی) مکر اول نرسه کا ایلرورمن وحی قیلنمش بولدی منم
 اوزار وه (قل هل) ایتکل مثال قیلب آلا رغه ایا (یسئوی الاعمی والبصیر) برابر بولورمی
 صوقر بلان کوزلی یعنی یولدن آرغانلار بلان بولنی طابقانلار بر دای اولورمی البته اولسلر
 (افلاتفکرون) بس فی اوچون فکر قیلب قاره میسر (وانذریه) ودخی قورقت اول
 وحی قلنغان نرسه بلان یعنی قرآن بلان یعنی نصیحت بیر (الذین یحافون) شونداین
 آدم لر نیکم قورقورلار (ان یحشروا) جیولمش بوله لر (الی ربهم) ربیلری
 طرفینه (لیس لهم) اول وقتده یوقدور آلا ر اوچون (من دونه ولی) الله دن باشقه
 هج بر دوست (ولاشفیع) دخی یوقدور شفاعت قیلغوی یعنی تلاوی (لعلهم یتقون) ۴۹
 تا کم بوله آلا ر صافلانغو چیلردن (ف) (ولاتطرد الذین) ودخی مجلسدن بر اقی قلمه آنداین
 آدم لر فی (یدعون ربهم) مناجات قیلورلار اوز لر فی ننگ ربیلرینه (بالغدوة) تانک وقتند
 (والعشی) وآحشام وقتنده (یریدون وجهه) الله ننگ رضا لغن استکلر فی حالده یعنی خداننگ
 ذکرینه اخلاص قیلب باشقه اشنی تلام لار (ماعلیک) یوقدور سینک وزر و نکا (من حسابهم)
 آلا ر ننگ اشلر فی ننگ حسابندن (علیهم) آنلار اوزرینه (من شیء) هج بر نرسه (وامن حسابک)
 یوقدور سنک حسابنک ان (علیهم) آنلار اوزرینه (من شیء) هج بر نرسه (فتطردهم) ایندی
 طاشلا سنک آلا رنی (فتکون من الظالمین) بس بولور سنک سین ظلم قیلغو چیلردن یعنی
 انصافس لاردن یعنی آلا رنی قوالامه (ی) (وکنلک) اوشاند اقی یعنی نیتک کم دنیا اشلریده
 خلقنک حاللارون باشقه باشقه قیلدوق (فتنا بعضهم بعض) دین اشنک هم قایوسن قایوسن بلان
 بر نادوق یعنی فقیرلاری ایمانغه الوک کیلما کده الوغلاری اوزرینه الوک قیلدوق (لیقولوا) تا که

(ا ف) یعنی پیغمبر
 علیه السلام آدم لر باشقه
 بولمز تا کم آندن میکن
 بولماغان نرسه لار صر الور
 ایدی شول قدر آیروم
 بار دور حق یولنی بیلگانلار
 بلان بلکان آراسته آیروم
 بولغان (جم) (م ف)
 (ا ف) یعنی قریش
 ننگ الوغلار بدن رسول
 علیه السلامه کیلب
 ایتدیلار عمار وصهب
 لاری چغار برکا حور لقتور
 آلا ر بلان بر مجلس بولغه
 دیب رسول علیه السلام
 ایتدی من مسلمانلر فی
 مجلسدن چغارمام دیب آلا ر
 ایتدیلار آقی چغار مسنک
 بر لار کیلگنده آلا رغه
 اشارت قیل طرسونلار
 بر لار قرآننی سیندن
 اشتا ک دیب رسول علیه
 السلام بوسورکا راضی بو
 لدی الله تعالی شول وقتن
 ولاتطرد الذین الخ
 آیتنی ایندوردی (جم)
 (م ف)

ایتہا الوغلا ری (اھو لاء) ایاوشمو جماعتلر کم (من اللہ علیہم) منت قیلدی اللہ تعالی ایہان
 نعمتی بلان آراغہ یعنی انعام قیلدی ایمان نعمتین (من بیننا) بر نذک امر دن اللہ تعالی ایتدی
 (الیس اللہ) ایا ایسمی اللہ (بأعلم بالشاکرین) بلکوی نعتت ایمانغہ شکر
 قیلغو چیلر فی (ف) (واذاجاءک) هر چان کیلسه لار سننگ یانوکا (الذین یؤمنون بآیاتنا)
 شوندا این آدملر کم ایمان کیتوردیلار بر نذک علامتلا و مرکا (فقل سلام علیکم) ایت عیبیلار دن
 و آفتلردن قوتولمق سز کابولسن (کتب ربکم) لازم قیلدی سز نذک رب نکر (علی نفسه)
 اوزی نذک ذاتی اوزرینه (الرحمة) رحمت قیلماغنی یعنی وعده قیلدی قرغانمقنی (انه
 من عمل منکم) دورسلکده شأن بودور کم هر آدم اشلاسه سز دن (سواء) ایمان اشنی
 (بجهالة) نادانلق بلان یعنی کناهلی بولماغون بلما یچه (ثم تاب من بعده) بس موندین
 صونک اوکونب توبه قیلسه (واصاح) اول ایمان اش دین صونک یخش اش قیلسه (فانه
 غفور رحیم) بس اللہ تعالی اول آدمنی بارلقاغو چیدور و مهر بانلیدور (و كذلك)
 اوشانداق یعنی بوسوزده احکامنی آیرغانمز کواک (نفضل الآيات) اطاعت قیلغوچی لار بلان
 کناه قیلغوچیلار نذک حقتده بولغان آیتلارنی آیرورمز (ولتستبین) تا کم ظاهر بولسن
 اوچون (سبیل الحیرمین) کناهلی آدملار نذک یولی یعنی حق باطلدن آیرلمق اوچون
 (قل انی نهیت) ایتکل تحقیق مین طیولمش بولدوم (ان اعبد) عبادت قیلماقدن
 (الذین تدعون) شوندا این آدملرغه کم اوزونکر عبادت قیله سز (من دون الله) اللہ دن
 غیر ی (قل لا اتبع) ایت البته مین ایارم (اهواءکم) سز نذک آرزو قیلغان نرسه نکرکا
 (قد ضللت اذا) تحقیق سرکا ایارسم آرزغن بولورمن (وما انا) و بولم مین (من
 المهتدین) توغری بولنی طابقانلار دن (قل انی علی بینة) ایتکل البته مین بر آشکارا
 بولغان دلیل اوزرینه دورمن (من ربی) اوزم نذک رب مدن (و کذبتم ما عندی) و بالغانغه
 توندونکر اول دلیلنی یوقدور مینم قاشم (ما تسمعون به) اول نرسه کم یعنی عذاب سز آتی
 آشوغب استرسن (ان الحکم) عذاب نذک آشماغیند و کچکما کیل حکم یعنی بیور و یوقدور
 هیچ آدمده یعنی عذاب منم اختیار و مده ایسدور (الالله) مکر اللہ غه غه دور (يقص
 الحقی) بیان قیلور حقتنی (وهو خیر الفاصلین) اول اللہ اوزیدور بیان قیلغانلار نذک
 اید کوسی (قل لو ان عندی) ایتکل آراغہ اکر بولسه ایدی منم قاشم (ما تسمعون به)
 اول نرسه کم یعنی عذاب آشوغر سز آنک توشما کینه (لغض الامر) البته اش بتر
 ایدی (بینی و بینکم) منم بلان سز نذک آرانکرده یعنی عذاب نکرنی آشقدور و ب سز نذح

(ف) کافر لار نذک بعضی
 پیغمبر علیه السلامه ایتدی
 یلا کم سز نذک سوز و کزنی
 ایشتمنکی کونکومز
 استیدور لیکن سنک
 بلان خور آدملر اوتورر لار
 ویز لار آرابلان اوطرمین
 دیب شونک اوچون بو
 آیت ایتدیور و لدی و کتدی
 لك الح یعنی اللہ تعالی نذک
 طالبلری اکر چه ماللری
 یوق بولسه ده آرا نذک
 کونکلر ون شادلان دور
 مق الکدور (جم) (م ف)
 (۳ ف) یعنی اللہ با یلا
 رفی فقیر لار بلان صنا کم
 با یلا فقیر لارنی کور ورلر
 عیبیلار نذک آرا اللہ
 تعالی نذک فضلینه چوک
 لایقدور اللہ آرا نذک سرکل
 لارونی بلر کم آرا اللہ
 تعالی نذک حقتنی اوتار لار
 (جم ف)
 (۴ ف) ایتدی لار کم بر
 جماعت رسول اکر مکده کیلب
 یار رسول اللہ کوب کناه
 قلدوق و کوب یارمس
 اشلر قلدوق توبه
 واستغفارنی طریق بلان
 قلاق دیب رسول علیه
 السلام آراغہ جواب
 بیر مدن رسول علیه
 السلامدن چقدوقه و اذا
 جاءک الح آیتنی ایتدیور
 و لدی در (الاثار)

هلاک قیلور ایدوم (والله اعلم) الله تعالی بلکو چیر کدور (بالظالمین) بوزوقاش
 قیلغو چیلرننک حالن (و عندہ مفاتیح الغیب) اول الله قاشندن اور وتولکان اشلرننک آچمچلری
 یعنی درلور اولو عیلمری ننگ علمی (لایعلمها الا هو) بیلمن آلا رنی مکر اول الله بلور (ویعلم)
 بلور (ما فی البر) شول نرسه لر نی کم قرده بولدی (و البحر) ودریاده بولدی (وما
 تسقطمن ورقه) توشمس هیچ بر یغراقدن (لایعلمها) مکر بلور یعنی صائنن بلور (ولا حبه)
 دخی اور لغنی بلور (فی ظلمات الارض) یرننک قرانغولغیده بولغاننی (ولا رطب ولا یابس)
 ایمس دور یوشی و قوروسی (الا فی کتاب مبین) مکر بر اشکاره بولغان کتابده ثابت
 بولغان دور یعنی لوح محفوظده دور (وهو الذی) اول الله شوندا ین الله دور (یتوفکم
 باللیل) کچه ده جانونکر نی آلور (ویعلم ما جرتم بالنهار) وبلور اول نرسه نی کم کسب
 قیلد ونکر سر کوندور ده (ثم یبعثکم فیہ) موندین صونک قوبارور سر نی یعنی تورغور
 کوندور ده (لیتقض اجل مسمی) تمام بولسن اوچون بلکولی بولغان وعلا (ثم الیہ مرجعکم)
 موندین صونک آننک طرفینه دور قایتماقنکر (ثم ینبئکم) موندین صونک خبر بیرور
 سرکا (بما کنتم) شول نرسه بلان کم بولد ونکر سر (تعملون) دنباده قیلغوچی
 (وهو القاهر) اول الله دور کوچی یتکوچی (فوق عباده) اور قوللری ننگ اوستینه
 (ویرسل علیکم) وبارور سر ننگ اوزه نکرکا (حفظة) صاقلاوچی بولغان فرشته لر نی
 (حتی) شول وقتچه (اذ جاء احدکم الموت) چان کیلسه سر ننگ بر اونکرکا اولم (توفته
 رسلنا) آلر آننک چاننی بز یبارکان فرشته لر (وهم لا یفرطون) وآلر هیچ یعنی
 فرشته لارجان آلمن کچیلک ایلاب کچکتر مسلار (ثم ردوا) موندین صونک قایتارولر
 اولکنلر (الی الله) الله ننگ طرفینه (مولاهم الحق) آلر ننگ توغر یلق بلان حکم قیلغان
 مولالری دور الله (الاله الحکم) بلکوچی اولونکر حکم قیلیق آنکا خاصدور (وهو) اول
 الله (اسرع الحاسبین) حساب قیلغو چیلرننک آشوقغوچیسدور (فی) یعنی بر صلوده
 آدملرننک یتون عمر نده کی یشیلغن و بوزوقوغن آشکاره قیلور (قل من ینحیکم) ایتکل
 کمدور کم قوتولدور سر نی (من ظلمات البر والبحر) قرننک قرانگولغندن و دنگرننک
 قرانگولقلار و ندین یعنی قرننک و دینکر ننگ قایلغولار و ندین (تدعونہ) مناجات ودعا
 قیلور سر آنکا (تضرعا و خفیة) زار یلق ایلاب و یشرونک بلان (لئن انجانا) اکر
 قوتلدور سره بز نی (من ہذہ) اوشبو محنتدن (لکنونن) الیته بولور ایدوک بر لار (من
 اکرین) شکرانه قیلغانلار دن (قل الله) ایتکل الله (ینحیکم) قوتقارور سر نی

جاننی فرشته لر آلر

(۱ ف) قرآن شریف ننگ کوب بر لارننگ کافر لارکا عذاب بلان وعلی ایتمشدر بو اوروندا آچق بیان ایله بیان قلب بکم عذاب شولد و رکم بعض املر ننگ اوز لرینه کورکنن یایردن کیلر و بو دخی بر عذاب دور کم آدملر ننگ بر چه جماعتی بر چه جماعتی بلان اوزار لر بر بری ایلان صوغش قیلر لار بعض آدملر فی اولدور و بعض آدملر فی حور قلب شول اشارتدن پیغمبر و من علیه السلام بلدیکم اشبوات اوزره اشبو عذاب کیلر دور و کوب برده کم عذاب الیم و عذاب همین و عذاب شدید و عذاب عظیم دیب بیوردی اشبو مذکور بو لغان سوز یاردور کم بیو رمش و کافر لار اوزارینه آخرت ننگ عذابی بو لیسردور (جم)

(۲ ف) یعنی اکر بر آدم ایتمسه کم هوننگ لوصفا شلی نادانلارغه نصیحت قیلیم اوچون آلا بر له بر مجلس اولوب و الارغه قاتشیق لازم دکل آننگ اوچون الله تبارک و تعالی بیان ایدوب بیوردی اگرناندا این کسسته لار ایله مجلسد اش و التور ش بولسه آلا رننگ بور قلفندان اوشبو کسسته یه هیچ بر گناه یوقدر و لاکن شول مجلسدن اولوب الارغه و عظ و نصیحت

(منها) اول قایغودن (ومن کل کرب) وهر بر قایغودن (ثم انتم تشرکون) موندن صونک سن شریک قیلور سن (قل هو القادر) ایتکل حق تعالی آلا رغه کوچلیدور (علی ان بیعت علیکم عذاباً) عذاب یبارک سن ننگ اوزرینه (من فوقکم) اوستونکر دن نیتک نوح ولوط و اصحاب فیل لار کبولدی (او من تحت ارجلکم) ایبا یاغونکر آستندن نیتک کم فرعوننی در یساغه باطردی و قارونی یرکا یوتدوردی (اولیسکم شیعاً) یا کهه چیمار سرنی جماعت بر جماعت بر نر سه استر ایکنجی جماعت آنی استمن بس بواشدن اوطفته سی قویب (و بیدیق بعضکم باس بعض) تاتدوره سن ننگ بعضنکر غه بعضنکر ننگ صوغشن تاتدوره یعنی بر چه جماعتلر چغب بری بری بلان صوغش قیلور لار (انظر) قراغل (کیفی نصر فی الآیات) نیچوک دوندور و مرز علامتلر فی یعنی قایو آیتنی وعلی بلان و قایسی آیتلار فی الله تعالی ننگ عذابندن قور قتمق بلان بیان قیلدوف (لعلهم یفقهون) تاکم بولسن خلق بیکو چیلردن (ف) (و کذب به قومک) و یالغانغه توتدی لار اول قرآنی سینک قرمننگ (وهو الحق) و حالانکه قرآن توغری دور (قل لست علیکم بوحیکل) ایتکل آلا رغه ایمسدور من مین سن ننگ اوزر و نکر کا صافلا وچی آنی یالغانغه توتماقنکر دان سرنی طیه الیم (الکل نباء) هر بر خبر اوچون (مستقر) بر بیلکولی وقت یاردور (وسوف تعلمون) تیز دور کم توشدور کده بلور سن و کورور سن (و اذاریت الذین یخوضون) وهر چنانکم کور سنک اول آدملر فی کم چومار لار یعنی کر و شر لار بحث ایلاب (فی آیاتنا) بز ننگ آیتلر و مرکا یعنی قرآن ننگ حقنده مسخره و طعنه ایلاب سوبلار لار (فأعرض عنهم) بس یوز قایتار آلا ردن (حتى یخوضوا) اول وقتقه چاقلی کر و شر لار (فی حدیث غیره) باشقه بولغان سوز کا (واما ینسینک الشیطان) و اکر اونوتدور سه سز کاشیطان یوز دوندور مکنی (فلا تقعد بعد الذکر ی) بس اولتوره ایسونک کیکینکندین صونک (مع القوم الظالمین) (ظالم و انصاف سن جماعتلر بلان (ف) یعنی چنانکم نادانلار دینکه عیب قیلسه لار مسلمانلار غه لازمدور کم اول مجلسدن توروب کیتهلر اکر سوز کا کر و شب توروب کیتمکنی اونوتسه لر ایسونکر کا توشکنده توروب کیتسلر لازمدور کم نادانلار بلان اولتور و شمتنی قویه سن نصیحت و عظ وقتنده اولتور و شیق در و ستدور (وما علی الذین) و یوقدر شوندا این آدملر ککم (یتقون) صافلانور لار آلا ر (من حسابهم) اول کافر لار ننگ حسابندن (من شیء) هیچ بر نر سه (ولکن ذکر ی) لیکن لازمدور آلا رغه نصیحت قیلیم (لعلهم یتقون) تاکه بوله لار اویالب مسخره قیلودن صافلانغو چیلردن (ف) (وذر الذین)

بِقِيلِمَاتِ
بَلْ كَمْ
سَبَبِ سِ
صَافِلَانِ
قِيلِغَانِ
مَسْتَحَقِّ

وَبِرَاقِ بُولِ اَوْلِ اَدَمَلَارِ دِنِكُمْ (اَتَخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا) تَوْتَدِ بِلَارِ اَوْزَلَرِي نِنِكْ دِينلَارِ
 اَوْيْنِ وَفَايِدَه سَزْ بِرَاشِ (وَعَرْتَهُمُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا) وَالدَّجٰى اَلَارِي دِنِيَا تَرِ وَاكَلِكِي (وَذَكَرَ بِهٖ
 وَنَصِيحَتِ بِيْرِ اَوْلِ قِرْآنِ بِلَانِ) (اَنْ تَبْسُلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ) صَافِلَانِقِ اَوْچُونِ كَمْ اَكْر
 بِرِجَانِ اَشْلَاكَانِ نِرْسَه سِ سَبَبِي بِلَانِ هَلَا كَلُو كَا صَالِنَسَه (لَيْسَ لَهَا) شَوْلِ هَالِدَه بِيَوْقُدُورِ
 اَوْلِ نَفْسِ يِعْنِي اَدَمِ اَوْچُونِ (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) اللّٰهُ تَعَالٰى دِنِ بَاشَقَه (مِنْ وَلِيٍّ) هِيچِ بِيْرِ دَوْسْتِ
 (وَلا شَفِيْعٍ) وَدَخِي يَارْدَمِ بِيْرِ وِچِي كَمْ عَذَابِ اَوْزُونْدِنِ كِيْتَارْمَكْ كَا (وَانْ تَعْدَلَ) وَاَكْر
 اَوْلِ نَفْسِ عَذَابِدِنِ قَوْتَوْلُقِ اَوْچُونِ عَذَابِ اَوْزِنِيْنَه بِيْرَسَه (كُلِّ عَدَلٍ) هَرِ نِرْسَه نِي كَمْ كَوِچِي
 يِتْرِ اَنِكَا (لَّا يُؤْعَذُ مِنْهَا) اَلْنَفْسِ اَنْدَانِ (اَوْلٰئِكَ الَّذِيْنَ) اَوْشَبُو جَمَاعَتِ اَنْدَانِ اَدَمَلَارِ دَوْرِ
 كَمْ (اَبْلَسُو اِمَّا كَسَبُوْا) عَذَابَه تَاشْلَانِمِش بَوْلْدِي قِيلِغَانِ بِيْمَانِ اَشْلَرِي سَبَبِي بِلَانِ (لَهْمُ
 شَرَابٍ مِنْ حَبِيْمٍ) اَلَارِ اَوْچُونْدُوْرِ قَايِنَالْمِش صَوْدِنِ اِچْمَكِ (وَعَذَابِ اَلِيْمٍ) وَارَانِجِتِكُوچِي
 عَذَابِ (بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ) شَوْلِ نِرْسَه سَبَبِي كَافِرِ بَوْلْدِي لَارِ يِعْنِي كَافِرِ بَوْلْمَقَارِي سَبَبِي
 (قُلْ اِنْدَعُوْا مِنْ دُونِ اللّٰهِ) اَيْتِكُلِ اَلْاَرَاغَه اِبْعَابَاتِ قِيْلُوْرْمَزِي اللّٰهُ دِنِ بَاشَقَه (مَا لَّا يَنْفَعُنَا
 وَلا يَضُرُّنَا) شُونْدَايْنِ نِرْسَه كَا فَايِدَه بِيْرْمَزِي بِيْرْكَ وَهَمْ ضُرُرِ بِيْرْمِسِ بِيْرْكَ (وَنِيْرِدْعَلِيْ اَعْقَابِنَا)
 وَكِيُوْرِي قَايِطَارِ وَلْمِش بَوْلْمَزْمِي اَوْزَوْمَنْ نِنِكْ اَرْطَوْمَنْ غَه (بَعْدَ اَذٰى يَنَا اللّٰهُ) بِيْرْكَ اللّٰهُ تَعَالٰى
 طَوْغُرِي بِيُولِ كُوْرَسَانْدِ وَكِدْنِ صَوْنِكِ (كَالَّذِيْ اسْتَهْوَتْهُ الشَّيْطٰنِيْنَ) شَوْلِ اَدَمَلَرِ كَوِكْ اَنِي
 جِنَلِرْنِكِ بَاُوْرِي طَوْغُرِي بَوْلْدِنِ اَزْ دَوْرِ وِبِ (فِي الْاَرْضِ حَيْرٰنٍ) عِمَارَتِي بَوْلْمَاغَانِ
 بِيْرْكَ تَوْشُوْرِ وِرَلَارِ بَوْلْدِنِ اَزْ وِبِ حَيْرَانِ بَوْلْدُوغِي حَالِدَه طَوْغُرِي بِيُولِ بُوْدُوْرِ دِيْرَلَارِ (لَهُ
 اَصْحٰبٌ) بَوْلْغُوچِي دُوْرِ اَنْنِكِ اَوْچُونِ بَوْلْدِ اَشْلَارِي (يَدْعُوْنَه اِلَى الْهَدْيِ اٰتِيْنَا) طَوْغُرِي
 بَوْلْدِي بَوْلْبِ اَلَا قَافِرِ وِرَلَارِ اَنِي كِيْلِ بِيْرْ نِنِكْ بَاَنُوْمَرْ غَه يِعْنِي طَوْغُرِي بَوْلْغَه دِيْبِ (فِ) (قُلْ اِن
 هَدٰى اللّٰهُ هُوَ الْهَدْيِ) اَيْتِ! لَيْتَه اللّٰهِنِكِ بِيُولِ كُوْرِسْتَمَكِي طَوْغُرِي بَوْلْغَانِ بِيُولِ كُوْرِسْتَمَكِ شَوْلْدُوْرِ
 يِعْنِي اِسْلَامِ بِيُولِيْدُوْرِ (وَامْرًا نَالِسْلِمٍ) بِيُوْرِ وِلْمِش بَوْلْدَقِ بِيْرَلَارِ مَوْيْنِ صَوْنَمَقَه (لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ)
 عَالْمِلِرْنِكِ بِيْسَنَه (وَانْ اَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ) وَدَخِي بِيُوْرِلْدِي بِيْرْكَ نَاْمَزِ وَغَزْنِيْ اَوْتَاكُزِ (وَاتَّقُوْهُ)
 وَصَافِلَانِ نُوْنِكُزِ اللّٰهُ دِنِ دِيْبِ (وَهُوَ الَّذِيْ) اَوْلِ اللّٰهُ اَنْدَايْنِ اللّٰهُ دُوْرِ (اِلَيْهٖ تَحْشُرُوْنَ)
 اَوْلِ اللّٰهُ نِنِكِ طَرَفِيْنَه جِيُوْلُرِ سِرَلَارِ (وَهُوَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ) اَوْلِ اللّٰهُ دُوْرِ
 كُوكلَارِي وِيْرِنِي يَارَاتِقَانِ (بِالْحَقِّ) طَوْغُرِ وِلَقِ بِلَانِ وَحَكْمَتِ بِلَانِ (وَيَوْمٍ) اَوْلِ كُوْنْدِنِ كَمْ
 (يَقُوْلُ كُنْ فَيَكُوْنُ) (بِرِ نِرْسَه كَا يِتْرِ بَوْلِ دِيْبِ بِسِ بَوْلُرِ يِعْنِي قِيَامَتِ كُوْنِيْ اَوْلِكْ لَارِ كَا
 تَرِ وِلُوْكُرِ دِيْمَه يِيْ بِلَانِ تَرِ وِرَلَارِ (قَوْلَه الْحَقُّ) اَوْلِ اللّٰهُ نِنِكِ سُوْرِي طَوْغُرِ يِدُوْرِ (وَهٖ

(ف) يوقارىنك ايتدى
 كىم مسلمانلارغە تيوش
 ايمسوروركىم كافر لارغە
 ايتىمك بىر لار ديوانلار كوك
 ارغىن بولامز اشبونىك
 اورازىنە كىلەچكە حضرت
 ابراهيم نىك قەسە سنى بيان
 قىلدى شول وقتىن كىم
 حضرت ابراهيم اور قاشىم
 حقيقى بولغان مەبودى
 تاپىدى قومى نىك آلد اوينە
 قاراب ارغىن بولدى (جم)
 (۲ ف)
 (ب) يعنى نيتىك كىم
 ابراهيم غە ظاهر قىلدىق
 پوتلارغە عبادت قىلەغە
 تيوش توكلدور يىنە هم ظا
 هر قىلدىق كىم بىلدوزلار
 واول نرسەلر كوكلر دە يىردە
 باردور عبادت قىلنەغە
 تيوش توكلدور (جم)
 (۳ ف)
 (ا ف) ابراهيم عليه
 السلام كچك وقتىن كوردىم
 جماعسى ايتور لار كىم كوئى
 وىرنى يىراتقان الله تعالى
 دور ليكن حاجتلىرى نىك
 حاصل بولغى اوچون بعض
 آدملىر پىلارغە عبادت قىلار
 لاروقايو آدم لار بىلدوزغە
 وآيغە عبادت قىلار لار
 ايتدى ابراهيم عليه السلام
 هم تىلادىم بىر وسنى اوزى
 اوچون رب بىصارغە و ابراهيم
 عليه السلام پىلارغە راضى
 بولغاندىن اول وقتىن وق

المَلِكُ) اول الله اوچوندور پادشاهلق (يَوْمَ يَبْفَخُ فِي الصُّورِ) شول كوندە كىم صور اورا
 (عَالَمِ الْغَيْبِ) بىشروننى بىلكوچىدور (وَالشَّهَادَةِ) واشكارانى بىلكوچىدور (وَهُوَ الْحَكِيمُ)
 اول الله دور طوغرىلىق بلان اش قلوچى (الْجَبْرِ) هر نرسنى بىلوچى (ف) (وَأَذَقَل
 ابراهيم) وىادونكا توشور شول وقتىن كىم ايتدى ابراهيم (لَا يَبِيهَ اَزْرَ) اورى نىك آتاسى
 آرزكا (اتَّخَذُوا اصْنَامًا آلِهَةً) اياطو ترمىسن پىلارنى الله (انى اراك) تحقىق مېن كورام
 سنى (وَقَوْمِكَ) وسنىك قومنىكى (فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) ظاهر آرزغىلقدە (وَكُنَّا لَكَ)
 اوشانداق يعنى ابراهيم غە آتاسى نىك آرزغىلقدە اولدوغنى كورستكلمز كوك (نرى
 ابراهيم) كورستدوك ابراهيم غە (مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) كوكلار نىك وىر نىك
 سلطنتنى (وَلْيَكُونَنَّ مِنَ الْبَاقِيْنَ) (ف) تاكە بولس اوچون يقىن ايا لىر بىدان يعنى
 شىك قىلماغانلاردن (فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ) بس چانكم قرانغوا بولدى ابراهيم غە كىچە (رَأَى
 كَوْكَبًا) كوردى بولدوزنى يعنى بالغ اولدون اول يابالغ بولغان وقتىن كىم كوك دە بولغان
 عجايبلىرى اوزىنە كورستدوك زهره يامشورى اسملى بولدوزنى كوروب حقيقت حالنى
 بىلك اوچون (قَالَ هَذَا رَبِّى) ايتدى اشبودر منىم ربم دىب (فَلَمَّا أَفَلَ) بس شول وقتىن كىم
 كوردى كىم بولدوز باتدى (قَالَ لَا أَحِبُّ الْآفَلِينَ) ايتدى ابراهيم سويم مېن باتقانلارنى
 بس نىجوك آلاغە قوللق قىلار من دىب (فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ) بس كوركان وقتىن آينى (بَارِعًا)
 باشدە طور مش كوردى (قَالَ هَذَا رَبِّى) ايتدى بودور منىم ربم (فَلَمَّا أَفَلَ) بس شول
 وقتىن آى باتدى (قَالَ لَنْ يَمَّ يَهْدَى رَبِّى) ايتدى ابراهيم اكىر شېهە سىز منكا طوغرى بول
 كورسىتە سەر بىم (لَا كُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ) (ف) البتە مەن بولار من آرزغىن جماعتلردن
 (فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَارِعَةً) بس كوركان زمانە قوياشنى طومش (قَالَ هَذَا رَبِّى هَذَا اكْبَرُ)
 ايتدى منىم ربم اشبودور بوكوب الوغدور (جَهَنَّمَ) يعنى طور مشدە بار چە سىدن دىب
 (فَلَمَّا أَفَلَتْ) بس اول زماندە كىم قوياش باتدى (قَالَ يَا قَوْمِ) ايتدى ابراهيم اى منىم
 قومم (انى بىرى) من بىزار من (مِمَّا تَشْرِكُونَ) شول نرسدنكم سىلار شرىك
 قىلدىنكم اول نرسنى خداغە (انى وجهت وجهى) تحقىق من بوزومنى بونالدىم دوروم (لِلَّذى
 فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) شوندا بىن الله نىك طرفىنە كوكلارنى وىرنى يىراتدى (خَنيفًا)
 باطل دىندىن حق دىن كىم ميل قىلدىم حالدە (وَمَا اَنَامَ الْمُشْرِكِينَ) ايماس من مېن
 الله غە شرىك قاتقوچىلاردن (ف) (وَحَاجَةً قَوْمِهِ) وچقىر شوب بىخت قىلدىلار ابراهيم نىك
 جماعسى ابراهيم بلان توچىدى يعنى الله نىك بىر لارك حقىندە (قَالَ اَتَّخَذُوا جُوزِي) ايتدى ابراهيم

بر یولدوری تعیین صدی
 شول وقتکم اول یولدور
 باتدی بلیدیکم اول بر حاله
 توکلدر بلکه آنک اوزارینه
 بر مستقل بر یرانقوچی
 باربر اگر اوزی مستقل
 بولسه ایدی اعلی اولغان
 حالندن ادنی اولغان حالکا
 کوچمس ایدی دیب آی
 برلان کوکل او شیوعیینی
 تابدی بس بارچه سنی
 قویب بر خدانی آلدی
 بارچه خلق آنی اعتقاد ایتکو
 چیدر که اول بارچه سندن
 اولوغ در عقل صحیح کیرک
 شول وقتن کم بر بولغوچی
 خداغه ایناندی بس هیچ
 بر نرسه یوقدر کم اول خدا
 ننگ قاشتنک بولمغان باشقه
 سینه اعتقاد ایتیکا حاجت
 قالمادی (جم)

اینازع قیلور میسن منبیلان (فی الله) الالهنگ باینک (وقد هدان) والبتنه طوغری یولنی
 کورستدی منکالله (ولا اغانی ماتشگون به) هیچ وقتده قورقم مین اول نرسندنکم شریک
 قلدونکر نس الله تعالی غه یعنی معبودلار ونکر دان آلاز منکاضر رقیله آلماسلر (الا ان یشاء
 ربی) مکر قورقر من آندانکم تلامنریم (شیئا) بر نرسنی یعنی آلاز طرفاندان منکا
 ضرر و بلایتوشوفی تلامنریم (کلشی علما) هر بر نرسنی علم جهنتندن اقلانتدکرون ﴿ ۸۰ ﴾
 ایانک اوچون نصیحتشی آلمایچه هر نرسه کاکوچی ییتکن ذانتن کوچی ییتکنندن آیرمر سر
 ﴿ وکیفی اغانی ما اشرکتیم ﴾ ذخی چوک قورقار من مین اول نرسندنکم آنی الله تعالی غه
 شریک قلدونکر (ولا تخافون انکم) قوروق میسر سن (اشرکتتم بالله) شریک قلدغان نرسه
 کر دن الله غه (مالم ینزل به) شول نرسنیکم شریک بولدیوغینه ایندورمدی (علیکم
 سلطانا) سرکا هیچ بر نرسنی کتابدن ودیلدن (فای ال فریقین) بس بو ایکی
 جماعت ننگ قایوسی یعنی شریک قوشانلار دن والله فی بلیکانلاردن (احق بالامن)
 تیوشلیدور ایمین بوماقعه (ان کنتم تعلمون ﴿ ۸۱ ﴾) ایتوکر یعنی جواب بر وکر اکر بولسانکر
 بلکوچیلردن یعنی قایبس جماعت ایمین بولمه غه لازم (الذین امنوا) الله تعالی ایتدی
 آنداین آدمکر ایمان کیمتوردیلار (ولم یلبسوا ایمانهم بظلم) قاتوشدورمدیلار ایمانلار دن
 شریک قاطمق بیلان (اولئک لهم الامن) اشیو جماعت اوچوندور اوتدن ایمین بولمقاق یعنی منکو
 بولودن (وهم مهتدون ﴿ ۸۲ ﴾) و آلاز دور طوغری یولنی طابقانلار (وتلك حجتنا) اشیوایتلکن دلیل لار
 بز ننگ دلیلردور (ایتینها ابراهیم) بر دوک اول دلیلر فی ابراهیم غه یعنی بلد وردک
 (علی قومه) اوزی ننگ قومینه یعنی جماعتینه دلیل قلمیق اوچون (نرفع درجات من
 نشاء) کوتار ورمز مرتبه لارک تلا کانهز آدمسی (ان ربک حکیم علیم ﴿ ۸۳ ﴾) البته سندنک ربنگ
 دورستلک بلان حکم قیلغوچیدور و جشی بلکوچیدور (ووهبنا له اسحق و یعقوب) و باغشلا دوق
 ابراهیم غه اسحقنی و یعقوبنی (کلاهدینا) آلاز ننگ هر قایسسینه توغری یولنی کورستدوک
 (ونوحاهدینا من قبل) نوحغه یول کورستدوک حضرت ابراهیم دنیاغه کیلودن اول (ومن
 ذریته) و ذخی حضرت نوحنگ بالار یدان (داود و سلیمان و ایوب و یوسف و موسی و هارون)
 یول کورستدوک داودقه و سلیمانغه و ایوبکه و یوسفکه و موسی غه و هارونغه (وکنن لک)
 بو ذکر ایدولکان پیغمبر لارکا یحشی مرتبه لار برکن کوک (تجزی الحسین ﴿ ۸۴ ﴾) جزا
 و مرتبه ورمن ایندوکوا اشلیلارکا (و زکر یاوحیی) توغری یول کورستدوک ذکر یاغه
 و جشی غه (و عیسی و الیاس) و عیسی غه و الیاسقه (کل من الصالحین) بولرننگ هر قایسس

ايدىكولردندور (واسماعيل واليسع ويونس ولوٲا) وتوغرى يول بردوك اسماعيل كا
 واليسع غە ويونس كا لوٲقە (وكلافضلنا) وبولارنىڭ ھەر قايسى سن پيغىمىر قىلىق بلان
 آرتق قىلدوق بىز (على العالمين) زمانەستندە بولغان آدملىر اوزرىنە (ومن ابائهم)
 ودخى توغرى يول بردوك بوپيغىمىر لارنىڭ آنالىرىنىڭ قايسىنە (وذر ياتهم) بالالارىنىڭ
 قايسىنە (واخوانهم) وآلارنىڭ قرداشلىرىنە (واجتنبناهم) واول پيغىمىر لارنى آدملىرىدىن
 صايلادوق (وھديناهم) كوندوردوك آلارنى (الى صراط مستقيم) توغرى بولغان
 يولغە (ذلك ھدى الله) اشمودىنكىم پيغىمىر لار اول دىنە بولدىلار اللەنىڭ توغرى يولغە
 كوندورمىدىور يعنى اللە قاشندە قبول بولغان دىندور (يھدى به من يشاء) دلالت
 قىلور اول دىنە (من عباده) قوللارندن تلاكان آدملىرى (ولو اشركوا) اكر اول
 پيغىمىر لار مرتبەلىرىنىڭ الوغلىقلىرى بلان شريك قىلسەلار ايدى اللەغە (لحبب عھم)
 البتە باطل بولور ايدى آلاردا (ما كانوا يعملون) قىلغان عمللىرىنىڭ ثوابى (اولئك)
 اول پيغىمىر لار جماعسى (الذين) آنداين آدملىر دوركم (اتيناھم الكتاب) بردوك آلارغە
 كتابنى (والحكم) وحقق بلان حكم قىلقتى (والنبوة) پيغىمىر لىكىنى (فان يكفر بها ھو ذلاء)
 اكر بر قرىش جماعسى كافر بولسەلار اول قرآننىڭ آيتلىرىنە (فقد وكلنا بها قوما ليسوا
 بها بكافرين) بس اوشبو آيتلار كا ايمان كىتور كوچى بر جماعتنى بىباروز من آلار اورنىنە
 آلار كافر بولبار لار مهاجر اولان وانصار بولغان اصحابلىرى وباشقە عالملىرى (اولئك) اوشبو
 پيغىمىر لار جماعتى (الذين ھدى الله) آنداين آدملىر دوركم توغرى يول كورستى اللە
 آلارغە (فبھدھم اقتدہ) بس آلارنىڭ توغرى يولىنە ايوغل يعنى اللەنى برلاملىككە
 ودىننىڭ اصللىرىدە (قل لا اسالكم عليه اجرا) ايتكل بر صرامام ھىچ بر حق قرآننى
 يتوشدورمىك اوزرىنە (ان ھو الاذكرى للعالمين) ايمسور اول قرآننى يتوشدورمىك
 يعنى قرآننىڭ كىلملىرى مكر نصيحت دور خلق لارغە (نى) نىتىك كىم پيغىمىر لار صبر ايتدىلار
 كافر لارنىڭ رىجىمكىنە سن ھم صبر ايت (وما قدر والله) ھو دلار اللەنىڭ ذاتىنە اثبات
 قىلمدىلار يعنى ايتدىلار (حق قدره) تىوش ودرست بولغان اولوغلاونى بىلدەر تورغان
 سوزلارنى (اذ قالوا) آننىڭ اوچون كىم ايتدىلار (ما انزل الله) ايتدىرمدى اللە (على
 بشر من شئ) ھىچ بر آدم اوزرىنە ھىچ بر نرسەنى (قل من انزل الكتاب) ايت آلارغە
 كىم ايتدىردى كتابنى (الذى) آنداين كتاب كىم (جاء به موسى) كىتوردى اول كتابنى
 موسى (نورا ھدى للناس) خلق غە نور ويول كورستى كوچى بولغان حالدە اول كتاب

(تَجْعَلُونَهُ قَرَأِيسَ) قیلورسز سز آنی کیسک کیسک بولغان کعرلارده (تَبَدُّوْنَهَا) آشکارا قیلورسز آلارنی یعنی قایسی سن (وَتَحْفَوْنَ كَثِیْرًا) ویشورسز کوبوسن آندن یعنی تورادن عقلنکرغه توغری بولغان سورلارنی کعرلارده یازوب خلقعه ایتورسز وعقلنکرغه موافق بولمغانن یشورسز (وعلمتم) اویراتلمش بولدوغز سز یعنی قرآنک محمد علیه السلام اوقومغی بلان (مَالِم تَعْلَمُوْا اَنْتُمْ) شول نرسه نی کم بلمادوکز سرلار (ولا ابواکم) ودخی بلمدی اول نرسه نی آطالاروغز (قُلْ اَللّٰهُ) ایت یا محمد سین آلا رغه اول کتابنی الله ایندوردی دیب (ثُمَّ ذَرِهْمُ) موندین صونک قوی سین آلارنی (فِي حَوْضِهِمْ) اوزلری ننگ باطل لقلارونده (یَلْعَبُوْنَ) شول حالده کم اوینارلار (فِی هَذَا کِتَابٍ) اشبو قرآن برکتیدور کم (اَنْزَلْنَاهُ) ایندوردو ک آنی (مَبْرُكٍ) کوب فایدالی وبرکتیدور (مُصَدِّقِ الَّذِیْ بَیْنِ یَدَیْهِ) اوزیدن اول ایندر ولکن کتابلارنی راستلاغوچیدور (وَلِتُنذِرَ اُمَّ الْقُرْیٰی) وهم ایندوردک اول قرآنی مکه خلقنی قورقماغنک اوچون (وَمَنْ حَوْلَهَا) واول آدملرنی کم مکه ننگ تیراسنده کی لردور (وَالَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِالْآخِرَةِ) شونداین آدملر کم ایمان کیتوردیلر قیامت کونی ننگ حق بولمغینه (یُؤْمِنُوْنَ بِهِ) ایمان کیتورولر قرآنغه (وهم علی صلوتهم یحافظون) وآلار نملرلی اوزره دایمچیلق قیلرلر یعنی ایمان کیترکنلار آننگ اوچون نماز ایمان علامتیدور ودین ننگ تراکیدور (فِی مَنَ اَظْلَمَ) کم دور بیک ظلم قلفوچی (مِنَ اَفْتَرِی) شول آدمدنکم ایتدی (عَلَى اَللّٰهِ کَذِبًا) اللهغه یالغانی (اَوْ قَالَ اَوْحٰی اِلَیَّ) یاکه ایتدی وحی قیلندی منم جانبومه دیب (وَلَمْ یُوحِ اِلَیْهِ) وحالانکه وحی قیلندی آننگ اورارینه (شِیْءٌ) هیچ برنوسه یعنی دعوی قیله کم الله دن فرشته اوزینه خبر کیتردی دیب نفس الامرده کیتورمکان ایدی بو آیت ننگ ایندر ولمکی ننگ سببی بو ایدی رسول علیه السلامغه ایندر ولکن وحینی یازوچی عبد الله بن سعد کهر رسول علیه السلام بیوردی ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین آیتن یازمغه عبد الله آنی یازمغه کر وشدو کده ثم انشاءناه خلقنا آخر آیتینه یتدو کده آدم یاراطلمغیده بولغان تورلی اشردن عیالنب تلینه کیلدی فتبارک الله احسن الخالقین آیتی رسول علیه السلام ایتدی بو آیتنی دخی یاز کم آیت شوشی روشده ایندی دیب عبد الله موندن شک قیلب ایتدی محمد بسوزده راست بولسه منکاهم وحی ایندی واکر یالغان بولسه من هم آننگ کوزک سویلامد دیب بس مرتد بولدی (وَمَنْ قَالَ) وهم اول آدمدنکم ایتدی (سَازِلٌ مِّثْلَ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ) الله تعالی ننگ ایندوردو کوکنی منده ایندرور من یعنی قرآن کوکبر کتابنی

(ا ف) حاصلی بیورسز
اکر جهودلر ایتسه لارکم
الله تعالی هیچ بر آدمغه وحی
قیلمغان تورانتی حضرت
موسی غه ایندورمکی بلان
ایتکان سورلری یالغان
بولادور اکر ایتسه لارکم
ایندورکن دیب بس آلائی
بولدوقده قرآن ننگ
ایندورولمکینه تانمق بیک
آحقلقدور فایدلسز قار
شودور بس اذقالوان قالو
معناسین دور (جم) (م ف)
(ا ف) یعنی اولده
عرب کافور قتلتمق اوچون
ایندورلدی آننگ اوچون
عربلار عرب تلنی آنکلا
رلار ایدی موندین صونک
بر اهلی ننگ بارچه سینه
قورقتمق اوچون ایندور
لدی بس ولتندرن اول
دیمک دور هو الذی فی
الامیین رسولانک یتلوا
ایاته کوک وما ورسلاک الا
رحمة للعالمین آیتک عام
بولمق تصدقیلندی یلرچه
خلقنی قورقتمق اوچون
بیار ولکن دورام القری دن
مراد مکه دور یعنی بارچه
شهر لارننگ اصلیدور (جم)
(م ف)
(۷) مالک بن الضیف (مد)
(۳) وهو مسلمیة الکتاب
(مد)

من هم چقار من ديب نيتك نصر بن حارث ايتدى والعاديات سور هسيه اوخشاتورغه
 طر وشب والطاحنات طحنافالعاجنات عجنافالخايرات خيرات ديب باطل سورلرني (ولو تری
 اذا الظالمون) عجب كافالورسناك اكر قاراسناك شول وقتكم ظلم قلفوچيلار (في غيرات الموت)
 اولم ننگ قاتولغناك بولورلار (والملائكة) عذاب فرشته لاري (باسطوا ايديهم) جانلارون
 آلمق اوچون كافرلاركا قوللارون آچارلار (أخر جوا انفسكم) ايتورلار آلاغه قاتولق بلان
 جانلاروغزني تنلار وكر دين چقار ونگلار (اليوم يحزون) اوشبوكون جزا نرس (عذاب
 الهون) خور قلفوچى عذاب بلان (بما كنتم) شول نرسه سببلى بولدوغز نرس (تقولون
 على الله) ايتور بولدوغز الله اوزارينه (غير الحق) تيموش ودرست بولماغان سوزني
 (وكنتم) ودخى شول نرسه سببلى بولدوغز نرس (عن آياته تستكبرون) (الله تعالى ننگ
 علامترينه اشانمقدن تكبر لك قيلب يوز قايتار وچيلار دن) (ولقد جئتونا فرادى) و ايتور من
 تحقيق كلدوكن بز ننگ قاشومر غه بالغز (كما اخفناكم اول مرة) نيتك بىر اتدوق سزني اول
 مرتبه ده (وتركتم ما خولناكم) آرتوغز غه طاشلاب قويدوغز نرس كا احسان قلب بر كان
 نرسه ني (وراء ظهوركم) آرقه غز آرطينه يعنى هيچ فقير لار كاصدقه برب آلدان بيارميدوكن
 (وما نرى معكم شفاعاءكم) وكورمه بز سر ننگ بلان بىر كاشفاعت قلوچيلاروغزني (الذين
 زعمتم) آندا بىن شفاعتچيلار وكن كمان قيلدوغز آلا رني سزني (انهم فيكم شركاء) آلا رني
 تر بيه قلوده الله ننگ شريكلر ديب بولماطلر گماندور (لقد قطع بينكم) البته كيسلدى سر ننگ
 آراغز (وضل عنكم) وآردى يعنى يوق بولدى سزني (ما كنتم ترعونون) اول نرسه كم
 بولدوغز نرس شفاعتچى ديب كمان قلفوچى اول نرسه ني (ان الله) تحقيق الله (فالق الحب
 والنوى) اوز قلقرني يارغوچيدر وقوشلرني يارغوچيدور (يخرج الحى من الميت) تر كنى
 چقارار اولكدن (ويخرج الميت من الحى) واولكنى چقارغوچيدور تر وكدن (ذلك الله)
 بولاشلرني قلفان الله دور (فانى توفىكون) بس ني اوچون آكعبادت قلمقدن يوز دوندرب
 ياشقغه عبادت قيلورسز (فالق الاصباح) كچه ننگ قرانكغولميدن طانكى يارغوچى دور
 (وجعل الليل سكنا) قيلدى كيچنى طنجلق ايله توراجق (والشمس والقمر حسبانا) وقيلدى
 قوراشنى وآينى آيلارننگ ويلا رننگ حسابينه علامت (ذلك تقدير العزيز العليم) (۹۶)
 بوكمكلر كوچلى بولغان وبلكوچى بولغان الله ننگ تقدير بريدور (وهو الذى جعل لكم النجوم)
 اول الله تعالى قلدى سز ننگ اوچون بىلدورلرني (لتهتدوا بها) تاكم بول طابه سز بىلدورلر
 سببى بلان (في ظلمات البر والبحر) قرننگ قرانغولميده ودرينانك قرانغولميده (قد

فصلنا الآيات (تحقیق آیروپ بیان ایتدوڪ علامت لری (لقوم یعلمون ﴿۹۷﴾) بر جماعت
 اوچونکم بلورلار (وهو الذی انشاکم) اول الله تعالی یراتدی سزنی (من نفس واحدة)
 بر جانندان (فستقر ومستودع) بس یر یورنده سز ننگ اوچون تور اچق بر یاردور وهم
 ودیعت یعنی بیروپ تور ولمش یری یاردور (قد فصلنا الآيات) تحقیق آیروپ بیان
 قیلدوق بر علامت لری (لقوم یقفهون ﴿۹۸﴾) بر جماعت اوچون کم بلورلار آنی (وهو الذی)
 اول الله آنداین الله دور (أنزل من السماء ماءً) ایندوردی کوکدن صوفی (فاخر جنابه)
 بس چغاردوق اول صوسیبی بلان (نبات کل شء) هر اوسه تورغان نرسه دن اوسه چکلر نی
 یعنی اولانلرون موندین صونک آیروپ ایتدی (فاخر جنامه) بس چغاردوق اول
 صودن (خضراً) سبز باتنی (نُفِجَ مِنْهُ) چغارور بز اول سبز باتدن (حیاتر اکبیا)
 قات قات بولغان وبروسی بر وسینه توتاش بولغان اولقلار نی یعنی بغدای صابن (ومن
 النخل) دخی خرما آغاچندن خرما چغاردوق کم (من طلعها فتوان دانیة) آننگ بو طاق لری دان
 قایسی بو طاق لری یر کایقندور یعنی جیش ننگ کوبلیکدن بو طاق لری بلان جیش لری
 آصولر لار ویر کایقین بولورلار (وجنات من اعناب) باچهلر نی چغاردوڪ اوزوم آغاچندن
 (والزیتون والرمان) وزیتونی یعنی صالحه جیش و انار نی چغاردوق (مشتبها و غیر
 متشابه) یافر اقلاری بری برینه اوحشار وتلری بری برینه اوحشامس (انظر والی اثره
 اذا اثر) هر آغاچننگ جیشینه قراغز چوک جیش کیتورور جیش کیتورسه (وینعه)
 اول جیش ننگ پشما کینه قراغل چوک فایدالی اولور وتلی اولور (ان فی ذلکم لآیات)
 تحقیق بوایتولکان نرسه لرده علامت لری یاردور (لقوم یؤمنون ﴿۹۹﴾) بر جماعت اوچون کم ایمان
 کیتورورلار (فی) یعنی صورتک آغاچ و جیش بری برینه اوحشار وتید باشقه باشقه اولور
 آننگ اوچون قایوسی تملیدور وقایوسی تمسردور بور وشک اولقی الله تعالی ننگ بر لکینه
 دلیلدور (وجعلوا لله) وقیلدیلار کافرلار الله اوچون (شرکاء الجن) شریکلار نی چندن
 (وخلقهم) وحالانکه یراتدی الله آلا ری (وخرقوا له) وبالغائلاب ایتدی یلار آلا ری یعنی
 جهودلار عزیر الله ننگ اولغی دیدیلار و نصارالر عیسی الله ننگ اولغیدور دیدیلار و عرب
 مشرکلاری فرشته لار الله ننگ قزیدور دیدیلار (بغير علم) بلما یچمه (سبحانه وتعالی
 عما یصفون ﴿۱۰۰﴾) کافرلار ایتکان صفت لردن الله تعالی پاکدور ویوغاریدور یعنی بوصف لار
 بلان صفتلار دن صافلانغز (بدیع السموات والأرض) کوکلر نی ویر نی براتقوچیدور اول
 الله (انی یکون له ولد) نیچوک بولور آننگ اوچون بالا (ولم یکن له صاحبة) وحالانکه

(ا ف) یعنی اول آنلسی
 ننگ قارنده بولورلار مو
 ندین صونک آقرون
 آقرون دنیانغه کیلمک
 اثر و ن طابارلار موندین
 صونک اولب قبر کاقو بولور
 لار تاکم آقرون آقرون
 آخرت حالارون قبول
 ایتلار موندین صونک
 جنتده یاجهنده قرار تاپا
 رلار (جم) (م ف)
 (۳) بولور چوسی خلقید
 ور کم ایتدی یلار شیطانلار
 تنکرکا اورتاقدور دیب
 آننگ اوچون ایتکو
 اشنی الله یراتدور دیب
 آکایردان دیدیلار یوزق
 اشنی شیطان یراتدی دیب
 آکا آهمان دیرلار
 (زبده الآثار)

بولدی آننك اوچون خاتون (وخلق كل شء) ويرا تدى الله هر نرسهنى (وهو بكل شء
 عليم) اول الله تعالى هر بر نرسهنى بلكوچي دور (ذلكم الله) اوشبو الله يعنى بوصفتلار
 بلان صفتلانمش الله (ربكم) سرننك رينكر دور (لا اله الا هو) يوقدور حخلق بلان عبادت
 قيلنش ذات مكر اول الله دور (خالق كل شء) اول الله هر نرسهنى يراتقوچي دور (فاعبدوه)
 بس عبادت قيلونكر آنكا (وهو) اول الله (على كل شء) هر نرسه اوز رينه (وكيل)
 وكيل دور و صافلا غوچي دور (لاتدرکه الابصار) كورمز اول اللهنى كورلر يعنى دنيا ده
 (وهو يدركه الابصار) واول الله كورلرنى كورور (وهو اللطيف الخبير) اول الله دور
 مهر بانلى وهر نرسهنى بلكوچى يعنى كورلارده اول قدر كوچ يوقدور كم دنيا ده الله تعالى نى
 كوره مكر كم اوزى كورستسه آننك اوچون كم بيك لطيف دور هر اشنك چكهلر ونى بلب
 هر نرسهنى يلماكى چولغان غاندور هيچ بر خلقه بولمكلك يوقدور (قد جاءكم) تحقيق
 كيلدى سركا (بصائر من ربكم) دليللرى اوز نكر ننگ رينكر دن (فمن ابصر) بس هر كم
 كوردى يعنى حق بولغانن كوروب آنكا ايمان كيتوردى (فلنفسه) بس فايداسى اوزى
 اوچوندور (ومن عمى) و بر آدم صوقر قالدى يعنى كورمى (فعليها) بس زيان آننك
 اوچوندور (وما انا) و ايتكل اى محمد ايس من مين (سننك) اوز نكر كا (بحفيظ)
 صافلا غوچى صافلامق بر الله غه غنه مخصوص دور (وكذلك نصرنا الايات) نيتك
 اوتكان آيتلرنى بيان قيلدوق اوشاندان تورلى تورلى روشپه بيان قيلولرمز علامتلرنى
 (وليقولوا درست) شوندان صافلامق اوچون كم كافرلار ايتورلار اوقوغان سنك
 وباشتهلر دن اويرانكان سنك ديب (ولتبينه) وبيان قيلماقم اوچون دينى (لقوم
 يعلمون) شوندا اين جماعت كا بلورلار آلا ر يعنى قرآن ننگ حق ايكالوكن (ف
 اتبع ما اوحى اليك) اى محمد ايار كيل اول شىي كا كم وحى قيلندى سنكا (من ربك)
 سننك رينك دن (لا اله الا هو) يوقدور حخلق بلان عبادت قيلنش ذات مكر اول الله دور
 (واعرض عن المشركين) ويوز دوندور سين مشركلار دن (ولو شاء الله) اكر تلاسه
 ايدى الله (ما اشركوا) شريك قيلماسلار ايدى (وما جعلناك) وقيلما دوق سنى (عليهم)
 آلا رغه (خفيظا) صافلا وچى (وما انت عليهم) و ايمس سنك سين آلا ر اوز رينه (وكيل)
 وكيل يعنى آلا ر ننگ اشى سنكا تابشر و لغان (ف) روايت قيلندى كيم مسلمانلار كافرلار ننگ
 پتيلرون شلته قيلولار ايدى كافرلار آلا رغه ايتديلار بر ننگ معبودلار و مركا شلته قيلمقدن
 اوتونكر يعنى قوبونكرز قوبياسانكرز بر سرننك معبود بولغان الله نكر نى مسخره ايدر مز

(اف) احتمال دور كم كافر
 لار ايتهلر كم اوتكن كتا
 بلارنى اوقوغان سنن و باشقه
 لردن او برانكا سننك ديب
 اول نرسنكم سين ايتور
 سنك اوتكن كتابلردن
 آلتغاندور وحى توكلدور
 بس الله تعالى قرآننى وحى
 بلان ايتدور وحى قرلى قرلى
 وجه بيان قالدى آننك
 اوچون اشو سوطريق بلان
 بيان قلمق اوتكن كتابلارنى
 اوقومقدن حاصل بولمس
 الله تعالى وحى قلمه سه
 (جم)

ديب حق تعالی بو آيتنی ايندور و ب ايتدی (و لا تسبوا الذين) ای مسلمانلار سوکمانکر
شوند این آدملر فی کم مشرکلار دور (یدعون) عبادت قیلورلار (من دون الله) الله دن
غیری (فیسبوا الله عدوا) آننک اوچون سوکار آلازلملق بلان الله تعالی فی (بغیر علم)
بلمایچه (كذلك) اوشانداق یعنی مشرکلار کا پترلرغه عبادتنی زینتلی قیلغانمز کونک
(زینتالکامة) زینتلاک هر جماعت اوچون (عملهم) عملارنی (ثم الی ربهم) موندین
صوننک اوز زبیلری طرفینه (مرجعهم) قایتاچقلر دور (فینسبهم) بس خبر بیورر آلازغه
زیبیلری (بها) شول نرسه ننک عاقبتی بلان یعنی اخیرى بلان (كانوا) بولدی آلاز
(یعملون) قیلور بولدیلاز (واقسموا بالله) آنا ایتدیلاز کافر لار الله تعالی غه (جهد
ایمانهم) اوزاری ننک آنطلاری ننک قوتلس بلان (لئن جاءتهم) اکر کیلسه آلازغه
(ایه) بر معجزه (لیؤمنن بها) البته ایمان کیتورورلار اول معجزه کا (قل انما الایات
ایت آلازغه آیتلار ومعجزه لار عند الله) الله قاشنده غنه دور یعنی منم قولمک یوقدور استکان
معجزه نکر فی برورکا (وما یشرکم) وفی بلدوردی سزکا ای مسلمانلر یعنی ایابلر میسن
(انما ادخا جات) دورستلکده هر وقت کیلسه آلازغه شول معجزه لار (لیؤمنون)
دخی ایمان کیتورمسلر (ونقلب افئدتهم) ودوندور ورمز آنرننک کونکلر وفی (وایضارهم)
وکورلاری وفی (کمالهم یؤمنوا به) نیتنک ایمان کیتورمدیلار قرآنغه (اول مرة) اول مرتبه ده
یعنی الک (ونذرهم) قویار بز بر آکر فی یعنی قالدور ورمز (فی طغیانهم) اوزلری ننک
آزغنقلر یده (یعمهون) خیران بولدوقلری حالده (ف)

(ولواننا) واکر بولار (نزلنا الیه الملائکة) ایندورسک آلاز اوزرینه فرشته لاری
(وکلمهم الموتی) وسویلاشدورسک آلازغه یعنی کواهلر برسه لار آلازغه اولک لار (وحشرنا
علیهم) وجیساق آلاز اوزرینه (کل شیء قبلنا) هر نرسه فی جماعت جماعت یعنی الله ننک
برلکینه ویبغیر ننک حق رسول اولمغینه کواهر بر مک اوچون (ما کنوا) بولسلار آلاز البته
(لیؤمنوا) ایمان کیتورورچیلر (الا ان یشاء الله) مکر شول وقتده ایمان کیتورورلار
الله تلاسه (ولکن اکثرهم) لیکن آلازرننک کوبلاری (یجهلون) نادانلار دور
(وكذلك) اوشانداق یعنی یا محمد سنکا بولغان کونک (جعلنا لکل نبي) قیلدوق
هر بر پیغمبر اوچون (عدوا) دوشمان (شیاطین الانس والجن) انسان شیطانلار وفی
وچن شیطانلار وفی (یوحی) وسوسه ایلاب سالر لار (بعضهم الی بعض) آلازرننک قایسلری
قایسلرینه (زخرف القول) ظاهری بن الگان سوزلار (غرورا) آلدانمق اوچون (ولو شاء)

(پوتلارون سوکمکونکر
سرننک معبودوکر بولغن
برالهنک سوکولمکینه
سبب بولر بس اندان
صافلاننک آلازهم صافلا
نمق اوچون بو ایت کر
یه دن بلنه دور کم قچن
طاعات ننک اشلاننک میدن
بر قایغو بولردای بولسه
اول طاعت ننک ثوابندن
موندک گناهی آرتقدور
طاعت ننک قویولمغی لار
مدور (زبده الآثار)
(اف) یعنی اول آدلار
کم الله تعالی آلازغه هدایت
بیردی آلاز باشدوق
حقن اشتهه کانصاف بلان
توقتاوسن آتی قبول قیلر
لازورر آدمکم باشک باش
طارتیر وقارشیلق قیلر
اکر تلاکان معجزه فی کور
سه ده هم اول وقتنک حمله لر
قیلور قبول قلمس نیتنک کم
فرعون شول قدر معجزه
اوزارینه ایمان کیتورمدی
(جم)

سكزنجي پاره

الباسی سوره سي
۱۱۴

چون ایندور ریشدور
 کم کافر لار ایندیلار کم
 مسلمانلار اوز لری اولتو
 زکای آشیلر الله تعالی ننگ
 اولدوردوکنی آشامیلر بلد
 وردیکم اشبو الدانغوی
 سوزارنی آلاغه شیطان
 اویر تادور آدمک کو
 نگیینه شبهه صامق اوچون
 بو آراد عقل ننگ حکمی بو
 قدرور الله ننگ حکمیدور
 وکیله چکده آچق بیان
 ایلاب بلدور ورم هریر
 حیواننی اولدورکن الله
 دور لیکن الله اسمی بلان
 بوغان لانغان حلالدور الله
 اسمیک برکت بولغی اوچون
 (جم)

(ا ف) شاه ولی رحمة
 الله ایبتادور کم مکده ایکن
 سورلرده ذکر قله دور
 جهودلر قرآنی دروست
 دیلار ومدینه ده ایکن
 سورلرده ایته دور جهودلر
 قرآنی بالغان قیلر
 ایکس ننگ بیانی موافق
 بولق اوچون شول وجهن
 دور کم چانکم پیغمبر ومن
 علیه السلام مکده ایدی
 جهودلر اسلام دینینه اوند
 المش توکل ایدی همه جهود
 لر قرآن ننگ حق بولمغینه
 اقرار قیلر ایدی قرآن
 ننگ حکم عرب اوزارینه
 لازمدور دیب وچانکم اول
 حضرت مدینه ککوچدی
 و جهودلر اسلامغه اوند
 ای بس جهودلر انکار قیله
 باشلادی لار (جم)

ربك) اکر تلاسه ایدی سننگ ربنگ (مافطوه) بواشنی قیلمسار ایدی یعنی پیغمبر لارکا
 دو شملتنی و بوزوق بولغان سوزلارنی صالمسار ایدی (فدرهم) بس قویغل آلارنی
 (وامیقترون) اوزلری ننگ بالغانقلارینه (ولتصفی) صالار یعنی انسان وچن
 شیطانلری ظاهر بزانش سوزلرنی (الیه) تا کم آوشه اول سوزلارکا (افئدة الذین)
 شوندا این آدملر ننگ کونکل لری (لایؤمنون) ایمان کیمتور مسلر (بالآخرة) قیامت
 کونینه (ولیرضوه) تا کم راضی بولالار و قبول قیلر اول سوزلارنی (ولیتقرفو) وهم
 اشلار سوزلار اوچون (ماهم مقترفون) شول اشنیکم اشلار لار آئی اول انس جن شیطانلری
 یعنی کناه بولغان اشلر فی (ف) (افغیر الله ابغی) بس کافر لارکا ایتمک ای حمد یا الله دن
 باشقعه استیم می (حکما) حکم قلعوچی یعنی الله دن باشقه حکم قلعوچی و آیرغوچی بر آدم
 استم (وهو الذی) اول الله شوندا این الله دور (انزل الیکم الکتاب) ایندوردی
 سرکا قرآنی (مفصلاً) حق بلان باطلنی روشن آیرغوچی قلب هر کیم بلم
 سرسک یوقدور (والذین) شوندا این آدملر کم (اتیناهم الکتاب) بیردوک
 آلاغه کتابنی یعنی تورانتسی (یعلون) بلرلار کم (انه منزل البتة بو
 قرآن ایندور ولمشدر) (من ربك) سننگ ربنگدن (بالحق) طوغور لوق بلان دیب
 (فلاتکونن) بس بولمه سین (من الممتربین) شیک قلعوچیلار دان (ف) (وقمت
 کلمة ربك) وخی تمام بولدی سننگ ربنگ ننگ سوزلری (صدقا) طوغور یلق یوزندن
 (وعدا) وانصاف یوزندن (لامبدل الکلماته) یوقدور هیچ آدم اوزکار تکوچی آننگ
 سوزلارون (وهو السميع) اول الله تعالی دور هر آدم ننگ سوزن اشتکوچی (العلیم)
 هر آدم ننگ سرلارون بلکوچیدور (ف) یعنی جهودلر بلورلار کم وحی ایندورور والله
 تعالی آدم لردن پیغمبر یبارور و پیغمبر علیه السلام ننگ وقرآن عظیم ننگ حق اولمقلرینه
 دلالت قلعن دلیلر باردور دیب (وانقطع) اکر ایار سنک سین بیورغانلارون قبول
 قیلر (اکثر من فی الارض) بیر یوزنده بولغانلار ننگ کوبرا کینه (یضلوك) آذر
 ورلارنی (عن سمیل الله) الله ننگ یولندن (ان یبعون) ایار مسلر آلا (الالطن)
 مکر کمان قلغانلارینه ایارورلار (وانهم) ایمسدور آلا هیچ نرسه (الایحزصون)
 مکر اللهغه بالغان چیلر دور یعنی کافرلار ننگ فی نرسلر حلال و حرام اولمغین
 قیلغان شبهه لری باطلدور (ان ربك) تحقیق سننگ ربنگ (هو اعلم) اول الله بیک
 بلکوچیدور (من یضل) اول آدملر نیکم آزار (عن سمیله) الله ننگ یولندن (وهو
 اعلم)

اعلم بالہتدین ﴿۱۲۷﴾ واول اللہ بیک بلکو چیدور حق بولنی تابقانلری (فکلو واما ذکر اسم اللہ علیہ) بس آشانکر شول نرسدنکم یادقیننوش بولدی اللہ ننگ اسمی آنک اوزارینہ (ان کتم) اکر بولسہ نکر سن (یا ایتہ مؤمنین ﴿۱۱۸﴾) ایمان کیتر کو چلیورن اللہ ننگ علامت لری نہ (وما لکم فی بولدی سرکا الاتاء کلو) یما س سن (مما ذکر اسم اللہ علیہ) اول نرسدنکم بوغاز لان وقتدہ یاد ایدولدی اللہ ننگ اسمی آنک اوزارینہ (وقد فصل لکم) وحالانکہ آیر ولب بیان قلمش دور سرننگ اوچون (ما حرم علیکم) اول نرسنیکم حرام قلدی اللہ سرننگ اوزار وکرکا (اما اضطررتم الیه) مکر شول نرسکر کم حرام بولغن نرسہ لردن چارہ سن اولدونکر آنکایعی اولاکسہ حرام ایدی لیکن ضرورہ وقتنک آئی آشاماغہ رخصت باردور (وان کثیراً) و تحقیق کوب آدلری (لیصلون) آزدور ورلار (باہوا تم) نفسلری تلاکان نرسہ بلان (بغير علم) بلودن باشقہ یعنی حلال فی حرام قلمغہ و حرامنی حلال دبیہ کا بر دلیل لری بوقدور مکر نفسلری تلامکی ایلان حرام قلیب خلقنی آزدور ورلار (ان ربک) تحقیق سینک ربنک (هو) اول ربنک (اعلم بالمعتدین ﴿۱۱۹﴾) بیک بلکو چیدور حقنی قویب باطل اش قلفو چیلری (وذر واطهر الائم) وقویغل اشکارا بولغن کناہنی (وباطنہ) واول کناہ ننگ یشرون بولغاننی (ان الذین) البتہ شوندا این آدم لار کم (یگسبون الائم) کناہ اش لار (سیجرون) تیز دور جز النر لار (بما) شول نرسہ بلانکم (کاتوا) بولدی لار آلا (یقتزون ﴿۱۲۰﴾) اشلا کوچی لردن (فی) یعنی کافر لرننگ ظاہرہ آلداماغی بلان اش قلمہ و کونکوکرکا ہم شبہہ صالحہ (ولاتاء کلو) و آشامانکر (ما لم یذکر اسم اللہ) اول نرسہ دنغ یاد اولندی للہ ننگ اسمی (علیہ) آنک اوزارینہ (وانه لفسق) البتہ آئی آشامق کناہ دور (وان الشیاطین) و البتہ شیطانلر (لیوحن الی اولیائکم) اقلر لور وسوسہ ایکسی حقندہ اور دوسلری جانبینہ (لیجادلوکم) بحت و نزاع قلماقلری اوچون سرننگ بلان (وان اطعموہم) اکر ایار سکرن آلا رغہ ای ایمان ایالری (انکم لم یسکون ﴿۱۲۱﴾) البتہ سن مشر کلار دن بولور سن (فی) (اومن کان میتا) ایابولر می شول آدمکم بولدی اولک (فاحییناہ) بس ترک کردوک آئی یعنی کافر ایدی ہدایت بر دوک (وجعلنا لہ نوراً) قلدوق آنتک اوچون بر نور کم (یشی بہ فی الناس) یورور اول نور بلان آدم لار آرا سندہ (کمن مثلہ) اول آدم کوک بولور آنک او حشاشی (فی الظلمات) قرانغولق اچندہ دور (لیس بخارج) ایس دور طشقہ چغقوچی (منها) اشبو قرانغولق دن (کذلک) ایندی او شاندا فی یعنی مؤمننگہ ایمان ونور و ہدایت وزینت

(۳) روایت قلندیکم بو
 آیت حضرت حمزہ ایبا نغہ
 کیلودن اول برکون آوغہ
 چغقان ایدی اول بوغیدہ
 ابو جہل شقی رسول علیہ
 السلامقہ بر بی ادبک قلدی
 حضرت حمزہ آودان کیلکچ
 آنک بی ادب لوکن سو یلا د
 یلا حضرت حمزہ ازلی
 بولغان ہدایتی قایذاب
 کیلب قولنغنی اوغی بلان
 چہ مرتبہ اوروب کلیمہ
 شہادی ابتدی بو آیت
 ایندور ولدی
 (اف) اشبو وسوسہ
 دان مرادنی اوچون اوروزمن
 اولتور کاننی اشیمز اللہ
 تعالی ننگ اولدوردکنی
 یماز یعنی شریک قلمق
 اولغنہ توکل دور کم اللہ دن
 باشقہ غہ عبادت قیلر بلکہ
 شریک قلمق حکم دور کم
 حکمہ باشقہ لرغہ ایارور
 (ج)

(۱ ف) آيت نيك اولنن اولكنى تركمىنى بيان قىلدى اشبو اراده كافر لاركا شول مثالى بيان قىلدى يعنى كافر لار اول نادانلق قرانغولغده بار چه سى بو لغن ايدى موندىن صونك هر آدمكم ايمان نورونى تابد يلاز و بر آدم ايمان نورنى تامادى قرانغوده قالدى (جم) (ف)

(۲ ف) يعنى كافر لارنىك الوغلازى هر وقتك حيله لر چغار ورلر ايدى آدملر نيك عواملرى پيغمبر كا يار مسنلر ديب نيتك كم فر عون معجزه كوركاند حيله قلب آدملر كا ايتور ايدى كم موسى سكر نيك قوتندن سلطنت آلحق تار ديب (جم)

(۱ ف) يوغار يان ايتد يكم كافر لار انكا ايتد يلاز كم اكر بر معجزه كورسك ايمان كيتور ورمز ديب الله تعالى ايتد يكم اكر بز ايمان بيرو مسك چوك ايمان كيتورور سز ديب اشبو سوزلر نيك آراسنده اورن اوزينه اولكن اولاكسه نيك حلال بولغاننى حيله بلان قلدى ايمدى اول آدم نيك چواينده بلدورجى اكر بر آدم نيك عقلى شونيك اوزره كيتسه كم اورن سوزنى قويا مسقه بر دليل كوركاند آكا كورهر حيله قيلر بس اشبو آرغئلق علامتدور و بر آدم نيك عقلى انصاف يوليئنه و بيورغاننى قبول

بولدوغى كوك (زين لكافرين) زينت لانهش بولدى كافر لار اوچون يعنى كافر لار قاشتن (ما كانوا يعملون) اول نرسكم اشلد يلاز آنى (ف) (وَكَذَلِكَ) اوشانداق يعنى مكده بولغان كنهالى لاز نيك الوغلازى كوك (جعلنا في كل قرية) قلدوق هر بر اولارده (اكابر مجرميها) اولوغلاز اول اول نيك فاسقلارونى (ليكروا فيها) تاكم بوز وقلق قيله لار آلاز (وما يهكرون) حقيقتده بوز وقلق قلمسلر آلاز (الالبانفسوم) مكر اورنلر ينه قىلر لار (وما يشعرون) و بولمزلر اورنلر ينه قىلغانلارونى (ف) (واذ جاءتهم اية) وهر وقتك يم كىلسه آلازغه بر علامت (قالوا لن نؤمن) ايتد يلاز كم ايمان كيتورمىز (حتى نؤتى) اول وقتته چه كم بىر و لمش بولر بركا (مثل ما اوتى رسل الله) اول نرسه نيك اوشاشيكم بر ولدى اول نرسه الله نيك پيغمبر لار ينه (الله اعلم) الله بيك بىلر يعنى كافر لار ايتسه لارده بىر لدن هر بر و مر كاجبر ائيل اينسن وهم وحى كلسن ديب بوسوزلرى بوز و قلدور (حيث يجعل) شولر وشچه قيلر (رسالته) اورنى نيك رسولكنى بياره چك اورننى (سيصيب الذين اخرجوا) البته تير دور كم يتوش اول آدملرغه كنهالى لردور (صغار) رسوالق (عند الله) الله نيك قاشندن (وعذاب شديد) وقاقى بولغان عذاب (بما كانوا) شول اشلرى سببى بلان بولدى لار آلاز (يهكرون) خلقنى الداغوجى (فمن ير الله) بس اول آدمكم تلاسه الله (ان يهديه) اكحق بولغان يولنى بيره (يشرح صدره للاسلام) آچار آنك كونكوفى اسلام اوچون يعنى كونكلى نور لاندورور واسلام حق لغن و آنك كور كالموكنى آكبلدورور (ومن يرده) و بر آدمنى تلاسه (ان يضله) آرغن قلمقنى (يجعل صدره ضيقا) تارقيلر آنك كونكلى (حرجا) بيك تارقلمق بلان (كانما يصعد في السماء) شول قدر گويه چغار كوكا يعنى حقىنى قبول قلمقندن شول قدر چار كم كويه كوكا چقمقنى استر (كذلك) نيتك كم كافر لار نيك كونكلن تارقلدى (يجعل الله) قيلر الله تعالى (الرجس) عذابنى (على الذين) شونداين آدملر كا (لا يؤمنون) ايمان كيتور و مسلر آلاز يعنى نى قدر ايتور لار كم اسلام نيك خلقلغن و آر تعلقن بلسنلر بلكه كوچلرى يتمس (ف) (وهذا) اشبو يعنى اسلام دينى (صراط ربك) ربك يولييدور (مستقيما) طوغرى بولغانى حالده (قد فصلنا الآيات) تحقيق آيردوق بزو آچق قلدوق علامتلر نى قرآن نيك آيتلر ون بيان قلدوق (لقوم يذكرون) بر جماعت اوچونكم نصيحتنى قبول قلوچيلار دور يعنى حكمنى قبول قلب حكمنده عقلنى كر شومسلك طوغرى بولدور (لهم دار السلام) آلاز اوچون دور يعنى نصيحتنى قبول قىلغانلار اوچون دور سلامتلك يورطى

قلیق بولینہ بارسہ اشبو
هدایت علامتیدور اشبو
کافر لارده آرغخلق باردور
آلازغہ هدایت اثر قلمز

(چم)

(۱ ف) یعنی دنیاده
ادم پترغہ عبادت قیلر
حقیقتک اول جنلاردر آدملر
ننک آلازغہ عبادت قیلما
غی اول گمان برله ایدیکم
آنلار یعنی اول پوتلار

بزم حاجتورنی اوتارلار دیب
فکر ایدوب شونک اوچون
نذرلر قیلورلر ایدی چا

نیم آخرت کوننک چینلر
وآدم لاکر قنار اولورلار
آدم لر عذر ایدرلر که بز

آنلارہ عبادت ایتدو
لیکن آرامده بر بر منزه
یاردم قیلورلر ایدرک آننک

اوچون الله تعالی بیوردی
اودده دائم تورغوچی
بولسونلر دیو مکر دائم

تورغوچی بولماس الله
استکان آدملر شول سببدن
الله تعالی بیوردی اگر

جهنم ننک عذاب ایدی
اولسه ده الله تعالی ننک
تلامک ایلہ در اکثر تلامسه

اول عذاب کوتارورولیکن
ایدی اوامغنی دیلدی
(چم)

(۲ ف) شاه ولی رحمة
الله ایتورکم مراد اولدورکم
کیلمدیلر من انساننک

وچن ننک بارچه سیدن
پیغمبرلار و اشبو مراد توغر
یدرکه پیغمبرلر آدمدن

یبارلمکین آدم لار گده
وچنلار کاده پیغمبرلار
(چم)

یعنی جنت (عند ربهم) اورلری ننگر بیلری قاشنک (وهو ولیهم) اول الله تعالی آلازنک
دنیاده نصرت بر وچیلر یدر و آخرتده آلازنک اشنی قلوچیدور (بما كانوا) شول نرسه
سببلی بولدیلار آلاز (یعملون ﴿﴾ قیلغوچی لاردن (ویوم) (الله تعالی ایتور اول
کوندہ (یحشرهم جميعا) جبار آلازنک یعنی انس و جن ننک بارچه سنی (یامعشر الجن)
ای جن جماعتلری یعنی شیطانلار (قد استکثرت من الانس) تحقیق کوب آدملر نی آزدور و ب
ایارتد کن آدملر دن اور و کرکا (وقال اولیاهم من الانس) و ایتدیلار شیطانلار ننک
دوسلری آدمیلردن یعنی شیطانلرغہ ابارکان کافرلاردن (ربنا) ای برننگر بمن استمتع
بعضنا ببعض) فایدالاندی قایسرن قایسرن بلان یعنی باشلری ابارکانلار یدن خوش
بولدیلر و ابارکانلری دخی باشلار یدان اولش آلدیلار (وبلغنا اجلنا) ویتوشدو ک بزلر
اوزومر کواعده قلغنان وقتمرغہ (الذی اجلتنا) آنداین وعده قیلغنان وقتمز بلکولی
قلغان ایدونک سین دیدیلار یعنی قویار و لب حساب اوچون قلغان وعدهکا (قال النار
مثویکم) ایتورلار برننگر دقمرده نی حکم باردور دیب الله تعالی ایتور سرننک اور نوغز اوتدور
دیب (خالدین فیها) منکوب اولدو و غوغز حالده اول اوتده (الامشاء الله) لیکن اول
نرسه نی کم تار الله بولر یعنی عذابدن قوتولاچق جماعت قننده (ان ربک) حقیقتک
سینک ربنک (حکیم) طوغری اش قلوچیدور (علیم ﴿﴾ بلکوچیدور (و کذلک)
اوشانداق یعنی جینی آدمنی آزدور مقدن کوچی یتکوچی کونک (نولی بعض الظالمین
بعضا) ایر و کلی قیلر من بوزوق اشلیلر ننک بعضسنی بعضسنه (بما كانوا یکسون ﴿﴾
شول کناهلری سببلی قیلور بولدیلار آنی (یامعشر الجن والانس) ای جنلر و آدمیلر
جماعتی (الم یأتکم رسول) ایا کلیدیلار من سرکا پیغمبرلار (منکم) سزدن (یقضون
علیکم ایاتی) او قورلار آلاز سرننک اوزار و کرکا منم کلام ننک آیتلار دن (ویندرونکم
لفاء) (وقورقتدیلار آلاز بولوقیا توغزدان (یومکم هذا) بکو نوکر کا یعنی بکو نونی کور
ماکو کور دن (قالوا شهدنا) جوابده ایتورلار کواهلر بر دوک بزلار (علی انفسنا) اوزومز
اوزار بینه یعنی قلغان کفر لک لار بینه اقرار قیلب عذابده تپوشلی اولمقلر بینه اشانلار (وغرتهم
الحیوة الدنیا) و حالانکه آلدادی آلازنی دنیا توکلکی (وشهدوا) کواهلر بر دیلار (علی انفسهم)
اوزلری ننک ضرر بینه (انهم كانوا کافرین ﴿﴾ البته آلاز کافر ایدیلار (ف) (ذلک)
اوشبو پیغمبرلار نی بیارمک (ان لم یکن ربک) اول وجهندور کم بولمز سننک ربنک
(مهلک القرى بظلم) شهرلار نی هلاک قیلغوچی ظلم لری سببی بلان (واهلها فاقولون ﴿﴾

(۱ ف) جاهلیت خلقی
 بر چہ حکم لرفی پغرانلار
 ایدی اول حکم لردن برو
 سی شولدرکم ایکنلر و
 ندن و طوار لر و ندن بر
 حصه الله تعالیٰ غه و بر اولوش
 پوتلر ینه بیلکولی قیلر لار
 ایدی الله تعالیٰ غه بیلکولی
 قلعان الوشنی فقیر لار کاقوقو
 ناقلر غه صرف قیلر لار
 ایدی و پوتلر ینه بیلکولی
 قلعان اولوشنی پتلی
 ننگ حذمچیلر ینه نفقه
 قیلر لار ایدی بس شول
 وقتکم خدا غه بیلکولی بو
 لغان اولوش بحشی بولر
 ایدی پوتلی ننگ اولو
 شینه آنی قاتوشتر ور لار
 ایدی و اگر پوتلی ننگ
 اولوش بحشی کیلر ایدی
 آلاز غه بیگ محبت لری
 اوچون بوش قلب قویا
 رلار ایدی الله تعالیٰ بو
 اشلرون باطل دیب بو
 آیتنی ایندور دی (جم)
 (۲ ف) کافر لار اوز
 ایکنلار و ندن و حیوانلری
 ننگ قورساقن بولغان بالا
 چقلر یدن الله اوچون بر
 اولش دخی پتلاز غه بیلکولی
 قیلر لار ایدی بس اگر
 بعض حیوانکم الله ننگ
 اسمی بیلکولی قیلر لار ایدی
 اگر بحشی بولسه آنی پتلاز
 اوچون الشطر ور لار ایدی
 و پتلاز ننگ اولوشندن الله
 تعالیٰ ننگ اولوشی اوچون
 الشطر مسلر ایدی پتلاز دن
 بیگ قورقر لار ایدی
 ایمدی معلوم بولسنکم

و حالانکه اول شهر ننگ خلقی غافلار دور یعنی پیغمبر بیار مایچه غافل بولغانلری حالده
 عذاب کیلمز (و لکل درجات ما عملوا) هر قایوسی اوچون دره جه لر بولغو چیلر
 (وما ربک) ایسدور سننگ ربنگ (بغافل) عافل ایسدور (عما یعملون) (سر لار
 قلاچق اشلردن (وربک الغنی) و سننگ ربنگ بایدور (ذالرحمة) مهر بان ایاسیدور
 (ان یشاء) اکر تلاسه (بذهبکم) کیتور سرنی (ویستخلف) ویر و نکر کا کیتور ور
 (من بعدکم) سرن صونک (ما یشاء) اول آدم لری کم تلاز (کما انشاءکم)
 نیتک کم یراندی سرنی (من ذریة قوم آخرین) (یکچی بر جماعت ننگ نسلندن (ان
 ماتوعدون) تحقیق اول نرسکم وعده قیلنمش بولدی سرکا (لات) البته کیله سیدور
 (وما انتم بمعجزین) ایس سرن الله تعالیٰ فی عاجز قیلغو چیلردن (قل یا قوم عملو)
 ایتمک یا محمد قومنکای منم جماعتم اشلانکز (علی مکانکم) اوز و نکر ننگ کوچونکر اوزر ینه یعنی
 کفر و نکر و دشمنانک فکرده تورنکر (فی عامل) تحقیق مین اسلام اوزر ینه صبر قیلغو چیمین (فصوف
 تعلمون) (البته تیر لکده بلور سرن من قیله چقی (من نکون له) کما کم بولور آنکا
 (عاقبة الدار) آخر تک عاقبتی خیر لی یعنی دنیا ده قیلغان اش ننگ کور کم نتیجه سی (انه)
 البته (لا یفاح الظالمون) قوتولمس کافر لار (ف وجعلوا لله) قیلدی لار الله اوچون (مما ذرء)
 شول نرسدنکم یراندی آنی الله (من الحرت والانعام نصیباً) ایکنلردن و دورت آیاقلی
 حیوانلار دن بر اولوش (فقالوا هذا لله) بس دیدیلار اوشبو اولش الله اوچوندر (بر عنهم)
 اوز لری ننگ کمانلری بلان (وهذا الشراکاء) اوشبو اولش یا صغانمشر بیکلار من اوچوندر
 یعنی خدا غه اورتاق قیلد قلی اوچوندر دیب (فما کان لشراکئهم) بس اول نرسه کم
 بولدی آلاز ننگ شر بیکلری اوچون (فلا یصل الی الله) بس یتوشس الله تعالیٰ غه یعنی
 الله تعالیٰ رضالغی اوچون صرف قیلننس (وما کان لله) اول نرسه کم بولدی الله تعالیٰ اوچون
 (فهو یصل الی شراکئهم) بس یتوش اول نرسه آلاز ننگ شر بیکلار ینه یعنی خدا اوچون
 بیکولکان اولش بحشی بولسه ایدی آنی خدا غه شر بیک قیلغانلار ینه بر ور لار ایدی (ساء
 ما یحکمون) (بوزوق اشدور شول کم حکم قیلور لار آنی یعنی کافر لار ننگ بو حکم لری بوزوق
 حکم دور اول حکمدن صافلانبق لازم دور (فی وکذالک) اوشانداق یعنی کافر لار کافر بانلار
 یدان قیلغان اشلارون کور کم قیلغان کورک (زین) زینتلا دی (لکثیر من المشرکین) شر بیک
 قیلغو چیلردن کوی ننگ قاشنده (قتل اولادهم) بالارونی اولتور مکنی (شراکئوهم)

یولی شول طریقہ دور کم
 اللہ تعالیٰ نیک یولندہ اللہ
 تعالیٰ نیک بیورغانی کوک
 اول آدم محتاج لر غہ بیورمکد
 ور بوندنر نیک فایدسی
 اللہ تعالیٰ غہ طاعت قلمتشی
 اوتر فقیر لارکا فایدسی بو
 لر نذر قلمتدن نذر قلو
 چیمغہ ثوابی بولور (جم)
 (ا ف) کافر لار شول مسئلہ
 فی دخی چغار مشلر ابردی
 کم بر حیواننی بو غارلدو
 قاری وقتہ آنک قورسا
 غنفاق بالاس تری چقسہ
 ایر لار کاحلالدور و خاطنلر
 غہ حرامدور دیلار ایدی
 واکر اولی چقسہ ایر لرینہ
 و خاتونلرینہ حلال دیب
 خاتونلر فی شر بیک قیلر لار
 ایدی ہیچ بر وجہسز مسئلہ
 لر کورستمک و بلدورمک
 بیک ضرور کناهدن شول
 حکمنی بلدورمک اوچون
 اللہ تعالیٰ بو آیتنی ایند
 وردی (جم)

آلارنک شر بیکری یعنی شیطانلر و سوسہ قیلدیلار آلارنک اوتکنلرینہ یول کورستکنلر دور
 قر بالالرون تری بولسه اولتورمک کایولدن آردوزوب (لیر ذوهم) هلاک قیلماق لری اوچون
 آلا رنی (ولیبسوا) قاتشتر مق اوچون (علیهم دینهم) آلا راوزرینہ آلارنک دینلر فی
 (ولو شاء الله) واکر تلاسه ایدی اللہ (ما فعلوه) قلسلر ایدی اول اشنی (فذرهم) بس
 قویغل آلا رنی (وما یفترون) اوزلری نیک یالغان یابقانلارینہ (وقالوا) دخی ایتدیلار
 (هذه) اوشبو (انعام) دورت ایاقلی حیوانلار (وحرث) و یکن (حجر) حرامدور یعنی
 پوتلرینہ قیلغان اولش حرامدور حیواندن و ایتکندن (لا یطعمها) آشامس آلارنی ہیچ آدم
 (الامن نشاء) مکر شول آدم آشار بز آنی تلار مز (بز عبهم) اور کمانلار و ندہ یعنی ہیچ
 بر دیلسن (وانعام) دخی ایتدیلار کافر لار اوشبولار یعنی یوقار بده ایتولکان بحائر و سوائب
 و حامی بر حیواندور (حرمت ظهورها) حرام قیلنمش بولدی آرقه لری یعنی آطلانلمس
 و یوک بولکلانس (وانعام) دخی ایتدیلار کافر لارینہ باشقه دورت آیاقیلر دور کم یعنی
 پتلار غہ بولغان قر بانلار (لا ینکرون اسم الله) ذکر ایتسلر اللہ نیک اسمن آلارنی
 بو غار لان وقتہ (علیها) آنک اوزرینہ (افتراء علیہ) بونلار حرام بولغننی اللہ تعالیٰ
 بیورمشدور دیب بالغانی ایتور لار (سیجز بهم) تیز دور جزا لار لار (بما كانوا) شول نرسہ
 سبیلی (یفترون) یالغان قیلور بولدیلار (وقالوا) دخی ایتور بولدیلار آلار (ما فی
 بطون هذه الانعام) اول نرسہ کم اوشبو حیواننک قارننک باردور (خالصة لکورونا) ایرلار
 و مز کاکنہ حلالدور سلامت توسہ (و محرم علی ازواجنا) و حرام اولمشدور خاتونلار و مز اوزارینہ
 یعنی بحائر نیک و سوائب نیک قارنندہ بولغانلارون (وان یکن میتة) اکر اولی بولسه (فهم
 فیہ شرکاء) ایرلار و مز و خاطونلار و مز آنک شر یکدور دیب (سیجز بهم) جزا لار آلارنی اللہ
 تعالیٰ (وصفهم) اوشبو بیانلری قارشوستنک یعنی اوشبو یالغاننی سویلا کنلری اوچون عذاب
 قیلور (انه حکیم علیم) البتہ اول توغری حکم قیلغوچیدور و حاللر ون بیک بلوچیدور (ف
 قد خسرو الذین) تحقیق کویندی شوندا این آملر کم (قتلوا اولادهم) اولدور دیلار
 اوزلری نیک بالالرون (سفاها) عقلسز لقلار یدن آحیقلق بلان (بغیر علم) بلما نیچہ (و حرماوا)
 و حرام قیلدیلار (ما رزقهم الله) اول نرسہ فی کم رزق بر دی آلار غہ اللہ (افتراء علی الله)
 یالغانلماق لری دن اللہ اوزرینہ (قد ضلوا) تحقیق آردیلار (وما كانوا مهتدین) (۱۴۰)
 و بولم دیلار آلار توغری یولنی تابغوچیلر (ف) یعنی قر لار دن تری ایکان اولدورمکنی
 دورست کورور لار ایدی اوشبو البتہ ضرور کناهدور (وهو النبی) اول اللہ تعالیٰ آندا این

الله دور (انشاء جنات) بار قیلدی یعنی یر اتدی باقچه لرنی (معروضات) آغاچلار اوزره
 جیمیشی کوتار ولمش (و غیر معروضات) و جیمیشی کوتار ولماش یعنی یر یوزینه قویولمش
 باقچه لرنی حاصلی تر اکلار اوزرینه جایلمش باقچه لرنی اوزوم جیمیشی ننگ آغاچی وقارن
 وقار بوز کونک مثلاً وهم بر تورلی باقچه لرنی کم چرکا جایولب آغاچلری آیاقلری اوزرینه
 تورمش دور (والنخل) خرما آغاچنی یر اتدی (والزریغ) وایگننی یر اتدی (فتلما کله)
 باشقه باشقه اولب هر قابوسی ننگ جیمیشلری (والزیتون والمان) و یر اتدی و قریبتوننی
 وانارنی (متشابهها و غیر متشابه) صورته بری برینه او حشار و تمده او حشارن (کلوا من
 ثمره) آشانکنز آلار ننگ جیمیشلریدان (اذا اثمر) هر وقت جیمیشی بیتوشسه (واذواقه)
 و یر ونکنز آننگ زکاتنی (بوم حصاده) اور ولغن کونده یعنی کیسلد وکی کونده (ولاسرفوا)
 اسراف قیلما نکن یعنی صدقه بر مکن (انه لا یحب المسرفین) البته اول الله سویمه اسراف
 قیلغوچلرنی (ف) (ومن الانعام) و یر اتدی حیوانلردن (حمله) یوک یوکلا وچیلرنی (وقرشا)
 وشول حیوانلرنی کم یر کایاتقور لار بوغر لمق اوچون (کلوا) آشانکنز (مبارک الله) شول
 نرسه دنکم یرین فلان دوردی سرنی الله (ولاتتبعوا) وایارمه نکن (خطوات الشیطان) شیطانلرننگ
 آدوملارینه (انه) البته اول شیطان (لکم) سزکا (عدومبین) ظاهر دوشماندور
 (ف) یوک یوکلا کوچیلار اوکر توه کوندور و توشلکان حیوان کچک و یر کایقین بولغان حیوانلار دور
 قوی و کجه و تویه بالاسی کونک (ثمانیه ازواج) یر اتدی الله سکر قسمنی (من الضان
 اثنین) قویدن ایکینی یعنی ابر و خاتون (ومن المعز اثنین) و کجه دن ایکینی یعنی
 ابر و خاتون (قل الذکرین حرم) ایت ایار ککلار ونمی حرام قیلدی الله (ام الاثنین)
 یاخاتونلار نیمی (اما اشملت علیه) یا که اول نرسه نی کم اچینه آلدی اول نرسه نی (ارحام
 الاثنین) خاتونلاری ننگ رحملری (نبوتی بعلم) خبر بر ونک منکابلکم بلان (ان کنتم
 صادقین) اکر بولسه نکن راست لردن یعنی دورست نقل کیتورننگ ابراهیم علیه السلام دن
 واسماعیل علیه السلام دن والله تعالی ننگ کتابلر وندن والله اعلم (ومن الابل اثنین)
 و یر اتدی تویه دن ایکی تورلی (ومن البقر اثنین) و صغردان ایکی تورلی (قل الذکرین
 حرم ام الاثنین) ایاشبو ایکی ابر ککنسی حرام قیلدی الله یا ایکی خاتون نیمی (اما اشملت
 علیه ارحام الاثنین) یا که شول نرسه نیمی کم اچینه آلدی آننگ اوزرینه او شبو ایکی
 خاتون ننگ رحملری (ام کنتم) ایابولد و نکر نیمی سز (شهداء) حاضر (اذوصاکم الله بهنا)
 شول وقتده کم حکم قیلدی الله سز کاموننگ بلان (فمن اظلم) بس کم دور بیگ ظالم اشلی

(ا ف) یعنی آننگ حقنی
 یر وکنز اول کونده کیسب
 جیمار سوکنز یعنی ایکن
 ننگ زکاتنی یر وننگ وما
 لنینگ زکاتنی ننگ چیکری
 یلدر جیمیش ننگ وایکن
 ننگ چیکری حاصلن کیسب
 آلفان کوندور و هر یر کم
 اوزرینک لکی بولب خرا
 جلی بولسه آننگ زکات لازم
 ور یغموری صوی بلان
 بولسه عشر یعنی اوندن
 یر ون بر مک لازم دور
 واکر صو بلان صور مق
 بلان بولسه آروق بلان
 کیتور و ب صوارسه بکر
 مدن یر ون یر مک لاز
 مل دور (جم)

(مَنْ افترى على الله كذباً) شول آدمد نکم یابدی اللہ اوز رینہ یالغانشی (لِيُضِلَّ النَّاسَ) آدمیلر نی از دور مق اوچون (بغير علم) بلما یچی (ان الله) البتہ اللہ (لایهدی القوم الظالمین) یول کورستمز ظلم ایشلی جماعتک (قُلْ لَا اِجْدُ) ایتکل یا محمد تاہم (فیما اوحى الی) اول نرسدہ کم وحی قیلندی منم جانومہ (محرماً علی طاعم یطعمه) ہیچ بر حرام بولغان نرسہ فی تابا دوم مین یکوچی اوز رینہ آشاغان نرسہ (الا ان یکون میتة) مکر کم اولاکسہ بولسہ (اودماً مسفوحاً) یابوغازدان آقغان قان بولسہ (اولحم خنزیر) یا کہ دونگنز ایتی بولسہ (فانه) البتہ شول دونگنز ایتی (رجس) حرام دور (اوفسقا) یا کہ اول نرسہ کم فسق بولہ کم (اهل لغير الله به) اللہ دن باشقہ ننگ اسمی اوشمو نرسہ بوغان لاندوغی وقتدہ ذکر قیلنمش بولہ (فمن اضطر) بس هر آدم محتاج اولسہ (غیر باغ ولاعاد) باغی یعنی پادشاسینہ باش نار دودن غیر ی وکناہلی بولودن غیر ی بو حرام بولغانلاردن آچلغنی کیتار مک قدر لی آشاسہ بور وشک بولغان آدم لاری (فان ربک) تحقیق سننک ربنک (غفور رحیم) یالغاغوچیدور ومہر بانلیدور (ف) (وعلى الذین هادو) وشونداین آدم لار کم جهودلاردور (حرمتنا) حرام قیلدوق (کل ذی ظفر) هر تر ناقلی حیوانلاری (ومن البقر والغنم حرمتنا) صغردن وقویدن حرام قیلدی (علیہم) آلا اوز رینہ (شحومہما) اچ مایلار ونی (الامحلت طهورہما) مکر شول مایکم بو ایکس ننگ آرقہلرینہ یایشقن مای دور (او الحویا) یا کہ اچا کیلار کایباشقان مایلار (اوما اختلط بعظم) یا کہ شول مایکم یایشور آلا ننگ سویا کربنہ اوشبو مایلار حرام بولدی (ذلک) اوشبو جرائی (جزینہم) جز الادوق بن آلا رنی یعنی بردوک (ببغیہم) آلا ننگ ظلملری حقندہ قیلدوق (وانالصادقون) والبتہ بزلا ر توغری دیوچیمز (فان کذبوک) بس یالغایچی دیب ایتسہ لارسنی (فقل) ایتکل آلا رغہ (ربکم) سز ننگ ربنکن (ذورحمة واسعة) کوب الوغ رحمت ایاسیدور (ولایرد) قایتار ولمس (بأسہ) آننگ عذاب (عن القوم المجرمین) بوز قاشلی بولغان جماعتدن (ف) یعنی رحمت ننگ کینک لکدن سز لار ایمدی دنیا دہ عذاب کور مسسز لیکن بلونکن کم سز دن عذاب قایتار ولمس (سیتقول الذین) تیز بولور تم ایتور لار اول آدم لار کم (اشرکوا) شریک قوشدیلار (لوشاء الله) اکر تلاسه ایدی اللہ یعنی رضاسی اولسہ ایدی (ما اشركنا ولا ابوانا) بزلا ر شریک قیلماس ایدوک وهم اتالار ومز دہ شریک قیلماسلر ایدی (ولا حرمنا من شیء) ودخی حرام ک قیلماس ایدوک ہیچ نرسہ دن بو واقعہ دہ درست سوز دور

(۱ ف) یعنی شول حیو نلر کم ییگر ی عادت دور آلا ر دن ایشومند کور بو لغاتلار حرام دور (جم)
 (۲ ف) یعنی اللہ تعالی ننگ حکمنک جهودلر ننگ خلاف قلمغی سببندن اللہ تعالی آلا رنی قیتلقدہ توتمش ایدی بس آلا ر اوزارینہ دورت آیاقلی حیوانلر دن طرنقلی بولغان حیوانلر نی حرام قلدی تویہ کولک حقیقتدہ ایشونر سلر حرام تولکل دور (جم)

لیکن آلاز عذر قیلب ایتمیلار بئکه حور لاو طریقی بلان ایتله (کذَلک) سنی یالغانه
توتقانلری کونک (کذب الذین) یالغانه توتدیلار اول پیغمبرلاری کم (من قبلهم)
اوزلریدان اول کیلدیلار (حتى ذاقوا بأسنا) شول وقتقه چه کم طاتو دیلار بزننگ عذابم زنی
(قل هل عندکم من علم) ایتکل ایبار میدور سرننگ یانوغرده بر علم یعنی الله ننگ
کتابلرندان یانوغرده هیچ بر دلیل بار بولسه (فتخر جوهلنا) بس آنی بر کچقارغل (ان
تتبعون) ایارمس سز بوسوز وکرده (الالظن) مکر کمانوغرغه غنه ایارور سز (وان
انتم) وایماس سز سز (الاتخضون) مکر یالغان سویلا کوچی جماعتسز (ف) (قل)
فله الحجة البالغة) ایتکل الله اوچوندور حکم بولغان دلیل (فلوشاء) اکر تلاسه الله
(لهداکم اجمعین) توغری بولنی برور سرننگ بارچه غرغه بر بولی (فقل لهم)
ایتکل یا محمد کتور وکر (شهداء کم الذین) شول عالملار وکر فی کم (یشهدون) کواهلقت برور
(ان الله حرم هذا) تحقیق اول حیوانلرنی وایکنلرنی وباشقه لرنی کم حرام قلدی دیب
(فان شهدوا) بس ای حید اکر آلا فرضا کواهلقت برسه لار (فلا تشهدوا معهم) سین
آلاز بلان کواهلقت برمه (ولاتتبع) ایارمه (اهواء الذین کذبوا) شول آدملرننگ
نفسلری آرزو قلغانلرینه کم یالغانه توتدیلار آلاز (بایاتنا) بزننگ آیتالار و مرنی
یعنی علامتالار و مرنی (والذین لا یؤمنون بالآخرة) ذخی ایارمه شوندا این آدملر مغه کم
قیامتکه ایمان کیتور مسلر (وهم بر بهم یعدلون) و آلاز اولراری ننگ رییلرینه بر دای
قیلرلر یعنی باطل بولغان معبودلر وفی (قل تعالوا) ایتکل آلاغه کلورکن (اتل ما حرم
ربکم) اوقیم مین اول نرسه فی کم حرام قلدی سرننگ ربوغز (علیکم) سرکا (الاتشکوا
به شیئا) اول اوقولاچق سوز بودور بیوردی سرکا شریک قوشماغز الله تعالی غه هیچ بر
نرسه فی (وبالوالدین احسانا) آتا و آناغزغه یخشیلقت قیلنک (ولاتقتلوا اولادکم)
اولدور مکن اوز بالالار و نکر فی (من املق) بارلی بولم تلتق قور قوسندن (مخن نورنکم
وایاهم) بزرنقلاندور و مرن سرنی وبالالار و نکر فی (ولاتتقربوا الفواحش) ویتقین بارمانکن
اولوغ کناهرغه یعنی زنا و لواطهغه (ما ظهر منها وما بطن) آننگ یعنی کناهرلرننگ آشکارا
سینه ویاشر وینیه (ولاتقتلوا النفس) واولتور مکر هیچ بر نفسنی یعنی آدمنی (التي
حرم الله الاباحق) آندا این نفسنیکم حرام قیلدی الله آنی اولتور مکن مکر حق بلان اولتور وکر
یعنی قصاص آلمق اوچون وحصنه فی رجم قلمق ومرتدی اولدور مک کونک (ذلکم وصاکم
به) اشوبویان قیلنغان حکم الله تعالی ننگ صاقلامغی بلان سرکا طابشر و لمشدر (لعاکم

تَعْلُونَ ﴿ ۱۵۱ ﴾ سز لار بلب توغری یولنی طایماقونکر اوچون (وَلَاتَقْرَبُوا) ویتیم باره انکر
 (مَالِ الْيَتِيمِ) یتیم ننگ مالنه (الْأَبْلَىٰ هِيَ أَحْسَنُ) مکر شوندا این وجه بلانکم اول وجه
 کورکمدور یعنی مالنی صافلامق یولی بلان (حتی یبلغ اشک) شول وقتقه چاقلی یتوشه اول
 یتیم بلاغت کا (وَأَوْفُوا الْكَيْلَ) وتیام قیلونکر اوچاولی نرسده اولچاولی (وَالْمِيزَانَ)
 ترازونی (بِالْقِسْطِ) توغری لوق وانصاف بلان ترازونی یعنی مثقال وگورانکا او حشاشلرده
 (لَا تُكْفَىٰ نَفْسًا وَلَا سَعَةً) کوجلامس الله تعالی هیچ بر آدمنی مکر کوچی یتر قدرلی کوچلار
 (وَأَذَاتُمْ) اکر سوز سویلا ساکن یعنی کواهلوق بر ساکن یا حکم قیلسه نکر (فَاعْدِلُوا)
 عدل لک قیلونکر (وَلَوْ كَانُوا ذَاقِرِبِی) اکر حکم قلنغانلار یقتلارونکر دن اولسه
 یعنی کرک دعوا قلوچی بولسن یا که دعوی قلنمش آدم بولسن (وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا) واللہ ننگ
 عهدینه یعنی ندرینه وفا قیلنک (ذَلِكُمْ) اشبو حکمنی (وَصَاكُم بِهِ) اول حکملار بلان بیوردی
 سز کا یعنی شریعت حکملارون یورتوده کمپیلک قلملانکر (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) ﴿ ۱۵۲ ﴾ تا کم سز لار
 اوگت ونصیحتنی آلوچی بولاسز (وَأَنْ هَذَا) و تحقیق بوسوره ده ایبتلکن حکم لار (صِرَاطِی
 مُسْتَقِيمًا) (ف) منم سلامت وطوغری بولغان بولمدور (فَاتَّبِعُوهُ) بس ایار وکن اول
 یولغه (وَلَاتَتَّبِعُوا السَّبِيلَ) وایار مکر یعنی کیتنکر باشقه یولارغه (فتفرق) اکر باشقه
 یولارغه کیتسه کن آیرور (بِکُمْ) سز لارنی (عَنْ سَبِيلِهِ) اللهنک یولندن (ذَلِكُمْ)
 بو حکملر (وَصَاكُم بِهِ) بیوردی سز کا آئی الله (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) ﴿ ۱۵۳ ﴾ شاید کم بولاسز
 سز لار بو حکملر که ایار مک بلان آزنغلقد بین صافلانغوچیلردن (ثُمَّ آتَيْنَا)
 موندین صونک بردوک (مُوسَى الْكِتَابَ) موساعه کتابنی یعنی تورائتی (تَمَامًا) کرامتنی
 ونعمتنی تمام قلمق اوچون (عَلَى النَّبِيِّ) شول آدم لار کا (أَحْسَنَ) بحشی اش قیلدی (وتفصیلا)
 و آیروب بیان قیلیمق اوچون (لِكُلِّ شَيْءٍ) دنیا شلر یدان هر نرسه فی (وهدی ورحمة)
 ودخی توغری یولنی تاپماق اوچون ورحمت کا سبب بولیمق اوچون (لَعَلَّهُمْ) تا کم اول
 اسرائیل بالاری (بَلَقَاءَ رَبِّهِمْ) اوز لری ننگ ربیلرینه یولو قماققه (يَوْمَئِذٍ) ﴿ ۱۵۴ ﴾
 ایمان کیتورولار (ف) (وهذا کتاب) اوشبو قرآن عظیم بر کتابدور کم (انزلناه)
 ایندوردوکیز آئی (مبارک) کوب فاید الیدور (فاتبعوه) بس ایارونکر اول قرآنغه
 (واتقوا) وصافلانکر (لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ) ﴿ ۱۵۵ ﴾ تا کم بولاسز سز ایار مکر بلان مهر بیان
 قیلنمشلردن (أَنْ تَقُولُوا) ایندوردک اول قرآنی تا کم ایتیمه سز سز (أَنَّمَا أَنْزَلَ الْكِتَابَ)
 بودور کم ایندور ولمش بولدی کتاب (عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا) ایکی جاعت اوزرینه

(۳) بو آیت ایندورلدی شول وقتک صحابه کرام ایتدیلار یا رسول الله اولجا وده وقران وده تمام برابر قلمقغه طاقتمز یوقدور حق تعالی لایکلف الح آیتشی ایندردی (زبدۃ الاسرار) (۱۶) رسول علیه السلامدن روایت قلدندی تحقیق رسول علیه السلام بر توغری خط صردی وایتدی بو کونولمک یولی واللہ ننگ یولیدور یعنی اسلام دیندور بس ایارو کن بو یولوغه موندین صوننگ هر طرفاینه آتشی بوللا رتارتدی قنکفر بولغان یوللارنی موندین صوننگ ایتدی بو یوللاردور بو یوللرننگ هر قانیسین شیطان باردور اوندار اول شیطان شول قیق یوللارغه اول بوللاردن صافلانکنز دیب وهم اشبو آیتشی اوقدی موندین صوننگ بو اون یکی بو لدن اعلی یولوغه آیرولب یتمش ایکی یول بولدی بارچہسی قیق یوللاردور بوسیکنه توغری بولور (مدارک)

(۲) شاه ولی رحمتو اللہ دیدی بوبنک قاشنده ظاهر بودور کم ذکر قلنغان نرسه لارنی حرام قیلدوق اولک وروح ننگ قومی اورا رینه وباشقه پیغمبر لارننگ قومی اوزرینه حضرت موساعه چه آندان صوننگ حضرت موساعه توراتی

بردان الک یعنی تورات وانجیل بو کتابلار برننگ تلمزده بولماغانلق اوچون (وان کنا عن دراستهم) تحقیق بولدوق برلار اول کتابلرنی اوقودن (لغافلین) (غافلاردن) وخر سرلاردن یعنی بوقر آننی ایندورک تا کم سرلورکا عذر قیلیمق اورنی قلماسن اوچون (اوتقولوا لوی) ودخی ایندورک اول قر آننی کم ایتیمه سز اکر (انا انزل) ایندورلسه ایدی (علینا الکتاب) برکا کتاب (لکنا اهدی منهم) البته بولور ایدوک برلار توغری یول ماہینده آرتوغراف آلاردن یعنی یهودونصارادن (فقد جاءکم) بس تحقیق کیلدی سرکا (بیئنه) اشکارا بولغان دلیل (من ربکم) اوزونکر ننگ برنکر دن (وهدی) وبول کورستمک لک (ورحمۃ) وبغشلامق کناهلر ونکرنی (فن اظلم) بس کمدور بوزوق اشلی کشی (من کذب بایات الله) اول آدمین کم یالغانغه توتدی اللہ ننگ آیتلارون (وصدف عنها) و بوز قایتاردی اول آیتلاردن (سجری الذین یصدفون) تین دور کم جزایر ورمن شول آدم لرا کم یوز قایتارور (عن آیاتنا) برننگ ایاتمه رذن (سوء العذاب) یاوز بولغان عذاب برلان (بما كانوا یصدفون) شول نرسه سبیلی بولدیلار آلار یوز دوندور کوچیلردن یعنی اوتکان املرننگ حالنی ایشتب بوله سر کم سز کادخی هوس حاصل بولور ایشبوننگ اوچون سرلور کادخی آلار کوک کتاب برولدی (هل یظنرون) ایاقر اسلامنی بلی قراسلار اللهنی برلامک دلیلارینه ورسوللار ثابت بولماغینه (الان تاتئتهم الملائکة) مکر قرارلار شونکا کم کیلور آلاغه عذاب فرشته لری یعنی جانلارون الملق اوچون (اویاتی ربک) یا که کلر سننگ رب ننگ حکمی یعنی قومی هلاک ایتنکه (اویاتی بعض آیات ربک) یا که کیله سننگ رب ننگ علامت لری ننگ بعضی یعنی قویاش مغرب طرفندین چقمق کواکه دابه الارض چقمق کواکه (یوم یاتی بعض آیات ربک) اولکونکم کیلور سننگ رب ننگ علامت لری ننگ بعضی (لاینفع نفسا ایمانها) فایده قیلمس هیچ بر آدم کا آتنگ ایمانی (لم تکن امنتم من قبل) بولمادی اول آدم ایمان کیتورور بولمادی مونندن اول (اوکسبت فی ایمانها خیرا) یا که فایده برمس هیچ بر آدمغه ایمانیده عیش کسب قیلدی آتنگ توبه سی یعنی اول کونده کناهل لارننگ توبه سی وکافر ننگ ایمانی قبول بولمز (فی) قل انتظروا انما منتظرون) ایتکل کونکن البته برلار هم کوتامز (ان الذین) تحقیق شول آدم لرا (فرقوا دینهم) آیردیلار اوز دینلارونی (وکانوا شیعا) بولدیلار جماعت (لست منهم فی شیء) ایمس سن آلاردن هیچ بر نرسه ده یعنی سیندن آلارننگ حالن صوراب سننی حسابغه توتمسلار (انما امرهم) بودور کم

بردوڪ موندن بلند یمك
اولده بولغان حكملر اول
لردن یور ودى شول وقتكم
تورات ایندورلدى بس
شریعت كوب آیر ولى
(جم)

(۱۰) یعنی شول وقت
بولر حد اننك فضلې بلان
قوتولمق بر كادر خداننك
عدلی بلان عذاب سركا
دور یعنی الله تعالی طرا
فندن هدايت ننگ چيكي
بار ایدی يتوشدى اول
چيگ بیغبر دور و شر یعتمد
ور و کتابلر یدور بولا ركم
انى قبول قلملر بس كو
تاركم الله تعالی ننگ اوزى
كيله ياكه قیامت علامتى
كيله یعنی قیاش باتقان
طرافیندن طوار كافر لرننگ
ایبان و كنهال لرننگ
توبه سی قبول ایتولموش
(جم)

(نصف الجراء)
رسول علیه السلام دن
روایت قیلندى ایتدی
رسول علیه السلام هر كم
او قوسه انعام سورہ سی
ننگ اولیدن اوج آیت
طانگه كركان وقتك وکیل
ایلار الله تعالی آننگ
اوزاریغه یتمش منك فر
شتنى اول فرشته لار صافلا
رلر ائی و یازولموش بولر
آننگ عمل لار دفترینه اول
فرشته لار ننگ عمل لرى
ننگ ثوابی قیامت كونیگه
چه ديب (مد)

آلارنك ایشی (الی الله) الله غنه تابشر و لمش دور (ثم ینبئهم) موندین صونك ذخیر
بیرور آلازغه (بما كانوا یفعلون) شول نرسه ننگ اخیرى بلان بولدیلار آلاز
اشلا كوچی (ف) (من جاء) هر كم كیتورسه (بالحسنة) یعنی قیلسه یحشی اشنى
(فله عشر امثالها) بس آننگ اوچون بولور آننگ او حشاشی اون ثواب (ومن جاء بالسیئة
وهر آدم كیتورسه بیان اشنى (فلا یجزی الامثله) بس جزا بیر و لمش بولمس مكر یمان
اشی قدرلی (وهم لا یظلمون) و آلاز ظلم قیلنمش بولمس لار (قل اننى هدانى ربى صراط
مستقیم) ایتكل یاحمد تحقیق منى تو عرى بولغه صالحى منم ریم (دینا قیامله ابراهیم
حنیفا) تلیدور من تو عرى بولغان دینى كه ابراهیم ننگ ملتیدور اول حالده كم باطلدن
حق دینكه میل قیلغوچى ایدی اول ابراهیم (وما كان من المشرکین) و بولمى اول
ابراهیم شریك قاتقانلاردن (قل ان صلاتى) ایتكل تحقیق منم نمازوم (ونسكى) و حیم
و قربانم (و حیایى) و منم تر و كلوكم (ومائى) اولكم (لله رب العالمین) (۱۶۳)
بارچه سی عالم لرننگ بیسی بولغان الله اوچوندور (لا شریك له) هیچ شریك یوقدور
آننگ اوچون (وبذلک امرت) و او شمور لامك بلان بیورلمش بولدوم مین (وانا اول
المسلمین) (ومن اولكى مسلمانلردنن (قل اغیر الله) ایتكل ایال الله دن باشقهنى (ابغى)
ایستیمه سی (ریا) براله (وهورب كل شىء) اولدر هر بر نرسه ننگ ر بیسی (ولا تكسب)
واشلامز (كل نفس) هیچ بر آدم (الاعلیها) مكر آننگ یازوغى اوزینه بولور (ولا
تزر وازرة وزراخرى) كوتورمس هیچ بر كوتاروچى ایكچی كشی ننگ یوكونى (ثم الى
ربكم) موندین صونك اوزونكر ننگ رینكر غه دور (مرجعكم) قایتماقكرز (فینبئكم)
بس خبر بیرور سركا (بما كنتم فیه) شول نرسدنكم بولدونكر آننگ اچنك (تختلفون) (۱۶۴)
اختلاف قیلوشغوچى (وهو الذی) اول الله تعالی (جعلكم) قیلدى سزنى (خلاقی
الارض) یرننگ پادشاهلاری (ورفع بعضكم فوق بعض) كوتاردى قایسی نكرنى قایسی
نكردن اوستن ایلاب (درجات) درجه و مرتبه جهندان (لیبلوكم) صنماق اوچون
سزنى (فیما اتاكم) شول نرسه ده كم بردى سركا (ان ربك) تحقیق ستنك رینك
(سریع العقاب) عذاب قیلقدنه بیك تیردور (وانه لغفور رحیم) (۱۶۵) و تحقیق الله
تعالی یاراقغوچیدور و مهربانیلدور ﴿ تم ﴾

سورة الاعراف مکية وهى مائتان وست آيات

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(المص) الله تعالی بلور مرادون (کتاب انزل) بر کتابدور کم ایندر و لدی (الیک) سننک اوزارونکا (فلا یکن فی صدرك) بس تیوشدور کم بولمه سن سننک کونکلونکده (حرج منه) هیچ بر مشقت آئی بتوشدور مکدن (لتنذر به) ایندر لدی اول قرآن قورقماغنک اوچون آننک بلان (و ذکرى للمؤمنین) ونصبحت قلماغنک اوچون موئمراکا (اتبعوا ما انزل الیکم) ایار و کز اول نرسه کاکم یعنی قرآنغه ایندر و لدی سر ننگ جانبوغرغه (من ربکم) ربوغرذن (ولا تتبعوا من دونه اولیاء) ایار منکر الله دن باشقه دوستلرغه یعنی باطل بولغان عبادت قلنمشلرغه آلا راز دوروغوچیلر دور (قلیلاً تذکرون) آن قبول ایدر سر نصیحتنی (و کم من قرية اهلناها) کافر لادن و بوز و قلدن کوب شهر اهلن هلاک قیلدوق بن (فجاءها بسنا) بس کیلدی اول شهر لر اهلینه بن ننگ عذابن (بیاتا) آلا رکیچه ده یوقلاغانلار ایدی (او هم قائلون) یاکه آلا ر او یله وقتین یوقلاغانلار ایدی (فما کان دعواهم اذ جاءهم) بس بولمدی آلا ر ننگ سوز لری شول وقتن کم کیلدی آلا رغه (بیا سنا) بن ننگ عذابن (الا ان قالوا) مکر ایتمدی لار آلا ر (اناکنا) تحقیق بن لار بولدوق (ظالمین) ظلم قلفوچیلر دن (فلنستلن) بس البته بن لار صرار من (الذین ارسل الیهم) شول اتملر دن کم پیغمبر یبار و لدی آلا ر ننگ طرفینه (ولنستلن المرسلین) والبته صرار من پیغمبر لار دن آلا ر پیغمبر لار نی قبول قیلدی لار می (فلنقنص علیهم) بس تحقیق بیان قیلور من بن یعنی پیغمبر لار ننگ احکاملرنی بتوشدور کان لکن اتملار ننگ قبول قلمغانن یاقیلماغانن (بعلم) بلیک بلان بارچه سن بلب (وما کننا غائبین) و بولمدوق بن آلا ر ننگ اشلر یدان و سوز لری یدن خبر سن (والوزن یومئذ الحق) قیامت کوننک عمل لر ننگ اوچانمکی بولاچقدور آنده شبه یوقدور (فمن ثقلت موازینہ) هر آدم ننگ کم آغر بولسه آننک ایذ کوبولغان اشنی ننگ ترازوسى (فاولئک هم المفاعون) بس اول کشیلار قوتولغوچیلر دور (ومن خفت موازینہ) و هر کم ننگ کم چینکل بولدی آننک ایذ کوبولغان اشنی ننگ ترازوسى (فاولئک الذین خسروا انفسهم) بس اول آدم لرم کم نفس لری تلا کان نرسه لرینه ایاروب ظلم لوق قیلدی لار اوز لری ننگ حقنک (بما کانوا باياتنا) شول سبب بلان بولدی لار آلا ر بن ننگ آیتلر و مزکا (یظلمون) طانار بولدی لار (ف) ولقد

(ا ف) هرکشى ننگ
اشلری یازولر اوچاوکا
موافق شول اشدور کم
کونکل ننگ توغر یلقلاى
بلان و محبت بلان والله
تعالی ننگ بیور ماغینه موا
فق بولب واشنی وقتین
اوتسه شول عمل ننگ
اوچاوی آغر بولب قوتو
لر واکر ر یابلان اش قلسه
ویالله تعالی ننگ حکیمه موا
فق بولمه سه بس آننک
اوچاوی کیم بولر و آخر تک
اشلری یازولغان کعزلری
اوچانر هر آدم ننگ ایذ کوا
بولغان عملی ننگ کلعدنی
آغر بولسه آننک کنه لری
عقوا قیلنر واکر چینکل
بولسه عذابک بولر (جم)

مکناسم فی الارض) و تحقیق بزیر یوزونده یور طلار قلمغه و اینتلار ایکم کک کوچی
یتکوی قلدوق سزنی (وجعلناکم) و قیلدوق سرننک اوچون (فیها معایش) اول یرده
تر و کلکنکر ننگ سبیلرون (قلیلا ما تشکرون) سز بیرون لکان نعمته آرزشرکانه قیلور سز
(ولقد خلقناکم) و تحقیق یر اددوق بز سزنی یعنی اتانکر حضرت آدمنی (ثم صورناکم)
مونددین صونک صورتلادوق سزنی یعنی اتانکر حضرت آدمنی (ثم قلنا للملائکه) موندین
صونک ایتدوک فرشته لارکا (اسجدوا لادم) سجده قیلونکر آدمغه دیب (فسجدوا)
بس سجده قیلدیلار فرشته لار (الا ابلیس) مکر ابلیس (لم یکن من الساجدین)
بولمدی سجده قیلوچیلردن (قال) ایتدی الله تعالی (مامنعک) فی نرسه طمدی سنی
ای ابلیس (الانسجد اذ امرتک) سجده قیلمدن شول وقتکم بیوردوم سنکا (قال) ایتدی
ابلیس (اناخیر منه) بن ایدکوم آندن یعنی حضرت آدمدن (خلقتنی من نار) یر اددنک
منی اوتدن (وخلقتنه من طین) یر اددنک اول آدمنی بلقمدن دیب (قال فاهبط منها)
ایتدی الله تعالی ابلیسکه بس اینکل کوکدن (فما یكون لک) آننک اوچون بولمس سنکا
(ان تکبر فیها) تکبر لک قیلمهغه سین اول کوکده (فاخرج) بس چقعل (انک من
الصاغرین) تحقیق سین خورلاردن سن (قال) ایتدی ابلیس لعین (انظر فی) ای الله
مهلت بیرونکا (الی یوم یبعثون) اول کونکچاقیل آدملر قوبار ولورلار قبرلار وندن
(قال) ایتدی ابلیسکه (انک من المنظرین) تحقیق سین مهلت بر ولمشردن سن
آیت ننگ ظاهری تفاضلیه دورکم ابلیس قوبار ولوق کونیکه چه تر و ک قالمدنی لکن باشقه
آیتنه کیلمشدرکم اولکی صور اور ولکچی مهلت بر ولدی بس بو آیت مطلق دور اول
آیت تقیید قیلنغان دور آننک اوزرینه حمل قیلنمش بولور یعنی صور اور ولکچی مهلت بر ولور
(قال) ایتدی ابلیس (فیما اغویتنی) بس شوننک اوچون کم یعنی آدم اوچون آرزون
قیلدنک منی (لا قعدن لهم) البته اولتور دور من مین آدم اوغللری اوچون یعنی آلارنی
آز دور مق اوچون (صراطک المستقیم) سننک توغری یولنک بولغان اسلام دینی
یولننه یعنی آدم اوغللرون اسلام یولیدن طیار من مین آرزون بولدوم آلارنیک آرزورور
من (ثم لاتینهم) موندین صونک کیلور من مین آلار جانیینه (من بین ایدیهم) آلارننک
آلار وندن آخرت اشیئنه شیک قیلورلار (ومن خلفهم) آر طلار وندن کیلور من دنیاغه
کونکل قوبارلار (وعن ایمانهم) اونک طرفلر یدن کیلور من یحشی اشرلر یده عجب لک
ور یابلان قیلورلار (وعن شمائلهم) صول طرفلر نندن کیلور من کونکلرینه کنه لدری

توشر (ولآتجد اکثرهم) وطاهما سنك سين اول آدم اوغللری ننگ كو بوسن (شاكزین ۱۷) برکان نعمت لر ونگا شکر انه قیلغو چیلردن (قال) ایتدی الله تعالی ابلیسکه (اخر منها) چق چنتلن (مذوما مدخورا) بوزوق ورحمتدن سورولمش بولغانننگ خالده (لین تبعك منهم) آنطایتم کم هر آدم ایارسه سنكا آدم لردن (لاملاءن جهنم منکم اجمعین) البته تولدورور من مین جهنمی سرننگ بارچه نکر دن یعنی سننگ بلان وباللر ونک بلان وایارکان آدم لر بلان (ویا ادم اسکن) وایتد وک بز آدمغه تورننگ (انت وزوجک الجنة) سین وسننگ خاتونننگ حضرت حوا چنتده (فکلامن حیث شئتما) بس آشانکر هر بر یردنکم تلاسز (ولآتقر باهذه الشجرة) ویقین بولما نکر اوشبو آغاچقه کم (فتکونانم الظالمین) بس بولور سز سرنکناه اشلیلرده (فوسوس لهما الشيطان) بس وسوسه قیلدی آلاغه شیطان (لیتدی لهما) آشکارا قیلدی اوچون بو ایکیسینه (ماوری عنهما) اول نرسه کم اور تلکان ایدی آلارننگ قراماغندن یعنی عورتلری کورمکلریدن اور تولکان ایدی کورمس لر ایدی (من سواتهما) نامسلا چق اعضالری یعنی عورتلری (وقال) ایتدی ابلیس لعین آلاغه (مانها کبار یکما) طیمادی سرلرننگ ربنکر (عن هذه الشجرة) اوشبو آغاچدن (الا ان تکونا) مکر طیدی شوندن صافلان بولور سز سز (ملکین) ایکی فرشته (او تکونا) یا که بولاسن (من الخالدين) منکو بولغو چیلردن (فوقاسههما) وآنطایتمدی آلاغه شیطان (انی لکما) تحقیق مین سرلارکا (امن الناصحين) نصیحت قیلغو چیلردن من دیب (فدلاهما بغرور) بس ابلیس آغاچ طرفینه آلاری یونالتدی آلاماق بلان یعنی ابلیس ننگ آنطینه آلدان دیلار (فلما ذاقا الشجرة) بس شول وقتنه کم طاتور دیلار اول آغاچدن آدم بلان حوا (بت لهما سواتهما) ظاهر بولدی آلاغه عورت یرلری (وطفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة) وکر وشدیلار آلار عورتلری اوز رینه بفرقلر یدان بر برینه قویب اور وتمک کایعنی اور و تدیلار (وناداها بریها) وچاقردی آلاری وایتدی ربیلری (الم انهما) ایاطیما دومی من سزنی (عن تلکما الشجرة) اوشبو آغاچدن (واقل لکما) وایتما دومی مین سرکا (ان الشيطان) تحقیق شیطان (لکما) سرننگ اوچون (عدومبین) ظاهر بولغان دوشماندور دیب (قالا) ایتدی یلار آدم بلان حوا (ربنا) ای برننگ ربمز (ظلمنا انفسنا) ظلم قیلدوق بز اوز جانمرغه (وان لم تغفر لنا) اکر یارقامز سنک سین برنی (وترحمنا) ورحمت قیلما سننگ برکا (لنکونن من الخاسرين) البته اولورمز بز زیان قیلب اوکونکو چیلردن (قال اهبطوا) ایتدی

(ا ف) عیب یرلری
اور تولور ایدی استیجا
حاجتی چنتده یوق ایدی
وآدم وحواننگ تنلریده
کیملر بار ایدی اول کیملر
هر کیز چغارمس ایدی
شول وقتنه کم آلار دن
اشبو کنه صادر بولدی
شول وقتنه آدم لارکا لازم
بولغان اشلر آلارده بولدی
وآدم وحوا اوز حاجتلر
ندن خیرلری بولدی
واوز اعضالرفی کور دیلار
(جم)

اللہ تعالیٰ ابنو نکر: یرکا یعنی آدم بلان حواغہ و ابلیس لعینکہ (بعضکم لبعض عدو) قلیسی نکر
 قلیسی نکرغہ دوشمان بولورسز (ولکم فی الارض) و سر نکر فایدانکر اوچون بولور برده
 (مستقر) تراچق بر (ومتاع الٰہین) تر و ملک قیلماقنکر اوچون فایدانکر لایمق نرسہ
 باردر بولکولی رقتقہچہ یعنی اولگانچی (قال) ایتدی اللہ تعالیٰ حضرت آدمغہ وبالالربنہ
 (فیہا تخمون) اول برده تر و ملک قیلورسز (وفیہا تموتون) اول برده اولورسز (ومنها
 تخرجون) اول برده قیامت کونیلک حساب و جزا بولمق اوچون چغار ولورسز (یابئس
 آدم) ای آدم اوغللری (قد انزلنا علیکم) تحقیق ایندوردوک یعنی بر اتدوق بز سر نکر
 اوزر و نکر کا (لباسا یواری سواتکم) عورتونکرئی اور تکرچی کیم (وریشا) دخی زینت و کورکا ملک
 لیمونی بر اتدوق (ولباس الثقوی) تقوالق کیومنی یعنی اللہ تعالیٰ دن قورقولک کیوم (ذلک خیر)
 بوتقوالق کیسی بلاردن ایند کوردور (ذلک من آیات اللہ) اوشبو کیملارنی بر اتدوق اللہ تعالیٰ نکر
 فضلینہ و رحمتینہ دلالت قیلغان علامت لرنندور (لعلہم ینذکرون) شاید کم آلا ر بونعمت لرا
 نصحتنی قبول قیلور لار (ف) (یابئس آدم) ای آدم اوغللری (لا یفتنکم الشیطان) سر فی شیطان
 قتنہ لاندور مسن یعنی آلدامسن دینکر فی و تقوالقنکر فی صورتک کہ کردن طیمسن
 (کما اخرج ابویکم من الجنة) نیتک آتاو آنا نکر فی جنتدن چغاردی یعنی حضرت آدم بلان
 حوائی جنتدن چغارغہ سبب بولدی (ینزع عنہما) چغاردی حضرت آدم بلان حوادن
 (لباسہما) کیمونی (لیر بیہما سواتہما) کورستماک اوچون بر برینہ عورتلرون (انہ
 بر اکیم) تحقیق اول شیطان کورورسز فی (هو قبیلہ) اوزنی و اول شیطان نکر لشکرئی
 (من حیث لا ترؤنہم) شول بر دنکم سر آلا رنی کورمز سر (انا جعلنا الشیاطین) تحقیق
 بر لار قلدوق شیطانلرنی (اولیاء) دوست و سبوقل (للذین لا یؤمنون) ایمان
 کی تورمکن آدم لار اوچون (واذ فعلوا فاحشہ) هر وقت قلسہ لار آلا ر بر بوزوق اشنی پت لرغہ
 تابنوا کولک (قالوا وجدنا علیہا ابا نانا) ایتور لار آلا ر یعنی طیولوجہ بیور و لغان وقتدہ
 تابدوق بز اشبواش اوزارینہ آطالارومزنی (واللہ امرنا بہا) واللہ تعالیٰ بیوردی بزکا
 اشبواش بلان (قل) ایت سین آلا رغہ ای حمد (ان اللہ لایامر بالفحشاء) تحقیق اللہ تعالیٰ
 بیورمس بوزوق اش بلان بلکہ اللہ فی بر لامک و بحشی اشلر بلان بیورور (اتقولون علی اللہ)
 فی اوچون ایتہ سر اللہ تعالیٰ حقیدہ (مالا تعلمون) حقیقتن بلماکان سوزلرنی بالغان ایتماک
 بلان یعنی سز اشتد و کز سر نکر آتالرو نکر شیطان آلدماغی بلان آلداندی
 نسی اوچون آتاکز اشلا کائن وجہ فلاسز (قل امر ربی بالقسط) ایتکل ای محمد بیوردی

(ا ف) سرکا دوشمن
 شیطان سر دن جنت نکر
 کیملرون چغاردی صکرہ
 بز سرکا دنیادہ کیوم یاصا
 مق نکر اشنی او بر اتدوک
 امدی شول کیوم لرنی
 کیونکر کم آند صافلا
 نبق بولر ایرلار یفک
 کیوم کیمیلر و ہم اتکلا
 رون وبالاقلرون بیک
 اوزون قلمیہ لار و اول
 نرسکم آندن طیولش دور
 آنی قلمیہ لر و حاتونلار
 بیک نر وک کیوم کیمیلر
 اعضالری کورونر لک
 وینہ زینت اورونلارون
 وزینت لرنی یاطلارغہ
 کورستیمیلر ایتولدی کم
 جاهلیت و قتیئک کعبہ فی
 طوائ قلغانلرنی وقتن کناہ
 قلغان کیملارومز بلان
 کرمیک دیب بالانغاج
 طوائ قیلر لار ایدی اللہ
 تعالیٰ بو ایتنی ایندور و ب
 اول اشلر دن طیدی (جم)

(۱ ف) یعنی کیوم کیمیک نمازده فرض دور ابر لر کندو گلری آستندن تزیینه قدرلی اوروتنک و خاتو نارغه تمام تننی اوروتنک فرض دور مکر کنیرک بولسه جزندن آیاقلرینه قدرلی آچق بولمق و قولتوغندن باشینه قدرلی آچق بولمق عقوق قلغان دور ونز وک و نچکه کیملر کم اعضا لری و یاتلری کور و نکو دای لری کیمیک یحش ایسدور هم اسراف یعنی شریعت طیغان نرسه لری اسلامه کز (جم)

(۲ ف) شاه ولی رحمتو الله ایتدی اشمو آیت جهودلر تنک و نصارالرنک صو فیلری ردینه اشارت دور وهم عر بدن الله تعالی عبا دتنه طرغانلر ننگ اشلرون قایطار مقدور کم الار آشامقده و اچمکده کینک لک قلمقن مکر وه صانیلر ایدی یعنی شرع طویلغان اشلر فی قلبه غز آندن باشقاسن آشامق و اچمک بارچه سی خرستدور دنیا نعمتی ههسی موعنلر اوچون یاراطلمش دور لیکن دنیاده کافر لار هم شریک بولر لار آخرت نعمت لری ههسی مسلمانلر غمغه دور کافر لار ننگ انک الوشی بوقدور (جم)

منم ربم طوغریلق وانصافی قلمق بلان دین اشنگ (واقیموا ووجهکم) و طور غوزونکر یعنی طوغری قلو نکر یوز و کزنی کعبه طرفینه (عند کل مسجد) هر نماز ننگ وقتنده (وادعوه) و عبادت قیلنکر الله غه (مخلصین له الدین) خالص قلغانونکر حالده اول الله غه عبادتو کزنی (کما بدکم تعوذون) نیچو ک براندی سزنی الله تعالی شونک کوک دخی شول حال کافایتی سزنی باشی بالانغاچ و آیغی بالانغاچ بالانغاچ تنو کز بلان قیبردن قویار ولرسز (فریقا هدی) بر جماعتکه طوغری بول کورستدی ایمان بلان (وفر یفاحق علیهم الضلالة) و بر جماعتکه از لده بولغان حکمی بلان خور لقری سبیلی آرنغلق قالدردی ثابت بولدی آلاز اوزارینه آرنغلق (انهم) تحقیق اول آرنغلاز (اتخذوا الشیاطین اولیاء) شیطانلری دوست طو تدیلار (من دون الله) الله تعالی دن باشقه (ویحسبون) وئمان قلدیلار (انهم مهتدون) تحقیق اول آرنغلاز طوغری بولده بولغوچیلر من دیب (بابنی آدم) ای آدم اوغلری (خذوا زینتکم) طو تو نکر اوز و کز ننگ زینتنگر فی یعنی اور کز ننگ کیمیلار و کزنی (عند کل مسجد) هر مسجد ده یا که هر نماز وقتنده (وکلوا و اشربوا) آشانکر و اچو کز (ولا تسرفوا) اسراف قیلما نکر (انه لایحب المسرفین) تحقیق الله تعالی سویمز اسراف قیلغوچیلر فی روایت قانندی ثقیف و بنوعامر و بعضیلر طوافنی بالانغاچ قیله لر ایدی و احرام باغلا دو قده حیوان ایتنی و مایلی نرسلری یمسلر ایدی بو آیت بلان اول اشلردن طیدی (ف) (قل من حرم) ایتکل کیم حرام قلدی (زینة الله التي اخرج لعباده) الله تعالی ننگ اوز قوللری اوچون یار اتقان زینتنی (والطیبت من الرزق) و کم حرام قلدی رزق دن کور کام و پاک بولغان نرسلری (قل) ایتکل (هی) اول کیمیلار دن و اشاچق نرسلر دن پاک بولغان نرسلر (للذین امنوا فی الحیوة الدنیا) شوندا این آدملر اوچوندور ایمان کیتوردیلار دنیا تر و کلیده یعنی آلازغه تیموشلیدور کافر لار هم اباروب شریک بولر لر (خالصة یوم القیامة) خالص موعنلر اوچوندور قیامت کونیده باشه لر شریک بوله آلماسلر (کذلک) بو حکمنی آیرغانمز کوک (نفس الایات لقوم یعلمون) دخی آیروب بیان قیلر من باشقه حکم لری و اللهنی برلامک ننگ دلیل لرونی شوندا این قوم اوچونکم بلر لار آلاز (ف) (قل انما حرم ربی) ایتکل یا محمد بو دور کم حرام قلدی منم ربم (الفواحش) یوزوق بولغان اشلر فی (ما ظهر منها) اشکارا بولغان اول بوزوق دن کفر کوک (وما یبطن) و یشر و ن بولغان نفاق کوک یعنی اولوغ کنانه (والاشم) دخی کنانه اشلمکنی یعنی کچک بولغان کنانهی حرام قیلدی (والبعی) ظلملر و کعبولر

قلماقنى حرام قىلدى (بغير الحق) تيموشسز (وان تشركو بالله) والله تعالى غه شريك
 قلماقنى حرام قىلدى (مالم ينزل به سلطانا) ايندور ولىش بولماغانده اول شريك قلماقغه
 يعنى آنك در وستلكينه هيج بر دليل (وان تقولوا) وايتماكونى حرام قىلدى (على الله)
 الله تعالى اوزارينه (مالاتعلمون) بلماكان نرسكزنى يالغان سوزلردن (ولكل امة
 اجل) وهر بر جماعت اوچون بيلكولى بولغان وقت باردور آلارنىك عذابلىرى اوچون
 ييمغىرلارونى تانغان جماعت لركا (فاذا جاء اجلهم) بس چانككم كىلسه يعنى يقين بولسه
 آلارنىك بيلكولى وقتلىرى (لايسئأخرون ساعة) آلارنىك عذابلىرى بىدن بر ساعت كىكونى
 استمزلار (ولا يستقدمون) وهر ساعت لك بولمقنى استمزلار (باينى آدم) اى آدم
 اوغلىرى (اما ياغنىكم رسل منكم) ايتدوك يعنى آدمنىك تلى بلان سركلارسنىك اوزوكرن
 كوك آدمنى ييمغىرلار كىلپ (يقصون عليكم اياتى) اوقوغانلر يده سرنىك اوزار وكرنكا
 منم ايتلر ومنى (فمن اتقى واصلح) هر كم صافلانسه الله تعالى نىك عذابلىرى و ايندو كواش
 قىلسه (فلا خوف) هيج يوقدور قورقو (عليهم) اول آدملرغه (ولا هم يحزنون) ^{۳۵}
 دى آلار قايقو لانغوچىلر ايمسدر (والذين كذبوا) وشونداين آدملر كم يالغانغه
 طوتدىلار (باياتنا) برنىك ايتلار و منى (واستكبروا) تكبرلك قىلدىلار آلار (عنها)
 برنىك ايتلار و منى قبول قىلمقدين (اولئك) اول جماعت (اصحاب النار) جهنم
 ايلار يدور (هم فيها خالدون) آلار جهنمه منكولردور (فمن اظلم) بس كم دور بىك
 ظلم قلوچى (من افترى على الله كذبا) شول آدمنىك ايتدى الله تعالى اوزارينه يالغاننى
 (او كذب باياته) ياكه يالغانغه طوتدى الله تعالى نىك ايتلر ون (اولئك) اشبو جماعت
 (ينالهم) يتوش آلارغه (نصيبهم) آلارنىك اولشلىرى (من الكتاب) لوح محفوظده
 يازولغان نرسهدن يعنى نعمت وعد ابكم تقدىر قىلغاندور دنيا ده آلارغه يتوش (حتى
 اذا جاءتهم) چانككم كىلرلار آلارغه يقين (رسلنا يتوفونهم) جانلرون آلماغه برنىك رسوللر و من
 يعنى جان آغوچى فرشته لور و من (قالوا) ايتلر اول جان آغوچى فرشته لار (اين ما
 كنتم) قايدو دور اول نرسلر كم يعنى پتلىر و نكر بولد و نكر سز (تدعون من دون الله)
 عبادت قىلر بولد و نكر الله دن باشقه غه يعنى قايدو قالىدى اول پتلىر و نكر دىب (قالوا)
 ايتلر اول كافر لار (ضلوا عنا) چاقى بى بىدن آلار دىب (وشهدوا على انفسهم) كواهلر
 بىرور اولوزلرى اوزارينه (انهم) تحقيق آلار اوزلرى (كانوا كافرين) كافر ايردىلار
 يعنى اوزلرى نىك كافر بولمقلىرى بلان اقرار قىلرلار (قال ادخلوا في اثم) ايتر الله تعالى

یا که فرشته هر قیامت کونده کافر لار کافر و کزن امتلر بلان (قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِكُمْ) تحقیق
 اوتدی اول امتلر سز جن الک (مِنْ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ) جندن و آمدن اول
 امتلر اوتقه (کَلِمًا دَخَلَتْ أُمَّةٌ) هر وقتکم کرسه بر امت (لَعْنَتُ أَخْتِهَا) لعنت
 قیلر اول اوتکن بر دینده بولغان قرداشینه یعنی اوزی ننگ او حشاشی بولغان
 جماعتکه (حَتَّىٰ إِذَا آذَرُكُوا فِيهَا جَمِيعًا) چنانکم بارچه سی بر برینه بیهوش
 قاوشلار جهنمه (قَالَتْ أَخْرَاهُمْ) ایتر آلار ننگ صونکفی جماعتسی (لِأُولَئِكَ) اولکی
 جماعتلری حقتک (رَبَّنَا) ای بر ننگ ربمن (هُوَ الْأَعْمَىٰ) اشبو اولکی ایار ننگو چیلر (اضلونا)
 آزدوردی بر لر فی (فَأْتِهِمْ عَذَابًا) بس بیر آلاعه عذابنی (ضِعْفًا مِّنَ النَّارِ) ایکی قات
 اوتدن جهنمک (قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٍ) ای تور الله هر قایسی نکر ننگ عذابنی ایکی قات دور (وَلَكِنْ
 لَا تَعْلَمُونَ) ولیکن سز بر و کر ننگ عذابن بر نکر بلیمسن (فِ) (وَقَالَتْ أُولِيهٖمْ لِأَخْرِهِمْ)
 ای تور لار کم اولکی جماعتلر صونکنداغنی دین قرداشلرینه (فَمَا كَانَ) بولمدی (لَكُمْ)
 سز ننگ اوچون (عَلَيْنَا) بر ننگ اوز رومر کا (مِنْ فَضْلِ) هیچ بر آرتقلق عذاب
 تیوشلی بولماقده بر دایمن (فَذُوقُوا الْعَذَابَ) تاتونکلار عذابنی (بِمَا كُنتُمْ
 تَكْسِبُونَ) شوندا این کفر و نکر سبیلی دایم کسب قیلغوچی بولدونکر سز اول کفر فی
 (إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا) تحقیق شوندا این آدملر کم یا لغاغنه توتدی بلار بر ننگ آیتلر من فی
 (وَاسْتَكْبَرُوا وَعَانَهَا) و تکبر لک قیلدی بلار اول آیتلر دن (لَا تَفْتَحْ لَهُمْ) آچولمز آلار اوچون
 یعنی دعالمی و اید کوا عمللری و روحلری اوچون (أَبْوَابَ السَّمَاءِ) کولک ننگ ایشکلری
 (وَوَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) و کرمسلر جنتکه (حَتَّىٰ يَأْتِيَ الْجَبَلَ فِي سَمِّ الْجِبَابِ) ای نه کورندن تویه
 اوتکانکا چاقلی یعنی آلار ننگ جنتکه کرمکی اوشبوننگ کولک خالدور (وَكَذَلِكَ) موننگ
 کولک یعنی اول جماعت ننگ جنتدن محروم قالمقلری کولک (نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ) بارچه
 مشر کلار فی جزالاندور و رمن (لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ) البته آلار اوچون جهنم اوتندن آسکرینه
 توشولار باردور (وَمَنْ فَوْقَهُمْ غَوَاشٍ) و اوسلرینه اور و تولر باردور (وَكَذَلِكَ) اوشبو
 لر ننگ جزاسی کولک (نَجْزِي الظَّالِمِينَ) جزا بر و رمن کفر لک بلان اوز لرینه ظلم قیلغو چیلرغه
 (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و شول آدملر کم ایمان کیتور دیلار (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) این کوا شلر قیلدی بلار
 (لِأَنَّكُم نَفْسًا أَوْسَعُهَا) کوچلاماز هیچ بر نفسکه مکر کوچی بیتکان اشکه کوچلاماز یعنی
 کوچندن آرتق اش بلان بیور مازمن (أُولَئِكَ) اوشبو جماعت (أَصْحَابُ الْجَنَّةِ) جنت
 ایالری دور (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) و آلار اول جنتده منکوا بولغو چیلر دور (وَنَزَعْنَا)

(ا ف) ایار کتلر کا کفر
 سپیندن و کفرده ایار کتلری
 اوچون عذاب بولور و ایار
 تکانلر کا آزعن بولماق و آزع
 دورمق اوچون عذاب بولور
 یعنی بر سبیلدن اوتکانلر
 ننگ کناهی کوبدور صو
 نکغیلار اوچون بوزوق
 عادت قالدور دیلار و بر
 حسابدن صونکفی بولغان
 امت ننگ کناهی کوبدور
 آننگ اوچون اوتکلار ننگ
 حالنی اشتدی بلار عبرت
 آمدیلار (جم)

بس چغار ورمز اول جنت اہلی ننگ (ما فی صدورہم من غل) کونکل لریدہ بولغان کینہنی
 وکوچولکنی یعنی اول کینہ جنت اہلی ننگ کونکل لریدہ بار ایدی چغار ورمز آئی نیتک کم
 حضرت عثمان وعلی وطلحہ وزبیر وعائشہ رضی اللہ عنہا لرننگ آرسندہ بار ایدی (تجری
 من قحتم الأنهار) آغار آلارننگ اورنلری ننگ آستیدن یلغہ لار (وقالوا الحمد لله الذی
 هدینا لهذا) وجنت ننگ اورونلری کورکاج ایتورلار بارچہ حمد اللہ تعالیٰ غہ بولسون کم
 دلالت قیلدی برنی اوشبو جنت جانبینہ (وما كنا لنهتدی) وبولادوق بز جنتکہ یول
 تابقوچی یعنی برننگ تحقیق قولومزدن کیلکوچی توکل ایدک جنت یولینہ کنونولکلک
 (لولا ان هدانا الله) اکر یول کورستہ سہ ایدی اللہ یعنی اللہ تعالیٰ توغری
 یولغہ دلالت قیلہ سہ ایدی اصلا توغری یولغہ کیتکاکوچومز یوق ایدی (لقد
 جاءت) تحقیق کیلدی (رسل ربنا بالحق) برننگ برننگ پیغمبری توغریلق بلان
 (ونودوا) اول وقت آلا رغہ چاقرولمش بولور (ان تلکم الجنة) سرکاوعدہ قیلنغان جنت
 اوشبودور (اورثتموها) میراث قیلب بیرلدی اول جنت (بما کتمتم تعلمون) ۴۳

شریعت کاموافق قیلنغان اشلر ونکر سبیلی حبرده کیلدی هر آدم اوچون جنتندہ وجهندہ
 بر اورنی باردور مؤمنلرننگ جہنم بولغان اورنون کفر لارکاکافر ننگ جنتکہ بولغان اورنون
 مؤمنلرکاک میراث قیلب بیر یار دیب (ف) (ونادی اصحاب الجنة) جنت ایالری جنتکہ
 کرکلر لریدہ قچقروب (اصحاب النار) جہنم ایالری نہ (ان قد وجدنا) تحقیق تابدوق بز
 (ما وعدنا ربنا حقا) ربین اللہ تعالیٰ برکا وعدہ قیلنغان ثوابنی توغری (فهل وجدتم) بس
 ایاسر تابدونکریم (ما وعد ربکم حقا) شول عدابنی کم وعدہ قیلدی سر ننگ رب نکر سرکا
 توغری (قالوا نعم) ایتورلر جہنم ایالری توغری تابدوق دیب (فاذن مؤذن بینهم)
 بس آلارننگ آراستندہ بر اوچاقور کم یعنی بوایکی جماعت آراستندہ حضرت اسرافیل
 قچقروب (ان لعنت الله) اللہ ننگ اعنتی (علی الظالمین) اللہ دن باشقہ غہ عبادت
 قیلب اوزینہ ظلم قیلغوچیلر غہ دور دیب (الذین) شول آدم لر کم (یصدون عن سبیل
 الله) دوندور دیلر آدم لری اللہ تعالیٰ یولندن (ویبغونہا عوجا) واسترلار آننگ اوچون
 قنغر یولغہ آوشمقنی یعنی تلادیلر کم شیمہ لاندوروب اوشبو حق بولنی باطل قلمقنی
 تلرلار (وهم بالآخرة کافرون) آلار آخر تکہ اشانم لار (وینہما حجاب) بوجنت بلان
 جہنم آراستندہ پردہ باردور کم آنکاراف دیرلر یعنی اثر لری بر برینہ پتوشماسن اوچون
 (وعلی الاعراف رجال) واعراف اوزرونکہ بر چخہ آدم لر باردور کم (یعرفون کلاسیماہم)

(ا ف) معلوم بولدیکم
 ایدکوا بئلر ننگ کو
 نکلر ننگ بر بوندن بر کر
 وایکہ بولسہ جنتکہ یقین
 کیلدوکلر ونک کونکلری
 بر برلری نہ صافی بولب
 جنتکہ کرور حضرت
 علی رضی اللہ عنہ بیوردیکم
 اللہ تعالیٰ اول آدم لر غہ
 ایتدیکم بولار جنت ننگ
 وارثلر یلدور بس آلار
 آدم لرننگ میراثنی آلد
 یلار ورمز عثمان وطاعہ
 وزبیر رضی اللہ عنہم شول
 آدم لردنن (جم)

بلورلار اول اعراف خلقی جنت و جہنم خلقی ننگ بارچہ سن علامت لری بلان جنت اہلی آق
 یوزلی و جہنم اہلی قارہ یوزلی بولمقلر یدن بلورلار (ونادوا) چقر ورلار اول اعراف خلقی
 (اصحاب الجنة) جنت ابالربنہ (ان سلام علیکم) تحقیق سلامتک و اللہ ننگ سلامی سرننگ
 اوزرونکر کا بولسون (لم یدخلوها) اول اعراف اہلی ہنوز جنتکہ کرمدی لار (وہم
 یطمعون) والار کرمکنی امید ایتورلار (ف) (واذ صرقت ابصارہم) وچانکم دوندور لار
 اعراف خلقی ننگ کوزلری یعنی قرصالر (تلقا أصحاب النار) جہنم اہلینک طرفینہ
 (قالوا) ایتورلار آلار ننگ عذابنی کورکانلر یدہ (ربنا) ای بز ننگ ربیز (لا تجعلنا)
 قلمہ برلارنی (مع القوم الظالمین) ظالم بولغان جماعتلر بلان یعنی کافرلار بلان قوبارمہ
 دیب دعا قیلورلر (ونادی أصحاب الأعراف) وچاقر ورلار اعراف اہل لری (رجالا) اول
 ایرلار کا یعنی کافرلار ننگ باش بولغانلر ون کوروب (بعرقون ہم بسیمامہم) بلورلار آلارنی
 علامت لری بلان یعنی قارہ یوزلری بلان بلب (قالوا) ایتورلار (ما اغنی عنکم) طیمادیہی
 سرنی عذابدان (جمعکم) چیغان مالنگز و یاردم بر وچیلر و نکر ننگ کوبلکی (وما کنتم
 تستکبرون) (وحق سوزدن تکبر لک قیلمافکرک طیمادیہی (اھولاء الذین) اعراف اہلی
 کافرلار کا مسلمہ انلرننگ فقیرلرون کورستب ایتورلار کم اوشبو جماعت توکل میدور کم) اقسیمت
 لاینا لہم اللہ برحمة) آنط قیلور ایدونکر خورلاب بولار اللہ تعالیٰ ننگ رحمتینہ یتوشمس لر
 و جنتکہ کرمس لر دیب (ادخلوا الجنة) شول وقتندہ مسلمانلرننگ فقیرلر ینہ ایتولر جنتکہ
 کرونکر (لا خوف علیکم) یوقدور ہیچ قورقوسرننگ اوزرونکر کا (ولا انتم تحزنون)
 دخی سرن قایغو کورمس سرن (ونادی أصحاب النار) وچاقر و ب ایتورلار جہنم اہلی (اصحاب
 الجنة) جنت اہل لربنہ (ان فیضوا علینا من الماء) سودان توکنکر لربلار کا اچالک (اوما
 رزقکم اللہ) یا کہ اللہ ننگ سرکار برقی قیلب برکان نرسہ لربدان بر و نکر کم آشالق دیب
 (قالوا) جنت اہل لری ایتورلار (ان اللہ رحمہما علی الکافرین) تحقیق اللہ تعالیٰ بولار ننگ
 هر ایکیسن کافرلار اوزربنہ حرام قلدی دیب (الذین اتحدوا) وشونداین آدم لر کم
 توتدی لار (دینہم لہوا ولعبا) اوزلری ننگ دینلرون و بیراملرون او یوچق بر نرسہ قیلب
 و مسخرہ لک (وغر تہم الحیوة الدنیا) والدادی آلر فی دنیا تر وکلکی (فالیوم نساہم)
 بس بوقیامت کونی آلارنی اونوتر من یعنی عذابدہ قویار من (کمانسوالقاء یومہم ہذا)
 نیتک اونوتدی لار آلار یولمافلرون بوقیامت کونینہ (وما کانوا بایاتنا یحسدون)
 ونیتک اونوتدی لار و طاندیلار آلار بز ننگ بر لو کمر ننگ آیتلرون یعنی اللہ تعالیٰ ننگ

(اف) اعراف جنت بلان
 جہنم ننگ آراسنک بر اور و
 ندور اشو اور و ننگ بر چہ
 نجات و یوغاری درجہ
 ابالری باردور قوبار ولو
 دن و حسابدن بوشانغاند
 ورلار جنت و جہنم ابالری
 علامت لری بلان کوروب
 بیلرلار و جنت اہلینہ سلا
 متلک بلان سوئچ برورلار
 اول آدم لر بو وقتکہ چاقلی
 جنتکہ کرمکنی امید ایتکا
 نلر یدن اشو سوچی
 اشدک بیک شادانلر لار
 یا کہ اعراف اہلی ایرلار
 صورتلار شتہ لردور لیکن
 کوربالک سوزدہ آتا و آنا
 بروسی آندن راضی بولب
 و برس راضی بولمغانلر دور
 یا کہ ایدکولکی بلان
 یاوزلقی مین اندہ بردای
 بولغانلر دور دیمش لری قیامت
 بیورمق ننگ اخیر ی اولان
 سجدہ بیور و لغاندہ اعر
 اف اہلی ہم سجدہ ایتک لری
 بلان ایدکولکن صنالب
 بارچہ سی جنتکہ کورورلار
 (جم)

کافر لری اونو تماغی جهنم کاقویماغی وقالدورمغیدور (وَلَقَدْ جَعَلْنَاهُمْ) و تحقیق کیتور دوک
 بز آلاغه (بکتاب) بر کتابی اول قرآندور (فَصَلْنَا عَلَىٰ عِلْمٍ) اول کتاب اعتقاد لری
 وحکمر لری آیردوق و بلما کمر اوز رینه آلاغه اید کوا تیوشلی بولغان وعظمر لری بیان قیلدوق
 (هُدًى) هداایت دور لول کتاب (وَرَحْمَةً) ورحمت دور (لَقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) مؤمن
 بولغان جماعت لر اوچون (هَلْ يَنْظُرُونَ) بیگ کوتر لار کافر لار هیچ نرسنی (الْآثَانُوبِيَه)
 مگر الله تعالی ننگ ایتکان وعلسی وقور قفقان عذابی توغر میدور دیب کوتر لار (یَوْمَ يَأْتُ تَأْوِيلَهُ)
 قیامت کونیه اول وعده قیلغان وقور قتلغان نرسه لر ننگ دور ستلکی و اثر لری ظاهر بولغان
 وکیلگنده (يَقُولُ الَّذِينَ) ایتور شوندا این آدم لر (نَسُوهُ مِنْ قَبْلِ) الگ دنیا ده آنکا ایمان
 کیتور ماینچه قویغان و ایمان کیتور مکان لر (فَتَجَاءتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ) تحقیق کیلکان ایدی
 بر ننگ ریمز ننگ پیغمبر لری طوغر یلق بلان بز لار یا لغانغه توتب اشانمغان ایدوک دیب
 اقرار قیلور لار بواقرار قلماق لری فایده قیلمس (فَهَلْ لَنَا) بس بارم دور بر ننگ اوچون
 (مِنْ شَفَعَاءَ) شفاعت قیلوچیلر دن بوکون (فِشْفَعُوا لَنَا) تا کم شفاعت قیلور لر ایدی
 بر ننگ اوچون یعنی بر لاری تلاوچیلر بارمی تلار لر ایدی دیب ایتور لار (اَوْنُرِدْ) یا که
 دنیاغه کیری قایطار و لب (فَنَعْمَلْ) قیلور ایدوک بز (غَیْرِ الَّذِی کُنَّا نَعْمَلْ) شوندا این
 اشر دن باشقه فی بز اول اشر لری اشر بولدوق اولده یعنی مسلمان بولور ایدوک پت لرغه
 عبادت قیلمس ایدوک الله تعالی بی بر دیب بلور ایدوک دیب ایتور لار لیکن بواقرار لری
 فایده قلمس وتلاوچیده بولمس و دنیاغه ده قایتار و لمس لار (قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ) تحقیق
 آلا ریزان قیلدیلار اوز لری ننگ جانلرینه و کویوچکه صالح دیلار اوز لرون (وَضَلَّ عَنْهُمْ)
 و یوق بولدی آلا رن (مَا كَانُوا يَفْقَهُونَ) بالغان بلان شفاعتچی دیب توتقان پت لری
 اوز لری عذاب ده بولور لار (فَاِنْ يَكُ مِنْكُمْ مَنْ يَدْعُو النَّاسَ) تحقیق سز ننگ ریغز شول الله دور کم
 (خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ) یر اتدی بر لاری و کونکی (فِی سِتَّةِ اَيَّامٍ) آلتی کونک (ثُمَّ اسْتَوَىٰ
 عَلَى الْعَرْشِ) موندین صونک عرشنی یر اتیق قصد قلدی یا که عرش اوزارینه بیوروغی
 قرار لاندی (یَغْشَى الْلَّیْلَ النَّهَارِ) اور وتر اول الله تعالی کیچه بلان کوندوزنی یعنی کوندوز
 بلان کیچه فی اور و تکانی کونک حاصلی قای وقتن کیچه ننگ جر لر و فی کوندور کیمی بلان اور و تب
 شول جوز لاری کوندوز ننگ حسابنه کر وتر کوندوز بلان کیچه فی اور و تبا کیده اشبو
 روشده دور (یَطْلُبُهُ حَثِیثًا) استر کیچه کوندوزنی و کوندوز کیچه فی تیر لک بلان یعنی
 بر و سی صونکندن ایکنچی سی تیز کیلور (وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنَّجْمُ) یر اتدی قیاشنی
 و آینی ویلدوز لری (مَسْحَرَاتٍ بَاهِرَةٍ) اوزی ننگ بیورغانیمه ایرار کوچی بولغانلری حاله

(ا ف) یعنی کافر لار
 کوتر لاکم قرآنک عذا
 بنگ آلاغه کیلمکی خبر
 برولکان اکر طوغری
 بولسه یعنی اول عذاب بو
 لر دای بولسه حکمش قبول
 قیلر مز لیکن بلر لر کم
 عذاب کیلکن وقتن عذا
 بدن قوت و لمسلر و عذاب ننگ
 کیلمکی بلان خبر بیر مک
 عذاب کیلوزن الگ صاقلا
 نسلر اوچوندور (جم)

(الاله الخلق والامر) آگاه و بیکوچی بول اول الله اوچوندور بارچه خلوقاتنی براتمه قلاق
 و بیوزم قلاق یعنی بارچه خلوق الله تعالی ننگ حکمنده دور (تبارک الله رب العالمین) ﴿۵۴﴾
 بیک یوغاری والوغ بولدی الله (یعنی بربکنده و معبودکنده) بارچه عالم لرننگ ربسی دور
 یعنی بارچه فی تربیه قیلغوچیدور (اعوار بکم) عبادت و دعا قیلوننگ ربوغر بولغان الله
 تعالی کا (تضرعاً و خفیةً) یالبارمق بلان و بیشر و نلک بلان (انه لا یحب المعتدین) ﴿۵۵﴾ تحقیق
 اول الله تعالی سویمز تیموش بولمغان دعا بلان چکدن اوتکالنر فی (ف) (ولا تنفسوا فی الارض)
 بوزوق قلاق قلمانکر یرده یعنی کفر لک و ظلم قلاق بلان (بعداً صلاحاً) ایمان و عدل لک بلان
 تور اوتولکندین صوننگ یعنی رسول علیه السلام ننگ پیغمبر بولوب یبار لکان سببندن (وادعوه
 خوفاً وطمعاً) و عبادت قلونکر الله تعالی غه قور و قیق بلان و ثوابن امید قلمق بلان (ان
 رحمة الله) تحقیق الله تعالی ننگ رحمتی (قریب) یقندور (من المستبین) ﴿۵۶﴾ ایندکواش
 قیلغانلارغه یعنی کفر لک عادت لرون اسلامغه قاتوشدور مانکر دعا و عبادت قلونکر الله دن
 قورقوب و ثوابن امید ایلاب یعنی قورقوسن بولمانکر (وهو الذی یرسل الیراح بشری)
 اول الله تعالی یبارور چیل لرنی سیوندور کوچی قیلوب (بین یدی رحمة) اوزنی ننگ
 رحمتی ننگ آلدوندن یعنی یغمور دن اول (حتی اذا اقلت) تککم اول چیل قوبارور
 (سحاباً ثقالاً) آغر بولوتلرنی (سقتناه لیلده میت) سرورمز اول بولتلرنی اولکان شهر لار
 جانیمینه (فانزلنا به) بس ایندورورمز (به) اول بولت سبب بلان (الماء) صوفی
 (فاخر جنباه) بس چغارورمز اول صوبلان (من کل الثمرات) هر تر لی جیمشلردن (کذلک)
 اوشانداق یعنی اولکن یردن اولانلرنی چغارغن کواک (نخرج المونی) اولکلرنی
 تر ولدورب چغارورمز قبر لرونندن موفی بیان قیلدوق (لعلکم تدکرون) ﴿۵۷﴾ شایدکم
 سن بواش لرنی حساب قیلوب اولکچ قوبار ولوننگ حق بولمغان اقرار قیلده غه نصیحتنی قبول
 قیلورسن (والبلد الطیب) یری پاک و اینکن ایکمه یکمش بولغان شهر (یخرج نباته
 باذن ربه) چغار الله تعالی ننگ بیورمغانی بلان اول شهر ننگ اوسه چک اولانلری یعنی
 آسانلق بلان (والذی خبت) و شوندا این شهر کم آننگ یری بوزوق دور تزی و تاشلی
 بولمق بلان (لا یخرج الا نکدا) چقماس اول یرننگ اوسه چک نرسه سی مکر آز و آور
 وفایده سن چغار (کذلک نصر ف الایات) اوشانداق بیان قیلورمز علامت لرونرنی (لقوم
 یشکر ون) ﴿۵۸﴾ الله ننگ نعمت لرنه شکر قیلغان جماعت اوچون یعنی بند لره کا مثالی قایته
 قایته ذکر قیلوب بیان قیلورمز پاک یر موغم ننگ کونکلمینه او حشاغ و چیدور حق سوزنی

(ا ف) دعا قلمده بیک
 بخش شولدور کم دعانی
 بیشر ون قیلسنر یاقاطشما
 سون اوچون و دعا دخی
 چن کونکلدن بولسن بالبا
 رمق بلان ایکن اوزنی ننگ
 چیکیدن اوتیمه یعنی
 اوز مرتبه سندن یوغاری
 بولغن اوزنی استمه سن
 (جم)

ننك كامل بولغان قدر اتن
 بلد وروب بيلان قلدی
 جيل اسمك و پیغمور یاومق
 و اوسه چك نرسه لر اوسك
 ده اشبوننك كوك كلدوردی
 اولكانلور ننك قبردن چقما
 غنی اشبو اولك لر تر اولك
 ایکی تر لید ویر ورس قیا
 مت کوننك قبردن چقمق
 ویرسی دنیا ده نادان آدملر
 دن آلا اولك كوكدور
 پیغمبر لار یهروب اسلام
 دینن اویر اتدی بس اول
 آدملر کم بحشی لغفه قابل
 ایدیلار کمال اتقه يتوشدیلار
 و اول آدملر کم بوز و قلفش
 قابل ایدیلار الارهم ارغنه
 فایده طابیلار (جم)
 (۲ نوح بن امك بن متو
 شلخ بن ادریس علیه
 السلامدر ایلیلی یاشنده
 پیغمبر قیلب یبار ولدی
 (۱ ن) ایتولدیکم نوح
 علیه السلام قوم ننك
 هلاک بولماغنه دعا قیلغانن
 حق تعالی حضرت نوحغه
 کویمه یاصاماغه بیوروب
 کویمه کا آغان قرق ایر
 کشش و قرق حاطنلر فی
 و اوعلی سام و خام و یافث
 بلان قوتولدیلار (جم)
 (۲ ن) هود بن عبد الله بن
 رباح بن جادر بن عاد بن
 ارم بن سام بن نوح علیه
 السلام عاد بن عوص بن
 ارم بن ارفخشذ بن سام بن
 نوح علیه السلامدور و بو
 قوم بیك اوزون ویر
 یوزنك آلا كوك ضرور کودهلی
 ادملر بولماغاندور (مواكب)

قبول قیلور و تنلی و طاشلی بوزوق یر کافر ننك کونکلینه او حشاغو چیدور حق سوزون نصیحت
 اثر قیلماز (ف) القدر اسلطانوحاً) تحقیق بن بیادوك نوح پیغمبر فی (ال قومه) اوزی ننك
 قومینه (فقال) بس ایتدی نوح (یا قوم) ای منم قومم (اعبد الله) عبادت قلنك الله تعالی غه
 (مالکم من الله) یوقدور سرننك اوچون هیچ بر عبادت قیلوناقچ ذات (غیره) الله دن
 باشقه (انی اخاف) تحقیق من قورقادور من (علیکم) سرننك اورارگز کا (عذاب یوم
 عظیم) الوغ بولغان کون ننك عذابندن یعنی قیامت کونی ننك عذابندن (قال الملاء
 من قومه) ایتدی الوغلاری حضرت نوحننك قومندن (انانراک) تحقیق بن کورادور من سنی
 (فی ضلال مبین) آشکاره بولغن آرنغلقده (قال یا قوم) ایتدی حضرت نوح ای منم
 قومم (لیس بی ضلالة) یوقدور منک هیچ بر آرنغلق (ولکن رسول من رب العالمین)
 ولیکن من پیغمبر من عالم نرک ریس جاننندن (ابلغکم رسالات ربی) يتوشدورامین
 سرنکاریم ننك حکم لرون (وانصح لکم) وسرن کاصیحت قیلور من (واعلم من الله ما لاتعلمون)
 و بلور من مین وحی بلان الله تعالی دن اول نرسه لر فی سرن بلور سرن اول نرسه لر فی (او عجبتم
 ان جاءکم) حضرت نوح ایتدی ایابجیکه قالدوغرمی سرنلار کیلماکینه سرنکا (ذکر من
 ربکم) بر نصیحت اوز و کزننك ربوغر جاننندان یعنی وحی قیلنلق بلان (علی رجل منکم)
 اوز و کزننك او حشاش بولغان بر آدم اوزارینه یعنی بر آدم تلی بلان سرنکا نصیحت کیلماکینه
 (لیتذکرکم) قور قیماقلق اوچون سرن فی کفر و کناهدن (ولتتقوا) و صافلاندر و رق اوچون
 (ولعلکم ترحمون) شاید کم سرنلار کفر و کناهدن صافلانسه غر رحمت قیلنور سرن (فکن بوه)
 بس یالغانغه توتدیلار حضرت نوحنی (فانجیناه) بس قوتولدور و دوق بر اول نوحنی
 (والذین معه فی الفلک) وشونداین آدملر فی قوتلدور و دوق آننك بلان بر کا کویمه ده
 ایدیلار (واغر قنا الذین کذبوا بآياتنا) و صوغه باطردوق بر شوندا این آدملر نیکم یالغانغه
 توتدیلار بر ننك آیتلار و مرن فی (انهم) البته آلا (کانوا قوما عینین) بر ننك بر لومکر کا
 دلالت قیلغان آیتلر فی کورمکان صورق جماعت ایدیلار (ن) (والی عاد اخاهم هودا)
 و کوندور و دوك عاد جماعتی جاننینه قرداشلری بولغان حضرت هودنی (قال یا قوم اعبدوا
 الله) ایتدی حضرت هود ای منم قومم عبادت قیلوغر الله تعالی غه (مالکم من اله غیره)
 یوقدور سرننك اوچون هیچ بر عبادت قیلنیش الله دن باشقه (افلاتتقون) ای الله ننك
 عذابندن قوروقماز میسر (قال الملاء الذین کفروا من قومه) ایتدی حضرت
 هودننك جماعتی ننك الوغ و باش بولغان کافر لری (انانراک) تحقیق بر لار کورادور من

سنى (فى سفاهه) آقلسز لىقده (وانالظنك) و تحقيق بىز لر گمان قيله مر سنى (من الكاذبين) يالغاچچىلار دن ديب (قال يا قوم) ايندى حضرت هوداى منم قوم (ليس بى سفاهه) يوقدور مينده عقلسزلىق (ولكنى) وليكن مين (رسول) پيغمبر من (من رب العالمين) عالم لر نىك ر بىسى بولغان الله تعالى دن (ابلغكم رسالاتى) يتوشلورده من سر كار بىم نىك حكىمى نىك خبر لر ون (وانالكُم) ومين سر نىك اوچون (ناصر امين) رسول بولماغىده توغرى وحيانتسز بولغان نصيحت قىلوچى من يعنى ايندىكولكنى تلاكوچىمىن (واعجبتم) هود عليه السلام ايندى آلازعه اياعاجبلاناسرى (ان جاءكم ذكر من ربكم) شونكار كم كىلدى سر كار بىر نصيحت ر بوغز طرافندن (على رجل منكم) سر دن اوز وكر كوك اير اوزار ينه يعنى اوز وكر دن بولغان بىر اير تلى بلان وحى والله حكىمى نىك بيان كىلما كىنه (لينذركم) قور قتماقلىق اوچون سر نى الله نىك عذابندن (واذكروا) و ايسونكر كا كىتور نىك الله نىك نعمتى (اذجعلكم خلفاء من بعد قوم نوح) شول وقتنىكم قىلدى سر نى نوح قومى نىك هلاك بولماغىدن صونك احقافده بىر عمانغه چه حليفه (وزادكم فى الخلق بصطة) و آرتق قىلدى سر نى بىر اتماقده و قوتنده و كودده (فاذكروا الا الله) بس ذكر قىلور نىك الله تعالى نىك نعمت لر ون (لعلكم تتقون) شايدكم سر لار قوتولر سر (قالوا اجئنا) ايندىلار حضرت هود نىك كافر بولغان قومى حضرت هودقه اياكىلدىنكى سىن بىر كا (لتعبد الله وحده) يالغز اللهغه عبادت قىلب (ونذرا ما كان يعبد ابوانا) آتالر وم نىك عبادت قىلغان پوتلر نى قوبىماغور غه بىيورماقده (فاننا بماعدنا) بس كىتور سىمىن بىر كاشول نرسه نى كم وعده قىلور سنىك بىر كا اول نرسه بلان يعنى وعده قىلغان عذابنى (ان كنت من الصادقين) اكر بولسنىك سىمىن پيغمبر بولماغىدى راستلار دن بولسنىك (قال فذوق) ايندى حضرت هود آلازعه تحقيق ثابت و واجب بولدى (عليكم من ربكم رجس و غضب) سر نىك اوزر ونكر كا ر بىنكر دن عذاب و آچو (اجتادلوننى) اياقچوش قيله سر نى منم بلان (فى اسماء) بىر نجه آدلرده يعنى نرسه لرده (سميتوهما) انتم و اباوكم) اول نرسه لار سر نىك و آتالر ونكر نىك عبادت قىلمه غه قىوش بولغان آهل لر ديب آتالغان پوتلرى دور (مانزل الله) ايندى ورمى الله تعالى (بهامن سلطان) اول پتلىر اوچون هىچ بىر آيت و دليل يعنى اول پتلىر غه آلازنىك عبادت قلمىنى دور سىت بولماغىنه (فانتظروا) بس كوتونكر لار سر نىك عذاب نىك اينما كلوكىن (انى معكم من المنتظرين) تحقيق مين دى سر نىك بلان بىر كا كوتكوچىلار دنمىن (فانجيئنا و الذين معه) بس

حضرت ہودنک قومینہ
 اوچ بیل قاتی اچلق بولدی
 اول وقتدہ ہر دین ایاسی
 ہر بلاغہ مبتلا بولسہ بیت
 الحر مکہ باروب آندہ دعا
 قیلار ایادی واستہ کتار
 بیٹہ یتوشرلر ایدی اول
 قوم ذخی یغور اوچون
 جماعہ سینتک الوغلی بدن
 یتمش آدمی مکہ کایبار
 دیلار باشلری قبل بن
 غنر وئرئد بن سعدایدی
 اول وقتکع اللہ طائفہ سی
 طر مقلر بدن عملیق بن
 لاودا اولادندن معاویہ بن
 یکر مکہ دہ حاکم ایدی
 آک مسافر بولب ضیافتد
 بین صونک یغور استیک
 اوچون دعاغہ چقغانلرندہ
 مرئد حضرت ہودقہ یشر
 ون ایمان کیتورکانلر دن
 بولمقی بلان آراغہ سز
 توبہ قلب حضرت ہودقہ
 ایارمایچہ دعانکر قبول
 بولمز دیدی مرئدی دعا
 اورنیمہ بیارمہ آلب قالب
 اکا نصیحت قیل دیب
 قالدوروب قبل ایلہ اول
 یتمش کش کیدیلار یغور
 استب دعا قلغانلریدہ
 شول حال اوچ کیسک
 بولت ظاهر بولب ہر وس
 قارہ بولب مکہ دن یور
 طلری طرفینہ یونالب
 معیت اسلی اوروغہ
 باردقارندہ عاد قومی
 یغور چیلی دیب سیونب
 اولر بدن چقغانلریدہ

قوتولورودوق ہر حضرت ہودنی وشول آدملر نی کم حضرت ہودبلان بولغانلر نی یعنی
 آنکا دیندہ ایارکنلر نی (برحمۃ منا) ہر ننگ طرفدن بولغان رحمت بلان (وقطعتادابر
 الذین کذبوا) وکیسدولکین شوندا این آدملر ننگ آرطلر ون یعنی کیسدولک شول آدملر نی
 بالغانغہ توتدیلار (بایاتنا) ہر ننگ آیتلار و مرنی (وما کانوا مؤمنین) ایمان کیتور کوچی
 بولمدیلار یعنی اللہ تعالیٰ ننگ بولکینہ و حضرت ہودنک پیغمبر لکینہ ایمان کیتور مکان
 کافر لاری توبندن قردوق (نی) (والیٰ ثمود اذ اھم) ثمود قبیلہ سینہ قرتداشلری (صالحاً)
 حضرت صالحنی بیاردولک (قال یا قوم) حضرت صالح ایبتدی ای منم قوم (اعبدوا اللہ)
 عبادت قیلونکر ہر بولغان اللہ تعالیٰ غہ (مالکم) یوقدور سرتنک اوچون (من الغمیرہ)
 عبادت قیلنیش نرسہ اللہ تعالیٰ دن باشقہ (قد جاءکم حکم) تحقیق کیلدی سرکا (بینۃ من
 ربکم) معجزہ ہر بکنز طرفندن کم اللہ تعالیٰ ننگ کامل قدرائینہ و منم پیغمبر بولماعم ننگ
 دورستلکینہ دلیل بولب (ھذہ ناقة اللہ) اللہ تعالیٰ ننگ قدراتی بلان ہر اترولغان اوشبو انکہ
 توبہ (لکم ایۃ) سرتنک اوچون ہر علامتدور منم پیغمبر لکمہ (فذرھا) قویکنز اول
 توبہنی (تاء کل) اشار اول توبہ (فی ارض اللہ) اللہ تعالیٰ ننگ ہرندہ (ولاتمسواھا)
 توتمانکر آئی (بسوء) ہیچ ہر قاتلیق بلان (فیماخذکم عذاب الیم) بس تونارسز نی
 اراحتتکوچی عذاب (واذکر وا اذعابکم) و ایسو نکر کاتوشورنک اللہ ننگ شول نعمتتی کم
 قیلدی سرنی (خلفاء من بعد عاد) عاد قومندین صونک حجر ہرندہ خلیفہ و پادشاہ قیلب
 تورغردی (وبواکم فی الارض) و حاضرلدی سرکا ہرندہ تورچاق اورون اول حجر اسلی
 اوروندور (تختون من سہولھا قصورا) ہر ننگ یوموشق اولنار دندن کر ہیچ وطاش قیلب
 صرایلار بشارسز (وتختون الجبال بیوتا) او بارسز طاولر نی او بار قیلب یعنی طاولر نی او یوب
 او بیلار بشارسز (فاذکر وا الاء اللہ) بس یاد قیلونکر اللہ تعالیٰ ننگ نعمتلرون (ولاتعشوا
 فی الارض مفسدین) و ہر یوزنن بور قلغنی قلمغہ اجتہاد قیلمہ نکر (قال الملائئ الذین)
 ایبتدیلار حضرت صالحنک قومندن شوندا این الوغلاری (استکبروا من قومہ) تکبر لک
 قیلدیلار آننگ اول قومندن (للذین) شوندا این آدملرکا (استضعفوا) ضعیف و بیچارہ
 صایلغانلر ایدی (لین امن) ایمان کیتورکانلرکا (منہم) اول ضعیف لردان (اتعلمون)
 مسخرہ قیلب ایبتدیلار ایابلور میسز (ان صالحاً) حقیقتدہ حضرت صالح (مرسل من ربہ)
 رہیس طرفندن بیار و امش پیغمبر بولغانلوغن (قالوا) ایبتدیلار ایمان کیتورکانلار
 (انابما ارسلبہ مؤمنون) بلی بلامز تحقیق ہر لار اول حضرت صالح شوندا این شریعت

بلان بیمار و لمشدور اول شریعتکہ ایمان کیتورکانلاردنہم دیب (قَالَ الَّذِي اسْتَكْبَرُوا)
ایتدی یلار ایمان کیتورمکدن تکبرلک قیلغانلار (انا بالذی) بزلار شوندا این نرسہ کاکم
(امتتم بہ کافر ون) ایمان کیتوردونکر سن اول نرسہ کاکفر لکدہ بولغو چیموز یعنی ایمان
کیتورمیز دیب (ف) (فقروا) بس ثمود قوم ننگ بر چہ سی آقصادت یلار یعنی کیتدی یلار
(الناقۃ) اول دوینی یعنی دویہ ننگ آیان (وعتوا عن امر ربہم) اللہ تعالیٰ ننگ بیز و عندن
باش طارتدی یلار (وقالوا یا صالح) ایتدی یلار آلا اری صالح (ائتنا) کیتورننگ بزکا (بما تعدنا)
شول عذابنی کم قورقتب و عک قیلدنک (ان کنت) اکر بولسنک سین (من المؤمنین)
پیغمبرلردن (فاخذتہم) بس شول سورلری آرتندن توتدی آلا رف (الر جفۃ) زلزله
(فاصبوا فی ادرہم جائین) بس طانکغہ کر دیلار او یلار یدہ قرلری اوزرینہ چوکب
ہلاک بولوب یعنی کوکدن قتی طاوش بلان زلزله بولب یورا کلری یارولب ہلاک بولدی یلار
(فتولی عنہم) بس حضرت صالح یوز قایتاردی آلا ردن (وقال یا قوم لقد ابلغتکم رسالتی)
ایتدی ای منم قوم تحقیق بتوشدوردوم مین سن اوزوم ننگ بر ننگ حکملری ننگ خبرلرون
(و نصحت لکم) و نصیحت قیلدوم مین سن کا یحشیلق قیلب (ولکن لا تحبون الناصحین)
لیکن سن سویمیز سن نصیحت قیلغانلری (ولوطاً) و یباردوک بر لوطنی سدوم قومینہ
(اذ قال لقومہ) شول وقتدہ ایتدی حضرت لوط اوزی ننگ قومینہ (اتاعنون الفاحشۃ)
ایاقیلور میسن شول بوز و قلعنی یعنی او یاتسرلقتی (ما ستکم بہا من احد من العالمین)
سزدن اول بوز قلق اشنی ہیج بر آدم قیلغان ایدی عالمدن یعنی شوندا این بوزوق
واو یاتسرلق اشنی قیلہن سن من (ف) (انکم لتاعنون الرجال) سنلار کیلور سن ایر اوغلانلرننگ
آرقہ سینہ (شہوۃ) شہوت بلان (من دون النساء) خاتونلردن باشقہ (بل انتم) بلکہ سرلار
(قوم مسرفون) چکدان اوتکان قوم سن (وما کان جواب قومہ) و بولمدی حضرت
لوط ننگ قوم ننگ جوابی بیزرینہ حضرت لوط ننگ بوسوزی اوچون (الا ان قالوا)
مکر شول بولدی ایتدی یلار آلا (اخر جوہم) چغانرنگ حضرت لوط و آنکا ابارکانلری
(من قریتکم) اوزونکر ننگ شہر و نکر دن یعنی سدومدن (انہم انلس) تحقیق آلر
آدملردن (یطہرون) پاکلک استکوچی آدملردن (فانجیناہ) بس قوتولدی ووردوق
حضرت لوطنی (و اہلہ) و آننگ اہلینی (الامراتہ) مکر آننگ خاتونینہ قوتولوب بولدی
(کانت من الغایرین) خاتونی شہرلار و ننگ قالب ہلاک بولغانلردن بولدی یعنی خاتونی
واعلہ یشرون کفر لکدہ بولغان ایدی (وامطرنا علیہم مطرا) و یادوردوق بزلار اوزارینہ

يېغورنى يەنى جەننەن تاش يادودوردوق (فانظر كَيْفَ كَانَ) بس قارە نىچۈك بولدى (عاقبە
المجرىمىن) يېغىمىلارنى يالغانغە توتىپ كىناھ اشلىلارنىڭ اخىر حالى (والى مدين اناهم

شعبيا) ايگە ايلارى بولغان مدين بن ابراهيم عليه السلام بالارى اوزار يىنە قرداشلىرى

حضرت شىعېبىنى يىباردوك (قال يا قوم اعبدوا الله) ايندى حضرت شىعېب اى منن قومم عبادت

قىلغۇن الله تعالى غە (مالكم من اله غيره) يوقدور سىرنىڭ اوچون الله دن باشقە ھېچ بىر معبود

(قد جاءكم) تھىقىق كىلدى سىر كا (بينة من ربكم) ظاهر بولغان معجزە بونىڭن طرفاندن (فافوا

الكييل والميزان) بس تمام قىلنىڭ لار كىلنى يەنى اولچالور و كىزنى و تراز ولر و نىزنى (ولا تبخسوا

الناس اشياء هم) و كىم قىلماڭىز آدملر غە آلارنىڭ نىرسلارون يەنى حىقارون كىم قىلماڭىز

(ولا تفسدوا الارض) و بوزوق قىلماڭىز بىر يوزنىڭ كىر و حىلە قلمق بىلان (بعد اصلاحتها)

يخش بولدوق دن صونىڭ يەنى يېغىمىلارنىڭ و آلار غە ابار كانلارنىڭ شىر يەنى بىلان قلمقى

بىلان (ذلكم خير لكم) اشبو ايتكان سوزلر و م بىك ايدى كودور (ان كنتم مؤمنين)

اكر بولساڭىز ايمان كىتىر وچىلار دن يەنى منن سوزنە اشانسانىڭىز (ولا تفتعوا بكل صراط)

واو طر مەز ھىر بىر يول دە (توعدون) دىن استىب كىلگانلارنى قورقتىرسىز (وتصدون

عن سبيل الله) و طيار سىز اللھنىڭ يولندىن (من امن به) شول آدملر نىكىم ايمان كىتىردى

اللھ تعالى غە (وتبغونها عوجا) واستىرسىز اللھ تعالى نىڭ يولندە قىنگىرلىقىنى يەنى شىبەھ

كىتىرمەك بىلان خلقىنى آزدورورسىز (واذكروا اذ كنتم) و ايسوكر كا كىتىر و كىز شول وقتنىكىم

(قايلا) آزايد و كىز (فكترتم) كوپ قىلدى سىزنى اللھ (وانظروا كيف كان) وقرانك

نىچۈك بولدى (عاقبە المفسدين) سىزدىن اول بولغان بوزوق اشلا وچىلارنىڭ اخىرى

(وان كان طائفة منكم) و اكر بولسە بىر جماعت سىزدىن (امنوا) ايمان كىتىر كوچى

بولسە يەنى ايمان كىتىرسە (بالنى ارسلت به) منن يېغىمىر و م بىلان بىبار كىن نىرسە كە

(وطائفة لم يؤمنوا) و بىر كىر وە ايمان كىتىرمسە (فاصبروا) بس صبر قىلۇنكىز و كوتور كىز

(حتى يحكم الله بيننا) شول وقتتە چاقلى كىم حىق قىلار اللھ بىرنىڭ آرا مۇدە (وهو خير

الحاكمين) اول اللھ تعالى حىق قىلۇچىلارنىڭ بىك آرتقىدور ﴿

﴿ قال الملائ الذين استكبروا من قومه ﴾ ايتدى شىعېب عليه السلامنىڭ جماعتىدىن

ايمان كىتىردىن تىكىرلىك قىلغان الوغلىرى و ياشلىرى (لتخرجنك) البتە چىقارورمىز

بىزنى (يا شىعېب) اى حضرت شىعېب (والذين امنوا معك) و شوندىن اين آدملر نىكىم

چىقارورمىز سىنىڭ بىلان بىر كا ايمان كىتىردىلار (من قريتنا) اوزومىزنىڭ شەھرىمىزدىن

(اف) ايتولدىكىم ابراهيم

عليه السلام نىمىزدىن

اوتۇندىن چىققاچ نىمىزدىن

نىڭ قىزىنى ئىكلاڭدى

آندىن مدين اسمى

اوعلى بولب اول حضرت

لوطنىڭ قىزىنى ئىكلاڭدى

آننىڭ نىسلىدىن بولغان

اولاد كە آل مدين دىب

ايتولدى و شىعېب عليه

السلام صوقرا ايدى قومىنە

بىك كور كالمىك بىلان اش

قلمىغى اوچون يېغىمىر

لارنىڭ حىقىقى دىلار ايدى

(مواكب)

يەنى واجب بولدىكىم بار

چەسى ايمان كىتىرمەك

چىغانىم بار چەسى ايمان

كىتىرمەك ئىتفاق قىلدىلار

صبر قىلنىڭ طوغور ولىقە

بولب ايمان كىتىرگانلارنى

باطلىقە بولب ايمان كىتىر

مىكلىرىنى ايرىب ايمان

كىتىرگانلارنى قوتۇلدورمىق

بىلان باطللىقە بولغانلارنى

عذاب قىلنىڭ بىلان حىق

قىلماغە (جم)

﴿ توقۇن ئىچى پارە ﴾

(أولتعودن فی ملتنا) یا که قایتیستک سین بر ننگ دینورکا (قال) ابتدی حضرت شعیب
(أولوکنا کارهین) ایاس ننگ دینورکا قایتیستک سین بر ننگ دینورکا ویهان کورکانیز دینکه
یعنی نیچوکس ننگ دینورکا کورورمز بر ننگ دینورکا زینان کورمز دیب (قد افترینا
علی الله کذباً) حضرت شعیب ابتدی تحقیق ایستک بولورمز بر الله تعالی اوزارینه یالغاننی
(ان عدنا) اگر قایتیستک سین (فی ملتکم) سرننگ دینورکا (بعد اذینانا الله منها)
شوندان صونک کم قوتولدوردی الله تعالی بر ننگ دینورکا یعنی بر ننگ دینورکا
دیننگ در متلاب سرننگ دینورکا قوتولدورعاج (وما یكون لنا) وهیج وقت تیروش ودرست توكل
بر ننگ اوچون (ان نعود فیها) قایتیستک سین کاسر ننگ اول کفر لک دینینه (الا ان یشاء الله ربنا)
مکر تراسه بر ننگ ربوز بولغان الله تعالی یعنی بر ننگ اسلام دینیدن قایتیستک سین (وسع ربنا
کلش علیما) چولغادی بر ننگ ربوز ننگ علمی هر نرسنی (علی الله توکلنا) ایمانده محکم
و ثابت بولمغه توكل ایلاب اللهغه تابشردوق (ربنا افتح بیننا و بین قومنا الحق) یارب
حکم ایت بر ننگ بلان قوم سرننگ آراسنده طوغریلق بلان (وانت خیر الفاتحین) ^{۸۹}
وسین حکم قلوچیلر ننگ ایند کوسی سن دیدی شعیب (وقال الملاء الذین کفروا من قومه)
وایتدی یارب حضرت شعیب ننگ قومندن کافر بولغان الوغلمری وباشلمری (لئن اتبعتم
اوزلری ننگ بولد اشلری نه اگر ایازسکز (شعیبا) حضرت شعیبکه (انکم اذا الخاسرون) ^{۹۰}
البتة سر اول وقتده کویونچده بولغانلردن بولورسز (فاخذتهم الرجفة) بس آلاری
قاتی تتر او طوتدی جبرائیل علیه السلام قحقر ماغیدن (فاصبوا فی دارهم جائئین) (اوز
اویلرند یوز توبان توشب هلاک بولد یارب (الذین کذبوا شعیبا) شوندا این آدملاز کم
یالغانغه طوطدی یارب حضرت شعیبی (کان لم یغضو فیها) ایتورسنگم کویه یور طارانن تورمای
توتدی یارب حضرت شعیبی (کانوا هم الخاسرین) (دینا و آخرتده کویونک وچیلردن
بولدی یارب (قتولی عنهم) بس یوز قایتاردی حضرت شعیب آلاردن (وقال یاقوم) وایتدی
قایتیستک سین (لقد ابلغتکم رسالات ربی) تحقیق بیتوشدوردوم مین رب ننگ
خبر لارونی (ونصحتکم) یحشیلق قیلب نصیحت قیلدوم مین موندن صونک اوزینه
اوزی ابتدی (فکیف اسی) فی اوچون قایتیستک سین (علی قوم کافرین) (منکا
اشانما بیچه کافر بولغان جماعت ننگ هلاک بولماغینه عذابقه تیوش بولماقاری اوچون دیب
(وما ارسلنا قریه من نبی) و بیارمد وک بر هیچ بر شهر کا هیچ بر پیغمبر فی (الا اخذنا اهلها) مکر

تو تودوق بىرلار اول شهر اهلنى (بالباء ساء والضراء) قاتىلىق و ضرر غه (لعلهم يضرعون) شايىدىم آلار تضرع قىلىپ توبى باخچىلىك قىلەر (ثم يدلنا مكان السيئة الحسنه) موندىن صونك بىردوك آلارغە بىمانلىق اورنىغە ايند كوكلىنى (حتى عفو) شول وقتندە كم كويابىدى يعنى آلارنىك اورلارى ومالارى قاتىلىق بولغان آورو و آچلىق بولغاندىن صونك قاتىلىق كىتىب راحتىك بولغان وسلامتىك بولغان ايند كوكلىنى بىر كانه زده كويابىب ايتدىلار (وقالوا) ايتدىلار (قدمس اباءنا الضراء والسراء) حقيق آتالار ومن غه بوقا تىغلق و راحتىك بىتىشكان ايدى دىب يعنى زمانه نىك عادىتدور بعض وقت قاتىلىق وبعض وقت راحتىك بولور عدلار اورزىنه عذاب اوچون توكل دىب (فاخذناهم بغيته) بس آلارنى كىسكىن تودوق عذابغه (وهم لا يشعرون) وحالانكه عذاب بولماچاغىن بولور لار ايدى يعنى عذاب نىك كىسكىن بولمى بىك قاتى بولور آلارغە (ف ولوان اهل القرى) و اكر حقيق شهر اهل لارى (امنوا واتقوا) ايمان كىتورسه لار ايدى و صافلانسه لار ايدىلار (لفتحناعليهم) آچار ايدوك بز آلار اورزىنه (بركأت من السماء) بىر كتلىرى كى كوكدن (والارض) يردن (ولكن كذبوا) وليكن بىغىمى لارنى ياغاغنه توندىلار (فاخذناهم) بس آلدوق آلارنى (بما كانوا يكسبون) كفر و كناهدن قىلغان اشلىرى نىك سىبى بلان (افامن اهل القرى) ايا ايمىن بولدىلار مىنى اوچون ايمىن بولالار يعنى طىج بولالار مى باشقه شهر اهل لارى (ان ياغيهم باعسنا) شوندىن كم كىلر آلارغە بز نىك عذابىن (بياتا) كىچه وقتندە (وهم نايمون) وآلار كىچه ده بوقلا وچىلر ايكىن يعنى نىچوك قورقما دىلار بوقلاغان وقتلر يده عذاب كىلىكدىن (اوامن اهل القرى) دخ ايمىن بولدىلار مى عذابىن نىك كىلمه كىندن شهر اهل لارى (ان ياغيهم باعسنا صمى) شوندىن كىلر آلارغە بز نىك عذابىن توش وقتندە (وهم يلعبون) وحالانكه آلار اول وقتندە او بىر لار (افامنوا مكر الله) ايا ايمىن بولور لارى الله نىك مكر ندىن (فلايمان مكر الله) بس الله تعالى نىك عذابىنن هىچ آدم ايمىن بولمىس (الاقوم الخاسرون) مكر ايمىن بولور لار كويونچى بولغوجى قوملار (اولم يهد للذىن) ايا آشكارا بولمىد يوشول آدم لار كلكم (يرثون الارض) وارث بولور لار بىر كا (من بعد اهلها) اول يرده ترغوجى لارنى هلاك قلد و قدىن صونك (ان لو نشاء) اكر تلاس مىن (اصبناهم بنو نهم) يتوشدور ورايدوم من الارغە عذابى قىلغان كىناهلرى سىبىلى قىلغان كىناهلرى سىبىلى عذاب قىلور ايدوك نىتىك اوتكن امتلارنى كىناهلرى بلان عذاب قلدوق (ونطبع على قلوبهم) ومهر صوغر ايدوك كونكل لارى اورزىنه (فهم لا يسمعون) (۹۷)

(ا ف) آدم لار نىك كىنا
 هلرى نىك جراسى دنيا ده
 يتوشسه اميد ايتولر كم
 توبه قىلەر و اكر كىناه قلب
 جراسى بىر ولى كىچك سه
 اشبو مهلت بىر ولى كىدور
 الله تعالى طرفىدىن بس
 هلاك بولمىق قورقوس بار
 دور مثلا اكر برا دم زهر
 اچب تىزلكده قوصه تر و
 لك اميدى بولر و اكر
 قارىندە قالسه قوصاسه
 اشى تمام بولر يعنى هلاك
 بولر (جم)

(۱۱) یان ولغاندورکم
 بوفرعون ننگ اسمی ولید
 بن مصعب بن ریان ایدی
 فرعون مصر پادشاسی ننگ
 لقبیلیدور بوفرعون بنی
 اسرائیلنی قوللر وم دیب
 مشقت اشلرکا قوشار ایدی
 شول سببدنکم یعقوب علیه
 السلام اولادی ونسلی بلان
 مصرکا کیلب طرورلار
 ایدی آلا ر وفات بولم
 ریان هم یوسف علیه السلام
 زمانین وفات بولم اوغلی
 مصعب بنی اسرائیلکا حرمت
 قیلر ایدی اول اولکیچ
 اوغلی ولیدکم موسی علیه
 السلام زماننده فرعون
 مصر بولمغیدن انار بکم الا
 علی لافنی ایتب بنی
 اسرائیل قبول قلمغا ناچ
 آلا رغه سز منم انالروم
 ننگ صاتب آلاغان قل لر
 یسز منم دخی قللروم بالار
 یسز دیب موسی علیه
 السلام ننگ پیغمبر بولما
 غینه چه قل ایتب طوطار
 ایدی (مواکب)
 (۱۲) روایت ایتولدی
 اول اردهاننگ اغزونی
 آچب ایکی ایرنی آراسی
 سکسان ارشن ایدی
 آسقی ایرنی یرده اوستکی
 ایرنی فرعون ننگ صرای
 ننگ توبسندن ایدی فرعون
 قایب آدملرکا برتورلی
 قورقو طغرنلک توشب اول
 زمانده یکر می بش منک
 آدم هلاک بولدی فرعون
 حضرت موساعه ایتدی
 طابعلکنی مندن کیتر

بس آلا ر اشتمس لر حق سوز لر فی (تَلْكَ الْقَرَى) اشبو ایتولم او تگن شهر لار کم (نقص
 علیک من انبائها) او قور من سنکا آلا ر ننگ خبر لر وندن (ولقد جاءتهم رسالهم بالبینات)
 تحقیق کیلدی آلا رغه آلا ر ننگ پیغمبر لر می معجزه لر بلان (فما كانوا لیؤمنوا) بس بولم بلار
 آلا ر ایمان کیتور کوچیلار (یماکن یومان قبل) شول نرسه کاکم یالغانغه توتقانلار ایدی
 آلا ر وندن اول یعنی پیغمبر لر می کیلما کنندن اول یالغانغه توتقان نرسلرون پیغمبر لر می
 کیلک اچده یالغانغه توتب کفر لکر یرده دایم بولم بلار ایمانغه کیلک لک لایق تولکلر ایدی
 (کذلک یطبع الله علی قلوب الکافرین) اوشانداق یعنی او تکان لر ننگ کونکلر یرده
 مهر صوغانداق حضرده بولغان کافر لار ننگ کونکلر می اوز یرنه مهر اور رمن (وما وجدنا
 لا کثر هم من عهد) و تاپمادوق بر لر آلا ر ننگ کوبنی یعنی او تکان جماعتلر ننگ کوبنی
 عهد یرنه وفاقیلغوچیلاردن (وان وجدنا تحقیق تابدوق بن) (اکثر هم لغاسقین) اول
 جماعتلر ننگ کوبنی بوزوق اشلیلردن (ثم یبعثنا) بویاتلکن پیغمبر لار دن صونک بیار دوک
 (من بعدهم) آلا ر دن صونک (موسی بایاتنا) اوزومر ننگ برکن معجزه لر و من بلان
 حضرت موسای (الی فرعون) فرعونکه (ولما نه) و فرعون ننگ جماعسی ننگ جاننیمنه (فظلموا
 بها) بس کافر بولم بلار شول معجزه لار کا (فانظر) بس قراغل (کیف کان) نیچک بولدی
 (عاقبة المفسدین) بوزوق اشلیلر ننگ اخیر حال لر می (وقال موسی یا فرعون) ایتدی
 حضرت موسی ای فرعون (انی رسول) مین پیغمبر من (من رب العالمین) عالم لر ننگ
 ربسی طرفندن (حقیق علی ان لا اقول) تیوشلیدور من شونکا کم ایتتم مین (علی الله
 الاحق) الله تعالی اوزار یرنه مکر طوغری سوزنی یعنی طوغری بولغان سوز نینگنه ایتور من
 (قد جنتمکم) تحقیق کیتور دو مین سرکا (بیمته) بر معجزه فی (من ربکم) ربکن طرفندن
 (فاریسل مع بنی اسرائیل) بیار کیل منم بلان اسرائیل بالالرون (قال) ایتدی فرعون
 (ان کننت جمیت) اگر کیتور کن بولسنک سین (بایة) معجزه فی (فان بها) بس کیتور آنی
 (ان کننت من الصادقین) اگر طوغری ایتوچیلردن بولسنک (فی) (فالقی عصاه)
 بس حضرت موسی اوزی ننگ عصا سنی صالدی برکا (فأذاهی ثعبان مبین) بس شول
 حال اول طایاق ظاهر بر اژدها بولمغیده هیچ آدم شیک قلمدی (فی) (ونزع یده) ودخی
 چغاردی حضرت موسی اوزی ننگ قولن قولمغی آستندن (فأذاهی) بس شول حالده اول قولی
 (بیضاء للنظرین) آق ونورلی بولدی روایت قیلندی حضرت موسی بغدادی
 توسلی ایدی اما شول وقتده کم مەارک قولن قولمغی آستینه قویب چغور ایدی برتورلی

اسرائیلیں یرومن دیدی حضرت موسیٰ ازدهاننگ باشندن طوطاچ یته طایاق بولدی فرعون ایوان کیتیرمدی (مواکب) روایت قیلندی چان اول آغاچلر ویبلر بارچهسی حاضر بولغانلرغه یوزون دونوردی بیگ تیز قاچدیبلر طغوزلق کوبلو کندن کوب آدم هلاک بولدی موندین صونک اردها حضرت موساننگ چیلکاسینه بابوشب اولکی کوب بر طایاق بولدی (اف) تفسیر دمیاطیده ذکر ایتولکن کم مدین صعیده سحر علم اکن بیگ بلوچی سابور وغایور اسیده ایکی آدم بار ایدی فرعوننگ دعوتی یعنی داشترکن وقتنده آنلرینه ایدیلار بزنی آتامز ننگ قیرینه ایلت دیب بولار آنلرینک قیرلرینه بارغاچ ایدیلار ای آتمصرده ایکی کسنه چقغان لشکر سز وقرالسن بر طایاقلری وار ایمش یرکالساله لر ازدها اولوب آدلر نی هلاک ایدر ایمش فرعون بزنی آننگ ابله قارش تورمغه چاقرغان دیکانلر بس قبرده گئی آنلری اوغللرینه ایتکن مصرعه بارغاچ صوراعز اول ایکی کسنه یوقلاقلر نده اول تایاقلری اردها اولب انلر نی صافلاسه اول سحر توکلور هر کسه ننگ انلرغه قارش

نورلی چغارا بیدیکم نوری قویاشننگ نورینه غالب بولر ایدی (قال الملائمن قوم فرعون) ایتدی الوغلری فرعون قومیدن بریرینه (ان هذا السحر علمیم) تحقیق اشبو آدم سحر علمین بیگ بلوایاسیدور (یریدان بخر جکم) تلار چغارمقی سزنی ای قیبطیلر (من ارضکم) سز ننگ یر وگردن (فماذاتامرون) بس فی اش بو یورور سز (قالوا ارجه) دیدیلار ای فرعون آننگ اشن کچکتر (واخاه) وقرنداشی هاروننی کچکتر (وارسل) و بیارکل (فی المدائن حاشرین) شهر لار کایغوجی کشیلر نی (یا توک بکل سادر علمیم) تاکم کیتورور لار سنکایک بالکوجی سحر چیلر نی (وجاء السحرة) کیلدیلار سحر چیلر (فرعون) فرعون ننگ آلدینه (قالوا اننا) ایتدی لار سحر چیلر تحقیق بر ننگ اوچون بولغوجیدور (لاجرأ) جال (ان کنناخن الغالیین) اگر بز جنکوجی بولسوق دیب (قال نعم) ایتدی فرعون بلی سز کجال بولسن (وانکم امن المقریین) دخی حقیقتک سز منکایقین بولغانلر دن بولر سز موندین صونک حضرت موسافرعونشی چاقردی بر بیگول وقت تعیین قلدی آن سحر چیلر بلان وعنده قیلشدیلار بس سحر چیلر کوب طایاق ویب جیب بالکولی بولغن وقت کیکالچ منک سحر چی بر طرفده طرف ادب بلان ایتدی لار ای موسی سینی اول صالرسنگ یازمی (قالوا یا موسی اما ان تلقی) ایتدی لار سحر چیلر ای موسی یاسین طایلغکنن صالهن (واما ان نکون نحن الملقین) یاکه بزنی سحر قرالارومزنی اول آتالق یعنی صاللق (قال القوا) ایتدی حضرت موسی کیننگ لک قیلب سحر چیلر نه سز صالنگ دیب (فلما القوا سحروا) بس شول وقتده کم صالدی لار سحر قرالارون سحر بلان اوروتدی لار کم (اعین الناس) آدلر ننگ کوزلرون کم آدلر کابرسورتلر کوزستدی لار اصلی بولمغان صورتلر نی (واسترهبوهم) وقورقتدی لار آدلر نی (وجاؤ بسحر عظیم) وکیتردیلار الوغ بولغان سحر نی (ف) (واوحینا الی موسی) ووحی قیلدوق بز موسی طرفینه (ان الق عصاک) سین طایغانکی صال دیب حضرت موسی طایغان صالبر اردها بولدی (فأذا هی تلقی) بس شول حال اول اردها بولغان طایغان یوتدی (مایافکون) (یا لغان بلان قیلغان اشلرونی (فوقع الحق) بس حق ثابت بولدی (ویطل ما کنوا یعملون) (ویطل بولدی اول اشلر یکم اشلاکوجی بولدی لار اول اشنی (فعلماهنالک) بس فرعون ننگ جماعه سی جینکولب شول اورنده (وانقلبوا صاعرین) (خور بولب وقهر لایب شهرکا قایتدی لار (والقی السحرة ساجدین) (وسحر چیلر سجده قیلغوجیلر بولب یوزلری اوزره یرکا توشدی لار الله تعالی ننگ الهام قلمقی

تور ورغە قوتلرى بوقدر
 دىب جواب بىرگان
 بس بونلار شكر تلىرى و بو
 لد اشلىرى بر له اون ايكي
 منك كەسە اولوب مصرە
 كىلدىلر و مصر دە اتالرنىڭ
 ايتىشچە طاباقتك حالتدان
 صورا پ طاباقتى بوقلماس
 اژدها يكانون بلوب يورا
 كلر يئە قورقو دوشب
 ياشرندىلار

(۲ روى انهم القوا حبالا
 غلاظا وحشباطوا الافاذاهى
 امثال الحيات قد ملاعت
 الارض وركب بعضها بعضا
 مدارك)

(۱ ن) فرعوننىڭ عبادت
 قىلە ترغان نرسلىرى شول
 ايدى اوز صورە ترن
 قلد وروب قومئە برور
 ايدى صورتلر كا عبادت
 قلمق اوچون و ايرلرنى
 اولتور وپ خا طنلرنى ترى
 قويمىقنى بلدوردى موندن
 اول قىلار ايدى ليكن اندىن
 صونك قويمىش ايدى يئە
 اشواشكە كر وشدى (جم)
 (۲ بشارە بان الخاتمة
 السمودة للمتمقين منهم

بلان (قالوا انما يرب العالمين رب موسى وهارون) ايتدىلار ساحرالار ايمان كىتوردوك
 موسى وهارون رىسى بولغان بارچە عالمنىڭ رىسنە دىب (قال فرعون) ايتدى فرعون
 سىر چىلركا (امنتم به) ايمان كىتوردونكر نه موسى غە (قبل ان اذن لكم) مین سركار خست
 برودن اول (ان هذا المكرمك تموه فى المدينة) تحقيق بواش بر بىشرون حيله دور كم سن
 وموسى شول اورنغە چغودن اول اول اشنى حساب قىلدونكر (لتغر جوامئها اهلبا) چغارە قنكر
 اوچون مصر شهرندن ابارلوفى يعنى بواشنى مصر شهرى نىڭ ابارلرى بولغان قىلمى
 جماعتن چغارە تب بنى اسرا ئىلىش يالغز شهر دە قالدورمق اوچون (فسوف تعلمون) بس
 تحقيق بلورس: يعنى سركار قىلە چق عبدالرنى كورور سن و بلور سن مصر نىڭ پادشاھلغن
 آلمق تلسىر دىب فرعون آدملرنى سىر چىلركا دوشمان قىلدى (لا تقطن ايدىكم وار جلكم
 من خلاف) البته كىسر من مین سر نىڭ قوللار و نكرنى و اياقلار و نكرنى بر سن بر سېنىڭ
 خلافتدن يعنى اونك قولونكرنى وصول اياغونكرنى (ثم لاصلبكم اجمعين) موندن
 صونك بارچە نكرنى دارغە آصار من (قالوا) ايتدىلر اول سىد قىلغان سىر چىلر (انا الى
 ربنا منقلبون) تحقيق برلار برىم بولغان الله تعالى طرافىنە قايتقو چىلر بر يعنى سر نىڭ
 قورقتماقنكر: زيان قىلمدور (وما ننتقمنا) و بر دن هېچ نرسنى عىب قىلب اوچ آلماسىز
 (الا انما نبايات ربنا) مكر بر نىڭ ايمان كىتر مكرنى عىب ايتىرسز بر نىڭ معجزه لر يئە
 (لما جاءتنا) كىنكان وقتدە عىب ايمس ايدى موندن صونك الله تعالى غە مناجات قىلب
 ايتدىلار (ربنا افرغ علينا صبرا) اى بر نىڭ بر توك سىن بر نىڭ اوز رومر كاصبر قىلماقتى
 يعنى بر قايرغى مايتق (وتوفنا مسلمين) و بر نىڭ جانىنى آل مسلمان بولغانىمخال (وقال
 الملائمة قوم فرعون) و ايتدى الوغلىرى فرعون قومندن (اتد رموسى وقومه) اياقوبار مېسن
 موسى نى و آننىڭ جماعسىنى (ليفسدوا فى الارض) تاكم آلابوز و قلق قىلورلار بر دە
 (ويذركوا الهتك) و تاكم قويا رلر سنك عبادت قلمقنى و سنىڭ اوچون بولغان عبادت قىلنىش
 نرسە لر كا عبادت قىلمقنى يعنى فرعون صورە تىدە ياصالغان پتارغە عبادت قىلمقنى (قال)
 ايتدى فرعون (سنقتل ابناء هم) تىرلكدە اولترورمىز آلارنىڭ اير اوغللر ونى (ونستحي
 نساء هم) و ترى قالدورورمىز آلارنىڭ خاتونلرون (وانافوقهم قاهرون) و تحقيق
 برلار آلارنىڭ اوستىلر يئە قهر قىلغوجىس: يعنى غالب و كوجىلېس: (ف) چان فرعوندىن بوسور
 چقدى (قال موسى لقومه) ايتدى حضرت موسى اوزى نىڭ قومىنە يعنى يواتمق اوچون
 (استعِينُوا بِاللّٰهِ) ياردم استانكرنك الله دن (واصبروا) و صبر قىلنك (ان الارض لله)

تحقیق یر الله تعالی ننگ ملکیدور (بورثا) آکاوارث قیلور (من یشاء من عباده)
 شول آدمی کم تار اور قوللرندن (والعاقبة للمتین) آرتق بولغان عاقبت یعنی قول
 اوستن بولمق ویاردم بر و امک کناهدن صافلانغانلرغه دور یعنی الله تعالی قوللرندن تلا کان
 آدمی برکا وارث قیلور یعنی یورتلارننگ حاکم لری قیلور نیتک کم حضرت آدم ننگ
 حقیق دور (قالوا اودینا) ایتدی لار اسرائیل بالاری ارنج تلمش بولدوق بز (من
 قبل ان تاتینا) سین برکایغیغی بولب کیلورن الک (ومن بعد ما جئتنا) وسین
 کیلکاندین صونک یعنی اول ارنج توفی قیلمهغه استیلر سین کیلکچ هم (قال عسی) ایتدی
 موسی امید دور کم (ربکم) سرننگ ربکنز (ان یهک عدوکم) هلاک قیلور سرننگ
 دو شمانعری (ویستخلفکم فی الارض) وسرن مصریرنده آلا اور نیده تور غوچی قیلور
 (فینظر کیف تعملون) بس قرار نیچوک اش قیلور سنز (ف) ولقد اخذنا ال فرعون
 بالستین) و تحقیق آلدوق بر فرعون ننگ ابار چیلر فی قاتیلق و آچلق بیلینه یعنی آچلق بلی
 بلان بلاندور دوک یدی یل آچلق بولدی (ونقص من الثمرات) و دخی جیمش لرون کیم
 قیلیم بلان بلاندور دوک (لعلهم یندکرون) ناکم آلا کفر و کناهدن صافلان ب
 نصحتنی قبول قیلر (فاذا جاءتهم الحسنة) بس هر وقت کیلسه آلا رغه ایند کولک یعنی
 کینک لک و راحتک (قالوا لنا هذه) ایتور لار آلا ر بوننگ اوچوندور بواید کولک کا
 بر تیشیلیمز دیب (وان تصبهم سیئة) اکر یتوشسه آلا رغه بر یوزلق (یطیروا بوسى
 ومن معه) شوملانور لار حضرت موسی بلان و موسی ننگ یولد اش لری بلان یعنی موساننگ
 و موسی بلان بولغانلر ننگ شوملوغندن دیب ایتور لار ایدی (الا انما طأثرهم) آکا
 بولونکر و بولونکر بودور کم سرننگ شوملوغونکر (عند الله) الله تعالی ننگ قاشنده دور
 (ولکن اکثرهم لا یعلمون) ولیکن آلا ر ننگ کوسى بلن لار هر نرسه ننگ بولماغى
 الله تعالی ننگ تلامکى بلان دیب (ف) وقالوا همما تاتینابنه من ایه) و ایتدی لار فرعون ننگ
 قومى اوزونکر ننگ کمانونکر چه معجزه دیکانونکر دن فی نرسه کیتور سیکز (لتسخرنا بها)
 سخر قیلیم اوچون برنی اول نرسه بلان (فما نحن لک بموعنین) ایماسن بزر سا
 ایمان کیتور کوچیلردن یعنی اشانغوچیلردن (فارسلنا علیهم الطوفان) بس بیاردوک
 آلا ر اوزوننه طوفاننى یعنی یغیور دن بیک قاتی قرانکعولقی بلان یدی کون
 یاودى قیاشنى و آینی کورمدیلار (والجراد) و چکر تکلی (والقمل) و بتفی (والضفادع)
 و قرى باقهنى (والدم) قانشى (آیات مفصلات) و برى برى آرتندن ظاهر بولغان

(۱ ف) اوشبو سوز
 مسلملارغه بلدورمک
 اوچون بیوردی اشبو
 سوره مکده ایندرلدى
 اول وقتن مسلملارنى اسرا
 ئیل کولک ظلم کوره لر ایدی
 اشبو سونج بشر ون اشارت
 بلان یتوشدور و لمشدر
 ایتولدیکم فرعون دورت
 یوزیل عمر کوردی یوز
 یکریم یل اصلامشقت
 و اوروا کورمدى اکر
 شول مدتدن اور و یابرکاک
 یا که تش سرنلامقى بیتشکن
 بولسه ایدی رب بولماقنى
 دعوى قلس ایدی (چم)
 (مدارک)
 (۲ ف) یعنی شوملق
 و جیشى و بوزوق بر نرسه
 دور الله تعالی ننگ تغدیرى
 و تلامکى بلاندور جیشیلق
 و بوزوق اثرى آخرتدن
 ظاهر بولر لیکن بو طریقه
 جواب بومدیکم شول سرن
 ننگ کفر لکوردن بولغاندن
 وردیب آنتک اوچون
 کافر لار دخی دنیا ده عیش
 عشرتده و ذوق و صفاده
 بولر لار بس اصل حقیقتنى
 بیان قلدیکم دنیاننگ حالى
 تمدن برکاتو قاطغاندور (چم)

(۱ ف) موسی علیه السلام ننگ فرعون بلان نر اعلازی قرق یلغه باردی شول وجه اوزارینه موسی علیه السلام فرعونکه دید یکه اسرائیل بالارون یبار اوز یور طری بنه یعنی شامغه یبارور من فرعون اصلا قبول قلمادی بس حضرت موسی ننگ دعاسی ایله اشبو بلالرکا مبتلی بولد یلار یعنی نیل دریاسی تاشب ایکنلاری و بایچه لرونی و اویلارونی هلاک ایلدی و چکرتکا ظاهر بولب ایکنلارون واولا نلرون اشادی و آدملر ننگ کیوملر نده بتلار و قاند الار بولدی وهر نرسه لرونک و صاوتلارو نده قوربقلر تولر ایدی و صولری قانغه ایلاندى حتى صاوتقه آسه لاری بنی اسرائیل اچاچکی صوبولب قبطیلار اچاچک طرفی قان بولر ایدی اشبو معجزه لرلی کوروب هم فرعون اشانمادی (جم)

(۲ ف) اشبو بلالر آلاز اوزارینه بر راطنه ایولب يتوشدی اول حضرت موسی فرعون کابلدورور ایدی الله تعالی سرکاپرو شتورور ديب موندین اول بلالرکلر ایدی آلاز عاجز بولب حضرت موساغه باروب یالزلار ایدی اشبو بلانی یبار ديب حضرت موساننگ دعاسی بلان اول بلالردن کیتر

علامتلی یباردوک یعنی هر علامتلی برار آطنهغه باردی وهر علامتلی آراسی برر آیی اوتمک بلان آیر وم بولدی (فاستکبروا) تکبرلک قیلدی یلار (وکانوا قوما مجرمین ۵) و بولدیلار کنناه اشلی جماعتلردن (ف) (و لما وقع علیهم الرجز) چکنکه آلاز ننگ اوزرینه بویش عذاب کلدی و بر سورده آلتچی عذاب کم طاعون ديب ایتولدی (قالوا) ایتدیلا آلاز (یاموسی ادع لنا ربک) ای موسی دعاقیل بر ننگ اوچون اور ننگ ننگ رب ننگ بولغان اللهغه (بما عهد عندک) شول اسملر بلان و دعالار بلانکم دعاقیل سننگ قاشنکه دور و دعانکنی قبول قلمقتی و عده قیلدی یعنی سنکاوچی قیلدی قبول بولمغنی (لئن کشفتم عنا الرجز) اگر آچسانک و کیتارسنک بو عذابنی (لنؤمنن لک) ایمان کیتورور بن بر سنکا و لنرسلن معک) و یبارور مرسنک بلان برکا (بنی اسرائیل) (بنی اسرائیلنی) (فلما کشفنا عنهم) بس چانکم کیتاردوک آلازدن (الرجز) عذابنی (الی اجل هم بالغوه) آلاز يتوشه چکلری وقتقه چه اول عذبقه اول اولمک و صوغه باتمقی و قیتیدور (اذ هم یبکتون ۵) شول حالده آلاز و عده لرون صندور دیلار (فانتم قنا منهم) بس اوچ آلدوق بز آلازدن (فاغر قناهم فی الیم) باطر دوق آلازنی دریاغه یعنی قلمدر یاسینه (بانهم کذبوا بایاتنا) شول سبب بلانکم آلاز یالغانغه توتدی یلار بر ننگ آیتلار و مرنی (وکانوا عنها غافلین) و بولدیلار آلاز بر ننگ آیتلر و مردان خبر سر (ف) (واورثنا القوم الذین) و میراث قیلب بر دوق یعنی فرعون قومی ننگ هلاک بولمغیدن صونک شوندا این بر جماعتکه کم (کانوا یتستضعفون) ضعیف قیلنیش بولغانلر ایدی آلاز فرعون قومی ننگ قوللری آستنده (مشارق الارض و مغاربها التی بارکنا فیها) برکتلی قیلغانن بر ننگ مشرق و مغرب یرونی یعنی شام ایله مصرنی (و تبت کلمت ربک الحسنی) تمام بولدی سننگ رب ننگ ننگ کورکام و عده سی (علی بنی اسرائیل) بنی اسرائیل اوزرینه اول کلیمه الله تعالی ننگ (عسی ربکم ان یهلاک عدوکم و یتخلفکم فی الارض) دور یاکه (و نریدان نمن علی الذین استضعفون) دیکانیدور یخذر و ننگه چه (بما صبروا) صبر قیلغانلری سببی بلان (و دمرنا) و هلاک قیلدوق بز (ما کان یصنع فرعون و قومه) مصر پادشاسی فرعون و آننگ قومی ننگ یضغان نرسه لرنی (و ما کانوا یعرفون) بیگ بیوک قیلب و محکم قیلغان نرسه لرنی هلاک قلدوق یعنی هامان ننگ صراپی کوک آلاز بیوک یوغاری کوتاروب ضرورینه قلغانلار ایدی بارچه سن الله تعالی هلاک قیلدی بواور و نغه چه فرعونکه بولغان حاللر بیان قلندی و موندان صونک ذکر قلغان سور بنی اسرائیل اول الوغ علامتلی کورکانلر و نندن صونک قلغان ناچار اشلرنی بیان

قیلر (و جاوڑ نابیتی اسرائیل البحر) و او تکار دوک بن حضرت یعقوب بالالرون دنکرند
 (فتو اعلی قوم) بس کیلیدیلار بر جماعت یاینینه (یعکفون علی اصنام لهم) ترغو چیلر دور
 اول جماعت اوزلری اوچون بولغان پتلیری ننگ عبادتندنه (قالوا) ایتدییلار بنی اسرائیل
 (یا موسی) ای حضرت موسی (اجعل لنا الهًا) قلغل بر ننگ اوچون بر عبادت قلنمش نرسه
 (کماله الهه) نیتک کم بو قوم ننگ عبادت قلنمش نرسلری بار دور یعنی بر ننگ اوچون بر
 صورت قیل اول قوم ننگ صورتلری بولغان کونک بن لارشول صورتک عبادت قیلیق دیب
 (قال) ایتدی حضرت موسی (انکم) حقیقتندهنسز (قوم جهلون) بر نیک نادان بولغان
 جماعتسن (ف) ان هو الاغیر ما هم فیه) تحقیق اشبو جماعت ننگ منهلری اوزلر وئی
 هلاک قلفوچیلدور یعنی الله تعالی بولر ننگ دیننی یغب پوتلرون یوق قیلبل اوزلرون هلاک
 قیلر (و باطل ما کانوا یعملون) باطل دور یعنی هیچ فایدهنس یوق دور قلغان اشلری
 یعنی پوتلر غه عبادت قلمق لری فایدهنس دور (قال اغیر الله) ایتدی موسی ای الله دن باشقه
 (ایغیکم) استیمهنس ننگ اوچون (الهًا) عبادت قلنمش نرسه (وهو فضلکم علی العالمین)
 و حالنکه اول الله تعالی آرتق قیلدی سرنی زمانه نکر ننگ خلقی اوزارینه (و اذا نجیناکم)
 و دخی یادونکغه توشر بر ننگ نعمتهرنی شول وقتندهنس قوت قدر دو ق سرنی (من الفرعون)
 فرعون ننگ ایار چنلریدن (یسوه و نکم) یتوشدور و لرایدی آلاسرا کی یعنی قیلر لرایدی
 (سوء العذاب) قتی بولغان عذابنی (یقتلون ابناءکم) اولتور دیلار اوغلر و نکرنی
 (ویستحیون نساءکم) و تری قالدور دیلر خاتونلار و نکرنی (و فی ذلکم) اشبوا شده
 یعنی عذاب (بلائمن ربکم عظیم) صنماق باردور یعنی محنت باردور ربونکرندن اولوغ
 صنماق و محنت (ف) و واعد ناموسی ثلثین لیله) و عن قلدوق بر حضرت موساغه تور اتمرنی
 برمک اوچون اوتر کیچهنی (و اتمنا ما بعشر) تمام قلدوق بن اول وعدهنی اون کیچه بلان
 (فتم میقات ربه اربعین لیله) بس تمام بولدی رسی ننگ تقدیر قلغان وعدههنس ننگ
 وقتی قرق کیچه بولبل (و قال موسی) و ایتدی حضرت موسی (لآخیه هارون) اوزی ننگ
 قرادشی حضرت هارونغه (اخلفنی فی قومی) منم اور نمده ترغل قوم آراستک (و اصاح)
 تز و ک قیل یعنی یحشی قیل اشلر وئی (و لا تتبع سبیل المفسدین) و ایاره بوزوق
 بولغانلر ننگ اشیننه (و اما جاء موسی) و شول وقتندهنس کم کیلیدی حضرت موسی (لمیقائنا)
 بر ننگ وعده قلغان بر و مرکا یعنی بیلکولی قلغان وقتندهنس (و کلمه ربه) سویلیدی حضرت
 موسی غه آننگ رسی سوزنی حضرت موسی غه واسطهنس اشتوردی روایت ایتولدی

ایدی موندن صونک بنده
 انکار قیلر لرایدی اخی و یا
 اینب کیچه یارطسندن شهرده
 هر بر آدمک الوغ اوغلی
 هلاک بولبل آلاش بولبل
 ایلان شغل لانب حضرت
 موسی اسرائیل بالالرون
 تمام شهر دن چغاردی بر چیه
 کوندن صونک فرعون
 آرتلار و نندن باروب قلم
 در یاس ننگ یاینیده یتو
 شدی حضره موسی قوم
 بلان در یادن سلامت اوتب
 فرعون دخی عسکری بلان
 شول در یاغه کروب صو
 غه باتدی (جم)
 (ا ف) یعنی نادان
 کشی صورتسن بولغان
 خالص بر عبادت قلنمش
 ذاتقه عبادت قلمق بلان
 طوقطاماس تاکم آلدونک
 بر صورت بولما یچهنی
 اسرائیل کوردیار کم بر
 کرده اوژن کا عبادت قیله
 لر بولارغه هم صورتکا طا
 ینمق کونکلرینه کیلیدی
 آخرده آلتونن بر بن او
 یصب آکا عبادت قلمق
 بولدیلار (جم)
 (۲ ف) روایت قلندی
 حضرت موسی مصرده فر
 عون هلاک بولدی قدن صو
 نک الله یورغانی و طبعانی
 بیان قلنغان بر کتاب کیتور
 مکنی وعده قلغان ایدی
 بس فرعون غرق بولبل
 آلا قوتلدیلار اول وعده
 قلنغان کتابنی استدیلار
 حضرت موسی الله تعالی
 دن اول کتاب ننگ

بیمار ولیکن تلادی حکم بولندی کم اوتوز کون روزه توتب آندین صونک طوروغه کیل سویلاش دیب بو حکم اوچون اوتوز کون روزه طوتقاندین صونک ایرتسی توروغه یونالکانه آغزیدان روزه ایسنی کیتومک اوچون مسوا کلندی فرشته لر بر سنک آغزونکنن یفار ایسن اسنر ایدوک ایتنی مسواک بلان آنی بتر دونک دید یلار الله تعالی ایدی یامو سی بلمدونکی منم قاشمد روزه توتقوچی ننگ آغزی ننگ ایسی مسکن آر تقدور دیب اون کون یته روزه بیوردی اولکی ذوالقعدہ بو اون کون ذی الحجده ن ایدی (جم) (اف) بو آیت کریمه ننگ تفصیلن تفسیر ایا لری بیان قلیشر دور حضرت موسی اللهنک سو زون اشتهک کا کیل وکن الله تعالی جلدی فرسخ طر فقه چاقلی قرانک فلو ق قلدی وشیطاننن وبارچه حیوا ننی وبارخوچی بولغان ایکی فرشتی هم آندن یوان قلدی وکولر نی حضرت موسی ننگ کوز آلدینه کیترو ب فرشته لونی وعرشنی کوردی وقرق کون کون دوز وکیچه الله تعالی ننگ سوزون ایشتب کمال شوقندن دنیا ده بولمغان اونوتب جنتده من دیب کمان قلب

تحقیق حضرت موسی ایشر بولدی هر جهندن سوزنی دیب شول وقتکم ربسی ننگ سوزن اشدنی آرزو قلمش غالب بولب باش کوزی بلان ربیسن دنیا ده کورمکنی سرادی (قال رب آرنی) ایتنی حضرت موسی ای منبریم کورست منکا اوزونکنی یعنی ذاتونکی دیب (انظر الیک) قرایم سنکا یعنی سنکا قرامقندن منی طیمه حتی کم باش کوزی بلان سنی کوریم دیب (قال) ایتنی الله تعالی (لن ترانی) سن منی کورمس سنک (ولکن انظر الی الجبل) ولکن فراغل طاوغه اول طاومدینک زبیر طوای دیکن الوغ طاوایدی (فان استقر مکانه) بس اگر اول طاویزنده ترورغه کوچی یتب طرسه (فسوف ترانی) البته سین منی کورور سنک (فلما تجلی ربه) بس شول وقتکم ظاهر قیلدی الله تعالی اوزی ننگ الوغوغن یعنی کورستدی کیفس (للجبل) طاوغه (جهله دکا) قلدی اول طاوای پاره پاره یعنی اول طاو آلتی کیسک بولب یر بلان برار بولدی اوچ کیسگی مدینه کادوشدی اوچ کیسگی مکه کاتوشدی (وخر موسی صعباً) حضرت موسی اول پاره پاره بولمغاندن قورقب هوشندن کیتب یغلدی (فلما افاق) بس چانکم هوشینه کیلدی یعنی آیندی واوزن بلدی (قال) ایتنی حضرت موسی (سبحانک تبت الیک) پاکلیم مین سنی یعنی سنک ذاتونکا تپوش بولمغان صفتلار دن وتوبه قلدوم سنی کورمکنی صراغانم دن (وانا اول المؤمنین) ومین سنک دنیا ده کور ولسلو کوزکا مسلمان بولغانلر ننگ اولی من یعنی دنیا ده کور و نیاسلو کوزکا ایمان کیتردوم (ی) (قال یاموسی) ایتنی الله تعالی ای موسی (انی اصطفیتک علی الناس) تحقیق مین صایلادوم یعنی اختیار قلدیم مین سنی آدملر ازارینه (برسالاتی) پیغمبر قیلب بیمارکم بلان (وبکلامی) اوزم ننگ واسطه سن بولغان سوزوم بلان یعنی سویلاشک بلان وسوزومنی ایشتدورمک بلان (فخذ) بس توت سین (ما اتیتک) شول نرسنیکم بیر دم مین سنکا یعنی پیغمبر قلب شریعت حکمی بلان بیورماقندن وطیمقندن برکاننی طوت (وکن من الشاکرین) وبولغل سین شکر قلوچیلر دن دیب ایتنی (وکتبنا له فی الالواح) ویازدوق بز اول موسی اوچون لوحرده (من کل شیء) دین اشلریدن هر کیرک بولاچق نرسنی (موعظة و تفصیلاً لکل شیء) وعظلر دن وحکم لری آیروب بیان قلودن یعنی تورات ننگ لوحرلر یده دین اشیده محتاج بولغان وعظ وحکم لری یازدوق (فخذها بقوة) بس ایتنوک حضرت موساعه طوت اول لوحرلر نی اجتهاد وطر وشقی بلان (وامر قومک) بیورغل قومنکا (یاخذوا) طوتسونلار یعنی اش فلسنلار (باحسنها) اول لوحرده بولغانلار ننگ کورکمی بلان یعنی آرتق وافضل

جنتدہ بولماغہ خاص بولغی
 اوچون دنیاہہ بولماس
 لغن اللہ تعالیٰ بیان قلدی
 طاوغہ قراغل دیب اما
 آخرت اللہ تعالیٰ فی کور
 مکنی یو کلامکا کوچی
 یتر دور آخرتک اللہ تعالیٰ فی
 کورمک البتہ ثابتدور
 (مد)

(ا ف) ایتولد یکم لو
 حلر اون یا طوغز یا جدی
 ایدی اور ونلغی اون یا
 اون ایکی آرشن ایدی
 وهر قانیس زمرندن یا که
 قرل یا قوقدن یا که قتی
 ییشل طاشدن ایدی الله
 تعالیٰ آئی حضرت موسی
 ننگ قولنک یوموشق قیلب
 بارمقاری بلان آیردر
 ایدی

(ف) یعنی یوقاروغ
 آیتدہ لوطلرنی بیروب
 تاکید ایلاب بیوردیکم
 آندہ بولغان حکملر ایله
 اش قلنک واشبو آیتدہ
 بیوردیکم اول آدملر کم انصا
 فسردورلار و انله تعالیٰ غه
 عبادت ایتیلرلر آلارننگ
 کونکل لرونی صرف اید
 رمز و دوندور رمز الواح
 بر لہ اش قلمس یعنی ہدا
 یت و سلامت ہر قایوسی
 اللہ تعالیٰ ننگ تلامک بلا
 ندور شوننگ کونک جنت
 وجہنم اللہ تعالیٰ تلامک بلا
 ندر (جم)

(ا ف) روایت ایتدو
 لدی بنی اسرائیل فرعون
 کمش اسبابنی امانت

بولغانی بلان ورخصت بولغانی بلان نوکل (ساور یکم دار الفاسقین) یقندہ سرکا کورساتر
 من بوز و قلق قیلغوچیلرننگ یورطلارون یعنی بوز و قلقاری خراب بولغان فرعون وعاد
 و ثوداور و نلرون یورطلرون کورسترمز عبرت بولمق اوچون نیچک بوش بولب قالدیلار
 (ف) (سَاصِرٌ عَنْ آيَاتِ الذِّينِ) دوندورمز و طیارمز آیتلار و مرنی یعنی قرآنی و کامل بولغان
 قدر اترننگ دلیلرینہ کونکل لرون قویب بلکنی قبول قیلودن شونداین آدملرنی
 (یتکبرون فی الارض) تکبرلک قیلورلار یردہ (بغیر الحق) حقسن اور وندہ (وان یروا
 کلاية) اگر کورسہلر آلا ر ہر بر علامت لرنی یعنی محمد علیہ السلامننگ پیغمبرلکی ننگ
 درستلکینہ دلیل بولغان معجزہ لرنی (لَا يُؤْمِنُوْنَ بِهَا) ایمان کیتر مسلر اول تکبرلک قیلغوچیلر
 اول علامت لرا (وان یرواسبیل الرشدا یتخذوہ سبیلاً) اگر کورسہلر آلا ر توغری بولغان
 یولنی تو تمسلر یول قیلب (وان یرواسبیل الغی) و اگر کورسہلر آرغئلق یولن (یتخذوہ
 سبیلاً) توتارلار آئی یول ایتب اوزلرینہ (ذلک) اوشبو حال یعنی آلارننگ
 آیتلرنی قبول قیلودن طبولغی (بانہم) شول سبیدندور کم آلا ر (کذبوا بآياتنا)
 یا لغانغہ تو تدی لار ہر ننگ آیتلار و مرنی (وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ) (۱۴۶) آلا ر
 اول آیتلارنی اعتبار قیلب قراودن غافل بولدیلار (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا) و شونداین
 آدملر کم یا لغانغہ توتدی لار (بآياتنا و لِقَاءِ الْآخِرَةِ) ہر ننگ آیتلار و مرنی و آخرت
 کونیمہ یولتماقنی (خَطَبْتَ اَعْمَالَهُمْ) یوغالدی آلارننگ قیلغان اشلری (ہل یحزون
 الا ما كانوا یعملون) (۱۴۷) ایا جزا یرولمش بولورمی بولمسلر مکر جزا یرولر قیلغان
 اشلری بلان یعنی آلا رغہ حق بولغان اش قیلمق اوچون توفیق بولمدی اول اشکم اور عقللری
 بلان قیلورلار اصلا قبول بولمس (وَ اتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَى مِنْ بَعْدِهِ) یصادی ہوساننگ قوم حضرت
 موسی طورغہ کیتکنندین صوننگ (من حلیمہم) قبطیلرننگ آلطنندن بولغان زینتلر یدن
 یعنی فرعون قومی بولغان قبطیلردن عاریتکہ آغان زینت اسبابلر یدن (عجلاً) ہر براو
 (جسداً) تننی یعنی جانسن براوتنی یصادیلار (لہ خوار) اول تن اوچون اوکز آوازی
 بار دور (ف) (الْم یروا انه لایکلمہم) آلارننگ عقل لری تنک ضعیف لکیدن عجب لانب
 ایتدی ایا کور مسلارمی آلا ر حقیقتک اول براوسویلاشمس آلا رغہ ہیچ برسوز (و لایہدیہم
 سبیلاً) کورستمس آلا رغہ ہیچ بر توغری یولنی (اتخذوہ) توتدی لار اول براونی عبادت
 قیلتمش قیلب (وَ كَانُوا ظَالِمِينَ) (۱۴۸) و بولدیلار اول براونی معبود قیلغوچیلر اوزلرینہ ظلم
 قیلغوچیلر (و لہ اسقط فی ایدیہم) و شول وقتکم اوکنمکک و قاغمرق قوللرنندہ توشدی
 جماعتی بولغان قبطیلردن مصر دن چقغانلر یدہ خاتونلار زینتی بولغان التن و کمش اسبابنی امانت

ایتب آلب قانچانلر ایدی
 فرعون خلقی غرق بولغاچ
 اول اسبابلر اسرائیل بالا
 لری ننگ قولیه قالدی
 موسی علیه السلام طورغه
 کیتمک سامری حضرت
 هارونغه کیلب بوبنی
 اسرائیل ننگ قوللرنده
 قالغان مالارنی صاته لر
 و آلار بلار حرامدور
 دیدی حضرت هارون چید
 وروب سامر بکه امانت قو
 یولدی سامری اول
 آلتلر دن بر بزاو مثالیه
 بر صورت قویدوروب
 آنکابر حیله قلدی آندان
 اوکن طاوش چقدی ویر
 سوزده فرعون غرق بولغان
 وقتک حضرت جبرائیل
 ننگ منکن آتی ننگ ایاغی
 ازوندن بر اوچ طبراق
 آلمش ایدی شول طیرا
 قدن بر آنشول بر او صو
 ره تینه صالیدی اغزینه
 صال شول اثر قیلب
 بر او اوز بیری اسرائیل
 بالالری ننگ بر ازی
 شول تاوشنی اشتب سجا
 قیلدی یلار (جم)

(ای) روایت قیلندی
 تورات یدی اولوش
 بولب هر اولوش یدید
 ان بر بولب یدی لوحده
 ایدی حضرت موسی برکا
 صالحانیدن آتی اولوشی
 کیسکلان کورتارولدی
 آلارده نر سیه ننگ آیر
 ولب بیان قیلنمش ایدی
 ویر اولوشی قالدیکم اول
 قالغانیدن وعظلمر و حکملمر

یعنی بیک قاتی قایغوتشدی عرب لغتیده بوسوز قتی اوکونون کنایه دور آننگ اوچون
 بیک قایغوغان آدم قولن تشلب قولنده تشلا کان اثری توشمش بولور یعنی معنی ننگ
 حاصلی قایغومق اثری و علامتی قوللرنده توشدی (وراوانهم قذلوا) و کوردیلار
 و بیلدی یلار آلا ر تحقیق آلا ر براوعه عبادت قیلدقلمر بیده آزانلار دور (قالوا لئن امر بمرحمتنا
 ربنا) ایندی یلار آلا ر اکر رحیم قیلدهسه یعنی قرعانهسه بزنی بر ننگ ربمن (و یغفر لنا)
 و یارلغاماسه بزنی (لنکونن من الخاسرین) البته بولورمز برزیا ن اش قیلغوچیلردن
 (و ما رجع موسی الی قومه) و قانکم قایتدی حضرت موسی اوزی ننگ جماعتینه (عصبان اسفا)
 آچقلانغانی و کویونکنی حالده (قال بئس ما خلقتونی) ایدی حضرت موسی فی یمان تورومق
 بلان تورونکن منم اورنمده (من بعدی) میندن صونک (اعجلتم امر ربکم) ایا آشتد و نکر می
 ربنکر ننگ حکمندن یعنی آشتد و نکر بر اوغه عبادت قیلوده الله ننگ بویروغی بولغان
 توراتنی قرق کوندن صونک کی تورمکلو کمدن آتی کوتمد و نکر (و الق الالواح) یعنی
 بر او قصه سن ایشتب دین غیرتی بلان آچقلانب قولندهغی تورات الواحی برکا صالیدی
 (و اخذ براس آخیه) و توتدی قرداشی حضرت هارون ننگ چاپندن (یجره الیه)
 و طارتدی حضرت هاروننی اور جانبینه یعنی بر اوغه عبادت قیلولر یدن طیمانغانی اوچون
 آچولانب حضرت موسی اوزی هم قتیغ آچوچن آدم ایدی (قال ابن ام) ایندی حضرت
 هارون ای منم آنام اوغلی یعنی حضرت هارون آتا و انابر قرداشی بولسه ده آناشفتی بلان
 یوماشاقلق کیلسن دیب آنام اوغلی دیدی (ان القوم استضعفونی) حقیقتک اوشمو قوم منی
 بیک ضعیف قیلدی یلار وضعیف کوردیلار امامین طیهوده کیچیلک قیلما دوم (و کادوا یتلوننی)
 و یقین بولدی یلار کم اولتورولری منی (فلا تمشتم فی الاعداء) بس شاداندورمه منی حور لامق
 بلان دوشمنلرنی (ولا تجعلنی مع القوم الظالمین) و قیلماغل منی ظلم قیلغوچی جماعت بلان
 یعنی منی بر اوغه عبادت قیلغوچی جماعتلر جمه سندن صایه البته مین آلا ر جهل سندن توکل
 (قال رب اغفر لی و لآخی) ایدی موسی علیه السلام قرداشی حضرت هارون ننگ بوعدرون
 اشکیچ ای منم رب منم یوناچار اشمنی و قرداشمنی یارلقادیب (و ادخلنا فی رحمتک) و بزنی
 رحمتونکا کروت (و انت ارحم الراحمین) و سین رحمت قیلغوچیلر ننگ بیک رحمت
 قیلغوچیسن (ان الدین اخذوا العجل) تحقیق شوندا نین آدملا ر کم توتدی یلار بر اوونی
 عبادت قیلنمش قیلب (سینالهم غضب) تیردور کم یتوشر آلا رغه آچوا (من ربهم)
 اورلری ننگ ربیلر و ندان (و ذلة فی الحیوة الدنیا) و رسوایلق یتوشر دنیا تر و کلوکنده

(وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿۱۵۲﴾) و اوشبو خورلقلار كوك جزا برورمن بز اوغه طابونغو چيلرغه
 و يالغاننى ياقوچيلرغه الله تعالى ننگ غضبى توبه اوچون اوزلرون اولتورمك بلان بيورماغى
 و دنيادهغى خورلق جزيه برمكلى و بيورطلر يدن آير ولتملر يدور (وَالَّذِينَ عَمَلُوا
 السَّيِّئَاتِ) و شول آدملر كم اشلد يلاز بوزوق اشلرني (ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا) موندين
 صونك توبه قيلد يلاز اول كناهلردن صونك (وَآمَنُوا) و ايمان كيتورديلار (ان ربك
 من بعدها) تحقيق سننگ ربنك اول توبه دين صونك (اَغْفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۵۳﴾) البته كناهلرني
 اقلقاوچيدير و مهر بانليدور (و لما سكت عن موسى الغضب) و چانكم توقطاي موسى دن
 آچو (اخذ الألواح) آلدى اطقان اولحرني (وَفِي نُحُوتِهَا هَدًى وَرَحْمَةً) اول الواحنك
 قالغانيده يازولمش ایدی هدايت و رحمت (للذين هم) شونداين آدملرغه (لر بهم)
 اولرلى ننگ ريبيلرندن (يرهبون ﴿۱۵۴﴾) فورقورلار ایدی (واختراموسى قومه) و اختيار
 قيلدى حضرت موسى اوزى ننگ قومندن يعنى الوغلار يدن (سبعين رجلاً) يتمش
 كشيمنى (لميقاننا) تعين قيلنغان وقتمن اوچون (فلما اخذتهم الرجفة) بس شول وقتله كم
 توتدى آلرني زلزله حضرت موسى غبر سنكا ايمان كيتورمير مكر الله تعالى فير كا آشكارا
 كورستكل ديكلرى اوچون (قَالَ) حضرت موسى ايتدى (رَبِّ اى منيريم (لَوْ شِئْتَ
 اَكْر تِلْكَ سَيِّئَاتِ سَيِّئَاتِ) اهنكتهم) هلاك قيلور ايدونك آلرني (من قبل) موندن لك
 يعنى بز اوغه طابنغان وقتلر يده (و اباى) ميني قبطنى اولدور دو مكدده (اتهلكننا بما
 فعل السفهائنا) اياهلاك قيلور ميسنك بز لارني شول بوزوق اش سببى بلانكم قيلد يلاز
 آتى علسنر و آحقلر بز ننگ قومردن (ان هى الا فتنتك) ايمس دور بو فتنه مكر سننگ
 صنلمغك دور (تفضل بهامن تشاء) آردور ورسنك سين اوشبو فتنه بلان تلا كان آدمكنى
 (و تهدى من تشاء) و توغرى بول كورستر سنك سين تلا كان آدمونكه (انت) سين
 (و لينا) بز ننگ اشمزني قيلغوچى سن (فاغفر لنا) بس يارلقه برلرني (و ارحمنا) و رحمت
 قيل بركا (و انت خير الغافرين ﴿۱۵۵﴾) و سين يارلقا وچيلرنك ايد كوچيسن يعنى حضرت
 موسى بونماجاتنى قيلدى بز اوغه عبادت قيلماقلر يدن عذر تلاسنلر اوچون اوشبو جماعت
 اكر چه بز اوغه عبادت ايتمه سلر ده ليكن عبادت ايتكنلرني طيباغنا ملر يدن الله تعالى آلرني
 هلاك قيلدى (نى) (و اكتب لنا) يارغل سين يعنى تقدير قيلغل بز ننگ اوچون (فى
 هذه الدنيا حسنة) اوشبو دنياده ايدكولكنى (وفى الآخرة) آخرتده ايدكولكنى
 (انا هدنا اليك) تحقيق بز لار توبه قيلدوق و قايتدوق سننگ جانبونكا (قَالَ) ايتدى

(۲) حضرت هارون
 و انتك بالالرى موسى
 عليه السلام امتنك اماملرى
 ايد يلاز ليكن شول وقتكم
 حضرت هارون حضرت
 موسى ننگ برنده خليفه
 بولدى بس امت انتك
 حكمندن چقد يلاز و خليفه
 بولمق باشقه ننگ الوشى
 ايمش حضرت هارون ننگ
 الوشى توكل ايمش خليفه
 ديب آكا ايتورلار كم امتى
 دين و دنيانك عهد و نده
 و وعده سننگ توتوب صاقلار
 نيتك كم ييغمير امتنى بيك
 عهد نده و وعده تروب
 پا كلك بلان يولماغه بيور
 ديلار الله تعالى ننگ ياردم
 قلماعى و نصرت برمكى
 آلر بلان برداي بوله و امام
 آكا ايتورلار كم ييغميرني
 ايسكه تشر تكوچى بوله امتى
 اوچون ييغمير كا قلعانلرى
 خدمتى و تعظيمى اماملر
 ينه هم قيله لر بركت و قبول
 بولمق دره جه سنى تابه لر
 توراتن امامتنك لوازمى
 كورسنك يلرسنك (جم)

(۱ ف) مترجم ایترکم ساکتها ننگ معنی سی آخر زمانده امی بولغان پیغمبر ننگ امتلارینه خاص بولغان رحمت بولیسردور یعنی محمد علیه السلام ننگ امتلارینه موسی علیه السلام شول قنده کم دنیا ایدن کو لکن و آخرت ایدن کولکن اور قومی اوچون تلادی احوال دور کم تلامکی شول بولرکم دنیا ایدن کولکن و آخرت ایدن کولکن ده بارچه امتلار اوزارینه الگ بولسن دیمکی الله تعالی جواب بر دیکم منم عذابم ورحمتم بر قومکه کنه تو کلدور تلاکن آدمینی عذاب قیلر من و تلاکن آدمینی رحمت قیلر من رحمت همه کا بولغوجیلدور لیکن خاص بولغان رحمت آخر زمان پیغمبری ننگ امتیه دور آلاز بارچه حق بولغان کتابلارغه ایمان کیتو رورلار بلندی کم حضرت موسی ننگ دعاسی اثر یلدور (جم)

(۲ ف) الله تعالی اوتکن کتابلارده محمد علیه السلا منی نبی امی دیب خبر بیردی ایکی معنا بلان بری شولدور بر نرسه ده اوقو معاندور و بری شول درکم ام القرآن یعنی مکه مکر مه دن ظاهر بولاچقدور و جهودلر کاحکملر بیگ قتی ایدی و بیگ مشقت ایدی و اشاچق نرسه لرده تارلق بار ایدی اشپودینک آسان

الله تعالی (عذابی) منم عذابم (أصیب به من آساء) يتوشدور و ر من آتی بر آدمکه تلامز (ورحمتی وسعت کل شیء) ومنم رحمت کینک بولدی وچولغادی هر نرسه فی (فساکتہما) بس تلامز کم یازار من کمل بولغان رحمت من فی یعنی آخرتده (للذین) شونداین آدملر اوچون (یتقون) صاقلانورلار (ویؤتون الزکوة) و برورلارزکا تلامز فی (والذین) و شونداین آدملر اوچونکم (هم یا اتنا یؤمنون) (الاربر ننگ آیاتلار و مرکا ایمان کیتورلار (ف) (الذین یتبعون الرسول) شونداین آدملر اوچوندور کم ایلرورلر شونداین پیغمبر کا (النبی الامی) اوقومغان پیغمبر دور اول رسول (الذی) دخی شونداین آدم دور اول پیغمبر (بعده و نه) طابارسنگ سین آننگ صفتنی (مکتوباً) یاز و امش (عندهم) آلارننگ قاشنده (فی التوراة) حضرت موسی ننگ تورائیده (والانجیل) حضرت عیسی ننگ انجیلیک (یا من هم) بیورور آلارغه (بالمعروف) ایدن کواش قلیماق بلان (وینهاهم) و طیار آلارنی (عن المنکر) بوزوق اشلردن (و یحجل) حلال قیلور (لهم الطیبات) آلاز اوچون پاکیزه نرسه لر فی (و یحرم) حرام قیلور (علیهم الجنائت) آلاز اوزارینه پاک بولغان نرسه لر فی (ویضع عنهم اصرهم) قالدورور آلاردن آور بولغان یوکنی (والاعلال) مشقتلر بلان باغلاولر فی (الذی کانت علیهم) شونداین مشقتلر بولدی آلاز اوزارونده یعنی حضرت موسی زمانیده مشقت بولغان حکملر بلان کوچلانولکان ایدی آلارنی قالدورور (فالذین آمنوا به) بس شونداین آدملر کم ایمان کیتور دیلار اشپو پیغمبر کا (وعزروه) و الوغلا دیلار اول پیغمبر فی (ونصروه) و یاردم قیلدیلار آکا (واتبعوا النور) و ایلر دیلار نورغه یعنی قرآنغه و شر بعته (الذی انزل معه) آندالاین نور دور اول نور ایلندر و لدی اول پیغمبر بلان (اولئک) اشپو جماعت (هم المفاخون) (۱۵۷) آلاردور الله تعالی ننگ رحمتن تاب عذابدن قوتولغانلار شاه ولی رحمة الله ایتدی الله تعالی موسی علیه السلام غه سوچ بر مکی ضرور دلیلدور محمد علیه السلام ننگ پیغمبر بولماغینه او شپو وجهدن ایلارمک بلان بیورور فی (قل) ایتکل ای محمد (یا ایها الناس) ای آچلاین آدملر (انی رسول الله) تحقیق مین الله تعالی ننگ پیغمبر یدر من (الیکم) سز ننگ جانبنکرزغه (جمیعاً) بارچه نکرزغه ده (الذی له ملک السموات والأرض) شونداین الله کم آننگ اوچوندور کولر ننگ و بر ننگ پادشاهلی (لا اله الا هو) یوقدور عبادت قیلمه غه تیوشلی مکر بر الله دور (یحیی و یمیت) تر و لدی دور و اولتورور اول الله (فامنوا بالله) بس ایمان کیتورونکن الله تعالی غه (ورسوله النبی)

بولدی و نوردن مراد قران و شر یعتدور (قل یا) (واننگ)

و آننگ پیغمبر بنده شونند این پیغمبر دور اول (الأمی الذی یؤمن بالله وکلمته) او قومغانندور
 شونند این او قومغان نبیدور الله تعالی ننگ بر لکینه و پیغمبر لریکا یبارکان سورنار بنده و کتابینه
 ایمان کیتورور (واتبعوه) و یار و نکز اول پیغمبر کا (لعنکم تهتدون) شاید کم سر توغری
 یولنی تابارسز (ومن قوم موسی امة) حضرت موسی ننگ قومندن بر جماعت بار دور کم
 (یهودون بالحق) دلالت قیلورلار آدم لری توغری بولغه (وبه یعدلون) اوشبو
 توغری یول بلان عدلک قیلورلار حکیمده و شورل آنداین آدم لری دور کم پیغمبر و مر محمد
 علیه السلام پیغمبر بولب یبار و لکان وقتده آکا ایمان کیتور دیلار عبدالله بن سلام کولک
 (وقطعناهم) آیردوق بز اسرائیل بالالرون (اثنتی عشرة اسباطا مایا) اون ایکی سبط
 قیلبر هر قبیله سی الوغ امت بولدی سبط بالالری ننگ بالالری دور (واوحینا) وحی قیلدوق
 بز (الموسی) حضرت موساعه (اذا استسقاء قومہ) شول وقتده کم صواستدیلار آندن
 قومی تپنده (ان اضرب بعضاک) اور غل طایغانکنی (الحجر) طاشقه دیب وحی قیلندی
 (فانہ یست) بس آقدی (منہ) اول طاشدن (اثنتا عشرة عینا) اون ایکی چشمه (قد علم)
 تحقیق بلدی (کل اناس) اول اون ایکی کر و هندن هر قایوسی (مشر بهم) صواچاچک
 اورننی (وظلنا علیهم الغمام) و کوله کا قیلدوق آلا رغه بولوتنی (وانزلنا علیهم المون
 والسولی) و ایندوردوک بز آلا راوز بنده تر نجیبین بالنی (کلو امان طیبات مارز قذکم)
 ایندورک بز آلا رغه آشانکز سر برکان رزقه ننگ بیک جیشیسی آلا رالله ننگ بیور ماغینه
 خلای قیلبر صافلا دیلار اول صافلا غانلری قورتلان بز اول نعمت صافلا ماقلری
 ارچون کیسلدی (وما ظلمونا) و آلا رظلم قیلدی یبار برکا (ولکن) ولیکن (کانوا) بولدی یلار
 آلا ر (انفسهم) اور جانلر بنده (یظلمون) ظلم قیلغوچیلار (واذا قیل لهم اسکنوا هذه
 القرية) و بادونکا تو شور شول وقتنیکم ایتولدی آلا رغه دور و نکز اوشبو شهرده یعنی بیت
 المقدس دیب (و کلو منها) و آشانکز اول شهر دن یعنی آننگ جیمیشلر وندن و اور قلر یدن
 (حیث شئتم) فی یرده تلاسکر (وقولوا حطة) و ایتونکر حطه یعنی تورماقنر کنناهنر فی
 یارلامقدور دیب (وادخلوا الباب) و کر و نکز اول شهر ننگ قابقاسندن (سیدا) سید
 قیلبر (نغفر لکم خطیاتکم) تا کم یار لقا یم سر ننگ کنناهلر و نکز فی (سنزید المحسنین)
 آننگ اوچون ایند کواش قیلغانلارغه آر طلرور من ایند کولک زنی یعنی اوشبو وقتده
 بر شهر آچلدی موندین صونک آرتغوراق آچولاچقدور (فبدل الذین ظلموا منهم)
 بس آلا شتر دیلار ظلم اشلر فی قیلغوچیلار اسرائیل بالالری یدن (قولا) سوزنی (غیر

آیتنی ایندور و لدی
 او تکر آیتده رحمت ننگ
 وصف قلنغان اشلر یبار اهل
 بولغانلر فی کر نکانی اوچون
 یهود و نصاری بنده هم بو
 صف لردن بار دیب رحمت
 آرزو قله قلری اوچون
 الله تعالی آلا ر فی چغاروب
 بوا مکنه خاص بولغان بیان
 قلدی (جم)

یعنی قدره الهی و یلوه
 قوشنی ایندوردوک بعضیلار
 قاشنده بلدر چین قوشید
 ور یعنی من بر طاتلو نرسه
 دور کیچه چق کولک یارار
 ایدی طانک وقتیده هر
 آدم آشامغی قدرلی حیوب
 کیتورور ایدی و سلوی
 دیکانلری بر حیوانک
 اسمیدور جنوب طرفندن
 اسکن جیل قوالاب کیتورور
 ایدی کوب جیولب قیباش
 باتقان وقتیده هر آدم کیرک
 قدرلی توتب کباب قیلبر
 آشار ایدی

الذی قیل لهم) شوندا این سوزدن باشه غه ایتولمش و بیورولمش بولدی آلا رغه یعنی
 اسرائیل بالارینه ایتورکایورلغان سوزنی آلتشوروب حطه دیب ایتورنیغه حطه حوراء
 دیدیلار (فارسلتاعلیهم) بس بیاردوک بز آلا ر اوزرینه (رجزاً) بر عذابنی (من
 السماء) کوکدن (بما كانوا یظلمون) شوندا این اشلی سببی بلان ظلم قیلغوچی
 بولدیلار یعنی ظلم قیلورلی سببلی عذاب ایندوردوک وبرسوزده طاعون بیدروک
 (وأسئلهم) صوراعل سین ای محمد جهودلردن (عن القرية التي) شوندا این شهرننک
 حالندن (کانت حاضرة البحر) بولدیلار تورغوچی دریاننک چتند (اذ یعدون فی
 السبت) شول وقتند اوتدیلار آلا رچکدن شنبه کنی ننگ حقند یعنی بالق اولامق
 (اذ تأتیهم حیثانهم) شول وقتند کم کیلدی آلا رننگ بالقرنی ظاهر بولب اوزلرینه
 (یوم سبتهم شرعاً) شول کوند کم آلا ر شنبه کوننی الوغلامق بلان توروشلر ایدی (ویوم
 لا یسبتون لآئاتهم) واولکونکم شنبه کوننی الوغلامقغه توروشماسلر ایدی بالق کیملر
 ایدی آلا رغه (کذلک) اوشانداق (نبؤهم) بلالندوردوک آلا رنی یعنی صنماق اوچون
 (بما كانوا یفسقون) شول سبب بلانکم بوزوق اش قیلدیلار یعنی الله ننگ چکیدن
 چقماق بلان الله تعالی طیغان کوند بلان اولامق بلان (ف) (وآذآلت امة منهم)
 یاد قیلغل شول وقتیکم ایتدیلار بر طائفه اول آدمقمر اولان شهر خلقتندن یعنی
 بوبوزوق اشلی فی قیللسلر ایدی وقیلغان آدمقر فی طیماسلر ایدی طیغوچی ایدکو آدمقر کا
 ایتدیلار (لم تعظون قوماً) فی اوچون وعظ ونصیحت ایلسز بر جماعتکه که (الله) الله تعالی
 (مهکم) آلا رنی هلاک قیلاچتدور (او معذبهم) یا که آلا رغه عذاب قیلاچتدور (عذاباً
 شدیداً) قاتی بولغان عذاب بلان (قالوا معذرة) ایتدیلار عذر قلماق یوزندن (الی ربکم)
 ربوغرغه (ولعلهم) شاید کم آلا ر (یتقون) صاقلانغوچیلردور (فلما نسوا) بس شول
 وقتند کم اونوتدیلار آلا ر (مأذکر وابه) شول نرسه نی کم آننگ بلان نصیحت برولمش
 بولدی آلا رنی یعنی ایدکوا بولغانلری برکان نصیحتلرون اونوتقانلریک (انجینا الذین)
 قوتولدوردق بز شوندا این آدمقر فی کم (ینهون عن سوء طیارا آلا ر بوزوق بولغان اشلردن
 (واخذنا الذین) وتوتدوق برلار اول آدمقر فی کم (ظلموا) ظلم قیلدیلار (بعذاب
 بس) قاتی بولغان عذاب بلان (بما كانوا یفسقون) قیلغان فسقلری سببلی (فلما عتوا)
 بس اول وقتکم باش تارتدیلار طیولغان نرسلر یدان یعنی تکبر لک قیلب قبول قیلمدیلار
 (عن مانهوا) شول نرسدنکم قلماقلندن طیولمش بولدیلار (عنه) اول نرسه دن (فلنألهم)

(ا ف) شاه ولی رحمة الله
 ایتدور شهر خلقی اوچ
 توری ایدی بر تورلیسی
 بالق توتار ایدی بر تور
 لیس بالق توتودان طیار
 ایدی بر تورلسی توتیسده
 وهم توتقتن طیماسل
 ایدی دش بوقصه حضرت
 داود زمانند بولمش جهود
 لارکاشنبه کوند بلانق تو
 تماق طیولمش ایدی الله
 تعالی اول شهرننگ اهلی
 کوردیکم بیورغانینه ابار
 مدیلار بس آلا رنی صنماغه
 باشلدی بس شنبه کوند
 بالقر صونک اوستینه
 چغوب یوزورلار و بشقه
 کونلارده چقملار ایدی
 ایدی جهودلار صبر قلمایچه
 شنبه کوند بلانق توتد
 باشلا دیلار اشبوچیله بلانکم
 دنکر ننگ چتند بر چوقر
 قازوب وصونی آکاکرو
 تدیلار تابالقر چقورغه
 صوبلان توشب انک قاله
 لر اشبوچیله بلان دش بالقر
 قورلرینه توشمسلر ایدی
 آخر جهودلر شنبه کوند
 اول چوقر ننگ یولارونی
 باغلاب ابرته سی یکشنبه
 کون اولادیلار و جهودلر
 اوز فہملر وند بلدیلار
 کم اشبوچیله بلان بالقر
 توتدوق اشبوچیله الله ننگ
 حکیمته خلای اولمز بس
 اشبوکته سببی بلان آلا ر
 ما یمل بولدیلار

تیوچیلر بلان قاطوشمئی
 قویدیلر بس آلاز
 بلان اوزلری ننگ ارالار
 ونک بر قویه طوندیلار
 یرکون طانک بلان تروب
 آلاز ننگ تاوشلر نی اشتمد
 یلار قویه اوزارینه قچدی یلار
 کورسه لرکم بر اوبده
 مایمل لار باردور اول مایمل
 بولغانلار بولار نی کوروب
 بلب یقین بولغانلری
 ننگ آیقلری استینه با
 شلرون قویدیلار وکو
 زلرون دن یاش توکرلار
 ایدی و اوچ کوندنصونک
 ناچار حال بلان اولدی یلار
 (جم)

ایتدک بر آلاغه (کونوا) بولونکر دیب (قرده خاسین) خور بولغان ما میللر بس مایمل
 بولدیلار (ف) (وَأَذْنَا نَحْنُ) دایسونکاتوشر شول وقتنیکم بلدور دی (زیک) سننگ زیک یعنی
 آنطایندی (لیمعتن علیهم) بیارور جهودلر اوزارینه (الی یوم القیامة) قیامت کونیکه چه
 (من بسوهم سوء العذاب) شوندا این آدمنی کم یتوشدور آلاغه قتی بولغان عذابنی
 یعنی اولترمکن بیورطیدن آیرمقی وجز یه قویه قتی (ان زیک لسریع العقاب) تحقیق
 سننگ زیک تیر عذاب قلوچیدور (واذنه لغفور رحیم) و تحقیق اول زیک یارلقاغوچیدور
 ومهر بانیلدور (ف) (وقطعناهم فی الأرض أممًا) کیسدوک یعنی جماعت قلب آیردوق
 اول جهود جماعه سن یر یورنده (منهم الصالحون) الارننگ بعضی ایندکواشلیلر دور (ومنهم
 دون ذلك) و آلاز ننگ بعضی بولارغه باشقه لردور یعنی کفر لکده وبوزوقلنده دور لار
 (وبلونا هم) صنمق کوک بر ایش قلدوق آلاغه (بالحسنات) کورکم بولغان نعمتین بلان
 (والسیئات) و بلالار بلان (لعلهم یرجعون) قلغان بوزوقلقلر یدان توبه قلب
 قایتماقلری اوچون (ف) (فخلف من بعدهم خلف) بومدکور بولغان جماعتلر دن صونک
 بر خیر سن جماعت آلاز اور نیغه کیلدیلار (ورثوا کتاب) میراث قیلب آلدیلار توراتنی
 یعنی اسرائیل بالالری ننگ عالملری اوتکن آطالری یدان او یراندیلار (یاخذون) آلازلار
 یعنی اختیار قلدیلار (عرض هذا الأدق) اشبوکیم بولغان عالم ننگ اسبابنی ومانلی
 (ویقولون) ایترلار آلاز (سیغفر لنا) یارلقانر بز ننگ اوچون (وأن یأتیهم) واکر
 کیلسه آلازغه (عرض مثله) بر اسباب یعنی دنیا مالی اولکی کوک (یاخذوه) آلازلار
 آتی یعنی اول آلمقده دایمچلنده دور لار اول آغان ماللری حکم لریده آغان رشوت مالیدور
 وحالانکه آلاز تورات اوقبر شوه ننگ حرام بولمغن بلالر ایدی و اوکونکوی ایسلر ایدی
 آتی آلمقدن و دایمچیلق قلغان و اوکونکوی بولماغانلر ننگ توبه سی درست توکلدور
 (الم یؤخذ) ایالتمادیبی (علیهم) آلاز اوزارینه (میثاق الکتاب) شول عهد ویمین
 کم توراتده باردور (ان لا یقولوا علی الله) ایتماکن الله تعالی اوزارینه (الآلحق) مکر
 طوغری بولغان سوزنی ایتوکر دیب (ودرسوا فیه) و اوقدی یلار آلاز شول نرسلر نیکم
 اول تورا اچنده باردور و بو حکم هم توراتده بار ایدی (والدار الاخرة) آخرت یورطی
 (خیر) بیگ ایندکودور (لذین) شوندا این آدملر اوچونکم (یتقون) صاقلانلر لار
 آلاز عذابدن وبوزوق اشلردن (افلا تعقلون) بس فی اوچون فهم قلب بلمیسز یعنی
 آخرت ننگ دنیا مالیدن آرتق ایکانلوکن (ف) (والذین یمسکون) و شوندا این آدملر کم

(۲ ف) شاه ولی رحمة
 الله ایتدی بخت نصر
 آلازنی اولدور و کدین
 صونک بنی اسرائیلده
 هیچ بر پادشاه بولمدی
 و اتم اسلام اهلی ننگ
 ونصاری و مجوس پادشا
 هلری ننگ حکمیده خور
 بولدیلار توراتده الله تعالی
 بیوردیکم شول وقتن کم
 تورات ننگ حکمن قویار
 سن شول وقتن سن ننگ
 اوزار و کرکا باشقه لر کو
 چلی بوللار آندن صونک
 قیامتقه چه دور و توبان
 اولر سن ایندی جهودلر
 اوچون حکم قیلاچق اورون
 هر یرده بولسه لار ده باشقه
 پادشاهلر ننگ حکمیده
 بولب آلاز قوللری استنک

خلافق بولغانی اوچون
 هر برکروه بر طرفه
 کیتدیلا و توری توری
 منهبلر چغار دیلار اشبو
 حالی محمد علیه السلام
 امتینه اشتدردی کم سرکام
 اشبو یلار بارچه سی کلیسر
 دور حدیث شریف کیلدی
 اشبوامت هم قایسی سی
 مایمل و قایسی سی دونگن
 بولیسر دور الله تعالی آن
 غنقلدین صافلاسن (جم)
 (۱ ف) بنی اسرائیل ننگ
 سلفار نندن صونک آلا آر
 تیدن کیلوچیلر بواب یا
 نگلوش مسأله لرنی رشوت
 آلب اویرا تمکنا باشلا دیلار
 امید طو تدی یلار که بر لاریار
 لقناچتمز و حالانکه بوزوق
 اشلری اوزارینه ثابت
 و دایمچلیق قیلالر و یارلقا
 نماغه امید قیللق بوزوق
 اشلرنندن توبه قیللب قایتما
 قلق و اوکونمک بلان بولر
 (جم)
 (۲ ف) تفسر مدارک
 ذکر قلغان میثاقنی آملق
 عالمی یرتودن صونک
 حضرت آدم حنکته کرودن
 اول جنت ننگ اشکی آلدنک
 بولغان صحرا ده بولدی بو
 روشیه الله تعالی آدم علیه
 السلام ننگ بالارون آننگ
 بیلندن چغردی الار ننگ
 بارچه سندن اوزی ننگ
 رب بولمق اوزارینه وعن
 واقرار قیلوردی آندان
 صونک هر آدمی آتاسی
 ننگ بیلنه کرتدی بوسو
 زدن مراد شولدور الله

یابوشلار (بالکتاب) کتابه (واقامو الصلوة) و نمازی تور عن رلار وقتلر یده او قورلار
 (انالانضیع اجر المصالحین) البته برلار بوش قیلمازن ایندکوا اشیلر ننگ حالی
 (واذنتقنا الجبل فوقهم) ایسنگاتوشور شول وقتنیکم کوتاردوک طاو لرنی آلرننگ اوستینه
 (کانه ظلة) ایتورسنگ سین کویا اول طاو کولا کابولغان دور (وظنو) کمان قیلدیلا ر آلا
 (انه واقع بهم) حقیقته اول طاو توشک کوچید و اوزلرینه (خدا) ایتدوک بر آلا رغه
 طتونکر (ما ایتینا کم بقوة) شول نرسه فی کم یعنی توراتنی بردوک سر کایلیک قوه بلان یعنی
 تر و شب (واذکروا) یادونکر غه توشور و ننگ یعنی غافل بولما نکر (مافیه) اول نرسنیکم
 آنده بار دور یعنی توراتده بولغان سوزلرنی و حکملرنی (لعاکم تتقون) شاید کم سن
 بوزوق بولغان اشلردن صافلانور سوز روایت قیلندیکم حق تعالی اسرائیل بالالرینه تورات
 حکملرون ایندوردک ده آور بولغانی اوچون قبول قیلما دیلر الله تعالی بیوردیکم طور طاونی
 اولسرینه کوتاروب آلا رغه ایتولر اکر تورات ننگ حکملرون قبول قیلما سانکر طاو
 اوستونکر کا توشر دیب (واذخدریک) ایسنگا توشور شول وقتنیکم آلدی سننگ رب ننگ
 (من بنی آدم) حضرت آدم بالالریدن (من ظهورهم) آلا رننگ آرقه لر یدان (خریتهم)
 آلا رننگ بالالرونی (واشهدهم) کواه قیلدی آلا رنی (علی انفسهم) اوز جانلرنی
 اوزرینه (الست برکم) ایتدی الله تعالی ایامن سر ننگ رب نکر توکلمی (قالوا بلی
 شهدنا) ایتدی یلار آلا ر بلی سین ریمز سن کواهلحق بردوک (ان تقولوا يوم القيامة) اشبو
 شاهد تومتق شوندن صافلانمق اوچوندور ایتیمه سن قیامت کوننده (اذکنا) تحقیق
 برلار بولدوق (عن هذا) اشبو توحیددن یعنی الله تعالی فی بولمکن (غافلین)
 غافل بولدوق یعنی بلی ایدوک دیب یعنی میثاق کوننگ آدم علیه السلام دن اول حضرت
 حوانی یراندی آندن صونک آلا ردن بالالرونی شول قر تیب بلان یراندی (اوتقولوا)
 یا که ایتیمه سن کم (انما اشرك ابوانا من قبل) بودور کم شریک قیلدی الله غه بر ننگ
 آتالرومز بر ننگ الک (وکننا) و بولدوق برلار (ذریة) بر بالالر (من بعدهم) آلا ردن
 صونک یعنی بز آتالارومز غه ایاردوک دیب (افتهکننا) ایاهلاک قیلوریمس برنی (بما فعل
 المبطلون) شوندا این اشنگ سببی بلانکم قیلدی اول اشنی بوزوق اشنی قیلوچیلر
 یعنی حق اشد بولمغان آتالرومز ننگ اش ننگ سببی بلان یعنی برنی آلا رننگ اش سببی
 هلاک قیلمه (فی) (وکنلک) اوشانداق یعنی نناکم میثاق ننگ احوالی بیان قیلدوق
 (نفضل الآيات) کامل قدراتمنز کا دلالت قیلغان علامتلر و مزنی بیان قیلورمز (ولعلمهم

کمنک اوزینه لازمدور
آتاغه ابرمک درست
توکلدور اکر آتاسی شر
یک قلوچی بوسه اوغلینه
لازمدر ایمان کیترمک
لک (جم)

(۱ ف) حضرت موسی
ننک عسکری بر پادشاه
اوزارینه بار مچی بولدی
اول پادشاه ننک یورطنه
کنعان جماعه سنندن بر
دعاسی قبول بولا ترغن
بر درویش بار ایندی بلغم
باغورا دیمشدر ویر سو
زده امیه بن الصلت ایندی
بو پادشاه آندن اشبو عسکر
ننک هلا کینه یاردم استندی
بودر ویشکه باطندن طیو
لمق الهام قیلندی درویش
هم راض بولما نیچه پادشاه
تلا کان قبول قیلدی مو
ندین صونک پادشاه بو
درویش ننک خاطینه کوب
مال بیاروب آرزو اقلدی
ذتن حیله بلان درویشنی
راض قلدی پادشاه یانینه
یباردی درویش باروب
دعا قلدوقن کوردیکم دعا
سی اثر قلماس بس پادشا
هغه بو حیله اویراندی بر
آز قاحشه و آرغن حاتنلر فی
بیار آرزنا قلدوقده الله
تعالی آراغه آچوغلان
آلارنی چاچولدور وروهو
رلقه توشورور دیب الله
تعالی حضرت موسی ننک
برکاتین آئنک حیله سنی
اشکه کیترمدی بلغم بن
قلمدی اوزی مردود بولب

یرجعون ﴿۱۷۴﴾ شاید کم بولالار آلاز بوزوق اشلر یندن توبه قیلب قایتقوچیلر اوشبو قصه فی
جهودلرکا بیان قیلدی آئنک اوچون آلاز هم وعدهلر وندن قایتقانلار ایندی نیتک کم
مشرکلار وعدهلر وندن قایتدیلار (وَاُولَٰئِیْهِمْ) وادقوغل ای محمد آراغه (نَبِیِّۤاَ الَّذِیْ
اَتِیْنَاهُ اِیْتَانًا) بر آدم ننک خبرونی بر دوکین آکا اوزومر ننک آیتلر و مرنی (فَاَسْخَاخَ مِنْهَا)
بس چقدی اول آیتلر و مرن نیتک کم بلان قابوغندن چغایندی یعنی آیتلر و مرنکا کفرلک
قیلدی (فَاَتَّبَعَهُ الشَّیْطَانُ) بس ایارتدی آنی شیطان (فَكَانَ مِنَ الْغَاوِیْنَ) ﴿۱۷۵﴾ بس بولدی
آرغنلر دن یعنی نفسی ننک استا کانیکه ایاردی و نفسی ننک استکانیکه ایار کانکه عالم دیمک
ممکن توکلدور بلغم بن باغورا کم کتاب آلمیه فی اوقمش ایندی خاتونی ننک آرزو راغنی
بلان حضرت موسی غهر نچتمکنی تلادی ملعون بولدی (وَلَوْ شِئْنَا لَفَعَلْنَا بِهَا) واکر تلاسک
ایندی بر یوغاری کو ترور ایدوک اول آدمنی یعنی عملار مر تبه سینه اوشبو آیتلر سببی
بلان (وَلَٰكِنَّهٗ) ولیکن اول آدم (اَخْلَدَ اِلَى الْاَرْضِ) اوزی بر طرفینه آرزوا قیلدی
یعنی اوزی توبان مرتبه ده بولماقنی اختیار قیلدی (وَاتَّبَعَ هَوَاهُ) وایاردی اوزی ننک نفس
تلا کانیکه یعنی دنیا مالن اختیار قیلدی جنت نعمتلری اوزرینه (فَمَثَلُهُ) بس اول آدم ننک
اوحشاشی (كَمَثَلِ الْكَلْبِ) ات اوحشاشیدور (اِنْ قَمَلَ عَلَیْهِ لَیْثٌ) اکر مشقت
یوكلاتسک اول اتکه یعنی اورمقی بلان وقوالامق بلان تلن آغر ون دان چغارور آچولان قیدان
قاتی صولا بولان (اَوْ تَرَكَهُ لَیْثٌ) یاکه اوز حال اوزرینه قویه بر سنک دخی تلن آغر وندن
چغارور یعنی کیرک نیچک بولسن اوشبوروشده بولورور وایت قیلندی بلغم باغورا موسی
علیه السلام ضررینه یاوز دعا قیلدی تلی کو کراکی اوزرینه توشدی ات کوک صولمقغه
باشلادی (ذَلِكْ) اوشبو اوحشاش وصفت (مَثَلِ الْقَوْمِ الَّذِیْنَ كَذَبُوا) شوندا این جماعت ننک
اوحشاشیدور یا لغاغه توتدیلار آلاز (بَايَاتُنَا) بر ننک آیتلار و مرنی (فَاَقْصُصْ الْقِصْصَ)
بس بیان قیل جهودلرکا ذکر قیلنگان قصه لرنی (لَعَلَّهُمْ یَتَفَكَّرُوْنَ) ﴿۱۷۶﴾ ذاکم فکر قیلهلر
شاید کم نصیحتنی قبول قیلورلر (فَاِشَاءَ مَثَلًا الْقَوْمِ الَّذِیْنَ كَذَبُوا) فی یاوز بولدی
شوند این جماعت ننک اوحشاشلری کم یا لغاغه توتدیلار (بَايَاتُنَا) بر ننک آیتلار و مرنی
(وَانْفُسَهُمْ كَانُوْا يَظْلَمُوْنَ) ﴿۱۷۷﴾ واوزلری ننک جانلرینه ظلم قیلغوچی بولدیلار (مَنْ یُهَدِ اللهُ
هر بر آدمکه کم توغری بولنی کورسته الله (فَهُوَ الْمُهْتَدِیْ) بس اول آدم توغری بولنی
طابقوچیدور (وَمَنْ یَضَللْ) وهر آدمکم آرغن قیلسه الله اول آدمنی (فَاُولَٰئِكَ هُمُ
الْخٰسِرُوْنَ) ﴿۱۷۸﴾ بس اوشبو جماعت آلاز دور اوزلر یذه زیان قیلغوچیلر (وَلَقَدْ ذَرٰنَا لِحٰجْمِهِمْ)

سر ولدی شاید دنیا ده
 و یا آخر تک بلغم فی شول
 عذاب توتدی تلی ات
 کونک اغز وندن چقدی الله
 تعالی اشبو قصه فی جهودلر کا
 خیر بر دیکم اگر بر آدم
 عالم کامل بولسه علم آکا اول
 وقت فایک قیلر کم علمی
 بلان عمل قیلسه اگر عمل
 قلبا نیچه دنیاغه حریم
 بولب وطبعلی بواب تلاسه
 کم علم اوزرینه فایک برس
 هر کیر فایک قلمس اشبو مثال
 ان بحمل علیه یلهت او تترکه
 یلهت شولاید رکم اول
 وقتقه چه کم بلغم بن باغور
 هر وصلندن وطمعدن بو
 ش ایدی اچدن درس بو
 لغان علم بلندی اول وقتکم
 کونکلنک هر صلیق وطمع تو
 شدی اچدن آکا هیچ نرسه
 بلندی (جم)

(۱ ف) یعنی الله تعالی
 اوزی ننگ صفتلرون بلدو
 ردی آلا دعا و مناجات قلمقل
 شول اسملر بلان دعا قیلسنر
 تا کم الله تعالی قبول قیله
 قیق یولغه کتمسنلر و قیق
 یول اولدور کم اول اسملر
 و صفتلر کم آئی ایتیکه شر
 بعث ایندن بیر مکندور
 اول اسملر بلان الله تعالی
 فی چقره یعنی دعا قیلسنلر
 نیتک کم الله تعالی اوزی
 اوزرینه اعلی الووع دیکان
 و اوزرون طویل دیمکن قدیم
 دیکن اسک و کوهنه دیکن
 وینه قیق یولدن دور الله
 ننگ اسملر وفی و صفتلر وفی

و تحقیق بر اتدوق بر جهنم اوچون (کثیراً من الجن والانس) کوبلر فی جنن و آدمکن
 (لهم قلوب) آلا اوچون بر کونکلر بار دور کم (لا یفقهون بها) اول کونکلر بلان
 هیچ نرسه فهم قیلسلر آننگ اوچون حقن بیه کاکونکلر قوبمسلر (ولهم اعین لایبصرن بها)
 و آلا اوچون کوزلر بار دور کوزلری بلان قرامسلر الله تعالی بر اتقان نرسه لرینه اعتبار
 قیلب (ولهم اذان لایسمعون بها) و آلا اوچون قولقلر بار دور کم آلا وعظ و نصیحتنی
 ایشتملر (اولئک کالانعام) بو جماعت دورت آیقلی حیوانلار کوبک دور یعنی بار اشلری
 محض دنیا اوچون بولب جنن نعمتلرون حساب قیلسلر (بلهم اضل) بلکه آلا دورت
 آیقلی حیوانلردن هم آزعنور اقدور آننگ اوچون دورت آیقلی حیوانلار هم اوزلرینه
 فایدالی و ضررلی بولغان نرسه لر فی بلب و کوروب آیورالر یعنی الله تعالی فی و آننگ
 پیغمبر وفی بلمک و بیورغان حکملرون اوکر آننگ هر بر آدمغه فرض دور اگر بلار فی بلمسه
 جهنم کاکیتیه چکدور (اولئک هم الغافلون) و اشبو جماعت آلا دور غافلار (ولله الاسماء
 الحسنی) و الله اوچون دور کور کم بولغان اسملر و آنکا خصوص دور (فأعوه بها) بس اول
 الله فی آتانکر اول اسملر بلان (وخر والذین یأعدون فی اسمائه) و قوینک شول آدملر فی
 کم الله تعالی ننگ اسمنده قیقلق یولغه کیتلر یعنی الله تعالی غه شر یعته آتمغه ایتن
 بولمغان اسم بلان آطارلر نیتک کم عربلار الله غه یا ابا المکارم یا بیض الوجه دیلار ایدی
 رنصاری ابوالمسیح و ابوالملائکه دیلار ایدی و حکما علت اولی دیلار ایدی (سیچرون
 ما کانوا یعلمون) البته جزالمنش بولورلار شول اشلر ننگ جزاسی بلان اشلدیلار آلا
 اول اشنی (فی) (ومن خلقنا امه) و شول آدملردن کم بر اتدوق بر آلا فی بر جماعت بار دور
 (یهدون بالحق) دلالت قیلورلار حق بولغان دینکه (وبه یعدلون) اشبو حق بولغان
 دین بلان انصاف و توغر و لق قیلورلار یعنی شر یعته (والذین کذبوا بآیاتنا)
 و شوندا این آدملر کم یا لغانه توتدیلار بر ننگ آیتلار و من فی (سنستدر جهم) آقرون
 آقرون تارتور من آلا فی هلا کلک اوزرینه (من حیث لایعلمون) بلمکان یوللاریدن امام
 قشیری ایته دور کم استدر اراج بنده کاز نعمتلر ننگ بیر لمکینه شکر ننگ اونوتدور مغیدور یعنی
 الله تعالی نعمتلر فی بروس آرطندن بروسن یتوشدور و اوزلرینه شکر قیلدقنی
 اونوتدور و بر وقتقه چه عذابقه تیوش بولورلار بس الله تعالی عذاب قیلور (واملی لهم)
 البته مهلت بروسن آلا رغه کچکتر مک بلان (ان کیدی متین) تحقیق منن آلمغم و اشلر و من
 بیق قاتیدور (اوام تفکر و ا) ایا فکر قیلب بلملر لار میکم (ما باصحابهم من جنه) بوقدور

آلارنىڭ اوشبو يولداشلىرىنىڭ يەنى مۇھىمىدە ئىسلامدە ھېچ بىر دىۋانلىق (ان ھو) ^{۱۸۴}
 ايسىدور اول محمد ئىلىيە السلام (الاندىر مېنىن) مۇكر بىر آشكارە بولغان قورقۇتۇپچىدور
 يەنى ھېچ آدمغە يىشرون توكلدور يەنى پىغىمبىرنى آلارنىڭ يولداشى دىب ايتىدى آننىڭ
 اوچون پىغىمبىر آلارلان دايم بىر كا ايدى وانلر پىغىمبىرنىڭ حالن يىشى بلالرا ايدى
 (ف) (اولم يىنظر وائى ملكوت السموات والارض) اياقرا مىلرمى يەنى نى اوچون قرامىلر
 كوكلرنىڭ بىر نىڭ پادشاھلىغىنە اول اللہ تەئالى نىڭ (وما خلق اللہ من شىء) دىشى نى اوچون
 قرامىلر اللہ تەئالى نىرسە لىر دن بىر اتقان نىرسە سىيىدە اللہ تەئالى نىڭ بىر كىيىنە دىللىل ايلاب بىل مۇكرى
 اوچون (وان عسى ان يكون قد اقترب اجلهم) ونى اوچون فكلر قىللىلر شايدىم كىم يقىن
 بولور آلارنىڭ عمر لىرى نىڭ چىكى يەنى اولور وقتلىرى يقىنلاشقان دورى نى اوچون حقنى
 استامە كا آشقىمىلر (فباى حديث) بىس قىمىسى سوز كا (بعده يؤمنون) اشبو قور آندىن ^{۱۸۵}
 صونىڭ ايمان كىيتر لار (من يضل الله فلا هادى له) بىر آدمىنى كىم آردور سە اللہ تەئالى بىس
 يوقدور آكاهىچ بىر يول كور ساتوچى (وبىدرهم) قوبار آلارنى (فى طغيانهم) آرزىنقلر بىل
 (يعبهون) خىران و قردودتدە بولغانلىرى خالده جھودلر حضرت رسول كە ايتىدىلار ^{۱۸۶}
 پىغىمبىر بولسا نىڭ ايتكىل بىر كىيامت نى وقتدە ترور بىللىك نى وقتدە بولماقلىن دىب صانماق
 اوچون وحالان كە آلار بىلر ايدى اللہ دن باشقە نىڭ بىلما سوكن شول سىيىدىن اللہ تەئالى بو
 آيتنى ايتىدور بىر ايتىدى (يَسْئَلُونَكَ) صرار لار سىيىدىن اى محمد (عَنِ السَّاعَةِ) كىيامت
 كورنننن (ايان مر ساهان) نى وقتدە بولر آننىڭ طر مەنى (قُلْ) ايتكىل سىين (انما علمها
 عندىرى) بودور كىم اول كىيامت نىڭ قاى وقتدە طر ماقلىن بىل كىم نىم بىر نىڭ قاشندە غنە دور
 (لا يجليها لوقتها) ظاهر قەلە آلماس اول كىيامتنى اوزى نىڭ وقتدە (الاهو) مۇكر اول
 اللہ ظاهر قىلور (ثقلت) آغر بولدى يەنى چىيىن بولدى كىيامتنى بىل كى قورقۇنچىلى
 بولماغىننن (فى السموات والارض) كوكلردە بىردە بولغان خلق اوزار بىنە (لَا تَأْتِيكُمْ)
 كىيلىس سىر لار كا اول كىيامت (الايغته) مۇكر سىر بىل كىن وقتدە كىيلور يەنى سىر نىڭ ھىر كىز
 خىر و نكر بولمس (يَسْئَلُونَكَ) صرار لار سىيىدىن (كانك حفى عننا) كويبا كە سىين كىيامت نىڭ
 حقىقتىن صر اب يىشى بىل كىن سىن يىشرون توتتە سىن يەنى كىيامت نىڭ حالارون سىين بىك
 بىل كويچىس دىب (قُلْ) ايتكىل آلار غە (انما علمها عند الله) بودور اتى بىل كى لك اللہ غە غنە
 خاسدور (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) و لىكن آدملىر نىڭ كويى كىيامت حالارون بىل كى
 اللہ غە خاص ايكىن بىلما سىلر (قُلْ) ايتكىل آلار غە (لَا أملك لنفسى) منىم كويچىم بىتس اوزم

كىتسە جىراسن تابار حاصلى
 يىشلىق ايدىن اللہ تەئالى
 يانندە يىشىدور و بىمانلىق
 قلغان بىماندور ھىر آدم
 عمل نىڭ جىراسنى تابا
 چىقدور و قلىق جىراسى
 يابوز و قلىق جىراسى ھىر قاىو
 سى بولا چىقدور (جم)
 (۲) ومن خلقنا للجنة امة
 يهدون بالحق و به يعدلون
 فى احكامهم قيل هم العلماء
 والدعاة الى الدين وقيه
 دلالة ان اجماع كل عصر حجة
 (مدارك)
 (اف) روايت قىلنىدى
 رسول ئىلىيە السلام صفا طاو
 يىنە چىغىب قرىش قىيىلە
 سىيىنىڭ ھىر قاىوس نىڭ
 اسى بىلان چاقىر و بى ايتىد
 بىك اللہ تەئالى نىڭ غە غنە بىيىدىن
 قورقنىڭ لار دىب بىر ادىسىرى
 ايتىدى كىم اى قرىش جىما
 غنى الەتتە يولداش و نكر
 دىۋانە بولمىش دور دىب تونە
 كون كىچى تانكغە چاقىلى
 قۇردى دىب اللہ تەئالى ما
 بصاحبىم آيتنى ايتىدور دى
 (جم)

(ف) شاه ولی رحمه الله
 ایندی اشبو صورت حوا
 ننگ حاله توغریدور
 نیتک کم حدیث صحیحان
 کیلدی کم شول وقتده کم
 حواحمله بولری شیطان
 آکاو سوسه قلدی وقای
 وقتان کم بالادنیاعه کیلدی
 اننگ اسمنی عبد الحارث
 قوی دینی شیطان وسوسه
 س بلان عبد الحارث قو
 یدیی ایمدی بارچه قیدلر
 اشبو مثالار مرتبه سیدبو
 لماغی ضرور ایسدور آدم
 علیه السلام شریک قیلودن
 وسوزدن پاکدور کم فلما
 تغشاها اور آلدینه برسو
 زدر یعنی الله تعالی آدمنی
 وحوانی یراتدی و آلار دن
 کوب نسل یراتدی آندن
 صونک نسلننگ اور چلیماکی
 بیانن ایندی فلما تغشاها
 ذیب (جم)

اچون (نفاع و لا ضرا) فایده قلمه غه ضرر قیلماغه یعنی بتوشدور مککا (الاماشاء الله) مکر الله
 تعالی منم اوچون فی تلدی یعنی بتوشر (ولو کنت اعلم الغیب) اکرهین بلسم ایمدی غایب بولغان
 نرسدی (لاستکترت من الخیر) البته کوب چیلار ایدوم فایده لر دن (وامسنی السوء)
 وتوتمس ایدی منی یعنی بتوشمس ایدی منکاهچ بر یامانلق یعنی قورقتوقچی نرسه فیتیرلک
 وصنولق (ان انا) توکل من مین (الانذیر وبشیر لقوم یؤمنون) مکرانکار قیلوچیلر نی
 قورقتوقچیمین وموعمنلر کاجنت بلان سوئچ بر کوچیمین روایت قیلندی مکه خلق ایندی یلارای
 محمد ربنگ سنگلی اوچون بلدورمدی نرسه لر ننگ قیمتلی واوچسز بولاچق بهاس ننگ
 وقتن اوچسز وقتده آلب وقیمت صائب اش قیلور ایدنگ ذیب شول سبیدن بو آیتنی
 ایندوردی (هو الذی خلقکم) اول الله تعالی کم یراتدی سرنی (من نفس واحدة) بر آدم دن
 یعنی آدم علیه السلام دن (وجعل منهن زوجها) ویراتدی آدم دن خاتوننی (لیسکن الیها)
 اول خاتونی بلان الفت وطرق اوچون یعنی حضرت آدم ننگ تنندن حضرت حوانی یراتدی
 بر کاطرق اوچون (فلما تغشاها) بس اول وقتده کم حضرت آدم حوانی قاپلادی یعنی
 جماع قلدی اما شاه ولی فلما تغشاها اور آلدینه بر کلامدور دیکن (حملت حملاً خفیفاً)
 کواتردی اول خاتونی چیکل بولغان یوکسی (فهرت به) بس اول یوک بلان یوردی (فلما
 انقلبت دعوا لله ربهما) آندان صونک حملنده بولغان یوک ظور ایب آورلاندی خاتون
 وایر دعا قیلدیلار ربیلری بولغان الله تعالی جانبینه (لئن اتیتنا صالحاً) اکر خلق وفعلی
 واعضالی درست بولغان بالابرسنگ برکا (لنکونن من الشاکرین) البته بولرمز
 بز شکرانه قلوچیلردن (ف) (فلما اتاهما صالحاً) بس شول وقتده کم بردی آلاغه اعضاسی
 تمام بولغان بالائی (جعلاه) قلدیلار الله اوزارینه (شکاکاً) شریکلار یالغز اسیده
 (فیما اتاهما) شول نرسده کم ببردی الله آلاغه صراغانلارون صراغانلارون برکن وقتن
 قلدیلار بالالریده شریکلار (فتعالی الله عما یشرکون) بس الله تعالی شریک قلغانلر
 ننگ شریک لکیدن بیک پاک ویوغاری مرتبه ده دور (ف) (ایشرکون) ایا اول شریک
 قلوچیلر شریک قیلرلار می اللهغه (ما الا یخلق شیئاً) شوندا این نرسلر نیکم یراتا آلماسلر
 هیچ نرسنی (وهم یخلفون) وحالانکه اشبوشریکلار ازلرلی بر اطلمشدر دور ایمدی
 عبادت قلوچیلردن حور بولاب هیچ نرسه کا کوچلری بتمکن نرسنی نیچک عبادت قلب توتاسز
 (ولا یستطیعون اوم) کوچیلری بتمس آلارننگ (نصراً) اوزلرینه عبادت قلغانلرغه یاردم
 قلمهغه (ولا انفسهم یبصرون) وهم اوزلرینه یاردم قیله آلماسلر اوزلرون خورلقدن

عبد الرحیم اور نیغها یاکه
 مطاب یعنی هو الذی خلقکم رسول علیه السلام زمانیده

قوتولدور مغہ (وان تدعوہم الی الہدی) ای موہنلر ابو جہل کوک شریک قلوچیلر نی
اسلام دینینہ اوندا ساکنز (لا یتبعوکم) آلا رسکا اباروب ایمانغہ کیلر لار (سوا علیکم)
برابر دور سیز ننگ اوزار و کرکا (ادعوتوہم) کیرک اوندا کنز آلا رنی اسلام دینینہ (ام
انتم صامتون) یا کہ اوندا م تیک تورونکر یعنی آلا ر ایمانغہ کیلسلر (ان الذین)
تحقیق شوندا این آدملر ای مشرکلار (تدعون من دون اللہ عباد) عبادت قیلر سیز
اللہ تعالی دن باشقہ مغہ معبود دیب آلا ر ہم قوللر دور (امثالکم) سز ننگ کوک (فادعوہم)
بس چاقروغز آلا رنی یعنی دعا قلونکر (فلیستجیبوا لکم) بس قبول قیلسلر سز ننگ
دعانکر نی (ان کنتم صادقین) اکر بولسانکنز طوغری ایتوچیلر دن (الہم
ارجل) ایبار میدور اول پتلر اوچون آیقلر (یمشون بها) اول آیقلر بلان بور
ورلار (ام لہم اید) ایبار میدور آلا ر اوچون قوللر (یمطشون بها) توتر لار اول قوللر
بلان (ام لہم اعین یمصرون بها) ایبارمی آلا ر اوچون کوزلر کورورلر اول کوزلر بلان
(ام لہم اذان) ایبارمی آلا ر اوچون قولاقلر (یسمعون بها) اشترلر اول قولاقلر بلان
یعنی بلار ننگ برسیدہ یوقدور بلر ننگ یوقلغن بلہ تر و بی اوچون موندای جانسر نرسہ کا
عبادت قیلہ سز (قل) ای محمد ایتکل سین آلا ر غہ (ادعوا شراکاءکم) ای شریک قلوچیلر
اللہ تعالی غہ شریک قلدونکر منم عذاب بلان قور قتماغہ برابر بولدونکر شول شریک
قلغان پتلر و نکر نی چاقرونگز (ثم کیدون) موندین صونک یاور فکر قیلنک و بوز وقلق
قلنک منم حتمہ یعنی منکایمانلقدن نی نرسہ کا کوچوکن یتسہ قیلنک لار (فلاتنظرون)
مہلت بر مکر منکامنم تیا ناغم اللہ تعالی صافلاماغینہ دور سز ننگ بوزوق فکر کردان قور قتماغ
یوقدور (ان ولی اللہ الذی نزل الکتاب) تحقیق منم یاردمچم و دوستم یعنی اشمنی قیلغوچی
شوندا این اللہ تعالی دور ایندور نی قرآنی قوللر بوز وقلقدن صافلاوچی قلب (وہو)
اول اللہ (یتولی الصالحین) ایدکو قوللر نی دوست توتر و اشلر ون قیلور (والذین)
وشوندا این آدملر کم (تدعون) عبادت قیلر سز آلا ر غہ (من دونہ) اللہ تعالی دن باشقہ
(لا یستطیعون نصرکم) کوچلری یتسہ سز ک یاردم قلا ر غہ (ولا انفسہم ینصرون)
و دض کوچلری یتسہ اوزلرینہ یاردم قیلر غہ (وان تدعوہم الی الہدی) اکر سین
شریک قلوچیلر نی طوغری یلق بولینہ چاقرسنک (لا یسمعوا) ایشتم لار سز ننگ سوز وکر نی
کونکلر بلان (وتربہم) کورور سنک سین آلا رنی (ینظرون الیک) قرار لار سنک
طرفتکہ (وہم) و حالانکہ اول من لار (لا یبصرون) کورور لار کونکل کوزلر بلان

بولغان قریشکہ دور آلا ر
قصی آلیدور بوتقدیردہ
معناسی اول اللہ تعالی یرا
تدی سز نی نفس قصیدن
وقلیدی جنس قصیدن
خاتونی بولغان غریبنہ
بس برکن وقتدہ اللہ تعالی
بلا ر غہ صورغان اعضاس
سلامت بولغان بالائی قلد
بلار اللہ اوچون اللہ برکان
بالادہ شریکلار بوتقدیر
بیشر کوندہ کی ضمیر قص
بلان آننک خاتونینہ و بلا
ردن صونک بولب شریک
قلودہ بلا ر غہ ایارکنلار کا
بولادور

(۱۴) بوايت گريمه
 ايندورگاندين صونك
 رسول عليه السلام حضرت
 جبرائيل صراى بو
 آيت ننگ حقيقى معنا
 سندن حضرت جبرائيل
 ايتدى سندن آيرلغو چيغه
 سبن توتاش كيسلمه وسنى
 عروم قلغانلر غه سين عطا
 ايله سناظم قلغانلر غه سين
 عقوقيل ديب بيوردى ديو
 حقيقى بوايت گريمه
 كورك بولغان خلقلرى
 چيغو چيدور (مدارك)
 (۱۴) يعنى شريعت
 ننگ امرى بلان حكم قيل
 وجاهلردن يراق بول وصو
 غش وچقر وش قلمه اكر
 بولرى قيلسنگ نادانلار
 جمله سندن بولرسنگ ور
 هماننگ اشينه شيطان اش
 قاتو شدرور اكر يروقتن
 شيطان وسوسه قلسه اول
 وقت الله اسمن ايسونكاتو
 شرو ب صغن واوزنكى
 صافلا و نادانلق غه يول
 بيمره (چم)
 (۱۵) يعنى الله ننگ
 رحمتينه يولماقنكز اوچون
 يعنى بر آدم قرآن او قوسه
 شول جلسده بولغان آدملر
 غه و اجيدور آي تنكلامق
 وسويلاشكى قومى تاكم
 آننگ كونگيمنه توغرى
 يولغه كونوليك اثر قيله
 ليكن بر آدم سويلاشيك
 و كاييت جلسنده چقر وب
 قرآن او قوسه حطا وكنه
 اوستنه بولور اما مواكك
 نبارده بولماغان تنكلامق

(خدا العفو) آدملر ننگ اشلر يده بولغان كچولكر يدن عفو قلمنى توت (وامر بالمعروف
 وبوير ايند كوبولغان و شريعت قبول قلغان اش بلان) (واعرض عن الجاهلين) (ويوز
 قايطار نادانلردن و آحقلردن (ن) (واما ينزغناك) اكر بيورولغان اشنگ كير سنى
 اشلار كاتورتسه سر كا (من الشيطان) شيطان طرفندن (نزغ) بركونكل كا تر توچي
 يعنى شيطان طرفندن بر وسوسه بولسه (فاستغذ بالله) صغنغل الله تعالى غه شيطاندن (انه)
 تحقيق الله تعالى (سميع عليم) تلنكده بولغاننى اشتكو چيدور وكونكلنكده بولغاننى
 بلكو چيدور (ف) (ان الذين اتقوا) تحقيق شوندا اين آدملر صافلاندىلار كنه اهدن (اذا
 مسوم) چنانكم يتوشسه آلا رغه (طائف من الشيطان) بر وسوسه شيطان طرفندن (تذكروا)
 ذكر قيلولار الله تعالى (فاذاهم مبصرون) بس شول وقتده تيز وك توغرى يولنى
 كور وچيلر دور يعنى توغرى يولنى كور ب شيطان وسوسه سيدن قوتولغو چيلر دور (واخوانهم)
 كافلار ننگ قردن اشلرى يعنى آلا رننگ يقينلرى بولغان شيطانلر (يبدونهم)
 تارتولار الارى (فى الغي) آرنغلقغه (ثم لا يقصرون) موندن صونك شول آردور مقدان
 قوللرون تارتسلر يعنى دايم آردور مقدين قايتماسلر و آردور مقده كيهچيلك قيلسلر
 (واذآلم تأتهم باية) اى محمد چانكم كيتر مسنگ مشر كلار كا آيت (قالوا) ايتورلار اول
 مشر كلار يعنى مسخره قيلب (لولا اجتبيتها) نى اوچون اوزنكدان چغار وب بر آيت كيتر
 مدونك ديب (قل) ايتكل سين اى محمد (انما اتبع) بودور كم ايارور من مين (ما يوحى
 الى) اول نرسكه كم وحى قيلندى منم جانومه (من ربى) منم بىمن (هذا) اوشبوقر آن
 (بصائر) علامتلر دور (من ربكم) كيليدور سينر ننگ رينكر دن يعنى سرننگ رينكر دن بولغان
 الله طرفندان كيلان دليللر دور حق يولغه يتوشلر اول قرآنغه ابارمك بلان (وهدى ورحمة)
 دى بول كور ستمكدور و رحمتدور (لقوم يؤمنون) بر جماعت اوچون كم ايمان كيترورلار
 (واذا قرى القران) وچنانكه او قولسه قرآن (فاستمعوا له) آكافولاق صالاب تنكلانكز
 (واصترو) تيبك تورنكز (لعلكم ترحبون) شايد كم سسرلار قرغانولمش
 بولور سز (واذكر ربك) و ذكر قيل اول اوزنك ننگ رينكىنى (فى نفسك) اوز
 قلبنكده (تضرعا) زار بلىق ابلاب (وخيفة) وعذابدن قورققاننگ حالده (ودون الجهر من
 القول) و ذكر قيل اول ذكر و دعا يشر و نلك بلان چقر و آراستنه بولسن (بالغدو
 والاصال) والله تعالى فى ذكر قيلوغه تانك واحشام وقتيده دا بهيچلىق قيل (ولا تكذب
 بولمه سين (من الغافلين) ذكر قيلمقدن غافل بولغانلردن (ان الذين عندهم ربك)
 (تحقيق)

مستجب و نمازده و خطبه ده
 واجبد و رکوب راک علمانک
 سوزی اوشمودور دیکان
 (۱ ف) شاه ولی رحمة
 الله ایندی انفال سورہسی
 بدر قصه سنک ایندور
 لشدرور اشو سورہ سنک
 آیتلاروند بدر صوغشناک
 بولغان واقعه لرا اشارت
 باردور غنیمت مال ده
 (سجده)

تحقیق شوندا این آدم لر کم سننک ریک ننگ قاشنده بولدیلار یعنی مقرب بولغان فرشته لر
 (لا یستکبرون عن عبادته) تکبر لک قیلما سیر الله تعالی غه عبادت قیلدندن (ویسبحونه)
 والله تعالی فی پاکلک بلان ذکر قیلور لار (وله یسجدون) اول الله تعالی کا گنده سجده
 قیلور لار (فی) یعنی الله تعالی ننگ یقین لغیلم حاضر بولغان فرشته لار الله تعالی دن غافل و خبر سر
 بولمسیر بس آدم لر اوچون بیک لازمدور کم غافل بولمسلق والبته الله تعالی دن باشقه غه
 سجده قیلما سنلر اوشبور ده سجده قیلیم لازمدور بارچه قرآن عظیمده اون بش بره سجده
 باردور بارچه سی واجبدور امام اعظم قاشنده و امام شافعی قاشنده امر بولغانی واجبدور
 باشقه سی سنندور

سورة الانفال خمس وسبعون آية مدنیه

بسم الله الرحمن الرحيم

(یستأذنک عن الأنفال) ای محمد سیندن صورلار غنیمت مال لرندن بدر اهل غنیمت
 مالی حقنک اختلائی قیلدی لار یکت بولغانلری صوغش بر قیلدوق غنیمت مالی بر ننگدور
 دیب قاتلری ایتدی لار بر سر کا یارده چی ایدوک صنناکر بر کا کیلب صغور ایدوننگز
 بر بوش قول قالا مزی دیب اخیر نده رسول علیه السلام دن صرادیلار الله تعالی بو آیتنی
 ایندوردی (قل الأنفال لله والرسول) ایتکل ای محمد غنیمت مال لری الله و رسول الله
 اوچوندور یعنی غنیمت مالنده اش قیلغوچی آلا ردور و باشقه آدم آنده اش و اختیاری
 یوقدور (فاتقوا الله) بس غنیمت مالی ننگ حقنده خلا فلق قیلوده الله دن قور قنک لار
 (واصحاوا) یحش اش قیلنک لار (ذات بینکم) اوز آرانکرده بولغان مصاحت قیلودالنگ
 یعنی اوز آرانکرده باردور هراش (واطیعوا الله ورسوله) قبول قیلنک لار الله ننگ و آننگ
 پیغمبری ننگ بیورغانی (ان کنتم مؤمنین) اگر ایمان کیتور کوچیلر دن بولسانکر
 (فی) انما المؤمنون الذین) بودر کم ایمان کیتور کان آدم لر دور کم (اذا ذکر الله)
 هر چانکم الله تعالی ذکر قیلنمش بولسه (وجلّت قلوبهم) قور قور آلا ر ننگ کونکلری
 (واذاتلیت علیهم آیاته) هر چان او قولمش بولسه آلا رغه الله تعالی ننگ آیاتی (زادتهم)
 آرتدور و آلا رغه اول آیت (ایمانا) ایمانی (وعلی ربهم) ریلری اوز رینه (یتوکلون)
 توکل قیلور لار یعنی اشلرون تابشور و لار (الذین یتقون الصلوة) شوندا این مؤمنلر کم
 تور غزلار نمازنی یعنی شرطلری بلان و ادابلری بلان قیلور لار (ومما رزقناهم)

اختیار الله تعالی بلان رسو
 لیر دور باشقه ننگ دخلی
 یوقدور قل الانفال لله آیتنی
 حکم دور منسوخ توکل دور
 (جم)
 (۲ حدیث شریف)
 کیلدی چان آدم اوغلی
 سجده آیتنی اوقوب سجده
 قیلسه شیطان آیرولب
 ویغلاب ایتور کم قاتی عد
 اب منکا بولسن بو سجده
 بلان بیورولب سجده
 قلمغنی بلان آکانت بو
 لدی ومن سجده قلمق
 بلان بیورولب کنهام
 بلان منکا جهنم بولدی دیب
 (۱ ف) معلوم بولسنکم
 هرچتدن صونک صوغش
 فرض بولب بدر صوغشناک
 و آننگ خصوصنک انفال
 سورہسی ایندی اول صو
 غش قریش بلان بولدی
 مسلمانرغه ظلم قلب یور
 طلرندن چغار دیلار لیکن
 مکه مکرمه کا الوغلامق
 اوچون فتحندن اول عسکر
 طارطب مکه کا بارمدیلار
 مکر بول آلا ر ننگ و باشقه
 بر کرده مسلمانلر قریش

اوستینه باردیلار ایکی
 بلدان صونک قریش ننگ
 کار وانی صاتو اوچون شامعه
 یونالدیلار قایطولار یده
 الله تعالی بیورماغی بلان
 اوزی برنیچه صحابه بلان
 آلارننگ اوزارینه چیولوب
 باردیلار اشموخبری قریش
 ایشندوکن کار وآننگ مدد
 ینه وبار دامینه کیلب
 هر ایکی طرفدن عسکر
 چیولوب صوغش قلب الله
 الله تعالی قضلی بلان کافرلار
 صتب یاورلرندن یتمش
 آدم اولتورولوب ویتمش
 دخی مسلمانلارغه اسیر
 بولدیلار صوغشده صحابه
 لر ننگ قیسی سی دوشمان
 قوشوسینه کیتب وقیسی
 سی ارتق ترغانلری اوچون
 غنیمت مالیه خلای قیلنشا
 نلری اوچون بو آیتنی
 ایندرب جواب بروب
 آلاری توقا ائدی دخی
 ایندی فتح قلمق منم یاردم
 قلمقم بلاندور اوز قوتلر
 بولدی دیکر دیب (جم)
 (۲ ف) غنیمت مالنی
 بولمک الله تعالی ننگ حکیمینه
 موافقدور و آدملر ننگ آر
 ز قلمغایینه موافق توکلور
 نیتک سنی مکهدن دورست
 بولغان اش قلمغای ننگ بلان
 چغارمق الله تعالی ننگ
 حکیمینه موافقدور قومنگ
 تلامکینه خلاف دور یعنی
 غنیمت مالنه نزاع قولوری
 شوننگ کورک ایدی نیتک
 کم مکهدن چقمق وقتنده
 عقری بلان اش قیلرلار

وشول نرسه دن کم رزق قیللب بر دوک آلا رغه (یتفقون) نفعه لاندورولار (اولنگ)
 اوشبو اوتان آیتده ایتولگان جماعت (هم المؤمنون حقا) آلا دور حقیقتنده مؤمن لار
 (لهم درجات) شکسز آلا اوچون دور مرتبه لار (عند ربهم) اوزلری ننگ ربیلری قاشنده
 (ومغفرة) و یارلقانق (ورزق کریم) و جتنده صاناوسز گوزل بولغان رزق (کما
 آخر جک) نیتک چغاردی سنی (ربک) سننگ ربنگ (من یتک) اوز او یونکدان یعنی
 مدینه دن چقمعه عه بیوردی (بالحق) توغری بولغان حکمت بلان (وان قر یقامن المؤمنین)
 وحالانکه تحقیق بر جماعت مؤمنلر دن (اکارهن) صوغش قلمقنی مکر وه کوردیلار
 یعنی خوشلامدیلار (ف) (یجادلونک) مجادله قیلورلار سننگ بلان یعنی صوغشنی اختیار
 قلمقده (فی الحق) توغری بولغان سوزده یعنی صوغش واجب بولغانی ظاهر بولغاندان
 صونک اول حق بولغان صوغشده (بعد ماتین) ظاهر بولغاندین صونک اوزلرینه سننگ
 خبر ننگ بلان نصر اتلانش بولمق (کانما یساقون) ایتورسنگ سین کویه سرولرلار آلا
 (الی الموت) اولم طرفینه (وهم یتظرون) و آلا اولم ننگ اسبابینه قرارلار بومکر وه
 کورمکلری و نزاع قیلماقلری الله ننگ امرینه خلافت اوچون بولما نیچه مجرد آزلقلر یدان
 و آزلقلری آزلغیدن و دوشمان ننگ کوب بولما غیدن بولدی (و اذ بعدکم الله) یادنگا
 کیتور شول وقتنیکم وعده قیلدی سرکا الله تعالی (احدی الطائفتین) ایکی جماعت ننگ
 بر سن یعنی کار وان بلان کافرلار عسکر نندن (انها لکم) اول ایکی جماعت ننگ بر سی سن ننگ
 اوچون بولور (وتودون) وسویدونکر سن (ان غیر ذات الشوکه) صوغش وقرال ایسی ننگ
 باشقه سنی یعنی صوغش و عسکر دن باشقه سنی (تکون لکم) سر ننگ اوچون بولمقنی یعنی
 کار وان سن ننگ اوچون بولمقنی (ویرید الله) و تلیدور الله تعالی (ان یحق الحق بکلماته)
 ایندور کن آیتنی واجب قیلماغی بلان حقنی و اسلام دینن ثابت قلمقنی (ویقطع دابر
 الکافرین) (ف) و مکه کافر لری ننگ طامرون کیسکنی (لیحق الحق) حق بولغان دیننی
 ظاهر قیلمق اوچون تلادی (و یبطل الباطل) و یوق و باطل قیلمقنی تلادی باطل بولغان
 دیننی (ولو کره الحیرمون) اگر چند بکه کناه قیلغوچیلر مکر وه کورسلرده یعنی
 بواشنی قیلدی دین سرلار تلامسه ارده (اذ تستغیثون) شول وقتلکم یاردم استندنکر
 (ربکم) اوزونکر ننگ ربنکر دن یعنی یاردم اوستب ایندورنکر یاغیات المستغیثین انصرنا
 علی عدو کدیب (فاستجاب لکم) بس قبول ایتدی سر ننگ دعا نکر نری کم (انی منکم)
 قبول ایتب ایتدی تحقیق مین یاردم قیلغوچی من سرکا (بالی من الملائکه) منک بلان

ایدی بس آخرده رسول
 علیه السلام بیورغان ایدی
 شول مصاحت بولدی بس
 مسلمانلارغ لاندورکم هر
 اشکن شولای اختیار قلمق
 کیرک کم اول حضرت بیو
 رغانی بلان اش قلب عقتن
 کر وشدور مسن (جم)
 (ا ف) اول رسول علیه
 السلام بیورغانلار ایدی کم
 کر وان یاکه قریشکنک
 عسکری اشبو ایکسیدن
 بر وسی بر ننگ دور دیب
 آدملر ایدیلازم کر واننی
 تالیق دیب اماجشی وایند
 کواب اولدیکم کافرلارنک
 شوکانن وقتن صدورد
 یلر (ف) شاه ولی رحمة
 الله ایتدی اشبو لیحق
 الحق ده اشارت یاردور
 رسول علیه السلام بدر صو
 غشنده قریش ننگ کاروا
 نن طلاامغه یونالدیلار
 اشبو خیر کار وانغه یوشکچ
 دینکر چتینه کیتدیلار
 وفوتدیلار و ابو جهل مکده
 مکره من کوب عسکر
 بلان آلارنک یاردامینه
 کیلب رسول علیه السلامغه
 قارش طردی صابله لر
 ننگ قایسی سی کار واننی
 تالامق استدیلاز و بعضی
 صوغش قیلونی تلادیلار
 وحضرت ننگ تلا کانی صو
 غش ایدی شاد بولدی (جم)
 (ا ف) اشبو آیتن اشا
 رت یاردور اول قصه کاکم
 بدر کوننده مسلمانلر
 صوسن و طهارتسر ایدیلاز
 وهم صوبوق ایدی اشبو

فرشته لردن (مزدکین) بر وسی بر وسی آرتندن کیلکانلری حالدیه یعنی اولده منک
 کشی ایدی آندن صونک اوچ منک بولدی آندن صونک بش منک بولدی نقل قیلندی
 فرشته لرنک دخی کوب بولمقیدین اولکون صوغش قیلغان منک فرشته ایدی عسکر ننگ
 آلدیده ابر دیلار دیمشله (وما جعله الله) وقیلدی الله تعالی اوشبو یاردمنی (الابشری)
 مکر سیوندورمک اوچون قیلدی (ولتطمئن به) کونکونکر کن قوروق کیتب قرار انب
 توقاسن اوچون قیلدی اوشبو یاردم بلان (قلوبکم) سز ننگ کونکونکر (وما التصر
 الامن عند الله) وتوکل دور یاردم مکر الله ننگ قاشند دور (ان الله) حقیقتن الله (عزیز
 حکیم) کوچلیدور حکمتی بلان دوسلرنی نصر تلی ودوشمانلرنی قهر لاندمش قیلور (اذ
 بغشیکم النعاس) شول وقتکم اور وندی سزنی جینکل بوقی (امنة) ایمین بولمق اوچون
 اور قاشندن (وینزل علیکم) وایندور دیکم سز ننگ اور و نکر کا (من السماء) کورکن
 (ما) یغفورنی (لیباهرکم) پاکلامک اوچون (به) اول صوبلان (وینهب عنکم)
 وکیترمک اوچون سرهن (رجز الشیطان) شیطان ننگ نجاستنی ووسوسه سنی (ولیربط)
 و باغلامق اوچون (علی قلوبکم) کونکل ار و نکر اور زینه یعنی ثابت قیلیمق اوچون سز ننگ
 کونکونکرنی خدانک لطی و کر مینه (ویثبت به الاقدام) و محکم قیلیمق اوچون اول یغفور
 سببی بلان سز ننگ آیاقلر و نکرنی یعنی قوت بیروب صوغش حکم تورمق اوچون (فی)
 (اذ یوحی ربک) شول وقتده کم ای محمد وحی قیلدی سنک ربک (الی الملائكة) فرشته لر
 جانبینه (انی معکم) نصرت و یاردم قیلیمق مین سز ننگ بلان بر کمن دیب (فتبتوا الذین
 امنوا) بس حکم قیلنک شوندا این آدملرنی کم ایمان کیتور دیلار یعنی آدملرنی کوبایتکم
 بلان و یاردم بر مک سیوچی بلان مسلمانلر ننگ کونکل لرون حکم قیل کم (سألنی) تیر دور کم
 صالور من مین (فی قلوب الذین کفروا) کافر بولغان آدملرنک کونکیمنه (الرجب)
 قورقونی (فاضربوا) بس اور و نکر (فوق الاعناق) موینلری اوستینه (واضربوا)
 و اور و نکر (منهم) اول کافر لار دن (کل بنان) هر بوونلرینه یعنی قوللری ننگ و یاقلری ننگ
 بر مللرنی اور و نکر (فی) (ذلک) اوشبو عناب (بانهم) شول سبیدن بولدیکم آلار
 (شاقوا لله) خلافتی قیلدیلاز الله تعالی غه (ورسوله) والله ننگ رسولینه (ومن یشقق
 الله ورسوله) هر آدم خلافتی قیلسه الله تعالی غه و آنتک پیغمبرینه (فان الله) بس تحقیق
 الله تعالی (شدید العقاب) قتی عذاب قیلغوچیلدور (ذلکم فذوقوه) ایتدی
 دنی القده سز ای کافر لار اوشبو عنابنی تاتونکلار (وان للکافرین) ودخی تحقیق کافر لار

و جهلن شیطان نك وسوه
سهس كونكل لر ينه بول
تابدی الله تعالی یغفور یاو
دردی و کوز لر ینه یقی بیر
دی کونکل لری ننگ تشو
بیش کیتسن اوچون (ف)
چانکم ایکی عسکر بربری
بلان قارشوا کیل دیلار
کیچه وقتیده مسلمانلرغه
عسل قلیق حاجت بولدی
اچمک اوچون صوبر کایوق
ایدی ایقارقم اوزنه یحشی
طرمز ایدی ایر تا کوسن
صوغش قلیق قارشوده
ایدی اشبو حاللرکا باقب
مسلمانلر قورقد بلار کم اشبو
اثر لار صنعق و بوز و لقی اثر
لر دیدور شول وقت کوب
یغفور یاودی قویناقلر ینه
واچمکلر ینه یتدی و کوز
لر ینه یقی کیلدی چانکم
کوزلر و فی اچدی بلار کو
نکل لری ننگ قورقوسی
کیتدی (چم)
(۲ ن) کافر لار ننگ کو
نکلی فرشته لر ننگ الهامینه
لابق بولماغانی اوچون بار
قورقونی صالفتی الله تعالی
اوزینه نسبت بیردی بو
صوغشده قوللری بلان
(چم)
(۱ ن) چانکه صوغش قتی
بولدی حضرت بر اوج و ق
طاشلر آلب کافر لار ننگ
عسکری طرفینه آتدی الله
تعالی قدر اتندن بارجه
کافر لار ننگ کوزینه یتمو
شب کافر لار صندیلار (چم)

اوچون بولور (عَدَابُ النَّارِ) آخرقده جهنم عذابی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای اچلا این
ایمان کیتور کوچی آدملر (إِذْ لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا) چانکم یوقسانکن صوغش
قیلیق اوچون کافر بولغانلرغه (فَلَاتُؤَلُّهُمُ الْأَدْبَارُ) بس ایلان دور مانکن آلا طرفینه
آرقه نکر فی یعنی چانکم صوغش میدانن کافر لار بلان قارشو بولسا نکر اول وقتنده آلا ردن
قاچمق بیگ حرام دور (وَمَنْ يُولَّهُمْ) و اول آدمکم دوندور سه (يَوْمَئِذٍ) صوغش کوننده
آلا رغه (دبره) اوزی ننگ آرقه سنی (الْمُتَعَرِّفِينَ لِقَاتِ) مکر آرقه بیر میکی دور ستدور آلا رنی
غفلتکه صالب آلامق اوچون وقاینه دن صوغش قیلیق اوچون (أَوْ مَخِيرًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ) یا که مسلمان
عسکر یدان ایکنچی عسکرکا قوشولب آلا ردن یاردم استیک اوچون اکر بلای بولمای
قاچار سه (فَقَدْ بَاءَ) بس البته کیری قایندی (بَغْضَبٍ مِنَ اللَّهِ) الله تعالی ننگ غضبینه
یعنی آچوبنه (وَمَا وَاهِجَهُمْ) و آننگ اوزنی جهنم دور (وَبَشَّ الْأَمْصِرَ) فی ایمان یر دور
اول جهنم (فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ) سز اولتور مردونکن قریشنک کافر لر فی اوز قوتونکن بلان یعنی
آلا رنی اولتور مکر بلان ماقتانم اکر (وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ) لیکن اولدور دی آلا رنی یعنی بدر
اهلی قریش ننگ الوغلار یدن یتمش آدم اولدور و یتمش آدم اسیر قیلب ماقتانماغه
کر و شدیلار من فلاننی اولتور دور و قیسی سی ایته ایدی من فلاننی اسیر قیلدوم دیب
حق تعالی بو آیتنی ایندور دی (وَمَارِمِيتْ أَذْمِيتْ) وسین یا محمد اول بر اوج توفرا قتی
آطادونک شول وقتنده کم صورقه سین آتدونک یعنی آتباغنک بارچه سی ننگ کوزینه
یتوشاچک توکل ایدی (وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) ولیکن الله تعالی آتدی یعنی بارچه سی ننگ
کوزینه یتوشدور دی کافر لار فی هلاک قیلیق اوچون (وَلِيْلِي الْمَوْءِمِنِيْنَ) احسان قیلیق
اوچون مؤمنلرکا (مَنْه) اوزی ننگ فضلندن (بَلَاءًا حَسَنًا) کور کم بولغان احساننی اول
نصرت و غنیمت دور (أَنَّ اللَّهَ) تحقیق الله تعالی (سَمِيعٌ عَلِيمٌ) دعانکر فی اشکوچیدور
(ف) (ذَلِكُمْ) اشبو کور کم احسان بیلر کم (وَأَنَّ اللَّهَ) تحقیق الله تعالی (مُوهِنٌ كِيدِ
الْكَافِرِيْنَ) کافر لار ننگ حیله سن بوز غوچیدور یعنی مقصود بولغان اشبو دور (أَنَّ
تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ) ای کافر لار اکر فتح قیلونی استه سه نکر بس تحقیق کیلدی
سر کافتح یعنی دعانکر قبول بولب خداغه سیو کلی بولغان ین اهلی ننگ نصرتی کیلدی
(وَأَنْتُمْ وَأَهْوَاؤُكُمْ) اکر کفر دن و پیغمبرکا دوشمانلقدن طیولسه نکر بیگ ایند کور دور
سر ننگ اوچون (وَأَنْ تَعُوذُوا نَعُدَّ) اکر کیری قایتسانکن یعنی پیغمبرکا اولتور و شرکا
بز دخی قایتور من یعنی پیغمبرکا یاردم قیلیق بلان کافر لارکا جزا بیر مکر بلان (وَلَنْ تَغْنِيَّ عَنْكُمْ

شَيْمًا) والبته کیتره آلماس سر دن سز ننگ جماعتنکر هیچ بر نرسنه (ولو کثرت) اکر چه
 کوب بولسه ده (وان الله مع المؤمنین) وبلونکر تحقیق الله تعالی مؤمنلر بلان
 برکادور یعنی الله تعالی مؤمن بنگلر بلان بولغانی اوچون یاردم قیلنمشلردور (یا یاها
 الذین امنوا) ای آنجالاین ایمان کیتورکان آدملر (اعیو الله ورسوله) ایارونکر الله
 تعالی غه وانتک پیغمبرینه (ولا تولو عنه) وپوزن قایتارمانکز الله تعالی که ورسولینه
 ایارمکنن (وانتم تسمعون) وحالانکه سرلار ایشتورسز یعنی قرآننی ونصحتلر فی
 (ف) نقل قیلندی مشرکلر مکهدن بدرکه چقغانلار وننگ حرم شریف پردسینه یابوشب
 یارب ایکی عسکر ننگ توغری دینده بولغانیغه وسننگ قاشنکنده افضل وحرمتلی
 بولغانیغه فتح برکل دیب دعایتمشلر ایدی شونگ اوچون الله تعالی حالرون بوآیت بلان
 بیان قیلدی ان تستفتخوا الح دیب (ولا تکتونوا کالذین) وبولمانکر سز شوندا این آدملر کوک
 (قالوا) ایندی یلار آلا (سمعنا) اشدوک دیب (وهم لایسمعون) وحالانکه آلا ایشتملر
 یعنی کتاب خلقی کوک تورانی اوقودیلار وتل بلان اقرار قیلدی یلار وتورات بلان عمل
 قیلدی یلار بولار کوک منافقلر تل بلان بیورغاننی قیلورلار کونکلر بلان یارمسلر (ان شر
 الدواب) تحقیق حیوانلار ننگ بیک بزوغی یعنی آدملر ننگ (عند الله) الله قاشنده
 (الصم) حق سوزنی اشمکن صانکر اولاردور (البکم) توغری سوزنی سوبلاودن
 تل سرلاردور (الذین لایعقلون) شوندا این آدملر دور حقی فکر قیلب فهم قلمسلر
 یعنی خلق ننگ یماکی شول آدملر دور حقی ایشتملر وسویلاملر وانکلاملر (ولوعلم
 الله فیهم خیرا) اکر الله تعالی آلا رده ازلی بولغان این کولکنی بلسه (لا سمعهم) ایشکویچی
 قیلور ایدی ایشتب فایدان نورلار ایدی (ولو اسمعهم) اکر ایشکویچی قیلسه ایدی
 آلا رنی خبر سز بولغانلرون بلب (لتولوا) ینه یوزن قایطار ورلر ایدی یعنی ایمانی قبول قلمقدن
 دونب اول ایشتمکلری فایده قیلمس ایدی (وهم معرضون) حقدن یوزن قایطارغانلری
 حالن آلا یعنی الله آلا رننگ کونکلنک ایمانغه لایق بولماقنی قویمدی لیاقت قویغان آدملر غه
 توغری بولنی برور ولایق بولمغانلار ایشتملر انکار قیلرلار (یا یاها الذین امنوا استجبوا
 لله) ای آنجالاین ایمان کیتورکان آدملر قبول قیلنکر الله ننگ (وللرسول) وانتک پیغمبری ننگ
 چاقرمغنی (اذا دعاکم) قلی وقتده اول پیغمبر چاقرسه سزنی (لما یحییکم) سزنی
 تر ولدورمک اوچون یعنی دین اشلرینه چاقرسه و دین علم کلرینه چاقرسه آنتک اوچون
 کافرلار اولک مرتبه سنه دور اسلام وقرآن عظیم تر ولدور کویچیدور کفر لکنی کیتورمک بلان البته
 قبول ایدونکر (واعلموا) بلونکر (ان الله) تحقیق الله تعالی (یحول) پرده بولر (بین

(۲ ف) شاه ولی رحمة
 الله ایندی بو اشارت دور
 اول قصه که کم رسول
 علیه السلام بدر صوغشی
 کونیده بر او چوق طاشلر
 آلب کافرلار ترافینه شاهت
 الوجوه دیب کافرلار ترافینه
 آتدی هیچ بر آدم قالمد یکم
 شول طاشلردن کوزینه
 کرمان و مسلمة نلر ننگ کو
 نکلینه ینکادان قرار نامق
 ظاهر بولدی اشمو قوت
 عیبیدین بولدی آندان
 صونک کافرلار کا صتقلق بو
 لدی اشمو قصه فی شول
 سبب نکم ایتدیکم مسلما
 نلر یقین قیلرلر فتح ویا
 ردم اورلری ننگ قدره
 تیدن بولدی مکر الله
 تعالی ننگ یاردم قلماغی بلا
 ندور وینه آلا رغه لازمدور
 کم هیچ بر اشدن اور قدره
 تلریدن کورمیه لر (جم)

(۱ ف) الله نك ورسولى
 نك حكم قلعانى بلان اش
 قلمقنى كچيكر منك وبقا
 ولقى قلمه شايد كم باشقه
 وقت كونكل بر باشقه حال
 اوزره بولور كم وقت تابه آلن
 سنك آنك اوچون الله تعالى
 اول بر آدم نك كونكلن
 طيمس ومهر صوقس هر
 وقتده كم بنك يالقا ولقى
 قبيلسه آنك جزاسنك كو
 نكلنى باغلار اكر بنده
 تكبرلك قبيلسه حقنى
 اشتهمكن و اشانمقدن بس
 اول وقتك كونكل اوزره
 مهر قيلم بوجيولوت ده يعنى
 پرده ده سور كوب بولمقى
 اوچون بعضيلر الله نك
 بيك يقين لغينه وينده كو
 نكلونك بولغانن بلميكيدر
 ديكانلار وبعضيلر موعمن
 بلان كافر وكفرلك بلان
 ايمان آراسنده پرده بولر
 ديكانلار رسول عليه السلام
 نك دعاسى كوب وقتده
 يامقلب القلوب ديمك
 ايندى حكمتيدن صرادوق
 انسان نك كونكل الله
 تعالى نك اصابعندن ايكي
 اصابعى آراسنك دور
 نيچك تلاسه قيلر و آنى
 ايلاندورور (جم)
 مواكب)

الموء) كشيننك آرسى بلان (وقلبه) كونكل نك آراسنك يعنى آبر ولقى صالرو آنك
 قصد قلعانن بورار يوسوز الله تعالى نك بنده كا كامل يقين لغينه مثال قلمق دور وبشرون
 اشلر نى بلمگينه تنبيه دور (وانه اليه تحشرون) (وبلوكر كم تحقيق اول الله طرفينه
 يعنى الله نك بيورماينه قوبار ولب قايطر سز (ف) (واتقوا فتنة) وصافلانك بر فتنه
 وبلادنكم (لاتصين) اليه يتوشمس اول فتنه (الذين ظلموا) شول آدملر كا كم ظلم
 قلد يلاز آلاز (منكم خاصة) سرلردن خاص اوزلر ينه كنه يعنى بلكه اول فتنه نك شوملمقى
 بارچه كر كا يتوشر ظلم قلعوچيلر غه و ظلم قلمغانلار غه ده (واعلموا ان الله) وبلوكر كم
 تحقيق الله تعالى (شديد العقاب) قاتى عذاب قلوچيدور (ف) (واذكروا اذانتم)
 و ذكر قيلنك اى هجرت قيلغوچيلر الله نك نعمتى شول وقتك كم سز (قليل) آزايد وكر
 (مستضعفون) مكده ده هجرتدن لك مشر كلار آراسنده ضعيف و حور كور و لمش ايد وكر
 يعنى قور قالايد وكر (فى الأرض) يرده (تحافون) مكده ده قور قالايد وكر (ان يخطفكم
 الناس) طونه سز نى تيرلك بلان آدملر يعنى قريش كافر لرى (فاواكم) اورن بيردى
 سر كا مدينه ده (وايدكم بنصره) وقوتلى قلدى سز نى اوزى نك ياردمى بلان (وورقكم)
 ووز قلايدوردى سز نى (من الطيبات) پاك بولغان نر سلردن يعنى حلال بولغان غنيمت لردن
 (لعلمكم تشكرون) شايد كم نعمتلىر ينه شكر قيلر سر لار (يا ايها الذين امنوا) اى
 اچالايين ايمان كيتركن آدملر (لا تحونوا الله والرسول) خيانت قلمانكر الله غه بيورغانن
 قبول قلمايچيه وهم رسولينه خيانت قلمانكر سنتلر ين كچيولك قيلم وبشرون بولغان
 اشلر نى اظهار قيلم (و تحونوا اماناتكم) و بر بر وكر نك آرانكر ده بولغان امانتلار كا خيانت
 قلمانكر (وانتم تعلمون) (وحالانكه سز امانت ايكاندونك بلسز (ف) (واعلموا)
 وبلوكر كم (انما اموالكم واولادكم فتنه) بودور كم سز نك مالونكر و بالالار غر فتنه دور
 (وان الله عنده) و تحقيق الله تعالى قاشنده يعنى الله تعالى نك رضاسنى مالدن وباللردن
 آرتق كورمك (اجر عظيم) الوغ اجر بار دور يعنى ثواب بار دور (يا ايها الذين
 امنوا) اى اچالايين ايمان كيتركن آدملر (ان تتقوا الله) چنانكم صافلانسانكر سز الله دن
 (يجعل لكم فرقا) قيلر سر نك اوچون بر ياردمى (ويكفر عنكم سيئاتكم) و كچه
 سر نك كنهنكر نى (ويغفر لكم) و بارلغار سز نى (والله ذوا الفضل العظيم) (و الله
 تعالى الوغ فضل واحسان اياسيدور (ف) (واذيتكربك الذين كفروا) وايسونكا توشر
 شول وقتنيكم اى محمد يعنى الله نك شول نعمتى بوزوق فكر قلد يلاز سننك حقنكده كافر

آدملر حكمدە كونك
 كوروب مدهنه قىلسەلار
 بوزوق اشلى آدملرنك
 بارچەسى بربولى اول
 حكمنى قوبىلار و بوزوق
 عادت قوتلانر بس آننك
 بازوغى يچمىلرغە دى
 اثر قىلر (جم)
 (۳۰) بوايت كر يمه نك
 ايندورولمكىنه سىب
 بودور كم رسول عليه السلام
 بنى قريظەنى قاماب آلا
 صاح استدىلار و ابولبابەنى
 صاح كسمكىنه استدىلار
 ابولبابە نك مالى و اهل
 عىالى قريظە دە ايدى
 ابولبابار دوقن بنى قريظە
 ابولبابە بلان مشورت
 صورە تيدە چىقق بركانى
 بولر ديدىلار ابولبابە
 بارمغى بلان بوغازىنە
 اشاره قىلدى يعنى بوغازلا
 نرسز ديمك كوك شول
 حالده خيانت قىلدىغى
 بلب مسجدكا كىلدى
 و اوزن مسجد نك برباغانا
 سيمينە باغلاب توبەسى قبول
 بولغانغە قدر تردى (جم)
 (۳۱) اذتمال باركم
 موئمىلر نك كونكلىنە
 كىلە كم اشوبىدر صوغشى
 و اندە برغالب بولمق
 اتفاقيه اشدر بس اول
 حضرتن يشرب مكە
 كافرلر ينە احسان ايدەلك
 بىز نك اهل و عىالەزغە
 ضرر قىلسنلار دىب بس
 اوتكن ايتدە بشرون
 اوغرتق قىلقدن طيىدى
 اللەن و آننك رسولينى

بولغان آدملر (ليثتوك) حبس ايتمك اوچون سنى حبس قلمەغە تىلا دىلار (اويقتلوك)
 ياكە اولتورمك اوچون (اويچر جوك) ياكە بورطنكدن چىقارمق اوچون بوزوق فكر
 قىلدىلار (ويىكر ون) و آلا بوزوق فكر قىلدىلار سىنكا (ويىكر الله) والله تعالى آلا نك
 بوزوق اويلار ينە كورە جزالربورر (والله خير الماكرين) والله تعالى جزا رب
 كوچىلر نك آرتوغراقيدور، نصر بن حارث اوتكن امىلر نك خبرلر وندن بلر ايدى خلقتى
 آردورمق اوچون ايتور ايدى تلامم محمد عليه السلام ايتكان سوز كوكنى من هم ايتور من آننك
 اوچون آننك ايتكن سوزى بارچەسى اوتكانلر نك اوزلر يىدن چىقارغن سوزلرى دىب اللە
 تعالى اول شاقشى نك سوزون باطل قلب ايتدى (واذاتلى عليهم) چان اول نصر بن
 حار يثقە و آنكا ياركانلر اوزار ينە او قولور ايسە (اياتنا) بىر نك آيتلار من (قالوا) ايتورلار
 آلا (قد سمعنا) تحقيق اشدوك بىر سوزنى (لونها) اكر تلاسك بىز (لقلنا)
 البته ايتور بىز (مثل هذا) موننك او حشاشن (ان هذا) ايمسور اشبو سوز (الاساطير
 الاولين) مكر اول اوتكانلار نك حكايىدور يعنى سىز لردايم شونداى سوزلر نى ايتور
 ايد و كز ليكن ايدى كورد و كز كم اشبو سوز اوتكانلر نك حكايىلر ايمسور عذاب نك
 وعدەسى يتوشدى نيتك اوتكن امىلر كا يتوشدى رسول عليه السلام نصر بن بوسوزنى اشدكچ
 ايتدى عذاب سىنكا بولسن بوسوز اللە تعالى نك سوزيدور دىب (واذ قالوا) شول وقتن
 ايتدىلار آلا (اللهم) اى بىر نك الەم (ان كان هذا) اكر بولسە شول قرآن (هو
 الحق) توغرى (من عندك) سىنك طرافىنكمن (فامطر علينا) يادور بىز نك اوزار من كا حجارة
 من السماء) طاشنى كوك طرافىنكمن (واذ اتنا بعد اب اليم) ياكە كىتر بىز كارا نجتك وچى عذابى
 يعنى هر وقت ابو جهل مكە دن چىغب او شبو دعانى كعبە شىرى نك حضورن قىلور ايدى ياكە
 نصر بن حارث ايلە آكا ياركانلار بودعانى قىلدىلار كىرك قابوسى بولسن اوزلرى حقتە قبول
 بولدى (وما كان الله ليعذبهم) وبولدى اللە عذاب قىلغوچى آلاغە (وانت فيهم)
 و حالانكە سىين آلا آراسندە بولغوچى سىن (وما كان الله) وبولدى اللە (معذبهم)
 عذاب قىلغوچى آلاغە (وهم) و آلا (يستغفرون) يارقانمىنى استىرلار ايكىن (ف)
 (وما لهم) و نى نرسە باردور آلاغە يعنى رسول عليه السلام آلا رونك بولمغانكە و يارقانمق
 استمە كانلر يده (اليعذبهم الله) عذاب قلمسە آلا نى اللە تعالى يعنى نى ايند كوكلر نى
 باردور آننك سىبى بلان عذاب كىتر كا (وهم) و حالانكە آلا (يصدون عن المسجد الحرام)
 طيارلر موئمىلر نى مسجد حرامنى طواف قىلقدن (وما كانوا اولياءه) وبولدىلار آلا

اوغرلق قلمانکز دخی
 کافرلار بلان بشرون
 دوسلق قلمانکز بالالرو
 نکرنی ومالرو نکرنی صافلا
 مق اوچون آننک اوچون
 ھجرت قلغانلارننک
 کوبوسی ننگ ایولری
 مکہ دە ایدی اشبو آیتلارده
 سوبندوردی کیله چکده
 دخی فتح موعنملرکا بولر
 دیب واهل عیالونکر کافرلار
 قننده قالمر دیب (جم)
 اف) یعنی الله تعالی ننگ
 عادتی بو طریقه بورکاندور
 اگر بر قوم ننگ آراسنک
 پیغمبری بولسه ھمکا
 عذاب قلمز ایدی وهم
 نیتدرکم بر جماعت استغفار
 بلان مشغول بولسه لار
 عذاب کیلمز بس پیغمبرو
 مز مکہ دە ایدی آلاغه
 عذاب کیلمدی اول رسول
 علیه السلامی مکہ دن
 چغردیلار وموعن بولغا
 نلار هم چتدیلار آلاغه
 عذاب کیلمدی معلوم
 بولدیکم گناه اشلیلرنی
 توبه واستغفار قلملری
 عذابنی صافلامی وکیلما
 ساکی دور (جم)
 ۲) یعنی حقیقتنک عذابنه
 مستحق ایدیلار لیکن
 پیغمبر ننگ آلا آراسنک
 بولغی عذاب کیلمکشی
 توقطاتب ترا ایدی
 وایندی بو حالک طیغوی
 کیتدی وهم قریش
 جماعسی اورلرون حضرت
 ابراهیم ننگ اولادیمز دیب
 فهم قلب کعبه ننگ اختیاری

اول مسجد حرامتنک ولیلری یعنی مسجد حرامغه تیوشلی بولمیلار وین مسجد حرامغه ولی
 وتیوشلیمز دیلار (ان اولیواہ) توکلدور مسجد حرامغه تیوشلی واختیاری لور (الاله تقون)
 مکر تیوشلی واختیاری بولغانلر شریکک قیلودن وعذابدن صافلانغانلاردور (ولکن
 اکثرهم) ولیکن آلارننک کوبی (لا یعلمون) انی بلنلار یعنی اول قریش جماعسی
 اورلرون حضرت ابراهیم ننگ بالالریمز دیب فهم قیلب بر مسجد حرامغه اختیاری مز
 دیلار (ف) وما کان صلاتهم (وبولمدی آلارننک نمازی (عند البیت) کعبه ننگ
 یاننده (الامکا وتصدیة) مکر آواز قیلیمقدور وقول اورمقدور یعنی اوشبوردن باشقه
 بولمدی (فدوقوا العذاب) بس طادونکر عذابنی ای کافرلار (بماکنتم تکفرون)
 اورونکر ننگ کافر بولماقنکر ننگ سبب بلان نفل قیلندی کم کافرلارننک قایسی سی ننگ
 عادتلری ایدی ایردن وخاتوندن بالانغاچ کیلب طاوش قیلب وقوللارون صوغب
 طوای قیلورلار ایدی وایتولدیکم رسول علیه السلام نماز قیلغانده یانکلوشدور مق
 اوچون قیلورلار ایدی دیب (ان الذین کفروا) تحقیق شونداین آدملر کم کافر
 بولدیلار (ینفقون) خرج قیلورلار ایدی (اموالهم) اورلری ننگ ماللارون یعنی
 احد کوننک (ایصدوا عن سبیل الله) آدملری الله تعالی بولندن ورسول علیه السلامغه
 ایارمکدین طیمق اوچون (فسینفقونها) دخی اول ماللرون آلاخرج قلاچقلردور (ثم
 تکون) موندین صونک بولور اول خرج قیلولری (علیهم) آلا اورزینه (حسرة)
 تلا کانلری بولماغانی اوچون قایغوا وا کنج (ثم یغلبون) موندین صونک اشنک اخیر
 مکشی فتح قیلیمق کوننک جیکولب خور بولورلار ایتولدیکم بدر صوغشندن صونک ابوسفیان
 احد صوغشی اوچون ایک سنک کشی یال بلان توتب آلاغه کوب مال صرف قیلور ایدی
 آننک بلان صوغشده بر کابولمق اوچون الله تعالی بو آیتنی ایندوروب آلارننک نفقه لاندور
 مکلرون خبر بردی (والذین کفروا) وشونداین آدملر کم کفرلار یکن ثابت بولدیلار
 (الی جهنم بحشرون) جهنم اورزینه سورولار (لیمیز الله الحیبت من الطیب) آیرمقلق
 اوچون الله تعالی بوروقلرنی پاکدن یعنی کافرلارنی مؤمنلردن آیرمق اوچون کافرلارنی
 مؤمنلردن آیرمق اوچون کافرلارنی جیکولمش قیلور (ویجعل الخبیث بعضه علی بعض)
 بوروقلر ننگ بعضیسن بعضیسنه ضم قیلب یعنی قوشب (فیرکم جمیعاً) توبلار
 آلارننک بار چه سنی (فیجعلہ فی جهنم) بس کروترا آلارنی جهنم اچینه (اولئک) اوشبو
 جماعت (هم الخاسرون) آلار دور اورلرینه زبان قیلغو چیلر (ف) (قل للذین کفروا)

نلرني كعبه كا كيلمكدن
 طيد ييار الله تعالى بيورد
 يكم ابراهيم ننگ اولادندن
 هر ادمك كفرلكدن
 وبوز وقلقدن صاقلانسه
 اختيارلق آننگ حقيدر
 انصافسز لار ننگ حتى
 ايمسدور آننگ اوچون
 ابراهيم بر آدمدن خوش
 بولس آنى كعبه كا قوميسلر
 كافر لرنى حضرت ابراهيم
 سوييس كعبه آلاز اختيار
 يده بولمس (جم)

(اف) اشبو مثالدر شول
 كشي ننگ حالينه بر نرسه
 استهسه آرزولسن ياكوب
 بولسن آنى يوق قيلر
 بوتلاي يعنى الله تعالى
 اقرون اقرون اسلام
 دينن قوتلى قيلر وكافر لار
 چانلرون وماللرون اشبو
 آراده صرف قيلر لار اول
 آدملر كفرلكده بولر لار
 آلاز ننگ بارچه سى
 طويلنب جهنده جيولر لار
 (جم)

ايتكل اي محمد كافر بولغان آدملر كا (ان بنتهوا) اكر طيولسه لار يعنى الله غشريك قيلودن
 ورسول كاد شماناق قيلودن (يعفراهم) يار لاقنور آلاز ننگ (ماقدسلنى) اوتكان كنهلر لى
 (وان يعودوا) واكر قايتسه لار يعنى پيغمبر كادوشمانلقغه وكفرلكاينه قايتسه لار (فقد
 مضت سنت الاولين) بس تحقيف اوندى اوتكلر ننگ بولى يعنى اوتكان امتلر
 پيغمبر لرى اوزرينه جيولب يمانلق قيلمه غه قصد قيلد ييار اخير لى حال پيغمبر لرى ياردم
 لنش بواب آلازنى هلاك قيلدى بو جماعتلر هم شولر وشده عذابنى كوتسلر البته بولور
 (وقتلوهم) وصوغش قيلونكز اى مسلمانلر كافر لار بلان (حتى لا تكون فتنة) شول
 وقتقه چه كم بولمسن هيچ بر فتنه يعنى كفرلك كوچايمكى (ويكون الدين كله لله) وبولسن
 دين ننگ بارچه سى الله اوچون يعنى الله تعالى نى بر ديمك بولسون (فان انتهوا) اكر كير لى قايتب
 كفرلكدن طيولسه لار يعنى مسلمان بولسه لار (فان الله) بس تحقيق الله (بما تعملون بصير) (ج
 اول اشنى كم اشلر لار آلاز كور كوچيدور ايند كولكلر ينه ايند كوچ ابر كوچيدور (وان تولوا) واكر
 ايماننى قبول قيلودن يوز قايتارسه لار (فاعلموا) بس بولونكز (ان الله) تحقيق الله تعالى
 (موليكم) ياردچنكز دور (نعم الهولى) حق تعالى نى خوش ياردچيدور (ونعم النصير) (ج
 ونى بحشى نصرت بر كوچيدور يعنى كافر لار بلان صوغش قيلنك شول وقتقه چه كم بوز وقلق
 قالماسن يعنى كافر لار ننگ كوچى بئسن خلقنى ايمانغه كيلمكدن طيماغه كوچلرى قالمسن *
 (واعلموا) (وبلنكر كم) انما علمتم) بودور كم تحقيق مالكم آلدونكز كافر لاردن
 يعنى كافر لاردن كوچ بلان آلمان مال غنيمت دور (من شىء) هر بر شى ديب آتالغان
 نرسه دن حتى بب بولسه ده (فان لله خسه) بس الله اوچون دور آننگ بئشن بر لى (وللر سول)
 دشى آننگ پيغمبر لى اوچون دور (ولدى القرى) ودشى پيغمبر ننگ يقين لرى اوچون دور
 يعنى پيغمبر ننگ يقين لرى هاشم ننگ وعبد المطلب ننگ بالالر يدور (واليتامى) آتلىرى
 اولب يتيم قالغان بالالر اوچون دور (والمساكين) مسكين لار اوچون دور يعنى فقير لار
 اوچون دور (وابن السبيل) واسلام اهلىندن مسافر بولب قولنده بر نرسه سى بولمغانلار
 اوچون دور اكرچه بورطنده مالى بولسه ده بلك تپوش علماننك كويسى بو اورونده
 لله ديب الله تعالى ننگ اسمن ذكر قيلمق مباركلك اوچون دور ومدكور بولغان بئشن
 بر اولوشى حضرت ننگ حياتندن صونك امام اعظم قاشنك رسول اكر منك ويقين لرى ننگ
 الوشى ساقط بولب بئشن بر اولغان قالغان اوچ جماعتكه تقسيم اولنور وليكن حضرت ننگ
 يقين لرى ننگ فقير لرى مسكينلر كاكور لار (ان كنتم امنتم بالله) اكر بولسه نكز ايمان

(۱) شاه ولی رحمہ اللہ
 ابتدی غنیمت مالی بش
 اولوش بولوب بولمک کیرک
 مذہبلر ننگ اختلا فینہ
 توغری بولغانی کوک
 اللہ تعالی پیغمبر ومن علیہ
 السلامغه یاردم قلب کافرلار
 اوزارینه غالب قلدی واللہ
 تعالی قوتلیدور کیله چکده
 کوب فتحلر سر کابور
 معلوم بوله کیم صوغش
 بلان کافرلار دن آلتغان مال
 غنیمت مالیدور آننگ
 بشدن بری اللہ اوچوندور
 ورسول علیہ السلام ننگ
 صرف قلہ ائی اوچوندور
 آننگ اوچون اوزی ننگ
 خرچلری بار دور و یقین
 لری ننگ و محتاج بولغان
 مسلمانلر ننگ حقیقدور و اول
 ذکر قلغان خلقلر حاجتلر
 ینہ صرف قیلار و اول مالکم
 مسلمانلر آئی کافرلار دن
 صاح بلان آلدیلار اول
 مالنگ بارچه سی مسلمانلر
 ننگ حقیقدور بس غنیمت
 مالندن دورت الوش
 قالدی صوغش قلوچیلر
 ننگ و عسکر ننگ حقیقدور
 آلا رغه بولونر آتلی غه
 ایکی اولوش و جایا وارینه
 بر اولوش بیر لور (جم)
 (۲) قریبش کافرلاری
 اوزاری ننگ کاروانلری
 ننگ یاردمینه باردیلار
 وسن ای مسلمانلر کاروانی
 تالامق اوچون کلکان
 ایدونکر و ان قولونکر غه
 کرمدی و ایکی عسکر ننگ
 هر بروسی بر مید آننگ

کیتور کوچی اللہ تعالی غه یعنی اللہ تعالی بشدن بر وسنی مذکورلار کا دورت اولوشن سر کا
 قیلدی ایمان کیتور کوچی بولسه نکر اللہ غه (وما انزلنا علی عبدنا) و قولمن محمد علیہ
 السلامغه ایندور کان قرآنغه و فرشتهلر اینیکینه و یاردم قیلما نگر غه (یوم الفرقان) حق
 باطلدن آیرولغان کونده اول بدر صوغشی ننگ کونیدور (یوم التقی الجمعان) اول
 کونده اسلام اهلی بلان کافر اهلی بر برینه یولو قش ب چیلدی لار یعنی ایمان کیتور سه نکر
 شونکار کم بدر کوفی مسلمانلر غه یاردم و نصرت ایندی (والله) اللہ تعالی (علی کل شیء
 قدیر) هر نر سه اوزرینه کوچی بیکوچیدور بس کوچی بتار آ ز جماعتنی کوب جماعتکه
 نصرتی قیلما غه (ف) (اذ انتم بالعدوة الدنيا) ای مسلمانلر یاد قیلنک شول وقتنی کم سن
 مدینه کایقین بولغان قوملی و صوسوز اورنده ایدونکر (وهم بالعدوة القصوی) اول کافرلار
 مدینه دن یراق محکم وصولی اورنده ایدیلار (والرکب اسفل منکم) آطیلر یعنی کاروان
 سر دن بیک توبانده ایدی یعنی دینکر ننگ چتنده بولوب قوتده ایدیلار (ولو تو اعدتم)
 اکر بر بر ونکر بلان صوغشقه وعده قیلوشقان بولسه نکر (لاختلفتم) صکره قریشننگ
 کوبلوکن و کوچیلرکن کورکانکر ده آلا رننگ هیبتندن البته خلا فلقی قیلور ایدونکر (فی المعاد)
 وعده نکر ده (ولکن) ولیکن وعده سن همان سر لری دشیمان بلان جیدی (لیقضی الله)
 اللہ تبارک و تعالی حکم قیلیمق اوچون (أمرأ) بر اشنی کم (کان مفعولاً) اول اشننگ بارلقغه کلمکی
 واجب بولدی اول اش موئمئلر ننگ نصرته بولمغیدور (لیهلک من هک) کفر لک بلان
 هلاک بولغانلار ننگ هلاکی ظاهر بولسن اوچون جیدی (عن بینة) دلیل ظاهر بولغاندین
 صونک (ویحی من حی) و ایمان بلان تر و کلک قیلغانلار ننگ تر و کلکی قالسن
 اوچون (عن بینة) دلیل ظاهر بولغاندین صونک یعنی کواه بلان کور و نکاندین صونک
 اول دلیل و کواه بدر صوغشی ننگ واقعه سیدور هر کم بدر ده بولغان علامتنی کوردی آندین
 صونک اولدی یا که سلامت قالدی آکعدر و بهانه یوقدور هلاکدن دیمکی کفر لک کادا بییق
 قیلقدور و تری قالمق دیمکی مسلمان بولمقدور (ف) (وان الله) و تحقیق اللہ تعالی
 (لسمیع علیم) موئمئلر ننگ و کافرلر ننگ سوزون ایشتکوچیدور و حاللرون بیکوچیدور
 (اذیریکهم الله) آننگ اوچون کم اللہ تعالی کورستدی سنکا (فی منامک) یوقنکه
 یعنی توشنکنک (قلیلاً) مشرکلر فی آزی قیلوب (ولو اریکم) اکر کورستسه ایدی سر کا
 ای صحابهلر (کثیراً) کوب (لفشتم) البته سن قورقار ایدونکر (ولتناز عثم
 فی الامر) و بر بر ونکر بلان صوغش اشنده قتر و شر ایدونکر (ولکن الله سلم)

ولیکن الله تعالى سلامت قیلدی سزنی قوروقیاقدان (انه) تحقیق الله تعالى
 (عَلِيمٌ) بلیکویچیدور (بذات الصدور) کونکلرده بولغان نرسه لر نی
 (واذیریکومهم) شول وقتده کم کورستدی سز لارکا آلر نی (اذالتقیمتم) شول
 وقتده کم بولقدونکر سز (فی اعینکم) سز ننگ کوزلر ونکرده (قلیلا) آز بولوب (ویقلکم)
 کورستدی سز نی (فی اعینهم) آلر ننگ کورنده آز بولوب (لیقضی الله امرا) تقدیر قیلنغان
 اشنی حکم قیلیمق اوچون یعنی اسلام اهلنی عزیز و کوچلی و کفر اهلنی خور و ذلیل قیلیمق دور
 (کان مفعولاً) اول اشننگ بولمغی واجب بولدی تقدیرده حکم بولماغی اوچون (والی الله) الله
 تعالی جانینیبه (تر جمع الامور) قایتار ولمش بولور بارچه اشلر (فی) یاغیها الذین
 امنوا (ای ایمان کیتورکان آدملر) اذالتقیمتم فته) چانکم اوچر اسانکن بر جماعتکه یعنی
 کافرلردان سز ننگ بلان صوغش قیلمهغه جهد قیلنغان عسکرکا (فانتبوا) بس اولدور شوده
 ثابت ومحکم بولوب یوز قایتار منکر (واذکروا الله کثیراً) و ذکر قیلونکر الله تعالی نی
 کوب (لعالمکم تفاحون) شاید کم سز قوتولور سز الله تعالی ننگ عذابندن یعنی
 اگر الله تعالی دن یاردم استهسه نکر ظاهرده بولغان سبیلردن یعنی قرالاردن و کوچدن
 توکلدور دینده استقامت قیلیمق والله تعالی نی کوب ذکر قیلیمق وامر قیلغوچیلر ننگ بیور
 غانیغه قبول قیلوب ایبارمک ومسلمانلر ننگ اید کوب بولغان مشورتلریده برسورده بولوب
 ایبارمک تیوشدور (واطیعوا الله ورسوله) الله تعالی ننگ بیورغانن ورسولی ننگ بیورغانن
 قبول قیلنک لار (ولا تنازعوا) و بر و ونکرکا خلافتق قیلوب چقر و شمانکن (فتفشلوا)
 بس اول صورتده قورقوچی بولور سز (نصرت بالصبا) حدیثی بیان قیلنغانغه خلافت
 بولور (و تذهب رجکم) بس کیتر سردن نصرت چیلی یعنی اشنکر ننگ آلفه بارمغی
 آرطقه ایلان بولتکر قایتور (واصبروا) الله صالغی اوچون صبر قیلونکر (ان الله) تحقیق
 الله تعالی (مع الصابرين) صبر قیلغوچیلر بلان برکادور (ولا تکونوا) و بولمانکن
 (کالذین خر جوا) شوندا این آدملر کویچقدیلار آلار (من ديارهم) اوز بیورتلاریدن
 (بطراً) تکبرلک و غرورلق بلان (ورتاء الناس) و اوزن آدملرکا کورستمک
 یوزندن (ویصدون) طیارلار آدملر نی (عن سبیل الله) الله تعالی ننگ یولندن (والله)
 الله تعالی (بما یعلمون محیط) آلار قیلنغان اشلر نی بلیکویچیدور وجزالرون برکویچیدور
 (واذ زین لهم) شول حالنی یینه یادونکا کیتر کورکم کورستدی اول کافرلرکا (الشیطان
 اعمالهم) شیطان رسول علیه السلامغه دوشبان بولمقلریده اشلرون (وقال لأغالب)

چهنده چیلدی بلار کر وان
 ننگ اوتکان خبری اول یار
 دمغه کیانکلر کایتوشمدی
 اشبواش الله دن بولدی
 صوغش قلب مسلمانلر
 قوت تذبیلار و کافرلار
 چینکولدیلار اکر سز لر
 قصد قیلوب آلا رغه بارسه
 اید وکر اشبو وفتح کایتوشس
 اید وکر اشبو وفتح کایتوشس
 صونک رسول علیه السلا
 مننگ توغر ولقی کافرلارکا
 بلندی اولکانلر یقین قلب
 اولدی وتری قالغانلار
 بلدیلار کم اشبو توغری
 بولغان پیغمبر دور الله
 تعالی ننگ موعمنلرکا یاردم
 کافرلارکا معلوم بولوب ملزم
 بولدیلار (جم)
 (اف) اول حضرت علیه
 السلام یقوسیده کافرلار نی
 آز کوردی وینه مسلمانلر
 صوغشقه حاضر بولوقلر
 یده کافرلار نی آز کورد
 یلارحتی ابن مسعودرضی
 الله عنه یاننده بولغان
 آدمغه دوشمانومز یتمش
 کشی قدر کورونادور
 دیدی اول آدم دخی یوزکا
 یقین کمان قلام دیدی
 امانتوقز یوز ایلیلی کشی
 ایدی وهم دوشماننگ
 کوزینه اسلام خلقی
 آز کورونوب ابو جهل
 لعین عسکرینه بلار بلان
 صوغش ایتیمک بلار نی
 طوتوب ییلار بلان باعلیق
 دیدی صوغشقه کر وشدو
 کده الله تعالی مسلمانلر نی
 یکی اولوش کورساتب

کافر لار صنف خور بولدیلار معلوم بولسنگم حضرت علیہ السلام توشی توغری ایدی آنک اوچون کافر لار دن کفر لیکه اولا چکاری بیگ آز ایدی وکوبی شرفی اسلام بلان مشرفی بولغانلر ایدی (جم)

ایتدی شیطان یوقدور هیچ اوستن وغالب بولغان (لکم الیوم من الناس) سرننگ اوچون بوکونک آدم لردن (وانی جار لکم) و تحقیق مین قلفوچیمین سرکا یعنی شیطان ایتدی قریشننگ کافر لوینه مین سر لار کابنی کنانه طرفندن وعده قلام ضرر کیلماسلکینه دیب (فلما ترأت الفتنان) بس چنانکم یوز وکه یوز کور وندیلار ایکی جماعت (نکص علی عقیبه) دوندی شیطان ایکی اوکچہسی اوزرہ یعنی آرقہ طرفینہ (وقال) ایتدی شیطان (انی بری) تحقیق مین بر دوم ویراق بولدوم (منکم) سرن دن دیب (انی) تحقیق مین (اری) کورادور من (مالا ترون) شول نرسہ فی کم سز آئی کور میسر یعنی اسلام عسکر ینہ اینکان حضرت عزرائیلنی و حضرت میکائیلنی کوردی (انی اخاف الله) تحقیق مین الله دن قورقادور من (والله شدید العقاب) والله ننگ عذابی قور قماغانلر غه قاتیغ دور (فی) (اذ یقول المنافقون) شول وقتده کم ایتدیلار مدینہ ده بولغان منافقلر (والذین فی قلوبهم مرض) وشول آدم لکم بار دور آلار ننگ کونکلر وندہ شیک وشبہه یعنی بدر واقعہ سنده منافقلر و ایمانلر یدہ شیک قیلغوچیلر ایتدیلار (غرو هؤلاء دینهم) آلدادی اول مسلمانلری آلار ننگ دینی آننگ اوچون کوچلار نده بولمغان اشکده اوزارون صالدیلار دیب اسلام اهلی اوج یوزدن آز آرتق کشی بولوب کافر لار کوب قرق اللی منک کشیک یاقین بولمغیدن الله تعالی جوابیده ایتدوردی (ومن یتوکل علی الله) وهر کم توکل قیلسه الله تعالی غه (فان الله عزیز) بس تحقیق الله تعالی غلبه قیلغوچیدور اوزینہ صغونغانلر غه نصرت برور (حکیم) اشلری بیگ حکم دور خور قیلما س آننگ اوچون عقلدن یراق بولبعقل یتشمکان نرسلری حکمتی بلان قیلور اول سوز لرنی منافقلر مؤمنلرننگ صوغشک یورا کچیلک قیلب یکتلکرون کوروب ایتدیلار الله تعالی ایتدی بو آلدانوا توکل دور بلکه توکل دور دیب (ولو تری) اکر کور سنک ای کور وچی عجبکده قالور سنک (اذ یتوفی الذین کفروا) چنانکم فرشته لر آلور کافر لرننگ جاننی (یضربون) اور ولر اچوقمار بلان (وجوههم) آلار ننگ یوزینہ (وادبارهم) وآرقه لرینه (ودؤفوا) وایتورلار تاتونکر (عذاب الحریق) کوی دور کوچی ویاندور وچی عذابنی دیب (ذک) اوشبو عذاب ننگ بولمغی آلاغه (بما) شول اشلری سببی بلاندور کم (قدمت ایدیکم) اللک قیلب ییماردی سرننگ قوللار وکنز (وان الله) تحقیق الله تعالی (لیس بظلام للعبید) ایمسدور ظلم قیلغوچی قوللرینہ (کذاب آل فرعون) بو کافر لار ننگ عادی فرعون قوم ننگ عادی کوکدور (والذین من قبلهم) وآلار دن اول اونکان لرننگ عادی کوکدور

(فی) روایت قیلندی قریش مکده دن چغب بنی کنانه یقینده کیلکانک آلار ایله آرلرنده صوقلق بولمغیدن کیری قایتیق تلادی ابلیس کنانه باشلوغی سراقه بن مالک صورته تینه کروب آلاغه صوغشده بار ننگ کیتنگ من بنی کنانه دن سزکا ضرر کیلماسلکینه ضامنن و سزکا بولداشلق قلام دیدی آلار بلان بدرکا کیلب ملکر ننگ اینماکن کورکانک چاقمق تلادی شول حالک حارث بن هشام بلان قول قواغه بر مشلر ایدی حارث ای سراقه بو حالده بزنی تاشلب قایه کیترسن دیدی ابلیس هشام منک کور کابینه قولی بلان اوروب آیت کریمه ده بولغان بز منکی وفرشته لرنی کورکانن سویلدی اندان صونک صغنانلر ونا سن بز ننگ صمناقر غه سبب بولدنگ دیب سراقه غه خبر کوندور دیلار سراقه فی قصد وکنزنی بلدوم و فی صمناقونکر نی بلدوم دیب انط ایچک سراقه صورتنده ابلیس ایکانن بلدیلار (جم)

(۱) آلار بنى قريضة
 جهودلى دور حضرت
 بلان عهد قلمشلىر ايدى
 حضرت نذك دوشمانلىرىنه
 ياردم قلمسقه بدر كوندنه
 مشركلار كافرلار كياردم قلب
 وعافى اونتلوق ديديلار
 ينه حضرت عليه السلام
 آلار بلان اشبو طريقه
 عهد قيلدى خندق
 واقعه سنده يته بوزديلر
 (جم)

(كفر وا) آلارنك عادتى بودور كافر بولديلار (بايات الله) الله تعالى نذك آيتلر يته
 (فاخذهم الله) بس توتدى الله تعالى آلارنى عذاب بلان (بذنوبهم) كناهلرى سببلى
 (ان الله) تحقيق الله تعالى (قوى) قوتلبدور (شدب العقاب) قيتيدور عذابى
 هيچ آدم عذابنى كيشر مكا كوچى يتمس (ذلك) شول عذابكم آلارغه بولدى (بان الله)
 اول سببدن كم الله تعالى تحقيق (لم يك) بولدى (مغير انعمه) اور كار تكوچى فضل بلان
 بركن نعمتلرون (انعموا) بردى اول نعمتلرنى (على قوم) بر قوم اوزرينه (حتى
 بغيروا) شول وقتقه چاقلى كم اور كار تديلار آلار (ما بانفسهم) شول حالنى كم آلارنك
 ذاتنده بار ايدى يعنى اورلرى نذك طبيعتنده بولغان ايندكولك حالنى يمانلق حالينه
 شكر قيلونى الله نذك نعمتينه كفرانلق قيلوغه وايد كولكنى كناهغه آلوشتر ديلار (وان
 الله) تحقيق الله تعالى (سبيع عليهم) اشتكويچيدور و بلكويچيدور يعنى كونكل بولغان
 حالنى آلشتر مقنى قدر اعتقادنده و نيتنده بولغانى تبديل بولمه سه الله تعالى آلاردن نعمتى
 آلمس اكر اعتقادلرون اور كار تسه لار الله تعالى دخى نعمتى اور كار تر (كذاب ال فرعون)
 بو كافر لارنك عادتى فرعون قومى نذك عادتى كوكدور (والذين من قبلهم) و آلاردن اول
 اوتكارلارنك عادتى كوكدور كم (كذبوا) يالغانغه طونديلار (بايات ربهم) اورلرى
 نذك ريبلىرى نذك آيتلارونى (فاهلكناهم) بس هلاك قيلدوق آلارنى (بذنوبهم) كناهلرى
 سببى بلان (واغرقتنا لفرعون) قلمز درياسينه باطردى بز فرعون نذك ايارچنلرون
 (وكل كانوا) هر بر جماعت غرق بولغانلردن و قريش كافرلىرىدن بولديلار (ظالمين)
 بوزوق اشلىر قىلب اورلرىنه ظلم قيلغوچى (ان شر ال دواب) تحقيق كيم حيوانلارنك
 بيك ياورلورى (عند الله) الله تعالى قاشنده (الذين كفروا) شول آدملردور كم كفرلر
 دا يچيلىقده بولديلار (فهم لا يؤمنون) بس آلار ايه تغه كيلمزلار (الذين) كافر
 بولغانلاردن بر نيچيسى شول آدملردور كم (عاهدت منهم) عهد قلدنك سمين آلار بلان
 (ثم ينتقضون عهدهم) موندن صونك وعدهلرون بوزلار (في كل مرة) هر بر مرتبه ده
 (وهم) و آلار (لا يتقون) وعدهلرون بوزمقندن صاقلانمزلار (فاماتة ففهم في الحرب)
 اكر بو عهدلرون بوزغانلرنى صوغشده طوغرى كيلب ظفر وقوت ناپسنگ (فشردهم
 من خلفهم) بس طارقاب آلارنى اولتورمك و حورلامق سببى بلان آير اول آدملر نيكم يعنى
 كافرلرنى كيرك مكه اهلى بولسن كيرك باشقه اولسن آلارنك آرتنده دور يعنى آلارنك سنا
 صوغشده چيولماقلرون آير قاتى اولتورمك بلان اولتوروب آرطلرنده بولغانلر قورقب

(۱) اکر مسلمانر
 کافرلار بلان صاح قیلسه
 آندان صونک کافرلار
 عهدنی بوزوب خیانت
 قیلسه لار سزلار دخی
 آلارنی بلدور ما بچہ آلا
 بلان صوغش قیلنک
 واولتورونک یا کہ کافرلار
 خیانت قلمدی لار لیکن
 خیانت قلمتنی قصد قلسه
 لار آلارغہ بلدوروب
 آندن صونک آلا بلان
 صوغش قلب جواب بیرو
 نکلار تا کم شلتنه کیلماسن
 سز کلبو صورتده اصلایمان
 عهدک یوقدور (جم)
 (۲) یعنی صوغش
 قرالاریدن اوق آتقی
 وملطق کوک حضرت
 عامر بن عقبه رضی اللہ عنہ
 ایتدی حضرت رسول علیہ
 السلام دن متبر اوستنده
 اشتدوم ایتدی (الان
 القوة الرمی) دیب یعنی
 بلونکر قوت اوق آتمخیدور
 علماننک بعضسی ایتدی لار
 کوب اوق آتقی باشقه
 قرالاردن فایده لیدور
 دیب (جم)
 (۱) اللہ تعالی صوغش
 اوچون اسبابلر حاضر
 قلمقغه کوچ یتکن قدرلی
 امر ایتدی وقرالارننک
 کلیسی قوت ننگ آستینه
 کرور و آلارنی حاضر لاقغه
 صوغش یولننکی مال صرف
 قیلر همه سی اینکوا عمللر
 تراز وسینه قیامت کوننده
 قویوار اللہ تعالی بیوردیکم

هیچ آدم سنکا باطر چیلق قلماس آلا حالیدن عبرت آلب (لعلهم) شاید کم آلا
 (بذکرون) اول قورقوبلان فکر ایلاب عهدلرون صدورون صاقلانرلار (واما
 تخافن) اکر قورق سنک سین (من قوم) سننک بلان عهد قیلشنان قومدن (خیانته)
 عهدلرون صدور مغیدن خیانت قلماقلر وندن یعنی عهدلرون صدور مقده خیانت
 علامتلرون بلب (فانید الیهم) بس صالحل آلار جانبینه عهدلرون بوز ماقلقنی
 یعنی صوغشدن اول بلدور آلارغه (علی سواء) بر یول بلان هر ایکی طرف
 عهدنی صدورونی بلوده برابر بولاسن (ان الله) تحقیق الله تعالی (لا یحب الخائنین)
 سویمز خیانت قلوچیلرنی یعنی هر ایکی طرف بردای بوله سن عهدنی بوزنق شلتنه سی
 سرکا کیلمه سن (ف) (ولا یحسبن الذین) وکمان قلماسنلر شوندا این آدملر کم
 (کفروا) کافر بولدیلار (سبقوا) اوتدی لار یعنی قوتولدی لار دیب بز ننگ
 عذابمزدن کارپی کیتب (انهم لا یعجزون) تحقیق آلار عاجز قیلا آلمسار برنی عذاب
 قیلون (واعذوا لهم) حاضر قیلونکنز ای مسلمانلر اول کافرلار اوچون (ما استطعتم من
 قوة) شول نرسلرنی کم کوچونکنز بتار قوتلی لکن (ومن ربنا الخیل) دخی الله تعالی
 یولنده باغلانغان اطرنی حاضر قیلونکنز (ترهبون به) قورقوتنک بولار بلان (عدو
 الله) الله تنک دوشماننی (وعدوکم) اوزونکنرننک دوشماننکنزنی آلامکه کافرلر یلدور
 (واخرین) باشقه کافرلارنی (من دونهم) آلا رن باشقه لر یعنی مکه کافرلر یدن باشقه لر
 (لا تعلمونهم) بلور سنز آلارنی (الله یعلمهم) الله تعالی بلور آلارنی یعنی آلا منافق لردور
 (وما تفرقوا من شیء) شول نرسکم خرج قیلور سنز آنی کیرکنز نرسه دن اولسن (فی سبیل
 الله) الله تعالی یولنده (یوف الیکم) تمام بیورلور سرکا یعنی آنتنک ثوابی (وانتم لا تظلمون)
 و سزلار ظلم قیلنمش بولمس سنز (ف) (وان جنحوا) اکر کونکل ایتسه لار (للسلم) صاح
 قیلمه غه اول کافرلار (فاجنح لها) سین هم کونکل ایت صاح جانبینه اوشبو بیورمق مباحلق
 اوچوندور والله اعلم (وتوکل علی الله) و اشلارونکی طابشر الله تعالی اوزرینه (انه)
 حقیقته الله (هو السميع العليم) اولدور ایشتنک کوچی کافرلرننک سوزون ونیتلرون
 بلک کوچی یعنی کونکلر و ننگ صوغش بولب حیله بلان صاح بولسه الله تعالی آنی بلور و جزاسین
 برور (وان یریدوا) اکر تلاسه لر آلا یعنی صاح قیلون دنوب صوغش قیلمانی بلان
 (ان یجدعواک) سنی آلامقنی (فان حسبک الله) بس تحقیق یتاچکدور الله سنکا (هو
 الذی) اول الله (ایدک) قوت ونصرت بردی سنکا یعنی فرشته لر بلان (بنصره)

شول صوغش اسبابلىرى
كافىرلارنى قوزغىتىپ اوچۇ
ندۇر بولمەسە شولاي
بىلىنىشكۈم فتح اسباب
بلان بولۇپ دىپ فتح وباردم
الله تەئالى نىڭ ياردىم قىلغى
بلان دور (جۈم)

(۱۴) ايدىلدىكىم بو آيت
كۈر بىمە خىزىت رسول نىڭ
خاطر ون قوتلامك اوچون
بدرده صوغشىدىن لك
ايندى و بىر روايتك اوتوز
اوچ ايز و التى خاتون
مسلمان بولغاندىن سونىڭ
عمر رضى الله عنى اسلامغا
كىلىمك ايله قورق بولۇپ
بو آيت ايندۇر وىلى
(۱۵) شول وقتك رسول
عليه السلام مەنبە ۶۸ نۇرە كا
تشرى قىلدىلار صوغشقا
صلاحىتىل بولغان آدملىرىنى
صىلايدىلار لكى يوز كىشى
بولدى بارچەسى شادلاندى
يلار موندن سونىڭ كافىر
لارن اصلا قورقماغىن
قالدى دىپ اندان
سونىڭ اشبوايت ايندىر
لدى (يا ايها النبى)

(۱۶) يعنى الله تەئالى نىڭ
قدراتىن بىلىسار و ثواب
بىرلىك بلان وعدەسىمە
اشانىشسار مۇمىنلار بارغە
اشاناب اولدىن قاچماسلار
شاهولى رحمة الله ايندى
بو آيت مەسوخ بولۇپ
اوزلىرى قدرلى ايكى
بولغان كافىرلار قارشوستىدە
ثابت بولۇپ واجب بولدى
(جۈم)

اوزى نىڭ ياردىمى بلان (وَبِالْمُؤْمِنِينَ) مۇمىنلار بلان يعنى نصرت بىر كۈچى صحابىلەر
بلان (وَالْقَبِيحِ قُلُوبِهِمْ) اول صحابىلار نىڭ يعنى اوس و حىزىج جاھلىيت زمانىدە يوز
يكرمى يىل آرا لارىدە اولتوز و شىمك و دوشمانلىق بار بولۇپ مەھت و الفتكىنى صالح بىرى
برلان بىر جان كوك بولدىلار (لَو انْفَقْتَ) اكر سىن خىرچ قىلسىڭ ايدى (مَا كُنَّا الْاَرْضَ
جَمِيعًا) بىر يوزىدە بولغان مال لارنى و نرسىلارنى بارچەسەن (مَا الْفَتْحُ) مەھتلى و الفتلى
قىلمىغە كوچنىڭ يىتمىس ايدى (بَيْنَ قُلُوبِهِمْ) آلارنىڭ كوئىكلىرىنىڭ آراسىنى (وَلَكِنَّ اللَّهَ
لِيَكُنَّ اللَّهُ تَعَالَى (الَّذِي بَيْنَهُمْ) اوزى نىڭ كەمل حكىتى بلان آلارنىڭ كوئىكلىرىن مەھت
و الفتلى قىلدى (أَنَّهُ) حقىقتە الله تەئالى (عَزِيزٌ حَكِيمٌ) كوچدە كەمل دور و تلاكىدىن
حكمت بلان اش قىلغۇچى دور يعنى عرب قومى آراسىدە هر وقت دوشمانلىق و كىنە بار ايدى
و بىرى بىرى نىڭ قاننى اچمك تىلار لار ايدى آندىن سونىڭ رسول عليه السلام سببى بلان
بىرى بىرى بلان دوست و اتفانقە بولدىلار (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) اى شوندا بىن پىغىمبەر (حَسْبَكَ
اللَّهُ) بىترىسنىڭ الله تەئالى (وَمَنْ اتَّبَعَكَ) و اول آدملىرىغە بىتارىكم اباردىلار سنىكا (مَنْ
الْمُؤْمِنِينَ) مۇمىن بولغان آدملىرىن (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) اى آندا بىن حرمتلى بولغان
پىغىمبەر (حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ) قىز دورىغىل مۇمىنلارنى (عَلَى الْقِتَالِ) صوغش قىلىق اوزرىنە
(أَنْ يَكُنْ مِنْكُمْ) اكر بولسە سىلردىن (عَشْرُونَ صَابِرُونَ) يكرمى آدم صىر قىلغۇچى
(يَغْلِبُوا) غالب بولۇرلار يعنى كوچلىرى بىتار (مَائِثِينَ) ايكى يوز آدملىك يعنى كافىرلارن
(وَأَنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مَادَّةٌ) اكر بولسە سىزدىن يوز آدم (يَغْلِبُوا الْفَاسِقِينَ الَّذِينَ كَفَرُوا) غالب
بولۇرلار مىڭ آدمغە كافىرلارن (بِأَنَّهُمْ) شول سىمىدىنكم آلار (قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ) بىر
جماعت دورلار ھىچ نرسە فەھم قىلماسلار و بىلماسلار (ف) ايتولدىكىم بو آيت كرىدە نىڭ اينىكى
بدر كوندە بىر مۇمىن اون كافىر بلان صوغش قىلمىنى واجب قىلمىغىدىن مۇمىنلار
فكر كى قالاب آغرلىقنى واجب قىلماغى اوچون بو آيتنى نىسخ ايلاب (الَّذِينَ) آيتى بلان
بىيور و لىدى (أَلَا خَفَىٰ اللَّهُ عَنْكُمْ) ايدى يعنى اون كافىرغە بىر مۇمىن نىڭ صوغش قىلمىنى
بلان بىيور لىق سىز نىڭ ضەيفى اولغاننىڭ اوچون آغر بولماغىن بىلپ الله تەئالى جىنىكلى قىلدى
سىزدىن (وَعَلَّمَ) بىلدى الله تەئالى (أَنْ فَيَكُنْ) تەھقىق سىزدە (ضَعْفًا) ضەيف لك بار دور (فَأَنْ
يَكُنْ مِنْكُمْ) بس ايتىدى اكر بولسە سىزدىن (مَادَّةٌ) يوز آدم (صَابِرَةٌ) صىر قىلغۇچى
(يَغْلِبُوا مَائِثِينَ) غالب بولۇرلار ايكى يوز كا (وَأَنْ يَكُنْ مِنْكُمْ) و اكر بولسە سىزدىن (الَّذِينَ
مِنْكُمْ آدَم (يَغْلِبُوا) غالب بولۇرلار (الْفِئِينَ) ايكى مىڭ آدمغە (بِأَنَّ اللَّهَ) الله تەئالى

(ا) یعنی اسلامنك اولنده بولغان مومئنه الله تعالی فی وآننگ رسولنی یقین قلمقن کامل بولغانلری اوچون آراغه بیور ولدی بر مسلمان قارشوسنک اون کافر بولسه ده آلا ر بلان صوغش قننگ دیب ایکنی زمانده بولغان مسلمانلر آلا رن بر مرتبه ده کیم بولغانلر بدن حکم قلد یکم ایکی کافر بولب بر مسلمان بولسه صوغش قننگ اشبو حکم اییدی باقیدور لیکن اکثر کافر لار مومئنه ننگ ایکی قدار وندن ارتق بولسه مسلمانلر آلا ر بلان صوغش قلمقن الوغ ثواب باردور وینه معلوم بولسونکم رسول علیه السلام وقتنده اوچ مننگ مسلمان سکسان مننگ کافر بلان صوغش قلغانلار (چم)

(۲) معلوم بوله کم بدر صوغش ننگ کافر لار دن یتمش آدمنی مسلمانلر اسیر قلمش لر ایدی رسول علیه السلام آلا ر حقیقن مشورت قلغانه صحابه لر ننگ کوبی مال آلوب بیارالک دید یلار وبعضیلری ایتدی لار اولتورالک دیب حضرت عمر وسعد بن معاذ رضی الله عنهما اشبو اولدورمک بلان حکم قلغانلار دن ایدی لیکن کوبلری ننگ نلامکی بلان مال آل ب بیار دیلار بس اشبو آیت شلته بولوق بلان ایندور ولدی یعنی پیغمبر لار ننگ صوغش

۶۶- بیور ماغی بلان (والله) الله تعالی (مع الصابرين) صبر قیلغوچیلر بلان برکه دور (ف) (ماکان نبی) تیوش ایمسدور پیغمبر اوزرینه (ان یكون له أسرى) آننگ قولنده اسیرلار بولغانده (حتى یثخن فی الأرض) برده اولتورمکنی کوب ایتما ییچه اننگ اوچون اسلامنی عزیز قیلوق کافر لر نی حور قیلوق آلا رنی اولتورمکدور (قریدون) فدیبه آلمق بلان استرسز (عرض الدنيا) بودنیاننگ مالنی (والله یرید الاخرة) والله تعالی تلیدور آخرت ثوابنی (والله) الله تعالی (عزیز حکیم) دوستلر ون دشمنانلری اوزرینه کوچی یتکوی قیلمه غه قادر دور و حکمت بلان اش قیلغوچیدور بوایت ایندور ولدی رسول علیه السلام حضرت ابابکر الصدیق سوزی بلان اش قیلب فدیبه لر ون آلمق اوچون شلته طریقی بلان (ف) (لولا کتاب من الله سبق) اکثر لوح محفوظده الله تعالی دن بر حکم اوتکان بولسه ایدی یعنی اشکار بولغان نص بولغان اشلرده عقوق قیلوق بولسه ایدی یعنی مجتهد بولغان آدم اجتهادنده خطا قیلسه عذاب قیلنمس (لمسکم) البته توتار ایدی سزنی (فیما اخذتم) شول نرسده کم آلدونکر سز یعنی اسیرلار دن الغان فدیبه نکر اوچون (عذاب عظیم) اولوغ عذاب اشبو کتاب شول ایدی یکم الله تعالی علم ازلیسنک یازمش ایدی او شمولر ننگ کوبی ننگ اولوشنک مسلمان بولوق باردور دیب (فکلوا) بس آشانکر (مباغنتم) اول مال دن کم آلدونکر سز غنیمت قیلب (حلالا طیبیا) پاک بولغان حلالنی (واتقوا الله) صافلاننگ الله تعالی دن (ان الله) تحقیق الله تعالی (غفور رحیم) کناهلر نی یارلقاغوچیدور ومهر بانلغی بلان قرغانغوچیدور غنیمتدن آغان مالنی سرکا حلال قیلدی بوایت ایندی حضرت صلی الله علیه وسلم آتاسی بلان بر توغان عمی حضرت عباس کم اسیرلر ننگ آراسنده ایدی حضرت بیوردی اوزونکنی وایکی قرادشنگ اوغلی عقیل بن ابیطالب ننگ ونوفل بن الحارث ننگ فداسن بیر دیب حضرت عباس ایتدی یکم یا محمد دورست کورامسن قالغان عمر ومنی صرانب اوز حرمقنی بو قدر مالنی قاید ان بیره آلور من دیب حضرت اول مال ننگ بارلغندن خبر بیر کچ حضرت عباس راست پیغمبر سن دیب مسلمان بولدی (ف) (یا ایها النبى) ای عزیز پیغمبر (قل لمن فی ایدیکم) ایتکل اول آدم لر غه کم سز ننگ قولونکر ده دور (من الاسرى) اسیرلر دن (ان یعلم الله) اکثر بلسه الله (فی قلوبکم) کونکلو نکر ده (خیرا) ایند کولکنی (یؤتکم خیرا) البته برور سرکا ایند کولکنی (میا اخذ منکم) اول نرسدن کم آلدنی سز دن (ویغفر لکم) وبارقار سز ننگ کناهنکر نی (والله غفور رحیم) (ف) الله تعالی بارلقاغوچیدور ومهر بانلیدور (وان یریدوا حیاتنک) (واکر)

واكر تلاسە لارسنا خيانت ايتكنى (فقد خانوا لله) بس تحقيق خيانت قيلغانلار ايدى
الله تعالى كا (من قبل) موندن اول يعنى ميثاق كوندن اوزلريدن آلنگان عهدى
يوزمق بلان (فامكن منهم) بس قدر قبرى سنا آلاز اوزرينه يعنى سنى آلارغه كوچلى
قيلدى (والله) الله تعالى (عليهم حكيم) قولار ننگ حاللرون بلكوچميدور و حكمتى بلان
اش قيلوچميدور (ان الذين امنوا) تحقيق شونداين آدملر كم ايمان كيمتريديلار
(وهاجر وا) ويورطلر يدن كوچميديلار (وجاهدوا) وصوغش قيلدیلار (باموالهم)
اوزلرى ننگ ماللى بلان (وانفسهم) واوزلرى ننگ جانلرى بلان (فى سبيل الله)
الله تعالى يولنده (والذين اؤوا) وشول آدملر كم بر دييلار (ونصروا) ياردم قيلدیلار
(اولئك) اوشبو جماعت (بعضهم) بعضسى (اولياء بعض) بعضسننگ اوزرينه اشلرون
قيلغوچميدور يعنى ميراث حقيق بر وسى بر وسينه وليك قيلور يعنى اسلامنگ اول وقتين
مهاجرلار و انصارلر برى برونندن هجرت و نصرت سببى بلان ميراث آلورلار ايدى موندن
صونك اولوا الارحام آيتى بلان بو حكم منسوخ بولدى (والذين امنوا) وشول آدملر كم
ايمان كيمتريديلار (ولم يهاجر وا) ويورطلر وندن كوچميديلار (مالكم) يوقدور سرننگ
اوچون (من ولايتهم) آلارننگ اشن قيلغوچى يعنى ميراثده ولي بولمقن (من شىء)
هيچ بر نرسه يوقدور ميراث آله آمسلر (حتى يهاجر وا) هجرت قيلغانلر يغهچه (وان
استنصر واكم فى الدين) اكر ياردم استه سلهلر سرندين دين اشنگ يعنى هجرت قيلماغان
ايمان اهلى مشركلار بلان صوغشلىرى بولغانده سرندين ياردم استه سلهلر (فعليكم النصر)
لازم دور سرننگ اوزنكر كانصرت و ياردم قيلمق (الاعلى قوم) مكر مشرك اهلندن
بر جماعت اوزره ياردم قيلنمز (بينكم وبينهم ميثاق) سرننگ آرانكر بلان آلار آراسنن
عهد و وعده بولسه يعنى هجرت قيلماغان ايمان اهلى بولار اوزره ياردم قيلس (والله)
الله تعالى (بما تعلمون بصير) اول اشلر نيكم قيلور سرن كور كوچميدور (والذين
كفروا) كافر بولغان آدملر (بعضهم اولياء بعض) آلارننگ برى برى ننگ اشن قيلغوچميدور
(الاتفعلوه) اى مسلمانلر اوشبواشنى قيلماسانكر يعنى برى برى و نكر كا اش بتر مكلكنى
قيله سه نكر (تكن) بولور (فتنة فى الاض) يرده بر الوغ فتنه بولور اول ايمان ننگ
ضعيف بولماغى و كفرننگ قوتلانمكيدور (وفساد كبير) الوغ بور و قلق بولور (ف
والذين امنوا وهاجر وا وجاهدوا فى سبيل الله) وشونداين آدملر كم ايمان كيمتريديلار
وهجرت قيلدیلار و صوغش قيلدیلار الله تعالى يولنك (والذين اؤوا و نصروا) وشونداين

توكل بلكه كافر لارننگ
طامرون كيسكندور اشيون
اش اولدورمك بلان بولر
اولتورمك قورقوسندن
كفرلكه دا ييچلىق قلم
سنلر اوچون شاهولى رحمة
الله ايتدى صابهلر بدر
ننگ اسيرلر يدن مال
آلدیلار اوزلرى ننگ
اجتهادلىرى بلان والله تعالى
قاشنده آلارنى اولدورمك
ايدى نص صريح بولماغان
مدتده و نص صريح بلان
طبولماغانده آلارن عفو
قيلب اشبو آيتنى ايندر
دى معلوم بولسكم اشبو
آيت منسوخ دور قتال
سوره سنده امامنا بعدوا
مافدا آيتى بلان (جم)
(اف) يعنى الله تعالى دن
قورقسانكر اكر بعض
وقتده سرندين بر حط او تسه
الله تعالى آف عفو قيلر
مسلمانلر اسيرلر ننگ
حقنده ايندور و لكن عتاب
اشتمكدن قورق غنيمت
مانندن احتراز قلمق خاطر
لرينه كلكده الله تعالى
امر ايتدىكم غنيمت مالى
سرننگ اوچون حلال دور
بيك جيشى اشانكر ليكن
غنيمت مالى اوچون صوغش
قلمه نكر معلوم بوله كم امام
اعظم قاشنده اكر كافرلار
اسير بولسه آلارن آنچه
آلب ياكه آشناقندن
يبارمك درست توكل كم
كافرلار كا قايتلار مكر
آلارنى قول قلمق ياكه

اسلام يورطنك رعيت بولب
 ترمق اوچون امام شافعي
 ياننك اشبو دخي درستدور
 قتال سوره سينك ايكن امامنا
 بعد واما فدا ديب (جم)
 (۲۲) حضرت عباس
 ابغور ايديكم الله تعالى
 بو آيت كرىمه ده ايكن
 وعده لرون قايتنه قايتنه
 بردي حاضر ده بكرمي قولم
 بار هر قابوسي منم اوچون
 بكرمي منكار آلتون بلان
 سودا قابيله رومنا زمزم
 ساقيلوغن بيردي اول
 بارچه عرب ننگ ارتقدور
 يارلقامق بلان وعن قلدي
 ائي هم بيرور ديب اميد
 قلا دورمن (مواكب)

آدملر اورون بر ديلار كوچكانلر كا وياردم قيلد يلاز (اولئك) اوشبو جماعت (هم المؤمنون
 حقا) آلاردور حق بولغان موعمنلر (لهم) آلارا اوچوندور (مغفرة) يارلقانمق (ورزق
 كرم) (۷۴) وييك كور كام بولغان رزق يعنى دنيا ده و آخرنده يعنى اول مسلمانلر كم امر
 قيلغوچيلري ايلان بر كا صوغشده بولورلار او يارلنده قالغانلر وندن مرتبه ده ارتقدور
 آخرنده آلارغه آرتغي بلان يارلقانمق بار دور دنيا ده دخي عزت و غنيمت مالي آلاز ننگ
 حقيدور (والذين امنوا) وشول آدملر كم ايمان كيتر ديلار (من بعد) اولكي كوچكانلر دين
 صونك (وهاجر وا) وكوچد يلاز يور طلر بدن (وجاهدوا) وصوغش قيلد يلاز (معكم)
 سز كايولداش بولب (فاولئك) بس اوشبو جماعت لر (منكم) دخي سز دندور (واولوا
 الارحام) ويقتل يالري (بعضهم اولي ببعض) آلاز ننگ قايسى سي بييك يقندور بعضيسته
 (في كتاب الله) الله تعالى ننگ حكمنده (ان الله) تحقيق الله تعالى (بكل شيء عليم) (۷۵)
 هر بر نرسه نيكوچيدور يعنى صله رحم وميرانده يقينلق خلفي آراستنده يقينلر فرض
 ايلر يدور وعصبه لر دور آلارغه لازم دور (ف)

سورة التوبة مدنية وهي مائة وتسع وعشرون آية

(براءة من الله) بز مكدور واش قيلماقني كسيك دور الله تعالى جانيندان (ورسوله)
 الله ننگ رسولي جانيندان (الي الذين عاهدتم) شول آدملر كاكم عهد قيلغان ايدونكر
 آلاز بلان (من المشركين) مشركلاردن (فسيحوا في الأرض) بس يورونكر ير اوستنك
 (اربعه اشهر) دورت آي يعنى شوال ذو القعدة وذو الحجة ومهرم بودورت آي وقت
 بر ولكاندور (واعلموا) بلونكر (انكم) تحقيق سز (غير معجزى الله) الله تعالى ني
 عاجز قيللاچق توكلسن يعنى في قدر وقت بر ولسه ده اخير ونده سز ني عذاب قيلر (وان
 الله) تحقيق الله تعالى (خزي الكافر بين) كافر لر ني رسوا قلوچيدور دنيا ده اولتور تمك
 بلان آخرنده عذاب بلان (واذان من الله) ويلدر مكدور الله جانيندان (ورسوله) والله ننگ
 رسولي جانيندن (الي الناس) آدملر كا (يوم الحج الاكبر) الوغ حج كوننك يعنى قر يان
 بيرامى ننگ كوننده (ان الله) تحقيق الله تعالى (بري من المشركين)
 بز كوچيدور مشركلاردن (ورسوله) واننك بيغيمبري هم بز كوچيدور مشركلاردن
 (فان تبتم) بس اكر توبه قيلسه نكر اي مشركلار كفرن وزيانندن (فهو خير لكم)
 اول توبه بيك يخشيدور وايد كودور سز ننگ اوچون (وان توليتم) اكر توبه دن
 يوز قايطر وب كفر ده دايم بولسانكر (فاعلموا انكم) بس بلوكر حقيقتل سز (غير معجزى الله)

(۳۳) يعنى بدر صو
 غشندن اول اشبو اسير
 بولغانلر الله تعالى غه خيانت
 قلد يلاز كافر بولمق بلان
 والله تعالى ننگ حكمن
 بوزمق بلان وطانمق بلان
 ياكه هاشي لر كايور ديكم
 ابوطالب ننگ تر و كلكي
 وقتنده بين قلب اتناقده
 بولغان ايد يلاز اول
 حضرت عليه السلامه
 ياردم قلمق بلان ايندي
 كافر لار كايولداش بولب
 صوغشقه قيلد يلاز اول
 وعده كم اوتكن آينده
 اسير لر ننگ مسلمان بولغا
 نلري حقنده بيورغان
 ايديكم اسلامونكر اوزار
 يينه ثابت بولسه نكر سز كا
 كوب مال احسان قيلر من
 ديب اول بولدي آلاز ني
 دولتلي قلدي اول آدملر كم

آلارننگ طامرارون کيسب
 بوق ايتدی (جم)
 شاه ولي رحمة الله عليه
 ايتدی هجر تننگ توقونچي
 بلنده رسول عليه السلام
 حضرت علي نى کرم الله
 وجهه حج وقتنده مکه
 مکرمه کابياردي کم کافر لار
 ننگ عهدلر وني اوزلر بینه
 قابتارمغه ليکن دورت آی
 آلاغه مهلت بير اشلرنده
 فکر قيلسنلر مکر ايکی
 جماعتکم بر و سي بنو صوره
 دور و بر و سي بنو کتانه دور
 آلارننگ عهدلر ن قيلدو
 قلمري اوزر بینه دايم بولسن
 آننگ اوچون آلار عهدلر
 بینه خيانت قيلدغانلر دور
 بس الله تعالی آلارننگ
 عهد وني وعلا کوننه قدرلی
 قالدوردی وضور طلوش
 بلان حاجيلار کر واننده
 قهر غل موندن صونک هيج
 بر مشرک حج قيلمق اوچون
 کيلمه سن و هيج آدم يالا
 نغاچ طواي قيامه سن
 و برأت سوره سي ننگ اولن
 آلاغه او قولسن والله اعلم *
 اوشبو سوره بر آندور اول
 حضرت بيان قيلدیکم
 اوشبو سوره اوز آلدينه
 بر سوره مي ياکه باشقه
 سوره ننگ آيتلار وندنی
 شول سببدنکم بسم الله
 هر بر سوره ننگ علامتيد
 ور ليکن اوشبو براعت
 سوره سي ننگ اولنده بسم
 الله بوقدور باشقه سوره کا
 دخی کر مکاندور *

الله تعالی عاجز قلوچی توکل سر قابه کيتسه کن الله تعالی تابار سر نی (و بشر الدین
 کفروا) و خبر بير اول مشرکلار ککم کافر بولدیلار (بعذاب الیم) رانجکتوچی
 عذاب بلان (فی) ايندی عهدلر ون بورنغان بنی صوره و بنی کتانه حاللرون بيان قلدور
 (الذین عاهدتم من المشرکین) مکر مشرکلار دن شونداين آدلر کم عهد قيلمشلر
 ایدی (ثم لم ينقصوكم شيئاً) موندن صونک شر طقلغان نرسلر يدن هيج نرسنی کيسمدیلار
 سر ننگ بلان یعنی شرط ايکن عهدلر يدن هيج نرسنی صندور مدیلار (ولم يظاهروا)
 مدد و ياردم برمدیلار (عليکم) سر ننگ ضرر نکز اوزار بینه (احداً) هيج بر آدمغه بولداش
 بولب سر ننگ دوشمانلر و نکر ديان (فاتوا) بس تمام قلونکر (اليهم) آلاغه (عهدهم)
 آلارننگ وعده لر وني (الی مدتهم) بيلکولی بولغان وقتلر بینه چه (ان الله) تحقيق الله
 تعالی (يجب المتقين) سوير وعلا لر بینه و فافلغان صاقلانغوچيلار نی (فاذا نسخ
 الا شهر الحرم) بس چانکم صور و ولسه یعنی اوتسه حرام بولغان دورت آی مهلت بر کن ايد و کنز
 شول آيلار تمام بولسه (فاقتلوا المشرکين) بس اولتور و نکر مشرکلار نی (حيث وجدتموهم)
 نی يرده طابسانکر آلار نی (وخذوهم) و طوتونکر آلار نی (واحصروهم) و حبس قلونکر
 آلار نی (واقعدوا لهم) و اولطر و نکر آلار نی توتنق اوچون (کل مرصد) هر کيللاچک
 و کيتاچک يوللار و نده مسجد حرامنی طواف قلمهغه قومانکر (فان تابوا) بس اکر توبه
 قلسه لار کفر لکر يدن (واقاموا الصلوة) و ترغن سالر یعنی قيلسه لار نماز نی (واتوا
 الزکوة) زکاتن بيرسلر (فخلوا سبيلهم) قويه بير کنز آلارننگ يوللرون (ان الله)
 تحقيق الله تعالی (غفور رحيم) اوتکن کناهلرون يارلقاغوچيدور مهر بانلق قيلوب ثواب
 بر کوچيدور (فی) (وان احد من المشرکين) اکر بر آدم شريک قلغانلر دن (استجارک)
 اي مین لک استهسه سندن (فاجره) اي مین لک بير سين آکا (حتى يسمع كلام الله) تا کم
 خنداى تعالی ننگ سوزون اشتر یعنی قرآنى (ثم ابلاغه ما أمته) موندن صونک مسلمان
 بولمسه لار يتوشدور اول آدمنى اوزى ننگ اي مین بولاچقير بینه یعنی اويلر بینه يتوشدور
 اويلر ای مین بولاچقير لر يدر شول وقتنده کم اوزر بینه يتوشدی باشقه کافر لار بلان
 بر ابر دور (ذلک) اشبو امان بيرمک آلاغه (بانهم) شول سببدن دور کم (قوم) آلا
 بر جماعتدور کم (لا يعلمون) (ایمان ننگ فی) ايکانن بلمسلر بس آلاغه امان بيرمک
 يتوشدور شايد الله ننگ سوزون ايشتب فکر قيلر لار (فی) (کیف يكون للمشرکين)
 نيچک بولسن اول شريک قلغانلار اوچون (عهد) عهد (عند الله) الله تعالی قاشنده

(۲۲) یعنی کافر لاری بری بری بلان اتفاقده دور سزکا دوشما نفلر یدان هر یرده بر ضعیف مسلماننی تابسه لار آنی ارا نجت رلار بس سزلارده مسلمانلرنی خبردار قلو نکر کم اول مسلمانلر کم بز ننگ بلان قابولر آکایاردم قیلا سز واول آدمکم اوز یور طنده کافر لار اچنده دور بر دن آکایاردم قلعان آدم بولمز (چم)

(۳۳) یعنی مهاجر لار بلان هر نقدر باشقه مهاجر لر زیاده بولسه لار آلا بروسی بروسی بلان شر یکدور لار لیکن یقین آدملر اگر چه صونکندن مسلمان بولسه یا که صونکندن هجرت ایلا مسلمان بولب کیلب اول مسلمان مهاجر ننگ وارشی آننگ میراثنی اول لر اگر چه اشبو مهاجر ننگ الگ یولداشی بولغان باشقه ایر آدم بولسه ده (چم)

(۳۴) هجرت ننگ طوقر نیچنی یلنده پیغمبر ومن علیه السلامه مکله خلقتدن صاح بولمش ایدی و عرب ننگ باشقه کوب قوم وفر قلو نندن دخی صاح بولمش ایدی آننگ بیانی اتفاقتنا سور سنده بار دور شول وقتکم مکله فتح بولدی آندن بر یلندن صوننگ حکم ایندی هیچ بر مشرکدن

(و عند رسولہ) آننگ پیغمبری قاشند یعنی شریک قلعانلارغه الله ننگ و پیغمبری ننگ عهدی بولمس (الذین) مکر شریک قلعانلردن شول آدملر کا عهد بولر (عاهدتم) عهد قلدونکر سز آلا ریلان (عند المسجد الحرام) حرمتلی بولغان مسجد ننگ قاشنده یعنی حدیبه کوننگ آلا ریلان صاح بولغان ایدی آلا رینی ضمیره بلان بنی کنانه دور قریشدن دور (فما استفاموا) بس نیقدر آلا ر عهده لری اوز اور ننگ طرسه (لکم) سرننگ اوچون (فاستقیموا لهم) بس سز هم توغری بولونکر آلا اوچون (ان الله) تحقیق الله تعالی (یحب المتقین) سویر سافلانغانلرنی (کیف) نیچک بولر اول شریک قلعانلار اوچون عهد (وان یظہروا علیکم) وحالانکه اول مشرکلار غالب بولسه لار سرننگ اوزار و کرکا (لایر قیو افیکم الا) سرننگ حقونکر ده رعایه قلمسلر و قراماسلر یقین اقی حقیقته (ولادمة) وهم عهد قلمق حقیقته قراماسلر (یرضونکم) راضی قیلار سز لر نی (بافواهم) آغر لاری ننگ سوز لر نی بلان (وتاعی قلوبهم) وقبول قلمسلر آلا ر ننگ کونکل لری آغر لری سویلا کان سوز لر نی یعنی کونکل لری تللری بلان موافق بولمس (واکثرهم) و آلا ر ننگ کوبی (فاسقون) بوزوق اشلیلر دور ایماننی قبول قلو دن باش طار تقو چیلر دور (اشتر وا) آلدیلار آلا ر (بایات الله) الله ننگ آیتلرون (ثمنا قلیلا) آرنه اغه یعنی اوز لاری ننگ نفس آرزو قلعانلارینه ایاروب ایماننی قبول قلمادیلار قرآن ننگ آیتلرون آلا شطر دیلار (فصدوا عن سبیلہ) بس طیدیلار آدملرنی الھک یولندن یعنی دینندن (انهم) تحقیق آلا ر (سَاء) بوزوق بولدی (ماکانوا یعملون) شول اشلر یکم اشلادیلار اول اشنی (لایر قبون) رعایه قلمسلر آلا ر یعنی آلا ملاحظه قلماسلر و حسابلا ماسلر آلا ر (فی موءمن الا) هیچ بر موعمن حقنده یقتلق حقیقته (ولادمة) و عهده لری حقنده حسابلا ماز (واولئک) اشبو جماعت (هم المعتدون) آلا ر دور آرنغلنقه چکدن اوتکنلر (فان تابوا) بس اگر توبه قیلاسه لار (واقاموا الصلوة) ونه زنی قیلاسه لار (واتوا الزکوٰۃ) زکاتنی برسه لر (فاخوانکم فی الدین) بس آلا ر دور سز ننگ دینده قراشکنر (ونفصل الآیات) قرآن ننگ آیتلرون آیروب بیان قیلور من (لقوم یعلمون) بر جماعتکه کم اول آیت ننگ حکم لرون (ف) (وان نکتوا) اگر شریک قیلغو چیلر بوزسه لار (ایمانهم) اوز لاری ننگ آنطلا رونی (من بعد عهدهم) وعده قیلغانلار یندن صوننگ (وطعنوا فی دینکم) و شلته قیلاسه لار ظاهر یالغان بلان سز ننگ دینکر ده (فقاتلوا ائمة الکفر) بس صوغش قیلونکر کفر خلقی ننگ الوغلا ریلان (انهم) حقیقده کفر خلقی ننگ (لا ایمان لهم) یوقدور

صاحی قالدورمانکز اشبو
 بیوردوغی حج کوننده
 یعنی قریان بیرامنده
 بارچه کاروانلاردونده
 کم حج اوچون کیانکن
 ایدیلار الوغ طاوش بلان
 قحقر ونکز بارچه سینته خبر
 يتوشسن وصاح لرون
 بز دور آلا رغه دورت ایغه
 چاقلی مهلت بیر کم اشبو
 مدتده یاصوغش قه حاضر
 بوله لری یاکه یورطرل یدان
 چغه لر یاکه مسلمان
 بوله لر (جم)
 (۲۲) اول آدم لر دن کم
 صالح و وعده بولغان ایدی
 وآلار دن آلدامق کورو
 نیکن ایدی بس آلا بلان
 صاح قالمشور و اول
 آدم لر کم عهد قلمشور
 ایدی آنلارغه دورت
 آيغه چه وقت و مهلت
 بر وکن و اول حضرت علیه
 السلام ایتدی کونکل حالن
 الله بلر وهر آدم کم ظاهرده
 مسلمان دور آلا باشقه
 مسلمان کوك ایمین دور
 وصافلانمشور و ظاهرده
 بولغان مسلمان ننگ چیکشی
 ایتدی کفر دن توبه قلب
 ایمان کیتیر مک دور و نمازی
 قلمق دور و رکاتنی بر مک دور
 اشبو سور کابنا قلب ایتولر
 بر آدم نمازی قویسه
 و رکات بومسه بس اندن
 ایمین بولوق کیتیدی اشبو
 وجهندور کم حضرت
 ابابکر الصديق رکاتنی
 انکار قلغانلری کافر لار
 بلان برکا اولتور مکا بیور مشدر (جم)

آلار ننگ آنطلری (لعلمهم) صوغش قیلمه دنیه توکن شول بولسن شاید کم آلا (ینتهون) ﴿
 شریک قیلودن کیری قایتیب طیولور لار یعنی کفر خلقی آنطلار و نده و عهد لر نده
 ثابت بولم لار بس آلا ری اولتور ننگ لیکن اولتور مکده نیتلار ونکز آلار ننگ شریک
 قیلولرین طیمق بولسن اکثر ثابت بولسه کم بر کافر دین اسلامغه عیب قیلمه غی اول
 کافر ذمی ایمس دور اولتورولر (الآتقالتون) فی اوچون صوغش قیلمس سز (قوماً)
 بر جماعت بلانکم (نکتوا ایه نهم) بوز دیلار آلا اوز لری ننگ آنطلرون یعنی بنوبکر کا
 یاردم قیلدی لار (وهما) و قصد قیلدی لار دار النده ده جیولب دار النده ده کینکاش
 یورطرل ی دور (باخراج الرسول) پیغمبری چغارمغه مکده دن (وهم) و آلا (بدرکم
 اول موه) باشلا دیلار الک سز ننگ بلان عهدنی بوز مقنی آننگ اوچون رسول علیه السلام
 آلا ری معجزه لار بلان اوندادی آلا روشمانلق قیلیب صوغش باشلا دیلار (اتخسونهنم)
 ایاقور قار میسر آلا دن صوغش قیلماق (فالله احق) بس الله تعالی بیگ تیموشلیدور (ان
 تخشوه) آکا کم قورقه سز آندن (ان کنتم) اکثر بولسا نکر سز (مؤمنین) ﴿
 ایمان کیتیر کانلر دن (قاتلوهنم) صوغش قیلننگ آلا بلان (یعد بهم الله) عذاب قیلور آلا ری
 الله تعالی (بایدیکم) سز ننگ قولونکر بلان (ویجزنهم) ورسوا قیلور آلا ری (وینصرکم)
 و یاردم قیلور سز کا (علیهم) آلا اوز زینه (ویشف) و شفا بعاشرلر (صدور قوم مؤمنین) ﴿
 مؤمن بولغان قوم لر ننگ کونکلینه * آلا ری خرافه دور یاکه یبندن کیلکان بر جماعت دور کم
 مکه کا کیلب اسلامغه کیلدی لار مشر کلر دن کوب جفا کوروب رسول علیه السلامغه شکایت
 قیلغانلار و نده یقین بولغان شادلق بلان سوئچ بر دی * (ویندهب غیظ قلوبهم) و کیتیرور
 آلار ننگ کونکل لر ننگ قایغوسنی (ویتوب الله) و توبه و اسلام برور (علی من یشاء)
 تلا دوکی آدمغه (والله علیهم حکیم) ﴿
 اش قیلغو چیلدور * ویندهب آیتین غمیله بولاچق نرسدن خبر بر دی آننگ اوچون الله تعالی
 وعده سنده توروب مشر کلارنی خور قیلدی و ذکر قیلغانلارغه شفا حاصل بولدی ویتوب
 الله آیتیده بولغان خبر بر مک بولدی آننگ اوچون عکر مه بن ابی جهل و ابوسفیان و سهیل
 بن عمرو و بولوننگ اوحشاشی نیچه آدم لر ایمانغه کیلدی * (ام حسبتم) ایاکمان
 کیلدی ونکر میکم (ان تترکوا) قالدور لرش بولماق کنز فی یعنی ای صوغشنی مکر وه کورکان
 مؤمنلر صوغشقه چاقور و امش بولما من دیب (ولما یعلم الله الذین) و الله بلب آیر ماب دور
 دیب کمان قیله سز می شوندا این آدم لر فی (جاهدا) صوغش قیلدی لار (منکم) سردان
 بلان برکا اولتور مکا بیور مشدر (جم)

پیغمبر و من علیه السلام
قریشتک کافر لری بلان
صاح قلعان ابدی آلا ر
عهد لر ون بوزوب رسول
علیه السلامتک خلیفه لر ون
اولتورمکا یاردم قلدیلار
اوشولرتک عهدنی بوز
مقلری مکفی فتح قلمهغه
سبب بولدی الله تعالی
فتح صوغشینه قردوروب
برنجه آیت ایندوروی
(جم)

(ای) وشول طریقه بیوردی
آلا سرنتک قرداشوکردور
شریعت حکمنده بس
یوسوزن قهیلانه دور اول
آدمک قزیمه بلان بلندی
ظاهرده مسلمان دور لیکن
کونکلی بلان یقینی
یوقدور بس لازم دور کم
آنی ظاهرده مسلمان صانا
مقلی مکر اعتماد قیلماکنز
ودوست طوته نکر (جم)
(ای) شاه ولی رحمة الله
ایتدی مکه ننگ فتحندن
صونک مشرکلار بولسن
یا کتاب اهلی بولسن
آلا رنتک بارچه سیمله
صوغش قلمقغه قردورمقدن
اینگورولدی ما کان
لنشرکین دن مونکافتدرلی
بش آیت سیدنا حضرت
علی بلان سیدنا حضرت
عباسنتک والوالر ون بولغان
سوزلرنتک بیانی دور آنتک
اوچون حضرت عباس
هجرت قلمقان کچیک کایدن
حضرت علی رضی الله عنه
ایتدی سن اکر هجرت
قلمقده کچیککن بولسه

(ولم یخندوا) وتوتما دیلار (من دون الله) الله دن باشقه (ولاسوله) والله ننگ رسولدن
باشقه (والالمؤمنین) ومومنلردن باشقه (ولیجة) دوست یعنی سرلرون فاش قیلماغانلری
بلنر و بیان قیلمس دیب کمان قیلور سرمنی (والله خبیر بما تعملون) الله تعالی اشلا کان
اشنکرنی بلکوچیدور یعنی آیر ما بدور الله تعالی هرنی قدر غیب فی بلب آلا رنتک صوغش
قیلهچقلمنی ودوست توتب وتوتیمهچقلمنی بولسه ده بولمک علم غیبی بولب ظاهرده
اورلرینه بر دلیل بولمق وصوغش قیلب قیلیمهچقلمنی اشکارا قیلب ثوابه یا که عذابه
تیوش بولماقلمنی بلدوروب عذاب وقتنک اورلرنی توتقناتمق اوچون علم ظاهری اعتباری
بلان آیر ما بدور منی دیدی * (ما کان للمشرکین) تیوش بولمدی شریک قیلغوچیلر
اوچون (ان یعبروا) عمارت قیلمقلق (مساجد الله) الله تعالی ننگ مسجدرونی
(شاهدین) کواهلری بولغانلری حالده (علی انفسهم) اورلری ننگ جانلری اورزیمه
(بالکفر) کفرلری بلان (اولئک حبیطت اعمالهم) باطل بولدی آلا رنتک قیلغان اشلری
(وفی النارهم) اوندده آلا ر (خالدون) منکو بولغوچیلردور (ن) (انبا یعبر) بودور کم
عمارت ایلار (مساجد الله) الله ننگ مسجدرون (من آمن بالله) شول آدمک ایمان
کیتردی الله تعالی ننگ برلکیمنه (والیوم الآخر) رقیامت کونینده (واقام الصلوة واتی)
الزکاة) قیلدی نمازنی وبردی زکاتنی (ولم یحش) وقورقمدی (الا الله) مکر الله دن
قورقمدی (ففسی) بس امیدور کم (اولئک) اوشوبوجاعت (ان یکنوا) بولمقلری
(من الیه تدین) توغری یولنی قابغوچیلردن (اجعلتم) ایاقیلد و نکر منی سز (سقایة
الحاج) حاجیلرکا صواچر مکنی (وعمارة المسجد الحرام) ومسجد حرامنی عماره قیلماقنی
(کنن آمن بالله) شول آدم ننگ علم کونکم ایمان کیتوردی الله تعالی غه (والیوم الآخر)
قیامت کونینده (وجاهد) وصوغش قیلدیلار (فی سبیل الله) الله تعالی یولنک (لا یستون
عند الله) برابر بولمسلا الله قاشنک یعنی شریک قیلغوچیلرنتک باطل بولغان اشلری بلان
مومنلرنتک ثوابلی اشلری (والله) الله تعالی (لا یهدی القوم الظالمین) توغری یولنی
کورستس بوزوق اشلی بولغان جماعتکده (الذین امنوا و هاجر و اوجاهدوا فی سبیل الله) وانداین
آدملر کم ایمان کیتوردیلار وهجرت قیلدیلار وصوغش قیلدیلار الله تعالی یولنده (باموالهم
وانفسهم) اورلری ننگ ماللری بلان و اورلری ننگ جانلری بلان (اعظم درجة عند الله)
الوغدور مرتبه ده الله ننگ قاشنده (واولئک هم الفائزون) اوشوبوجاعت آلا ر دور
مقصودلرون طابقیلر (ییشرهم ربهم) سوندر آلا رنی آلا رنتک ربیلری (برحمة)

ایدنك صوغشده شريك
بولب بوغارى مرتبه لرنى
طبار ايدنك ديب نيترك
ككم برلار تابدوق حضرت
عباس جواب بير ديكم
برلار دضى الله تعالى ننگ
اشلر ونده بولب حاجيلر كا
صوبير دووم ومسجد الحرامنى
عمارت قيلموم الله تعالى
جوابنك ايتدى اشبو اشلر
صوغشقه برابر ايمس
ومشركلار ننگ اشى قبول
بولمز ليكن مسلمانلار ننگ
اشى وحدمت قلغان قبو
لدور رسول عليه السلام
اشبو ايتلرهن مرادنى
فهم قلب كافر لرنى مكه دن
چقارديلر ودوام اوزره حكم
بولند بيكم كافر لارنى مكه
مكره كا قويمستلر علمالر
يازمشلكرم اكر بر كافر
مسجدنى درست قلىق
قلاسه قويمه لر اشبوسوز
لردن بلندى پيغمبر ننگ
يقين لغى ننگ درجه سندن
ايدنكوا اش درجه سى
آرتق دور حضرت عباس
يقين لك مرتبه سنك آرتق
بولسه ده حضرت على عمل
درجه سنك آرتق دور (جم)
شاهولى رحمة الله عليه
ايتدى حنين صوغشده
مسلمانلار غه بر تورلى بوزو
قلىق وصنوقلق بوز بردى
آندن صونك الله تعالى
الارجه ياردم قىلب كافر لار كا
غالب بولب جنكديلار
اوشبو نعمتى اسينه
كيشوروك اوچون بو ايتتى
ايندوردى يعنى آخرده

اوزى ننگ رحمتى بلان (مِنْهُ) اوز جانبندان (ورضوان) وراضا لغى بلان (وحنات)
جنتلر بلان (لَهُمْ) آلاغه (فيها) اول جنتلرده (نعيم مقيم) دايم تورغوجى نعمتلر
بار (جهالندين) منكو بولغوجيلردور آلاز (فيها) شول جنتلرده (ابدًا) دايمليك
اوزرينه (ان الله عنده) تحقيق الله ننگ ياننده دور (اجر عظيم) الوغ بولغان ثواب
(يا ايها الذين امنوا) اى آچالايين آدملر ايمان كيتوردونكز (لا تتخذوا) توتمه نكز
(اباؤكم) آتالر ونكزنى (واخوانكم) وقرداشلار ونكزنى (اولياء) دوست توتيمكز
(ان استجبوا لكم) اكر اختيار قىلسه لاركفرنى (على الايمان) ايمان اوزرينه (ومن
يتولىهم) وهر آدم دوست توتسه كافر لرنى (منكم) سزهن (فاولئك) بس اوشبو جماعت
(هم الظالمون) آلاز دور ظلم قىلغوجيلر يعنى قايسى آدملر كونكلر ونده وچنده
مسلمانلور ليكن كافر لار دن يقين لقلرون كسمديلار آلاز ننگ حال اوشبو ايتدن بلندى
(قل ان كان) ايتكل اى همداكر بولسه لار (اباؤكم) آتالار ونكز (وابنائوكم)
واوغلانلر ونكز (واخوانكم) وقرداشلار ونكز (وارثواكم) وخاتونلار ونكز (وعشيرتكم)
ويقىنلار ونكز (واهوال اقدرتتموها) وماللر ونكز كسب قىلدونكز آنى (و تجارة)
وصاودالار ونكز (تخشون كسادها) قورقارسز اول صودانكز ننگ رواجسز بولماغندن
يعنى نچار بولماغندن (ومساكن ترضونها) واورنلار نكز خوشلارسز اول اورنلارنى
(احب اليكم) بيك سيوكليدور سز ننگ قاشنكز ده (من الله) الله دن (ورسوله) وآننگ
پيغمبر يلدن (وجهادى سبيله) وصوغش قيلمقن الله ننگ يولنده (فترضوا) بس
كوتونكز (حتى ياتى الله بامرہ) اول وقتته چاقلىق كيتوره الله تعالى عذابنى (والله)
الله تعالى (لا يهدى القوم الفاسقين) تورغوى بولنى كورستمن بوزوق بولغان جماعتكه
(لقد نصركم الله) تحقيق ياردم بردى الله سز كا (فى مواطن كثيرة) كوب اورنلرده (ويوم
حنين) حنين صوغشده حنين مكه بلان طائى آراسيده بولغان حربى جماعه سى ايدى (اذ
اعجبتمك كثر تكلم) چانكم عجبكه قالدوردى سز ننگ كوبلوكونكز (فلم تغن عنكم شيئا) بس
كيتره آلمادى سز ننگ كوبلوكونكز الله ننگ قضا سندن بچ بر نرسنى (وضافت عليكم
الارض بما رحبت) وتار بولدى سز ننگ اوز نكز كا يرشول قدر كينك بولمق بلان (ثم
وليتهم مدبرين) موندن صونك دونونكز سز دوشمانغه آرقه بومك بلان (ثم انزل
الله) موندن صونك ايندوردى الله تعالى (سكينته) قرار لانتق وتورمغه سبب بولغان
رحمتى (على رسوله) اوزى ننگ پيغمبرى اوزرينه (وعلى المؤمنين) ودضى موغملر

حکم قیلدی کافر لاری
 اوشبو یورطن چغان نکلار
 شول سبب نکم کافر لارنک
 کوی مسلمان بولدیلار
 رسول علیه السلام مکه
 نیک فدیمن صونک اشد
 یکم کافر لار مکه بلان طائی
 آراسنده صوغش اوچون
 چپولسلر پیغمبر ومن علیه
 السلام هجرت قیلغان
 صحابه ر دن اون یکی منک
 مکه اهلیدن یکی منک
 کشی بلان هوزن
 وثقی بلانکم آرادورت
 منک کشی ایدی آلاغه
 قارشى تورمق اوچون
 حنینکه کندیلار انصار دن
 یولغان صحابه دن سله بن
 سلامه شول وقتک بن بو قدر
 کشی بلان بودورت منک
 مشر کلار دن چینکولماز
 دیدی رسول علیه السلام
 مونک سوزون ایشتب
 کونکینه رنجوا توشنى
 آرالر ونده قاتی صوغش
 بولب مسلمانلر صندیلار
 الله تعالی آلازی تربیه
 اوچون وکوبلکاری بلان
 ماقتا نبالری اوچون
 صندق بولب شول وقت
 رسول علیه السلام بانیده
 حضرت علی و حضرت
 عباس وابوسفیان بن
 الحارث وعبدالله بن مسعود
 رضی الله عنهم دن باشقه
 آدملر قالمدی رسول علیه
 السلام حضرت عباس رضی
 الله عنه کا صحابنی چاقرمغه
 بیوردی حضرت عباسنک
 طاوشی آرتق بولمغی اوچون حضرت عباس

اوزرینه (وانزل جنوداً) کوندوردی عسکر لرنی (لم ترها) سوز کورمادوگز اول فرشتلر
 عسکر لاری (وعذب الذین کفروا) وعذاب بردی اولتورتک و اسیر قیلو بلان مشول
 آدملرنی کم کافر بولدیلار (وذلك) الله تعالی دن اوشبواش (جزاء الکافرين)
 کافر لارنک کفری ننگ جراسیدور (ثم يتوب الله) موندین ننگ یعنی بوصول عشدین
 صونک قایتور الله تعالی کیری رحمتی بلان (من بعد ذلك) اوشبو عذاب قیلمقدن صونک
 (علی من یشاء) تلا کان آدم سیننه یعنی تلا کان آدمینه رحمتی بلان توبه واسلام بلان عرتلی
 ایلادی (والله) الله تعالی (غفور) توبه قیلغانلرنی یار قاعوچیدور (رحیم) ورحمتی
 بلان قزغانغوچیدور (یا ایها الذین امنوا) ای آچالاین آدملر کم ایمان کیتوردنر (انما
 المشرکون نجس) بودور کم شریک قلوچیلر نجس و مردار دور (فلا یقر بوا المسجد الحرام)
 یقین بولمسنلر مسجد حرامغه (بعد عامهم هذا) اوشبو یلدن صونک (وان خفتم) اکر
 قور قسانکر (عیلة) فقیر لکن یعنی سود اقلوچیلر کیسلمکی سیمی بلان (فسوف یغنیکم
 الله) بس تیر دور کم الله بای قیلر سرنی (من فضله) اوزنی ننگ فضلی و احسانیدن (ان شاء)
 اکر تلاسه (ان الله) تحقیق الله (علیم حکیم) بنک لری ننگ حاللرون بلکوچیدور
 وهر اشنی حکمت بلان قیلغوچیدور ایتولدیکم واقعا حال شولای بولدی یقنک یغمور لاریاوب
 ویمین و باشقه شهر اهل لری اسلام بلان مشرف بولب مکه کاغز بنه لار سور و لب برکت و بابلق
 بولدی (ف) (قاتلوا الذین) صوغش قلنک شول آدملر بلانکم (لایؤمنون بالله)
 ایمان کیتور مسلر الله تعالی غه (ولایومن الاخر) و دخی ایمان کیتور مسلر قیامت کونینه
 (ولایحرمون) و حرام قیلماسلر (ما حرم الله) الله تعالی حرام قیلغان نرسه لرنی (ورسوله)
 و آندک پیغمبری حرام قیلغان نرسه لرنی (ولایدینون دین الحق) وطوغری بولغان دینکه
 یار مسلر یعنی توغری بولغان دینی دین قیلب توتسلر (من الذین) شول آدملر دندور کم
 اوشبوایتولکن صفاتلار بلان صفتلانغان آدملر (اوتوا کتاب) بیر و ایش بولغان ایدی
 آلاغه کتاب (حتی یعطوا الجزیة) صوغش قیلنک اول کتاب خلقی بلان اوزلر بنه
 قویولغان جزیه لرون برکانکاچاقلی (عن ید) اوز قوللری بلان (وهم صاغرون)
 و آلاز اولری خور و ذلیلار دور (ف) (وقالت الیهود عن یرابن الله) ایتدی جهودلر
 عز یر اللهنک اوغلیدور دیب (وقالت النصارى المسيح ابن الله) نصار لر حضرت عیسی فی
 الله ننگ اوغلیدور دیدیلار خاشا الله تعالی عن ذلك علوا کبیرا (ذلك) اوشبوسوز (قولهم)
 آلارنک سوزلر یدور (بافواهم) اوزلر ننگ اغزلری بلاندور یعنی آصلسز و باطل

تقرعاج بر آرکشی جیولب

و حق تعالی بش منک فرشته
باردم قیلمق اوچون
ایندوردی بس مشرکلاری
باصب رسول علیه السلام
بر اوچ توفراق آلب
دوشمان طرفینه صاحبدی
بارچه س ننگ کوزلرینه
کروب مشرکلر صندیلار
آلارننگ جماعتلری وماللا
رنی جعرانه دیکان اور ونغه
کیتوردیلار آلتی منک
اسیر وبارچه حیوانلار
ومالار بولمغیدان مسلما
نلارغه بولدی موندین
صونک هوانن اهلی مسلمان
بولب مال واسیر
لرون قایتارمقنی امید
قیلدیلار رسول علیه
السلام آلا رغه بومال واسیر
لردن برسن اختیار قیلنک
دیدى آلار اسیرلرون
اختیار قیلدی یلار رسول
علیه السلام الله تعالی غه
حمدوننا قیلدی صحابه لرغه
اوشبو قرداشلر توبه قیلغا
نلاری حالده کلدیلارین
آلارننگ اسیرلرنی بیر
مکنی قصد قلدوم رضاسی
بلان برکان برسن راضی
بولماغانلار قرض برسن
منکا بیرینه ینه اسیر
برورمن دیدی صحابه لر
بارچه س رضالغاری بلان
طابشر دیلار *

(اف) مشرکلار مسجد
جرمغه راکه هر منک کلسینه
کر مکنن طپولمشدورلار
بوله سه مجرد مسجد کا
کفرلارننگ نجس بولمغی

سوز (بِمَنَاهِوَنَ) اوحشاقورلار اشبوسوزلرنی (قَوْلَ الدِّينِ) شوندا این آدملرننگ
سوزلرینه (کفروا من قبل) کافر بولدیلار آلار موندن اول یعنی مشرکلار
فیرشنگرگا الله تعالی ننگ قزلریدور دیدیلار (فَاتْلَمَهُمُ اللهُ) لعنت قیلدی آلا رغه الله
(الْحَى يَوْفُقُونَ) نیچک بولدی قایتولاری توغری یولدن باطل بولغان بولغه (ن)
(اتخذوا) طوتدیلار یهود و نصاری (اخبارهم) عالمرنی (ورهبانهم) و عبادت
قیلغوجی زاهدلرنی (اربابا) ریلر قیلب یعنی عبادت قلنمشلر قیلب (من دون الله)
الله تعالی دن باشقه (والمسیح ابن مریم) دخی مریم اوغلی حضرت عیسی نی طوتدیلار
اله قیلب (وما أمروا) وحالانکه بیورولمش بولمغی آلا رغه (الایعبدوا) مکر بیورولمش
بولدی عبادت قلمق غه (الهاواحداً) بر بولغان الله تعالی غه (لا اله الا هو) یوقدور عبادت
قله غه تپوشلی بولغان ذات مکر اول بر الله دور (سبحانه) پاکدور اول الله تعالی (عما
بشروکون) اول نرسه دنکم شریک قیلغوجیلر شریک قیلرلار (یریدون) تلپلر کم آلار
(ان یطغوا) سوندورمکنی (نورالله) الله تعالی ننگ نورون (بأفواهم) اغزلری بلان
یعنی الله ننگ برلکن و محمد علیه السلام ننگ پیغمبر لکن (ویاعبى الله) وقبول قلمس الله تعالی
(الا ان یتنوره) مکر قبول قیلر تمام قلمقنی اوزی ننگ نورون (ولو کره الکافرون) *
اکر چه خوشلاما نیچه مکر وه کورسه لرده کافرلار نورنی تمام قیلر یعنی مشرکلار شبهه لر
صالب باطل قلمه غه تلپلر نیتک کم بر آدم اوروب صولوشی بلان شینی سوندورادور آلار
هم اوزلری ننگ یالغان سوزلری بلان اسلام دینی جیولمکدین طیارلر (هو الذی) اول
الله تعالی شوندا این الله دور (ارسل رسوله) بیاردی اوزی ننگ پیغمبرونی (بالهدی)
طوغری یولدن کورستیک بلان (ودین الحق) اسلام دینی بلان (لیظهوره) ظاهر قلمق
اوچون اول دینی (علی الدین کله) باشقه دینلارننگ کلیسی اوزارینه (ولو کره المشرکون) *
اکر چندیکه حوشلاما سله رده مشرکلار (ف) (بایها الدین آمنوا) ای شوندا این ایمان
کیتورکن آدملار (ان کثیراً) حقیقته کوبی (من الاحبار والرهبان) کتاب اهلی ننگ
عالمر وندن وزاهدلر وندن (لیأکلون) آشارلار (اموال الناس) آدملرننگ ماللارون
(بالباطل) رشوت و باطل حکم بلان (ویصدون) و طیارلار آلار آدملرنی (عن سبیل الله)
الله تعالی ننگ یولندن (والذین یکنزون) و شوندا این آدملر کم جیوب کیرلارلار (الذهب
والفضة) آلتونی و کمشنی (ولاینفقونها) و خرج قیلما سله اول ماللرون (فی سبیل الله)
الله ننگ یولنده یعنی زکاتنی برملار (فبشرهم) سیوندور اوشبو جماعتنی (بعذاب

کونکلار و نده اعتقاد لری
 و جهند نور و جسم لری
 نفس توکل دور و اگر قور
 قسانکز فقیر لکن یعنی
 مشرک سود کار لری ننگ
 کیلمکی و کتکی صائق
 و آلتق اوچون کیسلسه
 صاواش لری باغلانر شول
 سبیدن فقیر لکن قور قسه
 نکر الله بورطنک تمامش
 مسلمان قلدی بس بارچه
 اش و کوچ آسان بولدی
 (۴) بو آیتلردن اول
 حکم ایله حکم قلدی مشرکلار
 بلان صوغش قیلنک و آلائی
 اسلام بوندن چغارغل
 و ایندی کتاب اهلی بلان
 صوغش قلمغه امر قلدی
 آننگ اوچون آلام
 حق بولغاندن طانکغو
 چیلردور الله تعالی فی
 و آننگ پیغمبر و فی تیوش
 بولغاچه اعتقاد قلسلر لیکن
 کتاب اهلندن جز به آفتش
 قبول قلمغه بیوردی شول
 شرط بلان یوغار لری
 و توپان لری همه سی حور
 بولب جز به بیور لری و عرب
 ننگ مشرکلار و نندن شهر لار
 ننگ مشرکلار و نندن جز به
 آلتق اصلا قبول ایتولمز
 باشقه دن آلتق امام اعظم
 قاشنده درست دور حاللر
 ینه کوره ای صابن انور
 کتاب خلق کیم کیمکده
 و اطقه منیکده بوش حالتن
 قرال طاقمده مسلمانار
 بلان برابر بولسلر و بو
 لردن باشقه هم یوغاری
 و قوبان اشلر بار دور فقه کتابلر ییدن قارالسن (جم)

الیم ﴿﴾ ازانج تکوچی عذاب بلان الله تعالی ننگ بولنده نقته بیور شولدر زکو
 و صدقه و بور و چ بیور و حق ایسی ننگ حق بیور (یوم یحیی علیها) قیامت کوندره
 قزدور لری اول مال اوزرینه (فی نار جهنم) جهنم ننگ اوتنده (فتکوی بها)
 یعنی باصلور اول قزدور و امش مال بلان (جباهم) آلار ننگ مانکلا یلاری (وجنودهم)
 و قابر غالاری (وظهورهم) و آرقه لاری (هذا) ایتولور آلاغه اوشم دور (ماکنتر تم)
 اول نرسه کم دنیا ده جیوب گز لا کان ایدونکر (لانفسکم) اوزونکر اوچون (فدوقوا)
 بس ناتونکر (ماکنتم کنزون ﴿﴾) شول کر لا کان مانکر ننگ عذابش دیب (ان عده
 الشهر) تحقیق آیلار ننگ صائی (عند الله) الله تعالی یاننگ (اننا عشر شهرا) اون
 ایکی آیدور (فی کتاب الله) الله ننگ کتابنده یعنی لوح محفوظده (یوم خلق
 السموات و الارض) شول کونده کم براندی کولگری ویری (منها) اول اون ایکی آیلردن
 (اربعه حرم) دور تی حرام بولغان آیلار دور یعنی دورت آیده صوغش حرام قلمش دور
 اول آیلار رجب ذی القعد ذی الحجه حرم دور (ذک) اشبو آیلار حرام بولنای (الدین
 القيم) طوغری بولغان دین دور یعنی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل دین دور عرب
 خلقینه آلا رن قالدی (فلا تظلموا فیهن) بس ظلم قیلما نکر بو آیلارده (انفسکم) اوزونکر ننگ
 جانونکر غه یعنی بو آیلار ننگ حرمتن صد دور و ب صوغش قیلنک بلان * علمانک کوبوسی
 قاشنک صوغش قلمق ننگ حرمتی منسوخ بولغان دور و بلارده طیولمش بولغان ظلمدن تلام دیلار
 بو آیلارده کناه قیلنک بلان ظلم قلمقنی آننگ اوچون بو آیلارده اشلا کان اید کوا اشلر ننگ
 ثوابی وهم کناهلر ننگ عذاب باشقه لردن کوب آرتق دور ﴿﴾ (وقاتلوا المشرکین كافة) و صوغش
 قلونکر شریک قوشقانلار ننگ بارچه سی بلان (کما یقاتلونکم كافة) نیتک صوغش قیله لار
 اول مشرکلار سن ننگ بارچه نکر بلان (واعلموا) و بلوکر (ان الله) تحقیق الله تعالی
 (مع المتقین ﴿﴾) صافلانغو چیلر بلان یرکل دور (ف) (انما النسی من زیاده فی الکفر) بودور کم
 نسی یعنی کچکتر مک حرام بولغان آیلر فی حرام بولغان آیلار دن آرتق قدر کفرده آننگ
 اوچون بو اش خدا حرام قیلغانون حلال قیلقدور و حلال قیلغانون حرام قلمقدور
 بو باشقه کفر دور کم آلا اول بولغان کفر بلان جیدیلار (یضربه الذین کفروا) آرغن
 قیلنمش بولور شول کچکتر مکلری بلان شول آدم لرم بولدیلار (یحلونہ عامای و یجر مونه عامای)
 حلال کورور لاری آینی بر یلده و حرام کورور لاری بر آینی بر یلده (ایموا طموا) موافق قیلما
 قلی اوچون یعنی موافق قیلور لار (عدة ما حرم الله) الله تعالی حرام قیلغان نرسه ننگ

(۲) اوزلری کتاب

اهلی بولمق بلان مشرکلار
 ننگ یولنی اختیار ایتدی
 یلار دخی آلاز ننگ عالم لری
 وزاهد لری خلق ننگ
 کونکلی اوچون یا که مال
 طمع قلب هر نرسیم اوز
 وغملر نندن چغاروب نادا
 نلر نی هم اعتقاد قلدر لرلار
 ایدی ایتدی یلار بیز کا الله
 یانندن باغشلا نطق بولمشدور
 بس عالم لرننگ سوزلری
 طول اولاد لرش بعت بولنه
 موافق بولسه وچانک بلنسه
 اول عالم اول سوزنی طمع
 قلب ایتدی اول سوزنی
 طول اولدور ابارور کا یارا
 میدور (جم)

(۳) اوشبودین باشقه
 دینلردن آرتقدور عقلننگ
 یاننده وهم الله تعالی ننگ
 یاننده یعنی اشبو دین
 یلان اللهم ننگ یقینلغی
 حاصل بولر باشقه دینلار
 بلان حاصل بولمز (جم)

(۱) یعنی کافرلار
 بر آرتغلق قلد یلار کم
 چانکم بر بری بلان صوغش
 قیلرلار ایدی اکثر
 صوغش لری حرام بولغان
 آغیه توغری کیلسه اول
 آیش صونکده قالدورور
 لر ایدی وایتورلر ایدی کم
 بویل صفر آیی محمدن
 الک کیلکاندور وحریم
 صفر دن صونک کیله چکد
 وردیب اوشبو حیلله بلان
 حرام بولغان ایکن صوغش
 قیلرلار ایدی سبحانه

(ف) بس حلال قیلورلار اول نرسه فی کم حرام قیلدی الله یعنی
 حرام قیلدی وقتن حساب قیلیمسلر (زین لهم سوء أعمالهم) کورکام
 کورسا تلدی الارغه آلرننگ بوروق عملر لن (والله) الله تعالی (لایهدی القوم الکافرین) (۳۷)
 بول نورستمز کافر بولغان جماعتکه (ف) بو آیت یعنی یا ایها الذین آمنوا هجرت ننگ
 توفیق یی یلنده تبوک صوغش حقنده ایندور ولدی (یا ایها الذین آمنوا) ای انچالاین
 ایمان کیتمورکن آدم لار (مالکم) فی بولدی سرککم (اذ قیل لکم) هر چان ایتولسه سرکا
 (انفر وا فی سبیل الله) الله تعالی ننگ یولنده صوغش قیلمهغه چقنکر دیب (ان اناقلتم الی
 الأرض) آغر بولبیر طرفینه آوار سز یعنی اور نکرده تورمهغه کونکل برور سز (ارضیتم
 بالحیوة الدنیا) ایاخوشلا دوغرمی دنیا تر وکلورکن (من الآخرة) آخرتده بولغان اور وندن
 یعنی جنت دنیا تر وکلکی بلان حوشلاندوغرمی (فما تراع الحیوة الدنیا) بس ایسدرور
 دنیا تر کلکی ننگ متاعی یعنی فایداسی (فی الآخرة) آخرتنگ فایداسی قاششده (الاقلیل) (۳۸)
 مکر آرنرسه دور * شاه ولی الله ایتدی هجرتدن توفیق یی یلده رسول علیه السلام غه
 مشقت بولغان وقتده هواننگ اسی وقتنده تبوک صوغشینه چقد یلار صحابه ننگ کوی ایلر
 و مسلمانلردن اوچ کشش خلافت قیلدی آلرننگ توبه سی ایلیل کوندن صونک قبول بولندی
 و منافق لردن بر نیچه سور نفاقلق بلان آغر لر وندن چقدی الله تعالی مسلمانلر نی ماقتاوده
 و منافق لرنی خورلا مقده رشول اوچ آمدن غم قیلیمده بر فیه آیت ایندور دی * (ف)
 (الانفر وا) اکثر اندالمش بولغان صوغشغه چقیلسانکر (یعذبکم) عذاب قیلور سزنی
 (عذاب الیمیا) بیک ارانچیکوی عذاب بلان (ویستبدل) و آشتورور یعنی سز ننگ اور نکرده
 کیتورور (قوما) بر جماعتتیکم (غیرکم) سرکباشقه فی (ولانصر وه شیئا) وهیج بر
 ضرر کیتوره آلمس سز الله تعالی غه (والله) الله تعالی (علی کل شیء) هر نرسه اوزرینه
 (قدیر) (۳۹) کوچی یتکویچیدور (الانصر وه) اکثر یاردم قیلما سانکر سز پیغمبر کانی
 قایغوبولور (فقد نصره الله) تحقیق یاردم قیلور آکا الله نیتک یاردم قیلدی اول پیغمبر کا
 الله (اذخرجه) شول وقتده کم چغار دیلار آنی (الذین کفروا) کافر بولغان آدم لر
 (ثانی اثین) ایکی آدم ننگ ایکچیس بولغانی حالک (اذهما فی الغار) شول وقتکم اول ایکی آدم لر
 یعنی حضرت رسول بلان حضرت ابوبکر الصدیق ثور طاوند بر چوقرده ایدیلار (اذ بقول
 لصاحبه) شول وقتده کم بولداش بولغان ابوبکر الصدیق رضی الله عنه کا ایتدی (لا تحزن
 کوبینه) (ان الله معنا) تحقیق الله تعالی ننگ یاردمی بر ننگ بلاندور (فانزل الله سکتینه)

وتعالی الازننگ اشبو قیلغا نلرون بوروق قیلب ایتدی انما النسیء زیادة فی الکفر دیب (جم)

(۲) معلوم بولسنگم
 اشبوندان تيوك صوغش
 ننگ ذكرينه كـ شودور
 شول وقتكم اسلام غالب
 بولدى وعرب جماعسى
 آراسنده مشهور بولدى
 غسان خلقى شام واليسى كم
 روم پادشاسينه تابع ايدى
 روم پادشاسيند اميد
 ايتديلار كم روم پادشاسى
 اسلام اوزارينه كيتوروب
 مسلمانلار بلان صوغش
 قلهغه رسول عليه السلام
 بوخبرنى اشكچ اوزى
 غسان اوزارينه يونالدى
 روم پادشاسينى اسلامغه
 اوندا برباز ويباردى
 روم پادشاسينه ييغمبر عليه
 السلام ييغمبر بولغى
 ثابت بولدى ليكن قومى
 موافقت قلماغندن اسلا
 مدن محروم قالدى شول
 وقتكم شام خلقى اول حضرت
 ننگ اوزلارينه بارماغيدن
 خبر دار بولب روم پادشا
 سينه ظاهر قيلغانلر يده
 روم پادشاسى باردملر ينه
 كيليا كانيدن غسان قومى
 طاعت قيلديلار ليكن
 مسلمان بولمديلار موندن
 صونك رسول عليه السلام
 يغنده انتقال قيلديلار
 آندن صونك حضرت عمر
 رضى الله عنه ننگ زماننده
 شام بتونلارى فتح بولدى
 اشموغسان صوغش قوتلى
 بولغاندان وسفر هم يراق
 بولماغندن وصوغش اسبا
 بلرى آرزولغانيدن منا
 ققار حيله قلهغه باشلا ديلار اول حضرت بارچه سينه

بس ايندوردى الله تعالى ايمين بولمقى (عليه) ييغمبر اوزرينه (ايدى) و قوت ييغبرى چمهورى
 (يچنود) عسكر بلان (لم ترها) كورمدونكر اول عسكرنى اول فرشته لور (وجعد كلمته)
 الذين كفروا السفلى) وقيلدى الله تعالى كافر بولغان آدم لار ننگ سورلرنا توبان و قدر سر
 (وكلمة الله هي العليا) الله تعالى نك سورنى يعنى الله تعالى نى برلامككاو اسلام دينينه اوندا هك
 سورنى يوغارى و قدرلى قيلدى (والله عزير حكيم) الله تعالى كوچليدور و حكمتى بدار
 اش قيلور يعنى توحيد خلقن غالب وعزيرن قيلور (ف) (انفر واخفا) صوغشقه چمتكنز
 چينكل يوكل (ونفالا) و آغر يوكل بولغاننكر حالده يعنى صوغشقه چمتكنز قالمانكر كيرك
 نيچوك بولسن (وجاهدوا) و صوغش قيلنك لار (باه والكم وانفسكم) اوز مالنكر بلان و جاننكر برلان
 (في سبيل الله) الله ننگ يولنده (ذلكم) اوشبو صوغش قيلماقنكر (خير لكم) بيك
 ايند كودور سر ننگ اوچون (ان كنتم تعلمون) اكر بلكوچى بولسه نكر شاهولى
 رحمة الله عليه ايتدى يعنى شول حالده كم اسبابنكر و عسكر ونكر كوپ بار دور يا كه ضرورة
 قدرندن آرتق قولونكر ده بر نرسه يوقدور اوشبو وجهكه قراغانده آيت حكمدور منسوخ
 ايمس دور والله اعلم (ف) (لو كان عرضا قريبا) اكر بولسه ايدى اول اوند المش بولغان نرسه نكر
 اى اوند الوچيلر حاصل بولغى يقين بولغان فايده (وسفر اقصاء) وبر اونكغاي بولغان سفر
 يعنى يقين سفر بولب دنيا اوچون فايلى بولسه ايدى (لاتبعوك) البته ايار و لار ايدى سناك (ولكن
 بعدت عليهم الشقة) وليكن يراق بولدى آلاغه اول سفر ننگ بولى (وسيحلفون بالله)
 ويقنده آنطقيله ققار الله تعالى غه كم (لو استمعنا لفر جنهمكم) اكر كوچمن يتسه صوغشقه چغار
 ايدونك سر ننگ بلان (يهلكون انفسهم) هلاك قيلور لار آلاز اوز جانلارونى يالغان آنطبلان
 (والله يعلم) والله تعالى بلور كم (انهم لكاذبون) آلاز يالغانچيلر دور صوغشقه چقمهغه
 كوچارى يته ايدى (عفا الله عنك) عفو قيلدى سندن يعنى بو صوغشندن قالغانلار حقنك
 قيلغان قصورنكى (لم اذنبت لهم) اوچون اخذ و رخصت يردونك آلاغه كيرك ايدى صبر
 قيلمق (حتى يتبين لك الذين صدقوا) تا كم ظاهر بولور ايدى سناك شول آدملر كم
 توغرى و راست ايتورلار (وتعلم الكاذبين) (ب) بولور ايدونك يالغانچيلرنى (لا يستاذنك
 الذين) رخصت صورامسلر سيندن شول آدملر كم (يؤمنون بالله) ايمان كيتورديلار
 اللهغه (واليوم الآخر) و قيامت كونينه (ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم) صوغش قيلدهغه
 اوزلرى ننگ ماللرى بلان و جانلرى بلان يعنى مند اين آدملر آشوغرلار صوغش قيلماغه
 قابه رخصت صورامق (والله اعلم) والله تعالى بلكوچيدور (بالمؤمنين) صاقلانغانلرنى

الله تعالى نك. پوردايغا خلافت قىلورن (ان يستاذنك الدين) بودور كم رخصت صورار
 سندن اول آدم (لا يؤمنون بالله) ايمان كيتور مسلر اللهغه (واليوم الآخر) قيامت
 كوزينه (وارتابت قلوبهم) وشك قىلورلار كونكلر ايمان نك حقيقتندن (فهم) بس
 در (في ريبهم يترددون) اورلر نك شكورنده ومنافلقمه خيرانده دورلار (ولو
 ارادوا الخروج) اكر تلاسهر ايدى اول منافقار صوغشقه چماقنى (لاعدوا لعدوة) البته
 صوغشقه كيرك نرسهر لى حاضرلار لازايدى (ولكن) ليكن (كره الله) سويمدى الله تعالى
 (انبعاثهم) آلان نك صوغشقه چماقارون (فتبطهم) يالقاولوق قورقوا صالدى آلارغه
 (وقيل اعدوا مع القاعدين) (وايتولدى آلارغه اولتورونكز اولتورغانلار بلان يعنى
 صبيلر و خاتونلار و اورلر بلان ديب (لوخر جوا) اكر آلار سرنك بلان صوغشقه چقسه لار
 (فيكم) سرنك ازانكزه (مازادوكم) آرتدور مزلار ايدى آلار (الاعبالا) مكر
 بوزولتق قيلمقى آرتدور و لار ايدى (ولا وضعا) والته سوزلر يورتب خلالق قيلمقى
 صالار ايدى (خلالكم) سرنك ازانكزه (يبعونكم الفتنه) آلار سركفته بولمقى استرلار
 ايدى يعنى بربرونكز كا خلالق قيلمق بلان فتنكه توشر لار ايدى (وفيكم ساعون)
 وسرنك ازانكزه باردور سوز ايشوچى (لهم) آلار اوچون يعنى سوزونكزنى اورلاب
 ايشتب آلارغه كيتورور (والله) الله تعالى (عليهم بالظالمين) بلكوچيدور منافقار نك
 كونكنده بولغانلارون (ف) (لقد ابتغوا الفتنة) تحقيق استديلار اول منافقار
 فتنى (من قبل) موندين الك يعنى احد صوغشنده اشك نك بوزولماغون
 ويولداشلر و نك نك طارقالماغون استديلار (وقلبوا لك الامور) ايلاندور ديلاز سنك
 حقنكه صاحتلر و نى يعنى كيرى دونك بلان فتنه صالوب ويولداشلار نكنى آيروب واشنكنى
 حيله قىلب بوزومقى تلاديلار (حتى جاء الحق) حتى كىلدى سنكاتوغرى بولغان ياردم
 (وظهر امر الله) و ظاهر و غالب بولدى الله نك اشى يعنى الله نك نصرتى كىلب دىنى
 ظاهر بولدى (وهم كارهون) آلار بونصرتنى مكر وه كوروب استرلار ايدى (ومنهم)
 اول منافقار دن (من) بعضى آدم باركم (يقول ائذنى لى) ايت رخصت بير منكا (ولاتتتى)
 فتنه كا صالهمنى ديب يعنى روم بورطيمه آلب چقهه آنك اوچون آلر نك كوركام جمال
 ايلسى خاتونلارون كوروب فتنه كاتوشر من كناهلى بولر من ديب (الا) بلنك كم (فى الفتنة
 سقطوا) آلار فتنه كاتوشمشلر دور نفاقلىرى و بوزولقلىرى سببى بلان (وان جهنم) تحقيق
 جهنم (الحيمطة) چيغوچيدور و چولغانچيدور (بالكافرين) كافر لرنى يعنى

رخصت بيردى قانك
 نك فضل بلان ظفر طاب
 قايتقانلر يده منافقار رس
 بولديلار (جم)
 (اف) ايتولدى قانك
 رسول عليه السلاغه ربيع
 الاول آي نك پنج شنبه
 كچه سنك حضرت ابا بكر
 الصديق نك بورطيدن
 چغب آنك بلان يولداش
 بولب نور طاويد بولغان
 چوقرغه بونالدى حق تعالى
 اول چوقر نك اغز يه
 مغيلان آغاچن اوستروب
 بر جفت كوكار چنكه شول
 اورونده اويه ياساب
 بيورقه صالماقغه بيوردى
 وير اورموكچه چوقر
 اشكينه طار صارمغه الهام
 ايلدى كافرلار كىلب
 بوخالنى كوردوكلر و نده
 چوقر بوش ديو قتميش
 قلماديلار (جم)
 (اف) روايت قىلندى
 تبوك صوغشنده چغارغه
 اشارت قلدوقن اوچ فرقه
 بولب بروسى هجرت
 قلوچى ونصرت بيوردى
 صحابهلر موين صنب
 چغوغه آشدديلار و قايسى
 موغملر نك ضعيفلرى
 ايدى بيك آغر بولب
 اويده طرفغه رخصت
 صراديلار و منافقار خلالقى
 قلديلار شونك اوچون
 بو ايت ايندورولدى
 (جم)
 (اف) آنك اوچون رسول
 عليه السلام نك عسكرى
 سفر قصد قىلديلار عهد الله بن ابي بكر وه منافقار

دی ذباب
شب آندن
اللہ جماعتی
ندی رسول
دی اکر
لک بولسه
ک بلان
یدی شکر
اوزار ننگ
دوق دیب
ل سوزنی
لقد ابتغوا
بت کریمه
(م)

منافقرن قیس اوعلی جک شول طریقه قلدی کم روم خاتونلری بیک کورکا ملر در من
اول رومغه کیمیم بوز وفاقغه توشار من منکارخصت بیزر بورطمه قالب مالم بلان سینگا یاردم
قلیم دیب بو آیت شول خصوصده ایندور ولدی (ان تصیک حسنه) اکر ایر وشسه سینگا
بر ایند کولک ونعمت یعنی بعض صوغشلا ونده (تسوهوم) قایغولاندور روز آلارنی (وان
تصبک مصیبه) اکر یتوشسه سنکابر بلا و قایغوا (یقولوا) ایترلار (فداخذنا امرنا)
تحقیق آلدوق بیز یعنی قلدوق بیز مصلحتمزنی (من قبل) موندن اول یعنی اشبو قایغورن
اول بیزون آلارننگ دوشمنلرینه موافقت قیلب یلسفرن قالب قولدوق برکاهچ قوروق
بو قدر دیب (ویتولوهوم فرعون) و آلار کیری قایترلار و آلار شاد بولغوجیلر دور
(قل لن بصیننا) ایتمک ای محمد البته یتوشمز بیزکا (الاما کتب الله لنا) مکر شول یتوشر
یارغاندور الله آتی بیز ننگ اوچون لوح محفوظده (هومولانا) اول الله دور بیز ننگ دوستمز
ویاردم قیلوچیمز (وعلی الله) والله اوزارینه (فلیتوکل المؤمنون) کیر کدور کم
مقصودلاری حاصل بولوده هر اشد توکل قیلنسلر الله تعالی غه موئلر (قل هل ترصون بنا)
ایتمک ای محمد منافقر غه کوتمس سز سز بیز ننگ حمزده (الا احدى الحسینین) مکر ایکی
کور کم بولغان اشنگ بوسن کوتر سز یعنی نصر تلی بولب فتح بولمق یاشیمد بولمق لرون
(وحن) و بیزلار (نتر بص) کوتامز (بکم) سز ننگ حقونکرده کم (ان یصیکم)
یتوشدوره سزکا (الله) الله تعالی (بعذاب من عنده) بر عذابنی اوز جان بندن (اوبایدینا)
بیز ننگ قولمز بلان (فتر بصوا) بس کونوکنز (انامعکم) البته بیزلار سز ننگ بلان
(متر بصون) اوزومز ننگ مقصودومزنی کونکوچیمز (قل انفقوا) ای محمد ایتمک ای
منافقر نفقه لاندور وکنز (طوعاً) کیرک رضالقونکر بلان (اوکرها) یارضا القسز یعنی
اکر صوغشقه مالونکر کیرک نچک برساً گزده رسول علیه السلام رغبت قلمه سه (لن یقبل
منکم) قبول ایتملمز سزدن (انکم کتم) حقیقته سز بولونکرز (قوماً) بر جماعه
(فاسقین) بوزوق اشلی بولغوچی ایتملدیکم بو آیت کریمه ایندور و امشدور قیس
اوعلی جد منکا روم سفری بیک چمتن و بیک فتنه لی بن قالب عسکرکا مالم ایلم یاردم قیلیم
دیمش ایدی الله تعالی اعتقاد سز آدم ننگ مالی قبول ایتمولمس دیب جواب بیزدی (وما منعهم
طیبدی آلارنی (ان تقبل منهم نفقاتهم) قبول بولنمقدن آلارننگ نفقه لاندور مکرری (الا
انهم) مکر آلار (کفر و ابالله) کافر بولدیلار الله غه یعنی کافر بولمقلری طیبدی الله تعالی غه
(ویرسوله) و آندک پیغمبرینه (ولایاتون الصلوة) کیلسلر آلار نماز غه (الاوهم

کسالی (مکر کیلرلار یالغالوق بلان (ولا ینفقون) ونفقه لاندور مسلر (الاوهم کارهون)
 مکر آلا نفقه لاندور ولار رضالقسر یعنی ثواب امید ی بلان نفقه لاندور مسلر (فلا تعجبک)
 بس عیبلاندور مسن سنی ای محمد (اموالهم) اول منافقنر نک مالاری (ولا اولادهم)
 دخی بالاری (انما یرید الله) بودور کم تار الله (لیعذبهم) عذاب قلمقی آلا رغه
 (بها) شول نعمت بلان (فی الحیوة الدنیا) دنیا تر وکلو کنده (وترزق انفسهم) وچغار
 آلا نر نک جانی (وهم کافرون) آلا رکافر بولغانلری حالده (ف) و یحلفون بالله) و آنط
 ایتر لار اول منافقنر الله تعالی غه (انهم لمنکم) آلا رسر لار جمله سندن یعنی اسلام اهلندن
 دیب (وما هم منکم) و حالانکه آلا ر ایسدور سر دن (و لکنهم) ولیکن آلا ر (قوم یفرون)
 بر جماعت دور کم قورق لار یعنی مشرک لاره قیلغانونکر کورک آلا رنی هم اولتور مکر کوز دن
 قورق مسلمانر دیب ایتر لار (لویجدون ماجا) اکر طابسه لار بر صغه چق قالا (اومغارن)
 یاکه طاو تیشکلری (اومدخلا) یابر کره چک یر (لولوا الیه) یونالر لار آلا ر اول
 اور ونلارغه (وهم یحجون) و حالانکه آلا ر تیر لک بلان تیر لک قیلر لار اوزلرون صاقلامق
 وقولمق اوچون (ومنهم) یا محمد اول منافقنر نک بعضی سندن بار دور کم (من) شوندا این
 آدم (ینزل فی الصدقات) عیب قیلر لار سنکا صدقنلری بولمکنه (فان اعطوا منها) بس
 بر ولمش بولسه آلا رغه تلا کالنلری قدرلی صدقه دن (رضوا) راضی بولر لار (وان لم
 يعطوا) اکر بر ولمشه آلا رغه تلا کالنلری قدرلی (منها) اول صدقه دن (اذاهم) شول
 وقتده آلا ر (یسخطون) آلا ر اول نلر لار و راضی بولسلر (ف) ولوانهم رضوا) اکر آلا ر
 راضی بولسلر ایدی (ما اتاهم الله ورسوله) اول نر سه کم بیردی الله تعالی والله نر نک پیغمبری
 آلا رغه یعنی غنیمت لورکا صدقه غه (وقالوا) وایتسلر ایدی (حسبن الله) یتاچک دور
 بز ک الله (سیوفتینا) برور بز ک الله (الله) الله تعالی (من فضله) اوزی نر نک فضلی واحسانیدن
 (ورسوله) والله نر نک پیغمبری بیور یعنی دخی آرتق غنیمت بیور (انا) تحقیق بز
 (الی الله) الله تعالی جانبینه (راعبون) امید ایترمز دیسه لار ایدی آلا رغه فی ایدکوا
 بولر ایدی (انما الصدقات) بودور کم صدقه قلر یعنی زکات (للفقراء) صراب یورمکن
 فقیر لار اوچوندور (والمساکین) وصورانما قلی تر وکل کینه بیتکن مسکین لار اوچوندور
 (والعاملین علیها) صدقنلری فی جیق اوچون قویولغان لارغه دور (والموءلفه قلوبهم) ینکا
 مسلمان بولب اخلاصلری قوت تابای مسلمانقلری ضعیف بولب کونکلرون اسلامغه
 قوتلاندور مک اوچوندور یعنی اسلاملرونلر طر مق اوچون رسول علیه السلام ینکه مسلمانلرغه

(اف) یعنی عیبلانده کم
 دینسر لار حقنده الله تعالی
 نر نک مال بیر ما کینه فی
 اوچون آلا رغه مال وبالار
 ونعمتلر بیردی دیب
 دینسر آدمغه بالار و مالار
 عذاب دور کم آلا ر نر نک
 حاصل بولمغین کونکلری
 طارقلر و مشقتلر اتر لار
 و آنر نک قایغوسندن اولکا
 نکا چاقلی قوتولسلر تا کم
 توبه قلمسه لار و یاکه
 یحشیلق قلمسه لار (جم)
 (۲) ایتولدیکم خر قوص
 بن زهیر کم ذوالخویصره
 التمیمی دیر لار ایدی
 خار جیلر جماعه سی نر نک
 باش ایدی حنینر نک
 غتیمتن بولکانده رسول
 علیه السلام ینکه مسلمانلر
 نر نک کونکلر و فی القتلا
 ندور مک اوچون آلا رغه
 کوب نر سه بیرمکیدن
 یار رسول الله عدل لک قیل غل
 دیدی رسول علیه السلام
 من عدل لک قلمای کم
 عدل لک قیلر دیدی رسول
 علیه السلام آکا و قومینه
 مارلقین لقبی قویدی شول
 خصوصده بو آیت کریمه
 ایندور و لدی (مواکب)

بیر ورابدی حضرتدن صونک ابوبکر الصدیق خلیفه بولغاچ اجماع بولوب بولرننک اولوشی
بتدی (وَقِي الرَّقَابُ) دخی موینلرنی قوتقارمق اوچون دور یعنی حوجهسی قولینه فلان
مقدار ثمن طوب بیریب یازو بیر ولمش قول اوچون بر آرنر سه بلان یاردم قیلنر
(وَالْغَامِينَ) دخی اوزلری اوچون بوروچ آلب اوتماک کوچلری یتیمکن آدملر اوچون دور
امکانه اش اوچون بوروچلی بولغانلر غارمین کاکر میلر (وَقِي سَبِيلَ اللَّهِ) دخی زکاة الله
بولنده توتوق اوچون دور یعنی صوغش اوچون (وَابْنِ السَّبِيلِ) ویوللرده فقیر قالب
غریب مسافر لارا اوچون دور اگر چه یورطیده مالی بولسه ده (فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ) حکم ثابت
بولدی الله تعالی طرفندین یعنی الله تعالی اشبو ذکر قلغان جماعتلرکا صدقه لرنی حکم
قلب دور (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) الله تعالی بلکوچیدر حکیم دور (وَمَنْهُمْ) اول منافقلردن (الَّذِينَ)
شونداین آدملر بار دور کم (يُؤْذَنُونَ النَّبِيَّ) اراختچرلار پیغمبرنی (وَيَقُولُونَ) وایتورلار
(هَؤُلَاءِ) اول پیغمبر هر سو یلا کان سوزنی اشتهکوچیدور یعنی هر کم هر سوزنی ایتسه
اول سوزنی قبول قلعوچیدور دیدیلار (قُلْ اذْخِرْ لَكُمْ) ایتکل اول پیغمبر ایند کوا بولغان
سوزلرنی اشتهکوچیدور سرننک اوچون یعنی سرنسیلا کان وجه بلان توکل دور (يُؤْمِنُ بِاللَّهِ)
ایمان کیتورور واللهغه یعنی اشانر الله ننگ سوزینه ویر لکینه (وَيُؤْمِنُ لِمَوْعِنِينَ)
وقبول قیلر موئمئلرننک مصاحتلرون آننک اوچون اخلاصلری اوزینه معلوم دور (وَرَحْمَةً)
ورحمته دور (لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ) شونداین آدملر اوچون ظاهر ده اینان کیتور دیلار
سزلار دن یعنی مر حمت ایلاب سرنی خلق آراسنده رسوا ایلامس (وَالَّذِينَ يُؤْذَنُونَ)
وشونداین آدملر اراختچرلار (رَسُولَ اللَّهِ) الله ننگ رسولنی (لَهُمْ) آلا ر اوچون دور (عَذَابُ
الْأِيمِ) اراختچرکوچی عذاب (نِ) (يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ) آنطایتلر لار الله تعالی غه سرننک اوچون
(لِيُرِيَكُمْ) راض قلیقلری اوچون سرنی (وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ) وحالانکه الله آننک پیغمبرنی
(أَحْقَانِ بَرِيضَةٍ) بیگ تیوشدور آکاکم راض قیللر لار آنی (أَنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ) اگر
موئم بولسه لار یعنی اگر بر وقتده اول حضرت آلا رننک آلد املقرونی طوتسه ایدی
آلا ر مسلمانلرننک آلد ونده آنطایتلر لار ایدی بر ننگ کونکلومر ده بوزوق نیت یوقدور دیب
اشبو آنظرلی مسلمانلرنی راض ایلاب آلا رننک طرفلرینه آوار لار ایدی اما بلسلر کم
آلد اماقلری الله تعالی بلان و آننک پیغمبرنی بلان اشکه بر امر * (أَلَمْ يَعْلَمُوا) ایابلسلر میکم
(أَنَّهُ) حقیقتده اش بودور (مَنْ يَجَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ) هر آدمکم خلاقلق قلسه الله تعالی غه
و آننک پیغمبرینه (فَأَنَّهُ) بس تحقیق آننک اوچون دور (نَارِ جَهَنَّمَ) جهنم ننگ اوتی (خَالِدًا
دیب (جم)

صدقه
ایله لری

یعنی منافقلر پیغمبر
لا مغه تل اوزا تر لار
وعیب قیلور لار
شم و احمئنک قولاغی
ردور دیب و اول
هر یالغاچی ننگ
بلر ایدی لیکن
ننگ خوش خلقی بلان
فلان شب شلته قلمس
وطیوار لار دیب
بلر لار ایدی لیکن
باغانلر فهم قیلر لار
بر ننگ بالغاننر غه
بولدی دیب الله
یتدیکم بوخلقلر
بغبردن سرننک
ده رحمت دور بولسه
من بوتونلای توتو
وکنر رسوا بولر
دیب (جم)

فيها) منكوا بولغانلىرى حال اول جهنم ده (ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ) اشبو جهنم ده منكوا
 قائمق الوغ بولغان رسوالقدور (يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ) قورقورلار منافقار كم (ان تنزل عليهم)
 ايندور ولمش بولمقدن اول مسلمانلار اوزرينه (سورة) بر سوره كم يعنى منافقار بوسوزنى
 مسخره قىلب ايتدىلار (تنبيههم) خبر بيره آلاغه (بما في قلوبهم) شول نرسه بلان كم
 آلارنىك يعنى منافقارنىك كونكل لريده دور (قل) ايتكل اول منافقارغه (استهزوا)
 مسخره قىلنىك سز (ان الله) تحقيق الله تعالى (خرج) چغارغو چييدور (ما تحذرون)
 سوز قوروققانوغز نرسهنى بو ايتنىك ايندور وليكىنه سبب منافقار مسخره قىلب آرارلار و نك
 ايتورلر ايدى قورقاهن بىر بر سوره اينبىر بر بر وهر نىك آراسنده بىرون سوزلار وهر نى
 آچماسن ديب (ف) (وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ) اكر صوراسنىك سين آلارن (ليقولن) البته
 ايتورلر آلار (انما كنا نخوض ونلعب) بودور كم بىرلار سوزلردن هر تر ليسنه چومار
 ايدوك و اويئاز ايدوك (قل ابالله) ايتكل سين آلارغه ايا الله تعالى نى (واياته) والله نىك
 آيتلر و نى (ورسوله) و آننىك پيغمبر و نى (كنتنم تستهزون) مسخره قىلور بولدونكر مى
 سز (لا تعذرنا) عذر قىلما نكرن (قد كفرتم) تحقيق كافر بولدونكر سز (بعد
 ايمانكم) ايمانكردن صونك يعنى تلنكر بلان ايمانكردن صونك (ان نفع) اكر عفو
 قىلساق بىز (عن طائفة منكم) سز دن بر جماعتدن يعنى بر جماعت نىك كناهندن (تعذب
 طائفة) عذاب قىلور وهر بىر باشه طائفة غه سز دن (بانهم) اول سبب بلانكم (كانوا يحرمين)
 بولديلار آلار كناهيليردن هر ادمكم دين اشنده مسخره قىلسه اكر چه تلنندن دينكه اقرار
 قىلب كونكلدن منكر بولمسه ده اول آدم كافر دور اكر كونكلدن اشانده سه اول آدم البته
 منافق دور بس دين اشنده ظاهر ده و باطنده اديلى بولمق لازم دور (المنافقون) منافق
 بولغان ايرلار (والمنافات) منافق بولغان خاتونلار (بعضهم من بعض) آلارنىك بعضى
 بعضى سز ندر يعنى نفاقلده و خلافتق قىلمقده بىر سينيده اوخشاغانلار دور (يامرون
 بالمنكر) بيورورلار خلق اوزرينه كافر و كناه قىلمق بلان (وينهون عن المعروف)
 يحش اشلردن طيارلار (ويقبضون ايديهم) و باغلرلار اوز قوللار و نى يعنى صدقه واحسان
 قىلورغه آچسلىر (نسواله) الله نىك بيورغانن اونوتدىلار (فنيهم) بس الله تعالى
 آلارنى اونوتدى يعنى فضلندن و كرمنندن اولوشسز قىلدى (ان المنافقين) تحقيق
 منافقار (هم الفاسقون) آلادور فاسقار يعنى اعتقاتدن بوش بولغان ظاهر نىك
 صلاحيتى معتبر توكلدور تيوشلى آفاسق ديكلك (وعدا الله المنافقين) وعد الله المنافقات (وعدا

(اف) روايت قىلندىكم
 تبولك صوغشنده منافقار
 نىك بعضى رسول عليه
 السلام اوزره تل اوز اتب
 بر بىرينه سويلامك باشلا
 ديلار بوكشنى كورور
 ميسز كم نى بوش حياغه
 توشكندور شام اقليمى نىك
 قاله لرون اچم ديدور
 بواش بيك ايرقدور ديب
 حق تعالى دوستينه آلار
 سوزيدن خبر بىردى بس
 رسول عليه السلام آلارنى
 قاشينه كيترو ب ايتدى
 سز بوتولى سوز سويلادونكر
 شول وقت آنط ايلاب
 ايتدىلار بىر سنىك واصحا
 بنك نىك حاليته متعلق
 سوزمز يوق ايدى مكر
 بولنى قصقه قلمق اوچون
 بعض سوز سويلاشر
 ايدوك ديب الله تعالى
 ولئن سألتهم آيتن
 ايندوردى (موكب)

قيلدى الله تعالى منافق بولغان ايرلرکا ومنافقه بولغان خاتونلرغه (وَالْكَافِرَ) وکافر لارکا
 (نَارِ جَهَنَّمَ) جهنم اوتنى (خَالِدِينَ فِيهَا) دايميلردور آلا اول جهنمه (هِيَ حَسْبُهُمْ)
 جهنم يتاچکدور آلا رغه (وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ) ورحمتيدان يراق قيلدى آلا رنى الله تعالى (وَلَهُمْ)
 و آلا ر اوچوندور (عَذَابٌ مُّهِمٌ) دايم تورغوچي عذاب (كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) سزاي
 منافق خلقي شونداين آدملر کوكسز سز دن الك بار ايدى آلا ر (كَانُوا) بولدى آلا ر
 (أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً) آرتوغراق سز دن قوتده (وَأَكْثَرُ أَمْوَالًا) وهم کوب آرتوغراق بولدى لار
 ماللرده (وَأَوْلَادًا) وباللرده (فَاسْتَمْتَعُوا بِخُلُقِهِمْ) بس فايدالاندى لار يعنى دنيايه
 دنيا لذتلى بلان اوزلرى ننگ الوشلى بلان (فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخُلُقِهِمْ) بس سز ده
 فايدالاندى ننگ اوزلار ونکر ننگ اولوشونکر بلان (كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ)
 نيتک کم فايدالاندى شونداين آدملر کم سز دن اول اوتدى لار (بِخُلُقِهِمْ) اوزلرى ننگ
 اولوشلى بلان يعنى نصيبلى بلان (وَخَضْتُمْ) واوينغه چومد ونکر يعنى الله ننگ بيورغانن
 ويغمبرلرني يالغانغه توتقم بلان (كَالَّذِينَ خَاوُوا) شونداين آدملر کوك واينغه چومدى لار
 يعنى بوزوق بولغان اشلرک چومد ونکر آلا ر چومغان کوك (أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) اوشبو
 جماعت باطل بولدى آلا ر ننگ اشلرى (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) دنيا ده و آخرته (وَأُولَئِكَ)
 اوشبو کروه (هُمُ الْخَاسِرُونَ) آلا ر دور اوکويچده بولغانلر و بوزوق اشيلر (أَلَمْ
 يَأْتِهِمْ) ايا كيلمدى آلا رغه (نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) شونداين آدملر ننگ خبرى
 آلا ر دن اول اوتدى لار (قَوْمِ نُوحٍ) حضرت نوح ننگ قومى طوفان بلان صوغه غرق بولدى لار
 (وَعَادَ) وعاد جماعتى صرصر جيلى بلان هلاک بولدى لار (وَثَمُودَ) و ثمود جماعتى فرشته
 طاوشى بلان هلاک بولدى لار (وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ) حضرت ابراهيم ننگ جماعتى تورلى عذابغه
 مبتلا بولدى لار (وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ) مدين ايلرى آلا ر حضرت شعيب جماعتى ورظه
 کوفى ننگ عذابى يعنى اوت عذابى بلان هلاک بولدى لار (وَالْمُؤْتَفِكَاتِ) حضرت لوط ننگ
 جماعتى آستى اوسکه كيلمک بلان هلاک بولدى لار (اتتهم) كيلدى آلا رغه (رَسُلَهُمْ)
 پيغمبرلرى (بِالْبَيِّنَاتِ) ظاهر و روشن بولغان معجزه لار بلان يالغانغه توتدى لار آلا ر
 (فَمَا كَانَ اللَّهُ) بس بولمى الله تعالى (لِيُظْلِمَهُمْ) آلا رغه ظلم قيلغوچي (وَلَكِنْ لِيُكْفِرَ
 كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) اوز جانلرينه ظلم قيلغوچي بولدى لار (وَالْمُؤْمِنُونَ) موعمن
 ايرلار (وَالْمُؤْمِنَاتُ) موعمنه خاتونلر (بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) قايسيلرى قايسيلرى ننگ
 اشن قيلغوچيدورلار (يَا أَمْرُونَ) بيورورلار (بِالْمَعْرُوفِ) يحشى اشلرني قيلمق بلان

(وَيُنهَوْن عَنْ الْمُنْكَر) وبوزوق بولغان اشلردن طيارلار (وَيَقِيهَوْنَ الصَّلَوةَ) و نمازنى
 تورغوزورلار يعنى اوقورلار شرطلرى وادبلىرى بلان (وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) و زكاتنى بوزورلار
 (وَيُطِيعُونَ اللَّهَ) الله تعالى نىك بيورغانىغه ايارورلار (ورسوله) والله نىك پيغمبرى نىك
 بيورغانىغه ايارورلار (اُولَئِكَ) اوشبو جماعت (سِيرَ جَهَنَّمَ) تير دور الله تعالى رحمت
 قيلور آلاغه (ان الله) تحقيق الله تعالى (عَزِيزٌ حَكِيمٌ) هر تلاك ان اشينه كو چيليدور
 حكمتى بلان اش قيلغو چيليدور (وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) وعده قىلبدور الله تعالى
 مؤمن بولغان ايلار كا و موئمنه بولغان خاتونلرغه (جنات) جنتلر نى كم (تجرى) آغار
 (من تحتها الانهار) اول جنتلر نىك آستيدان يلغلر (خالدين) منكو بولورلار آلا
 (فيها) اول جنتلر ده (وَمَسَاكِنٌ طَيِّبَةٌ) دى آلاغه وعده قىلدى پاك بولغان اورنلر نى
 (فى جنات عدن) عدن جنتيده (ورضوان من الله اكبر) و دى وعده قىلدى بلردن
 الوغ بولغان اوزى نىك رضالغن وحشندولغن (ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اوشبو رضالتى
 نعمتى و بو وعده قىلغان لر الوغ بولغان نعمتكه يتوشىكدر كم آنىك ياننده دنيا نعمتلرى
 بىك خور دور (فَايُّهَا النَّبِيُّ) اى الله نىك پيغمبرى (جَاهِدِ الْكُفْرَ) كافرلار بلان قاچ
 بلان صوغش قىل (وَالْمُنَافِقِينَ) و منافقلر بلان صوغش قىل (وَأَغْلَطْ عَلَيْهِمْ) و قاتىلىق
 قىل آلاغه يعنى دوشمانلىق بلان (وَمَا عَرَبِيهِمْ جَهَنَّمَ) و آلارنىك اورنلرى آخر تده جهنم دور
 (وَيَسَّسُ الصَّيْرُ) و نى باوز اور وندور اول جهنم (يَجْلِفُونَ) آنطابتلر اول منافقلر
 (بالله) الله تعالى غه (مَا قَالُوا) ايتدىلار اول سورنى سنىك (وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ)
 و تحقيق ايتويدورلار كفر سورنى (وكفر وا بعد اسلامهم) و كافر بولد يلار مسلمان بولغانلر بدن
 صونىك (وهو ابوالمؤمنون) و قصد قىلدىلار شوندا اين نرسه نى كم يتوشه آلاسلر آنكا
 يعنى آلارنىك قصدلرى رسول عليه السلامنى و هجرت قىلغانلر نى مدينه دن چقارمق ايدى
 (وَمَانَقَبُوا) وانكار قىلمدىلار اول منافقلر اسلامنى يعنى هېچر وجه اوچون (الا ان
 اغناهم) مكر شول وجه اوچون بولدى باى قىلدى آلارنى (الله) الله تعالى (ورسوله)
 و آنىك پيغمبرى (من فضله) اوزى نىك احساندن اننىك اوچون حضرت هجرت قىلودن اول
 مدينه خلقى نىك كوي فقير ايدى اول وقتكم رسول عليه السلام مدينه كا هجرت قىلدى
 آنغان غنىمت سببى بلان دولتى بولدىلار (فَاَنْ يَتُوبُوا) اكر توبه قىلسه لار (يَكُ
 خَيْرٌ لَهُمْ) بىك ايند كوا بولور آلا اوچون (وَاَنْ يَتُوبُوا) اكر توبه قىلودن بوز
 قايتارسلر اول منافقلر (يَعذبهم الله) عذاب قىلور اول منافقلرغه الله (عذاباً أليماً) ارا نىك كوچى

(اف) ايتولىكم عدن
 جنتده بر الوغ شهر دور
 باقصر دور كم نسيم چشمه سى
 شوندا چقادور پيغمبر
 لارنىك وصدىقلر نىك اور
 نيدور و شادلىق خبرى
 بو طرىقه باردور حق تعالى
 جنت اهلينه جنت نعمتلر
 بدن راضى و شاد مىسز
 ديب صرادقه آلا رىلى
 ديب جواب بىر كانلر بده
 حق تعالى موندىن الوغ
 نعمتم سى كار ضامى بىر دور
 دىكاي موندىن صونىك
 الوغ نعمت بولز
 (مواكب)

(۲) منافقر ننگ کوی
 پیغمبر ننگ آرتند حضرت نکه
 و اسلام دینینه تل اور تپ
 حور لار لاریندی شول وقتکه
 طو تو لدیلار اول حضرت نکه
 ایشوتلمک بلان آنط قلد
 یلار کم بز لار هیچ بر سوز
 سو یلامد وک منافقین سوره
 سیده موننگ بیانی کیلا
 چکدور الله تعالی ابتدی
 بولدوره آلماسدی اشنی
 قصد قلدیلار یعنی اسلام
 عسکری آراسنده بری
 بلان قچر و شفاق و حور لا
 شمیق بولغان شول وقتکه کم
 منافقر مسله انرغه اغوا
 قیلورغه باشلا دیلار مها
 چر لار بلان انصار آراسند
 دوشمانلقنی صالر اوچون
 اول حضرت مسلمانلر ننگ
 آراسنده صالح قلدور و ب
 کینه لر و فی بتر و تکان
 ایدی وه وننگ ذکر ی هم
 منافقین سوره سنده کیلر
 یا که اول اشلری بودور
 منافقر دن اون ایکی آدم
 اتفاق قلدیلار سفرده کچه
 ننگ باره وسنه اول حضرت نکه
 با سب قول اور تپ زحمت
 يتوشدوره لر شول وقتده
 حذیفه اسملی صحابه حضرت
 علیه السلام ننگ بیانده
 ایدیلار آکا بیوردیکم
 بولر فی اولدور و رک منافقر
 قاچدیلار حذیفه آلا رنی
 بلدی لیکن کیتورمک بلان
 بیور و لمغانیدن یشرون
 قالدیلار (جم)

عذاب بلان (فی الدنيا والاخرة) دنیا ده و آخرت ده (و ما لهم فی الارض) و بوقدور آلا ر
 اوچون بر یوزنده (من ولی) هیچ بر دوست (ولا نصیر) و هیچ بر یار دم قیلغوچی
 منافقر رسول علیه السلام فی آرتده عیب قیلر له لر ایدی الوغلی بالاس ایدی بو آیت اینکچ
 رسول علیه السلام آلدینه کیلب توبه قیلر توبه سیده محکم بولدی (ف) (و منهم من عاهد الله)
 و اول منافقر دن بعض آدملر بار دور کم عهد قیلغان دور الله تعالی بلان کم (لئن اتانا)
 اکر بر سه برکا (من فضله) اوزنی ننگ احساندن (لتصدقن) البته صدقه بیر ور مز
 تیوشل بولغان آدملر کا (ولنکونن) و البته بولور مز (من الصالحین) ایدکو
 اشلیلر دن (فلما اتاهم من فضله) بس شول وقتکم کیلدی یعنی بر دی آلا رغه الله تعالی
 (من فضله) اوزنی ننگ احسانیدن (بخلوا به) صرانلق قیلدیلار اول نر سه ده یعنی الله
 ننگ فرض قیلغان زکاتن بر وده (و قولوا) بوز قایتار دیلار قیلغان عهد لر و ندان (وهم
 معرضون) و آلا بر توری جهاعتدور قیلغان عهد و وعدلر بدان کیری دونکو چیلر دور
 (فاعقبهم نفاقا) بس قیلدی الله تعالی آلا ر ننگ حالی ننگ اخیر ون نفاقلق (فی قلوبهم)
 آلا ر ننگ کونکلر یده یعنی بوزوق اعتقاد لر یده نفاقلق محکم بولدی (الی یوم یلقونه)
 شول کونکه قدر ایکم بولو قور لار الله تعالی غه و قیلغان اشلر ون کور و ر لار اول قیامت کونیدور
 (بما اخلفوا الله) شول نر سه ننگ شومغلی بلانکم خلافتق قیلدیلار الله غه (ما وعدوه)
 وعده قیلغانلار ایدی الله تعالی غه (و بما كانوا یکتبون) و شول سوز لر ی شومغلی
 بلان یالغانی ایتدیلار آلا ر (ألم یعلموا) ایبلدیلار میکم اول منافقر (ان الله) تحقیق
 الله تعالی (یعلم) بلر (سرهم) آلا ر ننگ کونکلر یده بولغان سر لر فی (و نجوبهم)
 و آلا ر اورنده سو یلاشکان سوز لر و فی و ر کانتی جز یه دیب آطاغانلر و فی یعنی الله تعالی
 آلا ر ننگ منافقلق قیلر اسلام دینیکه عیب طاقان سوز لر ون و سر لر ون بلر (وان الله)
 و تحقیق الله تعالی (علام الغیوب) یشر ون بولغان نر سلر فی بیک بلکو چیدور (فی)
 (الذین یلمزون المطوعین من المؤمنین) شوندا این منافقر کم عیب قیلور لار الله تعالی
 بولنده صدقه بیر کان مو علمردن (فی الصدقات) صدقه لر یده (والذین لا یجدون الا
 جهنم) و شوندا این آدملر دن عیب قیلور لر طایب اسلر مکر اور لر ی ننگ مشقتلر و فی یعنی
 کشیلر کا خدمت قیلر بر نر سه طایب صدقه قیلور لار (فی سخر ون منهم) مسخره قیلور لار
 اول منافقر آلا ر دن (سخر الله منهم) مسخره قیلدی الله تعالی اول مسخره قیلغانلر فی
 یعنی مسخره قیلقلری ننگ جزا لر ون بر ور (ولهم عذاب الیم) اول منافقر اوچون دور

بار ايدى اول حضرت

عليه السلامند دعا استدى
 منكا كوب مال بولسه
 ايدى ديب اول حضرت
 ايتديكم از مال شكر قيلنر
 آرتقدور كوب مال دنكم
 آدمنى غافل نغفه صالر
 نعلبه ينه كيلب عهد قلد يكم
 اكر منم مالم كوب بولسه
 آرتقى بلان صدقه
 بيروب غافل بولم ديب
 اول حضرت عليه السلام
 دعا قلد يلاز نعلبه كا قويلر
 يده الله تعالى بركت بردى
 شول قدر كم سور كا كلر ينه
 مدينه ننگ قرا لارى جتبا
 نيچه ير لار كا كيتب جمعه
 و جماعتدن محر و م بولدى
 اول حضرت صرا ديكم نعلبه
 نچوك بولدى آدملر حالنى
 بيان قلد يلاز اول حضرت
 عليه السلام ايتديكم نعلبه
 هلاك بولدى آندان صونك
 زكات وقتى كيلد وكده
 هر ير آدم زكاتنى بردى
 نعلبه ايتديكم اشبو مالنى
 برمك كو ياجز به برمكدر
 شول بهانه بلان زكاتن
 بيرمدى برچه وقتدن
 صونك مالى ننگ زكاتنى
 اول حضرت يائينه كيتو
 روب حضرت قبول قلدى
 رسول عليه السلامند
 صونك حضرت ابا بكر
 و حضرت عمر خليفه وقتيك
 كيتوردى الاز هم قبول
 قيلدى لار اخير حضرت
 عثمان زمانيك اولدى (جم)
 (۲) پيغمبر ومن عليه
 صدقه بيرمك كا آدملر نى قدر دوردى

ار ايتكوجى عذاب (ف) عبد الله بن ابى منافق ننگ اوغلى عبد الله موعمن كامل بولمايغندن
 آتاسى آورو بولماغى اوچون رسول عليه السلام حضور ينه كيلب صورادى آتامنك گناهن
 يار لاقمقى صور اغل ديب شول وقت بو آيت ايندور و لدى (استغفر لهم) يار لاقم قلق
 تلا آلا رغه (اولانستغفر لهم) ياكه قلامه يعنى ايكي سپيده برابر دور (ان تستغفر لهم
 سبعين مرة) اكر يار لاقمقى تلاسنگ چتمش مرتبه (فلن يغفر الله لهم) البته يار لاقم
 الله تعالى آلا رنى (ذلك بانهم) اوشبو يار لاقمىش بولس قلىرى شول سببندور كم (كفر وا
 كفر بولدى يلاز (بالله) الله تعالى غه (ورسوله) والله ننگ پيغمبر ينه (والله) والله تعالى
 (لا يهتدى القوم الفاسقين) نوغرى بول كورستمن بوروق اشلى بولغان آدملر غه (فرح
 المخلوفون) شاد بولدى يلاز كيرى قالغانلر يعنى صوغشندن (بمقعدهم) اور لرى ننگ
 قالب اولتورم قلد ينه (خلاف رسول الله) الله ننگ خلافى اور ينه (و كرهوا) مكر وه كورد يلاز
 يعنى خوش كورمديلاز (ان يجاهدوا) صوغش قيلم اقلر ينه (باموالهم) اور لرى ننگ
 مال لرى بلان (وانفسهم) و جانلرى بلان (فى سبيل الله) الله ننگ بولنده (وقالوا)
 و ايتديلاز اول قالغان منافق لر (لاتنقروا) چقيمق ديب بر بر ينه (فى الحر) اسى وقتن
 (قل) ايتكل سين اى محمد (نار جهنم) جهنمك اودى (اشدحرا) بيك قاتيدور اسينكك (لو كانوا)
 اكر بولسه لر ايدى (يقفهون) بلوچيلردن يعنى بلسه لار ايدى صوغشقه كيتمك ننگ
 اورنى جهنمدور خلالق قيلمسلر ايدى (فليضحكوا قليلا) بس تيوشدور آز كولسونلر
 (وليبكوا كثيرا) وكوب يغلاسونلر (جزاء) جزاسى اوچون كم (بما كانوا يكسبون) ^{۸۲}
 شول اشلرى ننگ جزاسى اوچون بولدى يلاز اول اشلرى كسب قيلغوجى لر يعنى دنيا ده
 كولكوجيلر دور آخرتده يغلاغوجيلر دور جهنم اودى ننگ اسلكيدن (فان رجعت) اكر
 قايتارسه سنى كيرى (الله) الله تعالى (الى طائفة منهم) بر كر وه جانينيه اول قالغانلردن
 يعنى مدينه ده قالغانلردن (فاستأذونك) بس ايندن ورخصت تلاس نلر سندن (لخروج)
 چيغنه يعنى اشبو توبك صوغشندن باشقه چقانو نكرده بر كا كيتمه كا ايندن صرا صالر (قل)
 بس ايتكل آلا رغه اى محمد (لن تجزوا) چقماسلر سز صوغشقه (مغى ابدا) منم بلان
 بر كهچ بر وقتده (ولن تقاتلوا) والته اولتور و شماسلر سز (معى عدوا) منم بلان بر كا
 بر دوشيان بلان (انكم) تحقيق سز (رضيتم) راضى بولدونكز (بالغعود اول مرة)
 كيرى قالب اولطر مقعه اول مرتبه ده (فاقعدوا) بس اولطر ونكز (مع الخالفين) ^{۸۳}
 اولطر چيلر بلان يعنى صوغشقه قوتلرى بولماغى ان بالالو وقارتلاز بلان (ولا تصل على احد

السلام بروقتده

بس عبد الرحمن بن عوف
 دورت منک درہم کیتور و ب
 ایتدی بکم سکر منک درہم بار
 ایدی یار و منی کیتور و ب
 ایمنی ربم تعالیٰ غہ بور وچ
 بر دم یعنی صدقہ بیر دم
 و یار و منی اوز ب منک جما
 عتومہ قالدردم دیدی
 عدی اوعلیٰ عاصم دورت
 صاغ کیتوردی و ایتدی
 مشقت بلان سکن صاغ
 بغدادی حاصل قلدوم
 یار و منی صدقہ قلدوم
 و یار و منی جماعتومہ ازوق
 اوچون قالدوردوم دیب
 پس منافقر بربری بلان
 آرارونک سویلاشه باشلد
 یلار عوف اوعلیٰ عبد
 الرحمن ننگ بومکی ریا
 بلاندور و عاصم اوزونی
 کوچلانب صدقہ برکن
 آدملردن قیلدر چق دیب
 (ج م)
 (اف) استغفر لهم الرح یعنی
 ایشبو ایتدن کنناہ اشلیر
 بلان اعتقادی بولماغانلر
 ننگ آیر و بولماغی ظاهر
 بولدی کنناہلی لرننگ
 قایسی کنناہی بار دور کم
 پیغمبر ننگ دعاسی ایله الله
 آفی عفو ایتمس اعتقادی
 بولمغان آدم اوچون پیغمبر
 ننگ تبتش مرتبہ استغفار
 قلیغی فایده بیر مس اعتقادی
 بولمغانلرننگ پیغمبر ننگ
 شفاعتینہ امید قلیقلری فی
 دلیل بلان بولر اصلا دلیل
 یوقدور مثلاً بر آدم بر
 بوز و قلق قلسہ یانمانی
 قویسہ یار و منی قویسہ

منہم (۱۰۶) و نماز اوقومہ یعنی جنارہ سینہ ای محمد بر آدم اوزارینہ اول منافقر دن (مات)
 اولدی اول منافق (ابدًا) هیچ بر وقتدہ اوقومہ (و لا تقم علی قبرہ) و طرمہ آلارننگ قبری
 اوزاریندہ یعنی یارلقانمق تلامک اوچون (انہم کفر وا) تحقیق آلا کافر بولدیلار (باللہ
 ورسولہ) اللہ تعالیٰ غہ و آننگ پیغمبرینہ (و ماتوا) و اولدی یلار (و ہم فاسقون) (۱۰۷) آلا
 طوغری یولدن آرزوچی بولدوقلری حالده (ف) (و لا تعجبک) عجب لاندور مس سنی
 ای محمد (اموالہم) آلارننگ ماللاری (و اولادہم) و بالاری (انما یرید اللہ) بودور کم
 تلازللہ (ان یعذبہم) عذاب قلمہ غہ آلا رنی (بہا) اول ماللری و بالاری بلان یعنی
 صافلامق و تریبہ قلمق بلان (فی الدنیا) دنیاہ (و ترہق انفسہم) و چغر آلارننگ
 جانلری (و ہم کافرون) (۱۰۸) و حالانکہ آلا کافر بولدوقلری حالک (و اذا انزلت) و ہر چانکم
 ایندر ولسہ آلا رغہ (سورۃ) بر سورہ (ان امنوا باللہ) ایشو حکم بلان ایمان کیتور و کز
 اللہ غہ (و جاہدوا) و صوغش قیلونکن (مع رسولہ) و اللہ ننگ پیغمبری بلان دیب (استاذنک)
 ایندن صرارلار سیندن (اولوا الطول منہم) اول منافقر دن کوچلری یتکوچی مال ایلاری
 (و قالوا) و ایتلار (ذرنا) کیری قالدور بولارنی (نکر) بولالقب بز (مع الناعدين) (۱۰۹)
 اولتر و چیلر بلان اویدہ اولطر و چوچی بولالقب (رضوا) راض بولدیلار (بان یکنوا) آلا کم
 بولہلر (مع الخوالف) قوتلری بولمغان قرتلار بلان (و طبع علی قلوبہم) و مور قیلندی
 آلارننگ کونکلری اوزارینہ (فہم) بس آلا (لا یفقیہون) (فہم قلمسلا یعنی صوغشک
 فی قدر ایندکولکر باردر (لکن الرسول) لیکن پیغمبر (و الذین امنوا) و اول آدملر کم
 ایمان کیتوردیلار (معہ) پیغمبر بلان برکہ (جاہدوا) صوغش قیلدی یلار (باموالہم
 و انفسہم) اوزلری ننگ ماللری بلان و جانلری بلان (و اولئک) ایشو جماعت (لہم
 الخیرات) آلا اوچوندور ایکی جہان ننگ ایندکولگری (و اولئک) ایشو جماعت دور (ہم
 المفاحون) عذابلردن قوتولب مقصودلرینہ یتوشکوی لری (اعد اللہ لہم) حاضرلدی
 اللہ تعالیٰ آلا اوچون (جنات) جنت لری کم (تجری من تحتہا الانهار) یور اول جنتلرننگ
 آستندن یلغہلر (خالدین فیہا) منکوا بولر لار اول جنتک (ذلک الفوز العظیم) ایشو
 جنت حاضر لانش بولمغی الوغ قوتولمق واستہ کانلرون طابقادور (و جاء المعذرون)
 و کیلدی عذر قیلوچیلر (من الاعراب) قرده اولطر و چیلردن (لیؤمنن لہم) تاکم
 ایندن برونلہ اوزارینہ صوغشکہ کیتسکن قرده اولطر غنلردن اسد و عطفان قیلہلری
 کیلب صوغشدن قالمق اوچون حضرتدن رخصت تلا دیلار مالرننگ آزلغی و جماعتننگ

کوبلکی صوغشقه کیتکدن برنی طیا دیب (وَقَعَدَ الَّذِينَ) واولطر دیلار شوندا این آدملر
 (کذبوا لله ورسوله) یالغان سویلادیلر اللهغه وآننگ پیغمبرینه یعنی ایماننی دعوی قلب
 اسلامنی بلدورمکده یعنی شول منافقلر کم صوغشقه ده چقم دیلار وکیلب هم عذرده تلامدیلار
 (سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا) البته یتوشر شوندا این آدملر ککم کافر بولدیلار (منهم)
 آلاردن (عَذَابُ أَلِيمٌ) اراجتکوچی عذاب (لَيْسَ عَلَى الضَّعْفَاءِ) یوقدور ضعیفلر
 اوزارینه (وَلَا عَلَى الرُّضَى) ودخی یوقدور آورولر اوزارینه (وَلَا عَلَى الَّذِينَ) ودخی
 یوقدور شوندا این آدملر اوزارینه (لَا يَجِدُونَ) طابمسلر (مَا يَنْفِقُونَ) خرج فلاچق
 هیچ نرسه (حَرْجٌ) برکناه یوقدور (إِذْ أَنْصَحُوا لِرَبِّهِمْ) شول وقتده اید کولک
 قیلسه لار اللهغه وآننگ پیغمبرینه یعنی یشرونده و آشکاراده ایمان کیتورسلر (مَا عَلَى
 الضَّعْفَيْنِ) یوقدور اید کواشلر قیلوچیلر اوزارینه (مِنْ سَبِيلٍ) هیچ بر شلمته یولی
 (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) والله تعالی یارلقاغوچیدور صوغشدن عذر بلان فالغوچیلر نی ورحت
 قلوچیدور (وَعَلَى الَّذِينَ) ودخی عذاب یوقدور شوندا این آدملر اوزارینه (إِذَا مَا
 آتَوْكَ) هر چقان کیلسه لر سنکا (لَتَحْمِلَهُمْ) صوغشقه چقمه غه حیوان ونفقه لك وباشقه سفرکا
 لازم بولغان نرسلر استب آلارنی صوغشقه یولامک اوچون (قَالَتْ) سن دخی آلاغه
 جواب بیرب ایتدوئنگ (لَا أَجِدُ) تابام مین (مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ) هیچ نرسه مندر رمن
 مین سزنی آننگ اوزرینه یعنی سرننگ اوچون بر نرسه طابمادیب (تَوَلَّوْا) شونکا بناه
 دوندیلار سننگ فاشنکدن آلار یعنی آلار نفقه وسفرکالازم بولاچق نرسه طابمادیلر نندن
 قایتب کیتدیلار (وَأَعْيَنَهُمْ) وحالانکه آلارننگ کوزلری (تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ) توکلر
 باشدن قایتب (حَرِيًّا) قایغو جهتندن (الْأَجْدَا) ماینفقون (حَرْجٌ) قیلر غه بر نرسه
 طابماسلر (ف) (إِنَّمَا السَّبِيلُ) بودور کم شلمته وعذاب یولی (عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ)
 شوندا این آدملر غه دور ایندن استرلار سینندن (وَهُمْ أَعْيَانُهُمْ) وحالانکه آلار بایلار دور
 (رِضْوَانٌ) رضی بولدیلار آلار (بَانَ يَكُونُوا) بولماقلرینه (مَعَ الْخَوَالِي) قارتلار بلان
 وبالار بلان برکا اولطرغوچی بولماقلرینه یعنی آلاغه برابر بولمهغه (وَطَبَعَ اللَّهُ)
 آلارننگ بوخورقلری اوچون مهر اوردی الله (عَلَى قُلُوبِهِمْ) قلبلری اوزرینه (فَهُمْ
 لَا يَعْلَمُونَ) بس آلار اشلری ننگ اخیری نی بولاچقدور بلمسلر یعنی صوغشدن
 قالمقلرینه عذاب بولاچغن *

(ف) بولار صحابه انصار
 بدن جدی آدم ایدی چن
 خلق تبوک صوغشینه اوند
 لدیلار رسول علیه السلام
 ننگ حضور شریقلرینه
 کیلدیلار وایتدیلار
 یارسول الله لطفی وادسا
 نندن استیهر کم بر کامناچک
 نرسه بیر هسن بر هم ایمان
 اهلی بلان صوغشقه کیتالک
 حضرت آلاغه جواب
 بیردیکم صراغان نرسکز
 منده یوقدور آلاریغلاب
 قایتب کتدیلار آلاغه
 بگائیون دیولدی وبر
 سوزده بعضنی صحابه لر
 اطلاندوروب یولدش
 قلدیلار *

اون برنجی پاره

(يَعْتَدُونَ) اول منافقلر عذر قیلار (الْيَكْمُ) سرکا (إِذَا رَجَعْتُمْ) چانکم تبوک

صوغشندن مدینه کافیتسانکرسن (الیهم) آلا طرفینه (قل لاتعتدروا) ابتکل سین
 آلا رغه عذر قیلما نکر (لن نوؤمن لکم) اصلا اشانما من سرکا البته بوعدنر نکر یالغاندور
 (قد نبئنا الله) حقیق خبر برده برکاله تعالی (من اخبارکم) سرننک خبر لرونکر نرنک
 برنجه سنی (وسیر الی الله عملکم ورسوله) وتیر دور کورور الله وآننک پیغمبری سرننک
 اشکنرنی (ثم تردون) موندین صوننک قایتار ورسرسن (الی عالم الغیب والشهادة)
 یشرنی و آشکارانی بلکوچی الله جانبینه (فیتبئکم) بس خبر بیر ورسرکا (بما کنتم تعملون)
 اشکان نوسه لر و نکر بلان یعنی یشرون منافلق قیلب ظاهرده موافقتلک قیلما نکر دن شلته
 یولی بلان (سیخفون بالله) آنطایتور لار الله تعالی غه (لکم) سرننک آلدونکرده (اذا
 انقلبتم الیهم) شول وقتده کم قایتور سرسن آلا رنک طرفینه (لتعرضوا عنهم) آلا رن
 یوز قایتاروب شلته قیلما سلنکر اوچون (فاعرضوا عنهم) بس یوز قایتاروب شلته قیلما سلنکر
 (انهم رجس) حقیقته آلا رنجس لردور شلته قیلما آلا رغه اثر قیلما س وفایده برمس
 (وما بهم جهنم) آلا رننک بری جهنم دور (جراً بما كانوا یکسون) اشکان اشلیری
 ننگ جراسی بلان (یخلفون لکم) آنطایتار لار سرننک آلدونکرده (لتعرضوا عنهم) راضی
 بولماقونکر اوچون آلا رن (فان تعرضوا عنهم) بس اکر راضی بولسه نکر آلا رن (فان
 الله) بس تحقیق الله (لایرضی) راضی بولسا آلا رن اننک اوچون الله فسق لق قیلغوچیلردن
 راضی ایمسدور (عن القوم الفاسقین) توغری بولدن چتغان قومدن الله خوش ایمسدور
 * یعنی منافقنر ننگ عذر قیلماغینه آلا دناب آلا رن راضی بولمسنلر بس بر آدمننک منافق
 بولغانی بلنسه آننک حالن آچمقدن غفلتکه صالتمق دورستدور لیکن دوستلق قیلماق وقاتشماق
 دورست توکلدور (الاعراب) قرده اولتورغان عرب خلقی * (اشد کفراً و نفاقاً) و بیک
 قاتیدور کفرده و نفاقلده یعنی شهر خلقینه قراغانده (واجدر) دخی باشقلر یدن آرتق
 تیموشیلیدور (الایعلموا) بلمسکه (حدود ما انزل الله) شول شریعت ننگ حکملرنی
 کم ایندورچی اول حکملرنی الله تعالی (علی رسوله) پیغمبری اوزرینه (والله علیم حکیم)
 والله تعالی قرده اولتورغوچی و شهرده بولغوچی عربلارننک حاللرون بلکوچیدور و توغری
 اشلا کوچیدور * یعنی قرده اولتورغوچی عربلارننک طبیعتنک الله ننگ بیورغانن قبول
 قیلما سلق و اولرنی ننگ تلا کائلرون ازملک و نادانلق بیک حکمدور بس الله تعالی حکمدور
 آلا رن شریعت حکملرون استمن و آلا رغه یوغاری بولغان دره جه دخی بیرمس (ومن
 الاعراب) و قرده اولتورغان عربلاردن (من ینخذ) بر آدم باردور صیار (ما ینفق مغرماً)

الله رضای اوچون نفة لاندورکان وخرج قیلغان نرسه لر ون زبان صیایار (اویتر بصر بکم
 الدوائر) کوتارسرتنک حقتکرده قایغولر نی یعنی زمانه ایلانمکی بلان العیاذ بالله اسلام
 دولتی نذک قایتماغنی صری قیلغان نرسه لر نی تنک خرج قیلماغندن قوتولمق اوچون (علیهم
 دائرة السوء) آلارنک اولرل یینه بولسن بوزوق بولغان قایغو یعنی زمانه نذک ایمانلق بلان
 ایلانمکی (والله سمیع علیم) ۹۸ (والله تعالی بارچه سوزلر ونی اشک وچیدور (ومن الاعراب
 من) قرده اولتورغان آدملردن قایسی آملر باردور (یؤمن بالله والیوم الآخر) ایمان
 کیتورور الله و قیامت کونینده (ویتخذ) صیایار (ما ینفق) خرج قیلغان نرسلرون
 (قربات عند الله) یقین لغه سبب الله تعالی فاشنده (وصلوات الرسول) وهم پیغمبری
 نذک ایند کوا بولغان دعاسینه سبب (الا انھا قریة لهم) بلنک تحقیق شول خرج قیلغانلری
 یقین قیلغوچیدور آلارنی الله تعالی غه (سید حلهم) شکسر کر وتور آلارنی (الله فی رحمته)
 الله تعالی اوزنی نذک رحمتینه (ان الله عفور رحیم) ۹۹ (تحقیق الله تعالی اوزینه یقین لک
 تلاوچیلر نی بارلقاغوچیدور ومهر بانلیدور (والسائقون الاولون) ایلکری اوتکنلر یعنی
 جنتکده هر کمدن اول کرکانلر اولکی لاردور (من المهاجرین والانصار) هجرت قیلغانلردن
 وآلاغه یاردم قیلغانلردن (والذین اتبعوهم باحسان) ودخی اول آدملرکا ایارکانلار یعنی
 طاعت وایذ کولک بلان بولار باشقه صحابه لر وتابعین لردور وقیامتک آلاغه ایار وچیلردور
 الله اعلم اهل سنت وجماعت مذهبنا بولغوچیلر دور (رضی الله عنهم) ایمدی راضی بولدی
 الله آلاردن (ورضوا عنه) وهم راضی بولدی لار آلا الله دن یعنی بوالکاری اوتکوچیلردن
 وآلاغه ایار وچیلردن الله ده راضی آلا ده هم الله دن راضی بولدی لر (واعلم) وحاضر لادی
 آلا اوچون (جنات) جنتلر نی کم (تجری تحتها الانهار) آغار اول جنتلر نذک آستندن
 یلغه لر (خالدین فیها ابدا) بولار یعنی بوجماعتلر اول جنتده دایم دورلر یعنی هر وقت
 شونده بولورلار (ذلك الفوز العظيم) اوشبو الله نذک راضی بولمقی ودایم بولغان جنت
 الوغ بولغان مقصودقه یتوشمک دور بوسابقلر کملر بولدوغنده خلاف بولیدور قبله بیت
 المقدس دن کعبه الله غه ایلانودن اول ایکی قبله کانمار قیلغانلار دیدیلار یاکه بدر خلقیدور یاکه
 رضوان بیعتیده حاضر بولغان لار دیدیلار وقالغان آدملر آلاغه تابع لاردور (ومن حولکم
 من الاعراب منافقون ومن اهل المدينة) وشول آدملر نکم سر نذک تیرانکرده باردور قرده
 اولتورغان عربلاردن منافقلر دور ومدینه خلقی نذک قایسی سی (مردواعلی النفاق) نفاقلق
 اوزر یینه عادت قیلدی لار (لاتعلمهم) وبلنر سنک سین آلارنی (نحن نعلمهم) بریلورون

آلارنی (سعدبهم) تیر دور عذاب قیلر مز آلاغه (مرتین) ایک مرتبه (ثم یردون)
 موندین صونک قایتورلمش بولورلار آلا (الی عذاب عظیم) (الوغ بولغان عذابه
 * یعنی سرنک ترانکرده دیمک شهر ونکر ننگ ترانسنده دیمک دور آلارجهینه ومنینه واسلم
 واشجعی وعفاردور ایک مرتبه دنیا ده آلاغه ماللارینه وباللارینه حورلق وبلار بیتوشر
 آندان صونک عذابه بولوقلار اوشبو منافقر دن قایسی صوقر بولدی وقایسی سی آلتلی
 وقایسی سی ننگ تننده چاره لر بولب قان وارون آغار ایدی * (واخر ون اعترفوا) وباشقه
 آدملر دخی باردور کم اقرار قیلدیلار (بنو بهم) اوز کناهلرینه (خلطوا) قاشتور دیلار
 (عملاً صالحاً) اید کوا بولغان اشرلی (واخر سیئاً) ایکنجی بوزوق بولغان اشکه (عسی
 الله) امیدور کم الله تعالی (ان یتوب علیهم) رحمتی بلان قایتته آلاغه یعنی الله تعالی ننگ کور کم
 وعده سی بولدی آلارننگ توبه سنی قبول قیله (ان الله غفور رحیم) (حقیقته الله تعالی
 توبه قیلغو چیلر نی یارلقاغو چیدور ومهر بانلیدور (ن) (خدمن اموالهم صدقة) ای محمد
 آل آلارننگ ماللار وندن زکاتنی (تطهرهم) آننگ سببی بلان اورلرون کناهدن پاک قیلور
 سنک (وترکبهم بها) اوشبو صدقه لر ی سببی بلان آلارنی اخلاصیلر دن قیلور سنک
 وماللارون برکتلی قیلور سنک (وصل علیهم) آلا اوزرینه خیر دعاقیل (ان صلاتک)
 تحقیق سننگ دعانک (سکن لهم) راحت دور وکونکلرینه قرار لاندور یعنی آلا امید
 قیلورلار و طابانورلار الله تعالی توبه من فی قبول قیلدی دیب (والله سمیع علیم) (والله
 تعالی آلارننگ اقرار قیلورون اشته کوچیدور ونیتلرون بلکوچیدور یعنی آننگ اوچون بعض
 زکات بیر مکان کمنسه کاشلته بولدی وبعض آدملرغه هیچ زکات برمدی آلاغه شلته بولدی
 پیغمبر ننگ دعاسی برکاتیده (ن) (الم یعلموا) ایابلدیلمر میک (ان الله) تحقیق الله
 (هو یقبل التوبه) اوزی قبول قیلور توبه فی (عن عباده) بندلریدن (وبأخذ
 الصدقات) وصدقه لر نی آلر یعنی اخلاص بلان فقیرلار کا برکان صدقه لر ون قبول قیلب
 اوزلرینه ثوابن بیورور (وان الله) و تحقیق الله تعالی (هو التواب الرحیم) اولدور
 توبه فی قبول قیلغوچی ومهر بانلی یعنی پیغمبر علیه السلام ده هیچ بر اختیار یوقدور الله
 تعالی بر آدم ننگ حقنده فی بیورور سه پیغمبر آنی توشدورور (وقل عملوا) وایتکل ای محمد
 اش قیلوعز (فسیری الله عملکم) بس کورور الله سرننگ عملکنز (ورسوله والمؤمنون) وآننگ
 پیغمبری کورور وموعملر کورور سرننگ اشو کزنی (وستردون) وقایطار ویش بولور سرن
 سز (الی عالم الغیب والشهادة) یشرنی واشکارانی بلکوچی الله جانبینه (فیتبئکم) بس

(۱) روایت قلندی
 اسلام اهلندن اون آدم
 عذر سز تبوک صوغشندن
 کرواقالمشر ایدی چونکه
 بولور ننگ حقنده الله دن
 قورقورلر اینما کیدن خبر
 آلدوقن جلدوسی اوزلر ونی
 مسجد ننگ باغانلرینه
 باغلاب آنط ایتدی لار کم
 حکم خدا کیلما بیچه آلارنی
 بر آدم چشما سن پیغمبر
 علیه السلام تبو کدن قایتب
 مدینه کا مسجد ده آلارنی
 بو حال کور دو کمن صرا دی
 واقعه فی بیان قیلب بلندو
 کده من هم آنط ایتم کم
 منکا امر کیلما نجی آلارنی
 چشم دیمه کیدن وآخرون
 اعترفوا ایتی ایندور ولدی
 (۲) روایت قلندی
 اوکدن آیت اینب رسول
 علیه السلام اول مسجد
 باغاناسینه باغانلار نی
 چشدو کده آلا الله ننگ
 نعمتینه شکر قیلب
 رسول علیه السلام ننگ
 حضور شریفلرینه کیلب
 یارسول الله بزمال سببیله
 خدمتکندن قالمش ایدوک
 بومالارنی آل صدقه قیل
 غل دیمشر ایدی پیغمبر
 علیه السلام من سرننگ
 مالکنر نی آلمغه بیورلماغا
 ندور من دیکانیدن خدمن
 اموالهم صدقه ایتی نزل
 بولدی (مواکب)

بلدور ورسرگا (بماكنتم تعلمون ﴿۱۰۵﴾) شول اشوكر: بلانكم اشلاوچى بولدوغز يعني تبولك
 صوغشندە اكر كچيلىك بولسە دە موندن صونك صوغشدر دە بولوب پيغمبر بلان برکا ياكە
 خليفە لى بلان بركا صوغشە بولوغز (واخر و ن من چون) وباشقە كشيلىر باردور كم قابلدور لار
 (لامر الله) اللهنك بيوروغى اوزارينه (اما بعد بهم) ياكە شولدور عذاب قيلور
 آلارنى (واما يتوب عليهم) ياكە رحمتى بلان قايطر (والله عليم حكيم ﴿۱۰۶﴾) والله تعالى
 حالرون بلكوچيدر وتيوشلى بولغاچقە حكم قيلغوچيدور (ف) والذين اتخذوا مسجداً
 ضراراً وينه اول منافق لارن شوند اين آدم لار باردور كم بناقيلديلر بر مسجدن زيان كيتورمك
 اوچون موءمئرلرگا (وكفراً) وباطل بولغان دينى قوتلامك اوچون (وتقرىفاً بين المؤمنين
 اسلام خلقى آراسندە آير وملق صالحق اوچون (وارضاداً) وكوز صالحوچيلر اولطراتورغان
 ير بولسن ديب يعني كوتيك اوچون (لمن) شول آدم اوچونكم (حارب الله ورسوله) صوغش
 قيلدى الله بلان وانك پيغمبرى بلان (من قبل) موندن اول يعني احد صوغشند اول
 شاقشى زاهب ايدى ابو عامر اسملى ايدى حنين صوغشندە كافر لار صنغاچ هوازن قبيلهسى
 بلان شامغه قاچدى قصدى اسلامبول پادشاسى قيصر دن عسكر كيتروب رسول عليه السلام
 بلان صوغش قلمق ايدى الله تعالى مقصودينه يتكرمايچە قنسر ين شهرندە اول شاقشيني
 هلاك قيلدى (وليجلفن) وانطايتر لار (ان اردنا) تلامدك بر لربو مسجدنى بناقودن
 (الاحسنى) مكر كوركام اش نيگنە تلادوك ديب (والله يشهد) الله تعالى كواهلك برور (انهم
 لكاذبون ﴿۱۰۷﴾) تحقيق آلار آنتلار يده يالغاچيدور لار (لا تقم فيه أبداً) طورمه نماز قيليق
 اوچون اول مسجدە اچندە **مئكو** (المسجد اسس) البته انطايتم مسجد نيگزى صالندى
 يعني بناقيلندى (على التقوى) تقوالق نيمتى اوزارينه (من أول يوم) اول كوندن (احق
 ان تقوم فيه) بيك ايند كودور طرمغه سمين اول مسجدە اول قبا مسجديدور رسول عليه
 السلام آنى اوزى نيگزن صالبا آنان طرغانن دوشنبه كونيندن جمعه كونيكة چه نماز اوقدى
 (فيه رجال) اول مسجدە بر كشيلىر بار (يحبون ان يتطهروا) سوپر لار آلار پاك
 بولمق لرون (والله) الله تعالى (يحب المطهرين ﴿۱۰۸﴾) سوپر پاك بولغانلرى * بو آيت
 كرىمه اينك مدين صونك رسول عليه السلام قبا خلقيدن صرادى طهارت وقتندە واستنجا
 قيلغان وقتنكردهنى طرىقه قىلاسز الله تعالى سزنى پاكلك بلان ذكر قيلدى ديب آلار جواب
 بيردیلار يار رسول الله قضاء حاجت وقتيده اوچ طاش بلان سرتامز آندن صونك صوبلان
 پاكليمز ديب * (ف) (افمن أسس بنيانه) ايا بر آدم بناقيلدى اوزى ننگ عمارتنى

(اف) بوغار يده برنجە
 جماعتلر ذكر قلندى
 بر وسى شول منافق لار ايدى
 ايدى بالغان عذر قيلر لار
 ايدى ايكنچى شول قرده
 اولطرغان عر بلار ايدى
 اوزلرى تلا كان اشلىرى
 اوچون فرصت كوتارلر
 ايدى اوچوچى اول قرده
 بولغانلر ايدى مسلمانلر
 ننگ بولد اشلىرى ايديلار
 دورتنچى شول آدم لار ايد
 يك اوزلرى ننگ كچيلىكلر
 ينه اقرار قيلدیلار آلار
 ننگ كچيلىكلرون عفو
 قيلدى مكر اوچ آدمك
 اولده بولغان يارانلاردن
 ايديلار آلار اوزلرى
 ننگ كچيلىكلرون اقرار
 قلمش ايديلار آلارنى اديلا
 ننگ اوچون ايللى كون عفو
 قلمه اقلرى توقتالدى اشبو
 مدت آراسندە آلار بلان
 رسول عليه السلام صحابه
 لردە سويلاشيديلار و خاتو
 نلرى هم اوزلريدن
 اير و لى شول وقتكم
 آلار ننگ كونكل لرى بيك
 او كوچدە بولدى حقلرنن
 عفو بولمق بلان آيت
 ايندى اول آيت موندن صو
 ننگ كيله چكيدور منافق لار
 بر نچبر مسجد بناقيلدى لار
 بورق نيت بلان الله تعالى
 آنى واطمغه بيوردى (جم)
 (اف) شول وقتدە كم
 حضرت عليه السلام مكە دن
 مدينه كا كوچدیلار شهر
 ننگ طشندە عوق اوغلى
 بنى عمرو و محله سينه توشدیلار و برنجە كوندن صونك

مدینه منوره ده ير لاند
 يلاز مسجد بنيتك عمارتينه
 بيورد يلاز اول عمر و بن
 عوف جمله سنك اول
 حضرت نماز قلغان ايدى
 اول برده اول جمله نك
 آدملى بر مسجد بنا قىلب
 آنك جماعت بلان نماز قىلر
 ايد يلاز وشول مسجد
 مسجد قبا بلان مشهور دور
 اول حضرت عليه السلام
 شنبه كوندنه مدينه دن
 كىلب اول مسجده نماز
 قىلر لار ايدى اول جمله ده
 منافقلىر قايسى ديد يلاز
 بر باشقه مسجد بلان نك
 قارشوستنك بناقلاق اورلر
 مز نك جماعتنى باشقه
 اورالدومرغه قلاق ديب
 ابو عامر اسلى شافعى
 راهبكه اسلام دينينه انكار
 قلب قاچقان ايدى امام
 قلب الوغ قىلماغه وعده
 قىلد يلاز رسول عليه السلا
 مدىن اون تىلار بر مرتبه
 آنده كروب نماز قىلمهغه
 اول حضرت آلار نك
 آلدماغون بلمايچه وعده
 قلدى تىوك صوغشندن
 قايتقاندنه كروب نماز
 او قمرن ديب الله تعالى اول
 حضرتنى طيب بو آيتنى
 ايندوردى (چم)

يعنى دين اوچون باصاغان نرسه سن (على تقوى من الله) الله دن قورقبا قلا نك اور زينه
 (ورضوان) والله رضاغى اور زينه (خير) بيك ايند كومه دور (ام من اسس بنيانه) ياكه
 شول آدم بناقلىبدور اورى نك **بنائى** (على شفا جرفى هار) توشماككا يقين بولغان
 سيل بارغان ير نك چيشنه يعنى سيل صوى آعب يارولب بغولمغه يقين بولغان ير كا
 (فانهار به) بس توشدى آنى بناقلىغان آدم بلان (فى نار جهنم) جهنم نك اوتينه (والله
 لا يهدى القوم الظالمين) الله تعالى توغرى يول كورستمن بوزوق اشلى بولغان آدملرغه
 شاهولى الله ايتدى عمارتنى بناقلىمق صاقلاننى اور زينه كناية دور عملر ده اخلاص قىلمق دن
 و بناقوبىق سيل يارمش ير نك چىتنده كناية دور اشلدور ياو عجب قىلمق دن يعنى استسهلر كم
 ير ايندكواش قىلمهغه ليكن انصافسز قلغرى طيار آنى قىلودن (لا يزال بنيانهم) دائم بولور
 آلار نك عمارتى (الذى بنوا ربه) شوندا بن عمارتلىر كم بنا قىلد يلاز شيك يوزندن
 يعنى مسجد ضرار (فى قلوبهم) آلار نك كونكل لر نك يعنى چقان حضرت اور زه بو آيتلر
 ايندى صحابه كرامدن بر جماعتكه بيوردىكم باروب اول مسجدى يغب خراب قىلمهغه
 و آندن صونك بيوردىكم مدينه خلقى نك چوب وحشارتلىر تو كوله تورغان اورون بولماقغه
 بو اشدن اول منافقلىر نك كونكل لر ين بر تو وين بيلاندىكم قوتش نفاق وشيكلرى كونكل لر نك
 محكم بولد بكة اصلا كيتيس بولب قالدى (الا ان تقطع قلوبهم) مكر شول بوله كم پاره پاره
 بوله آلار نك كونكل لرى يعنى هيچ نرسه فهم قىلماغه ويشر مكر ينه لايق بولب قالمايچه
 (والله) الله تعالى (عليهم حكيم) آلار نك نفاقلرون بلكو چيدور يعنى آلار نك
 اوشبو بوزوق اثرى شول اولدى كم دايم آلار نك كونكل لر نده نفاق لق بولور الله تعالى
 شبهه ديب نفاقعه ايتدى (ان الله اشترى) تحقيق الله صائب آلدى (من المؤمنيين)
 موعمنلردن (انفسهم) آلار نك چاننى (واموالهم) وآلار نك ماللر ونى (بان لهم الجنة)
 اول جانلرى وماللىرى قارشوستنك آلا رغه جنت بوله (يقاتلون فى سبيل الله فيقتلون ويقتلون)
 صوغش قىلر لار الله يولنده بس اولتورور لار واولتورولمش بولر لر يعنى بوسوز صاقلر ينك
 بيان كويابر آدم ايتدىكم نر وشده موعمنلر جانلرون صاقلار الله غه ديب جواب بر ولدى
 الله يولنده صوغش قلب دبو (وعدا عليه حقا) بو جنت بولمغى بر وعده دور الله تعالى اور زار ينه
 حق بولمغن وعده دور يعنى الله تعالى آلا رغه بو صاقلوده وصائب آلوده اور زينه جنت بلان بر
 درست وعده قلدىكم اصلاخلان قلمس (فى التوراة والانجيل والقرآن) توراتده انجيلده
 وقرآنده ثابت بولغان دور (ومن اوفى بعهد) وكمدور وفالچوچى اورى نك عهد ينه

(يعنى)

یعنی وعده سینیه (من الله) الله دن آرتق یعنی وعده سینیه آصلا خلاف قیلانغان بر الله دور
 (فاستبشروا بعبکم) بس سویونوکر اشبو اوزوکر ننگ صاتماتقونکر بلان (الذی یابیعتم
 به) شوندا این صاتمق کم صاتمقلق و صاتب آلملق قلدونکر اول الله ننگ وعده سی بلان
 (وذلك) اشبو صاتمق (هو الفوز العظيم) اول دور مقصود بولغان الوغ قوتولما قلق
 (التائبون العابدون) یوغاریده ذکر قلنغان ایمان خلق کناهلریدن توبه قیلوچیلر دور
 و خلاص بلان عبادت قیلوچیلر دور (الحامدون) الله تعالی ننگ بر کن نعتلرینه حمد و ثنا
 قلوچیلر دور (السائقون) الله تعالی یولنده سفر قیلغوچیلر دور یعنی علم استمک اوچون
 (الراکعون الساجدون) رکوع قیلغوچیلر دور و سچ قیلغوچیلر دور (الأمرون بالبعرف)
 ایمان و عبادت قلمق بلان بیورغوچیلر دور (والناهون عن المنکر) طیفغوچیلر دور
 بوزوق اشلردن خلقنی (والحافظون لحدود الله) و صاقلانغوچیلر دور الله تعالی ننگ
 حکملر و (وبشروا المؤمنین) و سونچ بیر کل موعمنلرکا یعنی جنت بلان والله تعالی
 رحمتی بلان السائقون دن تلادی روزه طوطقانلرنی یا که هجرت قلغانلرنی یا که
 کونکلر ون دنیا لذتندن کیسکنلرنی والحافظون لحدود الله شریعتدن اذینس بر نرسه
 قلماسلق دور (ماکان للنبي) تیوش توکل دور پیغمبر اوزارینه (والذین امنوا) وهم
 موعمنلرکا تیوش توکل دور (ان یتسغفروا للمشکین) یارلقامق استمک الله تعالی غه
 شریک قلعغوچیلر غه (ولو کانوا اول قری) اکثر شریک قلوچیلر بولسه لارده یقینلری
 (من بعد ما تبین لهم) ظاهر بولغان دین صونک آلا رغه (انهم اصحاب الجحیم) الراجح
 اهللر دور (ف) (وما کان) بولمدی (استغفار ابراهیم) حضرت ابراهیم ننگ یارلقامق
 استمکی (لایبه) آتاسی اوچون (الاعن موعده) مکر وعده قلمق اوچونکم (وعدها
 ایه) وعده قیلان ایدی اول ابراهیم یارلقامق استمکی آتاسینه (فلماتبین له) قچانکم
 ظاهر بولدی اول ابراهیم غه (انه عدول لله) آتاسی الله ننگ دوشمن بولماغی (تبرأ منه)
 بیردی آندن (ان ابراهیم) تحقیق ابراهیم (لاواه) کوب آه قلعغوچ ایدی یعنی بیک
 یوموشق کونکلی ایدی (حلیم) صبر قلعغوچ ایدی یعنی کوب برنجی تولا (وما کان
 الله) و هر کیز بولدی الله تعالی (لیضل قوما) آرنغن قیلر بولمدی بر جماعتنی یعنی
 آرنغلر جمله سندن قیلر بر قومنی (بعد اذ هداهم) آلا رغه طوغری یولنی کور ستمکندین
 صونک یعنی اسلام دین ننگ بولینه یتوشدور کاندین صونک (حتی یبین لهم ما یتقون)
 تاکم بیان قیلماغی آلا ر اوزارینه شول نرسنیکم صاقلانلار آندن یعنی بیان قلمایچه
 یارلقانز *

(ای) روایت قیلندی
 رسول علیه السلام آتاسی
 بلان بر طوغان ابوتالب
 اولم حالینه یتدوکلر ایتدی
 توحید کلمه سنی ایت
 تاکم قیامت کونیده الله
 تعالی حضورنده سننگ
 اوچون توحید کلمه سی
 بلان دلیل قلام دیب
 ابوتالب ایتدی بس
 حضرت علیه السلام بیوردی
 دایم خدا دن سنکا یارلقامق
 استرمن منکا آندن طیلوق
 کیلما یچه بعده ابی طالب
 اولدی حضرت علیه السلام
 آکا یارلقامق استمه کا
 کروشدی اصحاب کرام
 کفر بلان اولکان یقینلرینه
 یارلقامق استمه کا باشلا دیلار
 حق تعالی بو آیتنی
 ایندوردی (جم)
 (ی) قرآن عظیمک ذکر
 قیلندی ابراهیم علیه السلام
 آتاسینه یارلقامق استدی
 شول سببدن رسول علیه
 السلام ننگ و باشقه موعمنلر
 ننگ کونکلینه کیلدی
 برلرده کافر بولغان یقینلا
 رومرغه یارلقامق استالک
 دیب اشبو یارلقامق
 استمکن طیلو دیلار
 ومعلوم بولدیکم مشرکلار
 یارلقانز *

صافلانہ چق نرسنی (ان الله بكل شئ عليم) تحقیق الله تعالیٰ هر نرسنی بلکو چیدور
 اول جماعت ننگ حالرون یحشی بلر یعنی شول وقتقه چافلککه پیغمبر بیارولمای احکام
 یتوشدور ولمسه فی نرسه دن صافلانرغه معدور لاردور اشبوننگ اوچون سرنی طیدی (ان
 الله) تحقیق الله تعالیٰ (له ملک السموات والارض) اول الله اوچوندور کولاز ننگ پادشاهلغی
 ویر ننگ پادشاهلغی (یحیی) جانسر لری فی ترکزور (ویمیت) وجانلی بولغانلری فی اولتورور
 (ومالکم) ویوقدور سرننگ اوچون (من دون الله) الله تعالیٰ دن باشقه (من ولی ولا نصیر)
 هیچ دوست و یار دم قیلغوچی یوقدور (لقد تاب الله) تحقیق رحمتی بلان قایتدی الله تعالیٰ
 (علی النبی) پیغمبر اوزارینه (والمهاجرین) هجرت قیلغان صحابه لر اوزارینه (والانصار)
 نصرت قیلغوچی صحابه لر اوزارینه (الذین) آنداین مهاجرلار وانصارلر (اتبعوه)
 ایاردیلار اول مهاجرلار وانصارلار پیغمبرکا (فی ساعه العسره) قوللری طار وقتک * یعنی
 تبوک صوغشیده بوضغشنی عسره ساعتی دیدی اول صوغشده صوغش خلقی بیک مشقت
 طارتدیلار شول قدر کم اون آدم بر حیوانغه منار کا اورتاق بولدیلار و صوامق قاتیلغیدان
 تویه بولن اچدیلار و ایکی آدم بر کونک بر خره اذن باشقه نرسه طایه دیلار شول وجهدن
 مشقت ساعتیده دیب ذکر قیلدی * (من بعدما) شوندا نسونک کم (کادیر یغ)
 یقین بولدی یرندن کیته (قلوب فریق منهم) برچه جماعت ننگ کونکل لری (ثم تاب
 علیهم) موندین صونک الله تعالیٰ رحمتی بلان قایتدی آلا اوزارینه (انه بهم) تحقیق
 الله تعالیٰ آلا رغه (رؤوف رحیم) باغشلا غوچیدور یعنی کناهلری ننگ اثر وندن
 صافلانغوچیدور و مهر بانلیدور یعنی مهاجرلری وانصارلری کونکل لریدان کیترمک
 اوچون ایتدی و ایکی مرتبه حقلر ونده ایتدی کم قرغاندی دیب (وعلی الثلثه الذین
 خلفوا) وخی توبه قلمدی شول اوچ آدم اوزارینه کم حاللری کچو کلب طوقطالمش ایردیلار
 (حتی اذا ضاقت) شول وقتقه چاقلی طار بولدی (علیهم الارض) آلا اوزارینه بر
 (بحارحبت) کینک لکی بلان (وضاق علیهم انفسهم) وطار بولدی آلا اوزارینه جانلری
 قایغودن (وطنوا) وبلدیلار کم (ان لاماجاء) یوقدور صغنه چق (من الله) الله ننگ
 عذابندن (الا الیه) مکر الله جانیبته غنه (ثم تاب) موندین صونک الله تعالیٰ رحمتی
 بلان قایتدی (علیهم) آلا اوزارینه (لیتوبوا) آلا توبه قیلسنلر اوچون یعنی قیلغان
 اشلر یدن (ان الله) تحقیق الله تعالیٰ (هو التواب الرحیم) اول الله توبه فی
 قبول قیلغوچیدور و قرغانغوچیدور * یعنی تبوک صوغشندن قالغان اوچ آدم ننگ

توبه لرون قبول قيلدى ليكن آلا ر بوقدر طار اقمده بولب توبه قيلمقلر ينه الله تعالى غه
 اوزى ننگ رحمتيله قايتماغن موقوف قيلدى يعنى مهاجر وانصار لرغه اوچ آدم كرديكم ايللى
 كون اولومدن آرتق زحمت آلا اوزره قيلدى * (ف) (يا ايها الذين امنوا) اي آچلاين
 آدملر كم ايمان كيتور دونكر (اتقوا الله) صافلانونكلار الله دن قورقب (وكونوا) وبولنكر
 (مع الصادقين) و ايمان و وعده ده توغرى بولغانلر دن (ف) اوشبو اوچ آدم لار بولمسه
 بولار هم منافق لرغه شريك بولورلار ايدى (ما كان لاهل المدينة) تيوشلى بولمى مدينه
 خلقينه (ومن حولهم) ومدينه تراسنده بولغان آدملر اوچون (من الاعراب) قرده
 اوتورغان عربلار دن (ان يتخلفوا) خلاقلق قيب كيرى قاله لر (عن رسول الله) الله ننگ
 رسولى ننگ بولد اشغيد ان (ولا يرغبوا) وتيوش تولكدور آرزو قيله لر (بانفسهم عن نفسه)
 اوز جانلرون صافلامغه الله ننگ پيغمبرى ننگ ذاتندن يوز قايتاروب (ذلك) اوشبو
 ابارمك ننگ واجب بولمى (بانهم) شول سيبندور كم تحقيق اول اباركانلر (لا يصيبهم)
 يتوشمس آلا رغه (ظماء) صوصالوق (ولا نصب) و دى مشفت (ولا تحمصه) و دى
 آچلق (في سبيل الله) الله تعالى يولنده (ولا يظنون) وباصمصر آلا ر اياقلرون (موطنًا)
 بر اور نغه (يغيظ الكفار) آچلانلر رور اول باصقلرى كفالر نى (ولا يبالون) يتوشمزلار
 آلا ر (من عدو) دو شمانلر دن (نيلا) اوچ و يار آلو آلمغه يعنى اولتورمك كوك واسير قيلمق كوك
 و طالمق كوك بر نرسه كا (الا) مكر يعنى بولمسه آلا رغه بوشلر بوش بولمس (كتب)
 يازولر (لهم به) آلا ر اوچون آننگ سببى بلان (عمل صالح) بر كور كام اش حاصلى بودور
 صوغشقه كيتكان ايمان خلقى غه بومشقتلر ننگ هر بر وسى اوچون آننگ بلان ثوب بولور
 (ان الله) تحقيق الله تعالى (لا يضيع) بوش قيلمس (اجر المتقين) ايدن كواش
 قيلغانلر ننگ ثوابى (ولا ينفقون نفقة) نفقه لانبور مسلر نفقى (صغيرة) كچكنه بولغان
 نفقه نى (ولا كبيرة) والوغ بولغان نفقى (ولا يقطعون واديا) يورولر يايه بر يركيسمس لر
 يعنى صوغش اوچون ابو عتيل انصارى كوك بر خرما ياكه بر لقمه و حضرت عثمان و عبد الرحمن
 بن عوف كوك كوپ نرسه نفقه لاندور مسلر (الا كتب لهم) مكر يازولش بولور آلا ر
 اوچون (ليجز بهم) جزا برمك اوچون (الله) احسن ما كانوا يعلمون ()
 اول اشارى ننگ كوركمى ننگ فارشوسنده كم اشلد ييلار اول اشلر نى وتكان آيتده صوغشدن
 قالغان نلرغه بيك قورقتو و شلته بولغانيدن موعمنلر بارچه سى صوغشقه قصد قيلد ييلار شوننگ
 اوچون بو آيت كرىمه ايندورلدى (وما كان المؤمنون) ميكن تولك موعمنلر كا (ليتفر وا

(اى) اولومدن آرتق
 زحمت بو عاريدده هم
 ايتولكن ايدى رسول عليه
 السلام هيچ بر آدم بلان
 سويلاشمسكه وقتوشاسته
 بيورغان ايدى ايللى
 كوندن صونك توبه لرى
 قبول بولمغه (يا ايها الذين)
 آيتى ايندورولدى
 (مواكب)

(۲) روايت قيلندى
 انصاريدن ابوحيثه رضى
 الله عنه ننگ بر كوزل خاتونى
 بار ايدى باقمده بر كوله
 كاده ابوحيثه كا اورون
 حضرب و يش خرما و صوق
 صوحاضر قيلدى ابوحيثه
 كيب بولارغه قاراب
 ايتديكم كوله كا و يش خرما
 و صوق صور كور كم خاتون
 من بودورت نرسه بلان
 خوش و صفالر قيلمى رسول
 عليه السلام اسين و چيلده
 جفا كوره دروستميدور
 ديب هيچ بر ينه قارامايچه
 شول حال ده قلمج و قرال
 آل اشوغب رسول عليه
 السلامغه يتوشدى رسول
 عليه السلام شاد بولب آكا
 دعا قيلدى (مواكب)

کافه) چقه غه بار چهسی یعنی صوغشه یا که علم استمک اوچون بر دن آنک اوچون تر وکاک
 اشینه ضرر کیلور (فلو لانفر من کل فرقه منهم) بس نی اوچون چقره لار هر مؤمن جماعتیدن
 (طائفة) برجه آدم (لیتفقوا فی الدین) عالم بولمق اوچون دین اشنده یعنی هر جماعتدن
 وشهر خلقیدن برجهسی رسول علیه السلامغه فالسن علم اویر انمک اوچون (ولینذر واقومهم)
 وقور قتمقلری اوچون اوز قوملر وی (اذا رجعوا الیهم) هر وقت قایتسه لار آلا رجانینه
 یعنی دینده قرآن وسنت و فرضلار و حکملری اویر اتسونلار (لعلهم یحذرون) شاید کم
 آلا ر قور قارلر الله ننگ عذابندن * یعنی دین علمی ابر تمک فرض کفایه دور بس بر جماعتدن
 بعض آدم لر پیغمبر ومن علیه السلام ننگ یاننده بولب دین علمی اویر انب صونکنندن
 کیلکانلر کا اویر اته لر بور مانده کم حضرت عقباعه تشریف قیلدی لار اماشر یعنی ننگ علمی
 اویر انمک فرض کفایه دور و صوغش قیلیم هم فرض کفایه دور * (یا ایها الذین امنوا)
 ای آچالاین آدملر کم ایمان کیتور دونکر (قاتلوا الذین یلونکم من الکفار) صوغش قیلنک لار
 شوندا این آدملر بلانکم یقین لار دور سر کا کافر لردن اول کافر لار مدینه اطرافنده دور یهودلردن
 و باشقه لردن یا که شامده بولغان روم خلقیدور (ولیجدوا فیکم غلظة) تپوشدور کم تابستلر
 اول کافر لار سر لارده قاتیغلق و باطراقی و صوغشه ثابت بولمق نی (واعلموا) و بلونکر کم
 (ان الله) تحقیق الله تعالی (مع المتقین) صافلانغوچیلر بلان برکه دور یعنی
 صوغشه سر دن آچولقنی و کچولولکنی طابهلر یعنی اش قیلوده کافر لار بلان یومشاقلق
 بولمسن بس کافر لار بلان دوستلق و بومشقلق ایتمنکر یا هر سر کم دینکه رغبتلری باردور اول
 وقتده لطف قیلیم در وستدور الله یاردمی سر ننگ بلان دور (واذا ما انزلت سورة) و چنانکم
 ایندور و لسه بر سوره (منهم) اول منافقلردن (من) قایس آدملر باردور (بقول) مسخره
 طریقی بلان ایتور لار (ایکم) قایونکر حقنده (زادته هذاه ایمانا) آرتدردی اوشبو سوره
 ایمانی (فاما الذین امنوا) اما آنداین مؤمنلر (فراذتیم ایمانا) بس اول سوره ننگ اینمکی
 بلان آلا ننگ حقنده دینلرینه ارتتقلق بولدی (وهم) اول مؤمنلر (یستبشرون) اول
 آیت ننگ اینمکی بلان سوینورلر (واما الذین) و اما شوندا این آدملر کم (فی قلوبهم مرض)
 آلا ننگ کونکلر نده شیک و منافقلق آوری باردور (فراذتیم) بس آرتدردی آلا رغه
 (رجسا) برنجس نی یعنی کفر لکنی (الی رجسهم) آلا ننگ نچسلکلرینه یعنی آلا ننگ
 کفرلرینه قوشولب دخی کفر لکلری آرتور (وماتوا وهم کافرون) اولدی لار آلا ر کفر لکلری
 حکم بولب کافر بولغانلری حالده (فی) (اولایرون انهم) ایبا اول منافقلر کور مسلر میکم

(اف) یعنی الله تعالی ننگ
 کلامی هر مسلماننک کونکلو
 ننگ بولغان خاطرینه موافق
 ایندور و لسه ایدی ایتور
 ایدی کم ایشبو کلامنی منم
 ایمانی ارتدردی
 و ایشبو سوزنی منافقلر دخی
 ایتورلر ایدی عیبیلر وی
 الله ننگ کلامی ظاهر قلغان
 وقتده لیکن مسلمانلر ننگ
 ایتمکی سیونکالر و نندن
 ایدی و منافقلر ننگ ایتمکی
 او یا مالقار و نندن ایدی
 شول حالده اعتقادلرون
 خالص کونکلر بلان کیتور
 مسلر ایدی و تلارلر ایدیم
 اوزلری بولغان عیبیلر وی
 اولدن آرتقی بلان بشرما
 ایشبو دور نجس اوزارینه
 نجس بس عیبلی آدم
 اوچون لازمدور کم
 نصیحتنی قبول ایلاسی
 عیبینی یترمسن بویکم
 بوزوق اشدور (جم)

عند ابانور لار (فی کل عام مرقا و مرتین) هر بر یلدہ بر مرتبہ (یفتنون) یعنی قاتیغ لقی
بلان و آور و بلان و آچلق بلان و باشقہ بلالر بلان (ثم لا یتوبون) ہوندین صونک منافقلار یدن
توبہ قیلہسلر (ولہم ینکر ون) (و نصیحت ہم قبول قیلہسلر آلا ر یعنی منافقلاری کوبراک
صوغش وقتلر یدہ بلنور) (واذہا انزلت سورۃ) چانکم ایندور ولسہ بر سورہ یعنی منافقلر نذک
عیملر ون ذکر قیلنور دای (نظر بعضهم الی بعض) قرار اول منافقلر نذک قایسی سی قایسی
چانیسینہ او یالقی بلان (هل یراکم من احد) ایتورلر ایا کورورمی سزنی مؤعملردن بر آدم
(ثم انصر فوا) ہوندین صونک تورب کیتار لار یعنی بر آدم کورورسہ مؤعملردن اوتورور لار اگر
کورورسہ لرتور و ب کیتار لار اویلا رینہ (صرف اللہ) دنوردی اللہ تعالیٰ (قلوبہم) آلا ر نذک
کونکلر ونی یعنی ایمانی قبول قیلودن (بانہم) شول سبب بلانکم آلا ر (قوم) بر جماعت دور
(لا یفتہون) (حقنی بلہسلر یعنی چان بر سورہ اینسہ کم آنک منافقلر نذک عیملری ذکر قیلنسہ
بر بر سببہ قراب ایتورلر ایدر یکم بر آدم بر لاری کورورمی و تیر لیکلر تور و ب کیتار لاری
(لقد جاءکم) ای آدم لر تحقیق کیلدی سزکا (رسول من انفسکم) بر رسول آدم بولماقلدہ
سز نذک اور جنسکر دن (عن یر علیہ) بیک قاتیدور اول رسول اور زینہ (ماعتنم) سز نذک مشقتکہ
بولماقلنکر یعنی سز نذک بوکناہ اشلر دہ و بوزوق اشلر دہ بولماقلنکر بیک قاتیدور (خریص
علیکم) بیک حر یصدور یعنی تور شتو چیدور سز کا توغر و لقدہ بولماقلنکر غہ یعنی سز نذک
ہد ایتدہ و تور و کلک بولماقلنکر غہ (بال مؤمنین) مؤعملر کا (روف رحیم) باشلا غو چیدور
و قرغانغو چیدور حر یصدور از لر حالنکر نی یعنی استر کم امتی کوب بولمقی (فی) (فان تولوا)
بس اکر سننک بیورغاننکدین دونسہ لر (فقل) بس ایتکل آلا ر غہ (حسی اللہ) یتاچکدور
منکا اللہ یعنی سز نذک ایمانلنکر دن صاقلاما غہ و سز کا قوتلی بولمغہ (لا الہ الا هو) یوقدور
حخلق بلان عبادت قلمہ غہ لازم بولغان معبود مکر اولغنہ دور اندن باشقہ یوقدور (علیہ)
اول اللہ اور زینہ (توکلت) طابشردم (وهو) اول اللہ (رب العرش العظیم) (الوغ
بولغان عرشننک ربسی و مالکیدر *

سورۃ یونس علیہ السلام مادۃ و تسع آیات وہی مکیہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم
(الر) اللہ بلور ہوندن مرادون بو امام اعظم مذہبیدور (تلك) بو قرآن عظیم نذک
آیتلری (آیات الكتاب الحکیم) حکملری حکم بولغان قرآن نذک آیتلر یدور اونکار مکی

(ف) بو آیت شریفہ دہ
بولغان عن یر لفظی رسولکہ
صفت بولب و قی قیلنبر
او قولور بو صورتک معنای
شریفی اول سز نذک
اور و نکر دن بولغان عن تولوا
رسولدور سز نذک کناہنکر
بلان مشقتکہ بولوقماقلنکر
آ کافایتور قیامتک شفاعتی
بلان اول مشقتدن خلاص
ایلر یعنی قوتولدور ور

ممکن توکل دور (اَکَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا) ایاعجبی بولدی آدمیلر اوچون کم (اَنْ اَوْحِينَا)
 بز ننگ وحی بیمار مکومز (اِلَى رَجُلٍ) برابر جانبینه (منهم) آلاز ننگ اور جنسلریدن اول
 محمد علیہ السلام دور (اَنْ اَنْذَرَ النَّاسَ) آدملر فی الله ننگ عذاب بلان قورقت ذیب
 (ونبش الذین امنوا) وایمان کیشرکان واید کوا اشلر قیلغان لازغه یوغاری بولغان در بهلر
 بلان سوئچ بردیب (اَنْ لَّهُمْ) شونک بلانکم حقیقتده باردور اول مؤمنلر اوچون
 (قدم صدق) توغری مرتبه (عند ربهم) اولزلریننگ ربیلری قاشنده (قَالَ
 الْکَافِرُونَ) ایتدی کافرلار یعنی ظاهر معجزه لر فی کورکنده (ان هذا) تحقیق بو آدم (لَسَاوَرُ
 مبین) ظاهر سحر چیدوردیب (ان ربکم الله الذی) تحقیق سر ننگ رینکر شوندا این الله در کم
 (خلق السموات والارض) بر اتدی کوکلر فی ویر فی (فی ستة ايام) آلتی کون مدتده
 (ثم استوی علی العرش) موندین صونک عرش اور زینته تصرف قیلدی (بدبر الامر)
 حکمتی تقاضا قیلغاچه اشنی تقدیر قیلور (ماشیعی) یوقدور عالمده هیچ بر تلاویچی (الا
 من بعد اذنه) مکر الله تعالی اذن بر کندین صونک تالار (ذلکم الله ربکم) او شبوالله سر ننگ رینکر در
 (فاعبدوه) بس عبادت قیلنک اول اللهغه (افلاتذکرون) ایانصیحت قبول قیلماز میسر یعنی
 آلتی کون مدتده کوکلر فی ویر فی بر اتدی وملکنک بار اشنی عرش اور زه تور غزدی بس
 تا کم هر اشنگ تیدیری عرش جانبندن بولور (اَلِیْهِ مَرْجِعُكُمْ) اول الله جانبینه دور سر ننگ
 قایتاچاغونکر (جمیعاً) بارچه نکر بزدن (وعد الله حقاً) وعده قیلدی الله توغری
 بولغان وعده بلان (انه یبدوا الخلق) حقیقتده اول الله بار لغه کیشر ور بارچه ذلقتی (ثم
 یبعثه) موندین صونک قایتارور اول خلقتی یعنی بینکادان ترکزور (لیجزی الذین
 امنوا) جزا بر ملک اوچون ایمان کیشتور دیلر (و عملوا الصالحات) واید کوا اشلر قیلدی لار
 (بالقسط) توغر یلق بلان (والذین کفروا) وشوند این آدملر کم کافر بولدیلار (لهم
 شراب) آلاز اوچون باردور اچملک (من حمیم) اسی بولغان صودن (وعداب الیم)
 وباردور ارنجیکوچی عذاب (بما كانوا یکفرون) اول سبب بلانکم کافر بولدیلار
 (هو الذی جعل الشمس ضیاءً) اول الله دور کم قیلدی قیاشنی یافتیلق ایاسی (والقمر نوراً)
 آینی قیلدی نور لانوچی (وقدره منازل) بیلکولی قیلدی اور نلر فی آی اوچون یعنی
 بکر می سکر اور وندور هر بر کون وبر کیشده برسینه کرور (لتعلموا) بلمک اوچون
 (عدد السنین) یل لر ننگ صانن (والحساب) و بلمک اوچون حسابنی (ما خلق الله)
 بر اتدی الله تعالی قیاش بلان آینی (الابحاث) مکر توغر یلق بلان بر اتدی (یفصل

مطالعت

الآيات) کامل قدر اتیه دلالت قیلغان علامتلىرى بیان قیلور (لقوم یعلمون) بر قوم
 اوچونکم بلورلار (ان فی اختلافی اللیل) تحقیق کیچه ننگ اختلافین (والنهار) وکوندور ننگ
 اختلافیده یعنی کیچ بلان وکوندور ننگ کیلب کیتیکده باردور (وما خلق الله فی السموات
 والأرض) واول نرسه ده کم بر اتدی الله کوکرده ویرده (الآيات) علامتلىر باردور (لقوم
 بر قوم اوچون کم) (یتقون) صافلانورلر (ان الذین لا یرجون) تحقیق شوندا این
 آدملر کم امید ایتمسلر (لغافلاً) برکایولو قیغغه یعنی اولکاندین صونک قوبار ولمقه انکار
 قیلغانلری کولک قیامته برنی کورمکنی کیفسز امید ایتمسلر (ورضوا) خوش بولدیلار
 (بالحیوة الدنيا) دنیا تر وکی ایلان (واطمانوا بها) دنیا تر وکلکی بلان قرارندیلار
 (والذین هم) وشوندا این آدملر کم آلا (عن آیاتنا) بر ننگ آیتلار وهر دن یعنی قرآن
 آیتلر یدن (غافلون) غافلر دور بلورلار (أولئک) اشبو جماعت (ماویهم) آلارننگ
 اورونلری (النار) اوتدور (بما کانوا یکسبون) اشلاکان نرسلری سبسی بلان
 (ان الذین امنوا و عملوا الصالحات) تحقیق شوندا این آدملر ایمان کیتیردیلار واید کوا
 اشلر قیلدیلار (یهدیهم ربهم) یول کورستر آلازغه آلارننگ ریللری (بایمانهم)
 ایمانلری سبیلری یعنی قوتلماق اورونلری یغه یعنی جنتکه آلازغه توغری یول پیرور (تجری
 من تحتهم الأنهار) آغار آلازغه آلارننگ آستندن یلغه لار (فی جنات النعیم) نعمت
 جنتلر ونده (دعواهم فیها) آلارننگ دعالری جنتلرده (سبحانک اللهم) سبحانک اللهم
 بولر یعنی یالله یا کلک سنک اوچوندور (وتحیتهم فیها سلام) وآلارننگ بر یرینه اید کوا
 دعالری اوز آزالر ونده جنتلرده سلام بولر یعنی بر یرى بلان کوروشکانده دعالری
 سلامتلك بولسن دیمکدور (واخر دعواهم) وآلارننگ دعالری ننگ اخیری (ان الحمد لله
 رب العالمین) شولدور کم بارچه ماقاطلق الله اوچوندور بارچه عالمنک ریسییدور
 وایاسیدور (فی) (ولو یعجل الله) واکر تیر لکده یتوشدور سه ایدی الله تعالی (للناس)
 آدمیلرکا (الشکر) یمانلقنی (استعجالهم بالخیر) نیتک کم اید کولکنی آشوغب اشلرلر
 یعنی خیر دعالرونی قبول ایتنکی کولک یمان دعالرونی هم قبول ایتنسه ایدی (لنقض الیمم
 اجلهم) اوتالر ایدی اوزلری ننگ اجلی وھلاک بولرلار ایدی (فندر الذین لا یرجون)
 کیرى طاشلور اول آدملر نیکم امید ایتمز لار (لغافلاً) برکا یولوقمقی (فی طغیانهم)
 اوزلری ننگ آرغناقلر یده (یعھون) خیران بولوبراق (فی) (واذامس الانسان)
 وچان طرسه یعنی یتوشسه آدملرکا (الضرر) ضرر وقتیلیق (دعائنا) دعایلرلار بر ننگ

(اف) جنتک الله تعالی ننگ
 عجیب بولغان نعمتلرون
 کورکانن سبحان الله دیرلار
 شول نعمتلرننگ لذتن
 طابدوقده الحمد لله دیرلار
 وبری بر یرینه یولقدوقده
 السلام علیکم دیرلار نیتک
 دنیاده مسلمانلر بر یرى
 ننگ آزالرنده ایتورلر
 (جم)

(اف) آدمیلر تلار کم
 ایدکوا بولغان عملدن جزا
 طابر ویحشی بولغان
 دعالری قبول لقفه اوته
 بس اگر حق تعالی آشوغب
 قبول قیلسه آدملر اوزلری
 ننگ بوزوق بولغان
 اشلری یازوغندن کچکسلر
 لیکن ایدکوا دعا بولسن
 یاکه ایدکوا بولغان
 اش ننگ جزاس بولسن
 هر ایکسینده کچکتورور
 ایدکولر تربیه لنک
 اوچون و بوزوقلر غفلته
 بولمق اوچون (جم)

جانبىرغە (جَنبَه) قىرغىسىنە ياتوب (اَوْقَاعِدَا) ياكە اولطروب (اَوْقَاعِدَا) ياكە
 آياف اورزطر وب (فلما كشفنا) بس شول وقتكم آچساق بز (عنه) آندن (ضربه)
 آنك جفاسنى (مر) اوتر (كان لم يدعنا الى ضرمه) كوياب تور سنكم بركا دعاقلمدى
 آكايوشكن ضرر وبلا نيك كيتكى اوچون (كذلك) اوشانداق (زين) زىنتلىدى
 (للمسرفين) حقنن اوتكانلر اوچون (ما كانوا يعملون) شونداين اشلىرىمك اشلا كوچى
 بولدىلار آنى (ولقد اهلكنا القرون) وحتتىق هلاك قىلدىق بز اوتكن امترنى (من قبلكم)
 سزىن اول (لما ظلموا) شول وقتكم ظلم قىلدىلار (وجاءتهم رسالهم بالبينات) وكىلدىلار
 آلاغى بىغىر لىرى روشن بولغان معجزه لىر بلان (وما كانوا) وهر كىز بولدىلار آلا
 (ليؤمنوا) ايمان كىتر كوچىلار (كذلك) شول امترنى هلاك قىلغان كوك (نجى
 القوم المجرمين) جزا برورمىز كناه اشلى بولغان جماعتلار (ثم جعلناكُم) موندىن
 صونك قىلدىق بز سزىلارنى (خلائق) آلا اورنمده اولطروغوچىلار (في الارض) يرده
 (من بعدهم) آلا ردىن صونك (لننظر) قىر مقلغم اوچون (كيف تعملون) نىچك
 اشلىر قىلر سزى شونكار قراب جزا برورمىز (واذ اتتلى عليهم اياتنا بينات) وچانكم اوقولسه
 آلا اورا يرده بىر نيك روشن بولغان آيتلر ومىز يعنى مكه مشركلر يمه (قال الذين) ايتدىلار
 شونداين آدمىلر كم (لايرجون) اميد ايتىرلار (لقاءنا) بركا يولقمىلرون (ائت)
 كىتر (بقران غير هذا) بقر آنى موندان باشقه (اوبدله) ياكە آشطر اول قر آنى
 دىب آلا ردىنك باطل بولغان اعتقادلر يمه موافق بولس اوچون (قل) ايت اى حمد (ما
 يكون لى) تىوش ومىكن بولس مئم اوچونكم بىنى مئم كوچمىن كىلمس (ان ابدله) اول
 قر آنى آشطر مغه (عن تلقاء نفسى) اورنراقمىدىن (ان اتبع) ايماسمىن ايا كوچى
 (الامايوحى الى) مكر شول نرسه كا ايارورمىز وحى قىلنورمىكا (انى اخاف) تحقىق مىن
 قورقادورمىن (ان عصيت) اكر كناه قىلمس مىن (رب) اورن رومه (عذاب يوم عظيم)
 الوغ بولغان كورن نيك عذابىدىن * يعنى عرب نيك الوغلىرى اشبو قرآن نيك نصيحتن
 ياراتلار مكر پىتلر نى باطل قىلغانون يارتبايچه ايتامدىلار اكر پىتلار ومىز نى باطل قىلغان
 حكىلرون آشطر سنىك بىرلار بارچه مزم قبول قىلرمىز دىدىلار بركا بر آيت كىتر پىتلارغە
 عبادت قىلماق مزم نىمىسن دىدىلار الله تعالى * (ما يكون لى ان ابدله) دىب جواب بىردى
 (قل لو شاء الله) ايتكل اى حمد اكر الله تعالى تىلاسه ايدى (ما تلوته عليكم) اوقوماس
 ايدوم قرآنى من سركا (ولا ادريكم به) وبله لك بىرمىز ايدى الله اول قرآنى سركا

(فَقَدِ ابْتَلْتُمْ فَيْكُم) بېس تحقىق طردم مین سر ننگ آراغزده (عمر امن قبله) قرق یل موندن
 الك (افلا تعقلون) ایا بلمیم سر می یعنی اکر من اوز طرفدن قرآنی سره
 بلور کوچی بولسم ایدی البته قرق یلدن برلی بلور ورایدوم یعنی پیغمبر بولودن الك
 سر ننگ بلان تور دوم قرآن او قوم دوم وهم آندای خیالده قلمدوم (فین اظلم) بس کمدور
 بیک ظلم قیلغوچی (من افتری) شول آدمدنکم یاپدی (علی الله) الله تعالی اوزارینه
 یعنی شریک قلمق بلان یا که بالاسی بار دیمک بلان (کتبا) یالغانی (او کذب
 بایاته) یا که یالغانغه توتدی لار الله ننگ آیتلر وئی (انه) حقیقتلر سور شولور (لایفاح
 المجرمون) توتولماسلر بوزوق اش قیلغوچیلر یعنی اوز مندن قیلسم ایدی مندن آرتق
 ظلم قیلغوچی بولمز ایدی واکر توغر ولفق بولسم اللهغه یالغان ایکنکلردن ظلم قیلغوچی
 بولمز (ویعبدون من دون الله) وعبادت قیلورلار الله تعالی دن باشقهدن (مالایضرم
 ولا ینفعهم) شوندا این جانسز یتلارغه ضرر قیلمس آراغه وفایده قیلمس آراغه (ویقولون)
 ایتورلار آرا یعنی اول یتلارغه عبادت قیلب (هولاء) بلار (شفعائنا عند الله) برکاشفاعت
 قیلغوچیلار مردور الله قاشنلر دیب (قل) ایت سین آراغه (اتنبئون) فی عجب دور ایاخبر
 برور سر می (الله) الله تعالی غه (ببالایعلم) شول نرسه فی کم بلمز اول الله (فی السموات ولأفی
 الأرض) کولکرده ویرده (سبحانه) پا کلک اول الله اوچوندور (وتعالی عما یشرکون) (۱۸)
 اوغ بولدی اول الله تعالی شول نرسه دن کم شریک قیلورلار اول مشرکلار یعنی حاشا الله ننگ
 شریکی بولمقدن اول بلمز دیه مسز (ف) (وما کان الناس) بولدی آدملر یعنی اولن
 (الامة واحدة) مکر برامت یعنی الله فی بر دیب بلمک وحضرت ابراهیم ننگ
 دینی اوزرینه ایدیلار (فاختلفوا) خلاقلده بولب قایسی اقرار قیلدی لار وقایسی لری
 طاندیلار (ولولا کلمة سبقت) اکر بولمسه ایدی شوندا این سوز اوتکان (من ربک)
 سننگ برنکدن اولده یعنی هر کم ننگ حساب و عذاب قیامتده یور وتولر دیب (لتض بینهم)
 حکم قیلنیش بولور ایدی آلا آراسنده یعنی آیر و لاش بولور ایدی بوزوق اشده
 بولغانلر هلاک بولاب حق لقهده بولغانلر قالور ایدی (فیما فیہ یختلفون) (۱۹) شول نرسه ده
 کم آنده خلاقلق قیلدی لار یعنی لمی اوعلی عمر و سببی بلان حضرت ابراهیم ننگ دیننی
 اورنکر تب عرب جماعه سی آراسنده یتقه طابنق و بجهیره وسایبه کولک باشقه نرسه لری
 چغار دیلار (ویقولون) مکه مشرکلاری ایتورلار (لولا انزل علیه آیه) فی اوچون ایندور لیدی
 پیغمبر اوزرینه بر علامت (من ربّه) اوزی ننگ بر سندن یعنی یلغهلر اغز و کولک و کولک

(اف) هر
 الله بر دور
 الله تعالی
 برن کا اختیار
 الله تعالی ایا
 آلا لری اختیار
 ن آلا ردن
 اینتسلار کم
 طیمغان
 دیب کیلاچ
 جواب دور
 بر دور اول
 بولدن چقه
 بلور دیک
 باشقه لق
 مشرکلر
 سر لار طو
 برن کا دنیا
 عذاب ک
 جواب لری
 قیامت کیلا
 کونی اول

توشما کی کوک بز استکان معجزہ (فقل) بس ایتکل سین (انما الغیب لله) غیبی ہلک
 اللہ او چونکونہ دور (فانتظروا) بس اول استہ کانکر فی کو تکر (انی) تحقیق میں
 (معکم) سر ننگ بلان (من المنتظرین) کو تکر چیلر دن من یعنی استا کانکر کا کورہ
 عذاب یتوشر (فی) (واذا اذقنا الناس رحمۃ) چان بز کافر لاکاتا تو تساق بر رحمتی (من
 بعد ضراء) قتیلقن صونک یعنی آروا و آچلقن صونک (مستہم) تو تدی آلا ری اول
 قتیلق (اذالہم مکر) مکر شول وقتندہ آلا او چون میان فکر قیلق بولور (فی آیتنا)
 آیتلر و مرکا و بیغیر و مرکا عیب قیلق بلان کتور دیلار کم مکہ خلقی بدی یل آچلقن بولدیلار
 بس اللہ تعالیٰ اوزار ینہ یغبور بیردی آندن صونک قر آن ایتلر ینہ عیب قیلماغہ و بیغیر فی
 تری بوزوق مکر بلان ارانجہ باشلا دیلار (قل) ایتکل سین آلا رغہ (اللہ اسر ع مکر)
 اللہ سر قیلغان حیلہ کا تیرنکدہ جزا بر کو چیلر یعنی عذاب بلان (ان رسلنا بکتیون)
 تحقیق بر ننگ بیمار کانلار و مرز یعنی کراما کانین فرشتہ لر و مرز یارغو چیلر دور (ماتمکر و)
 شول نرسہ فی کم مکر و حیلہ قیلور سر (فی) (هو الذی یسرکم) اول اللہ یور و تور سنی (فی
 البیرو البحر) قر دہ و در یادہ یعنی آسانلق بلان (حتی اذا کتتم) شول وقتہ چاقلی چان
 بولور سر (فی الفلک) کویبہ دہ (وجرین بہم) یور و اول کویبہ و اول کویبہ دہ بولغانلر
 بلان (بریح طیبہ) حوش و موافق بولغان جیل بلان (وقرحواہا) و شادان دیلار آلا
 (جاءہا) کیستکن کیلور اول کویبہ لرا (بریح عاصف) بر قتی چیل (و جاءہم الموج)
 و کیلدی آلا رغہ دلتن (من کل مکان) ہر طرف دن (وظنوا) و کمان قیلدی بلار کم (انہم)
 تحقیق آلا (اھیط بہم) بارچہ طرف دن چولغانیش بولدیلار یعنی ہر طرف دن آلتب
 اوزاری ننگ ہلاک بولاقلر و ن بلدیلار (دعوا اللہ) دعا قیلور لار اللہ تعالیٰ غہ (مخلصین
 لہ الدین) خالص قیلب عبادتن یعنی اللہ تعالیٰ غہ اخلاص قیلب ایتدیلار (لئن انجیتنا)
 اکر تو تقرار سنک بزنی (من ہذہ) بولادن (لتکونن من الشاکرین) (البتہ بز لار
 بولور و مرز شکر قیلغو چیلر دن دیب (فلما انجاہم) بس چانکم قوتولدو ری آلا ری اللہ تعالیٰ
 (اذاہم بیغون) شول وقتندہ کیچکیا بیچہ آلا ر بوزوق قیلور لار (فی الأرض) بر یور ننگ
 (بغير الحق) حق سر بر دہ (یا ایہا الناس) ای آچلا بن آدملر (انما بیغیم) بودور کم
 سر ننگ آر غنلتکر (علی انفسکم) اوز جاننکر اوز رینہ دور یعنی زبانی (متاع الحیوۃ
 الدنیا) طاب و نکر سز دنیا تر و کلی ننگ فایدہ سنی (ثم الینا) موندین صونک
 بر ننگ طرفر غہ دور (مرجعکم) سر ننگ قایتما قنکر (فینبئکم) بس خبر یور و سرکا

(ای) یعنی اکر کافر لار
 ایتسہ لار نچک بلالک
 سر ننگ سوز و کز طوغری
 بولماغن دیب ایتدی اللہ
 تعالیٰ کیلہ سی وقت
 کور و سر اللہ تعالیٰ اشبو
 دیننی عز تلوا و کوچلی
 قیلر و خلافتق قیلب قبول
 قیلماغانلر فی خور و یوق
 قیلر بس شولای بولدی
 اشبو خبر ننگ طوغری
 بولماغیدہ بر علامت بتا
 چکدور و ہر وقتندہ خلائی
 قیلغو چیلر خور بولسہ لار
 آبر مق بولر لیکن آبر مق
 کو فی دنیاہ توکلدور
 (جم)
 (۳۵) شاہ ولی ایتدی اللہ
 تعالیٰ موندین صونک
 آدملر قایغوغہ بولوقا قلر و
 ندہ ظاہر بولغان سبیلر
 بتونلای کیسلب اللہ تعالیٰ غہ
 قایطر لار شول وقتندہ کم
 مقصود لری حاصل بولدی
 ینہ شونی ظاہر بولغان
 سبیلر دن بلر لار بس
 فی او چون قور قیلر اللہ
 تعالیٰ آلا ری بوسب بلان
 بر باشقہ بلا کدخی بولو
 قتور و نیتک کم کیلاچکن
 اشبو سوز فی بر طریق
 بلان بیان قیلغان دور
 (جم)

(بماکتتم تعملون) شوندا این نرسه بلان بولدونکر سن اشلا کوچی اول نرسه فی (انما
 مثل الحیوة الدنيا) بودورکم دنیا تر وکلکی ننگ او حشاش یعنی تیر اوتبکده ونعمتلی
 خراب بولوب یوق بولمقده وآننگ بلان خلق ننگ آلدانماغیده (کماء) بر صوا کوکدور
 (انزلناه) ایندوردک بز آفی (من السماء) کوک طرفندن (فاختلط) بس بروسی
 بر وسیمه قاتشب اوسدی (به) اول صوسیلی (نبات الارض) برده اوسکوچی نرسه لر
 (مما یاء کل الناس والانعام) شول نرسه لردنکم اشار لار آفی آدم لر ودورت آیاقلی حیوان لار
 (حتی اذاخذت الارض) شول وقتقه چه آلدی بر (زخرفها) اوزی ننگ بیتنی (وانینت
 وزینتلی یعنی توری توری جیمش لر بلان وتورلی ایکنلر بلان وهن توسلی بولغان چچکلر
 بلان یعنی اوشبو نرسه لر ننگ چقماغی بلان و اوسمکی بلان (وطن) وکمان قیلدیلار
 (اهلها) اول بر ننگ ایالری یعنی برده ترغوچیلر (انهم) تحقیق آلا ر (قادر وعلیها)
 قدر اترلری بولغوچیدور اول برده اوسکوچی نرسه لر ننگ فاید اسپینه یعنی برده اوسکن نرسه لر فی
 اوروب وکسب آلب فاید الانرمن دیب (انها امرنا) کیسکتن کیلدی بر ننگ حکمن
 یعنی آچوغمن بلان (لیلا) کچچه ده (اونهارا) یا که کوندور د (فجعلناها) بس
 قیلدوق بز شول اوسکنلر فی (حصیدا) توبندن کیسلیش ایکن کوک (کان لم تقن)
 کو یا یوق ایدی (بالامس) تونا کونکی کون یعنی تونا کن اصلا اوسکان کوک بولور
 (کذلک) اوشانداق یعنی دنیاننگ او حشاشن بیان قیلغان کوک (نفضل الایات) بیان
 قیلورمن قدر اتمن کا دلالت قیلغان دلیلر فی (لقوم یتفکرون) بر جماعت اوچوندکم
 نرسه لرده فکر قیل بولور لار * (والله یدعوا) والله تعالی چاقور ور (الی دار السلام) سلامتک
 یورطی طرفینه اول یورط جنت دور (ویهدی من یشاء) ودلالت قیلور تلا کان آدمی
 (الی صراط مستقیم) توغری بولغان بولغه (للذین احسنوا) شوندا این آدم لر اوچوندور کم
 کور کم اش اشلا دلیلر (الحسنی وریادة) کور کم بولغان جزا یعنی جنت و جنتده نعمت لر ودخی
 آننگ اوزرینه آرتق جزا بار دور اول الله تعالی فی جنتک باش کوزی بلان کور مک (ولا یرهب)
 اور و تمس یعنی قاپلامس (وجوههم) آلا ر ننگ یوز فی (قتر) قرالق (والذلة) وهم
 حورلق (اولک) اوشبو جماعت (اصحاب الجنة) جنت اهلیدور (هم فیها) آلا ر اول
 جنتده (خالدون) منکوا بولغوچیلر دور (والذین کسبوا السیئات) واول آدم لر
 اوچوندکم اشلا دلیلر یوزوق اشلر فی (جراة سیئة) یوزوق اشلری ننگ جر اسی (بمثله)
 یوزوق وقیاحلری قدری بار دور (وترهتهم ذلة) وقاپلار آلا ر فی حورلق (مالهم من الله)

(* یعنی جان کوکدن
 کیلب تنکه کر وب قوت
 طابدی بس اشلندی آدم
 ننگ اش ویا که حیوان لر
 ننگ اش چانکم هر نرسه
 کاملق بولدی وایالری
 ننگ هر قایسی سیننک
 آنک کامل بولمغینه اش
 نملری بولدی آنکس رهن
 اولم یتوشب یوق بولور
 اتاها امرنا یعنی خبر سن
 کیلدی بز ننگ حکمن
 بوسوزن تلادی شول
 اوسکنلر اولب صار عایر
 موندین صونک کیسلب
 یوق بولور یا که بر جماعت
 کامل بولب اولم آلا رغه
 خبر سن کیلور دیمکنی *

ویوقدور آلا ر اوچون اللہ دن باشقہ یعنی اللہ ننگ عذابندن (من عاصم) صافلاوچی
 (کانما) ایتور سنک سین کویا (اعشیت) اورتولمش دور (ووجهم) آلا ر ننگ یوزاری
 (قطعامن اللیل مظلمًا) قرانگفوا کیچدن برنجہ کیسکری بلان (اولئک) اوشبو جامعت
 (اصحاب النار) جهنم اهلیدور (هم) آلا ر (فیها) اول اودده (خالدون) دایملردور
 (ویوم نحشرهم) قورقنکر شول کوندنکم یعنی قیامت کوندنن قوبارورمز اول کوندده
 (جمیعا) بارچہ سنی (ثم) موندین صونک ایتورمز (للدین اشرکوا) شوندا این
 آدملرغہ شریک قیلدیلار (مکانکم انتم) یرونکرده توروغز سرلار (وشرکواکم)
 واللہ تعالیٰ غہ اورتاق قیلغانلر ونکر یعنی پتلا ونکر توروغز (فزیلنا بیئهم) بس آیرورمز
 اول کافرلار بلان پتلی آراسنی (وقال شرکواهم) وایتورلار آلا ر ننگ شریکری (ماکتتم)
 بولمادونکر سن (ایانا) برلارکا (تعبدون) عبادت قیلغوچی یعنی سر بزکا عبادت
 قیلمادونکر دیرلار (فکفی بالله) بس یتاچکدور اللہ تعالیٰ ننگ (شہیدا) کواہ بولمچی
 (بیننا و بیئکم) بر ننگ آرا من بلان سر ننگ آرانکرده (ان کننا) تحقیق بولدوق بز (عن
 عبادتکم) سر ننگ عبادت قیلماقنکر دن (لغافلین) خبر سن * یعنی عبادت قیلغانکنز فی
 بلد وک بارچہ شریک قیلغوچیلر اوزلری خیال قیلعان نرسہ لر بنہ یا کہ شیطانلر بنہ
 طابونورلار وایتورلار برلر الوغ نرسہ کا عبادت قیلما من دیب و آلا ر اوشبو اشلرندن
 بز کوچیلردور قیامت کونیده اوشبو حال ظاهر بولاچقدور * (هنالک) اوشبو قیامت
 کوننده (تبلوا کل نفس ما اسلفت) هر بر آدم تبار دنیاہه قیلب اولمکازکن نرسہ سنی
 کورور فایده قیلورمی یا کہ ضرر قیلورمی (وردوا الی اللہ) وقایتار و لمش بولورلار
 آلا ر اللہ تعالیٰ طرفینہ (مولاہم الحق) آلا ر ننگ اشلرون توغر یلق قیلغوچی مولالری دور
 اول اللہ (وضلعنہم) کورورمس بولدی آلا ر دن یعنی تاندیلار آلا ر دن (ما کانوا یقترون)
 افترا قیلغان نرسہ لر یعنی یوقنی ایتکان نرسہ لر (قل) ایتکل اول شریک قیلغوچیلرغہ
 (من یرزکم) کم رزق برورسزکا (من السماء و الارض) کوکنک و یر ننگ طرفندن
 یعنی کوکندن یغور یا دورب و یردن اولانلر چغاروب (امن یملک السمع و الابصار)
 ایا کمدور اییا بولغوچی قولاقغہ و کورکا یعنی قولاقنکنی و کوزنکنی یراتقوچی (ومن
 یخرج الی من الہیت) و کمدور اولکندن ترونی چغاروچی یعنی منیدان حیوان
 واورلقدن آشلق و باشقہ لر فی چغاروچی (ویخرج الہیت من الی) واولکنی چغاروچی
 تر وکن یعنی حیواندن (ومن یدبر الامر) بارچہ عالمنک اشلر فی تدبیر قیلغان کمدور

(فسيقولون الله) بس جواب بربوب ايتور لار الله تعالى دور ديب (قل) بس ايتكل سين
 اى محمد آلاغه (افلاتقون) اياشوشلاى بولغان الله تعالى غه شريك توتوب عندابندن
 قورقيسر مى شريك قلمافنكرنى قبيح اشدور (فذلكم الله) ايمدى بوصفتلار بلان
 صفتلانغان الله تعالى (ربكم الحق) توغرى وعبادت قيلمه غه تيوشلى بولغان ربكز دور
 (فياذ بعد الحق الا الضلال) نى بار دور توغر بيلقن صونك آرغناقن باشقه حقن آرغناقغه
 توشمىكا يعنى حق يولدن اول الله نى برلامكدور باطلغه توشمىكه اول شريك قيلمقدور (فانى
 تصرفون) چىك دوندور ولسر يعنى نى نرسه استيدور اول اشكه (كذلك) اوشاندا نى
 يعنى رب بولماقلق الله تعالى كا تيوش بولدى (حقت) ثابت وتوغرى بولدى (كلمة
 ربك) سننك رينك نك حكى (على الدين) شوندا اين آدملر اوزرينه كم (فسقوا)
 الله تعالى نيك بيورغاندين چقد بلار (انهم لا يؤمنون) تحقيق آلا ايمان كيتورمسلا
 يعنى الله تعالى ازلدن ايماننى آلازنىك نصيبلرنده يانماغان سيمى شولدر كم الله تعالى نيك
 حكيمنه ايمان كيتورمسلا (قل هل من شركائكم من يبداء الخلق) ايت اى محمد ايا بارى
 سرنىك شريك قيلغانلار ونكرن بر آدم ينكه دن بر ائوز خلقنى (ثم يعيدك) موندن صونك
 اولكى ينه قايتاروب بر ائوز آلاز جواب بيرمه سلا (قل الله) ايتكل سين اى محمد الله
 (يبداء الخلق ثم يعيدك) ينگا دن بر ائوز خلقنى آندان صونك شول بر ائوزنى ينه قايتارور
 (فانى تو فكون) بس نى اوچون قايتورلمش بولورسز توغرى يولدن (قل هل من
 شركائكم) ايتكل ايا بارميدور شريكلر ونكرن (من يهدى الى الحق) شول آدم بول
 كورستر توغرى يول طرفينه جواب برمسلا (قل الله) ايتكل سين اى محمد
 الله دور (يهدى للحق) يول كورستر توغرى يول طرفينه (افمن يهدى الى
 الحق) ايا اول الله يول كورستر توغرى بولغان دين طرفينه (حق ان
 يتبع) ايارولمش بولمه غه اول الله تعالى تيوشى (امن لاهدى) ياكم اول بر آدمكم اوزى
 توغرى يول تاپماس (الا ان يهدى) مكر شول وقتده يول كورستلمش بولور آنگاشول
 آدم تيوش بولورمى ايارولمش بولورغه (فما لكم) بس نى بولدى سركا (كيف تحمبون) نى چىك حكم
 قيلورسز (وما يتبع اكثرهم) ايارمس آلازنىك كوي (الاطنا) مكر كمانلر ينه ايارور
 (ان الظن) تحقيق كمان (لا يغنى) يتمس (من الحق) حقنى بليكدن (شيتا) هيچ بر
 اشك (ان الله) تحقيق الله (علم) بيلكوچيدور (بما يفعلون) شول نرسنىكم قيلار لار
 (وما كان هذا القران) وتوكلدور اشموقرآن (ان يفترى من دون الله) الله دن باشقه بر

آدمن چغار ولمش بولمغه (وَلَكِنْ تَصَدِّقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ) وليكن اوزندن الك
 ايندورلكن كتابلرني راستلاغوچميدور (وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ) وحق بولغان شريعتني
 بياندوركم اول شريعت يازلمشندور آدملر اوزارينه (لَارِبِّ فِيهِ) هيچ شيك يوقدور
 اول قرآنده (مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملرنك ربيس بولغان الله تعالی طرفاندندور
 (اَمْ يَقُولُونَ افْتَرِيهِ) بلکه ايترلرمي آلا ريعني مکه کافر لاري محمد اوزندن چغاردی اول
 قرآنی ديب (قُلْ) ايتکل سين (فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ) بس کيتور وکرسن بر سورہ نيکم
 آننک اوحشاشي بولسن سرهم فصيح و بليغ عربسن (وادعوا من استغثتم من دون الله ان کنتم
 صادقين) وچاقر و نکر الله دن باشقه دن ياردم استمک کا کوچوکر يتسه آننک ياردم قيلماق
 بلان سورہ کيتور مکا اگر سر سوز وکرده راست ايتوچميدن بولسه نکر (بل کذبوا) بلکه
 يالغانغه توتديلار کافر لار (بِالْمِثْلِ يَحِطُّوا) شول نرسنيکم يعني قرآنی چولغامدی (بعلمه)
 بيلکری آتی (وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ) وحالانکه اول نرسنک تأويلی اورلر يته كيلمدی يعني
 قرآننک معناسنی بلمسدن وچیکه حکملرون و حقيقتن آنکلا مسدن وتأويلنی فهم قيلماسدن
 يالغانغه طوتديلار (كَذَلِكَ) اوشاندای (كَذَّبَ الَّذِينَ) يالغانغه توتديلار (مِنْ
 قَبْلِهِمْ) آلا ردن الك بولغان آدملر يعني الله تعالی طرفاندان كيلکن بيغميرلرني والله
 تعالی ننگ حکملرون يالغانغه طوتديلار (فَاَنْظُرْ) بس قراغل (كَيْفَ كَانَ) نيچک بولدی
 (عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ) بوزوق ش قيلغانلر ننگ جالی ننگ اخيري ولما ياتيهم تأويله ننگ
 حاصلی اول نرسکم قرآنک آننک وعده سی باردور شول وعده ظاهر بولمدی (ومنهم من
 لا يؤمن به) واول کافر لاردن قايسى سی ياردور ايمان کيترمس اول قرآنغه (وَرَبِّكَ)
 وسننک ربنک (اعلم) بيک بلکوچميدور (بالفسدين) بوزوق اشيليرني (وان كذبوك)
 اگر يالغانغه توتسه لر سني اول کافر لار (فقل لي عملی) بس ايتکل منم اوچوندور منم
 قيلغان اشم (ولکم عملکم) وسرننگ اوچوندور سرننگ اشولر (انتم بريون) سزلار
 بز کوچيسن (مما عمل) منم قيلغانمدن (وان ليري) ومن بز کوچيسن (مما تعملون)
 سزلار قيلغان اشدن (ومنهم) ودخی اول کافر لاردن (من يستمعون اليك) قايسى آدملر
 باردور کم قرآنی اوقوعانده سنکا قولای قوبالار ليکن آنکلامغه قويمسلر (افانت تسمع
 الصم) اياسنني اشدن وورسن يعني اشدنور مکا کوچنک پترم صانکر اولارغه (ولو كانوا)
 اگر بولسه لار آلا صانکر اوبولقلر بدن (لا يعقلون) بلمن بولسه لارده عقلسن بولب
 (ومنهم من ينظر اليك) وآلا ردن قايسى آدملر باردور قرارلر سننگ جانبونکا ليکن کونکل

* يعني الله ننگ حکمی
 يتوشدور مکه يالغانچی
 بولسم من کناهلی بولر من
 سر توکل واکر توغری
 بولسم وسر قبول قيلماسا
 نکر کناه سر ننگ اوزارو
 گر کابولر بس اشانمغه
 سرکا هيچ برکيچيلک
 يوقدور اما بعضيلر بويتني
 قاچ بلان نسخ قيلغان
 ديديلار *
 * اول کافر لار قولای
 صالارلر ياکه قرارلار
 بيغمير عليه السلام جانينيه
 شونی کوتب کم آلا رننگ
 کونکلرون طوغری
 بولغه دوندورور ديب
 نيتک بعض آدمنک
 کونکلنی دوندوردی بس
 اشبو اش الله تعالی
 اشدور *

کوزلری کورمس (افانث تہدی العین) ایاسین طوغری یول کورستر میسن صوقر لارغه
 (ولوکانوا لایبصر ون) ۴۳ اکر بولسه لارده آلاز ہیچ نرسنی کورمکنلر دن یعنی آلاز صوقر
 کونک وسانکفر اوکوک کونکل کوزلری کورمس یعنی پیغمبر بولماعونکغه دلیل بولغان
 معجزه لر ونکنی کورسه لارده قارشولقلر یدن اشانر لار (ان الله) تحقیق الله تعالی (لایظلم
 الناس شیئاً) ہیچ نرسه ده ظلم قیلمس آدملرکا عقل لر ون وکور مکلر ون وایشتیکلر ون
 بترمک بلان (ولکن الناس انفسهم) ولیکن آدملر اور جانلر ینه (یظلمون) ۴۴ ظلم قیلغو چیلر دور
 یعنی آلاز ننگ قیسی لری ننگ کونکلینه اثر قلماس اثر قیلمسق اورلری ننگ کیچکیکید ندر
 آننگ اوچون کونکل اخلاص بلان ایشتمس لار (ویوم بحشرهم) واول قیامت کوننده
 قوبرور الله تعالی آلازی (کان لم یلبثوا) ایتورسن سین کویه طر مغنلر دور آلاز قبرلر ونن
 وندیاده آرزق وتکنلوکندن (الاساعه من النهار) مکر طر مشلر دور کوندوز دن بر ساعت
 (یتعارفون) بر بر ونی بلر لار دنیا داغی کونک (بینهم) اور آلاز ایدیه آندن صونک
 قیامت ننگ قتیلغندن اول بلشیکلری واشنالقلری کیسلر (قد خسر الذین) تحقیق کیونوده
 وز یانده بولدیلار شوندا این آدملر (کذبوا) یالغانغه توتدی لار (بلقاء الله) اللهغه
 یولوقیقنی (وما کانوا) وبولمدیلار آلاز (مہتدین) ۴۵ طوغری بولنی طابقو چیلر یعنی
 قیامت کوننده قیرده قالد وقلری بر ساعت قدری معلوم بولاچقندر (وامانرینک) واکر
 کورستسک سنگا تر وکلوکونک (بعض الذی نعدهم) بر آلازغه وعدہ قیلغان عذاب ک
 بعضیسن (اوتوفینک) یاکه کورسک سنی دنیا دان (فالیئا مر جعهم) هر حالده
 بر ننگ جانبومرغه دور آلاز ننگ قایتماقلری بس آلاز ننگ عذاب لر ون آخر تک سنگا کورستب
 اوچ آلمز (ثم الله شهید علی ما یفعلون) ۴۶ موندین صونک الله تعالی قیامتده آلاز ننگ
 اورینه بلب کواهلقر برور یعنی اسلام ننگ غالب بولماقی ننگ قایسی سی اول حضرت وقتند
 بولدی وتنام غالب بولمقلق اول حضرت ننگ خلیفه لری زماننده بولدی (ولکل امه رسول)
 وهر براوتکن جماعت اوچون بر پیغمبر بار دور حق یولغه اوندا مک اوچون (فاذا جاء
 رسولهم) بس هر وقتیکم کیلدی آلاز ننگ پیغمبر لری (قض بینهم) حکم قیلنر آلاز آراسن
 (بالقسط) عدلک بلان یعنی پیغمبر نی یالغانغه توتقانلر خراب بولب پیغمبر قوتولر
 (وهم لایظلمون) ۴۷ اول کافر لر ظلم قیلنمش بولسلر یعنی پیغمبر لار و آلازغه ایار کانلر
 قوتولر لار کافر لار هلاک بولر لار و پیغمبر یبار وایکدین اول بوزوق اشلیلر عفو قیلنر لیکن
 رسول کیلد وکن صونک جزا لار (ویقولون) ایتور لار کافر لار سخره قیلب (متی هذا

الوعد (٥٠-٥٠) چان بولر بوقیلغان وعدہ کر یعنی عذاب ننگ کیلکی (ان کنتم صادقین) ٤٨
اکر بولسانکر طوغری سویلاوچیلر دن (قل لا املک) ایتکل آراغہ یا محمد مالک بولم
یعنی کوچم بتیس (لنفسی ضرا ولا نفعاً) اوزوم اوچون هیچ بر ضررغہ و هیچ بر فایدہ غہ
(الاماشاء الله) مکر الله تعالیٰ قلا کان نرسہ کمالک بولر من بس نیچک سر ننگ اوچون
ضرر فی طارطہ غہ آشوغر من (لکل امه اجل) هر بر جماعتکہ بر بیلکولی مدت بار دور یعنی
هلاک بولمقترینہ (اذ اجاء اجلهم) چانکم کیلسہ آراننگ بلکولنکن مدت لری (فلا یستأخرون
ساعه) بس کیچکنر ولمسلر برساعت (ولا یستقدمون) ٤٩ وهم ایلکری اوتسلر ای مکہ
کفر لری سرده آشفمانک وقت کیا کیچ اول عذاب سرگا هم کیلر بیتوشر (قل) ایتکل آراغہ
(ارایتم) خبر بیر وننگ منکا (ان اتاکم عذابہ) اکر کیلسہ سرکا الہنگ عذابی (بیاتاً
اونهارا) کیچہ وقتی یا کہ کوندوزده هر حالده (ماذا) اول کفر لار قایسی نرسنی یعنی
عذابنی (یستعجل منه المجرمون) ٥٠ آشوغب استر لار اول عذابدن بوزوق اشلیلر
یعنی عذاب کیلکن وقتده صافلانمغہ کوچلری بولمس بس عذابنی سر اتمده آشوغب فی
فایدہ قیلر لار ودخی نندای عذابنی صرار لار عذاب ننگ بار چہ سی رنجتکوچیدور (اثم اذا
ما وقع) ایاموندین صونک یعنی عذابہ آشفغانونکر دین صونک چان کیلسہ آننگ عذاب
(امنتم به) ایمان کیتور ورسر منی اول عذابہ (االئن) اول وقتک ایتولر آراغہ ایندیمی
ایمان کیتور وکرز فایداسی بولماغان ایمانی دیب (وقد کنتم به) و تحقیق موندن اول
بولدونکر سر اول عذابنی (تستعجلون) آشوغب استر بولدونکر یعنی مسخرہ ویا بلغان
یولی بلان (فی) یعنی شول وقتکم عذاب بیتوشہ اول وقتده ایمان کیتورمک چوک قبول
بولر بس شوننگ اوچون عذابدن سراسانکر عیب دور (ثم قیل) موندین صونک ایتولر
یعنی عذاب اینکندین صونک (للذین ظلموا) شونداین آدم لر غہ کم بوزوق اش
قیلدیلار (ذوقوا عذاب الخلد) طاتونکر منکوا بولغان عذابنی (هل تجزون) چرا
بر ولمس سن (الایما کنتم) مکر چرا بر ولور سر شول نرسہ ننگ قارشوشنک بولدونکر سر
(تکسبون) کسب قیلغوی آئی (ویستنبونک احق) وصور لار لار سندن ایاتوغری
میدور (هو) اول قیلغان دعوانک (قل ای وری) ایتکل بلی اوزم ننگ ربم بولغان
الله غہ آنطولسن (انه الحق) تحقیق اول عذاب قیلنور سر دیب دعوی قیلغانم توغر یدور
(ما انتم بمعجزین) وایمس سر سر الله فی عذاب قیلماغیدن عاجز قیلغوی یعنی
قاچب قوتوله آلمس سن (ولوان لکل نفس ظلمت) اکر بولسه ایدی هر بر ظلم قیلغوی

(ف) کیتور دیلر کم مدینہ
چو دیدن قبی بن ادطب
رسول علیہ السلام ننگ
ہجرت قیلماغندن اول مکہ کا
کیلدی چانکم حر م شریکہ
یتوشدی رسول علیہ السلام
پیغمبر بولب بیار ولمگون
اشندی حضرت ننگ مجلس
شریفینہ کیلب ایتدی
یا محمد عذاب قیلنور سر
دیب دعوی قیلماغنگ
دورستہی یا کہ اویناب
ایتسنکمی دیب ایتدی
الله تعالی بو آیتنی
ایندور دی *

جان اوچون (مافی الارض) یر یورنده بولغان نرسلر (لافتدت به) البتہ خدا قیلورلار
ایدی آئی اولرلی اوچون یعنی دنیاننگ مالی اولرلی ننگ بولسه عذابدن قوتولتی اوچون اول
دنیامالی ننگ بار چه سنی جانلر ینہ خدا قیلب بیرورلار ایدی (واسر والنندامہ لباراوالعذاب
واورلری ننگ کونکلر ونده تارنارلر اوکوچنی عذابنی کورکان وقتلر یکن یعنی عذابدن
قورقورلر بدن سورسویلامکاکوچلری بولمس (وقضی بینہم بالقسط) وحکم قیلنور
ظالملر بلان مظلوملر آراسنده عدللك بلان (وہم) وآلار (لا یظلمون) ظلم قیلنیش
بولمس لر یعنی عذاب ننگ آرتقی بلان وثواب ننگ کیومتلمکی بلان (آلا ان الله مافی
السموات والارض) آکاہ بولونک حقیقتده الله اوچوندور اول نرسکم کوکلر دہ یردہ بار دور
(الآن وعدہ اللہ حق) آکاہ بول حقیقتنک الله ننگ وعدہ سی توغر یدور (ولکن اکثرہم) لیکن
کافرلار ننگ کوبی (لا یعلیون) بلنلار الله تعالی ننگ وعدہ سی توغری بولب آصلا
خلاف بولماسلغن (ہوچی ویبیت) اول الله بار چه نی تکرور واولتورور (والیہ ترجعون)
واول الله تعالی جانیمتہ قایتارولمش بولورسز (یا ایہا الناس) ای اچالاین آدملر (قد
جاءتکم) تحقیق کیلدی سزکا (موعظۃ) نصیحت (من ربکم) اوزونکر ننگ ربنکر دن
(وشفاء مافی الصدور) کونکلده بولغان شیک وبوزوق اعتقادلر آرزو ینہ شفا کیلدی
(وهدی) یول کورستمک (ورحمۃ) ورحمت کیلدی (للمؤمنین) موعمنلر اوچون
یعنی قرآن عظیم آدمنی ایدکوا عملکہ قز دروب وبوزوق اشلردن فاجر غوچی وشیک
وشبہه وبوزوق اعتقاد آوریدن قوتولدور غوچیدور (قل) ای تکل سین ای محمد (بفضل
الله) الله تعالی ننگ فضل بلان یعنی الله تعالی ننگ قرآن عظیم نی ایدنورمکی ننگ فضل
بلان (فبذلک) اوشبولونک اینمکی واحسان قیلدی بلان (فلیفرحوا) بس شاد بولسلر
(هو) اول یعنی قرآن واسلام (خیر) بیگ ایدکودور (مما یجمعون) شول نرسہ دنکم
جبارلر آئی ﴿قل ارایتم﴾ ای تکل یا محمد آلا رغه ایا کوردونکر می (ما انزل الله لکم) اول
نرسہ فی کم ایدنور دی الله تعالی سز ننگ اوچون (من رزق) رزق دن (فجعلتم منه)
بس قیلدونکر اول رزق دن بعضنی (حراما وحلالا) حرام وبعضنی حلال (قل) ای تکل
سین آلا رغه ﴿الله اذن لکم﴾ ایا الله رخصت بریدی سزکا (ام علی الله) یا کہه الله تعالی
اوزرینہ (تفترون) یالغاننی ایتوب الله تعالی آئی قیلده غه بزکا امر قیلدی دیب
ایتورسرمی (وما ظن الذین) دخی فی نرسہ کمان قیلورلار قیامت کوننده شول آدملر کم
(یفترون علی الله الکذب یوم القيمة) یالغاننی ایتورلار اولرلر بدن یعنی شولای کوان

* دنیاننگ لاشی بولغان
نرسلر بدن نیتک حدیث
شر یفده کیلدی من هداه
الله للاسلام وعلیمہ القرآن
ثم شکى الفاقه كتب الله
الفقر بین عینیہ الی یوم
یلقاه یعنی هر کیکه یول
کورستسه اسلامغه واورا
تسه یعنی بلدورسه قرآنی
موندین صونک شکایت
قیلسه یوقصلتندان یازار
الله تعالی یعنی حکم ایلار
فقیرلکنی ایکی کوزی
آراسیمتہ قیامت کونیکه چه
*

قیلور لارمی بالغاننی ایتولر یدان قیامت کونیک صورالماسلر دیب (ان الله) تحقیق الله تعالی
 (لذو فضل علی الناس) کوب احسان ایاسیدور آدم لار اوزرینه (ولکن اکثرهم لا یشکر و) (۶۰)
 ولیکن آلارنک کوبی الله ننگ بیر کن نعمتینه شکر قیلماسلر (وماتکون فی شأن) و بولمز
 سنک سین ای حمد هیچ براشده (وماتلوا منه من قرآن) و او قوم سنک سین هیچ بر آیتنی
 الله تعالی جانبندن کیلکان قرآندن (ولاتعملون من عمل) و اشلامر سر هیچ بر نرئسه (الا
 کناعلیکم شهودا) مکر بز سر ننگ ازر و نکر کا کواهمز (اذنقیضون فیہ) بلر مز شول وقتکم
 کر شرسر اول اشکه (وما یعزب عن ربک) و یشر ون بولمس سننک ربکندن (من مثقال
 ذرة) بر خره مقدار ی نرئسه یعنی بر کچکنه قر مسقه قدر لی نرئسه (فی الارض ولا فی السماء)
 برده وهم کونده (ولا اصغر من ذلك) و دخی یشر ون بولمس خره دن کچک (ولا اکبر)
 و خره دن الوغ (الافی کتاب مبین) مکرر و شن بولغان کتابده یازلمشدر یعنی لوح
 محفوظه بار دور (الان اولیاء الله) آکا هول تحقیق الله تعالی ننگ دوسلری (لا خوف
 علیهم) یوقدور قورقوا آلار اوزرینه (ولا هم یحزنون) (۶۱) و ایمسدر آلار قایغر غوچیلر
 (الذین امنوا) آلار شوندا این آدملر دور کم ایمان کیتور دیلار (وکانوا یتقون) (۶۲)
 و بولدیلار قورقوب الله ننگ عذابندن صاقلانغوچیلر (لهم البشرى) آلار اوچوندور
 سو یونیک لک (فی الحیوة الدنیا) دنیا تر و کلو کوننده یعنی ایند کوا بولغان توش کورمک
 بلان ایند کوا و راست بولغان یقوده سوینکلر لی کور و رلار بارچه سی راست و توغری بولور
 یا که آلازغه دنیا ده قرآن بلان سیونچ یاردور (و فی الآخرة) و سیونچ یاردور آخرتده آلازغه
 یعنی آلازغه فرشته لر آخرتده قارشولرینه کیلب جنت نعمتلری بلان سوئچ برورلار
 (لاتبدیل لکلمات الله) یوقدور هیچ بر آلتشونو الله تعالی ننگ سوزلرینه قیلغان وعده سی
 خلاف بولمقنی قبول قیلمس (ذلك) اوشو سیونچ (هو الفوز العظيم) اولدور آلارنک بارچه
 قوتولمق (ولا یحزنک قولهم) ای حمد کافرلارنک سننک حقیقده بولغان سوزلری سنی
 کونیدر مسن یعنی سحر چی و یالغایچی دیکان سوزلری (ان العرة) تحقیق غالب بولمق
 (لله جمیعا) بارچه سی الله اوچوندور (هو السميع العليم) اولدور آلارنک بارچه
 سوزون اشتکوچی و کونکل ارنده بولغان نیتلر ون بیکوچی (الا ان الله) بلکل حقیقته
 الله اوچوندور (من فی السموات ومن فی الارض) کوا کورده بولغان مخلوقلر و برده بولغان
 مخلوقلر (وما یتبع الذین) و ایار مسلر اول آدملر کم (یدعون) عبادت قیلرلار (من
 دون الله شرکاء) الله دن باشقه حقیقت اوزرینه بولغان شر یکر کا یعنی الله ننگ شر یکی

دیب عبادت قیلغان پتلیری حقیقتده شریک توکل لار دور (ان یتبعون) البته ایار مسلر
 آلا (الاظن) مکر کمانرینه ایار لار یعنی کمانلریدن باشقه هیچ نرسه که ایار مسلر
 (وان هم) ایمسور آلار هیچ نرسه (الا یخزون) مکر یالغان سویلا وچیلر دور یعنی
 الله ننگ شریکی بار دیمکر یده (هو الذی) اول الله شوندا این الله دور (جعل لکم الیل)
 قیلدی سرننگ اوچون کچهنی (لتسکنوا فیه) اشکر دن توقتا ب راحت قیلماقتنر اوچون
 (والنهار مبصرًا) وکوندوزنی قیلدی روشنی اشکر ننی قیلماقتنر اوچون (ان فی ذلک)
 تحقیق کچهنی وکوندوزنی بوروشده قیلماغمیده (لآیات) علامتلر بار دور (لقوم
 یسمعون) برجماعت اوچونکم سورنی یعنی قرآنی جان قولاعنی بلان تنکلار لار
 (قالوا اتخذ الله ولدا) ایتدی یار کافر لار الله تعالی بالاتوتدی دیب (سبحانه) پاک دور الله تعالی
 بالاتوتغندن آننگ اوچون بالاتوتغنده محتاجلقدن بولا دور (هو الغنی) اول الله تعالی محتاج
 توکل دور (له ما فی السموات وما فی الارض) اول الله تعالی اوچون دور کوکلر ده بولغان ویرده
 بولغان نرسه لر (ان عندکم من سلطان بهذا) یوقدور ای کافر لار سرننگ قاشنکر ده یعنی
 الله تعالی ننگ بالاسی بار دیمونکر ده هیچ بر دلیل و حجت (اتقولون علی الله) ایایا تورو میسر
 الله تعالی اوزرینه (ما لاتعلمون) بر نرسه نی کم بلمس سن آنی یالغان سورلرنی سویلر میسر
 (قل ان الذین) ایتکل ای محمد تحقیق شوندا این آدملر کم (یتفرون علی الله الکذب)
 سویلر لار الله اوزرینه یالغان یعنی بالاسی بار و شریکی بار دیب (لایفاجون) آلا ر
 جهنم عذابندن قوتولمسلر (متاع فی الدنیا) اول کافر لار اوچون بار دور اولوش دنیا ده
 یعنی برنجه کون فرصت بولب دنیا تر وکلکی بلان فایده لایورلار (ثم الینا من جعوم)
 چه کوندن صونک آلا رننگ قایتنه چقلری بر ننگ طرفه رغه دور (ثم ندیفهم العذاب الشدید)
 موندین صونک قیامت کونیه طاقتورمز قاتی بولغان عذابنی (بما كانوا یفرون) شول
 سپیدن کم کافر بولدیلار آلا ر (واذل علیهم) یاحمد اوقوغل مکه اهلی اوزرینه (نباء
 نوح) حضرت نوح ننگ خبرون (اذقال) شول وقتده کم ایتدی حضرت نوح (لقومه)
 اوزنی ننگ قومینه (یا قوم) ای منم قوم آننگ قومی قابل اولادی ایدی (ان کان کبیر
 علیکم مقامی) اگر بولسه چیتم سرننگ اوزر و نکر کل منم تور ماغم سرننگ آرانکر ده (وند کیری)
 ومنم نصیحت قیلماغم (یا ایات الله) الله تعالی ننگ آبتلری بلان (فعلی الله توکلت) بس
 الله تعالی اوزرینه طاپشردم یعنی سرننگ قصد قیلغان تنکر دن اشینی (فاجعوا امرکم) بس
 ایدی اشکر ننی محکم قیلب قصد قیلونکر یعنی اوزونکر ننگ اشونکر ننی (وشرکاککم)

وشریکلارونکر بلان قصد قیلونکنز (ثم لا یکن) موندین صونک بولماسن (امرکم علیکم
 عمه) سرننک منم حقمده بولغان اشکنز سرننک اوزرنکرکا یشر و ن یعنی اول اشکنز فی اشکارا
 قیلنک (ثم اقضوا) موندین صونک یتوشدورونکر (الی) منم اوزرومه (ولا تنظرون) ﴿ ۷۱ ﴾
 مهلت بر وب کچکدورونکر یعنی نصیحتمدن حوشلاشماسانکن هراشکم منم حقمده قیله آلورسن
 قیلونکر کچکدورونکر منی هلاک قلیق اوچون (وان قولیتم) اکر منم اوند اما کم دین وسوز منی
 قبول قلمقدین یوز قایتارسه نکنز (فماسالتکم من اجر) بس مین سرننک جال صورامادوم
 اوند امکم اوچون (ان اجری) ایسدرور منم جالم (الأعلى الله) مکر الله اوزارینه دور
 (وامرت ان اکون من المسلمین) ﴿ ۷۲ ﴾ بیورولدوم مین مسلمانلردن بولمهغه (فکذبوه)
 بس یالغانغه توتدیلار حضرت نوحنی (فجینناه) بس قوتولدوردوق آتی (ومن معه
 فی الفلک) اول حضرت نوح بلان کویمه ده برکابولغانلرنی آلا رابر و خاتون سکسان آدم لر
 ایدی (وجعلناهم خلائف) وقیلدوق اول قوتولغانلرنی هلاک بولغانلرننک بیلر تر غوچی
 خلیفه (واغرقتنا الذین کذبوا) وغرق قیلدوق شول آدم لر نیکم یالغانغه طوتدیلار
 (بایاتنا) برننک آیتلر و مرنی (فانظر کیف کان) بس قارانیچک بولدی (عاقبه المنذرین) ﴿ ۷۳ ﴾
 قورقوتلمشلرننک اخیری یعنی پیغمبرلار ننگ قورقتماغی بلان ایمانغه کیلمکنلرننک اخیری
 (ثم بعثنا) موندین صونک کوندردوک (من بعده) حضرت نوح دین صونک (رسلاً)
 برنجه پیغمبرلارنی (الی قومهم) اوزلرننک قوملری جانبینه (فجاءهم بالبینات) بس
 کیتردیلار اول پیغمبرلار معجزه لار آلا رغه یعنی روشن و ظاهر بولغان معجزه لرنی کیتردیلار
 (فما کانوا لیؤمنوا) بس صلاحیتلی بولدیلار آلا ر ایمان کیتورورکا (بما کذبوا به)
 شوندا بیلن یالغان قیلغان سببی بلان بولدیلار آلا ر اول یالغان طوته قلدنده (من قبل)
 موندین اول (كذلك) بولار کوک (نطبع علی قلوب المعتدین) ﴿ ۷۴ ﴾ مهر قیلرمن
 آرنغلقده بولب حقدن کچکنلرننک کونکل لری اوزارینه (ثم بعثنا) موندین صونک
 یباردوک (من بعدهم) آلا ردن صونک (موسی وهارون) حضرت موسی نی وهاروننی
 (الی فرعون وملائه) فرعون وفرعون ننگ قومی جانبینه یعنی بوی پیغمبرلار دن صونک موسی
 وهاروننی طایاق ونورلی قول وباشقه (بایاتنا) علامت لر و مرن بلان یباردوک (فاستکبروا)
 بس تکبرلک قیلدیلار (وکانوا) بولدیلار آلا ر (قوماً مجرمین) ﴿ ۷۵ ﴾ ایماننی قبول
 قیلمغان بوزوق اشللی جماعتلر (فلما جاءهم الحق) بس شول وقتده کم کیلدی آلا رغه موسی
 توغری بولغان معجزه بلان (من عندنا) برننک جانبومردن (قالوا) ایتدیلار آلا ر

(ان هذا) تحقیق بو (لسحر مبین) ظاهر بولغان سحر دور ديب (قال موسى
ابتدی حضرت موسى آراغه (اتقولون للحق) ایا سرکا حق سوز و معجزه بلان
کیلگانکاسحر ديب ایتور سزمی (لما جاءکم) شول وقتده کم کیلدی سرکا (اسحر هذا)
ایاسحر میدور بو پیغمبر بولماغه دلالت قیلغان نرسه (ولایفاح الساحرون) قوتولماسلر
دنیاده و آخرتده سحر قیلغوچیلر (قالوا اجتنتنا) ابتدی لار آرا ایا کیلدی و نکسی سین ای
موسی (لتلفتنا) بزنی دوندور مکونک اوچون (عما وجدنا) شول دیند انکم تابدوق بز
(علیه) اول دین اوزارینه (ایانا) اوزومز ننگ آتالارومزنی (وتکون) و بولوق
اوچون (لکما الکبریا) سر ننگ اوچون الوغلق (فی الارض) یرده (وما نحن)
وایماسمیز (لکما) سرکا (بمؤمنین) ایمان کیشتر کوچیلردن (وقال فرعون)
وایتدی فرعون اوزیننگ قومینه (ائتونی) کیتور وکر: منکا (بکل ساحر علمیم) هر سحر
علمنی بیکوچی سحر چیلرنی ديب (فلما جاء السحرة) شول وقتده کم کیلدی سحر چیلر
(قال لهم موسى) ایتدی آراغه حضرت موسى (القوا ما انتم ملتون) سالونکر ای
سحر چیلر شول نرسنیکم سر لار سالغوچیسز اول نرسه فی یعنی آطاچق طایاف و پیلر وکرنی
آطنک ديب ایتدی (فلما القوا) بس شول وقتکم سحر چیلر صالدیلار اوزلری ننگ پیلر ونی
و طایاقلر ونی (قال موسى) ایتدی حضرت موسى (ما جئتم به) شول نرسکم کیتور وکر: سر
اول نرسنی (السحر) سحر دور (ان الله) تحقیق الله تعالی (سیبطله) البته باطل قیلر
آنی یقنده (ان الله) تحقیق الله تعالی (لایصاح) توغری قیلمس (عمل المسفین) (۸۱)
بوزوق اشیلر ننگ اشنی (ویحیی الله الحق) ثابت قیلر الله توغری بولغان سوزنی (بکلماته)
اوزی ننگ بیورماغی و حکمی بلان (ولو کره المجرمون) اگر چه خوش کورمه سلر ده
بوزوق اشلی بولغان کناهلی لار یعنی کافر لار اول حقنی بیان کورسلر ده (فما امن لموسی)
بس ایمان کیتورمدی حضرت موسی غه یعنی اول مرتبه ده (الأذیة من قومه) مکر بر جماعت
آننگ قومندن ایمانغه کیلدی (علی خوف من فرعون وملائمهم) آلاهم قورقوده ایدیلار
فرعونندن و اول فرعون قومی بولغان قبطیلر ننگ الوغاریدن (ان یقتنهم) آلازننگ
عذاب یتوشدور میکیدن (وان فرعون) و تحقیق فرعون (لعال فی الارض) مصر یرنده
بیک تکبر لردن و آنغلردن ایدی (وانه لمن المسرفین) و تحقیق اول فرعون چیکدان
چقغانلردن ایدی حتی شول قدر کم تنکری بولوق لقی دعوا سنده ایدی اول شاقشی شول
قدر دعوا قیله ایدی (وقال) وایتدی (موسی) حضرت موسی (یا قوم ان کتمم انتم

* یعنی قومی بولغان
اسرائیل بالالریدن
برنجیه قدرلی کچکنه لری
بو طریقه بولدیکم چن
حضرت موسی مدین شهر
ندن مصرغه کیلدی بنی
اسرائیلنی حق بولغه
اونداب الوغلی قبول
قیلمدی بلار مکر کچک بکتلر
دن برنجیه بکتلر قبول قلد
یلار ایمان قبول قلغانلار دن
دخی فرعون ننگ خاتونی
و فرعون اهلیدن موعمن
و فرعون ننگ خزینه چوس
و باشقه باری یتمش بولغی
بیان قلناقدین آلازننگ
انلاری دخی بنی اسرا
ئیلدن ایردی ديب
ایتولدی *

* یعنی شول وقتکم
 فرعون ننگ هلاک بولمغی
 یقین بولدی موسیٰ علیہ
 السلامغہ بیورولدی بنی
 اسرائیلیں آلا رن آیرغل
 اوزمجله نکنی باشقه قیل
 آلا رغه آفتلر کیله چکدور
 تاکم بنی اسرائیل شول
 آفتلرکا شریک بولمسن
 وهم بنی اسرائیل نماز
 لرون عبادت قله طرغن
 اورونلر ونداوقیلر ایدی
 حضرت موسیٰ بیغمبر
 بولب کیلکچ فرعون اول
 اورنلرون واطدوروب
 نماز او قومندن طیدی الله
 تعالیٰ او یلرون مسجد
 قیلب عبادت قیلیمغه
 بیوردی فرعون بلماسن
 اوچون واقیهو الصلوٰۃ دیب
 جمع صیغه سی بلان کیتردی
 مسجدده نماز او قومق
 علماننگ کوبی قاشنده
 واجب بولمغی اوچون *
 (۱) روایت قیلندی
 آلرننگ ماللاری و آلتن
 کیشلری وچیمشلری
 و آشامق طعاملری وبارچه
 نرسلری تاش بولدی دیب
 بودخی طوغز معینننگ
 برسیدور دیدیلار (۲)
 (۳) یعنی آلا رن طوغز
 یلق بلان ایمان کیتر مککا
 امید یوق ایدی لیکن
 هر وقت بر بلا بتوشه
 بالغانلاب ایتورلر ایدی
 برلار ایدی ایمان کیتر
 دوک دیب اشیوننگ اوچون
 عذاب کیچوکب اشاری
 قمام بولمس ایدی موسیٰ

بالله (ای منہ قوم اکر بولسانکز سوز ایمان کیتر کوچی الله تعالیٰ غه)
 بس اول الله تعالیٰ اوزارینه اشار وکزی تابشر وکنز (ان کنتم مسلمین) (۱۴۴)
 بولسه نکر (فقألوا) بس ایتدیلا ر قوملری (علی الله توکلنا) الله تعالیٰ اوزارینه طابشر دوق
 بزاشمنزی (ربنا لاتجعلنا) ای بز نکر بزمن قیلماغل برلاری (فتنة) عذاب اورنی یعنی
 آباق آستنده طاشلاتب تپکلانیش قلمه (للقوم الظالمین) (بوزوق اشلی بولغان
 قوملر کایغنی آلا رنی برکاریر وکلی قیلما عذاب قیلماغه) (وینبار حمتک) وقوتلک و برلاری
 اوزننگ ننگ مهور بانلورننگ بلان (من القوم الکافرین) (۱۴۶) کافر بولغان جماعتندن (و اویننا)
 وحی قیلدوق بز (الی موسیٰ) حضرت موسیٰ غه (و اخیه) و موسیٰ ننگ قدراشی بولغان
 حضرت هارونغه (ان تبوا) اولطره چق بر حاضر لانکز دیب (لقومکما) اوز وکر ننگ
 قوموکر اوچون (بمصر بیوتاً) مصرده او یلرنی (واجعلوا) وقیلونکز (بیوتکم) او یلار وکر نزی
 (قبله) قبله یعنی ایونکر نزی مسجدر قیلونکز (و اقیمو الصلوة) وقایم قیلونکز یعنی
 او قونکز نمازنی رکنلری بلان (و بشر المؤمنین) (و سوبندور وکر مسلمانلرنی *
 (وقال موسیٰ) دخی حضرت موسیٰ ایتدی (ربنا) ای بر ننگ بزمن (انک) تحقیق
 سین (اتیت) بردونک (فرعون و ملاء) فرعونک و آننگ ابار چنلرینه (زینة و ما والا)
 بیره چک اسبابلرون و ماللرنی (فی الحیوة الدنیا) دنیا تر وکلونک (ربنا) ای بر ننگ بزمن
 آلا رغه اول نعمتلرنی بردونک (لیضلوا عن سبیلک) آردورمقلری اوچون بندلرون
 سنتک بولنکدن شیخ ابومنصور رحمه الله علیه ایته دور آننگ اوچون شول وقتده کم الله
 تعالیٰ بلدی اول فرعونلار آردور و لار آدملرنی الله تعالیٰ ننگ بولندن بس بیردی آلا رغه
 یونعمتلرنی دیب (ربنا اطمس) (ف) ای بر ننگ بزمن یوق قیل وایلاندر (علی اموالهم)
 آلا رننگ ماللارونی یعنی هیچ اثری قالسن (و اشدد علی قلوبهم) مهر اور آلا رننگ
 کونکلرینه (فلا یؤمنوا) ایمان کیتورمسنلر (حتی یروا العذاب الیم) (۱۴۸) تاکم
 کورسنلر ارنج تکوچی عذابنی (ف) (قال قد اجیبت) ایتدی الله تعالیٰ تحقیق قبول قیلندی
 (دعوتکما) سرننگ ایکوکر ننگ دعانکر آننگ اوچون حضرت موسیٰ دعا قیلدی حضرت
 هارون آمین دیدی شوننگ اوچون دعوتکما دیب ایکلی لکنی بلدور کوچی سوز بلان ایتدی
 دعالری بلان قبول بولمق آراسی قرق یل بولدی شول وجهدین ایتدی (فاستقیما) بس
 ثابت بولب طر ونک توغری بولغه اوندامکده و آشتمه (و لاتتبعان) وایارمکز (سبیل
 الدین) شوندا این آدملرننگ یولیمه (لایعلمون) (۱۴۹) بلرلار آلا ر یعنی آشمانکز و حکم

علیه السلام شول سبیدن
 دعا قیلد یکم آلا راشبونک
 کوک یالغان ایمان کیتیر
 مسنلر آلارنک کونکل لری
 قاتی بولسن تا کم عذاب
 ایندورولب آلار اش
 آیرولسن اوچون (جم)
 (اف) روایت ایتولدی
 حضرت جبرائیل برکون
 فرعون ظالم لری ننگ حکم
 اورنیغه کیلب بو طریقه
 فتویٰ صرادی بر بنده
 یعنی قل حوجه سی ننگ
 نعمتی بلان تر بیه لانب
 کامل بولباشقه قللر نندن
 آیروم بولب حوجه سی
 ننگ نعمتارینه کفرک
 قیلب حوجه سیننک بیور
 غانن توتبا نیچه حوجه لق
 دعواسن قیلا باشلا سه
 حکمی نیدور دیب بو فتویٰ
 ننگ اخیرینه فرعون
 بوقلنک جزاسی آنی
 دریغه بودور مقدر دیب
 یازوب ابوالعاس ولید
 بن مصعب دیب قول
 قویدی حضرت جبرائیل
 اول خطنی آلب فرعون
 غرق بولغانده آکا
 کورستب اشبو او زفتوانک
 بلان اش قیلندی دیدی
 (م)

بولمق اوچون کونکوز حق تعالی ننگ وعده سنی بلکانلر ننگ یولینه ایارمکن (و جاورنا
 یعنی اسرائیل البحر) و او تکرار دویک بز حضرت یعقوب ننگ بالالرونی دنگر ن بوروشده
 دریادن اون ایکی قری بول آچوب او تکانلریده اورلر ون صافلادوق (فاتبعهم) اباردی
 آلا رعه یعنی آلاردریاننک قارش چیتنه ییکچ (فرعون) فرعون (وجنوده) وفرعون ننگ
 عسکری (بغیا وعدوا) ظلم قیلیق اوچون ودوشمانلق یوزندن آلا رعه یعنی فرعون
 و آننگ عسکری آلارچقغان یولغه کروب چقماغه تلادیلار الله تعالی ننگ امری بلان اول
 لعینلری صوقیلا دی (حتی اذا امرکه الغرق) تا کم شول وقتقه چاقلی یتوشدی آکا
 یعنی فرعونکه صوده بو و اطاق (قال) ایتدی فرعون غرق بولمق ظاهر بولغاچ (امنت انه
 لا اله الا الله) ایمان کیتوردم بو قدر هیچ بر عبادت قیلنمش (الا الذی امنت به بنوا اسرائیل) مکر اول
 الله کم ایمان کیتردی اول اللهغه یعقوب ننگ بالالری (و انا من المسلمین) و مین مسلمانلر دن
 من (الان وقد عصیت قبل) الله تعالی طرفندن جواب کیلب ایتدی فرعونکه ایتدی
 ایمانغه کیلور سننگ و حالانکه موندان الک تحقیق کنا هده بولب کفر لکک عمر ننگ او تکرار دویک
 (و کنت من المفسدین) و بولدونک سین بوزوقلق قیلغانلر دن یاوز ایردونک
 و آرغن ایردونک یعنی الله تعالی ایتدی کم تمام عمر ننگه بیور غائبه خلا لق قیلدنک ایتدی
 عذابنی کوروب ایمان کیتورور سنی او شبو وقتده بولغان ایمان قبول بولمس واعتباری
 یوقدور دیب (ف) (فالیوم) بس سننگ تمنونکن صافلاب بوکون (ننجیک بیدنک) ای
 فرعون سننگ کودانکنی دریادن چغاروب بر بیوکیرکا آطارمن یعنی تننگ اورکارما نیچه
 (لتکون من خلفک آیه) بولماقلوغنک اوچون سین بر ضرور علامت شوندا این آدملر اوچونکم
 سیندان صونک کیلورلار یعنی آلارینی اسرائیل لاردور آننگ اوچون فرعون ننگ الوغلی
 و کوچلیکنی آلارننگ کونکلنده شول قدر اثر قیلغان ایدی هلاک بولمغون خیال قیللسلر
 ایدی (وان کثیرا من الناس) آدملر دن کوبلار (عن آياتنا لغافلون) (بر ننگ
 قدر اثر دن و علامت لرمز دن غافللر ایدی (ف) (ولقد بوانا) تحقیق بزیر لاشدوردوک
 یعنی وعده قیلغانمز اوچون شام و مصر یورطیده (بنی اسرائیل) حضرت یعقوب ننگ
 بالالرون (مبعود صدق) بر پاکیزه بولغان بیرده (و رزقنا هم) و ریزق بر دویکیز آلا رعه
 (من الطیبات) پاک بولغان نرسلر دن (فما اختلفوا) بس خلالق قیلشدا دیلار آلار دین
 اشلریده (حتی جاءهم العلم) تا کم تورات ننگ علمی و حکملری کیباک نیچه چاقلی یعنی
 توراتنی اوقب حکملرون بلکچی مکر محمد علیه السلام اوصاف لرن کوروب اورکارتمه کاکر وشدیلار

بالالری انی کوروب شکر قیلقلری اوچون بولماسه تنن صافلامق دن فرعونکائی فایده باردر *

يا كه قرآن كيملكانچاقلى (اَنْ رَبَّكَ) تحقيق سنك ربناك (يَفْضَى بَيْنَهُمْ) حكم قيلور
 آلازنىك آراسنىك (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قيامت كونىك (فيما كانوا فيه يختلفون ﴿﴾) شول اشد هكم اختلاف
 قىلشدىلار آنك آلاز يعنى دين آراسنىك اختلاف قىلشماقلازنىك آيروپ حكم قيلور يعنى شام
 بورطن بيروب آلازعه دوشمانلارندن بر آدم قالدورمى (فَاِنْ كُنْتَ) اكر بولسنىك سين
 اى حمد (فى شَكِّ) شيكده بولسانك يعنى فرض قىلدوق اما حقيقه شيكده بولماغنىك ممكن
 توكلدور (مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ) شول قصه لر دن و حكملر دن ايندوردوك بز سنىك اول قصه
 و حكملر نى (فَاسْتَلِ الَّذِينَ) بس صوراغل شول آدم لر دنكم (يَقْرُونَ الْكُتُبَ) اوقورلر
 كتابنى (مِنْ قَبْلِكَ) سندن اول تاكم ظاهر بولسنى اوتكان بيغمبر لارنىك هر قايسى
 اوزرينه وحى ايندورلمشدور (لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) تحقيق كىلدى سنىك وحى سننىك
 ربنىك دن (فَلَا تُكُونَنَّ) بس بولمه سين (مِنَ الْمُمْتَرِينَ) شيك قىلغوچيلر دن معلوم
 بولسنىك دورست سوزده منداى خطابلر صورتار سول عليه السلامغه بولسه ده ليكن مراد امدت دور
 رسول عليه السلام اوزينه ايندورولكان نرسه لوده شيك قىلودن پاكدور و دى اوشبونىك
 كوكدور بو كىلاچك آيت (وَلَا تُكُونَنَّ) وبولمه سين (مِنَ الَّذِينَ) شوندا اين آدم لر دن كم
 (كَذَبُوا) يالغانغه توتدىلار (بآياتِ اللَّهِ) الله تعالى ننىك آيتلر ونى (فَتَكُونَنَّ) بس
 اول وقتده بولورسنىك (مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿﴾) كوينكوچيلر دن (اِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ) تحقيق
 شول آدم لر كم ثابت بولدى (عَلَيْهِمْ) آلاز اوزرينه (كَلِمَاتِ رَبِّكَ) سننىك ربناك ننىك
 حكى يعنى كفر اوزرينه اولب جهننده منكو اقاله چقلر يينه الله تعالى ننىك بيورماغى و حكى
 بولغان آدم لر (لَا يُؤْمِنُونَ ﴿﴾) ايمان كيتورمسلىر آننىك اوچون الله ننىك سوزنىك و حكمنده
 آلاشنى بولمس (وَلَوْ جَاءَتْهُمْ) و اكر چه كىلسه ده آلازغه (كُلَّ آيَةٍ) هر استكان علامتلىرى
 و معجزه لىرى (حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿﴾) حتى كم اورلر يينه آتالغان زنجىكوچى عذابنى
 كوركاچى يعنى ايمان كيتورمسلىر عذابنى كوركلار ييك ايمان كيتورلار فايده قىلس آلازغه
 اول ايمان لرى ﴿﴾ (فَلَوْ لَأَكُنْتُمْ قَرِيَةً آمِنَةً) بس نى اوچون بولمى بر شهر خلقى ايمان
 كيتوركوچى يعنى عذاب ننىك اينمكىنه يقين لرى (فَتَنْفَعُوا) بس فايده برور بولمى
 (ايمانها) اول شهر خلقى ننىك ايمانى (الْأَقْوَمِ يُونُسَ) مكر حضرت يونس قومينه فايده
 بىردى (لِمَا آمَنُوا) شول وقتده ايمان كيتردىلار يعنى عذاب ننىك علامتن كوروب
 (فَكُشِفْنَا) بس كوتاردوك (عَنْهُمْ) اول يونس قومندن (عَذَابَ الْخِزْيِ) رسوالقى عذابنى
 (فى الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) دنيا تر و كلوكونىك (وَمَتَعْنَاهُمْ) وفايده لاندردوق آلازنى يعنى ابللارى

* حقت عليهم يعنى الله
 تعالى ننىك سوزى بيك
 توغرى كىلدى يعنى اول
 سوزكم الله تعالى ايليسكه
 ايتدى سنى و سننىك ايار
 چنلر و نكى جهنمكه تولدو
 رور من ديب *

یتکچی کیچکتر دوک (الی حین) بر وقتہ چاقلی (ن) (ولو شاء ربک) اکر تلاسه ایدی
سننک ربنک (لامن فی الأرض) البتہ ایمان کیتورولار ایدی بر یوزنده بولغانلار
(کلهم جمیعاً) بار چہ سی (افانت تکرہ الناس) یا محمد ایسین کوچلاویسننک آملارنی
(حتی یکنونوا وؤمنین) ناکم ایمانغه کیلما کلرینه * یعنی مین تلامیچہ روایت قیلندی
رسول علیه السلام قومی ننگ ایمانغه کیلماکن بیک امید قیلب ایمان کیتورمکانلرینه بیک
خفا بولب بورچولر ایدی بو آیت کریمه بلان رسولی ننگ کونگلن طنوچلاتب اوزنی ننگ
تلامکینه تاپشردی (وما کان لنفس) بولدی هیچ بر آدم اوچون * (ان توؤمن) ایمان
کیتورمک (الاباذن الله) مکر الله تعالی ننگ تلامکی بلان بولدی (ویجعل الرجس) وقیلور
نجسشی (علی الذین لا یعقلون) شول آدملر اوزرینه بلمرلار یعنی ایمان کیتورمسی
هیچ آدم الله تعالی توفیق برمهسه و عذاب قیلور اوزنی ننگ بریکینه دلالت قیلغان دلیلر نی
بلمکن آدملر نی (قل انظروا) ایتکل ای محمد قراسنلر علامت صراغان مشر کلار (ماذا
فی السموات والأرض) فی نرسه باردور کولکرده ویرده (وما تغنی الآيات) وفایده قیلمس
ایات وه معجزه لار (والنذر) وقورقتیق عذاب بلان (عن قوم لا یؤمنون) الله ننگ
علمنده ایمانغه کیلما یچہ کفرلر یده محکم بولب اولهچک قوملرکا یعنی کولکرده بولغان
عجب مخلوقاتلر ویرده بولغان کامل قدراتلرینه قرامقلری بلان ایمانغه کیلمای علامت
صراغان مشر کلارکا فایده قیلمس (فهل یتظرون) بس کوتمسلر بومشر کلار هیچ نرسنی
(الأمثال ایام الذین) مکر شول آدملر ننگ فایغو و عذابلری کولک عذابنی کوتولار (خلوا
من قبلهم) اوندی اول آدملر آلا رذن الک (قل) ایتکل سین آلا رغه (فانتظروا) بس
کوتونکلار سرکا کیلاچک عذابکا وسر ننگ هلاک بولما فکرغه (انی) البتہ مین (معکم)
سر ننگ بلان برکا (من المنتظرین) کوتکوچیلر دن من (ثم ننجی رسلنا) موندین صونک
یعنی آلا رغه عذاب کیلکاندین صونک قوتولدوردوق پیغبولر ومزنی (والذین آمنوا)
وشونداین آدملر نی قوتولدوردوق ایمان کیتوریلار آلا ر (کذلک) اوشانداق یعنی
نیتک رسوللر نی وآلا رغه ایمان کیتورکاملر نی قوتولدورغانمز کولک (حقاعیلنا) وعده
قیلدوق توغری بولغان وعده بلان بزکا لازمدورکم موعمنلر نی قوتولدورمق (ننج
المؤمنین) شریک قیلغوچیلر نی هلاک ایلاب محمد علیه السلامی وموعمن بولغانلر نی
قوتولدورورمزنی (قل یا ایها الناس) ایتکل ای محمد آلا رغه ای شوندا این آدملر یعنی مکه
خلقی (ان کنتم) اکر بولسانکر سز (فی شک من دینی) شیکل منم دینم ننگ دورستلکندن

(اف) یعنی دنیا ده عذاب
کوروب ایمان کیتورمک
هیچ آدمغه فایده قیلدی
مکر حضرت یونس قومینه
فایده قیلدی اوشبوطریقه
آلا ر اوزارینه عذاب
حکمیتوشماسه ده لیکن
حضرت یونس ننگ آشو
غب شهر دن چقماغون
کوروب وهم عذاب
صورتی کوروب عذاب
کیلما کیدن قورقب ایمان
کیتوروب عذابدن قوتو
لدیلار شوننک کولک مکه
اهلی فی فتح کونیده آلا ر
اوزارینه اسلام ننگ عسکر ی
یتوشدو کده آلا رنی
اولدرمک ومالارون
طالاق اوچون آلا رخی
ایمان کیتوروب ایمانلری
قبول بولب قوتولدیلار
(جم)

(فلا اعبد الذین) بس ایشتونکر عبادت قیلہم مین شول نرسرلر کاکم (تعبدون) عبادت
قیلور سر سر (من دون الله) الله دن باشقہ (ولکن اعبدوا الله) ولیکن عبادت قیلور من
الله تعالیٰ غہ (الذی) آندا لاین الله کم (یتوفاکم) اولتورور سر نی (وامرت) ویبورولمش
بولدوم مین (ان اکون) بولما فلقمغہ (من المؤمنین) ایمان کیتور کوچیلردن
(وان اقم وجهک) ودخ بیورولدی منکاتوغری بونالدور یوزنکنی یعنی اشکنکی خالصا
للہ قیل (للذین) دین اوچون (حنیفاً) باطل دیندن توغری بولغان اسلام دینینہ دونکاننک
حالدہ (ولا تُکونن) دخی بیورولدی منکا البتہ بولمہ سین (من المشرکین) شریک
قیلغوچیلردن دین حنیف ابراہیم علیہ السلام دینینہ ایارکانلر تنک اسمیدور وعر یلار مشریک
بولماقلر بدن اورلرینہ حنیف دیلار ایدی بوسوزلری یالغاندور (ولا تدع) وعبادت
قیلہم سین (من دون الله) الله دن باشقہ (مالا ینفعک ولا یضرک) شول نرسیکہ کم فایدہ
قیامس سنکا وهم ضرر قیلماس سنکا (فان فعلت) اگر عبادت قیلسنک (فانک) حقیقتن
سین (اذا) اول وقتدہ (من الظالمین) بوزوق اشلیردن بولرسنک (وان یمسک
الله بصر) واکر یتوشدور سہ سنکا الله تعالیٰ بر ضرر (فلا کاشفله) بس یوقدور آنی
سیندن کیتور گوجی (الاهو) مکر اول الله دور (وان یردک بخیر) واکر تلاسہ سنک
حقنکدہ بر نعمتی (فلا راد لفضله) بس یوقدور قایتاروچی اول الله تنک ایذ کولکن (یصب
به) یتوشدورور اول الله اوزنی تنک فضلنی (من یشاء) تلاکان بندہ سینہ (من عبادہ)
اوزنی تنک قوللر وندن (وهو الغفور الرحیم) اول الله دور یارلقاغوجی ومهور بانلق
قیلغوچی بس ایذ کولک قلمق بلان رحمتنی امید قیلنک وکناہ قیلمق بلان امید کیسمنک لیکن
قورقنک الله تنک آچیعتندن (قل یا ایها الناس) ای محمد ایتمکل ای آدمیلر (قد جاءکم
الحق) تحقیق کیلدی سرکا توغری بولغان قران (من ربکم) ربوغز بولغان الله تعالیٰ
طرافتن موندین صونک عذر کورستر کایول قالمدی (فمن اهدنی) هر کم پیغمبر کلوقر آغہ
ایاروب طوغری بولش تابسه (فانما) بس بودور کم (یهدنی لنفسه) طوغری بول تابسی
اوز جانی اوچون یعنی فایدہ سی اوزینہ بولر (ومن ضل) وبر آدم آرغن بولدی (فانما
یضل علیها) بس بودور کم آرغن بولر اوزنی تنک ضرارینہ (وما انا) ایسمن مین (علیکم
بوحکم) سرنک اشوکر نی صاقلامغہ کفیل مین قورقتقوچیغنه وسیوندر کوچی گنه من
(واتبع ما یوحی الیک) وای محمد یارکل اول نرسیکہ کم وحی قیلندی سنک اوزارونکا (واصبر
حق بولغہ اونداملکو کونکدہ مشرکلر تنک اراحتیمکینہ صبر قیلغل) حتی بحکم الله (الله تعالیٰ

(ف) اولتورمک الله تعالیٰ
تنک اشی بولماغن هرکشی
بلر اشبو تنک اوچون الله
تعالیٰ اولتورمگون ایتب
بلدوردی اخرندہ آتک
طرافینہ قایتاچقدور لار
بس الله تعالیٰ بردور
بر آدم الله دن باشقہ غہ
قایتیق استسہ اول
آحققلدن شریک قیلمقد
ور مشرکلر تنک اوزنی
جهنم دور *

سنکار ادم قلندغه حکم قلغانچی کم آیر ور الله تعالی سرنی (وهو) اول الله تعالی (خیر
الْحَکِیْمِ) حکم قیلغوچیلرننک ایندکوسیدور حکمنک خطا وظلم بولمق ننگ
صورتی بوقدور

سورة هود علیه السلام مکية وهى مائة وثلاث وعشرون آية

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(الر) الله تعالی بلکوچیدور بو امام اعظم قاشنده دور (کتاب احکمت آیاته) بو برکتابدور
یعنی قرآن آیتلری دلیللر بلان حکم قلندش بولدی (ثم فصلت) موندین صونک بئنا لر
محتاج بولغان نرسه لر بلان آیر وب بیان قیلندی (من لدن حکیم خبیر) حکمنک توغری
بولغان یارهده لر نی بلکوچی قئندندور یعنی الله تعالی قاشنداندور (الا تعبدوا الا الله)
بوروشچه ایخور پیغمبر عبادت قلما نکر مکر بر بولغوچی الله تعالی غه عبادت قیلونکر (اننی
لکم) ایتکل ای حمد آلاغه حقیقته مین سرننگ اوچون (منه) الله تعالی طرفندن
(نذیر) قورقتوچیمین عذاب بلان (وبشیر) سیوندور کوچیمین ثواب و جنت بلان
(وان استغفر وار بکم) دخی شولدور کم بارلانیق استه کر اور و کر ننگ ر یونکر دن (ثم
توبوا الیه) موندین صونک توبه قیلب کنا هونکر دن الله تعالی غه قایتوکر فاید الاندورور
سرنی (متاعا حسنا) کور کم بولغوچی فایده بلان (الی اجل مسی) بیلکولی بولغان مد نکه چه
اول مدت عمر دور (و یوغت کل ذی فضل فضله) و بیور هر فضل واحسان ایاسینه اور بئنگ
ثوابی ننگ جزاسنی (وان تولوا) اکر الله ننگ بر لامکن یوز قایطار سه نکر (فانی) بس
تحقیق مین (اخانی) قورقادور من (علیکم) سرننگ اور ار و کر کاغذ ایندن عمل قیلونکر
الله تعالی هر اید کولک قیلغان کشیکه آرتق لق بر اچکدور اکر ایمان کیتور سکر دنیاده
ایر کولک بلان اونکار ورسن و بر آدم اید کواشنی آرتق قیلسه درجه هم آرتق بولور (الی
الله مر جمعکم) الله چانبینه در قایتاچاغونکر (وهو) اول الله (علی کل شیء قدیر) هر
نرسه اور اینه قادیر دور (الا انهم) آگاه بول تحقیق کفر لار (یتنون صدورهم) کفر لک
اور اینه و محمد علیه السلام غه دوشیانلق اور اینه کونکل لرون آوشدور لار یعنی آنکا
دوشیانلقی کونکل ار ونده صافلار لار (لیستخفوا منه) یشر ملک اوچون الله دن اور لری
ننگ کونکل ریده تونقان کینکاشلر ون (الا حین یتغشون ثیابهم) بلکل کم شول وقتنه کم
باشلر ینه قابلار لار اور لری ننگ کیملار ونی یعنی کیملری بلان اور و تنور لار (یعلم ما یسر ون)

(امام شعبی رضی الله
عنه دن سرادیلار کم
بو حروف مقطعه ننگ
معناس نیدور دیب امام
شعبی ایدی هوسر الله
فلا تطلبوه بیوردی (م)

اون ایکنجی پارہ

(اف) یعنی کافر لار هر برخلاف بولغان سورلر نیکم اوبلار ونه سویلشورلر ابدی جوابی قر آنده ایندور ولر ابدی کافر لار شولر وشچه فهم قیلدیلار کم بر آدم الار دن یوصب یشرون ب تور وب الار ننگ سورلر ون تنکلاب پیغمبر علیه السلامغه کیلب ایتر بس هر وقتکم بر یشرون سویلامک تلامه لر کیملرون بور کاتب بوکو لب وباشلرون توبان صالب سویلشورلار ابدی بس الله تعالی اشبو آیتنی ایندوردی (جم)

(اف) شاه ولی رحمة الله ایندی مستودع بر اورندر آنک اختیار سطره آتله لر ننگ آرقسی وانالر ننگ رحمی کوک و مستقر شول اور وندر آنک اختیار لر ی بلان تره اویلری کوک ترمق بری چنندر یا جهنم دور وصافلانچق بری آننگ قبر بدور ریزق دنیا ده دور (جم)

(۲ علی الماء) روایت ایتولدی حق تعالی بریشل باقوت براتب آکا قدوراتی بلان قرا دوغنده صو بولپ یلنی براتب صوفی آننگ اوزارینه وصو اوزارینه عرشنی قویدی (موکب)

بلر الله تعالی یشرون طوقه ن نرسلرون (واماعلنون) وآشکارا توتمان نرسلرون (انه) تحقیق الله تعالی (علیم) بلکوچیدور (بذات الصدور) کونکل ایسی بولغان یشرون لر فی شاه ولی رحمة الله ایتدی کونکل لرون آوشد ر مق باطل فکر لار نی واعتباری بولمان شبهه لر نی کونکل لرونده قرار لاندور ولر او طوغری بولغان اعتقاد لر نی اونو طولار آننگ اوچون کونکلده دیمک کونکلده بولغان علملر دور (ف)

(واممن ذابۃ فی الارض) و یوقدور هیچ بر حیوانده برده (الا علی الله رزقها) مکر الله تعالی اوزارینه الار ننگ ریزق لر ی (ویعلم مستقرها) بلر الله آننگ طراچق برونی (ومستودعها) واننگ صافلانچق برونی (کل) بوایتولکن لرننگ هر قایسی سی (فی کتاب مبین) روشن بولغان کتابده دور یعنی لوح محفوظده یازولغان دور (ف) وهو الذی خلق السموات والارض) واول شوندا این الله دور بر ائدی کوکلر نی ویرنی (فی ستة ایام) آلتی کونده (وکان عرشه) و بولدی آننگ عرش یعنی بولر نی بر اتودن اول (علی الماء) صواوزار ونده (لیبلوکم) صنامق اوچون بر ائدی سرنی (ایکم) سرننگ قایوغز (احسن عملاً) بیک کور کم دور اشد یعنی سرنی بر اتمقن تلامکی صنه مق دور سرنی (ولئن قلت) اگر ایتسنگ سین (انکم) تحقیق سن (مبعوثون) قوبار ولرسن یعنی تر ولب چغارسن (من بعد الموت) اولکاندین صونک (لیقولن الذین کفروا) ایتورلر شوندا این کافر لار (ان هذا) توکل دور بوسوز یعنی هیچ نر سه (الاسمر مبین) مکر آشکارا بولغان سحر دور دیب (ولئن اخزنا) واکر کچیکدور سگ بر (عنهم العذاب) آلا رن عذابنی یعنی آلا ر حقنده وعده قیلنغان عذابنی (الی امة معدودة) بر صنامش وقتقه چه (لیقولن) ایتورلار اول کافر لار مسخره قیلب (ما یحبسه) فی نر سه توقطائر وطیار اول عذابنی دیب (الایوم یاءتیهن) بلکل اول کونکم عذاب کیلر آلا رغه (لیس مصر و فاعنهم) اول عذاب آلا رن کیری دونمس یعنی قایتناس (وحاق بهم) وچولغار آلا رنی (ما کانوا به یستهزون) شوندا این عذابکم بولدیلار آلا ر اول عذابنی مسخره قیلب آشوغر بولدیلار (ولئن اذقنا الانسان) واکر طاتوتسق بز آدلر کا (منا) اوزن طرافن دن (رحمة) بر نعمتی (ثم نر عنها منه) هوندین صونک کیری صو ر صق اول نعمتی یعنی آالصق اول آدم دن (انه لیسوس کفور) حقیقته اول آدم امید سن بولب شکر سرنک قیلور یعنی اول آدم ننگ صبری والله تعالی ننگ فضلینه طایانغی قالما غانلقیدان اونکان نعمت لر ی طانار (ولئن اذقناه نعماء) اگر طاتوتسق اول آدمغه کینک لکنی (بعده ضراء) طارلقدن

صونك (مستہ) اوزینہ يتوشكن ایدی اول مشقت (ليقولن) البتہ ابتر (ذهب السيثات
 عنى) كيتدى مشقتل ميندان يعنى يمان بولغان اشركيتدى ديب (انه لفرح فخور) ﴿
 حقيقتده اول آدم شادلق و غرورلق بلان ماقطانكغوجى لاردور (الا الذين صبروا) مكر
 اول آدملركم صبر قيلد يلاز (وعملوا الصالحات) و اشلا ديلار ايندكو بولغان اشركنى
 (اولئك) اشبو جماعت (لهم مغفرة) آلاز اوچون دور بارلقانيق (واجر كبير) ﴿
 بولغان ثواب (فلعلك تارك) شايد كم سين قويغوجى سن (بعض ما يوحى اليك) شول
 نرسه لر ننگ قيسى سن وحى قلمش بولرسنك جانبونكا اشبو قويلغان شريك قيلوچيلرنك
 پتلازنى شلته قلدور (وضائق به صدرك) و طار بولمشدور آفك بلان سينك كونكولونك
 يعنى كونكلكنك طار بولمسن و قويمه آلارنك سوزلرى اوچونكم (ان يقولوا) ايتورلار اول
 شريك قيلغوجيلر (لولا انزل) نى اوچون ايندور و لمدى (عليه) اول محمد اوزارينه
 (كنز) بر خزينه يعنى اول خزينه نى نفقه لاندور و ب اوزينه ايار كوچيلر جيار ایدی
 (اوجاء مع ملك) يانى اوچون كيلمدى آفك بلان بر كابر فرشته آفك پيغمبر ليكينه كواه
 بولب يعنى اشبو سوزلر يدان قورقب قويارسنكى قويمه (انما انت نذير) بودور كم
 سين اى محمد همان اوزونكا وحى قيلب بيار و لكن نرسه بلان قورقتقوجيسن (والله على
 كل شىء وكيل) ﴿
 بلكه شريك قيلغوجيلر ايتورلار (افتراه) محمد اول قرآنى اوزيدان بالغانلاب سويلدى
 ديب (قل) ايت سين اى محمد آلازغه (فاتوا بعشر سور مثله مفتريات) بس كيتور و كن
 اون سورهمونك كوك اوز و كرن بالغان باصالمش بولب يعنى سن عز بلارنك فصيح تليلر بسن
 هر شعر كا تولى يازولر يازارغه كوچوكن يته دور ايمدى بو قرآنى اوز و مدن سويلا كان
 ديب كمان قلسه غز سن هم اون سورهم كيتور و كن (وادعوا من استطعتم) چاقوزن كوچوكن
 يتكانن من بلان منگاقار شوطوب سورهم ايته چك آدم بولسه اوز و كن كا ياردم قيلمق اوچون
 (من دون الله) الله دن باشقه (ان كنتم صادقين) ﴿
 يعنى محمد اوزيدان قيلدى ديكان سوز و كرده شاهولى رحمة الله ايتدى اول اون سورهم بلان
 معارضه قلمه غه بيور و لمدى كيتورور كاطر و شب فاراديلار بولمدى شول وقتده كم آندن
 عاجز بولدىلار بر سورهم بلان معارضه قلمه غه بيوردى (فالم يستجيبوا) بس اكر قبول
 ايتمه سلر اول كافلار يعنى اى محمد ياكه اى مومنلر اكر مشركلار سورهم كيتور و كن ديكان
 سوز و كن نى قبول قلمه سلر (فاعلموا) بس بلوكن كم (انما انزل بعلم الله) بودور كم

ایندر و امش بولدی اول قرآن الله ننگ علی بلان بندہ لر ننگ مصاحتنی اچمنہ آلب (وان
لا اله الا هو) و دخی بلوکن هیچ بر معبودیوقدور مکر بر الله دور (فهل انتم مسلمون) (۱۴)
بس سز مسلمان بولسه غز یعنی اسلام اوزارینه ثابت بولو غز قرآن ننگ عاجز قیلغوی
ایکانلکی قاشونکرده ثابت بولسه (من کان یرید الحیوة الدنیا) هر کم دنیا تر و کلوکن
تلاوی بولسه (وزینتها) و دنیاننگ زینتن تلاوی بولسه (نوف الیوم اعمالهم) تمام
بیر و رمز آراغه آلارننگ عمللرونی (فیها) اول دنیاده یعنی کافرلار صدقه و صیلته رحیم
قیلرلار جراسی دنیاده بیر ولر آراغه ریر قلرونی کینک قیلق بلان و اولرون صحت
وسلامت قیلنق بلان (وهم فیها) و آلا دنیاده (لایبغسون) کیموتلمش بولولار یعنی
آلارننگ دنیاده اجرلرون کیموتلمس (اولئک) اشبو جماعت (الذین لیس لهم)
شونداین آدملر دور کم یوقدور آلاراوچون (فی الآخرة) آخرتن (الانار) مکر اوتدور
(و حیط ما صنعوا فیها) یوق بولدی آخرتنده ایشلکن اشلری و عمللری (و باطل ما کانوا
یعملون) (۱۶) و باطلدور شونداین اشلریکم بولدیلار آلا اولاشنی قیلغوی دنیاده
(افمن کان) ایابر آدم بولدی (علی بیته) روشن بولغان دلیل اوزرینه (من ربه)
اوزی ننگ ربیسی بولغان الله دن یعنی بر آدمکم ریسندن حق بولغه دلالت قیلغان دلیل
بولسه اول پیغمبر علیه السلام و اصحابلر یدور یعنی عقلی بولغان دلیل بولب (و یتلوه)
اول دلیل عقلی ننگ آرتندن تو تاشب کیلسه (شاهد منه) ربیسی جانبندن برکواه توغر یلق
اوزرینه بولغنیغه کواه بولب اول کواه قرآندور (ومن قبله کتاب موسی) اول کواه
بولغان قرآندن اول موساننگ کتابی اول دلیل عقلی ننگ کواهدور یعنی تورات (اماما
ورحمة) اول تورات دین اشیده و قتیده امام و رحمت بولب قرآنغه موافق ابندی شول
آدم دنیانینتن و دنیاتر و کلوکن استکان آدم کونک بولرمی (اولئک) اشبو جماعت یعنی
دلیل و شاهد ایالری (یؤمنون به) ایمان کیتورولار قرآنغه (ومن یکفر به من
الاحزاب) و هر آدم کافر بولسه اول قرآنغه حضرت رسول علیه السلام ننگ دوشمانلغینه
کونکل باغلاغان آدملر دن الارمکه اهلیدور (فانلار موعده) بس اوت اول آدم ننگ و عن
بر و امش اوزنیدور (فلانک) بس بولمه سین (فی مرية منه) شیک و شبهه ده بو وعده
بولغاندن البته اول اوتنه کر و رلار (انه الحق من ربک) تحقیق اول قورقوتوا حقدور رب ننگ
جانبندن (ولکن اکثر الناس) لیکن آدملر ننگ کوبی (لایؤمنون) (۱۷) آنکا ایمان
کیتورمسلر یا که اول قرآن توغر یدور سننگ رب ننگ جانبندن کیلکندور لیکن آدملر ننگ کوبی

اشانسلسر (ف) برشاهد اولور يعني تلامي بوسور دن كوندله اوشبو دينك نور وني ولد تني
 طابماقني (ومن اعظم ممن افترى) وكم دور بيك ظالم شول آدم دنكم قيلدى (على الله)
 الله تعالى اوزرينه (كذباً) يالغاننى يعني ايندر و لكن نرسنه ني ايتب و شريكي بار
 ديب (اولئك) اوشبو جماعت (يعرضون) كيتور و امش بولور (على ربهم) ريبيلرى
 اوزرينه (ويقول الاشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم) و ايتور لار كواهلار الله تعالى غه
 شريك قيلب و بالاس ياردر ديب يالغان ايكنلار اوشبو لار دور ديب يعني كراما كاتبين
 فرشته لرى و اعضالرى كواهلق برور لار (الالعة الله) بللك الله تعالى ننگ لعنتى (على
 الظالمين) بوزوق اشليلر اوزرينه دور (الذين) شونداين بوزوق اشليلر كم
 (يصدون عن سبيل الله) طيار لار آدم لرى الله تعالى ننگ يولندن يعني اسلام دينندن
 (ويغوثها عوجاً) وتلار لار اول يول اوچون قنكفر لغنى (وهم بالآخرة) و حالانكه آلا
 آخرت كونيمكه (هم كافرون) آلا دور طانكغوچيلر (ف) (اولئك) اشبو جماعت
 (لم يكونوا) بولور لار (معجزين في الأرض) عاجز قيلغوچيلر يرده (وما كان لهم)
 و بولمس آلا اوچون (من دون الله) الله دن باشقه (من اولياء م) دوستلردن (يضاعف)
 ايكي قات بولنور (لهم العذاب) آلا اوچون عذاب (ما كانوا) بولمديلار آلا
 (يستطيعون السمع) كوچلرى يتكوچى بولمديلار ايشتمككه يعني عذاب ننگ قاتى بولمغان
 ير اتمد و قلرى اچون (وما كانوا يبصرون) (و كور كوچيده بولمديلار شاهولى رحمة الله
 ايتدى معناسى ننگ حاصل ايقادير بولور لار مى اشمككه و اياكور مسلرمى يعني الله
 تعالى اوزرينه يالغانى نى ير دن كيتورديلار غيب عالمندن ايشتمديلار و غيبنى كورمديلار
 (اولئك) اوشبو جماعت (الذين) شونداين آدم لردور كم (خسروا) زيان قيلمديلار
 (انفسهم) اوزلرى ننگ جانلرينه (و ضل) يوق بولدى (عنهم) آلا ردن (ما كانوا
 يقفرون) اول نرسلر يك يالغان يابديلار يعني شول يالغان دعوالر آخرته بتر يوق
 بولور (لاجرم) شكسنز (انهم) آلا (في الآخرة) قيامت كوننك (هم الاخسرون)
 زيان اشلى بولمغانلاردر (ان الذين) تحقيق شول آدم لرد (امنوا) ايمان كيتورديلار
 (و عملوا الصالحات) وايد كواشلىر قيلمديلار (واختبوا الى ربهم) و قرانلنديلار ريبيلرى
 جانيننه بونال (اولئك) اوشبو جماعت (اصحاب الجنة) جنت ايالر يدور (هم فيها
 خالدون) آلا اول جنتده دايمى بولغوچيلردور (مثل الفرقين) ايكي فرقه ننگ
 صفتى (كلاهمى والاصم) صوقر و صانكفراو او حشاشيدر (والبصير والسميع)

(اف) آخرته كواهلق
 بيركن آدم لردور
 لردور كم آلا ننگ
 ملرون يازار لار
 و آدم لردن ايندكو
 بختلى بولغان آدم لردور
 كم ذى كواهلق بيرور لار
 آلا ننگ خبير لرى بولر
 الله تعالى غه يالغان ايتمك
 برچه تور ليدور
 بروسى علمده يانكلش
 ايتمكدور و بروسى يالغان
 بوش سويلامكدور و يادين
 اشنده مجر دقلبلان
 حكم قلمقدور و يامنكا كمش
 بولدى ديب دعوى قلمقدور
 و بروسى الله تعالى
 قاشنده ياقنلردن بولمقتى
 دعوى قلمقدور (جم)

و کورچی و ایشتکوچی او حشاشیدور (هل يستويان مثلا) ایہر ایکس برابر بولور لومی
 او حشاشده (أفلا تذکرون) فی اوچون نصیحتنی قبول ایتمیسن* (ولقد أرسلنا)
 و تحقیق بیار دوک (نوحا الی قومه) حضرت نوحنی قوم جانیمینه (انی لکم نذیر مبین)
 ایبتدی حضرت نوح تحقیق مین سر ننگ اوچون الله تعالی ننگ عذابندن ظاهر بولغان
 قور قوتقوچیمین و اول عذابندن قوتولمقنی بیان قیلا دور من (ان لاتعبدوا) بوسوز بلاننگم
 عبادت قیلہ انکر (الاله) مکر بر بولغان اللهغه عبادت قیلونکر یعنی الله دن باشتهغه
 عبادت قیلہ نکر (انی اذنی علیکم) مین قور قور ادر من سر ننگ اوز نکر کا (عذاب یوم
 الیم) ارانجتکوچی کون ننگ عذابندن (فقال الملاء الذین کفروا) بس ایبتدی لار
 حضرت نوحغه شوندا این الوغ و باش بولغان لری کافر بولدیلار آلا (من قومه) اول نوح ننگ
 قومیدن (ما نراک) کور میمن سنی ای نوح (الانشرأ مثلنا) مکر اوز مرن کورک بر آدم
 کورامز (وما نراک اتبعک) یتہ کور میمن سنی و سنکا ارا کاندلری (الذین هم) مکر
 کورامز ایاردی سنکا شوندا این آدلر کم آلا (اراذلنا) بر ننگ حور لار مرن دور (بادی الرأی) اول
 فکر ایلان حسابلاما ییچه و فکر قیلما ییچه بر ننگ حور لار مرن ایار کوچی کورامز (وما نری لکم) و کور مرن
 سننگ اوچون (علینا من فضل) بر ننگ اوز مرن کا هیچ بر آرتقلق نیچو ک سنکا ایار الک (بل
 نظنکم) بلکه کمان ایدر مرن سنی (کاذبین) سنی پیغمبر لک دعواسنک و ایار کانلار ننگنی
 سنی راست بلما کلدی یه یاغناچیلار دیت (فی) بادی الرأی یعنی اول قراوده نفس الامرکا
 و حقیقت حالکه خبر لری بولما ییچه و کامل سننگ حالنگی تیکشور ما ییچه سنکا ایاردیلار (قال
 یاقوم) ایبتدی حضرت نوح ای منم قوم (ارایتم) بلدور و نکر منکا (ان کنتم) اکر
 بولسم مین (علی بینه) بر دلیل اوز رینه (من ربی) اوزوم ننگ ریمدن یعنی پیغمبر من
 دیب دعوی قیلغانم ننگ دورستلکینه (واتانی رحمة من عنده) و بیور و لسه منکا رحمت
 و پیغمبر لک اوز یانندن (فعمیت علیکم) و آلا ننگ حقیقتی سر کابل مسز بولسه (انلر مکموها
 وانتم لها کارهون) آنی قبول قیلمقنی سر کالازم قیلور برمی یعنی اول دلیل ننگ حقیقتی
 سر کابل مسز قیلنسه اول رحمتنی و دلیلنی قبول قیلماقنی لازم قیلور برمی (ویاقوم) ای
 منم قوم (لا استلکم علیه مالا) من سر دن پیغمبر لکمنی یتوشدور مک اوچون صرامام هیچ
 بر یالننی (ان اجری الاعلی الله) ای مسدور منم یالم مکر الله تعالی اوز رینه دور (وما انا
 بطارد الذین امنوا) و ایها سمن مین اوز قاتمدن یرانی قیلغوچی شول آدلر نی کم ایمان
 کیتردیلار (انهم) تحقیق آلا (ملاقوار بهم) ریبیلر یتہ یولتغوچیلر دور (ولکنی اراکم

* یعنی موعمن بلان کافر
 بو ایکی ننگ او حشاشیدور
 کافر بولغان صوقر و صا
 نکغرا و کور دور الله ننگ
 ایاتلرون کور مرن لار موعمن
 بلارنی کور کوچیدور
 و ایشتکوچیدور و ایمان
 کیتور کوچیدور *

(۱۱) یعنی کافرلار

مومئملرني حور کوروب
 حضرت نوحغه ايتدی بيلار کم
 اکر مومئملرني يانونکدن
 قوسنک بز سننک بلان
 اولطر وشر من وسننک
 سوزنکنی تنکلار من حضرت
 نوح آلا رغه ايتدی کونکلان
 بولغان سوزلرني الله تعالی
 تیکشراچکدور ريبلر ينده
 بولقان وقتده اکر مين
 مسلمه نلرني يانمدن قوالاسم
 الله ننگ عذابدن من کم
 صه قارلار کافرلار مسلمه نلرني
 حور کورمگاری شول
 سيمدن ايدیکم مسلمانلر
 کسب اهلی ايدیلار
 وحاللانکه کسبدن آرتق
 کور کم رقتنک سبيلرونک
 هيچ نرسه يوقدور اشبو
 وجهدين ايتدی الله تعالی
 سرلار نادانلردن سر ديب
 (جم)

* یعنی کافرلار ايکنکلار
 ايردی برلار سرلارده
 بزدن ارتقلنکدرني هيچ
 کورميسز ديب حضرت
 نوح جوايلرنده ايتدی کم
 من فرشته ايمس من
 وغيشی بلیم والله ننگ
 خزينه لری منم قولنده
 توکل واول مهر بانلقتی الله
 منکا احسان قيلمشدور
 سر ننگ کوزلرنکدرن
 يشر وندور *
 (۱۱) اشبو يرکا قدرلی
 حضرت نوهنک قومس
 ني قدر سورلار حضرت
 نوحدن صراغانلار ایدی
 هر وقت اول صراولاری

قوماً) وليکن مين کورادور من سرني بر قوملار کم (تجهلون) نادانلق قيلور سر
 (ويا قوم) ای منم قوم (من ينصرني) کم ياردم قيلور منکا (من الله) الله ننگ عذابدن
 (ان طردتهم) اکر براف قيلسم آلا رني (افلاتك درون) بوسوزنکر ننگ خطا ايکنلوکن
 حساب قيلب ني اوچون نصيحتنی قبول قيلميسز (ف) (ولا اقول لكم) وايتيم من سرکا
 (عندي خزائن الله) منم يانمک الله تعالی ننگ خزينه لری بار دور ديب (ولا اعلم الغيب)
 ودخ ايتيم مين کورنکا کور و نما کاننی بلام ديب (ولا اقول اني ملك) وايتيم مين تحقيق
 مين فرشته مند ديب (ولا اقول للذين تردى اعينكم) ودخ ايتيم مين شونداين آدملر کا کم
 حورلاب قرار آلا رغه سر ننگ کوزلار ونکر یعنی سر کاحور کور ونب مومئملرني حور ديگانلار کا
 (لن يؤتيتهم الله خيرا) البته بير من آلا رغه الله تعالی هيچ بر نعمتنی یعنی الله تعالی مومئملرکا
 نعمتنی و ايند کولکنی آخرنده ايکی اولوش قيلب برور (الله اعلم) الله تعالی بار (بما
 في انفسهم) آلا رننگ کونکلار و نده بولغان راستلق لرنی واخلاص لرنی (اني اذا اکر
 من بلارني طيه حيق بولسم تحقيق مين اول وقتده (لن الظالمين) بوزوق اشليلردن
 بولور من * (قالوا يانوح) ايتدی لار آلا راي نوح (قد جادلنا) تحقيق بز ننگ بلان
 قاروشب پتقر وش دونک (فكثرت جدالنا) بس کوب قيلدنک پتقر وشني (فاتنا) بس
 کيتر بزکا (بما تعدنا) بز کا وعده قيلغان عذابنکني (ان كنت من الصادقين) اکر
 راست سو يلا وچيلردن بولسنک (قال انما يايتيکم به الله) ايتدی حضرت نوح بودور کم کيتر ور
 سر کا اول عذابنی الله تعالی (ان شاء) اکر تلاسه (وما انتم) وايماس سر سز (بمعجزين)
 الله تعالی ني عذاب قيلودن عاجز قيلوچي لردن یعنی الله تعالی ني عذاب قيلودن طيه ايمس سر
 (ولا ينفعکم نصي) وفايده قيلمس سر کا منم نصيحت قلم اعلم (ان اردت) اکر تلاسم مين
 (ان انصبر لکم) سز کا نصيحت بر ما (ان كان الله) اکر بولسه الله تعالی (يريد ان
 يغويکم) تلا کوچي بولسه سر ني آزدور مقني یعنی الله تعالی آز غونلو قنکرني تلاسه من سر کا
 نصيحت قيلسم نصيحتم فايده قيلماس (هور بکم) اول الله تعالی سر ننگ ر بونکر دور تلا کانن
 قيلار (وايه تر جعون) اول الله اور زارينه قايطار ولمش بولور سر (ف) (ام يقولون افترأه) ای
 محمد ايا بتور لرمي محمد اولر ليکنن بالغاندان چغاردی قر آنی ديب (قل) ايتکل سين آلا رغه
 یعنی کافرلار کا ان افتر يته) اکر مين بالغاندان چغاران بولسم (فعلی اجرامی) منم اورار دمه دور
 منم کنهام (وانابري) من بز کوچيسن (مما تجرمون) سر ننگ کناه اشلاما کوکر دن
 (واوحى) وحی قيلندی (الي نوح) حضرت نوح ننگ جانبينه (انه لن يؤمن من قومك)

پيغمبر ومن عليه السلامك
قومي ننگك جوابي حضرت
نوحننگك قومينه بيرولگان
جوابدور بيرصراولریدن
باشقهس آني حضرت نوح
ننگك قوم ايتمکن ایدی
مکرکه کافرلی ایتکن
ایدی یعنی ایتدیلازکم
قرآن اللهنک سوزی
ایمسدور اشبو دعوالری
ننگك جوابي (اميقولون)
آیتیده کیلیدی یاکه
(اميقولون بلکه ایتورلر
سنگا کفرلار نوح اوزینه
وهی کیلماکن اوزیدن
چغاردی دیب بولای بولسه
باشقه بوامیدور (م)
* شاهولی رحمةالله ایتدی
اشبو آیت آرتدور ولدی
نوح علیه السلام ننگك
قصهس ننگك آرسننگ تنبیه
بولسن اوچون مکه مشر
کلاری ننگك حال حضرت
نوح قومی ننگك حاله
موافقدور حضرت نوح
کتاب کیتورمش ایدی
آننگك قوم مکه کافرلی
کوک بالغان یصاوپچیسن
دیورکا *

تحقیق ایمان کیتورمه سلرسننگك قومنکن (الامن قدامن)
یعنی اول ایمان کیتوکانلر دور (فلاتبتئس) بس قایغورمه (بماکانوا یفعلون)
شوند این اشلارینه اشدیلار آنی یعنی آلارننگک بالغانجی دیملرینه وارانتچمکرکه یه قایغورمه
آلارغه عذاب ایننگك وقتی کیلکاندور (وَأَصْنَعُ الْفُلْكَ) وبصه غل کوبیمه فی (بَاعَيْنَا) برننگك
قاراماغومر بلان (وَوَحِينَا) وبصه مغینه برننگك وحی قیلماغومر بلان (وَلَا تَخَاطَبُنِي) منکادعا
قیلمه یعنی عذاب ننگك کیتمکی اوچون (فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا) شول آدملر ننگك حقدنه بوزوق
اش قیلدیلاز آلار (انهم) تحقیق آلار (مغرفون) صوده غرق بولاچقنر دور (وَيَضَعُ
الْفُلْكَ) ویصدی حضرت نوح کوبیمه فی (وَكَلَّمَا رَبَّ عَلِيْهِمْ) وهر چان اوتدی ویولقدی
اول کوبیمه اوزارینه الوغلاری یعنی کوبیمه فی یصارغه کر شکچ (من قومه) حضرت
نوح ننگك قومندن (سَخِرُوا) مسخره قیلرلار ایدی (منه) اول حضرت نوحدن یعنی
اول پیغمبر لک دعوی قلدننگ ایتدی کوبیمه فی یصاوی بولدننگک دیب (قَالَ) ایتدی حضرت
نوح (ان تسخر وامننا) بو وقتده سر مسخره قیلسانکر منی (فاننا) بس تحقیق برن (تسخر
منکم) سرذن مسخره قیلر مز بز دخی سرکا عذاب کیلکن وقتده (کما تسخرون) *
نیتک سن مسخره قیلر سن * (فسوق تعلمون) بس یقنده بیلر سن (من بآئیه عذاب یجزیه)
رسوایلیق عذاب کیمکه کیلر (ویجمل علیه عذاب مقيم) وکیمکه توشر آخر تده منکو ابولغان
عذاب (فی) (حتی اذا جاء امرنا) اشبو کوبیمه یصاوده بولدی شول وقتده چاقلی کیلیدی
برننگك امر ومن (وفاز التثور) وقاینادی اوچانی یعنی اول اوچاقدن صوقایناب طاشدی
اول تنور حواری الله ننگك ایکمک پشور و اوچون طاشدن قلغان اوچانی ایدی دیب ایتولدی
اما جمالیده الله تعالی ننگك آچوغی ننگك تنوری دیکن (قلنا) ایتدوگ برن نوحغه (أهل)
یولکه (فیها) اول کوبیمه کا من کلز وچین اثنین) فایده بولر دای حیوان ننگك هر تورلیسندن
ایکی بروسی ایردن وبروسی بیکچدن (وأهلک) دخی اوزونکا خاص بولغان اهلکنکی
یولکا (الامن سبق علیه القول) مکر شول آدمنی یولکاه کوبیمه کا کچدی آننگك اوزارینه
غرق بولمق بلان حکم یعنی اوغلی کنعان و خاتونی و اغله (ومن امن) ویولادخی ایمان
کیتورکن آدملر فی (وما امن معه) ایمان کیتورمندی اول نوح بلان (الأقلیل) مکر آز
آدملار ایمان کیتور دیلار (فی) (وقال اركبوا فيها) وایدی حضرت نوح بنوکر قایقغه
(بسم الله مجراها) الله تعالی ننگك اسمی ایلهدور قایق ننگك کیتمکی (ومر ساهوا) واول کوبیمه ننگك
طرمغی (ان ربی) تحقیق منم ربم (انفقر رحيم) کناهلر فی یارلقاغوچیدور ومهر بانلیدور

(وهي تجري بهم) اشبو كويبه بور وتدي آلا رني (في موج كالجبال) طاو ازار كوك طولقنلارده
 (ونادي نوح) وچاقورخي نوح (ابنه) اوزي ننگ اوغلى (وكان في معزل) واوغلى حضرت
 نوحدن آير وم ايدى (يا بني ارض) اى منم اوغلم كيل كويبه كا اطلان (معنا) منم
 بلان بركيعنى مسلمان بولب ديب (ولا تكن مع الكافرين) و بوله سين كافر لار بلان
 بر كا (قال) ايتنى اوغلى (ساوي) صغور من مين (الى جبل) بر طاوغه (يعصني من
 الماء) صافلاز منى اول طاوغه غري بولودن (قال) ايتنى حضرت نوح (لأعاصم اليوم)
 يوقدور صاقلاز وچي بكونده (من أمر الله) الله تعالى ننگ عند ايتندن (الامن رحم) مكر
 رحمت قيلوچي قوتقار وز اول الله تعالى دور يا كه يوقدور بكونك الله ننگ عند ايتندن قوتقار وچي
 مكر الله رحمت قلعانلار ننگ اوزني يعنى موعمن بولغانلر ننگ اوزني قوتقار وراول كويبه دور
 (وحال بينهما الموج) اوغلى بلان آتاسي آراستنه طولقن پرده بولدي (فكان من المعزقين)
 بس بولدي اوغلى كئغان صوده غرق بولغانلر دن (وقيل يا أرض ابلغي) و ايتولدي اى
 ير يوتغل (ماءك) اوز نكنك صونكى (وياسماء اقلغي) اى كوك صاقله اور نكني يغموردن
 (وغيب الماء) صوكيسلدي (وقضى الأمر) طوفانك وغرق بولونك اشني حكم قيلندي
 (واستوت على الجودي) وقرار طابدي كويبه جودي طاوي اوزار يته (وقيل) ايتولدي
 (بعدا) هلاك بولسن (للقوم الظالمين) بوروق اشلى بولغان قوملر اوزار يته يعنى
 قرق كون بر بري آرتندن يغمور يادوي ويردن صوقايتندي آلتى ايدن صونك طاو لار ننگ
 باش كوملدي و كويبه شام بور طنده بولغان جودي آدلى طاو اوزار و ننگ توقطادي حرم ننگ
 اونچي كوني ايدى كويبه دن چغب شكر انه قلب اول كون وره توتدي لار رجب ننگ اونيين
 كويبه كا كر كنلر ايدى (ونادي نوح ريه) وزار يلق قيب قچقرخي نوح اوزي ننگ ر بسينه
 (فقال) بس ايتنى حضرت نوح (رب ان ابني) اى منم ريم تحقيق منم اوغلم (من اهلي)
 منم اهلم وعيال مندور (وان وعدك الحق) و تحقيق سننگ وعدنك طوغر يدور وحالانكه
 سين منكا وعده بر كن ايدنك اهلنك قوتولر ديب ني اوچون منم اوغلم قوتولمادي (وانت
 احكم الحاكمين) وسين حكم قيلغوچيلر ننگ زياده طوغري حكم قيلغوچيسين يعنى بر خاطر منم
 هلاك بولدي ايدى اوغلى تلاسنگ هلاك ايت وتلاسنك قوتولدور بيوره قلق سننگ دور
 (قال يانوح) ايتنى الله اى نوح (انه ليس من اهلك) تحقيق اوغلك سننگ اهلنك دن
 توكلدور (انه عمل غير صالح) تحقيق اوغلك ننگ اشلى ير امس اشدور ايد كوتوكلدور
 (فلا تستغنى) بس صرامه سين مندن (ماليس لك به علم) شوندا اين ترسدنكم يوقدور

بلان كوله لار ايدى اولم
 باشلري اوزره كيل
 طرغاندور ديب كافر لار
 بوسوزني اشتب بيك
 كولر لر ايدى *
 (اف) هر بر حيوانكم الله
 سيحانه آنتك نسلينك
 قالمغنى مقدر قلمش ايدى
 آلا رن بر اير كك و بر
 خاتون كويبه كا آلتى
 و حضرت نوح ننگ اوغلى
 كئغان آناسي غرق بولد
 يلار واوچ اوغلى اوزي
 بلان قوتولدي لار و بارچه
 آدملر آنتك نسلندور
 و تنور حضرت نوح ننگ
 اويتده ايدى طوفانك
 علامتى ياصلش ايدى
 شول وقتكم اشبو تنوردن
 صوقايناصه قايفغه بنو كورد
 تبولدي (جم)
 (اف) روايت ايتولدي
 سقيمه كا كر كان آدم بيش
 ايكي آدم ايدى يار ومي
 اير و يار وم خاتون ايدى
 و حضرت نوح ننگ موعمه
 بولغان خاتوني بلان اوغلى
 سام و حام و يافت و خاتونلري
 بلان سكر باروسى سكران
 كشي ايديلار و هر بر
 حيوانكم الله تعالى آنتك
 نسلندن قالماغنى تقدير
 قلعان ايدى بر اير و بر
 خاتون كويبه كا آلتى
 و نوح عليه السلام نسلندن
 اوغلى كئغان و آنتك
 آناسي واغله غرق بولد
 يلار واوچ اوغلى اوزي
 بلان بر كا قوتولدي و بارچه
 حضرت نوح ننگ اويتده

ايدى طوفان ننگ علامتى
 يصالماش ايدى شول وقتكم
 اوشبو تور دن يعنى
 اوچاق دن صوقاينا سه شول
 وقتده كويبه كا بنوكز
 ديب بيور ولى (جم)
 (۴) طوفان كوندده
 صوشول قدر قاينادى
 بوكسك يعنى بيوك بولغان
 طاوول ننگ باشنده
 اوزون بولغان آغاچلار
 دغى صوغه باتدى شول
 طريقه كم اوچار قوشلارغه
 هم قونه چقى ير قالمى
 وكويبه ده كى قوشلر
 وحيوانلر دن باشقه لرى
 هلاك بولدى (جم)
 (۳) ايتولدى نوح عليه
 السلام اوغلى ننگ كفر
 نندن خبرى يوق ايدى
 اكر بلسه ايدى ولاختا
 طبنى فى الذين ظلموا كلام
 شريفى بولماغى اوچون
 صراماس ايدى (م)
 (۱۱) اللهغه حضرت نوح
 توبه ايتدى ليكن ايتدى
 موندان صونك بو طريقه
 خطا قلم ديب زيراكه
 اشبونك كوك ايتكده
 بر دعوى بولر كم قولنك
 مونك كوك دعوى قلمهغه
 فى قدر اتى باردور بلكه الله
 تعالى انى رحمت قيلماغن
 صرامقدور ومنداى خطا
 لردن صافلاماغن صرا
 مقفور مندن بونك كوك
 خطاينه بولمسن ديب الله
 تعالى يانوح بركچق ديدى
 سننگ نسلنكده بركت

سنك اوچون انى بلك (انى اعطك) تحقيق مين نصيحت قلامن سنك كم (ان تكون من
 الجاهلين) بولمق لادن صافلانسن نادانلاردان يعنى آدم بر نرسدن صرا كم انى بلن
 ليكن صراغان كشى سى صراوچى ننگ صراماغينه راضى توكل ايكانلوكن بلب صراسه شول صراوچى
 كشى سى صراوچى ننگ اول نرسنى صراماغينه راضى توكل ايكانلوكن بلب صراسه شول صراوچى
 نادانلر دن بولر (قال رب) ايتدى حضرت نوح اى منم ريم (انى) تحقيق مين (اعوذ بك)
 صغونادور من سنكا (ان استلك) صراماغين سنندن (مايس لى به علم) شول نرسنيكم
 يوقدور منم اوچون اول نرسنى بلماكم (ولا تغرلى) اكر يارلقام سنك سين منى (وقر حنى)
 وقرغان سنك منى (اكن من الخاسرين) بولور من مين زبان اش قيلغوچيلر دن (ي)
 (قيل) ايتولدى حضرت نوحغه (يانوح اهبط) اى نوح توشكل يعنى بركا (بسلام منا)
 سلامتلك بلان بر دن (وبركات عليك) وسنك جانبونكا بولغان بركت بلان (وعلى امم
 ممن معك) ودغى سننگ بلان برك بولغان جماعتلر اوزارينه اينكن بركا تكايقين بولغانلرى
 حالده الار حضرت نوح بلان برك بولغان مومنلر دور بارچهسى بركا توشنلر (وامم
 سننتهم) وآلار دن برچه املر بولر كم يعنى آلار ننگ نسلندن بر آز جماعتلر بولور كم
 فايد لاندور ورمن آلارنى دنيا ده يعنى كفر بولغانلرى حالده (ثم يمسه) موندن صونك
 توتار آلارنى (منا) بر ننگ جانم بر دن (عذاب اليم) ارانجهتكوچى عذاب الله تعالى
 طمچلاتد يكم انسان ننگ جملهسى اوزارينه بتولاي هلاك كيا مس دور مكر قيامت كونندن
 لك قيسى قوم هلاك بولور آلار هود وصالحو لوط وشعيب عليهم السلام ننگ قوملر يدور
 ديديلار (تلك) اوشبو قصه (من انباء الغيب) حضرت نوحنك غيب خبرلار ناندور
 (نوحيا اليك) وحى قيلور من اول قصه لرى سننگ جانبونكا (ماكنت) بولم ننگ سين
 (تعلمها انت) سن انى بلوچى (ولا قومك) ودغى سننگ قومنكده بلمدى (من قبل
 هذا) موندن اول يعنى وحى قيلودن اول (فاصبر) بس صبر ايله يعنى خلقنك ننگ رنجتكيينه
 نيتك حضرت نوح صبر ايتدى (ان العاقبة) اخيرى حال يعنى دنيا ده قوت طاپايق
 وآخرنده ثواب (للمتقين) كنهان صافلانغوچيلر اوچوندور (والى عاد اخاهم هودا)
 وباردوك عاد قومينه قرداش حضرت هودنى (قال) ايتدى حضرت هود (يا قوم) اى
 منم قوم (اعبدوا الله) عبادت قيلنك الله تعالى غه (مالكم) يوقدور سن ننگ اوچون (من
 الهغيره) هچ بر عبادت قيلنمش الله دن باشته (ان انتم) ايمس سز سز (الامقرون)
 مكر يالغان ايتكوچى سز پتلىرى شريك قيلوده (يا قوم) ان منم قوم (لا استلكم عليه

اجرا) صرامام مین سز دن اوشبو حکملر فی بتوشد ورمک اوزرینه اجر (ان اجری) ایس دور
 منم اجر و م (الاعلیٰ الذی فطرنی) مکر منی براتقان الله تعالی اوزرینه دور یعنی الله تعالی
 اوزی منکا جر بر کوچیدور (افلاتعقلون) ایاعقلنکر فی قویما سیمسز حق بلان باطلنی
 آیرورغه (ویاقوم) ای منم قوم (استغفروا ربکم) یارلقانق استه نکرز رینکر دن
 (ثم توبوا الیه) موندین صونک قایتونکرز رینکر جانیمته یعنی باشقه عه عبادت قیلغاننکرز دین
 توبه قیلنکر (یرسل السماء علیکم) تاکم بیارور کوکدن سز ننگ اوزر و نکرز کا یعنی
 ایکنلار و نکرز اوزرینه (مدارارا) توتش بولغان یغورنی حاجت قدرلی (ویردکم)
 و آرتدور سز ننگ اوچون (قوة) کوچنی (الی قوتکم) سز ننگ کوچونکرز اوزرینه
 یعنی بالالر بر وب هر طور و ده کوچنکرز آرتور (ولاتتولوا) یوز قایتارمانکرز ایمان کیتور دن
 (مجرمین) کناه قیلغوچیلر دن بولب (قالوا یا هود) ایتدیلار ای هود (ما جئنا ببینه)
 کیتور مدنک سین بز کابر دلیل یعنی پیغمبر بولغانلقنکی چوک بلیک بز بوسوزنی کامل
 قارشولقلر یدان ایتدیلار و کورستکن معجزه لر فی اعتبار قیلماغانلری اوچون (وما نحن)
 و نولکلر بز (بتارکی الھتنا) اوزر منننگ معبودلر و من فی قویغوچی یعنی آلا رغه عبادت
 قیلونی قویما من دیدیلار (عن قولک) سننگ سوزننگ بلان (وما نحن لک) ایس من
 بز سنکا (بمؤمنین) ایمان کیتور کوچیلر دن (ان نقول) سننگ حقیقده بوسوزدن
 باشقه بر سوز دیمس بز (الاعتزاک) مکر بتوشدوردی سنکا (بعض الھتنا) بز ننگ عبادت
 قیلغان نرسلر و منننگ بعضی (بسوء) بر ضرر فی یعنی بز ننگ عبادت قیله تورغان
 نرسله لار و منننگ قایسی سی سین آنی سوکملوکنک سببندن سنکا دیوانه لقی بتوشب یوق
 و اوین سوزلر فی سویلیسن دیب (قال) ایتدی حضرت هود (انی) تحقیق مین (اشھد
 کواه قیلور من (الله) الله تعالی فی (واشھدوا) سز دخی کواه بولنک کم (انی بری
 تحقیق مین بز کوچیمین یعنی سز ننگ الله دن باشقه بولغان معبودنکرز دن بز کوچیمین (ما
 تشرکون) سز شریک قیلغان نرسلر دن (من دونه) الله دن باشقه اول شریک قیلغان
 نرسلر و نکرز (فکیدون) بس بوزوق فکر قیلونکرز منم حقیقه (جیعاً) بارچه نکرز (ثم
 لاتنظرون) موندین صونک مهلت بر منکرز منکا یعنی سز و پتلر و نکرز بارچه نکرز منکا هلاک
 بولماغم عه قصد قیلنک لار بوسوز حضرت هود دن بر معجزه ایدی آننگ اوچون یالغز بر جان
 بوقدر جبر قیلغوچیلر عه بوروشقه ایتکی کامل توکل قیلما عتیدن بولدی (انی) تحقیق مین
 (توکلت) طابشردوم اشمنی (علی الله) الله تعالی اوزرینه (ربی وربکم) اول الله منم

* ایتولدیکم الله تعالی
 آلار دن یغورنی طیدی
 و خاتونلار ون عقیم یعنی
 بالاتوغرمس تورغان قیلدی
 آلا رایکن ایکوچیلر بولما
 قلدن یغورغه و دشما
 نلرغه قارشو توروق اوچون
 بالارغه محتاج بولمقلری
 اوچون هود علیه السلام
 آلا رغه بو آیت کریمه بیان
 قیلغاچه نصیحت قیلدی

ربم و سرنک رب نکر دور (مامن دابة) بوقدور هيج بر جیواندن (الا هوخذ) مکر اول الله
توتوقچیدور (بناصيتها) آننک مانکلای ساچنی یعنی آننک ایاسیدور (ان ربی)
تحقیق منہ ربم (علی صراط مستقیم) توغری بولغان یول اوزرینہ دور یعنی هر آدم
توغری بولغہ کیتب الله ننگ بیورغانن توتسه اول آدمنی رحمتینہ اولاشدور (فان تولوا)
بس اکر یوز قایتار سانکز (فقد ابلغتکم) تحقیق یتوشدور دوم مین سرکا (ما ارسلت به)
شول حکملرنی کم بیمار ولش بولدوم مین اول حکملر بلان (الیکم) سرننک جانینکر غہ
(ویستخلف ربی قوما) تورغوچی قیلور منہ ربم بر قومی (غیرکم) سرکا باشقہ دور اول
قوم یعنی سرنی هلاک ایلاب بر ونکر کاسرنن باشقہ قومی کیتور (ولا تضرونہ شیئا)
وکوچونکر یتمس هيج بر ضرر یتوشدور مکا الله تعالی غہ (ان ربی) تحقیق منہ ربم (علی
کل شیء حفیظ) هر بر اشنی صافلا غوچیدور یعنی ای کافر لارسن الله تعالی ننگ پیغمبرینہ
هيج بر ضرر یتوشدور مکا کوچونکر یتمس الله تعالی پیغمبرون صافلار (ولما جاء) شول
وقتکم قیلدی (امرنا) بر ننگ عذاب بلان حکمن (نچینا هودا) قوتولدور دو قن ہودنی
(والذین) وشوند این آدملرنی (امنوا معہ) ایمان کیتردیلار آلا اول حضرت هود
بلان (برحمة منا) بر ننگ جانیندن بولغان رحمت بلان (ونچیناهم) قوتولدور دو قن
آلارنی (من عذاب غلیظ) قتی بولغان عذابدن قتی بولغان عذاب دنیاہ کیلور
اول براسی جیل ایدیکم بورونلار وندن کروب کافر لارننگ دبر لار وندن چغب پارہ پارہ
قیلدی یا کہ آخرت ننگ عذابندن بولر (وتلک عاد) واوشو ذکر ایتولکن عاد قومی ننگ
باشینہ کیلکن دور یعنی اول اثر لار کم احتفادہ کورور سز عاد قبیله سی ننگ باشینہ کیلکن
اثر لار دور (حمدوا) طاندیلار آلا (بایات ربهم) اورلری ننگ ربیلری ننگ آیتلر ونی
(وعصوا رسله) وعاصی بولدیلار پیغمبراری بولغان حضرت هودکا (واتبعوا) وایاردیلار
(امر کل جبار عنید) هر باش طار توچی وقارش بولغان لارننگ بیور ماغینہ یعنی اورلرون
حق بولغہ اوند کوچیلارننگ سوزون قبول قیلما یچہ کفر لکا اوند اوچیلر ننگ سوزون
قبول قیلدی لار (واتبعوا) وموندن صونک کیتور ولدی آلا رغه (فی هذه الدنیا لعنة) اوشو
دنیاہ لعنتنی (ویوم القیامة) وقیامت کونیدہ دخی لعنت ایارتولدی یعنی دنیاہ عقیم
جیلی ایله عذاب قیلندیلار و آخرتدہ دخی عذاب الیم کور اچکلر دور (الا) بلکل (ان
عادا) تحقیق عاد قومی (کفروا) کافر بولدیلار (ربهم) ربیلرینہ (الا) بلکل (بعدا)
الله ننگ رحمتیدان بر افاق بار دور (لعاد) عاد قومی اوچون (قوم هود) هودننگ قومیدور اول

(احقاف اولده بیک معور
بر دور وعاد قومی ننگ
شوری بواب بو حالده
بوش وقور و بولغان بر دور
خرابلقده دور و حضرت
هودننگ قبری شونده
مسيله اسملی چوقرده دور
(مجره)

عادىنى ايرمه بولغان عاد قىيلهسى توكلدور قىامت كونيلا قاتى بولغان طاوش بلان ايتورلار كم
 الابد احب (والى نمود) نمود قىيلهسى ننگ جانىينه يباردوك (آخاهم صالح) اورلرى ننگ
 نسيده قرداشلرى بولغان صالحنى (قال) ايتدى حضرت صالح (يا قوم) اى منم قوم
 (اعبدوا الله) عبادت قىلنك اللهغه (مالكوم من الغيره) يوقدور سرننگ اوچون هيچ بر
 عبادت قىلنهنچ نرسه الارذن باشقه (هو) اول الله تعالى (انشاكم) ير ايتدى سرنى
 (من الارض) بىردن (واستعمركم فيها) سرنكا اول توفراقن طرفقه و عمارت قلهغه كوچ
 وقوت بىردى (فاستغفروا) بس يارلقانمق استه كز الله دن (ثم توبوا اليه) موندن
 صونك قاي تنك الله تعالى جانىينه يعنى الله دن باشقهغه عبادت قىلمقدن توبه قىلونكر (ان
 ربى) تحقىق منم رىم (قريب مجيب) موعنلر كارمى بلان يقندور و دعالرون قبول
 قىلغوجى دور (قالوا يا صالح) ايتدى يبار قوم اى صالح (قد كنت) تحقىق بولدونك
 سىن (فينا) بىرننگ آرامرده (مرجوا) الوغ بولماغنىك اميد ايدولمش (قيل هذا)
 موندن لك يعنى نبيلك دعواسن قلودن لك يعنى بىرسنى عاقل بولور و دىنن بلان دىن
 توتقوى و دىنمده محكم بولور والوعمن بولرسنك دىب اميد قىلر ايدوك (اتنها) ابا
 طيار سنىكى بىرنى يعنى نى اوچون طيار سنىكى بىرنى (ان نعبد) عبادت قلمقدن (ما يعبد
 ابائونا) اطالرومن عبادت قىلغان معبودلر و مريكا عبادت قلمقدن (واننا) تحقىق بىرلار
 (لقى شك) قوتلى بولغان شىكده من (ما تدعوننا اليه مريب) شول نرسدنكم
 اوندارسنك بىرنى آننگ جانىينه و تهمتكه صالحچوى بر كمانده من يعنى سندن اميد طوتمش
 ايدوك سىن بىرننگ آتالرومن ننگ دىنن اشكارا ايلاب رواج بىره سن ايتدى اى
 سن يوق و باطل قلمق تلىسن ديد يبار (قال يقوم) ايتدى حضرت صالح اى منم قوم
 (ارايتم ان كنت) منكا ايتكل كم اكر بولاسم مين (على بيته من ربي) بر دليل اوزارينه
 اوزوم ننگ رىمدن يعنى الله تعالى منكار و شن دليل و پيغمبر لك بىركن بولسه (واتانى منه
 رحمة) و بىركن بولسه اوز جانىندين رحمت (فمن ينصر فى من الله) كم باردن بىرور منكا
 الله ننگ عذابندن و كم قوتقار و ميني (ان عصيته) اكر اللهغه عاص بولاسم سرنى حق دىنكه
 اوند امانچيه و بىرور و لغان حكلمر نى يتوشد و رمايچه (فما تريدوننى) بس آرتدور من سرن
 منكا (غير تحسیر) زبان اشلىلكدن باشقهنى (ويا قوم هذه) اى منم قومم شبو (نقه
 الله لكم) آتاتوه دور بىردى سرننگ اوچون (آية) بر علامت قىلب منم پيغمبر لكومكا
 (فدروها) اى اوز حالينه قوينك لار (تاة كل فى ارض الله) اوتلاسون اول توبه الله

تعالی ننگ برنده (ولاتسو هاسوء) بتوشدر مکن آکاهج بر ضرر (فیأخذکم) اکر
 ضرر بتوشدور ساکر طوتر سزنی (عذاب قریب) یقین بولغان عذاب (فی) (فغقر وها
 بس توهی آساقلاتب اولدور دیلار حضرت صالح ننگ بوسوزیدن صونک (فقال) بس
 ایتدی حضرت صالح (تمتعوا) فایده لانونکن سز (فی دارکم) اوزوکر ننگ یورتونکر ده
 اسان بولاب (ثلاثة ایام) اوچ کون (ذلك) اشبو وعده (وعده) بر وعده دور (غیر
 مکدوب) بالغان بولنده حق توکل دور * (فلما جاء امرنا) بس شول وقتده کم کیلیدی
 بر ننگ بیور و غومر عذاب بلان (نجیناهم صالحا) قوتولدوردوق بر حضرت صالحنی (والذین
 امنوا معه) و آننگ بلان برکا ایمان کیتورکان آدلرنی (برحمة منا) رحمت بلان بر ننگ
 قاشمزدن (ومن خزی یومئذ) و خزی قوتولدوردوق اول کون ننگ راسوالغندن (ان ربک)
 تحقیق سننگ ربک (هو القوی العزیز) عذابیک قوتلیدور و دشمنلرینه غالدور (واخذ
 الذین ظلموا) و توتدی اول آدلرنی کم کفر لک بلان اولرلرینه ظلم قیلدیلار (الصیحة) چبرائیل
 علیه السلام ننگ قس طاوشی (فاصبحوا) بس طانکغه کریلار (فی دیارهم) اولرلری ننگ
 یورطلارنده اولب (جائین) اولرلری ننگ یورلری اوزرینه تسکری توشدیلار (کان
 لم یغفوا فیها) کویا ایتوستنک هچ یوق ایدیلار اولرلری ننگ یورطنده یعنی تورمدیلار
 یورطلر یده دیب (الا) بلکل (ان ثمود) تحقیق ثمود قومی (کفر وا) کافر بولدیلار
 (ربهم) اولرلری ننگ ربلرینه (الابعدا لثود) بلکل کم الله ننگ رحمتندن براقلق بولسن
 ثمود قومینه * یعنی توهی اولترکانلری اوچون آلا اوزرینه عذاب اوشبو طریقه بولدیکم
 کیچده یوقلاغانده حضرت چبرائیل کیلب بر یوان طاوش قیلغانده بورا کگری پاره پاره
 بولب هلاک بولدیلار * (ولقد جاءت رسلنا) و تحقیق کیلیدی بر ننگ فرشته دن بولغان
 رسوللر و من (ابراهیم) حضرت ابراهیمغه (بالبشری) سونیدور مکنک بلان (قالوا
 سلما) ایتدیلار آلا سلام (قال) ایتدی حضرت ابراهیم آلا رغه (سلام) سلام سز کادیب
 یعنی فرشته لار حضرت ابراهیمغه سلام علیک دیب سلام بر کانلر یده ابراهیم علیه السلام
 دخی علیکم السلام دیدی (فما لبثت) بس توقتامایتجه حضرت ابراهیم (ان جاء بعجل حنیذ)
 کیتردی آلا رغه کباب قیلنمش بر او ایتن * یعنی اوشبور رسوللر بر چه فرشته لر ایدی
 حضرت لوط ننگ قومن هلاک قیلیمغه بیور ولمش لر ایدی اول حضرت ابراهیم یانینه کیلدیلار
 و سو یوندر دیلار کم اوشبو سننگ قارتلق کونکده خاتونک ساره دن سنکابر اوغل برسه کیرک الله
 تعالی دیب و ساره ننگ اوغلی یوق ایدی ابراهیم علیه السلام آلا ننگ فرشته ایکنلکن اول

(اف) حضرت صالح ننگ
 قومی آندن معجزه
 صرادیلار الله تعالی آننگ
 دعاسی بلان طاشدن بر
 آنا توه چغاردی شول وقت
 اول توه بر بالا کیتردی تو
 غدی ساعتک اولایب آنا
 سیننه بر ابر بولدی حضرت
 صالح بیور دیکم اشو توهی
 اولوغلانکن دنیاده سرکا
 عذاب کیلمس اول توه
 صواچمکابارسه باوتلامغه
 بارسه هر بر جانوار آندن
 قاچا ایدی اول توه اوز
 باشینه باروب ارتلار
 ایدی اوتلامغه و صو
 اچمه کابارسه هچ آدم آنی
 قوالامس ایدی (جم)
 * روایت قیلندی چهل
 شنبه کون یوزلری صارغا
 یدی وکیچ آطنه کون
 قزاردی وجمعه کون قاره
 بولب جمعه کون ننگ
 ایرتسی عذاب ایندور
 لدی بو عقر قصه سی ننگ
 تفیصلی انشاء الله قمر
 سور سیده کیلور *

بلىمب آلازغە اشارغە كىتەردى وآلاز آشاما يىنچە ايتىدىلار بىز فرشتەلارمىز لوطنىڭ قومنى
 ھلاڭ قىلەنمەنە بىيور وىلغانمىز دىب * (قىلار اى ايدىيۇم) بس قانچى كوردى حضرت ابراهيم
 آلازنىڭ قوللىرى (لا تَصَلَّ إِلَيْهِ) يتوشمىز اول بىز او ايتىنە (نكزھم) ضرر قىلماقلارون
 حساب قىلدى آنىڭ اوچون اول وقتىن عادت ايدى مسافر يورط اياسى نىڭ طعامىنە آشامق
 اوچون قول سوزنمەسە بىر ضرر اوچون كىلكنى بولە ايدى (واوجس منھم خىفە) كونىلكنە
 كىتەردى آلازىن بىر قورقونى (قالوا) ايتىدىلار فرشتەلەر اى ابراهيم (لا تَحْزَنْ) قورقۇنمە كم
 (انا ارسلنا) تحقىق بىز بىيار ولدوك (الى قوم لوط) لوط قومى طرفىنە آلازنى عذاب
 قىلىق اوچون (وامراتھ قائمە) و حضرت ابراهيم نىڭ خاتونى آياق اوستىنە ترغان ايدى
 (فَصَحَّكَتْ) بس كولىدى يعنى خوشلاندى كولىكى لوط قومى نىڭ ھلاك بولمىق سەبىندىن
 (فبشرناھا) بس سونچ بىر دوك بىز ابراهيمغە (باسحق) حضرت اسحق طومغى بلان
 (ومن وراء اسحق يعقوب) حضرت اسحقنى صونىڭ حضرت يعقوب نىڭ طومغى بلان
 حضرت يعقوب حضرت اسحق اوغلىدور اشبو قورقۇنما كىتەككىن حضرت سارە سويونىب
 كولىدى بس اللە تعالى آلازغە اشبو سەي و نىملىرى اوزار بىنە آلازغە بالالار احسان قىلىق سىيونچى
 بلان بىنە دىسى سىيوندردى (قَالَتْ) ايتىدى حضرت ابراهيم خاتونى (يا بولمىتى) واى
 عىبىمىز اوزار ومە (اَلدَّوَانَا عَجُوزٌ) ايا طوغرور مىنى مەن قارچىمىز طوقسان طوغر
 ياشىندە مەن (وَهَذَا بَعْلٌ شَيْخٌ) واشبو مىنى اير ومىدور بىك قارط بولغاندور حضرت
 ابراهيم بوز بىكرى بىشندە ايدى (ان هذا) تحقىق بىزىن بوقار تلىق دە بالابولمى (لَشَىءٌ
 عَجِيبٌ) بىر حوش بولغان عىبى بولغان اشدور (قَالُوا) ايتىدىلار فرشتەلەر (اَتَعْجِبِينَ)
 ايا عىبىلانا سىنى (من امر الله) اللە تعالى نىڭ قىد رتەندىن يعنى اللە تعالى نىڭ فىلى واحسانى
 بلان ايكى قارتەن بالا كىتەرمەك قىد راتىنە (رحمت الله) اللە تعالى نىڭ رحمتى (وبوركاته
 واللہ نىڭ بىركاتى) بىز نىڭ اوزار و كىز كادور (اهل البيت) اى حضرت ابراهيم نىڭ
 يورط ھلى (انه حميد مجيد) تحقىق اول اللە تعالى بندە سىنە انعامى بلان ھمد ايتولمىش دور
 والوعدور (فلما ذهب) بس شول وقتدە كم كىتەدى (عن ابراهيم الروع) حضرت
 ابراهيمدىن قورقۇ (وجاهتہ البشرى) وكىلدى ابراهيم غە سىونچ (يجادلنا) نزاع قىلماغە
 باشلادى بىز نىڭ فرشتەلەر ومىز بلان (فى قوم لوط) لوط قومى نىڭ ھقندە (ان ابراهيم)
 تحقىق حضرت ابراهيم (كليم) بىك يوموشاق كونىكلى واوچ آلمىك صىر قىلغۇچى بولمىك ئىدىن
 نزاع قىلەنمەنە باشلادى (اوام) آنىڭ اوچون حضرت ابراهيم آدملىر اوچون آھ و حىرە قىلىب

* فرشته لوز بوسوزلرني
 ايتدیلار حضرت لوط
 قومی نذک باصه قانرون
 کوروب قیقاسن بیگلار
 اچدن آلازلان نزاع
 قیلماغه باشلادی سوزینه
 قولاق قویما یئچه قویبه دن
 توشدی یلار حضرت لوطنه
 بواشدن بیگ تترامک
 دوشدی فرشته لوز ایدیلار
 سنکضر رکیتوره الماسلر
 بزنی قوی دیب حضرت
 جبرائیل قنادی بلان کوز
 لرون اوروب بارچه لری
 صورق بولدیلار چغب ایتنه
 باشلادیلار صافلاننکر لوط
 نذک یورطیده مسافر لاری
 سحر چیلر دور دیب وهم
 مکده مکده طانک وقتنده
 فتح بولندی بوسوزده
 آکاهم اشارت بولوب
 پیغمبر علیه السلامنی
 سوبندورمک اوچون
 بولمق احتمال دور *
 * آنذک اوچون شول
 روشچه عذابنه توشدی یلار
 یعنی جبرائیل علیه السلام
 قنادی بلان اول شهرنی
 شول قدر کوتردی شهر نذک
 اچیلری نذک طاوشاری
 کونک اهلینه ایشدولدی
 وحضرت لوط نذک ختونی
 کیمیکده بوعد ایشی کوروب
 واقوه دایب آرتینه باقما
 غمیدن بر طاش کیلدی آنی
 هلاک قیلدی اول طاشار
 اول قوملرنی قایلن طابسه لار
 شول اورونک هلاک قیلور لار
 یلدی حتی آلازلان بروسنی

تحقیق یتوشر آکا (ما اصابعهم) اول قوم کایته ووشکان هلاکک (ان موعدهم) حقیقتن آلازلانک وعدن
 ببولش وقتن هلاک بولمقلرینه (الصبح) طانک دور (الصبح یقریب) حضرت لوط هلاکلرن
 یقین بولسه ایدی دیکانیدن حضرت جبرائیل طانک یقین توکلن ایتنه یقیندور دیدی * فلما
 جاء امرن (یس شول وقتکم کیلدی بز نذک آلازغه عذاب کیمله کایور وعمن) جعلنا قیلدوق
 بز (عالیهاسافلیها) یوغاروسن توبان (وامطرنا علیها) ویادور دوق شول لوط قوم نذک شهرنی
 اورزینه (حجارة من سخیل منضود) طاشارنی بالقدین پیشورولب یا صالمش طاشارنی بر
 بروسن نذک آرتندان کیلمش یعنی بغور کونک یاومش دور (مسمومه) علامت لانهش ایدی (عند
 ربک) سننک رب نذک قاشتنک (وماهی) وایمسدور شول طاشار (من الظالمین بیعید) بوزق
 اشلیردن براف * (والمدین) حضرت ابراهیم اوغلنی مدین قوملرینه یباردوک (اخاهم شعیبا)
 اورلنی نذک قدداشارنی شعیبنی (قال یاقوم اعبدوالله) ایتدی حضرت شعیب ای منم قوم عبادت
 قیلنک الله تعالی غه (مالکم من اله غیره) یوقدور سرننک اوچون هیچ بر عبادت قیلنمش نرسه
 الله تعالی دن باشقه (ولانتقنصوا المکیال و المیزان) وکیم قیلما نکر اوچا و نکرنی وتران و نکرنی
 (ان اراکم) تحقیق مین کورادور من سزنی (بخیر) رادتلکده یعنی دولتده ونعمتده
 اوچا اولر ده کیم قیلماغه محتاج ایهس سزنی (وانی انا) تحقیق مین قورقادور من (علیکم)
 سرننک اوز و نکرکا (عذاب یوم محیط) قابلاغوچی یعنی هلاک قیلغوچی بولغان کون نذک
 عذابندن (ویاقوم) ای منم قوم (اوفوا المکیال و المیزان بالقسط) تمام قیلنکر اوچا و نکرنی
 وتران و نکرنی عدلک و انصاف بلان (ولانتخسوا الناس) وکیمچولک کیمتر منکر آدم لار کا
 (اشیاءهم) آلازلانک حق بولغان نرسلر ونی یعنی کیم قیلدی بلان (ولانتقوا فی الارض)
 بز یورننک آدم لرننک حقلرون کیمتمک بلان (مفسدین) بوزوق قیلما نکر ایتولدیکم
 ضور اوچا و بلان آلب کچک اوچا و بلان برور لاری ایدی و امانت قویواش کمش و آلتون
 آچه لرننک چتلرون یونوب خیانت قیلور لاری ایدی (بیت الله) الله نذک حلال قیلغان فایداسی
 (خیر لکم) بیگ اید کور دور سرننک اوچون (ان کنتم مؤمنین) اکر ایمان کیتور کوی
 بولسه نکر (وما انا) ایهس من مین (علیکم) سرننک اوز و نکرکا (بحقیق) صافلاغوچی
 بوزوق اشلردن (قالوا یا شعیب) ایتدی یلار قوم ای شعیب (اصلواتک) ایاسننک نهلرونکی
 (تأمرک) بیورادور سنکاران نذک بز قویالق (مایعبد اباونا) آتالرون عبادت قیلغان
 نرسهنی یعنی یتلر و سزنی (اوان نفع لک اهلنا مانشاء) یا که قویماق سزنی اوز و نذک
 مالرده تلا کانه چه تصرف قیلماق سزنی یعنی اوچا اولر ده وتران و ده کیم قیلماق سزنی قویبهتی

یاردو کبر حضرت موسیٰ فی (بایاتنا) پیغمبر لکینہ علامت بولغان معجزہ لار بلان (وسلطان
مبین) و ظاہر بولغان دلیلار بلان یعنی طایف وید بیضالریلان (فرعون و ملائکہ)
فرعون اوزارینہ و آننک قومی اوزارینہ (فاتبعوا) بس ایاردیلار (امر فرعون) فرعون نیک
بیورغانیغہ (وما امر فرعون) و ایسدور فرعون نیک بیوروغی (برشید) طوغری
یول اوزارینہ بلکہ صریح آرغئلق ابدی (یقدم قومہ) آلدان بارور بیتالاب اول فرعون
اوزی نیک قومنی (یوم القیامۃ) قیامت کونیک (فاوردہم النار) کیتورور آلازی اوتقہ
(وینس الورد المورود) فی یمان دور اول یرکم آلاز اول یرکا کر کوچی اولار (واتبعوا)
ایارتلمش بولر آلاغہ یعنی ایتولمش بولدی آلاغہ (فی ہذہ لعنۃ) اشبو دنیاہ لعنت (ویوم
القیامۃ) و قیامت کونندہ دخی یعنی دنیا و آخرت ملعون بولدی یلار (بئس الرفد المر فود) ۹۹
فی بوزوق بولغان بر و امش نرسہ دور اول لعنت (ذک) اشبو ذکر قلغان ہلاک قلماعومر نیک
خبر لری (من انباء القری) شہر لار نیک خبر لری و نند دور (نقصہ علیک) حکایت قیلر من
شول خبر لاری سننک اوزار و نکای محمد (منہا فاقم) اول شہر لرنیک قایسی سی صالامی قالغان
ایکن کولک قالمش دور (وخصید) و قایسی سی تو بیدن اور ولغان کولک اثری قالمش دور
یعنی قایسی نیک اول شہر لردن اثری قالغان و قایسی بوش و خراب بولغان (وما نزلناہم) بر ظلم
قلمدی آلاغہ (ولکن ظلموا انفسہم) لیکن ظلم قیلدی یلار اوزاری نیک جانلر یتہ بوزوق اشلر قیلب
(فما اغنت) بس کیتارمد یلار (عنہم) آلاز دن (الہتہم التی یدعون من دون اللہ) شوندا این
عبادت قیلغان نرسلری آلاز نیک دعا قیلر لار آلاز اللہ دن باشتہ غہ یعنی اللہ نیک عذاب کینکاندہ
اللہ نیک عذابن کیتارمکہ فایدہ قیلدی آلاز نیک عبادت قیلغان معبود لری (من شء) هیچ
نرسہ دن (لما جاء امر ربک و ما زادہم) اول وقتن کم کیلدی آلاغہ سننک ربونک نیک بیورغانی
و آرتدور مدی آلاغہ آلاز نیک پتلی (غیر تیبیب) زیان و ہلاکدن باشتہ فی (و کذلک)
وشانداق یعنی اشبو شہر لرنیک قومن عذابتہ آلی کیکدر (وہی ظالیمة) و اول شہر خلقی شریک قیلب
رکناہ قیلب اوزلر یتہ ظلم قیلغو چیلر دور (ان اخذہ) تحقیق اول اللہ نیک آلمغی (الیم شد ید) ۱۰۰
ارانتک کوچیدور و قایتدور آندن قوتولمق ممکن توکلدور (ان فی ذلک) تحقیق اشبو ہلاک
بولغانلر غہ عذاب اینکیک (لایۃ) بر غربت باردور (امن خاف) شول آدم ارجونکم قور و قدی
(عذاب الآخرة) آخرت نیک عذابندن (ذلک) اشبو قیامت کونی (یوم مجموع) بر کوندور کم
چیوامش بولنور لار (لہ الناس) اول کونک بارچہ آدلر (و ذلک یوم مشہود) و اول کون
بارچہ کولک ویر اہلی حاضر بولر لار اول کوندہ (و ما نؤخرہ) و کپکدور ملن اول کوننی

اذا احد ربک
اذا احد القری

(الاجل معدود) مکر بر بیلکولی بولغان وقتته چه کیچکتر ورمز اول وقت الله قاشنده معلومدور (یوم) اول مشهور دكون بر کوندور (یاغت) کیلر (لانکلم نفس) سو بلاشمس هېچ بر جان ایاسی سویلمه کا کوچی یتیمس فابله وشفاعت اوچون (الاباذنه) مکر الله تعالی ننگ اذی بلان (فمنهم) اول محشر خلقیدن بعضسی (شقی) یاوز وید بختلیدور الله تعالی ننگ قورقماغی ننگ استمکی بلان اورنلری جهنمدور (وسعی) وبعضسی اینکو بختلیدور الله ننگ وعده سی بلان اورنلری جنتدور (فاما الذین شقوا) بس اما شول آدم لرم کرم یاوز وید بختلی بولدیلار (ففى النار) بس اودا چنده بولرلار (لهم فیها) آلاز اوچون اول اوتلا (زفیر) قتی قترمه قترمه بار دور (وشقیق) واقرون قترمه قترمه بار دور * یعنی اینک کوك اول قتی وینه آقر ونلق بلان قتر ورلار زفیر اینک ننگ قتی طاوش بلان قتر مفیدور کیسکتن شقیق صونکنده آقر ونلق بلان طاوش قلمغیدور جهنم خلقی هم عذاب قاتیلغندن شولای قتر ورلار * (خالدین فیها) منکوا بولرلر شول اودده (مادامت السموات والارض) کولکر ننگ ویر ننگ اورنده قلماغی مدتنده * بلکل بوسوزلر عرب عرفنده ایدی بولماقنی بلدورور جهنم دایم طمرلری بوسوزلر بلان بلدور ولدی بولمه سه آلاز ننگ جهنمه طمرلری کولکر ننگ ویر ننگ بار بولمغی بلان باغلاماغان آنک اوچون کولکر ننگ ویر ننگ دایم بولماسلغی نص قاطع بلان ثابتدور وکافر لار ننگ جهنمه طمرلری اصلا کیسلور * (الامشائر ربك) مکر اول وقتدن باشقه کم تار الله تعالی یعنی الله تعالی آلاز بری عذابدن ایکنجی عذابه دخی کورتر (ان ربك) تحقیق سنک ربک (فعال لباير بد) قیلر تلا کان نرسه سن انکفار شروچی بوقدور (ف) (واما الذین سعدوا) واما شول کشیلار کرم اینکو بختلی بولدیلار (ففى الجنة) بس جنتده بولرلار (خالدین فیها مادامت السموات والارض) منکوا بولوب اول جنتده کولکر ننگ ویر ننگ قالماغی مدتینه چه (الامشائر ربك) مکر اول وقتدن باشقه کم تلا دی سننک ربک یعنی الله تعالی جنت اهلن جنت نعمتلر وندن الله تعالی بی کورمک دولتینه کچورور بودولت اعلی بولغان دولتدور (عطاء غیر مجذوب) بر بر منکولکدور کرم جنت اهلیدن کیسلور (ف) (فلانک فی مریة) ای محمد بولمه سین شیکک (مایعبود لاء) بومشر لار ننگ عبادت قیلغان نرسه لری آرغنقلر بولمقلر بینه (مایعبدون) عبادت قیلمسلر آلاز (الاکمایعبد ابا وهم من قبل) مکر عبادت قیلورلار نیتک عبادت قیلغانلار ایدی آلاز ننگ آتالری مندن الکلار شولاردن کوروب عبادت قیلورلار (وانالهم وفهم) و تحقیق برلار تمام یتوشدور ورمز (نصیهم) آلاز ننگ عذابلریدن اولوشلرونی آطالرینه

(اف) اشبو آیتده ایکی معنا احتمالدور بری بودور کرم کافرلار اوده بولرلار اول قدر کرم کوك ویر دنیاده طرغوچی اید یلر مکر هر قدر ارتق تار سننک ربک وشول مقدارنی اوزی یلر وایکنجی معنا کافرلار اوطن طرورلارنی قدر اول جهاننک کوكی وبری طرور مکر الله تعالی تلاسه عذابی توقاتتار لیکن تلادیکم عذاب طوقطامسلغن اشبو معناده الله تعالی ننگ باقی بولمغی ننگ آراسی بلان بنگ ننگ باقی بولمغی ننگ آراستنده فرق معلوم بولدیکم اگر چه بنده همیشه باقی بولمه ده لیکن الله تعالی هر وقت تلاسه بنده سن فانی قیلر (جم) (بی) شاهولی رحمة الله ایتمدی جنتده و جهنمه قالمق چیک کولکر ننگ ویر ننگ مدتلری ننگ دایم بولمغی کولکرور اگر ارتقی وکیس بولمه الله تعالی ننگ تلا مکند ندر هېچ بر آدم ننگ فهیمته صیمز حاصلی دایم و منکوا بولمقنی بیاندر بیک بلاغت وجهی بلان بلاغت علم اهلینه معلوم دور (جم)

یتوشد و رکانم کوک (غیر منقوص) عذابنی آتالار وندن کیومتایچه یعنی آطالری ننگ
 عذابندن اولوشلرون کیومتایچه (ولقد اتینا) و تحقیق بیردوک بز (موسی الکتاب) حضرت
 موساعه توراتنی (فاختلف فیہ) بس اختلاف قیلشدیلار اول توراتده یعنی قومیننگ بعضی
 اقرار قیلب بعضی طاندیلار سننگ قومنگ قرآنک اختلاف قیلغانلری کوک بس اول توراتن
 اختلاف بولندی (ولولا کلمة سبقت من ربک) اکر بولمسه ایدی اولک اوتکن بر سوز یعنی
 آرننگ عذاب قیامتکه کیچو کمکی بلان اومه سه ایدی سوز سننگ ربنکن (لغض بینهم)
 البتہ اوشبو حالده آرالار ونده آیرمق بولب حکم یورمک بلان عذابلری بولر ایدی (وانهم
 لعی شک منه مر یب) و تحقیق سننگ قومنگ ننگ کفرلری اول قرآنندن قولنی شیکده
 بولب کمانده دورلو یعنی سننگ قومنگ قرآن بیردوک توغری یول کورستمک اوچون لیکن
 آلالر آنی فهم قیلماقده اختلاف قیلدیلار یوعاریده ایتولدیکم دنیا ده توغری وبالغان بر بر
 وندن آیر ولب و آشکاره بولب آیر ولماسق (وان کلا) و تحقیق هر بر آدم (لما یوفینهم)
 شول وقتکم قوبار ولرلار قبرلار وندن تمام برور آلاغه (ربک) سننگ ربنگ (اعمالهم)
 آلالرننگ اشلری ننگ جزاسن یعنی اختلاف قیلغانلردن هر موعمن و کفرلرننگ اشلری ننگ
 جزاسن برور (انه بما یعملون خبیر) تحقیق اول هر اشینیم اشلرلار ایندکولکن
 ویاورلندن بلکوچیدور (فاستقم) بس ای محمد محکم استقامت قیل (کما امرت) نیتک کم
 بیور ولدنک سین (ومن تاب معک) و دخی محکم بولسنلر شول آده لکم شریک قیلودن
 و کفرلکن توبه قیلغانلر سننگ بلان برکا یعنی وحی قیلنغان و ایندور ولکان حکملر ده (ولا
 تطغوا) و کیچینکر حدونکر دن تکبرلک قیلیق بلان (انه بما تعملون بصیر) تحقیق الله
 تعالی قیلغان اشلر و نکر نی کورکوچیدور * اوشبو استقامت ننگ اغر لغیدان رسول علیه
 السلام شیبنتی سورة هود دیدیلار (ولا تترکوا) آوشمانکر آرغنده (الی الذین ظلموا)
 شوندا این آدم لرا کاطلم قیلدیلار آلالر وهم قاتوشمانکر و آلالرننگ کونلن کوروب سویلاشمنکر
 (فتسکم النار) بس اول وقتده توتار سننی اود (وما لکم) و یوقدور سنرننگ اوچون (من
 دون الله) الله تعالی دن باشقه (من اولیاء) یقینلر و نکر (ثم لاتنصرون) موندین
 صونک یاردم قیلنماس سن (واقم الصلوة) و تورونک نمازغه (طرفی النهار) کوندوروننگ
 ایکی طرفانده (وزلفا من اللیل) کیچ ننگ بر نیچه ساعتنده یعنی کوندوروننگ ایکی طرفان
 ایرته نمازی و اویله و ایکندی نمازی و کیچه ساعتیک آخسام ویستوانمازلری بش وقت نمازغه
 تورغل (ان الحسنت ینتھبن السیئات) تحقیق بوبش وقت نماز ایندکولکدور کیتارور

چیکنان اوشه گز

نماز کیتادور
گناه لر فی
۱۱۴

الوغي كنهان باشقه كناهلرني (ذَكَرَ) اوشبو وعده و نصيحت (ذَكَرِي) نصيحتدور
 (لذَكَرِي) نصيحتني قبول قيلغوچيلر اوچون (ف) (وَاصِر) و صبر ايله طاعت
 و عبادتكا (فان الله) تحتيق الله تعالى (لَا يُضِيعُ) ضايع قيلمس (اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) ايدكو
 اش قيلغانلارنك ثوابني (فَلَوْ لَا كَانُ) بس ني اوچون بولمدي (مِنَ الْقُرُونِ) من قبلكم اولوا
 بقية) سر دن اول هلاك بولغان زمانه خلقيدن عقل ايلارني (يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ)
 طيارلار ايدني خلقي بوزوق اشلر دير يوزنده (الْأَقْيَلَاءُ) مكر آ آدم (مِنَ انْجِينَانِهِمْ)
 آاردن بوزوق اشلردن طيارلارني اوچون قوتولدوردوق يعني آلا آراستدن آراستني
 عذابدن قوتولدوردوق (وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا) و ايار ديلار شوندا اين آدملر كم ظلم قيلمديلار
 (مَا أَتَوْا فِيهِ) شول نرسه كايارديلار * (وَكَاذَبُوا بَعْضُهُمْ مِثْلَ بَعْضٍ) كناه قيلغوچي بولديلار
 يعني اكر بحشي اشليلر بر يورطلن كوب بولسه لر ايدني اول يرطلنك قومي هلاك بولمس ايدني
 مكر ايدكو اشليلر آرايديلار بس اورلر يگنه قوتقار ولديلار (وَمَا كُنْ رَبُّكَ) و هر كين
 بولمدي سننك ربك (لِيَهْلِكَ الْقُرَى) شهرلارني هلاك قيلغوچي (بِظُلْمِ) ظلم بلان (وَأَهْلُهَا
 مُصَلِحُونَ) و حالانكه اول شهرلارنك اهلي ايدكو اشلر اشلا كوچي بولديلار ايتولدكم
 ملك ظلم بلان يغولر كفر بلان يغلمس ديب (وَلَوْ شَاءَ) اكر تلاسه ايدني (رَبِّكَ) سننك
 ربك (لَجَعَلَ النَّاسَ) قيلور ايدني آدملرني (أُمَّةً وَاحِدَةً) بر دينده (وَلَا يَرِأُونَ
 مُخْتَلِفِينَ) و آلا ايسه جهودونصاري و مجوسيلر باشقه لر كوك اختلاف اوزره بولمك هيشه
 بولورلار يعني اختلاف قيلودن آير و لمسلر (الْأَمَنَ رَحْمَتِ رَبِّكَ) مكر اول كشييلر اختلافي
 قيلمايچيه حق دينده اتفاق اوزره قالديلار رحمت قيلدي آلا رغه سننك ربك (وَلِذَلِكَ
 خَلَقَهُمْ) اوشبو اختلاف قيليق اوچون يراندي آدملرني برفره جنتده برفره جهنمه بولور
 (وَقِيَّتْ كَلِمَةَ رَبِّكَ) و تمام بولدي سننك ربك نك سوزي يعني يوردي (لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ
 مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) البته تولدور و رمن مين جهنمني بارچه سي جندن و آدمدن يعني
 بارچه آدملر نك و جنلر نك كناهلرني بلان ديكان سوزي (وَلَا نَقْصُ عَلَيْكَ) و بارچه
 اشني حكاييت و بيان قيلور من سنكا (مِنَ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ) او تكان بيغمبرلارنك خبر وندن (مَا
 نُنشِئُ بِهِ فِعْلاً) اول نرسه لرني كم قرار قيلدور و رمن آ نك بلان حكيلرني او تامكلا و كافرلارنك
 ارنجتيكينه صبر قيلمك كونلكنسي (وَجَاءَكَ) و كيلدي سنكا (فِي هَذِهِ الْحَقِّ) اوشبو سوزده توغري
 بولغان سوز (وَهُوَ عَظِيمٌ) و نصيحت (وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ) و يادده تو تولدور داي عبرتلاري
 بار دور مو عمنلر اوچون (وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) ايتكل شوندا اين آدملر كا ايمان كيتور مسلر

الله تلاسه
 ۱۱۸ - ۱۱۹

(اف) بر كشي حضرت
 رسول حضورينه كيب
 ايتديكم يار رسول الله
 بر خانوني كونكم تلاكچه
 قلدوم ليكن جماع قلمادوم
 حالم چوك بولر ديب شول
 حال حق تعالي بو ايتني
 ايندوردي صكره حضرت
 رسول سراي شول حالدن
 صونك نمازني جماعت
 بلان او قودنكي ديب بيلي
 او قودوم ديدني حضرت
 ايتدي نماز سنكا كفارت
 بولدي اصحابلار سرا ديلار
 يار رسول الله بو حال آنكا
 يالغرميدور بارچه ايمان
 حلقينه ميدور حضرت
 ايتدي بارچه ايمان اهلبنه
 دور ديب شول وقت اقم
 الصلوة آيتي ايندور ولدي
 (جم)
 * يعني نعمتكم راحتك
 بولدي اول نعمتك دن ياده
 نعمتكم غرق بولب نفسلري
 آرزو قيلغانلر ينه اياروب
 اورلر ينه ظلم ايلاب *

نعمتى يعنى نبي بولمق نعمتى (وعلى ال يعقوب) و دخی حضرت يعقوب ننگ بالارى
 اوزرينه تمام قيلور (كما اثمها) نيتك تمام قيلدى اول نعمتى (على ابويك) بابانك اسخاف
 و بابانك آتاسى حضرت ابراهيم اوزرينه (من قيل) موندن الك (ابراهيم واسحق) اول
 بابالونك حضرت ابراهيم بلان اسخدور (ان ربك) تحقيق سننك ربك (عليم حكيم) ﴿١٠﴾
 بو نعمتلر كيكه تيموشلى بولغاننى بلر و قيلغانى همكودر (ف) (لقد كان في يوسف) تحقيق
 باردور حضرت يوسفده (واخوته) و آننگ قرداشلى ننگ قصه سنك (آيات للسائلين) ﴿١١﴾
 علامتلى باردور الله تعالى ننگ قدراتينه صراويلر اوچون (اذ قالوا ليوستى) شول
 وقتده كم ايتدىلار يعنى حضرت يوسف ننگ توغانلى بر برينه تحقيق يوسف (واخوه)
 آننگ قرداشى ابن يامين (احب الى ابينامنا) بيك سيوكليدور بر ننگ آتاهرغه بر دن (و نحن
 عصبه) و حالانكه بر بر جماعتنر يعنى قدير تلو و قوتلى واش قيلغوجى (ان ابانا) تحقيق بر ننگ
 آتامن (لفى ضلال مبين) اشكاره خطاهه دور يعنى بر نر چيتر اشلر ننگ وقتنده اشكه
 ياريمز و آلاز بالاردور بر اشكه ياراسلر بر قرداشى بنيامين يوسف ننگ حقيقى
 قرداشلى ايدى و قالغانلى اوكى قرداش ايدى موندن صونك قرداشلى ايتدىلار
 (اقتلوا يوسف) اولدور و نكر يوسفنى (او طرحه ارضا) ياكه عمارتلر دن بوش بولغان
 يراقير كاطاشلانك كور و نيايچه (يخيل لكم وجه ابويكم) بوش بولور سرننگ اوچون آتاناكر ننگ
 يوزى يعنى يوسف يوق بولغاچ آتاناكر ننگ بارچه يونالمكى سر كابولور (وتكنو نوا من بعده)
 بولور سرن موندن صونك (قوم صالحين) كناه نكر غه توبه قىلب ايند كوردن (قال
 قائل منهم) ايتدى بر ايتوجى آلاز دن آننگ اسى يهودا ايدى (لا تقتلوا يوسف) حضرت
 يوسفنى اولدور منك اولتورمك الوغ كناه دور (والقوه في عيابت الجب) و صالنگز آنى بر قوبوننگ
 توبينه (يلتقطه بعض السيارة) تاكم آلسن يوركوچيلر ننگ بعضى يعنى مسافرلر ننگ بعضى
 تايب آلراني (ان كنتم فاعلين) اكر سوزومه قراب اش قيلغوجى بولسه نكر موندن
 صونك بوسور كاتفاق قىلب (قالوا يا ابانا) ايتدىلار حضرت يوسف ننگ قرداشلى اى
 بر ننگ آتامن (مالك) نيدور سننگ حالنك (لا تامل على يوسف) اييمين كمان قىلمز سنك
 بر لارنى يوسف اوزرينه (واناله لنا صون) و حالانكه بر لار اول يوسف اوچون شفقتلورن
 و ايند كولاك تلا كوچيمز (ارسله معنا غدا) يبار يوسفنى بر ننگ بلان ايتنكه صراغه بر تع
 و بلعب (جيمشلىر آشاسن و تورلى اويونلار كورسن و اويناسن) و اناله لحافظون ﴿١٢﴾ و تحقيق
 بر يوسفنى صاقلانغوچيمز لنك اوچون هركون قرعه كيترلار ايدى بو حيله بلان يوسفنى

(اف) الله تعالى ايتدى
 قريشكه علامتلى باردور
 شول طريقه كم حضرت
 يوسف ننگ قرداشلى
 يوسفده حسدلك قىلب
 ابارمكى قبول قىلدىلار
 آخرده الله تعالى آلارنى
 يوسفده محتاج قىلدى و موندنك
 كوك يهودلر حسد قىلمقلىرى
 ايله خراب بولدىلار
 و قريشلىر اوزلرى ننگ
 قرداشلى و نى يورطلر ايدن
 يعنى مكه دان چغارديلار
 اشبو حسد اوچون آلارنى
 حضرت رسول قولنك هلاك
 قىلدى (جم)

دخی برکہ آلاچی بولدیلار (قال انی) ایتدی حضرت یعقوب منی (لیخزنشی) قایغولی
 قیلور (ان تدهوبابه) یوسفنی صحراغه ایتما کونکر (واخان) قورقادور من (ان یاء کله
 الذئب) انی بوری آشامغیدن (وانتم عنه غافلون) وحالانکه سن آندن خمر سن
 بوله سن یعنی یوسف قرنداشلری یوسفنی بوری اشادی دیمک حیلہ سن کونکلر ونده
 ترتیب قیلغانلر ایدی یعقوب علیہ السلام ننگ دخی کونکلینه اوشبو بوری آشامغیدن قورقوا
 کلشیدی (قالوا) ایتدیلار قرداشلری (لئن آکله الذئب) اکر آشاسا آنی بوری
 (وحن عصبة) بز بر جماعتن (انا اذا) بز شول وقتده (لخاسرون) البته بز اول
 وقتن زبان قیلغوچی آدملر دن بولورمن (فلما ذهبوا به) بس شول وقتن کم آلب بار دیلار
 حضرت یوسفنی (واجمعوا) جیولدیلار یعنی قصد قیلدیلار (ان یجعلوه فی غیابت الحب)
 صالمقغه حضرت یوسفنی بر قرانکغوقویوغه (واوحینا الیه) وحی قیلدوق بز آنکا (لنتنبئهم
 بامرهم هذا) البتہ سین بلدورورسن آلا رغه آلا رننگ اوشبو اشلر ونی (وهم لایشعرون)
 اول طوغانلار وننگ بلملار یعنی سننگ مرتبه ننگ الوغ بولماغیدن سنی یوسف دیب
 (وجاوا اباہم) وکیلدیلار یوسف ننگ طوغانلری اقالرینه (عشاء یبکون) کیچه وقتنده
 یغلاب (قالوا) ایتدیلار (یا ابانا) ای بر ننگ آتامن (انادھنا) کر وشد وک بز (نستبق)
 بر بر ومن بلان قوشماغه والکاری اوتنیکا (وترکنایوسف) قویدوق یوسفنی (عند متاعنا)
 اوزومن ننگ کیوملار ومن قاشنده (فاکله الذئب) بس اشادی آنی بوری (وما انت
 بمؤمن لنا) وایس سنک سین اشانغوچی بزکا (ولو کننا صادقین) واکر چه بولسقدہ
 بز طوغری سویلاوچیلر دن (وجاوا علی قمیصه) وکیتوردیلر آننگ کولمکی اوزرینه (بدم
 کذب) یالغان قان بلان (قال) ایتدی حضرت یعقوب (بل سولت) آلامی توکل بوری
 آشامغان بلکه شیطان زینتلاب آسان قیلدی (لکم) سزکا (انفسکم امرا) اوزنکر ننگ
 نفسنکر بر الوغ اشنی یعنی کولمکی اوزره قان بولمغی آلا رننگ یالغان ایتمکرینه دلیل
 ایدی کم اکر بوری یوسفنی آشاسه ایدی آننگ کولمکی فی دخی یورتور ایدی عجیب
 بوری ایکان اوزون آشاعان کولمگون بر تماغان دیب ایتدی (فصبر جمیل) بس کور کم
 صبر قیلیم منم اشدور صبر جمیل شولدور کم آدملرغه شکایت قیلیم سن (والله المستعان)
 واللہ دور باردم استلمش یعنی یار دمنی اللہ تعالی دن استیمن (علی ماتصقون) اول اش
 اوزرینه کم بیان قیلر سن آنی (وجاءت سیرة) مدین شهر نندن مصرغه بار اتورغان بر کار وان
 کیلدی اول کار وان قویو یانینه توشدی (فارسلوا واردهم) بس بیمار دیلار یعنی کار وان خلقی

اور نرينه صوطا رطب چغار وچي كشيلى رنى (فادلى ذلوه) بس قويوغه صوچغار مق اوچون
چيلاكنى توشردى شول حالده حضرت يوسف چيلاككا اولطردى آنى طار رطب طشقه چغار دى
و حضرت يوسفنى كور كچ ايتدى (قال يابشرى) ايتدى اى سونچ بولسن (هدا اعلام) اشبو
بر ياش اوغلان دور (واسر وه) صوچغار وچيلىر بولد اشلىرى بلان كار وان خالقيدن بيشر ديلار
(بضاعة) صاتو اوچون بر مال دور ديب (والله عليم بما يعملون) ¹⁹ والله تعالى بلكوچيدور شول
اشنيكم اشلد ييلار آنى * (وشر وه شمن) وصاتدى قرداشلىرى آنى آچمهغه (بخس) كيم بولغان
آچمهغه يعنى بهاغه (دراهم معدودة) بر آرزنالماش درهم كه يعنى قرق درهمدن آرزهرم بلان
آننگ اوچون اول وقتده عادت ايدىكم بر نرسه ننگ بهاسى قرق درهم ياكه آرتق بولسه
صنامسلر ايدى اوچولار ايدى (وكانوا فيه) و بولد ييلار اول قيودن چغار وچيلىر اول يوسفنى
حقيده (من الزاهد بين) ²⁰ قاچقوچيلىردن * (وقال الذى اشتراه) وايتدى اول آدمكم
آلدى يوسفنى (من مصر لامراته) مصر خلقندن اوزى ننگ خاتونى زليخاغه يعنى صائب
آلغان آدم عزيز مصر ايدى مصر پادشاسى ننگ خزينه چوس ايدى (اكرمى مثواه)
عزيز طوت بوقل ننگ اورنى (عسى ان ينفعنا) شايد اميدور بر كافيد بيسرور يعنى
اشومر كيارار (اونتخذه ولدا) ياكه اوغل لقعده آلمز آنى يعنى حضرت يوسف بللك لك
اثر ون كوردى اوزى بالاسر ايدى حضرت يوسفنى بالا قلمهغه آرزواقيلدى (وكان لك)
اوشانداق يعنى نيتك حضرت يوسف ننگ محبتن مصر عزيز ننگ كونكلنه قرار لاندور دوق
(مكناليوسى) تورغز دوق بز حضرت يوسفنى (فى الارض) ير يوزنده عدلك بلان حكم
قلمهغه (ولنعلمه) وقاكم او يراتر من مين آنكا (من تاويل الاحاديث) بقولر ننگ تعبير نندن
(والله غالب على امره) والله تعالى غالب دور اوزى ننگ تلا كان اشينه (ولكن اكثر الناس
لا يعلمون) ²¹ وليكن آدملر ننگ كوي بلمر لار آنى يعنى بارچه اشنى تلا كچه قيلباغونى
(ولما بلغ اشده) شول وقتكم يتوشدى حضرت يوسف اوزى ننگ قوتى ننگ چكينه يعنى
اوتز بلان قرق آراسنده بولغان يشكه (ايتناه حكمه اوعلما) بيسر دو كبر آكا حكمنى و علمنى
(وكان لك) اشبوننگ كو ك يعنى حضرت يوسفغه احسان قيلغانيز كو ك (نجزى المحسنين) ²²
جزا بيسرور من ايدك كولك قيلغوچيلىرغه يعنى ايتناه حكما يعنى چتن و آغر بولغان اشلر ننگ
آچمهغنى كامل عقلى بلان و علم بيسر دو ك شريعتنى بلملك و توش تعبير ون بلمكنى بيسر دو ك
(وراودته التى هو) استدى اول خاتونكم حضرت يوسف (فى بيتها) آننگ اوينده ايدى
(عن نفسه) يوسفنى اوزونى صاقلامقندن اونكارمك اوچون يعنى عزيز ننگ خاتونى زليخا

* يعنى شول وقتكم حضرت
يوسف قيودن چقدى صوفى
طار طقان آدملر آننگ
جمالن كوروب بيك شاد
بولد ييلار و شول وقت
قنجر دى اشبو بيك الوغ
بهالى قيمت صاتو لاچق
قدرور ديب والله تعالى بلىر
اشلا كان اشلر ونى شايدكم
مراد شولك وركم يهود ييلار
اشبو قصه نى آسطرغانلا
ردور نيتك كم تور اتده
آسطر ديلار الار ننگ
بابالرينه عيب كيلماسن
اوچون *
يعنى آلا ر آنى طابقا
نلرى اوچون اعتبار قيلمد
ييلار يعنى ايكچي كون
حضرت يوسف ننگ قردا
شلىرى قيوغه باروب
حضرت يوسفنى طابقا ديلار
كاروان خلقى اور زارينه
دعوى قيلب اون سكر
درهمكه صاتد ييلار موندن
صونك كاروان خلقى مصرغه
آلب باروب صاتد ييلار
الله تعالى اولكى صاتولباغون
بيان قيلدى ايكچي مرتبه
صاتولغانن بيان قيلمدى
ليكن اشارت بلان بلندى
ينه اوچيسز بها بلان
صاتولماغى *

كوب استديكم حضرت يوسف اوزى بلان جماع قيلمتنى (وغلقت الابواب) وبعلاجه اشكنى
 (وقالت هيت لك) وايتدى زليخا من سننك اوچون حاضر لاندوم كيل قاشمه ديب حضرت
 يوسف بو حالنى كوروب (قال معاذ الله) ايتدى الله تعالى غه صغونه دور من (انه ربى) اول
 عرض مصر منم تريبه قيلغوجى بولد اشم دور (احسن منواى) بيك كور كم قيلدى منم
 ير ومنى يعنى آنكا خيانت قيلم (انه لا يفتح الظالمون) حقيقتده الله تعالى قوتولد ورهس
 بوزوق اشليلىرى يعنى آنك اهلينه چوك خيانت قيليم بواش مندن آصلا بولماس ديب
 (ولقد همت به وهم بها) و تحقيق قصد قيلدى اول خاتون حضرت يوسف ننگ جانينه و قصد
 قيلدى يوسف خاتون جانينه (اولا ان راي) اكر كور مسه ايتدى يوسف (برهان ربه) ريسنك
 دليلنى بوله چق اش بولر ايتدى دليل شول بولد يكم حضرت يوسفه آتاسى حضرت يعقوب ننگ
 صوره تى كور وندى بارمغنى آغز ينه قاب چينمك بلان (كذالك) اوشاند اق قيلدوق
 يعنى صافلا دوق يوسفنى (لنصرف عنه السوء والفحشاء) دوندور ما كلوكم اوچون اول يوسفدن
 بوز وقلتنى ورناشنى (انه من عبادنا المخلصين) آنك اوچون تحقيق اول حضرت يوسف
 اخلاصلى قوللار و مر دندور (ف) (واستبقا الباب) يوسف و زليخا اوى ننگ اشكينه بر برندن
 الكارى كيمتد بيلار يعنى حضرت يوسف زليخا دن قاجب و زليخا آرتندن كيملى اشكنى باغلاب
 حضرت يوسف اوى اچنك قالمق اوچون (وقدت قيمه من دبر) و حضرت يوسف ننگ كولماكن
 آرطرافندن طارطب يرتدى (والفيلاسيدها) و بولقد بيلار اول خاتون ننگ اير ينه (لدا
 الباب) اشك ياننده (قالت) ايتدى خاتون يعنى زليخا اير ينه (ماجزا من اراد ايمس دور
 شول آدم ننگ جزاسى تلاهى اول (باهلك) سننك اهلونكا (سوء) بوز قلتنى (الا ان يسجن
 مكر شولدور كم حبسكه صالتر (او عذاب اليم) ياكه ار انچتكوچى عذاب بلان عذاب
 ايتوله يعنى حضرت يوسف طشقه چقيق اوچون قاجدى و زليخا آنى طومتق اوچون قوشقانده
 ايشك توبنده عرض كا طوغرى كيمد بيلار (قال) ايتدى حضرت يوسف (هس راودتنى عن
 نفسى) زليخا مندن فاحشه اشنى استدى تاكم منى غافل قيله اور جانمنى صافلامقن (وشهد
 شاهد) وكوا هلق بيردى بر كواه (من اهلبا) زليخه ننگ يقينلر وندن (ان كان قيمه
 اكر بولسه حضرت يوسف ننگ كولمكى) قدم قبل يرتلش بولسه آل طرفندن (قصدت
 اشبو خاتن راست ايتكن بولر (وهومن الكاذبين) ويوسفى بالغاچى بولر (وان كان قيمه
 اكر بولسه حضرت يوسف ننگ كولمكى) قدم دبر (يرتولغان بولسه آرقه طرفندن
 (فكذب) بس خاتون بالغان ايتكن بولر (وهومن الصادقين) ويوسفى درست ايتكن بولور

يعني زليحانك يقينلار وندن بر سو دايموچي يش بالا اشبو طريقه كواهلك بيردي (فلهاراي
 قيصه) بس شول وقتده كم كوردى زليحانك ايرى يوسفي نيك كولمكى (قدمن دبر
 قال) ير تولغاندور آرقه طرفندان ايتدى ايرى (انه من كيدكن) البته اشمو اش سرنك
 حيله كردندور (ان كيدكن عظيم) تحقيق سرنك حيله كز الوعدور يعني زليحانك
 ايرى ايتدى بوسنك حيله نكدور خاتونلار نيك حيله سي بيك كودور ديب (يوسفي)
 موندن صونك ايتدى اي يوسفي (اعرض عن هذا) يوز قايتار اشبو آراغرده بولغان
 اشردن يعني هچ بر آدم كابلدور يوسفي (واستغفرى لذنبك) اي خاتون يعني زليحا
 كنهانك يارلقانمق استه كل (انك كنت) تحقيق سين بولدك (من الخاطئين)
 كناه اشلييلردن اكر چه عزيز بو طريقه ايتدى كونك ن طوقطالتق اوچون ليكن محبت
 احوالى خلقدن چيك ياشرون بولسون (وقال نسوة) وايتدى يارلر آرز خاتونلار (في المدينة)
 شهزده كم (امرات العزیز) عزيز مصر نيك خاتونى (تراود) استدى (فتاها) اوزى نيك
 قلى (عن نفسه) يوسفي اوزون صاقلامقن غافل قيلمقن يعني يوسفي بلان كونكلى تلا كان
 اشنى قلمقى (قد شعفتها حيا) قلن سومك يوزندن تحقيق كونكلى نيك پرده سن بر تقان يعني
 قلى نيك عشقى كونكلى بولانكان (انالزها) تحقيق بر كورامز آنى (في ضلال مبين)
 بر اشكارا آرنقلده يعني قلى مرتبه ده كم اشبو محبتكه تيموش بولور (فلما سمعت) بس
 شول وقتك كم اشتمدى زليحه (بمكرهن) اول خاتونلار نيك بيشرون سويلا كان غيبتلرون
 (ارسلت اليهن) چاقمرق اوچون آدم بياردى آلا طرفينه يعني آلا رغه عذر ونى بيان قلب
 حضرت يوسفي زليحاه قاوشمهغه كوندور سنلر اوچون آلا قرف خاتون ايدى اوچوسى
 پادشاه خدمتده بولغانلر باشقه لرى باشقه ضرور نيك خاتونلرى ايدى (واعدتت)
 وحاضرلدى (لهن) آلا اوچون (متكا) بر اولطر اچق اورون (واتت كل واحد منهن)
 وبيردى آلا رنهر قابوسينه (سكينا) بر چچاق (وقالت اخرج) وايتدى زليحه اي يوسفي
 چق ديب (عليهن) اول خاتونلر اوزارينه (فلما راينه) بس كوركانلرى وقتده اول
 خاتونلار حضرت يوسفي (اكرهته) الوغلاب كوركاملوگن كورب اوزلريدن كيتدى يار
 (وقطعن) و كيسدى يار (ايديهن) اوزلرى نيك قوللارون (وقلن) وايتدى يار (حاش
 لله) پاك دور الله تعالى (ما هذا) ايمس دور بويكت (بشرا) آدم (ان هذا) ايمس دور
 يكت (الملك كريم) مكر حرملى بولغان فرشته دور * قالت فذلكن الذى) ايتدى
 عزيز خاتونى زليحا اشبو شول يكتدور كم (لمتننى فيه) شلته قيلدورنكز منكا آنك عشقنده

* رسول عليه السلامن
 روايت قيلندى معراج
 كچه سنده يوسفي كوردوم
 يوزى آي نيك اون
 دور نچي كچه سس كوكدور
 دبو ايتدى ديب يعني
 زليحا چاقنى آلا رغه چيمش
 كيسمك اوچون بر كان
 ايدى و آلا حضرت يوسفي
 نيك حسنى كوركانده
 حضرت يوسفي نيك
 حسنندن اوزلريدن
 كيتب چچاقلر بلان
 قوللارون كيسدى يار *

(ولقد ارادته) و تحقیق استدرم میں اول یوسفنی (عن نفسه) غافل قیلہ غہ اول یوسفنی
 اورونی صافلامتدن (فاستعصم) بس صافلادی اورونی (ولئن لم یفعل) اگر قیلہ سہ
 (ما امرہ) اول اشیکم بیوردوم آکا (لیسجنن) البتہ حبس قیلنش بولر (ولیکونامن
 الصاعرین) والبتہ خور بولغانلردن بولر یعنی زلیخا شول خاتونلرنک فاشنک اشبوطر یقہ
 سوزدیکن آرادخی یوسفقہ بیلدورہ کم حتی حضرت یوسف قورقب قبول قیلسن (قال)
 ایبتدی حضرت یوسف (رب السجن احب الی) ای منرم بزندان سیوکلیدور منکا (ما
 بدعونی الیہ) شول نرسدنکم چاقور ولارمنی آنک جانبینہ (والانصرنی عنی کیدهن)
 واکر دوندور مستک میندان آلارنک مکر و حیلہ سن (اصب) آووشرمن میں آلارنک
 آداماغنی بلان (الیهن) آلار جانبینہ (واکر من الجاهلین) و بولرمن میں نادانلردن
 (فاستجاب لہر بہ) بس قبول قیلدی دعاسنی آنک ربسی (فصرنی عنہ) دوندری آندن
 (کیدهن) آلارنک آداماغنی (انہ) تحقیق اللہ تعالی (هو السميع العليم) هر کمنک
 دعاسن اشکوچیدور وهر کمنک حالن بلکوچیدور (فی) ثم بد الهم) موندین صونک ظاہر
 بولدی اول جماعتک (من بعد ما اراد الایات) حضرت یوسفنک اول اشدن بیر تمکینہ
 دلالت قیلغان کواہلر فی کورد کلر وندن صونک (لیسجنن) البتہ آنی حبس قیلہ لر (حتی
 هیین) بر وقتہ چاقلی موندین صونک حضرت یوسفنی زندانغہ کیتور کچ (ودخل معہ)
 کردی آنک بلان برکہ یعنی توغری کیلب (السجن تیان) حبسکہ ایک یکت یعنی اگر چند یکہ
 حضرت یوسفنک توغر ولقی ننگ علامت لرون یقین بلدی لر کم کچیلک زلیخادہ بنہ حضرت
 یوسفی حبس قیلدی لر حضرت زلیخان بیان اسمنی کیتورک اوچون یا کہ حضرت یوسفنی
 زلیخاکوزندن یراق قیلدی اوچون (قال احدہما) ایبتدی اول یکت ننگ بر و س یعنی
 پادشاهنک اچملک یر وتوچی (انی) تحقیق میں (ارانی) توشمہ کوردوم اورومنی
 (اعصر خمرًا) صغادرمن شرابنی یعنی اوروم صونی (وقال الآخر) ایبتدی ایکٹی سی
 (انی ارانی) تحقیق میں کوردوم اورومنی (احمل فوق راسی) کوتارکنمن باشم اوستمنہ
 (خبرًا) ایکمنی (تاء کل الطیر منه) آشیدور اول ایکمکن قوشلر (نبئنا) خبر بر کل
 بزکا (بتاویله) اول کورکان توشیر ننگ تاویلندن (انا) تحقیق بز (ترک) کورادورمن سنی
 (من المحسنین) ایذکولک قیلغوچیلردن* (قال) ایبتدی حضرت یوسف (لایأتیکیا طعام)
 کیلمس سرکا هیچ بر طعام (ترنقانه) ریرقلنور سر سز اول طعامنی بوسوزنی شول ایک
 آدمکایبتدی (الانب اتکما بتاویله) مکر کیلمیسه خبر بر ورمن تعبیر ون یعنی اول طعامنک

(اف) ظاہرہ بولدی کم
 حضرت یوسفی اوز دعاسی
 بلان حبسکہ توشدی لیکن
 اللہ تعالی آنک دعاسنی
 شول قدر قبول قیلدی کم
 آنی خاتونلرنک آداما
 غیدن صافلادی وحبسکہ
 توشک آنک حقیق تقدیر
 قیلغان ایبتدی لیکن آدم
 اوچون لازم دور کم بیک
 مضطر وقتندہ ہم قورقب
 اورینہ ضرر قیلغودای
 دعاقیلہ سن کاهل بولغان
 ایذکولکنی استہ سن
 اگرچہ تقدیر قیلغان
 اش بولسہ دہ (جم)
 * اول آدمکم شراب
 صفغانن کوردی پادشاهنک
 اچملک بر وچیس ایبتدی
 ایکٹی ایکمچیس ایبتدی
 لیکن عادتکہ خلای توش
 کوردیکم آدمنک باشندن
 قوشلر ایکمک آشارلار
 آلاہر ایکوسی پادشاهغہ
 زہر برمک تہمی بلان
 متهم بولب حبس قیلنش
 ایذیلار آخردہ ایکمکچیکہ
 ثابت بولب اولدور ولدی

حقیقتن و اخیر حالی نیر و شده بولاچاغن بیان قیلور من (قبل ان یاتیکما) اول طعام سزکا
 کیلورن اول * (ذلکما) اوشبو تعبیر کم غیب علمیدور ای یکی بولداشم (مما علمنی ربی)
 شول نرسدندور اوبر اتدی آئی منکامن ربم (ان ترکت) تحقیق مین قویدم (ملء قوم)
 شول قومنک دینن (لایؤمنون) ایمان کیتور مسلر (بالله) الله تعالی غه (وهم بالآخرة)
 آلاز آخرة کونینه (هم کافرون) آلاز انکار قیلغوچیلردور (واتبعتم ملء ابائکم) و یاردور
 مین آتالروم مندهلر بنه (ابراهیم واسحق و یعقوب) آتالروم حضرت ابراهیم و حضرت
 اسحق و حضرت یعقوبدور (ما کان) بولدیدی یعنی یرامس (لنا) بزکا (ان نشک بالله
 من شیء) شریک قیلماغوم الله تعالی غه هیچ بر شیء (ذلک) اوشبو الله فی بر دیب بلمک لک
 (من فضل الله) الله تعالی ننگ احسانندن و فضلندن دور (علینا) بر ننگ اوزور و مرکا (وعلى الناس)
 آدملر اوزارینه (ولکن اکثر الناس لا یشکرون) لیکن آدملرننگ کوبی الله تعالی ننگ
 فضل و احساننه شکر قیلماسلر یعنی بر نلر اوشبودین اوزرینه بولغاننن بارچه عالم حقنده
 فضلور تاکه طوغری بولنی بر دن اوبرانه لر (یا صاحبی السجین) ای منمن زنداننده بولغان
 بولد اشلاروم (ارباب متفرقون) ای طارقا و معبودلر (خیر) ایند کومیدور (أم الله الواحد
 القهار) یاکه بر بولغان و هر نرسه کاکوچلی بولغان الله تعالی ایند کومیدور شیک سز
 بر بولغان الله ننگ معبود بولمغی ایند کودور (ما تعبدون) عبادت قیلر سزکن سز (من دونه)
 الله دن باشقه (الاسماء) مکر برچه اسملرکا (سمیتموها) آطادونکن اول نرسه فی (انتم
 و اباؤکم) سز و آتالارونکن (ما انزل الله) ایندورمدی الله (بها) آننگ اوزره (من
 سلطان) هیچ بر دلیل (ان الکرم) بیوقدور بیورماقلق عبادت خصوصنده (الاله) مکر
 الله غه غنده دور (امر الاتعبدوا الا اياه) بیوردیکم عبادت قیلماکن مکر الله تعالی ننگ اوزرینه کنه
 عبادت قیلونکن (ذلک) اشمو الله تعالی کا عبادت قیللق (الدين القيم) توغری بولغان
 دیندور (ولکن اکثر الناس لا یعلمون) ولیکن آدملرننگ کوبراکی بلمسلر کمال
 قارشولقلر یدن نادانلقده قالدیلار (یا صاحبی السجین) ای منمن حبسه بولغان یکی بولداشم
 (اما احدکما) اما سز ننگ بر و نکن (فیستی) بس صوارور (ربه) اوزری ننگ حوجه سن
 (خبراً) شرابنی (وام الاخر) و اما ایکتیسی (فیضلب) بس آصولر دارغه (فتا کل الطیر
 من راسه) بس آشار قوشلر آننگ باشندن موندین صونک بلار ایتدیلار بر یالغان
 سویلادوک آصلابوتوشنی کورمدوک دیب حضرت یوسف جواب بردی (قضى الامر) حکم
 بولندی (الذی فیه تستفتیان) اول اشکم آئی بلو حقتنک مندن صورارس یعنی حکم آیر ولدی

* آننگ اوچون حضرت
 یوسف ننگ مراد شریفی
 اول ایدیکم آلازی ایمانغه
 اوندامک توشلر ون تأویل
 قیلورن اول آلازعه بیان
 قیلدی حضرت یوسف
 اوزی غیب علمنی بلا دور
 معجزه ایاسی بولماغیدن
 بولب فالچی و بولماکی
 ونجوم علمیدن بولماغن
 کمان قیلماسلر اوچون
 نیتک ایتدی *

عاقبتن صرافتكر دن اوز كار تلمس (وقال للذئ) وابتدى حضرت يوسف شول آدمغه كم
 (ظن) كمان قيلدى (انه ناج منها) حقيقتن قوتولغو چيدور بوايكى آدمدن (اذكرنى)
 يادونكا كيتيرمى (عند ربك) اوز نكنك ربنك قاشنك يعنى جوجنك قاشنك ايسونكا توشور
 (فانساه الشيطان) بس اونون دوردى آكاشيطان (ذكر ربه) جوجه سى نك قاشنده
 حضرت يوسفنى ذكر قيلمقى (فليت) بس قالدى حضرت يوسف (فى السجن) حبسه
 (بضع سنين) بر چه ييلار عرب لغتتلك بضع اوج بلان توغور آراسنده بولغان حساب دور
 (وقال الملك انى) وابتدى پادشاه تحقيق مين (ارى سبع بقرات سبان) كوردوم يقومه
 جدى سيمز صغر (ياكلهن) آشادى ويوتدى آلارنى (سبع عجاف) آروق جدى صغر
 (وسبع سنبلات) ودى كوردوم جدى سنبل يعنى باشاق (خضر) يشل (واخر) ودى
 يدى سنبله كوردوم (يابسات) قورى سنبله اول يشل سنبله لرنك اوز زينه غلبه قيبل
 بار چه سنى توشور ب آلار دن بر نرسه قالمدى (يا ايها الملا) اى شريف بولغان جماعت
 (افوتنى فى رؤياي) بوتوشومه فتوى بر ونكز يعنى تاويلن ايتونكز (ان كنتم) اكر
 بولسانكز سز (للرغيا) توش تعبیرنده (تعبرون) بلكوچي بولسه نكز (قالوا افاضنا
 احلام) ايتدي ييلار اول شريف ديكان جماعتلى الار كاهنلر دور بوهر يقوقا توشومش دوش دور
 (وما نحن) ايماسوز بيز (بتاويل الاحلام) قاتشقان دوشنك تاويلن (بعالمين) بلكوچي يلر دن
 (وقال الذئ) وابتدى اول آدمكم (نجا) قوتولدى (منها) اول ايكي يكتدن (واذكر)
 و ايسينه كيتردى (بعدها) بر چه مدت دن صونك (انا انبهكم) من خبر بيز ورم سز كا
 (بتاويله) شول يقونك تعبى ونى (فارسلون) بس كوندور ونك متى يعنى حضرت
 يوسفنى نك اذكرنى عند ربك ديكان سوزى اسينه توشب ايتدى زندانك توش تعبى ورن
 بلكوچى آدم بار توشنك نك تاويلن اول ايتور سنكا ديب شاهولى رحمة الله ايتده دور آنى
 حضرت يوسف يائينه بيزديلار كيلي حضرت يوسفكه ايتدى (يوسى ايها الصديق) اى
 توغورى ايتكوچى يوسف (افتنا) جواب بر بركا (فى سبع بقرات) شول يقوده كم يدى صغر
 (سبان) سيمز صغر (ياكلهن) آشادى آلارنى (سبع عجاف) يدى آرق صغر (وسبع
 سنبلات خضر) و يدى يشل سنبلارنى يعنى باشاقلارنى (واخر يابسات) دى اشادى آلارنى
 يدى قرى سنبلار (لعل ارجع) شايد كه مين كيورى قايتور من (الى الناس) آدملر نك
 جانينه (قال) ايتدى حضرت يوسف (تزرعون) ايكن ايكنك (سبع سنين) يدى ييل
 (دابا) عادتكن اوز زينه (فماضتم) بس اول نرسه نى كم اورور سز (قدره) بس

قوينكر آنى (فى سنبه) اوزى نيك سنبلكن (الا) مكر تو نك (قليا) آرزغه (ماتاء كلون) ﴿٤٧﴾
 اول نرسدنكم اشارسز يعنى اشارلق قدرلى آلب باشقه سن سنبلكن قوينكر (ثم ياتى من بعد
 ذلك) موندن صونك كيلور اشبويدى يلدن صونك (سبع شداد) يدى يل قتيلىق يعنى آچلق
 يل (يا كن) اشارلار (ماقدم لهن) شول سنبلى بلان صاقلانغان آرزونى (الا) مكر
 صاقلانغان نرسيه كردان (قليا) آرزغه بر نرسيه كيم (ماخصون) ﴿٤٨﴾ صاقلانمى اوچون
 صاقلارسز (ثم ياتى) موندن صونك كيلور (من بعد ذلك) اشبويلار دن صونك (عام)
 بر يل كم (فيه) اول يلدن (يغاس الناس) يعغور نك كويك سبى بلان آدملر بر برى
 بلان ياردم قيلمشلار (وفيه يعصرون) ﴿٤٩﴾ واول يلدن يوزوم وياشقه نى صغارلار * (وقال
 الملك ائتوني به) وایتدى اول آدمغه پادشاه حضرت يوسى قاتىغه باروب كيكاندن ان صونك
 آنى كيلتر ديب (فلما جاءه الرسول) بس كيلدى حضرت يوسى قاشينه پادشاه نك خبر
 چوسى (قال ارجع) ايتدى حضرت يوسى كيرى قايت (الى ربك) اوزونكنى تر بيه قلغن
 حوجه نك قاتينه (فاستبه) بس صراغل آندن (مابال النسوة الا انى قطعن ابديهن) نيدور
 شول قوللرون كيسكان خاتونلار نك حالى (ان ربي) حقيقتده منن ريم (بيد من عليم) ﴿٥٠﴾
 آلار نك حيله قلمقلرون بلكوچيدور (ن) (قال) ايتدى پادشاه (ما خطبك) نى بولدى
 سرنك حالوغز (اذ راودتن يوسى) شول وقتده كم ايتدوكر سز يوسى فقه (عن نفسه)
 آنى اوزون صاقلانمى او تكارمك اوچون (قلن حاش لله) ايتدىلار خاطونلار پا كلك الله
 اوچوندىور (ماعلمنا عليه من سوء) بلمدوكر بن حضرت يوسى اوزارينه هيچ بر كناه وعيب
 (قالت امرات العزيز) ايتدى مصر عز يزى نك خاتونى (الآن) ايتدى (حصص
 الحق) طوغرى بولغان سوز ظاهر بولدى (انراودته عن نفسه) مين استه دوم يوسىنى
 اوزم نك نفسم اوچون (وانه لمن الصادقين) ﴿٥١﴾ و تحقيق يوسى طوغرى بولغان آدملر دندور
 ﴿٥٢﴾ (ذلك) اول توقاه قنى آنك اوچون قيلدوم (ليعلم) بلسن اوچون عز يزى (انى لم اخنه)
 تحقيق مين خيانت قلمادوم آنك خاتونيمه (بالغيب) عز يزى نك يوقلعي وقتنده (وان
 الله) و تحقيق الله تعالى (لايهدى) يول بيرماس (كيد الخائين) ﴿٥٣﴾ خيانت قلوچمىلر نك
 حيله سينه يعنى عز يزى نك خاتوننه خيانت قلمانلوغم بلنبوز ناتهم تيدن فوتولما قلوغم اوچون
 و خيانت قلوچمىلر نك حيله سينه يول برماسلوكن بلسن اوچون توقادوم *

* يوزوم صقمنى شراب
 به اوچيغه بناء قيلم ايتدى
 وجدى يلنك آرزون
 سنبله قالدوره غه بيورد
 آنى اوچون آچلق
 بوله چقدور شول صاقلادو
 قرون آشاچاقلاردور *
 * يوسى عليه السلام خاطو
 نلرغه آلدماقنى بابدى
 آنك اوچون نيقدن حيله
 قلغان زليحا بولسه ده اول
 خاطونلار آياكاردم قيلغوجى
 ايدىلار زليحانك اسمن
 ذكر ايتدى اوزونى
 صاقلانمى حقى اوچون
 وپادشاه صرادىكم سرلار
 بارچه نكر يوسى نك حقتن
 حيله قيلدوغز تاكم بلسنلر
 اوچون پادشاه سرلار كا
 خبرى بولماغن صكره
 يالغان ايتسنلر اوچون
 موندن صونك پادشاه
 حضرت يوسى فقه ايتدوردى
 خاطونلر كناهلر ينه اقرار
 قيلدىلار موندان صونك
 كيل آنك قاشنده خاطو
 نلرغه عذاب قيلم ديب
 حضرت يوسى ايتدى آلار
 نك عذابن استيم ديب *

اون اوچونچي پاره

﴿٥٤﴾ وما ابرى نفسى ﴿٥٥﴾ خطالردن پاكلام نفسنى يعنى پا كلك بلان ماقطاهم نفسنى
 (ان النفس) تحقيق نفس (لامارة بالسوء) البته بيورغوچيدور يوزونمى بلان (الاما

رحمِ ربی) مکر شول وقتده بر آدمنی منم ربم اوزی ننگ رحمتی وقرغانغنی بلان صافلاسه
 (ان ربی) تحقیق منم ربم (غفور رحیم) بارلقاغوچیدور بولماغن اشنی قصد قیلسه ده
 وتلا کان بنده سن صافلاب رحمت قیلغوچیدور یعنی یوسف ننگ بوسورلرده تلامگی نفسن
 بالکلوده وعجب لکدن بولما ییچہ اللہ تعالیٰ ننگ صافلامغیدن واللہ ننگ نعمتی بولماغن بیان
 قلیق اوچوندور (وقال الملک ائتونی بہ استخلصہ لنفسی) یوسف علیہ السلام ننگ پادشاہ
 قاشیق راستلغی ظاہر وعملده وبلمکہ بییک کامل بولدوغن بلد وکن آنی منکا کیتور ننگ کم
 اوزومہ خالص بولداش قیلب اشلارومنی آکاطابشریم دیدی (فلما کلمہ) شول وقتده کہ
 سویلاشدی حضرت یوسف کیلب آرالر ونده (قال) ایتدی پادشاہ (انک) تحقیق
 سین (الیوم) بوکونده (لدینا) بر ننگ قاشم رده (مکین آمین) آمین بولغان
 قدر ومرتبه اباس سن وفی استه سنک منکا ایتکل دیدی بس شول وقتده حضرت یوسفنی
 عز بر ننگ خدمتیدن آلب پادشاہ اوز خدمتینه قویدی (قال اجعلنی) ایتدی حضرت
 یوسف قیل غلمینی (علی خزائن الأرض) اشبو مصر بریری ننگ خزینہ سینہ تصرفلوچی
 (انی حفیظ) تحقیق مین صافلامغینه کوچم بتکوچیدور (علیم) ونصرف قلماغن بلکوچیسن *
 (وذلك) اوشانداق یعنی پادشاہنی حضرت یوسفقہ مہر بانلی قیلغانم کونک (مکنا) اول
 یوسفنی مصرده طورغن وب تصرف قیلماقتی احسان قیلدوق (لیوسف فی الأرض) یوسفنی
 مصر برنده (نتبو منہا حیث یشاء) اول مصر دن تلاکن برکا پتوشور (نصیب) يتوشدور
 ورمز (برحمتنا) اوزومز ننگ رحمتہ فی (من نشاء) ہر بر آدمغہ کم تلامز بر اول آدمنی
 (ولانضیع اجر المحسنین) وضایع قیلماہم بز ایند کولک قیلغانلار ننگ یالنی (ولاجر
 الآخرۃ) والبتہ آخرت ننگ اجری (خیر للذین) ایند کودور شوندا این آدملر اوچونکم
 (امنوا) ایمان کیتوردیلار (وکانوا یتقون) وشریک قلودن صافلانغوچی بولدیلار
 (وجاء اخوة یوسف) وکیلدی حضرت یوسفنی ننگ قرداشلری (فدخلوا علیہ) بس کردیلار
 حضرت یوسف اوزارینہ (فعرہم) بس تانودی حضرت یوسف آلارنی (وہم لم یکنون
 وآلار حضرت یوسفنی تانومادیلار (ولما جہرہم) وچانکم حاضرلدی حضرت یوسف
 قرداشلری اوچون (بجہارہم) آلارننگ توبہ لر وفی آزوق بولکامک بلان یعنی کیلکن لری ننگ
 واویندہ فالغان بنیامین ننگ توبہ لرینہ بولکاتندی (قال ائتونی باخ لکم) ایتدی حضرت
 یوسف کیتور کونمک قرداشو کزنی اول قرداشونکر سرکا (من ایکم) آطانکر دندور (الآثر ون
 ایاکور مسیسز (انی) تحقیق مین (أوفی الکیل) تمام بیرور من اولچاونی یعنی آدملر ننگ

* یعنی حضرت یوسف
 مصر ننگ خزینہ لرینہ
 بیورلمش بولماغن اوزینہ
 استدی دنیا اهلینک
 صحبتدن براق بولغی
 اوچون وہم پادشاہنک
 یوسفی ننگ تعبیرونی
 آندن غیری برکستہ
 بلدی *
 حضرت یعقوب ننگ
 بالارلی حضرت یوسفقہ
 آزوق الق اوچون کیلب
 حضرت یوسف ننگ آتانا
 بر توغان قراشی بنیامین
 حضرت یعقوب ننگ یانیک
 قالدی *

حاقن تمام بیرادر من سرکابریك آرتق هم بیردوم دیب (واناخیر المنزلین) ۵۹ و مین
 مسافرلار لغوچیلر ننگ بیک اید کوسیمین یعنی حضرت یوسف اوزی ننگ آتاو آنا بر قرداشی
 بارچه سندن کچکنه ایدی بنیامنی کیتومکنی استدی (فان لم تاتونی به) بس اگر کیتومسه
 کن آتی منکا (فلا کئیلکم) بس البته آروق یوقدور سر ننگ اوچون (عندی) منم قاشمک
 (ولا تقر بون) و اصلاقیین بولمکن منکابنی مین طورغان شهر کایقین بولمه نکن (قالوا)
 ایتدیلار کیلکن قرداشلری (سنراودعنه) البته آتاسینه قایتب استرمز (اباه) بیمار مکنی
 آتاسی (وانالفاعلون) و تحقیق بز بواشی قیلغوچیمز (وقال لفتیانہ اجعلوا) وایتدی
 حضرت یوسف اوزی ننگ قوللرینه قیلونکن یعنی قویونکن (بضاعتهم) آلاز ننگ آروق آلمق
 اوچون کیترکن نرسلر و فی رحالم) اوزلری ننگ یوللار و نده اول نرسلری بر آز
 تیری و یا قعه کیه قرغان نرسه ایدی حضرت یوسف صافلانق اوچون بواشی قیلدی
 برکن آروغی ننگ بهاسن آلمقدن (لعلهم یعرفونها) شاید کم آلا بیلرلر آتی (اذا انقلبوا
 الی اهلهم) شول وقتنده کم قایتلرلر آلا اوزلری ننگ اهللری جانینیته (لعلهم یرجون)
 شاید کم آلا آتی بلمکری سببندن ینه منده قایتلرلر * (فلما رجعوا) بس چانکم
 قایتدیلار حضرت یوسف ننگ قرداشلری (الی ایهم) آتالری جانینیته (قالوا یا انا)
 ایتدیلار ای بر ننگ آتامز (منع منا الکیل) طیولمش بولدی بر دن آروق ننگ اولچامکی
 (فارسلم معنا انا) بس بیمار کل بر ننگ بلان قرداشمز بنیامینی (نکتل) تاکم بز کالازم
 بولغان نرسنی اولچالم (واناله لحافظون) و تحقیق بز آتی صافلاوچیمز (قال هل امنکم
 علیه) ایدی حضرت یعقوب مین سرنی آننگ اوزارینه اییمینی قیلرمن ایمن طوتمام (الا
 کما امنتم علی اخیه) نیتک ایمین طو قدوم سرنی آننگ قرداشی اوزارینه (من قبل)
 موندن اول و حالانکه اول وقتند هم آک صافلاوچیمز دیکن ایدکن (فاله خیر حافظا) بس الله تعالی بیک
 اید کوردور صافلامده (وهو ارحم الرحیم) اول الله قرغانغوچیلر ننگ بیک قرغانغوچسیدور
 (ولما فتحوا متاعهم) و شول وقتنده کم آچدیلار یوکلر ون (وجد و بضاعتهم) طابدیلار
 غله آلمق اوچون کیترکن نرسلرون (ردت الیه) کوردیلار اوزلرینه قایطارو
 لغان (قالوا یا انا) ایتدیلار آلا ای بر ننگ آتامز (مانبغی) فی استیک یعنی
 موندان آرتق (هنه بضاعتنا) ایمدی اشبو بر ننگ ایتکن نرسه لر و مردور
 (ردت الینا) قایطولمشدور بر ننگ جانیمزغه (ونبیر اهلنا) ینه بر بار الوق
 و آروق کیتورالک (وحفظ انا) و صافلارمز قرداشمز فی بارغانده وهم قایتقاندن (ونز داد

* یعنی بر یوک بوش آروق
 بیرمک سیمی بلان و مایه
 لرون کیری قایطرمق
 و جهندن ینه کیلمکنی
 امید ایتلر قرداشلری
 کتورکن قیمتی احسان
 قیلب امر ایتدیکم آتی
 آلا رغه بلدور مایچه اوزلری
 ننگ یوکلرینه یشرون
 قویونکن دیب *

کیل یعیر) آرتدورورمز یعنی قرداشیر ننگ باریغی سببی بلان بر توبه یوکنی آرتق
 آلمز (ذالك) اشبو کیتز کانمز (کیل ییسیر) جینکل و آز بولغان اولچاودور یعنی آز آرتدور
 پادشاهه آرتدور مق بیگ آساندور (قال ان ارسله) ایتدی یعقوب البتہ یبارم مین آتی
 (معکم) سرننگ بلان برکا (حتی تو توفی مؤثقا) تا که بیره سر منکابر عهد (من الله) الله تعالی دن
 (لتاتنی به) البتہ کیتوره سر آتی یعنی یبارم مین بنیامینی سرننگ بلان الله جانبندن
 بر عهد بیر مایچه یعنی بنکابر عهد بیر ونک کم خدا ننگ اسمی بلان محکملا نیش بولسن (الا
 ان یحاط بکم) مکر اول وقتده کم طوقولمش بوله سر سزلار (فلما اتوه) یس شول وقتده کم
 بیر دیلار آلا حضرت یعقوبه (موتفهم) اور لری ننگ عهد لاری (قال الله) ایتدی حضرت
 یعقوب الله تعالی (علی ما نقول وکیل) ایتکن سوزومز اور ارینه کواهدور یعنی
 صافلا غوچیدور وبلکو چیدور (وقال یابنی) وایتدی حضرت یعقوب ای منم اوغللر وم
 (لا تدخلوا) کر مکن (من باب واحد) بر قابقه دن (وادخلوا من ابواب متفرقة) وکر وگن
 آبروم آبروم قابقه دن بوسوز فی شفقت یورنندن یمان کوز تیمسن سز کادیب ایتدی (وما
 اغنی عنکم) وکیتره بولیم مین سوزدن (من الله) الله تعالی ننگ قضا سندن (من شیء) هیچ
 بوزر سه (ان الحکم) ایس دور بیورم قلق (الاله) مکر الله اوچونکنده دور (علیه) اول الله
 اور ارینه (تو کلت) تابشردوم (وعلیه) اول الله اور ارینه (فلیتوکل المتوکلون) تیوشدور
 تابشورم قلق اشنی تابشور غوچیلر (ولما دخلوا) شول وقتکم کر دیلار حضرت یعقوب ننگ
 بالاری (من حیث امرهم ابوهم) اول یولد نکم بیوردی آلا رغه آتاری یعنی هر قابسی سی
 بر قابقه دن کر دیلار بواش (ما کان یغنی عنهم) کیتراوچی بولمدی آلا ننگ باشندن (من
 الله) الله ننگ قضا سندن (من شیء) هیچ بوزر سه یعنی الله تعالی ننگ قضا سندن قوتولمدیلار کم
 اوغراق بلان تهمت قلمش بولب قابغر مقلریقه سبب بولدی (الاحاجه فی نفس یعقوب)
 مکر یعقوب اور نده بولغان حاجتی یعنی شفقت و محبت بلان یمان قر اودن صافلانمش
 بولمقلر وفی وصیت قیلب (قضاها) بلدوردی اول محبتنی (وانه) و تحقیق اول یعقوب
 (لنوعلم) بلیکک ایسیدور (لما علمناه) اورینه وحی قیلمق بلان بلدور کانمز اوچون
 (ولکن اکثر الناس لا یعلمون) ولیکن آدملر ننگ کوی بلملار یعنی تقدیر ننگ تدبیر کا
 غالب و قوتل بولمغن (ف) (ولما دخلوا علی یوسف) شول وقتکم کر دیلار یوسف اور ارینه
 (اوی الیه اگاه) بر بردی اوزی ننگ جانبندن قوند اشینه یعنی اوزی ننگ قوند اشنی بنیامین کا بر
 بردی اوزی ننگ یانینه قوناق قیلغانده قرداشلرون (قال) ایتدی حضرت یوسف (ان انا خوک)

* یعنی کوچیلک قیلب
 کور تیکمکن صافلانمق
 مصاحتن اور ارنادی و تابش
 مقنی الله تعالی اور ارینه
 قیلدی یمان کوز ننگ
 تیکمه سی یانکلیش توکل
 و آندن صافلانمق مصاحتن
 ایتنک دروستدور یعنی
 حضرت یعقوب ننگ
 کونکلینه بر قور قوکیلدی کم
 اون بر اوغللری مصر
 شهرینه بر قابقه دن کرسه
 لر آلا رغه یمان کوز
 تیکمکی تیوشه چکدور بس
 اشوقور قو اوچون اوغللر
 ینه ایتدی شهر کابر قابقه دن
 کر مکن لکن الله ننگ
 تقدیر وفی کیتره آلمدی
 آلا رن *

تحقیق مین سننک بلان قرنداشنک من (فَلَا تَبْتَئَسْ) بس قاغرمه (بما كانوا يعملون) شول اش
 سببی برلان قیلدی یلار آفی * (فلما جهزهم بجهازهم) بس شول وقتکم حاضر قیلدی آلاز اوچون
 آلاز ننگ یولکلارون یعنی آلازغه لازم بولغان نرسلرون آلازغه بروب یولکلرون تولدوردی (جَعَلَ
 السَّقَايَةَ فِي رَجُلٍ آخِيَةٍ) قیلدی یعنی قویلدی صواچه تورغان صاوتنی اول صاوت آلتندن ایدی
 اوزی ننگ قرداشی بنیامین ننگ یوکین اوزی ننگ رضالی بلان (ثُمَّ اخذن مَوْءَدِنَ) موندین
 صونک قچروچی قچردی (ايتها العير) ای کاروان آدملی (انکم لاسارقون) تحقیق
 سز لر اوغر یلار سز دیب (قَالُوا واقبلوا عليهم) ایدیلار حضرت یعقوب بالالری
 بوزلرون دوندوروب یعنی قچروچیلرغه ایلانبل آلاز اوزرینه (ماذا تفقدون)
 فی نرسه یوغالتدو نکر دیب (قَالُوا نفقد) ایتدی یلار یوغالتدوق (صواع الملك)
 پادشاه ننگ اچه ترغن صاوتن (ولمن جاء به) وشول آدم اوچونکم کیمتورور آفی
 (حمل بعير) بز تویه یوکسی آزوق باردور (وانا به زعيم) ومن اوشبو وعده کا
 کفیل دور من (قَالُوا تالله) ایتدی یلار آلاز الله تعالی غه آنط ایترومن (لقد علمتم)
 تحقیق بلدونکر سز (ما جئنا) کیلمدو کین (لنفسد فی الارض) بوزوقلق قیلدی اوچون
 بوردو (وما کننا سارقین) و بولمدوق بز اوغر یلار (قَالُوا فاجزاءه) ایتدی یلار قچروچیلار
 بس نیدور اوشبو اوشننگ جزاسی (ان کتتم کاذبین) اکر بولسه نکر سز یالغا قچیلردن
 (قَالُوا جزاوه) ایتدی یلار حضرت یعقوب بالالری اول اشننگ جزاسی (من وجد فی رحله)
 اول آدم دور کم طابولدی اول صاوت اول آدم ننگ یوکنده (فهو جزاوه) بس اول آدم
 آننگ جزا سیدور یعنی اول صاوت کمنک یوکنده بولسه آننگ اوزرینه شول آدم آلونب قول
 اولور (کذلک) موننگ کوک جزانی (نجرى الظالمین) جزالرمز اوغر یلق قیلغان
 ظاهر فی یعنی یعقوب علیه السلام شریعتی شول طریقه ایدی بر آدم بر آدمین بر نرسه
 اوغر لاسه و آنده طابولسه مال ایسی اوغر وفی قول قیلور ایدی (فبداء باوعیتهم) بس
 آلاز فی مصرغه قایتاروب حضرت یوسف باشلا دی قرداشلری ننگ یولکلرون آقترامغه
 (قبل وعاء آخیه) اوزی ننگ برطوغانی بنیامین یوکن آقترادون اول (ثم استخر بها)
 موندین صونک چغاردی اول صاوتنی (من وعاء آخیه) قرداشی ننگ یوکندن (کذلک)
 اوشموننگ کوک او بر اتدوک (کذنا لیسوف) حیلدی حضرت یوسف قرداشن آلمقده
 (ما کنان) بولمدی هیچ وجه بلان درس حضرت یوسف قده (لیاءخذ اخاه فی دین الملك) قول
 آلمقده قرداشنی پادشاه ننگ دیننده (الا ان یشاء الله) لیکن قل آلدی الله تعالی ننگ

* یعنی اوشبو قرداشیکم
 یوسف علیه السلام آرزوا
 قیلب استدی شول
 سبیدن باشقه قرداشلری
 کوچیک قیلب یولده
 آکابر آن زحمت یتوشدو
 ردیلار و شلته قیلدی یلار
 بس حضرت یوسف آننگ
 کونکن خوشلادی *

تلامکی بلان آننگ اوچون پادشاهننگ حکمی اوغرونی قل قلیب آلمق توکل اییدی (نرفخ
 درجات من نشاء) کوتارورمز مرتبه لر ونی اول آدملرننگ تلامز بن آنی (وفوق کل ذی
 علم) وهر علم ایاسی ننگ اوستنده (علیم) بر بلكوچی باردور (قالوا ان یسرقی)
 ایتدی یلار حضرت یعقوب ننگ بالاری اکر بنیامن اوغرسه براف توکل (فقد سرق)
 بس تحقیق اوغردی (اخله من قبل) آننگ آتا آنا بر قرداشی یعنی حضرة یوسف مونین
 اول (فاسر هابوسی فی نفسه) بس یسروب صافلدی اول سوزنی حضرت یوسف کونکلنده
 (ولم یبدها لهم) واشکارا قیلدی آنی آلاغه (قال) ایتدی آلاغه حضرت یوسف
 اوزی ننگ کونکلنده (انتم) سرلر (شر) یاوز سر (مکانا) اوز مرتبه نکرده (والله اعلم) والله
 تعالی بلر (بما تصفون) سر بیان قیلغان نرسه فی (ن) (قالوا یا ایها العزیز) ایتدی یلار حضرت
 یعقوب ننگ بالاری ای عزیز (ان له اباشیخا کبیرا) اول آلغان بکت اوچون باردور آتاسی
 باشی کوب بولغان قارتدور (فخذ احدا منا مکنه) بس طوت بر ننگ بر ورنی آننگ اورنینه
 (انانراک) تحقیق بن کورامز سنی (من المحسنین) ایدکو اشلی بولغان آدملردن
 یعنی اوشبو آدم بیک قارت آدمینک اوغلیدور آتاسن جینکلاب یوریدور (قال
 معاذ الله) ایتدی حضرت یوسف صغورن من الله تعالی غه (ان نأخذ) آندانکم آله
 لم آندان باشقه فی (الامن وجدنا) مکر اول آدمی آلرمن تابدوق بن (متاعنا عنده)
 اوز ورننگ نرسرنی آننگ قاشنده اوز نکر ننگ سوزونکر شولای بولدی (انا اذا
 لظالمون) تحقیق بن اول وقتک یعنی آننگ اورنینه باشقه فی آلغانم وقتک ظلم قیلغوچیلردن
 بولورمز (فلما استیثسوا منه) بش شول وقتده کم امید سر بولدیلار حضرت یوسفدن
 یعنی بلدیلار کم حضرت یوسف ننگ بنیامین فی بر مسلوکن (خاصوا نجیاً) حضرت یوسفدن
 آبر ولب بالغز بر برکا باردیلار کیم نکاش قیلغانلری حاله (قال کبیرهم) ایتدی الوغلری
 آلرننگ (الم تعلموا) ایابامر میسر کم (ان اباکم) تحقیق سر ننگ آتانکر (قد اخذ علیکم
 موثقا) تحقیق آلدی سر ننگ اوزر و نکر کایر عهدی (من الله) الله تعالی طرفندن (ومن
 قبل ما فرطتم فی یوسف) وموندن اول کبچیلک قیلغاننکر یوسف حقنده هم آلدی (فلن
 ابرح الارض) بس البته کتم مین اوشبو یردن (حتى یأخذن لی ابی) شول وقتده چاقلی کم رخصت
 برور منکامم آتام یعنی مصر دن کیتیم آتام رخصت برمایچه قایتماغه (اوچکم الله لی)
 یاکه حکم قیلما یچه الله تعالی قایتماغه یاکه بنیامین ننگ قوتولماغیمه (وهو خیر
 الحاکمین) اول الله حکم قیلغوچیلر ننگ بیک ایدکوسیدور یعنی بارچه قرداشلرینه

* یعنی قرداشلری ننگ
 تلندن اوزنک لر بندن
 چقد بکم اوغریلارنی
 اوزونکر کا قول قیلنک
 اوشبو ایتملگری بلان
 طوتولدیلار اکر آلی
 بولمسه ایدی پادشاه ننگ
 حکمی اول طریقه توکل
 ایدی یعنی اوغرونی قل
 قیللق توکل ایدی *

رخصت بروب الوغ قرداشي مصرده توردي شول اميد بلانكم شايد مهر بانلغي
 كيلب قوتولدور و رديب (ارجعوا الي ابيكم) اي منم قرداشلاروم قايتنك لار آتانكر نك
 جانبينه (فقولوا) بس ايتونكر (يا اباانا) اي بر نك آتامز (ان ابنك سرق) تحقيق سنك
 اوغلنك اوغر يلق قيلدي (وما شهدنا الا بما علمنا) وكوا هلق بير مامز بز مكر بلكان نر سمن
 اوزارينه كوا هلق بير ورمز (وما كنا) وبولمدوق بز (للغيب) كورمكن نر سملر ني بلهك
 بلان (حافظين) صافلا وچيلردن بولمدوق * (واستل القرية التي كنا فيها)
 وصراعل اول شهرده طرغانلاردنكم بولدوق بر آنده يعني مصر شهرنده طرغويي آدلاردن
 (والغير التي اقبلنا فيها) وكار واندن صراعل يعني خلقيدان آلارنك آراسنده (وانا لصادقون
 تحقيق بز طوغري ايتكوچيمز (قال بل) ابتدى حضرت يعقوب آلاي توكل بلكه (سولت
 لكم) زينتلدي سركا (انفسكم امرا) سر نك نفسلر وكرن بر اشني (فصبر جميل) بس منم
 حالم كوركم بولغوجي صبر دور (عسى الله) اميدوم شولدر كم (ان ياتيني بهم جميعا) الله
 تعالى كيتوره منكا آلارنك بار چه سن بردن (انه هو العليم الحكيم) البته الله تعالى بلكوچيدور
 منم حاليني واشيده يحشي حكيم قيلغوجيدور (وتولى عنهم) ويوز قايطاردى حضرت
 يعقوب آلاردن (وقال يا اسفي على يوسف) وابتدى اي منم قايقم وحرتم يوسف اوزارينه
 كيل كل اورنك بودور (وابيضت عيناه من الحزن) وآغاردى آنك ايكي كوزى حضرت
 يوسف نك قايقوسندن (فهو كظيم) بس حضرت يعقوب قايقوسنى اورنده يشر و
 توتار ايدى (ف) (قالوا تالله) اوغللرى ايتد يلاز اوزينه الله تعالى غه آنت بولسن (تفتنوا
 تدكر يوسف) دائما ذكر قيلر سن يوسفنى (حتى تكون) شول وقتقه چاقلى بولر سنك
 (حرضا) آرووا (او تكون من الهالكين) يابولر سنك هلاك بولغانلردن يعني بنيامين
 كيتمه كيدن حضرت يوسف نك حضرت يعقوب اوزارينه بولغان قايقوسى ينىك باشدن
 آردى (قال) ايتدى حضرت يعقوب (انما اشكوا بشي) بودور كم بيان قيلادور من قتي
 بولغان قايقمى (وحزنى) كويونما گومنى (الى الله) الهنك جانبينه (واعلم) بلر من
 (من الله) الله تعالى جانبدن (ما لا تعلمون) اول نر سنيكم سز آنى بلر سز * (يا بني اذهبوا
 اي منم اوغلانلاروم بار وغر (فتحسبوا) خبر صراعز (من يوسف) يوسفدن يعني تيكشروب
 خبر صراعز (واخيه) وآنك قرداشندن (ولا تيسبوا من روح الله) اميدسز بولماغز
 الله نك رحمتندن (انه لا يمس من روح الله) تحقيق اميدسز بولمس الله نك رحمتندن (الا
 القوم الكافرون) مكر كافر بولغان قوم الله نك رحمتندن اميدسز بولر (فلمادخلوا عليه)

* يعني اشبو سوزكم
 چراوه من وجد في رحله
 فهو جزاؤه ديدوك آنك
 اوچون بر نك منده مبر دور
 ياكه سنا عهد بيردوك
 اوز من بلمد وكرن اوزارينه
 اما اوغر ولقدن خبر ومن
 يوق ايدى ويا اويرا
 تمدوك شونيكم اوغر وني
 طومتق بر نك شر بعتمز
 دور و بزكا بيلكولى توكل
 ايدى اوغرى بر نك
 طوغانم دور *
 (۲) حضرت يعقوب
 آغز وندن بلمدور من ايدى
 مكر بووقته اشبو قدر
 آغز يدن چقدى كم ياسفا
 على يوسف شول قدر
 وقتده موند اين قايقونى
 يشر و طومتق بيغمبر نك
 اشيدور بيغمبر دن باشقه
 نك اشى توكلدور (جم)
 * يعني يعقوب عليه السلام
 اوغللرينه ايتد يكم منكا
 صبر قلمقتى او براتيكو
 نكر دن ني بولر آنك
 اوچون صبر قيلمغان
 كشي خلق ياننك خالقدن
 شكايه قبولر بن دضى
 خالقومه ايتور من كم منكا
 قايقو بر بدر وينه شونى
 هم بلور من بولامنى
 صناهق اوچوندور كوريم
 قايوچككا يتوشب تمام
 بوله چتدور *

بس شول وقتده کم کردیلار حضرت یوسف اوزارینه (قالوا یا ایها العزیز) ایتدیلار ای
 عزیز (منساواهلنا) توتدی برلاری یعنی يتوشدی برکا و عیالار و مرکا (الضر) مشقت
 (و جئنا بضاعة من جاة) کیتر دوک بر قبول بولماسلق نرسه یا که آن نرسه (فاوی لنا الکیل)
 تمام بر کل برکا اوچاوی (و تصدق علينا) و صدقه قیل غل برلارکا (ان الله) تحقیق الله تعالی
 (یحیی المتصدقین) اجر ن بر و صدقه بر کانلرکا (ف) (قال هل علمتم) ایتدی حضرت
 یوسف ابا بلد و کریمی (ما علمتم) اول اشنگ بیلان لوغونی قلد و غز (بیوسف) یوسفته (واخیه)
 و آننگ قرداشی بنیامینکه (اذ انتم جاهلون) اول وقتده سر نادان ایدونکر اول
 قرداشنکر بولغان بنیامینی اشنکرنی اشلا کانیدن صونک شول قدر خور قیلد و نکر کم
 بر و نکر بلان سویلاشرا ک طاقنی قالدی (قالوا انک لانت یوسف) ایتدی یلار اول قرداشلری
 ای تحقیق سن یوسف مبین آننگ اوچون بوقدر کور مملک و بیلک لک باشقه آدمین بولمس
 (قال انابوسف) ایتدی حضرت یوسف مین یوسف من دیب (وهذا اخي) و بو قرداشیم
 بنیامیندور (قدم الله علينا) تحقیق انعام قیلدی الله تعالی بر ننگ اوزر مرکا (انه من
 يتق ويصبر) تحقیق هر آدم کم الله دن قورقب و بلا کا صبر قیلسه (فان الله) تحقیق
 الله تعالی (لایضیع) ضایع قیلمس (اجر المحسنین) ایند کولک قیلغوچیلر ننگ
 اجر و فی یعنی بر آدم آننگ اوزرینه بلا و مشقت توشسه شریعت ننگ حکمیدن طشقاری
 چقهسه و صبر سزلق قیلمهسه آخرده اول بلان آرتق احسان قیلور (قالوا تالله)
 ایتدی یلار الله تعالی غه آنطبولسن (لقد اترك الله) تحقیق الله تعالی آرتلق بیردی سنکا
 (علینا) بر ننگ اوزار و مرکا (وان کنا) و تحقیق بولدوق بز (لخاطمین) خطا اش
 قیلغوچیلر دن یعنی سننگ بوقدک راستدور کور کم ایدی بر ننگ حسد لکن باطل ایدی (قال)
 ایتدی حضرت یوسف (لا تثریب علیکم الیوم) بوقدور هیچ بر شلته و اوروش سر کابوکون
 (یغفر لکم) یارلقار الله تعالی سر ننگ کنا هو نکر فی (وهو ارحم الراحمین) اول الله دور
 باغشلا غوچیلر ننگ ییک باغشلا غوچی سی یعنی قرغانمق لق بلان کچک والوغ کناهلر فی
 یارلقاب توبه قیلغانلر غه احسان قیلر (اذهبوا بقیصی هذا) بار ننگ و کینتنگ اشبو کولما کم
 بلان (فالقوه علی وجه ابي) اور نو نکر غه يتوشد و کرده سالونکر منم آطامننگ یوزرینه (یاغت)
 کیلر (بصیراً) کوزی آچولب یعنی کوزی کور کوزی بولب کیلر (واتونی باهنگم)
 و کیتور و نکر منکا اوزر ننگ اهلو کز فی (اجمعین) بارچه سنن الله تعالی ننگ قاشنده
 هر بر آورا اوچون بر دو بار دور حضرت یعقوبه یوسف علیه السلام ننگ آیر ولتیدان

یعنی آچلق وقتنده
 باشقه اسبابلر ننگ
 سی صائلش ایدی
 مرتبه ده یوندن
 من طوقولمش او بوق
 نرسلر فی آروق
 کیتر مشلر ایدی
 یوسف اشبور و شنی
 یزونی بلد و روب
 هل و اولاد و کز فی
 کیتور و کز دیب
 کلرون استدی
 (جم)

کوزی کورمس بولب اییدی حضرت یوسف ننگ کولمکی فی کوزینه سورتمک بلان
 کوزی کورکوچی بولدی (ولما فصلت العیر) وشول وقتده آیر ولدی کاروان یعنی مصر
 شهرندن (قال ابوهم) ایتنی اتالری یعنی حضرت یعقوب یانیداغی آدم لارکا (انی
 لاجدریح یوسف) تحقیق مین تابادور من یوسف ننگ ایسن (لولا ان تقفون) ۹۴
 قارتلقدن کیلکن عقلی ننگ کیملکیدن ایته دیمه سه کن یوسوزومه اشانر ایدوکن (قالوا
 تالله) ایتنی یلار الله تعالی کا آنتا بولسن (انک لفی ضلالک القديم) تحقیق سین حضرت
 یوسفته کامل محبتدن ایسکی خطانکده سن (فلما ان جاء البشیر) بس شول وقتده کم کیلدی
 حضرت یعقوب ننگ یانینه سیوچی بروچی (الغاه) صالدی کولمکنی (علی وجهه)
 حضرت یعقوب ننگ یوزی اوزارینه (فارتد بصیرا) بس بولدی آتاسی کورکوچی (قال)
 ایتنی (الم اقل لکم) ایبا ایتمادومی سرکا (انی اعلم) تحقیق مین بیلر من (من الله) الله
 تعالی دن (مالا تعلمون) اول نرسنیکم سز آتی بلر سز * (قالوا یا انا نستغفرتنا) ایتنی یلار
 حضرت یعقوب ننگ اوغللری ای بر ننگ آتامن یارلقانق استه بر لارکا (ذنوبنا) کناهنز
 حقتده (اناکنا خاطئین) تحقیق بز خطا قیلغوچیلر من (قال سوف استغفر) ایتنی
 حضرت یعقوب تیز دور یارلقاق استر من (لکم ربی) سرننگ اوچون ربمدن (انه هو
 الغفور الرحیم) ۹۸ تحقیق کیهچیلک قیلغوچیلر ننگ کناهن یارلقاقوچی احسانی بلان اوزلرون
 بیک قرغانغوچی (فلما دخلوا علی یوسف) بس شول وقتده کم کردیلار حضرت یوسف
 اوزارینه یعنی آننگ چادرینه کم قارشولرینه کیلکان یرده قورولغان ایدی (اواى الیه
 ابویه) قوچاغینه آلب حضرت یوسف یر بیردی آتاواناسینه اوز جانبنده (وقال ادخلوا
 مصر) وایتدی کز وکن مصرغه (ان شاء الله امنین) اگر الله تلاسه ایسین بولب (ورفع
 ابویه علی العرش) کوتاردی آتاواناسنی اوزی ننگ تختینه (وخر واله سجدا) وتوشدی یلار
 آتاواناسی وقرداشلری حضرت یوسف اوزارینه سجده قیلب یوزلر اوزارینه اول
 وقتده اولوغلامق سجده بلان ایدی (قال یا ایت) وایتدی حضرت یوسف ای منم آتام
 (هدا) اشبودور (تاویلر وعیای) منم یقومده کورکن توشم ننگ تاویلی (من قبل)
 موندن اولکم کورکان ایدوم اول توشنی (قد جعلها) تحقیق قیلدی منم شول کورکن توشمنی
 (ربی حقاً) منم ربم طوغری (وقد احسن بی) و بیک احسان قیلدی منکا (اذخر جنی من السجین
 شول وقتده کم چغاردی مینی زنداندن (وجاء بکم من البدو) وکیتردی سزنی قردان
 آننگ اوچون حضرت یعقوب شام یرنده بولغان فلسطین اسلی شهر ننگ قرنا ترا ایدی

* یعنی یوسف علیه السلام
 کولمکنی ومنه چکلرینی ویو
 له صرف لرونی اوزی ننگ
 قلبی ایلان بیمارکان ایدی
 وبوقل یاروب حضرت
 یوسفی ننگ کولمکنی حضرت
 یعقوب ننگ یوزینه
 صالدی وسویند رماک
 خبر فی بیردی اول وقتده
 حضرت یعقوب ننگ کوز
 لری اچلدی بعض تفسیر
 ده بوکولمکنی کیتروب
 حضرت یوسفدن سیوچی
 بیروچی یهودا ایدی
 دیکن *

حضرت یوسف مصرغه کیتوردی (من بعد ان نزع الشيطان بيني وبين اخوتي) آندن
صونك كم شيطان لعين بوز وقلق صالدى منم آرام بلان قرداشلاروم آراسنده (ان
ربي) تحقيق منم ربم (لطيف لما يشاء) كوركم اش قيلغوچيدور اول نرسه اوچون كم تار آنى
(انه) تحقيق اول الله (هو العليم الحكيم) اول الله دور مصاحلتر نك يولن بلكوچى و حكمت
بلان اش قيلغوچيدور (رب) اى منم ربم (قد اتيتنى) تحقيق بوردونك سين منكا (من
الملك) پادشاهلقتى (وعلمتنى) اوپراتد ونك سين منكا (من تاويل الاحاديث) ويقولونك
تاويلندن اوپراتد ونك (فاطر السموات والارض) اى كوكلرنى ويرنى يور اتوقچى (انت وليى
فى الدنيا والاخرة) سنسن منم ياردم قيلوچم واشمنى قيلوچم دنيا ده و آخرت (توفى مسلما)
اولتور سين منى مسلمان بولد و غم حالده (والحقنى بالصالحين) كرتكل سين منى ايند كوا
اشليلر جماعسيته (ذلك من انباء الغيب) اى محمد اشو سورده بولغان قصه غيب خبر لار ندر دور
(نوحية اليك) وحى قيلدوق سنكا اى محمد (وما كنت لذيهم) وبولدنك سين اول حضرت
يوسف توغانلرى قاشنده (اذ جاءوا امرهم) شول وقتده كم قصد قيلد يار مشور تارلارون چيولب
(يمكرون) وحالانكه اول توغانلارى بمان فكر قيلمه غه باشلا ديلار (وما اكثر الناس)
وتوكل دور آدملرنك كوي (ولو عرضت بمؤمنين) اكر چند بكم حر يص بولب
ايمانلرينه تور شسانكده كيتور وچيلر (وماتسئلهم) و صرامر سنك سين (عليه) آلار دن
قر آنى يتوشدور ملك اوزرينه (من اجر) بالدن آدملردن (ان هو) ايمسدور اول قرآن
(الاذكر للعالمين) مكر نصيحتدور عالمركا يعنى بارچه خلقه (وكاين من اية)
وكوب علامتار بار دور الله تعالى نك بركينه (فى السموات والارض) كوكلرده ويرده كم (يرون
عليها) اول علامتار اوزرينه اوتلر (وهم) آلار (عنها) اول علامتار دن (معرضون)
بوز قايتار توچيلر دور يعنى اول علامتار دن فكر وفهم قيلب عبرت آلماسلر (وما يؤمن
اكثرهم بالله) وايمان كيتور مسلر آدملرنك كوي (الاوهم) مكر آلار (مشركون)
عبادت قيلمده الله تعالى غه شريك قيلغوچيلر دور يعنى تللى بلان اقرار قيلب ايتور لاركم
بارچه نك مالكى الله دور آندن صونك الله دن باشقتى معبود تو تارلار (افانوا) ايا ايمين
بولد يارومى (ان تاتيهم غاشية) كيلىمك كدىن آلار نك بارچه سينه كيلاچك عذاب (من
عذاب الله) الله نك عذابندن (او تاتيهم الساعة) ياكه كيلىمك دن آلار غه قيامت كوني
(بغثة) خبرسون (وهم) وحالانكه آلار (لا يشعرون) بيلم لار قيامت نك كيلىمك
(قل هذه سبيلي) ايتكل اوشبو الله تعالى نى بريدب بلك منم بولم دور (ادعوا الى الله)

اونديور من الله جانيمينه (على بصيرة) ظاهر بولغان دليل اوزرينه بولغانم حالده (انا
ومن اتبعني) من ومنكا ياركانلار دى اوند ارلار (وسبحان الله) وپا كلك الله تعالى اوزرينه دور
(وما انا من المشركين) ايمس من مين الله تعالى غه شريك قيلغوچيلردن (وما ارسلنا
من قبلك) ويبارمد وكن بسندن اول (الارجالا) مكر برجه كشيلىرى كم (نوحى اليهم)
وحى قيلدوق بز آلا اوزرينه (من اهل القرى) شهر آدملىرىنن (افلم يسيروا فى الارض
ايايورمد يلر من آلا برده (فينظروا) بس كور ورايدى آلا (كيف كان نبيك بولدى
عاقبة الذين من قبلهم) شونداين آدملىرىنك اخير حاللىرى آلا ردى اول ايدى آلا (ولدار
الآخرة) والبتة آخرة يورطى (خير) ايند كودور (للىدين اتقوا) شونداين آدملىرىنك
صافلاندىلار (افلا تعقلون) بس نى اوچون عقلىرىنك نى صالبلر سز
يعنى ايند كوا بولغان نرسه نى بس كير كدور زماننكده بولغان قارشوقچيلر
تر وكلوكلار بده اوزلىرىنك دولتلىرىنه آلدانب يورمستلر (حتى اذا استبشس
الرسول) مهلت بر دوك شول وقتته چه كم اميد سز بولدىلار بيغمبرلار (وظنوا انهم) كمان
قيلدىلار آلا رنىك قومى (قد كذبوا) تحقيق يالغان وعده بير ولمش بولدى آلا رغه
(جاءهم نصرنا) كىلىدى بيغمبرلاركا بر نىنك ياردمىز (فجئنا من نشأنا) بس
قوتولدور ولمش بولدى اول آدملىرىنك تلامذوكلر آلا رنى (ولا يرد بائسنا) وقايتار ولمش
بولمىز بر نىنك عذابىن (عن القوم المجرمين) بوزوق اشلى بولغان قومدىن *
(لقد كان فى قصصهم) تحقيق باردور آلا رنىك قصه لر ونك يعنى بيغمبرلارنىك واهتلىرىنك
خبرلار ونده (عبرة) نصيحت (لأولى الألباب) عقل ابارلى اوچون (ما كان) بولمىدى
قرآن (حديثا يفتري) يالغاندىن ياصالمش سوز (ولكن تصديق النبى بين يديه)
وليكن راستلاغوچيدور اول كتابلرىنك كم اوزندن آلدده دور (وتفصيل كل شىء) وهر
بر نرسه نى بيان قيلغوچيدور (وهدى) وبول كورستكوچيدور (ورحمة) وقرغانغوچيدور
(لقوم يؤمنون) ايمان كيتوركان قوملر اوچون ﴿

* يعنى عذاب وعده سى
كچيكميدان بيغمبرلار
اميد سز بولدىلاركم
بر نىنك تر وكن وقتى
كىلملى وقاتىر دن صونك
كىلهچك دور ديب ويولدا
شارى كمان قيلدىلار
شايد اوشبو وعده خلاى
بولور ديب اوشبو قدر
كمان قيلمق بلان كافر
بولمىس اكر بلسه لار اول
كمان يه اندور ديب *

﴿ سورة الرعد مكية وهى ثلث واربعون آية ﴾

بسم الله الرحمن الرحيم
(المر) الله بلور مرادن (تلك آيات الكتاب) اوشبو سوره ذكر قيلنغان آيتلر قرآن
عظيم نىك آيتلر يدور (والذى انزل اليك) وشونداين نرسه كم ايندور ولىدى سنك اوزرونكا

(من ربك الحق) سننك رينكدن توغر يدور (ولكن اكثر الناس) وليكن آدملر ننگ كوبي
 (لا يؤمنون) ايمان كيتور مسلر آننگ حق بولدوغينه (الله الذي) الله تعالى شونداين كوچي
 يتكوچي الله دور (رفع السموات بغير عمد) كوتاردی كوكلر فی تراكسن (تر وناها) كوررسن سن
 اول كوكلر فی (ثم استوى على العرش) آندن صونك حكمی قرارلاندی عرش اوزرینه (وسخر
 الشمس والقمر) وایار كوچي قیلدی قیاشنی وآینی (كل) هر قایوسی (یحیری) یوزور
 (لأجل موسى) بلكولی بولغان وقتته چاقلی (يدبر الأمر) الله تعالى ملكوت عالمی ننگ
 اشن یوزورتور (يفصل الآيات) آیروب بیان قیلور الله تعالى قرآن ننگ آیتلر فی
 (لعلكم) شایدكم سرلر (بلقاء ربكم) رينك رغه بولو قمتی (توقنون) یقین بولورسن
 یعنی الله تعالى غه بولمغاغه اشانورسن (ف) (وهو الذي مد الأرض) اول الله تعالى بی فی صورنی
 یعنی جایدی (وجعل فيها) وقیلدی اول یرده (رواسی) محکم بولغان طاولر فی (وانوارا)
 وبلغلر فی (ومن كل الثمرات) ویراتدی الله هر تورلی جیمشلر فی (جعل) قیلدی (فيها)
 اول یرده (زوجهين اثنتين) ایکی تورلینی یعنی طاتلی وآچی وآق ویشل كوكلر فی (يعش
 الليل النهار) كیچه بلان كوندوزنی اور وتور (ان في ذلك) تحقیق بوذکر ایتملکان
 نرسه لرده (آیات) علامتلر باردور الله تعالى ننگ كامل قدراتینه (لقوم يتفكرون)
 فکر قیلغوچی جماعتلر اوچون (ف) (وفي الأرض) ویرده باردور (قطع متجاورات) بر یرینه
 توتاشغان مختلف بولغان کیسكلار باردور بعضی بیك باکیره دور هر نرسه اوسادور وبعضی
 بیك تورلی وبوزوق دور هیچ بر نرسه اوساركا قابل توكلدور (وجنات) ویاچه لار باردور
 (من اعناب) اوزوم آغاچندن (وزرع) وایگنلار باردور (ونخيل) وخرما آغاچلری
 باردور کم (صنوان) طاملارلی وبوطاقلری كوب بولغان (وغير صنوان) طاملرلی وبوطاقلری
 آربولغان (يسقي بماء واحد) صوارلر بر صوبلان (ونفصل بعضها على بعض في الاكل)
 وآرتوق قیلورمن آلاز ننگ قایسی سن قایسی اوزرینه تمك یعنی قایسی سن ننگ جیموشی
 ایری وحوش اسلی وحوش تملی بولور وقایسی ننگ جیموشی بوصفتلردن کیم بولور (ان
 في ذلك) تحقیق بونرسه لرده (آیات) لقوم یعقلون (علامتلر باردور عقلن صالب فهم
 قیلغان آدملر اوچون یعنی بر تورلی صودن بوقدر مختلف بولغان نرسه ل ننگ حاصل بولمائی
 کامل قدراتیدن بولماعون فهم قیلورلار (وان تعجب) واکر سین ای محمد عجلانسن (فعب
 بس عجب (قواهم) آلاز ننگ سوزلر يدور ایتورلار آلاز (اذا كانوا ايا) اياشول وقتده کم
 بولورمن بر توفراق (انالف خلق جدید ۵) ایابر ینکلان براتلمه قنده بار بولورمن یعنی

(اف) بلنکن وقتته چه
 یوزورلار یعنی قیامت
 كونینه چاقلی یاكه هر
 بروسی اوز یوزوشینه
 چاقلی یعنی قیاش بر یلک
 حرکت قیلر وآی بر این
 حرکت قیلر آندن صونك
 ینکی حرکتلر ینده باشلورلار
 (جم)

(اف) یعنی جیمشلر
 نوعندن ایکیشر ترلی
 قلدی بر تورلیسی کیم
 وکیچه بلان كوندوز ننگ
 بر وسنی قرانگفو ویزو
 سنی روشن قلدی ونر
 سلر فی ترلی توسلی
 براتدی بس بلندیکم
 بولارده علامتلری باردور کم
 الله تعالى اوزی ننگ قلامکی
 بلان آلازی براتمشدور
 واکر نرسه اوزی ننگ
 خاصیتی اوزارینه بولسه
 ایدی بارچه سی بر صورت
 اوزارینه بولر ایدی (جم)

یوق بولب توفراق بولسوق عمن میدور کم ینہ بار بولماقین دیب (اُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا)
 آلاردور اول آدملر کم انکار قیلغوی بولدیلار (برہم) اورلری نذکر بیلرینہ (وَاُولَئِكَ
 الْاَعْلَالُ فِيْ اَعْنَاقِهِمْ) وَاَلار دور اوشبو صفت اور زینہ کم زنجیر لار آلارننگ موینلار یدہ
 (اَصْحَابُ النَّارِ) وَاَلار دور اوداھلی (هُمْ فِيْهَا خَالِدُونَ) ﴿ آلارشول اوددہ منکولار دور
 (وِیَسْتَعْلَمُونَكَ بِالْحَبِیْتَةِ) ویتیرک بلان استولار سیندن عذابنی (قَبْلِ الْحَسَنَةِ) اورلرینہ
 راحتک کیلودن اَوَّل (وَقَدْ خَلَّتْ) و تحقیق اوتدی (مَن قَبْلَهُمُ الْمَثَلَاتِ) آلاردن اَوَّل عذابلرننگ
 اوحشاشی یعنی آلاردن اَوَّل یالغانغہ توتقانلرننگ عذابلری اوتدی فی اوچون اعتبار قیلیملر
 (وَاَنْ رَبِّكَ) و تحقیق سننگ ربنتک (لَدُوْ مَغْفِرَةٍ) یارلامق ایسیدور (لِلنَّاسِ) آدملر
 اوچون (عَلٰی ظُلْمِهِمْ) آلا ر بوزوق اشلی بولمقلری ایله (وَاِنْ رَبِّكَ) و تحقیق سننگ ربنتک
 (لَشَدِیْدُ الْعِقَابِ) ﴿ کافر لار کافاتی عذابلیدور ﴾ ﴿ وِیَقُوْلُ الَّذِیْنَ كَفَرُوا ﴾ وایتورلار شول
 آدملر کم کافر بولدیلار (لَوْلَا اَنْزَلْ عَلَیْهِ اٰیَةٌ فِیْ اَوْچون ایندور ولمدی اول بیغیمبر اور زینہ
 بر علامت یعنی معجزہ (مِنْ رَبِّهِ) اور زیننگ ربسی جانیندن (اِنَّا اَنْتَ مَنذِرٌ) بودور کم
 دایم سن الله ننگ عذابیدن قورقتقوی سن (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ) ﴿ وهر بر قوم اوچون یول
 کورساتقوی بولور (اللهُ یَعْلَمُ) الله تعالی بولور (مَا تَحْمِلُ كُلُّ اَنْثَى) شول نرسہ فی کم یولکلر
 یعنی قارنندہ توتار هر بر خاتون (وَمَا تَغِیْضُ الْاَرْحَامُ) و شول نرسہ فی کمیمتر آئی قارنلر
 (وَمَا تَزِدُ) اوردورور آئی (وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ) وهر بر نرسہ آنتک یعنی الله ننگ قاشندہ
 (یوقدای) معلوم بولغان مقدار اور زینہ دور (عَالَمُ الْغَیْبِ) عیبینی بیلکوجیدور اول الله
 (وَالشَّهَادَةِ) و اشکارانی بیلکوجیدور (الْکَبِیْرُ الْمُتَعَالِیُّ) ﴿ الوغ و بیوک بولغان اعلی مرتبه لیدور
 اول الله (سَوَاءٌ مِنْكُمْ) برابر دور سزدن (مَنْ اَسْرَ الْقَوْلِ) شول آدمکم بشار و لار سوزنی
 (وَمَنْ جَهِرَ بِهِ) و اول آدمکم چقر و ب سویلار (وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ) و شول آدمکم کیر لودور
 (بِاللَّیْلِ) کیچده (وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) ﴿ و اول آدمکم یول یور یدور کوندورده یعنی اول
 آدمکم اشلر فی کیچده یشرون قیلورویا کوندورده آشکارا قیلور الله قاشندہ برابر دور (اَلَمْ
 مَعْتَبَاتِ) اول آدم اوچون بار دور بری بری ننگ آرتندن کیلکوی فرشته لار (مَنْ یَبِیْنُ
 یدیه) آنتک آلدوندہ (وَمَنْ خَلْفَهُ) آرتندہ (یحفظونه) صاقلار لار اول آدمنی (مَنْ اَمْرُ
 الله) الله تعالی ننگ حکمی بلان (اِنْ اَللّٰهُ) تحقیق الله تعالی (لَا یغیر ما یقوم) اورکلر تمیز شول
 حالنیکم بر قومده بار دور (حتی یغیروا) شول وقتہ چاقلی اورکلر تورلار آلا ر (مَا
 بانفسهم) شول نرسہ فی کم آلارننگ اورلرنده بار دور (وَاِذَا ارَادَهُ) وچانکم تلاسه الله

* یعنی ایمانی قبول
 قیلیملر ایمان بارچه
 ایند کولککا سیدور انکار
 قیلورلار وانکار قیلیمه غه
 توروشلار وایتورلار کم
 عذاب کیتورونکر و حالا
 لانه آلاردن اَوَّل عذابلر
 ننگ اوحشاشی اوتمشدور
 یعنی شول عذابلار کم
 آلارننگ اوحشاشی اوتمش
 ایدی *

(۱۱) یعنی اللہ تعالیٰ ہیج
 بر قومنی اوزنی ننگ صافلا
 ماغیدن وقز غانماغیدن
 محروم قلمس وبر دوکی
 صحت وسلامت ونعمتی
 آلازنگ خلافتینہ ایلاندر
 مس شول وقتقہ چاقلی کم
 آلاز اولر ونده بولغان
 کورکم حالرنی قبیح
 حالکہ الشطر ما نیچہ
 ویولرون شاشدورما نیچہ
 (چم)

(۱۲) بو آیت ایندورو
 لدی عامر بن الطفیل
 واربد بن الربیعہ خصو
 صندہ قنن آلاز حضرت فی
 اولدورمکنی قصد قیلور
 مدینہ کا کیلدیلار قنن
 حضرت ننگ حضورنده
 بولدیلار عامر حضرت
 بلان سویلاشورکا ریشدی
 اربد حضرت ننگ آرتینہ
 دونوب قلیج بلان اورمغه
 قصد قلدی حضرت آننگ
 اشندن خبر بلب
 دیدی اللهم اکیفیتها بما
 شئت دیب شول حال
 بریشن کیلب اربدی
 اوردی جانی جهنم کاکیتندی
 وعامر مدینہ دن چغب
 بر بیان آورا بلان مبتلا
 بولب بنی سلول جماعستدن
 بر خاتون ننگ اوینده
 شاقشی جانی دوزخده
 قرار لاندی (زبدہ)
 (۱۳) شاهولی رحمہ اللہ
 علیہ ایتنی اللہ تعالیٰ ننگ
 جانبینہ یالبارہ لار وتلا کا
 نلارونی صریلازواللہ تعالیٰ
 انی قبول ایدہ اللہ اعلم

تعالیٰ (بقوم سوئے) بر قومکہ ایمانلقنی (فلامر دله) یوقدور اول یمانلقنی قابیتمار وچی (ومالمہم
 ویوقدور آلاز اوچون (من دونہ) اول اللہ دن باشقہ (من وال) بی یاردم واش قیلغوچی
 (ف) (هو الذی) اول اللہ تعالیٰ کم (بر یکم البرق) کورستر سر کایشنی (خوفا) قورقو
 اوچون (وطبعاً) وامید توتوغنی اوچون (وینشئ السحاب الثقال) وبغفور بلان آغر
 بولغان بولوتنی یاراتور (ویسیخ الرعد بحده) وپاکلک بلان یاد قیلور کورک اولدورامکی
 اللہ تعالیٰ فی (والملائکة من خیفته) دخی فرشته لری پاکلک بلان یادیدر لار اللہ تعالیٰ فی اللہ دن
 قورقودن (ویرسل الصواعق) وپیرور ییشلرنی (فیصیبها) بس بیتوشدورور اول
 ییشلرنی (من یشاء) شول آدملر کاکم تلار (وهم) اول کافر لار (یجادلون فی اللہ)
 قچقوشور لار اللہ تعالیٰ حقدنہ یعنی بیغفور لار فی یالغان توتوب اللہ تعالیٰ ننگ کمال صفا تری نہ
 اقرار قیلیماسلر (وهو شدید الحال) واللہ تعالیٰ عذاب قیلماقیدہ قاتیغ دور (ف) (له)
 دعوة الحق اول اللہ غہ ثابت وخالص لمانشدور توغری بولغان دعالم یعنی اللہ غہ متوجه بولب
 اخلاص بلان دعا قیلغان ننگ دعاسن اللہ تعالیٰ قبول قیلور (والذین یدعون من دونہ)
 وشول آدملر کم دعا قیلور لار کافر لار آلاز اللہ تعالیٰ دن باشقہ یعنی اللہ غہ دعا قیلماق آلاز غہ
 دعا قیلور لار (لا یستجیبون) قبول ایتمسلسر (لهم بشء) آلاز ننگ دعاسن ہیج بر وجه بلان
 ہیج بر نرسہ (الاکباسط کفیه الی الماء) مکر شول آدم کورکم آچار اوزنی ننگ ایک
 اوچنی صوجانبینہ (لیبلغ فاه) یتوشمک اوچون صو آغزینہ (وما هو ببالغه) وتوککلور
 اول صویتوشک وچی آننگ آغزینہ آننگ اوچون صوجانسردور دعا قلمتی ننگ بلب
 تلا کانن برور (وما دعاء الکافرین) ایمسدور کافر لرننگ دعاسی (الافی ضلال) مکر
 آرزغلقندہ دور (ف) (ولله یسجد) واللہ تعالیٰ اوچون سجد قیلور (من فی السموات والأرض)
 کورکلردہ ویرده بولغان مخلوقلر (طوعاً وکرها) تلاما کلری بلان وتلامد وکلری
 بلان (وضلالهم) وآلاز ننگ کوله کلری سجدہ قیلور (بالغدو والأصال) ابرتہ ده
 وکیچہ ده یعنی دایم اللہ تعالیٰ غہ سجدہ قیلور لار ﴿قل من رب السموات والأرض﴾ ایبتکل ای
 محمد کمندور کورکلرننگ ویر ننگ ربسی (قل لله) ایبتکل آلاز طرفندن اللہ دور دیب (قل)
 افاتختم من دونہ اولیاء﴾ ایبتکل ایاتوتدو نکرہی اللہ دن باشقہ بر چہ دوستلر واشتکر فی
 قیلغوچیلر (لایملکون) کوچلری یتمسلسر (لأنفسهم) اولر لری ننگ جانلرینہ (نفعوا ولاضرأ)
 بر فایده قیلما غہ وهم ضرر قیلما غہ (قل هل یرستوی الاعوی والبصیر) ایباردای بولرم
 صوقر وکور وچی اولمن (ام هل تستوی الظلمات والنور) ایباربر بولرم قرانغولر

كافرلار بر نرسلكا دعا

قىلرلار الارنىك بعضى
محض خياللر يدور حقيقى
توكلدور وقيسى چنلر دور
وقيسى شول نرسلك دور كم
آنلارده ازغنه سزىك
باردور مكر اول نرسلك
اوزلرى نىك سزىك مكر ينه
كوچلرى يتىمدور بس
آلارغه دعا قىلقدن فى قاين
بولاقچى دور نيتىك كم اود
وياكه صو وياكه باشقه
نرسلك كوك يلدور دى
اشبوروش كاك كوچى دور
(جم)

* هر آدمكم الله تعالى كا
ايهان كيتردى سويىك
بلان باشى بركا قوبار
يعنى سجد قىلر الله نىك
حكى ديب واول آدمكم
ايهان كيتردى آنىك
اوزار ونده هم الله تعالى
نىك حكى يور يدور
وكولكه لركم ايرته بلان
واحشام وقتنده بر اوزار
ينه توشب جابولر بس
آلارنىك سجد قىلمقلىرى
اشبو خالدور *
* يعنى كافرلارنىك
خداغه شريك قىلغان
نرسلكى بر نرسه
براندلر مىكم بونلر هم
براتفوقچى دور عبادت
قىلمهغه تىوشدور ديب
آلارغه عبادت قىلرلار
ايدى بلكه بلار شول قدر
عاجز وجانسز نرسلكى
شريك قىلدىلار آدمنىك
كوچى يتكن نرسلكى
قارغه كوچلرى يتىس *

ونورق (ام جعلوا لله) ياكه قىلدىلارمى كافرلار الله تعالى عه (شركاء) شريكلاركم (خلقوا)
براندلر اول شريك قلغانلرى (كذلك) الله تعالى براتقان كوك بر نرسنى (فتشابه الخلق
عليهم) بس براتق آلارغه بلمسز بولدى * (قل الله) ايتكل اى محمد الله تعالى (خالق كل
شئ) هر نرسنى براتفوقچى دور الله دن باشقه يوقدور براتفوقچى (وهو الواحد القهار)
اول الله دور اله بولمقده بر بولغان وهر نرسه اوزره كوچلى وغالب بولغان (انزل) ايندوردى
اول الله (من السماء) كوكلدى صوفى (فسالت اودية) بس اقدى هر بر برمتلر (بقدرها)
اوزار ينه لازم بولغان قدرلى (فاتح الملئ السيل زبد اربابيا) بس برمقده آقعان صو اوزلرى
كوبوب قىلغان كوبكى كوتردى (وما يوقدون النار) شول نرسلكى ياندور وور آدملر
آننىك اوزار ينه اودنى (ابتغاء خلية اومتاع) برك اسبابىن استىك اوچون يعنى ياصامقنى
استىك اوچون ياكه صاوت وقاچ باشقه اسبابلرى ياصامق استىك اوچون (زبد مثله)
كوبىك باردور صوكوبكى كوك يعنى صو اوزار ونده كوبىك وچوب چار كوك نرسلك
اغب صاى صو قالر اوشانداق برك ياصامق اوچون ياكه اسباب ياصامق
آلتون وكوش وياقر او حشاشن ارتب سيل صوى كوك كوبكى طاشلانب صاى
بولغان قالر (كذلك) اشبو ذكر قلغان مثال كوك (يضرب الله الحق والباطل 0)
بيان قىلر الله تعالى طوغرى واصلى بولغان نرسنى وبوزوق نرسه نىك او حشاشن (فاما
الزبد) واما كوبىك (فينهب جفاء) بس كيتير اطلوب هچ نرسه كىلار مايتچه (واما ما ينفع
الناس فيمكث فى الارض) واما اول نرسكم فايده بىرور آدملر كقالب برده (كذلك) اشبو بيان
قىلغان كوك (يضرب الله الامثال) بيان قىلر الله مثاللرى (ف) (للدن استجابوا الزبه
الجنس) شونداين آدملر اوچونكم قبول قىلدىلار رىللىرى نىك سوزنى كوركم حاللر
باردور وجنت باردور (والذين لم يستجيبوا له) وشول آدملر اوچونكم قبول قىلمدىلار
رىللىرى نىك سوزنى (لوان لهم ما فى الارض جميعا) اكر آلارنىك بولسه يره بولغان
نرسه لرنىك بارچهسى (ومثله معه) واننىك بر او حشاشى دى آننىك بلان برك بولسه (لا تندوا
به) البته اوزلرى نىك اور نيه بىرورلار انى يعنى اكر بولسه ايدى دنيا نىك بارمالى واننىك
او حشاشينه ينه مالك بولسه لار قيامته عذابدن خلاص بولمق اوچون بىرورلار ايدى
(واؤمئتك) اشبو اجماعت (لهم) آلار اوچون باردور (سوء الحساب 0) وما ويهم جهنم
چىمن حساب و آلارنىك بىرى جهنمدور (وبئس المهاد) ونى يمان بىر دور جهنم (افمن
يعلم) ايا بر آدمكم بىلر (انما انزل اليك) بودور اول نرسكم ايندور لى سننىك چانم ونكغه

قارغه كوچلرى يتىس *

(من ربك) رينك طرفندن (الحق) طوغر يدور (كمن هو اعنى) شونداين آدم
 كوك بولوم اول آدم صوقر دور يعنى الله دن كيمكن نرسلر نك حق بولغان بلب اباركن
 آدم كونكلى صوقر بولب انكار قيلغان آدم كوك بولومى (انما يتذكر اولوالالباب) بودور
 كم نصيحتنى قبول قيلور عقل ايا سيكنه (الذين يوفون بعهد الله) شونداين آدملر كم
 وفاقيلر لار الله تعالى نك عهدينه (ولا يتنقضون الميثاق) و صندور مسلر عهدلر وى (والذين
 يصلون) و شونداين آدملر كم توتاشدور لار (ما امر الله به ان يوصل) الله تعالى بيورغان
 نرسنى يعنى بارچه پيغمبرلارنى وكتابلر فى راستغه توتب يقين قرداشلر ينه و يقتلر ينه رعايه
 قيللار (ويخشون ربهم) و قورقورلار اولرلى ننگر بيلرندن (ويخفون سوء الحساب) بودور
 و قورقورلار قاتى بولغان عذابدين (والذين صبروا ابتغاء) و شونداين آدملر كم صبر
 قيلد يلا راستك اوچون (وجه ربهم) ربلرى ننگ بوزونى يعنى رضاسنى استيك اوچون
 (واقاموا الصلوة) و ترغر ديلار نمازنى (وانفقوا مائرقاتهم) و نفعه لاندور ديلر اول نوسدنكم
 رزق برونك الازعه (سرا و علانية) كر لودن و اشكارادن (ويدرون بالحسنة) و كيتار ورلر
 ايند كوك بلان (السيئة) يمانلقى (اولئك) اشبو جماعت (لهم) آلا ر اوچون باردور
 (عقبي الدار) آخرت اوپي ننگ جراسى (جنات عدن) اول جزادايى بولغان عدن
 او جماعى ننگ جراسيدور (يدخلونها) كر ور اول جنتلر كا (ومن صالح من ابائهم) و اول
 آدملر كم اينكو اشلى بولد يلا ر آلا ر ننگ آتار وندن (وار و اوجهم) و خاتونلر وندن
 (و ذرياتهم) و بالار وندن آلا ر هم كر ورلار (و الملائكة) و فرشتهلر (يدخلون عليهم)
 كر ورلار آلا ر اوزار ينه (من كل باب) هر ايشكندن و ايتورلر (سلام عليكم) سلام تلك سرننگ
 اوزار و كر كابولسن (بما صبرتم) اشبو جزا صبر قيلغانونكر اوچوندور يعنى دنيا ده وقتنده
 (فنعم عقبي الدار) بس فى خوشدور آخرت اوپي ننگ جراسى (والذين يتنقضون)
 و شونداين آدملر كم صندور ديلر يعنى بوز ديلر (عهد الله من بعد ميثاقه) الله تعالى ننگ
 عهدونى يعنى الست بر بكم ديكن كونده فالو ابلى ديب قيلغان عهدلرون (ويقطعون ما
 امر الله به ان يوصل) و كسرلار اول نرسنيكم بيورلى الله تعالى آنى توتاشدور مق بلان يعنى
 يقين قرداشينه توتاشق و پيغمبرلار كا وكتابلرغه ايمان كيترمكنى كيسلار (ويفسدون
 فى الارض) و بوزوقاش قيللار برده (اولئك) اشبو جماعت (لهم اللعنة) آلا ر اوچوندور
 لعنت يعنى رحمتدن يراق بولمق (واهم سوء الدار) و آلا ر اوچوندور آخرت يورطى ننگ
 يمانى و مشقتى (الله يبسط الرزق لمن يشاء و يقدر) الله كيمنك قيلر رزقنى اول آدم اوچونكم

(اف) شاهولى رحمة عليه
 ايتدى نرسه لر ننگ هر
 بر و سنده ايند كوسى بار
 و يمان هم بار بولغان كوك
 چاره يوقدور آدملر ده هم
 ايند كوا بولغانلرغه قالمق
 بولر و اشلىرى يحشى بولر
 (ف) يعنى حق و طوغرى
 بولغان دين كو كندن اينر
 بس هر آدم اوزى ننگ
 قابل بولماغى قدرلى فيض
 آلر آندين صونك حق
 بلان باطل ظاهر بولر كوك
 و چوبلار قباروب تشقه
 آطولر هم آتون و كموش
 و يباقر اود اوزار و نده
 ار و تولر وقتنده كوكلىرى
 قباروب اوستينه كيلر
 آخرده كوكلر بر اشكه
 يرانز اشكه يرانغى
 اصليدور اشبو حق
 و باطلدن تلامكى هر آدمك
 كو نكنده حق و باطل
 يورور آخرده حق باطلنى
 كيتاروب خالص حق
 اوزى قالر (جم)

تلاز آني وطار قيلر (و فرحو) و كافر لار شادانديلار (بالحياة الدنيا) دنيا تر و كل مينه (وما الحيوۃ الدنيا) توكل دور دنيا تر و كل كي (في الآخرة) آخر تده (الامتاع) مكر آرنغه نرسه دور يعني آخرة تر و كل كي نك فاشنه آرنغه تر و كل كدور (ويقول الذين كفروا) وابتور لار اول آدملر كم كافر بولديلار (لولا انزل عليه) ني اوچون ايندور ولمدي پيغمبر اوزرينه (آية من ربه) بر علامت اوزني نك ريسندن يعني بن استا كانم كوك علامت (قل ان الله) ابتكل تحقيق الله تعالي (بضل من يشاء) آرن قيلور الله تعالي اول آدمنيكم تلاز (ويهدى اليه من اناب) و بول كورستر اول آدمنيكم قايتدي اوز طرفينه (ف) (الذين امنوا) شوندا اين آدملر كم ايمان كيتورديلار يعني بول كورستر اوز جانبينه ايمان كيتوركانلرني (وتطمئن قلوبهم بذكر الله) واول آدملر اوچونكم قرار لانور آلارنك كونكل لري الله تعالي ني ذكر قيليق بلان (الأيذكر الله) بلكل الله تعالي نك ذكرى بلان (تطمئن القلوب) قرار لانور كونكل لار (الذين امنوا وعملوا الصالحات) و شوندا اين آدملر كم ايمان كيتورديلار و ايند كواشني قيلديلار (طوبى لهم) كور كم بولغان تر و كلوك بولور آلار اوچون (وحسن ما عب) و كور كم تور اچق ير بولور آلارغه يعني جنت بولور (كذلك) اوشانداق يعني سندن اول پيغمبر لرني يباردوك (ارسلناك في آمة) يباردوك سني بر امتكه كم (قد خلقت) تحقيق اوتدي (من قبلها امم) آلار دن اول كوب امتلر (لتتلوا عليهم الندى) او قوملغنك اوچون آلار اوزرينه شول نرسنيكم (اوحينا اليك) وحى قيلدوق بر سننك جانبونكه (وهم يكفرون بالرحمن) آلار انكار قيله لر رحمن غه (قل) ايتكل سين اي محمد (هوربى لاله الا هو) اول رحمن منم ريمدور يوقدور هيچ بر خلق بلان عبادت قيلنمش مكر اول رحمن دور يعني آندن باشقه دورست معبود يوقدور (عليه توكلت) آنتك اوزرينه تابشردوم اشمني (واليه متاب) و آنتك جانبينه دور منم دونماكم (ف) (ولوان قرانا) و اكر بولسه ايدي بر قرآن (سيرت به الجبال) يور و تولسه ايدي آنتك سببي بلان طاوور (واقطعت به الارض) يا اوقولغان وقتده آنتك خوفندن يار ولسه ايدي ير يعني ير پاره پاره بولب چشمه لر وير مقلر آقسه ايدي (اوكلم به الموتى) ياكه آنتك سببي بلان سويلاشدور ولسه ايدي اولكلر شولاي بولسه ده ايمان كيتورمسلاز ايدي قارشى كافر لار (بل لله الامر جميعا) بلكه الله اوچوندور اشلر نك بارچه سي (اقلم يايئس الذين امنوا) بس بلمد يبارميكم ايمان كيتوركان آدملر (ان لو شاء الله لهدى الناس جميعا) اكر تلاسه ايدي الله توغرى بول كورستر ايدي آدملر نك

اف) يعني الله تعالي غه لازم هر بر آدمي توغرى بولغه كيتورمك و ياعلامت لرني يعني معبره لرني يباروب آلارغه توغرى بول بيرمك بلكه الله تعالي نك منظورى شولدور كم قابو آدم بولن بوغالطر و قابوسى بولن طابار هر آدمكم آنتك كونكلنده الله تعالي نك جانبينه قايتمق تلامكى كيلدى بس شول علامتدور الله نك آنتك توغرى بولنى طاباغنى و توغرى كيلماكنى تلامشدر (جم)

(۲) يعني كناهلر دن باشقه آلار رحمانغه دخی انكار قيلر لار عربلار الله تعالي غه رحمان ديمسلاز ايدي شول وقتده كم قرآنده الله تعالي نك آتوي رحمن ديب اشند يبار ايتمككا باشلاديلار سن اي محمد اول عبادت قيله طرغانونكدن بر باشقه نرسه كم عبادت قيله سنك ديب الله تعالي ايتدي ايتكل اي محمد منم ريم بردور هر آد بلان دعا و عبادت قيلمس اول قلنمش حق بولغان معبوددور ديب (جم)

بارچه سينده ليكن الله تعالى موفى تلامدى (ولا يزال الذين كفروا) ودايم بولور كافر لار
 اوشبو صفت اوزرينه (تصيبهم) اير وشر آلاغه (بما صنعوا) قيلغان اشلىرى سببلى بلان
 (قارعة) عذاب (او تحل قريبا من دارهم) ياكه ايندور و لر عذاب آلارنىك ايلورينه
 يقين بولغان بركا (حتى ياتي وعد الله) شول وقتته چاقلى كم كيلور الله نىك وعده سي (ان
 الله) تحقيق الله تعالى (لا يخاف الميعاد) خلاف قيلمس وعده سنى (ف) ولقد استهزى
 و تحقيق مستخره قيلنمش بولدى (يرسل من قبلك) پيغمبر لار سندن اول (فاملت) بس
 مهلت بير دوم مين (للذين كفروا) شونداين آدم لركا كافر بولدىلار آلار (ثم اخذتهم
 موندن صونك توندى آلارنى منم عذابم (فكيف كان عقاب) بس نيچوك بولدى منم
 عذابم (افمن هو قائم) ايا اول الله تعالى بلكو چيدير (على كل نفس) هر بر نفس اوزرينه
 (بما كسبت) قيلغان اشلىرى نه جزا برمكا پتلكوك بولورمى وحالانكه پتلار هيچ نرسنى
 بلمسلر (وجعلوا للشركاء) وقيلدىلار كافر لار الله تعالى اوچون شريك لار (قل سموهم)
 ايتكل بيان قيلغل آلارنىك آدلر و نى يعنى آلارنىك صفتلر و نى بيان قيلنك تا كم الله نىك
 صفتى كوك بولب عبادت قلمغه تيوشلى بولسن الله تعالى نىك اوحشاشى بولماسلغى ظاهر
 بولسن (امتنبؤونه) ياكه بيلرور ميسن الله تعالى غه (بما لا يعلم في الارض) شول نرسه نى كم
 بلن الله تعالى ير يورنده (ام بظاهرا من القول) ياكه اصلى بولغان سوركا الد انور ميسن
 يعنى اصلسز سوركا ايارور ميسن (بل زين للذين كفروا) بلكه زينتلانمش بولدى
 شونداين آدم لركا كم كافر بولدىلار (مكرهم) آلارنىك بوزوق فكر لرى و حيله لرى (وصدوا
 عن السبيل) و طيولدىلار آلار توغرى بولغان بولدن (ومن يضل الله) هر آدم نىك
 آرنغن قيلسه انى الله تعالى (فما له من هاد) يوقدور آننىك اوچون بر يول كور ساتوچى
 (لهم) آلار اوچون باردور (عذاب في الحياة الدنيا) عذاب دنيا تر ولكده (ولعذاب
 الآخرة اشق) و البته آخرت نىك عذابى قاتيدور و چيئتدور (ومالهم) و يوقدور آلار
 اوچون (من الله من وافي) الله دن هيچ بر صاقلا وچى (مثل الجنة التى) شونداين جنت نىك
 اوحشاشىكم (وعد المتقون) وعده بر و لمش بولدى صاقلانغوچيلرغه (تجرى من
 تحتها الانهار) آغار آننىك آستندن يلغهر (الكلها دايم) چيمشلىرى كيسلس دايم بولغوچيدير
 (وظلها) و كوله كالرى دى دايميدير (تلك) اوشبو صفتلانمش جنت (عقبى الذين اتقوا
 صاقلانغوچيلر نىك جر اسيدور (وعقبى الكافرين) و كافر لارنىك اخيرى يعنى جراسى (النار
 اوتدور (والذين اتيناها من الكتاب) و شونداين آدم لركا آلارغه كتابنى بيردوك بوكتاب

(افى) شاهولى رحمة الله
 عليه ايتدى اشبو بيان
 عذاب نىك قاتيع اغندان
 عبارتدور موندن هلاك
 بولمق قور قوسى ياردور
 هلاكلك باصب آندان
 صونك قوتور لار ياكه
 مسلمانلر تلار لار ايدىكم
 بر الوغ معجزه كيلسه
 ايدىكم كافر لار بتونلاى
 مسلمان بولسه ايدىلاريس
 الله تعالى ايدى اكر
 اينچك قرآندن اشبو
 ذكر بولونغان اشلىرى
 بولمق بولسه ايدى البته
 اول اينچك بولغان اشبو
 قرآندن بولر ايدى ليكن
 اختيار الله تعالى اوچوندور
 ياغروكونك نىك قرار لاشمى
 اشبو ريقه بولمق كيرك
 لازمدور كم به لر اكر
 الله تلاسه ايدى بولر ايدى
 ليكن تلامدى و اكر الله
 تلاسه ايدى آننىك بر حكى
 يتر ايدى ليكن كافر لار
 اول وقت مسلمان بولر لركم
 آلار اوزارينه دايم آفت
 كيه يا آلارنىك كورشلىرى
 اوزارينه آفت توشه اول
 وقت بارچه عرب مسلمان
 بولب ايمان كييتورور لار
 ايدى اشبو آفت شول
 صوغش ايدى كم مكه نىك
 آچلمغى كوننده مسلمانلار
 نىك قوللر ندىن آلار
 اوزارينه توشدى (جم)

اهلین مسلمان بولغانلری (یفرحون) سوینورلار (بما انزل الیک) اول نرسه بلانکم
 لیندورلدی سنک اوزرونکا (ومن الاحزاب من ینکر بعضه) کتاب اهلن تنک کافر
 بولغانلر یدن بر جماعت بارکم طانارلر وحی تنک بعضینه یعنی رسول علیه السلامه دوشیانلقه
 بیولغانلر دن قرآن تنک نه مقدار ون طانارلار (قل انما امرت) ایتکل ای محمد بودور کم بیور و لش
 بولدوم مین (ان اعبد الله) الله تعالی غه عبادت قلمه غه آنکا عبادت قلم (ولا اشرک به)
 و شرک قلام مین الله تعالی غه (الیه ادعوا) آننک حکیمنه خلقنی اوندیمن (والیه
 ماب) **۳۶** والله جانیمنه دور منم قایتاچام (وکنلک) واوشانداق یعنی نیتک سندن
 اول بولغان پیغمبرلار تنک امتلرینه تلرینه موافق بولغان کتاب ایندوردوک (انزلناه)
 ایندوردوک اول قرآننی (حکمیا عربیا) عرب تلی بلان حکم قیلغوچی یعنی آنکلامانی
 آسان بولسن دیب (ولئن اتبعت أهواءهم) واکر ایار سنک سینک آلار تنک نفسلری
 تلا کانیکه یعنی آلار تنک باطل و منسوخ بولغان دینلرینه (بعد ما جاءک من العلم) کیملان تنک
 صونکنده سنکا بلمکن (مالک) یوقدور سنکا (من الله) الله تنک عذابندن (من ولی
 ولا وافی) **۳۷** هیچ بر یاردم قیلغوچی دوست صافلاوچی یوقدور (ولقد ارسلنا) و تحقیق
 یباردوک بز (رسلا) پیغمبرلاری (من قبلك) سندن اول (وجعلناهم) و بر دوک بز آلاغه
 (ازواجاً) خاتونلار (و ذریة) وبالالر (وما کان لرسول) و بولمدی هیچ بر پیغمبر اوچون
 (ان یاتی بایة) کیتورمک اوز یدن بر آیتنی ممکن ایسدور اوز یدن استلکان آیتنی کیتورما
 (الاباذن الله) مکر الله تعالی حکمی ایله (لکل اجل کتاب) هر بر وقت اوچون بر یاز و لش
 حکم و وعده بار دور قان وقتی یشسه ظاهر بولور یعنی الله تعالی قضاسی تنک وقتی وحی ایله معلوم
 بولور آنی ملکوت عالمیه یاز آلا (یمحو الله ما یشاء) یوق قیلور الله تعالی تلا کان نرسه سن
 حکمتی تلا کانجه یوق قیلور (و یشیت) و تلا کان نرسه سن اثبات قیلور و قرار لاندورور
 (وعنده ام الكتاب) **۳۹** و اول الله قاشنده دور کتابلار تنک اصلی یعنی لوح المحفوظ
 (وان ما نرینک) واکر کوروستیک سنکا (بعض الذی نعدهم) اول کافر لار کا وعده قیلغان
 عذابنر تنک قایسی سن (اون توفینک) یا که آندن اول آلسق سنک روحنکی (فانما علیک
 البلاغ) بودور کم سننک اوزرونکا حکملر فی یتوشدور و مکدور (وعلینا الحساب) **۴۰** و بر تنک اوزرم کا
 دور حساب قیلیمچر ابرمک اوچون یعنی سین آلار تنک یوز قایتارماقلارینه قایغر و ب عذابلرینه
 آشقه (اولم بر وا) ایاکور مسلرمی اول قارشوچیلر (انانانی الارض) تحقیق بر کافرلر تنک
 برینه قصد و حکم قیلورم کم (نقتضها) کیمترمز (من اطرافها) آننک بر طرفندن یعنی

الارنك تصرفلاريدن آلب اسلام خلق نك تصرفنده قيلورمز (والله يحكم) والله تعالى حكم قيلور (لامعقب حكمه) يوقدور هيچ بر قايتارغوچي الله نك حكمنى (وهو سيرع الحساب) واول الله تعالى تيرلك بلان حساب قيلغوچيدور (وقدمكر الذين من قبلهم) و تحقيق حيله قيلد يلاز بوكافرلاردن اول ديسرلار پيغمبرلرينه (فله المكر جميعا) بس الله تعالى اوچوندور حيله نك كليسى يعنى قيلغان حيله لر ي نك جزاسن الله تعالى بركوچيدور (يعلم) بلور (ما تكسب) اول نر سه فى كم اشلر (كل نفس) هر آدم لركم قيلور (وسيعلم الكفار) و تيردور كم بلور كافرلار (لن عقبي النار) كم اوچوندور آخرت يورطى نك جزاسى (ويقول الذين كفروا) و ايتورلار كافرلار (لست مرسل) سن پيغمبر توكل ديب (قل) ايتكل اول كافرلار كا (كفى بالله) يتاچك دور الله تعالى (شهيدا بينى وبينكم) كواهلقي بر مكامن بلان سر نك آرانكرده (ومن عنده علم الكتاب) و يتاچك دور شول آدم كم كواهلقي بركى آنك ياننده كتابنك علمى بار دور *

* يعنى الله تعالى نك كواهلقي شولدور كم توغر يلازغه مرتبه لر نى كوتارور و بالغاچيلر نى دور قيلور و اولكم كتابنى بلكانلار كواهدورلار عبد الله بن سلام كوكلر ايتورلار اول زمانده آنداين كتاب ايندور و لمشور ديب يعنى محمد عليه السلام نك كيلمكى و قرآن ايندور لمكى بلان كواهلقي بركورلار *

سورة ابراهيم عليه السلام اثنتان وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم
 (الر) الله تعالى بلور مرادن (كتاب انزلناه اليك) بوبر كتايدور كم ايندور ك آف سنك اوزرونكا (لتخرج الناس) چغارمغنك اوچون سين آدم لرى (من الظلمات الى النور) ككرك قرانغولغندن توغرى يول نورينه (باذن ربهم) ريبلىرى نك حكى بلان (الى صراط العزيز الحميد) وهر اشكه كوچلى و حمد ايتورلمكا تيموش الهنك بولمينه (الله الذى له ملك السموات وما فى الارض) شونداين الله دور كم آنك اوچوندور كوكلرده بولغان نر سه لار ويرده بولغان نر سه لار (وويل للكافرين) و هلاكلك كافرلار اوچون بولسن (من عذاب شديد) قى بولغان عذابدن (الذين يستجبون الدعوة الدنيا على الاخرة) شونداين كافرلار اوچون كم اختيار قيلرلار دنيا تر و لككنى آخرت اورا رينه (ويصدون) و طيارلار آدم لرى (عن سبيل الله) الله نك يولندن (ويبغونها عوجا) و استرلار شول يول اوچون قنكغر لقى يعنى شبهه لار بلان ثابت قيلرلار كم الهنك يولى بولغان قنكغر يولدور ديب يعنى خلقنى خداغو و پيغمبرينه ايمان كيتورمكدن شبهه كاصلارلار (اولئك فى ضلال بعيد) اشبو جماعت يراف بولغان آرنغانده دورلار (وما ارسلنا من رسول) و بيارمدوكلر هيچ بر پيغمبر نى (الا لبسان قومه) مكر بياردوكل اور قومى نك تلى بلان (ليبين لهم) بيان قيلسن

اوچون آلا رغه اوزلرينه بيورلغان حكملرني يعني قوملرينه فهم لامكا آسان بولسني اوچون
 (فضل الله من يشاء) بس آزغن قيلر الله تعالى تلاكان آدمني (ويهدى من يشاء)
 وطوغري بول كورستر اول آدمغه كم تلار (وهو العزيز الحكيم) واول الله تعالى كوچليدور
 وحكمتي بلان قايسى غه بول كورستر وقايسى ني آزغن قيلر يعني كافرلار ايتديلار كم
 اكر قرآن باشقه تل بولب عرب تلي بلان بولسه ايدى آكايمان كيتورور ايدوك
 بو قرآن محمد نك تلي اوزره دور بلكم اوزي ايتكن دور ديب الله تعالى آلا رغه جوابده
 ايتدى (ولقد أرسلنا موسى) و تحقيق بيلار دوك موسى ني (باياتنا) اوزومز نك
 معينه لارومز بلان (ان اخرج قومك) شونك بلانكم چغارغل قومكني (من
 الظلمات الى النور) تورلي قرانكغولقندن اسلام نوري اوزارينه (وذكرهم بايام الله)
 ونصحت بيلر آلا رغه الله تعالى كونلري ايله ديب* (ان في ذلك) تحقيق اول واقعه لر ده
 (آيات) علامتلر بار دور الله تعالى نك كامل قدر ايتينه (لكل صبار شكور) هر صبر
 قيلغوچيلر غه بيلار غه وشكر قيلغوچيلر غه نعمتلرينه يعني آلا رنك كونلر ينه توشر الله
 تعالى نك قيلغان اشلرني كم او تكن قوملر كا بولغان دور (واذ قال) وايسونكا توشر شول
 وقتنيكم ايتدى (موسى) حضرت موسى (لقومه اذكر وانعمة الله عليكم) اوزي نك قومينه
 ايسوكر كا توشور وكن الله تعالى نك اوز وكر كا بولغان نعمتن (اذ انجاكم) شول وقتده كم
 قوتولدوردي سزني (من ال فرعون) فرعون نك آدملر وندن (يسومونكم) ويتشدور ديلار
 آلا سركا (سوء العذاب) عذاب نك بمانن وقتايسن (ويذبون ابناءكم) وبوغر لا ديلار
 سز نك اوغلانلار و نكرني (ويستحيون نساءكم) وتر لك قويديلار خانولار و نكرني (وفي
 ذلكم) اشبو واشده بولدى (بلاء من ربكم عظيم) ربونكر دن بر الوغ بلا و صناهق (واذ
 تاء ذن ربكم) ويته شول وقتني ايسونكا توشر بلوردى سز نك ربونكر (لئن شكرتم
 لازيدنكم) اكر شكر قلسانكر منم نعمتلر وما البته آرتدورور من نعمتلر ومني
 (ولئن كفرتم) واكر نعمتلر ومني اور وتب حاقن اونوتب شكر قيلماسانكر (ان عذابي
 لشديد) تحقيق منم عذابم قاتيدور (وقال موسى) وايتدى حضرت موسى (ان تكفروا
 انتم) اكر كافر بولسه نكر (ومن في الارض جميعا) وير يورنده بولغانلار نك بارچه س
 فان الله) بس تحقيق الله تعالى (لغني حيمد) بايدور يعني سز نك شكر وكر كا محتاج
 ايمسدر محمود دور (الما ياءنكم) ايا كيلمد يمو سركا (نموء الدين من قبلكم) شول آدملر نك
 خبر بكم سز دن اول بار ايديلار (قوم نوح وعاد وثمود) نوح نك وعاد نك و ثمود نك قومي

* يعني شول واقعه لر كم
 الله تعالى طرفندن اوتكا
 ندور فرعون نك قولنده
 اسير بولغان كونلري كوك
 ياكه باشقه امتلر اوزارينه
 واقع بولغان واقعه لار
 كوك*

وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ (وَدَخَى شَوْل آدملر کم آلا رن صونک کل کنلار دور (لا یعلمہم الا اللہ))
 بل مسلر آلا رنک صانلرون مگر اللہ غنہ بلر (جاءتہم رسولہم) کیلدی آلا رنک
 پیغمبر لاری (بالمینات) معجزہ لار بلان (فردوا ایدیمہم فی افواہیم) بس قایلادیلار قوللری
 بلان آغر لارون یعنی بیک عیبلان ب انکار قلمقلر یدن بارمقلرون تشلدیلار (وقالوا انا
 کفرنا) وایتدی لار تحقیق بزن طانک فوجیمز (بما ارسلتمہ بہ) اول نرسہ کل کم سز آننگ بلان
 بیار ولمش بولدونکر (وانالفی شک) و تحقیق بزن قوتلو بولغان شیکدہ من (مماند عوننا الیہ)
 شول نرسدن کم اوندار سز بزنی آننگ جانینہ (مریب) شبہہ کاتوشکوچیمز (قالت
 رسولہم) ایتدی لار آلا رنک پیغمبر لاری (ای اللہ شک) ای اللہ تعالی ننگ بارلغندہ می شیک
 قیلر سز (فاطر السموات والارض) کوکلر فی ویر فی براتقوچیدور (یدعوکم) چافرور
 سز فی ایمانغہ (لیغفر لکم) بارلقامق اوچون سز فی (من ذنوبکم) کناہلر ونکر دن (ویؤخرکم
 الی اجل مسمی) وکیچکتور سز فی بر بیلکولی بولغان وقتہ چاقلی (قالوا) ایتدی لار اول
 قوم پیغمبر لرینہ (ان انتم) توکل سز سز ہیچ نرسہ (الابشر مثلنا) مکر بز لار کوکلر
 آدمسز (تريدون) تلیس سز (ان تصدونا) طیمقنی بز لاری (عما کان یعد اباؤنا)
 شول نرسدن کم عبادت قیلر ایدی آکبر ننگ آقالر ومن (ناقونا بسطان مبین) بس
 کیتر وکر بز کابر ظاہر معجزہ یعنی پیغمبر لو کوکر ننگ راست بولما غینہ دلیل قلب (قالت لهم
 رسولہم) ایتدی لار آلا رنک پیغمبر لاری (ان نحن) توکلر بز لار (الابشر مثلکم) مکر
 آدم بز سز ننگ کوکلر (ولکن اللہ) ولکن اللہ تعالی (یمن) احسان قیلر (علی من یشاء)
 اول آدمکہ کم تلار (من عبادہ) اوزی ننگ قوللرندن (وما کان لنا) وممکن توکلدور
 بز ننگ اوچونکم (ان ناءتیکم بسطان) کیتر مکا سز کا اوز لکو من دن بر دلیل (الاباذن
 اللہ) مکر اللہ تعالی ننگ حکمی بلان کیتور مکہ مکندور (وعلی اللہ) وتقیوشلیدور مسلانلرغہ
 اللہ تعالی غہ طابشر مقلق یعنی ایشتمک بلان کورمک بلان ایمان بولمز بیکہ اللہ تعالی بیرمکی
 بلان بولر (ومالنا) ونی بولدی سز ننگ اوچونکم (الانتوکل علی اللہ) تابشر مسقہ اشارومز فی
 اللہ اوزارینہ (وقد هدانا سبلنا) وحالانکہ تحقیق کورستدی بزکا بز ننگ بوللارومز فی
 یعنی حق یولغہ توتاشیق اوچون بزکا بلمک وتوفیق بیردی (ولنصبرن) والبتہ
 صبر قیلر من (علی ما اذیتونا) بزکا ایروشکن ارا نچتمکلار وکر کا (وعلی اللہ)
 واللہ اوزارینہ (فلیتوکل المتوکلون) لازم دور اشارون طابشر وچیلر طابشر مقلق (وقال
 الذین کفروا) وایتدی شوندا این آدملر کم کافر بولدیلار (لرسولہم) اوزلری ننگ

فلیتوکل
 المؤمنون

پیغمبر لرینه (لغز جنکم) البتہ چقار ورمز بن سر لرنی (من ارضنا) یر ورمحن (اولتعودن
 فی ملتنا) یا که کیری فایطرسز بر ننگ دینرکا (فاوحی) بس وحی قیلدی (الیهم) اول
 پیغمبر لارکا (ربهم) ربیلری (لنهلکن الظالمین) البتہ هلاک قیلرمز بوزوق اشلی
 بولغانلرنی (ولنسکنکنکم) وطرغز ورمز سر لارنی (الأرض) اول یرده (من بعدهم) آلاردن
 صونک (ذلک) اشبو وعن (امن خافی مقامی) شول آدم اوچوندور قورقدی منم حضورمک
 طرمقندن (وخافی وعید) وقورقدی منم قورقمغندن یعنی عذاب بلان قیلغان وعید ومدن
 (واستفحوا) ودخی پیغمبر لار استمدیلار آچولمقنی یعنی دوشمانلری اوزره یاردمنی (وخاب)
 وزیان اشلی بولدیلار (کل جبار عنید) هر بر باش طارطوچی وقارشقوچیلر (من ورائه
 جهنم) آننگ آلدونک جهنم دور آنک کور اچکنی کورور (ویسقی من ماء صدید) واپور ولر
 اول جهنم ده بر صودن ارنندور یعنی جهنم خلقی ننگ یاره لر وندن آقعان ارنندن (یتجرعه)
 آنی بیگ چتوننگ بلان بر یوتم بر یوتم بوتار (ولایکادیسغه) یقین بولور کم آنی بوتمز
 یعنی آچیلغندن وصابیلغندن کیری چقارور یعنی آسانلق بلان یوتمس (ویأتیته الموت)
 وکیلر آنکار اولم اولمک سبیلری وار انجوی (من کل مکان) هر بر طرفدن (وما هو بیت)
 وحالانکه حقیقتنده اوزی اولکن ایمسدور (ومن ورائه) وآننگ آلدونده بار دور (عذاب
 غلیظ) قتی عذاب (مثل الذین کفروا برهم) شوندا این آدملر ننگ او حشاشیکم
 کافر بولدیلار اوزلری ننگ ربیلرینه یعنی طاندیلار اللهنی (اعمالهم) آلارننگ قیلغان
 اشلری ننگ صفتلری (کرماد) بر گول صفتی کوکدور (اشتدت به الریح) اسدی
 اول گول کا قاتی چیل (فی یوم عاصف) بیگ قوتلی چیللی کونده یعنی چیل اسب بار چه سن
 اوچردی (لا یقدرون) کوچلری یتمس (ما کسبوا) قیلغان اشلری دین (علی شیء)
 هیچ بر نرسه اوزارینه یعنی قیلغان بار چه اشلری باطل بولب یوغالر توزان قدرلی فاید
 طایمسیر (ذلک) اشبو آلارننگ اشلری (هو الضلال البعید) حقدن یراق بولغان
 آرغنلقدور (الم تران الله) ایا کورمدنکی تحقیق الله (خلق السموات والأرض) یراندی
 کوکلرنی ویرنی (بالحق) طوغر یلق بلان تیوش بولغان وجه اوزارینه (ان یشاء ینهبکم)
 اکر تلاسه کیتارور و یوق ایتر سرنی (ویأتی بخلق جدید) وکیتورور ایکچی خلقنی
 (وما ذلک) توکلدور اشبواش (علی الله یغزیز) الله تعالی اوزارینه چیتن (وبرزولله
 وحاضر بولر لار الله تعالی ننگ قاشنده) (جیبعا) بار چه سی برحن (فقال الضعفاء) بس
 ایتر ضعیف بولغانلری (للذین استکبروا) الوغلق وتکبرلک قیلغان آدم لرغه (اناکنا

لكم تبعاً) تحقيق بر لار سركا پيغمبر لرنى يالغان ديمكده ابار كوچى ايدوك (فعل انتم) بس
 ايسر لار (مغنون عتاً) كيتاره بلرميسر بر لردن (من عذاب الله) الله تعالى ننگ عذابندن
 (من شىء) بر آزرسه (قالوا) ايتر لار الوغلى ضعيف لرينه (لوهنا الله) اكر
 طوغرى بولنى كورسته ايدى بركا الله تعالى يعنى قوتولمقلق بولنى (اهل ينالكم) بر
 دى سركا طوغرى بولنى كورستر ايدوك يعنى قوتولمقلق بولن (سواء علينا اچر عتاً) بر ابر دور
 بر ننگ اوزار ايمركا صبر سر لى قيلهلم (ام صبرنا) ياكه صبر قيلهلم (مالنا من محمص) ﴿
 يوقدور بر ننگ اوچون هيچ قوتولمقلق (وقال الشيطان) وايتدى شيطان (لما قضى الامر)
 شول وقتكم اشلر حكم قيلدى يعنى خلق ننگ حسابى تمام بولب جنت اهل چنتكه جهنم اهل جهنمكه
 كر كچ شيطان لعين باور لار آراسند تروب ايتور (ان الله) تحقيق الله تعالى (وعدكم) وعده
 قيلدى سركا (وعده الحق) طوغرى بولغان وعدهنى (ووعدهكم) دى من وعده بيردوم سركا
 (فاخلفتم) بس خلاف قيلدوم سركا بر كان وعدهمك (وما كان لى عليكم) ويوق ايدى منم
 اوچون سر ننگ اوزار وكركا (من سلطان) هيچ بركون كوچلك قلمقلق (الا ان دعوتكم) مكر
 اوند اودوم مين سر نى وسوه سه قيلب (فاستجتملى) بس سر قبول قيلدو نكر منم سوز ومنى
 (فلاتومونى) بس شلته قلمغز منكا (ولوموا انفسكم) بلكه شلته قيلونكر اوز وكركا (ما انا
 بمصر حكيم) وتوكلمن مين سركا ياردم قيلب سر نى عذابندن قوتولدور وچوچى (وما انتم
 بمصر خي) وتوكلسر سر منكا ياردم قيلب منى عذابندن قوتولدور وچوچى (انى كفرت)
 تحقيق مين يراق بولدوم (بما اشركتمون من قبل) شوندا نكم شريك قيلدو نكر بنى الله
 تعالى غه وندن اول (ان الظالمين لهم عذاب اليم) ﴿ تحقيق بوزوق اشليملر آلا ر اوچوندور
 ارا نچتكوچى بولغان عذاب (وادخل الذين امنوا) وكر وتولر لار شوندا اين آدم لرنى كم ايمان
 كيتورديلار (وعملوا الصالحات) وايدكو اشلر قيلد يلار (جنات تجري) جنتلر كا آغار (من تحتها
 الانهار) اول جنت لرننگ آستند ان يلغلهلر (خالدين فيها) منكو بولر لار اول جنتلر ده (ياخذن ربهم
 ريلرى بولغان الله ننگ حكى بلان (تحيتهم فيها سلام) آلا ر ننگ بولا كلرى اول جنتده سلام
 بيرمكدور يعنى سلام دنيا ده دعا دور سلامتلك استيك اوچون و جنتك مباركلكدور سلامتلك
 اوزار ينه (الم تركي) اياكور مد نكم نيچوك (ضرب الله) بيان قيلدى الله تعالى (مثلاً) بر
 لو حشاشنى (كلمة طيبة) قيلدى بر خوش ويحشى سوزنى (كشجرة طيبة) بر خوش ويحشى آعاج
 كوك ﴿ اصلها ثابت) اول آغاچ ننگ تامرى قوتليدور (وفرعها فى السماء) ﴿ وشول آغاچ ننگ
 بو طاقلى كوكدور (توتى اكلها) بيرور جيمشلىرونى (كل حين) هر زمانده يعنى

لا اية الا الله

(ف) شاه ولي رحمة الله عليه ايتدي حق و طوغرى بولغان شريعت ملكوت عالميده ثابتدور و زودنياده كون صابن يكيدين رواجلانر و قوت طابا، و آدم لر آنك بلان فايدالنر، و نادانلق شر يعنى ملكوت ثابت بولس و برچه زمان آدم لر نك آراسنده شايع بولب آرزوقنده باطل بولور و الله اعلم مسلمانلر نك دعواسى طوغر يدور: آنك دليلي طوغر يدور و كونكلا آنك اثرى بولور و كون صابن قوتلنر، و كافر لار نك دعوا لرى طامرى يوقدور: يعنى اصلى آرزوقر قلبا قدن يالغان معلوم بولور، و كونكده آنك هيچ برياقتلغس بولمس (جم) * شاه ولي الله رحمة الله ايتدي يعنى اول كانى وقتنده شهادت كلميه ايتمكك توفيق برور: و منكر و نكير نرنك صورامغى وقتنده توغرى بولغان جوابقه توفيق برور: قهرده هر آدمك يچشى جواب بيرور يچشى اورن بولور: يعنى جنت و اول آدمك جوابلرى يچشى توكلدور و توغرى جواب بولس خراب بولور * * شاه ولي رحمة الله ايتدي شكر سرنك ايتدي يلاز شو نك شوملغندن نعمت ايمان كيتدي بس ايتور بسنكم ايمان نعمتن بيرديلاز باشقلر فى آرزورد يلاز *

چيمش بره چك فصلده (ياذن ريبا) اوزى ننگ ربسى ننگ حكى بلان (و يضرب الله الامثال للناس) و بيان قيلور او حشاشلر فى انسان اوچون (لعلمو يمتدرون) (شايديكم آلا ر نصيحتنى قبول قيلور لار) (ومثل كلميه خبيثة) نجس بولغان سوز ننگ او حشاشى (كشجرة خبيثة) بمان بولغان آغاچ كوكدور (اجتثت من فوق الأرض) قوبار ولمش بولدى ير ننگ اوستندن (مالها) بوقدور اول آغاچ اوچون (من قرار) بر قرار لانب تورمق (فى) (يثبت الله الذين امنوا) محكم قيلور الله تعالى شول آدم لر نيكم ايمان كيتور ديلاز (بالقول الثابت) توغرى بولغان سوز بلان (فى الحيوه الدنيا) دنيا تر و كلوكونده (وفى الآخرة) آخرت تر كلوكونده (ويضل الله الظالمين) و آرزغن قيلور الله تعالى بوزوق اشيلير فى (ويفعل الله ما يشاء) وقيلور الله تعالى تلا كان اشنى (فى) (الم تر الى الذين بدلوا) اياكور ميسن مى شول آدم لر فى كم آشتور ديلاز (نعمت الله) الله ننگ نعمتنى (كفرا) طانمقغه يعنى الله ننگ نعمتينه شكر قيلمق لازم ايدى كفرلك قيلد يلاز (واحلوا قومهم) وايندور ديلاز اورلار بينك قوملرون يعنى اورلار ينه اياز كانلر فى (دار البوار) هلاك بولاچق بورطقه (جهنم) جهنم دور اول بورط (يصلونها) كورولار اول بورطقه (وبئس القرار) اول جهنم بمان تورمقچ ير دور (وجعلوا الله اندادا) و تعيين قيلد يلاز الله اوچون او حشاشلر يعنى پتلىرغه عبادت قيلد يلاز (ليصلوا عن سبيله) آرزورمق اوچون خلقنى الله تعالى بولندن (قل تمعوا) ايتكل آلا رغه فايده لانونكر (فان مصيركم الى النار) بس تحقيق سرننگ قايتاچاغنكر اودجانينيه دور (قل لعبادى الذين) ايتكل منم شونداين قوللارومه (امنوا) ايمان كيتور ديلاز (يقيموا الصلوة) نمازنى تورغرسنلر (وينفقوا مابارقاتهم) و نفقه لاندور سنلر اول نرسدنكم رزق بردوك آلا رغه (سرا) يشر ونده (وعلا نية) و اشكاراده (من قبل ان يأتى) كيلودن اول آلا رغه (يوم) بركونكم (لابيع فيه) آلمق و صاتق بوقدور اول كونده (ولا خلل) و دوستلق بوقدور اول كونده يعنى ايدكوا بولغان اش صاتولماس و بر آدمغه دوستلق بلان رعايه بولمس (الله الذى خلق السموات والأرض) الله تعالى شونداين الله دور يراندى كوكلر فى ويرنى (وانزل من السماء ماء) وايندوردى كوكدن صونى (فاخرج بس چغاردى به) اول صوبلان (من الثمرات) جيمش لردن (رزقاكم) سركار رزق بولمق اوچون (وسخر لكم الفلك) اياز كوچى قيلدى سرننگ اوچون قايقلر فى (لتجربن فى البحر بأمره) اورينتك حكى بلان بورما كونكر اوچون اول قايقلر بلان در يالزده (وسخر لكم الأنهار) و اياز كوچى قيلدى سرننگ اوچون يلغلر فى (وسخر لكم الشمس والقمر) و اياز كوچى قيلدى سرننگ

اوچون قیاشنی و آینی (دائین) بری بری آرتندن یورورلار سرنک فایده نکر اوچون
 تاکم تر و کونکر کاسب بولور (وستور لکم اللیل والنهار) و ایاز کوچی قیلدی کیچه فی و کوندوزنی
 راحتلنا کنکرکا وتر و کلوکرکا سبب بولوق اوچون (واتاکم) و برحی سرکا (من کل ما
 سالتوه) هر نرسدنکم سورادنکر آئی (وان تعدوا) واکر صائاسانکر سز (نعمه الله)
 الله نعمتلرون (لا تحسوها) الله نکر نعمتی صاناب بلمکه کوچونکر بتمس (ان الانسان)
 تحقیق انسان (لظلم کفار) البته اوزینه ظلم قیلغوچیدور نعمتلرینه انکار قیلغوچیدور
 (واذ قال ابراهیم) ایسونکاتوشر شول وقتینیکم ایتدی هناجات قیلب حضرت ابراهیم (رب
 اجعل هذا البلدا منا) ای منوریم قیلغل اوشبو شهرنی یعنی مکه مکرمه فی امین بولوق بیر
 (واجنبی وبنی) ویراق قیل منی ومنم اوغللار و منی یعنی واسطه سز بولغان اوغللار منی (ان
 نعبد الا صنم) پتارغه عبادت قیلماقلریدن (رب انهن) ای منوریم تحقیق اول پتار (اضلن
 کثیرا من الناس) آردور دیلار کوبنی آدملردن (فمن تبعنی فانه منی) بس اول اول آدمکم ایازور
 منکلبس اول آدم منم دیننده دور آصلامندن آیر ولس (ومن عاصی) واول آدمکم دیننده منکا
 ایازمدی (فانک) بس تحقیق سین (غفور رحیم) یارلقا کوچی سن و مرحمت قیلغوچیسین بس
 کوچنک بته دور آراغه توبه قیلغه توفیق بر وپ کناهر ون یارلقاب قرغانه سن (ربنا) ای بر نکر
 ربیز (انی اسکنت) تحقیق مین تورغر دوم (من ذریتی) اوزوم نکر بالار و مدن بعضسنی یعنی
 حضرت اسماعلی (بواذ غیر ذی ذرع) برقرده ایکنس قرده (عند بیتک المحرم) سننک حرمتلانش
 بولغان اوینک قاشنده یعنی دوشمانلر قول اوزاتودن صاقلانش بولغان اویدور اول (ربنا
 ليقموا الصلوة) ای منوریم آلازی اول برده قیلدم نمازی شرابطوا دابلری بلان قیلماقلری
 اوچون (فاجعل ائمة من الناس) بس قیلغل سین آدملردن کونکل لونی (تھوی الیوم)
 محبت قیلغوچو و آرزو قیلغوچو آلاز نکر جانبینه (وارزقهم) رزقلرندور سین آلازی
 من الثمرات) جیمشلردن (لعلهم یشکرون) شایدکم آلاز اول نعمتلر کاشکر قیلورلار (فی)
 (ربنا انک تعلم ما نحفی) ای بر نکر ربیز تحقیق سین بلورسن اول نرسه فی کم بشارور ورمز
 (وما نعلن) اول نرسه فی کم اشکارا قیلورمن (وما یحفی علی الله من شیء) ویشرون قالمن
 الله تعالی اوزینه هیچ بر نرسه (فی الارض و لافی السماء) برده وکونده (الحمد لله الذی)
 حدایتک الله تعالی اوچوندور (وهب لی) باغشلا دی منکا (علی الکبیر) یاشم الوغلقه
 یتوشکاننده یعنی قارطلوغمه (اسماعیل واسحق) حضرت اسماعیلنی واسحقنی (ان ربی)
 تحقیق منوریم (اسمع الدعاء) دعالرنی قبول قیلغوچیدور یعنی دعامنی بشارون
 کیه دور (جم)

(اف) حضرت ابراهیم
 شامده ساکن ایدی هاجر
 اسمی جاریه دن اوغلی
 اسماعیل و آناسنی آلب
 بر یایانغه ایلتنی کم اشبو
 یرده مکه شهر آبادبولدی
 الله تعالی شول یرده زمزم
 صوفی چغاردی اشبو سبیدن
 شول یرده آدملر آباد
 قیلدی یلار اشبو بر ایکنکه
 قابل بولماغانیدن وچیمش
 آغاچلری اوسمه کالایق
 بولماغانیدن اشبو بر نکر
 یقیننده طائفی یرونی
 زینتلادی یحشی جیمش
 طائفده اوسب مکه کا
 کیه دور (جم)

قيليق ياكه آشكاره قيليق بار چه سنى اشتكوجى سن ظاهر ده بالار ننگ بار چه سينه دعا قيلدى
 وكونكلنده آخر زمان پيغمبرينه دعا قيليق قصدى ايدى (رب اجعلنى) اى منم ربم قيليق
 منى (مقيم الصلوة) نمازنى تورغن غوجى يعنى او قوماغه دايم قيليق قيلغوجى قيل (ومن
 ذريتى) دخى منم بالار ومدن ﴿ربنا و تقبل دعاء﴾ اى بزننگ ربم قبول قيل سين دعائى
 ﴿ربنا اغفر لى و لوالدى﴾ اى بزننگ ربم يارلقه غل منى و آتا و انامنى ﴿و لملوء عمنين﴾ و بار چه
 ايمان اهلنى ننگ كنهالرى ونى (يوم يقوم الحساب ﴿﴾ حساب اوچون آياف اوز رينه تور دوغى
 كونده ﴿ولا تحسبن الله﴾ و كان قيلمه الله تعالى فى (غافلاً) خبرى يوق ديب (عما يعمل
 الظالمون) اول اشدن قيلور بوزوق اشيلار (انباؤ خرهم) بودور كچيكتور آلارنى
 (ليوم) اول كون اوچون ﴿تتخش فيه الابصار﴾ قورقوننگ قاتيلغلندن بوغارى تكلور
 كوزلار (مهطعين مقنعين روسهم) ترك قيلغانلرى حاله حضرت اسرافيل ننگ چاقرماعينه
 باشلور ونى يوقارى كوتاروب (لا يرتد اليهم طرفهم) كوزلرى اوزلرى طرفلر ينه قايتمس
 ﴿واقفتم هواء﴾ و آلار ننگ كونكل لرى آنكلامقندن خاليدور ﴿وانذر الناس﴾ و قورقت
 خلقنى اى محمد (يوم يأتىهم العذاب) شول كوندنكم كيلور آلاغه عذاب (فيقول)
 الذين ظلموا بس ايتورلار شوندا اين آدملر كم بوزوق اشل ايديلار (ربنا اخرنا) اى
 بزننگ ربم كچيكتور بزلارنى (الى اجل قريب) يقين بولغان مدنكه چه يعنى قايتاروب
 ﴿نحب دعوتك﴾ قبول قيلور من سننگ اوند اما كونكى (ونتبع الرسل) و پيغمبر لار كا
 ايارور من (اولم تكونوا اقستم من قبل) ايتورل آلاغه جوابده آنط ايتدوگر مى موندى
 اول سز كا پيغمبر لار كيلب (مالكم) يوقدور سز ننگ اوچون (من زوال ﴿﴾ هچ بوزوال
 يعنى اولم سز كا كيلمس ديب محكم بنالور قيلد و نكز و طول امللر ايتدوكرز يعنى دنيا دن
 آير و لمسد اى بولد و نكز (وسكتتم) ترغر دو ميين سزنى (فى مساكن الدين) شوندا اين
 آدملر ننگ اورنلر و نده (ظلموا انفسهم) ظلملق قيلدىلار آلار كافر بولمق و كناه قيلمق بلان
 اورنلر ينه (وتبين لكم) و ظاهر بولدى سز كا اول اور و نلار ننگ اثرلر و ندىن (كيف فعلنا بهم)
 نچوك قيلدوق بن آلاغه (وضربنا لكم الامثال) و بيان قيلدوق بزن سز ننگ اوچون
 او حشا شلرنى يعنى سز لار كفرده و عذابقه تيوش بولوده آلار كوك سز ديب (وقدمكروا
 مكروهم) و تحقيق حيله قيلدىلار يعنى حقنى باطل قيلمق اوچون اورلرى ننگ حيله لرى بلان
 (وعند الله مكروهم) الله ننگ قاشننگ دور آلار ننگ حيله لرى يعنى جراس (وان كان مكروهم)
 هر فى قدر بولسده آلار ننگ حيله لرى (لتزول منه الجبال ﴿﴾ شول مرتبه ده كم يرندن

* يعنى مدن حاصل
 بولغان اولاد لردن بر
 چيخسن نماز قيلمهغه
 دايم قيليق قيلغوجى قيل
 آننگ اوچون حضرت
 ابراهيم بلدكم عاده الله
 جارى بولد بكم بر آدمدن
 حاصل بولغان ذريات
 بار چه لرى توحيد و طاعت
 اوزره بولماسلر ونى الله
 تعالى دن صوراحى اولاد
 يدن بر چيخسن نمازنى
 قيلمهغه دايم قيليق قيلغوجى
 قيل ديب *
 * يعنى قورقوننگ قاتيلغ
 لغندان يعنى قيامت كوننگ
 كوك اشكلرى بتونلاى
 آچولور و فرشته لرى توشار
 آدملرنى توتب عذاب
 قيلورلار اشبوا قورقودن
 بار چه آدملر ننگ كوز
 لرى بوغارى توكولب
 اورنلر ينه قرامغه وقت
 طابمسر *

کیتراننگ سببی بلان طاوولر یعنی حیله لری هر فی قدر قاتیع لفته طاوولر فی کیترمکه برابر بولسه ده (ف) (فلا تحسبن الله مخفی وعده رسوله) بس کمان قبله همین حق تعالی اوزی پیغمبرینه قیلغان وعده سنه خلاف قیلومتی (ان الله) تحقیق الله تعالی (عزیز) هر آدم اوزرینه کوچیلیدور (ذوانتقام) دوشمانلر یدن اوچ آغوچیدور (یوم تبدل الارض غیر الارض) اول کونکم آلو شطر ولر بو کونک بولغان یر باشقه یرکا (والسوات) وکوکلر آشطر ولر باشقه بولغان کوکلرکا (وبرزوا) وظاهر بولور خلق (لله الواحد القهار) بر بولغان قهر قیلغوچی ننگ حضورنک یعنی الله ننگ جز او احساننه خاضر بولرلار (وتری المجرمین) کور ورسنگ سین بوزق اشیلیر فی (یومئذ) شول کونده (مقرنین) قوی و آیغی بلاغلا نمشردور (فی الاصفاد) رنجیرلرده (سر لیهلم) آلاننگ کیملری (من قطران) قطران دور قطران اشکی اسلی بر نرسدور کم اود آنده تیر لکده قوتلانب یالقلانور (وتغشی وجوههم النار) واور وتور آلاننگ بولر ون اودحق طرافینه یونالما کانلری اوچون (لیجزی الله) جز ابرمکک اوچون الله تعالی (کل نفس) هر بر آدمکا (ماکسبت) اول نرساکم اشلدیلار آلا (ان الله) تحقیق الله تعالی (سریع الحساب) تیر لک بلان حساب قیلغوچیدور (هذا بلاغ للناس) اوشبو قرآن خبر یتوشدر کوچیدور آدملرکا یعنی اوشبو قرآن اینمشدور الله ننگ حکملر ون آدملرکا یتوشدر مککا (ولینذر وابه) وقور قتلحق اوچون اوشبو قرآن بلان (ولیعلموا) وبلملری اوچون (انما هو واحد) بودور کم الله بر بولغان عبادت قیلنمش بولغان ذاندور شریکی یوقدور (ولینذکر اولوالالباب) ونصیحتنی قبول قیلماقاری اوچون ایندور ولدی اول قرآن عقل یالری

(ف) یعنی مکه کافر لری پیغمبر علیه السلام ننگ حقنده بزجه بوزوق حیله لر قلمشدر ایدی پارچه سی اتفاف بولب آتی اولتورمککا یا که حبس قلمغه ویا چغروب اوز لر وندن ایورالر شوننگ اوچون الله تعالی ایتدی فلا تحسبن (جم)

باب بیستم

سورة الحجر مکية وهى تسع وتسعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم
 (الر) الله تعالی بلور مرادونی (تلك) اوشبو سوره ده ذکر قیلناچق ایتلر (آيات الكتاب) صفات کمالنی چیغوچی کتاب ننگ آیتلر یدور (وقرآن مبين) ووروشن بولغان قرآن عظیم ننگ آیتلر یدور (ربما يود الذين كفروا) کوب وقتده استرلار سو یوب کافر لاری بولور ایدی کم (لو كانوا مسلمين) اگر مسلمان بولسه لر ایدی یعنی اسلام اهلینه بولغان عزت وحرمتنی کور کانلر یده (ذرهم) قویغل آلارنی (يا أيها کفروا ویتمعوا) آشاسونلار وفایده لانسدر (ویلهم الأمل) شغل لاندوردی آلارنی امیدلاری اوزونلغی (فسوف)

اون دور دنجی پاره

بىس يقيندە (يعملون ﴿۱۰﴾ جزالرونى كوروب بوزوق اشلرون بلورلار (وما اهلكتنا) وعلا كقيلم وقبىز (من قرية) هېچ بىر قىزىنى (الاولها) مكر بارايدى اول قىزىه اوچون (كتاب معلوم ﴿۱۱﴾ معلوم بولغان يازلمش كتاب (ماتسب من امة اجلها) اوتىس هېچ بىر كىرودەن اوز وقتىنك هلاكبولماقلىرى وقتى هلاكلرىنى بىلكولى وقت يتماينچە هلاكبولمىلار (وما يستأخرون ﴿۱۲﴾ وكچكىز هم وقتىندن (وقالوا يا ايها الذى) وايتدىلار كافرلار اى شول آدمكم (نزل عليه الذكرك) ايندىر ولدى آنىنك اوز رىنە قرآن يعنى محمد عليه السلامغه ايتدىلار اى قرآن ايندور ولكان آدم (انك لمجنون ﴿۱۳﴾ تحقىق سىين مجنون سن دىب (لوما تاتينا باللائكة) نى اوچون كىتورمىز سن بره فرشته لىرى (ان كنت من الصادقين ﴿۱۴﴾) اكىر سىين دورست سويلوچىلار دن بولسنىك (مانزل الملائكة) ايندىر مسمىز بىز لار فرشته لىرى (الابالحق) مكر حكىم بولغان اش بلان ايندىرورمىز (وما كانوا منظرين ﴿۱۵﴾) اول وقتىنك كافرلار كهلمت بىر ولمس يعنى آلازغه فرشته ايندىرورسك ايدى عذاب بلان ايندىرور ايدىرولر ايدان اول بولغان قومكا ايندىرولر كوك اول وقت عذاب نىك كىچكىمكىندە فرصت بىر ولمس ايدى (انا نحن نزلنا الذكرك) تحقىق بىز لار ايندىروروك قرآننى (واناله لحافظون ﴿۱۶﴾) و تحقىق بىز لار اول قرآننى صافلاغوجىمىز يعنى اوركارودن و آلشطرودن (ولقد ارسلنا) و تحقىق بىز لاروك بىز (من قبلك) سىيندىن لك بىيغىمىز لارنى (فى شيع الاولين ﴿۱۷﴾) اوتكان جىماعتلر كاده (وما ياغثيهم) وكىلمىدى آلازغه (من رسول) هېچ بىر بىيغىمىز (الا كانوا به يستهزون ﴿۱۸﴾) مكر اول بىيغىمىز نى مسخره قىلورلار ايدى (كذلك) اوشانداق يعنى آلارنىك كو نكلندە مسخره قىلىمىز كوركم كورونكان كوك (نسلكه) كىر وتورمىز اول مسخره قىلماقنى وكوركم كورستورمىز مكه اهلندىن (فى قلوب المجرمين ﴿۱۹﴾) كىناه اشلىلر نىك كونكلىنە (لا يؤمنون به) ايمان كىتورمىلر اول قرآنغه (وقد خلت سنت الاولين ﴿۲۰﴾) و تحقىق اوتىدى اول اوتكان امتلر نىك بولى يعنى الله تعالى اوشبور قرآننى بعض آدملر نىك كونكلىنە بىر تورلى كىر وتىدى آلار ايشىب انكار قىلور توغرى بولغان يول و آرتىنلق الله تعالى نىك اختيار ايدور (ولو فتحنا عليهم) و اكىر بىز آچسق آلار اوز رىنە (بابا من السماء) بىر ايشكىدن يوغارى چقىسەلار (يعر جون ﴿۲۱﴾) و انداغى عجايبىنى كورسەلر (لقالوا انما سكرت ابصارنا) البته ايتورلار آلار بودور كم كورلارورمىز باغلاندى دىب (بل) بلكە (نحن) بىز لار (قوم) بىر قوممىز (مسحورون ﴿۲۲﴾) سحر لانىمىش بولغان يعنى ايتورلار بو قورودە محمد بىزنى سحر لادى نىنك كم باشقە معجزە لارنى كوركاندە بوسوزنى ايتورلار ايدى (ولقد جعلنا فى السماء)

(اف) يعنى شيطانلار
 فرشته لوزنىك مصاحتن
 اشنيك اوچون كوكايقين
 چغارلار يوغار بدن آلاغه
 اود كىسكلى آتار
 وآلارنى سورورلار شيطا
 نلردن بروسى برسوزنى
 اود تيودن اول اشته
 دنباهه كىلب ايتارلار
 برطوغر يغه بوز يالغان
 قوشب كاهنلر كاخبر بيورور
 بس آدملر اول برسوزنى
 درت كورديلار آكايانلار
 واكر يالغان كورسهلار
 آندن غافلغه صالارلار
 (جم)

(اف) يعنى كيهلسى يل
 اوچون اول صوفى صافلامس
 سن معلوم بولسنىم بولار
 يعنى اسى صودن وباشغه
 اسى نرسدن چققان توتن
 وبوكم بربوزنلر يوقارى
 چغب هواده جيولر شول
 وقتكم بوموشاق جيل ايسر
 شول بولار صودن طولو
 بولب توكر يغور بولر
 (جم)

(اف) يعنى طيراقنى صو
 بلان قشدر وب بالقى
 ايدوب قمر قىلب بىدى
 چانكم قرى طفراف بولدى
 شول روشچكم اكر بر
 نرسه بلان اور ولسه آندن
 طاوش اشتولر ابدى
 واشبو تفراف انسان
 بولدى آتلك حاصيتى
 انسان ننگ تىنك قالدېكم
 اول حاصيتلر قاتىلق
 وچىنكل لك دور اشبونك
 كوك اسى جيل ننگ حاصيتى جن ننگ آصلنده قالدى (جم)

و تحقيق قىلدوق بىز كوكده (بروجا) بر جارى (وزيناها) وزينتلا دوك اول كوكلارنى
 (للتاظر بين) قراوچىلرغه يولدورلار بلان (وحفظناها) وصافلا دوق بىز اول كوكنى (من
 كل شيطان رجيم) رحمتدن سورولمىش بولغان هر بر شيطاندىن (الامن استرق السمع)
 مكر اول شيطانكم اوغزلق بلان اشته سوزنى (فاتبعه شهاب ميمىن) بس آتلك آرقاسينه
 اياروب توشر بر اشكارا بولغان اوت كىسه كى (ف) (والارض) برنى (مددناها) توشادوك
 (والقينا فيها راسي) وصالدوق بىز اول يركا حكيم بولغان طاولرنى (وانبتنا فيها) واوستردك
 بىز اول ىرده (من كل شىء موزون) هر كوركم بولغان نرسدن بىلكولى بولغان اوچاوبلان
 يعنى هر بر تورلى سنك اوزينه خاص بولغان بر صورتى وصفتى ياردوركم آندن اوتبس
 (وجعلنا لكم فيها معايش) وقىلدوق بىز سن ننگ اوچون اول ىرده تر وگلانهچك سىملرنى
 (ومن لستم له برازقين) وقىلدق سرننگ اوچون شول آدملرنى كم سن آكارزق
 بر كوچى توكلسز يعنى خاتونلار ونكرنى وبالار ونكرنى وقل وخذمچىلار ونكرنى وچىوانلار
 بونلار يارچدهسى فايدانكر اوچون بولدى بلار ننگ رىرقن بر كوچى توكلسز (وان من شىء)
 يوقدور نرسلردن هېچ نرسه (الاعتدنا لآرائه) مكر بىز ننگ جانمىرده دور اول نرسه ننگ
 خزينه لرى (وما ننزله الا بقدر معلوم) وايندور مازنى مكر بلىمىش بولغان قدر بلان
 ايندور رزم (وارسلنا الرىاح لواقع) وبىباردوك بىز لر جىل لرنى بولت بلان يوكلانكى حالدا
 يعنى يغمور بلان تولدورغان بولت جىلنى (فانزلنا) بس ايندوردوك بىز (من السماء)
 كوكدن (ماء) صوفى (فاسقىنا كموه) بس اچىردوك بسز كا اول صوفى (وما انتم له بخازنين)
 وتوكلسز سن آنى چىوچى (ف) وانالكن فى ونميت) و تحقيق بىلار تر ولدورور ماز
 واولترور ماز (وخن الوارثون) وبىلار وارمىز يعنى هر بر آدم اولور مال ومتر وكاسى
 الله تعالى ننگ حكىمنك قالور (ولقد علمنا المستقدمين منكم) و تحقيق بىز بىلدوك اولنك اوتكلانلرنى
 (ولقد علمنا المستأخرين) و تحقيق بىلدوك صونكغه قالغانلرنى (وان ربك) و تحقيق
 سننك ربك (هو بحشرهم) اول الله آلارنى بارچده سن جنز بىرك اوچون قوبارور وچىبار
 (انه حكيم عليم) تحقيق الله تعالى ننگ اشلرى حكىم دور وبارچده بىلكوچىم دور يعنى
 آتلك بىلكىمىدن ارغنه نرسه هم چقىباس (ولقد خلقنا الانسان) و تحقيق بىز اوندوق
 بىز انساننى (من صلصال من حياء مسنون) بر قرى توفراقندن اول توفراق صوده كوب
 توروب اوزكاروب صاصوغان اول توفراق صورقلانىش ابدى (ف) (والجان) وبىلار ننگ
 آتاسنى (خلقناه) بىز اوندوق (من قبل) انساننى بىز اوندون اول (من نار السموم)
 (من نار السموم)

ياندورغوچى اوتدن (واذ قال ربك) وايسونكا توشرشول وقتنيكم ايتدى سننك رينك
 (للملائكة) فرشته لركا (انى خالق بشرى) تحقيق مين براقوچيمين بر آدمنى (من صلصال
 من حياء مسنون) بر قوروب اسكولكيدين صاصوعغان قاره بالچقندن * (فاذا سويته) بس
 شول وقتكم تمام قيلدوم آننگ صورتهن (ونفخت فيه من روحي) واوردوم مين اوزم ننگ
 روحمدن يعنى اوزوم ننگ بيورغانمدن حاصل بولغوچى روحمدن (فقعو الة ساجدين) ^{۲۹}
 بس توشنكر انكا سجده قيلغاننكر حال * (سجد الملائكة كلهم اجمعون) بس سجد قيلدى
 فرشته لرى بىردن (الابليس) مكر شيطان (ابى ان يكون مع الساجدين) باش طارتدى
 بولمقدن سجده قيلغوچيلردن بولمقدن يعنى سجده قيلمادى (قال يا ابليس مالك) ايتدى
 الله تعالى اى ابليس نى بولدى سىكا (الاتكون مع الساجدين) آدمغه فرشته لرى بلان بركا
 سجده قيلغانلاردن بولمقدنك (قال) ايتدى ابليس لعين (لم اكن لاسجد) بولمادوم
 مين سجده قيلغوچيلردن يعنى منم حاله مناسب تولكدور (امش) بر آدمغه كم (خلقته)
 بىر ائدوونك آنى (من صلصال من حياء مسنون) قوروب اسكيلكندان صاصوعغان بالچقندن
 وحالانكه مين روحانى فرشته من ديب (قال فاخرج منها) ايتدى الله تعالى بس چق جنتدن
 (فانك رجيم) بس تحقيق سين رحمتدن سرولمش سن ياكه فاخرج ننگ معناسى
 احتمال دور آلارنى اود كيسكى بلان سوروب بىردن چغار ديلاركم آدملر بىرده ترسلار
 ديب (وان عليك اللعنة) و تحقيق سننك اوزرونكادور لعنت (الى يوم الدين) ^{۳۵}
 قيامت كونيكهجه (قال) ايتدى ابليس لعين (رب) اى منم بىم (فانظر في فرصت بر منكا) الى
 يوم يبعثون) آدملر قىرلر وندن قوبار ولاچق كونكاه (قال) ايتدى الله تعالى (فانك
 من المنظرين) بس تحقيق سين فرصت بىر و لمشردنسن (الى يوم الوقت المعلوم) ^{۳۷}
 بىلكولى بولغان وقتنك كوينهجه (قال رب) ايتدى شيطان اى منم بىم (بما اغويتنى) شول سبب
 بلانكم آرغن قيلدنگ سين منى (لازين لهم فى الارض) البته رينتلا رن مين آلارنك بارچه سنى
 كناه قيلمتى بىر يوزنده (ولاغويهم اجمعين) البته از دورور من مين آلارنك بارچه سنى
 (الاعبادك منهم المخلصين) مكر سنك عبادوتونك كا اخلاص قيلغان بنده لرنكى آزدور
 مامن (قال هذا صراط على مستقيم) ايتدى الله تعالى اشو اخلاص برطوغرى بولدور منكا
 يتوشلار يعنى صافلاماغنى اوزومه لازم كوك قيلدوم يعنى الله تعالى غه اطاعت قيلمق
 وعبادت قيلمق برطوغرى بولدور كم منكا يتوشل (ان عبادى) تحقيق منم قوللر وم (ليس
 لك عليهم سلطان) يوقدور سنكا آلار اوزارينه كوچلى بولمق (الامن اتبعك من الغاوين)

* يعنى انسان تى بول
 كوزكا كورونه وعه
 بولغان انساندن ا
 بولغان مخلوقات باحيوانا
 ايدى عقلى بولمغه
 يافرشته لرى وچنلر ايد
 عقلرى بولب جسملر
 لطيفى بولماغيدن كور
 نىسلر ايدى *
 * اوزور روحمدن يعنى اوز
 نرسدنكم آنك الله تعالى
 خاص بولغان صفات ننگ
 علامتى ايدى علمى و اش
 بلب قيلماغى والله تعالى
 ذكر قيلمق اوچون ا
 تعالى غه تعلقى باردور

(ف) نیتک کم جنت ننگ
سکر اشکی باردور ایدکو
اشلیلر اوچون بولونگان دور
شوننگ کوك جهنم ننگ
جیدی اشکی باردور کناه
اشلیلر اوزارینه بولنمشد
ور جنت ننگ بر اشکی
آرتق دور احتمال بار کم
اول آدم لر اوچون بولر کم
الله تعالی آلا رنی عمل
قیلمای محض فضل و کرمی
بلان اشبو اشکدین کر و تر
(جم)

(ز) اول آدم لر کم دنیاده
آلا رننگ آراستده کینه
و آچو توتو بار ایدی جنتک
آلا رننگ کونکل لر وندن
شول آچو توتو چغار ولار
بوسور لر دن معلوم بولدی کم
قای وقت ایکی آدم
آرا سنک آچو توتو بولسه
هر ایکسی اهل جنتدن
بولر لر نیتک کم صحابه لر
ننگ قایسلری آراستده
بولمش ایدی (جم)

(ای) اشبو وعده و وعید
بلان کیله چکده کی قصه
ننگ کور کامینه اشاره
قیلیدی کم بز فرشته لر فی
بیردوک بر بر کاسیوندور
مک بلان خبر بیرمک اوچون
و بر جماعتک طاش یادور
مق اوچون بلنسن اوچون کم
الله تعالی ننگ صفتلری
کاملدور قولر غه لازمدر کم
باطر چیلق قلمیه لار کنهغه
وامید لر ون کسمسلار
الله ننگ رحمتدن (جم)

مکر سننگ کوچلی بولماغنک آرنلر دن سنکا ایا رکن آدم لر اوزارینه دور (وان جهنم) تحقیق
جهنم (امو عدهم اجمعین) بار چه سی ننگ وعده قیلنیش اورنیدر (لهاسبعة ابواب)
اول جهنم اوچون جیدی ایشک باردور (لکل باب منوم) هر ایشکی اوچون اول آرنلر دن
(جرم مقسوم) بر بلکولی او اش باردور (ف) (ان الممتقین فی جنات و عیون) تحقیق
الله ننگ عذابندن صافلانغو چیلر جنتلر ده و پیشه لر ده دور (ادخلوها سلام امنین) کر و کر
اول جنتلر کاسلا متک بلان یعنی جنتده هیچ بر وجهن ارانچو راحتسز لک بوقدور یا که احتمال
باردور فرشته لر آلا رغه سلام علیکم دیب ایتکدور (ونز عنمانی صدور هم من غل) صور دوق
یعنی چغار دوق بز آلا رننگ کور کرا کله بر برینه کینه لر وندن بولغان نرسنی (اخونا)
قر داشلر مر تبه سنده بولب یعنی جنتکده کر و لار (علی سرر) تحتلر اوزارینه او طر مشلر دور
(مقابلین) بری بری یوزینه قارش بولب (ف) (لایسوم فیها نصب) یتوشمس
آلا رغه اول جنتلر ده هیچ بر جنت (وما هم منها بمغز چین) وایمسور آلا ر اول جنتدن
چغار ولمش یعنی جنتدن چغار ولمز لار (نهی عبادی) خبر بیر منم قوللر مه کم (انی انا
الغفور الرحیم) تحقیق مین یارلقاغو چین و رحمت قیلغو چین (وان عذاب) و تحقیق
منم عذابم (هو العذاب الالیم) شولور رنجتکوچی عذاب (ف) (ونبههم عن ضیف ابراهیم
و خبر بیر آلا رغه حضرت ابراهیم ننگ قونعی احوالندن (ادخلوا علیه) شول وقتده کم
کر دیلار حضرت ابراهیم اوزارینه (فقالوا سلاما) بس ایتدی لار سلامتک بولسن سنکا
دیب یعنی سلام بیر دیلار (قال) ایتدی حضرت ابراهیم (انامنکم و جلون) تحقیق بز
سر لر دن قور قوچیمز ظاهر ده قور قوا اوچون هیچ بر سبب بوق ایدی مکر اشبو فرشته لر بر
جماعت ننگ عذابینه بیور ولمش ایدی شوننگ سببندن حضرت ابراهیم ننگ کونکلینه قور قو
اثری توشدی کونکلی صاف بولغانیدن بو طر یقه بولدی (قالوا) ایتدی لار فرشته لر
(لاتوجل) قور وقمه ای ابراهیم دیب (انا) تحقیق بز (نمشرک بغلام علیم) سیونج
بر امر سر کابر بلکوچی بولغان اوغل بلان (قال) ایتدی حضرت ابراهیم (ابشر تمونی)
ایسیوندور ورمیسز منی (علی ان منسی الکبر) مکافارتلق یتوششک بلان (فیم تشرون
چپک سیوندور ورسنکر منی یعنی اشبو آرادن بلندی کامل بولغان آدم لر هم ظاهر ی بولغان
خیافی قیلر لار ایکن دیب (قالوا) ایتدی لر فرشته لر (بشرنک بالحق) سیوندور ورمز
بز سننی طوغر یلق بلان (فلاتکن) بس بولمه سین (من القانطین) آنتک بولماغیدن
امیدسن (قال ومن یقتط) ایتدی حضرت ابراهیم کم دور امیدسن بولر (من رحمة ربه)

اللہ ننگ رحمتندن (الاضالون) مکر آزعن بولغانلار امیدسن بولور (قال فماخطبکم)
 ایتدی حضرت ابراهیم نیدور خیر وکن (ایها المرسلون) ای الله تعالیٰ طرفندن بیار ویش
 بولغان فرشته لار یعنی سیوندور و دن باشته نیندای الوغاش بلان کیلد وکن (قالوا انا
 أرسلنا) ایتدی لار فرشته لار تحقیق بز بیار ولد وک (الی قوم مجرمین) بوزوق وکناهلی
 بولغان جماعت طرفینه (الا لوط) مکر حضرت لوطه ایار کوچیلر کایبار لمد وک (انما نجوهم
 لجمعین) تحقیق بز آلا رنی قوتقارورمز بار چه سن بز بولی (الامراته قدرنا) مکر لوط
 ننگ خاتوننی حکم قیلدوق (انها لمن الغابرين) البته اول خاتونی قالغانلار داندور عذاب
 اوچون آلا ر بلان (ی) (فلما جاء) بس شول وقتکم کیلد یلار اول بیار وکن فرشته لار (ال
 لوط) حضرت لوط ننگ اهلینه (المرسلون) بیار ویشلار (قال) ایتدی حضرت لوط
 (انکم قوم منکرون) تحقیق سزلار بز بلمسز یط قومسز یعنی من سر دن قورقادور من
 منکابر یمانلق یتوشدور مکو کزدن (قالوا) ایتدی لار فرشته لار (بل چنانک) سین کمان
 قیلغان نرسه اوچون کیلما وک بلکه کیلد وک بز سنکا (بما كانوا یتمرون) شول نرسه
 بلانکم بولد یلار سننگ قومنگ اول نرسه ننگ کیلما کنده شیک قیلغوچی * (واتیناک بالحق)
 وکیتورورمز بز سنکا طوغری بولغان وعدهنی (وانا لصادقون) و تحقیق بز طوغری
 ایتکوچیلارمز (فاسر باهک) بس یورکل اهلنگ بلان (بقطع من اللیل) کچه دن بز وقتک
 (واتبع ادبارهم) وایار آلا رننگ آرتندن یعنی یورکانلر ونده آلا رنی قوالاق اوچون
 (ولایلتفت منکم احد) ولازم دورکم کیری قراماسن بر آدم کوچلری یتمس عذابنی کورمسئلر
 (وامضوا حیث توأمرون) کیتو کز اول یرکاکم بیور ولد وکنر یعنی شام یا که مصرغه
 (وقضینا الیه) واول اشنیکم حکم قیلتمش ایدی وحی قیلدوق حضرت لوطننگ جانبینه
 (ذلک الامر) اشوسوز ایدیکم (ان دابر هو لاء) تحقیق آلا رننگ طاهر لری (مقطوع
 مصبحین) کسلمش بولر طانک وقتینه کرکانلر یده (وجاء اهل المدینه) وکیلدی شهر
 اهل شهر لری سدوم ایدی حضرت لوطننگ قوناقلارون کوروب (یستبشرون) بز
 بز ینه سبونج بیروب سبونوشب (قال ان هو لاء ضیفی) ایتدی حضرت
 لوط او شبو جماعت منم قوناقلار و مدور (فلا تفضحون) بس سر رسوا قلمغز منی یعنی آلا رغه
 بواش قیلوق بلان (واتقوا الله) و صافلانوغز الله تعالیٰ دن (ولا تخزون) و حور
 قیلما نکر منی یعنی بوز وقتق اش قلمقده الله دن قورقنکر کوبندور ما کز منی (قالوا)
 ایتدی لار حضرت لوطننگ جماعتی (اولم نهنگ) اباطیما دوقسی بز سنی (عن العالمین)

(۲) شول خاتون
 کونکلندن مناق ایدی
 لیکن الله تعالیٰ هیچ بز
 آدمغه ظاهر بولغان
 کیمسر لکن باشته عذاب
 قلمس بس الله تعالیٰ بز
 تورلی حکم قیلدیکم
 حضرت لوط خاتوندن
 شول حکم اوزره اش قلمتی
 بولدی اول حکم شول
 ایدیکم لوطننگ اهلندن
 هیچ بر آدم آرقسی طرفینه
 قرامسلر بس اشبو خاتون
 الله تعالیٰ ننگ بیورغانن
 تنکلاما نیچه آرقسی طرفینه
 قراغانن عذابه طوطلمدی
 (جم)
 * یعنی عذاب بلان
 بولار یط آدملر توکلنر
 فرشته لرمز اشبو قومغه
 عذاب کیلتور کوچیمز
 سن آلا رغه اول عذاب
 بلان وعده قیلغانده آلا ر
 شبهه قیلب اشانسلر
 ایدی *

عریلری قوناق قیلقدن و خلقنی صافلامدن آننک اوچون قومی هرکیکانلار کابور و قلق قلماعه
 طر و شرلار ایدی حضرت لوط طاقنی قدر لی طیار ایدی آلار لوطنی طیماقدن طیارلار ایدی
 (قَالَ) ایتنی حضرت لوط (هُوَ لَا عِبَانَتِي) بولار منم قزلار و مدور (ان کنتم فاعلین) ۷۶
 اکر بر اش اشلهچک بولسه غز یعنی اکر قضأ شهوت قلمقنی تلاسه کن قزلار و منی نکاح
 قیلیق تیو شدور (لَعْرَبِكَ) الله تعالی ایتنی یا محمد سینک تر و کلوکنک کا آنطبولسن (انهم)
 تحقیق اول کافرلار (لَفِي سَكْرَتِهِمْ) اوزلری ننگ ازغقللار و نده (یعیهون) ۷۷ باشلری
 دونکوچیلر دور و غیر انلار دور (ف) (فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ) بس توتندی آلاری تانک و قتیده
 بر قور قچلی طاوش (مُشْرِقِينَ) قوباش طوعان و قتیقه کرکانلر یده (فَجَعَلْنَا) بس قلدوق
 بز (عَالِيهَا سَافِلَهَا) اوستن آستینه (وَامطَرْنَا) و یادور دوق بز (عَلَيْهِمْ) آلار اوزارینه
 (حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ) طاشنی بالقدن یصالغان طاشلری یعنی اودبلان پشکن طاش کوک
 بالقمی (ان فی ذلك) تحقیق اوشبو قصه ده (لآیات) علامتار بار دور (للمتوسمين) ۷۵
 عبرت آلوچیلر اوچون (وَأَنهَابِ سَيْلٍ مَّقِيمٍ) و تحقیق اول شهر دایم کیلب کیتنهچک
 یولده دور یعنی آننک اثر لرون کورورلر (ان فی ذلك) تحقیق اوشبو قصه ده (لآیة
 للمؤمنین) ۷۷ علامت بار دور ایمان کیترکن آدملر اوچون مکده دن شامغه کیتنهچک یولد
 اشبو شهر کورورنر (وَأَن كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ) و تحقیق شعیب علیه السلام ننگ قومی یعنی ایکه
 شهری ننگ قومی (لظالمین) بوزوق اش قیلغوچیلر ایدی (فَانتقمنا منهم) بس اوچ
 آلدوق بز آلار دن (وَأَنهَمَا) و تحقیق بو حضرت لوط و ایکه قومی ننگ شهر لری (لَبِئْسَ
 مِثْلُ) بر آشکارا یولده دورلار یعنی قرده طرورلار ایدی آننک اوچون شعیب مدین
 شهرنده ایدی اول شهر ننگ یاننده آغاچلق و اورمانلق بر قربار ایدی اول قرده دخی
 طرور ایدی (وَلَقَدْ كَذَّب) و تحقیق یالغانغه طوتدی لار (أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِينَ) حجرده
 طرغوچیلر پیغمبر لری اصحاب حجر دیب نئود قومینه ایتنی آلار ننگ شهری ننگ آطی حجر
 ایدی پیغمبر لری حضرت صالح ایدی (وَأَتَيْنَاهُم) آلاغه بیردوک بز (إِيَّانَا) اوز و مر ننگ
 پیغمبرلار کابرکن کتابر ننگ آیتلرون (فَكَانُوا) بس بولدیلار آلار (عَنْهَا) اول آیتلردن
 (معرضین) یوز قایطارغوچیلر (وَكَانُوا) و بولدیلار آلار (يَخْتَمُونَ) یونار بولدیلار
 (مِن الْجِبَالِ) طاوردن (بِئْسَ مَا كَانُوا) ایمنین ۸۲ ایمنین بولغانلری خال یعنی عذابدن ایمنین
 بولورمز دیب کمان قیلب (فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ) بس توتندی آلاری قاتیع آواز شول
 آواز بلان هلاک بولب تانکغه کرکوچیلر دور (فَمَا غَنَى عَنْهُمْ) بس کیترمدی آلار دن (مَا

(اف) شاهولی رحمة الله
 ایتنی اشبوسوز حضرت
 لوط ننگ قصه سی ننگ
 آراسنده آرتدور و لدی
 بلسنلر اوچونکم مشرکلری
 ننگ حالی لوط قومی ننگ
 حالی کور دور (جم)

كانوا يكسبون ﴿٨٤﴾ كسب قىلغان نرسىرى يعنى عذابى ماللىرى وصالغان اويلرى كيتارمىدى
وفايدە قىلمىدى (وما خلقنا السموات والارض) ويراتمىدوق بىرلر كوكلر نى ووير نى (وما بينهما)

وبوايكى بس نىڭ آراسىنى بولغان مخلوقلر نى (الاباحق) مكر طوغر ولىق بلان يراندوق
(وان الساعة لا تية) وحقىق قىيات كوفى كىلكوچىدور (فاصبح الصبح الجميل) بس كىچىك

آلاردن كوركام بولغان كىچىك بلان يعنى اوچ آلمغه آشقە قىيات كوندە اوچ آلونر (نى)
(ان ربك هو الخالق العظيم) ﴿٨٦﴾ حقىق سىڭ رىڭ اولدور بارچە نرسىنى يرانقوچى وبارچە

حاللر نى باكوچى (ولقد اتيناك) وحقىق بىر دوكر بىر سىڭاى محمد (سبعامن المثاني) چىدى
آيتنى اول نرسىنىم نىمان دە تكرر اوقولر يعنى الحمد سورەسى (والقران العظيم) ﴿٨٧﴾ بىر دوكر

سىڭاقر آن عظيمى (نى) (لاتمدن عينيك) سوزنە سىين كوزلر ونكىنى (الى مامتعباه) اول
نرسە چانىبىنە فايدە اندوردوق آنىڭ بلان (ان واجامنهم) جماعتلر نى اول كافرلاردن

(ولا تحزن عليهم) وكوبونە سىين آلا رور يىنە (واخفض جناحك) ويومشق قل غل اوز قوللر نىكى
(للمؤمنين) ﴿٨٨﴾ موغىنلر اوچون يعنى تواضع لىق قىل واحسان كوله كاسن كىچىك (وقل انى)

واينكل حقىق مىين (انا اللذير المبين) ﴿٨٩﴾ مىينن ظاهر قورقتقوچى عذاب بلان يعنى
كونىل لركاطوغرى يول بىر وب حقه فايتارمىق سىڭا اشىڭ توكل بو الله تعالى صفتىدور بس اول

آدمكم ايمان كىتورمەسن قاغورمغل (كما انزلنا) نىتىڭ ايندوردوك بىر عذابى (على
المقتسيمين) ﴿٩٠﴾ بولو شىكلر اوز رىنە الاراون ابكى آدملر ايدى لار حج وقتى نىڭ كونلر ونە

مكە نىڭ كەچك يىرلر ون بولو شب طشقار بىدن كىلكان آدملر نى رسول عليه السلام بىن
قاچر ورلار ايدى (الذين) آلا ر شوندا اين آدملر دوركم (جعلوا القران عظيم) ﴿٩١﴾ قىلدىلار

قرآنى بىرچە اولوش يعنى اول قرآنى چە تورلى قىلب ايتدىلار بعض وقت سىردور
دىدىلار بعض وقت شەردور دىدىلار بعض وقت يالغان بولغان سوز دىدىلار (فوربك)

بس سىنىڭ رىڭ كا آنطبولسىنكم (لنستلنهم اجمعين) ﴿٩٢﴾ البته صورارەز بىر آلارنىڭ بارچە
سندن (عما كانوا يعملون) ﴿٩٣﴾ اول اشدىنكم اشلدىلار آنى ﴿٩٤﴾ (فاصدع بما توهم) بس

قچر وب ايشدور اول نرسە نى كم آنىڭ بلان بىيور ولمش بولدىڭ (واعرض عن المشركين
يوز قايتار مشركلاردن آلارنىڭ سوزىنە التفات قىلمە (انكفيناك المستهزئين) ﴿٩٥﴾ حقىق

بىر يىتاچك بىر سىڭا سىڭرە قىلغانلر نىڭ باورلغىدن (الذين يجعلون مع الله) اول مسخرە
قىلغوقچىلر شوندا اين آدملر دوركم قىلورلار الله تعالى بلان (الها اخر) باشقە بر عبادت
قىلمىشى (فسوف يعلمون) ﴿٩٦﴾ بس تىر دوركم بىقون وقتە بىلورلار آلار يعنى اشلىرى نىڭ

(نى) يعنى اوتكن امتلار
نىڭ حاللار نى اشدور وب
ايتدىكم اشبو دنيا بىر
تىكشور وچىدىن بوش
ايسدور آنىڭ باشى
اوستىنە بر تىكشور وچى
باردور كم هر نرسىنى
قىلغوقچىدور واول قىلغن
اشلر نى كامل قىلغو
چىدور آخردە قىيات
كونى بولر وپىغىر عليه
السلامغە حك قلدىكم
كافرلاردن يراق بول بس
شول وقتە كم پىغىر
كافرلار كا الله تعالى نىڭ
حكمن يتوشدور دى كافرلار
قاروشب كىرلكلار يىدە
ثابت بولدى شول وقتە
حك قىلدىڭكم قچر وشودە
فايدە بوقدور وعدە
كوت دىب (جم)
* يعنى قانكم كافرلار
سورەلر نىڭ آدلر نى
اشتلار ايدى بىر بىر
ايلان مسخرە ايلاب سورە
لر نى اوزلر اراسىندە
بولوشلار ايدى بوسى
ايتور ايدى من بقرە
وامئدە سورەسن آل
دىب سىڭا عىكوت سورە
سن بىرور من دىب *

اخیری نیچک بولاچاغن (ولقد تعلم) و تحقیق بز بلور من (انک یضیق) سننک حالنکدان
تحقیق طارلانور (صدرك) سنک کونکلنک (بما یقولون) سنکا ایتنکان سوزلری سببی بلان
(فسیح) بس پا کلک بلان ذکر ایت (بمحمد ربك) اورنک ننگ ربنک ننگ حمدی بلان
برکا (وکن من الساجدين) و بولغل سین سجده قیلغانلاردن (واعبد ربك) و عبادت
قیل اورنک ننگ ربکا (حتى یأتیک الیقین) شول وقتقه چاقلیکم کیلور سنکا اولم ننگ
کلمکی شکسردور *

﴿ سورة النحل مکية وهى مائة وثمان وعشرون آية ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(اتی امر الله) کیلدی الله تعالی ننگ حکمی یعنی وعده قیلنغان قیامت کیله چکدوره مقرر دور
بس الله تعالی کیلدی دیب ماضی صیغه سی بلان بیان قیلدی (فلا تستعجلوه) بس آشوغب
صورا مانکن یعنی اسلام دینی ننگ غالب بولمش و کافر لرنی عذاب قیلماق یقینده بولسه ایدی
دیب نیچون تیرنک قیله سن البته بولغوچیدور (سبحانه و تعالی) پاکدور الله تعالی و بیگ
قدر لیدور (عمایشرون) شول نرسدنکم شریک قوشلار (ینزل الملائکة) ایندورور
فرشته لرنی (بالروح) وحی بلان (من امره) اوزی ننگ بیور ماغیدن تلامکی بلان (علی
من یشاء) تلاکان کشی اوزرینه (من عباده) اوزی ننگ قل لاروندن (ان انذروا)
اوشبوسوز بلان قورقودنک و خبر بر ونک آدم لرا (انه لا اله الا انا فاتقون) تحقیق
یوقدور هیچ عبادت قیلنمش مکر مینن قورقونک لار مندن (خلق السموات والارض) بیر اتدی
الله تعالی کولکرنی ویرنی (بالحق) طوغرنی لقی بلان (تعالی عمایشرون) بیگ بوغاری
مر تبلیدور الله تعالی شول نرسدنکم شریک قیلدی لار مشرکلار (خلق الانسان) بیر اتدی
الله تعالی آدمنی (من نطفة) منیندن (فاذا هو خصیم مبین) بس انسان بولغاچ آشکاره
بولغان دوشمانلق قیلغوچیدور (والانعام خلقها) و دورت آیاقلی حیوانلارنی بیر اتدی
آلارنی (لکم) سر ننگ اوچون (فیها) اول حیوانلارده اور تورنکار نسلر بار یعنی کیملر
یاصاب قتلرنی اور تورلار کیملک بلان (ومنافع) و دخی باشقه فایده لربار یعنی سوتن
اچر لار و صاتب فاید انورلار (ومنہا تکلون) و اول حیوانلار ننگ بعضینن آشارسن
(ولکم) و سر ننگ اوچون (فیها) اول حیوانلارده (جمال) زینت و شادلق باردور (حین
تریحون) آحشام وقتنه قایئار ورسن (وحین تسرحون) و طانک وقتنده قرغه چقار ورسن

يعنى آحشام وطانك وقتندە قردن كىلب وطانك وقتنك قرغە اوتلاماغە كىتمكەرىدە نىنت
 وشادلىق بولور (وَتَحْمِلُ اَنْعَامَكُمْ اِلَىٰ بَلَدٍ) ويوكلار آغر بولغان يوكلار ونكرنى بىر شەھرىكە
 چاقلى (لَمْ تَكُونُوْا) بولمادونكر سىز (بِالغِيَةِ) اول شەھرىكە بىتەشكۈچىلەر دن (اَلَا بَشِقُ
 الْاَنْفُسِ) مەن اوز ونكرنىك مشقتەنكر بلان يعنى مشقتلان بىتوش سىز (ان رېكم لروى
 رحيم ﴿ ۷ ﴾) تحقىق سىزنىك رېنكەن كىناھلار ونكرنى وسىز كە فایده لى نرسىلرنى
 باغشلاغۇچىلەر وقرغانغۇچىلەر (وَالْحَيْلِ) و آطلرنى يىراتدى (وَالْبَغَالِ) چۆرلارنى
 يىراتدى (وَالْحَمِيرِ) و اشا كلرنى يىراتدى (لَتَرْكَبُنَّهَا وَرَبِيْهَ) آطلانماقتىنكر اوچون وز نىنت
 اوچون (وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ) ﴿ ۸ ﴾ وىراتور دىخى شول نرسىلر نىكم بىلەن ونكر اول نرسىلرنى
 (وَعَلَىٰ اللّٰهِ قُصْدُ السَّبِيْلِ) واللە تەلى غە يتوش توغرى بولغان بول (وَمِنْهَا جَائِرٌ) اول
 بولنىك قايسى سى قىنكغۇر دورە مقصودقە يتوش دورە سى (وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ اٰجْمَعِيْنَ) اكر تىلاسه
 اللە توغرى بولنى كورستىر سىز كە بارچە غەرىغە دە (هُوَالَّذِي۟ اَنْزَلَ) اول اللە تەلى آندىن
 اللە دورا يىندوردى (مِنَ السَّمَآءِ مَاءً لِّكُمْ) كوكىن صوفى سىزنىك اوچون (مِنْهُ شَرَابٌ) اول صونىك
 قايسى سى اچلىك وچىدور (وَمِنْهُ شَجَرٌ) اول صونىك قايسى سى آغاچ واور مان لار اوستىر
 (فِيْهِ نَسِيْمٌ) ﴿ ۱۰ ﴾ آندە حيو انلار ونكرنى اوتلاتور سىز (يَنْبُت لَكُمْ) و اوستىر اول اللە
 سىزنىك اوچون (بِهِ) اول صوبلان (الزَّرْعِ) ايگىنى (وَالرَّيْتُونِ) وز يتونى (وَالنَّخْلِ)
 وخر ما آغاچلر وى (وَالْاَعْنَابِ) وازوم آغاچلر وى (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) وهر تور لى جىمىشلردن
 (اِنَّ فِي۟ ذٰلِكَ) تحقىق اوشبو ايتولكان نرسە لردە (اٰيَةً) بىر علامت باردور (لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُوْنَ
 بِرِقَوْمٍ اُوْچونىكم فكر وحساب قىلور لار (وَسَخَّر لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ) وحاضر لىدى سىزنىك اوچون
 يعنى فايدانكر اوچون كىچەنى وكوندورنى (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) قىياشنى و آينى (وَالنَّجْمِ
 مَسْجُرَاتِ بَاهِرَةٍ) ويولدوزلر اوزى نىك بىيورماغى بلان اياكروچىدور (اِنَّ فِي۟ ذٰلِكَ) تحقىق
 بو ايتولكان نرسە لردە (اٰيَاتٍ) علامتلر باردور (لِقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ) ﴿ ۱۲ ﴾ بىر قوم اوچونىكم فكر
 قىلور لار ﴿ ۱۳ ﴾ (وَمَا ذَرَا) و اياكروچى قىلىق اول نرسەنى كم (لَكُمْ) يىراتدى سىزنىك اوچون (فِي
 الْاَرْضِ) يردە (مَخْتَلِفًا اَلْوَانَهٗ) توسلرى تور لى تور لى بولغانلرنى يعنى حيو انلاردن و تور لى
 اولانلردن (اِنَّ فِي۟ ذٰلِكَ) تحقىق بو ذىكر قىلغان نرسە لردە (اٰيَةً) اللە تەلى نىك بىر لىكىنە
 و قدراتىنە علامت لىر باردور (لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُوْنَ) ﴿ ۱۳ ﴾ بىر قوم اوچونىكم نصيحتىنى قبول قىلور لار (وَهُوَ الَّذِي۟
 اُول اللە تەلى دور كم (سَخَّرَ الْبَحْرَ) سخرا دى رىانى (لَتَأْتِيَ كِلٰوَا مِنْهُ كَمَا طَرِبَا) آشاماقنىنكر
 اوچون اول درىدان بىر تازە ايتى يعنى بالقى (وَتَسَخَّرَ جِوَامِنَهٗ) وچقازماقتىنكر اوچون اول

* يعنى اللە تەلى نىك
 قدراتلر وى كورمىكىدىن
 اللە تەلى نىك ايدى كوكلى
 ظاهر بولغان دليللر بلان
 معلوم بولور وهر آدمكم
 عقلى توغرى ايمىدور
 آرزغىلقدە قالب باشى
 ايلانور *

* يعنى آدم نىك اشلىرى
 وكون كورمكلى ظاهر دە
 دورت نرسە كە تعلق
 قىلور و آلە كىچە وكوندور
 وقياش و آى دور و باشقە
 بىلدوز لرغە اشلىرى ظاهر دە
 تعلق قىلما دوغىندىن
 بىلدوز لارنى آيروب بىيان
 قىلدى *

دریادن (حلیة) انجو و مرجن کولکن بنت اسبابن (تلسونها) کیر سن سن آنی (وتری
 الفلک) و کور ورسن سین کوبمه فی (مواخر فیه) یور کوچی اول دریا ده (ولتبتغوا من فضله)
 و سحر لدی دریائی استمه کنکن اوچون کوبمه لرا کاتب صاتوغه کیتب تور کونکر اوچون
 ریر قنی الله ننگ فضلندن (ولعنکم تشکرون) شاید کم سر لار الله تعالی ننگ نعمتینه
 شکر قیلورسن (والقی فی الأرض) و صالدی الله تعالی یرکا (رواسی) حکم طاولارنی (ان
 تمید بکم) صافلامق اوچون تبر اتمکن سن فی (ف) و انهارا و بلغه لر فی برندی (وسبلا)
 و یوللر فی براندی (لعنکم تمنون) سر لار استکان کرکا یول طابماقنر اوچون یعنی بر
 یور طدن ایکچی یور طقه کیتبکا کوچنکر یتسن اوچون (وعلامات) دخی برده علامت لر فی
 براندی (وبالتیم) و یولدوز لار بلان (هم یمتدون) آلا یول طابار لار یعنی یولک علامت لر
 براندی یوللارنی یوغالتماستلر اوچون * افمن یخلق) ایابر کیمسته کم ایتولکن نرسلر فی
 براتور (کمن لا یخلق) آنک کو کیمیدور کم براتمس هیچ نر سه فی (افلا تذکرون)
 بس فی اوچون نصیحت قبول قیلیمس (وان تعدوا نعمت الله) اگر صانصانکر الله تعالی ننگ
 نعمتن (لا تحصوها) صانن بلب حسابینه چغارغه کوچنکر یتمس (ان الله) تحقیق الله تعالی
 (لغفور رحیم) یارلقاغوچیدور وقرغانغوچیدور یعنی سر دن فی قدر کیمچیلک بولسه ده
 نعمتن کیمسس (والله یعلم) والله تعالی بلر (ماتسرون) یشر ون قیلغان اشونکر فی (وما
 تعلمون) و اشکارا قیلغان اشکنر فی (والذین یدعون) و شوندا این آدم لر کم عبادت قیلور لار
 یعنی باطل نر سه لرا ک عبادت قیلور لار کافر لار (من دون الله) الله دن باشقه (لا یخلفون شیئا)
 براتمس لر هیچ بر نرستی (وهم یخلفون) و اول عبادت قیله تورغان پتاری اولر لی براتمس لر دور
 (اموات غیر احیاء) اولک دور لار اول عبادت قیلغان نرسلر ی ترک توکل دور لار (وما یشرعنون)
 و بلر لار (ایان بیعتون) قای وقتده تر ولب قویار ولاچق لر دور احتمال دور کم بو آیتنی
 اول آدم لر اوچون بیان قیلدی اولوغلر یدن برچه اولمش آدم لر کا عبادت قیلر لار ایدی
 (الهم له واحد) سن ننگ معبود کوز بر بولغان الله دور (فالذین لا یؤمنون) بس اول
 آدم لر کم ایمان کیتور مسلر (بالآخرة) آخرت کونینه (قلوبهم منکره) آلا رننگ کونکلر لی
 طانکغوچیلر دور قبول قلمسلر (وهم مستکبرون) و آلا ر ایا ر مکن تکبر لک قیلب باش
 طارتقوچیلر دور (لاجر مان الله یعلم) شیک سن البته الله تعالی بلر (مایسرون و ما یعلنون)
 یشر ون قیلغان نرسلر فی و اشکارا قیلغان نرسلر فی بلر (انه) تحقیق الله تعالی (لا یحب
 المستکبرین) سویمس تبر لک قیلغانلر فی (واذا قیل لهم) و هر وقت ایتولسه آلا رغه (ماذا

(اف) خبرده کیلدی فن
 الله تعالی یر فی صاورزه
 یراندی تر ممکا باشلا دی
 فرشته لر ایتدی لار بویر
 هیچ بر ادمغه طراچق یر
 بولمس دیب حق تعالی
 قدراتی بلان طاولار
 یراندی بس طاولار بلان
 قراراندی (زیده)
 * صاحب الانوار ایته دور
 هم دن مراد احتمال دور
 قریش جماعتی بولوق
 آلا رکوب سفر قیلغوچی
 خلق ایدی دیب *

انزل ربکم) نیدور اول نرسکم ایندوردی سرننگ ربونکر دیب (قَالُوا) ایتورلر
 (اساطیر الاولین) ۲۴ اول اوتکنلرننگ حکایتلریدور یعنی مسخره ایلاب بربریدان
 صراغانلریده اشبوسوزنی ایتورلار (لیحملوا اوزارهم) اشبو سوزلری ننگ اخیر حالی
 شولدور یوکلانسلر اوچون (کامله یوم القیمه) قیامته کنهاری ننگ یوکونی تمام بلان
 (ومن اوزار الذین یصلونهم) وینه یوکلانسلر اوچون شول آدملرننگ کنهاری ننگ یوکومیننگ
 بعضیسن آزدور دیلر آرنی (بغیر علم) اول آرنغلرون بلولریدن باشقه (الاساء ما
 بزرون) ۲۵ بلوکنرنی یاوزدور یوکلان نرسلری (قد مکر الذین من قبلهم) تحقیق مکر
 قیلدیلار اول آدملرکم آلاردن اول بارایدیلار (فاتی الله) بس کیلدی الله یعنی الله
 تعالی ننگ بیوروغی (بینانهم من القواعد) آلارننگ عمارتلرینه نیکنی جانبندان (فخر
 علیهم السق) بس توشدی آلا اوزارینه بنالری ننگ یوغاروسی (من فوقهم) اوستلر وندن
 یعنی دیوارلری توشودن اول توباسی توشدی (واتاهم العذاب) وکیلدی آلا رغه عذاب
 (من حیث لا یشرعون) ۲۶ بلماکنلری جانبندان اشبو مثالدور کافرلرننگ حیللری بوزوق
 بولماغینه یاکه احتیالدر مکه خلقیدان اول بولغانلر پیغیبرلرون هلاک قیلدی اوچون بنالر
 قیلدیلار الله ننگ بیورماغی بلان اوسلرینه توبالری یغلدی (ثم یوم القیمه) موندین
 صونک الله تعالی قیامت کونینک (یحزینهم) حور قیلر آلا رنی (ویقول ابن شرکاء الذین)
 مسخره قیلد ایتور قایدور دور منم شریکلر ورم کم (کنتم تشاقون فیهم) بولدونکر سن
 خلافتلر قیلر بولدونکر موعنلر بلان آلا رننگ حقنک یعنی ایمان اهلینه آلا رحقنک دوشمانلق
 قیلر ایدونکر (قال الذین) ایتورلار شوندا این آدملر (اوتوا العلم) آلا رغه بلماک
 بیر ولکن ایدی (ان الحزی) تحقیق رسوالق وقتیللق (الیوم) بوکونک (والسوء) و عذاب
 (علی الکافرین) ۲۷ کافرلار اوزارینه دور (الذین تتوفیهم الملائکه) شوندا این کافرلار دور کم
 آلا رننگ جاننی فرشتهلر (ظالمی انفسهم) شول حالده کم اوزلری ننگ جانلرینه
 ظلم قیلغوجی ایدیلار بوزوق اشلر قیلوا بلان (فالقوا السلم) بس موئی کورکانلریده
 صالدیلار اول کافرلار اوزلری اوزارینه الله ننگ امرینه طابشر و لمقتی (ماکنانعمل من سوء)
 ایتورلار بولدوق بزهیچ قیلغوجی ایمان اشلردن یعنی اولم فرشته سی کیلب جانلر ونی
 آلاغان وقتن کفرلرک لرون طانب کنهالر قلمادوق دیب ایتورلار (بلی) فرشتهلر جواب
 بیروپ ایتور کفر وکنه قیلدونکر (ان الله) تحقیق الله تعالی (علیم) بلکوچیدور
 (بماکنتم تعملون) ۲۸ شول اشلر وکنرنی قیلدونکر سن اول اشنی (فادخلوا) بس کر وکنر

(ابواب جهنم) جهنم ننگ اشكر ينه (خالدین فیها) منكوا بولغانونكز خالد اول جهنم ده
 (فلیس) بس یاوز بولدی (مئوی المتکبرین) تکر لک قیلغوچیلرننگ اور ونلری
 (وقیل للذین اتقوا) وایتولدی شول آدملرغه کم صافلاندىلار آلا (ماذا انزل ربکم)
 فی نرسدور کم ایندوردی سز ننگ ربونکز (قالوا خیرا) ایتدیلار ایندکوا بولغان سوز فی
 ایندوردی (للذین احسنوا) شول آدملر اوچون اشلدیلار ایندکوا بولغان اشلر فی (فی هذه
 الدنيا حسنة) اشبو دنپاده ایندکوا بولغان تر وکلک باردور (ولدار الآخرة) والبتة آخرة
 یورطی (خیر) بیک ایندکودور (ولنعیم) وفی خوش دور (دار المتقین) (الله دن
 قورقغوچیلرننگ یورطی (جنات عدن) اول یورط عدن جنتیدور (یدخلونها) کرورلار
 اول جنتلرکا (تجرى من تحتها الأنهار) آغار اول جنتلرننگ آستندن یلغلر (لهم فیها)
 بولغوچیلر آلا اوچون اول جنتلر ده (مارشآون) تلا کان نرسلری (کذلک) اشبوننگ
 کوك (يجزى الله المتقین) جراقیلر الله تعالی صافلانغوچیلر فی (الذین تتوفیهم الملائكة)
 شوندا این صافلانغوچیلر دور آلا آر ننگ جانلر وفی فرشتهلر آلر (طیبین) پالار دور
 آلا کفر وکناهدان (يقولون سلام) ایتورلار فرشتهلر سلامتک (علیکم) سز ننگ
 اوزار وکر بولسن (ادخلوا الجنة) کر وکر جنتکه (بماکتتم تعملون) شول اشوکر سبیل
 قیلر بولدونکز اول اشنی معنی الله تعالی بوایکی آیتنى ایندکولک قیلغانلار ننگ ویاوزلق
 قیلغانلار ننگ حالن وکرهچک برلرون بیان اوچون ایندوردی (هل ينظرون) کافر لار
 بور نرسهکا قراملر وکوتسلر (الان تأتیمهم الملائكة) مکر شونگا قرارلار کیلر آلا رغه
 فرشتهلر جانلرون آلق اوچون (أویأعنى امر ربک) یا که کیلر سننگ رب ننگ ننگ بیور وغی
 یعنی عذابى (کذلک) اشبو شریک قیلیمق وطانمق کوك (فعل الذین من قبلهم) قیلدیلار
 شوندا این آدملر کم الک اوتدیلار (وماظلمهم الله) ظلم قیلمدی آلا رغه الله تعالی (ولکن)
 ولیکن (کانوا) بولدیلار آلا (انفسهم یظلمون) اوزلری ننگ جانلرینه ظلم
 قیلغوچیلر کفرلک وکناه قیلیمق بلان (فأصابهم) بس ایزر وشدی آلا رغه (سیتات ما عملوا)
 قیلغان بوزوق اشلری ننگ جزاسی (وحاق) وچولغادى (بهم) آلر فی (ما کانوا به
 يستهزئون) شول نرسه لری ننگ جزاسی آننگ بلان مسخره قیلر لار ایدی (وقال الذین)
 وایتدیلار اول آدملر کم (اشرکوا) شریک قیلدیلار (لوشاء الله) اکر تلاسه ایدی
 الله تعالی (ما عبدنا) عبادت قلمز ایدوک (من دونه من شيء) الله دن باشقه هیچ بو
 نرسه ما (نحن) برلار (ولاباؤنا) ودغی بر ننگ آتالرومز (ولاحرمانا) وحرام قلمس

ایدوک بز اوزومزدن (من دونه من شه) الله ننگ بیورماغیدن باشقه هیچ بر نرسنی
 (کنلک) اشبولر ننگ اش کوك (فعل الذین من قبلهم) قبلدیلار شوندا این آدملر کم
 آلاردن الك اوتدیلار (فهل علی الرسل) مکر اشکارا بولغان يتوشدورو باردور حق بولغان
 حکم لر فی (ف) (ولقد بعثنا) و تحقیق بیاردوک بز (فی کلامه) هر بر جماعتکه (رسولا)
 بر پیغمبر فی کم (ان اعبدوا الله) بیورماغه آلا رغه عبادت قیلونکنز الله تعالی غه دیب (واجتنبوا
 الطاغوت) واللّه ذن باشقه بولغان معبودلر دن صافلانونکنز دیب یعنی طاغوتته عبادت
 قلمقدان (فینهم) بس آلاردن باردور (من) بعض آدم (هدی الله) طوغری یول
 کورستدی الله (ومنهم) ودخی آلاردن (من) بعض آدم باردور (حقمت علیه الضلالة)
 ثابت بولدی آننگ اوزارینه آرغنلق (فسیروا) بس ای قریش خلقی یور وکنز (فی الارض)
 یرده (فانظروا) بس قارنکنز (کینی کان) نیچک بولدی (عاقبة المکذبین) پیغمبر لاری
 یالغانغه توقانلر ننگ صونکی (ان تحریص علی هداهم) اکر طر و شسنگ آلار ننگ طوغری
 یولده بولماقلرینه فی فایده بولر (فان الله) بس تحقیق الله تعالی (لایهدی) طوغری
 یولدی کورستمن (من یضل) شول آدمکه کم آرغن قیلر آئی (ومالهم من ناصرین) (۳۷)
 ویوقدور آننگ اوچون هیچ بر یاردم قیلغوچی (واقسموا بالله) و آنطابتدیلار الله تعالی غه
 (جهادایمانهم) اوزلری ننگ حکم بولغان آنطاری بلان (لایبعث الله) قوبارمن الله تعالی
 یعنی ترکمن دیب (من یموت) اولکن آدمنی (بلی وعداً علیه حقا) بلی قوبارور
 اشبو وعده فی لازم کوك قیلدی اوزینه (ولکن) ولیکن (اکثر الناس لایعلمون) (۳۸)
 آدملر ننگ کوبی بلر لار اوزلری ننگ قوبار ولغنی (لیبین) الله تعالی قوبارور بیان قیللق
 اوچون (لهم) آلا رغه (الئی یختلفون فیه) شوندا این نرسارده کم اختلافی قیلر لاری ایدی
 آنده (ولیعلم الذین کفروا) و بلسنلر اوچون شوندا این آدملر کم کافر بولدیلار (انهم
 کانوا کاذبین) تحقیق آلا ر الله تعالی اولکانلر فی تروک قیلنر دیکانلریده اوزلری
 یالغنیچیلردور (ف) (انما قولنا لشیء) بودور بز ننگ سوزومز یعنی بیورماغمن بر نرسه کا
 (اذا اردناه) هر وقت تلامس مین آئی بر اتمقنی (ان نقول له) ایتورمن آکا (کن)
 باربول دیب (فیكون) بس باربولر یعنی اولوکلر فی ترکمنک بز ننگ قاشمرده آسان
 اشدور مشکل توکلدور (والذین هاجر وافی الله) وشوندا این آدملر کم یورطلرون قوبیدیلار
 الله تعالی رضالغی اوچون (من بعد ما ظلموا) ظلم قیلنقلر وندن صونک آلا ر پیغمبر
 واصحاب کراملردور مکه کافلاری کوبرنچندیلار (لتبوءنهم) البته برورومز آلا رغه

کافرلار بر ننگ اوتکانلا
 رومن شوننگ اوزارینه
 اجماع قیلغانلاردور شول
 اجماع یعنی اتفاقلری الله
 تعالی ننگ رضالغی بولمهسه
 فی اوچون باغلانندی دیب
 ندانلار ننگ سوزی
 شولدور کم اکر الله تعالی
 اشبو اشلارومزدن راضی
 بولمهسه ایدی بس فی
 اوچون آئی اشلامککاب
 قویاییردی وقیسی نرس
 کم هر بر جماعت
 قاشنگ یماندور بس شون
 اشلر فی اوچون بارلقغه
 کیلر اشبو اوزنگ قصهلق
 بلان جواب ایتدکم
 پیغمبر لار دایم بوزوق
 اشلردن طیدی لیکن ایل
 بوزوق اشلردن طیمغانی
 ازلده هدایت آننگ
 اولوشنده بار ایدی آکا
 يتوشدی وقبول قلدی
 واول آدمکم اولوشنده
 آرغن بوماق بار ایدی
 آرغن قالدی (جم)
 * طاغوت دیب آکا
 ایتورلار کم حقه سن ودلیلسن
 الوغلق وباشلق دعواسن
 قیلر شیطان وپوتلر الوغ
 بولغان ظالملر بارچهسی
 اشبو قبلدندور *
 (اف) یعنی اشبو ذنیهاده
 کوب اشلرده شبهه قالدی
 بعض آدملر الله تعالی غه
 اشاندی بعض آدم اشا
 نمدی بس آخرت کوفی

وبالغان بولمغی تحقیق لانه
 وتوغری وبالغان ایرو
 لب بلنه اشانغانلار
 وکناہلی لر عمل لر ننگ
 جزاسن کورہ لر (جم)
 (اف) هر نرسکم توش
 وقتندہ توری تکولمش
 بولسہ یاکہ تورسہ کولہ
 کسی دخی ترور شول
 قتمک قیاش دونسہ کولہ
 هم دونر بارہ بارہ
 احشام وقتندہ برکاتوش
 نیتک کم نمازدہ
 قیامدن رکوعغہ بارولر
 ورکوعدن سجده کا
 بارولر شوننگ کولک هر
 بر نرسہ ترور وکولا کا
 سندن نماز ننگ وقتنی
 بلب قیلنر وکولہ کبر
 وقتن اونک طرفاقہ اوشب
 ایکتی یورطلہ بر وقتندہ
 صول طرفاقہ اوشر (جم)

(فی الدین احسنه) دنیاہہ کورکم اورنلر دہ اول مدینہٴ منورہ دور (ولاجر الآخرة) والہتہ
 آخرت ننگ ثوابی (اکبر) بیک الوعدور (لوکانوا یعلمون) اکر بیلکویچ بولسہ لر
 ایدی یعنی مکہ کافر لری ہجرت قیلنق ننگ ثوابن بلسہ لار ایارور لار ایدی (الذین صبروا)
 اول یورطلر ون قویغانلر شوندا این آدملر دور کم صبر قیلد یلار کافر لار ننگ رنجتمکینہ (وعلی
 ربہم یتوکلون) اور لر ی ننگ بر لر ی بولغان اللہ تعالی اوز رینہ اشلر ون تابشروغویچیلر دور
 قریش کافر لر ی کمان قیلب ای تدیلار اللہ تعالی آدمدن پیغمبر قیاودن پاک دور
 دیب آلار ننگ سوزلرون باطل قیلنق اوچون (وما ارسلنا) بیاہدک بز (من قبلك)
 سندن اول (الارجال) مکر برچہ آدملر فی بیاہدک (نوحی الیہم) وحی قیلدوق بز اول
 آدملرغہ یعنی اللہ تعالی ننگ عادی پیغمبر فی آدمدن بیاہدک بولدی بو سوزکا
 شیک قیلسہ نکز: (فاسئلوا اهل الذکر) بس صورانکز کتاب اہلندن اوتکان حاللر فی آلر
 بلر (انکتتم لاتعلمون) اکر سز بیلکویچ بولسہ نکز اوتکان پیغمبر لار آدمدن بولب
 فرشتہ لردن بولماغانلوغن (بالیہنات والزبر) بیاہدوک بز اول پیغمبر لار فی روشن بولغان
 دیلر بلان وکتابلار بلان (وانزلنا الیک) وایندوردوک بز ستنک جان بونونکغہ (الذکر
 کتابنی لکمین للناس) بیان قیلماغنک اوچون سین (ما نزل الیہم) شوندا این شر یعتمک
 ایندر ولمش بولدی آلر جانیمہ (ولعلم یتفکرون) وشاید کم آلر فکر قیاب اشننگ
 حقیقتن بلر لر (اقامن الذین) ایالیمین بولدی لار می شول آدملر کم (مکروا السیئات)
 بوزوق اشلر فی فکر قیلد یلار پیغمبر لار حقتندہ ومو منلر حقتندہ (ان یحسنى الله بهم الأرض)
 شوندا نکم یوطورہ اللہ تعالی آلر فی یرکا (اویاتہم العذاب) یاکہ کیلور
 آلارغہ عذاب (من حیث لا ییشعرون) بلما کانلری اوروندن یعنی بلما کان یردہ
 عذاب کیلکیمدن ایمین بولدی لار می (اویاتخذہم) یاکہ آلور آلر فی (فی قلبہم) سودا
 اوچون سفر لر یردہ قونب کوچمکلر یردہ عذاب (فماہم بہ عینین) بس توکلور آلر عاجز
 قیلغویچیلر اللہ تعالی فی عذاب قیلنقدان (اویاتخذہم) یاکہ ایمین بولدی لار می شوندا نکم
 طونہ آلر فی (علی تخوف) قور وقتانلر بدن صونک یعنی ہلاک بولمق اشارتی ظاہر بولغا
 ندین صونک (فان ربکم) بس تحقیق سز ننگ ربتکز (لر وف رحیم) احسان قیلغویچیدور
 ومہر بانلیدور عذاب قیلنغہ آشماس (اولم یروا) ایقرا ب کورمدیلار می (الی ما خلق
 اول نرسہ کاکم یراندی آتی اللہ تعالی (من شء) هر نرسدن (یتغیثوا ظلالہ) یوروز
 آننگ کولہ کاسی (عن الیمین) اوننگ جانبندن (والشمال) وصول جانبندن (سجداً)

(سجد)

* اول تورغان نرسار ننگ
 سېمده سن بيان قىلىدى
 اوشبو برده حيوانلار ننگ
 وفرشتهلر ننگ سېمده سن
 بيان قىلىدى و اول ادملر كم
 مغرور دورلار آلا سېمده
 اوچون باشلارون يركا
 قويمق مشكل وچيتم اولور
 بلمك لازمدور قوللر ننگ
 الوغلى سېمده قىلمق دور
 (اف) هر بر قولننگ
 كونكلونده نابتدور كم
 الله غالبدور ومن مغلوب
 من ديب اشمو سېمده دور
 فرشتهلر ننگ وهر نرسه
 ننگ عام بولمق يولى
 اوزارينه سېمده قىلماقلىرى
 ننگ معنا سېدور *

سېمده قىلب (الله) الله اوچون (وهم داخلون) وحالانكه آلار توبايچيلىك قىلب واطاعت
 قىلب (ف) (ولله بسجد) الله تعالى غه سېمده قىلور (مافى السموات) اول نرسلر كم كوكلرده
 باردور (ومافى الارض) و اول نرسه كم برده باردور (من دابة) حيوان قسمندن (والملائكة
 وفرشتهلر دخى سېمده قىلورلار (وهم لا يستكبرون) (و اول فرشتهلر الله تعالى غه عبادت
 قىلمقدن تكبرلك قىلب باش طارطاسلر) * (بخافون ربهم) قورقورلار اول فرشتهلر كوچلى
 بولغان ريلرندن (من فوقهم) اولسار و نندن بر عذاب ييرمكىدن (ويغفلون ما يؤمرون)
 وقيلورلار بيورلغان اشلر وى (ف) (وقال الله) ايتدى الله تعالى (لاتخذوا) توتبعن (الهي
 اثنين) ايكي عبادت قىلنشىنى (انما هو الله واحد) يودور كم معبود بر بولغان معبوددور (فاياى
 فارهبون) بس ميندن قورقنك (وله من فى السموات) و اول الله اوچوندور كوكلرده بولغان
 نرسلر (والارض) و برده بولغان نرسه (وله الدين واصبا) اول الله غه غنه دور دين يعنى
 آنكا مختص دور لازم و واجب بولغان حالده يعنى آنكا عبادت قىلمق واجب دور (افغير الله
 تتقون) ايا الله دن باشقه نرسه دن قورقاسرمى و حالانكه فايده و ضرر الله دندور (و اليكم من
 نعمة) و اول نرسكم سر ننگ بلان باردور نعمتدن (فمن الله) بس الله ننگ جانيندندور
 (ثم) موندن صونك (اذا همكم الضر) چانكم توتسه سن فى قىلىق (فاليه) بس اول
 الله جانينيه (تجارون) يالبار و رسن و زار يلىق قىلورسن (ثم اذا كسفت الضر عنكم)
 موندن صونك قاي وقتنده اول ضررى و قىلىقنى آچسه (اذا فرقت منكم) شول وقت سر دن
 بر جماعت (بر بهم يشركون) اوزلرى ننگ ريلر ينه شريك قىلورلار (ليكفر و ايا
 اتيناهم) شكر سزلك قىلماقلىرى اوچون شول نرسه كا كم ييردك بز آلار غه يعنى شكر قىلمق
 اورنيغه كفرلك قىلهلر (فتبتعوا) بس فايد الا تونكر دنيا ده (فسوف تعلمون) اى كافرلار يقينك
 اخير حالى بولغان عذابنى بلورسن (ويجعلون) و قىلورلار (الما يعلمون) اول نرسه
 اوچونكم ييلرلار آننگ حقيقتنى يعنى پتلا اوچون (نصيبا) بر اولوشنى (مبارقناهم)
 اول نرسد نكم رينق بر دوك آلار غه (تالله) الله تعالى غه آنط بولسنگم (لتسئلن) اليته
 صورالرسن (عما كنتم تقفرون) يالغان ايتدوكنكر نرسدن (ف) (ويجعلون لله البنات)
 و قىلورلار الله تعالى اوچوندور قزلرى يعنى برى حراغه و كنانه جماعتلىرى فرشتهلر فى الله ننگ
 قزلرى ديب ايتورلار ايدى (سبحانه) پاكدور الله تعالى بالادن (ولهم ما يشتهون)
 اوزلرى اوچون خاصلد يلا آر زو قىلغان نرسلرون يعنى اوغللرى (واذا بشر احدكم
 بالانثى) و چانكم سيونچ بر ولسه آلارننگ بر سينه قز بالا طومق بلان (ظل وجهه مسودا)

بولور آننگ یوزی قارا وقایغولو اولور (وهو کظیم) اول سیونج بیر ولمش کسنه
 اچوغلانغوجیدور (يتواری من القوم) یشر ونور اوزی ننگ قومندن (من سوء ما بشر به)
 سیونجی بر ولکان ننگ اشکی نکیدن (ایسکه علی هون) دوسلری وقر داشلر یدن صاقلانب
 فکر قیلور ایاطوقیم می آفی حورلق بلان (ام یدسه فی التراب) یا کم کومیم می آفی توفراقعہ
 دیب (الأساء) بلکل کم فی باوز دور (ما یحکمون) آلارننگ قیلغان حکملری (للذین
 لا یؤمنون بالأخرة) شوندا این آدملر اوچونکم اشانمر لاری قیامت کونیمه (مثل سوء) بوزوق
 ویمان بولغان صفت بار دور (والله المثل الأعلى) والله تعالی اوچوندور بار چه دن اعلی بولغان
 صفت اول واجب لذاته بولمق وبار نر سه دن غنی بولمقدور (وهو العزیز الحکیم) والله
 تعالی غالب دور وهر اشنی تیوشلیچه اشلا کوچیدور (ولو یؤخذ الله) اگر توتسه ایدی
 الله تعالی (الناس) آدملری (بظلمهم) ظلملری سببی بلان (ما ترک علیها) قومیس
 ایدی بر یوزنده (من دابة) هیچ بر حیواننی (ولکن) ولیکن (یوءخرهم) کیچوکتورور
 آلاری (الی اجل مسمی) بلکولی بولغان وقتلر یغهاقلی (فاذا جاء اجلهم) بس شول وقتکم
 کیلسه آلارننگ بلکولی بولغان وقتی (لا یستأخرون ساعة) کیچتر ولمس بر ساعت (ولا
 یستقدمون) ودخی الیک قیلنمس یعنی شول وقت هلاک بولور (ویجعلون الله) وقیلور لار
 الله اوچون (ما یرهون) اوزاری سویمکن نر سه لر فی یعنی قر لاری (وتصف السننهم)
 و بیان قیلور آلارننگ تللری (انکذب) بالغاننی (ان لهم الحسنى) تحقیق آلار اوچون
 بولور کور کم بولغان حالت یعنی اوزلر ینه آخر تده قوتولماقنی * (لاجرم ان لهم النار) شیک
 یوقدور آندہ کم آلار اوچون بولور اود (وانهم مقرطون) وشیک یوقدور تحقیق آلار
 جهنم کابلکاری بیبار ولمشدر دور (تالله) الله تعالی غه آنطبولسنکم (لقد ارسلنا الی امم من
 قبلك) تحقیق بیبار دوک بز پیغمبر لاری اول جماعت جانبینه سندان اول اوتدیلار آلار
 (فرین لهم الشیطان اعمالهم) بس زینتلدی آلار اوچون شیطان آلارننگ اشلر فی یعنی
 توزوک وهیبت کورستدی (فهو) اول شیطان (ولیمهم) آلارننگ دوستلر یدور (الیوم)
 بوکون یعنی دنیاده (ولهم) آلار اوچون یعنی اول کافر لار اوچون دور (عذاب الیم)
 رنجتکچی عذاب (وما انزلنا علیک الکتاب) ایندور مردوک بز سننگ اوزار ونگا ای محمد
 کتابنی (الا) مکر ایندور دوک (لتبین) بیان قیلدی اوچون (لهم الذی اختلفوا فیہ)
 آلار غه یعنی خلقغه خلافتل قغانلری نر سنی (ومدی) طوغری بول کورستمک اوچون
 (ورحمة) رحمت بولمق اوچون (لقوم یؤمنون) ایمان کی تورکان قوملرکا (والله انزل

* یعنی اوزلری سویمکن
 نر سنی الله تعالی اوزار ینه
 بیروب یقین قیلر لار
 اوزلر ینه جنت بولاچقدور
 دیب بلکه آلار کون بکون
 جهنم یانیمه کیتر لار *

وبلدور مگی بلان دیب (والله خلقکم) واللہ تعالیٰ براتدی سرنی (ثم یتوفیکم) موندین
صونک اولدور ورسرنی (ومنکم من یردالی ارذل العمر) ورسرن بعض آدم بار کس قایطار اولر
عمر ننگ بیک توبان مرقبه سینہ یعنی کوب پیش کورور (لکی لایعلم بعد علم شیئا) تاکم
شونکار قایتیر بلکاندین صونک بلمس بوله هیچ نرسنی یعنی بالاق وقتیدہ غی حاغہ قایتیر
(ان الله علیم قذیر) تحقیق اللہ تعالیٰ عمر لار ننگ مدت ن بلک کوچیدور قادر دور یعنی اشبو
امتدہ اول ز مانده کاملر بارلقغہ کیلمش آخر ننگ ناقصلر بارلقغہ کیلمہ کبابشلدیلار (والله
فضل بعضکم علی بعض) اللہ تعالیٰ ارتقلق بیردی سرننگ قایسونکرغہ ایکچی بعضونکر
اوزارینه (فی الرزق) ریزقده (فما الذین فضلوا) بس توگلکدور شول آدم لر آرتق
بیر ولمش بولدی آلاغہ (برادی رزقهم) اوزلری ننگ ریزقار ون قایطار غوچی (علی
ماملکت ایمانهم) ملکانکوچی قللری اوزارینه (فهم فیہ سوا) تاکم بولسلر اوچون
شول ریزقده حوجه لری وقللری برابر (اقبنة الله یحسدون) ایبالله تعالیٰ ننگ نعمتینه
طانارلرم یعنی آدم استمز اوزی ننگ قولن اوزینه برابر قیلمغہ (والله جعل لکم)
وقیلدی اللہ تعالیٰ یعنی براتدی سرننگ اوچون (من انفسکم) اوزوکن چنشدن یعنی
آدم بالاسندن (از واجا) خاتونلری (وجعل لکم) وقیلدی سرننگ اوچون (من از واجکم)
اوزوکن ننگ خاتونلر ونکر دن (بین وحنفة) اوغللر وحنمتلر یل تورغوچیلر (ورزقکم)
وریزق لاندوردی سرنی (من الطیبات) پاکیزه ولدتلی بولغان رزق لردن (افبالاطل)
بس نی اوچون مشرکلار اصلی بولمغان باطل نرسلر کا (یؤمنون) ایمان کیتورلار (وبنعمت
الله) واللہ تعالیٰ ننگ نعمتینه (هم) اول شریک قیلغوچیلر (یکفرون) طانب شکر سرنک
قیلرلار یعنی یتارغہ شکر لک قیلرلار بز کبالار وریزق بیردی دیب بارده یالغاندور
حقیقتن اللہ تعالیٰ برک کوچیدور آ کاشکر قیلسلر (ویعبدون من دون الله) وعبادت قیلرلار
الله دن باشقه (مایملک) شوند این نر سه کاکم کوچی یتمس (لهم رزقا) آلاغہ ریزق
بیرمکا (من السموات) کولکر دن (والارض) یر دن (شیئا) هیچ بر نر سه کا (ولایستیعون) (۷۳)
وهم کوچلری یتمس آلر نی میکانمکا یعنی کولکن یغمورده یادوره آلمس لار ویردن اولان
هم چغاره آلمس لار (فلا تضر بوالله الامثال) بس بیان قیلمانکر الله اوچون مثللری (ان الله
یعلم) تحقیق اللہ تعالیٰ بلر (وانتم لاتعلمون) و حالانکه سرنلار بلر نر (ف) (ضرب الله
مثلا) بیان قیلدی اللہ تعالیٰ بر او حشاشنی کم (عبدا مملوکا لایقدر) بر آزاد بولمغان
قل کوچی یتمس (علی شء) هیچ بر نر سه اوزارینه (ومن رزقناه منا) وشول آدم کم ریزق

خوبه الاراعه هم قولن
کیتورلار
۳۹۸

* یعنی قرلار قرلار ننگ
حنمتی او یلرده بولغان
اوچون حقدہ دیب بیان
قیلدی عرب لغتین حنمت
قیلوغہ آشوقغوچی آدمی
حقد دیرلار جمعی حقدہ
کیلر *

(فی) شریک قیلغوچیلر
ایتورلر اشننگ مالکی الله
تعالیٰ دور لیکن اشبو
آدم لر الله تعالیٰ ننگ
سلطنتن اختیار لیدورلار
شول سبب دن لازمدور کم
آلاغہ عبادت قیللق بس
اشبو مثل یانکاش ویاطلد
ور آننگ اوچون الله تعالیٰ
هر نرسنی قیلدی
اوزیدور هیچ بر اوکطابشر
مغاندور هیچ بر اونی
اورطاف قلس اکر درست
بولغان مثالنی استهسه کن
الله تعالیٰ کیله جاک آیتلرده
سرن کادرست بولغان ایکی
مثال بویرغاندور و بیان
قیلغان دور (جم)

(اف) شاه ولي رحمة الله عليه ايتدي اشبو متلنك حاصل شولديور كم اول آدمكم عالمده تصرفه كوچي يتمس الله تعالى بلان برابر توكلديور نيتنك كم كوچي بولغان قل كوچي بولغان حوجه سينه بر داي توكل وينه نيتنك كم تلسن و بلسن بولغان آدم طوغري يولك وتوغر بلقش بلدور كوچي آدمغه برابر بولمس يعني الله تعالى ننگ ايكي قوللري بار دور بر وسي پتدور كم هيچ اشكه برامز يور وتبهك كاده ويور وكاده كوچي يتمس تلسن قول كوك الله ننگ ايكتي قلى رسولور الله تعالى ننگ بولي اوزره خلقته يول كورستر و اوزي الله تعالى ننگ عبادتي اوزره ترور بس آكا ايار مك ييك يحشيدور ياكه پتلاغه وچاقرغه ايارمك يحش ميدور البته رسولينه ايارمك يحشيدور (جم)

(۴) يعني بعض آدملر ايمان كيتورمك تر وكلك فكر ون حساب قيلار لارس الله تعالى ايتديكم بر آدم آناسي ننگ قارندن طوغان وقتده هيچ نرسه اوزي بلان بر كا كيتورمس تر وكلك حاصل قيلق سبيلري كوزدور يا قولا قدور ياكه كونكلدور والارني الله تعالى اوزي برور وينه اوچقان قوشلر الله تر بيه قيلغوچيدور (جم)

بيور دوك آكا اوز جانمور دن (رزق احسنًا) كور كم زير قني (فهو ينفق سرا وچورا) بس نفقه لاندور ورتوتار اول كشي يشرون واشكاراده (هل يستون) ايا برابر بولار لم بولمسار (الحمد لله) حمد ايتمك الله تعالى اوچوندور (بل اكثر هم لا يعلمون) بلكه اول شريك قيلغوچي لرنك كوي نعمت لرنك الله تعالى دن ايكان بولمسار يعني الله تعالى هر نرسه ننگ ايا سيدور هر نرسه ني تار بر آدمغه برور وچاقر وپتار بر نرسه كا ايا توكلدور لار اوزلري الله ننگ تصرفنده دور (وضرب الله مثلا) وبيان قيلدي الله بر باشقه او حشاشني (رجلين) ايكي آدم (احدهما ايكم) آنك بر وسي تلسر دور (لا يقدر على شيء) هيچ نرسه كا كوچي يتمس (وهو كل على مولاه) وبو آدم آغر دور اوزي ننگ حوجه سي اوزرينه (اينمايو حوجه) حوجه سي آني قايسى يركا يبارسه (لايات بخير) كيتورمس بر ايد كوكلك يعني قايدده يبارسه آنك اشن بترمس (هل يستوي هو) ايا برابر بولورمي اول آدم (ومن يأمر بالعدل) وشول آدم كم بيورور آدملر كا عدلك وانصاف لقي بلان يعني توغري بولمق بلان البته بولمس برابر (وهو على صراط مستقيم) واول آدم توغري بولغان يول اوزرينده دور (ف) (ولله غيب السموات والارض) والله تعالى اوچوندور كوكلرده و برده بولغان يشرون نرسه لرني بلك (وما امر الساعة) توكلدور قيامت ننگ اش الله تعالى ننگ قدر تي ننگ ياننك (الاصح البصر) مكر كوزني بو موق كوكدور (او هو اقرب) بلكه دخی آندانك بيك يقيندور (ان الله على كل شيء قدير) تحقيق الله تعالى هر بر اشكه كوچي يتكويچيدور (والله افر جكم) والله تعالى چاغدي سر لرني (من يطون امهاتكم) اوز آنالار ونكر ننگ قارندن (لا تعلمون شيئًا) بيلمس ايدونكر نرسن هيچ بر نرسه ني (وجعل لكم السمع) وقيلدي سر ننگ اوچون ايشتمكني (والابصار) وكورمكشي (والافئدة) وكونكل لرني (لعلكم تشكرون) شايد كم سر شكر قيلور سر الله ننگ بيركان نعمت لرنه (الم ير والي الطير مسخرات) ايا قرامسار ميكم آلاز جانينيه مسخر قيلنمشلر دور يعني اوچب يورمشلر دور (في جو السماء) ير بلان كوك آراسنده (ما يمسكون) قومنز آلازني يعني يغولمق دن صاقلامس آلازني (الالله) مكر الله تعالى صاقلار (ان في ذلك) تحقيق بو قوشلر اوچماغيك (لايات) علامتلر بار دور الله تعالى ننگ كامل قدر ايتينه (لقوم يومئذ) ير جماعت اوچونكم ايمان كيتورور لار (ف) (والله جعل لكم) والله تعالى قيلدي سر ننگ اوچون (من ييوتكم سكنًا) سر ننگ اويلر ونكر دن بر قوراچق يير لرني (وجعل لكم) دخی قيلدي سر ننگ اوچون (من جلود الانعام) دور آيا قلى حيوانلر ننگ تر وسندن (بيوتا) اويلار (تستخفونها) چينكل كوك طرفنده كيمكه طايا نر لار بار چه سن

طبارسن اول اویلری (یوم طعنکم) سفر کیلغاننکر کونده (ویوم اقامتکم) واوتورغان
کونکرده یعنی تیریدن چادرلر یاصاب چینکل بولغانی اوچون نیرکا کیستہ نکر برکا
آلب یوزرسز (ومن اوصافها) ودخی قیلدی اول حیوان ننگ یونندن (واوبارها) وتوکلر وندن
(واشعارها) وقللر وندن (انثا) اوی اسبابلری ایلاک کوک وتوشک کوک نرسه لر
قیلدی (ومتعالی حین) وفاید الانیق قیلدی سرکا صاتیق وآلمق بلان بر وقتہ چاقلی
(والله جعل لکم) والله تعالی قیلدی سر ننگ اوچون (مما خلق) بیر اتقان نرسه لر یدن یعنی
آغچلر وبنلر دن وباشقہ لر دن (ظلالاً) کوله کالر (وجعل لکم من الجبال اکناناً) وقیلدی
سر ننگ اوچون طاولر دن اور ونلر قیلدی آلا رده تور ورسز (وجعل لکم سرانیل) وقیلدی
سر ننگ اوچون کیملر (تقیکم الخ) صاقلار سر نی اسیلکن وهم صوقلقدن (وسرانیل
تقیکم باسکم) وینه قیلدی کولمکلر یعنی تیمر کوبه دید وکاری کیه تورغان کیملر صاقلار
سر نی صوغشده یتشکوچی زحمتلر دن (کذالک) اوشبو نعمتلر نی سر کاتمام قیلغان کوک
(یتم نعمته علیکم) تمام قیلور اوزی ننگ نعمتی سر ننگ اوز نکر کالر (لعلکم تسلمون)
شاید کم سر لار بولور سرز انقیاد قیلغوچیلر دن (فان تولوا) بس اکر یوز قایتار سالار
سننگ سوز ونکن (فانما لعلیک البلاغ المبین) بودور کم سر ننگ اوز نکر کالارم حکملر نی
اشکارا یتوشدور مک یعرفون نعمت الله بیلر لار الله تعالی ننگ نعمتی یعنی شریک قیلغوچیلار
نعمت الله تعالی ننگ احسانی دیب بیلر لار (ثم ینکر ونها) موندین صونک طانار لار (واکثرهم
الکافر ون) وکوبی آلا رننگ قارشولق قیلب کافر لاردور (ویوم نبعت) واول قیامت
کوننده قوبارور من (من کل امة شهیداً) هر بر امتدن کواه یعنی ایمان وطاعت
قیلغانلر ینه کواھلق برور وکفر وکنه قیلغانلر ینه کواھلق برور اول کواه
هر امت ننگ پیغمبر یدور (ثم لایؤذن) موندین صونک ایندن برولمس (للذین
کفروا) شوندا این آدملر کاکم کافر بولدیلار تا کم عذرلر ون بیان قیلور لار
ایدی (ولاهم یتعتبون) ودخی آلا ر الله ننگ رضالغن استمک کا کوچلانمسلر
یعنی آلا رغه هیچ یول یوقدور عذرلر ون ایثور لار (واذاری الذین) وچانکم کورسہ لر
شوندا این آدملر کم (ظلموا) ظلم قیلدی لار (العذاب) جهنم ننگ عذابن تتراشر لار (فلا
یحفف عنهم) بس چینکل قیلنمز آلا ر دن عذاب (ولاهم ینظر ون) ودخی مهلت برولمس
آلا رغه (واذاری الذین) وچانکم کورسہ لر (اشرکوا شرکاءهم) شریک قیلغوچی آدملر
اوزلری ننگ شریک لرون یعنی پتلا رن آلا ر باطل بولغان عبادت قیلغان نرسلر یدور

(قَالَ رَبَّنَا) ایتورلر ای بر ننگ ربمن (هُوَ لَا عَشْرًا كُونَا) اوشبولر بر ننگ شریکلار من دور کم
 (الَّذِينَ) آندالاین شریکلار من دور (كُنَّا نَدْعُو) بولدوق بر عبادت قیلور بولدوق
 (مَنْ دُونِكَ) سندان باشقه (فَالْقَوَا) بس سالورلار شریک قیلغانلری (الْيَوْمِ الْقَوْلِ)
 شریک قیلغوچیلرغه سوزلری یعنی اللہ تعالیٰ پت لرغه سویلاش کاقوت برور آلا ایتورلار
 (انکم لکاذبون) تحقیق سن بالغاچیلر سن دیب (ف) (وَالْقَوَا إِلَى اللَّهِ يَوْمَ تَدُ السَّلْمَ) وبو
 شریک قیلغان مشرکلار سالورلار اللہ تعالیٰ جانبینه اول کونده موین صونیق سوزنی یعنی
 اللہ تنک حکمینہ اباردوک دیرلار تورلی عذابنی کورکائلریده (وَضَلَّ عَنْهُمْ) یوق وضایع
 بولور آلا رن (مَا كُنُوا يَفْقَهُونَ) اول نرسه کم یعنی پت لر کم بر کاشاعت قیلور دیب
 ایتورلر ایدی (الَّذِينَ كَفَرُوا) شوندا این آدملر کم کافر بولدیلار (وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ
 اللَّهِ) وطیدیلار آدملری فی اللہ تعالیٰ ننگ یولندن (زندانهم) آرتق قیلور من آلا اوچون (عذابا)
 عذابنی (فَوَقَّ الْعَذَابِ) عذاب اوزرہ یعنی عذاب اوستینہ عذاب قیلور من (بِمَا كُنُوا
 يَفْسُدُونَ) شول سبب بلان بوز وقلق قیلورلار ایدی آلا بر عذاب اولراری آرغئلتن
 بولغانلری اوچون بولور وبروسی آدملری آزدورغانلری سببندن بولور (ویوم نبیعت)
 واول کونده یعنی قیامت کونیدہ قوبارور من یعنی کیتورور من (فِي كَلَامَةٍ) هر بر جماعتده
 (شہید اعلیہم) بر کواہنی آلا اوزرینہ (من انفسهم) اولراری آراستندن یعنی آدمدن
 اول کواہ پیغمبرلری بولور (وَجَنَابِكِ) وکیتورور من سنی (شہید اعلیٰ هو لآء) کواہ
 قیلب اوشبو جماعت اوزرینہ یعنی امتنک اوزرینہ سنکا اشانغانلرغه توتقانلرغه کواہلق
 برور سنک (وَنَزَلْنَا) ایندوردک بز (عَلَيْكَ) سننک اوزرونکا (الْكِتَابِ) قرآنی (تَبْيَانًا)
 بیان قیلوق اوچون (لِكُلِّ شَيْءٍ) هر نرسہ فی (وهدى) ویول کورستمک اوچون (ورحمۃ)
 وقرعانبق اوچون هر کم ہدایتن هر وم بولدی رحمتن هر وم بولدی (وبشرى للمسلمين) ﴿۸۹﴾
 وسویوندورمک اوچون جنت بلان مسلمانلری فی (ان الله) تحقیق اللہ تعالیٰ (يَا أَيُّهَا الْعَادِلُ)
 بوپورور سرلاری توغر ولق وانصاف قیلوق بلان (وَالْأَحْسَانُ) واید کولک قیلوق بلان
 (وَأَيُّهَا الْقَرِيبُ) ویقینلر ونکرغہ بر مک بلان (وینہی عن الفحشاء) وطیارسزنی بوز وقلقتن
 یعنی رن اولواطہ کولر دن (والمکر) وبراشدن طیار کم اولاشنی خلق بیان کورور یعنی
 اورونسر آچولانبق و آچونی کوچلی قیلوق و آدم اولتورہ ک وکشی مالن کوچلاب آلمق
 کولک (وَالْبَغْيِ) وخی آدملرکا ظلم لق قیلماقتن وجبر قیلماقتن * (يعظكم لعليكم
 تذکر ون) ﴿۹۰﴾ ونصیحت قیلور سرکا اللہ شاید کم سن نصیحتنی قبول قیلورسز (وَأَقْوَا)

(اف) اول آدملر کم الوغ
 وحرمتلی آدملرغه عبادت
 قیلرلار بس شول الوغلری
 ننگ کنہا بوقدور
 شیطانلر دن برس اول
 الوغلری ننگ اسمنی آد
 قویب کندوسینہ عبادت
 ایتدورور اشبوننگ اوچون
 اول الوغلری عبادت
 قیلغانلرغه بالغاچیسر دیب
 ایتورلار (جم)

* بو اوچ اش شیطانلندن
 بولور و آدمده فی قدر
 ایندکواش بولور اولکی
 اوچ صفتہ کرکاندور
 حضرت عبد اللہ بن مسعود
 ایتدی قرآن عظیمده
 ایندکولک ویاز ولق بیاننگ
 بوایتدن جغوچی آیت
 بوقدور دیب *

بعہد اللہ) وفاقیوں نکر یعنی یوینہ کیتور ونکر اللہ تعالیٰ ننگ عہدینی یعنی حضرت رسول
 بلان اسلام اوزرینہ قیلغان عہد ونکرکا (اذا عاہدتم) شول وقتکم عہد قیلورسز یعنی وعان
 قیلورسز (ولانتضوا الایمان) صندورماغز وبوزماغز آنطلار ونکر فی (بعدهم تکیدھا)
 حکم قیلغانونکر صونکده یعنی اللہ ننگ اسینی آنطنکرده ذکر قیلغاننکر صونکنک (وقد
 جعلتم) وحالانکہ تحقیق قیلد ونکرسز (اللہ) اللہ تعالیٰ فی (علیکم کفیلا) اوزنکرکا کواہ
 (ان اللہ) تحقیق اللہ تعالیٰ (یعلم ما تفعلون) باراشلکان نرسہ نکر فی (ولانتکونوا کالذی)
 بولمانکر شول خاتون کوک یعنی عربده بررابطہ اسملی آحق خاتون بارایدی طانکنک
 اویله کچاقلی خدمتچیلری بلان ییلکنی یرلارایدی آندان صونک آشامغہچہ یرلا کزن
 چیشارایدی (نقضت عز لها) بوزوب یوردی بارہ بارہ اییب یرلا کان بمن (من بعد قوۃ
 انکاثا) یجشی بولاب حکم قیلغاندین صونک (تتخذون ایمانکم دخلائینکم) طوطارسر سز
 آنطلار ونکر فی مکر وحیلہ بلان آرانکرده (ان تکون امة) بولمق سبیدن بر جماعت (ہی
 ارب من امة) اول جماعت کوب وبای ایکنچی جماعتدن * (انما ییلوکم) بودورکم
 صنغان آدملرننگ اش کواک اش قیلور (اللہ بہ) سز فی اللہ تعالیٰ آرتقل بلان یعنی
 کافر لرننگ مالی وصانلری ننگ آرتقلی بلان کم حضرت رسول بلان بیعت ووعده کرکا
 وف قیلور میسز یا کہ کافر ننگ کوبلیکنہ آلد انور میسز (ولیبینن) والبتہ بیان قیلور (لکم) سرکا
 (یوم القیامۃ) قیامت کوننک (ماکنتم فیہ مختلفون) اول نرسینکم آندہ اختلاف قیلورسز
 (فی) (ولو شاء اللہ) واکر تلاسہ ایدی اللہ تعالیٰ (جعلکم امة واحدة) قیلور ایدی سز فی اسلام
 دینی اوزر وندہ اتفاق (ولکن یضل من یشاء) ولکن ایدور راول آدمی کم تلار (ویہدی من
 یشاء) وتوغری بول کورستر تلا کان آدمینکم (ولتسئلن) والبتہ صورالورسز سز (عما
 کنتم تعملون) شول اشدن بولد ونکرسز قیلور بولد ونکر * (ولانتخذوا ایمانکم)
 توتمانکر آنطنکر فی (دخلا) حیلہ قیلوق (بینکم) اوز آرانکرده (فتزل قدم بعد ثبوتھا)
 اول وقتدہ طیار آباتی حکم وثابت بولغاندین صونک (وتذوقوا السوء) وتاتورسز عذابنی
 یعنی دنیا عذابن ہم (بیاصدتم) شول سبیدنکم طیارسز (عن سبیل اللہ) اللہ تعالیٰ ننگ
 بولنندن (ولکم عذاب عظیم) وسرننگ اوچون بولور رنجتکوچی عذاب (ولانتشروا
 بعہد اللہ) اللہ ننگ عہدونی صائب قارشوسینہ آچہ آلمانکر (ثمنا قلیلا) آز آچہ (انما
 عند اللہ هو خیر لکم) البتہ اللہ تعالیٰ قاشندہ بولغان نرسہ بیک آرتقدور سرننگ اوچون (ان
 کنتم تعلمون) اکر بولسہ نکرسز بلکوچی یعنی طمع قیلب شر یعتکہ خلاف بولغان حکمنی

* یعنی دنیا فایده سی
 اوچون مالن قولغہ کرتم
 دیب کافر لارنی مال وصاناو
 وجهیدان مسلمانردن
 کوب کور کانتکرده عہدو
 نکر فی وآنطنکر فی بوزوب
 کافر لارکا آوشماغز *
 (فی) شاه ولی رحمة اللہ
 ایتدی مرادغوس آنطنی
 حرام قلمقدور بو مثل ننگ
 حاصلی اولدورکم اوز
 اشکر فی یوق قلمہ نکر
 نیتک کم شولفتون اوز
 اشنی خراب قیلدی
 بر آدم بلان وعدہ قیلب
 آندن صونک حیلہ قیلب
 وعکسن بوزسہ اشبونیت
 بلانکم قوتلی بولغان آدمی
 ضعیف قیلب ضعیف بولغان
 آدمی قوتلی قیلہ آکا
 کوچی یتمز آننگ اوچون
 اللہ تعالیٰ ننگ قلغاندن
 آلشطرقہ ممکن ایمسدور
 اللہ تعالیٰ تلاسہ کشی ننگ
 اشن آغہ یبارور وتلاسہ
 آرتقہ یبارور (جم)
 * یعنی اوشموندن معلوم
 اولدیکم کافر لارنی عہدونی
 بوزمغی بلان ویالغان
 سوزی ایله اولتورمک جائز
 ذکلدور آننگ اوچون اول
 اشلردن کفر یغولمز
 بلکہ اوزلرینہ کنھانک
 یازوغی کیلور *

قيلمه نكر: اول مالكم شريعتكمه موافق دور قولغه كرسه ايند كودور (ماعندكم ينفذ) واول
 نرسه كم سرنك ياننكر ده دور يوق بولور (وما عند الله باق) وشول نرسه كم الله قاشنده
 قالغو چيدور (ولتجنبن الذين صبروا) والبتته بير ورمن شونداين آدملر كا كم صبر قيلد يلاز
 (اجرهم) يالارون (ياحسن ما كانوا يعملون) اشلا كان اشلى نك كوركام بلان
 (من عمل صالحا) وير آدم اشلدى ايند كواشنى (من ذكر اوانتى) ايردن ياخاتندن (وهو
 مؤمن) وحالانكه اول آدم مسلمان دور (فلتحيينه) بس تر ولدور ورمن اول آدمنى (حيوة
 طيبة) كوركم بولغان تر وكوك بلان (ولتجنبنهم اجرهم) والبتته بير ورمن اشبو آدملرغه
 آلارنك يالرونى (ياحسن ما كانوا يعملون) قيلغان اشلى نك كوركمى بلان يعنى
 دنيا ده نعمت بير ورمن واول تر وكلك چنت تر وكلكيدور ياكه دنيا ده الله تعالى نك حميتيه
 ولذتى بلان تر وكلك تابارلار (فادارات القرآن) وچانكم تلاسه كر قرآن او قومتى (فاستعد
 بالله) صغنه قنى استه كر الله تعالى غه (من الشيطان الرجيم) الله نك رحمتين سور ولس
 شيطانندن (انه ليس له سلطان) تحقيق شيطان يوق دور اول شيطان اوچون كوچلى وغالب
 بولوق (على الذين امنوا) شونداين آدملر اوزارينه ايمان كيتورديلار آلار (وعلى ربهم
 يتوكلون) اوزلرى نك بيليرى اوزارينه اشلرون طابشورديلار (انما سلطانها) بودوركم
 اول شيطان نك كوچلى بولماقنى (على الذين يتولونه) اول آدملر اوزارينه دور شيطاننى
 سويب ودوستلق قىلب ابارورلار * (والذين هم به مشركون) وشونداين آدملر اول
 الله غه شريك قيلغوچيلر در (واذابلنا آية) وچانكم الشطرسق بر آيتنى قرآندن (مكان
 آية) ايكنچى آية اورنينه يعنى بر آيتنى بو باشقه آيت بلان نسخ قلساق (والله اعلم) والله
 تعالى بيك بلكوچيكدور (بما ينزل) ايندوردوكى نرسنى (قالوا) ايتزلار كافرلار (انما
 انت مغتر) بودوركم همان سمين يالغان ايتكوچيسن (بل اكثرهم) بلكه آلارنك كويى
 (لا يعلمون) خطاى درسدن آبروب بيلسلر (ن) قل نزله روح القدس ايتكل اى
 محمد ايندوردى اول قرانى حضرت جبرائيل (من ربك) اورنك نك رينك جانيندان (بالحق
 طوعر يلق بلان) ليثبت الذين امنوا) تاكم ثابت وحكم قيلسن اوچون ايمانغه كيلىكن
 آدملر نك كونكلارى (وهدى) وطوعرى يول كورستمكى اوچون (وبشر
 للمسلمين) سيويندورمكى اوچون مسلمانلرنى هر حالكه موافق آلا رغه يول كورستر
 وهر بر اشكه موافق سيونچ بيروب سيوندرور (ولقد نعلم) و تحقيق بلرزمك (انهم)
 تحقيق (يقولون) ايتورلار كافرلار (انما يعلمه بشر) بودور اويرتر اول بيغمبر كابر آدم

اعوذ بالله

* يعنى بر آدمكه شيطان
 وسوسه قيلسه آنكا ايارمسكه
 كيرك آنك باطر چلغى
 آرتر بلكه آندن صغنب
 الله نك ذكرينه واسى
 شريفينه وسوزينه صغنس
 (ن) اشبو قرآنده الله
 تعالى كوب يرده نسخ
 قيلمشدور بس اشبو
 سبب بلان كافرلار شيهه
 قيللار ايدى الله تعالى
 آلارنك شمه لرى نك
 چواين بلدوردى يعنى
 هر بر وقتده شول وقت
 نك مصاحتينه كوره حكم
 قيلسه يقين نلرنك
 كونكلى قوتلانركم بر نك
 ربهز هر بر حالدن بلكو
 چيدور ديب (جم)

(لسان النبي ياخذون اليه اعجمي) اول كمان قيلغان آدم نيك تلى عجميدور عربى توكلدور
 (وهذا لسان عرب مبين) اشبو قرآن روشن بولغان عربى تليدور * (ان الذين
 لا يؤمنون) تحقيق شونداين آدملر ايمان كيتورمسلا (بايات الله) الله نيك آيتلر ينة
 (لا يهديهم) توغرى بولنى كورستمن آلاغه (الله) الله تعالى (وله عذاب اليم) وآلا
 اوچون باردور ارا نجتكوي عذاب يعنى في قدر او بر اتسه ده كافر لار آنكلامسلا اول آدملر كم
 يقينلرى بولمس آلا رايذ كولاكن عمر وم لردور (انما يفتري الكذب) بودور كم دايم
 بالغان يابارلار (الذين لا يؤمنون) شونداين آدملر كم ايمان كيتورمسلا (بايات
 الله) الله تعالى نيك آيتلر ينة (واولئك) اشبو جماعت (هم الكاذبون) آلا در بالغان
 ايتوچملا (من كفر بالله) وبر آدم كافر بولسه الله تعالى غه (من بعد ايمانه) ايمان كيتور كاندن
 صونك (الامن اكره) مكر شول آدمكم كوچلانولسه (وقلبه مطمئن بالايان) وحالانكه اول
 آدم نيك كونكلى قرار طابقاندور يعنى شيكسردور ايمان اوزار ينة (ولكن من شرح بالكفر
 صدرا) وليكن اول آدمكم كونكلى آچدى كفلر كا يعنى كفر كراض بولسه (فعليةهم) آلا
 اوزار ينة دور (غضب من الله) الله نيك آچوى (وله عذاب عظيم) وآلا اوچون دور
 الوغ عذاب * (ذلك) اشبو الله تعالى نيك آچى (بانهم) شول سببدنوركم (استحيو
 الحيوة الدنيا) دوست تو تديلار دنيا تير كلوكنى (على الآخرة) آخرت تير كلوكنى اوزار ينة
 (وان الله) ويته شول سببدنوركم الله تعالى (لا يهدي القوم الكافرين) طوغرى بولنى
 كورستمن كافر لار قوم يته * يعنى بر آدم ايمان دن صونك مرتد اولسه دنيا مال اوچون باكه اولم
 قورقوسندن باكه دنيا في عز يز طوتسه آن نيك اوچون آخرت بولمس واكر جان قورقوسندن
 كفر كليمه سن تليته كيتور وب بس لازمدور قورقوبت كچ توبه واستغفار قيليق * (اولئك
 الذين) شول آدملر دور كم (طبع الله على قلوبهم) مهر اوردى الله تعالى آلا نيك كونكل لرى
 اوزار ينة (وسمعهم وابصارهم) وقولاقلرى اوزار ينة وكورلرى اوزار ينة (واولئك هم
 الغافلون) (واول جماعت دور كامل غفلتده بولب اشلرى نيك اخير ون بلما كانلر (لا جرم
 انهم) شيك بوقدور تحقيق آلا ر (في الآخرة) آخرت كونك (هم الخاسرون) اوزار ينة
 زيان قيلغوچملا دور (ثم ان ربك) موندن صونك تحقيق سنك ربك (لندين هاجر وا
 شول آدملر كا كم كوچديلار بور طلار وندن (من بعد ما فتنوا) شوندا صونك كم ارا نجتولش
 بولدى آلا كفر كليمه سن ايتسن ديب (ثم جاهدوا) موندن صونك چقورش قيلديلار
 (وصبروا) وصبر قيلديلار آلا نيك ارا نجتملر ينة (ان ربك) تحقيق سنك ربك (من بعد ما

* يعنى مكه مكه مده ده بر
 آدم نيك بر نصرانى قولى بار
 ايدى شول قل بيغمبر ومن
 عليه السلام نيك حضور ينة
 كيب اخلاص بلان الله
 تعالى نيك سوزون تنكلاب
 ويغمبر لار نيك حالرون
 ايشتر ايدى كافر لار ايتور
 لار ايدى كم بوقل حمد كا
 سوزنى او بر اتا ديب *
 * يعنى اكر بر كافر ظلم
 قيلب كوچ بلان بر مسلما
 نغه كفر سوزنى سويلا تسه
 وحالانكه اول مسلمان نيك
 كونكلى قرار طابقاندور
 آك كناه بوقدور وليكن
 اكر اولمكى اختيار قيلب
 شول كفر كليمه سنى
 سويلا مسه الوغ شهيد
 بولر *

لغفور رحيم ﴿۱۱۰﴾ اوتكنده بولغان كنهالار ونكى يارلقاغوچيچيدور ايدكواش قيلغوچيلر نى
 قرغانغوچيچيدور (ف) (يوم يأتى) شول كونكم كيلر (كل نفس تجادل عن نفسها) هر بير آدم
 اوزى ننگ ذاتيدن قچر وش قيلب اوزون قوتولدور مق اوچون (وتوفى كل نفس) تمامى
 بلان بير و امش بولر هر بير آدمغه (مأتمت) اشلا كان اشى ننگ چراسنى (وهام بظلمون) ﴿۱۱۱﴾
 و آلاز ظلم قيلمش بولمزلار يعنى هر بير آدم طرفندن سوز سويلا مسلر و اول كونده ظلم
 قيلمسلر (وضرب الله مثلا قرية) بيان قيلدى الله تعالى بر شهر ننگ يعنى مكه ننگ او حشاشن
 (كانت امنة مطمئنة) بولدى اول شهر ايمين و قرار قيلغوچى ايديلار يعنى اول شهر ده
 طرغوچيلر ياوز خلقدن ايمين ايديلار (ياغنيهار زقهار غدا) كيلر ايدى اول شهر اهلى ننگ
 ررقى كينك لك بلان (من كل مكان) هر بير بردن (فكفرت بانعم الله) بس شكر سرك
 قيلدى ييلار الله ننگ نعمتلرينه (فاذا قها الله) بس طابو تدى الله اول شهر اهلينه (لباس الجوع
 والخوف) آچلق كيمن قورقو كيمنى (بما كانوا يصنعون) ﴿۱۱۲﴾ شول نرسه سببى بلانكم بولدى ييلار
 آلاز اشلا كوچى يعنى بو حالر هر شهر ده بولغوچيچيدور ليكن مكه ده يوق ايدى الله ننگ نعمتينه
 كفر ايتكنلر يده بو حاللردن هر بير وقت بوش بولمى ييلار (ولقد جاءهم) و تحقيق كيلدى
 آلاغه (رسول منهم) بر بيغيمر اوزلرى اراسندن يعنى محمد عليه السلام (فكذبوه) بس
 بالغانغه طوتدى ييلار اول بيغيمر نى (فاخذهم العذاب) بس طوتدى آلارى عذاب (وهم
 ظالمون) ﴿۱۱۳﴾ و الاز ظالمردور (فكلوا مما رزقكم الله) بس آشانكز اول نرسدنكم رزق
 بيردى الله سركا (حلالا طيبا) كوركوم بولغان و حلال ررقنى (واشكروا نعمت الله) و شكر
 قيلونكز الله ننگ نعمتينه (ان كنتم) اكر بولسانكز سن (اياه) اول الله تعالى غه (تعبدون)
 عبادت قيلر بولسانكز يعنى ايمان كيتور وكز و اور عقولونكز بلان حلال بولغان نرسنى حرام
 قلمانكز (انما حرم عليكم الميتة) بودور كم حرام قيلدى الله تعالى سرننگ اوزار و كركا و لاكسه نى
 (والدم) و قاننى (وحلم الخنزير) و دونكز ايتنى (وما اهل لغير الله به) و شول حيواننى
 ذكر قيلندى آنى بو عاز لاغنده الله اسمندن باشقنى (فمن اضطر) بس بير آدم بيك محتاج
 بولدى بو حرام بولغانلردن بر وسن آشماقغه (غير باغ) لذت اوچون بولمه سه يعنى ظلم
 قلمايچيه (ولاعاد) و حاجتدن آرتق بولمه سه يعنى شر يعتكه حلاى قيلمى فقير لكدن و آچاقتن
 بولسه اوزون اولمكدن صافلامق اوچون بولسه (فان الله غفور رحيم) ﴿۱۱۵﴾ بس الله تعالى آتنگ
 كنهان يارلقاغوچيچيدور و اشامغا مينه رخصت بير و ب قرغانغوچيچيدور (ولا تقولوا) و ايتما كز
 (لما تصفوا المستكتم) بر نرسه كل كم بيان قيلر سرننگ تلوكز (الكذب) بالغاننى (هذا حلال)

(ف) مكه مكرمه ده قايسى
 آدملر كافر لانتك ظلمى
 سببلى آزغن بولمشلر
 ايدى ياكه تللرى اوزار
 ينه كفر گله سنى يورو
 تمشلر ايدى صكره چانكم
 شول قدر ايمان اشلرون
 قيلدى ييلار الله تعالى موندىن
 اول بولغان كنهالار و نى
 عفو قيلدى ياسر اوعلى
 عمار بر صحابه ايدى
 انكسى ننگ اسمى سميه
 ايدى عمار كافر ننگ
 ظلمندن اولدور و لى
 آنك اوغلى بيك كوچلك
 حالنده جان قورقوستندن
 كفر كليمه سن تلينه
 يوروتدى و كيدن بغلاب
 ويانب رسول عليه السلام
 ننگ حضور ينه كيلدى ييلار
 شول وقتده اشو آيت
 ايندور و لى (چم)

حرام ايتلر - ۱۱۵
 انعام ۱۲۱

و هذا حرام (۱۱۰) اشبو حلال دور و اشبو حرام دور ديب (لتمتر وا على الله الكذب) الله تعالى غه
 بالغانى ايتمك اوچون (ان الذين يفترون) تحقيق شونداين آدملر افترا قيلار (على الله)
 الله اوزارينه (الكذب) بالغانى (لا يفترون) وقوتولماسلر (متاع قليل) بوقيلغانلرى
 يعنى حلالنى حرام و حرامنى حلال قيلمكلرى آرزفايده دور (ولهم عذاب اليم) و آلا اوچون
 اراحتكوكى عذاب بولر يعنى الله تعالى غه بالغان وايتمه كن سوزنى ايتمك بركا بو طريقه
 سويلدى ديب تلوك ننگ شول حلال دور بو حرام دور ديبك بواشى ايتمك دور و آرزغه عذاب
 اليم دور (وعلى الذين هادوا) وشونداين آدملرغه كم جهوددينك بولد يلار (حرمانا)
 حرام قلدوق بى اول نرسنيكم (قصصنا عليك) بيان قيلدوق سنك اوزارونكا (من قبل)
 بوسوره دن اول انعام سوره سيده (وما ظلمناهم) وظلم قيلدوق بى آلا رغه (ولكن) وليكن
 (كانوا انفسهم يظلمون) بولد يلار اوزلرى ننگ جانلر يينه ظلم قيلغوكى (ثم ان ربك)
 موندن صونك تحقيق سنك ربك (للمدين) شونداين آدملرغه كم (عملوا السوء)
 اشد يلار بارزاشنى (بجهالة) نادانلق بلان (ثم تابوا) موندن صونك توبه قيلد يلار
 (من بعد ذلك) اول باوزاشنى قلغاندين صونك (واصحابوا) ويحشى اش قيلد يلار (ان
 ربك) تحقيق سنك ربك (من بعدها) اشبو توبه دن صونك (لغفور رحيم) البته
 بارلقاغوچيدور و قرغانغوچيدور (ان ابراهيم) تحقيق حضرت ابراهيم (كان امة) برامت
 بولدى (فانتالله) الله تعالى غه عبادت قيلر ايدى يعنى بارچه آدم كافر ايدى حضرت
 ابراهيم موعمن بولب يالغز عبادت قيلر ايدى (حنيفا) حنيف مذهب ايدى (واميك من
 المشركين) والله غه شريك قوشقانلردن توكل ايدى حنيف ديب اول آدمغه ايتورلار كم
 حج وسنت قيلر ايدى و جبلكدن قوينوز ايدى عربلار اوزلرون حنيف ابراهيم دينيده من
 ديلر و حالانكه الله تعالى غه شريك قيلرلار اول حضرت ابراهيم دينى ايسدور (شاكرا الانعمه
 شكر قيلغوكى ايدى الله تعالى ننگ نعمتلر يينه (اجتباها وهداه الى صراط مستقيم) اختيار
 قيلدى اول ابراهيمنى الله تعالى ودالت قيلدى آنى طوعرى بولغه (واتيناه فى الدنيا حسنة)
 و بوردك حضرت ابراهيمغه دنيا ده يحش نعمت (وانه) تحقيق اول ابراهيم (فى الآخرة)
 آخزته (لمن الصالحين) ايدكوا اشليلر دندور (ثم اوحينا اليك) موندن صونك
 وحى قيلدوق سنك اوزارونكا (ان اتبع ملة ابراهيم حنيفا) اباركل حضرت ابراهيم ننگ
 مذهبينه حق بولغاننك حالده (وما كان من المشركين) و بولمى حضرت ابراهيم شريك
 قيلغوكى دن (ف) (انما جعل السبت) بودور كم لازم قيلندى سبت كوفى ننگ يعنى شنبه

(اف) يعنى بارچه پيغمبر
 لار حضرت ابراهيم ننگ
 حنيف بولغان مذهبن اوزره
 كيلمشلر مكر آراسنده
 جهودلر كا و نصارالرغه آلا ر
 ننگ حاللر يينه كوره موافق
 باشقه باشقه حكملرنى
 و آبروم آبروم بيور و قلى
 ايندور و لمش دور آندن
 صونك محمد عليه السلام
 اشبو حنيف بولغان دين
 اوزار يينه كيلمش دور يعنى
 حضرت ابراهيم دينى
 بلان كيلمشلر (جم)

کونی ننگ الوغلامتی (علی الذین اختلفوا فيه) شوندا این آدملر اوزارینه اختلاقی قیلدیلار
اول سبت کونیده (وان ربک) تحقیق سننگ ربنگ (لیحکم بینهم) حکم قیلر آلا رننگ
آراسنگ (یوم القيمة) قیامت کوننده (فیما كانوا فيه یختلفون) اول اشدکم خلافلق
قیلشدیلار (ف) (ادع الی سبیل ربک) اوندالربنگ ننگ یولی جانبینه (بالحکمة) حکمت
بلان (والموعظة الحسنة) وکورکم نصیحت بلان (وجادلهم بالتي هي احسن) ایتوش آلا ر
بلان کورکم یول بلان (ان ربک) تحقیق سننگ ربنگ (هو اعلم) اولدور بیک بنگوچی (بون
ضل عن سبيله) شول آدمینکم آردی الله ننگ یولندن (وهو اعلم بالمهتدين) وحالانکه
الله تعالی بلکوچیدور یول طابقانلری یعنی آلا ر بلان کورکم ایتوش نزاع بولسن (وان
عاقبتهم فعاقبوا) واکر سز اوچ آلر بولسه نکر (بمثل ما عوقبتم به) اول نرسه ننگ او حشاش
بلان عذاب قیلنمش بولدونکر سن یعنی آلا رسکا بوزوق ایش قیلسه لار شوننگ قارشوسید
بوزوق ایش قیلنمش درستدور (ولئن صبرتم) اکر صبر قیلسه نکر (لأوحی الی الصابرين) (و
صبر قیلنمش بیک ایدکودور صبر قیلنمش چیلرغه (واصبر وما صبرک الا بالله) و صبر قیلنمش
وتوکلدور سننگ صبر قیلنمش مکر الله تعالی ننگ توفیق بلاندور (ولا تحزن علیهم) وقایغرمه
آلا ر اوزارینه یعنی کافرلر ننگ ایمان کیتورمکلنرینه (ولا تأتک) وبولمه سین (فی ضیق ما
یمکرون) طارلقده یعنی کونکنک طارلقده وخفهلقده بولمنس آلا ر قیلنمش چیلرلی
جهتندن سننگ بلان (ان الله) تحقیق الله تعالی (مع الذین اتقوا) صاقلانغوچی آدملر
بلان برکه دور (والذین هم محسنون) وشول آدملر بلان برکه دور آلا ر احسان وایدکو
اش ایالری دور *

(اف) یعنی جهودلر بخت
قیلدیلا ر شنبه کون
خصوصنده بر طائفه سی
دیدیلار کم الله تعالی سبت
کوننده بر اتمدن بوشا
ندی بس شنبه کوننده
عبادت قلمق لازمدور
وبر طائفه سی سکوت
قیلدیلا ر الله تعالی شنبه
کونینه تعظیم قلمقن آلا رغه
فرض قیلدی یعنی ابراهیم
علیه السلام ننگ اصل
دیننده شنبه کوننگ
الوغلماقی حکم یوق ایدی
واش بومات کادخی یوقدور
(جم)

سورة بنی اسرائیل مکیه وهی مائة واحدی عشرة آیه

بسم الله الرحمن الرحيم

(سبحان الذی) پاکدور اول الله تعالی کم (اسری بعیده) ایلندی اوزی ننگ قولشی یعنی
محمد علیه السلامنی (لیلاً) برکیچده (من المسجد الحرام) مکهء مکرمه ننگ حرمتلنمش
بولغان مسجدندن (الی المسجد الاقصا) بیت المقدس مسجدی ننگ جانبینه (الذی بارکنا
حولہ) شوندا این بیت مقدس برکت قویدوق آننگ طرفینه (لنریه) کورستماکم اوچون
آکا یعنی محمد علیه السلامغه (من آياتنا) اوزومرننگ علامتلاومردن یعنی بعضین (انه
هو السميع البصير) تحقیق اول الله تعالی یعنی الله تعالی اوزی ننگ پیغمبرونی معراج

اون بشنجی پاره

کیچہ سنہ مکہ مکرمہ دن پراقعہ مندروب بیت المقدسکہ ابتدی و آندان کولکر اوزارینہ
ایلتدی (واتینامہ موسی الکتاب) و بر دوک بن موساعہ توراتنی (وجعلناه ہدی) و قبلدوق
اول کتابنی توغری یولنی کورساتکوچی (لبنی اسرائیل) اسرائیل بالارینہ (الاتغذونی
من دونی) وابتدوک بن بنی اسرائیلغہ توتماکر مندن باشقہنی (وکیلا) اش قیلغوچی
(ذریہ من حملنا مع نوح) ای شوندا این آدمنک بالاری کوتاردوک بر کویمہ ده حضرت
نوح بلان برکا کویمہ ده یعنی منکا اشانغل ہر اشد سرنک بابانکر نوحنی طوفاندن قوتولدر دوق
قوتولماغینہ شکر قیلنک (انہ کان) تحقیق اول نوح بولدی (عبدا شکوراً) خدای
تعالی ننگ نعمتہر بنہ شکر قیلغوچی بندہ (وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب) وحی قیلب
حکم قیلدوق بر بنی اسرائیل بالاری اوزرینہ توراتہ کم (لتفسدن فی الأرض مرتین) البتہ
بور وقتق قیلورس سرن سرن یورنڈہ ایک مرتبہ اولکیسی تورات حکمینہ خلافق قیلماقلری
وحضرت شعیانی اولدور مگلری ایکچسی حضرت جیحانی اولتور مگلری وحضرت عیسائی
آصغہ قصد قیلماقلر بدور (ولتعلن) و تکبرک قیلورسز و باش طارتورسز (علواکبیراً)
بیک الوع بولغان تکبرک بلان (فاذا جاء) بس چانکم کیلور (وعد اولاهما) شول ایک
وعدہ ننگ بروسی (بعثنا علیکم) بیارورمن سرننک اوزرنکرکا (عباد لنا) اوزورمننک
قوللارورمنی کم (اولی بانس شدید) قتی و کوچلی بولغان صوغش ایلری ایدی (فجاسوا
خلال الدیار) بس کیلورلار شہرلارننک آراسینہ اولتورمک و طالماق اوچون (وکان وعدا
مفعولاً) و بولدی بو وعدہ ایلری بر وعدہ و حکم قیلنیش اش اوشبو وعدہ بولدی عمالقہ ننگ
پادشاسی بولغان چالوتنی آلاغہ کوچ بلان بیارکاندہ (ثم ردنا لکم الکرۃ علیہم) موندین
صونک قایتاردوق سرنکا دولتنی و غالب بولمقنی اول آدملر اوزرینہ کم آلائی سرنکا کوچ
بلان بیارکان ایلدوک (وامددناکم باموال وبنین) و یاردم قیلورمن سرنکا ماللر و اوغلانلر
بلان برسین بروسی آرتیمدن یعنی کوب اوزمای برورمن (وجعلناکم) و قیلورمن سرنی
آرتق (اکثر نفیراً) بیک کوب عسکر و چهندان یعنی اوکایداندہ آرتق عسکرلی
قیلدوق اوشبو اش حضرت داودننک پادشاغلغی وقتیدہ بولدی (ان احسنتم) اگر ایندکولک
قیلسہ نکر (احسنتم لانفسکم) ایندکولک قیلورسز اوزونکر اوچون (وان اساتم فلها)
اگر بور وقتق قیلسانکر بس اول بور قلق اوزنکر اوچوندور (فاذا جاء) بس هر وقتکم
کیلسہ (وعد الاخرۃ) شول ایک وعدہ ننگ ایکچسی (لیسوا و جوہکم) ینہ بیارورمن
قللارمنونی تاکم ایمان یصامق اوچون سرننک یوزونکرنی یعنی کوبینکوچی و قایغولی بولمق

ذریہ من حملنا منصوب
غی ندا اوزارینہ دور
یہ بولاب ای شوندا این
ننگ بالاری دیمک دور
(زیدہ)

آناری بوزونکرده روشن بولور (ولیدخلوا المسجد) تاکه کرسنلر اوچون مسجد کا
یعنی بیت المقدس مسجدینه (که ما دخلوه اول مرة) نیتک کردیلار اول مسجد کا اول مرتبه ده
(ولیتبروا ما علوا تیتیرا) وهلاک قیلسنلر اوچون وایاقدن توشورسنلر اوچون اول
نرسنیکم غالب بولورلار آننک اوزرینه هلاک قیلدی بلان هلاک قیلسنلر اوشبو وعده
بولدی شول وقتده کم حضرت یحییٰ اولدوردیلار بس الله تعالی آلاغه بخت النصرنی
قوتلی وکوجل قیلب هلاک قیلده غه یاردی (عسی ربکم ان یرحکم) شاید کم ربنکر زحیم
قیله سرکابو ایکی عذابدن صونک توبه قیلسه نکز (وان عدتم عدنا) واکر کیری قایتسه نکز
کناه قیلده غه قایتورمز بن عذاب قیلدی بلان (وجعلنا جهنم وقیلدوق بر جهنم فی الکافرین)
کافرلار اوچون (حصیرا) زندان (فی) ان هذا القرآن تحقیق اوشبو قرآن (یهدی)
توغری یول کورستور (اللی هی اقوم) شوندا این اشکه کم اول اش بیک توغر یدور
(ویبشر المؤمنین الذین یعملون الصالحات) وسیوندور ورا اید کواش قیلغان موئمندر فی
(ان لهم) شونک بلانکم تحقیق آلا اوچون بولور (اجرا کبیرا) الوغ یال (وان
الذین) وخبر بیر کم تحقیق شوندا این آدملر کم (لایؤمنون بالآخرة) ایمان کیتور مسلر
آخرة کونینه (اعتدنا) حاضر قیلدوق بر (لهم) آلا اوچون (عذابا الیما) ارنجتکوچی
عذابنی (ویدع الانسان بالشکر) ودعا قیلور انسان بوزوق بلان یعنی طارغی و آغی
وقتیده اوزینه وباللرینه یمان دعا بلان دعا قیلور (دعاه الخیر) اوزینه اید کولک بلان
دعا قیلغانی کولک (وکان الانسان عجولا) وبولدی انسان آشوغوچی (فی) وجعلنا اللیل
والنهار) وقیلدوق بر کیچه فی وکوندورنی (ایتین) ایکی علامت (فحقونا ایه اللیل) بس
یاقتبس قیلدوق کیچه ننگ علامتن (وجعلنا ایه النهار مبصرة) وقیلدوق بر کوندونک
علامتن باقتلیغن کورسانکوچی یعنی نرسلر فی کورستملک کاسب (لنتبتغوا فضلا) استما
کنکر اوچون فضلنی (من ربکم) ربنکر بولغان الله دن یعنی استما کنکر اوچون ربنکر دن
نعمتی (وتعلموا عدد السنین والحساب) ویلما کنکر اوچون بلارننگ صانلورنی وحسابنی
(وکل شیء) وهر بر نرسه فی فصلناه تفصیلا بیان قیلدوق آیره ق بلان یعنی آشوقه قدن
فایده حاصل بولور هر نرسه اوچون بر بیلکولی وقت بار دور (وکل انسان) وهر بر آدم ننگ
(الزمانه طأثره) یاشدوردوق اش ننگ بوزوقلوعن قامت کولک ایلاب یعنی آصلا اوزیدن
آیر و امس (فی عتقه) موینیغه (وتخرج له يوم القيامة) وچغار ورمز بر آننک اوچون
قیامت کوندده (کتابا) عملی ننگ یازولمش دفتر ونی کم (یلقاه منشورا) یولوقر عملری

(ا ف) شاه ولی رحمة الله
ایتدی آلا قایتدی یلاری بو
زقلقغه بر ننگ پیغمبر ونی
یالغان طوتوق بلان بس الله
تعالی قایتدی الارنی عذاب
قیله غه الله تعالی تور اتمه
ایتدی اسرائیل بالاری
ایکی مرتبه بوزوقل قیلده
چتلر دور وآننک جزاسی
اوچون دشمنلر آننک ملکینه
مسلط قیلده چقدر اشربو وعید
بولدی بر مرتبه جالوت
غالب بولدی آندان صو
نک الله تعالی آنی داودعهم
قولیدن هلاک قیلدی آندان
بنی اسرائیلغه بیک قوت
بیردی حضرت سلیمان
پادشاه بولغاچ ایکن بر
تبه بوزوقل قلغانلر یده
بخت النصر غالب بولدی
آندی صونک قوت طایما
دیلار آندان صونک الله
تعالی قر غاناب ایتدی اشیو
آخر زمان پیغمبر ینه ایار
ساکر اول قوتنی سرکاحسان
قیلر من دیب آلا ایارمد
یلار مسلمانلر غه غالب
قیلدی آخرتن آلا اوچون
جهنم حاضر لادی (جم)
(ف) آشوغر کم منم
دعای اوچون تیر لکده
قبول بولدی بلر کم آننک
قایس دعاسی اوزینه ضرر
ردور اکر قبول بولسه
آدم خراب بولور الله تعالی
هر بر مصاحتنی بخش
یلکوچیلدور لازمدور کم
آننک رضاسیمه راض بو
لهلق (جم)

اورينه آصلمش بولب كورور عملرون يعنى بوزوق بولغان اشلىرى بوزوق آدم ننگ
يولد اشيدور بر بروندن آير ولمس شول عمل قيامت كونده هر آدم ننگ آلدينه كيملىس دور
(اقراكتابك) ايتلور آنكا اوقوعل بوكتابكنكى (كفى بنفسك) يتاچك دور سيننگ
جاننگ (اليوم) بوكونده (عليك حسيباً) اورونكا حسابكنكى كورمه (من اهتدى)
هر آدمكم توغرى يولنى تابدى (فانما يهتدى لنفسه) بودوركم اوزى اوچون يول طابار
(ومن ضل) هر آدمكم يولنى آزدى (فانما يضل عليها) بودوركم اوزى ننگ ضرارينه
آرغوچى بولور (ولا تزر وازرة) وكوترمس هيچ بر كوتاروچى (وزراخري) ايكنچى آدم ننگ
بوكونى يعنى كناهنى بوسوز وليد بن مغيره ننگ كافر لار كامنكا ابارونكلار من سر ننگ كناهنگر نى
كوتارور من ديگان سوزون باطل قيلودور (وما كنا معذبين) وبولموق بر عذاب قيلغوچى
(حتى نبعث رسولا) حتى بيارمايچه بر پيغمبر يعنى بوزوق اشلار ياسينه آفت يتوشدور كوچى
بولموق بلدورمايچه عذاب قيلمس شوننگ اوچون پيغمبر لرنى بياردى (واذا اردنا ان
نهلك قرية) وچانكم تلاسك بر هلاك قيله غه بر شهر ننگ اهلى (امنا مترفيها) بيورور من
اول شهر ننگ الوغلارينه وبايلارينه پيغمبر من تلى بلان تلاكتمن نرسه نى (ففسقوا فيها)
بس آلا بر ننگ بيورغانم نى توتمايچه بيورغانم دن چغارلار (فحق عليها القول) بس
ايندى ثابت بولدى آلا اورينه عذاب وعدهسى (فدمرناها تدميراً) بس برس ن
بر سينه اورور من آلارى بروسن بر وسينه اورمق بلان يعنى توييدن قوتاروب هلاك
قيلور من (وكم اهلكنا) وكوب آدم لرنى هلاك قيلموق (من القرون) زمانه لر خلقندن (من
بعد نوح) حضرت نوح دن صونك (وكفى بربك) ويتاچك دور سننگ رينك (بذنوب
عباده) اوزى ننگ قوللرى ننگ كناهلرنى (خبيراً بصيراً) بلكوچى وكوركوچى بولمقده
(من كان يريد العاجلة) بر آدم تلاسه دنيار غتلوكنى (عجلناه) تيرلك بلان برور من اول
آدمغه (فيها) اول دنياده (مانشاً) هر بر نرسه نيكم تلاز بر (لمن نريد) شول آدمغه كم
تلاز من (ثم جعلنا) موندن صونك قيلور من (له) آننگ اوچون (جهنم) جهنم نى (يصلونها
كرو اول جهنم) مده ومامد حورا (حور لانسش بولب ور حمتدن طاشلانمش بولب) ومن
اراد الآخرة) وبر آدم تلاسه آخرة ثوابنى (وسعى لها) وتوروشسه اول آخرة ثوابى اوچون
(سعيها) لايق وتيوشلن بولغان توروشوبلان (وهو مؤمن) وحالانكه اوزى مسلمان دور
(فاولئك كان سعيهم) بولور اول آدم ننگ توروشماغى (مشكوراً) قبولانمش (كلانم
هو لاء) هر بر جماعتكده برى ننگ آرطندن صون ولمش بولر يعنى برور من اوشبو جماعتكده

وهو لاء اول ايکتی جماعتکه ده یعنی دنيا و آخرتی استکان جماعتلر کاقسمت قيلنغان رزقلر و فی
 بر ورمز (من عطاء ربك) سننک ربنک ننگ احساندن (وما کان عطاء ربک) وتوکلدور سننک
 ربنک ننگ احسانی (مخظورا) هیچ بر آدمدن طیمولمش یعنی اوزی ننگ احسانن دنيا ده فاضلی
 بلان هر موعمن وکلدرن طیمس (انظر کیف فضلنا) قراغل نیچک آرتق قیلدوق (بعضهم علی
 بعض) آلارننگ قایسی سن ايکتی بعضسی اوزرینه دنيا ده رزق اعتبار نیچه (وللاخرة) البته
 آخرة (اکبر درجات) بیک الوغدور درجه یوزندن (واکبر تفضیلاً) و بیک الوغدور
 آرتقلق یوزندن یعنی آخرتده بولغان تفاوت دنيا ده بولغان تفاوتدن کوب آرتقدور (لا تجعل مع
 الله) قیلمه ای انسان الله تعالی بلان (الهاخر) ايکتی عبادت قيلنیشنی (فتتعبد) بس آئی
 قيلسنک اولتور ورسنک (منه وما تخذ ولا) فرشته لردن و موعمن لردن حور لانش و شلته لانش
 بولب بارچه ايند کولکدن محرم بولب بالغز قالمش بولب اولتور ورسنک (وقض ربک)
 وحکم قیلدی سننک ربنک کم (الاتعبدوا الا اياه) عبادت قیلمه نکر مکر بر الله غنه
 عبادت قيلونکر (وبالوالدين احساناً) وقيلنک آتا و آنانکر غه بخش بولغان اشنی (اما
 یبلغن) اکر بتوشسه (عندک الکبر) سننک قاشنکده قارتلغه (احدهما) آلاردن
 بروسى (اوکلاهما) ياکه هر ايکوسى (فلا تفل) بس ایتمه سپین (لهما) بوايکيسنه (ف
 اف ديب یعنی ادبسن سوزنی (ولا تنهرهما) و قچر مه و قور قتمه یعنی آلار سرننک قتونکده
 بولماغينه و باشقه اشلرده هم ارنجب آور بولغودای اش قیلمه (وقل لهما) و ایتکل آلاغه
 یعنی آتانک بر لان آتانکا (قولا کرهما) کورکام بولغان سوزنی یومه شلق بلان و ايسلری
 بلان انداشمه (واحض لهما) و آلار اوچون کامل شفقتونکدن توبايچيک قیل (جناح الذل)
 تواضلق قنطنی (من الرحمة) مرحمت یوزندن (وقل) ایتکل اکر مسلمان بولسه لار
 (رب ارحمهما) ای منم بر رحمت قيل غل و منم کونکومه شفقت صالحلر کما هو حقه خدمت
 قیلماغه (کماریبانی) نیچک کم تر بيه قیلدی لار بنی (صغیراً) کچوکلر کک (ربکم اعلم)
 سرننک ربنک بیک بیکوچیندور (بما فی نفوسکم) سرننک کونکلو کزده بولغان نرسنه
 (ان نکونوا صالحین) اکر بولسه نکر سننک ايند کواشلیلردن (فانه) بس تحقیق اول الله تعالی
 (کان) بولدی (للاوايين غفوراً) توبه قیلغوچیلر نی بارلقاغوچى (ف) (وات ذالقریب
 حقه) و بیرکل یقینلق ایاسینه حقنى یعنی قرداشونکا (والمسکین) و فقیر لار کبیر (واين
 السبیل) و بولده فقیر بولب قالغان مسافر لار کبیر (ولا تبذر) و اسراف قیلمه (تبذیراً)
 اسراف قیللق بلان یعنی مالتنکی تيموشسن بر کاصرف قیلب ضایع قیلمه (ان المبذرین کانوا)

(ا) اکر بر آدمتنک
 کونکینه کیلسه قارت
 بولغان آتاننک و آناننک
 حقلرینه اولطریقه رعایه
 قیللق مشکلدور ديب
 ایتدی الله تعالی هر بر آدم
 ننگ نیشی ايند کواشلمک
 بولسه اکر آندن بوتیو
 شسن اش بارلقغه کیلسه
 آتا و نالری آندن خوش
 بولسه لاروزی اول اشندن
 قایتب توبه قیلسه الله تعالی
 آئی بارلقاغوچیندر (جم)

تحقيق مالارون تيموشسز بيركاصرف قيلغوچيلو بولد يلار (اخوان الشياطين) شيطان لر نك
قر داشلري (وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا) وبولدى شيطان اوزى نك ربيسنه شكر سر لاردن
(واما تعرضن اي محمد سندن محتاج بولغان صحابه لر بر نرسه استكانده يون قابطار سنك
(عنهم ابتغاء) آلاردن استمك بلان (رحمة من ربك) اوزنك نك ربنك جانبدن بولغان
رزقنى (ترجوها) اميد ايترسنك سين اول رزقنى (فقل لهم) بس ايتكل آلاغه (قولا
ميسور) يوموشق وشادانلدرغوچى سوز يعنى الله تعالى بر كاورس كار رزقنى كينك ايلاسن
ديب دعاقيل ياكه وعده قيليق بلان قابطار (ف) (وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ) وقيله
قولنكنى باغلانمش اوز موينوكا يعنى صرانلار صورتنده محتاج وعاجز بولب (وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ
الْبَسِطِ) وآچمه قولنكنى بتونلاي آچمق بلان يعنى اسراف صورتنك (فتتعلم ملوما مسورا)
بس اول وقتنده اولطر ورسنك سين شلته لانمش بولب يعنى هر آدم شلته قليب ايتوركم
شول قدرنى اوچون بيردونك ايندى اوزنك محتاج قالدونك ديب (ان ربك يبسط الرزق)
تحقيق سنك ربنك كينك قيلو رزقنى (لَمَنْ يَشَاءُ) تلاكن آدم اوچون (ويقدر) وطار
قيلو رزقنى تلاكن آدم اوچون (انه كان) تحقيق بولدى الله تعالى (بعباده) اوزى نك
قوللارون (خبير ايصيرا) (ف) بلكوچى وكوركوچى يعنى محتاجلرى كوركانده قرارسن
بوله آنك اوچون آلارنك حاجتى سنك موينونك ايمسور الله تعالى باكوچيد وركوركوچيدور
(وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ) اولتورمكر اوز بالار ونكرنى فقيرلك قورقوسندن (نحن
نر زقهم وياكم) بز رزق بر ورمز آلاغه دهرس لاركاده (ان قتلهم) تحقيق آلارنى اولتورمك
(كان خطاءً كبيرًا) بياك ضرور كناه بولدى يعنى كافر لار قزلارونى اولتورور لار ايدى
آلاغه صرف قلاچق خر جنى نچك تبار من ديب (وَلَا تَقْرَبُوا الرِّزْنَ) ويقيم بولمانكر نئاغه
(انه) تحقيق رنا (كان فاحشة) بوزوق اش بولدى (وساء سبيلا) وبوزوق يول بولدى
يعنى اكر زنادرست بولسه ايدى بر آدم ايكنجى آدمك قانونينه اوباتسزلق قلز ايدى
(وَلَا تَقْتُلُوا النِّفْسَ) واولدورمكر بر نفسنيكم (التي حرم الله) شونداين نفسدور اول حرمتلى
قيلدى آنى الله تعالى ايمان اهلى وذمى كوك (الابحاث) مكر طوغر يلق بلان كم قصاص لازم
بولسه ياكه مرتد بولسه حاصل كلام شر يعتهد و ايتورمكلك واجب بولغان اش قيلسه اول وقتن
مباحدر آنى اولتورمك (ومن قتل مظلوماً) وير آدم اولدور ولامش بولسه ظلم قيلشقى بلان فقد
جعلنا بس تحقيق قيلدوق (لوليه) شول اولتور ولامش نك اشنى قلاچق وارث بولغان
كشى سنى (سُلْطَانًا) قوتلى قيلدوق يعنى قصاص حقيده قوتنى بردوك (فَلَا يُسْرَفِي

(ا ف) يعنى بر آدمكم
دايم يومار طلق قيلر اكر
بر وقت آنك قاشنده بر
نرسه يوق بولسه اشو بسويد
ان صراوچيلر غه بر نرسه بير
مككا كوچنك يتمس بس
آلاغه يخشى سوز بلان
وتلى تل بلان يوموشق
جواب بير وب يياركم اميد
قلوچلر نك حر وم بولوب
كبرى قايتب كيمتكرى
اللهغه خوش كيماس محتاجلر
نك الوشندن الله تعالى يو
مار طرغه مال بير ورايتو
لد يك صحابه لردن حضرت
بلال و حضرت صهيب وسالم
وحباب رضى الله عنهم بعض
وقتلره پيغمبر ومن عليه
السلامدان محتاج بولغان نر
سه لرونى صرارلار ايدى اول
حضرتك هم بولمه سه يوقدو
رديمكا او يالب سكوت قلب
جواب بر هس ايدى شول
سبيدن بو آيت ايندورو
لدى (م)

(۲) يعنى محتاجلرى
كوركانك قرارسن بولمه
آنك اوچون آلارنك حا
جتى سنك اوستونوكك توكل

الْقَتْلَ (بِسْ لَازِمْدُورِ كَمِ آوْطَلَقْ قَلَمَه سَن شُول وَاوْرَثْ بُولغَانْ آدَمِ اَوْلُدُورِ مَكْدَه) (اِنَّهٗ كَانَ
 مَنصُورًا) ﴿٣٣﴾ تَحْقِيقْ اَوْلُدُورِ وَاوْمَشْ آدَمِ نَنكَ وَاوْمِيسِ يَارْدَمَلَانْمَشْ بُولدِي * يَعْنِي هَرِ آدَمْغَه
 لَازِمْدُورِ اَوْلُتُورِ وِچِيْدِنْ قِصَاصْ اَوْلُدَه اَوْلُتُورِ وَاوْمَشْ نَنكَ وَاوْمِيسِيْنَه يَارْدَمْ قِيْلِمَقْ اَوْلُتُورِ وِچِيكَه
 يَارْدَمْ قِيْلِمَقْ ظَلْمِدُورِ وَاوْمِ وَاوْرَثْ كَاوْحَا كَمَلَرْ كَالَا زِمْدُورِ كَمِ بَرِ آدَمِ اَوْرَنِيْنَه اِيكِي آدَمْنِي اَوْلُتُورِ مَسْنِ
 اَكْرِ اَوْلُتُورِ وِچِي قَوْلِغَه كَرْمَسَه قَرْنِدَاشْنِ وَاوْعَلْنِ اَوْلُتُورِ مِيْمَه لَارِ * (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيْمِ)
 وَيَقِيْنِ بُولْمَانَكْنِ يَتِيْمِ نَنكَ مَالْنَه (الْاِيْمَانِي هِي اَحْسَن) مَكْرِ شُونْدَا اِيْنِ يُولِ بِلَانِ اَوْلِ يُولِ
 كُورْ كَمِ بُولدُورِ (حَتِي يَبْلِغْ اَشْدَه) تَا كَمِ يَتِيْمِ اِيْرِ وِشْكَانَكَه چَا قَلِي اَوْرِي نَنكَ قُوْتِي نَنكَ چَكِيْنَه
 (وَاوْفُوا بِالْعَهْدِ) وِفَا قُلُوْنَكْنِ اَوْرِ وَنْكِرْ نَنكَ وِعْدَه نَكْرَا (اِنْ الْعَهْدِ) تَحْقِيقْ وِعْدَه (كَانَ
 مَسْتَوْلًا) ﴿٣٤﴾ صُورِ الْمَشْ بُولُورِ * يَعْنِي يَتِيْمِ نَنكَ مَالْنَه يَقِيْنِ بُولْمَانَكْنِ كُورْ كَمِ يُولِ بِلَانِ مَالْنِي
 كُوبَا يَتْمَكْ نِيْمِي بِلَانِ سُوْدَا قِيْلِبْ اَوْلِ وَقْتِ اِيْذْ كُودُورِ وَاكْرِ بَرِ آدَمِ بِلَانِ وِعْدَه وَاقْرَارِ وَاوْحَا
 قِيْلِبْ صُونَكْنِدَانِ بُوْرَسَانَكْرِ وَاوْمَانَلِقْ قِيْلِسَه نَكْرِ يَارْ وِعِي الْبِيْتَه يَتُوشُورِ * (وَاوْفُوا الْكَيْلَ)
 وَتَمَامْ قِيْلِنَكْرِ اَوْچَاوْنَكْرِي (اِذَا كَلْتُمْ) هَرِ رَقْتِ اَوْچَا سَانَكْرِ (وَرَبُّوْا بِالْقِسْطِ الْمُسْتَقِيْمِ)
 وَطَارْتُوْنَكْرِ تُوْعُرِي بُولغَانِ اَوْچَاوْبِلَانِ (ذٰلِكَ) اَوْشَبُو اَوْچَاوْنِي تَمَامْ قِيْلِمَقْ وَتُوْعُرِي اَوْچَاوْ
 بِلَانِ اَوْچَا مَكْ (خِيْر) بِيكْ اِيْذْ كُودُورِ (وَاحْسِنْ تَأْوِيْلًا) ﴿٣٥﴾ وِبِيكْ كُورْ كَامْدُورِ اَخِيْرِكِي
 حَالِي وَاَعْتِبَارْ چَهْدَه يَعْنِي آدَمَلَرِ اَنْتَا اَشِيْنَه رَاضِي بُولْبِ سُوْدَا سِي كُوبِ بُولْبِ اللّٰه تَعَالٰى هَمِ
 بَرَكْتِ بَرُورِ (وَلَاتَقْفِ) اِيَارْمَه (مَالِيْسْ لَكَ بِعِلْمِ) اَوْلِ نَرْسَه نَنكَ اَرْطِيْنَه بِيُوْقُوبْ وُورْسِنَنكَ
 اَوْچُونِ اَوْلِ نَرْسَه نِي بِيْلَمَكْ لَكَ (اِنْ السَّمْعِ) تَحْقِيقْ قَوْلَاقْ (وَالْبَصْرِ) وَكُوزِ (وَالْفَوْدِ)
 وَكُونَكْلِ (كُلِّ اَوْتَاكْ) اَوْشَبُوْرْ نَنكَ هَرِ بَرُوسِي (كَانَ عِنْدَه مَسْتَوْلًا) ﴿٣٦﴾ بُولُورِ اَوْلِ اَعْضَا لِرْ نَنكَ
 اَوْرِ لُوْرِيْدِنِ صُورِ الْمَشْ يَعْنِي هَرِ اَعْضَا حِنِ صُورِ اَلَارِ اِيَانَكْ اَشْ بِلَانِ سَنِي اسْتِعْمَالِ قِيْلِدِي
 دِيْبِ سِنِ هَرِ اَشْ تَحْقِيقِي بِلَانِ بِلْنِمَا سَه اَنِي دَعُوِي قِيْلِبْ اَوْلِ اَشْ شُولَايْ دِيْمِنَكْ (وَلَا تَمَسْ فِي
 الْاَرْضِ مَرْحًا) دُخِي يُوْرْمَه سِيْنِ يِرِ يُوْرِنْدَه صَالُوْنِبْ تَكْبِرْلِكْ يُوْرُوشِي بِلَانِ (اِنَّكَ لَنْ
 تَخْرُقَ الْاَرْضَ) الْبِيْتَه سِيْنِ يِرِي يِرِ تَچَاقْ تُوْكَلْسِنَكْ صَالُوْنِمَقْ بِلَانِ (وَلَنْ تَبْلِغَ الْجِبَالَ طُولًا) ﴿٣٧﴾
 وِيْتُوشُوسْ سِنَنكَ طَاوْرِغَه اَوْرِ نَلْقَدَه يَعْنِي بَاشْنَكْنِي يُوْعَارِي كُوتَارِ وَاوْمَشْ بِلَانِ نِي قَدْرِ تَكْبِرْلِكْ
 قِيْلِسِنَكْنَه يَتُوشَاچَاكْ تُوْكَلْسِنَنكَ (كُلِّ ذٰلِكَ) اَوْشَبُو اَشْلُرْ نَنكَ بَارْچَه سِي يَعْنِي لَا تَجْعَلْ مَعِ اللّٰه
 اَلْهَا اَخْرَدَه بُوَاوْرِ وَنْغَه قَدْرِي طِيوْلغَانِ اَوْنِ بَرِ نَرْسَه نَنكَ بَارْچَه سِي (عَنْدَرِيكْ) سِنَنكَ
 رِيْنَكْ قَاشْنَه (مَكْرُ وَاَعَا) ﴿٣٨﴾ مَكْرُ وِه يَعْنِي يِمَانِ كُورِ وَاوْمَشْ بُولْبِ اللّٰه تَعَالٰى نَنكَ اَچِيْغْ لَانْمَا غُوْنِي
 وُورَا ضِي بُولْمَا سَلْمَتْنِي وَاچِبْ قِيْلِغُوچِي بُولدِي وَاوْمَشْ بَرِچَه بِيُوْرْغَانْلَرِي بَارْدُورِ اَلَارْنِي قُوْبِمَقْ

بئله نيك آچوغن واجب قيلغوجي بولدى (ذالك) اوشبو ذكر قيلنغان حكملري (ما
 اوحى اليك ربك) شول جمله دن بوركم وحى قيلدى سنك جانمونيغه سنك ربك (من
 الحكمة) حكملردن (ولا تجعل مع الله) وقيلماغل الله بلان بوكا (الهاخر) ايكنچي اله قيلمه
 يعنى عبادت قيلمنشنى قيلمه (فتلقى) بس صالئور سنك (في جهنم) جهنمكه (مولوما
 مذخورا) شلته لانش و خدای نيك رحمتدن يراق بولنمش بولغان حالده * (افاصفاكم
 ربكم بالبينين) ايا اختيار قيلدويموا ربك سرتنك اوچون اير اوغلارنى (واختف من الملائكة
 انانا) وطوتديمي اوزى اوچون فرشته لردن قرالارنى (انكم لتقولون) تحقيق سر بوسوزده
 الله تعالى حقنده سويلرسز (قولا عظيما) الوغ سوزنى (ولقد صرفنا) و تحقيق هر بر
 تورلى بيان قيلدوق (في هذا القران) اوشبو قرآنده يعنى منب بالادن پاك بولماغنى ياكه
 كوب وجه بلان بوقرآنده معنا لار بيان قيلدوق (ليذكروا) نصيحتنى قبول قيلماقلىرى
 اوچون (وما يزيدهم) وارطدورمس آلار نيك حقنده اول قرآن (الانفورا) مكر
 اور وكمكى و يراق بولمقنى آرتورور يعنى قرآنده تورلوتورلودليللر بلان ذكر قيلمقدن
 مراد آلار نيك نصيحت آلماقلىرى ايدى و حالانكه آلار نصيحت آلمايچمه حقدن يراق
 بولماقلىرى آرتق بولدى (قل لو كان معه) ايتكل اى محمد اكر بولسه ايدى الله تعالى بلان
 (الهة) باشقه عبادت قيلنشلر (كما يقولون) نيتك شريك قيلغوجيلار ايتورلار (اذا
 لا يتقوا) اول وقتنده استرلار ايدى (الى ذى العرش) عرش اياسينه (سيلا) صوغش
 بولنى يعنى آلار نيك معمودلىرى الله تعالى نيك حكمنك استنده بولماقنى نيچون قبول
 قيلورلار ايدى بلكه عرش اياسينه صئلق برورلار ايدى نيتك دنياده بولغان پادشاهلر
 بربرى بلان شولاي اشلرلار (سبحانه) پاك دور الله تعالى (وتعالى) يوغاريدور (عما
 يقولون) اول نرسدنكم ايتورلار كافرلار (علوا كبيراً) بيك الوغ بولمق بلان الوغ دور
 وپاك دور (تسبح له السموات السبع والارض) پاكلك بلان ذكر قيلور اول اللهنى چدى
 قات كوك و بر (ومن فيهن) واول آدملر كم آلار نيك آراسنده بولدى (وان من شيء)
 ويوقدور هيچ بر نرسه (الا يسبح بحمده) مكر الله تعالى غه حمد بلان تسبيح قيلور (ولكن
 لا تفقهون تسبيحهم) ولكن سرلار فهم قيلماس سر آلار نيك ذكر قيلماغنى (انه) تحقيق
 الله تعالى (كان حليماً غفوراً) حليم بولدى عذاب قيلمه غه آشفتمدى سر نى بوروق اشكز
 اوچون يارلقاغوچيدور يعنى توبه قيلسه نكر يارلقار (واذا قرأت القران) وهر چانكم اوقور سنك
 قرآنى (جعلنا بينك) قيلدوق بر سنك آرانك بلان (وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة)
 و شونداين آدملر آراسنده ايمان كيتورمس لر آلار قيامت كو نيهته (حجاباستورا)

* يعنى بو خطاب رسول
 عليه السلامغه بولب لكن
 امت مرادر اصلك امتركا
 خطاب دور *

بر اور و قولمش پرده * يعني کور ونمس پرده بس قرآنده شول طريقه کوب اثر لار بار دور
 ليکن کافر لار کا اثر قيلمس آننگ اوچون آلا پرده ده اور و قولمش لار دور نيتک بر آدم
 قياشته پرده طر تسه کويه آننگ قاشنده قياش بوقدور قياش بافتو لوغيدان هر ومدور *
 (وجعلنا على قلوبهم) وفيلدوق بز آلارننگ کونکل لري اوزرينه (آکنه) پرده لري
 (ان يفقهوه) تاکم قرآنی فهم قيلماستلر (وفي اذانهم وقرا) وقولاقرينه صانکغرا و اق
 قيلدی تاکم قرآنی ايشتمستلر (واذا ذكرت ربك) وچانکم ذکر قيلسنک سپين
 اوزننگ ننگ ربکنی (في القرآن) قرآنده (وحده) اول الله ننگ بر لکی بلان (ولو
 علي اديارهم) يوزلرون قايتار ورلر آرقلري طرفينه (نفورا) اور کب يعني ^{۴۶}
 قراندن اور کب آرطرينه قاچارلار قرآن بلان وعظ فايدہ قيله آلستلر کافر لار
 (نحن اعلم) بز نيک بلسکوچيمز آلارننگ مقصودلرون (بما يستمعون به) شول نرسنيکم
 اشتر لار آننگ سببي بلان قرآنی مسخره قيلمق وعيب ازلامک اوچون تونکلار لار (ادبستمون
 اليك) شول وقتده قولاق صالر لار سنک جانيننگ غه (واذهم تجوي) شول وقتکم بيشرون
 سويلاش لار آلار قايسي ديوانه دور ديرلار وقايسي سخر چيدور ديرلار قايسي کاهندور
 ديرلار (اذيقول الظالمون) شول وقتکم ايتور لار ظالملر صحابه لار کا (ان تتبعون)
 ايارم سن سين (الارجلاء مسجورا) مکر سحر لانهش کشيکه ايارور سن ديب (انظر
 كيف ضربوا لك الامثال) قاراغل چيک اور ديرلار سنک اوچون مثال لري (فظلوا) بس
 آرديلر (فلا يستطيعون) بس کوچلري يتمس (سبيلا) طوغوري بولنی قاپماقغه (وقالوا
 اذا كنا) ايتديلار ايايرلار چانکم بولسق (عظاما) سويکلر (ورفانا) وچر وهش و بر
 بر وندن قوبار ولمش توفراق كوك اعضالر (انالهي معوثون) اياقوبار ولر مزمی (خلقا
 جديد) ينکه دن يار اطولمق بلان (قل كونوا احجاره) ايتکل اي محمد بولونكر سن ديب کافر لار کا
 طاش (اوحديدا) ياکه تيمر (اوخلقا مايکبر) ياکه باشقه تولى يرائلمق بولننگ اول
 نرسدنکم الوغ کورنور (في صدوركم) سرننگ کونکلو کورده (فسيقولون) بس ايتلار کم
 (من يعبدنا) کم قايطارور بزني يعني ترکزور (قل الذي) ايتکل شوندا اين ذات ترکزور
 (فطرکم اول مرة) خلق قيلدی سرن اول مرتبه ده يعني الله تعالی (فسينغضون اليك
 رجسهم) بس بوسوزدن صونک عجب لانب مسخره قيلب باشلرون تپرا اثر لار سنک جانينکغه
 يعني ملزم بولولار (ويقولون) وايتلار (متي هو) قاتی وقتده بولر اول ديب (قل عسى)
 ايتکل شايد کم آننگ بولمغي (ان يكون قريبا) يقين وقتده بولر * (يوم يدعوكم) اول
 کونده اوندار سرن في الله (فتستجيبون بحمده) بس قبول قيلر سرن سن آننگ اوندامکنی آکا

* يعني اشبو حاله قياصت
 ننگ بولماغونی آشوغب
 استر سن وقياصت کوننده
 کمان قيلر سرن کم بو دنيا ده
 برساعت طرف مدنکر آننگ
 اوچون ايللی ييل ويوز ييل
 قياصت کونی ننگ بر کونی
 دنيا کونی ننگ ايللی منک
 ييلی قدری بولماغيدن
 آننگ قاشنک اصلابلمنس
 *

حمد ایتماک بلان خبر دہ کیلما شد و خلق قبر لری بدن چقد و قلمر بده باشلر و بدن طفر اقس سلیکب
ایتر لار سبحانک اللهم و بحمدک دیب (و قطنون) و کمان قیلوسن (ان لبشتم) قر مادونکر سن
دنیاده (الاقیلا) مکر بر آرنغه وقت (وقل لعبادی) وایتکل منم قلا رومه (يقول التي
هی احسن) ایستنلر کور کم بولغان کلیمه فی کافر لریکا (ان الشیطان) تحقیق شیطان (بئزغ
بینهم) ققوروش صالر آلارنک آراسینه (ان الشیطان کان للانسان) تحقیق شیطان آدملر
اوچون بولدی (عد و امینا) اشکاره دوشمن یعنی سویلامکده بیک ققوروش و باقروپ
ایری سویلامکر کم شیطان آرانکر ده دوشمانلق صالر (ربکم اعلم بکم) کافر لاریکا کورکم
سیلامکدن مقصود شولور کم ایتوکر سرننک ریونکر بلیکوچیدور سرننک حالوکر فی (ان
یشاعیر حکم) اکر تلاسه رحیم قیلر سرکا (او ان یشاع) یا که اکر تلاسه (یعذبکم) عذاب
قیلر سرکا (وما ارسلناک) یبارمد و کسن ای محمد (علیهم) آلا ر اوزارینه (وکیلا)
صافلانوچی قیلر تا کم آلار فی ایمانغه کوچلار ایدونک بویوروق صوغش بلان بیور ولون
اؤل ایدی (وربک اعلم) و سننک ربنک بیک بلیکوچیدور (بمن فی السموات و الارض)
کولکر ده ویرده بولغان کمسنه لری (ولقد فضلنا) و تحقیق آرتق قیلدوق بز (بعض النبیین
پیغمبر لارنک بعضسنی (علی بعض) ایکنچی بعضیلر اوزارینه (واتیناد اود زبوراً)
ویردکبر داود قه زبوری (قل ادعوا الذین) ایتکل و چاقرنک شول آدملر کاکم (رعمتم)
کمان قلدونکر آلار حقنده (من دونه) الله دن باشقه عبادت قیلنمش ذات بولما قلمرون (فلا
یملکون) بس کوچلری یتمس اول معبودلرننک (کشف الضر) ضرر فی آنچه عه یعنی کوتارمه کا
(عنکم) سرن (ولا تحویلا) و دفی کوچلری یتمس اول ضرر فی وقتایغ لقتی سرن کیتار ب
باشقه آدمعه صالرغه (اولئک الذین) اول جماعتکم یعنی حضرت عیسی و حضرت عزیر
و فرشته لری (یدعون) عبادت قیلر آلارغه کافر لار (یتبعون الی ربهم الوسیلة) استر لار
اور لری نکر بیلرینه طاعت بلان یقین بولمقی (انهم اقرب) آلار دن اینک یقین بولغانی
عبادت قیلدی بلان ربسینه یقینلق استر لاری یعنی آلارنک یقین محمد علیه السلام دور اول
هم یقین بولمقی استر (ویرجون رحمته) و امید قیلر لار الله تعالی ننگ رحمتن (و یخافون
عذابه) و قورقر لار الله ننگ عذابندن یعنی آلارنک حالی بولای بولسه چوک کافر آلار فی
معبود توتار لار (ان عذاب ربک) تحقیق سننک ربنک ننگ عذابی (کان محذوراً) بولدی
اوزون دن قورقولمش یعنی قیوشلیدور کم الله ننگ عذابندن صافلانمهغه (وان من
قریه) و یوقدور هیچ بر شهر دن (الاکخن) مکر بز (مهلكوها) آفی هلاک قیله چقرن (قیل
یوم القیامة) قیامت کونندن اول یعنی اول شهر اهلنی اولمک لری بلان یا که قرمق بلان هلاک

(اف) بویورده حضرت
داود فی ذکر قلبی حضرت
داود بلان ایکی حصلت بار
یدی صوغش هم زبور
بار ایدی آناک حلال و حرام
بولمایچه بار چه سی دعا
و تسبیح و تمجید ایدی
حضرت داودنک فضل
زبور اعتباری بلان ایدی
یادشاهلق بلان توکل ایدی
(چم)

قیلاچق من (اومعدبوها عذابا شدیدا) یا که عذاب قیلاچق من آنک اهلن قاتیغ بولغان
 عذاب بلان (کان ذلك) بولدی اشبو هلاک بولمقلری (فی الكتاب مسطوراً) لوح
 المحفوظان یازلمش بولدی حدینده کیلدی شهر لر دن اینک صونک ویران بولاچغی مدینه دور
 دیب (ف) (ومامعنا) وطمیدی برنی (ان نرسل بالآیات) علامت لر نی بیمار مکدن یعنی
 معجزه لر نی (الا ان کذب) مکر بالغانغه طوتماقلری طیدی (بها الاؤلون) اول علامت لر نی
 اول اوتکن قوملر * یعنی عاد و ثمود کونک اوتکنلر ننگ بالغانغه طوتماقلری طیدی قریش
 خلقنی حکم قیلب تلا کان آیتلر ونی معجزه لر ونی بیمار مکدن طیدی مکر اول اوتکنلر دخی
 معجزه استکنلر ایدی آلاننگ ایمانغه کیلسلکلر ون بلب استکن معجزه لر ون ظاهر قیلغه نبرده
 ینه بالغانغه طوتماقلر بدن دنیا ده عذاب لر ی بیر ولدی لیکن بوا مت ننگ نسل بدن موعتملر
 کیتورمک اوچون عذاب توتاشماقیدن کچچوکک بلان ازلده حکم اوتمش ایدی *
 (واتینابو دالناقة) و بیر دوک و قومینه آتانه سر امقلری بلان (مصره) کور ونمش آشکارا
 معجزه بولغانی حالک (فظلمو بها) بس ظلم قیلدی یاز کافر لار اولر ینه صالح علیه السلام نی بالغانغه
 توتماق بلان وتیوه ننگ آیغنی کیسک بلان والتورمک بلان (وانرسل بالآیات) بیمار ما من
 بز پیغبر لار و مز نی معجزه لار بلان (الأنحویفا) مکر قور قتمق اوچون بیمار و مز یعنی
 آندان صونک هم ایمان کیتورمه لار البته عذاب توتاشر (ف) (واذقلنا لک) اوبسونکا کیتور
 شول وقت نیکم ایتدوک سنکا (ان ربک) تحقیق سننگ رب ننگ (احاط بالناس) چولغاندی آدم لر نی
 یعنی قریشنی قدر اتنده عذاب بلان چولغاچت دور دیب وحی قیلدی (وما جعلنا الر و غیرا
 التی) وقیلمدوق بز سنکا کورسانکا نومر توشنی (الافتنه للناس) مکر قیلدوق صنماق
 اوچون آدم لر نی (والشجرة الملعونة فی القرآن) وقیلدوق بز قرآنده لعنت قیلنمش آغاچنی
 صنماق اوچون (ونحرفهم) وقور قوتر من بز آلارنی (فما یزیدهم) بس آرت دور مس قور قتمق
 آلاننگ حدنده (الاطغیان کبیراً) مکر الوغ آرغئلق آرت رر (ف) (واذقلنا) و ذکر
 قیل شول وقت نیکم ایتدوک بز (للملائكة اسجدوا لآدم) فرشته لر کاسیده قیلننگ حضرت آدمغه
 دیب (فسجدوا الالیس) بس سجده قیلدی یاز مکر شیطان سجد قیلدی (قال آسجد
 ایتدی شیطان ایاسجده قلمی (لمن خلقت طیناً) شول آدمغه کم بر اطرونک سین آتی
 بالچقن یعنی الله تعالی ننگ حکم لر نده کافر لار ننگ شبوه قیلغانلری همان ابلیس ننگ یولمیدور
 (قال ارایتک هذا الذی) ایتدی ابلیس ای کوردنکی شول کسسته نی که (کرمت علی)
 حرمتلی قیلننگ آتی بنم اوزار بیه (لئن اخرتن الی یوم القیامة) اکر کچچکدور سنک بنی
 قیامت کونینده چه (لاحتکن ذریته الاقلیلاً) البته من آننگ بالالارونی اغوا ایلان
 عذابکه توتاشدور و مز مکر آر نی (قال اذهب) ایتدی الله تعالی کیت (فمن تبعک منثم)

(ای) ازلده تقدیرده
 یاز ولمشدر کم هر بر
 شهر ننگ بروسنی الوغ
 قیلب توتب عبادت قیلر لار
 وایتور لار کم بز فلان کسسته
 ننگ حکمی استنند من
 آنکار رعیه من و آننگ
 صاقلاماغیده من بس اجل
 یتشدوکی وقتلر بر آدمنی
 صاقلاماغه کوچی یوقلر
 (جم)

(۲ ف) یعنی هدایت
 معجزه کا موقوف توکل دور
 الله تعالی ننگ توفیقی
 بلاندور روایت قیلندی
 قریش خلقی رسول علیه
 السلامن صفا طوافی
 آلتون قیلب ایکن اوچون
 جحش قیل و بلغه لر آغز
 باچهلر و تماشا قلعودای
 بوستانلر قیلهلق دیب
 معجزه لر استمک لری بلان
 بوایت ایتدی ولدی
 (یعنی ومامعنا) (جم) (هو)

ابلیس سجده
 قیلدی ۶۱
 قیامت کونینده
 قالدورونی
 صراری

بس حضرت آدمنگ بالالردین هر کم ابار ورسنگا (فان جهنم) بس البتہ جهنم (جزاؤکم)
 سر ننگ جزا نکر دور (جزا مؤفورا) کامل جزا بولمق بلان (واستغفرن) ویر وندن قویاروب
 تبرات وقملدات (من استطعت منهم) هر آدم نیکم کوچنگ یتسه یعنی یوز وقلغه اوندامک
 اوچون آلاردن (بصوتک) اورنگ ننگ طاوشنگ بلان (واجلب علیهم بحیلک ورجلک) وچاقر
 آلارنگ هلاک کی اوزرینه اوزنگ ننگ آتلیلر ونکنی حیاولی لر ونکنی یعنی آتلی و حیوا
 بولغان یارد چیلر ونکنی وایار چنلر ونکنی چاقر (وشارکم) وشریک بول آلاغه (فی
 الأموال) ماللر ونده (والاولاد) بالالر ونده (وعدهم) وعدہ قیل آلاغه (وما یعدهم
 الشیطان الاغوروا) وعدہ قیلنر شیطان آلاغه مگر آلمق بلان وعدہ قیلور یعنی
 آلدامقن باشته وعدہ سی بولمس (فان عبادی) تحقیق منم قولاروم (لیس لک) یوقور
 سننگ اوچون (علیهم) آلا اوزرینه (سلطان) هیچ بر قدرت وغالب بولمق (وکفی بربک
 وکیلا) یتاچکدور ربنگ قوللر ونی صافلامق اوزرینه ابلیس ننگ یاور لغندان (ربکم الذی
 یزجی لکم الفلک فی البحر) سز ننگ ربکنز اول الله دور کم یوروتور سز ننگ اوچون
 کوبه نی در یاده (لتبتغوا من فضله) تر وکلو کنکر اوچون الله تعالی ننگ فضلندن استما کونکر
 اوچون (انه کان) تحقیق بولدی اول الله تعالی (بکم) سز نی (رحیما) قرغانغوی
 سزده بولماغان نر سلر نی حاضر قیلدی (واذامسکم الضر فی البحر) وهر چانکم توتسه
 سز نی قایتلیق در یاده (ضل من تدعون) خاطر ونکر دن چغار اول آدمکم هر اشکرده آنی
 چاقر ور ایدونکر (الا یاہ) مگر الله خاطر ونکر دن چقماس (فلما نیچکم) بس شول وقتکم
 قوقولمق بردی سزکا (ال البحر) قر جانبینه یعنی صوغه باتودن قوتولسه نکر (اعرضتم)
 یوز قایتاردونکر یتلرغه عبادت قیلمهغه یونالدونکر (وکان الانسان کفورا) وآدملر
 الله ننگ نعمتینه انکار قیلغوچیلر بولدی (افانتم) ایایمین بولدونکر می (ان یحسب)
 شوندمکم برکایوتدوره (بکم) سز نی (جانب البحر) قر طرفندہ (اویرسل علیکم) یا که
 بیاره سز ننگ اوزرونکر کا (حاصبا) واق طاشنی باودورغوی چیلنی (ثم لا تحجدوا لکم)
 موندین صونک طاپاسسز اوزونکر اوچون (وکیلا) هیچ بر صافلاچی (ام امتکم)
 ایایمین بولدونکر می (ان یعیدکم فیہ) شوندمکم دخی قایتاره سز نی اول دینگر کا (نارۃ
 اخری) ایکنچی مرتبه (فیرسل علیکم) بس بیرہ سز ننگ اوزونکر کا (قاصفامن الریح)
 چیل جنسندن بر قاتی چیل (فیغفرکم) بس غرق قیله سزلاری (بما کفرتکم) کافر بولغاننکر
 سبیلی (ثم لا تحجدوا لکم) موندین صونک طاپاسسز اوزونکر اوچون (علینا به تبعیا)

الله رحیمایی
بیردی

اصانلی لاری
ایبارته آلماس
سنگ دیدی

بر ننگ اوز رومن كا اول غرق بولمق سببلى مؤاخذه قىلغوجى يعنى ارطومن غە توشب
 صور اوچى و شلتە قىلغوجى (ولقد كرمنا بنى آدم) و تحقيق حرم تىلادوك و الوغ قىلدوق
 آدم اوغلارونى (و جعلناهم فى البر والبحر) و يوكلا دوك آلارنى قرى بىردە و دىنكر دە
 حيوان غە قىردە و قايتقە دىنكر دە (ورزقناهم) و رىزوق بىر دوك آلارغە (من الطيبات)
 كور كم نرسىلر دن (و فضلناهم) آرتق قىلدوق آلارنى (على كثير) كوبلار اوز رىنە (من
 خلقنا تفضيلاً) ۷۱ یراتقان نرسەم اوز رىنە آرتق قىلىق بلان آرتق قىلدوق يعنى آدم
 بالارون قر حيوانلردن آرتق قىلدوق (يوم ندعوا) اولكوندە يعنى قيامت كوندە
 اوندارمىز بز (كلُّ اناس بامامهم) بارچە آدملىرى * يعنى انساندن هر بر جماعتنى
 چاقورمىز او بوغان الوغلىرى بلان يعنى هر امتنى پىغمبر لىرى ننگ اسى بلان امت محمد
 و امت عيسى دىب ياكە كتابلرى اسى بلان ياقران اهلى و يانجيل اهلى دىب ياكە
 بو الوغ آدملىرى ننگ اسى بلان يا حنى و ياشافعى دىب مثلاً * (فمن اوتى كتابه) بس
 شول آدمكم بىر و لىش بولدى آننگ عملى ننگ دفتىرى (بىمىنە) آننگ اوننگ قولىنە
 (فاولتلك) بس اول جماعت (يقرون كتابهم) او قورلار اوز لىرى ننگ كتابلرىنى (ولا
 يظلمون) ظلم قىلنسىلر (فتيلاً) بىر بىلك قدرلى (ومن كان) و هر بر آدم بولسە (فى هذه
 اعمى) اوشبو دنيا دە سوقر (فهو فى الآخرة اعمى) بس اول آدم آخرتدە هم سوقور دور
 (واضل سبيلاً) ۷۲ و جنت بولندن یراق قالمش دور يعنى دنيا دە توغرى بولدىن سوقور بولسە
 آخرتدە جنت بولندن یراق بولور (وان كادوا) و آرقالدىكم ثقف طائفەسى (ليقتنونك)
 آلدامق بلان دوندورە لىرىنى وقتنە قىلەر (عن الذى اوحينا اليك) شوندا اين نرسە دنكم
 وحى قىلدوق سننگ جانبىك كا (لتقترى علينا غيرە) تاكم سنكا وحى قىلغان نرسىلر دن
 باشقەنى بر كا يالغانلاب ايتەسن سىين (واذا) شول وقتدە يعنى وحى قىلغانىز دن باشقنى
 بز كا افترا قىلب ايتىسنگ (لا تخذوك) توتارلار سنى (خليلاً) دوست يعنى كافرلار
 ايندىلار كم اوشبو قىر آندە يحشى نصيحتلر باردور ليكن هر بر بىردە شرك اوز رىنە عيب
 قىلادور اكر بو قىر انشى ياكە شر و كدن عيب قىلغان سوز لىرىنى آشتور سىنگ بار چە من انى
 اشتورمىز دىب (ولولا ان ثبتناك) اكر ياردمومىز بلان سنى ثابت قىلمىسقى ايدى (لقد
 كدت تركن) تحقيق يقين بولور ايدونك سىين اوشمەغە (اليهم) آلار جانبىنە (شيئاً
 قليلاً) ۷۳ بر آز اوشمىق بلان (اذ لا ذنباك) شول وقتدە طائوتور ايدوك سنكا (ضعف
 الحيوة وضعف المات) تر و كلوكوننگ ايكي قات عذابنى و اولمىكننگ ايكي قات عذابنى (ثم
 لا تجد لك) موندىن سوننگ طابىر سننگ اوزونكا (علينا نصيراً) ۷۴ ياردم قىلغوجى بر ننگ
 لار رومن كا يعنى سننگ كوك پىغمبر بولغان آدمدن مىند اين اش بولسە ايكي جهان دە عذابنى

وینان ایلان دوروب یراق بولور یعنی تکبر لک و غیر وراقی قیلب حقندن یراق بولور
 (وَأَدَامَةَ الشَّرِّ) وچانکم طوتسه آتی قتیلیق (کَن یوَسَا) امیدسن بولور الله ننگ رحمتندن
 یعنی طاعت قیلقدن بوز قایتارور وقتیلیق وقتنده الله ننگ نعمتندن امیدونی کیمس اما
 موغمن بولغانلر نعمتکه شکر قیلب قتیلیق وقتنده صبر ایتار (قُلْ كُلٌّ یَعْمَلُ لِنَفْسِهِ) ای
 محمد هر آدمک اش قیلور (عَلَىٰ شَاكِرَةٍ) اوزی ننگ بولی اوزرینه یعنی هر کم هدایتده
 و آرزغلتدده اوزرینه تیوشلی حال اوزره اش قیلور (فَرِیْکُمْ أَعْلَمُ) بس سر ننگ رب نکر بیک
 بلکو چیدور (بِمَنْ هُوَ أَعْلَمُ سَمِیًّا) شوندا این آدم نیکم اول آدم توغری یولد بولغو چیدور
 یعنی الله تعالی توغری یولده بولغان آدم ننگ خالین بیک بلکو چیدور (وَسْئَلُونَكَ عَنِ
 الرُّوحِ) و صر اولار سیندن ای محمد روحندن (قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّی) ایتکل روح منم
 ربم بیوره نماید دور یعنی کن لفظی بلان بار لغه کیلاچک نرسه دور (ف) (وَمَا أَوْتِیْتُمْ مِنَ
 الْعِلْمِ) بیر امش بولمد و نکر بسن بلمکن (الْأَقْبِلَا) مکر آزر سه بر ولدی (وَلَمَنْ شِئْنَا
 وَاکْر تِلْكَ بِنِ) (لَنْدَمِنَ بِالَّذِی اَوْحِیْنَا إِلَیْکَ) البته کیتارور من شول نرسنیکم وحی
 قیلب یبار دوک و بلدور دوک سنکا یعنی تلاسک قرآنی کور لار دن و کونکر لردن کوتاروب یوق
 قیلور من (ثُمَّ لَآتِیْکَ) موندین صونک طاپماسنک سنکا (به) آننگ بلان یعنی آتی
 قاپارمغه (علینا) بر ننگ اوزرور مکا (وَكَيْلًا) بر اش قیلغوچی یعنی سنکا آتی کیری
 قایتاروچی طاپماس سنک (الْأَرْحَمَ) لیکن قالدور دوغ اول وحی قیلغان قرآنی رحمت
 سببی بلان (مَنْ رَبِّکَ) رب ننگ جانیندن (ان فضله) تحقیق اول رب ننگ ننگ فضلی (کَنْ
 عَلَیْکَ) بولدی سننگ اوزارونکا (کَبِیرًا) (الْوَعْدِ بَوْلِی) (قُلْ لَمَنْ أَجْتَمَعَتِ الْأَنْسُ وَالْجِنُّ
 اِیْتِکُلُ اکْرِ جِیولسه لر آدملر و جنلر (علی ان یاتوا) کیترمک اوزارینه (بِمَثَلِ هَذَا الْقُرْآنِ)
 اشبو قرآن ننگ اوحشاشنی (لَا یَاتُونَ بِمِثْلِهِ) البته کیتره آلمسلر (ولو کان بعضهم لبعض)
 واکر چه بولسه ده آرننگ قایسی سی ایکنچی قایسی سیننه (ظَهیرًا) یاردم قیلغوچی (وَلَقَدْ
 صَرَّفْنَا) و تحقیق بیان قیلدوق بن (للنَّاسِ) آدملر اوچون (فِی هَذَا الْقُرْآنِ) اشبو قرآننگ
 (مَنْ کُلٌّ مِثْلُ) هر بر مثل لردن (یعنی وعظ ونصیحت وقور قتمق و جنت وجهنم
 کورک نرسلر فی قوروق لاری اوچون و ایمانغه کیلما کیری اوچون (فَابِ اَکْثَرِ النَّاسِ)
 بس قبول قیلمد یلار آدملر ننگ کوبی (الْأَقْفُورًا) مگر شکر سر لکنی (وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ
 لَکَ) و ایتدی یلار ایمان کیتور ما من سنکا (حَتَّى تَفْجُرْنَا) تا کم شول وقتدده چاقلی آغوز سن
 بر ننگ اوچون (مَنْ الْأَرْضِ یَنْبُوعًا) یرده چشمه لر فی (اَوْتُکُونُ لَکَ جَنَّةً) یاکه بولر سننگ
 اوچون بر باقچه (مَنْ نَخِیلٍ) خرماندن (وَعَنْبٍ) و اوزر و مدن (فَتَفْجُرُ الْأَنْهَارُ) بس آغوز سن

(اف) چه دلر رسول علیه
 السلامن صماق اوچون
 روحندن صر ادیلار بس
 الله تعالی آتی بلدور مدی
 آننگ اوچون آرننگ آتی
 بله کالیاقتی یوق ایدی
 و فیهلری آتی صیدور مس
 ایدی موندن اول او تکر
 زمانلرده دخی پیغمبر لار
 چیکه بولغان نرسه لر فی
 امتلرینه بیان قیلما دیلر
 بو اوزر و نده بوقدر بله ک
 بیتاچک دور روح الله تعالی
 ننگ حکمت بر نرسه دور کم
 آتی تنکه صالب آننگ
 سببی بلان تننی تری
 قلدی و تنندن چه قدر وحی
 وقتنگ بدن اولب فانی بولور
 (چم)

یلغہ لری (خلائہا) اول باقہ ننگ آرالر وندن (تفجیراً) اغز مق بلان (اوتسقط السماء) ^{۹۱}
 یا کہ توشورہ سن کوکنی (کمار عمت) نیتک کمان قیلر سن (علینا) بر ننگ اوزار و مزکا
 (کسفا) کیسک کیسک قیلب (اوتاتی باللہ) یا کہ کیتورہ سن الہنی (والملائکة)
 وفرشته لری (قبیلا) قارشومرغہ آشکارا قیلب (اویکون لک بیت) یا کہ بولسن سننگ
 اوچون بر اوی (من زخرف) آلتوندن (اوترقی فی السماء) یا کہ بوغاری چغہ سن کوکا
 (ولن نؤمن) وینہ اینانماز (لرقیک) سننگ کوکا چقماقونکنغہ (حتی تنزل علینا
 کتابا) تا کم ایندور مدو کچہ بر ننگ اوزار و مزکا بر کتابنی (نقروہ) او قور من مین
 اول کتابنی (قل) ای تکل (سبحان ربی) پاک دور من زیم (هل کنت) توکل من مین
 (الابشرا رسولاً) مکر بر آدم و پیغمبر من (وما منع الناس) طیمدی آدمیلری (ان
 یؤمنوا) ایمان کیتورمکن (اذ جاءهم الہدی) اول وقتدہ کم کیلدی آلاغہ ہدایت (الا
 ان قالوا) مکر شولکم ای تدی لار آلا (ابعت اللہ) اما بیمار دیمی اللہ تعالیٰ (بشرا رسولاً) آدمین ^{۹۲}
 پیغمبرنی (قل لوکان) ای تکل اکر بولسہ لری (فی الارض) یردہ (ملائکة یشون)
 فرشته لری کم بیور و لار (مطمئنین) سکوت یعنی توقطامق و تورق بلان بر بیور ندہ (لنزلنا
 علیہم) الہتہ ایندور و رمن آلا اوزارینہ (من السماء) کوکدن (ملکاً رسولاً) فرشته دن ^{۹۳}
 پیغمبر لار * یعنی پیغمبر امت ننگ اوزی او حشا شیدن بولر آدمغہ آدمدن بولر و فرشته کا
 فرشته دن بولر او برانمکدہ اسهل بولسن اوچون ایندی سر لار فرشته توکلش فی اوچون
 سر کا فرشته دن رسول بیمار و رمن * (قل کفی باللہ) ای تکل اللہ تعالیٰ بیتاچک دور (شہیداً
 بینی و بینکم) کواہ بولمغہ من بلان سر ننگ آرانکر ندہ (انه کان) تحقیق اللہ تعالیٰ بولدی
 (بعبادہ) اوزی ننگ قوللری نی (خیراً بصیراً) بلکوچی و کور کوچی بولدی (ومن
 یهد اللہ) و اول آدمک بول کورستدی اللہ آکا (فہو الہتد) اولدور یول تابقان (ومن
 یضل) اول آدم کم آرغن قیلسہ اللہ اول آدمش (فلن نجد) بس تاپس سننگ سین (لہم)
 آلا اوچون (اولیاء) دوستلر (من دونہ) اللہ دن باشقہ (و خشر ہم بوم القیامہ) وقوبار رمن
 آلا ری قبر لار وندن قیامت کونندہ (علی وجوہہم) یوزلری اوزارینہ سور ولب (عمیاً)
 صوفر (وبکیا) تلسز (وصفا) سانکفر او بولب (ما و یہم جہنم) آلا ننگ اور و نلاری
 جہنم دور (کما خبت) ہر وقت یالقتی توقتار (زدناہم سعیراً) ارتدور و رمن آلا اوزارینہ ^{۹۴}
 اودنی (ذلک جزاؤہم) اشبو طریق بلان عذاب آلا ننگ جزا لری دور (بانہم) اول سبب نکم
 (کفر و) کافر بولدی لار (بایاتنا) بر ننگ آیتلار و مکا (وقالوا اذاً) وایتدی لار اباشول
 وقتکم (کناعظا ما لورفانا) بولر مز بن سویا کور ویروسی بروسندن آیر و لغان چر و کان

اعضالر (۶) انال معوثون) اياقوبار ولر مرمي (خلقا جديده) يانگادان ياراطلمق بلان (اولم بر وا)
ايافكر قيلب بلر لار ميكم (ان الله الذي) تحقيق شوندا اين الله (خلق السموات والارض) يراندى
كوكلر ني ويري في (قادر) كوچي يتكو چيدور (على ان يخلق) ير اتمق اورازر ينه (مثلهم) آلار نيك
او حشاشن (وجعل لهم) وقيلدى الله آلار نيك فاني بولمغ اوچون (اجلا) بر بيلكولي وقت كم (لار يب
فيه) اصلا شبيهه يوقدور اول وقتك يعنى قيامت كونك تر ولب قوبار ولار (فاني الظالمون) بس قبول
قيلدى يلار ظالمار (الافتور) مكر طانمقنى قبول قيلدى يلار (قل لو انتم ايتكل آلا رعا كرس لار
تملكون) حوجه بولسا نكز (خزائن رحمة ربى) منمريم نيك رزق خرنه لر ينه (اذا) اول وقتك (لا
مستكم) توتار ايدوكر صرانق قيلب بار چه سنى (خشية الانفاق) نفقه لاندور و دن قور قب (وكان
الانسان) وبولدى انسان (فتورا) صران (ولقد آتينا موسى وتحقيق ييردك موسى غه) تسع آيات
توغر علامتلى (بينات) روشن بولغان علامتلى (فستل بني اسرائيل) بس اى محمد صراغل بنى
اسرائيل عالملى بدن يعنى حضرت موسى بلان فرعون آراسنك بولغان واقعهنى (اذ جاء هم) شول
وقتده كم كيلدى آلا رغه حضرت موسى (فقال له فرعون) بس ايتدى حضرت موسى غه فرعون (انى
لاظنك) تحقيق مين كمان قيلر من سنى (يا موسى اى موسى) (مسحورا) سحر لائيش عقلمك قالماغان
ديب (ى قال لقد علمت) ايتدى حضرت موسى تحقيق بلد نك سين (ما انزل هو لاء) ايندور ملى
بو ايتلى (الارب السموات والارض) مكر كوكلار نيك و ير نيك بس ايندور دى (بصائر) پيغبير
لكومه اشكارا بولغان دليللر بولغانى حالده (وانى لاظنك يا فرعون) ومين كمان قيله دور مى اى فرعون
سنى (مشهورا) خير سوز ياورلق بلان هلاك بولغان آدم ديب (فارا دان يستقرهم) بس تلادى فرعون
حضرت موسى فى وآنك جماعتن قوبار وب چغارمغه آلارنى (من الارض) مصر يرنندن (فلتر قناه)
بس عرف قيلدوق اول فرعونى (ومن معه جميعا) وفرعون بلان بر كابولغان آدمز نيك كل سنى
(وقلنا من بعد) وايتدك بر فرعون هلاك بولغاندين صونك (لبنى اسرائيل) اسرائيل بالالرينه
(اسكنوا) تورونكلار (الارض) برده يعنى اشبومصر يرنده (فاذا جاء) بس هر وقت كيلسه (وعد
الآخرة) آخرت نيك وعانس (جنتنا بكم) كيتورم سز لارنى (لفيقا) بىر بر وكر قاتوشمش
بولب يعنى جشى اشليلر و بوزوق اشليلر قاتوشمش بولب كيلر سز آندن صونك ايند كونى
بوزوقدن آيرورم (وبالحق انزلناه) وطوغر ولق بلان ايندوردك قرانى (وبالحق نزل) وطوغر
ولق بلان ايندى (وما ارسلناك) وبيارمد و ك سنى (الامبر اوند بر) مكر الله نيك بيبور و غن
توتانلر فى جنت بلان سيوندور كوچي و كناهار آدملر فى عذاب بلان قورقتقوچي ايلاب بياردك
(ى) وطوغر و يلق بلان ايندور و لى يعنى بولغان كارتلدى (وقرانا فر قناه) وقر آنى آيروب

از
علا
الله
قيل
وا
بول
نك
حك
اوچ

عن کتابی
 راد معناسی
 ر اوقومتن
 معناسی بلمک
 ر وف دخی
 ر ویرکت اینر
 ن آدم اوزرینه
 (جم)
 (ف) یعنی اول آدم لر کم
 قرآندن اول اینکن کتا
 یلر فی یلر ده وعاب بوشدور
 کم کیله چک زمانه بر کلام
 ایناچکدور بس کتاب خلقی
 شول حکمتی وهم وعده فی
 توغری یلر لار (جم)
 (م) نماز ده سجده ایکی
 مرتبه بولر اشبوونک اوچون
 سجده قیلر لار دیب ایکی
 مرتبه بیوردی اولکی سجده
 اول سببندور کم اشبو
 قرآنتک اثر قلمغی الوغ
 نعمت بولب شکر قیلر لار
 وایکنی مرتبه ده بئک ننگ
 عاقبت بولمقی بلمدور کم
 اوچونکور نماز ده کوب
 ر و اوقمق یخش
 ر وینه کوب یشرون
 دخی یخش
 بلمکه اورته چه
 (جم)
 دنیا پادشاهلر
 پادشاهلر کیلر
 ر بس آلاغه
 ده یازدم قلمق
 با الله تعالی
 اچ بولکدور
 ()

آیروب ایندوردوک (لِتَقْرَأَهُ) اوقوماق لغونک اوچون (عَلَى النَّاسِ) آدم لرغه (عَلَى مَثَلِ)
 مهلت بلان نیچه مرتبه یکر می اوچ بلمه مهلت بر لان آز ایندور مک فهلامک کا آسان
 اولادور (ف) (وَنُرِيْنَاهُ تَنْزِيْلًا) هر وقت میان قیلمی تقاضا قیلغاندک یخش ایندور مک بلان
 ایندوردوک (قُلْ اٰمَنُوْا بِهِ) ایتمک ایمان کیتور وکن اول قرآغه (اَوَّلًا تُوْعَمِنُوْا) یا که ایمان
 کیتور مکن یعنی مشر یکلار کا ایتمک سرنک قرآغه ایمان کیتور مکوزن وایمان کیتور مسلوکن
 بر ابر دور (اِنَّ الدِّیْنَ) تحقیق شوند این آملر (اَوْتُوْا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ) بیر ولمش بولدی
 آلاغه علم هوندن اول عبد الله بن سلام کولک وآننگ بولداش لری کولک نجاشی وآننگ
 ایار چلری کولار (اِذْ اٰتٰیْتُمْ عَلَیْهِمْ) هر چنان اوقولسه آلاغه قرآن (بِخُرُونِ) توشلار
 (لِلَّذٰلِقٰنِ سِجْدًا) ازلری ننگ یوزلری اوزارینه سجده قیلغانلری حالده الله تعالی ننگ
 بیور وغن الوغلامق اوچون (وَبِقَوْلِ سُبْحٰنَ رَبِّنَا) وایتورلار یا کلک بر ننگ ر بیز اوچوندور
 (اِنَّ كٰنَ وَعْدُ رَبِّنَا مَعْمُوْلًا) البته بر ننگ ر بیز ننگ وعده سی بولغوچیدور (ف) (وَبِخُرُونِ)
 لاذقان (وَتُوْشِرْلَارِ سِجْدَه) یوزلری اوزارینه (بِیْکُوْنِ) یغلاغانلری حاله (وَبِیْزِیْدِیْمُ
 خُشُوْعًا) وارتدورور آلاغه قرآن ایشتکنلر بده تواضع لغنی (ف) (قُلْ اَدْعُوْا اللّٰهَ اَوْ اَدْعُوْا
 الرَّحْمٰنَ) ایتمک دعا قیلنک الله تعالی غه الله لفظی بلان یا که دعا قیلنک رحمن لفظی بلان ایکسین
 الله تعالی ننگ ذاتی اوزارینه ایتمولکی بیگ کورلدور (اِیْمٰنًا دَعُوْا) بوا یکی اسمدن قایس
 بلان الله فی آطاساغز و دعا قلساغز (فَلِیْ الْاَسْمَآءِ الْحُسْنٰی) بس اول الله تعالی اوچوندور کور کم
 بولغان آدلر (وَلَا تُجْهَرُ بِصَلٰتِکَ) بیگ چقر و ب اوقومه نماز ونکده قرآنتی کفر لار ایشتب
 ارانچتمکلرینه سبب بولر (وَلَا تُخَافُتْ بِهَا) ویشرون اوقومه دخی اوبوغوچیلر ایشتمی
 قالماستلر (وَابْتَغِ بَیْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا) واسته بوقچقر وبلان یشرون اوقو آراستده بر یول
 (ف) عرب اهل رحمن اسمنی الله تعالی ننگ اسمی دیب بلمسلر ایدی اشبویرده ایتمدی
 الله تعالی اوچون کوب اسملر بار دور لیکن ذاتی بر دور شریکی بوقدور (وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ
 الَّذِیْ) وایتمک حمد وثنا الله تعالی اوچوندور حکم شوند این الله در اول (لَمْ یَخْدَوْا) (لَمْ یَخْدَوْا)
 توتمدی اول اصلا بالا (وَلَمْ یَکُنْ لَهُ) وبولمدی اول الله اوچون (شَرِیْکٌ فِی الْمَلٰئِکَةِ) هیچ بر
 اور تاقق قیلوچی پادشاهلغیک (وَلَمْ یَکُنْ لَهُ) وبولمدی اول الله اوچون (وَلٰی مِنْ التَّلٰوٰی) هیچ بر
 اش قیلوچی قدر ایتسولک و حور ارق وجهندان تا کم آننگ بلان کوچلی و عرتلی بولر ایدی
 بلکه دایم کوچلی و عرتلیدور (وَكَبِرَةٌ تَکْبِيْرًا) (وَالْوَعْلُقُ) بلان ذکر قیل الله فی اولوغلامق
 بلان (یعنی هیچ بر آدم یاردم قیلغوچی ایستور آننگ اوچون الله تعالی غه اصلا کیمچیلک
 کیلمس تا کم آکا یاردم قیلغوچی لازم بولر ایدی دنیا پادشاهلری کولک *

فهرست تفسیر فواید

بیت	سوره لر	مان
۴	فاتحا	۱
۵	بقره	۲
۶۹	المحمران	۳
۱۵۷	نساء	۴
۱۴۸	مائده	۵
۱۷۹	انعام	۶
۲۱۲	اعراف	۷
۲۵۱	انفال	۸
۲۶۸	توبه	۹
۲۹۹	یونس عام	۱۰
۳۲۱	هود عام	۱۱
۳۴۴	یوسف عام	۱۲
۳۶۳	رعد	۱۳
۳۷۲	ابراهیم عام	۱۴
۳۸۵	حجر	۱۵
۳۸۸	زحل	۱۶
۴۵۷	بنی اسرائیل	۱۷

۵۸ ۳۰۸ چچی بیتک (وَمِنْهُمْ مَّنْ يُّوعِنُ بِهِ) اول مکہ کافر لربینک
بعض سندان ایمان کیترو راول قرآنعه (۱۷ چچی یول

۳۲۱ چچی بیتک (عَذَابٌ یُّومٍ کَبِیرٍ) اولوغ کون ننگ عذابندان
۲۰ چچی یول